دان بروۋن (ئامېرىكا)

داۋىنچىسىك مەخپىيىتى

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

كىشىنى قاتتىق ئويغا سالىدىغان مۇرەككەپ بىر شىفىر لىئورنادو داۋىنچىنىڭ ئەسەرلىرىگە يوشۇرۇنغان.

كىشىنى ئۇمىدسىزلەندۈرىدىغان بىر مەيدان قوراللىق ئېلىشىش ياۋروپادىكى ھەرقايسى چېركاۋ ۋە قەلئەلەردە تەڭلا باشلىنىپ كېتىدۇ.

كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان بىر تارىخىي سىر ئۆزىنى نەچچە يۈز يىل يوشۇرغاندىن كېيىن، ئاخىر سىرلىق چۈمپەردىسىنى ئاچىدۇ.

«خارىرى پوتتېر» تاملىق ئەسەردىن كېيىن، تېخى ھېچقانداق يازغۇچى ئوقۇرمەنلەرنى بۇنداق قىلتاققا دەسسىتىپ ئالداپ باقمىغان. ئۇلارنى جىددىي ۋەقەلىك ئىچىگە سۆرەپ ئەكىرىپ قويۇپ، ئۆزى بىر چەتتە تاماشا كۆرۈپ ئولتۇرمىغان.

—«نيۇيورك ۋاقىت گېزىتى»نىڭ ئوبزورىدىن

«داۋىنچىنىڭ مەخپىيىتى» كىشىنى مەپتۇن قىلمۇالىدىغان ئەسەر ئىكەن. تارىخقا قىزىقىدىغان، ھەر خىل سۇيىقەست ۋە ھىيلە-مىكىرلەرنى يېشىشكە ھەۋەس قىلىدىغان غەلىتە ھېكايىلەرگە ئامراق كىشىلەرگە نىسبەتەن ئۇنى ناھايىتى مۇكەممەل ئوقۇشلۇق دېيىشكە بولىدىكەن. مەن بۇ رومانىنى بەكلا ياقتۇرۇپ قالدىم.

— خاللان كوبېن، بازارلىق كىتاب «ھېچكىمگە دېمەڭ» نىڭ ئاپتورى

ISBN 978-7-228-12139-7
9 787228 121397 >
定价:60.00元

دان بروۋن (ئامېرىكا)

داۋىنچىسىنىڭ مەخپىيىتى

تەرجىمە قىلغۇچى : ئالىمجان ئازات

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

达·芬奇密码：维吾尔文/（美）布郎（Brown，D.）著；阿里木江·阿扎提译. —乌鲁木齐：新疆人民出版社，2008. 12

ISBN 978-7-228-12139-7

Ⅰ.达… Ⅱ.①布… ②阿… Ⅲ.长篇小说—美国—现代—维吾尔语（中国少数民族语言） Ⅳ. I712.45

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2008）第 206056 号

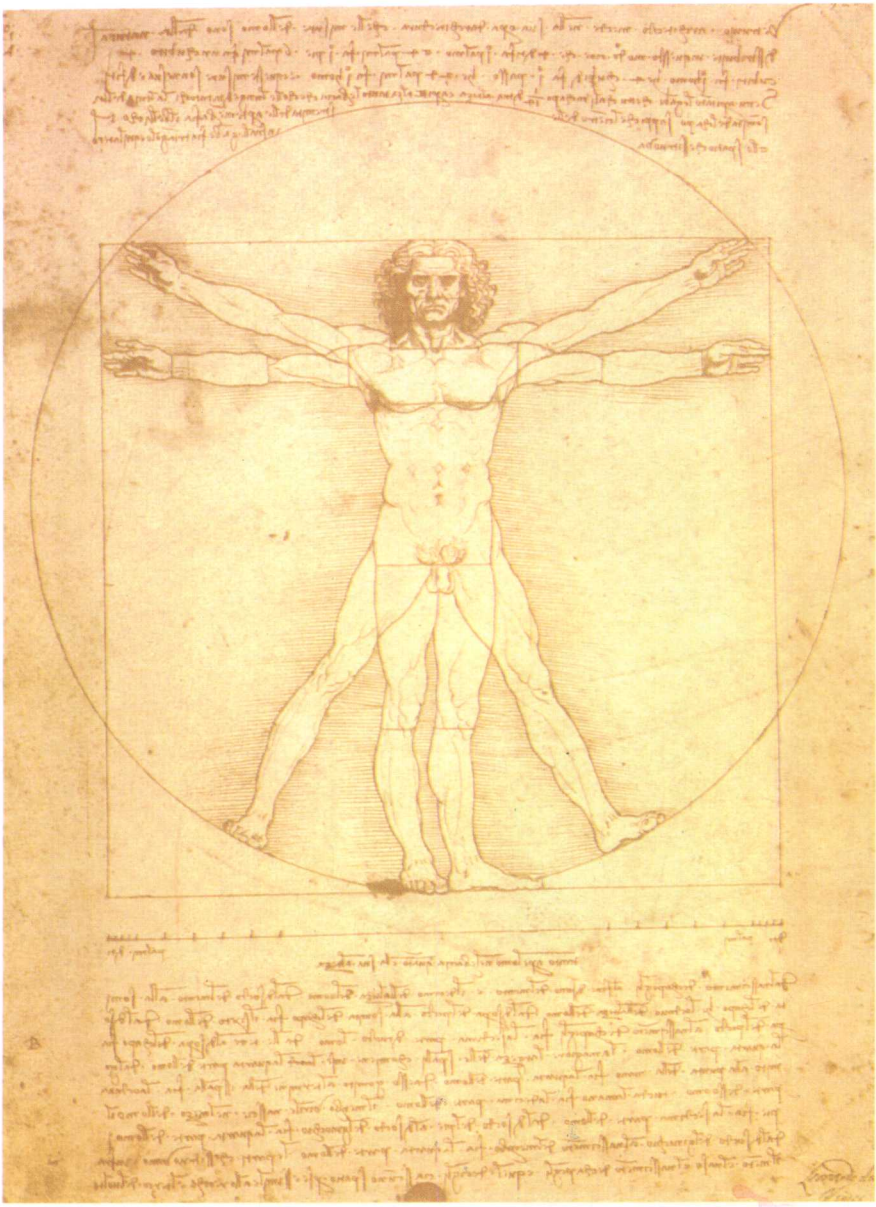
责任编辑	阿扎提·阿里玛斯
责任校对	古丽夏尔·尼格买提
特约校对	万力·在顿
封面设计	买买提·乃白提
出版发行	新疆人民出版社
电　　话	(0991)2827472
地　　址	乌鲁木齐市解放南路 348 号
邮　　编	830001
印　　刷	新疆新华印刷二厂
经　　销	新疆维吾尔自治区新华书店
开　　本	880×1230 毫米　1/32
印　　张	26.375
版　　次	2008 年 12 月第 1 版
印　　次	2008 年 12 月第 1 次印刷
印　　数	1—3000
定　　价	60.00 元

يۇ كىتاب ئەسىر نەشرىيات گۇرۇھى ، شاڭخەي خەلق نەشرىياتىنىڭ 2004 - يىلى 1 - ئاي 1 - نەشرى ، 2005 - يىلى 2 - ئاي 19 - باسمىسىغا ئاساسەن تەرجىمە ۋە نەشر قىلىندى .

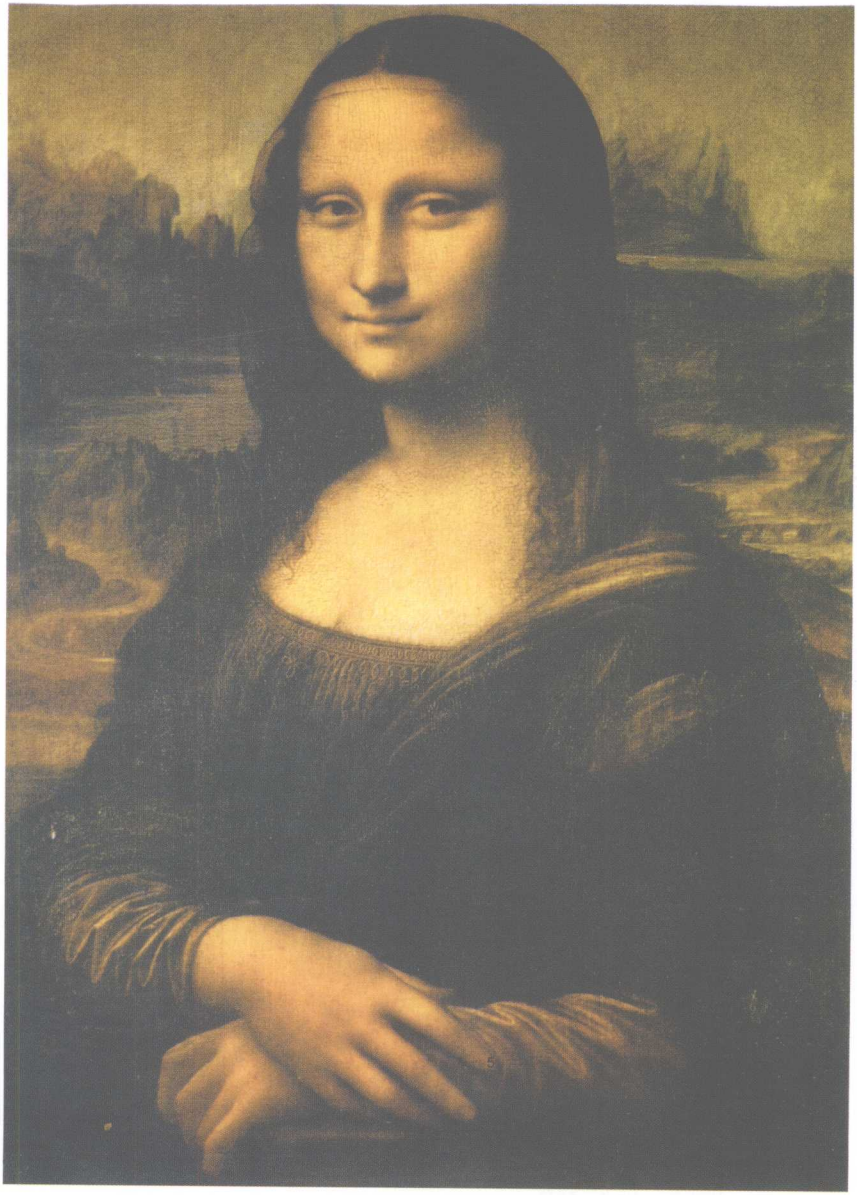
本书根据世纪出版集团，上海人民出版社 2004 年 1 月第 1 版 2005 年 2 月第 19 次印刷本翻译出版。

داۋىنچىنىڭ مەخپىيىتى

مەسئۇل مۇھەررىرى : ئازات ئالماس
مەسئۇل كوررېكتورى : گۈلشەھەر نېغمەت
تەكلىپلىك كوررېكتورى : ۋەلى زەيدۇن
مۇقاۋا لايىھىلىگۈچى : مەمەت نەۋبەت
نەشر قىلىپ تارقاتقۇچى : شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى
تېلېفون : 0991—2827472
ئادرېسى : ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى 348 - نومۇر
پوچتا نومۇرى : 830001
باسقۇچى : شىنجاڭ شىنخۇا 2 - باسما زاۋۇتى
سانتۇچى : شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق شىنخۇا كىتابخانىسى
فورماتى : 880×1230 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى : 26.375
نەشرى : 2008 - يىلى 12 - ئاي 1 - نەشرى
باسمىسى : 2008 - يىلى 12 - ئاي 1 - بېسىلىشى
تىراژى : 1—3000
كىتاب نومۇرى : ISBN 978—7—228—12139—7
باھاسى : 60.00 يۈەن

ۋېتروۋئىوس ئادەمى (داۋىنچى)

مونا لیزا (داوٗنچی)

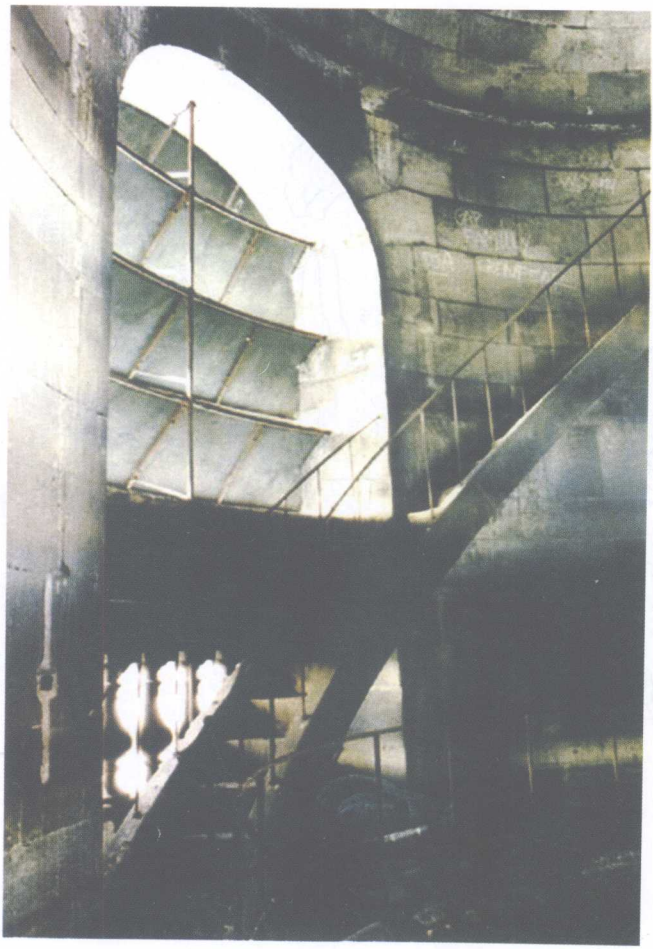

تاش ئۆڭكۈردىكى بۇۋىمەريەم (داۋىنچى)

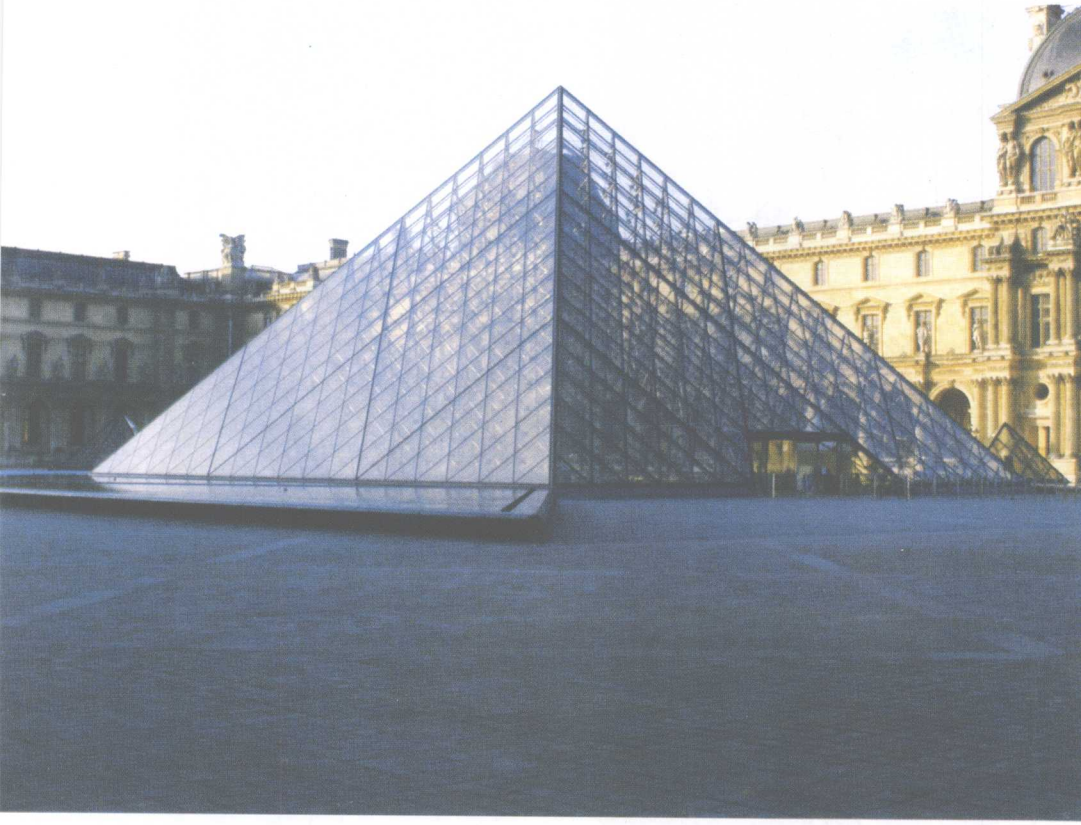

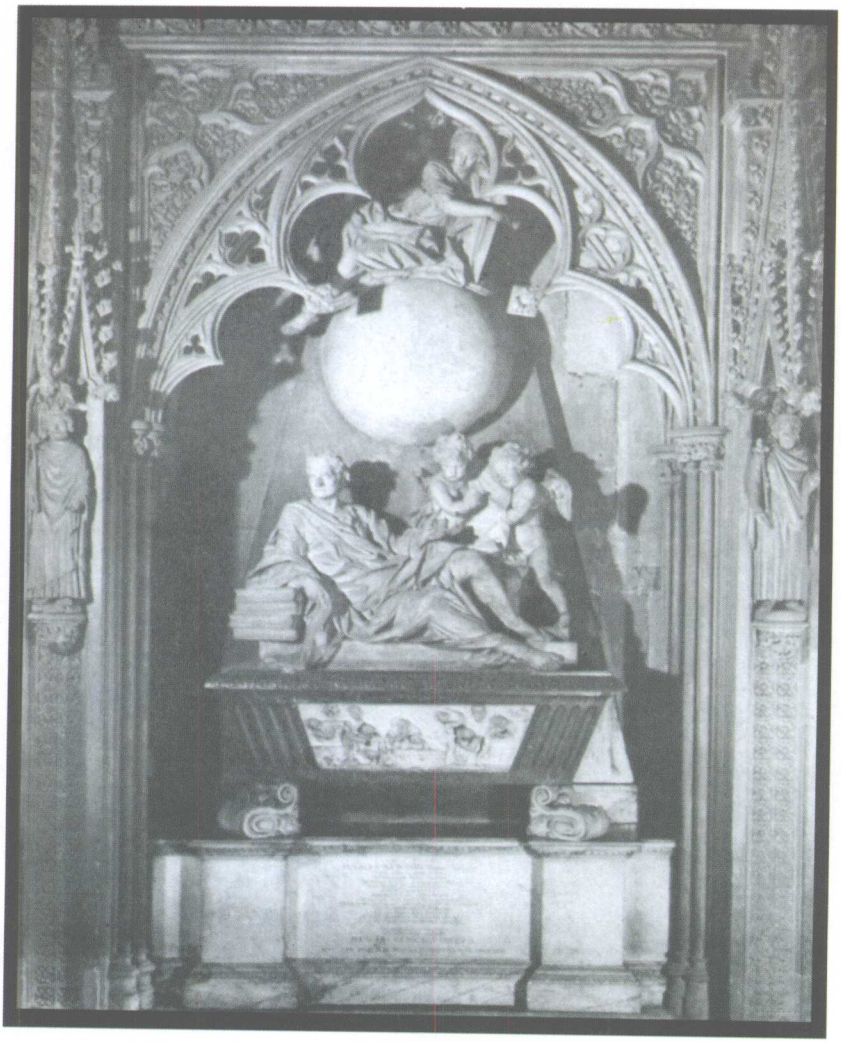
ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا (داۋىنچى)

سانت سولپس چیرکاوی

لوئۇرې ساربىي

نيۇتوننىڭ قەبرىسى

كىرىش سۆز

زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى 1099 - يىلى ياۋروپادا قۇرۇلغان بىر ھەقىقىي مەخپىي تەشكىلات .

1975 - يىلى پارىژ دۆلەتلىك كۇتۇپخانىسى تېرە قەغەزگە خاتىرىلەنگەن «مەخپىي ئارخىپ» دەپ ئاتالغان بىر ھۆججەتنى بايقىغان ھەمدە سىر ئىساك نيۇتون ، بوتچىللىر ، ۋىكتور ھيۇگو ۋە لىئوناردو داۋىنچى قاتارلىق نۇرغۇن داڭلىق شەخسلەرنىڭ ئەسلىي زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى ئىكەنلىكىنى بىلگەن .

كىشىلەرگە تونۇشلۇق بولغان «كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى» ۋاتىكانغا تەۋە بىر مۇستەقىل تەشكىلات — تەقۋادارلىقتا چېكىگە يەتكەن بىر كاتولىك دىنىي مەزھىپى بولۇپ ، بۇ مەزھەپ يېقىندا نۇرغۇن بەس - مۇنازىرىنىڭ كۆتۇرۇلۇشىگە سەۋەب بولدى . چۈنكى ، ئۇلارنىڭ بەزى ئادەملەرگە قارتا «مېڭە تازىلاش» ئېلىپ بارغانلىقى ، قاتتىق قوللۇق بىلەن ھۆكۈمرانلىق يۈرگۈزۈۋاتقانلىقى ھەمدە «جىسمانىي رىيازەت» دەپ ئاتالمىش خەتەرلىك بىر خىل ئىستىقامەت ئۇسۇلىنى يولغا قويغانلىقى توغرىسىدا خەۋەرلەر بېرىلدى . كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى تېخى يېقىندىلا 47 مىليون ئامېرىكا دوللىرى خەجلەپ ، نيۇيورك شەھىرىنىڭ لېكسىنتون كوچىسىدىكى 243 - نومۇرلۇق جايغا ئۆزلىرىنىڭ مەملىكەتلىك باش شتابىنى قۇرۇپ چىققانىدى .

مەزكۇر كىتابتىكى سەنئەت ئەسەرلىرى ، قۇرۇلۇشلار ، يازما ھۆججەت - ماتېرىياللار ۋە مەخپىي مۇراسىملارغا ئائىت تەسۋىر ، بايانلارنىڭ ھەممىسى راست .

مۇندەرىجە

مۇقەددىمە 1
بىرىنچى باب 7
ئىككىنچى باب 16
ئۈچىنچى باب 22
تۆتىنچى باب 34
بەشىنچى باب 49
ئالتىنچى باب 58
يەتتىنچى باب 75
سەككىزىنچى باب 80
توققۇزىنچى باب 92
ئونىنچى باب 100
ئون بىرىنچى باب 113
ئون ئىككىنچى باب 121
ئون ئۈچىنچى باب 128
ئون تۆتىنچى باب 134
ئون بەشىنچى باب 137
ئون ئالتىنچى باب 140
ئون يەتتىنچى باب 151
ئون سەككىزىنچى باب 156
ئون توققۇزىنچى باب 162
يىگىرمىنچى باب 167
يىگىرمە بىرىنچى باب 183

يىگىرمە ئىككىنچى باب 194
يىگىرمە ئۈچىنچى باب 200
يىگىرمە تۆتىنچى باب 213
يىگىرمە بەشىنچى باب 215
يىگىرمە ئالتىنچى باب 218
يىگىرمە يەتتىنچى باب 226
يىگىرمە سەككىزىنچى باب 229
يىگىرمە توققۇزىنچى باب 235
ئوتتۇزىنچى باب 240
ئوتتۇز بىرىنچى باب 249
ئوتتۇز ئىككىنچى باب 252
ئوتتۇز ئۈچىنچى باب 265
ئوتتۇز تۆتىنچى باب 273
ئوتتۇز بەشىنچى باب 280
ئوتتۇز ئالتىنچى باب 286
ئوتتۇز يەتتىنچى باب 290
ئوتتۇز سەككىزىنچى باب 299
ئوتتۇز توققۇزىنچى باب 306
قىرىقىنچى باب 309
قىرىق بىرىنچى باب 318
قىرىق ئىككىنچى باب 324
قىرىق ئۈچىنچى باب 335
قىرىق تۆتىنچى باب 344
قىرىق بەشىنچى باب 352
قىرىق ئالتىنچى باب 358
قىرىق يەتتىنچى باب 361
قىرىق سەككىزىنچى باب 373
قىرىق توققۇزىنچى باب 381
ئەللىكىنچى باب 387

ئەللىك بىرىنچى باب 389
ئەللىك ئىككىنچى باب 402
ئەللىك ئۈچىنچى باب 407
ئەللىك تۆتىنچى باب 409
ئەللىك بەشىنچى باب 419
ئەللىك ئالتىنچى باب 433
ئەللىك يەتتىنچى باب 439
ئەللىك سەككىزىنچى باب 442
ئەللىك توققۇزىنچى باب 458
ئاتمىشىنچى باب 461
ئاتمىش بىرىنچى باب 474
ئاتمىش ئىككىنچى باب 480
ئاتمىش ئۈچىنچى باب 495
ئاتمىش تۆتىنچى باب 501
ئاتمىش بەشىنچى باب 505
ئاتمىش ئالتىنچى باب 513
ئاتمىش يەتتىنچى باب 517
ئاتمىش سەككىزىنچى باب 529
ئاتمىش توققۇزىنچى باب 536
يەتمىشىنچى باب 542
يەتمىش بىرىنچى باب 546
يەتمىش ئىككىنچى باب 554
يەتمىش ئۈچىنچى باب 560
يەتمىش تۆتىنچى باب 563
يەتمىش بەشىنچى باب 575
يەتمىش ئالتىنچى باب 578
يەتمىش يەتتىنچى باب 584
يەتمىش سەككىزىنچى باب 590
يەتمىش توققۇزىنچى باب 595

سەكسىنچى باب 601
سەكسەن بىرىنچى باب 607
سەكسەن ئىككىنچى باب 618
سەكسەن ئۈچىنچى باب 631
سەكسەن تۆتىنچى باب 641
سەكسەن بەشىنچى باب 649
سەكسەن ئالتىنچى باب 657
سەكسەن يەتتىنچى باب 666
سەكسەن سەككىزىنچى باب 673
سەكسەن توققۇزىنچى باب 679
توقسىنىنچى باب 682
توقسان بىرىنچى باب 685
توقسان ئىككىنچى باب 690
توقسان ئۈچىنچى باب 700
توقسان تۆتىنچى باب 704
توقسان بەشىنچى باب 712
توقسان ئالتىنچى باب 720
توقسان يەتتىنچى باب 724
توقسان سەككىزىنچى باب 734
توقسان توققۇزىنچى باب 744
يۈزىنچى باب 760
بىر يۈز بىرىنچى باب 769
بىر يۈز ئىككىنچى باب 784
بىر يۈز ئۈچىنچى باب 786
بىر يۈز تۆتىنچى باب 794
بىر يۈز بەشىنچى باب 813
خاتىمە 828

مۇقەددىمە

پارتىزدىكى لوئۇرې گۇزەل سەنئەت مۇزېيى ، كەچ سائەت 10 دىن 46 مىنۇت ئۆتكەن چاغ .

لوئۇرې سارىيىنىڭ ئەگمە شەكىللىك چوڭ كۆرگەزمخانىسىدا ھۆرمەتكە سازاۋەر مۇزېي باشلىقى ياك سونۇئېي ئۆزىگە ئەڭ يېقىن بولغان بىر پارچە رەسىمگە — كاراۋاگۇانىڭ رەسىمگە قاراپ دەلدەڭشىگىنىچە كېتىپ باراتتى . يەتمىش ئالتە ياشقا كىرىپ قالغان بۇ بوۋاي رەسىمنىڭ ئالتۇن يالتىلغان رامكىسىنى ئىككى قولى بىلەن قامالالاپ تۇتتى ـ دە ، ئۆزى تەرەپكە كۆچەپ تارتتى . رەسىم رامكىسى بىلەنلا تامدىن ئاجراپ كەتتى ، سونۇئېي يەرگە ئوڭدىنچىلاپ يېقىلىپ ، رەسىمنىڭ ئاستىدا قالدى . دەل شۇ چاغدا ، خۇددى ئۇنىڭ ئالدىن پەرەز قىلغىنىدەكلا ، يېقىن ئەتراپتىكى بىر تۆمۇر ئىشىك گۈلدۇرلەپ سىيرىلىپ چۈشۈپ ، كۆرگەزمخانىغا تۇتىشىدىغان كىرىش ئېغىزىنى توسۇۋالدى . ياغاچ پول تىترەپ كەتتى ، بىراقتىن جىددىي سىگنال ئاڭلاندى .

يەرده بىردەم ھاسىراپ يانقان مۇزېي باشلىقى ئۆزىنىڭ ھېلىھەم ھايات ئىكەنلىكىنى جەزملەشتۇرگەندىن كېيىن ، رەسىمنىڭ ئاستىدىن ئۆمىلەپ چىقىپ ، ئۆڭكۇردەك قاراڭغۇ بۇ يوغان سارايىنىڭ ھەممە يېرىگە ئالاقزادىلىك ئىچىدە تەكشى سەپسالدى . ئۇ ئۆزىنى يوشۇرغۇدەك جاي ئىزدەۋاتاتتى .

شۇ ئەسنادا ، يېقىنلا بىر يەردىن :

— قىمىرلىما ! — دېگەن سۇرلۇك ئاۋاز ئاڭلاندى .

يەرگە پاقىدەك چاپلىشىپ ياتقان مۇزبي باشلىقى بۇ ئاۋازنى ئاڭلاپ چۆچۈپ كەتتى ـ دە ، ئاۋاز چىققان تەرەپكە بېشىنى ئاستا بۇرىدى .

بايا تاقىلىپ قالغان تۆمۈر ئىشكنىڭ سىرتىدا ، مۇزبي باشلىقىغا ئون بەش ئىنگلىز چىسلا كېلىدىغان جايدا ، ئېگىز بوي بىر ئادەم ئىشكنىڭ تۆمۈر ۋادىكىدىن چەكچىيىپ قاراپ تۇراتتى . ئۇنىڭ چىرايى تاتىراڭغۇ ، بېشىدىكى چاچلىرى ئاپئاق ھەم ئىنتايىن شالاڭ ئىدى ، كۆزلىرىنىڭ رەڭدار پەردىسىدىكى ھال رەڭنى ۋە كۆز قارىچۇقىدىكى سۇس قىزىللىقنى كۆرگەن ھەرقانداق ئادەم ئۇنى ئاقىرىش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان ئوخشايدۇ دەپ ئويلاپ قالاتتى . ئۇ قوينىدىن تاپانچىسىنى چىقىرىپ ، تۆمۈر ۋادەك ئارىسىدىن مۇزبي باشلىقىغا توغرىلىدى .

— سەن قاچىماسلىقىڭ كېرەك ئىدى ، — ئۇنىڭ قايسى تەلەپپۇزدا سۆزلەۋاتقانلىقىنى بىلگىلى بولمايتتى ، — ھېلىقى نەرسىنىڭ نەدىلىكىنى ماڭا ئەمدىغۇ ئېيتىپ بېرەرسەن ؟

— مەن ساڭا بۇرۇنلا ئېيتقان ، نېمىنى دەۋاتقانلىقىڭنى مەن ... مەن پەقەتلا چۈشەنمىدىم ، — دېدى مۇزبي باشلىقى يەردە بىچارە ھالەتتە يۇكۇنۇپ ئولتۇرغىنىچە كېكەچلەپ تۇرۇپ .

— يالغان ، — دېدى ئېگىز بوي ئادەم بەدىنىنى قىمىرلاتماستىن چەكچىيىپ تۇرۇپ . ئۇنىڭ ئەرۋاھلارنىڭكىگە ئوخشايدىغان بىر جۈپ كۆزىلا ئۇيان ـ بۇيان مىدىرلاپ تۇراتتى ، — سەن ھەم سېنىڭ بۇرادەرلىرىڭ ئۆزۈڭلارغا مەنسۇپ بولمىغان نەرسىنى ئىگىلىۋالدىڭلار .

مۇزبي باشلىقى ئەندىكىپ كەتتى . «ئۇ بۇ ئىشلارنى قانداق بىلىۋالغاندۇ ؟»

— بۇگۈن كەچ ئۇ نەرسە ئىگىسىنىڭ قولىغا قايتىشى كېرەك . تىرىك قالاي دېسەڭ ، ئۇ نەرسىنى نەگە يوشۇرۇپ قويغانلىقىنى ماڭا ياۋاشلىق بىلەن ئېيتىپ بەر ، — ئېگىز بوي ئادەم تاپانچىسىنى

مۇزېي باشلىقىنىڭ بېشىغا توغرىلىدى ، — ئاشۇ مەخپىيەتلىكنى دەپ جېنىگىدىن ۋاز كەچمەكچىمۇسەن ؟

سونۇئېي قورقۇنچىدىن دېمىنى ئىچىگە يۇتتى .

ئۇ ئادەم بېشىنى سەل قىيسايتىپ ، تاپانچىسىغا قاراپ قويدى .

سونۇئېي ئاخىر قولىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا يالۋۇردى .

— توختاپ تۇر ، — دېدى ئۇ تىلىنى چاينىغىنىچە ، — ساقا بولغان ئىشىڭ ھەممىسىنى دەپ بېرەي .

مۇزېي باشلىقى كېيىنكى گەپلەرنى ناھايىتى سالماق ھالدا بايان قىلدى . بۇ ، ئۇ ئالدىنئالا تەييارلىۋالغان يالغان گەپلەر بولۇپ ، ئىلگىرى «بۇ يالغان گەپلەرنى مەڭگۇ ئىشلەتمەسەم ئىكەن» دەپ خۇدادىن كۆپ قېتىم تىلىگەنىدى .

مۇزېي باشلىقى گېپىنى تۈگەتكەندىن كېيىن ، تۆمۈر ئىشىكتىن قاراپ تۇرغان ئېگىز بوي ئادەم مەغرۇر ھالدا كۈلۈپ قويدى :

— توغرا ، سەنمۇ باشقىلارغا ئوخشاشلا سۆزلىدىڭ .

«*باشقىلار ؟* » مۇزېي باشلىقىنىڭ يۈرىكى ئاغقانىدەك بولدى .

— مەن ئۇلارنىمۇ تاپتىم ، ئۇچىلىسىنى تاپتىم . ئۇلارنىڭ دېگەنلىرى سېنىڭ بايا دېگەنلىرىڭ بىلەن ئوخشاش چىقتى ، — دېدى ئېگىز بوي ئادەم مەسخىرىلىك كۈلۈپ تۇرۇپ .

«*بۇ مۇمكىن ئەمەس !* » مۇزېي باشلىقى ۋە ئۇنىڭ ئۇچ قابىل يارىدەمچىسىنىڭ سالاھىيىتى ئۇلار قوغداۋاتقان ئاشۇ قەدىمكى مەخپىيەتلىككە ئوخشاشلا مۇقەددەس ئىدى . سونۇئېي ئۆز ھەمراھلىرىنىڭ قائىدىگە قاتتىق ئەمەل قىلىپ ، ئۆلۈشتىن بۇرۇن ئۆزىگە ئوخشاشلا يالغان سۆزلىگەنلىكىنى بىلدى . بۇ ئۇلار ئالدىن كېلىشىۋالغان ئىش ئىدى .

ئېگىز بوي ئادەم تاپانچىسىنى قايتىدىن چەنلەپ تۇرۇپ :

— سەن ئۆلگەندىن كېيىن ، بۇ مەخپىيەتلىكنى بىلىدىغان بىردىنبىر ئادەم مەن بولۇپ قالىمەن ، — دېدى .

هەقىقىي خەتەرلىك ئەھۋال شۇ ھامان مۇزېي باشلىقىنىڭ كاللىسىدا يالتىتىدە ئەكس ئەتتى : «ئەگەر مەن ئۆلسەم ، ھەقىقىي ئەھۋالنى ئۇ چاغدا ھېچكىم بىلەلمەي قالمامدۇ ! ... » ئۇ ئىختىيارسىز ھالدا ئۆزىنى قوغداشنىڭ كويىغا چۈشتى .

ئوق ئاۋازى ياڭرىدى ، مۇزېي باشلىقى قىزىق بىر نەرسىنىڭ بەدىنىنى تېشىپ كىرگەنلىكىنى ھېس قىلدى . ئوق ئۇنىڭ قورسىقىغا تەگكەنىدى . ئۇ يەرگە گۈپپىدە يىقىلىپ ، ئازاب بىلەن ئىڭراپ كەتتى ، ئاندىن ئاستا ئۆرۈلۈپ ، تۆمۈر ئىشىكتىن قاراپ تۇرغان ئېگىز بوي ئادەمگە قارىدى .

ئۇ ئادەم سونۇئېينىڭ بېشىنى قارىغا ئالدى ، ئۇ شۇ ھالەتتە ئوق ئۈزىسلا ، سونۇئېي تىن تارتماي ئۆلەتتى .

سونۇئېي كۆزىنى يۇمۇۋالدى ، كاللىسى دەقىقە ئىچىدىلا قالايمىقانلىشىپ ، دەھشەتلىك ۋەھىمە ۋە ئۆكۈنۈش تۈيغۇسى پۈتۈن ۋۇجۇدىنى قاپلىدى .

تاپانچىنىڭ تەپكىسى بېسىلىشى بىلەنلا «تاراق» قىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى ، تاپانچىدا ئوق قالمىغانىدى .

مۇزېي باشلىقى دەرھال كۆزىنى ئاچتى .

ئېگىز بوي ئادەم قولىدىكى تاپانچىسىغا كۈلگۈسى كېلىپ كەتكەندەك بىر قاراپ قويدى ـ دە ، يەنە بىر ئوقدانىنى ئېلىش ئۈچۈن قولىنى يانچۇقىغا ئۇزاتتى . بىراق ، سەل ئويلىنىۋالغاندىن كېيىن ، سونۇئېينىڭ قورسىقىغا قاراپ مىيىقىدا كۈلدى ۋە : «بۇ ئەبلەخمۇ ئەمدى بەربىر ھايات قالمايدۇ» دەپ ئۆز ـ ئۆزىگە شۇبرلىدى .

مۇزېي باشلىقى بىرلا قاراپ ، ئاق رەڭلىك كاناپ كۆڭلىكىدىكى ئوق تېشىۋەتكەن جايىنى كۆردى . بۇ تۆشۈك ئۇنىڭ كۆكرەك سۆڭىكىنىڭ سەللا ئاستىدىن ئېچىلغان بولۇپ ، ھەممە يېرى قان بىلەن بويالغانىدى . «قورسىقىم ! » ئوقنىڭ يۇرىكىگىلا تەگمىگىنىدىن مۇزېي باشلىقى قاتتىق ئۆكۈندى . ئالجىرىيە ئۇرۇشىغا قاتناشقان بۇ كونا ئەسكەر بۇنىڭ ئىنتايىن قىينىلىپ

ئۆلۈشتىن دېرەك بېرىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلەتتى . چۈنكى ، ئاشقازان كېسىلاتاسى ئۇنىڭ كۆكرەك بوشلۇقىنى چىرىتىپ جېنىنى ئالغۇچە ، ئۇ يەنە ئون بەش مىنۇت ياشىيالايتتى .

— ئازابلىنىشىڭ ئادەمگە پايدىسى بار ، ئەپەندى .

ئېگىز بوي ئادەم شۇنداق دېدى ـ دە ، بۇرۇلۇپلا كېتىپ قالدى .

ئەمدى ياك سونۇئېپي ئۆزى يالغۇز قالدى . ئېگىز بوي ئادەم بۇرۇلۇپلا يەنە تۆمۇر ئىشىككە قارىدى . مۇزېي باشلىقى بۇ يەرگە سولىنىپ قالغانىدى ، تۆمۇر ئىشىكنى ھېچبولمىغاندا يېگىرمە مىنۇتقىچە ئاچقىلى بولمايتتى . ئادەملەر كېلىپ بۇ يەرگە كىرىپ بولغۇچە ، سونۇئېپي ئۇ ئالەمگە سەپەر قىلىشى تۇرغان گەپ ئىدى . ھالبۇكى ، شۇ تاپتا ئۇنى ھەممىدىن بەك قورقۇنچقا سېلىۋاتقىنى ئۆلۈم ئەمەس ئىدى .

«بۇ مەخپىيەتلىكنى چوقۇم باشقىلارغا قالدۇرۇپ قويۇشۇم كېرەك . »

ئۇ مىڭ تەستە ئورنىدىن تۇردى ، قەستكە ئۇچرىغان ئۇچ بۇرادىرىنىڭ سېيماسى كۆز ئالدىدا بىر ـ بىرلەپ ئايان بولدى . ئۇ بۇرۇنقى ئەجدادلارنى ، ئۇلار تاپشۇرغان مۇھىم ۋەزىپىنى خىيالىغا كەلتۈردى .

«ئەزەلدىن ئۇزۇلۇپ باقمىغان ئىلىم زەنجىرى . »

گەرچە ، بارلىق ئالدىنى ئېلىش تەدبىرلىرىنىڭ ھەممىسى بار بولسىمۇ... قىلچە سەۋەنلىك كۆرۈنمەسلىكىگە كاپالەتلىك قىلغىلى بولمىدىغان لايىھە بار بولسىمۇ ، لېكىن ياك سونۇئېپي شۇ تاپتا ئاشۇ ئىلىم زەنجىرىنىڭ بىردىنبىر مەۋجۇت ھالقىسىغا ، ئۇزاق يىللاردىن بېرى ساقلىنىپ كەلگەن ئاشۇ مۇھىم مەخپىيەتلىكنىڭ بىردىنبىر بىلگۈچىسىگە ئايلىنىپ قالغانىدى .

ئۇ جالاقلاپ تىترىگىنىچە ئورنىدىن تۇردى .

«چوقۇم بىر ئامال تېپىشىم كېرەك ... »

چوڭ مۇزېيغا سولىنىپ قالغان بۇ بوۋاينىڭ قولىدىكى مەشئەلنى دۇنيادا پەقەت بىرلا ئادەم ئۆتكۈزۈۋالالايتتى . سونۇڭبي مۇزېينىڭ تاملىرىغا تەكشى سەپسالدى ، بىر يۈرۈش داڭلىق رەسسامىلەر خۇددى يېقىن بۇرادەرلىرىدەك ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈمسىرەپ تۇراتتى .

بەدىنى ئاغرىق ئازابىدىن كىرىشىپ كېتىۋاتقان سونۇڭبي يىقىلىپ چۈشمەسلىك ئۈچۈن ، چىشىنى چىڭ چىشلەپ تۇردى . كۆز ئالدىدىكى بۇ مۇھىم ۋەزىپىنى ئورۇنداش ئۈچۈن ، ھاياتىدىكى ئادەتتىكى بىرنەچچە مىنۇتنى چوقۇم چىڭ تۇتمىسا بولمايدىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى .

بىرىنچى باب

روبېرت لاندون ئاستا ئويغاندى .

قاراڭغۇلۇقتا تېلېفون سايراپ كەتتى — بۇ تولىمۇ ئاجىز ھەم لاندونغا ناتونوش ئاۋاز ئىدى . ئۇ قولى بىلەن سىلاشتۇرۇپ يۇرۇپ كارىۋاتنىڭ بېشىدىكى چىراغنى ياقتى ھەمدە ئۇيقۇلۇق كۆزلىرى بىلەن ئەتراپقا سەپسېلىپ قاراپ ، بۇنىڭ ئەدەبىيات ـ سەنئەتنىڭ قايتا گۈللىنىش دەۋرىدىكى ئۇسلۇب بىلەن بېزەلگەن كاتتا ياتاق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى ، ياتاقنىڭ ئىچىدىكى ئۆي جاھازلىرىدىن لۇئى XVI دەۋرىدكى ئالاھىدىلىك چىقىپ تۇراتتى . تاملارغا قول بىلەن ئىشلەنگەن چىرايلىق رەسىملەر چاپلانغان ، ياتاقنىڭ ئوتتۇرىغا پالىساندىر ياغىچىدىن ياسالغان يوغان بىر كارىۋات ئورۇنلاشتۇرۇلغانىدى .

«مەن ھازىر زادى نەدە ؟»

كارىۋاتنىڭ ئاياغ تەرىپىگە ئارتىپ قويۇلغان كۆپتۇرمە گۈللۈك مۇنچا كىيىمگە «پارىژ لېئىس مېھمانسارىيى» دېگەن خەتلەر يېزىقلىق تۇراتتى .

تۇمان ئاستا ـ ئاستا تاراشقا باشلىدى .

لاندون تېلېفون تۇرۇپكىسىنى قولىغا ئالدى :

— ياخشىمۇسىز !

— لاندون ئەپەندىمۇ ؟ — تېلېفوندا بىر ئەرنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى ، — سىزنى ئويغىتىۋەتتىممۇ قانداق ؟

لاندون ئۇيقۇچان كۆزلىرى بىلەن كارىۋاتنىڭ يېنىدىكى سائەتكە قارىدى ، شۇ تاپتا كېچە سائەت 12 دىن 32 مىنۇت ئۆتكەنىدى . ئۇنىڭ ئۇخلىغىنىغا ئەمدى بىر سائەت بولغان

بولسمۇ ، لېكىن ئۆزىگە ناھايىتى ئۇزاق ئۇخلىغاندەك بىلىنىپ كەتتى .

— مەن مۇشۇ مېھمانسارايىنىڭ كۈتكۈچىسى ، ئەپەندى . سىزنى ئاۋارە قىلىپ قويدۇم ، كەچۈرۈڭ . بىر مېھمان سىز بىلەن كۆرۈشمەكچى ئىكەن ، ئۇ سىزگە دەيدىغان جىددىي بىر ئىش بار ئىدى ، دەيدۇ .

لاندون يەنىلا ھېچنېمىنى چۈشىنەلمەي قالدى . «مېھمان ؟» بۇ چاغدا ئۇنىڭ كۆزى تومپۇچكا ئۇستىدىكى قاتلىشىپ كەتكەن بىر پارچە تەشۈنقات ۋەرەقسىگە چۈشتى :

پارىژ ئامېرىكا ئۇنىۋېرسىتېتى

خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتى دىنىي بەلگىشۇناسلىق پروفېسسورى روبېرت لاندوننىڭ بۇگۈن كەچ لېكسىيە سۆزلەشكە كېلىشىنى قىزغىن قارشى ئالىدۇ .

لاندون دىمىغىنى قېقىپ قويدى .

بۇگۈن كەچتىكى دوكلات — شارتىل چېركاۋىنىڭ ئۈل تېشىغا يوشۇرۇنغان غەيرىي دىنىي بەلگىلەر توغرىسىدىكى پرويېكسىيە پىلاستىنكىلىرى مۇتەئەسسىپ ئاڭلىغۇچىلارنىڭ غەزىپىنى قوزغاپ قويغانىدى . بىرەر چاتاق تېپىش مەقسىتىدە لاندوننى بىر دىنىي ئالىمنىڭ ئىزدەپ كەلگەنلىكىدە گەپ يوق ئىدى .

— كەچۈرۈڭ ، مەن چارچاپ قالدىم ، ئۇنىڭ ئۇستىگە··· — دېدى لاندون .

— بىراق ، ئەپەندى ، — قارشى تەرەپ ئۇنىڭ گېپىنى دەرھال ئۈزۈۋېتىپ ، پەس ئاۋازدا ناھايىتى جىددىيلىك بىلەن مۇنداق دېدى ، — سىزنى ئىزدەپ كەلگەن مېھمان ناھايىتى مۇھىم ئەرباب .

لاندوننىڭ دىنىي رەسىملەر ۋە دىنىي مەزھەپلەر بەلگىشۇناسلىقى توغرىسىدىكى كىتابى شەك - شۇبھىسىزكى ، ئۇنى ئۆزىمۇ خالىمىغان ھالدا سەنئەت ساھەسىدىكى داڭلىق شەخسكە ئايلاندۇرۇپ قويغانىدى .

ئۆتكەن يىلى ئۇ ۋاتىكانغا پۇر كەتكەن مەلۇم بىر ئىشقا چېتىلىپ قالغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭ ئاممىۋى سورۇنلاردا كۆرۈنۈش قېتىم سانى بۇرۇنقىدىن يۇز نەچچە ھەسسە ئېشىپ كەتتى . شۇنىڭدىن تارتىپ ، خېلى داڭلىق تارىخشۇناسلار ۋە سەنئەت ھەۋەسكارلىرى ئۇنى ئۆيىگە توختىماي ئىزدەپ باردىغان بولۇۋالدى .

لاندون ئۆزىنى تۇتۇۋالغان ھالدا ناھايىتى ئەدەپ بىلەن :

— ئەمىسە ، ئۇ ئادەمنىڭ ئىسىم ـ فامىلىسى بىلەن تېلېفون نومۇرىنى خاتىرىلەپ قويۇڭ . ئاندىن مېنىڭ سەيشەنبە كۈنى پارىژدىن ئايرىلىشتىن ئىلگىرى ئۇنىڭغا چوقۇم تېلېفون بېرىدىغانلىقىمنىمۇ ئېيتىپ قويۇڭ . رەھمەت ، — دېدى ـ دە ، قارشى تەرەپنىڭ جاۋاب قايتۇرۇشىنى كۈتمەيلا تۇرۇپكىنى قويۇۋەتتى .

ئۇ كارىۋاتتا سەل رۇسلىنىپ ئولتۇردى ۋە ياندا تۇرغان «مېھمانلار قوللانمىسى»غا قاپىقىنى تۇرۇپ قاراپ قويدى . قوللانمىنىڭ مۇقاۋىسىدا «چىراغلار يۇلتۇزدەك چاقناپ تۇرغان بۇ نۇرانە شەھەر ، پارىژ لېئېس مېھمانسارىيى سىزگە بۇۋاقلارنىڭكىدەك تاتلىق ئۇيقۇ ئاتا قىلىدۇ» دېگەن ماختاش سۆزلىرى يېزىقلىق تۇراتتى . ئۇ بېشىنى بۇراپ ، ئۇدۇلىدىكى چوڭ ئەينەككە ھارغىنلىق بىلەن سەپسالدى . ئەينەكتە چاچلىرى چۈۋۈق ، چارچاپ ھالىدىن كەتكەن بىر ناتونۇش ئادەم ئۇنىڭغا قاراپ تۇراتتى .

«ئەمدى ئارام ئالغىن ، لاندون .»

ئۆتكەن يىلى لاندون ھەقىقەتەن بەكلا چارچاپ ، خېلى جۇدەپ كەتكەنىدى . شۇنداقتىمۇ ، ئۇ بۇنى مۇنۇ ئەينەك ئارقىلىق دەللىلەپ بېقىشنى خالىمىدى . ئۇنىڭ ئۆتكۈر كۆزلىرى بۇگۈن خىرەلىشىپ كەتكەنىدەك كۆرۈنەتتى . ئۇچلۇق ئېڭىكىنى ساقال بېسىپ كەتكەنىدى . ئىككى چېكسىدىكى كۈنسېرى كۆپىيىۋاتقان ئاق چاچلار ئۇنىڭ قويۇق ، يىرىك ھەم قاپقارا چاچلىرىنى بارا ـ بارا

قاپلاپ كېتىۋاتاتتى . ئايال خىزمەتداشلىرى «ئاق چېچەكلەر كۆپەيگەنسېرى تېخىمۇ سالاپەتلىك كۆرۈنىدۇ» دېگەن بولسىمۇ ، لېكىن لاندون ئۇنداق قارىمايتتى .

« «بوستون ژۇرنىلى» دىكى مېنىڭ مۇشۇ تۇرقۇمنى كۆرگەن بولسىدى . »

لاندونىنى ھەممىدىن بەك ئوڭايسىز ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويغىنى — ئۆتكەن ئايدا «بوستون ژۇرنلى» نىڭ ئۇنى بوستون شەھىرىدىكى سېھرىي كۈچكە ئىگە باي ئون شەخس قاتارىغا كىرگۈزۈپ قويغانلىقى بولدى . بۇ غەلىتە شان - شەرەپ ئۇنى خاتىرجەملىكىنى خىزمەتداشلىرىنىڭ ھە دېسىلا چاقچاقتا كەلتۈرۈۋالىدىغان ئوبيېكتىغا ئايلاندۇرۇپ قويغانىدى . مانا بۇگۈن كەچتىمۇ ئۇ ئائىلىسىدىن ئۈچ مىڭ ئىنگلىز مىلى يىراقلىقتىكى ئۇنىۋېرسىتېتتا دوكلات بېرىۋاتقاندا ، ئاشۇنداق ماختاپ - ئۇچۇرۇشلار يەنە پەيدا بولۇپ ، ئۇنىڭ كەيپىنى ئۇچۇرۇۋەتتى .

ئايال رىياسەتچى پارتىز ئامېرىكا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ دېلفىن ساربىيدىكى لىققىدە ئادەمگە قاراپ تۇرۇپ ئۇنلۇك ئاۋازدا مۇنداق جاكارلىدى :

— خانىملار ، ئەپەندىلەر ! بۇگۈن كەچتىكى مېھمىنىمىزنى تونۇشتۇرۇش كەتمەيدۇ . ئۇ «مەخپىي دىنىي مەزھەپلەر بەلگىشۇناسلىقى» ، «نۇرلۇقلار مەزھىپىدىكى سەنئەت» ۋە «مەنە ئىپادىلىگۈچى يېزىقنىڭ يوقلىشى» دېگەنگە ئوخشاش نۇرغۇن كىتابنى يازغان . ئۇ يازغان «دىنىي ئىكونولوگىيە» دېگەن كىتابنىڭ مەن پەقەت نامىنىلا ئاڭلىغان . ئاراڭلاردىكى نۇرغۇنلىرى دەرس ئاڭلىغاندا چوقۇم ئاشۇ كىتابنى ئىشلىتىسىلەر .

ئوقۇغۇچىلارنىڭ ھەممىسى دەرھال بېشىنى لىڭشىتتى .

— مەن ئەسلىي ئۇنىڭ ئۇنتۇلماس تەرجىمھالىنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتەي دېۋىدىم . ھالبۇكى ... — ئۇ مەسخىرىلىك نەزەر بىلەن سەھنىدە ئولتۇرغان لاندونغا لەپىدە قاراپ قويدى ، — بىر ئاڭلىغۇچىمىز تېخى بايىلا ماڭا بىر نەرسە سۇنۇپ

بەردى ... نېمە ئىشكەن دېمەمسىلەر؟ تېخىمۇ قىزىقارلىق تونۇشتۇرۇش ئىكەن.

ئۇ «بوستون ژۇرنىلى»نىڭ ئۆتكەن ئايدىكى سانىنى قولىغا ئېلىپ كۆچىلىككە كۆرسەتتى.

لاندونىڭ بەدەنلىرى سەل كىرىشكەندەك بولدى. «ئۇ *ژۇرنالنى نەدىن تاپقان بولغىيدى؟*»

ئايال رىياسەتچى ژۇرنالدىكى هېلىقى قاملاشمىغان ماقالىدىن بەزى ئابزاسلارنى تاللاپ ئوقۇشقا باشلىدى. لاندون ئۆزىنى گويا ئورۇندۇققا بارغانسېرى چوڭقۇر پېتىپ كېتىۋاتقاندەك هېس قىلىپ قالدى. ئوتتۇز سېكۇنتتىن كېيىن، پەستە ئولتۇرغانلار ئاغزىلىرىنى قىيسايتىپ كۈلگىلى تۇردى، ئەمما ئۇ ئايال ئوقۇشتىن توختايدىغاندەك ئەمەس ئىدى.

— لاندون ئەپەندى، ئۆزىنىڭ ئۆتكەن يىلى ۋاتىكاندا مەخپىي ئۆتكۈزۈلگەن پاپا سايلاش يىغىنىدا ئوينىغان ئالاهىدە رولى توغرۇلۇق ئاشكارا سۆز قىلىشىنى ئىزچىل رەت قىلىپ كەلدى. بۇ، كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭغا بولغان قىزىقىشىنى تېخىمۇ كۈچەيتىۋەتتى، — ئايال رىياسەتچى كۆپچىلىكنى تېخىمۇ دەيدىگە سالغىلى تۇردى، — سىلەرنىڭ مۇشۇ هەقتە كۆپرەك بىرنەرسە ئاڭلىغۇڭلار يوقمۇ؟

هەممەيلەن تەڭلا چاۋاك چېلىشىپ كەتتى.

«بۇ كاسكا ئايالنى بىرەرى توختىتىۋالسىكەن، ئىلاهىم» دەپ تىلەپ كەتتى ئىچىدە لاندون. بىراق، ئايال رىياسەتچى هېلىقى ماقالىنىڭ داۋامىنى يەنە ئوقۇغىلى تۇردى.

— پروفېسسور لاندون بەزى ياش چوقۇنغۇچىلىرىنىڭ ئېيتقىنىدەك ئۆزىنى بەك ئەركىن - ئازادە تۇتۇپ يۈرمىسىمۇ، لېكىن قىرىق نەچچە ياشلىق بۇ ئىلىم ساهىبىدا مۇشۇ دېمەتلىكلەردە ئاز كۆرۈلىدىغان ئاجايىپ بىر خىل ئىلمىي جەلپكارلىق بار. ئۇ شۇنداقلا پەيدا بولسا، نۇرغۇن ئادەمنى ئىختىيارسىز هالدا جەلپ قىلىۋالىدۇ. ئۇنىڭ بوغۇق ئاۋازى ئاشۇ جەلپكارلىقنى تېخىمۇ

كۆچەيتىۋەتكەن بولۇپ ، قىز ئوقۇغۇچىلىرى ئۇنىڭ ئاۋازىنى «قۇلاق تۇۋمىزدىكى شاكىلات» دەپ تەسۋىرلەيدىكەن .

ئولتۇرغانلار پاراققىدە كۈلۈشۈپ كەتتى .

لاندون قاتتىق ئوڭايسىزلانغان بولسىمۇ ، يالغاندىن كۈلۈمسىرەپ ئولتۇرۇشقا مەجبۇر بولدى . ئايال ريياسەتچىنىڭ ئەمدى «خارىسسون فورد خارىس ماركىلىق چاقماق كىيىم كىيىدۇ» دېگەندەك تېخىمۇ لاۋزا گەپلەرنى قىلىدىغانلىقىنى ئۇ شۇ ھامان پەملەپ قالدى . چۈنكى ، ئۇ خارىس ماركىلىق چاقماق ئىشتان ۋە ئېگىز ياقىلىق تۇتۇتلىق مايكا كىيىۋالغان ، «بۇگۈنغۇ بۇنداق كىيىنگىنىمگە خەق ئۇنى - بۇنى دەپ يۇرمەس» دەپ ئويلىغانىدى . ئەمما ، ئىش ئۇنىڭ تەتۈرسىچە كېتىۋاتاتتى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ دەرھال تەدبىر قوللىنىش قارارىغا كەلدى .

— رەھمەت سىزگە ، مونىكا ، — لاندون ئورنىدىن لىككىدە تۇرۇپ ، ريياسەتچى ئايالنى سەھنىدىن قىستاپ چۈشۈرۈۋەتتى ، — «بوستون ژۇرنىلى» ھېكايە توقۇشقا بەك ئۇستا ئىكەن ، — ئۇ كۆپچىلىككە بۇرۇلۇپ قارىدى ھەمدە ئېغىر بىر ئۇھسىنىۋەتكەندىن كېيىن مۇنداق دېدى ، — ئەگەر مەن ئۇ ماقالىنى كىمنىڭ تەمىنلىگەنلىكىنى بىلمىپلا قالسام ، كونسۇلنىڭ ئۇ ئادەمنى دەرھال چېگرىدىن قوغلاپ چىقىرىشىنى تەلەپ قىلىمەن .

كۆپچىلىك يەنە پاراققىدە كۈلۈشۈپ كەتتى .

— بولدى ، بۇرادەرلەر ! سىلەرمۇ بىلىسىلەر ، بۇگۈن كەچ مەن بۇ يەرگە بەلگىنىڭ مۇھىم رولى توغرىسىدا سۆزلەش ئۈچۈن كەلگەن...

لاندوننىڭ ياتقىدىكى تېلېفونىنىڭ جىرىڭلىشى جىمجىتلىقنى يەنە بىر قېتىم بۇزدى .

ئۇ تۇرۇپكىنى قولىغا ئېلىپ ، سەل دەرگۇمان بولغان ھالدا :

— ۋەي ! — دېدى .

قارشى تەرەپ دەرۋەقە يەنە ھېلىقى كۈتۈۋېلىش خادىمى ئىدى :

— لاندون ئەپەندى ، كەچۈرۈڭ ، سىزنى يەنە ئاۋارە قىلىپ قويدۇم . ھېلىقى مېھمان سىزنى ياتقىڭىزغا ئىزدەپ چىقىپ كەتكەنىدى ، شۇڭا سىزنى ئالدىن خەۋەرلەندۈرۈپ قويايى ، دېدىم .

لاندوننىڭ ئۇيقۇسى بىراقلا ئېچىلىپ كەتتى :

— ئۇنى ياتقىمغا سىز چىقىڭ دېگەنمىدىڭىز ؟

— كەچۈرۈڭ ئەپەندى ، ئۇنىڭدەك ئادەملەرنى... مەن توسۇۋېلىشقا پېتىنالمايدىكەنمەن .

— ئۇ زادى كىم ئىكەن ؟

بىراق ، قارشى تەرەپ تېلېفونىنى ئاللىبۇرۇن قويۇۋەتكەنىدى .

دەل شۇ ئەسنادا ، بىرى مۇشتۇمى بىلەن ئىشىكنى قاتتىق ئۇردى .

كۆڭلىگە بىر ئەنسىزلىك يېتكەن لاندون دەرھال كارىۋاتتىن چۈشۈۋىدى ، پۈتىنىڭ بارماقلىرى گويا يەردىكى سافنارى گىلىمگە چوڭقۇر پېتىپ قالغاندەكلا تۇيۇلۇپ كەتتى . ئۇ مېھمانسارايىنىڭ كېچىلىك كىيىمىنى كىيىپ ئىشىك تەرەپكە ماڭدى .

— كىم ؟

— لاندون ئەپەندىمۇ ؟ سىز بىلەن پاراڭلاشماقچىدىم ، — دېدى قارشى تەرەپ چىڭراق ، ئەمما سۈرلۈك ئاۋازدا . ئۇنىڭ ئىنگلىزچە تەلەپپۇزى ئىنتايىن ئېغىر ئىدى ، — مەن مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىدىكى گېروم كوللىت بولىمەن .

لاندون چۆچۈپ كەتتى . «ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسى ؟» بۇ ئامېرىكىدىكى قوشما شتاتلار تەكشۈرۈش ئىدارىسى بىلەن تەڭ دەرىجىلىك ئورۇن ئىدى .

لاندون بىخەتەرلىك زەنجىرىنى ئېلىۋەتمەستىن ئىشىكنى قىيا ئاچتى . سىرتتا يۈزى تاتىراڭغۇ ھەم ئورۇق بىر ئادەم ئۇنىڭغا تىكىلىپ قاراپ تۇراتتى . ئۇ ئادەم قورايدەك ئورۇق ، ئۇچىسىدىكى يېشىل فورمىسىدىن ئەمەلدارلىقى كۆرۈنەتتى .

— كىرسەم بولامدۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ ئادەم .

بۇ ناتونۇش ئادەمنىڭ چەكچىيىپ تۇرغان سارغۇچ كۆزلىرى

لاندوننى تېخىمۇ خاتىرجەمسىزلەندۈرۈپ قويدى .
— زادى نېمە ئىشىڭىز بار ئىدى ؟
— بىزنىڭ ساقچى باشلىقىمىز بىر شەخسىي ئىشتا سىزنىڭ ئالاھىدىلىكىڭىزدىن پايدىلىنىپ باقسام ، دەيدۇ .
— ھازىرمۇ ؟ مۇشۇ يېرىم كېچىدىمۇ ؟ — دەپ سورىدى لاندون كەينى - كەينىدىن .
— سىز ئەسلىي بۇگۈن كەچتە لوئۇرې مۇزېيىنىڭ باشلىقى بىلەن كۆرۈشمەكچى بوپتىكەنسىز ، شۇنداقمۇ ؟
لاندوننىڭ تېنى جۇغلىنىپ قالدى . ئۇ ھۆرمەتكە سازاۋەر مۇزېيى باشلىقى ياك سونۇئېپ بىلەن ئەسلىي بۇگۈن كەچتىكى دوكلات يىغىنىدىن كېيىن كۆرۈشۈشكە كېلىشىپ قويغان ، شۇنچە ساقلىغان بولسىمۇ ، لېكىن سونۇئېپ كەلمىگەنىدى .
— سىز قانداق بىلدىڭىز ؟
— بىز ئۇنىڭ كۇندىلىك خاتىرىسىدە سىزنىڭ ئىسمىڭىزنى كۆردۇق .
— نېمە ئىش بوپتۇ ؟
رازۋېدكىچى ئۇھسىنىپ قويغاندىن كېيىن ، بىر پارچە سۇرەتنى ئىشكىنىڭ قېيا يوچۇقىدىن سۇنۇپ بەردى .
سۇرەتنى كۆرۈپ ، لاندوننىڭ بەدىنى ئۇيۇشۇپ قالغاندەك بوپكەتتى .
— بۇ سۇرەت تېخى يېرىم سائەت ئىلگىرىلا لوئۇرې سارىيىدا تارتىلغان .
بۇ غەلىتە سۇرەتكە تىكىلىپ قالغان لاندوننىڭ دەسلەپتە ۋۇجۇدى تىترەپ ، كۆڭلى ئېلىشقاندەك بولدى ، ئارقىدىنلا غەزىپىنى باسالماي قالدى :
— بۇ زادى كىمنىڭ قىلغان ئىشى ئىكەن !
— سىز مەشھۇر بەلگىشۇناس ئىكەنسىز ، يەنە كېلىپ ، ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشمەكچىمۇ بوپتىكەنسىز . شۇڭا ، بىزنىڭ مۇشۇ سوئالغا جاۋاب تېپىشىمىزغا يارەملەشسىڭىز ، دېگەن ئۈمىدتىمىز .

سۇرەتكە قارىغانسېرى لاندوننى قورقۇنچ ۋە ئەندىشە تۇيغۇسى چىرمىۋالدى . سۇرەتتىكى مەنزىرىدىن ئىختىيارسىز كىشىنىڭ تېنى جۇغۇلداپ كېتەتتى . لاندون ئەنسىزلىك ئىچىدە مەلۇم بىر ئىش قايتا تەكرارلىنىۋاتقاندەك ھېسسىياتقا كېلىپ قالدى . بىر يىل ئىلگىرىمۇ ئۇ بىر جەسەتنىڭ سۇرىتىنى كۆرگەن ھەم خەقمۇ ئۇنى ئىزدەپ كەلگەن ، يىگىرمە تۆت سائەتتىن كېيىن ، ئۇ ۋاتىكاندا جېنىدىن ئايرىلغىلى تاس قالغانىدى . مۇنۇ سۇرەت ئۇ سۇرەتكە تامامەن ئوخشىمىسىمۇ ، لېكىن سۇرەتتىكى مەنزىرىنىڭ دەھشەتلىكى بىر - بىرىدىن قېلىشمايتتى .

رازۋېدكىچى سائىتىگە بىر قارىۋەتتى - دە :

— باشلىقىمىز سىزنى ساقلاۋاتىدۇ ، ئەپەندى ، — دېدى .

ئۇنىڭ نېمە دېگەنلىكىنى لاندون ئېنىق ئاڭلىماي قالدى . ئۇنىڭ كۆزلىرى يەنىلا قولىدىكى سۇرەتتە ئىدى .

— ماۋۇ بەلگە ، جەسەت نېمانداق غەلىتە ھالەتتە...

— يانقۇزۇپ قويۇلغان ، شۇنداقمۇ ؟ — دېدى رازۋېدكىچى ئۇنىڭ گېپىنى تولۇقلاپ .

لاندون بېشىنى لىڭشىتتى ، ئاندىن قانداقتۇر بىر قورقۇنچتىن تېنى شۇركەنگەندەك بولۇپ بېشىنى كۆتۈردى :

— كىمدۇ ؟ بۇ كىمنىڭ قىلغان ئىشىدۇ ؟

— سىز بىلمەيسىز ، لاندون ئەپەندى ، — دېدى رازۋېدكىچى چىرايىدا ھېچقانداق ئىپادە يوق ھالەتتە ، — سىزنىڭ سۇرەتتە كۆرگىنىڭىز... — ئۇ سەل توختىۋېلىپ ، ئاندىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — سونۇئېي ئەپەندى ئۆزى قىلغان ئىش ئىكەن .

ئىككىنچى باب

بىر ئىنگلىز مىلى يىراقلىقتا، ئاقىرىش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان سېللارىس ئىسىملىك ئادەم دېڭگۈسلاپ ماڭغىنىچە رابلۇ كوچىسىغا جايلاشقان بىر كاتتا داچىنىڭ ئىشكى ئالدىغا يېتىپ كەلدى. ئۇ يوتىسىغا باغلىۋالغان رىيازەت تاسمىسى بەدىنىگە پېتىپ كېتىۋاتاتتى. ئەمما، ئۇ ئۆزىنى تەڭرىنىڭ خىزمىتىگە ئاتىۋەتكەن بولغاچقا، ئازاب ھېس قىلىش ئۈياقتا تۇرسۇن، ئەكسىچە ئىچ ــ ئىچىدىن خۇشال بولۇپ، غىڭشىپ ناخشا ئېيتىۋاتاتتى.

«ئازاب ئادەمگە پايدىلىق.»

داچىنىڭ ئىچىگە كىرگەندىن كېيىن، ئۇ قىپقىزىل كۆزلىرى بىلەن چوڭ زالنىڭ ھەممە يېرىگە بىر قۇر سەپسېلىپ چىقتى. زالدا ھېچكىم يوق ئىدى. ئۇ بىرەر ھەمراھىنىمۇ ئويغىتىۋەتمەسلىك ئۈچۈن، پۇتىنىڭ ئۇچىدا دەسسىگىنىچە پەلەمپەيگە چىقتى. ئۇنىڭ ھۇجرىسىنىڭ ئىشكى ئوچۇق تۇراتتى. چۈنكى، بۇ يەردە ئىشكىلەرنى قۇلۇپلاپ قويۇشقا يول قويۇلمايتتى. ئۇ ئۆيىگە كىردى ــ دە، ئىشكىنى ئاستا يېپىپ قويدى.

بۇ ئۆي ناھايىتى ئاددىي سەرەمجانلاشتۇرۇلغان، ياغاچ پول، قارىغاي ياغىچىدىن ياسالغان كىيىم ئىشكاپى ۋە كاناپ سېلىنچىدىن باشقا ھېچنېمە يوق ئىدى. بۇ بىر ھەپتە ئۇ مۇشۇ ئۆيدە تۇردى، نيۇيورك شەھىرىدىمۇ خېلى يىللاردىن بېرى مۇشۇنداق ئاددىي، ئەمما ئازادە تۇرالغۇغا ئېرىشىپ كەلگەن بولۇپ، بۇنى ئۆزىنىڭ تەلىيى دەپ چۈشىنەتتى.

«تەڭرىم ماڭا پاناھلانغۇدەك جاي ئاتا قىلىپ ، ياشاشتىكى مەقسەتنى كۆرسىتىپ بەردى .»

بۇگۈن كەچ سېللارىس تەڭرىنىڭ ھەممىتىگە ئاخىر جاۋاب قايتۇرغاندەك تۇيغۇغا كەلگەندى . ئۇ ئۈدۈل بېرىپ ، كىيىم ئىشكاپىنىڭ ئەڭ ئاستىدىكى تارتمىدىن ئۆزى ئەپلىك قىلىپ يوشۇرۇپ قويغان يان تېلېفونىنى ئىزدەپ تاپتى - دە ، بىر نومۇرنى باستى .

— ۋەي ؟

قارشى تەرەپتىن بىر ئەرنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى .

— ئۇستاز ، مەن قايتىپ كەلدىم .

— قېنى سۆزلە ، — دەپ بۇيرۇق قىلدى قارشى تەرەپ . گېپىنىڭ تەلەپپۇزىدىن ئۇنىڭ ناھايىتى خۇشال بولغانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى .

— تۆتىلىسى تۈگەشتى . ئۈچ ئاساسلىق ياردەمچى بىلەن ... ھېلىقى بوۋاينى دەيمەن .

قارشى تەرەپ بىردەم جىمىپ قالدى ، ئۇ دۈگا قىلىۋاتقاندەك تۇراتتى .

— دېمەك ، ئاخبارانقا ئېرىشىپسەن - دە .

— تۆتىلىسىنىڭ گېپى ئوخشاش چىقتى . ھەممىسىدىن ئايرىم - ئايرىم سورىدىم .

— ئۇلارغا ئىشەندىڭما ؟

— ئۇلارنىڭ دېگەنلىرى بىر - بىرىنىڭكىگە ئوخشاش چىقتى . مېنىڭچە ، بۇ ھەرگىز تاسادىپىيلىق ئەمەس .

سېللارىس تېلېفوندا ھاياجانلىق نەپەس ئاۋازىنى ئاڭلىدى .

— ياخشى بوپتۇ . ئۇلار مەخپىيەتلىكنى ساقلاش جەھەتتە ھەممىگە مەشھۇر ئىدى . مەن ئۇلارنى مۇتەئەسسىپ مونا‌خلار ئۇيۇشمىسىنىڭ مەخپىيەتلىكىنى ھەرگىز دەپ بەرمەسمىكەن دەپ بەك ئەنسىرىگەنىدىم .

— ئەزرائىل ئالدىدا ئۇلار ئېغىز ئېچىشقا مەجبۇر بولدى .

— شاگىرتىم ، ئەمىسە مەن بىلىشكە تېگىشلىك ئىشلارنى ماڭا

تېزرەك دەپ بەرگىن .

ھېلىقى تۆتەيلەندىن سوراپ بىلىۋالغان ئاخباراتنىڭ ھەرقانداق ئادەمنى چۆچۈتۈۋېتىدىغانلىقى سېللارىسقا ئايان ئىدى .

— ئۇستازىم ، ئۇ تۆتى شىفىرلىق قۇتىنىڭ — ھېلىقى ئاجايىپ شىفىرلىق قۇتىنىڭ بار ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلدى .

ئۇ تېلېفوندا قارشى تەرەپنىڭ شۇ ھامان تولدۇرۇپ بىر نەپەس ئالغانلىقىنى ئاڭلىدى ۋە ئۇستازىنىڭ قانچىلىك ھاياجانلىنىپ كېتىۋاتقانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلىپ بولدى .

— ئۇ شىفىرلىق قۇتا بىزنىڭ ئويلىغىنىمىزدەكلا بار ئىكەن .

ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئەينى يىلى بىر تاش خەرىتە ، يەنى شىفىرلىق قۇتا دەپ ئاتالغان بىر ئالاھىدە تاشنى ياسىغان بولۇپ ، ئۇنىڭغا زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەڭ چوڭ مەخپىيەتلىكى يوشۇرۇنغان جايىنىڭ خەرىتىسى ئويۇلغانكەن . بۇ مەخپىيەتلىك ئىنتايىن مۇھىم بولغاچقا ، كىشىلەر «زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئاشۇ مەخپىيەتلىكنى ساقلاش ئۈچۈنلا ئۆز مەۋجۇتلۇقىنى ساقلاپ كېلىۋاتىدۇ» دەپ قارايتتى .

— ئۇ شىفىرلىق قۇتىغا ئېرىشسەكلا ، بىز مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا ئازلا قالدۇق دېگەن گەپ ، — دېدى ئۇستاز .

— بىز مۇۋەپپەقىيەتكە سىزنىڭ ئويلىغىنىڭىزدىنمۇ بەكرەك يېقىنلىشىپ قاپتۇق . ئۇ شىفىرلىق قۇتا ھازىر پارىژدا ئىكەن .

— پارىژدا ؟ پەقەتلا ئىشەنگۈم كەلمەيۋاتىدۇ . نېمىدېگەن ئوڭ كەلگەن ئىش بۇ .

سېللارىس شۇ ئاخشىمى بولغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى : ھېلىقى تۆت ئادەمنىڭ ئۆلۈم ئالدىدا مەخپىيەتلىكنى ئاشكارىلاش ئارقىلىق ، ئۆزلىرىنىڭ گۇناھقا پاتقان جېنىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن قانچىلىك تىركەشكەنلىكىنى ، تۆتىلىسىنىڭ بىردەك «شىفىرلىق قۇتا پارىژدىكى قەدىمكى چېركاۋ — ساينت سۇلپىس چېركاۋىنىڭ ئىچىدىكى بىر جايغا ناھايىتى ئەپچىللىك بىلەن يوشۇرۇپ قويۇلغان» دەپ جاۋاب بەرگەنلىكىنى تەپسىلىي سۆزلەپ

بەردى .

— خۇدانىڭ سانتۇئار (قەدىمكى يەھۇدىيلارنىڭ خۇداغا سىغىنىدىغان سورۇنى)ى ئىچىدە ئىكەن ـ دە ، — دېدى ئۇستاز ھەيرانلىق بىلەن ، — ئۇلار ئادەمنى ئەخمەق قىلىشقا بەكلا ئۇستا ئىكەن !

— ئۇ يەردە تۇرغىنىغا نەچچە ئەسىر بوپتۇ !

ئۇستاز خۇددى مۇشۇ دەقىقىدىكى غەلىبىنى قەلبىدە مەڭگۇ ساقلاپ قالماقچى بولغاندەك بىردىنلا تىنچلىنىپ قالدى . بىر ھازادىن كېيىن :

— سەن خۇدا يولىدا كارامەت ئىشتىن بىرنى قىلدىڭ . بىزنىڭ مۇشۇ كۇننى ساقلاۋاتقىنىمىزغا نەچچە يۈز يىل بولغانىدى . سەن ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى دەرھال بۇگۇن كېچىدىن قالدۇرماي تاپ . بۇنىڭ قانچىلىك مۇھىم ئىش ئىكەنلىكىنى سەنمۇ بىلىسەن ، — دېدى .

سېللارىس بۇنىڭ قانچىلىك مۇھىم ئىش ئىكەنلىكىنى ئەلۋەتتە بىلەتتى . لېكىن ، ئۇستازنىڭ بۇيرۇقىنى ئورۇنداش بەك مۇشكۇل ئىدى .

— بىراق ، ئۇ چېركاۋنىڭ مۇھاپىزىتى قاتتىق . كەچتە تېخىمۇ شۇنداق تۇرسا ، مەن قانداق كىرىمەن ؟

ئۇستاز سۇرلۇك تەلەپپۇزدا ئۇنىڭغا قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى ئېيتىپ بەردى .

سېللارىس تېلېفوننى قويۇپ قويدى . بىر خىل ئىنتىزارلىق ۋە ھاياجاندىن ئۇنىڭ چىرايى قىزىرىپ كەتكەنىدى .

«بىر سائەت» دەپ پىچىرلىدى ئۇ ، ئاندىن خۇدانىڭ سانتۇئارغا كىرىشتىن بۇرۇن ، ئۇستازنىڭ ئۆزىگە جاپالىق ئىستىقامەت قىلىشۋالىدىغان يېتەرلىك ۋاقىت بەرگەنلىكىگە چىن كۆڭلىدىن تەشەككۇر ئېيتتى . «*بۇگۇن روھىمغا چىرمىشىۋالغان جىنايەتنى چوقۇم پاكىز چىقىرىپ تاشلىشىم كېرەك .*» بۇگۇنكى جىنايەت

سادىر قىلىشىنىڭ مەقسىتى مۇقەددەس ئىدى . خۇدانىڭ دۇشمەنلىرىگە قارشى كۈرەشنىڭ ئېلىپ بېرىلىۋاتقىنىغا يۈز يىلدىن ئاشقان بولۇپ ، بۈگۈنكىدەك قىلمىشلار چوقۇم خۇدانىڭ مەغپىرىتى قىلىشىغا ئېرىشەتتى .

شۇنداقتىمۇ ، بۇنىڭ ئۈچۈن بەدەل تۆلىمەي بولمايدىغانلىقىنى سېللارىس ئوبدان بىلەتتى .

ئۇ قاپقارا كۆزەينەكنى ئېلىۋېتىپ ، پۈتۈن كىيىمىنى سىلىۋەتتى - دە ، قىپيالىڭاچ ھالەتتە ئۆينىڭ ئوتتۇرىسىدا يۈكۈنۈپ ئولتۇردى . ئاندىن بېشىنى تۆۋەن قىلىپ ، يوتىسىغا چوڭقۇر پېتىپ تۇرغان تىكەنلىك رىيازەت تاسمىسىغا سىنچىلاپ قارىدى . «يول» نىڭ بارلىق ھەقىقىي مۇخلىسلىرىدا مۇشۇنداق نەرسە بار ئىدى . بۇ بىر خۇرۇم تاسما بولۇپ ، ئۇنىڭ يۈز تەرىپىدىكى مېتالدىن ياسالغان ئىلمەكسىمان ئۆتكۈر تىكەنلەر بەدەنگە نەشتەردەك سانجىلىپ تۇراتتى ھەم شۇ ئارقىلىق كىشىلەرنى ئىيسانىڭ ئەينى چاغدا تارتقان ئازابلىرىنى مەڭگۈ ئۇنتۇپ قالماسلىققا ئاگاھلاندۇراتتى . ئۇنىڭ ئاغرىقى ئادەم بەدىنىدە پەيدا بولۇش ئېھتىمالى بار بولغان ھەرقانداق ئارزۇ - ھەۋەسنى بېسىپ كېتەتتى .

سېللارىسنىڭ بۈگۈن بۇ تاسمىنى تاقىغان ۋاقتى ئەسلىدە بەلگىلەنگەن ئىككى سائەتتىن ئېشىپ كەتكەن بولسىمۇ ، لېكىن بۇگۈنكى بۇ كۈننىڭ باشقا چاغلارغا ھەرگىز ئوخشىمايدىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى . ئۇ تاسمىنى يەنە بىر ھالقا چىگىتتى . ئىلمەك تىكەنلەر يەنىمۇ بەكرەك سانجىلىۋىدى ، ئۇنىڭ بولجۇڭ گۆشلىرى ئۆزلۈكسىزلا تارتىشىپ كەتتى . ئۇ ئاستاغىنا بىر تىنىۋېلىپ ، بۇ ئازابلىق پاكلىنىش مۇراسىمىنىڭ ھۇزۇرىنى سۈرۈپ ئولتۇردى .

«*ئازاب ئادەمگە پايدىلىق*» دەپ غۇدۇرىدى سېللارىس پەس ئاۋازدا . ئۇ ئۆزلىرىنىڭ پوپى خېسسىي مارىئا ئېسكىلۇانىڭ مۇقەددەس دۇرۇتىنى تەكرارلاۋاتتى . ئۇستازىنىڭ ئۇستازى بولغان ئېسكىلۇا 1979 - يىلىلا ئۇ دۇنياغا سەپەر قىلغان بولسىمۇ ، لېكىن

ئۇنىڭ ئەقىل - پاراسەت دۇردانىلىرى ئەبەدىلئەبەد مەۋجۇت ئىدى . پۈتۈن دۇنيادىكى مىليونلىغان ئىخلاسمەن مۇرىت يەردە يۈكۈنۈپ ئولتۇرۇپ ، خەقلەر تەرىپىدىن «جىسمانىي رىيازەت» دەپ ئاتالغان بۇ مۇقەددەس ئىستىقامەت مۇراسىمىنى بەجا كەلتۇرگەن چېغىدا ، ئۇنىڭ مۇبارەك دۇرۇتلىرىنى پەس ئاۋازدا تەكرارلايتتى .

بىرئازدىن كېيىن ، سىللارىس يېنىدىكى پولغا تاشلاقلىق تۇرغان ، ئۇچى توم قىلىپ باغلاپ قويۇلغان ئارغامچىغا نەزىرىنى ئاغدۇردى . «*ئۆزۈمنى تىزگىنلەي*» ئارغامچىنىڭ باغلاپ قويۇلغان يېرىدە قۇرۇپ قالغان قان داغلىرى تۇراتتى . چەكسىز ئازاب بەدىلىگە كېلىدىغان پاكلىنىش ئۇنۇمىگە تېزرەك ئېرىشىش ئۈچۈن ، سىللارىس بايىاتىن تەكرارلاۋاتقان دۇرۇتلارنى تېزلا توگەتتى . ئاندىن ئارغامچىنى قولىغا ئېلىپ ، كۆزلىرىنى چىڭ يۇمدى - دە ، ئۇنى مۇرىسىدىن ئارتىلدۇرۇپ ، دۇمبىسىگە كۇچەپ ئۇردى . ئارغامچىنىڭ ھېلىقى توم قىلىپ چىگىلگەن يېرى ئۇنىڭ دۇمبىسىگە قاتتىق تەگدى . ئارقىدىنلا ئۇ شۇ تەرزدە دۇمبىسىگە ۋە بەدىنىنىڭ باشقا جايلىرىغا ئۇرۇشقا باشلىدى .

«*مەن ئۆز ۋۇجۇدۇمنى پاكلاۋاتىمەن (Castigo corpus meum)*»

بىر ھازادىن كېيىن ، ئۇ بەدىنىدىن قان چىقىشقا باشلىغانلىقىنى سەزدى .

ئۇچىنچى باب

«سىترۇئېن ZX» ماركىلىق پىكاپ جەنۇب تەرەپتىكى تىياتىر خانىنىڭ ئالدىدىن ئۇچقاندەك ئۆتۈپ، ۋېندوم مەيدانىنى كېسىپ مېڭىۋاتقاندا، ئاپرېلنىڭ سالقىن شامىلى ماشىنا دېرىزىسىدىن گۇرىلدە كىردى. روبېرت لاندون ماشىنىنىڭ كەينى تەرىپىدە ئولتۇراتتى. ئۇ خىياللىرىنى بىر يەرگە يىغىشقا شۇنچە ئۇرۇنۇۋاتقان بولسىمۇ، بىراق ئەتراپتىكى مەنزىرىلەرنىڭ ئۆز يېنىدىن غۇيۇلداپ ئۆتۈپ كېتىۋاتقانلىقىدىن باشقا ھېچنېمىنى ھېس قىلالمايۋاتاتتى. ئۇ بايا ئالدىراپلا مۇنچىغا چۈشۈۋالغان، ساقال-بۇرۇتلىرىنىمۇ قىرىۋالغان، قارىماققا خېلى پاكىز ھەم رەتلىك بولۇپ قالغاندەك كۆرۈنسىمۇ، ئەمما ۋۇجۇدىنى چىرمىۋالغان تەشۋىشلىك تۇيغۇلاردىن پەقەتلا قۇتۇلالمايۋاتاتتى. مۇزىي باشلىقىنىڭ سۆزەتتىكى ھېلىقى قۇرقۇنچلۇق ھالىتى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن پەقەتلا كەتمەيۋاتاتتى.

«يالغان سونۇئېي ئۆلدى.»

مۇزىي باشلىقىنىڭ ئۆلۈمى لاندوننى قانداقتۇر بىر خىل پەرىشان ھالەتكە چۈشۈرۈپ قويغانىدى. سونۇئېينىڭ جامائەتتىن ئايرىلىپ تەنھا ياشاۋاتقانلىقى ھەممەيلەنگە ئايان بولسىمۇ، لېكىن ئۇنىڭ سەنئەتكە بولغان ئۆزىنى بېغىشلاش روھى كىشىلەردە ئۇنىڭغا قارىتا ناھايىتى ئاسانلا ھۆرمەت تۇيغۇسىنى پەيدا قىلاتتى. ئۇنىڭ پۈتۈن ۋە تېنىرسىلارنىڭ رەسىملىرىگە يوشۇرۇنغان شىفىرلار توغرىسىدىكى كىتابى لاندوننىڭ دەرس سۆزلىگەندە قولىدىن چۈشۈرمەي ئىشلىتىدىغان قوللانمىلىرىنىڭ بىرى ئىدى. بۇگۈن

كەچتىكى ئۇچرىشىشقا لاندون ناھايىتى زور ئۇمىد باغلىغان ، ئەمما مۇزىي باشلىقىنىڭ كەلمىگەنلىكى ئۇنى قاتتىق ئۇمىدسىزلەندۈرۈپ قويغانىدى .

مۇزىي باشلىقىنىڭ سۈرەتتىكى ھېلىقى قورقۇنچلۇق ھالىتى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا يەنە پەيدا بولدى . «*ياك سونۇئېينىڭ ئۆلۈش ئالدىدا ئۇنداق يېتىۋالغىنى نېمىسىدۇ؟*» لاندون نەزىرىنى دېرىزە سىرتىغا ئاغدۇرۇپ ، سونۇئېينىڭ ئۇ ھالىتىنى ئامال بار خىيالىدىن چىقىرىۋېتىشكە تىرىشتى .

دېرىزىدىن شەھەرنىڭ ئەگرى - بۈگرى كوچىلىرى كۆزگە روشەن چېلىقىپ تۇراتتى . چار بازارچىلار كوچىدا ھارۋىلىرىنى ئىتتىرىپ ماڭغاچ شېكەرلەنگەن شاپتۇل سېتىۋاتاتتى . بىر ئىشلەمچى بالا قولىدىكى ئەخلەت خالتىلىرىنى يولنىڭ بويىغا قويۇپ قويۇش ئۈچۈن كېتىۋاتاتتى . بىر جۈپ ئاشىق - مەشۇق يەسسەنگۈلنىڭ ھىدى پۇراپ تۇرغان مەيىن تۇن شامىلىدا بىر - بىرىگە ئىسسىق ئۆتكۈزۈۋاتقاندەك چىڭ قۇچاقلىشىپ تۇراتتى . «سترويئېن» ماركىلىق پىكاپ بۇ شاۋقۇنلۇق كوچىدىن غۇيۇلداپ ئۆتۈۋىدى ، ئۇنىڭ قۇلاقنى يارىدىغان سىگنال ئاۋازى ئالدىدا دەۋرەپ تۇرغان ماشىنا ئېقىمىنى ئۆتكۈر خەنجەردەك قاپ ئوتتۇرىدىن ئىككىگە بۆلۈۋەتتى .

— باشلىقىمىز سىزنىڭ بۈگۈن كەچ ھېلىھەم پارىژدا ئىكەنلىكىڭىزنى بىلىپ بەك خۇش بولۇپ كەتتى ، — دېدى ھېلىقى رازۋېدكىچى . بۇ ئۇنىڭ مېھمانسارايدىن چىققاندىن بۇيان تۇنجى قېتىم ئېغىز ئېچىشى ئىدى ، — نېمىدېگەن دەل كېلىپ قالغان ، ھەقىقەتەن تەلىيىمىز بار ئىكەن .

ئەمما ، لاندون ئۆزىنى ئانچە تەلەيلىك ھېس قىلىپ كەتمىدى . تەقدىر پېشانە بىلەن دەل كېلىپ قېلىش دېگەنلەرگە ئۇ ئانچە ئىشىنىپ كەتمەيتتى . بىر ئۆمۈر ھەر خىل سىمۇوللۇق بەلگىلەر ياكى ھەر خىل قاراشلار ئارىسىغا يوشۇرۇنغان سىرلىق مەنىلەرنى تەتقىق قىلغۇچى بولۇش سۈپىتى بىلەن ، ئۇ بۇ دۇنيانى «تارىخ ۋە

هادىسلەرنىڭ ئۆزئارا گىرەلىشىپ كېتىشىدىن ھاسىل بولغان ، ھەقىقىي ماھىيىتىنى تولۇق چۈشىنىپ يەتكىلى بولمايدىغان بىر يوغان تور » دەپ قارايتتى . خارۋاردتا بەلگىشۇناسلىقتىن دەرس سۆزلىگەن چاغلىردا ، ئۇ دائىم «ھەر خىل باغلىنىشلىقلارنى كۆز بىلەن كۆرەلمەسلىكىمىز مۇمكىن ، ئەمما ئۇلار ئۆز جايىدا ، يۇزەكى قاتلامنىڭ ئاستىدا ئىزچىل مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇۋېرىدۇ » دېگەن گەپنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيتتى .

— مېنىڭچە ، تۇرۇۋاتقان جايىمنى سىلەرگە چوقۇم پارىژ ئامېرىكا ئۇنىۋېرسىتېتىدىكىلەر دەپ بەردى ، — دېدى لاندون .

ماشىنا ھەيدەۋاتقان ئادەم بېشىنى چايقاپ :

— خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىدىكىلەر ئېيتىپ بەردى ، — دېدى .

«خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىدىكىلەر ؟ » دەپ ئويلىدى لاندون . توغرا ، ئۇ ياۋروپادىكى بارلىق مېھمانسارايدا ياتاق ئالغۇچىلارنىڭ پاسپورتىنىڭ تەكشۈرۈلىدىغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالغانىدى . ھېچقانداق زۆرۈرىيىتى بولمىغان بۇ تەلەپ ئەمەلىيەتتە قېلىپلىشىپ قالغان بىر رەسمىيەت بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى بىر قانۇنىي تەرتىپ ئىدى . شۇنىڭغا ئاساسەن ، خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىدىكىلەر پۈتكۈل ياۋروپادا كىمنىڭ ، قايسى كۈنى قايسى ياتاقتا چۈشكەنلىكىنى ئېنىق دەپ بېرەلەيتتى . لاندوننىڭ لېئىس مېھمانسارىيىدا ئىكەنلىكىنى ئېنىقلاشقا ئۇلار بەك بولسا بەش سېكۇنت ۋاقىتلا سەرپ قىلغان بولۇشى مۇمكىن ئىدى .

«سىتروئېن » شەھەر رايونىنى كېسىپ ئۆتۈپ ، داۋاملىق جەنۇب تەرەپكە قاراپ ماڭدى . بۇ چاغدا چىراغلار بىلەن يورۇتۇۋېتىلگەن ئېيفىل تۆمۈر مۇنارىنىڭ ئومۇمىي گەۋدىسى مانا مەن دەپلا ئېنىق كۆرۈندى . بۇ ھەيۋەتلىك تۆمۈر مۇنار ماشىنىنىڭ ئوڭ تەرىپىدە مەزمۇت قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى . لاندون شۇ ھامان ۋېكتورىيەنى ھەم بىر يىل بۇرۇن ئۇنىڭغا بەرگەن ھېلىقى كۇلكىلىك ۋەدىسىنى ئېسىگە ئالدى . ئۇ شۇ چاغدا «بىز ھەر ئالتە

ئايدا بىر قېتىم دۇنيادىكى رومانتىك جايلارنى تاللاپ كۆرۈشۈپ تۇرايلى» دېگەنىدى. لاندون «شۇ چاغدا بىز ئېففېل تۆمۈر مۇنارىنىمۇ چوقۇم ئويلاشقان بولغىيدۇق» دېگەننى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى. ئەپسۇسلىنارلىقى شۇكى، ئۇ ۋېكتورىيە بىلەن بىر يىل ئاۋۋال رىمدىكى ۋاراڭ - چۇرۇك بىلەن تولغان ئايروپورتتا سۆيۈشۈپ خوشلاشقاندىن بېرى قايتا كۆرۈشۈپ باقمىغانىدى.

— سىز ئۇنىڭ ئۈستىگە چىقىپ باققانمۇ؟ — دەپ سورىدى رازۇېدكىچى يىراقتا نەزەر سېلىپ تۇرۇپ.

لاندون بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن، ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ گېپىنى چۈشىنەلمىگەنلىكىنى جەزملەشتۈردى.

— كەچۈرۈڭ، نېمە دېدىڭىز؟

— ئۇ بەك سۆيۈملۈك، شۇنداق ئەمەسمۇ؟ — دېدى رازۇېدكىچى ماشىنا ئەينەكىدىن ئېففېل تۆمۈر مۇنارىنى ئىشارەت قىلىپ تۇرۇپ، — سىز ئۇنىڭ ئۈستىگە چىقىپ باققانمۇ؟

لاندوننىڭ كۆزلىرى سەل چەكچەيگەندەك بولدى.

— ياق، ئۇ تۆمۈر مۇنارغا تېخى چىقىپ باقمىدىم.

— ئۇ فرانسىيەنىڭ سىمۋولى. مېنىڭچە، ئۇنىڭ مۇكەممەللىكىگە گەپ كەتمەيدۇ.

لاندون ئانچە ئېرەن قىلمىغان هالدا بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى.

بەلگىشۇناسلار دائىم «فرانسىيە — ئەركەكلەرگە خاس سالاپەتلى بار، ئىشقىۋاز ناپولېئون ۋە پەتەك پىپېنغا ئوخشاش خەتەرلىك داهىيلار ئۆتكەنلىكى ئۈچۈنلا نامى چىققان دۆلەت. ئۇنىڭ شەكلى ئەرلەرنىڭ جىنسىي ئەزاسىغا ئوخشايدىغان مۇشۇنداق ئېگىز مۇنارنى دۆلەت سىمۋولى قىلىۋالغانلىقى ئۆز ئالاهىدىلىكىگە تولىمۇ ماس كەلگەن» دەپ قارايتتى.

ئۇلار ۋورلى كوچىسىنىڭ ئېغىزىغا كەلگەندە قىزىل چىراغقا دۇچ كەلگەن بولسىمۇ، لېكىن «سترويېن» سۈرئىتىنى قىلچە ئاستىلاتمىدى. رازۇېدكىچى ماي كلاپانىنى تېخىمۇ كۈچەپ

باسقىنچە يول ئېغىزىدىن ئۆتۈپ ، كاستېگيانو كوچىسىدىكى ئورمانلىق تەرەپكە ئۇچقاندەك كىرىپ كەتتى . بۇ يول بۆلىكى داڭلىق دوئللىي باغچىسىنىڭ — فرانسىيە ئۇسلۇبىدىكى مەركىزىي باغچىسىنىڭ شىمالىي كىرىش ئېغىزى ھېسابلىناتتى . نۇرغۇن ساياھەتچىلەر «دوئللىي» دېگەن بۇ ئىسىمنى بۇ يەردىكى ھۆپپىدە ئېچىلىپ تۇرغان سېرىنگۇللەر بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولسا كېرەك دەپ ئويلاپ قالاتتى . چۈنكى ، بۇ ئىككى ئىسىمنىڭ فرانسۇزچە تەلەپپۇز قىلىنىشى بىر - بىرىگە بەكمۇ ئوخشاپ كېتەتتى . لېكىن ، «دوئللى» نىڭ يېزىق مەنىسىدە ئازدۇر - كۆپتۇر رومانتىك تەرىكىبلەر بار ئىدى . بۇ باغچىنىڭ ئورنى ئەسلىي ئىنتايىن مەينەت بىر چوڭ ئازگال بولۇپ ، ئەينى چاغدا پارىژدىكى بىر سودىگەر بۇ ئازگالدىكى سېغىز توپىدىن ئۆگزىلەرگە ياپىدىغان قىزىل كاھىش ئىشلەپ چىقىرىپ ، پۈتكۈل پارىژدا داڭق چىقارغانىدى — قىزىل كاھىش دېگەن سۆز فرانسۇزچىدا «دوئللى» دەپ تەلەپپۇز قىلىناتتى .

ماشىنا ئىنىسۇجىن يوق بۇ باغچىغا كىرگەن چاغدا ، رازۇېدكىچى سىگنال كۈنۈپكىسىنى ئېتىۋەتتى . لاندون يېنىك تىنىپ قويدى . سىگنال ئاۋازى بايانىن بېرى ئۇنىڭ قۇلاق - مېڭىسىنى يەپ بولغانىدى . ماشىنىنىڭ ئالدى چىرىغى شېغىللىق يولنى يورۇتۇپ تۇراتتى . ماشىنا چاقىدىن چىقىۋاتقان تەرتىپلىك ، ئەمما قۇلاققا خۇشياقمايدىغان غاچۇر - غۇچۇر ئاۋاز ئادەمنى مۇگدەك باستۇراتتى .

لاندون دوئللىنى ئەزەلدىنلا بىر مۇقەددەس جاي دەپ بىلەتتى . چۈنكى ، كلاۋىد مونتانىنىڭ تەسىراتچىلىق ھەرىكىتىگە ئاساس سالغان شەكىل ۋە رەڭ توغرىسىدىكى تەجرىبىسى دەل مۇشۇ باغچىدا ئۆتكۈزۈلگەنىدى . ئەمما ، بۈگۈن كەچ بۇ جايىنى قانداقتۇر بىر خىل ئەنسىزلىك ئىلكىگە ئېلىۋالغانىدى .

«سترۇئېن» سول تەرەپكە بۇرۇلۇپ ، باغچىنىڭ مەركىزىي يولى بىلەن غەرب تەرەپكە قاراپ ماڭدى ۋە چەمبەر شەكىللىك بىر

كۆلنى ئايلىنىپ ئۆتۈپ ، بىر تاشلاندۇق چوڭ يولنى توغرىسىغا كېسىپ ئۆتكىنىچە يىراقتىكى چاسا شەكىللىك مەيدان تەرەپكە قاراپ ئىلگىرىلىدى . شۇ چاغدىلا لاندون بۇ باغچىنىڭ چېتىنى كۆرەلىدى ، باغچىنىڭ پاسىل تەرىپىدە بىر چوڭ ئەگمە تاش قوۋۇق — كىچىك زەپەر دەرۋازىسى قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى .

بۇ كىچىك زەپەر دەرۋازىسىدا ئىلگىرى نۇرغۇن قېتىم شادلىق بايرىمى ئۆتكۈزۈلگەن بولسىمۇ ، لېكىن سەنئەت مەستانىلىرىنىڭ ئۇنىڭغا ئالاھىدە مۇئامىلە قىلىشىدا باشقىچە بىر سەۋەب بار ئىدى . دوئىللى باغچىسىنىڭ ئەڭ ئىچكىرىسىدىكى بوشلۇق جايدىن دۇنيادىكى ئەڭ ياخشى تۆت سەنئەت مۇزېيى — كومپاسنىڭ تۆت ئىستىرىلكىسىغا بىردىن توغرا كېلىدىغان سەنئەت مۇزېيى كۆزگە چېلىقىپ تۇراتتى .

ماشىننىڭ ئوڭ تەرەپتىكى دېرىزىسىدىن جەنۇب تەرەپكە قارىغاندا ، سېينا دەرياسى ۋە ك . ۋولتېر يولىنىڭ نېرىسىدىكى چىراغلار يورۇپ تۇرغان كونا ۋوگزالنى ، يەنى ھازىرقى داڭلىق ئوسىي مۇزېيىنىڭ ئالدى تەرىپىنى كۆرگىلى بولاتتى . لاندون سول تەرەپكە ئازراقلا بۇرۇلۇۋىدى ، دەرىجىدىن تاشقىرى زامانىۋى پونىپۇدوي مەركىزىنىڭ ئۆگزىسىنى كۆردى . زامانىۋى سەنئەت مۇزېيى ئاشۇ پونىپۇدوي مەركىزىنىڭ ئىچىدە ئىدى . غەرب تەرەپتە ئۇ دەرەخلەردىنمۇ ئېگىز ھالەتتە قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان كۇب شەكىللىك قەدىمىي لامىس تاش مۇنارىنى كۆردى . ئۇ ، سېتكا توپ مەيدانىدىكى سەنئەت مۇزېيىنىڭ بەلگىسى ئىدى .

شەرق تەرەپكە — ئەگمە تاش قوۋۇقنىڭ تېخىمۇ نېرىسىغا قارىغىنىدا ، لاندون ئېگىز تاش تۇۋرۇك تەنھا قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان ئەدەبىيات ـ سەنئەتنىڭ قايتا گۈللىنىش دەۋرىدىكى قەدىمىي سارايىنى — ھازىرقى دۇنياغا مەشھۇر سەنئەت مۇزېيىنى ئېنىق كۆردى .

لوئۇرې گۇزەل سەنئەت مۇزېيى .

لاندون ھارغىن كۆزلىرى بىلەن بۇ چوڭ سارايىنىڭ ھەممە

يېرىگە تەكشى سەپسېلىۋاتقاندا ، ئۆزىگە تونۇشلۇق بولغان بىر خىل ھەيرانلىق تۇيغۇسى پۈتۈن ۋۇجۇدىنى غىدىقلاپ ئۆتتى . كەڭ كەتكەن مەيداننىڭ ئۇدۇلىدا ھەيۋەتلىك لوئۇرې سارىيى بەئەينى بىر قەلئەدەك قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى . شەكلى خۇددى غايەت زور ئاتنىڭ تاقىسىغا ئوخشايدىغان بۇ ساراي ياۋروپادىكى ئەڭ ئۇزۇن قۇرۇلۇش بولۇپ ، ئېففېل تۆمۈر مۇنارىدىن ئۇچنى بىر - بىرىگە ئۇلاپ تۇغرىسىغا ياتقۇزسىمۇ ، ئۇنىڭ ئۇزۇنلۇقىغا تەڭ كېلەلمەيتتى . سەنئەت سارىيىنىڭ قوشۇمچە بىنالىرى ئوتتۇرىسىدىكى مىليون كۋادرات مېتىرلىق ئوچۇق مەيداننىڭ كەڭلىكىمۇ ئۇنىڭ ئالدى تەرىپىنىڭ كەڭلىكىگە يەتمەيتتى . لاندون ئىلگىرى لوئۇرې سارىيىنىڭ ھەممە بۆلۈڭ - پۈچقاقلىرىغچە پىيادە مېڭىپ چىققان ۋە ئۇنىڭ ئىچكى ئومۇمىي ئارىلىقىنىڭ ئۇچ ئىنگلىز مىلى كېلىدىغانلىقىنى بايقاپ چۆچۈپ كەتكەنىدى .

مۇزېيدا ساقلىنىۋاتقان 65 مىڭ 300 پارچە سەنئەت ئەسىرىدىن تولۇق ھەم قانغۇچە ھۇزۇرلىنىشقا ئادەتتە بەش كۈن ۋاقىت سەرپ قىلىشقا توغرا كەلسىمۇ ، لېكىن كۆپلىگەن سایاھەتچىلەر لاندون «كىچىك لوئۇرې سارىيى» دەپ ئاتىۋالغان بىر خىل ئارىلاپ سەيلە قىلىش ئۈسۈلىنى — سارايىنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ داڭلىق ئۇچ نەرسىنى — مونا لىزا ، مىرونىڭ ۋېناسى ۋە پەرۋاز قىلىۋاتقان زەپەر ئىلاھەنى تاللاپ كۆرۈۋېلىش ئۈسۈلىنى تاللىۋالاتتى . ئارتېر بۇۋارد ئىلگىرى كۆرەڭلىگەن ھالدا : «ئۇ ئۇچ بۈيۈك ئەسەرنى مەن بەش مىنۇت ئەللىك ئالتە سېكۇنت ئىچىدىلا كۆرۈپ بولدۇم» دېگەنىدى .

رازۋېدكىچى سۆزلىشىش ئاپپاراتىنى ئاغزىغا يېقىن ئاپىرىپ ، فرانسۇز تىلىدا :

— ئەپەندى ، لاندون كەلدى ، ئىككى مىنۇت ، — دېدى .

قارشى تەرەپتىن جىددىي ھەم چىڭراق ئاۋاز ئاڭلانغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ نېمىلەرنى دېگەنلىكىنى لاندون چۈشىنەلمىدى .

رازۋېدكىچى سۆزلىشىش ئاپپاراتىنى يىغىشتۇرۇۋەتكەندىن كېيىن ، كەينىگە بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا :

— باشلىقىمىز سىزنى دەرۋازىدا ساقلاۋېتىپتۇ ، — دېدى ۋە مەيداندىكى «ماشىنىلارنىڭ كىرىشىگە يول قويۇلمايدۇ» دېگەن بۇيرۇق تاختىسىغا قاراپمۇ قويماستىن ، «سترويېن»نى ئوت ئالدۇرۇپ ، يولنى ئۇچقاندەك كېسىپ ئۆتتى . بۇ چاغدا لوئۇرې سارىيىنىڭ چوڭ دەرۋازىسى يېراقتىن ئېنىق كۆرۈندى . ئالدى دەرۋازىنىڭ ئۈچ بۇرجەك شەكىللىك يەتتە كۆل ئوراپ تۇرغان بولۇپ ، كۆلچەكلەردىن ئېتىلىپ چىقىۋاتقان فونتانلار چىراغ نۇرىدا ئاجايىپ جىلۋىگەر كۆرۈنەتتى .

ئەلئىبھرام .

پارىژ لوئۇرې سارىيىنىڭ بۇ يېڭى كىرىش ئېغىزى ھازىر لوئۇرې گۈزەل سەنئەت مۇزېيىغا ئوخشاشلا داڭلىق ئىدى . جۇڭگودا تۇغۇلغان ئامېرىكىلىق ئارخىتېكتور بېي لايىمىلىگەن ، نۇرغۇن بەس - مۇنازىرىگە سەۋەب بولغان بۇ زامانىۋى ئەينەك ئەلئىبھرام تا ھازىرغىچە ئەنئەننى ياقلىغۇچىلارنىڭ مەسخىرىسىگە ئۇچراپ كېلىۋاتاتتى . چۈنكى ، ئۇلار بۇ قۇرۇلۇشنى «ئەدەبىيات - سەنئەتنىڭ قايتا گۈللىنىش دەۋرىدىكى بۇ شاھانە سارايىنىڭ شانۇ شەۋكىتىگە نۇقسان يەتكۈزدى» دەپ قارايتتى . گېيۇتېمۇ ئىلگىرى بۇ قۇرۇلۇشنى «قېتىپ قالغان مۇزىكا» دەپ تەسۋىرلىگەنىدى . بېينى تەنقىدلىگۈچىلەر بۇ ئەينەك ئەلئىبھرامنى «پارقىراپ تۇرغان قارا دوسكىدىكى تىرناق ئىزى»غا ئوخشىتاتتى . ئەمما ، بېينىڭ چوقۇنغۇچىلىرى بولسا ، «يەتمىش بىر ئىنگلىز چىسى ئېگىزلىكتىكى بۇ سۈزۈك ئەلئىبھرامدا قەدىمىي قۇرۇلما بىلەن زامانىۋى ئۇسۇل ئۆزئارا بىرلەشتۈرۈلۈپ ، ئاجايىپ گۈزەل بىر گەۋدە ھاسىل قىلىنغان — ئۇ يېڭى بىلەن كونىنى تۇتاشتۇرۇشنىڭ سىمۋولى ، ئۇ لوئۇرې سارىيىنى مەڭگۈلۈك ئابىدىگە ئايلاندۇرۇشتا تۇرتكىلىك رول ئويناپىدۇ» دەپ قارايتتى .

— بىزنىڭ بۇ ئەلئىبھرامىمىزنى ياقتۇرامسىز ؟ — دەپ

سوربدی رازۋېدكىچى .

لاندونلىك قوشۇمىسى تۇرۇلدى . فرانسىيلىكلەر ئامېرىكىلىقلاردىن مۇشۇنداق سوئالنى سوراشقا ئامراقتەك قىلاتتى . يەنە كېلىپ ، بۇ مۇنداقلا جاۋاب بېرىپ قويسا بولمىدىغان سوئال ئەمەس ئىدى . ئەگەر سىز بۇ ئەلئېھرامنى «ياقتۇرمەن» دېسىڭىز ، باشقىلار سىزنى «سەنئەتنىن ھۇزۇرلىنىش سەۋېبىسى چاغلىق ئامېرىكىلىق ئىكەن» دەپ ئويلاپ قالاتتى . ئەگەر «ياقتۇرمايمەن» دېسىڭىز ، بۇ فرانسىيىگە نىسبەتەن چوڭ ھۆرمەتسىزلىك بولاتتى .

— مىتران ھەقىقەتەن يۇرەكلىك ئادەم .

لاندون مۇشۇ جاۋاب ئارقىلىق تەڭقىسلىقتىن قۇتۇلدى . «فرانسۇزلەرگە ئالاھىدە ئىشتىياقى بار» دەپ تەرىپلەنگەن سابىق زۇڭتۇڭ فرانسوۋا مىتران بۇ ئېنىك ئەلئېھرامنى ياساشقا ئۆزى بىۋاستە ھوقۇق بەرگەن ۋە پارىژنىڭ نۇرغۇن جايلىرىدا مىسسىر ئۇسلۇبىدىكى ئۇچلۇق مۇنار ۋە ھەر خىل قۇرۇلۇشلارنى سالدۇرغانىدى . ئۇ ئېينى چاغدىكى سەلتەنەتلىك مىسسىر مەدەنىيىتىگە ئالاھىدە ھەۋەس قىلغاچقا ، ھازىرقى فرانسىيىلىكلەر بەزىدە ئۇنى «سېفىنكس» دەپمۇ ئاتاپ قويىاتتى .

— باشلىقىڭلارنىڭ ئىسمى نېمە ؟ — دەپ سوربدى لاندون گەپنىڭ تېمىسىنى بۇراپ .

— بېيىزۇ فاچى ، — دېدى رازۋېدكىچى . بۇچاغدا ئۇلار ئەلئېھرامنىڭ دەرۋازىسى ئالدىغا كېلىپ قالغانىدى ، — بىز ئۇنى Le Taureau دەپ چاقىرىمىز .

لاندون ئۇنىڭغا لەپپىدە قاراپ قويدى ـ دە ، ئىچىدە «ھەرقانداق فرانسۇزنىڭ ھايۋانلارغا خاس ئىسمى بولامدۇ نېمە» دەپ ئويلاپ قالدى :

— باشلىقىڭلارنى بۇقا دەپ چاقىرامسىلەر ؟

رازۋېدكىچى قوشۇمىسىنى تۇرۇپ قويدى .

— سىز فرانسۇزچىنى ئۆزىڭىز ئېتىراپ قىلغاندىنمۇ بەكرەك ياخشى سۆزلەيدىكەنسىز ، لاندون ئەپەندى .

«مەن فرانسۇزچىنى بەكلا بۇزۇپ سۆزلەيمەن ، — دەپ ئويلىدى لاندون ، — ئەمما يۇلتۇزلار تۈركۈمى خەرىتىسىنى ئوبدان چۈشىنىمەن . Taurus دېگىنى سەۋر يۇلتۇز تۈركۈمىنى كۆرسىتىدۇ . دۇنيادىكى ئەختەرشۇناسلىق بەلگىلىرىنىڭ ھەممىسى ئوخشاش . »

رازۋېدكىچى ماشىنىنى توختىتىپ ، ئىككى فونتاننىڭ ئارىلىقىدىن ئەلئىھرامنىڭ يان تەرىپىدىكى دەرۋازىنى كۆرسەتكىنىچە :

— كىرىش ئىغىزىغا كەلدۇق . سىزگە ئامەت تىلەيمەن ئەپەندى ، — دېدى .

— سىز كىرمەمسىز ؟

— بۇيرۇق بويىچە سىزنى بۇ يەرگە ئەكىلىپ قويدۇم . مېنىڭ يەنە باشقا ۋەزىپەم بار .

لاندون ئىغىز بىر ئۇھ تارتىۋېتىپ ، ماشىنىدىن چۈشتى .

«ئەمدىكى قىزىقچىلىقلارغا ئۆزۈم تاقابىل تۇرغۇدەكمەن ـ دە ! »

ھېلىقى رازۋېدكىچى ماشىنىنى تېز سۈرئەتتە ئوت ئالدۇردى ـ دە ، گۇررىدە ئىس پۈرقىراتقىنىچە كېتىپ قالدى .

لاندون يىراقلاپ كېتىۋاتقان ماشىنىنىڭ كەينى چىرىغىغا قارىغىنىچە بىردەم تۇرۇپ كەتتى . ئۇ شۇ تۇرقىدا بۇ ھويلىدىن چىقىپ ، بىر تاكسىنى توسسىلا ، ياتقىغا قايتىپ بېرىپ خاتىرجەم ئۇيقۇسىنى ئۇخلاۋېرەتتى . لېكىن ، ئۇ بۇنىڭ ياخشى ئامال ئەمەسلىكىنى دەرھال ئويلاپ قالدى .

چاچراپ سۇ چىقىۋاتقان فونتانلار ئارىسىدا كېتىۋاتقاندا ، ئۇ ئۆزىنى گويا بىر خىيالىي بوسۇغىدىن ئاتلاپ ، باشقا بىر دۇنياغا قەدەم قويۇۋاتقاندەك سەزدى . بۇگۈنكى بۇ كەچ ئۇنىڭغا بەئەينى بىر چۈشتەكلا تۇيۇلۇۋاتاتتى . يىگىرمە مىنۇت ئىلگىرى مېھمانسارايدا تاتلىق ئۇخلاۋاتقان لاندون ئەمدىلىكتە سېغىنكس قۇرغان ئەينەك ئەلئىھرامنىڭ ئالدىدا باشقىلار «بۇقا» دەپ ئاتايدىغان بىر ساقچى ئەمەلدارىنى ساقلاپ تۇراتتى .

«شۇ تۇرقۇمدا بەئەينى سالۋادور داللىنىڭ بىر پارچە رەسمى ئىچىگە بەند قىلىۋېتىلگەندەكلا بوپقالدىما!» دەپ ئويلىدى ئۇ.

لاندون يوغان - يوغان چامدىغىنىچە ئالدى ئىشىككە — يوغان ئايلانما ئىشىككە قاراپ ماڭدى. يىراقتىكى دالاندا چىراغ نۇرى سۇس يورۇپ تۇراتتى، ئەمما بىرمۇ ئادەم كۆرۈنمەيتتى.

«ئىشىكنى چېكىشىم كېرەكمىدۇ؟»

لاندون مەشھۇر خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىدىكى بىرەر مىسرشۇناسنىڭ ئىلگىرى بۇ ئەينەك ئەلئىھرامنىڭ ئالدىدا ئىشىك چېكىپ تۇرغان - تۇرمىغانلىقىنى بىلمەيتتى. ئۇ ئەينەكنى بوش ئۇردى. دەل شۇ ئەسنادا بىر ئادەمنىڭ قارىسى قاراڭغۇلۇق ئىچىدىن چىقىپ، ئايلانما پەلەمپەيگە چىقتى. ئۇ ئادەمنىڭ بويى پاكار، ئۆزى سېمىز، تېرىسى قاپقارا بولۇپ، ئىپتىدائىي دەۋردىكى نىئاندېرتاللارغىلا ئوخشايتتى. ئۇ ئۇچىسىغا ئوڭ - سول مەيدىسىدە بىردىن يانچۇقى بار قارا رەڭلىك چاپان كىيىۋالغان، چاپان بەكلا تارتىشىپ قالغاچقا، ئۇنىڭ كەڭ مۇرىسى قىسىلىپ قالغانىدى، قىسقا، ئەمما كۆچلۈك پۇتلىرى بىلەن گۈس - گۈس چامدىغىنىچە بۇياقىقا قاراپ كېلىۋاتاتتى. ئۇ يان تېلېفوندا بىرى بىلەن پاراڭلىشىۋاتاتتى. لاندوننىڭ ئالدىغا كەلگەندە، تېلېفوندىكى گېپىمۇ تۈگىدى. ئۇ لاندونغا «كىرىڭ» دېگەن مەنىدە ئىشارەت قىلدى.

لاندون پىرقىرىما ئىشىكتىن كىرىشىگىلا، ئۇ ئادەم ئۆزىنى تونۇشتۇردى.

— ئىسمىم بېيزۇ فاچى، مەركىزىي ئەدلىيە - ساقچى ئىدارىسىنىڭ رازۋېدكىچىلار باشلىقى بولىمەن.

ئۇنىڭ ئاۋازى ئۆزىنىڭ تۇرقىغا تولىمۇ ماس كەلگەنىدى، كانىيېنىڭ بىر يەرلىردىن چىققان بوغۇق ئاۋازى ئادەمگە بوراننىڭ شەپىسىنى ئەسلىتەتتى.

لاندون ئۇنىڭ بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشتى:

— روبېرت لاندون بولىمەن.

فاچى يوغان ئالىقىنى بىلەن ئۇنىڭ قولىنى چىڭ سىقتى . ئۇ شۇنداق چىڭ سىقىۋەرسە ، لاندوننىڭ بارماقلىرى ئېزىلىپ كېتىدىغاندەك قىلاتتى .

— مەن سۇرەتنى كۆردۈم ، — دېدى لاندون ، — سىز ئەۋەتكەن رازۋېدكىچى ئۇنى ياك سونۇئېپ ئۆزى قىلغان ئىش ، دەيدۇغۇ ...

فاچىنىڭ پارقىراپ تۇرغان قاپقارا كۆزلىرى لاندونغا تىكىلدى :

— لاندون ئەپەندى ، سىزنىڭ سۇرەتتە كۆرگىنىڭىز پەقەتلا سونۇئېپنىڭ قىلغان ئىشلىرىنىڭ باشلىنىشى ، خالاس .

تۆتىنچى باب

رازۋېدكىچىلار باشلىقى بېيزۇ فاچىنىڭ تاشقى قىياپىتى بەئەينى غەزەپكە كەلگەن بىر بۇقىغىلا ئوخشايتتى . ئۇنىڭ كەڭ مۇرىسى كەينىگە تارتىشىپ تۇراتتى ، ئېڭكى ئىچىگە بەكلا كىرىپ كەتكەندەك كۆرۈنەتتى . كەينىگە قارىتىپ رەتلىك تارالغان قاپقارا پارقىراق چاچلىرى ، ئۇرۇش كېمىسىنىڭ تۇمشۇقىغا ئوخشاش V شەكلىدە ياستىلغان چاچ پاسونى ۋە ئالدىغا تومپىيىپ چىققان پېشانىسى ئۇنى يا ئوقىنىڭ ئۇچىغا تېخىمۇ بەكرەك ئوخشىتىپ تۇراتتى . ئالدىغا قاراپ ماڭسا ، ئۇنىڭ قاپقارا كۆزلىرى گويا يەرنى ئۆرتەپ تاشلايدىغاندەك ۋال - ۋۇل قىلىپ چاقناپ تۇراتتى . كۆزلىرىدىن چاچراپ تۇرغان ئاشۇ ئۇچقۇننى كۆرگەنلىكى ئادەم «ئۇنىڭدا ھەرقانداق ئىشقا سەل قارىمايدىغان بىر خىل ئەستايىدىللىق بار ئىكەن» دېگەن تۇيغۇغا كەلمەي قالمايتتى .

لاندون فاچىغا ئەگىشىپ ، داڭلىق مەرمەر تاش پەلەمپەيدىن پەسكە قاراپ ماڭغىنىچە ئەلئېھرامنىڭ ئاستىدىكى چوڭ زالغا كىردى . ئۇلار پەسكە چۈشۈۋاتقاندا ، پىلىموت تۇتۇۋالغان ئىككى قوراللىق ئەدلىيە ساقچىسىنىڭ ئارىلىقىدىن ئۆتتى . بۇنىڭدىن شۇنىسى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتىكى ، رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچىنىڭ تەستىقسىز بۇگۈن كەچ بۇ يەرگە ھېچكىم كىرەلمەيتتى ھەم چىقالمايتتى .

ئاستىنقى قەۋەتكە چۈشكەندە ، لاندون پۈتۈن ۋۇجۇدىغا يامراۋاتقان قورقۇنچتىن ئۆزىنى ئاران - ئاران بېسىۋالدى .

فاچىنىڭ مۇئاملىسىدىن ئۇنى قارشى ئالىدىغان بىرەرمۇ ئالامەت كۆرۈنمەيتتى . شۇ تاپتا پۈتكۈل لوئۇرې ساريىدا گۆرستان جىمجىتلىقىدەك بىر خىل سۇرلۇك كەيپىيات ھۆكۈم سۈرەتتى . پەلەمپەي قاراڭغۇلۇق ئىچىدە خۇددى كىنوخانىلارنىڭ كىرىش - چىقىش يولىغا ئوخشاپ قالغان ، ھەربىر قەدەم بېسىلغاندا ، يەرگە ئورنىتىلغان چىراغ سەزگۈرلۈك بىلەن ئىنكاس قايتۇرۇپ ، ئۆزلۈكىدىن يېنىپ كېتەتتى . لاندون ئۆزىنىڭ ھەربىر ئاياغ تىۇشىنىڭ ئۈستى تەرەپتىكى ئەينەكتىن كېلىۋاتقان ئەكس ساداسىنى ئاڭلاپ مېڭىۋاتاتتى . ئۇ يۇقىرىغا شۇنداق بىر قاراپ قويۇۋىدى ، فونتانلاردىن چاچراپ چىققان سۇ تامچىلىرىنىڭ سۈپسۈزۈك ئۆگزىنىڭ سىرتىدا ھاۋاغا تاراپ كېتىۋاتقانلىقىنى ئېنىق كۆردى .

— بۇ سىزگە ياقامدۇ ؟ — دەپ سورىدى فاچى يوغان ئېڭىكى بىلەن ئۈستى تەرەپنى ئىشارەت قىلىپ .

لاندون ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ قويدى ، ئۇ بەكلا چارچاپ كەتكەن بولۇپ ، يەنە پەردازلاپ گەپ قىلىدىغانغا ھەپسىلىسى قالمىغاندى :

— بۇ ئەلئېھرامىڭلار بەك ھەيۋەت جۇمۇ .

فاچى بىرنېمىلەرنى دەپ غودۇڭشىدى - دە ، ئاندىن :

— پارىژنىڭ يۇزىدىكى بىر تاتۇققۇ بۇ ، — دېدى .

لاندون بۇ ئادەمنى ئالدىراپ خۇش قىلغىلى بولمايدىغانلىقىنى شۇ ھامان چۈشىنىپ قالدى . سابىق زۇڭتۇڭ مىتراننىڭ ئېنىق تەلەپ قىلىشى بىلەن ، بۇ ئەلئېھرامنىڭ دەل 666 پارچە ئەينەكتىن قۇراشتۇرۇپ ياسالغانلىقىنى ، بۇ غەلىتە تەلەپنىڭ تۈرلۈك سۇيىقەستلەرنى تەتقىق قىلىشقا ئامراق كىشىلەرنى ئىزچىل تۈردە قىزىقتۇرۇپ كېلىۋاتقانلىقىنى ، چۈنكى ئۇلارنىڭ «666 دەل شەيتانىنىڭ بەلگىسى» دەپ قارايدىغانلىقىنى بۇ رازۇبدكىچىلار باشلىقىنىڭ بىلىدىغان - بىلمەيدىغانلىقىنى لاندون دەماللىققا

ئاڭقىرالماي قالدى .

شۇنداقتىمۇ ، لاندون بۇ ئىشنى تىلغا ئېلىپ يۈرمەسلىك نىيىتىگە كەلدى . ئۇلار داۋاملىق پەسكە قاراپ مېڭىپ ، يەر ئاستىدىكى چوڭ زالغا كىردى . كەڭ ھەم يوغان بىر بوشلۇق ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدا ئاستا ـ ئاستا روشەنلەشتى . لوئۇرې ساريينىڭ 70 مىڭ كۈادرات ئىنگلىز چىسى كېلىدىغان بۇ يېڭى زالى يەر يۈزىدىن 57 ئىنگلىز چىسى چوڭقۇرلۇقتا بولۇپ ، ئالدى تەرەپكە چەكسىز ھالدا كېڭىيىۋاتقان غايەت زور تاغ ئۆڭكۇرىگىلا ئوخشايتتى . ئۇستىدىكى لوئۇرې ساريينىڭ ناۋات رەڭ تاشلىرىغا ماسلاشتۇرۇش ئۈچۈن ، بۇ يەر ئاستى زالى بېغىر رەڭ مەرمەر تاشلاردىن ياسالغانىدى . ئادەتتىكى كۈنلەردە ، بۇ زال كۈن نۇرى ۋە سايا ھەتچىلەرنىڭ كىرىپ ـ چىقىپ تۇرۇشى بىلەن بۆلەكچىلا قىزىپ كېتەتتى . ئەمما ، بۇگۈن كەچ بۇ قاپقاراڭغۇ زالدا كىشىنى شۇركەندۇرىدىغان بىر خىل گۈرىستان جىمجىتلىقى ھۆكۈم سۈرۈۋاتاتتى .

— گۈزەل سەنئەت ساريينىڭ قوغداش خادىملىرى يوق تۇرىدۇغۇ ؟ — دەپ سورىدى لاندون .

— ئۇلارنى ئايرىۋەتتى ، — دەپ جاۋاب بەردى فاچى . ئۇنىڭ تەلەپپۈزىدىن «مېنىڭ ئادەملىرىمنىڭ سەممىي ـ سادىقلىقىغا ئىشەنمەيۋاتامسەن ؟ » دېگەندەك مەنە چىقىپ تۇراتتى . شۇنىسى ئېنىقكى ، بۇگۈن كەچ بۇ يەرگە كىرىشكە تېگىشلىك بولمىغان بىر ئادەم كىرگەنىدى . شۇڭا ، لوئۇرې ساريىدىكى بارلىق قوغداش خادىملىرى ئايرىم بىر خانىدا سوراق قوبۇل قىلىۋاتاتتى .

— لوئۇرې ساريينىڭ بۇگۈن كەچتىكى ئامانلىق قوغداش خىزمىتىنى مېنىڭ ئادەملىرىم ئۈتكۈزۈۋالدى .

لاندون بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇپ ، فاچىنىڭ كەينىدىن ئىتتىك يېتىشىپ ماڭدى .

— ياك سونۇئېينى قانچىلىك چۈشىنىسىز ؟ — دەپ سورىدى

فاچى .

— ئەمەلىيەتتە قىلچىلىك چۈشەنمەيمەن . ئۇ ئىككىمىز پەقەت كۆرۈشۈپ باقمىغان .

فاچىنىڭ چىرايىدا ھەيرانلىق ئەكس ئەتتى .

— بۇگۈن كەچ تۇنجى قېتىم كۆرۈشمەكچى بولغانمىدىڭلار ؟

— ھەئە . ئۇ ئىككىمىز ئەسلىي مەن دوكلاتمىنى بېرىپ بولغاندىن كېيىن ، پارتىز ئامبىرىكا ئۇنىۋېرسىتېتىدا ئۆتكۈزۈلىدىغان كۇتۇۋېلىش زىياپىتىدە كۆرۈشمەكچى بولغان . لېكىن ، ئۇ كەلمىدى .

فاچى ئۆزىنىڭ خاتىرىسىگە نېمىلەرنىدۇر جىجاپ - جىجاپ يېزىۋالدى ، ئاندىن ئىككىسى داۋاملىق ئالدىغا قاراپ ماڭدى . دەل شۇ چاغدا ، لاندون لوئۇرې ساريىدىكى نامى ئانچە مەشھۇر بولمىغان يەنە بىر ئەلئېھرامنى — تەتۇر ئەلئېھرامنى كۆرۈپ قالدى . ئۇ تەتۇر ئورۇنلاشتۇرۇلغان ناھايىتى يوغان بىر تۇڭلۇك بولۇپ ، بىنانىڭ قوش قەۋىتى ئوتتۇرىسىدا ستالاكتىتەك ئېسىلىپ تۇراتتى . فاچى لاندوننى باشلىغىنىچە يەنە بىر قەۋەت پەلەمپەيدىن چۈشۈپ ، ئەگمە شەكىللىك تونېلنىڭ كىرىش ئېغىزىغا يېتىپ كەلدى . كىرىش ئېغىزىنىڭ ئۈستىگە يوغان باش ھەرپلەر بىلەن «دېنون» دېگەن خەت يېزىپ قويۇلغانىدى . دېنون ساريىي لوئۇرې ساريىدىكى ئۈچ ئاساسلىق رايوننىڭ ئەڭ داڭلىقى ئىدى .

— بۇگۈن كەچتە كۆرۈشۈش تەكلىپىنى قايسىڭلار ئوتتۇرىغا قويغان ؟ سىزمۇ ياكى ئۇمۇ ؟ — دەپ سورىدى فاچى تۇيۇقسىزلا . بۇ سەل غەلىتە سوئال ئىدى .

— سونۇئېي ئەپەندى ، — دەپ جاۋاب بەردى لاندون تونېل ئېغىزىدىن كىرىۋېتىپ ، — ئۇنىڭ كاتىپى نەچچە ھەپتە ئىلگىرى كومپيۇتېر يوللانمىسى ئارقىلىق مەن بىلەن ئالاقىلەشكەن . ئۇ ماڭا «مۇزېي باشلىقىمىز سىزنىڭ مۇشۇ ئايدا پارتىزغا دەرس سۆزلىگىلى كېلىدىغانلىقىڭىزنى ئۇقۇپ ، شۇ چاغدا سىز بىلەن بەزى ئىشلار

توغرۇلۇق پاراڭلىشىش ئۈمىدىدە بولۇۋاتىدۇ» دېگەندى .

— نېمە توغرۇلۇق پاراڭلاشماقچىكەن ؟

— بىلمەيمەن . مېنىڭچە ، سەنئەت توغرۇلۇق بولسا كېرەك . چۈنكى ، ئۇ بىزنىڭ ئورتاق قىزىقىشىمىز .

— كۆرۈشكەندىن كېيىن نېمە توغرۇلۇق پاراڭلىشىدىغىنىڭلارنى سىز راستىنلا ئۇقمامتىكىز ؟ — دېدى فاچى گۈمانىي تەلەپپۇزدا .

لاندون ئۇنى راستىنلا ئۇقمايتتى . ئۇ ئەينى چاغدا بۇنى بىلىشكە قىزىققان بولسىمۇ ، لېكىن كوچىلاپ سوراۋېرىشنى بىئەپ كۆرگەندى . ھۆرمەتكە سازاۋەر ياك سونۇئېينىڭ پىنھان ياشاشنى ياخشى كۆرىدىغانلىقىنى ، باشقىلار بىلەن كۆرۈشۈشنى ئاسانلىقچە خالاپ كەتمەيدىغانلىقىنى ھەممە ئادەم بىلەتتى . شۇڭا ، شۇ قېتىم ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈش پۈرسىتىگە ئېرىشكەنلىكىدىن لاندون ئىنتايىن ھاياجانلىنىپ كەتكەندى .

— لاندون ئەپەندى ، سىز ھېچبولمىغاندا ، بۇ بەختسىز ئادەمنىڭ بۇگۈن كەچ سىز بىلەن نېمە توغرۇلۇق پاراڭلاشماقچى بولغانلىقىنى پەرەز قىلىپ باقسىڭىز قانداق ؟ بۇنىڭ بىزگە پايدىسى بولۇپ قېلىشى مۇمكىن .

توغرىدىن - توغرىلا سورالغان بۇ سوئال لاندوننى مەڭدىتىپ قويدى .

— پەرەز قىلالمايمەن . سوراپ باقمىغان . ئۇنىڭ مەن بىلەن ئالاقىلەشكەنلىكىدىن ئۆزۈمنى ناھايىتى بەختلىك ھېس قىلغانىدىم . ئۇنىڭ ئەسەرلىرىدىن مەن بەك زوقلىناتتىم ھەم ئۇلارنى دەرس ئۆتكەندە ، ماتېرىيال ئورنىدا ئىشلىتەتتىم .

لاندوننىڭ بۇ گەپلىرىنى فاچى خاتىرىسىگە يېزىۋالدى .

ئىككىسى شۇ تاپتا دېنون ساريېغا تۇتىشىدىغان تونېلنىڭ نەق ئوتتۇرىسىدا تۇراتتى . لاندون تونېلنىڭ ئۇ بېشىدا ئۇستىگە چىقىدىغان بىر جۈپ ئەپچىل لىفت بارلىقىنى ، ئەمما ھەر

ئىككىلىسىنىڭ قىمىر قىلماي تۇرغانلىقىنى كۆردى .

— ئىككىڭلارنىڭ ئورتاق قىزىقىشىڭلار بارمىدى ؟ — دەپ سورىدى فاچى .

— ھەئە ، ئېنىقىنى ئېيتسام ، مەن ئۆتكەن يىلى نۇرغۇن ۋاقىت سەرپ قىلىپ بىر كىتابنىڭ دەسلەپكى ئورنىگىنالىنى يېزىپ پۈتتۈرگەنىدىم . ئۇنىڭدىكى نۇرغۇن مەزمۇن سونۇئېپي ئەپەندىنىڭ كەسپىي ساھەسىگە بېرىپ چېتىلاتتى . مەن ئۇنىڭدىن بەزى نەرسىلەرگە ئېرىشىشنى ئارزۇ قىلاتتىم .

فاچى ئۇستى تەرەپكە لەپپىدە بىر قارىدى ـ دە :

— كەچۈرۈڭ ، گېپىڭىزنى چۈشىنەلمىدىم ، — دېدى .

لاندونىڭ كىتابىي سۆزلىرى ئۇنىڭ مەقسىتىنى ئېنىق ئىپادىلەپ بېرەلمىگەنىدى .

— مەن شۇ جەھەتلەردە ئۇنىڭدىن تەلىم ئېلىشنى ئارزۇ قىلاتتىم .

— چۈشەندىم . قايسى جەھەتلەردىن دەيسىز ؟

لاندون ئۆز مەقسىتىنى قانداق ئۇقتۇرۇشنى بىلەلمەي بىردەم ئىككىلىنىپ تۇرۇپ قالدى :

— يازغان كىتابىمدا ئىلاھەلەر چوقۇنىدىغان ئىكونا تەتقىقاتى ، يەنى ئاياللارنىڭ چوقۇنۇش ئادىتىگە ئائىت ئۇقۇملار ھەمدە شۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك سەنئەت ۋە سىمۋوللۇق بەلگىلەر توغرىسىدىكى تەتقىقات مەزمۇنلىرى بار ئىدى .

فاچى سىمىز بارماقلىرىنى چېچىنىڭ ئارىسىغا تارغاقتەك تىقتى .

— سونۇئېپي مۇشۇ جەھەتلەردە نۇرغۇن نەرسىنى بىلەمتى ؟

— بۇ جەھەتتە ئۇنى بېسىپ چۈشىدىغانلار يوق .

— چۈشەندىم .

ئەمما ، لاندون ئۇنى «ھېچنېمىنى چۈشەنمىدى» دەپ ئويلىدى . ياك سونۇئېپي ئاياللارنىڭ چوقۇنۇش ئادەتلىرىنى تەتقىق

قىلىشتا دۇنيادىكى ئەڭ نوپۇزلۇق مۇتەخەسسىس ھېسابلىناتتى . ئۇ شەخسەن ئۆزى ئەۋلاد قالدۇرۇش ، ئايال ئىلاھەلەرگە چوقۇنۇش ، سېھىرگەرلىك ۋە مۇقەددەس ئايال مەبۇدلارغا ئائىت مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىغا ئالاھىدە ھېرىسمەن بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى يەنە لوئۇرې ساريىينىڭ پۈتۈن دۇنيادىن ئىلاھەلەرگە مۇناسىۋەتلىك نۇرغۇن سەنئەت بۇيۇمىنى — دېلفى قەدىمىي ئوردىسىدىكى كاھىن ساقلاۋاتقان گىرەلەشتۇرۇلگەن پالتىنى ، مېركۇرىنىڭ ئالتۇن ھاسىسىنى ، ئىلاھە ئىسسىسىنىڭ كۆپىيىش ئەزاسىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان ، ئەتراپىغا نەچچە يۈزلىگەن پەرىشتىنىڭ سىيماسى ھالقىسىمان ھالەتتە ئويۇلغان T شەكىللىك ئەسۋابنى ، قەدىمىي يۇنانداجىن ـ شەيتانلارنى قوغلاشقا ئىشلىتىلگەن ئاچا قوڭغۇراقنى ، ئۇنىڭدىن باشقا ئىلاھە ئىسسىسىنىڭ ھورۇسنى بېقىۋاتقانلىقى تەسۋىرلەنگەن بىرمۇنچە كىچىك ھەيكەللەرنى يىغىپ كېلىشىدە ئىنتايىن مۇھىم رول ئويناپ ، مۇشۇ ساھەدىكى تەتقىقاتچىلارنى ھاڭ ـ تاڭ قالدۇرغانىدى .

— ياك سونۇئېي سىزنىڭ ئاشۇنداق بىر كىتابنى يازغانلىقىڭىزنى ئاڭلىغان بولغىيدى ؟ — دېدى فاچى ، — ئۇ سىزنىڭ ئاشۇ كىتابنى يېزىشىڭىزغا ياردەم بېرىش ئۈچۈن سىز بىلەن كۆرۈشمەكچى بولغان بولسا كېرەك .

لاندون بېشىنى چايقىدى .

— ئەمەلىيەتتە ، مېنىڭ ئۇ كىتابنى يېزىۋاتقىنىمنى ھېچكىم بىلمەيدۇ . ئۇ پەقەت دەسلەپكى ئورىگىنال ، ئۇنى مەن مۇھەررىردىن باشقا ھېچكىمگە كۆرسەتمەپ باقمىغان .

فاچى لام ـ جىم دېمىدى .

لاندونمۇ ئۆزىنىڭ ئۇ ئورىگىنالىنى نېمە سەۋەبتىن باشقىلارغا كۆرسەتمىگەنلىكىنى چۈشەندۈرۈپ يۈرمىدى . ئۇچ يۈز بەتلىك ئورىگىنالغا ئۇ ھازىرچە «مۇقەددەس ئاياللار توغرىسىدىكى يوقىلىپ كەتكەن بەلگىلەر» دەپ نام قويغان بولۇپ ، ئۇنىڭدا ئاساسلىقى

ئەنئەنگە ئايلىنىپ كەتكەن دىنىي ئىكونولوگىيىنى يېڭىچە بىر خىل ئۇسۇلدا شەرھلەش ئىدىيىسى ئوتتۇرىغا قويۇلغانىدى ، بۇ چوقۇم كەسكىن بەس - مۇنازىرە قوزغىماي قالمايتتى .

ھېلىقى ئىككى لىفتىنىڭ يېنىغا كېلەي دەپ قالغاندا لاندون قەدىمىنى توختاتتى . چۈنكى ، ئۇ فاچىنىڭ ئۆز يېنىدا ئەمەسلىكىنى بايقاپ قالغانىدى . كەينىگە ئۆرۈلۈپ قارىۋىدى ، فاچىنىڭ بىرنەچچە يارد نېرىدىكى لىفتىنىڭ يېنىدا تۇرغانلىقىنى كۆردى .

— لىفتقا چىقايلى ، ئىشىنمەنكى ، چوڭ كۆرگەزمىخانىغا پىيادە ماڭسا ، نۇرغۇن ۋاقىت كېتىدىغانلىقىنى سىز چوقۇم بىلمىسىز ، — دېدى فاچى لىفتىنىڭ ئىشىكى ئېچىلغاندا .

لاندون لىفت بىلەن دېنون سارىيىغا تېخىمۇ تېز چىققىلى بولىدىغانلىقىنى ئېنىق بىلسىمۇ ، لېكىن تۇرغان جايىدىن مىدىرلىمىدى .

— نېمە بولدىڭىز ؟ — دېدى فاچى لىفتىنىڭ ئىشىكىنى چىڭ تۇتۇۋېلىپ سەل تېرىككەن ھالدا .

لاندون ئېغىر بىر تىنىۋېتىپ ، لىفتىنىڭ ئوستى تەرىپىدىكى بوشلۇققا سىنچىلاپ بىر قارىۋەتتى . «ھەر ھالدا چاتاق يوق ئىكەن . » ئۇ ئۆزىنى شۇنداق دەپ ئالدىغىنىچە ئاستا لىفت تەرەپكە قاراپ ماڭدى . بالا ۋاقتىدا ئۇ بىر تاشلاندۇق قۇدۇقنىڭ ئىچىگە چۈشۈپ كەتكەن ، ئاشۇ چوڭقۇر ھەم تارغىنا بوشلۇقنىڭ ئىچىدە بىرنەچچە سائەت سۇغا چىلىشىپ تۇرغاندىن كېيىن ئاندىن قۇتقۇزۇۋېلىنغان ، قۇدۇقنىڭ ئىچىدە تۇنجۇقۇپ ئۆلگىلى تاس قالغان ، شۇنىڭدىن كېيىن ئاشۇنداق بوشلۇقلارنى — لىفت ، مېترو ، يېپىق شەكىللىك سېتكا توپ مەيدانى دېگەندەكلەرنى كۆرسىلا تېنىگە تىترەك ئولىشىدىغان بوپقالغانىدى . «*لىفت دېگەن ئىنتايىن بىخەتەر .* » لاندون ئۆزىگە تەكرار - تەكرار شۇنداق دېسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭ بىخەتەرلىكىگە مۇتلەق ئىشەنمەيتتى . «*ئۇ دېگەن ھەممە يېرى ئېتىك كاناينىڭ ئىچىدە ئېسىلىپ تۇرغان*

كىچىككىنە بىر مىتال ساندۇق!» لاندون ئۆزىنى زورىغا تىنچلاندۇرۇپ تۇرۇپ لىفتقا چىقتى. لىفتنىڭ ئىشىكى يېپىلغان چاغدا، ئۇنىڭ يۈرىكى قاتتىق ئېغىپ كەتتى.

«ئىككىنچى قەۋەت، ئون سېكۇنت.»

لىفت قوزغالغان چاغدا، فاچى:

— سۇنۇئېبى ئەيەندى ئىككىڭلار ئەزەلدىن پاراڭلىشىپ باقمىغانمۇ؟ خەت ئالاقىسى قىلىپ باقمىغانمۇ؟ ئۆزئارا نەرسە-كېرەك ئەۋەتىشىپمۇ باقمىغانمۇ؟ — دەپ سورىدى.

بۇمۇ بىر غەلىتە سوئال ئىدى. لاندون بېشىنى چايقىدى.

— ياق. ھېچقانداق ئالاقىدە بولۇپ باقمىغان.

فاچى خۇددى ئۇنىڭ بۇ گېپىنى كاللىسىغا خاتىرىلىۋالماقچى بولغاندەك، ئېڭىكىنى بىر كۆتۈرۈپ قويدى، ئاندىن بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماي، لىفتنىڭ خرومىلۇق پولات ئىشىكىگە تىكىلىپ قاراپ تۇردى.

بۇ چاغدا، لاندون دىققىتىنى ئامال بار باشقا نەرسىلەرگە بۇراپ، ئەتراپىدىكى تۆت تامنى ئويلىماسلىققا تىرىشۋاتاتتى. لىفتنىڭ ئىشىكى پارقىراق بولغاچقا، ئادەمنىڭ سىيماسى ئەينەكنىڭ ئالدىدا تۇرغاندەك ئېنىق كۆرۈنەتتى. لاندون ئۇنىڭدىن رازۇبدكىچىلار باشلىقىنىڭ گالىستۇك قىسقۇچىنى — ئون ئۈچ تال قارا رەڭلىك ھېقىق ئورنىتىلغان كۇموش كرېستنى كۆردى ۋە ئېچ-ئىچىدىن ئەجەبلەندى. گۆھەر كرېست دەپ ئاتىلىدىغان، ئون ئۈچ تال ياقۇت ئورنىتىلغان بۇ كرېست خرىستىئان دىنىدا ئىيسا ۋە ئۇنىڭ ئون ئىككى شاگىرتىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان ئالاھىدە بىر بەلگە ئىدى. فرانسىيەلىك بۇ رازۇبدكىچىلار باشلىقىنىڭ ئۆز دىنىي ئېتىقادىنى بۇنداق ئاشكارا ئىپادىلەپ يۈرىدىغانلىقىنى لاندون ھەقىقەتەن ئويلاپمۇ باقمىغانىدى. يەنە كېلىپ، فرانسىيەدە خرىستىئان دىنى ئادەملەر تۇغۇلۇشىدىنلا ئېتىقاد قىلىپ كېتىدىغان دىنلاردىن ئەمەس ئىدى.

— بۇ گۆھەر كىرىست ، — دېدى فاچى تۇيۇقسىزلا .

لاندون چۆچۈپ كەتتى ۋە بېشىنى كۆتۈرۈپ ، فاچىنىڭ ئۆزىگە مىختەك تىكىلىپ تۇرغانلىقىنى كۆردى .

لىفت بىر سىلكىنىۋېتىپ توختىدى . ئىشىك ئېچىلدى . لاندون دەرھال لىفتنىڭ ئىچىدىن كارىدورغا چىقىۋالدى . ئۇ لوئۇرې سارىيىنىڭ كۆرگەزمىخانىسىدىكى ئاجايىپ كەڭ بوشلۇقتىن قانغۇچە ھۇزۇرلىنىۋېلىش ئۈمىدىدە ئىدى . ھالبۇكى ، كۆز ئالدىدىكى بۇ تارغىنا بوشلۇق ئۇنى شۇ ھامان ئۈمىدسىزلەندۈرۈپ قويدى .

ئۇ ئۆز كۆزىگە ئىشەنمىگەندەك داڭقېتىپ تۇرۇپلا قالدى .

فاچى ئۇنىڭغا سىنچىلاپ بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن :

— لاندون ئەپەندى ، مېنىڭچە ، سىز لوئۇرې سارىيى ئېچىۋېتىلمىگەن چاغدا كىرىپ باقمىغان ئوخشايسىز ، — دېدى .

«شۇنداق» دەپ ئويلىدى لاندون ئامال بار ئۆزىنى تەمكىن تۇتۇشقا تىرىشىپ .

ئادەتتە يوپيورۇق تۇرىدىغان لوئۇرې سارىيىنىڭ كۆرگەزمىخانىسى بۈگۈن كەچ ئادەمنى شۇركەندۈرگۈدەك دەرىجىدە قاراڭغۇلۇققا چۆمگەن بولۇپ ، يۇقىرىدىن چۈشۈپ تۇرىدىغان چىراغ نۇرلىرى كۆرۈنمەيتتى ، پەقەت ئۇ يەر - بۇ يەردە جىن چىراغدەك ئاجىزغىنا يورۇپ تۇرغان قىزىل نۇرلار پولنىڭ يۈزىگە دەمۈدەم سۇس شولا تاشلاپ تۇراتتى .

لاندون قاپقاراڭغۇ كارىدورغا تەشۈش بىلەن نەزەر سالدى ھەمدە «مۇشۇنداق بولىدىغانلىقىنى نېمىشقىمۇ پەرەز قىلىپ باقمىغاندىمەن» دەپ ئويلىدى . چۈنكى ، ھەرقانداق چوڭ كۆرگەزمىخانىدا كەچلىكى مۇشۇنداق كىچىك ھەم تېجەشلىك چىراغلار بار - يوقىنىڭ ئارىلىقىدا يورۇتۇپ قويۇلاتتى . بۇ چىراغلارنىڭ ھەممىسى تۆۋەن تەرەپكە ئورنىتىلغاچقا ، كۆزنى چاقمايتتى ، خىزمەتچى خادىملارنىڭ كېچىدە كارىدوردىن ئۆتۈشىگە

قۇلايلىق ئىدى . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ، كۆزگەزمىخانىدىكى رەسسىملەرنىڭ كۇچلۇك نۇر ئاستىدا تۇرۇۋېرىپ ئۆڭۈپ كەتمەسلىكىگىمۇ پايدىلىق ئىدى . بۇگۈن كەچ بۇ يەر ھەقىقەتەنمۇ ئادەمنىڭ دېمى سىقىلغۇدەك دەرىجىدە قاراڭغۇلۇققا چۆمگەن ، ئېگىز ھەم ھەيۋەتلىك ئەگمە تورۇس بەئەينى پەسكە ساڭگىلاپ چۈشكەن گۈمبەزگىلا ئوخشاپ قالغانىدى .

— بۇياققا مېڭىڭ ، — دېدى فاچى . ئۇ گېپىنى تۈگىتىپلا ئوڭ تەرەپكە جىددىي بۇرۇلدى ـ دە ، ئۇزۇنسىغا ئۆزئارا تۈتىشىپ كەتكەن بىر رەسىم كارىدورىغا قاراپ ماڭدى .

لاندون ئۇنىڭ كەينىدىن ئەگەشتى ، ئۇنىڭ كۆزلىرى بۇ يەردىكى قاراڭغۇلۇققا ئاستا ـ ئاستا كۆنۈپ قالغانىدى . تۆت تەرىپىدىكى يوغان ماي بوياق رەسىملەر ئۇنىڭغا ئەمدى خىلىلا ئېنىق كۆرۈنۈۋاتاتتى . ئۇلار خۇددى فوتو لابوراتورىيىدىن يۇيۇپ چىقىلغان يوغان سۈرەتلەردەك ، ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا نامايان بولۇۋاتاتتى... لاندون قاياققا ماڭسا ، ئۇ رەسىملەردىكى ئادەملەرنىڭ كۆزلىرىمۇ شۇ ياقتا قارايتتى . ئۇ مۇزېيلاردا دائىم ئىشلىتىدىغان قۇرۇتقۇچ رېئاكتىۋ ، نەملىكنى يوقىتىش دورىسى دېگەندەكلەرنىڭ دىماغنى ئېچىشتۇرىدىغان ئاچچىق ھىدىنى دەرھال پۇراپ بىلىۋالدى . نەملىكنى يوقىتىش دورىسىدا ئازراق كاربوننىڭ ھىدى بار ئىدى . كاربون سانائەتتە ئىشلىتىلىدىغان بىر خىل نەملىكنى يوقىتىش دورىسى بولۇپ ، سايادىتچىلەرنىڭ تىنىقىدىن ھاسىل بولغان كاربون (Ⅳ) ئوكسىدىنىڭ بۇ يەردىكى رەسىملەرنى چىرىتىۋېتىشىنىڭ ئالدىنى ئالاتتى . تامنىڭ ئېگىز يېرىگە ئورنىتىپ قويۇلغان تېلېكامېرالار سايادىتچىلەرگە «بىز سىلەرگە قاراپ تۇرۇۋاتىمىز ، شۇڭا ھەرقانداق نەرسىگە چېقىلماڭلار» دېگەن ئۇچۇرنى يەتكۈزۈۋاتقاندەك ناھايىتى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى .

— ئۇلار ئوچۇقمۇ ؟ — دەپ سورىدى لاندون تېلېكامېرالارنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ . فاچى بېشىنى چايقىدى :

— ياق .

ئۇنىڭ بۇ جاۋابىدىن لاندون ئانچە ھەيرانلىق ھېس قىلمىدى . بۇنداق چوڭ گۇزەل سەنئەت ساريينى تېلېكامىرالار بىلەن كۆزىتىپ تۇرۇشقا نۇرغۇن ھەشەم كېتەتتى ، ئۇنۇمىمۇ ياخشى بولمايتتى . ئەگەر راستتىنلا شۇنداق قىلىشقا توغرا كەلسە ، ئۇچۇر يوللاش خىزمىتىگە مەسئۇل تېخنىك خادىمدىنلا پۈتكۈل لوئۇرې ساريينغا نەچچە يۈزنى ئورۇنلاشتۇرماي بولمايتتى . نۇرغۇنلىغان چوڭ تىپتىكى مۇزېيلاردا ھازىر ئومۇمەن «يېپىق ھالەتتە قوغداش» دەپ ئاتالغان بىر خىل مۇداپىئە تەدبىرى ئىشلىتىلۋاتقان بولۇپ ، ئوغرى كىرگەن ھالەتتىمۇ چىقىپ كېتەلمەيتتى . يېپىق ھالەتتە قوغداش ئۇسكۇنىلىرى مۇزېي تاقالغاندىن كېيىنلا ھەربىرىگە كېلەتتى . ئەگەر بۇ يەرگە ئوغرىلىقچە كىرگەن ئادەم بىرەر سەنئەت بۇيۇمىنى ئاچىقىپ كېتىشكە ئۇرۇنسىلا ، ئۇ ئاپتوماتىك ئۇسكۇنە ئۆزلۇكىدىن قوزغىلىپ ، مۇزېينىڭ چىقىش ئېغىزىنى مەھكەم ئېتىۋالاتتى . ئوغرى تاكى ساقچىلار يېتىپ كەلگەنگە قەدەر ئۇنىڭ ئىچىدە ھېچ يەرگە قاچالماي ، قاپسىلىپ تۇرۇپ قالاتتى .

ئۇستى تەرەپتىكى مەرمەر تاش يانقۇزۇلغان كاربىدوردىن تۈيۇقسىز بىر ئەكس سادا ئاڭلاندى . تاراق ـ تۇرۇق قىلغان بۇ ئاۋاز ئوڭ تەرەپتىكى بىر تارچۇقتا جايلاشقان كىچىك ئۆيدىن ئاڭلانغاندەك قىلاتتى . ئۇ يەردىن كاربىدورغا ئازراق نۇر چۈشۈپ تۇراتتى .

— مۇزېي باشلىقىنىڭ ئىشخانىسى ، — دېدى رازۇبدكىچىلار باشلىقى .

لاندون ئاچى بىلەن ئۇ كىچىك ئىشخانىغا يېقىنلاشقاندىن كېيىن ، پەس ھەم قىسقا بىر يولنى بويلاپ داۋاملىق ئالدىغا ماڭغاچ ، سونۇئېينىڭ كاتتا ئىشخانىسىغا نەزەر سالدى — ئىشخانىنىڭ ئىچىدە سارغۇچ رەڭلىك ياغاچلاردىن ياسالغان ئۆي جاھازلىرى ، پىشۋالار سىزغان رەسىملەر ۋە پۈتۈنلەي قەدىمىي

ئۇسلۇبتا ياسالغان ناھايىتى يوغان بىر يېزىق ئۇستىلى بار ئىدى . يېزىق ئۇستىلىدە ئېگىزلىكى ئىككى ئىنگلىز چىسى كېلىدىغان ، ئۇچىسىغا ساۋۇت ـ دۇبۇلغا كىيگەن بىر رىتسارنىڭ مودېلى گىدىيىپ تۇراتتى . ئۆينىڭ ئىچىدە بىرنەچچە ساقچى ئۆز ئىشلىرى بىلەن ئالدىراش يۈرەتتى ، ئارىسىدىكى بىرى سونۇئېينىڭ يېزىق ئۇستىلى ئالدىدا ئولتۇرغىنىچە قاتلىما كومپيۇتېرغا نېمىلەرنىدۇ بېسىپ كىرگۈزۈۋاتاتتى . ناھايىتى ئېنىقكى ، مۇزېي باشلىقىنىڭ بۇ ئىشخانىسى ئەمدىلىكتە مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىنىڭ ۋاقىتلىق قوماندانلىق مەركىزىگە ئايلىنىپ قالغانىدى .

— ئەپەندىلەر ! — دەپ ۋارقىرىدى فاچى فرانسۇز تىلىدا . ھەممەيلەن بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قارىدى ، — ھەرقانداق سەۋەب بىلەن بىزنى ئاۋارە قىلىپ يۈرمەڭلار ، ئاڭلىدىڭلارمۇ ؟

ئىشخانىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى بېشىنى لىڭشىتتى .

لاندون مېھمانسارايدىكى ياتقىنىڭ ئىشىكىگە «دەخلى قىلماڭ» دېگەن فرانسۇزچە خەت يېزىقلىق كىچىك تاختىنى كۆپ قېتىم ئېسىپ قويغان بولغاچقا ، رازۋېدكىچىلار باشلىقىنىڭ بايىقى گېپىنى ئاساسەن دېگۈدەك چۈشىنىۋالدى . فاچى بىلەن لاندوننى ھەرقانداق ئەھۋال ئاستىدا ئاۋارە قىلىشقا بولمايتتى .

فاچى بىر توپ ساقچىنى شۇ يەردە قالدۇرۇپ قويۇپ ، لاندوننى باشلىغىنىچە قاپقاراڭغۇ كارىدورنى بويلاپ داۋاملىق ئالدىغا قاراپ مېڭىۋەردى . ئوتتۇز يارد نېرىدىن لوئۇرې سارىيىنىڭ چوڭ كۆرگەزمىخانىسىغا تۇتىشىدىغان كىرىش ئېغىزى كۆرۈندى . مېڭىپ تۇگەتكىلى بولمايدىغان ئۇزۇن كارىدورغىلا ئوخشايدىغان بۇ چوڭ كۆرگەزمىخانا لوئۇرې سارىيىدىكى ئەڭ جەلپكار جاي بولۇپ ، ئىتالىيىنىڭ ئەڭ قىممەتلىك سەنئەت ئەسەرلىرى مۇشۇ ئۇزۇن كارىدوردا ساقلىنىپ كېلىۋاتاتتى . سونۇئېينىڭ جەستىنىڭ دەل مۇشۇ كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدە سوزۇلۇپ ياتقانلىقىنى لاندون دەرھال پەرەز قىلىپ بولدى . چۈنكى ، ئۇ ھېلىقى سۈرەتتە كۆرگەن ياغاچ پول مۇشۇ كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدىكى پول ئىدى .

كىرىش ئېغىزىغا يېقىنراق كەلگەندىن كېيىن ، لاندون ئۇنىڭ يوغان بىر پولات رىشاتكا بىلەن توسۇۋېتىلگەنلىكىنى كۆردى . بۇ پولات رىشاتكا قارىماققا خۇددى ئوتتۇرا ئەسىردىكى قورغانلاردا قاراقچىلاردىن مۇداپىئەلىنىشكە ئىشلىتىلگەن تۆمۈر توسۇقلارغىلا ئوخشايتتى .

— يېپىق ھالەتتە قوغداش ، — دېدى فاچى رىشاتكىغا يېقىن بېرىپ .

ئەتراپ ناھايىتى قاراڭغۇ بولسىمۇ ، لېكىن بۇ قامال لىنىيىسىنىڭ بىرەر تانكىنىمۇ توسۇۋالالايدىغانلىقىنى كۆرۈۋېلىش تەس ئەمەس ئىدى . لاندون ئۇنىڭغا يېقىن كېلىپ ، رىشاتكىلار ئارىلىقىدىن ئۆڭكۈردەك تېمتاس ھەم قاراڭغۇ كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىگە نەزەر تاشلىدى .

— سىز ئاۋۋال كىرىڭ ، لاندون ئەپەندى ، — دېدى فاچى .

— سىز ئاۋۋال كىرىڭ ؟ نەدىن كىرىمەن ؟ — لاندون بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قارىدى . فاچى پولات رىشاتكىنىڭ ئاستىدىكى پولنى ئىشارە قىلدى .

لاندون ئېڭىشىپ ئۇ يەرگە قارىدى . ئەمما ، قاراڭغۇدا ھېچنېمىنى كۆرەلمىدى . پولات رىشاتكا يەردىن ئىككى ئىنگلىز چىسىغىچە كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان ، ئاستىدا كىرىپ ـ چىقىش ئىنتايىن تەسكە توختايدىغان بىر بوشلۇق بار ئىدى .

— لوئۇرې ساريىدىكى ئامانلىق ساقلاش خادىملىرىنىڭ ھازىرچە بۇ رايونغا كىرىشىگە رۇخسەت قىلىنمايدۇ . مېنىڭ قول ئاستىمدىكى تېخنىكىلىق رازۋېدكا باشقارمىسىنىڭ خادىملىرى تېخى بايىلا بۇ يەردىكى تەكشۈرۈشنى تۈگەتتى ، — دېدى فاچى ، — ئاستىدىن ئۆمىلەپ كىرىڭ .

لاندون پەس تەرەپتىكى ئۇ تار قىسىلچاقتا ۋە كۆز ئالدىدىكى بۇ ھەيۋەتلىك پولات رىشاتكىغا يېنىش ـ يېنىشلاپ قارىدى . «*ئۇ چاقچاق قىلىۋاتامدۇ نېمە ؟* » پولات رىشاتكا خۇددى قەتلىگاھلاردىكى ئۆتكۈر سىيرىلما پالتىغا ئوخشاش بۇ يەردىن كىرگەن ھەرقانداق

ئادەمنى جېنىدىن جۈدا قىلىشقا ھەر ۋاقىت تەييار تۇراتتى .

فاچى فرانسۇز تىلىدا بىر نېمىلەرنى غۇدۇڭشىغىنچە سائىتىگە قاراپ قويدى ، ئاندىن تىزلىرىنى ئېگىپ يەرگە يۇكۈندى ـ دە ، سېمىز بەدىنىنى ئۈيان ـ بۇيان مىدىرلاتقىنچە پولات رىشاتكىنىڭ ئاستىدىن ئۆمىلەپ كىردى ۋە ئورنىدىن يەنە دەس قوپۇپ ، پولات رىشاتكىنىڭ ئىچىدىن لاندونغا قاراپ تۇردى .

لاندون ئېغىر ئۈھ تارتىپ قويدى ، ئاندىن قولى بىلەن سىلىق پولغا تايانغىنىچە قورسقىنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ ، جېنىنىڭ بارىچە ئالدىغا قاراپ ئۆمىلىدى . رىشاتكىنىڭ ئاستىغا ئەمدى ئۆمىلەپ كىرىپ تۇرۇشىغا ، چاقماق چاپقىنىنىڭ دۈمبىسى رىشاتكىغا ئىلىنىپ يىرتىلىپ كەتتى ، ئارقا مېڭىسىمۇ رىشاتكىغا قاتتىق تەگدى .

«سىز نېمىدېگەن سىپايە ، لاندون» دەپ ئويلىدى ئۇ ئىچىدە .

ئۇ قوللىرىنى سوزۇپ داۋاملىق ئۆمىلىدى ۋە ئاخىر پولات رىشاتكىنىڭ ئاستىدىن ئۆتۈپ كەتتى ، ئورنىدىن تۇرغاندىن كېيىن ، بۇگۈنكى بۇ كېچىنىڭ ئۇزۇن كېچە بولىدىغانلىقىنى ھېس قىلدى .

بەشىنچى باب

مورىسان مەيدانى — كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ يېڭى دۇنيا ۋى باش شتابى ۋە يىغىن مەركىزى نيۇيورك شەھىرى لېكسىنتون كوچىسىدىكى 243 - نومۇرلۇق دائىرىگە جايلاشقانىدى . 47 مىليون دوللاردىن ئارتۇق مەبلەغ سېلىنغان ، ئومۇمىي كۆلىمى 133 مىڭ كۋادرات ئىنگلىز چىسى كېلىدىغان مۇنار شەكىللىك بۇ بىنا قىزىل خىش ۋە ئىنەئانا ھاك تېشىدىن قوپۇرۇلغان بولۇپ ، ئومۇمىي سخېمىسىنى داڭلىق مىئوپىنسكا قۇرۇلۇش ئىشلىرى ئورنى لايىھىلىگەنىدى . بىنانىڭ ئىچىدە يۇزدىن ئارتۇق ياتاق ئۆي ، ئالتە تاماقخانا ، كۇتۇپخانا ، ئايرىم مەشغۇلات ئۆيلىرى ، يىغىن زالى ۋە ئىشخانىلار ، ئىككىنچى ، سەككىزىنچى ۋە ئون ئالتىنچى قەۋەتلىرىدە ياغاچ جاھازلار ۋە مەرمەر تاشلار بىلەن بېزەلگەن كىچىك چېركاۋلار بار ئىدى . ئون يەتتىنچى قەۋىتى بولسا پۇتۇنلەي ياتاق ئىدى . ئەرلەر لېكسىنتون كوچىسىدىكى ئالدى دەرۋازىدىن كىرەتتى ، ئاياللار بولسا يان تەرەپتىكى كوچىغا جايلاشقان يان ئىشىكىدىن كىرەتتى . بۇ بىنادا ئەرلەر بىلەن ئاياللار ھەرقانداق چاغدا ئايرىلىپ تۇراتتى ، ئۆزئارا كۆرۈشمەيتتى ، بىر - بىرىنىڭ گەپلىرىنىمۇ ئاڭلىمايتتى .

بۇگۈن كەچ ئەمدىلا قاراڭغۇ چۈشكەن چاغدا ، ئېپىسكوپ ماننوئېل ئارىنگاروسا بىنانىڭ ئەڭ ئۈستىدىكى كاتتا مېھمانخانىسىدا نەرسە - كېرەكلىرىنى ئەپچىلگىنە بىر ساياھەت سومكىسىغا يىغىشتۇرۇپ ، ئۇچىسىغا كاھىنلارنىڭ قارا رەڭلىك ئەنئەنىۋى يەكتەكنى كىيدى . ئادەتتە ئۇ بېلىگە سۆسۈن رەڭلىك زۇننار

باغلىۋالاتتى ، ئەمما بۇگۈن كەچ ئادەتتىكى ئادەملەر بىلەن بىللە سەپەر قىلىدىغان بولغاچقا ، ئۇ باشقىلارغا ئۆزىنىڭ ئالاھىدە سالاھىيىتىنى بىلدۈرۈپ قويۇشنى خالىمىدى . كۆزى ئۆتكۈر ئادەملەرلا ئۇنىڭ بارمىقىدىكى 14 كاراتلىق ئېپىسكوپلۇق ئالتۇن ئۈزۈككە چوقۇم دىققەت قىلاتتى . چۈنكى ، بۇ ئۈزۈكنىڭ ئۈستىگە سۆسۈن رەڭلىك خرۇستال بىلەن يوغان ئالماس ئورنىتىلغاندىن سىرت يەنە قولدا ئىشلەنگەن ئېپىسكوپ تاجى ۋە پاستورال ھاسىسىنىڭ شەكلى نەقىش قىلىپ ئويۇلغانىدى . ئۇ ساياھەت سومكىسىنى دۇمبىسىگە ئارتىپ ، بىردەم تەسىبھ ئوقۇۋاتقىنىدىن كېيىن ، مېھمانخانىسىدىن چىقىپ ، بىنادىن چۈشتى . شوپۇرى ئۇنى ئايروپورتقا ئاپىرىپ قويۇش ئۈچۈن چوڭ زالدا ساقلاپ تۇرغانىدى .

مانا ، ئارىنگاروسا رىمغا قاراپ ئۈچۈۋاتقان يولۇچىلار ئايروپىلانىدا پەستىكى قارانغۇ ئاتلانتىك ئوكيانغا نەزەر سېلىپ ئولتۇراتتى . قۇياش ئاللىبۇرۇن پاتقان بولسىمۇ ، لېكىن ئارىنگاروسا ئۆز يۇلتۇزىنىڭ ئاستا - ئاستا كۆككە ئۆرلەۋاتقانلىقىنى بىلەتتى . «بۇگۈنكى بۇ ئېلىشىشتا چوقۇم غەلىبە قىلىمەن» دەپ ئويلايتتى ئۇ ئىچىدە . بىرنەچچە ئاي ئىلگىرىلا ، ئۇنىڭ ئىمپېرىيىسىنى ۋەيران قىلۇالمىغانلىقى ئېسىگە ئالسىلا ، ئۇنىڭ ئىچى ئېچىشاتتى .

ئارىنگاروسا كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ باش رەئىسى بولۇش سۈپىتى بىلەن ، «كاتولىك ئىشلىرى» ئۇچۇرلىرىنى ، يەنى كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى ئادا قىلىشقا تېگىشلىك يوليورۇق - كۆرسەتمىلەرنى تارقىتىشقىلا ئون يىل ۋاقىت سەرپ قىلدى . بۇ دىنىي مەزھەپنى 1928 - يىلى ئىسپانىيىلىك باستېر خېسسى مارىئا ئېسكىلۇدا قۇرغان بولۇپ ، ئۇ مەۋقەنى ئەنئەنىۋى رىم كاتولىك دىنىنىڭ قىممەت قارىشىغا توغرىلاشنى تەشەببۇس قىلغان ۋە مۇرتىلىرىنى ئۆز زور دەرىجىدە قۇربان بېرىش بەدىلىگە «تەڭرى يولىدىكى ساخاۋەتچى» بولۇشقا ئىلھاملاندۇرغانىدى . كاتولىك

ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىدىكى ئەنئەنچىلىك پەلسەپىسى فرانكو خانىدانلىقىدىن ئىلگىرىلا ئىسپانىيىدە چوڭقۇر يىلتىز تارتقان بولسىمۇ ، لېكىن 1934 - يىلى خېسسى ماركا ئېسكىلۇزانىڭ «يول» ناملىق مۇقەددەس كىتابى نەشر قىلىنىشى بىلەنلا — ئۇ كىتابتا «كاتولىك ئىشلىرى» بىلەن مەشغۇل بولغانلىكى ئادەم ئېسىدە تۇتۇشقا تېگىشلىك 999 ھېكمەت بايان قىلىنغان — ئېسكىلۇزا ئىدىيىسى پۈتۈن دۇنيادا تەسىر قوزغىغانىدى . ھازىر «يول» ناملىق بۇ كىتاب قىرىق ئىككى خىل تىلدا نەشر قىلىنىپ ، تۆت مىليون تىراژ تارقىتىلغان بولغاچقا ، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى يەر شارى خاراكتېرلىك بىر كۈچكە ئايلاندى . دۇنيادىكى ھەرقايسى چوڭ شەھەرلەردە ئۇنىڭغا قاراشلىق ياتاق ، ئوقۇتۇش مەركەزلىرى ، ھەتتا ئۇنىۋېرسىتېتلارمۇ قۇرۇلۇپ كەتتى . كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى دۇنيادىكى تەرەققىيات سۈرئىتى ئەڭ تېز ، ئىقتىسادىي كۈچى ئەڭ زور رىم كاتولىك دىنى تەشكىلاتى بولۇپ قالدى . يامان يېرى ، ئارىنگاروساغا شۇنىسى ئايانكى ، دىن بىلەن ئويىنىشىش ئەۋج ئېلىپ كېتىۋاتقان ، ھەممە يەر بىدئەتلىك تەلىماتلىرى ۋە تېلېۋىزىۇر ئارقىلىق دىن تارقىتىش ئۇسۇللىرى بىلەن تولۇپ كېتىۋاتقان بۇ دەۋردە ، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ تېز سۈرئەتتە زورىيىۋاتقان مالىيە كۈچى ۋە تەسىرى نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ گۇمانىنى قوزغىمايمۇ قالمىدى .

بەزى مۇخبىرلار دائىم ناھايىتى ئۆتكۈر قىلىپ :

— نۇرغۇن ئادەملەر كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى ئادەمنىڭ مېڭىسىنى يۇيىدىغان بىدئەت تەشكىلات دېيىشۋاتىدۇ . يەنە بەزىلەر سىلەرنى ئۇچىغا چىققان مۇتەئەسسىپ خاراكتېردىكى مەخپىي خرىستىئان دىنى ئۇيۇشمىسى دەپ ئاتاۋاتىدۇ . سىلەر زادى قايسى خىلغا مەنسۇپ ؟ — دەپ سورايتتى .

ئېپىسكوپ بۇنداق سوئاللارغا ناھايىتى سەۋرچانلىق بىلەن :

— كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسىغا مەنسۇپ ئەمەس ، بىز رىم كاتولىك دىنىغىلا مەنسۇپ . بىز رىم

كاتولىك دىنىنىڭ مۇرىتلىرى ، شۇڭا كاتولىك دىنىنىڭ ئەقىدە ـ ئەھكاملىرىغا ھەر ۋاقىت ئىتائەت قىلىشنى ئەڭ زور بۇرچ دەپ بىلىمىز ، — دەپ جاۋاب بېرەتتى .

— «كاتولىك ئىشلىرى» بىلەن مەشغۇل بولغۇچىلار چوقۇم ئۆزىنى پاك تۇتۇشقا قەسەمياد قىلىشى ، دىنىي باج يىغىشى ھەمدە ئۆزىنى قامچىلاپ تۇرۇشى ، جىسمانىي رىيازەت تارتىش ئۈسۈلى ئارقىلىق گۇناھىغا توۋا قىلىشى كېرەكمۇ ؟

— سىزنىڭ دەۋاتقانلىرىڭىز كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىدىكى ئاز سانلىق ئادەملەر ، — دەيتتى ئارىنگاروسا ، — ئۇيۇشمىمىزغا ھەر خىل قاتلاملار بويىچە قاتنىشىشقا بولىدۇ . نەچچە مىڭلىغان ئەزالىرىمىز توي قىلىپ بالا ـ چاقىلىق بولدى ھەمدە ئۆزلىرى تۇرۇۋاتقان رايونلاردا كاتولىك ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللاندى . يەنە بەزىلەر ئۆزلۈكىدىن موناستىرلىرىمىزغا كىرىپ زاھىتلىق يولىنى تاللىۋالدى . بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆز رازىلىقى بىلەن بولۇۋاتقان ئىشلار . لېكىن ، ھەربىر ئەزايىمىز «كاتولىك ئىشلىرى» بىلەن مەشغۇل بولۇشنى ھەمدە بۇ دۇنيانى تېخىمۇ گۈزەللەشتۈرۈشنى ئۆز نىشانى دەپ بىلىدۇ . بۇ ، ئەلۋەتتە قەدىرلەشكە ئەرزىيدىغان روھ .

ھالبۇكى ، بۇ چۈشەندۈرۈشلەر ھېچنېمىگە دال بولالمىدى . ئاخبارات ۋاستىلىرى ھە دېسىلا قۇسۇر چىقىرىپ ئارام بەرمەيتتى . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، باشقا ھەرقانداق چوڭ تەشكىلاتلاردىكىگە ئوخشاشلا ، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ ئىچىدىنمۇ ئاندا ـ ساندا ئازغۇن ئەرۋاھلار چىقىپ قېلىپ ، پۈتۈن تەشكىلاتنى ئۆزىنىڭ قارا كۆلەڭگىسى ئاستىغا ئالاتتى .

ئىككى ئاي ئىلگىرى ، بەزىلەر ئوتتۇرا غەربىي رايوندىكى بىر ئۇنىۋېرسىتېتتا كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ بىر توپ ئەزاسىنىڭ يېڭى بىر ئەزاغا ئەۋلىيالار شۇلتىسى دەپ ئاتىلىدىغان بىر خىل كەيپ دورىسىنى ئىچۈرۈش ئارقىلىق ، ئۇنى خىيالىي ئارام ھالىتىگە يەتكۈزمەكچى بولغانلىقىنى سېزىپ قالغانىدى . ئۇيۇشمىغا

يېڭىدىن ئەزا بولغانلار بۇ خىل ھالەتنى بىر خىل دىنىي تاۋلىنىش دەپ چۈشىنىپ قالاتتى . يەنە بىر ستۇدېنت ئىلمەك تىكەنلىك رىيازەت تاسمىسىنى ئەسلىي بەلگىلەنگەن ۋاقىتتىن بىر كۈن ئىككى سائەت ئاشۇرۇپ تاقىۋالغاچقا ، پۇتۇن بەدىنى يالليۇغلىنىپ ئۆلۈپ قالغىلى تاس قالغانىدى . تېخى يېقىندىلا بوستوندىكى خەيرىللىرى بىراقلا بەربات بولغان بىر ياش بانكىر ئۆلۈۋېلىشتىن ئىلگىرى ئۆزىنىڭ بارلىق مال - دۇنياسىنى كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ نامىغا ئۆتكۈزۈپ بەرگەنىدى .

«*ئازغان پاقلانلار*» ، ئارىنگاروسا شۇنداق دەپ قارايتتى ھەم ئۇلارغا بەكلا ھېسداشلىق قىلاتتى .

ئەلۋەتتە ، ئۇلارنى ھەممىدىن بەك ئوڭايسىز ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويغىنى جىمى يەرگە سۇز - چۆچەك بولۇپ تارقىلىپ كەتكەن بىر قېتىملىق سوت قىلىش ۋەقەسى بولدى . سوتلاڭغۇچى قوشما شتاتلار تەكشۈرۈش ئىدارىسىنىڭ ئالاھىدە خادىمى روبېرت خانسېن بولۇپ ، ئۇ كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ داڭلىق ئەزاسى بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى يەنە مەجەزى غەلىتە بىر تەلۋە ئىدى . سوت داۋامىدا بايقالغان دەلىل - ئىسپاتلاردىن مەلۇم بولۇشچە ، ئۇ ھەتتا ئۆزىنىڭ ھۆجرىسىغا تېلېكامىرا ئورنىتىپ قويۇپ ، خوتۇنى بىلەن قانداق جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزىدىغانلىقىنى دوستلىرىغا كۆرسەتكەنىدى . سوتچى نەق مەيداندىلا بۇنىڭغا «بۇ ھەرگىزمۇ بىر ئىخلاسمەن كاتولىك دىنى مۇرىتى ئېرىشىشكە تېگىشلىك خۇشاللىق ئەمەس» دەپ باھا بەردى .

چاتاق يېرى شۇكى ، بۇ ۋەقە «كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنى كۆزىتىش توری» دەپ ئاتىلىدىغان يېڭى بىر تەشكىلاتنىڭ پەيدا بولۇشىغا سەۋەب بولدى . ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك ئالقىشىغا ئېرىشكەن www.odan.org دەپ ئاتىلىدىغان تور پونكىتىدا بەزى سابىق كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ ئەزالىرى سۆزلەپ بەرگەن قورقۇنچلۇق ئىشلارنى توختىماي ئېلان قىلىپ تۇردى . ئۇ سابىق ئەزالارمۇ كىشىلەرنى

كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىغا ئەزا بولماسلىققا ئاگاھلاندۇردى. ئەمدىلىكتە ئاخبارات ۋاستىلىرى بۇ ئۇيۇشمىنى «كاتولىك قارا قول پارتىيىسى» ياكى «خرىستوس بىدئەت دىنىي تەشكىلاتى» دەپلا ئاتايدىغان بولۇۋالغانىدى.

«بىز ئۆزىمىز چۈشەنمەيدىغان نەرسىلەردىن دائىم ئورکۇپلا يۈرىدىكەنمىز، — دەپ ئويلايتتى ئارىنگاروسا، — بىزنى تەنقىد قىلىۋاتقان ئاشۇ ئادەملەر كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ ئىلگىرى قانچىلىغان ئادەمنىڭ تۇرمۇشىنى تېخىمۇ مول مەزمۇنغا ئىگە قىلغانلىقىنى چۈشىنەمدىغاندۇ؟» ئۇنىڭ بىلىشىچە، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى ۋاتىكاننىڭ تولۇق ئېتىراپ قىلىشىغا ۋە ئىجازىتىگە ئېرىشكەن، پاپانىڭ خۇسۇسىي چېركاۋ تەۋەلىكىدىكى دىنىي تەشكىلات ھېسابلىناتتى.

يېقىندىن بۇيان، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى ئۆزىنىڭ ئاخبارات ۋاستىلىرىدىنمۇ يامانراق بىر كۆچىنىڭ تەھدىتىگە ئۇچراۋاتقانلىقىنى بايقاپ قالدى. ئارىنگاروسا ئاسماندىن چۈشكەندەكلا پەيدا بولۇپ قالغان بۇ دۈشمەندىن ئۆزىنى قاچۇرىمەن دەپمۇ قاچۇرالمىدى. بەش ئاي ئىلگىرى بۇ لىكتىپ تۇرغان كۆچ بىتچىت قىلىۋېتىلگەن بولسىمۇ، لېكىن ئارىنگاروسادىكى تەشۋىشلىك تۇيغۇلار ھېلىغىچە يوقىمايۋاتاتتى.

«ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ بىر ئورۇشنى قوزغاپ قويغانلىقىنى بىلمەيدۇ» دەپ شۇئىرلىدى ئۇ ئايروپىلان دېرىزىسىدىن قاراڭغۇ ئاتلانتىك ئوكيانىغا نەزەر سېلىپ ئولتۇرغاچ. ئۇنىڭ نەزىرى تۇيۇقسىزلا دېرىزە ئەينىكىدە ئەكس ئەتكەن ئۆزىنىڭ بەتبەشىرە چىرايىدا توختاپ قالدى. ئۇنىڭ چىرايى قارا ھەم مايماق بولۇپلا قالماستىن، بۇرنىمۇ پاناق ھەم مايماق ئىدى. بۇنى ئۇنىڭ ياش ۋاقتىلىرىدا ئىسپانىيىدە دىن تارقىتىپ يۈرگەن چاغلىرىدا خەقتىن يېگەن تاياقلىرىنىڭ يادنامىسى دېيىشكە بولاتتى. ئەمما، چىرايىدىكى بۇ كەمتۈكلۈكنى ئۇ ھازىر پەرۋايىغىمۇ ئالمايتتى. چۈنكى، ئارىنگاروسانىڭ دۇنياسى جىسمانىي دۇنيا ئەمەس، بەلكى

روهي دۇنيا ئىدى .

ئايروپىلان پورتۇگالىيە دېڭىز قىرغىقىنىڭ ئۈستىدىن ئۇچۇپ ئۆتكەنده ، ئارىنگاروسانىڭ يەكتىكى ئىچىدىكى يان تېلېفونى تۇيۇقسىز تىترەپ كەتتى . ئاۋئاتسىيە شىركىتى ئايروپىلان ئۇچۇۋاتقان مەزگىلده يان تېلېفون ئىشلىتىشنى چەكلىگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئارىنگاروسا بۇ تېلېفوننى ئالمىسا بولمايتتى . ئۇنىڭ نومۇرىنى پەقەت بىرلا ئادەم بىلەتتى ، ئۇ دەل ئارىنگاروساغا بۇ تېلېفوننى پوچتىدىن ئەۋەتىپ بەرگەن ئادەم ئىدى .

ئېپىسكوپ بىرخىل هاياجان ئىچىده يان تېلېفوننى ئېلىپ پەس ئاۋازدا :

— ۋەي ؟ — دېدى .

— سېللارىس شىفىرلىق قۇتىنىڭ قەيەردىلىكىنى بىلىپ كەپتۇ . ئۇ تاش پارچىدا ئىكەن . سايىنت سۇلىپىس چېركاۋىدا ئىكەن ، — دېدى قارشى تەرەپ .

ئېپىسكوپ ئارىنگاروسانىڭ چىرايىدا تەبەسسۇم جىلۋىلەندى :

— مۇۋەپپەقىيەت قازىنىشقا ئازلا قاپتۇق .

— ئۇنىڭغا دەرهاللا ئېرىشەلەيمىز . لېكىن ، سىز ئوتتۇرىغا چىقمىسىڭىز بولمايدۇ .

— چاتاق يوق . قېنى دېگىنه ، مەن نېمه ئىش قىلىمەن ؟

يان تېلېفوننى ئېتىۋەتكەندىن كېيىنمۇ ، ئارىنگاروسانىڭ يۈرىكى خېلى بىر هازاغىچه تېز ـ تېز سوقۇپ كەتتى . ئۇ نەزىرىنى يەنه قارا سىياهدەك قاپقاراڭغۇ تۇن قوينىغا ئاغدۇردى ۋە پات ئارىدا قىلماقچى بولغان ئىشقا سېلىشتۇرغاندا ، ئۆزىنىڭ تولىمۇ ئەرزىمەس بىر جان ئىكەنلىكىنى هېس قىلدى .

بەش يۈز ئىنگلىز مىلى يىراقلىقتىكى جايدا ، ئاقىرىش كېسەللىكىگه گىرىپتار بولغان سېللارىس ئىسىملىك ئادەم بىر جاۋۇر سۇنىڭ ئالدىدا تۇراتتى . ئۇ دۇمبىسىدىكى قانلارنى ئاۋايلاپ سۇرتۇۋەتكەندىن كېيىن ، قانىنىڭ سۇدا قانداق ئايلىنىدىغانلىقىغا

بـــردەم دەققەت قىلدى ھەمدە «تەۋرات شېئىرلىرى»دىكى مۇنۇ جۈملىلەرنى شۇنىڭ بىلەن تۇرۇپ تەسىۋىر ئوقۇدى : «مېنى لېپەككۈل بـــلەن تازىلا ، شۇندىلا مەن پاكىزلىنىمەن ؛ مېنى يۇيۇپ قوي ، قاردىنمۇ بەك ئاقىرىمەن .»

سېللارىس ئۆزىدە ئىلگىرى ئەزەلدىن كۆرۈلۈپ باقمىغان بىر خىل ئىنتىزارلىق تۇيغۇسىنىڭ قوزغىلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى . بۇنىڭدىن ئۇ ئۆزىمۇ ھەيران قالدى ھەم ھاياجانلاندى . ئۆتكەن ئون يىلدا ، ئۇ ئىزچىل «يول» دىكى تەلەپلەر بويىچە ئىش قىلىپ ئۆز گـــۈناھـــلـــرىنى يۇيغان ، ئۆز تۇرمۇشىنى قايتىدىن قۇرغان ... بـــۇرۇنـــقـــى زوراۋانلىقىنى تۈگەتكەنىدى . ھالبۇكى ، بۇگۈن كەچ ئۇلارنىڭ ھەممىسى يەنە تۇيۇقسىزلا پەيدا بولدى . ئۇ كۈچىنىڭ بارىچە بېسىپ كىرىۋاتقان نەپرەت تۇيغۇسى يەنە باش كۆتۈردى . بۇرۇنقى نەرسىلەرنىڭ شۇنچە تېزلا ئەسلىگە يانغانلىقىدىن ئۇ بەكلا چۆچۈپ كەتتى . ئەلۋەتتە ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە يەنە ئۇنىڭ گۈمپىسىمۇ بار ئىدى . بۇ گۈمپا سەل «خام» لىشىپ قالغان بولسىمۇ ، يەنىلا ئەسقاتاتتى .

«خرىستوسنىڭ تارقاتقىنى تىنچلىق ... زوراۋانلىق ئەمەس ... بـــەلـــكـــى مـــۇھـــەببەت .» دەسلىپىدە سېللارىسقا مۇشۇنداق تەلىم بـــېرىـــلـــگـــەن ، بـــۇ تـــەلىملەر ئۇنىڭ قەلبىگە مۆھۈرىدەك ئورناپ كەتكەنىدى . لېكىن ، خرىستوسنىڭ دۇشمەنلىرى دەل مۇشۇ دىنىي ھېكمەتنى يوقىتىۋېتىشكە ئۇرۇنۇپ كېلىۋاتاتتى . *«تەڭرىگە قورال كـــۆچـــى بـــىـــلـــەن تـــەھدىت سالغان ئادەم چوقۇم ئاشۇ قورالنىڭ شەپقەتسىز ھۇجۇمىغا ئۇچرايدۇ .»*

ئـــىـــكـــكـــى مـــىـــڭ يـــىـــلـــدىـــن بـــېـــرى ، خرىستىئان دىنىنىڭ قوغدىغۇچىلىرى ئۆز ئېتىقادىغا مۇتلەق سادىق بولۇپ ، ئۇنىڭ ئورنىنى ئىگىلەشكە ئۇرۇنغان باشقا ھەر خىل ئېتىقادلارغا جېنىنىڭ بارىچە قارشى تۇرۇپ كەلگەنىدى . بۇگۈن كەچ سېللارىسمۇ شۇنداق جەڭگە ئۆزىنى ئاتتىدى .

بەدىنىدىكى قامچا ئىزلىرىنى سۈرتۈۋەتكەندىن كېيىن ، ئۇ پوسمىسى بار ئۇزۇن يەكتىكىنى كىيدى . كاناپ توقۇلمىلىق قارا تۈت رەختتىن تىكىلگەن بۇ ئۇزۇن يەكتەكنىڭ ئىچىدە ئۇنىڭ تېرىسى بىلەن چېچى تېخىمۇ ئاق كۆرۈنۈپ كەتتى . ئۇ يەكتەكنىڭ بەلبېغىنى چىڭ چىگىپ ، پوسمىسى بىلەن بېشىنى ئوردىدى - دە ، پارقىراپ تۇرغان كۆزلىرى بىلەن ئۆزىنىڭ ئەينەكتىكى قىياپىتىگە ھۈزۈرلىنىپ قارىۋەتتى . «*ماشىنىنىڭ چاقى ھەرىكەتكە كەلدى .*»

ئالتىنچى باب

روبېرت لاندون تۆمۇر رىشاتكىنىڭ ئاستىدىن ئۆمىلەپ ئۆتكەندىن كېيىن ، كۆرگەزمىخانىنىڭ كىرىش ئېغىزىدا تۇرۇپ ، ئۇزۇنسىغا كەتكەن ھەم ئىنتايىن چوڭقۇر جىلغىغىلا ئوخشايدىغان بۇ ھەيۋەتلىك بىنانىڭ ئىچىگە گۇمان بىلەن نەزەر تاشلىدى . رەسىم كارىدورىنىڭ ئىككى تەرىپىدە ئوتتۇز ئىنگلىز چىسى ئېگىزلىكتىكى قورۇق تام بار بولۇپ ، ئوستى تەرىپىنى قاراڭغۇلۇقتا پەقەتلا كۆرگىلى بولمايتتى . ئۇششاق چىراغلارنىڭ قىزغۇچ نۇرلىرى داۋنچى ، تىتيانس ۋە كاراۋاگئوسلارنىڭ تامدا ئېسىقلىق تۇرغان رەسىملىرىنى سۇس يورۇتۇپ تۇراتتى .

بۇ يەردە ھەر خىل نەرسىلەرنىڭ رەسىملىرى ، دىنىي سورۇنلار تەسۋىرلەنگەن رەسىملەر ، ئاقسۆڭەكلەرنىڭ رەسىملىرى ۋە سىياسىيونلارنىڭ رەسىملىرى قاتارىسىغا ئېسىقلىق تۇراتتى .

بۇ كۆرگەزمىخانىدا لوئۇرې ساريىدىكى ھەممىگە مەشھۇر بولغان ئىتالىيىنىڭ سەنئەت ئەسەرلىرى ساقلىنىۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن نۇرغۇن سايا‌ھەتچىلەر ئۇنىڭ ياغاچ پولىغا تېخىمۇ بەكرەك ھەيران قالاتتى . بۇ ياغاچ پول كاۋچۇك تاختايلىرىنى ئادەمنىڭ كۆزىنى ئالمىچەكمەن قىلىۋېتىدىغان گېئومېتىرىيىلىك شەكىللەردە ئۆزئارا تۇتاشتۇرۇپ ياتقۇزۇش ئارقىلىق ياسالغان بولۇپ ، ئادەمنى خۇددى بىر ستېرېئولۇق تور دۇنياسىغا كىرىپ قالغاندەك تۇيغۇغا كەلتۈرەتتى ، سايا‌ھەتچىلەر ھەربىر قەدىمىنى يۆتكىگەن چېغىدا ، ئۆزىنى خۇددى بۇ كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدە لەيلەپ يۈرگەندەكلا ھېس قىلىپ قالاتتى .

لاندون پولغا سنچىلاپ قاراشقا باشلىدى . ئۇنىڭ كۆزلىرى توساتتىنلا ئۆزىنىڭ سول تەرىپىگە بىرنەچچە يارد كېلىدىغان جايدىكى ساقچىلار تەرىپىدىن لېنتا بىلەن قورشاپ قويۇلغان بىر نەرسىنىڭ ئۈستىدە توختاپ قالدى . ئۇ بۇنداق ھالەتنى كۆرەرمەن دەپ ئويلىمىغانىدى . ئۇ دەرھال فاچىنىڭ يېنىغا بېرىپ :

— ئاۋۇ ... ئاۋۇ يەردە تۇرغىنى كاراۋاگئوسنىڭ رەسىمىمۇ ؟ — دەپ سورىدى . فاچى بېشىنى لىڭشىتىپ قويدىيۇ ، ئۇ تەرەپكە قارىمىدى .

لاندون ئۇ رەسىمنىڭ ئىككى مىليون ئامېرىكا دوللىرىغا گەپ يوق يارايدىغانلىقىنى دەرھال قىياس قىلدى ، ئەمما ھازىر ئۇ خۇددى كېرەكسىز تەشۋىقات ۋەرەقىسىدەك يەرگە تاشلاقلىق ھالەتتە تۇراتتى .

— قانداق دېگەن گەپ بۇ ! ئۇ يەردە تۇرىدۇغۇ ؟

فاچى رەسىمگە مۇنداقلا بىر قاراپ قويدى ، ئەمما چىرايىدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمىدى :

— بۇ جىنايەت يۇز بەرگەن نەق مەيدان ، لاندون ئەپەندى . بىز ھېچ نەرسىگە تەگمىدۇق . ئۇ رەسىمنى مۇزېي باشلىقى ئۆزى تامدىن يۇلۇپ ئاپتىكەن . بىخەتەرلىك سىستېمىسى شۇنىڭ بىلەن ھەربىرىكە كەپتۇ .

لاندون كەينىدىكى ئىشىككە بۇرۇلۇپ قاراپ ، ئەينى ۋاقىتتىكى ئەھۋالنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈشكە تىرىشتى .

— مۇزېي باشلىقى ئۆز ئىشخانىسىدا ھۇجۇمغا ئۇچرىغانىكەن ، كېيىن ئۇ كۆرگەزمىخانىغا قېچىپ كىرىۋېلىپ ، تامدىن ئۇ رەسىمنى يۇلۇپ ئېلىش ئارقىلىق مۇداپىئە ئىشىكىنى ھەربىرىكە كەلتۈرۈپتۇ . مۇداپىئە ئىشىكى شۇ ھامان تاقىلىپ ، بۇنىڭ ئىچىگە ھېچكىم كىرىپ ـ چىقالمايدىغان ھالەتنى شەكىللەندۈرۈپتۇ . چۈنكى ، ئۇ كۆرگەزمىخانىنىڭ بىردىنبىر كىرىش ئېغىزى ئىكەن .

لاندون قايمۇقۇپلا قالدى .

— ئۇنداقتا ، مۇزېي باشلىقى ئۆزىگە ھۇجۇم قىلغان ئادەمنىمۇ

بۇ يەرگە سولۇاپتۇ ـ دە؟

فاچى بېشىنى چايقاپ :

— مۇداپىئە ئىشىكى سونۇئېي بىلەن ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلغۇچىنى ئايرىۋېتىپتۇ . قاتىل سىرتتىكى كاربىدوردا قېچىپتۇ ، ئۇ مۇشۇ ئىشىكتىن سونۇئېينى ئېتىپ ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ ، — دېدى ۋە بايا ئۆزلىرى ئۆمىلەپ ئۆتكەن تۆمۈر رىشاتكىدىكى پىلدىرلاپ تۇرغان سارغۇچ بىر نەرسىنى قولى بىلەن كۆرسەتتى ، — تېخنىك بۆلۈمىدىكى ساقچىلار نەق مەيدانda قېچىپقالغان نەرسىنى بايقاپتۇ . قاتىل سونۇئېينى رىشاتكىنىڭ ئارىسىدىن چەنلەپ ئېتىپتۇ . سونۇئېي جان تالىشىۋاتقاندا ، بۇ يەردە ھېچكىم يوق ئىكەن .

لاندون سونۇئېينىڭ جەسىتى تارتىلغان ھېلىقى سۈرەتنى يادىغا ئالدى . «ئۇلار سونۇئېي ئۆزى مۇشۇنداق يېتىپ ئۆلۈپ قاپتۇ دەۋاتاتتىغۇ ؟» ئۇ كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىگە سەپسېلىپ تۇرۇپ سورىدى :

— ئۇنداقتا جەسەت قېنى ؟

فاچى ئۆزىنىڭ كرېست شەكىللىك گالستۇك قىسقۇچىنى تۇزەپ قويۇپ ئالدىغا قاراپ ماڭدى :

— بىلىسىز كېرەك ، بۇ كۆرگەزمىخانا بەك ئۇزۇن .

ئەگەر لاندون ئېسىدە خاتا تۇتۇۋالمىغانلا بولسا ، بۇ كۆرگەزمىخانىنىڭ ئۇزۇنلۇقى تەخمىنەن 1500 مېتىر ئىنگلىز چىسى كېلەتتى . بۇ ۋاشىنگتون خاتىرە مۇنارىدىن ئۇچىنى بىر - بىرىگە ئۇلاپ توغرىسىغا يانقۇزغاندىكى ئۇزۇنلۇق بىلەن باراۋەر ئىدى . كۆرگەزمىخانىنىڭ كەڭلىكىمۇ ئادەمنى ھەيران قالدۇرغۇدەك دەرىجىدە بولۇپ ، ئىككى يولۇچىلار پويىزىنى تەڭ ھالەتتە ماڭغۇزسىمۇ بىمالال پېتىپ كېتەتتى . كارىدورنىڭ ئوتتۇرىسىدا چوقچىيىپ تۇرغان ھەيكەل ۋە فارفور ئىدىشلار تولىمۇ كۆركەم بىر ئايرىش سىزىقىنى شەكىللەندۇرگەن بولۇپ ، ئادەملەر ئېقىمىنى ئىككىگە ئايرىپ تۇراتتى ، بىر تەرەپتىكىلەر تامنى بويلاپ ئىچىگە قاراپ ماڭسا ، يەنە بىر تەرەپتىكىلەر تامنى بويلاپ سىرتقا

قاراپ ماڭاتتى .

فاچى بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماستىن ، كارىدورنىڭ ئوڭ تەرىپىنى بويلاپ يوغان - يوغان چامدىغىنىچە ئالدىغا قاراپ كېتىۋەردى . ئۇنىڭ شۇنچە داڭلىق ئەسەرلەرگە كۆز قىرىنىمۇ سېلىپ قويماستىن لوڭۇلداپ كېتىۋاتقىنىنى كۆرگەن لاندونىڭ كۆڭلى بىر قىسىملا بولۇپ قالدى .

«ئىشقىلىپ ، بۇ خىل يورۇقلۇقتا مەنمۇ ھېچنېمىنى كۆرەلمىگۈدەكمەن» دەپ ئويلىدى ئۇ .

ياماندىن يېرى ، كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدىكى بۇ سۇس قىزىل نۇر لاندونىڭ ئۆتكەن قېتىم ۋاتىكاندىكى مەخپىي ئارخىپخانىدا باشتىن ئۆتكۈزگەن كەچۈرمىشلىرىنى يادىغا سېلىپ قويغانىدى . بۇگۈن كەچتىكى ۋەھىمە لاندون ئۆتكەن قېتىم رىمدا جېنىدىن ئايرىلىشقا تاس قالغان ئاشۇ چاغدىكى قورقۇنچلۇق ھالەتتىن قېلىشمايتتى . ۋىكتورىيە ئۇنىڭ خىيال ئېكرانىدىن يالتىتىدە قىلىپ چاقناپ ئۆتتى . ئۇنىڭ ۋىكتورىيەنى چۈشىدە كۆرمىگىنىگە نەچچە ئايلار بولۇپ قالغانىدى . لاندون ئويلاشقا جۈرئەت قىلالمايدىغان رىمدىكى ئۇ ئىشنىڭ يۈز بەرگىنىگە ئەمدىلا بىر يىل بولغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭغا نەچچە ئون يىل بۇرۇنقى ئىشتەكلا بىلىنەتتى . «يەيدىغان رىزقىم بارئىكەن ،» ئۇ ۋىكتورىيەنىڭ پوچتا يولىلانمىسىنى ئەڭ ئاخىرقى قېتىم 12 - ئايدا تاپشۇرۇۋالغان بولۇپ ، ئۇ بىر ئاتكرىتكا ئىدى . ۋىكتورىيە ئۇ ئاتكرىتكىغا ئۆزىنىڭ كۇانتىلىق چىرمىشىش فىزىكىسىنى داۋاملىق تەتقىق قىلىش ئۈچۈن — دېگىز ئىبلىسىنىڭ كۆچۈش ئەھۋالىنى سۈنئىي ھەمراھ ئارقىلىق ئىز قوغلاپ تەكشۈرۈش مەقسىتىدە جاۋا دېگىزىغا بارماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى بېزىپ قويغانىدى . گەرچە ، لاندون ئىلگىرى ئۆزىنىڭ ۋىكتورىيەگە ئوخشاش ئاشۇنداق بىر ئايال بىلەن مەكتەپتە بىللە ياشاپ قېلىشىنى تەسەۋۋۇرمۇ قىلىپ باقمىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئىككىسى رىمدا تاسادىپىي ئۇچرىشىپ قالغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭدا ۋىكتورىيەگە نىسبەتەن ئەزەلدىن كۆرۈلۈپ

باقمىغان بىرخىل تەشنالىق پەيدا بولدى . ئۇزاق يىللاردىن بېرى ئۇنىڭدا شەكىللىنىپ قالغان بويتاق تۇرمۇش خۇسۇسىدىكى ياخشى تەسىراتلار ۋە ئەركىنلىك تۇيغۇسى بىراقلا بىتچىت بولۇپ ، ئۇنىڭ ئورنىنى بىر يىلدىن بۇيان ئۇزلۇكسىز كۆچىيىۋاتقان ئاجايىپ بىرخىل زېرىكىش ۋە يالغۇزلۇق تۇيغۇسى ئىگىلىدى .

ئۇلار شۇنچە ماڭغان بولسىمۇ ، بىراق لاندون جەسەتنى كۆرمىدى .

— سونۇئېبي شۇنچە يىراققا كېتىپتۇمۇ ؟

— ئۇ قورسىقىغا ئوق تېگىپ بىر ھازادىن كېيىن ئاندىن جان ئۈزۈپتۇ . ئارىلىقتا ئون بەش مىنۇتتىن يىگىرمە مىنۇتقىچە ۋاقىت ئۆتكەن بولسا كېرەك . ئۇ ھەقىقەتەن قەيسەر ئادەم ئىكەن .

لاندون ھەيران بولغان ھالدا بۇرۇلۇپ فاچىغا قارىدى :

— قوغداش خادىملىرى ئون بەش مىنۇتتىن كېيىن ئاندىن بۇ يەرگە يېتىپ كەپتۇمۇ ؟

— ئەلۋەتتە ئۇنداق ئەمەس . لوئۇرې ساريىدىكى قوغداش خادىملىرى سىگنال ئاۋازىنى ئاڭلىغان ھامان دەرھال ھەرىكەتكە كەپتۇ ، ئەمما ئۇ چاغدا كۆرگەزمىخانىنىڭ كىرىش ئېغىزى تاقىلىپ قالغانىكەن . ئۇلار تۆمۇر رىشاتكىدىن بىرىنىڭ بۇ يەردە مىدىرلاپ يۈرگەنلىكىنى بايقاپتۇيۇ ، ئەمما ئۇنىڭ كىملىكىنى ئېنىق كۆرەلمەپتۇ . ئۇلار ئۇنلۇك ئاۋازدا ۋارقىرىغان بولسىمۇ ، ھېچقانداق جاۋاب كەلمەپتۇ . شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىچىدىكى ئۇ ئادەمنى چوقۇم جىنايەتچى بولسا كېرەك دەپ پەرەز قىلىپ ، قائىدە بويىچە ئەدلىيە ساقچىلىرىنى چاقىرتىپتۇ . بىز كەلگەندىن كېيىن ، تۆمۇر رىشاتكىنى ئادەم ئۆمىلەپ كىرەلىگۈدەك ھالەتتە ئۇستىگە كۆتۈرۈۋۈەتتۇق . ئاندىن مەن ئون نەچچە ساقچىنى ئىچىگە كىرگۈزدۇم . ئۇلار جىنايەتچىنى تۇتۇش ئۈچۈن بۇنىڭ ئىچىنى ئالا قويماي ئاختۇرۇپ چىقىپتۇ .

— نەتىجىدىچۇ ؟

— ئۇلار ھېچكىمنى تاپالماپتۇ ، پەقەت ... — فاچى

كارىدورنىڭ ئىچكىرىسىنى كۆرسەتتى ، — ئۇلار بار ئىكەن .

لاندون بېشىنى كۆتۈرۈپ ، فاچى قولى بىلەن كۆرسەتكەن تەرەپكە قارىدى . دەسلەپتە ئۇ فاچىنى كارىدورنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى يوغان مەرمەر تاش ھەيكەلنى كۆرسەتكەن ئوخشايدۇ دەپ ئويلىغاندى . لېكىن ، داۋاملىق مېڭىۋەرگەندىن كېيىن ، ئۇ ھەيكەلنىڭ تېخىمۇ نېرىسىدىكى نەرسىنى ئېنىق كۆردى . يېگىرمە يارد يىراقلىقتىكى كارىدوردا بىر ئاسما چىراغنىڭ يورۇقى پولغا چۈشۈپ تۇرغان بولۇپ ، بۇ غۇۋا قىزىللىق قاپلىغان كۆرگەزمەخانىنىڭ ئىچىدە ئۆزگىچە بىر يورۇق «ئارال» نى شەكىللەندۈرگەنىدى . يورۇپ تۇرغان دائىرىنىڭ نەق ئوتتۇرىسىدا سونۇئېينىڭ قىپىالىڭاچ جەسىتى خۇددى مىكروسكوپنىڭ ئاستىدىكى قۇرتقا ئوخشاش ياتاتتى .

— سىز سۈرەتنى كۆرگەن ، شۇڭا بەك چۆچۈپ كەتمىگەنسىز - ھە ؟ — دېدى فاچى .

لاندون جەسەتكە يېقىن باردى ، پۈتۈن ئەزايى تىترەپ كېتىۋاتاتتى . كۆز ئالدىدىكى بۇ مەنزىرە ئۇ ئۆمرىدە كۆرگەن ئەڭ غەلىتە مەنزىرىلەرنىڭ بىرى ئىدى .

يەك سونۇئېينىڭ ئاقىرىپ كەتكەن جەسىتى سۈرەتتىكىگە ئوپمۇئوخشاش ھالەتتە پولدا ياتاتتى . لاندون جەسەتنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ، چىراغنىڭ كۈچلۈك نۇرى ئاستىدا ئۇنىڭغا سىنچىلاپ قارىدى ھەمدە قاتتىق چۆچۈش ئىچىدە ئۆز - ئۆزىگە : «سونۇئېي ھاياتىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى بىرنەچچە مىنۇتىدا مۇشۇنداق غەلىتە ھالەتتە يېتىپتۇ - دە » دەپ پىچىرلىدى .

يېشىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، سونۇئېي قارىماققا ناھايىتى ساغلامدەك كۆرۈنەتتى ، بەدىنىدىكى بارلىق مۇسكۇللارنىڭ ئورنى ناھايىتى ئېنىق ئىدى . ئۇ ئۇچىسىدىكى ھەممە كىيىمىنى سېلىۋەتكەن ۋە ئۇلارنى پولنىڭ ئوستىگە رەتلىك قويۇپ ، زالنىڭ قاق ئوتتۇرىسىدا ياتقان بولۇپ ، قولى ھەم پۇتلىرىنى خۇددى

بۇرکۈتىنىڭ قانىتىدەك ، بالىلار ياساپ ئويناپدىغان قار پەرىشتىدەك ، تېخىمۇ ئېنىقراق قىلىپ ئېيتقاندا ، كۆز بىلەن كۆرگىلى بولمايدىغان ئاجايىپ بىر خىل كۈچ گويا تۆت تەرەپكە تەكشى تاراۋاتقاندەك ھالەتتە كەڭ يېيىپ ياتقاندى .

سونۇئېينىڭ كۆكرىكىنىڭ سەل ئاستىدا بىر قان ئىزى تۇراتتى ، ئوق ئەنە شۇ يەردىن ئۇنىڭ مۇسكۇللىرىنى تېشىپ ئۆتكەندى . ھەيران قالارلىق يېرى شۇكى ، يارا ئىزىدىن قان ناھايىتى ئاز ئاققاندى ، يەردە پەقەت قاردىاپ كەتكەن كىچىككىنە قان دېغىلا تۇراتتى .

سونۇئېينىڭ باش بارمىقىدىمۇ قان ئىزى بار ئىدى ، دېمەك ئۇ باش بارمىقىنى ئوق تەگكەن يارا ئېغىزىغا تىقىپ ، ئۆزى ئۆلۈش ئالدىدىكى ئادەمنى شۇركەندۈرىدىغان ئاجايىپ بىر مەنزىرىنى ياراتقان — ئۆزىنىڭ قېنىنى سىياھ ، يالتىڭاچ قورسقىنى رەسىم قەغىزى قىلىپ تۇرۇپ ، ناھايىتى ئاددىي بىر بەلگىنى — بەش تال تۇز سىزىقنىڭ ئۆزئارا كېسىشىدىن ھاسىل بولغان بىر بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنى سىزىپ قالدۇرغانىدى .

«بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ بەلگىسى[①] .»

بۇ قانلىق يۇلتۇز سونۇئېينىڭ قورسقىنىڭ نەق ئوتتۇرىسىغا سىزىلغان بولغاچقا ، جەسەتنى تېخىمۇ قورقۇنچلۇق ھالەتكە كەلتۈرۈپ قويغانىدى . سۇرەتنى كۆرۈپلا تېنى جۇغۇلداپ كەتكەن لاندون بۇ نەق مەيدانىنى كۆرۈپ تېخىمۇ لاغىلداپ تىترەپ كەتتى .

«ئۇ شۇنداق ئۆلۈپتۇ .»

— لاندون ئەپەندى ؟ — دېدى فاچى قاپقارا كۆزلىرىنى ئۇنىڭغا تىكىپ .

— بۇ بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ بەلگىسى ، — دېدى لاندون . ئۇنىڭ ئاۋازى بۇ يوغان زالنىڭ ئىچىدە سەل بوغۇق

---

① پېنتاكلې (星五) — بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز قەدىمكى مىسىر ئېپسانىلىرىدە باقي ئالەمنىڭ ئىلاھەسىنىڭ بەلگىسى . بۇ ، دۇنيادىكى ئەڭ دەسلەپكى بەلگە بولۇپ ، مىلادىيەدىن 4000 يىل ئىلگىرى ئىشلىتىلگەن .

چقتى ، — ئۇ دۇنيادىكى ئەڭ قەدىمكى بىر بەلگە ، مىلادىيەدىن 4000 يىل بۇرۇن ئىشلىتىلگەن .

— ئۇ نېمىگە ۋەكىللىك قىلىدۇ ؟

بۇ سوئالغا جاۋاب بېرىشتە لاندون سەل ئىككىلىنىپ قالدى . بىر ئادەمگە مەلۇم بىر بەلگىنىڭ نېمىدىن دېرەك بېرىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈش ئۇنىڭغا بىر ناخشىنى ئاڭلىغاندىن كېيىنكى تەسىراتىنى سۆزلەپ بېرىشكە ئوخشاشلا — چۈنكى ، ئادەملەرنىڭ تەسىراتى ئوخشاش بولمايدۇ — قىيىن ئىدى . كو ـ كلۇكس ـ كلان (ئامېرىكىدىكى ئەڭ چوڭ تېررورلۇق تەشكىلات)نىڭ ئاق روملى ئامېرىكىدا ئۆچمەنلىك ۋە ئىرقىي ئايرىمچىلىقنىڭ سىمۋولى بولسا ، ئىسپانىيىدە ئۇنداق روماللار خەلق دىنىي ئېتىقادقا ۋەكىللىك قىلاتتى .

— بەلگىلەرنىڭ ئوخشىمىغان مۇھىتتا بىلدۇرىدىغان مەنىسىمۇ ئوخشاش بولمايدۇ ، — دېدى لاندون ، — بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز ئاساسلىقى بىر خەلق غەيرىي دىنىنىڭ بەلگىسى .

فاچى بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى :

— ئالۋاستىغا چوقۇنۇش ئىكەن ـ دە .

— ئۇنداق ئەمەس ، — دەپ تۇزىتىش بەردى لاندون . ئۇ بۇنى تېخىمۇ ئېنىقراق سۆزلەر بىلەن ئىزاھلاپ بەرمىسە بولمايدىغانلىقىنى دەرھال ھېس قىلىپ قالدى .

ھازىر ، غەيرىي دىنىنى ئىپادىلەيدىغان pagan دېگەن سۆز «ئالۋاستىغا چوقۇنۇش» دېگەنگە مەنداش سۆز بولۇپ قالغانىدى — بۇ پۈتۈنلەي بىر خاتا تونۇش ئىدى . بۇ سۆز ئەسلىي لاتىن تىلىدىكى paganus دېگەن سۆزدىن كەلگەن بولۇپ ، «سەھرالىق» دېگەن مەنىنى بىلدۈرەتتى . «غەيرىي دىن مۇرىتلىرى» دېگەن سۆز ئەسلىي ھېچقانداق دىنىي تەربىيىنى قوبۇل قىلىپ باقمىغان ، يەنىلا قەدىمكى تەبىئەت ئىلاھچىلىقىغا ئېتىقاد قىلىپ كېلىۋاتقان سەھرالىقلارغا قارىتىلغان بولۇپ ، دىنىي جەمئىيەتلەر سەھرادىكى كەنتلەر (villes) دە ياشاۋاتقان ئاشۇنداق كىشىلەردىن ئىنتايىن قورقاقچا ،

«كەنت ئاھالىسى» دېگەن مەنىنى بىلدۇرىدىغان vilain دېگەن سۆزنى «پاسسق ئادەملەر» دېگەن مەنىدە ئىشلىتىدىغان بولۇۋالغانىدى .

— بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز ، — دەپ چۈشەندۈردى لاندون ، — خرىستىئان دىنى دۇنياغا كېلىشتىن بۇرۇن ئىشلىتىلگەن بىر خىل تەبىئەتكە چوقۇنۇش بەلگىسى . قەدىمكىلەر دۇنيانى «ئاتىلىق جىنس ۋە ئانىلىق جىنستىن ئىبارەت ئىككى بۆلەكتىن تەركىب تاپقان ، ئىلاھ بىلەن ئىلاھەلەر دۇنيانىڭ كۈچ جەھەتتىكى تەڭپۇڭلۇقىنى ، يەنى مۇزەككەر بىلەن مۇئەننەس ئوتتۇرىسىدا تەڭپۇڭلۇقنى ساقلاپ تۇرىدۇ . مۇئەننەس (ئاخىرەت) بىلەن مۇزەككەر (پانىي دۇنيا) تەڭپۇڭ بولغان چاغدا ، دۇنيا تىنچ ھەم خاتىرجەم ھالەتتە تۇرىدۇ . ئۇلارنىڭ تەڭپۇڭلۇقى بۇزۇلسىلا دۇنيا مالىمانلىشىپ كېتىدۇ» دەپ قارىغان ، — لاندون سۆزلەپ شۇ يەرگە كەلگەندە سونۇئېينىڭ قورسقىغا قاراپ قويدى ، — بۇ بەش بۇرجەكلىك شەكىل شەيئىلەر ئىچىدىكى ئانىلىق بۆلىكىگە — دىنىي تارىخشۇناسلار دائىم تىلغا ئالىدىغان «مۇقەددەس ئايال» ياكى «مۇقەددەس ئىلاھە» دېگەن ئۇقۇمغا ۋەكىللىك قىلغان . سونۇئېي بۇنى چوقۇم بىلىدۇ .

— سونۇئېي ئۆزىنىڭ قورسقىغا ئىلاھەنىڭ بەلگىسىنى سىزىۋاپتۇ - دە ؟

لاندون بۇنىڭ غەلىتە ئىش ئىكەنلىكىنى چوقۇم ئېتىراپ قىلمىسا بولمايتتى .

— تېخىمۇ كونكرېت چۈشەندۈرگەندە ، بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز ۋېناسقا — ئايالالارنىڭ ئىشق - مۇھەببىتى ۋە گۈزەللىك ئىلاھىغا ۋەكىللىك قىلىدۇ .

فاچى سونۇئېينىڭ قىپىالىڭاچ جەسىتىگە قاراپ قويۇپ ، نېمىلەرنىدۇ غودۇڭشىدى .

— ئەڭ دەسلەپكى دىنلارنىڭ ھەممىسى تەبىئەت ئىلاھىچىلىقنىڭ تەرتىپى ئۈستىگە قۇرۇلغان . ئىلاھە ۋېناس (Venus) بىلەن زۆھرە يۇلتۇز (Venus) ئىككىسى ئۇ چاغلاردا

بىر دەپ قارىلاتتى . دېمەك ، ئىلاھە يۇلتۇزلار قاتاردا تەڭ ئۇلۇغلىناتتى . باشقا ئىلاھلەرنىڭمۇ «زۆھرە يۇلتۇزى شەرق يۇلتۇزى ، ئىستا ، ئاستادى» دېگەنگە ئوخشاش نۇرغۇن ئىسىملىرى بار ئىدى . بۇلارنىڭ ھەممىسى تەبىئەت ۋە ئانا زېمىنغا زىچ مۇناسىۋەتلىك بولغان ئانىلىق ئۇقۇمىغا ۋەكىللىك قىلاتتى .

لاندون بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز بەلگىسىنىڭ كىشىنى ئەڭ چۆچۈتىدىغان ئالاھىدىلىكىنى — ئۇنىڭ شەكلىنىڭ زۆھرە يۇلتۇزغا تەقلىد قىلىنغانلىقىنى فاچىغا دېمەسلىك نىيىتىگە كەلدى . لاندون ئاستىرونومىيە ئىلمىنى ئەمدىلەتتىن ئۆگىنىشكە باشلىغان چاغلىرىدىلا ، زۆھرە يۇلتۇزىنىڭ ھەر سەككىز يىلدىكى ھەرىكەتلىنىش يولىنىڭ نەق بەش بۇرجەكلىك شەكلىگە ئوخشايدىغانلىقىنى ھەيرانلىق ئىچىدە بايقىغانىدى . قەدىمكىلەرمۇ ئەينى چاغدىلا بۇ ئەھۋالنى بايقاپ ، زۆھرە يۇلتۇزىنى ئالاھىدە ئۇلۇغلىغان . شۇنىڭ بىلەن زۆھرە يۇلتۇزى ۋە بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز گۈزەللىك بىلەن دەۋرىيلىك ئىشق ـ مۇھەببەتنىڭ سىمۋولىغا ئايلىنىپ قالغانىدى . كېيىن ، زۆھرە يۇلتۇزىنىڭ كارامىتىگە ئىخلاس بىلدۇرۇش ئۈچۈن ، يۇنانلىقلار ئولىمپىك تەنھەرىكەت مۇسابىقىسىنى سەككىز يىلدا بىر ئۆتكۈزىدىغان قىلىپ بېكىتكەنىدى . ھازىر تۆت يىلدا بىر ئۆتكۈزۈلۈۋاتقان زامانىۋى ئولىمپىك تەنھەرىكەت مۇسابىقىسىنىڭ زۆھرە يۇلتۇزىنىڭ يېرىم ھەرىكەت دەۋرىيلىكىگە سىمۋول قىلىنغانلىقىنى نۇرغۇن ئادەم بىلمەيتتى . بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ ئولىمپىك تەنھەرىكەت مۇسابىقىسىنىڭ رەسمىي بەلگىسى بولۇپ قېلىشقا تاسلا قالغانلىقىنى ، ئەڭ ئاخىرقى مۇزاكىرىدە ئاندىن بەش بۇرجەكلىك شەكلىنىڭ ئورنىغا ئولىمپىك تەنھەرىكەت مۇسابىقىسىنىڭ ھەممىگە باراۋەر قاراش ۋە ئىناق ـ ئىتتىپاقلىقنى تەكتىلەش روھىنى تېخىمۇ گەۋدىلىك ئىپادىلەپ بېرەلەيدىغان بەش ئۇلانما ھالقا بەلگىسىنىڭ ئالماشتۇرۇلغانلىقىنى بولسا تېخىمۇ نۇرغۇن ئادەم ئۇقمايتتى .

— لاندون ئەپەندى ، بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ ئالۋاستىلار

بىلەنمۇ مۇناسىۋەتتى بارغۇ دەيمەن . سىلەرنىڭ ئامېرىكىدا ئىشلەنگەن ۋەھىمىلىك كىنولاردا مەن بۇنى ئېنىق كۆرگەن ، — دېدى فاچى تۇيۇقسىزلا .

لاندون قوشۇمسىنى تۇرۇپ قويدى . «*باركالا ، هوللىۋۇد .*» ئالۋاستىلار تەسۋىرلەنگەن بىر يۈرۈش ۋەھىمىلىك فىلىملەردە بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ بەلگىسى ھەمىشە ئۇچراپ تۇراتتى ؛ ئۇ شۇملۇقنى ئىپادىلەيدىغان باشقا بەلگىلەر قاتاردا دائىم جىن ـ ئالۋاستىلار تۇرىدىغان جايلارنىڭ تاملىرىغا قالايمىقان ھالەتتە سىزىپ قويۇلاتتى . كىنولاردا ھەر قېتىم مۇشۇنداق ئەھۋالنى كۆرگەندە لاندوننىڭ كەيپى ئۇچاتتى . چۈنكى ، بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ ھەقىقىي كېلىش مەنبەسى ئەسلىي ناھايىتى مۇقەددەس ئىدى .

— مەن سىزگە ئېنىق قىلىپ شۇنداق دېيەلەيمەنكى ، — دېدى ئۇ ، — سىز كىنولاردا بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ ئالۋاستى قىلىپ تەسۋىرلەنگەنلىكىنى كۆرگەن بولسىڭىزمۇ ، لېكىن تارىخىي نۇقتىدىن ئېلىپ ئېيتقاندا ، ئۇ توغرا ئەمەس . ئۇ دەسلەپتە بىلدۇرگەن ئانىلىق مەنىسى ناھايىتى توغرا ئىدى . لېكىن ، مىڭ يىلدىن بۇيان ، بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ سىمۋوللۇق مەنىسى بۇرمىلىۋېتىلدى . مۇشۇ ھەقتە نۇرغۇن قانلىق دېلولارمۇ يۈز بەردى .

— گېپىڭىزنى تولۇق چۈشەندىم دېيەلمەيمەن .

لاندون فاچىنىڭ گالستۇكىدىكى كرېست بەلگىسىگە قاراپ قويدى . ئۇنىڭ كېيىنكى گەپلىرى تېخىمۇ قولاشماي قالدى :

— دىنىي جەمئىيەتلەرنى دەۋاتىمەن ، ئەپەندى . سىمۋوللۇق بەلگىلەر تولىمۇ ئېلاستىكچان كېلىدۇ . بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز بەلگىسىنىڭ مەنىسىنى ئەڭ دەسلەپكى رىم كاتولىك دىنى جەمئىيىتى ئۆزگەرتىۋەتكەن . ۋاتىكاننىڭ يات دىنلارنى يوقىتىش ھەمدە تېخىمۇ كۆپ ئادەمنى خرىستىئان دىنىغا بەيئەت قىلدۇرۇش ھەرىكىتىنىڭ بىر قىسمى سۈپىتىدە ، كاتولىك دىنى جەمئىيىتى يات

دىن ئىلاھلىرى ۋە يات دىندىكى ئىلاھەلەرنى ھاقارەتلەش ، پۈچەكلەشتۈرۈش دولقۇنىنى قوزغاپ ، ئۇلارنىڭ مۇقەددەس سىمۋوللۇق بەلگىلىرىنى شۇملۇقنىڭ بەلگىسى قاتاردا قايتىدىن ئىزاھلاپ چۈشەندۈرگەن .

— دەۋېرىڭ .

— بۇ خىل ئەھۋال مالىمانچىلىق يېللىرىدىمۇ كۆپ كۆرۈلگەن ، — دېدى لاندون گېيپىنى داۋاملاشتۇرۇپ ، — يېڭىدىن باش كۆتۈرگەن بىر خىل كۈچ ھازىر مەۋجۇت بولغان سىمۋوللۇق بەلگىلەرنىڭ ئورنىنى ئىگىلىدى ھەمدە ئۇلارنى داۋاملىق چۆكۈرۈش ئارقىلىق ، ئاخىرقى ھېسابتا ئۇلارنىڭ ھەقىقىي مەنىسىنى پۈتۈنلەي يوقىتىۋېتىش غەرىزىدە بولۇۋاتىدۇ . غەيرىي دىنلارنىڭ سىمۋوللىرى بىلەن خرىستىئان دىنىنىڭ سىمۋوللىرى ئوتتۇرىسىدىكى كۈرەشتە غەيرىي دىن مۇرىتلىرى مەغلۇپ بولدى . دېڭىز ئىلاھى پوسېيدونىڭ ئوچ ئاچىماقلىق نەيزىسى ئالۋاستىلارنىڭ چىشىغا ئوخشىتىپ تەسۋىرلەندى ، دانىشمەن مومانىڭ ئۇچلۇق پوسمىسى ئايال پېرىخونلارنىڭ بەلگىسىگە ئايلىنىپ قالدى ، ۋېناسنىڭ بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز بەلگىسىمۇ شۇ قاتاردا شۇملۇقنىڭ سىمۋولىغا ئۆزگىرىپ كەتتى ، — لاندون بىردەم تىنىۋېلىپ ، ئاندىن گېيپىنى يەنە داۋام قىلدى ، — تېخىمۇ يامان بولغىنى ، ئامېرىكا ئارمىيىسىمۇ بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ بەلگىسىنى بۇرمىلىۋەتتى ، ھازىر ئۇ ئەڭ مۇھىم ئۇرۇش بەلگىسىگە ئايلىنىپ قالدى . بىز ئۇنى كۆرەشچى ئايروپىلانلىرىمىزنىڭ سىرتىغا سىزىپ ، گېنېراللىرىمىزنىڭ مۇرىلىرىگە ئېسىپ قويۇۋاتىمىز :

«مۇھەببەت ۋە گۈزەللىك ئىلاھىنىڭ مۇشۇنداق بەختسىزلىكلەرگە سەۋەب قىلغىنى ئاجايىپ ئىشتە .»

— مۇنداق دەڭ .

فاچى شۇنداق دېگەچ ، پۈت ـ قوللىرىنى بۇرکۇتنىڭ قانىتىدەك كەڭ يېيىپ يانقان جەسەتكە قاراپ بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى :

— ئۇنداقتا ، جەسەتنىڭ ئورنىچۇ ؟ ئۇنىڭدىن بىرەر نەرسىنى

بايقىمىدىڭىزمۇ ؟

لاندون مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— بۇنىڭدا بەش بۇرجەكلىك يۈلتۈز بىلەن ئانىلىق خاراكتېردىكى ئەرۋاھلارنىڭ مۇناسىۋىتى تېخىمۇ كۈچەيتىۋېتىلگەن ، خالاس .

فاچى ھاڭۋېقىپ قالدى :

— كەچۈرۈڭ ، مەن چۈشەنمىدىم .

— بۇ يەنە بىر نۇسخا . بىر بەلگىنى قايتىلاشنىڭ ئۆزى ئۇنىڭ مەنىسىنى يەنىمۇ كۈچەيتىشنىڭ ئەڭ ئاددىي ئۇسۇلى ھېسابلىنىدۇ . ياك سونۇئېبي ئۆزىنىڭ ياتقان ھالىتىنىمۇ بەش بۇرجەكلىك يۈلتۈزنىڭ شەكلىگە ئوخشىتىپ قويغان .

«بىر بەش بۇرجەكلىك يۈلتۈز ياخشىلىققا ۋەكىللىك قىلىدۇ ، ئىككىسى بولسا ياخشىلىققا تېخىمۇ ۋەكىللىك قىلىدۇ» .

فاچى قولىنى يەنە پارقىراپ تۇرغان چاچلىرىنىڭ ئارىسىغا تىقىپ تۇرۇپ ، سونۇئېبينىڭ بەش بۇرجەك شەكلىدىكى ھالىتىگە — بىلەكلىرى ، پۇتلىرى ۋە بېشىغا قارىدى .

— بۇ تەھلىل ھەقىقەتەن قىزىقارلىق بولدى ، — دېدى ئۇ ، ئاندىن بىردەم توختىۋېلىپ يەنە ئېغىز ئاچتى ، — ئۇنداقتا ، قىپيالىڭاچ بولۇۋالغىنى نېمىسى ؟ — ئۇنىڭ بۇ غودۇرىشىدىن سونۇئېبينىڭ قىپيالىڭاچ ياتقىنىنى ياقتۇرمىغانىدەك مەنە چىقىپ تۇراتتى ، — ئۇ نېمىشقا ھەممە كىيىمىنى سېلىۋەتكەندۇ ؟

لاندون ئىچىدە «بۇ ھەقىقەتەن ياخشى سوئال بولدى» دەپ ئويلىدى . مېھمانسارايدا ھېلىقى سۇرەتنى كۆرگەن چاغدىن باشلاپلا دەل مۇشۇ سوئال ئۇنىڭ كاللىسىغا كىرىۋالغانىدى . ئۇنىڭ ئېھتىمالىغا ئەڭ يېقىن دەپ ئويلىغىنى «مۇھەببەت ئىلاھى ۋېناس يالىڭاچ ھالەتتە يۇرۇشنى قۇۋۋەتلىسە كېرەك» دېگەن پەرەز ئىدى . ھازىرقى زامان مەدەنىيىتىدە ، «ۋېناس ئەرلەر بىلەن ئايالالار تېنىنىڭ بىرىكىشىدىن تۇزۇلگەن» دېگەن قاراش ئاساسىي جەھەتتىن يوققا چىقىرىلغان بولسىمۇ ، لېكىن سۆزلەرنىڭ كېلىش

مەنبەسىنى ئانچە - مۇنچە تەتقىق قىلىپ باققان ئادەملەر «ۋېناس (Venus)» دېگەن سۆزنىڭ ئەسلىي مەنىسى بىلەن «جىنسىي ئالاقە (Venereal)» دېگەن سۆزنىڭ ئوتتۇرىسىدا قانداقتۇر بىر خىل نازۇك باغلىنىشنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى سەزگۈرلۈك بىلەن بايقىغالايتتى. ئەمما، لاندون بۇ ھەقتە سۆزلەپ يۈرۈشنى خالىمىدى.

— فاچى ئەپەندى، مەن سونۇئېينىڭ قورسىقىغا نېمىشقا ئاشۇنداق بەلگىنى سىزىپ قويغانلىقىنى ھەم ئۇنىڭ نېمىشقا مۇشۇنداق ھالەتتە يېتىپ ئۆلگەنلىكىنى سىزگە چۈشەندۈرۈپ بېرەلمىسەممۇ، لېكىن كېسىپ ئېيتالايمەنكى، ياك سونۇئېينىڭ ئوخشاش بۇنداق ئادەملەر بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ بەلگىسىنى بىر خىل ئانىلىق روھنىڭ سىمۋولى دەپ قارايدۇ. بۇ بەلگىنىڭ ئانىلىق روھى بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى بارلىق سەنئەت تارىخشۇناسلىرى ۋە بەلگىشۇناسلار ناھايىتى ئوبدان بىلىدۇ.

— چۈشەندىم. ئۇنداقتا، ئۇ نېمىشقا ئۆزىنىڭ قېنىنى سىياھ ئورنىدا ئىشلەتكەندۇ؟

— ئۇنىڭغا خەت يازغۇدەك باشقا نەرسە تېپىلمىغان بولسا كېرەك.

فاچى بىردەم جىمىپ قالدى. ئاندىن:

— مېنىڭچە، ئۇنىڭ ئۆز قېنىنى سىياھ ئورنىدا ئىشلەتكىنى ساقچىلارنىڭ تېببىي جەھەتتىكى مەلۇم تەكشۈرۈش تەرتىپلىرىگە ئوخشاپ قاپتۇ، — دېدى.

— چۈشەنمىدىم.

— ئۇنىڭ سول قولىغا قارا.

لاندون مۇزېي باشلىقىنىڭ ئاقىرىپ كەتكەن بىلىكىدىن تارتىپ قولىغىچە قاراپ چىقتى، ئەمما ھېچنېمىنى كۆرمىدى. ئۇ ئۆزىنىڭ ھېچنېمىنى بايقىمىغانلىقىنى جەزملەشتۈرەلمەي، جەسەتنىڭ ئەتراپىنى بىر ئايلىنىپ چىقتى، ئاندىن زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ قارىدى، شۇندىلا مۇزېي باشلىقىنىڭ قولىدا يوغان بىر بەلگە

قەلمىنى تۇتۇۋالغانلىقىنى ھەيرانلىق ئىلكىدە بايقىدى .

— بىز سونۇئېينى تاپقان چېغىمىزدا ، ئۇنىڭ قولىدا ئاشۇ نەرسە بار ئىكەن ، — فاچى سۆزلىگەچ لاندوننىڭ يېنىدىن ئايرىلىپ ، بىرنەچچە يارد ماڭغاندىن كېيىن ، ھەر خىل تەكشۈرۈش ئۇسكۇنىلىرى ، توك سىملىرى ۋە يۇرۇشلۇك ئېلېكتر سايمانلىرى قاتارلىقلارنى تىزىۋېتىلگەن قاتلىما شىرەنىڭ يېنىغا بېرىپ توختىدى ، — مەن سىزگە دېگەن ، — ئۇ شىرەنىڭ ئۈستىدىكى نەرسىلەرگە ئۆرۈپ - چۆرۈپ قاراپ قويدى ، — بىز ھېچ نەرسىگە چېقىلمىدۇق . ئۇ قەلەم سىزگە تونۇشمۇ ؟

لاندون قەلەمنىڭ مارکىسىنى ئېنىق كۆرۈۋېلىش ئۈچۈن ئالدىغىراق سۈرۈلدى . قەلەمدە فرانسوزچە «ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قەلەم» دېگەن خەتلەر تۇراتتى .

لاندون چۆچۈگەن ھالدا لەپپىدە بىر قاراپ قويدى .

ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قەلەم ياكى سۇ باسما قەلەمى بىر خىل ئالاھىدە بەلگە قەلەمى بولۇپ ، ئۇنى ئادەتتە مۇزېيلاردا مۇتەخەسسىس ياكى ساقچىلار نەرسە - كېرەكلەرنىڭ ئۈستىگە كۆرۈنمەيدىغان بىرەر بەلگە ئۆرۈپ قويۇش ئۈچۈن ئىشلىتەتتى . بۇ خىل قەلەمگە چىرىشتىن ساقلايدىغان ، ئىسپىرتنى ئاساسىي ماتېرىيال قىلغان بىر خىل يالتىراق سىياھ ئىچۈرۈلەتتى . بۇ خىل سىياھنى پەقەت ئۇلترا بىنەپشە نۇر ۋە ئىنفىرا قىزىل نۇرنىڭ «يورۇقى» ئاستىدىلا ئاندىن كۆرگىلى بولاتتى . ھازىر ، مۇزېيلاردىكى ئاسراش خادىملىرى ئانچە - مۇنچە ئوڭشاش زۆرۈر بولۇپ قالغان داڭلىق رەسىملەرنىڭ رامكىلىرىغا بەلگە ئۆرۈپ قويۇشقا قولايلىق بولسۇن ئۈچۈن ، بۇ خىل قەلەمنى ھەمىشە يېنىدا ئېلىپ يۈرەتتى .

لاندون ئورنىدىن تۇرغاندىن كېيىن ، فاچى چىراغنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئۇنى ئۆچۈرۈۋەتتى . زالنىڭ ئىچى شۇ ھامان قاپقاراڭغۇ بوپكەتتى .

لاندون دەماللىققا ھېچنېمىنى كۆرەلمىدى . بىر خىل غەلىتە

تۇيغۇ تۇيۇقسىز ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى ئىلكىگە ئېلىۋالدى . فاچى كۇچلۇك بىنەپشە نۇر ئىچىدە بارا - بارا ئېنىق كۆرۈندى ، ئۇ قولىدا كۇچلۇك بىر نۇر تارقاتقۇچ ئەسۋابنى كۆتۈرۈۋالغىنىچە ، سۆسۈن رەڭ تۇمان ئىچىدە بۇ تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتاتتى .

— سىزمۇ بىلىشىڭىز مۇمكىن ، — دېدى ئۇ بىنەپشە نۇرنىڭ يورۇقى ئاستىدا كۆزلىرىنى پارقىرىتىپ تۇرۇپ ، — ساقچىلار جىنايەت يۈز بەرگەن نەق مەيداندىن قان ئىزى ۋە قانۇن دوختۇرلىرىغا كېرەكلىك دەلىل - ئىسپاتلارنى ئىزدەشتە ئۇلترا بىنەپشە نۇردىن پايدىلىنىدۇ . شۇڭا ، بىزنىڭ قانچىلىك ھەيران قالغىنىمىزنى سىز چوقۇم تەسەۋۋۇر قىلالايسىز...

ئۇ قولىدىكى چىراغنى تۇيۇقسىزلا جەسەت تەرەپكە قارىتتى .

لاندون ئېڭىشىپ شۇنداقلا بىر قارىدى - دە ، چۆچۈگىنىدىن كەينىگە بىر قەدەم داجىپ كەتتى .

پولدا پارقىراپ تۇرغان غەلىتە بىر كۆرۈنۇش ئۇنىڭ يۈرەك سوقۇشىنى تېزلىتىۋەتتى . مۇزېي باشلىقى ئۆلۈش ئالدىدا ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قەلەم بىلەن ئالدىراپ - تېنەپ يېزىپ قويغان خەتلەر ئۇنىڭ جەستى يېنىدا سوغۇققىنا پارقىراپ تۇراتتى .

لاندون ئۇ خەتلەرگە قاراۋاتقاندا ، ئەتراپىدىكى تۇمان تېخىمۇ قويۇقلىشىپ كەتكەندەك ھېسسىياتقا كېپىقالدى . ئۇ ، يەردىكى خەتلەرنى يەنە بىر قېتىم ئوقۇۋەتكەندىن كېيىن ، بېشىنى كۆتۈرۈپ فاچىغا قارىدى :

— كاساپەت ، بۇ خەتلەرنىڭ مەنىسى نېمىدۇ ؟

فاچىنىڭ كۆزلىرىدىن ئاپئاق نۇر چاقناپ تۇراتتى :

— ئەپەندى ، بۇ دەل سىز بۇگۈن كەچ جاۋاب بېرىشكە تېگىشلىك مەسىلە .

ئانچە يىراق بولمىغان جايدىكى سونۇئېينىڭ ئىشخانىسىدا ، رازۋېدكىچى كوللېكت مۇزېي باشلىقىنىڭ خىزمەت شىرەسى ئۈستىگە ئورنىتىلغان ئۇن ئېلىش ئاپپاراتىغا يۆلىنىپ تۇراتتى . ئەگەر

ماشىنا ئادەمگە ئوخشايدىغان قەدىمكى چەۋەندازنىڭ ئويۇنچۇق ھەيكىلى تىكلىپ قاراپ تۇرمىغان بولسا ، ئۇ ئۆزىنى ناھايىتى ئەركىن - ئازادە ھېس قىلغان بولار ئىدى . ئۇ فوتو تېلېگرافلىق نائۇشنىكنى تاقاپ ، قاتتىق دىسكىلىق ئۇن ئېلىش سىستېمىسىغا توك تەقسىملىنىش ئەھۋالىنى تەكشۈرۈپ كۆردى . بارلىق سىستېما نورمال ھالەتتە بولۇپ ، مىكروفوندىمۇ قىلچە چاتاق يوق ، ئاۋازنىڭ كىرىپ - چىقىشىمۇ ئىنتايىن سۈزۈك ئىدى .

«ھالقىلىق پەيت يېتىپ كەلدى» دەپ ئويلىدى ئۇ ، ئاندىن كۈلۈمسىرىگەن ھالدا كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدە بولۇۋاتقان گەپ - سۆزلەرنىڭ لېنتىغا ئېلىنىشىدىن ھۈزۈرلانغىنىچە كۆزلىرىنى چىڭ يۇمۇپ ئولتۇردى .

يەتتىنچى باب

ساينت سۇلپىس چېركاۋىنىڭ ئىچىدىكى كىچىككىنە سارايى چېركاۋىنىڭ ئىككىنچى قەۋىتىگە ، مونا جاتخانىنىڭ سول تەرىپىگە جايلاشقان بولۇپ ، ئايال مونا خ ساندېرىن بىئېلىنىڭ ئادەتىلا بېزەلگەن ، ئاستىغا تاش ياتقۇزۇلغان بۇ ئۇچ ئېغىزلىق ئۆيدە تۇرۇۋاتقىنىغا ئون نەچچە يىل بولغانىدى . ئەمەلىيەتتە ، يېقىن ئەتراپتىكى موناستىر ئۇنىڭ ھەقىقىي تۇرالغۇسى ھېسابلىناتتى . بەزىلەر «ئەمىسە ئۇ نېمىشقا بۇ يەردە تۇرىدۇ ؟» دەپ سورىشى مۇمكىن . جاۋاب شۇكى ، ئۇ بۇ چېركاۋدىكى جەمجىتلىقنى ياقتۇراتتى ، بۇ يەردە پەقەت بىرلا كارىۋات ، بىرلا تېلېفون ھەم ناھايىتى ئاددىيغىنا بىر ئوچاقلا بار بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ بۇ يەردە ئۆزىنى ئىنتايىن ئازادە ياشاۋاتقاندەكلا ھېس قىلاتتى . چېركاۋنىڭ خوجىلىق ئىشلىرىغا مەسئۇل ساندېرىن چېركاۋدىكى دىنىغا مۇناسىۋەتسىز بارلىق ئىشلارغا — رېمونت قىلىش ، ۋاقىتلىق خادىملارنى ياللاپ ئىشلىتىش ۋە كەلگەن مېھمانلارنى سايا ھەت قىلدۇرۇش ، كۇندىلىك يېغىلىشتىن كېيىنكى بىخەتەرلىك ھەمدە مۇقەددەس غىزاغا لازىملىق ھاراق ۋە پىكس دېگەندەك نەرسىلەرنى سېتىۋېلىشقا نازارەتچىلىك قىلاتتى .

بۇگۈن كەچ ئۇ تېلېفونىنىڭ قاتتىق جىرىڭلىشىدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتى ۋە تۇرۇپكىنى ئېرىنچەكلىك بىلەن قولىغا ئالدى .

— مەن ئايال مۇناخ ساندېرىن . بۇ ساينت سۇلپىس چېركاۋى .

— ياخشىمۇسىز ، ساندېرىن ، — دېدى قارشى تەرەپ فرانسۇز

تىلىدا .

ساندېرىن «سائەت نەچچە بولغاندۇ ؟» دېگەن خىيال بىلەن ئورنىدىن تۇردى . ئۇ باشلىقنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپلا تونۇغان بولسىمۇ ، لېكىن باشلىقى ئون بەش يىلدىن بېرى بىرەر قېتىممۇ يېرىم كېچىدە تېلېفون قىلىپ ئۇنى ئويغىتىپ باقمىغانىدى . ئۇ مۇناسىتىر باشلىقى ئىنتايىن تەقۋادار كىشى بولۇپ ، مىسادىن كېيىنلا ئۆيگە قايتىپ ئۇخلايتتى .

— سىزنى ئويغىتىۋەتتىم ، كەچۈرۈڭ ساندېرىن ، — دېدى مۇناسىتىر باشلىقى . گېپىنىڭ ئورامىدىن ئۇنىڭمۇ كاللىسىنىڭ تازا جايىدا ئەمەسلىكى بىلىنىپ تۇراتتى ، — بىر ئىشتا ماڭا ياردەم قىلمىسىڭىز بولمىدى . بايا مەن ئامېرىكىدىكى بىر داڭلىق ئېپىسكوپتىن كەلگەن تېلېفوننى تاپشۇرۇۋالدىم . ئۇنى سىزمۇ بىلىشىڭىز مۇمكىن ، ماننوئېل ئارىنگاروسا ، ئۇنى تونۇمسىز ؟

— كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ ئېپىسكوپىمىكەن ؟

«ئۇنىڭ نامىنى مەن بۇرۇنلا ئاڭلىغان . دىنىي ئۇيۇشمىدىكىلەرنىڭ قايسىبىرى ئۇنى بىلمەيدۇ ؟» دەپ ئويلىدى ساندېرىن . ئارىنگاروسانىڭ مۇتەئەسسىپلىكىنى ئاساس قىلغان دىنىي مەزھىپى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان تۇيۇقسىز زورىيىپ كېتىۋاتاتتى . 1982 - يىلى رىم پاپاسى جون پاۋلو II ئويلىمىغان يەردىن كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنى ئۆزىگە بىۋاسىتە قاراشلىق دىنىي مەزھەپ دەپ جاكارلاپ ، ئۇلارنىڭ بارلىق ئىشلىرىغا ئالاھىدە ئىجازەت بەرگەندىن كېيىن ، بۇ تەشكىلاتنىڭ ئورنىدىمۇ تۇيۇقسىزلا زور ئۆزگىرىشلەر يۈز بەرگەنىدى . كىشىدە گۇمان پەيدا قىلىدىغان يېرى شۇكى ، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ ئورنىدا ئۆزگىرىش بولغان ئاشۇ يىل دەل بۇ باي تەشكىلات ئادەتتە «ۋاتىكان بانكىسى» دەپ ئاتىلىدىغان «ۋاتىكان دىنىي ئىشلار تەنقىقات ئورنىغا بىر مىليارد ئامېرىكا دوللىرى ياردەم بەرگەن ھەم شۇ ئارقىلىق ۋەيران بولۇش گىرداۋىغا بېرىپ قالغان ئۇ تەنقىقات ئورنىنى قۇتۇلدۇرۇۋالغان» دەپ ئەيىبلەنگەن يىل ئىدى . كىشىنى

ئەجەبلەندۇرىدىغان ئىككىنچى ئىش شۇكى ، رىم پاپاسى كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ ئەسلىي قۇرغۇچىسىنى «ئادەتتىن تاشقىرى تېز سۇرئەتتە» ئەۋلىيالىق دەرىجىسىگە كۆتۈرۈۋەتكەن ، ئادەتتە بىرەر ئەسىر كېتىدىغان بۇ جەريانىنى يىگىرمە يىلغا قىسقارتىۋەتكەنىدى . ساندېرىن كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ رىمدا نېمىشقا شۇنچە يۇقىرى ئىمتىيازغا ئىگە بولۇۋالغانلىقىدىن گۇمانلىنىپ كېلىۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن مۇقەددەس رىم پاپاسىنىڭ قارارىغا باشقىچە پىكىر دە بولۇش ئۇنىڭ ھەددى ئەمەس ئىدى .

— ئېپېسكوپ ئارىنگاروسا مەندىن يارەم تەلەپ قىلىپ تېلېفون قىپتۇ ،— دېدى موناستىر باشلىقى جىددىي تەلەپپۇزدا ،— ئۇنىڭ بىر ئادەمى بۇگۈن كەچ پارىژغا كېلىدىكەن...

بۇ غەلىتە تەلەپنى ئاڭلىغان ساندېرىن ھاڭ ـ تاڭ قالدى :

— كەچۇرۇڭ ، سىز ئۇ كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىدىن كېلىدىغان مېھمانىنى تاڭ ئاتقىچىمۇ ساقلاپ تۇرالمايدىكەن دېمەكچىمۇ ؟

— شۇنداق ئوخشايدۇ . ئۇ ئولتۇرغان ئايروپىلان خېلى بۇرۇنلا بۇياققا قاراپ ئۇچۇپتىكەن . ئۇ شۇ تاپتا ساينت سۇلپىس چېركاۋىنى كۆرۈشكە تەقەززا بولۇپ تۇرۇۋېتىپتۇ .

— لېكىن ، چېركاۋنى كۈندۈزى كۆرسە ياخشىراق بولامدىكىن ، دەيمەن . قۇياش نۇرى دېرىزىدىن چۈشۈپ تۇرسا ، ۋاقىت ئۆلچىگۈچتىكى كۆلەڭگىنىڭ ئورنىمۇ شۇنىڭغا قاراپ ئۆزگىرىدۇ ئەمەسمۇ . ساينت سۇلپىس چېركاۋىنىڭ باشقا چېركاۋلارغا ئوخشىمايدىغان يېرىمۇ شۇ تۇرسا .

— ساندېرىن ، بۇنى مەن بىلىمەن . ماڭا شەخسەن يارەم قىلغىنىڭىز بولۇپ قالسۇن ، بۇگۈن كەچتىلا ئۇنى كىرگۈزۈۋېتىڭ . ئۇ سائەت بىرلەردە يېتىپ بېرىشى مۇمكىن . يەنە يىگىرمە مىنۇتتىن كېيىن دېمەكچىمەن .

ساندېرىن قوشۇمىسىنى تۇرۇپ قويدى :

— ئەلۋەتتە ، دېگىنىڭىزدەك قىلىمەن .

موناستىر باشلىقى ئۇنىڭغا رەھمەت ئېيتتى ـ دە ، تۇرۇپكىنى قويۇۋەتتى .

ساندېرىن ھېچنېمىنى ئاڭقىرالمايلا قالدى . ئىسسىق يوتقىنىغا قايتىدىن ئورىلىپ ، كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە خىيال سۈرۈپ ياتتى . ئاتمىش بەش ياشقا كىرىپ قالغان بۇ ئايال بۇرۇنقىدىن سەل كالانپايلىشىپ قالغان بولسىمۇ ، لېكىن بايىقى تېلېفون ئۇنىڭ ئەڭ سەزگۈر نېرۋىلىرىنى ئويغىتۋەتكەنىدى . ئۇ «كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى» دېگەن بۇ ئىسىمنى ئاڭلىسىلا بىئارام بولاتتى . بۇ دىنىي تەشكىلات تا ھازىرغا قەدەر جىسمانىي جەھەتتىن جازالاش قائىدىلىرىدە جاھىللىق بىلەن چېڭ تۇرۇپ كېلىۋاتقان بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى ئۇلارنىڭ ئاياللارغا بولغان قارىشىمۇ ئوتتۇرا ئەسىردىكى كونا قاراشنىڭ نەق ئۆزى ئىدى . ئۇ ئىلگىرى كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىدىكى ئەرلەر ئىبادەت قىلىۋاتقان چاغدا ، ئاياللارنىڭ مەجبۇرىي ھالدا ئۇلارنىڭ ياتاقلىرىنى تازىلاپ بېرىدىغانلىقىنى ، ئاياللارنىڭ ياغاچ پولنىڭ ئۈستىدە ، ئەرلەرنىڭ ئوت ـ چۆپتىن راسلانغان تۆشەكنىڭ ئۈستىدە ئۇخلايدىغانلىقىنى ، ئاياللارنىڭ يەنە ئۆز گۈناھىنى يۇيۇش ئۈچۈن ئەرلەردىنمۇ كۆپ تەن جازاسىنى قوبۇل قىلىشقا مەجبۇر بولىدىغانلىقىنى ئاڭلىغانىدى . كىشىنىڭ كۆڭلىنى غەش قىلىدىغان يېرى شۇكى ، دۇنيادىكى نۇرغۇن كاتولىك چېركاۋلىرى ئاياللارنىڭ ھوقۇقىغا ھۆرمەت قىلىشنى ئومۇميۈزلۈك تەشەببۇس قىلىۋاتقان بۈگۈنكى كۈندە ، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى بۇنىڭغا قارشى ئاشكارا مۇقام تۇۋلاۋاتاتتى . ئايال موناخ ساندېرىنىنىڭ بۇ تەشكىلاتقا نىسبەتەن قارىشى تازا ياخشى بولمىسىمۇ ، لېكىن بۈيرۇقنى يەنىلا قوبۇل قىلدى .

ئۇ كارىۋىتىدىن ئاستا چۈشۈپ ، يالاڭ ئاياغ مۇزدەك تاش

پـولنى دەسسىدى ، پۇتۇن بەدىنى سوغۇقتىن شۇ ھامان تىترەپ كـەتتى . ئاجايىپ بىر مۇزدەك ئېقىم ئۇنىڭ تاپىنىدىن كىرىپ ، بەدىنىنىڭ يۇقىرىسىغا ئۆرلەپ چىقتى . ۋۇجۇدىنى بولسا قانداقتۇر بىر خىل ۋەھىمە چىرمىۋالدى .

بۇ ئاياللاردىكى بىۋاستە سەزگۈمىدۇ ؟

تـەڭرىنىڭ ئىخلاسمەن بەندىسى بولغان بۇ ئايال مۇناخ ئۆز روھىيىتىدىكى تەمكىنلىك ئارقىلىق ئۆز ـ ئۆزىنى تىنچلاندۇرۇشقا خېلى ماھىر بولسىمۇ ، لېكىن بۈگۈن كەچ ئۇنداق قىلالمىدى ، ئـاجـايـىـپ سـۈرلـۈك بىر خىل جىمجىتلىق ئۇنى ئۆز ئىلكىگە ئېلىۋالدى .

سەككىزىنچى باب

لاندون پولدىكى سۆسۈن رەڭدە سۇس پارقىراپ تۇرغان خەتلەردىن نەزىرىنى پەقەتلا ئۈزەلمەي قالدى . ياك سونۇئېپ ئۆلۈش ئالدىدا قالدۇرۇپ قويغان بۇ خەتلەرنى ئۇ پەقەتلا چۈشىنەلمەيۋاتاتتى . يەرگە مۇنداق خەتلەر يېزىلغانىدى :

13—3—2—21—1—1—8—5

ئاھ ، رەھىمسىز ئالۋاستى ! (O,Draconian devil!)

ھە ، توكۇر ئەۋلىيا ! (Oh, Lame Saint!)

لاندون بۇ خەتلەرنىڭ زادى قانداق مەنە بېرىغانلىقىنى ئازراقمۇ چۈشىنەلمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن فاچىنىڭ نېمىشقا «بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ شەكلى بىلەن ئالۋاستىلارغا چوقۇنۇش ئىدىيىسى ئوتتۇرىسىدا چوقۇم بىر باغلىنىش بار» دەپ قارىغانلىقىنىڭ سەۋەبىنى ئەمدى چۈشەنگەندەك بولدى .

ئاھ ، رەھىمسىز ئالۋاستى !

سونۇئېپ «ئالۋاستى» دېگەن سۆزنى يېزىپ قالدۇرغانىدى . ئۇنىڭ ئۇستىدىكى بىر گۇرۇپپا رەقەم كىشىنى تېخىمۇ ئەجەبلەندۈرەتتى .

— بۇ بىر شىفىرغا ئوخشاپ كېتىدىكەن .

— توغرا ، — دېدى فاچى ، — بىزنىڭ شىفىرچىلىرىمىز ئۇنى

يېشىش ئۇچۇن تىرىشىۋاتىدۇ . مېنىڭچە ، بۇ رەقەملەر بىزگە ئۇنى كىمنىڭ ئۆلتۈرگەنلىكىنى دەپ بېرەلىشى مۇمكىن . ھېچبولمىغاندا ، ئۇ بىر تېلېفون نومۇرى ياكى بىرەر ئىجتىمائىي ئالاقە نومۇرى بولۇشى مۇمكىن . سىزنىڭچە ، بۇ رەقەملەرنىڭ قانداق مەنىسى باردۇ ؟

لاندون ئۇ رەقەملەرگە خېلى بىر ھازاغچە تىكىلىپ قاراپمۇ ئۇنىڭ قانداق سىمۇوللۇق مەنىگە ئىگە ئىكەنلىكىنى پەقەتلا ئاڭقىرالمىدى ، «*سونۇئېي بۇنىڭدا راستىنلا بىرەر مەنىنى ئىپادىلەپ قويغانمىدۇ ؟*» لاندوننىڭ قارىشى بويىچە بولغاندا ، بۇ رەقەملەرنىڭ گۇرۇپپىلىنىشىدا ھېچقانداق تەرتىپ ياكى قانۇنىيەت يوق ئىدى . ئۇ مەنە جەھەتتە ئۆزئارا باغلىنىشلىق ھەم مەلۇم بىرخىل قانۇنىيەتكە ئىگە سىموۋوللارنى يېشىشكە ماھىر بولسىمۇ ، لېكىن شۇ تاپتىكى بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز ، يېزىق ھەم رەقەم قاتارلىقلار بىر - بىرىگە قىلچە مۇناسىۋەتسىزدەك ئىدى .

— سىز بايا ، — دەپ ئېغىز ئاچتى فاچى ، — سونۇئېي مۇشۇنداق قىلىش ئارقىلىق بىزگە مەلۇم بىر خىل ئۇچۇرنى يەتكۈزمەكچى بولغان ، بۇنىڭدا ئىلاھەلەرگە چوقۇنۇش ياكى شۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان مەلۇم بىر خىل دىنىي خاھىشتىن بېشارەت بېرىلگەن بولۇشى مۇمكىن دېدىڭىز ، توغرىمۇ ؟ بۇ قارىشىڭىز ئورۇنلۇقمۇ ؟

لاندون ئۇنىڭ بۇ سوئالىغا جاۋاب بېرىشنى خالىمىدى . بۇ غەلىتە ئۇچۇرنىڭ ئىلاھەلەرگە چوقۇنۇش ئەھۋالى بىلەن ھېچقانداق مۇناسىۋىتى يوقتەكلا تۇراتتى .

ئاھ ، رەھىمسىز ئالۋاستى ؟ ھە ، توكۇر ئەۋلىيا ؟

— بۇ خەتلەردىن بىر خىل ئەيىبلەش مەنىسى چىقىپ تۇرامدۇ قانداق ؟ بۇ قاراشقا قوشۇلامسىز ؟ — دېدى فاچى .

لاندون مۇزىي باشلىقىنىڭ كۆرگەزمىخانا ئىچىگە قاپسىلىپ قېلىپ ، ئۆزىنىڭ ئۆلۈپ كېتىدىغانلىقىنى بىلگەن ئەڭ ئاخىرقى بىرنەچچە مىنۇتتىكى ھالىتىنى تەسەۋۋۇر قىلىپ باقتى ۋە فاچىنىڭ

قارىشىغا قايىل بولۇپ قالدى :

— ئەگەر بۇنى قاتىلغا قارىتىلغان ئەيىبلەش دەپ چۈشەنسەك ، مېنىڭچە ، مەنتىقىغىمۇ ئۇيغۇن بولغۇدەك .

— مېنىڭ ۋەزىپەم دەل ئاشۇ ئادەمنىڭ ئىسمىنى تېپىپ چىقىش . لاندون ئەپەندى ، بۇ رەقەملەرنى ھېسابقا ئالمىغاندا ، مۇشۇ ئۇچۇرغا مۇناسىۋەتلىك قايسى نەرسە سىزنى ھەممىدىن بەك ھەيران قالدۇرۇۋاتىدۇ ؟

«ھەممىدىن بەك ھەيران قالدۇرۇۋاتقان قايسى نەرسە ؟ بىر ئادەم ئۆلۈش ئالدىدا ئۆزىنى كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىگە سولىۋېلىپ ، يەرگە سىرلىق خەت ۋە رەقەملەرنى يېزىپ قويغان ، ئاندىن قول - پۇتلىرىنى بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ شەكلىدە سوزۇپ يېتىپ جان ئۈزگەن تۇرسا ، بۇنىڭ قايسى بىرى ئادەمنى ھەيران قالدۇرمايدۇ ؟ »

— رەھىمسىز (Draconian) دېگەن سۆز ، — دېدى لاندون ، ئۇنىڭ كاللىسىغا تۇنجى بولۇپ كەلگىنى شۇ ئىدى . چۈنكى ، بىر ئادەمنىڭ جان ئۈزۈشتىن ئىلگىرى دراكو (Draco) نى — مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 17 - ئەسىردە ئۆتكەن ئاشۇ رەھىمسىز سىياسىيونىنى خىيالىغا كەلتۈرەلمىگە ئۇ ھەرگىز ئىشەنمەيتتى .

— «رەھىمسىز ئالۋاستى» دېگەننىڭ ئۆزىلا بىر غەلىتە سۆز .

— رەھىمسىز ؟ — فاچى سەل تاقەتسىزلەنگەندەك تۇراتتى ، — مېنىڭچە ، سونۇئېينىڭ قانداق سۆزلەرنى ئىشلەتكەنلىكى ئانچە مۇھىم ئەمەس .

لاندون ئۇنىڭ نېمىنى ئويلاۋاتقانلىقىنى دەماللىققا بىلەلمىدى ، ئەمما ، «دراكو بىلەن فاچى ئوخشاش بىر تېپتىكى ئادەملەرمۇ ، قانداق ؟ » دېگەن خىيالغا كېلىپ قالدى .

— سونۇئېي فرانسىيىلىك ، — دېدى فاچى قاتتىق تەلەپپۇزدا ، — يەنە كېلىپ پارىژدا ياشىغان ، لېكىن بۇ خەتلەرنى يازغان چاغدا ئۇ ...

— ئىنگلىزچىنى ئىشلەتكەن ، — دېدى لاندون گەپنىڭ

ئاخىرىنى ئۇلاپ . فاچىنىڭ نېمە دېمەكچى ئىكەنلىكىنى ئۇ ئەمدى چۈشەنگەنىدى .

فاچى بېشىنى لىڭشىتتى .

— توغرا ، نېمە ئۈچۈنلۈكىنى بىلدىڭىزمۇ ؟

سونۇئېيىنىڭ ئىنگلىزچىنى ناھايىتى چىرايلىق سۆزلەيدىغانلىقىنى لاندون ئوبدان بىلەتتى ، ئەمما ئۇنىڭ ئۆلۈش ئالدىدا ئىنگلىزچە خەت قالدۇرۇپ قويغانلىقى نېمە ئۈچۈندۇر لاندوننىڭ دىققىتىنى قوزغىمىغانىدى . ئۇ مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى .

فاچى يەنە سونۇئېينىڭ قورسىقىدىكى بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ شەكلىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— بۇنىڭ ئالۋاستىلارغا چوقۇنۇش بىلەن ھېچقانداق مۇناسىۋىتى يوقمۇ ؟ سىز شۇ قارىشىڭىزدا يەنە چىڭ تۇرامسىز ؟ — دېدى .

لاندون ئەمدى ھېچنېمىنى جەزملەشتۈرەلمەي قالدى .

— بۇنىڭدىكى مەزمۇنلارنى بەلگىشۇناسلىق بىلەن يەشكىلى بولمىغۇدەك . كەچۈرۈڭ ، سىزگە يارىدەم قىلالمىغۇدەكمەن .

— بەلكىم ماۋۇ ئۈسۈلدا يەشكىلى بولار ، — فاچى جەسەتنىڭ يېنىدىن كەينىگە ئازراقلا چېكىنىپ ، ئاندىن قولىدىكى چىراغنى ئېگىز كۆتۈرۈۋىدى ، يەردىكى يورۇتۇلۇش دائىرىسى بىراقلا كېڭەيدى ، — ئەمدىچۇ ؟

لاندون ھاڭ ـ تاڭ قالدى ، مۇزېي باشلىقىنىڭ جەسىتى ئەتراپىدا بىر چەمبەرسىمان سىزىق سۈسقىنا يالتىراپ تۇراتتى . شۇنىسى ئېنىقكى ، سونۇئېي يەرگە يىقىلغاندىن كېيىن ، قولىدىكى قەلەم بىلەن ئۆزىنىڭ ئەتراپىغا بىر چەمبەرنىڭ شەكلىنى سىزىپ قويغانىدى .

لاندوننىڭ كۆزئالدى تۇيۇقسىزلا يورۇپ كەتكەندەك بولدى .

— «ۋېتروۋئىوس ئادىمى» ، — دېدى ئۇ شۇ ھامان . سونۇئېي ئۆز بەدىنى ئارقىلىق لىئوناردو داۋىنچىنىڭ ئاشۇ داڭلىق

رەسىمدىكى ئوبرازنى قايتىدىن يارىتىپ قويغانىدى .

داۋانچىنىڭ «ۋېتېروۋېئوس ئادەمى» ناملىق ئەسىرى ئەينى چاغدىكى فىزىئولوگىيىلىك قۇرۇلما ئەڭ توغرا ئىپادىلەپ بېرىلگەن ئەسەر بولۇپ ، ھازىر زامانىۋى مەدەنىيەتنىڭ ئابىدىسى سۈپىتىدە دۇنياغا كەڭ تارقىلىپ ، مائۇس سىلىنچىسى ۋە قىسقا يەڭلىك مايكىلاردا ، ھەر خىل تەشۋىقات رەسىملىرىدە ئەڭ كۆپ ئۇچرايدىغان رەسىمگە ئايلىنىپ قالغانىدى . بۇ رەسىمدە بىر يالىڭاچ ئەر يوغان بىر چەمبەرنىڭ ئىچىگە ئېلىنغان بولۇپ ، ئۇنىڭ قول ۋە پۇتلىرىنى كېرىپ تۇرغان ھالىتى خۇددى پەيلىرى يۇڭدۇپتىلگەن بۇركۇتكىلا ئوخشايتتى .

«داۋانچى» . لاندون ئىختىيارسىز تىترەپ كەتتى . شەك - شۇبھىسىزكى ، بۇ سونۇئېينىڭ مەقسەتلىك قىلغان ئىشى ئىدى . ھاياتىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى مىنۇتلىرىدا ، مۇزېي باشلىقى ئۇچىسىدىكى كىيىملەرنى پۈتۈنلەي سىلىۋېتىپ ، ياغاچ پولدا ئەتەي داۋانچىنىڭ «ۋېتېروۋېئوس ئادەمى» ناملىق ئەسىرىدىكى ئەرنىڭ قىياپىتىنى دوراپ ياتقانىدى .

يەرگە سىزىلغان چەمبەرنى دەسلەپتە نەزەرگە ئىلىنمايلا قالغان ھالقىلىق يېپ ئۇچى دېيىشكە بولاتتى . ئۇ ئايالارنىڭ قوغدىشىغا سىمۇول قىلىنىدىغان بەلگە بولۇپ ، يالىڭاچ ئەرنى پۈتۈنلەي ئوراپ تۇراتتى . داۋانچى ئەينى ۋاقىتتا بۇ ئۆزگىچە ئەسىرى ئارقىلىق ئەرلەر بىلەن ئايالالار ئوتتۇرىسىدىكى ئىناق مۇناسىۋەتنى ئىپادىلىمەكچى بولغان دەپ قارىلاتتى . لېكىن ، سونۇئېينىڭ ئۆلۈش ئالدىدا نېمىشقا ئۇ رەسىمدىكى ئەرنىڭ ھالىتىنى دوراپ ياتقانلىقى ھازىر ئەڭ چۈشىنىكسىز مەسىلە ئىدى .

— لاندون ئەپەندى ، — دېدى فاچى ، — لىئوناردو داۋانچىنىڭ سىرلىق ھەم يوشۇرۇن مەنىسى بار رەسىملەرنى سىزىشقا خۇشتار ئىكەنلىكىنى سىزدەك ئادەملەر چوقۇم ئوبدان بىلىدۇغۇ دەيمەن - ھە ؟

لاندون ئۇنىڭ داۋانچىنى بۇنچىلىك چۈشىنىدىغانلىقىنى

ئويلاپمۇ باقمىغاندى . ئۇ رازۋېدكىچىلار باشلىقىنىڭ كۆز ئالدىدىكى بۇ كۆرۈنۈشنى نېمىشقا ئالۋاستىلارغا چوقۇنۇش بىلەن مۇناسىۋەتلىك دەپ قارايدىغانلىقىنى ئىككى - ئۈچ ئېغىز گەپ بىلەنلا چۈشەندۈرۈپ بولغىلى بولمايتتى . تارىخچىلار ، بولۇپمۇ خرىستىئان دىنى ئەنئەنىسىگە رىئايە قىلىدىغان تارىخچىلار داۋېنچىنى «ئۇ بىر تېڭىرقاپ قالغان ئوبراز . ئۇ تالانتلىق رەسسام ، شۇنداقلا كۆزگە كۆرۈنگەن گوموسېكسۇئالىزمچى ھەم تەبىئەتتىكى ئىلاھىي تەرتىپلەرگە چوقۇنغۇچى . مانا مۇشۇ ئىككى خىل ئالاھىدىلىك ئۇنى تەڭرىنىڭ ئالدىدىكى مەڭگۈلۈك گۇناھكارغا ئايلىنىشقا مەجبۇر قىلغان . بۇلاردىن باشقا ، بۇ سەنئەتكارنىڭ بەزى ئىش — ھەربىكەتلىرىدىنمۇ رەزىللىكىنىڭ كۆلەڭگىسى چېلىقىپ تۇرىدۇ ؛ ئۇ خەقلەرنىڭ جەسىتىنى ئوغرىلاپ كېلىپ ئاناتومىيىلىك تەتقىقات ئېلىپ بارغان ؛ ئۇنىڭ سىرلىق خاتىرە دەپتىرى باشقىلار چۈشىنەلمەيدىغان ئاجايىپ - غارايىپ ھەرپلەر بىلەن توشۇپ كەتكەن ؛ ئۇ ئۆزىنىڭ تاشنى گۆھەرگە ئايلاندۇرالايدىغان قابىلىيىتىگە ئىگە ئىكەنلىكىگە ئىشەنگەن ، قوغۇشۇننى ئالتۇنغا ئايلاندۇرالايمەن ، ھەتتا بىر ئابنورمال ئايالنىڭ ياساپ چىقىپ ، ئۆلۈمنى كەينىگە سۈرەلەيمەن دەپ بىلجىرلىغان ؛ ئۇ كەشپ قىلغان نەرسىلەرنىڭ ئىچىدە بۇرۇنقىلار خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ باقمىغان ، ئىنسانلارنى دەھشەتلىك ئازابقا دۇچار قىلىدىغان قورقۇنچلۇق ئۇرۇش قوراللىرىمۇ بار » دەپ قارايتتى .

«ئۇقۇشماسلىقتىن ئىشەنمەسلىك كېلىپ چىقىدۇ - دە » دەپ ئويلىدى لاندون ئىچىدە .

داۋىنچىنىڭ كۆپلۈكىدىن كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان خرىستىئان دىنىغا ئائىت رەسىملىرى ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭ «ساختا سەممىيىتى »نى جاھانغا تېخىمۇ پۈر قىلىۋەتكەنىدى . ئۇ ئەينى چاغدا ۋاتىكاندىن نۇرغۇن پايدا ئالغان . خرىستىئان دىنىغا ئائىت رەسىملەرنى سىزغاندا ، ئۇنى ئۆز ئېتىقادىنى ئىپادىلەيدىغان ۋاستە دەپ قارىماستىن ، بەلكى بىر خىل پۇل تېپىش يولى —

راهەت ـ پاراغەتتە ياشاشنىڭ بىر خىل ۋاستىسى دەپ قارىغاندى . تېخىمۇ يامان يېرى شۇكى ، ئۇ غەلىتە قىلىقلارنى قىلىشقا ئامراق ئىدى . ھەمىشە بارماقلىرىنى چىشلەش ئارقىلىق ئۆز كۆڭلىنى خۇش قىلاتتى . ئۆزى سىزغان خرىستىئان دىنىغا ئائىت نۇرغۇن رەسىمگە خرىستىئان دىنى بىلەن قىلچە ئالاقىسى بولمىغان بەلگىلەرنى قوشۇپ قويۇش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ ئېتىقادى ۋە ئىخلاسىنى بىلدۈرۈپ قويماتتى ، ئۇ غەلىتە بەلگىلەردىن يەنە ئۇنىڭ خرىستىئان دىنىغا بولغان كەمستىش ھېسسىياتىمۇ ئىپادىلىنىپ تۇراتتى . لاندون ئىلگىرى ئامېرىكا دۆلەتلىك گۈزەل سەنئەت سارىيىدا «داۋىنچىنىڭ مەخپىي تۇرمۇشى : خرىستىئان دىنىي رەسىملىرىدىكى دىنغا يات بەلگىلەر» دېگەن تېمىدا بىر قېتىم مەخسۇس لېكسىيەمۇ سۆزلىگەنىدى .

— نېمە دېمەكچى بولۇۋاتقىنىڭىزنى چۈشەندىم ، — دېدى لاندون بىر دەملىك جىمجىتلىقتىن كېيىن ، — داۋىنچى ئۆز ھاياتىدا دىنىي جەمئىيەتلەر بىلەن كۆپ قېتىم زىددىيەتلىشىپ قالغان ھەم روھىنى تاۋلاشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بىلەن قارىغان ئادەم بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئاشۇ سىرلىق ھەم يوشۇرۇن مەنىگە ئىگە نەرسىلەرنى ئەزەلدىن ئۆز ئەمەلىيىتىدە كۆرسىتىپ باقمىغان .

يۇقىرىقى گەپلەرنى قىلىۋاتقاندا ، ئۇنىڭ كاللىسىدا تۇيۇقسىزلا بىر غەلىتە خىيال پەيدا بولۇپ قالدى . ئۇ ئېڭىشىپ ، يەردىكى خەتلەرگە يەنە بىر سىنچىلاپ قارىدى . ئاھ ، رەھمسىز ئالۋاستى ! ھە ، توكۇر ئەۋلىيا !

— راستمۇ ؟ — دېدى فاچى .

— مەن شۇنداق ئويلاپ قالدىمكى ، — دېدى لاندون ناھايىتى ئېغىر ـ بېسىقلىق بىلەن ، — سونۇئېبي دىنىي جەمئىيەتلەرنىڭ مۇقەددەس ئايالىرىنى ھازىرقى دىنىي تەرغىباتلاردىن پۈتۈنلەي چىقىرىپ تاشلىغانلىقىغا قارىتا داۋىنچى بىلەن ئوخشاش قاراشتا بولسا ، داۋىنچىنىڭ رەسىمدىكى ھالەتنى دوراش ئارقىلىق ، ئۇنىڭ دىنىي جەمئىيەتلەرنىڭ ئىلاھەلەرنى كەمسىندۇرۇشقا بولغان

نارازىلىقى ۋە غەزىپىگە ئاۋاز قوشقان بولسا كېرەك .

بۇ گەپنى ئاڭلاپ فاچىنىڭ كۆزلىرى چەكچىيىپ كەتتى .

— سىز سونۇئېپي دىنىي جەمئىيەتلەرنى توكۇر ئەۋلىيا ھەم رەھىمسىز ئالۋاستىغا ئوخشاتقان دېمەكچىمۇ ؟

لاندون بۇنداق قاراشنىڭ سەل يەڭگىلتەكلىك بولۇپ قالىدىغانلىقىنى ھېس قىلدى ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ، بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ بەلگىسىمۇ مەلۇم بىر خىل ئىدىيىدىن بېشارەت بېرىدىغاندەك تۇراتتى .

— دېمەكچىمەنكى ، سونۇئېپي ئەپەندى بىر ئۆمۈر ئىلاھەلەر تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللانغان ، ئىلاھەلەرنى دىنىي تەرغىباتلاردىن تازىلاپ چىقىرىش ئىشىغا كاتولىك دىنى جەمئىيىتى ھەممىدىن بەك كۆچىگەن . سونۇئېپي ئەپەندى بۇ دۇنيا بىلەن ۋىدالىشىش ئالدىدا ئۆزىدىكى ئۇممىدسىزلىكنى ئىپادىلەپ قويماقچى بولغان بولسا ، بۇنى ئەلۋەتتە چۈشىنىشكە بولىدۇ .

— ئۇممىدسىزلىكنى ؟ — دەپ سورىدى فاچى ، ئۇنىڭ تەلەپپۇزىدىن بىر خىل دۇشمەنلىك ھېسسىياتى چىقىپ تۇراتتى ، — بۇ خەتلەردە ئىپادىلەنگىنى ئۇممىدسىزلىك ئەمەس ، بەلكى غەزەپ . سىزچە ئۇنداق ئەمەسمۇ ؟

لاندوننىڭمۇ سەۋر قاچىسى تاشتى :

— رازۋېدكىچىلار باشلىقى ، سىز مەندىن سونۇئېپي ئۆزىنىڭ بۇ غەلىتە ئۆلۈمى ئارقىلىق نېمىنى ئىپادىلىمەكچى بولغاندۇ ، دەپ سورىدىڭىز ، مېنىڭ دەپ بېرەلەيدىغىنىمۇ مۇشۇنچىلىكلا .

— ئۇ دىنىي جەمئىيەتنىڭ ئۇستىدىن دادلىغان ، شۇنداقمۇ ؟ — دېدى فاچى ئۆزىنى زورىغا بېسىۋېلىپ بوش ئاۋازدا ، — لاندون ئەپەندى ، مەن خىزمەت مۇناسىۋىتى بىلەن قاتناللىق يۈز بەرگەن نۇرغۇن نەق مەيدانىنى كۆرگەن . گېپىمگە دىققەت قىلىڭ ، بىر ئادەم باشقىلار تەرىپىدىن قەستلەپ ئۆلتۈرۈلگەندە ، مېنىڭچە ئۇ ھەرگىزمۇ ھېچكىم چۈشەنمەيدىغان دىنىي مەزمۇندىكى بىرەر جۈملە گەپنى يېزىپ قويۇشنى ئويلاپ

يۇرمەيدۇ . ئۇنىڭ ئويلايدىغىنى پەقەت بىرلا ئىش ، — فاچىنىڭ ئاۋازى سەل بوغۇلۇپ چىقتى ، — يەنى قىساس ئېلىش . ئىشىنىمەنكى ، سونۇئېپي بۇ خەتلەرنى يېزىپ قويۇش ئارقىلىق ، ئۆزىنى ئۆلتۈرگەن ئادەمنىڭ كىملىكىنى بىزگە دەپ بەرمەكچى بولغان .

لاندون ئۇنىڭغا قارىدى :

— لېكىن ، بۇنداق چۈشەندۈرۈش پۈت تىرەپ تۇرالمايدۇ .

— پۈت تىرەپ تۇرالمايدۇ ؟

— ھەئە ، — دېدى لاندون ئۆزىدىكى بىزارلىق ھەم غەزەپ تۇيغۇسىنى قىلچە يوشۇرماستىن ، — سىز ماڭا سونۇئېپي ئۆزىنىڭ ئىشخانىسىدا ئۆزى چاقىرىپ كەلگەن بىرەيلەننىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرىغان دېدىڭىزغۇ ؟

— توغرا .

— ئۇنداقتا ، شۇنداق خۇلاسە چىقىرىشقا بولىدۇكى ، مۇزېي باشلىقى ئۇ ئادەمنى تونۇيدۇ .

فاچى بېشىنى لىڭشىتتى :

— گېپىڭىزنى داۋاملاشتۇرۇڭ .

— سونۇئېپي ئۆزىنى ئۆلتۈرگەن ئادەمنى تونۇغانىكەن ، ئۇنىڭ قاتىلىنى بۇنداق ئۇسۇلدا ئەيىبلەپ يۇرۇشنىڭ زۆرۈرىيىتى بارمۇ ؟ — ئۇ پولنى كۆرسەتتى ، — ئاشۇنداق شىفىرلارنى يېزىپ قويۇشنىڭ ، توكۇر ئەۋلىيا ، رەھىمسىز ئالۋاستى دېگەندەك گەپلەرنى ئىشلىتىشنىڭ ، قورسىقىغا بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنى سىزىۋېلىشنىڭ زۆرۈرىيىتى بارمۇ ؟ بۇ پەقەتلا ئەقىلگە سىغمايدىغۇدەيمەن .

فاچى بۇ نۇقتىنى پەقەتلا ئويلاشمىغاندەك قوشۇمىسىنى تۇرۇپ قويدى :

— توغرا .

— شۇ چاغدىكى ئەھۋالنى تەسەۋۋۇر قىلىپ باقساق ، — دېدى لاندون ، — ئەگەر سونۇئېپي ئۆزىنى ئۆلتۈرگەن قاتىلنىڭ

كىملىكىنى بىزگە دەپ بەرمەكچى بولغان بولسا ، ئۇ چوقۇم ئاشۇ ئادەمنىڭ ئىسمىنى يېزىپ قويغان بولاتتى .

بۇنى ئاڭلىغان فاچىنىڭ چىرايىدا تۇنجى قېتىم مەمنۇنلۇق كۆلكىسى جىلۋىلەندى :

— توغرا ، توغرا دېدىڭىز .

ئاۋاز تەڭشەش ئۈسكۈنىسى ئارقىلىق فاچىنىڭ گېپىنى ئائۇشنىكتا ئاڭلاپ تۇرغان رازۋېدكىچى كوللېت ئىچىدە : «مەن بىر كارامەت ئىگىسىنىڭ بۇيۇك ئەسىرىگە شاھىت بولۇۋاتىمەن ـ دە» دەپ ئويلىدى . رازۋېدكىچىلار باشلىقىنىڭ بۇنداق ئەھۋالدا فرانسىيە قانۇنىنى ۋايىگە يەتكۈزۈپ ئىجرا قىلىش ئۈچۈن تىرىشىدىغانلىقىنى بۇ ساقچى ئەمەلدارى ئوبدان بىلەتتى . فاچى باشقىلار قىلىشقا جۈرئەت قىلالمىغان ئىشنى قىلالايتتى .

ھازىرقى قانۇن ئىجرا قىلىش مۇساپىسىدە ، ئەپچىل سۆھبەت ئۈسۈلى ئارقىلىق قارشى تەرەپتىن يېپ ئۈچىغا ئېرىشىش تاكتىكىسى ئاللىبۇرۇن ئەمەلدىن قالغان بولۇپ ، بۇ خىل تاكتىكىنى قوللىنىشتا ، ئادەمدە غايەت زور بېسىمغا تاقابىل تۇرالايدىغان روھىي تەييارلىق بولۇشى كېرەك ئىدى . بۇنداق خىزمەتنى ئىشلەشتە بولۇشقا تېگىشلىك ئېغىر ـ بېسىقلىقنىمۇ نۇرغۇن ئادەمدىن تاپقىلى بولمايتتى . ئەمما ، فاچى تۇغۇلۇشىدىنلا مۇشۇ كەسىپنىڭ ئەھلى ئىدى . ئۇنىڭدىكى سوغۇق قانلىق ۋە سەۋر ـ تاقەتكە ھەرقانداق ئادەمنىڭ ئەقلى يەتمەيتتى .

فاچى بۇگۈن كەچتە قانداقتۇر بىر خىل قەتئىي قارارغا كەلگەن بولۇپ ، بۇ قېتىمقى ھەرىكەتنى خۇددى ئۆزىنىڭ شەخسىي ئىشىدەك ناھايىتى ئىنچىكە ئورۇنلاشتۇرغان ، بىر سائەت ئىلگىرى قول ئاستىدىكىلەرگە تولىمۇ ئاددىي ، ئەمما ناھايىتى ئىشەنچلىك تەلەپپۇزدا بۇيرۇق چۈشۈرۈپ : «ياك سونۇئېينى كىمنىڭ ئۆلتۈرگەنلىكىنى مەن بىلىمەن ، قانداق قىلىش كېرەكلىكى سىلەرگە ئايان . بۇگۈن كەچتە ھېچقانداق سەۋەنلىك كۆرۈلمىسۇن »

دېگەنىدى .

مانا ھازىرغىچە ھېچقانداق سەۋەنلىك كۆرۈلمىدى .

فاچىنىڭ نېمىگە ئاساسەن گۇمانداراڭلارنى جىنايەت ئۆتكۈزدى دەپ قارايدىغانلىقىنى كوللېكتىپ تازا ئېنىق بىلىپ كەتمىسمۇ ، لېكىن بۇ بۇقىنىڭ بىۋاستە سەزگۈسىدىن گۇمانلىنىشقا بولمايدىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى . فاچىنىڭ بىۋاستە سەزگۈسىنى تەبىئىي ئىقتىدار دەرىجىسىدىن ھالقىپ كەتكەن دېيىشكە بولاتتى . بىر قېتىم ئۇ ئۆزىنىڭ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئالتىنچى سەزگۈسىنى نامايان قىلغاندىن كېيىن ، بىر رازۇېدكىچى «تەڭرى ئۇنىڭ قۇلىقىغا توختىماي شۇىرلاپ تۇرىدىكەن» دېگىنىچە ئاغزىنى ئېچىپلا قالغانىدى . كوللېكتىپ شۇنى ئېتىراپ قىلماي تۇرالمايتتىكى ، ناۋادا راستتىنلا تەڭرى مەۋجۇت بولسا ، بېيزۇ فاچى چوقۇم ئۇنىڭ ئەڭ ئىشەنچلىك ئادەملىرىنىڭ بىرى ھېسابلىناتتى . بۇ رازۇېدكىچىلار باشلىقى مىسا ۋە توۋا - ئىستېغپار قىلىش پائالىيەتلىرىگە تولۇپ تاشقان قىزغىنلىق بىلەن قەرەللىك ھالدا قاتنىشىپ تۇراتتى — دەم ئېلىش كۈنلىرىدىلا چېركاۋنى ئانچە - مۇنچە يوقلاپ تۇرىدىغان باشقا ھۆكۈمەت خادىملىرىغا سېلىشتۇرغاندا ئۇ خېلىلا تەقۋادار ئىدى . ئۇنىڭ رىم پاپاسى بىلەن بىللە چۈشكەن سۈرىتى ھېلىمۇ ئىشخانىدا ئېسىقلىق تۇراتتى . خىزمەتداشلىرى ئۇ سۈرەتنى «خاپان باش بۇقىنىڭ سۈرىتى» دەپ ئاتايتتى . كىشىنى ئويلاندۇرىدىغان يېرى شۇكى ، يېقىنقى بىرنەچچە يىلدىن بۇيان ئۇمۇ باشقىلارغا ئوخشاشلا كاتولىك دىنىنىڭ بالىلارنى خارلاش قىلمىشىغا ئاشكارا قارشى تۇرۇپ كېلىۋاتاتتى . «ئاشۇ پوپلارنى ئىككى قېتىم دارغا ئېسىش كېرەك . بىرىنچى قېتىمى بالىلار ئۈچۈن ، يەنە بىر قېتىمى ئۇلارنىڭ تەڭرىنىڭ مۇبارەك نامىغا داغ كەلتۈرگەنلىكى ئۈچۈن» دېگەن گەپنى ئاغزىدىن چۈشۈرمەيتتى . كوللېكتىنىڭ قارىشىچە ، كېيىنكىسى فاچىنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرگەن ھەقىقىي سەۋەب ئىدى .

كوللېكتىپ بۇرۇلۇپ يان كومپيۇتېرىغا قارىدى ، ئۇ بۇگۈنكى

كەچتىكى يەنە بىر ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىشى — يەر شارى سۈنئىي ھەمراھى ئارقىلىق ئورۇن بەلگىلەش سىستېمىسىدىن چوقۇم ئۇنۇملۈك پايدىلىنىشى كېرەك ئىدى. كومپيۇتېر ئېكرانىدا دونىن ساريينىڭ سخېمىسى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئۇ شۇ تۇرقىدا لوئۇرې ساريينىڭ قوغداش بۆلۈمىدىكى بىر قوشۇمچە قۇرۇلما خەرىتىسىگىلا ئوخشاپ قالغانىدى. كوللېت سىرلىق ئوردىغا ئوخشايدىغان كۆرگەزمىخانا ۋە دەھلىزلەرگە كۆزىنى چىمچىقلاتماستىن سىنچىلاپ قاراپ، ئۆزى ئىزدىگەن نەرسىنى ئاخىر تاپتى.

چوڭ كۆرگەزمىخانىنىڭ نەق ئوتتۇرىسىدا كىچىككىنە بىر قىزىل توچكا پارقىراپ تۇراتتى.

«نەق شۇ بەلگە ئىكەن.»

فاچى بۇگۇن كەچ ئۆز ئولجىسىنى قاتتىق ئىسكەنجىگە ئېلىۋالغان بولۇپ، بۇ بىر ئاقىلانىلىك ئىدى. روبېرت لاندون بولسا ئۆزىنىڭ تەمكىن ھەم سوغۇق قان ئىكەنلىكىنى تېخىمۇ بەكرەك ئىسپاتلاۋاتاتتى.

توققۇزىنچى باب

لاندون بىلەن بولغان پاراڭنىڭ ئۇزۇلۇپ قالماسلىقىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ، فاچى يان تېلېفونىنى ئاللىبۇرۇن ئېتىۋەتكەنىدى . چاتاق يېرى ، بۇ قىممەت باھالىق تېلېفوننىڭ قوش يۆنىلىشلىك سىمسىز ئالاقىلىشىش ئىقتىدارى بار بولغاچقا ، قول ئاستىدىكى بىرى بۇيرۇقنى خىلاپلىق قىلىپ ، ئۇنىڭ تېلېفونىنى يەنىلا جىرىڭشىتىپ سالدى .

— باشلىقمۇ ؟

قارشى تەرەپتىن كېلىۋاتقان سىگنال تولىمۇ قالايمىقان ئىدى .

فاچىنىڭ غەزەپتىن چىشلىرى غۇچۇرلاپ كەتتى . كوللېكتىنىڭ مۇشۇنداق ھالقىلىق پەيتته ، قانداق مۇھىم ئىش تۇيۇقسىز بۇيرۇقنى خىلاپلىق قىلىشقا پېتىنالغانلىقىنى ئۇ تەسەۋۋۇر قىلالمىدى ھەمدە لاندونغا لەپپىدە بىر قارىۋېتىپ :

— بىردەم ساقلاپ تۇرۇڭ ، — دېدى ـ دە ، بېلىدىكى يان تېلېفوننى ئېلىپ ، سىمسىز ئالاقىلىشىش كۇنۇپكىسىنى باسقاندىن كېيىن ، فرانسۇزچە ، — كىم ؟ — دەپ سورىدى .

— باشلىق ، شىفىر يېشىش بۆلۈمىدىكى بىرى كەپتۇ ، — دېدى قارشى تەرەپمۇ فرانسۇز تىلىدا .

فاچى غەزىپىنى ۋاقتىنچە بېسىۋالدى . «شىفىر يەشكۈچى ؟» بىمەھەل چاغدا كېپىقالغان بولسىمۇ ، لېكىن بۇنىڭ بىر خۇش خەۋەر بولۇپ قېلىشىمۇ ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن ئىدى . فاچى سونۇئېي يەرگە يېزىپ قويغان سىرلىق خەتلەرنى بايقىغاندىن كېيىن ، «بىرەرى بۇنىڭ مەنىسىنى يېشىپ بەرسە بوپتىكەن» دېگەن ئۈمىدته

نەق مەيدان تارتىلغان نۇرغۇن سۈرەتنى شىفىرلارنى يېشىش بۆلۈمىگە يوللاپ بەرگەنىدى . ئەگەر ئۇ يەردىن بىرى كەلگەن بولسا ، دېمەك ، ئۇنىڭ سونۇئېينىڭ مەقسىتىنى چۈشىنەلىگەن بولۇشىنى ئېھتىمالغا يېقىن دېيىشكە بولاتتى .

— مەن ھازىر ئالدىراش ، — دېدى فاچى جاۋابەن ، ئۇنىڭ گېپىدىن بۇيرۇق تەلەپپۇزى چىقىپ تۇراتتى ، — ئۇ شىفىر يەشكۈچى قوماندانلىق بۆلۈمىدە ساقلاپ تۇرسۇن . مەن ئىشىمنى تۈگىتىپ بولۇپ ، ئاندىن ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلىشاي .

— ئۇ ، — دېدى قارشى تەرەپ ، — ساقچى ئەمەلدارى سوفىي ئىكەن .

بۇنى ئاڭلىغان فاچىنىڭ تېخىمۇ كەيپى ئۈچتى . سوفىي نائىغنى قوبۇل قىلىش — مەركىزىي ئەدلىيە - ساقچى ئىدارىسى ئۆتكۈزگەن چوڭ خاتالىقلاردىن بىرى ئىدى . ئۇ بىر ياش شىفىر يەشكۈچى بولۇپ ، پارتىزدا چوڭ بولغان ، ئىلگىرى ئەنگلىيىدىكى لوندون ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ خوللوۋاي ئىنىستىتۇتىدا شىفىر يېشىش تېخنىكىسىنى ئۆگەنگەن ؛ ئىككى يىل ئىلگىرى مەركىزىي ئەدلىيە - ساقچى ئىدارىسى ساقچىلار قوشۇنىدا ئايالارغىمۇ مۇناسىپ ئورۇن بېرىش ئېھتىياجى تۇپەيلىدىن ئۇنى قوبۇل قىلىپ ، فاچىنىڭ ئەترىتىگە قوشۇپ قويغانىدى . شىفىر يېشىش بۆلۈمىدە «سىياسىي جەھەتتىكى توغرىلىق »نى كۆچەيتىش سىنىقى ھېلىھەم ئېلىپ بېرىلىۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن فاچى بۇ سىناقتا ئىزچىل قارشى پىكىردە بولۇپ كېلىۋاتاتتى . ئۇ «ئايالالاردا ساقچى بولغۇدەك كۈچ - قۇۋۋەت يوق ، يەنە كېلىپ ، ئۇلار ھەمىشە ئەر ساقچىلارنىڭ دىققىتىنى چېچىۋېتىدۇ ، بۇ ئىنتايىن خەتەرلىك » دەپ قارايتتى . ئۇنىڭ ئەندىشىسى ئەمەلىيەتتە راستىنلا ئىسپاتلانغان بولۇپ ، سوفىي ھەقىقەتەنمۇ ئادەمنى خاتىرجەم قىلمايدىغان ئايال ئىدى .

سوفىي بۇ يىل 32 ياشقا كىرگەن بولۇپ ، ئۆز پىكرىدە جاھىللارچە چىڭ تۇرۇۋالاتتى . ئەنگلىيىنىڭ يېڭىچە شىفىر يېشىش ئۇسۇلىغا قارىغۇلارچە ئىشەنگەچكە ، ئۆزى بىلەن بىر بۆلۈمدە

ئىشلەۋاتقان تەجرىبىلىك شوفىر يېشىش خادىملىرىنىڭ چىشىغا تېگىپلا يۈرەتتى . فاجىنى ھەممىدىن بەك بىئارام قىلىدىغىنى شۇكى ، بىر توپ ئەرلەرنىڭ ئارىسىدا ئىشلەۋاتقان بۇ چىرايلىق ئايال ئەتراپىدىكىلەرنىڭ دىققىتىنى ھەر ۋاقىت ئۆزىگە تارتىپ تۇراتتى ، بۇنىڭ خىزمەت ئۈنۈمىگە مۇقەررەر تەسىرى بار ئىدى .

قارشى تەرەپ گېپىنى داۋاملاشتۇردى :

— ساقچى ئەمەلدارى سوفىي سىز بىلەن ھازىرلا كۆرۈشمىسەم بولمايدۇ دەپ تۇرۇۋالدى باشلىق . مەن توسۇپمۇ توسۇپ بولالمىدىم . ئۇ شۇ تاپتا كۆرگەزمىخانا تەرەپكە قاراپ كېتىۋاتىدۇ .

فاجىنىڭ تېخىمۇ ئەرۋاھى ئۇچتى ، بۇنداق بولارىغا ئۇنىڭ پەقەتلا ئىشەنگۈسى كەلمەيۋاتقاندەك قىلاتتى :

— تازىمۇ ھەددىدىن ئاشقانلىققۇ بۇ . مەن شۇنداق ئېنىق تاپىلاپ ...

روبېرت لاندونغا فاجى خۇددى تۇيۇقسىز شامالداپ قالغاندەكلا تۇيۇلۇپ كەتتى . رازۇبدكىچىلار باشلىقىنىڭ كۆزلىرى پولتىيىپ ، گېپىنىڭ ئاخىرى چىقمايلا ئاغزى ھەربىكەتتىن توختاپ قالغانىدى . ئۇنىڭ بىر جۈپ كۆزى لاندوننىڭ كەينىدىكى قانداقتۇر بىر نەرسىگە تىكىلىپ قالغاندەكلا قىلاتتى . لاندون نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن كەينىگە شۇنداق قايرىلاي دېۋىدى ، كەينى تەرەپتىن بىر ئايالنىڭ فرانسۇز تىلىدا :

— كەچۈرۈڭلار ، ئەپەندىلەر ، — دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى .

لاندون شارتتىدە بۇرۇلۇپ ، ياش بىر ئايالنىڭ مەزمۇن قەدەملەر بىلەن ئۆزلىرى تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى . ئۇ ئايال ئۈچىسىغا ئاق رەڭلىك ئېرلاندىيە مايكىسى بىلەن قارا رەڭلىك ئىشتان كىيىۋالغان ، ناھايىتى جەلپكار ئىدى . قارىماققا ئوتتۇز نەچچە ياشلارغا كىرگەندەك كۆرۈنەتتى . سېرىققا مايىل قىزغۇچ ھەم قويۇق چاچلىرى يەلكىسىگە چۈشۈپ تۇرسىمۇ ، لېكىن مۇلايىم چىرايىنى توسۇپ قالالمىغانىدى . خارۋارد

ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ ئوقۇغۇچىلار ياتقىدىكى تاملارغا چاپلاپ قويۇلغان رەسىملەردىكى نازۇك خېنىملارغا ئوخشىمايدىغان يېرى ، بۇ ئايالدا بىر خىل تەبىئىي گۈزەللىك بار بولۇپ ، پۈتۈن ۋۇجۇدىدىن كىشىنى ھەيران قالدۇرغۇدەك تەمكىنلىك ۋە ئىشەنچ تۇيغۇسى ئۇرغۇپ تۇراتتى .

لاندونىنى ھەيران قالدۇرغىنى شۇ بولدىكى ، ئۇ ئايال ئۇدۇللا ئۇنىڭغا قاراپ كەلدى ۋە ئەدەپ بىلەن قولىنى ئۇزاتتى .

— لاندون ئەپەندى ، مەن مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسى شىفىر يېشىش بۆلۈمىدىكى ساقچى نائىپ سوفىي بولىمەن ، — ئۇنىڭ ئاۋازى تولىمۇ جارانلىق بولۇپ ، ئىنگلىزچە گەپىدىن فرانسۇزچە تەلەپپۇز بىلىنىپ تۇراتتى ، — سىز بىلەن كۆرۈشكەنلىكىمدىن خۇشالمەن .

لاندون ئۇنىڭ يۈمشاق قوللىرىنى تۇتتى . سوفىي ئۇنىڭغا تىكىلىپ قاراپ تۇراتتى ، ئۇنىڭ بىر جۈپ يېشىل كۆزى ناھايىتى ئۆتكۈر ھەم سۈزۈك ئىدى .

فاچى ئېغىر بىر نەپەس ئېلىۋالدى ، ئۇنىڭ سوفىيغا راسا بىر قاينىماقچى بولۇۋاتقانلىقى مانا مەن دەپلا بىلىنىپ تۇراتتى .

— باشلىق ، — دېدى سوفىي ئاۋۋال ئېغىز ئېچىپ ، — سۆھبىتىڭلارنى ئۈزۈپ قويغانلىقىمنى كەچۈرۈڭ . لېكىن ...

— ھازىر ۋاقتى ئەمەس ! — دېدى فاچى فرانسۇز تىلىدا غەزەپ بىلەن .

— سىزگە تېلېفون قىلغانىدىم ، — لاندونغا بولغان ھۆرمەت يۈزىسىدىنمۇ ، ئەيتاۋۇر ، سوفىي داۋاملىق ئىنگلىز تىلىدا سۆزلەۋەردى ، — لېكىن تېلېفونىڭىز ئېتىك ئىكەن .

— مەن تېلېفونومنى بىكارغا ئېتىۋالمىدىم ، — دېدى فاچى ئۇنىڭغا گۆلىيىپ ، — لاندون ئەپەندى ئىككىمىز پاراڭلىشىۋاتاتتۇق .

— مەن ئۇ شىفىرنى يېشىپ بولدۇم ، — دېدى سوفىي گەپنى ئەگىتمەيلا .

لاندون ئىچ - ئىچىدىن خوش بولۇپ كەتتى . «ئۇ شىفىرنى يېشۇۋېتىپتۇ - دە ؟ »

فاچى بۇنىڭغا قانداق ئىنكاس قايتۇرۇشنى بىلەلمەي سەل مەڭدەپ قالدى .

— مەن چۈشەندۈرۈشتىن ئاۋۋال ، — دېدى سوفي ، — لاندون ئەپەندىگە بىر جىددي ئۇچۇرنى يەتكۈزۈۋېتەي .

فاچىنىڭ چىرايىنى ھەيرانلىق ئالامەتلىرى قاپلىدى .

— لاندون ئەپەندىگە يەتكۈزىدىغان جىددي ئۇچۇر ؟

سوفي بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇپ ، بۇرۇلۇپ لاندونغا قارىدى :

— ئامېرىكا ئەلچىخانىسى بىلەن بىر ئالاقىلىشىڭ ، لاندون ئەپەندى . ئۇلار سىزگە ئامېرىكىدىن كەلگەن بىر خەۋەرنى ئۇقتۇرۇپ قويماقچى ئىكەن .

لاندون چۆچۈپ كەتتى ، بايا شىفىرنىڭ يېشىلگەنلىكىنى ئاڭلىغان چاغدىكى ھاياجانلىق تۇيغۇنىڭ ئورنىنى شۇ ھامان بىر خىل خاتىرجەمسىزلىك ئىگىلىدى . «*ئامېرىكىدىن كەلگەن خەۋەر ؟* » ئۇ ئۆزىنى كىملەرنىڭ ئىزدەش ئېھتىمالى بارلىقىنى دەرھال ئويلاپ باقتى ، ئۇنىڭ پارىژدا ئىكەنلىكىنى پەقەت بىرنەچچە خىزمەتدىشىلا بىلەتتى .

بۇنى ئاڭلىغان فاچىمۇ ھەيرانلىقتا ئاغزىنى ئېچىپلا قالدى .

— ئامېرىكا ئەلچىخانىسى ؟ — دېدى ئۇ گۇمانىي ئاھاڭدا ، — لاندون ئەپەندىنى بۇ يەردىن تاپقىلى بولىدىغانلىقىنى ئۇلار قانداق بىلگەندۇ ؟

سوفي مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى .

— ئۇلار لاندون ئەپەندى ياتقان مېھمانسارايغا تېلېفون قىپتىكەن . ئۇ يەردىكى مۇلازىمەتچى خادىم لاندون ئەپەندىنى مەركىزىي ئەدلىيە - ساقچى ئىدارىسىدىن كەلگەن بىر ساقچىنىڭ چاقىرىپ ئېلىپ كەتكەنلىكىنى دەپ بېرىپتۇ .

فاچى تېخىمۇ ھاڭۋېقىپ قالدى .

— دېمەك ، ئەلچىخانا مەركىزىي ئەدلىيە - ساقچى

ئىدارىسىنىڭ شىفىر بۆلۈمى بىلەن ئالاقىلىشىپتۇ ـ دە؟

— ياق ، ئەپەندى ، — دېدى سوۋېت تەمكىن ئاھاڭدا ، — مەن سىزنى ئىزدەپ مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىنىڭ باش ئاپپاراتىغا تېلېفون بەرگەنىدىم . ئۇ يەردىكىلەر : «ئەگەر رازۋېدكىچىلار باشلىقى بىلەن ئالاقىلىشالىسىڭىز ، بۇ ئۇچۇرنى ئۇنىڭ يېنىدىكى لاندون ئەپەندىگە يەتكۈزۈپ قويسىڭىز» دېدى .

فاچى قوشۇمىسىنى تۈرۈپ ، چىرايىنى پۈرۈشتۈرۈپ قويدى . ئۇ ئەمدى گەپ قىلاي دېيىشىگە ، سوۋېت لاندون تەرەپكە بۇرۇلۇپ بولدى ۋە يانچۇقىدىن بىر كىچىك قەغەز پارچىسىنى چىقىرىپ :

— لاندون ئەپەندى ، بۇ سىلەرنىڭ ئەلچىخانامىزلار ئەۋەتكەن مۇلازىمەت تېلېفونىنىڭ نومۇرى ئىكەن . ئۇلار سىزنى ئامال بار تېزرەك تېلېفون قىلسۇن دەپتۇ ، — دېدى ـ دە ، ئۇنى لاندونغا بەردى ، ئاندىن ئۇنىڭغا مەنىلىك بىر تىكىلىپ قويدى ، — مەن رازۋېدكىچىلار باشلىقىغا شىفىرنى يېشىپ بېرىۋاتقان چاغدا سىز تېلېفون قىلىڭ .

لاندون قەغەزگە سىنچىلاپ قارىدى ، ئۇنىڭدا پارىزدىكى بىر تېلېفون نومۇرى بىلەن شۆبە ئاپپاراتىنىڭ نومۇرى يېزىقلىق تۇراتتى .

— رەھمەت ، — ئۇنى قانداقتۇر بىر خىل ئەنسىزلىك چىرمىۋالغاندى ، — قايسى تېلېفوندا بېرىمەن ؟

سوۋېت مايكىسىنىڭ يانچۇقىدىن يان تېلېفونىنى چىقىرىۋىدى ، فاچى ئۇنىڭغا «سىز بەرمەڭ» دېگەن مەنىدە تەرىنى تۈرۈپ قويدى . فاچى شۇ تۇرقىدا بەئەينى پارتلايلا دەپ قالغان ۋېزۋۇيى يانار تېغىغا ئوخشاپ قالغاندى . ئۇ سوۋېتىغا چەكچىيىپ قارىغىنىچە ئۆزىنىڭ يان تېلېفونىنى چىقىرىپ لاندونغا بەردى :

— بۇ تېلېفون ئىشەنچلىكرەك ، لاندون ئەپەندى . مۇشۇنى ئىشلىتىڭ .

ئۇنىڭ سوۋېتىغا نېمىشقا بۇنچىۋالا ئاچچىقلىنىپ كېتىۋاتقانلىقىنى لاندون پەقەتلا چۈشىنەلمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن

ئارتۇق گەپ قىلماي دەرھال تېلېفون ئالدى . فاچى سوفىينى بىرنەچچە قەدەم نېرىغا تارتىپ ، پەس ئاۋازدا ئۇنىڭغا بىرمۇنچە گەپلەرنى قىلىۋەتتى . ئۇنىڭ بۇ قىلىقىدىن تېخىمۇ سەسكەنگەن لاندونمۇ سەل نېرىغا ئۆتۈپ ، تېلېفوننى ئاچتى ، سوفىي ئۆزىگە بەرگەن نومۇرلارغا يەنە بىر كۆز يۈگۈرتۈۋەتكەندىن كېيىن ، شۇ بويىچە تېلېفون قىلدى .

تېلېفوندا سىگنال ماڭغان ئاۋاز ئاڭلاندى . بىر ... ئىككى ... ئۈچ...

تېلېفون ئاخىر ئۇلاندى .

لاندون ئەسلىي ئەلچىخانا مۇلازىمەتچىسىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلايمەنغۇ ، دەپ ئويلىغاندى ، ئەمما قارشى تەرەپتىكىسى ئاپتوماتىك سۆز قالدۇرۇش ئاپپاراتىدىن ئاڭلانغان ئاۋاز بولۇپ چىقتى . غەلىتە يېرى ، بۇ ئاۋاز ئۇنىڭغا تولىمۇ تونۇش بىلىنىپ كەتتى . ئۇ سوفىي نائىفنىڭ ئاۋازى ئىدى !

— ياخشىمۇسىز ، بۇ سوفىي نائىفنىڭ ئۆيى ، — دەۋاتاتتى قارشى تەرەپتىكى ئايال فرانسۇز تىلىدا ، — مەن ھازىر ئۆيدە يوق ، لېكىن...

گاڭگىراپ قالغان لاندون شارتتىدە بۇرۇلۇپ سوفىيغا قارىدى :

— كەچۇرۈڭ ، سوفىي خېنىم ، قارىغاندا ، سىز ماڭا ...

— خاتا ئەمەس ، ئاشۇ نومۇر شۇ ، — دېدى سوفىي دەرھاللا ئۇنىڭ نېمە دېمەكچى بولغىنىنى چۈشىنىپ بولغاندەك ، — ئەلچىخاناڭلاردا ئاپتوماتىك سۆز قالدۇرۇش مۇلازىمەت سىستېمىسى بار ئىكەن . سىز ئاۋۋال سىستېمىغا كىرىدىغان نومۇرنى باسسىڭىز ، ئاندىن ئۆزىڭىزگە قالدۇرۇلغان سۆزنى ئاڭلىيالايدىكەنسىز .

لاندون ھاڭۋېقىپ قالدى :

— لېكىن...

— مەن سىزگە بەرگەن قەغەزدىكى ئۇچ خانىلىق نومۇر شۇ .

لاندۇن بۇنىڭ ھەقىقەتەنمۇ بىر كۇلكىلىك خاتالىق ئىكەنلىكىنى چۈشەندۇرۇپ قويۇش ئۈچۈن ئەمدىلا ئاغزىنى ئېچىشقا

تەمشىلىۋىدى ، سوفىي ئۇنىڭغا «بولدى قىلىڭ» دېگەن مەنىدە تىكىلىپ قاراپ قويدى . ئۇنىڭ يېشىل كۆزلىرىدىن «تولا سوراۋەرمەي ، دېگىنىم بويىچە قىلىڭ» دېگەن ئالامەت ئېنىق بىلىنىپ تۇراتتى .

لاندون ھېچنېمىنى چۈشەنمىگەن ھالدا قەغەزدىكى شۆبە ئاپپاراتنوموٚرى 454 كە تېلېفون بەردى .

سوفىينىڭ سۆز قالدۇرۇش ئاپپاراتىدىكى ئاۋازى دەرھال توختاپ ، كومپيۇتېردا خاتىرىلەنگەن فرانسۇزچە بىر ئاۋاز ئاڭلاندى :

— سىزگە يېڭىدىن قالدۇرۇلغان سۆز بار .

دېمەك ، 454 دېگەن بۇ نومۇر سوفىينىڭ ئۆيىدە يوق چاغلىرىدا ئۆزىگە قالدۇرۇلغان سۆزلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈن ئىشلىتىدىغان مەخپىي نومۇرى ئىدى .

«مەن ئەمدى بۇ ئايالغا قالدۇرۇلغان سۆزلەرنى ئاڭلاپ يۈرەرمەنمۇ ؟»

لاندون تېلېفوندىكى ئۇنىڭالغۇ لېنتىسىنىڭ كەينىگە يېنىۋاتقان ئاۋازىنى ئېنىق ئاڭلاپ تۇردى . لېنتا ھايال ئۆتمەيلا توختىدى . سۆز قالدۇرۇش ئاپپاراتىمۇ ھەرىكەتكە كەلدى . لاندوننىڭ قۇلىقىغا يەنە سوفىينىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى .

— لاندون ئەپەندى ، — بۇ قېتىمقى ئاۋاز كىشىنىڭ تېنى شۇركەنگۈدەك دەرىجىدە پەس ھەم ئاستا ئىدى ، — بۇنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ھەرگىز باشقىچە ئىنكاستا بولماڭ ، ئۆزىڭىزنى ئامال بار تەمكىن تۇتۇڭ . ھازىرقى ئەھۋالىڭىز ئىنتايىن خەتەرلىك . چوقۇم مېنىڭ كۆرسەتمەم بويىچە ئىش كۆرۈڭ .

ئونىنچى باب

سېللارىس ئۇستازى ئۆزى ئۇچۇن تەييارلاپ قويغان «ئاۋدى» ماركىلىق قاپقارا پىكاپنىڭ شوپۇر ئورۇندۇقىدا ئولتۇرغىنىچە، ساينت سۇلپىس چېركاۋىغا يېراقتىن نەزەر سالدى. بىرنەچچە رەت چىراغ چېركاۋنىڭ ئاستىدىن ئۇستىگە قارىتىپ يورۇتۇپ قويۇلغان بولۇپ، چېركاۋنىڭ ئىككى قوڭغۇراق راۋىقى خۇددى ئېگىز ھەم بەستلىك ئىككى قاراۋۇلدەك چوقچىيىپ تۇراتتى. چېركاۋنىڭ ئىككى قاسنىقىدىكى پارقىراق تۇۋرۇك ئادەمنىڭ كۆزىگە بەئەينى غايەت زور بىر مەخلۇقنىڭ قوۋۇرغا سۆڭىكىدەكلا كۆرۈنەتتى.

«*غەيرىي دىندىكىلەر خۇدانىڭ مۇقەددەس ئۆيىنى شىفىرلىق قۇتىنى يوشۇرىدىغان جاي قىلىۋاپتىكەن - دە.*» ئۇلارنىڭ «قېرىنداشلار ئىتتىپاقى» ئۆزلىرىنىڭ ھەقىقەتەنمۇ كىشىلەر دەپ يۈرگەندەك «بىر توپ ساختىپەزلەر» ئىكەنلىكىنى يەنە بىر قېتىم ئىسپاتلاپ قويغانىدى. سېللارىس شۇ تاپتا شىفىرلىق قۇتىنى ئۇستازىغا دەرھال تاپشۇرۇپ بېرىپ، ئۇنىڭ «قېرىنداشلار ئىتتىپاقى» خېلى يىللار ئىلگىرى ئوغرىلاپ كەتكەن نەرسىنى قايتىدىن تېپىۋېلىشىغا ياردەم قىلىشىغا تولىمۇ ئىنتىزار بولۇۋاتاتتى.

ئۇ چاغدا كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى تېخىمۇ كۈچلىنىپ كېتەتتى!

سېللارىس ئۆزى ھەيدەپ كەلگەن «ئاۋدى» ماركىلىق ماشىنىنى ساينت سۇلپىس چېركاۋنىڭ ئالدىدىكى قۇيقۇرۇق

مەيدانغا توختىتىپ ، يېنىك بىر نەپەس ئېلىۋالدى ۋە ھەرقانداق بولمىغۇر خىياللارنى چۆرۈپ تاشلاپ ، بۇگۈنكى بۇ مۇھىم ۋەزىپىنى جان - دىل بىلەن ئورۇنداش توغرىسىدا ئۆز - ئۆزىگە ئاگاھلاندۇرۇش بەردى . ئۇ بۇگۈن ئەتىگەن ئۆز تېنىنى «جىسماني جازا» دىن ئۆتكۈزگەن بولغاچقا ، دۇمبىسى ھېلىھەم قاتتىق ئاغرىۋاتاتتى . شۇنداقتىمۇ ، بۇ سېللارىس كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ شاپائىتىگە ئېرىشىشتىن ئاۋۋال تارتقان ئازابلارنىڭ ئالدىدا ھېچنېمە ئەمەس ئىدى .

مەڭگۈ يوقالمايدىغان ئاشۇ ئەسلىمىلەر ئۈنىڭ ۋۇجۇدىنىڭ تېرەن قاتلاملىرىدا ھېلىھەم قۇتراپ تۇراتتى .

«قەلبىڭدىكى ئۆچمەنلىكنى ئۇنتۇ ، — دەپ بۇيرۇق قىلدى سېللارىس ئۆز - ئۆزىگە ، — سېنى ئازابقا دۇچار قىلغان ئاشۇ ئادەملەرگە خەيرخاھلىق قىل . »

ساينت سۇلپىس چېركاۋىنىڭ تاش مۇنارىغا بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىغىنىدا ، ئۈنىڭ مېڭىسىگە بىر قاتتىق ئاغرىق كىرىۋالدى . سېللارىسنى ئۆتمۈشنى ئەسلەشكە مەجبۇرلاۋاتقان بۇ كۈچ ئۇ ئىلگىرى قامالغان تۇرمىنى — ئۈنىڭ ياشلىق مەزگىلىگە تەۋە بولغان دۇنيانى يەنە يادىغا كەلتۈرۈپ قويدى . ئازابلىق ئەسلىمىلەر — چىرىپ كەتكەن ئاق يېسۇبلەكنىڭ سېسىق ھىدى ، جەسەت ، ئادەملەرنىڭ پوق - سۈيدۈكلىرىنىڭ بەتبۇي پۇرىقى ، ئۇمىدسىز يىغا ئاۋازلىرى ۋە گاببىلىنوس تېغى تەرەپتىن توختىماي ئۇرۇلۇپ تۇرىدىغان شىددەتلىك بوران ۋە ئۈنتۈلۈپ كەتكەن ئاللىقاندىق كىشىلەرنىڭ مىشىلداپ يىغلاشلىرى ... ئۈنىڭ روھىي دۇنياسىغا ھەر ۋاقىت جۇت - شۇنىرغاندەك تەسىر كۆرسىتىپ تۇراتتى .

«*ئاندوررا*» ئۇ بۇ ئىسىمنى ھەر قېتىم ئېسىگە ئالغىنىدا ، پۈتۈن بەدىنىدىكى مۇسكۇللار كىرىشىپ كەتكەندەك بولاتتى .

ئەينى چاغدا سېللارىس كۈن بويى تاشتىن ياسالغان تۇرمىدە تىترەپ ياتاتتى ، خىيالىغا ۋەھىمىلىك ئۆلۈمدىن باشقا ھېچقانداق

نەرسە كەلمەيتتى . كىشىنىڭ ئىشەنگۈسى كەلمەيدىغان يېرى شۇكى ، ئىسپانىيە بىلەن فرانسىيە چېگرالىرى ئوتتۇرىسىدىكى ھېچكىمنىڭ نەزىرى چۈشمەيدىغان مۇشۇ قاقاس كېنەزلىكتە ئۇ ئۆلۈمدىن قۇتۇلۇپ قالغانىدى .

ئەينى چاغدا سېللارىس بۇنى ھېس قىلىپ يەتمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئاشۇ قېتىمقى زور ئۆزگىرىش يۈز بېرىپ خېلى ئۇزاقتىن كېيىن ، ئاندىن بەزى ئىشلارنى چۈشەنگەندەك بولدى .

ئۇ ئاتا - ئانىسىنىڭ ئۆزىگە نېمىدەپ ئىسىم قويغانلىقىنى پەقەتلا ئەسلىيەلمىسىمۇ ، لېكىن ئەينى چاغدا ئۇنىڭ ئىسمى سېللارىس ئەمەس ئىدى . ئۇ يەتتە يېشىدىلا ئۆيىدىن چىقىپ كەتتى . ئۇنىڭ پرىستاندا ئىشچىلىق قىلىدىغان تەتۇر ئوستىخان ھاراقكەش دادىسى ئۆز ئوغلىنىڭ ئاقىرىش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان ھالەتتە تۇغۇلغانلىقىدىن قاتتىق غەزەپلىنىپ ، «بالىنىڭ مۇشۇنداق تۇغۇلۇپ قېلىشىغا سەن سەۋەبچى» دېگەن باھانە بىلەن خوتۇنىنى دائىم ئۇرىدىغان بولۇۋالدى . ئوغلى ئاپىسىنى قوغدىماقچى بولغاندا ، ئۇنىمۇ قوشۇپ دۇمبالىدى .

بىر كۈنى كەچتە ، ئۆيدىكى بۇ ئۇرۇش - تالاش ئەكسىچە نەتىجە بىلەن خۇلاسىلەندى . ئايال ئېغىر تاياق زەربىسىدىن ئۇ دۇنياغا سەپەر قىلدى . ئانىسىنىڭ جەسىتىگە ھاڭۇۋېقىپ قاراپ تۇرغان بالا ئىچ - ئىچىدىن ئۆرلەپ چىققان بىر خىل ئازابلىق تۇيغۇنىڭ تەسىرىدىن جالاقلاپ تىترەپ كەتتى ، ئۆزىنىڭ بۇ پاجىئەنى توسۇپ قالالمىغانلىقىدىن قاتتىق ئۆكۈنگەنىدى .

«ھەممىسى مېنىڭ خاتالىقىم .»

ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا بىر رەزىل كۈچ قۇتراشقا باشلىدى . ئۇ ئاشخانا ئۆيگە كىرىپ ، قولىغا گۆش توغرايدىغان پىچاقنى ئالدى - دە ، مەستچىلىكتە خۇددىنى ئۇقماي ياتقان دادىسىنىڭ كارىۋىتى يېنىغا كەلدى ۋە بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماستىن ، پىچاقنى ئۇنىڭ دۇمبىسىگە تىقتى . دادىسى ئاغرىقتا چىدىماي قاتتىق چىرقىراپ ،

كارىۋاتتىن چۈشۈشكە تەمشەلدى ، ئەمما بالا تاكى ئۆينىڭ ئىچى تىنچلانغانغا قەدەر پىچاقنى ئۇنىڭغا كەينى - كەينىدىن تىقىۋەردى .

بالا ئۆيىدىن قېچىپ چىققان بولسىمۇ ، لېكىن مارسىلنىڭ كوچىلىرىدا قېقىلىپ - سوقۇلۇشتىن يەنىلا خالىي بولالمىدى . باشقا سەرگەردان بالىلار ئۇنىڭ غەلىتە تۇرقىدىن يىرگەنگەچكە ، پەقەتلا ئارىغا ئالمىدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ بىر زاۋۇتنىڭ تاشلاندۇق يەر ئاستى ئۆيىدە يېتىپ - قوپۇپ ، ئۆزى ئوغرىلاپ كەلگەن مېۋە - چېۋە ۋە ئاشقان - تاشقان تاماقلار بىلەن قورسىقىنى بېقىشقا مەجبۇر بولدى . ئۇنىڭ بىردىنبىر ھەمراھى ئەخلەتلەر ئارىسىدىن تېرىشتۇرۇپ كەلگەن تاشلاندۇق ژۇرناللار ئىدى . ئۇ قولىغا چۈشكەنلىكى ژۇرنالنى ئالا قويماي ئوقۇپ چىقاتتى . كۈنلەر ۋە ئايلار ئۆتۈپ ، ئۇ قاۋۇل بىر بالىغا ئايلاندى . ئون ئىككى ياشقا كىرگەن يىلى ، يەنە بىر سەرگەردان — يىگىرمە تۆت ياشقا كىرگەن بىر قىز ئۇنى مازاق قىلدى ۋە ئۇنىڭ يېمەكلىكلىرىنى ئوغرىلىۋالماقچى بولۇۋىدى ، ئاقىۋەت جېنىدىن ئايرىلغىلى تاس قالدى . تەرتىپ ساقلىغۇچىلار سىللارىسنى ئۇ قىزنىڭ ئۈستىدىن تارتىپ تۇرغۇزۇۋالدى ھەمدە ئۇنىڭغا : «ئەڭ ياخشىسى مارسىلدىن يوقال ، بولمىسا ، سېنى ئۆسمۇرلەر تۇرمىسىگە ئاپىرىپ بېرىمىز » دەپ تەھدىت سالدى .

بۇ بالا دېگىز بويىدىكى تۇلون شەھىرىگە يۆتكەلدى . ۋاقىت ئۆتكەنسېرى كىشىلەرنىڭ چىرايىدىكى ئىچ ئاغرىتىش ئالامەتلىرى تەدرىجىي ھالدا قورقۇنچ تۇيغۇسىغا ئۆزگەردى . ئۇ چوپچوڭلا بىر ئادەم بولۇپ قالغانىدى . كىشىلەر سىللارىسنىڭ يېنىدىن ئۆتكەن چاغدا ، ئۇلارنىڭ «ئالۋاستى ! » دەپ ئۆزئارا كۈسۈرلاشقىنى ئېنىق ئاڭلىنىپ قالاتتى . ئۇنىڭ ئاقىرىپ كەتكەن تېرىسىنى كۆرگەن ھەرقانداق ئادەم چۆچۈپ كېتەتتى ھەمدە ئىچىدە : «بۇ ئالۋاستى كۆزلۈك بىر غەلىتە مەخلۇق ئىكەنغۇ ! » دەپ ئويلايتتى .

ئۇنىڭ ئۇستىگە ، ئۆزىنىڭ ئالۋاستىلارغا ئوخشاپ كېتىدىغان-

لىقىنى ئۆزىمۇ ھېس قىلىپ قالدى ... كۆزگە ئاسانلا چېلىقىپ قالىدىغان بۇ ئەرۋاھ ئۇ پورتتىن بۇ پورتقا يۆتكىلىپ يۈرۈپ جېنىنى ساقلاشقا مەجبۇر بولدى .

ئۇنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى ھەممە كىشى دېگۈدەك بىلىپ كەتتى .

ئون سەككىز ياشقا كىرگەن يىلى ، سېللارىس بىر پورت بازىرىدىكى يۈك كېمىسىدىن بىر يەشىك تۇزلانغان كولباسا ئوغرىلاۋاتقاندا ، ئىككى كېمە خادىمى ئۇنى نەق مەيداندىلا تۇتۇۋالدى . ئاغزىدىن گۈپۈلدەپ ھاراق پۇراپ تۇرغان ئۇ ئىككىسى سېللارىسنى خۇددى ئەينى ۋاقىتتا دادىسى ئۇرغاندەك دۈمبالاشقا باشلىدى . قورقۇنچ ۋە غەزەپكە تولغان ئەسلىمىلەر ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا قايتىدىن ئۆزىنى كۆرسەتتى . ئۇ بىرنەچچە مۇشت بىلەنلا كېمە خادىمىدىن بىرىنىڭ بوينىنى ئوشتۇۋەتتى . ساقچىلار دەل ۋاقتىدا يېتىپ كەلگەچكە ، يەنە بىر كېمە خادىمى بۇنداق ئېچىنىشلىق قىسمەتتىن قۇتۇلۇپ قالدى .

ئىككى ئايدىن كېيىن ، ئۇ پۇتلىرىغا ئىشكەل سېلىنغان ھالەتتە ئاندورارادىكى بىر تۇرمىگە ئېلىپ كېلىندى .

تۇرمە ساقچىسى سوغۇقتىن دىر - دىر تىترەپ تۇرغان قىپيالىڭاچ سېللارىسنى كامېرغا ئىتتىرىپ كىرگۈزگەن چاغدا ، كامېردىكى باشقا جىنايەتچىلەر «سەن ئاقلىقىڭدىن بەئەينى ئالۋاستىغىلا ئوخشايدىكەنسەنغۇ . قاراڭلار بۇ ئەرۋاھقا ! ئۇ بۇ يەرنىڭ تاملىرىدىن شۇڭغۇپ چىقىپ كېتەلىشى مۇمكىن !» دېيىشىپ كەتكەنىدى .

ئارىدىن ئون ئىككى يىل ئۆتۈپ كەتكەن بۇگۈنكى كۈندە ، ئۇ ئۆزىنىڭ باشقا نورمال ئادەملەرگە ھەقىقەتەن ئوخشىمايدىغانلىقىنى ، روھى ۋە جىسمىنىڭ قۇرۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى ئاخىر ھېس قىلدى .

مەن بىر ئالۋاستى .

مەندە ئېغىرلىق يوق .

مەن بىر ئەرۋاھ ... چىرايىمدا ئالۋاستىلارغا ئوخشاش قان دىدارى يوق ... مەن شەرقتىكى قۇياش دۇنياسىغا قاراپ كېتىۋاتقان بىر ئەرۋاھ .

بىر كۈنى كەچتە كامېردىكى باشقا جىنايەتچىلەرنىڭ ۋاراڭ - چۇرۇڭى بۇ «ئالۋاستى» نى ئويغىتىۋەتتى . ئۇ ئۆزى ياتقان يەرنى قانداقتۇر بىر غايىب كۈچنىڭ تەۋرىتىۋاتقانلىقىنى ، تاش كامېرنىڭ مەزمۇت تاملىرىنى قانداقتۇر بىر كۈچلۈك قولنىڭ مىدىرلىتىۋاتقانلىقىنى دەماللىقتا ئاڭقرالمىدى . ئۇ ئورنىدىن تۇرۇشغىلا ، ناھايىتى يوغان بىر تاش ئۇ بايا ئۇخلىغان يەرگە گۈپپىدە چۈشتى . سېللارىس بۇ تاشنىڭ نەدىن چۈشكەنلىكىنى بىلىپ بېقىش ئۈچۈن بېشىنى كۆتۈرۈپ تورۇس تەرەپكە قارىدى ، تورۇستا يوغان بىر كاۋاك پەيدا بولغان ، ئۇنىڭ سىرتىدا ئۆزى ئون نەچچە يىلدىن بېرى كۆرۈپ باقمىغان ئاي كۈلۈمسىرەپ قاراپ تۇراتتى .

يەر توختىماي تىترەۋاتقان ئاشۇ پەيتتە ، «ئالۋاستى» ھېلىقى كاۋاكتىن سۇغۇرۇلۇپ چىقىپ ، ئۆزىنى پايانسىز زېمىننىڭ قوينىغا ئاتتى ، تاغ قاپتىلىدىن يۇگۈرۈپ ئۆتۈپ ئورمانىنىڭ ئىچىگە كىردى . ئۇ بىر كېچە توختىماي يۇگۈردى ، ئاچلىق ھەم چارچاشتىن باشلىرى قېيىپ كەتتى .

تاڭ سۈزۈلگەندە — ئۇ ماغدۇرىدىن كېتىپ يىقىلىپ قالاي دېگەن چاغدا ، ئۆزىنىڭ تۆمۈر يول يېنىدىكى بىر بوش جايغا كېلىپ قالغانلىقىنى سەزدى ھەمدە تۇن سەيلىسى قىلىۋاتقان ئادەمدەك دەلدەڭشىگىنىچە تۆمۈر يول تەرەپكە قاراپ ماڭدى . بىر قۇرۇق ۋاگوننىڭ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ ، بىرئاز ئارام ئېلىۋېلىش ئۈچۈن ئۇنىڭغا ئۆمىلەپ كىرىۋالدى . ئۇ ئۇيقۇدىن ئويغانغاندا ، پويىز بىر خىل سۈرئەتتە ئالغا قاراپ كېتىۋاتاتتى . «قانچىلىك ۋاقىت ئۆتكەندۇ ؟ ھېلىقى يەردىن قانچىلىك يىراقلاپ كەتكەندىمەن ؟ — ئۇنىڭ ئاشقازىنى ئېچىشىپ ئاغرىشقا باشلىدى ، — ئۆلۈپ قالامدىم

نېمە؟» ئۇ ۋاگوندىن سەكرەپ چۈشۈۋالدى ۋە ئۇستىبېشى قان ھالەتتە بىر كىچىك كەنتنىڭ يېنىغا بېرىپ، يەيدىغان نەرسە تاپماقچى بولدى، بىراق تاپالمىدى. ئۇ پۈتۈنلەي ماغدۇرىدىن كەتكەچكە، ئالدىغا بىر قەدەممۇ چامدىيالماي، يولنىڭ بويىغا گۈپپىدە يېقىلىپ چۈشتى، ئۇ ھوشىدىن كەتكەنىدى.

نۇر غۇۋا چاقناشقا باشلىدى، «ئالۋاستى» ئۆزىنىڭ ئۆلگىنىگە قانچىلىك ۋاقىت بولغانلىقىنى ئويلاپ كەتتى. «بىر كۈن؟ ئۈچ كۈن؟» بۇلارنىڭ ھېچقايسىسى مۇھىم ئەمەس ئىدى. ئۇ يانتاق كارىۋات بۇلۇتتەك يۇمشاق، ئەتراپتىكى ھاۋادىن شامنىڭ خۇش ھىدى دىماغقا ئۇرۇلاتتى. كارىۋاتنىڭ يېنىدا ئىيسا ئۇنىڭغا سىنچىلاپ قاراپ تۇراتتى.

«مەن سېنىڭ قېشىڭدا، — دەۋاتاتتى خرىستوس، — تاش باشقا بىر يەرگە دومىلاپ كەتتى، سەن يەنە تىرىلدىڭ.»

ئۇ گاھ ئويغىنىپ، گاھ ئۇخلاۋاتاتتى. ئۇنىڭ بارلىق ھېس - تۇيغۇلىرىنى بىر قەۋەت تۇمان ئورىۋالغانىدى. ئۇ تەڭرىنىڭ مەۋجۇتلۇقىغا ئەزەلدىن ئىشىنىپ باقمىغان بولسىمۇ، لېكىن كۆز ئالدىدىكى مۇئەللەق بوشلۇقتا ئىيسا ئۇنىڭغا كۆزىنى ئۇزمەي قاراپ تۇراتتى. بىر چاغدا ئۇنىڭ يېنىدا ھەر خىل يېمەكلىكلەر پەيدا بولۇپ قالدى، «ئالۋاستى» ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى يەۋەتتى ھەمدە سۆڭەكلىرىگە ئەت قونۇۋاتقانلىقىنى سەزدى. ئۇ يەنە بىر ئۇخلاپ ئويغانغاندا، ئىيسا كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ مۇنداق دەۋاتاتتى: «بالام، سەن نىجاتلىققا ئېرىشتىڭ. بىزگە ئەگەشكەنلەرنى تەڭرى ئۆز پاناھىدا ساقلىغاي.»

ئۇ يەنە ئۇخلاپ قالدى.

ئازابلىق بىر چىرقىرىغان ئاۋاز «ئالۋاستى»نى تاتلىق ئۇيقۇدىن ئويغىتىۋەتتى. ئۇ كارىۋاتتىن ئىرغىپ چۈشتى - دە، كارىدورنى بويلىغىنىچە ئاۋاز چىقىۋاتقان تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى ھەمدە ئاشخانا ئۆيگە كىرىپ، بەستلىك بىر ئادەمنىڭ يەنە بىر پاكار

ئادەمنى ئۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆردى . ئۇ نېرى - بېرىسىنى سۈرۈشتۇرمەيلا ئۇدۇل بېرىپ ھېلىقى بەستلىك ئادەمنى تۇتۇۋالدى - دە ، ئۇنى كۈچەپ كەينىگە ئىتتىرىپ ، تامغا نىقتىۋالدى . ئۇ ئادەم «ئالۋاستى»نى پوپلارنىڭ كىيىمىنى كىيىۋالغان ھېلىقى ياش ئادەمنىڭ يېنىدا قالدۇرۇپ قويۇپ ، غىپلا قىلىپ قېچىپ كەتتى . ياش پوپنىڭ بۇرنى ئېغىر دەرىجىدە زەخمىلەنگەنىدى . «ئالۋاستى» ئۇستىبېشى قانغا مىلىنىپ كەتكەن پوپنى يەردىن كۆتۈرۈپ ئالدى ۋە ئۇزۇن ساپاغا ئاپىرىپ ياتقۇزۇپ قويدى .

— رەھمەت ساڭا ، دوستۇم ، — دېدى پوپ فرانسۇز تىلىدا سەل كېكەچىلەپ تۇرۇپ ، — ئۇنىڭ ئىبادەت ۋاقتىدا ئىئانە قىلىنغان پۇللارغا كۆزى قىزىرىپتىكەن . سەن ئۇخلاۋېتىپ فرانسۇزچە جۆيلۇدۇڭ . ئىسپان تىلىنمۇ بىلەمسەن ؟

«ئالۋاستى» بېشىنى چايقىدى .

— ئىسمىڭ نېمە ؟ — سورىدى پوپ يەنە ئانچە راۋان بولمىغان فرانسۇز تىلى بىلەن .

«ئالۋاستى» ئاتا - ئانىسى قويغان ئىسمىنى ئۇنتۇپلا كەتكەن ، نەچچە يىلدىن بېرى ئۇ پەقەت گۇندىپايلارنىڭ ۋارقىراپ - جارقىراپ تىللىغان ئاۋازىنىلا ئاڭلاپ كەلگەنىدى . پوپ كۈلۈۋەتتى :

— ئەنسىرىمە . ئىسمىم ماننوئېل ئارىنگاروسا . مەن مادرىدتىن كەلگەن بىر دىن تارقاتقۇچى . كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۇشمىسى مېنى بۇ يەرگە بىر خاس چېركاۋ سالدۇرۇش ئۈچۈن ئەۋەتكەن .

— مەن شۇ تاپتا نەدە ؟ — دەپ سورىدى «ئالۋاستى» پەس ئاۋازدا .

— ئوۋنىدتا . ئىسپانىيىنىڭ جەنۇبىدا .

— مەن بۇ يەرگە قانداق كەپقالدىم ؟

— بىرى سېنى ئىشكىمىنىڭ ئالدىغا تاشلاپ قويۇپتىكەن . سەن ئاغرىپ قاپسەن ، سېنى ئۆزۈم باقتىم . بۇ يەرگە كەلگىنىڭگە خېلى

كۈنلەر بولۇپ قالدى .

«ئالۋاستى» ئۆزىنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئالغان بۇ ئادەمگە ياشتىن - ئايىغىچە سەپسېلىپ قارىۋەتتى . شۇنچە يىللاردىن بېرى بىرەر ئادەم زاتى ئۇنىڭغا بۇنچىلىك مېھرىبانلىق كۆرسىتىپ باقمىغانىدى .

— رەھمەت سىزگە ، پوپ .

پوپ قانغا مىلىنىپ كەتكەن ئاغزىنى سىلىغىنىچە :

— رەھمەتنى مەن ساڭا ئېيتسام بولىدۇ ، بۇرادەر ، — دېدى .

ئەتىسى ئۇيقۇدىن ئويغانغاندا ، «ئالۋاستى»غا كۆز ئالدىدىكى دۇنيا تېخىمۇ ئېنىق كۆرۈندى . ئۇ كارىۋىتىنىڭ باش تەرىپىدىكى كېرىسىت بەلگىسىگە ئۇزاققىچە سىنچىلاپ قارىدى . كېرىستتىن ھېچقانداق سادا چىقمىسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا قانداقتۇر بىر خىل خاتىرجەملىك تۇيغۇسىنى پەيدا قىلىۋاتاتتى . ئۇ بېشىنى لىككىدە كۆتۈرۈپ ، كارىۋات بېشىدىكى ئۇستەلدە بىر گېزىت پارچىسىنىڭ تۈرغانلىقىنى كۆردى . بۇ بىر ھەپتە ئىلگىرى چىققان فرانسۇز تىلىدىكى گېزىت ئىدى . ئۇ گېزىتتىكى ماقالىنى ئوقۇ - ئوقۇمايلا قورقمىدىن جالاقلاپ تىترەپ كەتتى . ماقالىدە تاغلىق رايونىدىكى بىر تۈرمىنىڭ يەر تەۋرەشتە بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىغانلىقى ، تۈرمىدىكى نۇرغۇن خەتەرلىك جىنايەتچىلەرنىڭ قېچىپ كەتكەنلىكى يېزىلغانىدى .

ئۇنىڭ يۈرىكى گۈپۈلدەپ سوقۇپ كېتىۋاتاتتى . «مېنىڭ كىملىكىمنى پوپ بىلىپ بوپتۇ - دە ! » ئۇنىڭدا شۇ ھامان خېلى يىللاردىن بېرى كۆرۈلۈپ باقمىغان بىر خىل تۇيغۇ — خىجىللىق ھەم ئۆكۈنۈش تۇيغۇسى پەيدا بولدى . خىجىللىق ، ئۆكۈنۈش ۋە قايتا تۇتۇلۇپ قېلىشتىن قورقۇش تۇيغۇسى ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنىدىن سوغۇق تەر چىقىرىۋەتتى . ئۇ كارىۋاتتىن سەكرەپ چۈشتى . «*نەگە قاچسام بولار ؟* »

— «ھاۋارىيونلار تەزكىرىسى» دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى ئىشىك تەرەپتىن .

«ئالۋاستى» شارتتىدە بۇرۇلۇپ قارىدى ـ دە ، چۆچۈپ كەتتى . ياش پوپ ئىشكتىن كۈلۈمسىرىگىنىچە كىرىپ كېلىۋاتاتتى . ئۇ بۇرنىنى داكا بىلەن غەلىتىلا شەكىلدە تېڭىۋالغان ، قولىدا كونا بىر «ئىنجىل» تۇراتتى .

— مەن ساڭا فرانسۇزچە نۇسخىسىدىن بىرنى تېپىپ ئەكەلدىم . ھېلىقى بابقا بەلگە ئۇرۇپ قويدۇم .

«ئالۋاستى» گۈمانسىرىغان ھالدا ئۇنىڭ قولىدىكى «ئىنجىل» نى ئېلىپ ، بەلگە ئۇرۇپ قويۇلغان بابنى ئىزدەشكە باشلىدى .

«ھاۋارىيونلار تەزكىرىسى» 16 ـ باب ئىدى .

بۇ بابتا بايان قىلىنغىنى سېللارىس ئىسىملىك بىر مەھبۇسنىڭ گۇناھسىزلار تەرىپىدىن يالغاچلىنىپ ھارغۇچە تاياق يېگەندىن كېيىن ، زىندانغا يېتىپ تەڭرىگە قەسىدە ئوقۇغانلىقى توغرىسىدىكى ھېكايە ئىدى . «ئالۋاستى» ئۇنى ئوقۇپ ئىككىنچى بۆلىكىگە كەلگەندە ، قورقۇنچتىن ئېغىر ئۇھسىنىپ قويدى .

«... تۈيۇقسىز يەر تەۋرەپ ، تۈرمىنىڭ ئىچى جالاقلاپ تىترەپ كەتتى . ئىشىك ھاڭغىرقاي ئېچىلدى . مەھبۇسلارنىڭ پۈتىدىكى ئىشكەللەرمۇ ئۆزلۈكىدىنلا بوشاپ كەتتى .»

ئۇ پوپقا لەيلىدە بىر قاراپ قويدى .

پوپ مۇلايىملىق بىلەن كۈلۈمسىرىدى .

— بۇرادەر ، بۇنىڭدىن كېيىن باشقا ئىسمىڭ بولمىسا ، مەن سېنى سېللارىس دەپ چاقىراي .

«ئالۋاستى» گاڭگىرىغان ھالدا بېشىنى لىڭشىتتى . سېللارىس . ئۇ ئۆز جىسمىغا قايتىدىن ئېرىشكەندى . «*مېنىڭ ئىسمىم سېللارىس .*»

— ناشتىلىق يەۋال ، — دېدى پوپ ، — مېنىڭ چېركاۋ

سېلىشتۇرغا يارەملىشىمەن دەيدىكەنسەن ، چوقۇم تولۇق ماغدۇرۇڭغا كېلىشىڭ كېرەك .

ئوتتۇرا يەر دېڭىزىنىڭ يەر يۈزىدىن ئىككى مىڭ ئىنگلىز چىسى ئېگىزلىكتىكى ھاۋا بوشلۇقىدا ئىتالىيە ئاۋىئاتسىيە شىركىتىنىڭ 1618 - نومۇرلۇق نۆۋەتچى ئايروپىلانى ھاۋادا شىددەتلىك ئېقىم پەيدا بولغانلىقى سەۋەبلىك يۈقىرى - تۆۋەن تەۋرىنىشكە باشلىۋىدى ، يولۇچىلار جىددىيلەشكەنلىكىدىن كىرپىدەك تۆگۈلۈپ كەتتى . بىراق ، ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا بۇ ئىشلارغا دىققەت قىلمىغاندەك ئولتۇراتتى . ئۇنىڭ باشتىن - ئاخىر ئويلاپ كېلىۋاتقىنى كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ كەلگۈسىدىكى ئىستىقبالى ئىدى . پارىژدىكى پىلاننىڭ قانداق مېڭىۋاتقانلىقىنى ئۇنىڭ شۇنداق بىلگۈسى كېلىۋاتاتتى . سېللارىسقا تېلېفون بېرىپ بېقىشنى نەچچە قېتىم ئويلىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنداق قىلمىدى . چۈنكى ، ئۇ ئىشلارغا ئۇستازى مەسئۇل ئىدى .

— بىخەتەرلىكىڭنى ئويلاپ شۇنداق دەۋاتىمەن ، — دېگەندى ئۇستازى ئۇنىڭغا فرانسۇزچە تەلەپپۇز ئارىلاش ئىنگلىز تىلى بىلەن چۈشەندۈرۈپ ، — مەن ئېلېكترونلۇق ئالاقىلىشىش ئۇسكۇنىلىرىنى ئوبدان چۈشىنىمەن ، ئۇلارنى ئوغرىلىقچە ئاڭلىۋالغىلى بولىدىغانلىقىنىمۇ بىلىمەن . ئەگەر شۇنداق ئىش بولۇپ قالسا ، ئۇ ساڭا نىسبەتەن ئاپەت خاراكتېرلىك ئاقىۋەتنى ئەكېلىدۇ .

بۇنىڭ ئورۇنلۇق گەپ ئىكەنلىكىنى ئارىنگاروسا بىلەتتى . ئۇنىڭ ئۇستازى تولىمۇ ئېھتىياتچان ئادەم ئىدى . ئۇ ئارىنگاروساغا ئۆزىنىڭ ھەقىقىي سالاھىيىتىنى ئەزەلدىن ئاشكارىلاپ باقمىغان بولسىمۇ ، لېكىن نۇرغۇن ئەھمىيەت ئۇنىڭ بۇيرۇقىنىڭ شەكسىز توغرا ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ تۇراتتى . نېمىلا دېگەنبىلەن ، «زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ يۇقىرى قاتلىمىدىكى تۆت ئەرباب»

قا ئائىت مەخپىي ئاخباراتنىمۇ دەل شۇ قولغا چۈشۈرگەنىدى . بۇ قېتىمقى ھەرىكەتنى ئۇ تەشكىللىگەن نۇرغۇن غەلىبىلىك ھەرىكەتلەرنىڭ بىرى دېيىشكىلا بولاتتى . شۇڭا ، ئېپىسكوپ ئۇنىڭ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ھېلىقى ئالاھىدە ئولجىنى چوقۇم قولغا چۈشۈرەلەيدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى .

ئۇستازى ئۆتكەندە ئۇنىڭغا :

— ئېپىسكوپ ، مەن ھەممىنى ئورۇنلاشتۇرۇپ قويدۇم . پىلانىمنى ئوڭۇشلۇق ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن ، سەن چوقۇم سېلىرىسىڭ بۇ بىرنەچچە كۈن ئىچىدە مەن بىلەنلا ئالاقىلىشىشقا ، مېنىڭ بۇيرۇقۇمنىلا ئاڭلىشقا ئىجازەت بېرىشىڭ كېرەك . ئىككىڭلارنىڭ ئالاقىلىشىشىڭلارغا رۇخسەت يوق . مەن ئۇنىڭ بىلەن بىر بىخەتەر ئۇسۇلدا ئالاقىلىشىمەن ، — دېگەنىدى .

— سىز ئۇنى ھۆرمەتلەمسىز ؟ ئۇنىڭغا ياخشى مۇئامىلە قىلامسىز ؟

— بىر ساداقەتمەن ئادەم ، ئەلۋەتتە ئەڭ ئالىي ھۆرمەتكە نائىل بولۇشى كېرەك .

— ئۇنداقتا ياخشى ، مەن چۈشەندىم . بۇ قېتىمقى ھەرىكەت ئاياغلاشمىغۇچە ، مەن سېلىرىس بىلەن ھەرگىز پاراڭلاشمايمەن .

— مەن سېنىڭ سالاھىيىتىڭ بىلەن سېلىرىسنىڭ سالاھىيىتىنى ، شۇنداقلا ئۆزۈمنىڭ مەبلىغىنى قوغداپ قېلىش ئۈچۈن شۇنداق قىلىۋاتىمەن .

— ئۆزۈمنىڭ مەبلىغىنى ؟

— ئېپىسكوپ ، ناۋادا سەن بۇ پىلانىڭنى ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالىنى ۋاقتىدا بىلىشكە ئالدىراپ كېتىپ تۇرمىگە كىرىپ قالساڭ ، ماڭا بېرىدىغان خىراجەتنى ئاجرىتىشقا ئامالسىز قالىسەن .

ئېپىسكوپ كۈلۈۋەتتى :

— توغرا ، بىزنىڭ ئارزۇيىمىز بىر ، ئىشلىرىمىز ئوڭغا

تارتقاي ، ئىلاهىم .

«يىگىرمە مىليون ياۋرو .» ئېپىسكوپ ئايروپىلان دېرىزىسىدىن سىرتقا قارىغىنىچە يەنە خىيالغا كەتتى . بۇ سان ئامېرىكا دوللىرىنىڭ سانىدىن ئانچە پەرقلەنمەيتتى .

«شۇنچىۋالا مۇھىم ئىشنىڭ ئالدىدا ئۇنچىلىك پۇل تىلغا ئېلىشقىمۇ ئەرزىمەيدۇ .»

ئۇ ئۇستازى بىلەن سىياسىي ھەرگىز مەغلۇپ بولمايدىغانلىقىغا يەنە بىر قېتىم ئىشەندى . پۇل بىلەن ئېتىقادنىڭ كۈچىگە بىرنېمە دېگىلى بولمايتتى .

ئون بىرىنچى باب

— پەقەتلا بىر رەقەم ئويۇنى ئىكەن؟ — بېيزۇ فاچى سوفىي ئائىلىقا غەزەپ بىلەن تىكىلىپ قارىدى ، ئۇنىڭ بۇ خۇلاسىگە پەقەتلا ئىشەنگۈسى كەلمەيۋاتاتتى ، — رەقەم ئويۇنى؟ سىز سونۇئېينىڭ شىفىرىنى ئۆزىڭىزنىڭ كەسپىي نۇقتىڭىزدىن تەھلىل قىلىپ بىر خىل رەقەملىك بىمەنە چاقچاق دەپ خۇلاسە چىقاردىڭىزما؟

بۇ ئايالنىڭ نېمىشقا بۇنداق قوپال ئىكەنلىكىنى ئۇ پەقەتلا چۈشىنەلمەيۋاتاتتى . سوفىينىڭ ھېچقانداق ئىجازەتسىزلا كۆرگەزمىخانىغا ئۇسۇپ كىرىپ فاچىنى ئىزدىگەنلىكىنىغۇ قويۇپ تۇرايلى ، ئەمدى كېلىپ ئۇنىڭ سونۇئېي ھاياتىنىڭ ئاداققى دەقىقىلىرىدە توساتتىنلا ئىلھامى قوزغىلىپ كىشىلەرگە قالدۇرۇپ كەتكەن «ئادەتتىكى بىر رەقەم ئويۇنى ئىكەن» دەپ يۇرگىنى نېمىسىدۇ؟

— بۇ شىفىر ، — دەپ چۈشەندۈردى سوفىي دەرھاللا فرانسۇز تىلىدا ، — ئاددىيلىقتا ھەرقانداق بالىلار ئويۇنىنمۇ بېسىپ چۈشىدىكەن . ياك سونۇئېي بىزنىڭ بۇنى ناھايىتى تېزلا يېشەلەيدىغىنىمىزنى چوقۇم پەرەز قىلىپ بولغان ، — ئۇ مايكىسىنىڭ يانچۇقىدىن بىر كىچىك قەغەزنى چىقىرىپ فاچىغا بەردى ، — مانا بۇ يېشىش نەتىجىسى .

فاچى قەغەزگە سىنچىلاپ قارىدى .

1—1—2—3—5—8—13—21

— مۇشۇما؟ — دېدى فاچى زەردە بىلەن ، — سىز بۇ سانلارنى رېتى بىلەن تىزىپلا قويۇپسىزغۇ .

سوفي خۇددى ھېچ ئىش بولمىغاندەك مەنمەنلىك ئارىلاش كۈلۈمسىرەپ قويدى :

— شۇنداق .

فاچى ئۆزىنى بېسىۋېلىشقا خېلىلا تىرىشقان بولسىمۇ ، لېكىن ئاۋازى يەنىلا قوپال چىقىپ كەتتى :

— سوفي خېنىم ، بۇنىڭ زادى نېمىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدىغانلىقىنى مەن پەقەتلا بىلەلمىدىم ، گەپنىڭ پوسكاللىسىنىلا دەڭا !

ئۇ بىر نەرسىدىن ئەنسىرىگەندەك لاندونغا قاراپ قويدى . لاندون بىرنەچچە قەدەم نېرىدا يان تېلېفونىنى قولىقىغا يېقىپ تۇراتتى ، دېمەك ، ئۇ ئامېرىكا ئەلچىخانىسىدىن ئەۋەتىلگەن ئۇچۇرنى تېخى ئاڭلاپ بولالمىغاندەك قىلاتتى . ئۇنىڭ چىرايىنىڭ تاتىرىپ كېتكەنلىكىنى كۆرگەن فاچى «ئەلچىخانىدىن ياخشى خەۋەر كەلمىگەن ئوخشايدۇ» دەپ ئويلىدى .

— رازۋېدكىچىلار باشلىقى ، — دېدى سوفي سەل كەسكىن تەلەپپۇزدا ، — قولىڭىزدىكى بۇ بىر گۇرۇپپا سان ئەمەلىيەتتە ماتېماتىكا تارىخىدىكى ئەڭ مەشھۇر بىر رەقەملەر تىزمىسى .

رەقەملەرگىمۇ «مەشھۇر» دېگەن سۆزنىڭ ئىشلىتىلىدىغانلىقىنى فاچى ئىلگىرى ئاڭلاپ باقمىغانىدى ، سوفىينىڭ تەلەپپۇزىدىكى ھۆرمەتسىزلىك ئۇنىڭ تېخىمۇ جېنىغا تەگدى .

— بۇ قىبوناسسىنىڭ رەقەم تىزمىسى ، — دېدى سوفي فاچىنىڭ قولىدىكى قەغەزنى ئىشارەت قىلىپ تۇرۇپ ، — ئۇنىڭدا پۈتۈن سان ئاساس قىلىنغان ، ئۇنىڭدىكى ھەربىر رەقەم ئالدىدىكى ئىككى رەقەمنىڭ جۇغلانمىسىغا تەڭ .

فاچى قەغەزدىكى سانلارغا قايتىدىن بىر كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى . دەرۋەقە ، ھەربىر سان ئالدىدىكى ئىككى سانىنىڭ يىغىندىسىغا باراۋەر ئىدى ، لېكىن فاچى بۇنىڭ سونۇئېينىڭ ئۆلۈمى بىلەن قانداق مۇناسىۋىتى بارلىقىنى پەقەتلا ئويلاپ

يېتەلمىدى .

— داڭلىق ماتېماتىكا ئالىمى لىئوناردو فىبوناسسى بۇ رەقەملەر تىزمىسىنى 13 - ئەسىردە ئوتتۇرىغا قويغان . سونۇئېپي پولىغا يېزىپ قويغان سانلارنىڭ ھەممىسى فىبوناسسىنىڭ ئاشۇ رەقەملەر تىزمىسىغا تەۋە ئىكەن . مېنىڭچە ، بۇ ھەرگىزمۇ تاسادىپىي ماس كېلىپ قېلىش ئەمەس .

فاچى بۇ ياش ئايالغا تىكىلىپ قارىغىنىچە بىردەم تۇرۇپ كەتتى .

— ياخشى ، ئەگەر بۇ تاسادىپىي ماس كېلىپ قېلىش بولمىسا ، ئۇنداقتا سىز دەپ بېقىڭا ، ياكى سونۇئېپي نېمە ئۈچۈن بۇنى يېزىپ قويىدۇ ؟ ئۇ شۇ ئارقىلىق نېمە دېمەكچى ؟ بۇ نېمىدىن بېشارەت بېرىدۇ ؟

سوفي مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— ھېچنېمىدىن بېشارەت بەرمەيدۇ . مەسىلە دەل مانا مۇشۇ يەردە . قولىڭىزدىكى ئۇ سانلار ئەمەلىيەتتە ناھايىتى ئاددىي بىر شىفىر ئويۇنى ئىكەن . بۇ خۇددى بىر داڭلىق شېئىرنى كومپيۇتېردا قالايمىقان ئۇرۇپ چىقىرىپ ، ئاندىن بىرىگە «بۇ قايسى شېئىر ؟» دەپ كۆرسەتكەنگە ئوخشاشلا ئىش .

فاچى قاپاقلىرىنى تۇرگەن ھالدا ئالدىغا بىر قەدەم چامدىدى ، ئۇنىڭ تەھدىت تۇسىنى ئالغان چىرايلى سوفىينىڭ يۈزىگە تېگىپ كېتەيلا دەپ قالدى .

— بۇنىڭدىنمۇ قانائەتلىنەرلىكرەك جاۋاب بەرگەن بولسىڭىز ياخشى بولاتتى ، سوفي خېنىم .

سوفىينىڭ چىرايىدىمۇ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان بىر خىل قەتئىيلىك ئەكس ئەتتى :

— رازۋېدكىچىلار باشلىقى ، مەن ئەسلىي بۇگۈن ياكى سونۇئېپينىڭ بۇ شىفىر ئويۇنىنى يېشىپ بەرسەم سىزنى ئانچە - مۇنچە خۇش بولۇپ قالارمىكىن دەپ ئويلىغانىدىم . قارىغاندا ، سىز بۇ چۇشەندۇرۇشنى ياقتۇرمىغان ئوخشايسىز . مەن بۆلۈم

مۇدىرىمىزغا سىزنىڭ ئەمدى بىزنىڭ ھەمكارلىشىشىمىزغا موھتاج ئەمەسلىكىڭىزنى دەپ قويسام بولغۇدەك .

ئۇ گېپىنى تۈگىتىپ ، بۇرۇلۇپلا كەينىگە قاراپ ماڭدى .

فاچى ھاڭۋاققىنىچە ئۇنىڭ كەينىدىن قاراپلا قالدى . «*ئۇ ئېلىشىپ قالدىمۇ نېمە ؟*»

سوفى نائىف نېمىنىڭ «ئۆز - ئۆزىنى ھالاك قىلىش سەپىرى» دەپ ئاتىلىدىغانلىقىغا باشقىدىن تەبىر بېرىپ قويغاندەك قىلاتتى .

فاچى بۇرۇلۇپ لاندونغا قارىدى . لاندون تېخىچە تېلېفونىنى قولىغا تۇتۇپ تۇراتتى ، ئۇنىڭ چىرايى بايىقىدىنمۇ بەكرەك تاتىرىپ كەتكەنىدى . «*ئامېرىكا ئەلچىخانىسى*» بۇ ئىسىم ھەر قېتىم تىلغا ئېلىنىسىلا ، فاچىنىڭ ئەرۋاھى قىرىق گەز ئۇچۇپ ، ئوغىسى ئۆرلەپ كېتەتتى .

ئۇ ئىككى تەرەپكە چېتىلىدىغان ئىشلاردا ئامېرىكا ئەلچىخانىسى بىلەن دائىم دېگۈدەك پۇت تېپىشىپ قالاتتى — ئۇنىڭ ھەممىدىن بەك كەيپىنى ئۇچۇرىدىغىنى ، ئامېرىكىلىق ساياھەتچىلەرگە قارىتا قانۇنىنى قاتاق ئىجرا قىلىش مەسلىسى ئىدى . فرانسىيە ئەدلىيە ساقچىلىرى ئۆز ئالدىغا زەھەر ئېلىپ يۈرگەن ئامېرىكىلىق ئوقۇغۇچىلارنى ، پاھىشە ئوينىغان تىجارەتچىلەرنى ۋە باشقىلارنىڭ ئۆيىنى ئوغرىلىقچە ماربغان ياكى ئۇلارنىڭ مال - مۈلكىنى بۇزغۇنچىلىققا ئۇچراتقان ساياھەتچىلەرنى كۈندە دېگۈدەك قولغا ئېلىپ تۇراتتى . قانۇن نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا ، ئامېرىكا ئەلچىخانىسى بۇنىڭغا ئوچۇق - ئاشكارا ئارىلىشالايتتى ھەمدە جىنايەت ئۆتكۈزگەن ئامېرىكا پۇقرالىرىنى دۆلىتىگە قايتۇرۇپ بېرەتتى ، ئۇ جىنايەتچىلەر ئامېرىكىدا ھېچقانچە ئېغىر جازاغا تارتىلمايتتى .

باش ئەلچىخانا دائىم ئاشۇنداق قىلاتتى .

«بۇ ئەدلىيە ساقچىلىرىنىڭ رولىنى پۈچەكلەشتۈرگەنلىك» دەپ ۋايسايتتى فاچى دائىم . «پارىژ مۇسابىقە رەسىملىك گېزىتى»

گه يېقىندا بىر ھەجۋىي رەسىم بېسىلغان بولۇپ ، ئۇنىڭدا فاچى ئامېرىكىلىق بىر جىنايەتچىنى چىشلەي دەپمۇ چىشلىيەلمەيۋاتقان بىر باغلاقلىق ئىتقا ئوخشىتىلغانىدى .

«بۇگۈن كەچ ھەرگىز ئۇنداق بولمايدۇ ، — دەپ خىتاب قىلدى فاچى ئۆز - ئۆزىگە ، — بۇگۈن مانا مەن يېڭىپ چىقمەن . »

لاندون قۇلىقىغا تۇتۇۋالغان تېلېفوننى ئاخىر ئۆچۈردى ، تۇرقىدىن خېلىلا بىئارام بولۇۋاتقىنى چىقىپ تۇراتتى .

— ئىشلار جايىدىمىكەن ؟ — دەپ سورىدى فاچى .

لاندون بىلىنەر - بىلىنمەس ھالدا بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى .

«دۆلىتىدىن يامان خەۋەر كەپقاپتۇ - دە » دەپ ئويلىدى فاچى . ئۇ يان تېلېفوننى قايتۇرۇپ ئېلىۋاتقاندا ، لاندوننىڭ پېشانىسىدە ئۇششاق تەر تامچىلىرىنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ قالدى .

— بىر دوستۇم··· — دېدى لاندون سەل تەمتىرىگەن ھالدا ، — ھادىسىگە ئۇچراپتۇ ، — ئۇ بىردەم ئىككىلىنىپ تۇرۇپ كەتتى ، — ئەتە ئەتىگەندىلا دۆلىتىمگە قايتىمسام بولمىدى .

ئۇنىڭ چىرايىدىكى چۆچۈش ئالامەتلىرىنىڭ راست ئىكەنلىكىدىن فاچى قىلچە گۇمانلانمىدى . لېكىن ، فاچى بۇ ئامېرىكىلىقنىڭ كۆزلىرىدىن ئاشكارىلاشنى خالىمايدىغان بىر خىل ۋەھىمىلىك تۇيغۇنى سەزگەنىدەك بولدى .

— بۇ خەۋەردىن مېنىڭمۇ كۆڭلۈم يېرىم بولۇۋاتىدۇ ، — دېدى ئۇ لاندونغا سىنچىلاپ قاراپ ، — قېنى ئولتۇرۇڭ .

ئۇ شۇنداق دېگەچ يان تەرەپتىكى ئۆزۈن ئورۇندۇقنى ئىشارەت قىلدى .

لاندون بېشىنى بىلىنەر - بىلىنمەس لىڭشىتىپ ئورۇندۇق تەرەپكە قاراپ ماڭدى ، ئەمما بىرنەچچە قەدەم مېڭىپلا توختاپ قالدى ، ئۇ شۇ تاپتا قانداق قىلارنى بىلەلمەيۋاتقانىدەكلا كۆرۈنەتتى .

— مەن تازىلىق ئۆيىگە كىرىپ چىقسام بوپتىكەن .

فاچى ئۇنىڭ بۇ ئەزمىلىكىدىن بىزار بولغانىدەك قوشۇمسىنى

تۇرۇپ قويدى .

— تازىلىق ئۆيىگە؟ ئەلۋەتتە بولىدۇ ، بىرنەچچە مىنۇت ئارام ئېلىڭلار ، — ئۇ كەينى تەرەپتىكى كارىدورنى قولى بىلەن كۆرسەتتى ، — تازىلىق ئۆيى ئاشۇ تەرەپتە ، مۇزىي باشلىقىنىڭ ئىشخانىسىنىڭ يېنىدا .

لاندون سەل ئىككىلىنىپ تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، كۆرگەزمىخانىنىڭ يەنە بىر تەرىپىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— مېنىڭچە ، ئاۋۇ ياقتىكى تازىلىق ئۆيى يېقىنەك قىلىدۇ ، — دېدى .

فاچى ئۇنىڭ گېپىنىڭ ئورۇنلۇق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى . ئۇلار كۆرگەزمىخانىنىڭ خېلىلا ئىچكىرىسىدە بولۇپ ، كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىككى تەرىپىدە بىردىن تازىلىق ئۆيى بار ئىدى .

— مەن بىللە باراي ، بولامدۇ؟

لاندون بېشىنى چايقىدى . ئۇ ئاللىبۇرۇن كۆرگەزمىخانىنىڭ تېخىمۇ ئىچكىرىسىگە قاراپ مېڭىپ بولغانىدى .

— بولدى ئاۋارە بولماڭ . مەن ئۇ يەردە بىرنەچچە مىنۇت يالغۇز تۇرۇۋالاي .

ئۇنىڭ ئۆزى يالغۇز كېتىۋەرگەنلىكىگە فاچىنىڭ قىلچە ئاچچىقى كەلمىدى . ئۇ شۇ تاپتا ناھايىتى خاتىرجەم ئىدى . چۈنكى ، كۆرگەزمىخانىنىڭ ئۇ تەرىپىدە ھېچقانداق چىقىش ئېغىزى يوقلۇقىنى ئۇ ئوبدان بىلەتتى . كۆرگەزمىخانىنىڭ بىردىنبىر چىقىش ئېغىزى ئۇلار بايا كىرگەن تۆمۈر رىشاتكىلىق ئىشىك ئىدى . فرانسىيىنىڭ ئوت ئۆچۈرۈش ۋە ئوتتىن مۇداپىئەلىنىش قانۇنىدا بۇنداق چوڭ ئورۇندا چوقۇم بىرنەچچە چىقىش ئېغىزى بولۇشى كېرەكلىكى ناھايىتى ئېنىق بەلگىلەنگەن بولسىمۇ ، لېكىن سونۇئېي بىخەتەرلىك مۇداپىئە سىستېمىسىنى قوزغاتقاندىن كېيىن ، باشقا چىقىش ئېغىزلىرىنىڭ ھەممىسى ئاپتوماتىك ھالدا تاقىلىپ قالغانىدى . بىخەتەرلىك سىستېمىسىنى ھازىرنىڭ ئۆزىدىلا ھەرىكەتتىن توختىتىپ ، ئۇ چىقىش ئېغىزلىرىنى ئاچقان ھالەتتىمۇ

ھېچقانداق چاتاق چىقمايتتى — سىرتتىكى ئىشىكلەر شۇنداقلا ئېچىلغان ھامان سىگنال ئاۋازى ياڭرايتتى . ساقچىلارمۇ ئۇ يەرنى بىردەمدىلا قورشاپ بولاتتى . شۇڭا ، لاندوننىڭ فاچىدىن رۇخسەتسىز چىقىپ كېتەلىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى .

— مەن سونۇئېپ ئەپەندىنىڭ ئىشخانىسىدا تۇرۇپ تۇراي ، — دېدى فاچى ، — سىزمۇ ئۇدۇل شۇ يەرگە بېرىڭ ، لاندون ئەپەندى . بىز دېيىشىدىغان يەنە نۇرغۇن ئىش بار .

لاندون قولى بىلەن ماقۇللۇق ئىشارىسىنى بىلدۈرۈپ قويۇپ ، قاراڭغۇلۇق ئىچىدە غايىب بولدى .

فاچى كەينىگە ئۆرۈلۈپ ماڭدى . تۆمۈر رىشاتكىنىڭ ئاستىدىن ئۆمىلەپ ئۆتۈپ ، كۆرگەزمىخانىدىن چىقتى ـ دە ، چىشلىرىنى غۇچۇرلاتقىنىچە ئۇدۇل سونۇئېپنىڭ ئىشخانىسىغا كىرىپ :

— سوفىي نائىفنى كىم كىرگۈزدى ؟ — دەپ ۋارقىرىدى .

كوللېت :

— ئۇ سىرتتىكى ساقچىلارغا ئۆزىنىڭ شىفىرنى يەشكەنلىكىنى ئېيتىپتۇ ، — دەپ جاۋاب بەردى . فاچى ئەتراپقا بىر قۇر كۆز يۈگۈرتۈۋەتتى :

— ئۇ كەتتىما ؟

— ئۇ سىز بىلەن بىللە ئىدىغۇ ؟

— كەتتى .

فاچى يىراقتىكى قاراڭغۇ كارىدورغا قاراپ قويدى . سوفىي ئاشۇ مىجەزىدە سىرتتىكى باشقا رازۋېدكىچىلار بىلەن پاراڭلىشىپ تۇرۇشنى ھەرگىز ياقتۇرمايتتى .

فاچى كىرىش ئېغىزىدىكى قاراۋۇللارغا سوفىينى ئىشىك ئالدىدا توسۇۋېلىپ ئۆزىنىڭ قېشىغا ئەكىرىش توغرۇلۇق بۇيرۇق چۈشۈرۈشنى خىيالىغا كەلتۈردىيۇ ، يەنە تۇرۇپلا بۇ نىيىتىدىن يېنىپ قالدى . ئەمەلىيەتتە ، بۇ ئۇلارنىڭ ئۆزىنى كۆرسەتكۈسى كېلىپ قالغانلىقىدىن باشقا نەرسە ئەمەس ئىدى . ئۇنىڭغا بۇگۈنكى ئاۋارىچىلىكلەرمۇ يېتىپ ئاشاتتى .

«ئۇنىڭ ئەدىپىنى كېيىن بېرىمەن» دەپ پىچىرلىدى ئۆز - ئۆزىگە ئۇ ، كۆڭلىدە بولسا سوفىينى ئاللىبۇرۇن تىللاپ - نوقۇشلاپ ئىشتىن ھەيدەپ بولدى . سونۇئېينىڭ شىرەسى ئۇستىدىكى چەۋەندازنىڭ ھەيكىلىگە بىر قۇر قارىۋەتكەندىن كېيىن ، بۇرۇلۇپ كوللېتتىن سورىدى :

— ئۇ باردۇ ؟

كوللېكت ئالدىراپ بېشىنى لىڭشىتتى ھەمدە يان كومپيۇتېرنىڭ ئېكرانىنى فاچى تەرەپكە بۇراپ قويدى . بىر قىزىل چېكىت ئېكراندىكى «ئاممىۋى ھاجەتخانا» دېگەن بەلگە بار ئۆيدە پارقىراپ تۇراتتى .

— ياخشى ، — دېدى فاچى ، ئاندىن بىر تال تاماكىنى تۇتاشتۇرۇپ ، گۇس - گۇس دەسسىگىنىچە چوڭ زالغا قاراپ ماڭدى :

— مەن تېلېفون بېرىۋېتەي . لاندون ھاجەتخانىدىن باشقا ھېچ يەرگە بارمىسۇن .

ئون ئىككىنچى باب

روبېرت لاندون گاڭگىرىغان ھالدا كارىدورنىڭ بۇ بېشىغا قاراپ ماڭدى . ئۇنىڭغا بېشى ئېغىرلاپ ، پۈتلىرى يېنىكلەپ كەتكەندەكلا تۇيۇلۇۋاتاتتى . سوفىينىڭ تېلېفوندا قالدۇرغان سۆزلىرى ھېلىمۇ ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە ياڭرىماقتا ئىدى . كارىدورنىڭ ئەڭ چېتىدىكى ۋېۋىسكىدا خەلقئارادا ئومۇمىيۈزلۈك قوللىنىۋاتقان ھاجەتخانا بەلگىسى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى . لاندون سىرلىق ئوردىغىلا ئوخشايدىغان نۇرغۇن ئايرىما رايونىنى كېسىپ ئۆتۈپ ، ئۇدۇل شۇ تەرەپكە قاراپ مېڭىۋەردى . بۇ ئايرىما رايونلارغا ئېسىپ قويۇلغىنى پۈتۈنلەي ئىتالىيىنىڭ ماي بويىاق رەسىملىرى بولۇپ ، ھاجەتخانا بۇ رايونلارنىڭ ئەڭ چېتىدىكى كۆزگە ئاسان چېلىقمايدىغان بىر جايدا ئىدى .

لاندون ئەرلەر ھاجەتخانىسىنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ كىرىپ ، چىراغنى ياقتى .

ھاجەتخانىدا بىرمۇ ئادەم يوق ئىدى .

ئۇ قول يۇيۇش ئورنىغا كېلىپ ، ئۆزىنى بىرئاز سەگىتىۋېلىش مەقسىتىدە يۈزىنى سوغۇق سۇ بىلەن يۇدى . كۆزىنى چاقىدىغان چىراغ نۇرى ھاجەتخانىنىڭ فارفور خىش چاپلانغان تاملىرىدىن ئەكس نۇر چاقنىتىپ تۇراتتى . ھاجەتخانىنىڭ ئىچىنى قويۇق ئاممىياك پۇرىقى قاپلاپ كەتكەنىدى . ئۇ قولىنى سۈرتۈۋاتقاندا ، ھاجەتخانا ئىشىكى تۇيۇقسىزلا «غىچ» قىلىپ ئېچىلدى . لاندون چۆچۈگەن ھالدا شارتتىدە كەينىگە بۇرۇلۇپ قارىدى .

سوفىي نائىف كىرگەنىدى ، ئۇنىڭ يېشىل كۆزلىرىدىن

ئەندىشە ۋە قورقۇش ئالامەتلىرى بىلىنىپ تۇراتتى .

— خۇداغا شۈكۈر ، ئاخىر كەپسىز ـ دە ! بىزگە كۆپ ۋاقىت قالمىدى !

لاندون مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىنىڭ بۇ شىفىر يەشكۈچىسىگە ھەيران بولغىنىچە قاراپ تۇرۇپ قالدى . بىرنەچچە مىنۇت ئىلگىرى لاندون ئۇنىڭ تېلېفونىدا قالدۇرغان سۆزلىرىنى ئاڭلاپ ، «يېڭى كەلگەن بۇ شىفىر يەشكۈچىنىڭ نېرۋىسى تازا جايىدا بولمىسا كېرەك» دەپ ئويلىغان ، ئەمما ئۇنىڭ : «بۇ گەپلەرنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ھېچقانداق ئىنكاستا بولماڭ ، ئۆزىڭىزنى ئىلگىرىكىدەكلا سالماق تۇتۇڭ . سىزنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىڭىز ئىنتايىن خەتەرلىك . شۇڭا ، چوقۇم مېنىڭ دېگىنىم بويىچە ئىش كۆرۈڭ» دېگەن گەپلىرىدىن بۇنىڭ ھەرگىزمۇ ئادەتتىكى چاقچاق ئەمەسلىكىنى ھېس قىلغان ، كۆڭلىدە دەرگۇمان بولغان بولسىمۇ ، لېكىن يەنىلا ئۇنىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە ئىش كۆرۈش قارارىغا كەلگەن ، فاچىغا : «بىر دوستۇم ھادىسىگە ئۇچراپتۇ... » دەپ يالغان ئېيتىش ۋە مۇشۇ ھاجەتخانىغا كېلىشىمۇ پۈتۈنلەي سوفىينىڭ تېلېفونىدىكى كۆرسەتمىسى بويىچە بولغانىدى .

سوفىي ئۇنىڭ ئالدىغا كەلدى ، خېلى يوللارنى ئايلىنىپ كەلگەچكىمىكىن ، ئۇ ھېلىھەم ھاسىراپ تۇراتتى . چىراغ نۇرىدا لاندون ئۇنىڭ مۇلايىم لەۋلىرى ۋە چىرايلىق بۇرنىدىن تارىلىۋاتقان كۇچلۇك تىنىقنى ھېس قىلدى . سوفىينىڭ ئۆتكۈر كۆزلىرى ھەمدە باشقا ئەزالىرى كىشىگە ئىختىيارسىزلا رىنوئانىڭ گۈڭگا ئۇسلۇبتىكى سۈرەتلىرىنى ئەسلىتىپ قويياتتى . ئۇ سۈرەتلەردىكى پېرسوناژلار ئۇستىگە نېپىز شايى ئارتىۋالغان بولسىمۇ ، لېكىن بەدىنى يەنىلا ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى . بەدىنىنىڭ ئوچۇق يەرلىرىدە بولسا ئۆزگىچە بىر سىرلىقلىق ئەكس ئېتەتتى .

— لاندون ئەپەندى ، مەن ئەسلىي سىزنىڭ... — دەپ ئېغىز ئاچتى سوفىي يەنىلا ھاسىراپ تۇرۇپ ، — نازارەت ئاستىدا ، قاتتىق نازارەت ئاستىدا تۇرۇۋاتقىنىڭىزنى بايىلا ئەسكەرتىپ قويماي

دېگەنىدىم ، — ئۇنىڭ ئاۋازى ھاجەتخانىنىڭ ئىچىدە بۆلەكچىلا ياڭراق چىقىپ كەتتى .

— لېكىن ... بۇ نېمە ئۇچۇن ؟ — دەپ سورىدى لاندون . بۇنىڭ جاۋابىنى سوفىي بايا تېلېفوندىكى سۆزىدىلا دەپ بولغان بولسىمۇ ، لېكىن لاندون يەنىلا ئۇنىڭ ئۆز ئاغزىدىن ئاڭلاشقا تەقەززا بولۇۋاتاتتى .

— چۇنكى ، — دېدى سوفىي ئالدىغا بىر قەدەم چامداپ ، — فاچى سىزنى بۇ قاتىللىق دېلوسىدىكى ئاساسلىق گۇماندار قىلىپ بېكىتتى .

بۇنى ئاڭلىغان لاندون داڭقېتىپ قالدى . بۇ گەپ ئاڭلىماققىمۇ ناھايىتى بىمەنە ئىدى . سوفىي ئۇنىڭ بۇگۇن بۇ يەرگە بىر بەلگىشۇناس سالاھىيىتى بىلەن ئەمەس ، بەلكى جىنايەت گۇمانداری سۈپىتىدە چاقىرىپ كېلىنگەنلىكىنى ، مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىدىكىلەرنىڭ ھازىر مۇشۇنداق ئۇسۇلدا جىنايەت گۇمانداریلىرىدىن گەپ ئېلىشقا ئادەتلىنىپ قالغانلىقىنى ، ئۇلارنىڭ جىنايەت گۇمانداریلىرىنى مەخپىي نازارەت قىلىدىغانلىقىنى ، بۇ خىل مەخپىي كۆزىتىشنىڭ ئەمەلىيەتتە ئۇستىلىق بىلەن پىلانلانغان بىر ئالدامچىلىق ئىكەنلىكىنى سۆزلەپ بەردى . ئاندىن :

— چاپىنىڭىزنىڭ سول تەرەپتىكى يانچۇقىنى ئاختۇرۇپ باقسىڭىزلا ، ئۇلارنىڭ سىزنى نازارەت قىلىۋاتقانلىقىغا دائىر ئىسپاتنى تاپالايسىز — دېدى .

قانداقتۇر بىر ۋەھىمىلىك تۇيغۇدىن شۇ ھامان لاندوننىڭ مېڭىسى غۇۋزىدە بولدى . «چاپىنىمنىڭ يانچۇقىدا ؟» ئۇ ئۆزىنى گويا غايىبتىن بىر ئەپسۇن ئاڭلىغاندەكلا ھېس قىلىپ قالدى .

— ئاختۇرۇپ بېقىڭا !

لاندون بىر ئىشىنىپ ، بىر ئىشەنمىگەن ھالدا قولىنى چاپىنىنىڭ سول يانچۇقىغا سالدى . بۇ يانچۇقتا ئۇ ئەزەلدىن بىر نەرسە سېلىپ باقمىغانىدى . ئۇ شۇنچە ئاختۇرۇپمۇ ھېچ نەرسە تاپالمىدى . «ئۇ زادى نېمىگە ئېرىشمەكچىدۇ ؟» لاندون سوفىينىڭ

نېرۋىسىدا چاتاق بار ـ يوقلۇقىدىن گۇمانلىنىشقا باشلىدى . لېكىن ، دەل شۇ چاغدا ئۇنىڭ بارمىقىغا ئۇ ئۆزىنىڭ ئويلاپ باقمىغان كىچىك ھەم قاتتىق بىر نەرسە ئۇرۇلدى . لاندون ئۇنى دەرھال يانچۇقىدىن چىقىرىپ ، ھەيرانلىق ئىلكىدە سىنچىلاپ قاراپ كەتتى . بۇ تۇغما شەكىلدىكى بىر مېتال قۇرۇلما بولۇپ ، چوڭ ـ كىچىكلىكى قول سائىتىنىڭ باتارېيىسى بىلەن ئوخشاش ئىدى . بۇنداق نەرسىنى لاندون ئۆمرىدە تۇنجى قېتىم كۆرۈۋاتاتتى .

— بۇ ؟...

— يەر شارى سۇنئىي ھەمراھى ئارقىلىق نۇقتىلىق ئىز قوغلاش ئەسۋابى ، — دېدى سوفىي ، — ئۇ ئۆزىنىڭ ئورنى توغرىسىدىكى ئۇچۇرنى مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىدىكىلەر كۆزىتىۋاتقان سۇنئىي ھەمراھ ئارقىلىق ئورۇن بەلگىلەش سىستېمىسىغا توختىماي يوللاپ تۇرىدۇ . يەر شارىنىڭ ھەرقانداق يېرىدە ئۇ يەتكۈزگەن ئۇچۇردىكى خاتالىق پەرقى ئىككى ئىنگلىز چىسىدىن ئېشىپ كەتمەيدۇ . ئۇلار سىزنى مۇشۇ كۆرۈنمەس يېپىق باغلىۋاپتۇ . مېھمانسارايغا سىزنى ئالغىلى بارغان ھېلىقى ساقچى سىز ياتاقتىن چىقىشتىن ئىلگىرىلا ، بۇ نەرسىنى چاپىنىڭىزنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ قويۇپتىكەن .

لاندون ئۆزىنىڭ ياتاقتىكى ۋاقتىنى خىيالىغا كەلتۈردى ... شۇ چاغدا ئۇ ئالدىراپ ـ تېنەپلا يۇيۇنۇپ چىققان ، ئاندىن كىيىملىرىنى كىيگەن ، مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىنىڭ ھېلىقى ئادىمى ياتاقتىن چىقىدىغان چاغدا : «سىرت بەك سوغۇق ، لاندون ئەپەندى ، پارىژنىڭ ئەتىياز پەسلى سىلەر ناخشا قىلىپ ئېيتقاندەك ئۇنچۇالا ئىللىق ئەمەس » دېگەن ھەمدە چاقماق چاپانىنى ئۇنىڭغا ئەدەپ بىلەن سۇنۇپ بەرگەن ، لاندون رەھمەت ئېيتىپ ، چاپانىنى كىيىۋالغاندى .

سوفىينىڭ زېيتۇن رەڭ كۆزلىرى لاندونغا مىختەك تىكىلىپ تۇراتتى .

— مەن سىزنىڭ فاجىئەڭ ئالدىدا يانچۇقلىرىڭىزنى ئاختۇرۇپ يۇرۇشىڭىزدىن ئەنسىرىگەچكە ، بايا بۇ نەرسىنىڭ گېپىنى دېمىگەن .

سىزنىڭ بۇنى ئەمدى بايقاپ قالغانلىقىڭىزنى فاچى ھازىر خىيالىغىمۇ كەلتۈرمەيدۇ .

لاندون بۇ گەپكە قانداق ئىنكاس قايتۇرۇشنى بىلەلمەي قالدى .

— ئۇلار سىزنى قېچىپ كېتىشى مۇمكىن دەپ قارىغاچقا ، مۇشۇ ئەسۋاب ئارقىلىق نازارەت ئاستىغا ئېلىۋاپتۇ ، — سوفىي بىر تىنىۋېلىپ گېپىنى يەنە داۋاملاشتۇردى ، — ئەمەلىيەتتە ، ئۇلار سىزنىڭ قېچىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىدۇ ، شۇنداق بولغاندا ، ئۇلار تېخىمۇ ئىشەنچلىك ئىسپاتقا ئېرىشتۇق دەپ ئويلايدۇ .

— مەن نېمىشقا قاچقۇدەكمەن ؟ — دېدى لاندون ، — مەن گۇناھسىز تۇرسام !

— لېكىن ، فاچى بۇنداق ئويلىمايدۇ .

لاندون ئەرۋاھى ئۇچقان ھالدا ئەخلەت چېلىكىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئىز قوغلاش ئەسۋابىنى تاشلۇۋەتمەكچى بولدى .

— ئۇنداق قىلماڭ ! — سوفىي ئۇنىڭ بىلىكىدىن تۇتۇۋالدى ، — ئۇ يانچۇقىڭىزدا تۇرۇۋېرسۇن . ئەگەر تاشلىۋەتسىڭىز ، سىگنال شۇ ھامان توختاپ قالىدۇ ، ئۇلارمۇ سىزنىڭ بۇنى بايقاپ قالغانلىقىڭىزنى بىلىۋالىدۇ . فاچى ھەرىكىتىڭىزنى كۆزىتىپ تۇرالايدىغان بولغاچقىلا ، سىزنىڭ بۇ ھاجەتخانىغا يالغۇز كىرىشىڭىزگە يول قويغان . ئەگەر ئۇ سىزنىڭ ئۆز ھەرىكىتىنى سېزىپ قالغانلىقىڭىزنى بايقاپلا قالسا... — سوفىي گېپىنىڭ ئاخىرىنى تۇگەتمەيلا ئۇ مېتال ئەسۋابنى لاندوننىڭ قولىدىن تارتىۋېلىپ ، يەنە ئۇنىڭ چاپىنىنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ قويدى ، — بۇ ئەسۋاب سىزنىڭ يېنىڭىزدا تۇرسۇن ، ھېچبولمىغاندا ھازىرچە تۇرۇپ تۇرسۇن .

لاندون ھېچنېمىنى ئاڭقىرالمايلا قالدى :

— فاچى نېمىشقا مېنى ياك سونۇئېينى ئۆلتۈرگەن قاتىل دەپ ئويلاپ قالغاندۇ ؟

— ئۇنىڭ سىزدىن گۇمانلىنىشى ھەقلىق ، — دېدى سوفىي

چىرايىغا جىددي تۇس بېرىپ ، — بىر ئىسپاتنى سىز تېخى كۆرمىدىڭىز . فاچى ئۇنى ئۇستىلىق بىلەن يوشۇرۇپ قېلىپ ، سىزگە كۆرسەتمىدى .

لاندوننىڭ كۆزلىرى چەكچىيىپ ، ئاغزىغا ھېچقانداق گەپ كەلمىدى .

— سونۇئېي يەرگە يېزىپ قويغان ھېلىقى ئۇچ قۇر نەرسە ھېللىمۇ ئېسىڭىزدىمۇ ؟ — سورىدى سوفىي . لاندون بېشىنى لىڭشىتتى . ئۇ سان ـ سىپىر ۋە خەتلەر ئۇنىڭ كاللىسىغا ئاللىبۇرۇن ئورناپ كەتكەنىدى .

سوفىي ئەمدى پىچىرلىغاندەك گەپ قىلىشقا باشلىدى :

— چاتاق يېرى ، سىزنىڭ كۆرگەنلىرىڭىز ئۇنىڭ ھەممىسى ئەمەس . فاچى تارتقان سۈرەتلەردە ئەسلىي تۆتىنچى قۇرمۇ بار ئىكەن . ئەمما ، فاچى تۆتىنچى قۇردىكى ئۇ خەتلەرنى سىز كېلىشتىن بۇرۇن ئۆچۈرۈۋېتىپتۇ .

ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قەلەمدە يېزىلغان نەرسىنى ئاسانلا ئۆچۈرۈۋەتكىلى بولىدىغانلىقىنى لاندون ئوبدان بىلسىمۇ ، لېكىن ئۇ فاچىنىڭ ئاشۇنداق مۇھىم ئىسپاتنى نېمىشقا كۆزدىن يوقىتىۋەتكەنلىكىنى چۈشىنەلمەيلا قالدى .

— تۆتىنچى قۇردىكى خەتنىڭ مەزمۇنىنى ، — دېدى سوفىي ، — فاچىنىڭ سىزگە بىلدۈرگۈسى كەلمەپتۇ ، — ئۇ بىردەم توختىۋېلىپ ، گېپىنى يەنە داۋاملاشتۇردى ، — ھېچبولمىغاندا ، سىزنى رەسمىي قولغا ئېلىشتىن بۇرۇن بىلدۈرۈشنى خالىمغان ئوخشايدۇ .

سوفىي مايكىسىنىڭ يانچۇقىدىن كومپيۇتېردا بېسىپ چىقىرىلغان بىر پارچە سۈرەتنى ئېلىپ لاندونغا كۆرسەتتى :

— فاچى سىزنى چاقىرتىپ كېلىشتىن سەل ئىلگىرىلا شىفىر يېشىش بۆلۈمىگە نەق مەيدان تارتىلغان بىرمۇنچە سۈرەتنى ئەۋەتىپ ، سونۇئېينىڭ ئۇ خەتلىرىدىن زادى نېمە مەنە چىقىدىغانلىقىنى دەپ بېرىشىمىزنى تەلەپ قىپتىكەن . مانا بۇ

سونۇئېينىڭ ھەممە خېتى تولۇق تارتىلغان سۈرەت .
ئۇ گىپىنى تۇگىتىپلا سۈرەتنى لاندونغا بەردى .
لاندون سۈرەتكە سىنچىلاپ قارىدى . سۈرەتتە يەرگە يېزىقلىق خەتلەر ئالاھىدە ئېنىق قىلىپ تارتىلغانىدى . ئەڭ ئاخىرقى قۇرنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن ، لاندون خوددى قورسىقىغا بىرى قاتتىق دىسكۇ ھۆكەندەك بوغۇلۇپ قالدى .

13—3—2—21—1—1—8—5

ئاھ ، رەھىمسىز ئالۋاستى ! (O, Draconian devil!)

ھە ، توكۇر ئەۋلىيا ! (Oh, Lame Saint!)

قوشۇمچە : روبېرت لاندوننى تېپىڭ .

(P.S.Find Robert Langdon)

ئون ئۇچىنچى باب

لاندون قولىدىكى سونۇئېينىڭ ھەممە خېتى تولۇق تارتىلغان سۆرەتكە تىكىلگىنىچە ھاڭۇېقىپ تۇرۇپ قالدى. «قوشۇمچە: *روبېرت لاندوننى تېپىڭ.*» ئۇنىڭغا پۈتىنىڭ ئاستىدىكى يەر تىترەۋاتقاندەكلا بىلىندى. «سونۇئېي قوشۇمچە خېتىگە مېنىڭ ئىسمىمنى يېزىپ قويۇپتا؟» بۇنىڭ نېمە ئۇچۇنلۇكىنى ئۇ ھەرقانچە ئويلاپمۇ تېگىگە يېتەلمىدى.

— فاچىنىڭ بۇگۈن سىزنى نېمىشقا بۇ يەرگە چاقىرتىپ كەلگەنلىكىنى، ئۆزىڭىزنىڭ نېمىشقا باش جىنايەت گۇمانداری بولۇپ قالغانلىقىڭىزنى ئەمدى چۈشەنگەنسىز؟

لاندون ئۆزىنىڭ بايا «سونۇئېي ئەسلىي قاتىلنىڭ ئىسمىنى يېزىپ قويۇشى كېرەك ئىدى» دېگەن چېغىدا فاچىنىڭ چىرايىدا نېمىشقا مەغرۇرانە بىر ئىپادىنىڭ ئەكس ئەتكەنلىكىنى ئەمدى چۈشەنگەندەك بولدى.

«*روبېرت لاندوننى تېپىڭ.*»

— سونۇئېي نېمىشقا بۇنداق يېزىپ قويغاندۇ؟ — دەپ سورىدى لاندون. ئۇنىڭدىكى گاڭگىراش ئەمدىلىكتە غەزەپكە ئايلانغانىدى، — مەن نېمىدەپ ياڭ سونۇئېينى ئۆلتۈرگۈدەكمەن؟

— قاتىلنىڭ جىنايەت ئۆتكۈزۈشتىكى مەقسىتىنى فاچى تېخىچە بىلەلمەيۋاتىدۇ. ئەمما، ئۇ ئىككىلارنىڭ بۇگۈن كەچتىكى سۆھبىتىنى تولۇق لېنتىغا ئېلىۋالدى. ئۇ سىزنى مەقسىتىنى ئاشكارىلاپ قويسا ئىكەن دېگەن تەمەدە.

لاندون ئاغزىنى يوغان ئاچتىيۇ، ئەمما تىلى گەپكە كەلمەي

قالدى .

— ئۇنىڭ يېنىدا بىر كىچىك تېپتىكى مىكروفون بار ، — دەپ چۈشەندۈردى سوفىي ، — ئۇ مىكروفون ئۇنىڭ چاپىنىنىڭ يانچۇقىدىكى سىمسىز سىگنال يەتكۈزۈش ئۈسكۈنىسى بىلەن ئۇلاقلىق . ئۇ سىگنال يەتكۈزۈش ئۈسكۈنىسى ئۆزى قوبۇل قىلغان بارلىق ئاۋاز ئۇچۇرىنى قوماندانلىق شتابىغا يەتكۈزۈپ بېرىدۇ .

— بۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس ، — دېدى لاندون دۇدۇقلاپ تۇرۇپ ، — مېنىڭ بۇ يەرگە كەلمىگەنلىكىم توغرىسىدا ئىسپات بار ، لېكسىينى تۇتقۇندىن كېيىنلا مەن ئۇدۇل مېھمانسارايغا كەتتىم . بۇنى مېھمانسارايىنىڭ مۇلازىمەت سۇپىسىدىن سوراپ باقسىڭىز بولىدۇ .

— فاچى ئۇلاردىنمۇ سوراپتۇ . ئۇنىڭ دوكلاتىدا يېزىلىشىچە ، سىز سائەت ئون يېرىملاردا مۇلازىمەت سۇپىسىدىن ياتقىڭىزنىڭ ئاچقۇچىنى ئاپسىز . چاتاق يېرى شۇكى ، قاتىللىق يۈز بەرگەن ۋاقىت سائەت ئون بىرلەرگە توغرا كېلىدىكەن . دېمەك ، سىزنىڭ شۇنىڭغىچە ھېچكىم كۆرمىگەن ئەھۋالدا مېھمانسارايدىن غىپلا قىلىپ چىقىپ كېتىش ئېھتىمالىڭىز بار ئىكەن .

— بۇ ئالجىغانلىق ! فاچىدا دەلىل - ئىسپات يوق !

سوفىينىڭ كۆزلىرى خۇددى «دەلىل - ئىسپات يوق دەمسىز ؟» دەۋاتقاندەك چەكچىيىپ كەتتى .

— لاندون ئەپەندى ، سىزنىڭ ئىسمىڭىز جەسەتنىڭ يېنىغىلا يېزىپ قويۇلۇپتۇ ، يەنە كېلىپ ، سونۇئېينىڭ خاتىرىسىدىمۇ ئۇنىڭ قاتىللىق يۈز بەرگەن چاغدا سىز بىلەن بىللە ئىكەنلىكى توغرىسىدىكى مەزمۇنلار بار ئىكەن ، — ئۇ بىردەم توختىۋالدى ، — فاچى مۇشۇ ئىسپاتلارغا تايىنىپلا سىزنى قولغا ئالالايدۇ ، سوراق قىلالايدۇ .

لاندون دەرھال بىر ئادۋوكات تېپىش زۆرۈرلۈكىنى ھېس قىلىپ قالدى ۋە :

— بۇ ئىشنى مەن قىلمىدىم ، — دېدى . سوفىي ئېغىر بىر

تىنىپ قويدى :

— بۇ ئامېرىكىدىكى تېلېۋىزىيە ئويۇنى ئەمەس ، لاندون ئەپەندى . فرانسىيىدە قانۇن جىنايەتچىنى ئەمەس ، بەلكى ساقچىنى قوغدايدۇ . چاتاق يېرى ، بۇ دېلودا يەنە ئاخبارات ئورۇنلىرىنىمۇ ئويلاشماي بولمايدۇ . ياك سونۇئېي پارىژدىكى ھۆرمەتكە سازاۋەر بىر داڭلىق شەخس ، ئۇنىڭ قەستلەپ ئۆلتۈرۈلگەنلىكى توغرىسىدىكى خەۋەر ئەتە ئەتىگەندىلا ھەممە يەرگە پۇر كېتىدۇ . فاچىمۇ ئېغىر بېسىم ئاستىدا دېلو ئەھۋالىنى سۆزلەپ بېرىشكە مەجبۇر بولىدۇ . قولىدا بىر جىنايەت گۇمانداری بولسا ، ئۇنىڭمۇ باشقىلارغا چۈشەندۈرمىكى ئاسانغا توختايدۇ . سىز نەق جىنايەتچى بولۇڭ ياكى بولماڭ ، ئىشقىلىپ ، مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسى سىزنى تاكى دېلو تولۇق پاش قىلىنغانغا قەدەر تۇتۇپ تۇرۇشى مۇمكىن .

لاندون ئۆزىنى گويا قەپەستىكى بىر ھايۋانەك ھېس قىلىپ قالدى .

— ماڭا نېمىشقا بۇ ئىشلارنى دەپ بېرىسىز ؟

— چۈنكى ، لاندون ئەپەندى ، مەن سىزنىڭ گۇناھسىز ئىكەنلىكىڭىزگە ئىشىنىمەن ، — سوۋېي يۇزىنى شارتتىدە باشقا ياققا بۇرۇۋالدى ، ھايال ئۆتمەيلا يەنە لاندون تەرەپكە بۇرۇلدى ، — يەنە كېلىپ ، مەلۇم جەھەتتىن ئېيتقاندا ، مېنىڭ سەۋەنلىكىم تۈپەيلىدىن سىز بۇ ئاۋارىچىلىككە ئۇچراپ قالدىڭىز .

— نېمە دېدىڭىز ؟ سونۇئېينىڭ ئىسمىمنى يېزىپ قويغانلىقى سىزنىڭ سەۋەنلىكىڭىزما ؟

— سونۇئېي سىزنى قاتىل دەپ يېزىپ قويغىنى يوق . بۇ بىر ئۇقۇشماسلىق . يەرگە يېزىپ قويۇلغان ئۇ خەتلەر ئەسلىي ماڭا قارىتىپ يېزىلغان .

لاندون خېلى بىر ھازاغىچە ئويلاپمۇ بۇ گەپنىڭ مەنىسىنى چۈشىنەلمىدى :

— مەن چۈشەنمىدىم !

— سونۇئېي ئۇ خەتلەرنى ساقچىلارنى كۆرسۈن دەپ ئەمەس ، بەلكى مېنى كۆرسۈن دەپ يېزىپ قويۇپتۇ . مېنىڭچە ، ئۇ ئالدىراشچىلىقتا شۇنداق قىلىشقا مەجبۇر بولغان . ساقچىلارنىڭ ئۇ خەتلەرنى كۆرگەندىن كېيىن قانداق ئويلايدىغانلىقىنى ئۇ خىيالىغىمۇ كەلتۈرمىگەن ، — سوفىي ئۇلۇغ ـ كىچىك تىندى ، — ئۇ رەقەملەرنىڭ ھېچقانداق مەنىسى يوق ئىكەن . سونۇئېي بۇ دېلونى تەكشۈرۈشكە شىفىر يەشكۈچىلەرنىڭمۇ قاتنىشىشنى قولغا كەلتۈرۈش ، نېمە ئىش بولغانلىقىدىن مېنى تېزرەك خەۋەر تاپقۇزۇش ئۈچۈنلا ئۇ رەقەملەرنى يېزىپ قويۇپتۇ .

لاندون بۇنىڭ تېگىدىكى مۇرەككەپ مۇناسىۋەتلەرنى پەقەتلا چۈشىنىپ بولالمايۋاتقان ، قايمۇقۇپ كەتتى . سوفىي نائىنىڭ تاقا ـ تۇقا گەپلىرى نېرۋىسىنى قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتكەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ ئۆزىگە نېمە ئۈچۈن بۇنچىۋالا كۈچەپ يارىدەم قىلىۋاتقانلىقىدىكى سەۋەبنى ئاز ـ تولا چۈشەنگەندەك بولدى . «قوشۇمچە : روبېرت لاندوننى تېپىڭ .» سوفىينىڭ گەپ ـ سۆزلىرىدىن «مۇزېي باشلىقى ماڭا مەخپىي خەت قالدۇرۇپ ، سىزنى ئىزدىشىمنى بۇيرۇپتۇ» دېگەندەك مەنە چىقىپ تۇراتتى .

— لېكىن ، سىز نېمىگە ئاساسەن سونۇئېي ئۇ خەتلەرنى ماڭا ئاتاپ يېزىپ قويغان دەپ قارايسىز ؟

— «ۋېتروۋىئۇس ئادىمى» — دېدى سوفىي قىلچە ئىككىلىنىپلا ، — مەن داۋىنچىنىڭ ئاشۇ رەسىمىنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرەتتىم . سونۇئېي بۈگۈن ئاشۇ رەسىم ئارقىلىق مېنىڭ دىققىتىمنى تارتتى .

— توختاپ تۇرۇڭ ، سىز مۇزېي باشلىقى مېنىڭ قايسى سەنئەت ئەسىرىنى ھەممىدىن بەك ياخشى كۆرىدىغانلىقىمنى بىلەتتى دەۋاتامسىز ؟

سوفىي بېشىنى لىڭشىتتى .

— كەچۈرۈڭ ، ھەممە ئىشلار قالايمىقانلىشىپ كەتتى . ياك

سونۇئېي بىلەن مەن ...

ئۇ ئۆكسۈپ يىغلاپ كەتتى ، لاندون كىشىنىڭ يۈرەك ـ باغرىنى ئېزىدىغان ئازابلىق بىر ئۆتمۈشنىڭ ئۇنى ئىچ ـ ئىچىدىن قىيناۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى . سوفىي بىلەن ياك سونۇئېينىڭ پەۋقۇلئاددە بىر خىل مۇناسىۋىتى بارەك قىلاتتى . لاندون ئالدىدا تۇرغان بۇ ياش ئايالغا قايتىدىن سەپسېلىپ قارىدى . فرانسىيەدە ياشىغا چوڭ ئەرلەرنىڭ دائىم ياش ئاياللارنى ئاشنا تۇتۇۋالىدىغانلىقىنى ئۇ ئوبدان بىلەتتى . ھالبۇكى ، سوفىي نائىف قارىماققا ئۇنداق «ئايال» لارغا ئانچە ئوخشاپ كەتمەيتتى .

— بىز ئون يىل ئىلگىرى ئايرىلىپ كەتكەن ، — دېدى سوفىي خۇددى پىچىرلاپ گەپ قىلىۋاتقاندەك پەس ئاۋازدا ، — شۇنىڭدىن كېيىن ئىككىمىز پاراڭلىشىپ باقمىغانىدۇق . بۇگۈن كەچ شىفىر يېشىش بۆلۈمىگە ئۇنىڭ قەستلەپ ئۆلتۈرۈلگەنلىكى توغرىسىدا تېلېفون كەلگەندىن كېيىن ، مەن ئۇنىڭ جەسىتى ۋە يەرگە يېزىپ قويغان خەتلىرى تارتىلغان سۈرەتلەرنى كۆرۈپ ، ئۇنىڭ ماڭا بىر ئۇچۇرنى يەتكۈزمەكچى بولغانلىقىنى شۇ ھامان ھېس قىلدىم .

— «ۋېتروۋئىوس ئادىمى» نىڭ شەكلىگە قارىپلىمۇ ؟

— ھەئە ، يەنە P.S. دېگەن ئىككى ھەرپمۇ بار .

— Post Script — قوشۇمچە دېگەن خەتمۇ ؟

سوفىي بېشىنى چايقىدى :

— P.S. دېگىنى مېنىڭ ئىسمىمنىڭ قىسقارتىپ يېزىلىشى .

— لېكىن ، سىزنىڭ ئىسمىڭىز سوفىي نائىف Sophie — Neveu تۇرسا ؟

سوفىي يۈزىنى باشقا تەرەپكە قارىتىۋالدى :

P.S. — دېگەن ئىلگىرى ئۇ ماڭا قويۇپ قويغان ئەركىلەتمە نام ئىدى ، — ئۇنىڭ چىرايى ۋىللىدە قىزىرىپ كەتتى ، — ئۇ مەلىكە سوفىي Princess Sophie — دېگەن خەتلەرگە ۋەكىللىك قىلاتتى .

لاندون ئۇن چىقارمىدى .

— بۇنىڭ ئەخمىقانىلىك ئىكەنلىكىنى بىلمەن ، — دېدى سوفي ، — لېكىن ئۇ نۇرغۇن يىللار ئىلگىرىكى ئىش . ئۇ چاغدا مەن تېخى كىچىك قىز ئىدىم .

— سىز ئۇنى كىچىك چېغىڭىزدىلا تونۇمتىڭىز ؟

— ئەلۋەتتە ، — سوفىينىڭ كۆزلىرىدىن تارىلاپ ياش تۆكۈلدى ، — ياڭ سونۇئېي مېنىڭ بوۋام بولىدۇ .

ئون تۆتىنچى باب

— لاندون هازىر نەدە؟ — دەپ سورىدى فاچى ئاغزىدىكى تاماكا ئىسىنى پۈۋلەپ چىقىرىۋەتكەندىن كېيىن قوماندانلىق شتابىغا قايتىپ كىرىپ .

— يەنە شۇ هاجەتخانىدا ، باشلىق .

رازۋېدكىچى كوللېكتىپ ئۇنىڭ چوقۇم مۇشۇنى سورايدىغانلىقىنى ئالدىن پەرەز قىلىپ بولغانىدى . فاچى :

— ناهايىتى ئېنىقكى ، ئۇ ۋاقىت ئۆتكۈزۈۋاتىدۇ ، — دەپ غودۇراپ قويدى ، ئاندىن كوللېكتىنىڭ كەينىدە تۇرۇپ ، كومپيۇتېر ئېكرانىغا دىققەت بىلەن سەپسالدى . كوللېكتىپ ماشىنا چاقىنىڭ ئايلانغان ئاۋازىنى ئاڭلىغاندەك بولدى . فاچى شۇ تاپتا لاندوننى ئىزدەپ بارماسلىق ئۈچۈن ئۆزىنى قاتتىق كونترول قىلىپ تۇرۇۋاتاتتى . چۈنكى ، كۆزىتىلىۋاتقان نىشانغا يېتەرلىك ۋاقىت ۋە ئەركىنلىك بېرىلسە ، ئۇنىڭدا بىر خىل ساختا بىخەتەرلىك تۇيغۇسىنى پەيدا قىلغىلى بولاتتى . لاندون ئۆزلۈكىدىن قايتىپ كەلسە ، بۇ فاچىنىڭ ئارزۇسىدىكىدەك ئىش بولاتتى . لېكىن ، لاندوننىڭ هاجەتخانىغا كىرىپ كەتكىنىگە ئون مىنۇت بولاي دەپ قالغانىدى .

ۋاقىت سەل ئۇزىراپ كېتىۋاتاتتى .

— ئۇ بىزنى بايقاپ قالغانمىدۇيا؟ — دەپ سورىدى فاچى .

كوللېكتىپ بېشىنى چايقىدى :

— ئەرلەر هاجەتخانىسىدا ئۇنىڭ ئانچە ـ مۇنچە مىدىرلاۋاتقانلىقى كۆرۈنۈپ تۇرۇۋاتىدۇ . دېمەك ، سۇنئىي هەمراه

ئارقىلىق ئىز قوغلاش ئەسۋابى يەنىلا ئۇنىڭ يېنىدا دېگەن گەپ ، ئۇ سەل بىئارام بولۇۋاتامدىكىن دەيمەن . ئەگەر ئىز قوغلاش ئەسۋابىنى بايقاپ قالغان بولسا ، ئۇنى دەرھال تاشلىۋېتىپ ، قېچىشقا ئۇرۇنغان بولاتتى .

— ياخشى ، — دېدى فاچى سائىتىگە بىر قارىۋېتىپ ، ئۇنىڭ ئەپتىدىن ناھايىتى ئەستايىدىللىق چىقىپ تۇراتتى . كوللېبت بۇگۈن بۇ رازۋېدكىچىلار باشلىقىنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى جىددىيلىشىپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى . ئادەتتە ، خېلى زور بېسىملار ئاستىدىمۇ فاچى بۇگۈنكىدەك بۇنداق جىددىيلىشىپ كەتمەيتتى ، ھەرقانداق ئىشنى سوغۇق قانلىق بىلەن تەمكىن ھالەتتە بېجىرەتتى . ئەمما ، بۇگۈن ئۇ خۇددى ئۆزىنىڭ شەخسىي بىر ئىشنى بېجىرىۋاتقاندەك باشقىچىلا ھاياجانلىنىپ كەتكەندى .

«بۇمۇ ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس ، — دەپ ئويلىدى كوللېبت ئىچىدە ، — فاچىنىڭ بۇ ئەبلەخنى بەكلا قولغا ئالغۇسى بار . » يېقىندىن بۇيان ، يۇقىرىدىكى باشلىقلار ۋە ھەرقايسى ئاخبارات ۋاستىلىرى فاچىنى «تاكتىكىنى بەك ئاشۇرۇۋېتىدۇ ، ئامېرىكا ئەلچىخانىسى بىلەن قەستەن پۇت تېپىشىدۇ ، يېڭى تېخنىكىغا سالغان مەبلىغى ئەسلىدىكى خام چوتتىن زور دەرىجىدە ئېشىپ كەتتى » دەپ ، ھەدىسلا ئاشكارا تەنقىد قىلىپ كېتىۋاتاتتى . ئەگەر بۇگۈن كەچتە ئۇ يۇقىرى تېخنىكىلىق ئۇسكۇنىلەردىن پايدىلىنىپ بۇ ئامېرىكىلىقنى نەقلا قولغا چۈشۈرەلىسە ، ئۇنىڭغا نارازى بولۇۋاتقانلارنىڭ ئاغزى تۇۋاقلىنىاتتى . ئۇ ئۆزىمۇ دەم ئېلىشقا چىقىشتىن بۇرۇن ھازىرقى ئورنىنى بىمالال ساقلاپ قالالايتتى ، دەم ئېلىشقا چىققاندىن كېيىنمۇ خېلى كۆپ نەپىقە پۇلىدىن بەھرىمەن بولالايتتى . «ئۇنىڭ شۇ پۇلغا نەقەدەر ئېھتىياجلىق ئىكەنلىكىنى خۇدا ئۆزى بىلىدۇ » دەپ ئويلىدى كوللېبت . فاچىنىڭ يۇقىرى تېخنىكىغا بولغان ئوتتەك قىزىقىشى ئۇنى خېلى زور زىيانغا ئۇچراتقانىدى . ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، بىرنەچچە يىل ئىلگىرى ئۇ ئۆزىنىڭ بانكىدىكى بارلىق پۇلىنى مەلۇم بىر تېخنىكا يېڭىلاش

ساھەسىگە پاي قىلىپ قوشۇۋەتكەن بولۇپ ، ئۇ دەسمايىسى تا ھازىرغىچە قولىغا يانمىغانىدى . شۇنداقتىمۇ ئۇ يۈز - ئابرۇيغا ناھايىتى ئېتىبار بىلەن قارايتتى ، ئۇنتۇرغىنىغا ئاسانلىقچە تەن بەرمەيتتى .

بۇگۈن كەچ ۋاقىت خېلى يېتەرلىك ئىدى . سوفي نائىف ئۇشتۇمتۇتلا پەيدا بولۇپ ، ئۇنىڭ ئىشىغا سەل دەخلى يەتكۈزگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇمۇ كىچىككىنە بىر ئوڭۇشسىزلىق سۈپىتىدە ئۆتۈپ كەتكەنىدى . سوفي ئاللىبۇرۇن كەتتى . دېمەك ، فاچى يەنە ئۆز پىلانى بويىچە ئىش كۆرۈۋېرەتتى ، لاندونغا ئۇنىڭ ئىسمىنىڭ ئۆلگۈچىنىڭ يېنىغا يېزىپ قويۇلغانلىقىنى ئېيتىشى تۇرغان گەپ . ئۇ ئامېرىكىلىقنىڭ بۇ كىچىككىنە ئىسپاتقا بولغان ئىنكاسى ئاخىرقى ھېسابتا هەممە سىرنى يېشىپ بېرىشى مۇمكىن ئىدى .

— باشلىق ، — دەپ توۋلىدى مەركىزي ئەدلىيە - ساقچى ئىدارىسىنىڭ بىر ساقچىسى ئىشخانىنىڭ ئىچىدە تۇرۇپ ، — بۇ تېلېفونىنى ئۆزىڭىز بىر ئالسىڭىز بوپتىكەن ، — ئۇ تېلېفون تۇرۇپكىسىنى تۇتۇپ تۇراتتى ، چىرايى باشقىچىلا جىددىي ئىدى .

— كىمدىن كەپتۇ ؟ — دەپ سورىدى فاچى .

ئۇ ساقچىنىڭ قوشۇمىسى تۇرۇلدى .

— شىفىر بۆلۈمىمىزنىڭ مۇدىرىدىن .

— نېمە دەيدۇ ؟

— سوفي نائىف توغرۇلۇق گەپ قىلىۋاتىدۇ ، باشلىق ، قارىغاندا ، ئازراق چاتاق چىققان ئوخشايدۇ .

ئون بەشىنچى باب

دەل ۋاقتى بولغاندى .

قارا رەڭلىك «ئاۋدى» دىن چۈشكەن سىللارىس ئۆزىنى غەلىبىگە بىر چامدام قالغاندەكلا ھېس قىلدى . ئۇنىڭ ئۇچىسىدىكى كاھىنلارنىڭ قارا رەڭلىك ئۇزۇن ھەم كەڭ يېپىنچا كېچىنىڭ شامىلدا يېنىك يەلپۈنۈپ تۇراتتى . قارىغاندا ، بىرئازدىن كېيىن يامغۇر ياغىدىغاندەك قىلاتتى . سىللارىس بۇگۈنكى بۇ ۋەزىپىنى ئورۇندىشتا قارام كۈچكە ئەمەس ، بەلكى ئېھتىياتچانلىققا تايىنىش كېرەكلىكىنى ئوبدان بىلگەچكە ، تاپانچىسىنى ماشىنىغا تاشلاپ قويدى . ئون ئۈچ تال ئوق سىغىدىغان USP40 تىپلىق بۇ تاپانچىنى ئۇنىڭغا ئۇستازى بەرگەنىدى .

جان ئالىدىغان قورالنى سانتۇئار (قەدىمكى يەھۇدىيلارنىڭ خۇداغا سىغىنىدىغان سورۇنى)غا ئېلىپ كىرىشكە بولمايتتى .

چېركاۋنىڭ ئالدىدىكى مەيداندا تۇزۇك ئادەم كۆرۈنمەيتتى . بىردىنبىر كۆزگە چېلىقىدىغىنى ساينت سۇلپىس چېركاۋى مەيدانىنىڭ نېرىسىدا كېچىلىك سەيلىگە چىققانلارغا قاش - كۆزلىرىنى ئويىنىتىپ ناياقلاپ تۇرغان ئون نەچچە ياشلار چامىسىدىكى بىرنەچچە پاھىشە ئىدى . ئۇلارنىڭ كىچىك تۇرۇپلا يېتىلىپ كەتكەن بەدىنى سىللارىسنىڭ تىنچقىنا تۇرغان سەزگۈر نېرۋىلىرىنى دەيدەيگە سېلىپ قويدى . ئۇنىڭ يوتىلىرى ئىختىيارسىز ھالدا كىرىشۈىدى ، يوتىسىغا باغلاقلىق رىيازەت بەلۋېغىنىڭ ئۆتكۈر چىشلىرى مۇسكۇلىغا قاتتىق سانجىلىپ ، ئۇنى «ۋايجان ! » دېگۈزۈۋەتكىلى تاس قالدى .

بايقى شەھۆەت تۈيغۇسى كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچىلا غايىب بولدى . ئون يىلدىن بۇيان ، سىللارس ئۆزىدىكى جىنسىي ئىستەكنى زورىغا بېسىپ كېلىۋاتاتتى . ھەتتا ئۆز - ئۆزىنى ھۇزۇرلاندۇرىدىغان قىلىقنىمۇ قىلىپ باقمىغانىدى . ئۇنىڭ تاللىغان يولى مۇشۇ ئىدى . كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ دىنىي ئەقىدىلىرىگە ئىخلاس قىلىش ئۈچۈن ، ئۆزىنىڭ قانچىلىك قۇربانلىقلارنى بەرگەنلىكىنى ھەم شۇنىڭ بەدىلىگە تېخىمۇ كۆپ نەرسىلەرگە ئېرىشكەنلىكىنى ئۇ ئوبدان بىلەتتى . «مەڭگۇ يالغۇز ئۆتىمەن ، شەخسىي مال - مۈلۈك دېگەنلەردىن پۈتۈنلەي ۋاز كېچىمەن» دەپ قەسەم بېرىش ئۇنىڭ نەزىرىدىمۇ ھېچقانچە قۇربانلىق بېرىش ھېسابلانمايتتى . ئۆزىنىڭ بۇرۇنقى نامرات ھالىتىنى ۋە تۇرمىدە تارتقان جىنسىي خورلۇقلىرىنى يادىغا كەلتۈرسىلا ، ئۇ ھازىرقى يالغۇز تۇرمۇشىدىن رازى بولاتتى .

قولغا ئېلىنىپ ، ئاندوررا تۇرمىسىگە يالاپ ئېلىپ كېتىلگەندىن بۇيان ، بۇ ئۇنىڭ فرانسىيىگە تۇنجى قېتىم قايتىپ كېلىشى ئىدى ، شۇ تاپتا ئۆز ۋەتىنىنىڭ سىنىقىنى قوبۇل قىلىۋاتقاندەك تۇيغۇغا كەپقالدى . «سەن قايتا تىرىلدىڭ» دەپ ئەسكەرتىش بەردى ئۇ ئۆز - ئۆزىگە ، بۇگۈن تەڭرىگە ئۆز ساداقىتىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن ، ئادەم ئۆلتۈرۈشكە مەجبۇر بولغانىدى . بۇ خىل قۇربانلىقنىڭ قەلبىدە مەڭگۇ ساقلىنىپ قالىدىغانلىقىنى سىللارىسنىڭ ئۆزىمۇ ئېتىراپ قىلاتتى .

«سەن قانچىلىك ئازابقا بەرداشلىق بېرەلىسەڭ ، شۇنچىلىك تەقۋادارلىق مۇقامىغا يېتەلەيسەن» دېگەنىدى ئۇستازى ئۇنىڭغا . سىللارس نۇرغۇن ئازابقا بەرداشلىق بەردى ، ئۇ ھەرقانداق چاغدا ، ئۇستازىغا ئۆزىدىكى ساداقەتنى ئىسپاتلاپ كۆرسىتىشىنىڭ كويىدىلا يۇرەتتى . ئۇستازى ئۇنىڭغا يەنە : «سېنىڭ قىلىۋاتقان ھەممە ئىشىڭ تېخىمۇ يۇكسەك بىر كۈچنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشى بىلەن بولغان» دېگەن گەپنىمۇ قىلغانىدى .

«كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسى» سىللارس ئىسپان تىلىدا

ئـۆز - ئۆزىگە ئـاشۇنـداق شـۇنـرلىغىنىچـە چېركاۋنىڭ كىرىش ئېغىزىغا قاراپ ماڭدى .

ئۇ دەرۋازىنىڭ ئالدىدىكى قاراڭغۇلۇققا كېلىپ توختىدى ۋە چوڭقۇر بىر نەپەس ئېلىۋالدى . ئەنە شۇ چاغدىلا سېللارىس ئاندىن ئۆزىنىڭ ھازىر نېمە ئىش قىلماقچى ئىكەنلىكىنى ، ئىچىدە قانداق نەرسىنىڭ ساقلاپ تۇرغانلىقىنى ھەقىقىي ھېس قىلدى .

«شەپىرلىق قۇتا ! ئۇ بىزنى ئاخىرقى نىشانىمىزغا يېتەكلەپ باردۇ . »

ئۇ چىڭ تۇگۇلگەن مۇشتۇمىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ، دەرۋازىنى ئۇچ قېتىم كۇچەپ ئۇردى .

ھـايـال ئـۆتـمـەيـلا ، دەرۋازىـنـىڭ ئىچ تەرىپىدىكى زەنجىر شاراقشىشقا باشلىدى .

ئون ئالتىنچى باب

سوفي ئۆزىنىڭ لوئۇرې ساربيىدىن تېخچە كەتمىگەنلىكىنى فاچىنىڭ ھامىنى بىر كۈنى پەرەز قىلىپ بولىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى . لاندوننىڭ شۇ تاپتىكى ئوڭايسىز ھالىتىنى كۆرۈپ ، ئۇمۇ ئۆزىنىڭ بۇ ئادەمگە نېمە ئىش قىلىپ بېرەلەيدىغانلىقىدىن گۇمانلىنىپ قالدى .

«مەن ئەمدى قانداق قىلسام بولار ؟ »

بوۋىسىنىڭ خۇددى قاناتلىرىنى كېرىۋالغان بۇركۈتكە ئوخشاش يەردە قىپيالىڭاچ يانقان ھالىتى ئۇنىڭ خىيال ئېكرانىدا قايتىدىن پەيدا بولدى . ئىلگىرى بوۋىسى ئۇنىڭ تۇرمۇشىدىكى ئەڭ مۇھىم ئادەم ئىدى ، ئەمما ئەجەبلىنەرلىك يېرى شۇكى ، ئۇ ھازىر بوۋىسىنىڭ ئۆلۈمىدىن ئانچە بەك ئازابلىنىپ كەتمەيۋاتاتتى . ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئاشۇ يېقىن مۇناسىۋەت مارتنىڭ مەلۇم بىر ئاخشىمى ئۇزۇل ـ كېسىل ئاياغلاشقانىدى . ئۇ ئىش ئون يىل ئىلگىرى يۈز بەرگەن بولۇپ ، ئۇ چاغدا سوفي يىگىرمە ئىككى ياشتا ئىدى . ئەنگلىيىدىكى بىر ئاسپىرانتلار ئىنستىتۇتىدا ئوقۇۋاتقان سوفي ئۆيىگە بىرنەچچە كۈن بۇرۇن قايتىپ كېلىپ ، بوۋىسىنىڭ بەزى ئىشلىرىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ قالدى ، ئۇ ئىشلارنى ئەسلىي ئۇ كۆرمىسە بولاتتى . شۇ كۈنى ئۇ ئۆز كۆزىگە ئىشەنمەيلا قالدى .

«ئەگەر ئۆز كۆزۈم بىلەن كۆرمىگەن بولسام ... »

قاتتىق چۆچۈپ كەتكەن ۋە ئىچ ـ ئىچىدىن نومۇس ھېس

قىلغان سوفىي بوۋىسىنىڭ شۇنچە يېلىنىپ - يالۋۇرۇپ تۇرۇپ بەرگەن چۈشەندۈرۈشلىرىگە قۇلاقمۇ سالماستىن ، نەرسە - كېرەكلىرىنى يىغىشتۇرۇپ ، شۇ كۈنىلا ئۆيدىن يېنىپ چىقتى - دە ، بىر كىچىك سارايغا بېرىپ ، ئۇ يەردە بىرنەچچە ئايال بىلەن بىللە تۇردى ۋە كۆرگەنلىرىنى باشقىلارغا مەڭگۈ تىنماسلىق تۇغرىسىدا ئۆز - ئۆزىگە قەسەم بەردى . بوۋىسى ئۇنىڭ بىلەن ئالاقىلىشىش ئۈچۈن ئاتكرىتكا ئەۋەتىپ باقتى ، خەتمۇ يېزىپ باقتى ، سوفىيدىن ئۆزىگە بىر چۈشەندۈرۈش پۈرسىتى بېرىشنى قايتا - قايتا ئۆتۈندى . *«ئۇ قانداق چۈشەندۈرىدۇ ؟»*

سوفىي ئۇنىڭغا پەقەت بىرلا قېتىم جاۋاب قايتۇردى .

بوۋىسىغا ئەمدى ئۆزىگە تېلېفون بەرمەسلىكنى ، ئاممىۋى سورۇنلاردا ئەمدى ئۆزىنى ساقلاپ يۈرمەسلىكنى ئېيتتى . ئۇ بوۋىسىنىڭ چۈشەندۈرۈشىنىڭ ئۆزى كۆرگەن ئىشتىنمۇ قورقۇنچلۇق بولۇپ قېلىشىدىن بەك ئەنسىرىگەنىدى .

كىشىنىڭ ئىشەنگۈسى كەلمەيدىغان يېرى شۇكى ، بوۋىسى ئۆز تىرىشچانلىقىدىن قىلچە ۋاز كەچمىدى . ئۇنىڭ ئون يىلدىن بېرى يازغان خەتلىرى سوفىينىڭ كىيىم ئىشكاپىدىكى تارتمىدا ھازىرمۇ ئاغزى ئېچىلمىغان ھالەتتە ساقلاقلىق تۇراتتى . ئەمما ، بوۋىسى ئۆز ۋەدىسىگە ئەمەل قىلىپ ، ئۇنىڭ تەلىپى بويىچە ئىش كۆرگەن — ئۇنىڭغا قايتا تېلېفون بېرىپ يۈرمىگەنىدى .

«تاكى بۈگۈن چۈشتىن كېيىنگە قەدەر .»

— سوفىيمۇ ؟ — بوۋاينىڭ تېلېفونىدىكى سۆز قالدۇرۇش ئاپپاراتىدىن چىقىۋاتقان ئاۋازىنى ئاڭلاپلا ئۇنىڭ قانچىلىك قېرىپ كەتكەنلىكىنى پەرەز قىلىش مۇمكىن ئىدى ، — ئۇزاقتىن بېرى ، مەن سېغىنىڭ ئارزۇيۇڭغا ئىزچىل ھۆرمەت قىلىپ كەلدىم ... بۈگۈنمۇ ئەسلىي تېلېفون بەرگۈم يوق ئىدى ، لېكىن ساڭا دەپ قويمىسام بولمايدىغاندەك تۇرىدۇ ، قورقۇنچلۇق ئىش يۈز بەردى .

شۇنچە ئۇزاق يىللاردىن كېيىن ، بوۋىسىنىڭ ئاۋازىنى يەنە بىر

قېتىم ئاڭلىغىنىدا سوفىينىڭ پۈتۈن بەدىنىگە تىترەك ئولىشىپ كەتتى . بوۋىسىنىڭ مۇلايىم ئاۋازى بالىلىقتىكى نۇرغۇن گۈزەل ئەسلىمىلەرنى ئۇنىڭ يادىغا كەلتۈرۈپ قويغانىدى .

— سوفي ، گېپىمگە ئوبدان قۇلاق سال ، — دېدى بوۋىسى تېلېفوندا ئىنگلىزچە . سوفي كىچىك چاغلىرىدىلا بوۋىسى ئۇنىڭغا ئىنگلىز تىلىدا گەپ قىلاتتى . ئۇ مەكتەپتە فرانسۇزچىنى ، ئۆيدە ئىنگلىزچىنى مەشىق قىلاتتى ، — ئەمدى ھوشيارراق بول . ساڭا يازغان خەتلىرىمنى ئوقۇدۇڭمۇ ؟ تېخىچە چۈشەنمىگەن ئوخشىمامسەن ؟ — ئۇ بىردەم توختىۋېلىپ ، ئاندىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — بىز دەرھال بىر پاراڭلاشماقچى بولمايدۇ . بوۋاڭنىڭ مۇشۇ تېلېفىگە بولسىمۇ ماقۇل دېگىن . دەرھال لوئۇرې سارىيىغا كېلىپ مېنى ئىزدە . مېنىڭچە ، ھازىر ھەر ئىككىلىمىزنىڭ ئەھۋالى ئىنتايىن خەتەرلىك .

سوفي سۆز قالدۇرۇش ئاپپاراتىغا چەكچىيىپ قاراپ قالدى . «خەتەرلىك ؟ ئۇ نېمە دەيدىغاندۇ ؟ »

— مەلىكەم··· — بوۋاينىڭ ئاۋازى خۇددى يىغلاۋاتقاندەك تىترەپ چىقىشقا باشلىدى ، — سەندىن بەزى ئىشلارنى يوشۇرغانلىقىم راست ، شۇنىڭ ئۈچۈنلا مەن سېنىڭ مېھرىڭدىن ئايرىلىپ قالدىم . بىراق ، مەن بۇ قېتىم سېنىڭ بىخەتەرلىكىڭدىنلا ئەنسىرەۋاتىمەن . سەن ئەمدى ھەقىقىي ئەھۋالنى چوقۇم بىلىشىڭ كېرەك . سەندىن ئۆتۈنۈپ قالاي ، ساڭا ئائىلەڭ توغرۇلۇق سۆزلەپ بېرىشىمگە رۇخسەت قىل .

سوفىينىڭ يۈرىكى شۇ ھامان ئەنسىز سوقۇپ كەتتى . «*مېنىڭ ئائىلەم؟* » سوفي تۆت ياشقا كىرگەن چېغىدىلا ئاتا ـ ئانىسىدىن ېيتىم قالغان . ئاتا ـ ئانىسى ئولتۇرغان ماشىنا كۆۋرۈكتىن دەريا‌غا غۇلاپ كەتكەن ، ئۇنىڭ مومىسى بىلەن ئىنىسىمۇ شۇ ماشىنىدا دەريا‌غا غەرق بولغان ، بىر ئائىلە ئادەم ئەنە شۇنداق تۇيۇقسىز ھادىسە تۈپەيلىدىن كۆزنى يۇمۇپ ـ ئاچقۇچىلا ئۇنى تاشلاپ كېتىپ

قالغاندى . ئۇنىڭ ساندۇقىدىكى بىر دۆۋە گېزىت بۇنى ئىسپاتلاپ تۇراتتى .

بوۋىسىنىڭ بايىقى گېپى ئۇنىڭ يۈرىكىنىڭ چوڭقۇر يەرلىرىدە ئاجايىپ بىر ئىنتىزارلىق تۇيغۇسىنى ئويغىتىپ قويدى . «مېنىڭ ئائىلەم !» كىچىك چاغلىرىدا سوفىينى نۇرغۇن قېتىم ئۇيقۇدىن چۆچۈتۈپ ئويغىتىۋەتكەن چۈش مەنزىرىسى شۇ ھامان ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا قايتىدىن ئەكس ئەتتى : *«مېنىڭ ئائىلەمدىكىلەر تېخى ھايات ئىكەن ! ئۇلار پات ئارىدا قايتىپ كەلگۈدەك !»* لېكىن ، بۇ چۈش مەنزىرىسى كېيىنچە ئاستا ـ ئاستا يوقالغان ، بارا ـ بارا ئۇنتۇلۇپ كەتكەنىدى .

«سوفىي ، ئائىلەڭدىكىلەر ئۆلۈپ كەتتى . ئۇلار ئەمدى ھەرگىز قايتىپ كەلمەيدۇ .»

— سوفىي··· — دەۋاتاتتى يەنە بوۋىسى ، — ساڭا ھەقىقىي ئەھۋالنى دەپ بېرىش ئۈچۈن مەن ناھايىتى ئۇزاق ۋاقىت ساقلىدىم . مۇۋاپىق بىر پەيتى كېلەر دەپ ئويلىغانىدىم ، لېكىن ئەمدى يەنە ساقلاۋەرسەم بولمىغۇدەك . بۇ گەپلىرىمنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، لوئۇرې ساريېغا دەرھال تېلېفون بېرىپ مېنى ئىزدىگىن . مەن سېنى تاكى كەچكىچە مۇشۇ يەردە ساقلايمەن . ھەر ئىككىلىمىزنىڭ ئەھۋالى ھازىر ئىنتايىن خەتەرلىك . سەن نۇرغۇن نەرسىلەرنى بىلىۋالمىساڭ بولمايدۇ .

بوۋاينىڭ قالدۇرغان سۆزى ئاياغلاشتى .

سوفىي تۇرغان جايىدا قېتىپلا قالدى ، بىرنەچچە مىنۇتتىن كېيىن ئاندىن تىترىكى بېسىلدى . ئۇ بوۋىسىنىڭ تېلېفوندا قالدۇرغان سۆزلىرىنى قايتا ـ قايتا كاللىسىدىن ئۆتكۈزۈپ ، ئۇنىڭ مەقسىتىنىڭ زادى نېمە ئىكەنلىكىنى پەرەز قىلىپ باقتى ، ئاخىردا ئۇ بىرلا خىل ئېھتىماللىقنى ئويلىدى .

«بۇ چوقۇم قىلتاق .»

بوۋىسى چوقۇم ئۇنىڭ بىلەن بىر كۆرۈشۈۋېلىش ئۈچۈن مۇشۇ

ئامالنى ئويلاپ تاپقان بولۇشى مۇمكىن ئىدى . سوفىينىڭ ئىچ - ئىچىدىن ئاچچىقى كەلدى ۋە «ئۇ ساقايماس كېسەلگە گىرىپتار بولۇپ قالغان بولسا ، مېنى بىر كۆرۈۋېلىش ئۈچۈن مۇشۇنداق قىلغان ئوخشىمامدۇ» دەپمۇ ئويلىدى . ئەگەر راستتىنلا شۇنداق بولسا ، بۇنىسى بۇ ئىشقا خېلىلا باش قاتۇرغاندەك قىلاتتى .

«مېنىڭ ئائىلەم . »

سوفىي بۇنىسغا تېلېفون بەرمىدى ، ئۇنداق قىلىشنى خىيالىغمۇ كەلتۈرمىدى . مانا ئەمدىلىكتە ئۇ ئۆزىنىڭ چۈشتىن ئاۋۋالقى پەرىزىدىن گۇمانلىنىۋاتاتتى . چۈنكى ، بۇنىسى ئۆزى باشقۇرۇۋاتقان مۇزېينىڭ ئىچىدە قەستلەپ ئۆلتۈرۈلگەن ، ئۆلۈشتىن بۇرۇن يەرگە بىرمۇنچە مەخپىي شىفىرنى يېزىپ قويغانىدى .

ئۇ ، بۇنىسنىڭ بۇ شىفىرلارنى ئۆزىنى كۆرسۇن دەپ يېزىپ قويغانلىقىغا تامامەن ئىشەندى .

بۇ شىفىرلارنىڭ قانداق مەنىنى ئىپادىلەيدىغانلىقىنى سوفىي ھازىرچە بىلەلمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن شىفىرلارنىڭ سىرلىقلىقىنىڭ ئۆزىلا ئۇنىڭ يۇقىرىقى پەرىزىنى ئىسپاتلاپ تۇراتتى . يەنە سونۇئېپي شىفىر ، يېزىق ئويۇنى ۋە تېپىشماق ھەۋەسكارى بولغاچقا ، ئۇ تەرىبىيەلەپ چوڭ قىلغان سوفىيدىمۇ شىفىرلارغا نىسبەتەن تەبىئىي بىر خىل قىزىقىش شەكىللەنگەن ۋە شۇنىڭغا خاس ئالاھىدە ئىقتىدار يېتىلگەن ، نۇرغۇن يەكشەنبىنى ئۇلار شىفىر ۋە يېزىق ئويۇنى ئويناش بىلەن ئۆتكۈزگەنىدى .

ئون ئىككى ياشقا كىرگەن ۋاقتىدا سوفىي «دۇنيا گېزىتى» گە بېسىلغان يېزىق ئويۇنلىرىنى ئۆزى مۇستەقىل ئوينىيالايدىغان ، بۇنىسى يېزىپ بەرگەن مۇرەككەپ يېزىق ئويۇنلىرىنى ، سانلىق تېپىشماقلارنى ھەمدە ھەر خىل شىفىرلارنىمۇ يېشەلەيدىغان ھالەتكە يەتكەن ، كېيىن بۇ ھەۋىسىنى رەسمىي كەسىپكە ئايلاندۇرۇپ ، ئەدلىيە تارمىقىدىكى بىر شىفىر يەشكۈچى بولۇپ قالغانىدى .

بۇگۈن كەچ ، سوفي شىفىر يەشكۇچى خادىم بولۇش سۈپىتى بىلەن ، بوۋىسىنىڭ ئاددىيغىنا بىر شىفىر ئارقىلىقلا ئىلگىرى بىر - بىرى بىلەن پەقەتلا تونۇشمايدىغان ئىككى ئادەمنى — سوفي ئائىق بىلەن روبېرت لاندونىنى ئۆزئارا باغلاپ قويالمغانلىقىغا قايىل بولماي تۇرالمىدى .

ئەمما ، ئۇ نېمىشقا شۇنداق قىلغاندۇ ؟

لاندوننىڭ كۆزلىرىدىكى ھەيرانلىق ئالامەتلىرىدىن سوفي بۇ ئامېرىكىلىقنىڭمۇ كۆز ئالدىدا يۈز بېرىۋاتقان بۇ ئىشلارنى خۇددى ئۆزىگە ئوخشاشلا چۈشىنەلمەيۋاتقانلىقىنى بىلدى .

— بوۋام ئىككىڭلار بۇگۈن كەچ كۆرۈشمەكچى بوپتىكەنسىلەرغۇ . نېمە توغرۇلۇق پاراڭلاشماقچىتىڭلار ؟ — دەپ سورىدى سوفي يەنە ئاسماقچىلاپ .

لاندون مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— بۇ قېتىمقى كۆرۈشۈشنى ئۇنىڭ كاتىپى ئورۇنلاشتۇرغان ، لېكىن ئۇ ماڭا قانداق ئالاھىدە سەۋەب بارلىقىنى دېمىگەن ، مەنمۇ سورىمىغان . پەرىزىمچە ، سونۇئېي مېنىڭ بۇگۈن غەيرىي دىنلاردىكى ئىلاھ تەسۋىرلىرى توغرىسىدا لېكسىيە سۆزلەيدىغانلىقىمدىن خەۋەر تاپقان بولسا ، شۇنىڭغا قىزىقىپ مەن بىلەن ئايرىم پاراڭلاشماقچى بولغان بولسا كېرەك .

بۇ چۈشەندۈرۈش سوفىينى قايىل قىلالمىدى . چۈنكى ، ئۇنىڭ بوۋىسى غەيرىي دىنلاردىكى ئىلاھ تەسۋىرلىرىنى ھەرقانداق ئادەمدىنمۇ چوڭقۇرراق چۈشىنەتتى . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، ئۇ شەخسىي سىرىنى ساقلاشقا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرىدىغان ئادەم بولۇپ ، بىرەر مۇھىم سەۋەب بولمىسا ، ئۆزى ئانچە تونۇشۇپ كەتمەيدىغان بىر ئامېرىكىلىق پروفېسسور بىلەن ئالدىراپ كۆرۈشۈشنى تەلەپ قىلمايتتى .

سوفي چوڭقۇر بىر تىنىۋالغاندىن كېيىن ، يەنمۇ ئىچكىرىلەپ سوراشقا باشلىدى :

— بۇگۈن چۈشتىن بۇرۇن بوۋام ماڭا تېلېفون بېرىپ ، ئۆزى بىلەن مېنىڭ ئەھۋالىمنىڭ ئىنتايىن خەتەرلىك ئىكەنلىكىنى ئەسكەرتىپتۇ . سىزنىڭچە ، بۇ ئۇنىڭ نېمە دېگىنىدۇ ؟

لاندونىڭ كۆكۈچ كۆزلىرىدە بىر خىل تەشۋىش ئالامىتى ئەكس ئەتتى :

— بىلمىدىم ، ئەمما بۇگۈن يۈز بەرگەن ئىشلاردىن قارىغاندا ...

سوفىي بېشىنى لىڭشىتتى . بۇگۈن كەچتىكى ئىشنى ئويلىسىلا ئۇنى تىترەك باساتتى . ئۇ كاللىسىنى شۇنچە ئىشلىتىپ باققان بولسىمۇ ، لېكىن بۇگۈن كەچتە يۈز بەرگەن ئىشلارنىڭ تېگىگە زادىلا يېتەلمەيۋاتاتتى . ئۇ ھاجەتخانىنىڭ ئەڭ چېتىدىكى كىچىك رامكىلىق دېرىزىنىڭ قېشىغا بېرىپ ، ئەينەككە مەھكەم ئورنىتىۋېتىلگەن بىخەتەرلىك توردىن ئاستا سىرتقا سەپسالدى . ئۇلار يەر يۈزىدىن ناھايىتى يىراقتا — ئەڭ ئاز دېگەندىمۇ 40 ئىنگلىز چىسى ئېگىزلىكتە ئىدى .

سوفىي بىر ئۇھ تارتىۋېتىپ ، دېرىزىنىڭ سىرتىدىكى پارىژ شەھىرىنىڭ كۆزنى قاماشتۇرىدىغان كېچىلىك مەنزىرىسىگە نەزەر تاشلىدى . سول تەرەپتە ، سېينا دەرياسىنىڭ قارشى قىرغىقىدا ئېففېل تۆمۈر مۇنارى ھەممە يېرى چىراغ بىلەن ئورالغان ھالەتتە ھەيۋەت بىلەن قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى ؛ ئۇدۇل تەرەپتە ، زەپەر دەرۋازىسى بار ئىدى ؛ ئوڭ تەرەپتە ، مونتمارت ئېگىزلىكىدە مۇقەددەس يۈرەك چېركاۋىنىڭ ئېللىپس شەكىللىك ئۆگزىسى كۆرۈنۈپ تۇراتتى . ئۇنىڭدىكى سىلىق ھەم ئاپئاق تاشلاردىن چاقنىغان نۇرلار پۈتكۈل چېركاۋنى بەئەينى بىر ھەشەمەتلىك ئوردىغىلا ئوخشىتىپ قويغانىدى .

بۇ يەر دونىن سارىيىنىڭ ئەڭ غەربىي بۇرجىكى ئىدى . كارسىل مەيدانىنىڭ جەنۇبىدىن شىمال تەرەپكە سوزۇلغان قاتناش غول لىنىيىسى مۇشۇ يەردىن ئۆتەتتى ، ئۇنى لوئۇرې سارىيىنىڭ

قاشا تېمىدىن پەقەت بىر پىيادىلەر يولىلا ئايرىپ تۇراتتى . دونىن سارىيىنىڭ ئالدىدىكى كوچىدا كېچىلەپ مال توشۇيدىغان يۈك ماشىنىلىرى كوچا ئېغىزىدىكى يېشىل چىراغنىڭ يېنىشىنى ساقلاپ قاتار تۇرۇپ كەتكەنىدى . ماشىنىلارنىڭ پارقىراپ تۇرغان چىراغلىرى سوفىيغا خۇددى مەسخىرىلىك كۆز قىسىشۇاتقاندەك تۇيۇلۇپ كەتتى .

— مەن نېمە دېيىشىمنى بىلەلمەيۋاتىمەن ، — دېدى لاندون ئاستا ئۇنىڭ كەينىگە كېلىپ ، — شۇنىسى ئېنىقكى ، بۇ ئىنز بىزگە بەزى نەرسىلەرنى دەپ بەرمەكچى بوپتىكەن . تولىمۇ ئەپسۇس ، مەن سىزگە ھېچقانداق ياردەم قىلالمىغۇدەكمەن .

لاندوننىڭ بوغۇق ئاۋازىدىن سوفىي ئۇنىڭ ئېچ - ئېچىدىن ئەپسۇسلىنىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى . لاندون نۇرغۇن ئاۋارىچىلىككە يولۇققان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ سوفىيغا ياردەم قىلىشنى تولىمۇ خالايدىغانلىقى مانا مەن دەپلا بىلىنىپ تۇراتتى . سوفىي كەينىگە بۇرۇلۇپ ئېچىدە «ئۇنىڭدا ھەقىقەتەن ئوقۇتقۇچىغا خاس ئالىيجاناب خاراكتېر بارئىكەن» دەپ ئويلىدى . لاندوننىڭ ئاساسلىق ئەھۋالىنى ئۇ ساقچى مەھكىمىسىنىڭ جىنايەت گۇماندارلىرىنى تەكشۈرۈش خاتىرىسىدىن چۈشەنگەنىدى . لاندون ئەمەلىيەتكە ھۆرمەت قىلىدىغان بىر ئىلىم ئەھلى ھېسابلىناتتى .

«بىزدە بىر ئورتاقلىق بار ئىكەن» دەپ ئويلىدى سوفىي .

بىر شىفىر يېشىش خادىمى بولۇش سۈپىتى بىلەن ، سوفىينىڭ خىزمىتى قارىماققا ناھايىتى قالايمىقان كۆرۈنىدىغان سان - سىپىرلار ئارىسىدىن مەلۇم مەنىلەرنى تېپىپ چىقىش ئىدى . بۇگۈن كەچ ئۇ لاندوندا ئۆزى ئېرىشىشكە ئىنتىزار بولۇۋاتقان بىر ئۇچۇرنىڭ بارلىقىنى پەرەز قىلىپ يەتتى ، ئەمما لاندون بۇ نۇقتىنى ھېس قىلالمىغاندەك تۇراتتى . «*مەلىكەم سوفىي ، روبېرت لاندوننى تېپىڭ .*» بۇ سۆزى يەتكۈزگەن ئۇچۇر ناھايىتى چۈشىنىشلىك ئىدى . سوفىيغا لاندون بىلەن كۆپرەك بىللە بولىدىغانغا ،

مەسىلىلەرنى ئەتراپلىق ھەم چوڭقۇر تەھلىل قىلىدىغانغا ، ئۇنىڭ بىلەن بىللە بۇ سىرلىق تېپىشماقنى يېشىدىغانغا يېتەرلىك ۋاقىت بولمىسا بولمايتتى . چاتاق يېرى ، ھازىر ھېچقانچە ۋاقىت قالمىغانىدى .

لاندونغا شۇ تەرزدە تىكىلىپ قاراپ تۇرغاندا ، ئۇنىڭ كاللىسىغا توساتتىنلا بىر خىيال كەلدى : بېيزۇ فاچى سىزنى ھەر ۋاقىت قولغا ئېلىشى مۇمكىن . مەن سىزنى بۇ مۇزېيدىن قاچۇرۇۋېتەلمەيمەن . لېكىن ، بىز دەرھال ھەرىكەتلەنمىسەك بولمايدۇ .

لاندوننىڭ كۆزلىرى چەكچىيىپ كەتتى :

— مېنى قاچ دېمەكچىمۇسىز ؟

— ئەڭ ياخشى چارە شۇ . ئەگەر فاچى سىزنى ھازىرلا قولغا ئالسا ، سىز فرانسىيە تۇرمىسىدە بىرنەچچە ھەپتە يېتىپ كېتىسىز . شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا ، فرانسىيە ساقچى مەھكىمىسى بىلەن ئامېرىكا ئەلچىخانىسى سىزنى قايسى دۆلەتتە سوتلاش توغرۇلۇق تالاش ـ تارتىش قىلىپ كېتىشىمۇ مۇمكىن . ئەگەر بىز ھازىر بۇ يەردىن قېچىپ چىقىپ ، ئامېرىكا ئەلچىخانىسىغا بېرىۋالساقلا ، ئامېرىكا ھۆكۈمىتى سىزنىڭ ھوقۇقىڭىزنى چوقۇم قوغدايدۇ . شۇ ئارىلىقتا ، بىز سىزنىڭ بۇ قاتىللىق دېلوسى بىلەن ھېچقانداق ئالاقىڭىز يوقلۇقىنى ئىسپاتلاش پۈرسىتىگە ئېرىشەلەيسىز .

لاندوننىڭ چىرايىدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمىدى .

— بولدىلا ! فاچى ھەربىر چىقىش ئېغىزىغا ئادەم ئورۇنلاشتۇرۇۋەتكەن تۇرسا ! بىز بۇ يەردىن ئامان ـ ئېسەن قېچىپ چىققان تەقدىردىمۇ ، بۇ پەقەت ئۇلارنىڭ ماڭا بولغان گۇمانىنى تېخىمۇ كۈچەيتىۋېتىدۇ ، خالاس . سىز فاچىغا پولدىكى خەتلەرنىڭ سىزگە قارىتىپ يېزىلغانلىقىنى ، بوۋىڭىزنىڭ مېنىڭ ئىسمىمنى يېزىپ قويۇشتىكى مەقسىتىنىڭ ھەرگىزمۇ مېنى پاش قىلىش ئەمەسلىكىنى ئېنىق ئېيتىسىڭىزلا بولدىغۇ .

— ئەلۋەتتە شۇنداق قىلىمەن ، — دېدى سوفي سەل

جەددىيەلەشكەن ھالدا ، — لېكىن ئۇنىڭغىچە سىز ئامېرىكا ئەلچىخانىسىغا ئامان ـ ئېسەن كىرىپ بولۇشىڭىز كېرەك . ئەلچىخانا بىلەن بۇ يەرنىڭ ئارىلىقى پەقەت بىر ئىنگلىز مىلى كېلىدۇ ، مەن ماشىنامنى مۇزېينىڭ سىرتىغا توختىتىپ قويغان . بۇ يەردە يۈرۈشەرسىڭىز فاچىننىڭ قولىدىن ھەرگىزمۇ قېچىپ قۇتۇلالمايسىز . بۇنى ھېس قىلمىدىڭىزمۇ ؟ ئۇ بۇگۈن سىزنىڭ جىنايى پاكىتلىرىڭىزنى تېپىشنىڭ كويىدىلا يۈرۈۋاتىدۇ . سىزنى دەرھال قولغا ئالماسلىقىدىكى سەۋەب شۇكى ، ئۇ ھەرىكىتىڭىزنى تېخىمۇ ئىنچىكىرەك كۆزىتىپ باقماقچى ، سىزنىڭ مەلۇم سۆز ـ ھەرىكەتلىرىڭىزدىن تېخىمۇ ئېنىقراق دەلىل ـ ئىسپاتقا ئېرىشمەكچى .

— توغرا . مەن قاچسام ئۇ دەل شۇ مەقسىتىگە يېتىدۇ !

سوفىينىڭ يانچۇقىدىكى يان تېلېفونى تۇيۇقسىزلا سايراپ كەتتى . «*چوقۇم فاچى*» . ئۇ قولىنى يانچۇقىغا سېلىپ ، تېلېفوننى ئېتىۋەتتى .

— لاندون ئەپەندى ، — دېدى ئۇ جىددىيەلەشكەن ھالدا ، — سىزدىن ئەڭ ئاخىرقى بىر سوئالنى سوراپ باقاي . ئۇ سىزنىڭ كەلگۈسىڭىزنى بەلگىلەيدىغان سوئال . پولغا يېزىلغان خەتلەرنىڭ سىزگە نىسبەتەن جىنايى پاكىت بولالمايدىغىنى ئېنىق . ئەمما ، فاچى سىزنى چوقۇم جىنايەت گۇمانىدارى سۈپىتىدە قولغا ئالىدىغانلىقىنى جاكارلاپ بولدى . ئۇنىڭ سىزگە نېمە ئۈچۈن جىنايەت بېكىتكەنلىكىنى دەپ بېرەلەمسىز ؟

لاندون بىردەم تۇرۇۋالغاندىن كېيىن :

— ياق ، — دەپ جاۋاب بەردى .

سوفىي ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ قويدى ، «*دېمەك ، فاچى يالغان سۆزلەپتۇ* ـ دە .» سوفىي بۇنىڭ سەۋەبىنى تەسەۋۋۇر قىلىپ يېتەلمىدى ، ئەمما نۆۋەتتىكى ئەڭ مۇھىم مەسىلە بۇ ئەمەس ئىدى . بېيزۇ فاچى بۇگۈن ھەرقانداق بەدەل تۆلەشتىن يانماي ، لاندوننى

تۇتۇپ تۇرمىگە سولاش ئۇچۇن تەييارلىنىۋاتاتتى . لېكىن ، سوفىي لاندونغا موھتاج ئىدى . مۇشۇنداق جىددىيچىلىك ئىچىدە ئۇ ئاخىر كەسكىن بىر قارارغا كەلدى .

«لاندوننى دەرھال ئامېرىكا ئەلچىخانىسىغا قاچۇرۇۋېتەي . »

ئۇ دېرىزە تەرەپكە ئۆرۈلۈپ ، مۇداپىئە توربى بىلەن مەھكەم ئېتىۋېتىلگەن دېرىزە ئەينەكىدىن 40 ئىنگلىز چىسى تۆۋەندىكى يولغا سەپسېلىپ قارىدى . ئەگەر لاندون بۇنچىۋالا ئېگىزلىكتىن پەسكە سەكرىسە ، ھېچنىمە بولمىدى دېگەندەمۇ ، پۇتى سۇنماي قالمايتتى .

لېكىن ، سوفىي قەتئىي بىرقارارغا كېلىپ بولغانىدى .

لاندون خالىسۇن ياكى خالىمىسۇن ، چوقۇم لوئۇرې ساريىدىن قېچىپ كەتمىسە بولمايتتى .

ئون يەتتىنچى باب

— ئۇنى تېلېفونىنى ئالمايۋاتىدۇ دەمسىز؟ — دېدى فاچى ئىشەنمىگەندەك قىلىپ، — ئۇنىڭ يان تېلېفونىغا بەرگەن بولغىيدىڭىز؟ تېلېفونى ئۇنىڭ يانچۇقىدىلا ئىدىغۇ.

كوللېت سوفىينى تېپىۋالارمەنمىكىن دېگەن ئۈمىدتە ئۇنىڭغا ئۈدا بىرنەچچە قېتىم تېلېفون بەردى:

— تېلېفوننىڭ توكى قالمىغان بولسا كېرەك ياكى بولمىسا ئۇ چوقۇم تېلېفوننىڭ ئاۋازىنى ئېتىۋەتتى.

شىفىر بۆلۈمىنىڭ مۇدىرى بىلەن تېلېفوندا سۆزلىشىپ بولغاندىن كېيىن، فاچى سەل تەشۋىشلەنگەن ھالدا كوللېتنىڭ قېشىغا كېلىپ، ئۇنى سوفىيغا تېلېفون بەرگۈزگەنىدى. كوللېتنىڭ تېلېفونىنى ئالالمىغىنىنى كۆرۈپ، ئۇ تېخىمۇ جىددىيلەشتى ـ دە، خۇددى قەپەسكە سولىنىپ قالغان يىرتقۇچتەك ئۆينىڭ ئىچىدە ئۇياقتىن ـ بۇياققا مېڭىشقا باشلىدى.

— شىفىر بۆلۈمىدىكىلەر نېمە دەيدۇ؟ — دەپ سورىدى كوللېت يۈرىكىنى قاپتەك قىلىپ. فاچى بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قارىدى:

— «رەھىمسىز ئالۋاستى» بىلەن «توكيو ئەۋلىيا»نىڭ مەنىسىنى يېشەلمىدۇق دەيدۇ.

— شۇ گەپنىلا قىلدىما؟

— ياق، ئۇلار ھېلىقى سانلارنىڭ فىبوناسسىنىڭ رەقەملەر تىزمىسى ئىكەنلىكىنى تېخى بايىلا جەزملەشتۈرۈپتۇ. لېكىن، ئۇلار ئۇنىڭ بىرەر مەنىنى ئىپادىلەپ بېرىدىغانلىقىدىن گۇمانلىنىدىكەن.

كوللېت ھەيران قالدى:

— لېكىن ، ئۇلار بۇ خەۋەرنى سوفي ئارقىلىق بىزگە ئۇقتۇرۇپ بولغانغۇ .

فاچى ېېشىنى چايقىدى .

— سوفىينى ئۇلار ئەۋەتمەپتىكەن .

— نېمە ؟

— مۇدىرنىڭ دېيىشىچە ، مېنىڭ بۇيرۇقۇمنى تاپشۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، ئۇ پۈتۈن ئەترەتتىكىلەرنى يىغىپ ، مەن ئەۋەتكەن سۇرەتلەرنى ئۇلارغا كۆرسىتىپتۇ . سوفي نائىش سونۇئېپي بىلەن شىفىر تارتىلغان سۇرەتكە شۇنداقلا بىر كۆز يۇگۇرتۇپتۇ - دە ، گەپمۇ قىلماي ئىشخانىدىن چىقىپ كېتىپتۇ . مۇدىر ئۆزىنىڭ ئۇنىڭدىن قىلچە گۇمان قىلمىغانلىقىنى ئېيتتى . چۈنكى ، سوفي شۇ چاغدا ناھايىتى بىئارام بولۇپ كېتىپتۇ .

— بىئارام بولۇپ كېتىپتۇ ؟ ئۇ بۇرۇن ئۆلۈكلەرنىڭ سۇرىتىنى كۆرۈپ باقماپتىكەنما ؟

فاچى بىر پەس جىمىپ قالدى :

— سوفي نائىفنىڭ ياك سونۇئېپىنىڭ نەۋرىسى ئىكەنلىكى ھەممىمىزگە ئايان . مەن بۇ نۇقتىغا دەسلەپتە دىققەت قىلماپتىكەنمەن . شىفىر بۆلۈمىنىڭ مۇدىرىمۇ بىر خىزمەتدىشىنىڭ گېپىدىن بۇنى تېخى بايا ئېسىگە ئاپتۇ .

كوللېكت گەپ قىلمىدى .

— مۇدىرنىڭ دېيىشىچە ، سوفي ئۇنىڭ ئالدىدا ئەزەلدىن سونۇئېپىنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىپ باقماپتىكەن . بەلكى ئۇ مۇشۇنداق بىر مەشھۇر بوۋىسى بولغانلىقى سەۋەبلىك ئالاھىدە ئىمتىيازغا ئېرىشىپ قېلىشتىن ئۆزىنى تارتقان بولسا كېرەك .

«دېمەك ، ئۇنىڭ ھېلىقى سۇرەتلەرنى كۆرۈپ بىئارام بولغىنى شەك - شۇبھىسىز ئىكەن - دە !» ياپياش بىر ئايالنىڭ ئۆلۈپ كەتكەن بوۋىسى قالدۇرۇپ قويغان شىفىرنى يېشىش خىزمىتىگە قاتناشقانلىقىغا — مۇشۇنداقمۇ بەختسىز تاسادىپىيلىقنىڭ بولىدىغانلىقىغا كوللېكتنىڭ پەقەتلا ئىشەنگۈسى كەلمىدى . يەنە

كېلىپ ، سوفىينىڭ ھەربىكتى تازا نورمال ئەمەس ئىدى . «نېمىلا دېگەنبىلەن ئۇ يەرگە يېزىپ قويۇلغان سانلارنىڭ قىبۇناسسىنىڭ رەقەملەر تىزمىسى ئىكەنلىكىنى تونۇۋاپتۇ ، لېكىن ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ بايقىشىنى خىزمەتداشلىرىغا دەپ بەرمەستىن ، نېمىشقا ئىشخانىسىدىن جىممىدە چىقىپ كەتكەندۇ ؟ مېنىڭچە ، بۇنىڭدا پەقەت بىرلا سەۋەب بار : يەنى سونۇئېپي يەرگە بىرمۇنچە سانلارنى يېزىپ قويۇش ئارقىلىق ، شىفىر بۆلۈمىدىكىلەرنىمۇ بۇ دېلونى تەكشۈرۈشكە سۆرەپ كىرگەن ، شۇنداق بولغاندا ، نەۋرىسىنىڭمۇ بۇ تەكشۈرۈش خىزمىتىگە قاتنىشىش پۈرسىتىگە ئېرىشەلەيدىغانلىقىنى ئۇ ئالدىن پەرەز قىلىپ يەتكەن . باشقا ئۇچۇرلارنى ئۇ مەلۇم بىر خىل ئالاھىدە ئۇسۇل ئارقىلىق نەۋرىسىگە ئۇقتۇرماقچى بولغانمىدۇ ؟ ئەگەر شۇنداق بولسا ، سونۇئېپي سوفىيغا يەنە قانداق ئۇچۇرنى يەتكۈزمەكچى بولغاندۇ ؟ بۇ دېلوغا لاندونىڭ سۆرەپ كىرىلگىنى قانداق ئىشتۇ ؟ »

كوللېتنىڭ خىيالى ئەنە شۇ تەرىقىدە چوڭقۇرلاپ كېتىۋاتقاندا ، قەيەردىندۇر ئاڭلانغان بىر سىگنال ئاۋازى مۇزىينىڭ ئىچىدىكى جىمجىتلىقنى بۇزۇۋەتتى . سىگنال ئاۋازى قارىماققا كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدىن ئاڭلانغاندەك قىلاتتى .

— سىگنال ! — دەپ توۋلىدى بىر ساقچى لوئۇرې سارىيىنىڭ بىخەتەرلىك مەركىزىدىكى كۆزىتىش ئېكرانىغا قارىغىنىچە ، — سەنئەت كۆرگەزمىخانىسىدىن ! ئەرلەر ھاجەتخانىسى تەرەپتىن ئاڭلىنىۋاتىدۇ !

فاچې كوللېبت تەرەپكە شارتتىدە بۇرۇلۇپ سورىدى :

— لاندون قېنى ؟

— يەنە شۇ ھاجەتخانىدا ! — دېدى كوللېبت كومپيۇتېر ئېكرانىدا پارقىراپ تۇرغان قىزىل توچكىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ، — ئۇ دېرىزە ئەينىكىنى چاقىغان ئوخشايدۇ !

لاندوننىڭ يىراقتا قېچىپ كېتەلمەيدىغىنىنى ئۇ ئوبدان بىلەتتى . گەرچە ، پارىژنىڭ ئوتتىن مۇداپىئەلىنىش ۋە ئوت

ئۆچۈرۈش بەلگىلىمىسىدە «ئوت كەتكەن چاغدا ئادەملەرنىڭ قېچىشىغا قولايلىق بولۇشى ئۈچۈن ، ئاممىۋى قورۇلۇشلارنىڭ يەردىن ئون بەش مېتىر ئېگىزلىكتىكى دېرىزىلىرىگە چوقۇم چاققىلى بولىدىغان ئەينەك ئورنىتىلىشى كېرەك» دەپ بەلگىلەنگەن بولسىمۇ ، لېكىن لاندون بىرەر ئىلمەك ياكى شوتا ئىشلەتمەي تۇرۇپلا لوئۇرې سارىيىنىڭ ئىككىنچى قەۋىتىدىن پەسكە سەكرىسە ، چوقۇم ئۆلمەي قالمايتتى . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، دونىن سارىيىنىڭ غەربىي بۇرجىكىدە دەرەخ ياكى چىملىق يوق ئىدى . ھاجەتخانىنىڭ ئاستى تەرىپىدە — لوئۇرې سارىيىنىڭ قاشا تېمىدىن نەچچە مېتىرلا يىراقلىقتا ماشىنىلار ئۆزئارا ئۆتۈشۈپ تۇرىدىغان كارسىل مەيدانى بار ئىدى .

— ماۋۇ ئىشنى ! — دەپ ۋارقىرىۋەتتى كوللېت كومپىيۇتېر ئېكرانىغا قارىغىنىچە ، — لاندون دېرىزە تەرەپكە قاراپ سۈرۈلۈۋاتىدۇ !

بۇ چاغدا فاچى ئاللىبۇرۇن ھەركەتكە ئۆتۈپ بولغانىدى . ئۇ قولىتۇقىدىكى قورال قاپچۇقىدىن مانىۋھان MR93 تىپلىق تاپانچىسىنى سۇغۇرۇپ ئالدى ـ دە ، ئوقتەك ئېتىلىپ چىقىپ كەتتى .

كوللېت كومپىيۇتېر ئېكرانىغا ھاڭۋاققىنىچە قاراپ قالدى . قىزىل توچكا دېرىزە تەرەپكە داۋاملىق سۈرۈلۈۋەردى ، ئاندىن قورۇلۇشنىڭ ئومۇمىي دائىرىسىدىن چىقىپ كەتتى .

«بۇ نېمە ئىشتۇ ؟ — دەپ ئويلىدى كوللېت ھېچ ئەقلى يەتمىگەن ھالدا ، — لاندون دېرىزە تەكچىسىگە چىقىۋالغانمىدۇ ياكى ؟... »

— ئاپلا ! — شۇنداق دېگىنىچە ئورنىدىن سەكرەپ تۇرۇپ كەتتى كوللېت قىزىل توچكىنىڭ قورۇلۇش دائىرىسىدىن تېزلىكتە يىراقلىشىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ . كومپىيۇتېر ئېكرانىدىكى سىگنال جىددىي يۆتكىلىپ ، قورۇلۇش دائىرىسىدىن ئون يارداچە يىراقلىققا بارغاندا توساتتىن توختاپ قالدى .

كوللىپت دەرھال كومپيۇتېرنىڭ كۇنۇپكىلىرىنى ھەرىكەتلەندۈرۈپ ، پارىژنىڭ ئومۇمىي رايون خەرىتىسىنى تېپىپ چىقتى - دە ، ئۇنى «يەر شارىنى ئورۇن بەلگىلەپ كۆزىتىش سىستېمىسى» غا قايتىدىن توغرىلىدى . مۇشۇنداق قىلغاندىلا ، ئۇ ئاندىن سىگنالنىڭ ئېنىق ئورنىنى تاپالايتتى .

قىزىل توچكا مىدىرلىماي تۇراتتى .

ئۇ كارسىل مەيدانىنىڭ مەركىزىدە توختاپ قالغانىدى .

لاندون راستىنلا سەكرىگەنىدى .

ئون سەككىزىنچى باب

فاچى كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچكىرىسىگە قاراپ يۈگۈردى . بىر چاغدا كوللېكتىنىڭ سىمسىز سۆزلىشىش ئاپپاراتىدىن ئاڭلانغان ئاۋازى يىراقتىكى بىخەتەرلىك سىگنالىنىڭ ئاۋازىنى بېسىپ كەتتى .

— ئۇ سەكرەپتۇ ! — دەپ ۋاراقىرىدى كوللېپت ، — كومپيۇتېردا سىگنالنىڭ كارسىل مەيدانىغا يۆتكەلگەنلىكى ئېنىق كۆرۈنۈۋاتىدۇ ! ئۇ دېرىزىدىن سەكرەپتۇ ! سىگنال ھازىر ئۆز جايىدا مەدىرلەماي تۇرۇۋاتىدۇ ! ۋاي خۇدايىم ، لاندون ئۆزىنى ئۆلتۈرۈۋالغان ئوخشايدۇ !

كوللېكتىنىڭ بۇ گەپلىرىگە ئىشەنگۈسى كەلمىگەن فاچى داۋاملىق ئالدىغا قاراپ يۈگۈرۈەردى . كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچى ئادەمنى ھاردۇرۇپ قويغۇدەك دەرىجىدە چوڭ ئىدى . سونۇئېينىڭ جەسىتى يېنىدىن يۈگۈرۈپ ، يىراقتىكى دونىن ساريېينىڭ توسۇق تېمىغا لەپپىدە بىر قاراپ قويدى . بىخەتەرلىك سىگنالى بارغانسېرى كۈچىيىۋاتاتتى .

— توختاپ تۇرۇڭ ! — دەپ ۋاراقىرىدى كوللېپت يەنە سۆزلىشىش ئاپپاراتى ئارقىلىق ، — ئۇ مەدىرلاۋاتىدۇ ! ۋاي خۇدايىم ، ئۇ تېخى تىرىك ئىكەن ! لاندون مەدىرلاۋاتىدۇ !

فاچى كۆرگەزمىخانىنىڭ ھەددىدىن زىيادە ئۇزۇنلۇقىدىن ئىچىدە ۋايسىغىنچە داۋاملىق ئالدىغا قاراپ يۈگۈرۈەردى .

— لاندوننىڭ ھەرىكىتى تېخىمۇ تېزلىشىپ كېتىۋاتىدۇ ! — دەپ ۋاراقىرىدى كوللېپت يەنە ، — ئۇ كارسىل مەيدانىدىكى يولنى بويلاپ قېچىۋاتىدۇ . قاراڭ باشلىق··· ئۇ بارغانسېرى تېز يۈگۈرۈپ

كېتىۋاتىدۇ !

فاچى ئالدىدىكى توسۇق تامنىڭ قىسىلچىقىدىن ئەپچىللىك بىلەن ئۆتتى ـ دە ، هاجەتخانا تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى .

بۇ چاغدا سۆزلىشىش ئاپپاراتىدىن كوللېكتىنىڭ ۋارقىرىغان ئاۋازى يەنە ئاڭلاندى :

— ئۇ چوقۇم ماشىنىدا ! مېنىڭچە ، ئۇ چوقۇم ماشىنىغا چىقىۋالدى ! لېكىن مەن ...

فاچى ئۆزىنى رۇسلۇۋېلىپ ، تاپانچىسىنى بەتلىگىنىچە هاجەتخانىغا ئېتىلىپ كىرگەن چاغدا ، كوللېكتىنىڭ ئاۋازىنى بىخەتەرلىك سىگنالى بىراقلا بېسىپ كەتتى . فاچى هاجەتخانىنىڭ ئىچىگە ئالا قويماي كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى .

هاجەتخانىدا هېچكىم يوق ئىدى . فاچى نەزىرىنى دەرهال هاجەتخانىنىڭ ئەڭ ئىچكىرىسىدىكى ئەينىكى چېقىۋېتىلگەن دېرىزىگە ئاغدۇردى ۋە دېرىزىنىڭ قېشىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ ، چېقىلغان يەردىن پەسكە سەپسالدى . لاندوننىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمەيتتى . ئۇنىڭ بۇ يەردىن قانداق سەكرەپ چۈشۈپ كەتكىنىگە فاچىنىڭ پەقەتلا ئەقلى يەتمىدى . چۈنكى ، بۇنداق ئېگىز يەردىن سەكرىگەن ئادەم ئۆلمىگەن تەقدىردىمۇ ئېغىر يارىلانماي قالمايتتى .

بىخەتەرلىك سىگنالى ئاخىر سايراشتىن توختىدى ، ئۇ توختىشى بىلەنلا سۆزلىشىش ئاپپاراتىدىن كوللېكتىنىڭ ئاۋازى يەنە ئاڭلاندى :

— ئۇ جەنۇب تەرەپكە قاراپ قېچىۋاتىدۇ ..... سۈرئىتى بەك تېز ..... كارۇس كۆۋرۈكى ئارقىلىق سېينا دەرياسىنى كېسىپ ئۆتۈۋاتىدۇ !

فاچى سول تەرەپكە بۇرۇلۇپ ، كارۇس كۆۋرۈكىنىڭ ئۇستىدە كەينىگە ئىككى كوزۇپ چېتىلغان بىرلا يۈك ماشىنىسىنىڭ جەنۇب تەرەپكە قاراپ تېز سۈرئەتتە كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردى . كوزۇپلارنىڭ ئۇستىگە قېلىن يالتىراق يېپىپ قويۇلغان بولۇپ ، ئۇ يۈك ماشىنىسى قارىماققا يوغان بىر كرانغلا ئوخشايتتى . فاچى

شۇ ھامان ئېسىنى تاپتى . بىرنەچچە مىنۇت ئىلگىرى بۇ يۇك ماشىنىسى مۇنۇ ھاجەتخانىنىڭ ئاستى تەرىپىدە يېشىل چىراغنىڭ يېنىشىنى ساقلاپ تۇرغان بولۇشى مۇمكىن ئىدى .

«بۇ بىر تەلۈلەرچە قارامىلىققۇ !» دەپ ئويلىدى فاچى . چۈنكى ، ئۇ ماشىنىنىڭ كوزۇپىدىكى يالتىراق يوپۇقنىڭ ئاستىدا نېمە بارلىقىنى لاندوننىڭ ئالدىن بىلەلمىشى ھەرگىزمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى . ئەگەر كوزۇپتىكىسى پولات ـ تۆمۈر ماتېرىيالى بولۇپ قالغان بولسا ، ئۇ قانداق قىلاتتىكىنە ؟ ئەگەر سېمونت ياكى ئەخلەت بولۇپ قالسىچۇ ؟ ئۇ ھېچنېمىنى ئويلىماستىنلا 40 ئىنگلىز چىسى ئېگىزلىكتىن سەكرىگەنمىدۇ ؟ بۇ ھەقىقەتەنمۇ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان قارامىلىق ئىدى .

— قىزىل توچكا يۆنىلىشىنى ئۆزگەرتتى ! — دەپ ۋارقىرىدى كوللېيت ، — ئۇ ئەمدى ئوڭ تەرەپكە بۇرۇلۇپ ، ساينت پېللىس كۆۋرۈكىگە چىقتى .

دەرۋەقە ، ھېلىقى يۇك ماشىنىسى كارۇس كۆۋرۈكىدىن ئۆتكەندىن كېيىن ، ئاستا سۇرئەتتە ئوڭغا بۇرۇلۇپ ، ساينت پېللىس كۆۋرۈكىگە چىقىپ بولغانىدى . فاچى ئۇ ماشىنىنىڭ ئەگمىدە غايىب بولغىنىغا ھەيرانلىق ئىلكىدە قاراپلا قالدى . بۇ چاغدا كوللېيت سىمسىز سۆزلىشىش ئاپپاراتى ئارقىلىق لوئۇرې سارىيىنىڭ ئىچىدىكى ساقچىلارنى ئاللىبۇرۇن ھەركەتكە كەلتۈرۈپ ، چارلاش ماشىنىسى بىلەن ئۇ يۇك ماشىنىسىنىڭ كەينىدىن قوغلاشقا ئەۋەتىپ بولغانىدى . ئۇ خۇددى بىر قېتىملىق غەلىتە مۇسابىقە ئەھۋالىدىن نەق مەيدانداً خەۋەر بېرىۋاتقاندەك ، بارلىق ساقچىلارغا ئۇ يۇك ماشىنىسىنىڭ يۆنىلىشىنى توختىماي ئوقتۇرۇپ تۇرۇۋاتاتتى .

«ھەممە ئىش ئاخىرلىشىدىغان بولدى» دەپ پىچىرلىدى فاچى ئۆز ـ ئۆزىگە . ئۇنىڭ ئادەملىرى بىرنەچچە مىنۇت ئۆتمەيلا ئۇ يۇك ماشىنىسىنى شەكسىز قورشاپ بولاتتى . لاندون ئەمدى ھېچ يەرگە قاچالمايتتى .

فاچى تاپانچىسىنى يىغىشتۇرۇپ ، ھاجەتخانىدىن چىقتى ، ئاندىن سۆزلىشىش ئاپپاراتى ئارقىلىق كوللېكتىپقا :

— مېنىڭ ماشىنام ئىشىك ئالدىغا كەلسۇن . ئۇنى قولغا ئالغان چاغدا ، مەن نەق مەيداندا بولۇشۇم كېرەك ، — دېدى .

ئۇ كەلگەن يولىنى بويلاپ يېنىك قەدەمدە يۈگۈرگەچ لاندوننىڭ ھازىر تىرىك ياكى تىرىك ئەمەسلىكىنى پەرەز قىلدى .

لېكىن ، بۇ مۇھىم ئەمەس ئىدى .

لاندوننىڭ قاچقانلىقىنىڭ ئۆزىلا ئۇنىڭغا جىنايەت بېكىتىشكە يېتەرلىك ئاساس بولالايتتى .

لاندون بىلەن سوفىي ھاجەتخانىدىن ئون بەش يارد چە يىراقلىقتا — كۆرگەزمىخانىنىڭ قاراڭغۇ بۇلۇڭىدا ھاجەتخانا بىلەن كۆرگەزمىخانىنى ئايرىپ تۇرغان تامغا دۆمبىلىرىنى چىڭ يېقىپ تۇراتتى . فاچى تاپانچىسىنى كۆتۈرگىنىچە ئۇلارنىڭ يېنىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتكەن چاغدا ، ئۇلارنى بايقاپ قالغىلى تاسلا قالدى .

بۇ ئاتمىش سېكۇنت ئىلگىرىكى ئىش ئىدى .

لاندون ھاجەتخانىنىڭ ئىچىدە قاپقىنى تۇرگىنىچە ئۆزى بىلەن قىلچە مۇناسىۋىتى يوق بىر جىنايەتنى دەپ قېچىشنى رەت قىلىۋاتاتتى .

سوفىي بولسا دېرىزىگە ئورنىتىۋېتىلگەن بىخەتەرلىك تورىغا خىلى بىر ھازاغىچە تىكىلىپ قاراپ كەتتى . ئاندىن دېرىزىدىن پەسكە سەپسالدى ، ئۇ ھاجەتخانا بىلەن يەر يۈزىنىڭ ئارىلىقىنى مۆلچەرلەۋاتقاندەك قىلاتتى .

— كىچىككىنە بىر نىشانىنى بەلگىلىۋالسىڭىز ، بۇ يەردىن چىقىپ كېتەلەيسىز ، — دېدى ئۇ .

«*نىشان؟*» لاندون دېرىزە سىرتىغا تەشۋىش بىلەن نەزەر سالدى .

پەستىكى كوچىدا ، كەينىگە ئىككى كوزۇپ چېتىلغان سەككىز چاقلىق بىر يوغان يۈك ماشىنىسى يېشىل چىراغنىڭ يېنىشىنى

كۆتۈپ تۇراتتى . ئۇنىڭ توختىغان ئورنى دەل ھاجەتخانىنىڭ دېرىزىسىگە توغرا كېلىپ قالغان بولۇپ ، كوزۇپتىكى مالنىڭ ئۈستىگە كۆك رەڭلىك يالتىراق يوپۇق يېپىپ قويۇلغانىدى . سوفىينىڭ ئۆزىنى بۇ يەردىن سەكرەشكە ئۇندەۋاتقانلىقىنى پەرەز قىلىپ بولغان لاندون ئۇنىڭ بۇ خىيالىدىن ۋاز كېچىشىنى ، باشقىچىرەك بىر ئامال تېپىشىنى ئېچ ـ ئىچىدىن تىلەپ كەتتى .

— سوفي ، مەن بۇ يەردىن سەكرىيەلمەيمەن...

— ئىز قوغلاش ئەسۋابىنى چىقىرىڭا .

ھېچنېمىنى ئاڭقىرالمىغان لاندون قولىنى يانچۇقىغا تىقىپ ، بىر ھازا ئاختۇرغاندىن كېيىن ، ئاندىن ھېلىقى كىچىككىنە مېتال تۇگمىنى تېپىپ چىقتى . سوفي ئۇنى ئېلىپ ، دەرھال قول يۇيۇش سۇپىسىنىڭ ئالدىغا باردى ـ دە ، ئۇنى بىر سوپۇنۇنىڭ ئۈستىگە قويۇپ ، باش بارمىقى بىلەن كۇچەپ باسقىنىچە سوپۇنۇنىڭ ئىچىگە نىقتاپ كىرگۈزۈۋەتتى . ئاندىن ئۇنىڭ ئۈستىنى يەنە سوپۇن بىلەن ئېتىپ ، قىلچە چانىيدىغان ھالەتكە ئەكەلدى .

سوفي سوپۇنىنى لاندوننىڭ قولىغا تۇتقۇزۇپ قويۇپ ، قول يۇيۇش سۇپىسىنىڭ ئاستىدىن بىر ئەخلەت چېلىكىنى تارتىۋالدى ۋە لاندوننىڭ ئېغىز ئېچىشىنى كۈتۈپ تۇرمايلا ئەخلەت چېلىكىنى كۆتۈرگىنىچە دېرىزە تەرەپكە قاراپ خۇددى بۇقىدەك ئېتىلدى . ئۇنىڭ قولىدىكى چېلەكنىڭ ئاستى تەرىپى دېرىزىنىڭ نەق ئوتتۇرىغا تېگىپ ، دېرىزە ئەينىكىنى چۈل ـ چۈل قىلىۋەتتى .

ئەينەك چېقىلىشى بىلەنلا قۇلاقنى يارغۇدەك كۈچلۈك سىگنال ئاۋازى ياڭراپ كەتتى .

— سوپۇننى ماڭا بېرىڭ !

سوفىينىڭ ئاۋازى كۈچلۈك سىگنال ئاۋازىنىڭ ئىچىدە ئارانلا ئاڭلاندى .

لاندون قولىدىكى سوپۇننى دەرھال ئۇنىڭغا بەردى .

سوفي سوپۇننى ئېلىپ ، پەستكى يولدا توختىتىقلىق تۇرغان ھېلىقى سەككىز چاقلىق يۈك ماشىنىسىغا قاردى . ئۇنىڭ

كۆزلىگىنى ماشىنىنىڭ كەينىدىكى يالتىراق يوپۇق يېپىپ قويۇلغان يوغان كوزۇپ بولۇپ ، ئۇنىڭ لوئۇرې ساريىي بىلەن بولغان ئارىلىقى ئون ئىنگلىز چىسمۇ كەلمەيتتى . قاتناش قوماندانلىق چىرىغىنىڭ يېشىل چىرىغى ياناي دەپ تۇرغاندا ، سوفىي ئېغىر بىر ئۇھسىنىپ قويدى - دە ، سوپۇننى دېرىزىدىن سىرتقا قارىتىپ ئاتتى .

سوپۇن ئۇدۇل يۈك ماشىنىسىنىڭ كوزۇپىدىكى يالتىراق يوپۇقنىڭ گىرۇنكىگە چۈشتى ۋە كوزۇپنىڭ ئىچىگە سىيرىلىپ چۈشۈپ كەتتى . دەل شۇ چاغدا يېشىل چىراغمۇ ياندى .

— سىزنى قۇتلۇقلايمەن ، — دېدى سوفىي لاندوننى ھاجەتخانىنىڭ ئىشىكى تەرەپكە تارتقىنىچە ، — سىز لوئۇرې ساريىدىن قېچىپ چىقىپ كەتكىنىز .

ئۇلار ئەرلەر ھاجەتخانىسىدىن چىقىپ ، نېرىدىكى توسۇق تامنىڭ قاراڭغۇ يېرىگە مۆكۈنۈۋالدى ، ھايال ئۆتمەيلا فاچى ئۇلارنىڭ يېنىدىن يۈگۈرۈپ ئۆتۈپ كەتتى .

سىگنال ئاۋازى توختىغاندىن كېيىن ، لاندون سىرتتىكى ساقچى ماشىنىلىرىنىڭ جىددىي سىگنال ياڭراتقىنىچە لوئۇرې ساريىدىن يىراقلاپ كېتىۋاتقانلىقىنى ئېنىق ئاڭلىدى ، لوئۇرې ساريىنىڭ ئىچىدىكى ھەممە ساقچى چېكىنگەن ، فاچىمۇ ئالدىراپ - تېنەپىلا كېتىپ قالغان ، لوئۇرې ساريىي يەنە بۇرۇنقىدەكلا تىمتاس بولۇپ قالغانىدى .

— كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدە ئۇزۇنلۇقى ئەللىك مېتىرچە كېلىدىغان بىر جىددىي پەلەمپەيلىك يول بار ، — دېدى سوفىي ، — ھازىر ساقچىلار كەتتى ، بىز شۇ يەردىن چىقىپ كېتەيلى .

لاندون لام - جىم دېمىدى ، چۈنكى ئۇ سوفىينىڭ ئۆزىدىنمۇ بەكرەك ئەقىللىق ئىكەنلىكىگە كۆزى يەتكەنىدى .

ئون توققۇزىنچى باب

پارىژدا ، كىشىلەر ساينت سۇلپىس چېركاۋىنىڭ تارىخىنى ھەممىدىن بەك غەلىتە دەپ قارايتتى . ئۇ بىر قەدىمىي ئىبادەتخانىنىڭ خارابىسى ئۈستىگە سېلىنغان بولۇپ ، قەدىمىي ئىبادەتخانا ئۆز دەۋرىدە مىسىرنىڭ ئىلاھەسى ئىسىسقا ئاتاپ سېلىنغانىدى . ساينت سۇلپىس چېركاۋىنىڭ قۇرۇلۇش ئۇسلۇبى پارىژدىكى بۇۋىمەريەم چېركاۋىنىڭ قۇرۇلۇش ئۇسلۇبىغا ئوخشىشىپ كېتەتتى . ماركىز ساد بىلەن بودلېرنىڭ پاكلاش مۇراسىمى ۋە ۋىكتور ھيۇگونىڭ توي مۇراسىمى ئىلگىرى مۇشۇ چېركاۋدا ئۆتكۈزۈلگەنىدى . ئۇنىڭ قارىمىقىدىكى مونا ستىردا ئىلگىرى غەيرىي دىنلار بىر مەھەل ئەۋج ئالغان بولۇپ ، نۇرغۇن مەخپىي تەشكىلاتلار بۇ يەرنى ئۆزلىرىنىڭ يىغىلىش ئۆتكۈزىدىغان كۆڭۈلدىكىدەك سورۇنى قىلىۋالغانىدى .

بۇگۈن كەچ ، ساينت سۇلپىس چېركاۋىنىڭ ئۆڭكۈرىدەك قاراڭغۇ ئوتتۇرا قەسىرى گۆرىستان جىمجىتلىقىغا چۆمگەنىدى . نامازشام مەزگىلىدە مىسا قىلىپ شام ياندۇرغىلى كەلگەن كىشىلەر قالدۇرۇپ كەتكەن ھەر خىل پۇراقلارلا بۇ يەردە ھاياتلىقنىڭ ھېلىھەم مەۋجۇت ئىكەنلىكىدىن دېرەك بېرىپ تۇراتتى . ئايال مۇناخ ساندېرىن سېللارىسنى چېركاۋغا باشلاپ كىرگەن چاغدا ، سېللارىس ئۇنىڭ سەل بىئارام بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدىيۇ ، ئەمما قىلچە ھەيران قالمىدى . چۈنكى ، ئۇنىڭ تۇرقىنى كۆرگەنلىكى ئادەم ئاشۇنداق بولۇپ كېتەتتى . سېللارىسمۇ بۇنىڭغا كۆنۈپ قالغانىدى .

— سىز ئامېرىكىلىقمۇ ؟ — دەپ سورىدى ساندېرىن .

— مەن فرانسىيەدە تۇغۇلغان ، — دەپ جاۋاب بەردى سىللارىس ، — ئىسپانىيەدە دىنغا كىرگەن ، ھازىر ئامېرىكىدا تەلىم ئېلىۋاتىمەن .

ساندېرىن بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى . جۇغى كىچىك ھەم پاكار بۇ ئايال مۇناخىنىڭ كۆزلىرىدىن بالىلارچە سەبىيلىك چىقىپ تۇراتتى .

— بۇ چېركاۋغا تۇنجى قېتىم كېلىشىڭىزمۇ ؟

— ئىلگىرى كېلىپ باقمىغان . مېنىڭچە ، بۇ بىر گۈناھ .

— كۇندۇزى بۇ يەر تېخىمۇ چىرايلىق كۆرۈنىدۇ .

— ئىشىنىمەن . قانداقلا بولسۇن ، شۇنچە كەچتىمۇ مېنى بۇ يەرگە كىرگۈزگىنىڭىزگە رەھمەت .

— مۇناستىر باشلىقى شۇنداق قىلىشىمنى بۇيرۇغان . سىزنىڭ خېلى ھوقۇقدار دوستلىرىڭىز بار ئوخشايدۇ ـ ھە ؟

«سەن ھېچنېمىنى بىلمەيسەن» دەپ ئويلىدى سىللارىس ئىچىدە .

ساندېرىن ئۇنى كارىدوردا ئالدى تەرەپكە باشلاپ كېتىۋاتقاندا ، ئۇ بۇ ئوتتۇرا قەسىرىنىڭ ئاددىيلىقىدىن تولىمۇ ھەيران قالدى . بۇ يەردە پارىژدىكى بۇۋىمەريەم چېركاۋىنىڭكىدەك ھەر خىل رەڭلىك تام رەسىملىرى ، ئالتۇندىن ھەل بېرىلگەن مۇقەددەس مۇنبەر ، شۇنداقلا ئۆينىڭ ئىچىنى ئىسستىدىغان ئوتۇن دېگەندەك زۆرۈر نەرسە ـ كېرەكلەر يوق بولۇپ ، كىشىگە ۋەيرانە ھەم سوغۇق تەسىر بېرەتتى ، ئىسپانىيەدىكى زاھىتلارنىڭ چوڭ چېركاۋىنى ئەسلىتەتتى . تۇزۇكرەكمۇ زىننەتلەنمىگەچكىمىكىن ، قەسىرنىڭ ئىچى قۇپقۇرۇقتەكلا كۆرۈنەتتى . سىللارىس تورۇس تەرەپكە بېشىنى كۆتۈرۈپ قاراپ ، ئۆزىنى گويا تەتۇر ئېسىپ قويۇلغان قېيىقلارنىڭ ئاستىدا تۇرغاندەكلا ھېس قىلىپ قالدى .

«نەق كۆڭلۈمدىكىدەك ئىكەن» دەپ ئويلىدى ئۇ . ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئادەملىرى ئەمدى بىراقلا تۇغقىش ئالدىدا تۇراتتى . سىللارىسنىڭ ھەرىكەتتىن دەرھال

باشلىغۇسى كېلىپ كەتتى ۋە ساندىرىنىي «تېزرەك كۆزۈمدىن يوقالسا ئىكەن» دەپ ئويلىدى. كۆز ئالدىدىكى پاكار ھەم ۋەجىك ئايالنى ئۆلتۈرۈۋېتىش ئۇنىڭ ئۈچۈن ناھايىتى ئاسان ئىش بولسىمۇ، لېكىن ئۇ خېلى بۇرۇنلا ئۆز - ئۆزىگە: «ئامالسىز قالمىساملا ھەرگىز زورلۇق كۈچى ئىشلەتمەيمەن» دەپ قەسەم بەرگەنىدى. يەنە كېلىپ، بۇ ئايال ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ھېلىقى شىفىرلىق قۇتىنى مۇشۇ چېركاۋغا يوشۇرۇپ قويغانلىقىنى بىلمەيتتى. بۇمۇ ھەم بۇ ئايالنىڭ خاتالىقى ئەمەس ئىدى. ئۇ باشقىلارنىڭ گۇناھى ئۈچۈن بىكاردىن - بىكار جازاغا تارتىلىپ يۈرسە بولمايتتى.

— سىزنى ئويغىتىۋەتكىنىم ئۈچۈن ئالدىڭىزدا خىجىلمەن.

— ھېچقىسى يوق. پارىزدىن كەلگەنكەنسىز، بۇنداق پۇرسەتنى قولدىن بېرىۋەتمىگىنىڭىز تۈزۈك. سىز بۇ چېركاۋنىڭ قۇرۇلۇشىغا قىزىقىپ قالدىڭىزمۇ ياكى تارىخىغمۇ؟

— راستىنى ئېيتسام، مەن بۇ يەرگە ئېتىقاد ئۈچۈن كەلدىم.

ئايال مونانىڭ چىرايىغا خۇشاللىق كۈلكىسى يۈگۈردى.

— مۇنداق دەڭ! ئەمىسە مەن سىزنى قەيەردىن باشلاپ ئايلاندۇراي؟

سىللارنىڭ كۆزلىرى ئادەتتىكى پەشتاقتەكلا ياساپ قويۇلغان مۇقەددەس مۇنبەرگە تىكىلدى:

— بولدى، سىز ئاۋارە بولماڭ. مەن ئۆزۈملا ئايلىنىپ چىقاي.

— ھېچقىسى يوق، مېنىڭمۇ بەربىر ئۇيقۇم ئېچىلىپ كەتتى، — دېدى ساندىرىن.

بۇ چاغدا ئۇلار چېركاۋنىڭ ئەڭ ئالدىدىكى بىر رەت ئورۇنغا كېلىپ بولغانىدى، بۇ يەرنىڭ مۇقەددەس مۇنبەر بىلەن بولغان ئارىلىقى ئون بەش ياردمۇ كەلمەيتتى. سىللارىس مېڭىشتىن توختاپ، يوغان بەدىنىنى ئايال مونا خ تەرەپكە بۇرىدى:

— مېنىڭ قوپاللىقىمنى كەچۈرۈڭ ، موناخ . مەن ئادەتتە بۇنداق مۇقەددەس جايىنىڭ ئىچىدە لاغايلاپ يۈرۈشكە تازا ئادەتلەنمىگەن . بۇنىڭ ئىچىدە ئايلىنىشتىن بۇرۇن ئۆزۈم يالغۇز بىر تىلاۋەت قىلىۋالسام بوپتىكەن ، ئەيبكە بۇيرۇمايدىغانسىز ـ ھە ؟

ساندېرىن سەل ئىككىلىنىپ تۇرۇۋەتكەندىن كېيىن :

— ئەلۋەتتە . مەن كەينىدىكى رەتتە سىزنى ساقلاپ ئولتۇرۇپ تۇراي ، — دېدى .

سېللارىس ئۆزىنىڭ يۈمشاق ھەم يوغان قولىنى ئۇنىڭ مۇرىسىگە قويغىنىچە تىكىلىپ قاراپ :

— سىزنى ئۇيقۇدىن ئويغىتىۋەتكىنىمنىڭ ئۆزىلا ئەپسۇسلىنارلىق ئىش بولدى ، ئەمدى سىزنى ئۇخلىغىلى قويمىسام تېخىمۇ قاملاشمايدۇ . شۇڭا ، كىرىپ ئۇخلاڭ ! مەن بۇ مۇقەددەس سارايدىن ئۆزۈم يالغۇز ھۇزۇرلىنىپ بولغاندىن كېيىنلا قايتىپ كېتىمەن ، — دېدى .

ساندېرىنىڭ چىرايىدا خاتىرجەمسىزلىك ئالامەتلىرى پەيدا بولدى :

— سىزدە باشقىچە روھىي ئۆزگىرىشلەر يوقتۇر ـ ھە ؟

— يوق . تىلاۋەت قىلىش — ئادەم ئۆزى يالغۇز ھۇزۇرلىنىدىغان خۇشاللىق .

— ئەمىسە ئىختىيارىڭىز .

سېللارىس قولىنى ئۇنىڭ مۇرىسىدىن تارتىۋالدى :

— ياخشى چۈش كۆرۈڭ ، ئايال موناخ . تەڭرىم سىزنى ئۆز پاناھىدا ساقلىسۇن .

— سىزنىمۇ شۇ ، — دېدى ساندېرىن پەلەمپەي تەرەپكە قاراپ كېتىۋېتىپ ، — ماڭغان چېغىڭىزدا دەرۋازىنى ھىمراق تاقىۋېتەرسىز .

— چوقۇم شۇنداق قىلىمەن .

سېللارىس ساندېرىنىڭ كەينىدىن تاكى ئۇ ئىككىنچى قەۋەتتىكى قاراڭغۇلۇق ئىچىدە غايىب بولغانغا قەدەر قاراپ تۇردى .

ئاندىن ئالدىغا بۇرۇلۇپ ، يەرگە تىزلاندى ، يوتىسىدىكى رىيازەت تاسمىسىنىڭ ئاغرىقى ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنىنى كۆيدۈرۈپ ئۆتتى .

«سۆيۈملۈك تەڭرىم ، بۇگۈن كەچ مەن سەن ئۈچۈن خىزمەت قىلغىلى كەلدىم ... »

سانديېرىن مۇقەددەس مۇنبەرنىڭ ئۈستى تەرىپىدىكى قەسىدىچىلەر سۈپىسىنىڭ قاراڭغۇ يېرىگە ئاستا يۈكۈندى ـ دە ، ۋادەكلەر ئارىسىدىن پەستە ئۆزى يالغۇز تىزلىنىپ ئولتۇرغان بۇ ساختا تىلاۋەتچىگە تىكىلىپ قاراپ ئولتۇردى . تۈيۈقسىز پەيدا بولغان بىر ۋەھىمە ئۇنى قورقۇنچقا سېلىپ قويدى . «زىئۇن ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مېنى دىققەت قىلىشقا ئاگاھلاندۇرغان دۇشمەن مۇشۇ بولۇپ قالمىسۇن يەنە» دېگەن خىيال كاللىسىدىن يالتىتىپ چاقناپ ئۆتتى ـ دە ، ئۆزىنىڭ مۇقەددەس مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىدىغان كۈننىڭ دەل بۇگۈن كەچ ئىكەنلىكىنى شۇ ھامان ھېس قىلدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ جايىدا قىمىرلىماي ئولتۇرۇپ ، بۇ سىرلىق تىلاۋەتچىنىڭ ھەربىر ھەرىكىتىنى دىققەت بىلەن كۆزەتتى .

يىگىرمىنچى باب

لاندون بىلەن سوفي قاراڭغۇلۇقتىن چىقىپ ، قۇيقۇرۇق كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدە ئاۋايلاپ دەسسىگىنىچە جىددىي پەلەمپەي يولىغا قاراپ ماڭدى .

لاندون ئاشۇنداق تىمسىقلاپ كېتىۋېتىپ ئۆزىنى خۇددى بىر ئەقلىي ئويۇن ئويناۋاتقاندەك ھېس قىلىپ قالدى . ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىكى مەسىلە ھەقىقەتەنمۇ ئادەمنىڭ بېشىنى قاتۇراتتى : *«رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچى ماڭا قاتىل دېگەن جىنايى نامىنى ئارتماقچى .»*

— سىزنىڭچە ، يەردىكى ئۇ خەتلەرنى فاچى ئۆزى يېزىپ قويمىغاندۇر ـ ھە ؟ — دەپ سورىدى ئۇ پەس ئاۋازدا سوفىيدىن . سوفي ئۇنىڭغا قاراپمۇ قويماستىن جاۋاب بەردى :

— مۇمكىن ئەمەس .

لېكىن ، لاندون بۇنداق جەزملەشتۈرمىدى ۋە :

— قارىغاندا ، ئۇنىڭ بۇ جىنايەتنى ماڭا ئارتىپ قويغۇسى بارەدەك قىلىدۇ . يەرگە مېنىڭ ئىسمىمنى يېزىپ قويسا ، ئۆزىگە تېخىمۇ پايدىلىق بولىدۇ دەپ ئويلىدىمىكىن دەيمىنا ؟ — دېدى .

— ئۇنداقتا فىبوناسسىنىڭ رەقەملەر تىزمىسىچۇ ؟ P.S دېگەن خەتلەرچۇ ؟ داۋىنچىنىڭ رەسىملىرى بىلەن ئىلاھەنىڭ سىمۋوللۇق مەنىسىچۇ ؟ ئۇلارنى چوقۇم بوۋام قالدۇرۇپ قويغان .

ئۇنىڭ دېگەنلىرى ھەقىقەتەن توغرا ئىدى . بەش بۇرجەكلىك يولتۇزنىڭ بەلگىسى ، «ۋېتروۋىئوس ئادىمى» ، داۋىنچى ، ئىلاھە

ھەمدە فىبۇناسسىنىڭ رەقەملەر تىزمىسى — ئىكونولوگىيە تەتقىقاتچىلىرى تەرىپىدىن «ئۇلانما سىمۇول سىستېمىسى» دەپ ئاتالغان بۇ ئاممىللارنىڭ سىمۇوللۇق مەنىسى سونۇئېينىڭ ئىنچىكە پىلانلىنىشى ئاستىدا ئاجايىپ مۇكەممەل بىرلىكنى ھاسىل قىلغانىدى .

— بۇگۈن چۈشتىن بۇرۇن بوۋام ماڭا تېلېفوندا سۆز قالدۇرۇپ ، مۇھىم بىر ئىشنى دەپ بەرمەكچى بولغانلىقىنى ئېيتىپتىكەن . مېنىڭچە ، ئۇ ئاشۇ مۇھىم ئىشنى ماڭا چوقۇم بىلدۈرۈش ئۈچۈن ، جان ئۈزىدىغان چېغىدا يۇقىرىقى ئۈچۈرلارنى قالدۇرۇپ قويغان بولسا كېرەك . ئۇ مېنىڭ بۇ مۇھىم ئىشنى ئېنىقلىشىمغا سىزنى ياردەم قىلالايدۇ دەپ قارىغان ئوخشايدۇ .

لاندوننىڭ قوشۇمىسى تۇرۇلدى . «*ئاھ ، رەھىمسىز ئالۋاستى ! ھە ، توكۇر ئەۋلىيا !*» ئۇ سوفىي ھەم ئۆزى ئۈچۈن بولسىمۇ ، بۇ شىفىرنىڭ مەنىسىنى يېشىۋېتەلىسەمكەن دەپ ئويلىدى . شۇنىسى شەك ـ شۈبھىسىزكى ، ئۇ ئاشۇ شىفىرنى تۇنجى قېتىم كۆرگەن ۋاقىتتىن باشلاپلا ئىشلار بارغانسېرى قالايمىقانلىشىپ كېتىۋاتاتتى . ئۇنىڭ ھاجەتخانا دېرىزىسىدىن يالغان «قاچقىنى» فاچىغا تېخىمۇ چوڭ دەستەك بولۇپ بېرەتتى . ئەمما ، فرانسىيە ساقچى ئىدارىسىدە ئالاھىدە ھوقۇققا ئىگە بۇ رازۋېدكىچىلار باشلىقىنىڭ ئەمەلىيەتتە بىر تال سوپۇننى قوغلاپ كەتكەنلىكىنى ئويلىغىنىدا لاندون كۈلۈۋەتكىلى تاسلا قالدى .

— پەلەمپەي ئېغىزىغا ئاز قالدۇق ، — دېدى سوفىي .

— شىفىردىكى رەقەملەر ھېلىقى بىرنەچچە قۇر خەتنىڭ مەنىسىنى يېشىشتىكى ئاچقۇچمىدۇ ؟ شۇنداق ئېھتىماللىق بارمۇ ؟

لاندوننىڭ بۇنداق دېيىشىدىكى سەۋەب ، ئۇ ئىلگىرى باكوننىڭ قوليازمىلىرىنى تەتقىق قىلغان چېغىدا ، ئۇنىڭدىكى بەزى شىفىرلار قوليازمىدىكى چۈشىنىكسىز جايلارنىڭ مەنىسىنى يېشىشتە مۇھىم رول ئوينىغانىدى .

— مەن بايانتىن بېرى ئاشۇ سانلار ئۈستىدە ئويلىنىپ باقتىم . قوشساقمۇ ، ئالساقمۇ ، كۆپەيتسەكمۇ ياكى بۆلسەكمۇ ھېچقانداق مەنىگە ئېرىشكىلى بولمايدىكەن . ساپ ماتېماتىكا نۇقتىئىنەزىرىدىن قارىغاندا ، ئۇلار شۇنداق تىزىلىپ قالغان سانلاردەك قىلىدۇ .

— لېكىن ، ئۇلارنىڭ فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسى بىلەن ئوخشاش چىقىشى مېنىڭچە ھەرگىزمۇ تاسادىپىي ماس كېلىپ قېلىش ئەمەس .

— ئەلۋەتتە . بۇۋام فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسىدىن پايدىلىنىپ بىزگە مەلۇم بىر نەرسىدىن بېشارەت بەرگەن . ئۇ ئىلگىرى دائىم ئىنگلىز تىلىدىكى ھەرپلەر ئارقىلىق مەلۇم مەنىلەرنى ئىپادىلەشنى ، ئۆزى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان سەنئەت ئەسەرلىرىنى ۋە بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ بەلگىسىنى تەقلىدىي ھالەتتە تەسۋىرلەشنى ياخشى كۆرەتتى . ئۇ ئاشۇ سانلار ئارقىلىق بىزنىڭ دىققىتىمىزنى قوزغىماقچى بولغان بولسا كېرەك .

— سىز بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز بەلگىسىنىڭ يوشۇرۇن مەنىسىنى بىلەمسىز ؟

— بىلىمەن . سىزگە دەپ بېرىشكە ئۇلگۇرمەپتىمەن . كىچىك ۋاقتىمدا بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز بوۋام ئىككىمىزنىڭ ئوتتۇرىسىدا ئالاھىدە بىر مەنىگە ۋەكىللىك قىلاتتى . ئۇ چاغلاردا بىز دائىم تاللو قارتا ئويۇنى ئوينايتتۇق ، مېنىڭ ئاساسلىق قارتام بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز ئىدى . بوۋامنىڭ ماڭا ئەتەي شۇ قارتىنى شىلاپ بېرىدىغانلىقىنى بىلەتتىم ، بوۋام ئەنە شۇ ئۇسۇلدا ماڭا چاقچاق قىلاتتى .

لاندوننىڭ بەدىنىگە تىترەك ئۇلاشتى . «*تاللو قارتا ئويۇنى ئوينايتتۇق؟*» ئوتتۇرا ئەسىردىكى ئىتالىيىدە بارلىققا كەلگەن بۇ خىل قارتىدا غەيرىي دىنلارغا خاس سىمۋوللۇق بەلگىلەر بار بولۇپ ، لاندون ئۆزىنىڭ يېقىندا يازغان بىر ئىلمىي ماقالىسىدە ئاشۇ قارتا توغرۇلۇق خېلىلا كۆپ توختالغانىدى . تاللو قارتىسى

«ئايال پاپا» ، «خانىش» ، «يۇلتۇز» دېگەندەك يىگىرمە ئىككى تال قارتىدىن تەركىب تاپاتتى . ئۇ ئىلگىرى دىنىي جەمئىيەت تەرىپىدىن چەكلەنگەن ئىدىيىلەرنى تارقىتىشقا ئىشلىتىلگەن بولۇپ ، ھازىرقى پىر ـ مۇنەججىملەر ئۇنىڭ ئاشۇ سىرلىق ئالاھىدىلىكىدىن ھەر خىل يوللار ئارقىلىق پايدىلىنىۋاتاتتى .

«تاللو قارتىدا بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز ئىلاھەگە سىغۇل قىلىنىدۇ» دەپ ئويلىدى لاندون ، ئەگەر سونۇئېپي ئەينى يىللىرى نەۋرىسىنى ئەنە شۇنداق قارتا ئويۇنى ئارقىلىق كۇلدۇروپ ئويناتقان بولسا ، ئۇنىڭغا بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ رەسمى بار قارتىنى شىلاپ بەرگىنى ئەڭ توغرا ئۇسۇل ھېسابلىناتتى .

ئۇلار جىددىي پەلەمپەي يولىنىڭ ئېغىزىغا كەلدى ، سوفىي ئىشكىنى ناھايىتى پەم بىلەن ئاچتى . ھېچقانداق سىگنال ئاۋازى ئاڭلانمىدى . بۇ يەردە پەقەت لوئۇرې ساريىينىڭ سىرتىغا تۇتىشىدىغان ئىشىككىلا سىگنال تورى ئورنىتىلغان ئىدى . سوفىي لاندوننى باشلاپ ، Z شەكىللىك پەلەمپەي ئارقىلىق بىرىنچى قەۋەتكە قاراپ ماڭدى . ئۇلارنىڭ قەدىمى بارغانسېرى تېزلىدى .

لاندون سوفىيغا ئىتتىك ئەگىشىپ ماڭغاچ سورىدى :

— بۇۋىڭىز سىزگە بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز توغرۇلۇق سۆزلەپ بەرگەن چېغىدا ، ئىلاھەلەرگە چوقۇنۇش ياكى كاتولىك دىنى جەمئىيىتىگە بولغان ئۆچمەنلىكى توغرىسىدا توختالغانمىدى ؟

سوفىي بېشىنى چايقىدى :

— مەن ئۇ رەقەملەرنى ئالتۇن كېسىمى ، PHI) PHI گرېك يېزىقىدىكى ئون بىرىنچى ھەرپىنىڭ ئىنگلىزچە تاۋۇش بەلگىسى بولۇپ ، ئادەتتە ∅ دەپ يېزىلىدۇ ، سان مەنىسىدە كەلسە مەلۇم بىر تۇراقلىق قىممەتكە ۋەكىللىك قىلىدۇ ؛ خۇددى گرېك ھەرپى π نىڭ چەمبەر تۇراقلىقى قىممىتىگە ۋەكىللىك قىلغىنىغا ئوخشاش — ئاپتوردىن) فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسى دېگەندەك ماتېماتىكىلىق فورمۇللار نۇقتىسىدىن تەھلىل قىلساق تېخىمۇ

ياخشى بولارمىكىن دەپ ئويلاۋاتىمەن .

لاندون ھەيران قالدى :

— بوۋىڭىز سىزگە PHI نىمۇ ئۆگەتكەنمۇ ؟

— ئەلۋەتتە ، ئالتۇن كېسىمنىمۇ ئۆگەتكەن ، — دېدى سوفىي سەل خىجىل بولغاندەك قىلىپ ، — ئەمەلىيەتتە ، ئۇ ئىلگىرى ماڭا «سىزنىڭ يېرىمىڭىزلا ئالتۇن كېسىمگە ماس كېلىدۇ» دېگەن ... ئۇ ئىسىمىنىڭ يېزىلىش شەكلىگە قاراپ شۇنداق دەيتتى .

لاندون بىردەم ئويلىنىۋېلىپ ، ئاندىن ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلىدى :

S—O—PHI—e — (سوفىي) .

ئۇ پەلەمپەيدىن چۈشكەچ PHI توغرۇلۇق توختىمايلا ئويلاندى ۋە سوئالىي قالدۇرۇپ قويغان يىپ ئۆچىنىڭ ئۆزى تەسەۋۋۇر قىلغاندىنمۇ بەكرەك بىر پۈتۈنلۈككە ئىگە ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىشقا باشلىدى .

داۋىنچى ... فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسى ... بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز .

كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغىنى شۇكى ، بۇلارنىڭ ھەممىسى سەنئەت تارىخىدىكى بىر ئۇقۇم ئارقىلىقلا ئۆزئارا بىرلەشتۈرۈۋېتىلگەنىدى . لاندون ئادەتتە بۇ ئەڭ ئاساسىي ئۇقۇمنى ئوقۇغۇچىلارغا يېشىپ چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن بىرنەچچە سائەت ۋاقتىنى سەرپ قىلىشقا مەجبۇر بولاتتى .

PHI

ئۇ توساتتىن ئۆزىنى خارۋاردقا قايتىپ بېرىپ قالغاندەك ھېس قىلدى ، مۇنبەرده تۇرۇپ ئوقۇغۇچىلارغا «سەنئەتتىكى بەلگىشۇناسلىق»نى چۈشەندۈرۈۋاتاتتى ، بىر چاغدا دوسكىغا ئۇ ئۆزى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان سانلارنى يازدى .

1.618

ئاندىن پەستىكى ئوقۇغۇچىلار تەرەپكە بۇرۇلۇپ :

— بۇنىڭ قانداق سان ئىكەنلىكىنى قېنى قايسىڭلار دەپ بېرەلەيسىلەر ؟ — دەپ سورىدى . كەينى رەتتە ئولتۇرغان ماتېماتىكا فاكۇلتېتىنىڭ ئېگىز بويلۇق بىر ئوقۇغۇچىسى قولىنى كۆتۈردى :

— ئۇ PHI .

ئۇ بۇنى «Fee» دەپ تەلەپپۇز قىلدى .

— توغرا دېدىڭ ، سىتىلېر ، — دېدى لاندون ، — ھەممىڭلار PHI نى بىلمىدىكەنسىلەر ـ ھە .

سىتىلېر كۇلگىنىچە قوشۇمچە قىلدى :

— ئۇنىڭ PI(π) بىلەن ئارىلاشتۇرۇۋېتىشكە بولمايدۇ . بىزدەك ماتېماتىكا بىلەن ھەپىلىشىدىغانلار PHI دىكى H ھەرپىنى بەك ياخشى كۆرىمىز ، ئۇ PI نى تەلەپپۇز قىلغاندىن كۆپ پېقىملىق !

لاندون قاقاقلاپ كۇلۇۋەتتى ، ئەمما باشقىلار ئۇنىڭ نېمىگە كۇلگەنلىكىنى ئاڭقىرالماي قالدى .

سىتىلېر كەيپى ئۇچقان ھالدا ئورنىغا بېرىپ ئولتۇردى .

لاندون سوئالىنى داۋاملاشتۇردى :

— PHI,1.618 نىڭ سەنئەتتىكى ئورنى ئىنتايىن مۇھىم . نېمە ئۈچۈنلۇكىنى قېنى كىم دەپ بېرەلەيدۇ ؟

— چۇنكى ، ئۇ ناھايىتى گۈزەل . توغرىمۇ ؟ — دېدى سىتىلېر ئازراق بولسىمۇ ئۆزىنى ئوڭايسىزلىقتىن قوتۇلدۇرۇۋېلىش ئۈچۈن .

كۆپچىلىك پاراققىدە كۇلۇشۇپ كەتتى .

— ئەمەلىيەتتە ، سىتىلېر يەنە توغرا جاۋاب بەردى . PHI ئادەتتە دۇنيادىكى ئەڭ گۈزەل سان دەپ قارىلىدۇ .

لاندوننىڭ بۇ گېپى بىلەن كۆپچىلىك شۇ ھامان جىمىپ قالدى . سىتىلېر بولسا ئىچ ـ ئىچىدىن خۇشال بولۇپ كەتتى .

لاندون پروېكسىيە ئاپپاراتىنىڭ ئۈستىگە بىر پارچە رەسىمنى قويۇپ تۇرۇپ چۈشەندۈرۈشكە باشلىدى :

— PHI فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسى ئاساسىدا مەيدانغا كەلگەن . بۇ رەقەملەر تىزمىسىنىڭ شۇنچىلىك مەشھۇر بولۇشىدىكى سەۋەب شۇكى ، ئۇنىڭدىكى ئىككى قوشنا رەقەمنىڭ جۇغلانمىسى كېيىنكى رەقەمگە تەڭ بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى ئىككى قوشنا رەقەمنىڭ بۆلۈنمىسى 1.618 گە ، يەنى PHI تەڭ بولىدۇ .

لاندون چۇشەندۇرۇشنى داۋاملاشتۇردى :

— ماتېماتىكا نۇقتىسىدىن قارىغاندا ، PHI نىڭ كېلىش مەنبەسى تولىمۇ سىرلىق كۆرۈنىدۇ . ئەمما ، كىشىنى تېخىمۇ ھەيران قالدۇرىدىغىنى شۇكى ، ئۇنىڭ تەبىئەت دۇنياسىدىكى قۇرۇلمىلاردا تۇنجان ئورنىمۇ ئىنتايىن مۇھىم . ئۆسۈملۈكلەر ، ھايۋانلار ، ھەتتا ئادەملەرنىڭ ھەممىسىدە مۇشۇ نىسبەتتە ئوخشىشىپ كېتىدىغان ئالاھىدىلىكلەر مەۋجۇت .

ئۇ دەرسخانىنىڭ چىرىغىنى ئۆچۈرۈۋەتكەندىن كېيىن مۇنداق دېدى :

— PHI نى تەبىئەت دۇنياسىنىڭ ھەممىلا يېرىدە ئۇچرىتقىلى بولىدۇ ، بۇ ھەرگىزمۇ تاسادىپىيلىق ئەمەس ، شۇڭا ئەجدادلىرىمىز PHI نى تەڭرى يارىتقان بىر مۆجىزە دەپ قارىغان . ئەڭ دەسلەپكى ئالىملار 1.618 نى ئالتۇن كېسىمى دەپ ئاتىغان .

— توختاپ تۇرۇڭا ، — دېدى ئالدىدىكى رەتتە ئولتۇرغان بىر قىز ئوقۇغۇچى ، — مەن بىئولوگىيە كەسپىنىڭ ئوقۇغۇچىسى ، ئەمما مەن تەبىئەت دۇنياسىدا ئالتۇن كېسىمى دېگەننى تا ھازىرغىچە ئۇچرىتىپ باقمىدىم .

— شۇنداقمۇ ؟ — لاندون مىيىقىدا كۈلدى ، — سىز ھەرە كۆنكىدىكى چىشى ھەرە بىلەن ئەركەك ھەرىنى تەتقىق قىلىپ باققانمىدىڭىز ؟

— ئەلۋەتتە ، چىشى ھەرە ئەركەك ھەرىدىن چوڭ بولىدۇ .

— توغرا ، بىلەمسىز ؟ ناۋادا دۇنيادىكى ھەرقانداق بىر ھەرە كۆنكىنى ئېلىپ كېلىپ ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى ئەركەك ھەرە بىلەن

چىشى ھەرىنى ئايرىپ سانىسىڭىز ، ئوخشاش بىر نىسبەتكە ئېرىشىسىز .

— راستمۇ ؟

— ھەئە ، ئۇ دەل PHI .

قىز ئوقۇغۇچىنىڭ ئاغزى ئېچىلىپ قالدى :

— مۇمكىن ئەمەس .

— مۇمكىن ! — دېدى لاندون رەددىيە بېرىپ ، ئاندىن كۇلۇمسىرىگەن ھالدا بىر قۇلۇلە قېپىنىڭ رەسمىنى پرويېكسىيە ئاپپاراتىنىڭ ئۈستىگە قويدى ، — بۇنى تونۇمسىز ؟

— نائۇتېلۇس قۇلۇلىسى ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇ قىز ، — ئۇ ئۆزىنىڭ قېپىدىكى ھاۋانى سۈمۈرۈش ئارقىلىق لەيلەش كۇچىنى تەڭشەپ تۇرىدىغان بىر يۇمشاق تەنلىك ھايۋان .

— تۇغرا دېدىڭىز . سىز ئۇنىڭ بەدىنىدىكى ھەربىر چۆرگىلىمەچنىڭ دىئامېتىرى بىلەن يەنە بىر چۆرگىلىمەچنىڭ دىئامېتىرى ئوتتۇرىسىدىكى نىسبەتنىڭ قانچىلىك ئىكەنلىكىنى تەسەۋۋۇر قىلالامسىز ؟

ئۇ قىز ئوقۇغۇچى نائۇتېلۇس قۇلۇلىسىنىڭ رەسمىگە خېلى بىر ھازاغچە تىكىلىپ قاراپ كەتتىيۇ ، ئەمما توغرا جاۋابنى دەپ بېرەلمىدى .

لاندون بېشىنى لىڭشىتىپ تۇرۇپ :

— PHI . ئالتۇن كېسىمى . 1.618 ، — دېدى .

ئوقۇغۇچى قىزنىڭ چىرايىنى ھەيرانلىق ئالامەتلىرى قاپلىدى .

لاندون پرويېكسىيە ئاپپاراتىنىڭ ئۈستىگە ئۇلاپلا يەنە بىر سۈرەتنى — ئاپتاپپەرەسنىڭ يېقىن تارتىلغان سۈرىتىنى قويدى :

— ئاپتاپپەرەس ئۇرۇقى گۇل تەخسىسىنىڭ ئۈستىدە بىر - بىرىگە قارىمۇقارشى ياي سىزىق ھالىتىدە تىزىلىپ تۇرىدۇ . ئاشۇ ياي سىزىقلار ئوتتۇرىسىدىكى دىئامېتىرنىڭ قانچىلىك ئىكەنلىكىنى تەسەۋۋۇر قىلىپ بېقىڭا ؟

—PHI ؟ — دېدى بىرەيلەن .

— توغرا .

لاندون پرويېكسىيە ئاپپاراتىنىڭ ئۇستىگە يەنە بۇرما شەكىللىك چىلغۇزا ، ئۆسۈملۈك غولىدىكى يوپۇرماقلارنىڭ رەت ھالىتى ھەمدە قۇرتلارنىڭ تېنىدىكى بۆلەكچىلەر تارتىلغان سۈرەتلەرنى كەينى - كەينىدىن قويۇپ تۇرۇپ ، مۇشۇلارنىڭمۇ ئالتۇن كېسىمگە ماس كېلىدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ ئۆتتى .

— توۋا ! — دەۋەتتى بىرى .

— ماس كېلىشىنغۇ ماس كېلىدىكەن ، ئەمما بۇنىڭ سەنئەت بىلەن نېمە مۇناسىۋىتى بار ؟ — دەپ سورىدى يەنە بىرەيلەن .

— بۇ ياخشى سوئال بولدى .

لاندون شۇنداق دېگەچ ، پرويېكسىيە ئاپپاراتىنىڭ ئۇستىگە لىنئوناردو داۋىنچىنىڭ ئەرلەرنىڭ بەدىنى تەسۋىرلەنگەن مەشھۇر رەسىمى «ۋېتروۋئىوس ئادىمى» نى قويدى . بۇ رەسىم بىر تېرە قەغەزگە سىزىلغان بولۇپ ، قەغەز سەل سارغىيىپ قالغانىدى . رەسىمنىڭ نامى رىملىق مەشھۇر ئارخىتېكتور ماك ۋېتروۋئىوسنىڭ ئىسمىدىن ئېلىنغان بولۇپ ، بۇ ئارخىتېكتور ئىلگىرى ئۆزىنىڭ «قۇرۇلۇش توغرىسىدا ئون كىتاب» دېگەن ئەسىرىدە ئالتۇن كېسىمگە ناھايىتى يۇقىرى باھا بەرگەنىدى .

— ئادەم بەدىنىدىكى نازۇك قۇرۇلمىلارنى داۋىنچىدەك چۈشىنىدىغان ئادەم يوق . داۋىنچى ئەينى چاغدا جەسەتلەرنى يەرلىكىدىن كولاپ چىقىرىپ ، ئادەم بەدىنىدىكى ئىسكىلىت قۇرۇلمىسىنىڭ ئەڭ توغرا نىسبىتىنى ئۆلچىگەن . ئۇ ئادەم بەدىنىدىكى قۇرۇلما نىسبىتىنىڭ ئالتۇن كېسىمى نىسبىتىگە پۈتۈنلەي ماس كېلىدىغانلىقىنى جاكارلىغان تۇنجى ئادەم .

ئولتۇرغانلارنىڭ ھەممىسى لاندونغا گۇمانىي نەزەر بىلەن تىكىلدى .

— ئىشەنمەيۋاتامسىلەر ؟ — دېدى لاندون ، — كېلەر قېتىم

يۇيۇنغان چېغىدا ، تاسما مېتىر ئېلىۋېلىشنى ئۇنتۇپ قالماڭلار .

پۇتبول كومانىدىسىدىكى بىرنەچچە ئوقۇغۇچى پىخىلداپ كۈلگىلى تۇردى .

— جىم ئولتۇرالمايۋاتقان سىلەر بىر نەچچىڭلارلا ئەمەس ، — دېدى لاندون سەل زەردە بىلەن ، — بەلكى ھەممىڭلار ، ئوغۇللار ھەم قىزلار ئومۇميۈزلۈك بىر سىناپ بېقىڭلار . ئاۋۋال بوي ئېگىزلىكىڭلارنى ئۆلچەڭلار ، ئاندىن ئۇنى كىندىكىڭلارنىڭ يەر بىلەن بولغان ئارىلىقىغا بۆلۈڭلار . نەتىجىسى قېنى قانداق چىقىدىكىن .

— يەنە PHI ئەمەستۇ - ھە ! — دېدى بىرتەنتەربىيە ئوقۇغۇچىسى ئىشەنمىگەندەك تەلەپپۇزدا .

— دەل شۇ ، — دېدى لاندون ، — دەل 1.618 بولۇپ چىقىدۇ . يەنە بىر مىسالنى دەپ بېرەيمۇ ؟ ئاۋۋال مۇرىڭىزدىن قولىڭىزنىڭ بارمىقىغىچە بولغان ئارىلىقىنى ئۆلچەڭ ، ئاندىن ئۇنى جەينىكىڭىز بىلەن بارمىقىڭىزنىڭ ئۇچىغىچە بولغان ئارىلىققا بۆلۈڭ ، بۇنىڭدىنمۇ يەنە شۇ PHI غا ئېرىشىسىز . يەنە دەپ بېرەيمۇ ؟ كاسسىڭىزدىن يەرگە بولغان ئارىلىقنى تىزىڭىزدىن يەرگىچە بولغان ئارىلىققا بۆلۈڭ . بۇنىڭدىمۇ ئوخشاشلا PHI بولۇپ چىقىدۇ . بۇلاردىن باشقا قولىڭىزنىڭ بارماق بوغۇملىرىغا ، پۇت بارماقلىرىڭىزغا ، ئومۇرتقا تۇۋرۇكىڭىزدىكى بۆلەكلەرگە دىققەت قىلىپ بېقىڭ ، ھەممىسىدىلا ئاشۇ PHI مەۋجۇت . دوستلار ، بىز ئالتۇن كېسىمدىن ئايرىلالمايدىغان جانلىقلار .

سىنىپىڭ چىراغلىرى پۈتۈنلەي ئۆچۈرۈۋېتىلگەن بولسىمۇ ، لېكىن لاندون كۆچىلىكىڭ چىرايىدىكى ھەيرانلىق ئالامەتلىرىنى ناھايىتى ئاسانلا سېزىۋالدى ، ئىسسىققىنا بىر ئېقىم ئۇنىڭ مېڭىسىگە تەپتى ، ئۇنىڭ دەرس ئۆتۈشكە ئامراق بولۇپ قېلىشىغا دەل مۇشۇنداق ئالاھىدە تۈيغۇ سەۋەب بولغانىدى .

— دوستلار ، خۇددى باياتىن كۆرگىنىڭلارغا ئوخشاش ،

مۇرەككەپ تەبىئەت دۇنياسىغا نۇرغۇن قائىدە ـ قانۇنىيەت يوشۇرۇنغان . قەدىمكىلەر PHI نى بايقىغان چېغىدا ، ئۆزلىرىنى چوقۇم تەڭرىنىڭ كارامىتىنى بايقاپ قالدۇق دەپ ئويلىغان ھەم شۇ سەۋەبتىن تەبىئەت دۇنياسىغا تېخىمۇ زور ئىشتىياق باغلىغان بولسا كېرەك . تەڭرى يارالقان كارامەتلەرگە تەبىئەت دۇنياسىدىن ئىسپات تاپقىلى بولمىدۇ . شۇڭا ، زېمىن ئانىغا چوقۇنىدىغان غەيرىي دىنلار تا ھازىرغىچە مەۋجۇت بولۇپ كېلىۋاتىدۇ . ئارىمىزدىكى نۇرغۇن كىشىلەرمۇ تەبىئەت دۇنياسىغا چوقۇنىدۇ ، پەقەت بۇنى ئۆزلىرى ھېس قىلمايدۇ ، خالاس . بىزنىڭ ئەتىيازلىق شادلىق بايرىمىنى تەبرىكلىشىمىز بۇنىڭ ناھايىتى ياخشى بىر مىسالى .ئەتىيازلىق شادلىق بايرىمى ئەتىيازغا مەدھىيە ئوقۇيدىغان بايرام ، كىشىلەر مۇشۇ بايرامنى ئۆتكۈزۈش ئارقىلىق زېمىننىڭ ئويغانغانلىقى ، ئىنسانلارغا ھوسۇل بېرىدىغانلىقىنى تەبرىكلەيدۇ . ئالتۇن كېسىمىنىڭ سىرلىق ماھىيىتى ھاياتلىق پەيدا بولغان ئەڭ دەسلەپكى مەزگىلدىن باشلاپلا بېكىتىۋېتىلگەن . كىشىلەر پەقەت تەبىئەتنىڭ قانۇنىيىتى بويىچىلا ھەرىكەت قىلالايدۇ ، سەنئەت بولسا ئىنسانلارنىڭ تەڭرىگە مەدھىيە ئوقۇشتىكى بىر خىل ۋاستىسى ، شۇڭا بىز بۇ ئوقۇش مەۋسۇمىدا سەنئەت ئەسەرلىرىدىكى ئالتۇن كېسىمگە ئائىت نۇرغۇن ئەملىي مىساللارنى كۆرۈپ ئۆتىمىز .

كېيىنكى يېرىم ساھەتتە ، لاندون ئوقۇغۇچىلارغا مىكېلانجېلو ، ئالبېرھىت دولېر ، داۋىنچى ۋە باشقا سەنئەتكارلارنىڭ ئەسەرلىرىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ، ئۇلارنىڭ ئۆز ئەسەرلىرىنى لايىھىلەش ۋە ئىشلەشتە ئالتۇن كېسىمى نىسبىتىگە قانداق ئەمەل قىلغانلىقىنى تەپسىلىي چۈشەندۈردى . گرېتسىيىدىكى باتنون دۇئا ـ تىلاۋەتخانىسى ، مىسىردىكى ئەلئېھرام ھەمدە نيۇيوركتىكى بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى باش شتاب بىناسىنى لايىھىلەشتە قوللىنىلغان ئالتۇن كېسىمى نىسبىتىنى سېخىما ئارقىلىق كۆرسىتىپ بەردى . ئۇنىڭدىن باشقا ، مۇزارتنىڭ سوناتالىرىدا ،

بېتخوۋننىڭ «بەشىنچى سىمفونىيە» سىدە ھەمدە بارتوك ، دېبوسسى ، شوبېرت قاتارلىق مۇزىكانتلارنىڭ ئەسەرلىرىدە PHI دىن قانداق پايدىلىنىلغانلىقىنى ، ھەتتا سترادىۋاللىنىڭ كىچىك ئىسكرىپكىنى ياسىغان چاغدىمۇ ئالتۇن كېسىمىدىن پايدىلىنىپ تۇرۇپ f شەكىللىك بوشلۇقنىڭ ئورنىنى بېكىتكەنلىكىنى بىرمۇبىر سۆزلەپ ئۆتتى .

— ئەمدى بىز سىمۇوللۇق بەلگىلەرنىڭ گېپىگە كېلەيلى ، — دېدى ئۇ ئاخىردا دوسكىغا بەش تال تۇز سىزىقتىن ھاسىل بولغان بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ رەسىمىنى سىزىپ ، — مانا بۇ سىلەر مۇشۇ ئوقۇش مەۋسۇمىدا ئۆگىنىدىغان سىمۇوللۇق مەنىسى ئەڭ زور رەسىم . بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز — قەدىمكىلەر ئۇنى بەش پېنتاكلې دەپ ئاتىغان — نۇرغۇن مەدەنىيەت ساھەسىدە مۇقەددەس ھەم سىرلىق نەرسە دەپ قارىلىدۇ . بۇنىڭ نېمە ئۈچۈنلۈكىنى قايسىڭلار دەپ بېرەلەيسىلەر ؟

ستىلېر — ماتېماتىكا كەسپىدە ئوقۇيدىغان ئوقۇغۇچى يەنە قولىنى كۆتۈردى :

— چۈنكى ، سىز بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزدىن بىرنى سىزىسىڭىز ، ئۇنىڭدىكى بىرنەچچە سىزىق ئۆزلۈكىدىنلا ئالتۇن كېسىمى نىسبىتى بويىچە بۆلەكلەرگە ئايرىلىدۇ .

لاندون پەخىرلەنگەن ھالدا ئۇنىڭغا قاراپ بېشىنى لىڭشىتتى :

— ياخشى جاۋاب بەردىڭ . بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزدىكى سىزىق بۆلەكلىرىنىڭ سېلىشتۇرما نىسبىتى پۈتۈنلەي ئالتۇن كېسىمى نىسبىتىگە ماس كېلىدۇ ، شۇڭا ئۇ ئالتۇن كېسىمگە ۋەكىللىك قىلىدىغان ، شۇنداقلا گۈزەللىك بىلەن مۇكەممەللىكنىڭ سىمۇولىغا ئايلىنىپ ، ئىلاھەلەر ۋە مۇقەددەس ئاياللار بىلەن مەنە جەھەتتە بىردەكلىككە ئىگە بولۇپ قالغان .

دەرسخانىدىكى قىز ئوقۇغۇچىلارنىڭ چىرايىدا شۇ ھامان كۈلكە جىلۋىلەندى .

— كۆچىلىك ، دىققەت قىلىڭلار ، بۇگۈن بىز پەقەت داۋىنچىغا مۇناسىۋەتلىك كىچىككىنە مەزمۇن ئۇستىدىلا توختالدۇق . بۇ ئوقۇش مەۋسۇمىدا بىز داۋىنچى توغرۇلۇق تېخىمۇ كۆپ توختىلىمىز . لىئورنادو داۋىنچى ئىلاھەلەرگە ناھايىتى ئىخلاس بىلەن چوقۇنىدىغان سەنئەتكار . ئەتە مەن ئۇنىڭ «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا» ناملىق رەسىمى توغرىسىدا سۆزلەپ بېرىمەن . ئۇ مۇقەددەس ئاياللارغا بېغىشلانغان ئەڭ مەشھۇر ئەسەر .

— چاقچاق قىلىۋاتامسىز نېمە ؟ — دېدى بىرەيلەن ، — مېنىڭچە ، «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا» ئىيسانىڭ ئاتاپ سىزىلغان !

لاندون كۆزىنى قىسىپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى :

— بىزى سىمۇوللۇق بەلگىلەر ئەمەلىيەتتە خىيالىڭىزغىمۇ كەلتۈرمەيدىغان جايغا يوشۇرۇنغان بولىدۇ .

— غەيرەت قىلىڭ ، — دېدى سوفىي بوش ئاۋازدا ، — نېمە بولدىڭىز ؟ بىز كېلەيلا دەپ قالدۇق . چاققانراق مېڭىڭ !

لاندون قەددىنى رۇسلاپ ، بايىقى خىيالىي دۇنيادىن كۆز ئالدىدىكى رېئاللىققا قايتىپ كەلدى .

بىر چاغدا ئۇ پەلەمپەيدە تۇيۇقسىزلا توختاپ قالدى .

«ئاھ ، رەھىمسىز ئالۋاستى ! ھە ، توكۇر ئەۋلىيا ! »

سوفىي كەينىگە بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قارىدى .

«بۇنداق ئاددىيلا بولۇشى مۇمكىن ئەمەس» دەپ ئويلىدى لاندون .

ئۇ بۇ ئىشنىڭ ئۆزى ئويلىغاندەك مۇرەككەپ ئىكەنلىكىگە بارغانسېرى ئىشىنىپ قېلىۋاتاتتى .

PHI ۋە داۋىنچىنىڭ رەسىمى توغرۇلۇق قايتا ـ قايتا ئويلانغاندىن كېيىن ، ئۇ ئويلىمىغان يەردىن سونۇئېبي قالدۇرۇپ كەتكەن شىفىرنى يېشىۋەتكەنىدى .

«ئاھ ، رەھىمسىز ئالۋاستى ! — دەپ پىچىرلىدى ئۇ ،— ھە ،

توكۇر ئەۋلىيا ! بۇ ناھايىتى ئاددىي شىفىر ئىكەن !»

سوفىي مېڭىشتىن توختاپ ، ئۇنىڭغا ھەيرانلىق ئىلكىدە تىكىلىپ قاراپ قالدى .

«شىفىر ؟» ئۇ بوۋىسى يەرگە يېزىپ قويغان خەتلەرنى كېچىچە تەھلىل قىلغان ، ئەمما ئۇنىڭدىن ھېچقانداق شىفىرنى بايقىمىغان ، ئەكسىچە ئادەتتىكى شىفىرنىمۇ بايقىمىغانىدى .

— سىز بابا ، — دېدى لاندون ئاۋازى سەل تىترەگەن ھالدا ، — فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسى بويىچە تىزىلغاندىلا ئاندىن مەنىگە ئىگە بولىدۇ ، دېگەنىدىكىزغۇ .

ئۇنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى سوفىي دەماللىققا ئاڭقىرالمىدى .

«*فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسى؟*» ئۇ خىيلىدىن بېرى «بوۋام بۇگۈن كەچتىكى رازۋېدكا خىزمىتىگە شىفىر بۆلۈمىدىكىلەرنىمۇ قاتناشتۇرۇش مەقسىتىدىلا يەرگە ئاشۇ خەتلەرنى يېزىپ قويۇپتۇ ، — دەپ ئويلاپ كېلىۋاتاتتى ، — ئەجەبا ، بوۋامنىڭ ئۇ خەتلەرنى يېزىپ قويۇشتا يەنە باشقىچە مەقسىتىمۇ بار بولغىيمىتتى ؟» ئۇ يانچۇقىدىن ئاشۇ خەتلەر خاتىرىلىنىۋېلىنغان قەغەزنى چىقىرىپ ، باشىدىن ئوقۇپ باقتى .

13—3—2—21—1—1—8—5

ئاھ ، رەھىمسىز ئالۋاستى ! (O, Draconian devil!)

ھە ، توكۇر ئەۋلىيا ! (Oh, lame Saint!)

«ئەجەبا ، بۇ سانلاردا چاتاق بارمىدۇ؟»

— قالايمىقان قىلىۋېتىلگەن بۇ فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسىنىڭ ئۆزى بىر يېپ ئۇچى ، — دېدى لاندون ئۇنىڭ قولىدىكى قەغەزنى ئالغاچ ، — بۇ سانلار ئارقىلىق باشقا ئۇچۇرلارنىڭ مەنىسىنى يەشكىلى بولىدۇ . سونۇئېبي بۇ رەقەملەر تىزمىسىنىڭ تەرتىپىنى ئەتەي قالايمىقانلاشتۇرۇۋەتكەن ، شۇ

ئارقىلىق بىزگە يېزىقتىكى يوشۇرۇن مەنىنى يېشىشنىڭ ئۇسۇلىدىن بېشارەت بەرگەن. ئۇ يازغان خەتلەردىكى ھەرپلەرنىڭ ئورنىمۇ ئەمەلىيەتتە قالايمىقان قىلىۋېتىلگەن.

ئۇنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى سوفي دەرھال چۈشەندى، چۈنكى بۇ تولىمۇ ئاددىي ھەم كۆلكىلىك چۈشەندۇرۇش ئىدى.

— سىز بۇنى ... خەتلىك تېپىشماق دېمەكچىمۇ؟ — دەپ سورىدى ئۇ لاندونغا تىكىلىپ تۇرۇپ، — خۇددى گېزىتلەردىكى ھەرپلەرنىڭ ئورنىنى ئالماشتۇرۇش ئارقىلىق باشقىچە سۆز ياسايدىغان يېزىق ئويۇنىغا ئوخشاش نەرسە دېمەكچىمۇ؟

لاندون ئۇنىڭ چىرايىدىكى گۇمانلىنىش ئالامەتلىرىنى بىرلا قاراپ بىلىۋالغان بولسىمۇ، ئەمما قىلچە كۆڭلىگە ئالمىدى. چۈنكى، يېزىق ئويۇنىنىڭ — بۇ قەدىمىي ھەم زامانىۋى ئويۇننىڭ ئۆز نۆۋىتىدە مۇقەددەس سىمۋوللۇق بەلگىلەر بىلەن مۇناسىۋەتلىك مەلۇم تارىخقا ئىگە ئىكەنلىكىنى نۇرغۇن ئادەم بىلمەيتتى.

يەھۇدىيلارنىڭ كابارا دىنى مەزھىپىدىكى ئەنئەنىۋى دىنىي ئەقىدىلەردە ئىلگىرى نۇرغۇن يېزىق ئويۇنى ئىشلىتىلگەن — ئىبراي تىلىدىكى ھەرپلەرنىڭ ئورنىنى ئالماشتۇرۇپ قوللىنىش ئارقىلىق ھەر خىل يېڭى مەنىلەر ئىپادىلەنگەنىدى. ئەدەبىيات - سەنئەتنىڭ قايتا گۈللىنىش دەۋرىدىكى فرانسىيە پادىشاھلىرى يېزىق ئويۇنىنىڭ سىرلىق كارامەتلەرگە ئىگە ئىكەنلىكىگە مۇتلەق ئىشەنگەچكە، ئۆزلىرىنىڭ سىياسەت بەلگىلىشىگە تېخىمۇ ياخشى ئاساس يارىتىش ئۈچۈن، ئوردىدىكى يېزىقشۇناسلارنى ئالايىتەن مۇھىم ھۆججەتلەرنى تەھلىل قىلىشقا ئورۇنلاشتۇرغان؛ رىملىقلارمۇ يېزىق ئويۇنى تەتقىقاتىنى «ئالاھىدە ھۈنەر»، يەنى «ئۇلۇغ سەنئەت» دەپ ئاتىغانىدى.

لاندون بېشىنى كۆتۈرۈپ سوفىيغا قارىدى:

— بۇۋىڭىز قالدۇرغان ئۇچۇر يېشىلەي دېدى، ئۇ بىزگە نۇرغۇن يىپ ئۇچىنى قالدۇرۇپ قويۇپتۇ.

ئۇ گېپىنى تۈگىتىپلا چاپىنىنىڭ يانچۇقىدىن بىر تال قەلەمنى ئالدى ـ دە ، ھەربىر قۇردىكى ھەرپلەرنى باشقىدىن تىزىپ يېزىپ چىقتى .

O, Draconian devil! (ئاھ ، رەھىمسىز ئالۋاستى !)
Oh, lame Saint! (ھە ، توكۇر ئەۋلىيا !)

مانا بۇ خەتلەر بىر ھەرپىمۇ چۈشۈپ قالمىغان ھالدا تۆۋەندىكىدەك ئۆزگەردى :

Leonardo da Vinci! (لىئوردادو داۋىنچى !)
The Mona Lisa! (موناليزا !)

يىگىرمە بىرىنچى باب

«موناللىزا!»

چۈشتىن بۇرۇنقى چاغ. سوفىي لوئۇرې ساريىدىن قاچىدىغان ئىشىنمۇ ئۇنتۇپ، تۇرغان جايىدا قېتىپ قالدى.

سوفىي بۇ يېزىق ئويۇنىدىن قاتتىق چۆچۈپ كەتكەن ۋە ئۇنى ئۆزىنىڭ يېشەلمەي قالغىنىدىن قاتتىق ئەپسۇسلانغاندى. ئاجايىپ مۇرەككەپ شىفىرلارنى يېشىشكە ماھىر سوفىي بۇ يېزىق ئويۇنىغا ھەقىقەتەنمۇ سەل قاراپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى. كۆڭلى بالدۇرراق تۇيغان بولسا، ئۇ بۇ ئۇچۇرنى ئاللىبۇرۇن يېشىۋەتكەن بولار ئىدى. چۈنكى، ئۇ يېزىق ئويۇنىنى ئوبدان بىلەتتى، بولۇپمۇ ئىنگلىزچە يېزىق ئويۇنلىرى ئۇنىڭ ئۇچۇن ھېچ گەپ ئەمەس ئىدى.

سوفىي كىچىك ۋاقتىدا، بوۋىسى دائىم ھەر خىل يېزىق ئويۇنلىرى ئارقىلىق ئۇنىڭ ئىنگلىزچە ھەرپلەرنى يېزىش ۋە تونۇش ئىقتىدارىنى چېنىقتۇراتتى. بىر قېتىم ئۇ «planets» دېگەن ئىنگلىزچە تاق سۆزنى يېزىپ، سوفىيغا بۇنىڭدىكى ھەرپلەرنى ئالماشتۇرۇپ قۇراشتۇرسا، ئاتمىش ئىككى خىل تاق سۆزنى ياسىغىلى بولىدىغانلىقىنى ئېيتقان. سوفىي توپتوغرا ئۇچ كۇن لۇغەت ئاختۇرۇپ، ئاشۇ ئاتمىش ئىككى تاق سۆزنىڭ ھەممىسىنى تېپىپ چىققانىدى.

— بەكلا ھەيران قېلىۋاتىمەن، — دېدى لاندون قولىدىكى قەغەزگە تىكىلگىنىچە، — بۇنىڭىزنىڭ جان ئۇزۇشتىن بىرنەچچە مىنۇت ئىلگىرىلا مۇشۇنداق مۇرەككەپ يېزىق ئويۇنىنى ئويلاپ تاپالىغانلىقىغا پەقەتلا ئىشەنگۈم كەلمەيۋاتىدۇ.

بۇنىڭدىكى سەۋەبنى سوفي ئوبدان بىلەتتى ، بىراق ئۇ بەكلا ئوڭايسىزلىنىپ كەتتى . «نېمىشقىمۇ بالدۇرراق ئويلىمىغاندىمەن ! » بۇ سىنىڭ يېزىق ئويۇنى مەستانىسى ھەم سەنئەت ھەۋەسكارى ئىكەنلىكى ، ياش ۋاقتىلىرىدا دائىم داڭلىق سەنئەت ئەسەرلىرىگە مۇناسىۋەتلىك يېزىق ئويۇنلىرىنى ئىجاد قىلىش ئارقىلىق ئۆز - ئۆزىنى خۇش قىلىپ يۈرگەنلىكى سوفىينىڭ ناھايىتى ئېنىق ئېسىدە ئىدى . ئۇ كىچىك ۋاقتىدا ، بۇ ئىسى تېخى ئۆزى ئىجاد قىلغان بىر يېزىق ئويۇنى سەۋەبلىك ئاۋارىچىلىككىمۇ ئۇچرىغان — ئامېرىكىدىكى بىر سەنئەت ژۇرنىلىنىڭ زىيارىتىنى قوبۇل قىلغاندا ، ئۇ پىكاسونىڭ داڭلىق ئەسىرى «ئاۋىگنون قىزى» (Les Demoiselles d'Avignon) نى «نەپرەتلىك ھەم ئەھمىيەتسىز كالۋا ئادەم» (vile meaningless doodles) دېگەن يېزىق ئويۇنىغا ئايلاندۇرۇپ سۆزلەش ئارقىلىق ، ئۆزىنىڭ «زامانىۋى كوبىزم ھەرىكىتى» گە بولغان مەسخىرىسىنى ئىپادىلىگەن ، بۇ شۇ چاغدا پىكاسو مەستانىلىرىنىڭ كۈچلۈك نارازىلىقىنى قوزغىۋەتكەنىدى .

— قارىغاندا ، بۇ ۋام «مونا لىزا» دېگەن بۇ يېزىق ئويۇنىنى خېلى بۇرۇنلا ئويلاپ قويغان ئوخشايدۇ ، — دېدى سوفي لاندونغا قاراپ ، — بۇگۈن ئۇنى ئامالسىزلىقتىن شىفىر ئورنىدا ئىشلەتكەن بولسا كېرەك .

شۇ ئەسنادا ، ئۇ غايىبتىن بۇ سىنىڭ سۈرلۈك ئاۋازىنى ناھايىتى ئېنىق ئاڭلىغاندەك بولدى :

لىئوردادو داۋىنچى !

«مونا لىزا ! »

سوفي بۇ سىنىڭ ئاخىرقى ۋەسىيىتىدە ئۇ رەسىمنىڭ ئىسمىنى نېمىشقا تىلغا ئالغانلىقىنى بىلەلمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن بىر خىل ئېھتىماللىقنى — كىشىنى بىئارام قىلىدىغان بىر خىل ئېھتىماللىقنى خىيالىغا كەلتۈردى .

«ئۇ بۇ ۋامنىڭ ئەڭ ئاخىرقى ۋەسىيىتى بولمىسا كېرەك... »

بۇ سى ئۇنى «مونا لىزا»نى بىر كۆرۈپ بېقىشقا

ئۇندىگەنمىدۇ؟ ئۇ شۇ يەرگە بىرەر ئۇچۇرنى قالدۇرۇپ قويغاندىمىدۇ؟ بۇ تەسەۋۋۇر ئەقىلگە ئىنتايىن مۇۋاپىق ئىدى. چۈنكى، ئۇ رەسىم دۆلەتلىك كۆرگەزمىخانىدا ئېسىقلىق تۇراتتى — ئۇ يەرگە چوڭ كۆرگەزمە زالىدىن ئۆتكەندە ئاندىن بارغىلى بولاتتى. سوفىينى ھەمىدىن بەك ئويلاندۇرۇپ قويغىنى، ئۇ كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىشىكى سونۇئېينىكڭ جەستى ياتقان يەردىن يىگىرمە مېتىر نېرىسىدىلا ئىدى.

«سونۇئېينىكڭ جان ئۇزۇشتىن ئىلگىرى «مونا لىزا» نامىلىق داڭلىق رەسىمنىڭ قېشىغا بارغانلىقى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن.»

سوفىي بۇرۇلۇپ جىددىي پەلەمپەي يولىغا بىر قارىۋەتتى — دە، نېمە قىلارىنى بىلەلمەي قالدى. لاندوننى بۇ مۇزېيدىن دەرھال ئاچقىپ كەتمىسە بولمايدىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان بولسىمۇ، لېكىن ۋۇجۇدىنى چىرمىۋالغان ئاجايىپ بىر تۇيغۇ ئۇنى بۇ يەردىن چىقىپ كەتمەسلىككە ئۇندەۋاتاتتى. بالىلىق چېغىدا دونىن سارىيىنى تۇنجى قېتىم زىيارەت قىلغىنىنى ئەسلىگىنىدە، ئۇ «بوۋام ئەگەر ماڭا بىرەر مەخپىيەتلىكنى دەپ بەرمەكچى بولغان بولسا، داۋىنچىنىڭ «مونا لىزا» دېگەن رەسىمى ئېسىلغان جايدىنمۇ مۇۋاپىقراق جاي بولمىسا كېرەك» دەپ ئويلاپ قالدى.

— يەنە ئازراق ماڭساقلا يېتىپ بارىمىز، — دېدى سونۇئېي، ئۇنىڭ كىچىك سوفىينىڭ يۇمران قولىدىن يېتىلىگىنىچە قوپقۇرۇق مۇزېيىنىڭ ئىچىدە توختىماي مېڭىۋاتقىنىغا بىرنەچچە سائەت بولغانىدى.

سوفىي ئۇ چاغدا ئەمدىلا ئالتە ياشقا كىرگەنىدى. ئۇ ئاجايىپ يوغان تورۇسقا، كۆزنى ئالالمىچەكمەن قىلىۋېتىدىغان پولغا يېنىش — يېنىشلاپ قاراپ، ئۆزىنى تولىمۇ كىچىك ھېس قىلىپ قېلىۋاتاتتى. قۇپقۇرۇق ھەم كەڭ مۇزېي ئۇنى ۋەھىمىگە سېلىۋاتقان بولسىمۇ، ئەمما ئۇ بۇنى بوۋىسىنىڭ ئالدىدا چاندۇرۇپ

قويۇشنى خالىماي ، چىشىنى چىشلەپ كېتىۋاتاتتى .
ئۇلار لوئۇرې ساريىدىكى ئەڭ مەشھۇر كۆرگەزمىخانىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە ، بوۋىسى :
— مانا بۇ دۆلەتلىك كۆرگەزمىخانا ، — دېدى . شۇ تاپتا سۇنۇئېبې ناھايىتى ھاياجانلىنىپ كېتىۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن سوفىي «ئۆيگە تېزرەك كەتسەك ئىكەن» دېگەننىلا ئويلاۋاتاتتى . «مونا لىزا» دېگەن رەسىمنى ئۇ بۇرۇن كىتابتا كۆرگەن ، ئەمما قىلچە قىزىقمىغاندى . كىشىلەرنىڭ ئۇ رەسىمگە نېمىشقا شۇنچە ئامراقلىقىنى سوفىي پەقەتلا چۈشەنمەيتتى .
— ئەجەبمۇ زېرىكتىم ، — دەپ غودۇرىدى ئۇ فرانسۇز تىلىدا .
— زېرىكتىم ؟ — دېدى بوۋىسى ئىنگلىز تىلىدا ، — مەكتەپتە فرانسۇزچە سۆزلىسەڭمۇ ، ئۆيگە كەلگەندە ئىنگلىزچە سۆزلە جۇمۇ .
— لېكىن ، بۇ يەر لوئۇرې ساريىي ، ئۆيىمىز ئەمەس ، — دەپ رەددىيە بەردى سوفىي يەنە فرانسۇز تىلىدا .
بوۋىسى كۈلۈپ كەتتى ۋە :
— توغرا دېدىڭ . ئەمىسە بۇ يەردىمۇ ئىنگلىزچە سۆزلەشەيلى ، — دېدى .
سوفىي ئاغزىنى دومسايتىپ قويۇپ ، ئالدىغا قاراپ مېڭىۋەردى . دۆلەتلىك كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىگە كىرگەندىن كېيىن ، سوفىي بۇ تار زالغا تەكشى بىر سەپسېلىپ چىقتى ۋە كۆرگەزمىخانىنىڭ ئەڭ پەخىرلىك جايىغا — ئوڭ تەرەپتىكى تامنىڭ ئوتتۇرىغا ئەينەك رامكا بىلەن ئېسىپ قويۇلغان ھېلىقى پورترېت رەسىمگە قاراپ جىمغىنا تۇرۇپ كەتتى . بوۋىسى ئىشىك تۈۋىدە بىر دەم توختىۋالغاندىن كېيىن ، بۇرۇلۇپ ئاشۇ رەسىم تەرەپكە قارىدى .
— ئالدىڭغىراق ماڭ ، سوفىي . بۇ رەسىمنى يالغۇز كۆرۈش پۇرسىتىگە ئېرىشەلەيدىغانلار ناھايىتى ئاز .
سوفىي كۆڭلىدىكى قورقۇنچنى بېسىپ تۇرۇپ ئاستا ئالدىغا ماڭدى . «مونا لىزا» توغرىسىدىكى ھەر خىل ھېكايىلەرنى

ئاڭلىغان بولغاچقىمىكىن ، ئۇ شۇ تاپتا ئۆزىنى گويا چەكسىز مۇقەددەس بىر نەرسىگە يېقىنلىشىۋاتقاندەكلا سېزىۋاتاتتى . ئەينەك رامكىسىنىڭ ئالدىغا كەلگەندىن كېيىن ، ئۇ نەپىسىنى توختىتىپ ، بېشىنى كۆتۈرۈپ قارىدى ۋە بۇ رەسىمنى شۇ ھامان ياقتۇرۇپ قالدى .

سوفىي ئۆزىنىڭ بۇ يەرگە كېلىشتىن بۇرۇن قانداق تۇيغۇدا بولغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالغاندى ، لېكىن ئۇنىڭ ھازىرقى تۇيغۇسى بىلەن ئوخشىمايدىغانلىقى ئېنىق ئىدى . ئۇ قىلچە چۆچۈمىدى ، ھەيرانمۇ قالمىدى ، چۈنكى نامى جاھانغا مەشھۇر بۇ چىراي ئۇنىڭ كىتابلاردا كۆرگىنى بىلەن ئوپمۇئوخشاش ئىدى . ئۇ رەسىمدىن كۆزىنى ئۈزمەي ، خۇددى بىرەر ئىشنىڭ يۈز بېرىشىنى ساقلاۋاتقاندەك خېلى بىر ھازاغىچە ئۇن ـ تىنسىز تۇرۇپ كەتتى .

— قانداق ؟ — دېدى بوۋىسى ئۇنىڭ يېنىغا كېلىپ پەس ئاۋازدا ، — بەك چىرايلىق ، شۇنداقمۇ ؟

— ئۇ بەك كىچىك ئىكەن .

سونۇئېي كۈلۈمسىرىدى :

— سەن بەك كىچىك ، ئەمما بەك چىرايلىق .

«مەن چىرايلىق ئەمەس» دەپ ئويلىدى سوفىي كۆڭلىدە . ئۇ ئۆزىنىڭ قىزغۇچ چېچىنى ۋە يۈزىدىكى سەپكۈنلەرنى پەقەتلا ياقتۇرمايتتى ، بويىمۇ سىنىپ بويىچە ھەممىدىن ئېگىز ئىدى . ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ «مونا لىزا» غا يەنە بىر قارىۋەتتى ـ دە ، بېشىنى چايقىدى .

— ئۇ كىتابتىكىدىنمۇ ناچار ئىكەن . ئۇنىڭ يۈزىدە··· — ئۇ گېپىنى تاپالماي بىردەم تۇرۇۋالغاندىن كېيىن ، فرانسۇزچە سۆزلەپ كەتتى ، — بىر قەۋەت تۇمان باردەك قىلىدۇ .

— سۇس تۇمان باردەك دېگىن ، — دەپ ئۆگەتتى سونۇئېي ئىنگلىزچە .

— سۇس تۇمان باردەك قىلىدۇ ، — دەپ تەكرارلىدى سوفىيمۇ ، شۇنداق قىلمىسا بوۋىسىنىڭ خېلى بىر ھازاغىچە گەپ

قىلماي تۇرۇۋالىدىغانلىقىنى ئۇ ئوبدان بىلەتتى .
— ئۇ دېگەن بىر خىل تۇتۇق بويىاش ئۇسۇلى ، — دەپ چۈشەندۈردى بوۋىسى ئۇنىڭغا ، — بۇ خىل ئۇسۇلنى ئۆگەنمەك ئىنتايىن تەس . داۋىنچى بۇ ئۇسۇلدىن ناھايىتى ئوبدان پايدىلانغان .
سوفىيغا ئۇ رەسىم يەنىلا ياقمايۋاتاتتى :
— ئۇ بىر نەرسىنى بىلدىغاندەكلا كۆرۈنىدىكەن ... خۇددى مەكتەپتىكى دوستلىرىمنىڭ بىرەر مەخپىيەتلىكىنى بىلۋالغان چاغدىكى ھالىتىدەكلا .
بوۋىسى كۈلۈپ كەتتى :
— مانا بۇ ئۇنىڭ شۇنچە داڭلىق بولۇشىدىكى سەۋەبلەرنىڭ بىرى . كىشىلەر ئۇنىڭ نېمە ئۈچۈن كۈلۈمسىرەۋاتقانلىقىنى پەرەز قىلىشقا ئامراق .
— ئۇنىڭ نېمىگە كۈلۈمسىرەۋاتقانلىقىنى سىز بىلەمسىز ؟
— بىلمەن دېسەممۇ بولىدۇ ، — دېدى بوۋىسى كۆزىنى قىسىپ قويۇپ ، — ئۇنى كۈنلەرنىڭ بىرىدە ساڭا چوقۇم دەپ بېرىمەن .
سوفىي پۈتى بىلەن يەرنى تېپىپ تۇرۇپ :
— مېنىڭ مەخپىيەتلىك بىلەن خۇشۇم يوقلۇقىنى بىلىسىزغۇ ! — دېدى .
— مەلىكەم ، — دېدى بوۋىسى كۈلۈمسىرىگىنىچە ، — تۇرمۇش نۇرغۇن مەخپىيەتلىك بىلەن تولغان . لېكىن ، سەن ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى بىر يولىلا بىلىپ كەتسەڭ بولمايدۇ .

— مەن ئۇستىگە چىقاي ، — دېدى سوفىي ئۈنلۈك ئاۋازدا ، ئۇنىڭ ئاۋازى كارىدوردا تېخىمۇ چىڭ ئاڭلىنىپ كەتتى .
— «مونا لىزا» بار يەرگىمۇ ؟ — دەپ سورىدى لاندون ، — ھازىرلىمۇ ؟
سوفىي بۇ ئىشنىڭ خېيىمخەتىرىنى كۆڭلىدە دەڭسەۋاتاتتى .
— مەن بۇ قاتلىلىق دېلوسىدىكى گۇماندار ئەمەس ، شۇڭا

پۇرسەتنى چىڭ تۇتاي . بۇۋامنىڭ ماڭا نېمىلەرنى دېمەكچى ئىكەنلىكىنى چوقۇم بىلىۋېلىشىم كېرەك .

— ئۇنداقتا ئەلچىخانىغا بارمامسىز ؟

لاندونىنى قاچقۇن جىنايەتچىگە ئايلاندۇرۇپ قويۇپ ، ئەمدىلىكتە ئۇنى «قانداق ھەل قىلساڭ قىل» دەپ تاشلاپ قويماقچى بولۇۋاتقانلىقىدىن سوفىينىڭ ئۆزىمۇ بىئارام بولۇپ كەتتى . ئەمما ، ئۇنىڭغىمۇ باشقىچە ئامال يوق ئىدى . ئۇ پەلەمپەينىڭ تۆۋىنىدىكى بىر پولات ئىشكىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— ئاشۇ ئىشكىتنىن ئۆتسىڭىز ، چىراغلىرى يېنىپ تۇرغان ھەر خىل كۆرسەتمە تاختىلىرىنى كۆرىسىز . بۇۋام ئىلگىرى مېنى مۇشۇ يەردىن ماڭدۇرغان . كۆرسەتمە بويىچە ئالدىڭىزغا قاراپ ماڭسىڭىز ، ئايلانما ئىشىكلىك بىر بىخەتەر چىقىش ئېغىزىنى كۆرىسىز . ئۇ تاق يۆنىلىش بويىچە ئايلىنىدىغان ، سىرتقا تۇتىشىدىغان ئىشىك ، — دېدى ۋە ماشىنىنىڭ ئاچقۇچىنى لاندونغا بەردى ، — مېنىڭ ماشىنام مۇشۇ تامنىڭ سىرتىدىكى مەيدانغا توختىتىپ قويۇلغان قىزىل رەڭلىك «شەھەر پەرىسى» ماركىلىق ماشىنا شۇ . ئەلچىخانىغا باردىغان يولنى بىلىدىغانسىز ـ ھە ؟

لاندون قولىدىكى ئاچقۇچقا قاراپ قويۇپ بېشىنى چايقىدى .

— گېپىمنى ئاڭلاڭ ، — دېدى سوفىي سەل پەس ئاۋازدا ، — مېنىڭچە ، بۇۋام «مونا لىزا» بار جايغا بىر ئۇچۇرنى — قاتىل تۇغرىسىدىكى ئۇچۇرنى ياكى مېنىڭ ئەھۋالىمىنىڭ قانداق خەتەرلىك ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدىغان ياكى بولمىسا مېنىڭ ئائىلە ئەھۋالىمغا مۇناسىۋەتلىك بىرەر ئۇچۇرنى قالدۇرۇپ قويغان بولۇشى مۇمكىن . مەن چوقۇم بېرىپ قاراپ باقمىسام بولمايدۇ .

— لېكىن ، ئۇ سىزنىڭ ئەھۋالىڭىزنىڭ قانداق خەتەرلىك ئىكەنلىكىنى سىزگە دەپ بەرمەكچى بولغان بولسا ، يەرگە ئېنىق قىلىپ يېزىپ قويسىلا بولماسمىدى ؟ ئۇنداق مۇرەككەپ يېزىق ئويۇنى ئويىنىشىنىڭ نېمە ھاجىتى ؟

— ئۇ بەلكىم ئۆزى دېمەكچى بولغان مەخپىيەتلىكنى باشقىلارنىڭ ، ھەتتا ساقچىلارنىڭمۇ بىلىپ قېلىشىنى خالىمىغاندۇ .

سونۇئېينىڭ ئۇ مەخپىيەتلىكنى پەقەت سوفىينىڭ ئۆزىگىلا بىلدۈرۈپ قويماقچى بولغانلىقى مانا مەن دەپلا ئېنىق بىلىنىپ تۇراتتى . شۇڭا ، ئۇ سوفىينىڭ ئەركىلەتمە نامىنىڭ باش ھەرپىنى شىپىر ئىچىگە كىرگۈزۈۋەتكەن ۋە ئۇنىڭغا لاندوننى ئىزدەشنى تاپىلىغانىدى . ئامېرىكىلىق بۇ بەلگىشۇناسنىڭ شىپىرنى يېشىۋەتكەنلىكىدىن قارىغاندا ، سونۇئېينىڭ بۇ بىر قاتار جەريانلارنى ناھايىتى ئەتراپلىق ئورۇنلاشتۇرغانلىقى چىقىپلا تۇراتتى .

— ئاڭلىماقىما تولىمۇ غەلىتىدەك تۇرىدۇ ، — دېدى سوفىي ، — مېنىڭچە ، ئۇ مېنىڭ «مونا لىزا»نى باشقىلاردىن بۇرۇنراق بېرىپ كۆرۈپ بېقىشىمنى ئۈمىد قىلغان بولسا كېرەك .

— مەنمۇ باراي .

— ياق ! بۇ يەرگە قاچان ئادەم كېلىدىغانلىقىنى بىز بىلمەيمىز . شۇڭا ، سىز كېتىشىڭىز كېرەك .

لاندون ئىككى خىيال بولۇپ قالدى ، ئۇنىڭ ئىلمىي مەسلىگە بولغان قىزىقىشى ئەقلىي ھۆكۈمنى بېسىپ كېتىۋاتاتتى ، بۇ قىزىقىشنىڭ ئۇنى بىرئازدىن كېيىنلا فاچىنىڭ ئولجىسىغا ئايلاندۇرۇپ قويۇش ئېھتىمالىغا ناھايىتى يېقىن ئىدى .

— تېز مېڭىڭ ، — دېدى سوفىي كۈلۈمسىرەپ ، ئۇنىڭ بۇ كۈلۈمسىرىشىدىن بىر خىل ھاياجانلىق ھېسسىيات ئۇرغۇپ تۇراتتى ، — لاندون ئەپەندى ، ئەلچىخانىدا كۆرۈشەيلى .

لاندوننىڭ سەل كەيپى ئۇچقانىدەك بولدى ۋە جىددىي ئاھاڭدا مۇنداق دېدى :

— بىر شەرتىمگە ئۇنىسىڭىز ، ئاندىن سىز بىلەن كۆرۈشمەن .

سوفىينىڭ چىرايىدا ھەيرانلىق ئالامەتلىرى ئەكس ئەتتى :

— قايسى شەرتىڭىزگە ؟

— مېنى ئەمدى لاندون ئەپەندى دەپ چاقىرمىسىڭىزلا .

سوفي ئۇنىڭ چىرايىدىكى كۇلكىنىڭ تازا تەبئىي بولمايۋاتقانلىقىنى بىلدى ۋە ئۆزىمۇ سەل تەمتىرەپ قالدى :
— سىزگە ئامەت تىلەيمەن ، لاندون .

لاندون پەلەمپەيدىن شۇنداق چۈشۈۋىدى ، زىغىر مېيى ۋە گەجنىڭ پۇرىقى دىماغىغا گۇپپىدە ئۇرۇلدى . ئالدى تەرەپتە بىر كۆرسەتمە تاختىسى بار بولۇپ ، ئۇنىڭ ئىستىرىلكىسى ئۆزۈن بىر كارىدور تەرەپنى كۆرسىتىپ تۇراتتى . دېمەك ، چىقىش ئېغىزى شۇ ياقتا ئىدى .

لاندون كارىدورنى بويلاپ ماڭدى . كارىدورنىڭ ئوڭ تەرىپىدە مەدەنىيەت يادىكارلىقلىرىنى ئاسراش ۋە ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۆيى بار ئىدى ، غۇۋا يورۇقلۇق ئىچىدە ھەممە يېرى ئېغىر دەرىجىدە بۇزۇلغان بىر ئەسكەرنىڭ ھەيكىلى كۆزگە چېلىقىپ تۇراتتى . سول تەرەپتە خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ سەنئەت ئىشخانىلىرىدىكىدەك ھەر خىل رەسىم جاھازلىرى ، رەڭ تەڭشەش تاختىلىرى ، بېزەش ئەسۋابلىرى قاتارلىسىغا تىزىلىپ كەتكەن بىر قاتار مەشغۇلات ئۆيلىرى بار ئىدى .

لاندون ئالدىغا قاراپ ماڭغاچ ، ئۆزىنىڭ بۇ چۈشتىن دەرھال ئويغىنىپ كېتەلىشىگە ئىشەنچ قىلالمىدى ۋە ئۆزىنى ھېلىھەم ئوكسفورد بازىرىدىكى كارىۋاتتا ئۇخلاۋاتقاندەكلا ھېس قىلدى . بۇگۈنكى بۇ كەچ ئۇنىڭغا بەئەينى بىر غەلىتە چۈشتەكلا تۇيۇلۇۋاتاتتى . *«مەن لوئۇرې سارىيىدىن دەرھال قېچىپ چىقىپ كېتىشىم كېرەك ... چۈنكى ، مەن بىر قاچقۇن جىنايەتچى .»*

سونۇئېي ئەپچىللىك بىلەن لايىھىلەپ قويغان ئۇچۇرلار ھېلىھەم ئۇنىڭ خىيالىدىن كەتمەيۋاتاتتى . ئۇنىڭ سوفىينىڭ «مونا لىزا» بار جايدىن نېمىنى بايقىغانلىقىنى بەكمۇ بىلگۈسى بار ئىدى . سوفىينىڭ «بۇۋام مېنىڭ ‹مونا لىزا›»نى يەنە بىر قېتىم كۆرۈپ بېقىشىمنى ئۈمىد قىلغاندەك تۇرىدۇ» دېگىنى ئەقىلگە ناھايىتى مۇۋاپىق بولسىمۇ ، لېكىن لاندون ئۇنىڭ ئەكسىچە بولغان بىر

مەسلىنى ئويلاپ تېگىگە يېتەلمەيۋاتاتتى .

مەلۇم : روبېرت لاندوننى ئىزدە . (P.S.Find Robert Langdon)

سونۇئېي پولغا لاندوننىڭ ئىسمىنى يېزىپ قويغان ھەم سوفىيغا ئۇنى ئىزدەشنى تاپىلىغانىدى . بۇ نېمە ئۈچۈن ؟ ئەجەبا ، ئۇنىڭغا ئاشۇ يېزىق ئويۇننى يەشكۈزۈش ئۈچۈنلىمىدۇ ؟

ئۇنداق ئەمەستەك تۇراتتى .

چۈنكى ، سونۇئېينىڭ لاندوننى يېزىق ئويۇنى ئوينىشقا ماھىر دەپ قارىشى مۇمكىن ئەمەس ئىدى . «بىز ئەزەلدىن تونۇشمىساق .» ھەممىدىن مۇھىمى ، سوفىي بايا ئۇ يېزىق ئويۇننى ئۆزىنىڭمۇ يېشۈپتىش ئېھتىمالى بارلىقىنى سەمىمىيلىك بىلەن ئېيتقان ، يەنە كېلىپ ، فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسىنىمۇ دەل شۇ سوفىي بايقىۋالغانىدى . دېمەك ، سوفىي يەنە ئازراق ۋاقىت سەرپ قىلغان بولسا ، ئۇ خەتلەردىكى يوشۇرۇن مەنىنى ئۆزىلا يېشۈەتكەن بولار ئىدى .

«ئۇ خەتنىڭ مەنىسىنى سوفىي ئۆزىلا يېشەر ئىكەن .» لاندون ئىختىيارسىزلا بۇ نۇقتىغا ئىشىنىپ قالدى . لېكىن ، بۇ خىل خۇلاسە سونۇئېينىڭ ھەربىر مەنتىقىسىگە ئانچە ئۇيغۇن كەلمەيدىغاندەك قىلاتتى .

«نېمىشقا مېنى ئىزدە دەيدۇ ؟ — دەپ ئويلىدى لاندون ئاستا ماڭغاچ ، — سونۇئېي ئۆزى بىلەن ئۇزۇن يىل ئالاقە قىلمىغان نەۋرە قىزىغا نېمە ئۈچۈن مېنى ئىزدەشنى تاپىلىغاندۇ ؟ ئۇ مېنى نېمىلەرنى بىلىدۇ دەپ ئويلىغاندۇ ؟»

لاندون تۇيۇقسىز شاپېدە توختاپ قالدى ۋە يانچۇقىدىن دەرھال ھېلىقى قەغەزنى چىقىرىپ ، ئۇنىڭدىكى ئەڭ ئاخىرقى بىر قۇر خەتكە چەكچىيىپ قاراپ كەتتى .

مەلۇم : روبېرت لاندوننى ئىزدە . (P.S.Find Robert)

(*Langdon*
ئۇنىڭ نەزىرى ئىككى ھەرپنىڭ ئۈستىدە توختاپ قالدى .
P.S.

شۇ تاپتا ، ئۇ سونۇئېي قالدۇرۇپ كەتكەن بۇ چۈشىنىكسىز بەلگىلەرنىڭ ھەممىسىدىلا ئېنىق مەنە بارلىقىنى ھېس قىلىۋاتاتتى . بەلگىشۇناسلىق بىلەن تارىخ تەتقىقاتىدىكى نۇرغۇن مەزمۇنلار يالڭ سونۇئېينىڭ جان ئۈزۈش ئالدىدىكى بارلىق ھەرىكىتىگە پۈتۈنلەي ئورۇنلۇق چۈشەنچە بېرىۋاتاتتى .
لاندون بارلىق بەلگىلەرنىڭ سىمۋوللۇق مەنىسىنى كاللىسىدا دەرھال بىر ـ بىرىگە باغلاپ چىقتى ۋە شارتتىدە بۇرۇلۇپ بايا ئۆزى كەلگەن تەرەپكە قارىدى .
«ۋاقىت يېتەرمۇ ؟»
بۇنىڭ مۇھىم ئەمەسلىكى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى .
ئۇ قىسقىچە ئىككىلەنمەستىن كەلگەن يولى تەرەپكە قاراپ يۈرگۈردى .

يىگىرمە ئىككىنچى باب

سېللارىس ئالدى رەتتە يۈكۈنۈپ ئولتۇرۇپ يالغاندىن ئىبادەت قىلغاچ ، بۇ مۇقەددەس چېركاۋنىڭ ئومۇمىي قۇرۇلمىسىغا تەپسىلىي كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى . باشقا نۇرغۇن چېركاۋغا ئوخشاش ، ساينت سۇلپىس چېركاۋىمۇ غايەت زور كرېست شەكىلدە ياسالغان بولۇپ ، ئوتتۇرىدىكى ئۇزۇن ساراي مۇقەددەس سۇپىغا بىۋاستە تۇتىشىپ تۇراتتى ، مۇقەددەس سۇپا تەرەپتىكى كىچىكرەك رايون ئوتتۇرا ساراي بىلەن تىك ھالەتتە كېسىشكەنىدى ، بۇ رايون چېركاۋنىڭ قانات قىسمى دەپ ئاتىلاتتى . ئوتتۇرا ساراي بىلەن چېركاۋنىڭ قانات قىسمى ئۆزئارا كېسىشكەن جاي چېركاۋنىڭ گۈمبىزىنىڭ نەق ئاستى تەرىپىگە توغرا كەلتۇرۇلگەن بولۇپ ، بۇ يەر چېركاۋنىڭ يۇرىكى — چېركاۋدىكى ئەڭ مۇقەددەس ھەم سىرلىق جاي دەپ قارىلاتتى .

«لېكىن بۇگۈن كەچ ئۇنداق ئەمەس ، — دەپ ئويلىدى سېللارىس ، — ئۇلار ئۇ مەخپىيەتلىكنى چېركاۋنىڭ باشقا يېرىگە يوشۇرۇپ قويۇپتۇ . »

سېللارىس چېركاۋنىڭ جەنۇب قانىتى تەرەپكە بۇرۇلۇپ ، ئۇ يەردىكى پولغا — زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىلار تەسۋىرلەپ بەرگەن نىشانغا قارىدى .

«ئاشۇ يەردە . »

پارقىراق ھەم ئىنچىكە بىر تال مىس سىم كۇل رەڭ مەرمەر تاش يانقۇزۇلغان يەر يۈزىدە ئالاھىدە ۋالىلداپ كۆزگە چېلىقىپ

تۇراتتى . مىس سىم بىلەن بەلگە قىلىنغان بۇ يالتىراق سىزىق چېركاۋنىڭ يەر يۈزىنى يانتۇ ھالەتتە كېسىپ ئۆتكەنىدى . ئۇنىڭ ئۇستىدە خۇددى تاسما مېتىرنىڭكىدەك شكالا بەلگىلىرى بار بولۇپ ، بىرى سېللارىسقا بۇنىڭ غەيرىي دىنىكىلەر ئىشلىتىدىغان بىر خىل ئاسترونومىيىلىك ئۆلچەش ئەسۋابى ، يەنى قۇياش سائىتىگە ئوخشاپ كېتىدىغان بىر خىل ئەسۋاب ئىكەنلىكىنى دەپ بەرگەنىدى . دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىن كەلگەن ساياھەتچىلەر ، ئالىملار ، تارىخشۇناسلار ۋە غەيرىي دىن مۇرىتلىرى ساينت سۇلپىس چېركاۋىدىكى بۇ مەشھۇر مېتال سىزىقنى ئالاھىدە قىزىقىش بىلەن كۆرۈپ كېتەتتى .

«ئەتىرگۈل سىزىقى .»

سېللارىسنىڭ نەزىرى مىس سىزىقنىڭ يۆنىلىشىنى بويلاپ ئاستا ـ ئاستا يۆتكەلدى ، مىس سىزىق ئۇنىڭ ئوڭ تەرىپىدىن سول تەرىپىگە ئۇزىراپ ، چېركاۋنىڭ ئومۇمىي قۇرۇلمىسىغا ماس كەلمەيدىغان سەت بىر بۇلۇڭنى ھاسىل قىلغانىدى . مۇقەددەس سۇپىنىڭ ئالدىدىكى يەر يۈزىنى توغرىسىغا كېسىپ ئۆتكەن بۇ سىزىق سېللارىسقا خۇددى ساھىبجامالنىڭ يۈزىدىكى ئۇزۇن تاتۇقتەكلا كۆرۈنۈپ كەتتى . مىس سىزىق چېركاۋنى توغرىسىغا كېسىپ ئۆتۈپ ، ئاخىردا چېركاۋنىڭ شىمالىي قانىتىدىكى بۇلۇڭغا بېرىپ توختىغانىدى . ئۇ بۇلۇڭدا بىر تاش ئابىدە تىك قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى ، ئۇنى كۆرگەن ھەرقانداق ئادەم ھەيرانلىق ھېس قىلمايتتى .

ئۇ مىسىر ئۇسلۇبىدىكى چاسا شەكىللىك يوغان بىر تاش ئىدى .

پارقىراپ تۇرغان ئەتىرگۈل سىزىقى ئۇ تاش ئابىدىنىڭ ئۇل تەرىپىگە بارغاندا ئۇستىگە قاراپ توقسان گرادۇسلۇق ئايلانما ياسىغان ۋە تاشنىڭ يۈزىنى بويلاپ يۇقىرىغا ئوتتۇز ئۈچ مېتىر سوزۇلغان ، ئاخىردا تاشنىڭ چوققا تەرىپىگە بېرىپ تاقاشقانىدى .

«ئەتىرگۈل سىزىقى ، — دەپ ئويلىدى سېللارىس ، — ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئادەملىرى ئۇ شەھرىلىق قۇتىنى دەل ئاشۇ ئەتىرگۈل سىزىقىنىڭ ئاستىغا يوشۇرۇپ قويغان گەپ . »

گۈگۈم چۈشكەن مەزگىلدە ، سېللارىس مۇناستىردىكى شەھرىلىق قۇتىنىڭ ساينت سۇلپىس چېركاۋى ئىچىگە يوشۇرۇپ قويۇلغانلىقىنى ئۇستازىغا دېگىنىدە ، ئۇستازى تازا دېگەندەك ئىشىنىپ كەتمىگەن ، ئەمما سېللارىس : «ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئادەملىرى ئېنىق ئورنىنمۇ دەپ بەردى ، ئۇ چېركاۋنى توغرىسىغا كېسىپ ئۆتكەن بىر تال مىس سىزىق بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىكەن» دەپ تولۇقلىما بەرگەن چېغىدا ، ئۇستازى دەرھال چۈشىنىپ يەتكەن ھەمدە : «سېنىڭ دەۋاتقىنىڭ ئەتىرگۈل سىزىقى ئىكەن» دېگەنىدى .

شۇ چاغدا ئۇستازى ئۇنىڭغا ساينت سۇلپىس چېركاۋىدا ئوتتۇرا قەسىرنى جەنۇب ۋە شىمالدىن قاق ئىككىگە ئايرىپ تۇرىدىغان بىر داغ سىزىق بارلىقىنى ، ئۇنىڭ ئىلگىرىكى ئىبادەتخانىدىن قېپقالغان بىر يادنامە ئىكەنلىكىنى ، قۇياش نۇرىنىڭ ھەركۈنى جەنۇبىي تامدىكى رامدىن ئاشۇ سىزىقىنىڭ ئۇستىگە چۈشىدىغانلىقىنى ھەمدە ئۇنىڭدىكى ھەربىر شكالا بەلگىسىنى بويلاپ ئاستا ـ ئاستا يۆتكىلىدىغانلىقىنى ، ئەنە شۇنىڭغا قاراپ ۋاقىتنى ھېسابلىغىلى بولىدىغانلىقىنى دەپ بەرگەنىدى .

جەنۇبتىن شىمالغا تارتىلغان بۇ مىس سىزىق «ئەتىرگۈل سىزىقى» دەپ ئاتىلاتتى . بىرنەچچە ئەسىردىن بۇيان ، ئەتىرگۈلنىڭ سىمۇوللۇق مەنىسى ئىزچىل تۇرمە خەرىتە ياكى روھلارغا نىشان بەلگىلەپ بېرىش مۇراسىملىرى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇپ كەلگەنىدى . مەسىلەن ، ھەربىر پارچە خەرىتىنىڭ ئۇستىدە شەرق ، جەنۇب ، غەرب ۋە شىمالنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان «كومپاسسىمان ئەتىرگۈل» بەلگىسى ئۇچرايتتى . ئۇ «شامال يۆنىلىشى

ئەترگۈلى»دىن ئۆزگىرىپ كەلگەن بەلگە بولۇپ ، ئۇ ئوتتۇز ئىككى خىل شامال يۆنىلىشىنى كۆرسىتىپ بېرەلەيدىغان ، شامالنىڭ سەككىز ئاساسىي يۆنىلىشىنى ، سەككىز قوشۇمچە يۆنىلىشىنى ۋە ئون ئالتە يوشۇرۇن يۆنىلىشىنى ئېنىق پەرقلەندۈرەلەيدىغان بىر خىل ئەسۋاب ئىدى . كومپاس بەلگىسىنىڭ يۇزىدە يۇمىلاق چەمبەر بولۇپ ، ئۇنىڭدىكى ئوتتۇز ئىككى توچكا ئەترگۈلنىڭ ئوتتۇز ئىككى تال بەرگىگىلا ئوخشايتتى . ھازىرقى ئەڭ ئاساسىي دېگىز قاتنىشى قورالىمۇ يەنىلا «كومپاسسىمان ئەترگۈل» دەپ ئاتىلاتتى . ئۇنىڭ شىمالىغا توغرا كېلىدىغان تەرىپىدە بىر تال فرانسىيە پىيازگۈلىنىڭ بەلگىسى بار ئىدى . ئەلۋەتتە ، ئۇنىڭ ئورنىنى بەزىدە بىر تال ستربلكا بەلگىسىمۇ ئىگىلەپ قالاتتى .

گلوبۇستىكى ئەترگۈل سىزىقى — مېردىئان سىزىقى دەپمۇ ئاتىلاتتى . جەنۇبىي ۋە شىمالىي قۇتۇپنى خىيالىي جەھەتتىن تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدىغان سىزىق ھېسابلىناتتى . ئەلۋەتتە ، ئەترگۈل سىزىقىنىڭ سانىنى بىلىپ بولغىلى بولمايتتى . چۈنكى ، گلوبۇستىكى ھەرقانداق بىر نۇقتىدا جەنۇبىي قۇتۇپ بىلەن شىمالىي قۇتۇپنى تۇتاشتۇرىدىغان مېردىئان سىزىقىنى سىزىپ چىققىلى بولاتتى . شۇ سەۋەبتىن ، دەسلەپكى دېگىز ساياھەتچىلىرى «باشقا مېردىئان سىزىقلىرىنىڭ گرادۇس سانىنى بېكىتىش ئۈچۈن ئەترگۈل سىزىقى — يەنى نۆل گرادۇسلۇق مېردىئان سىزىقىنى قانداق قىلغاندا ئېنىق ھەم توغرا بېكىتكىلى بولىدۇ ؟» دېگەن قىيىن بىر سوئالغا دۇچ كەلگەنىدى .

ھازىر ئۇ ئەترگۈل سىزىقى ئەنگلىيىدىكى گرىنۋىچتا ئىدى . لېكىن ، ئىلگىرى ئۇ يەردە ئەمەس ئىدى .

گرىنۋىچ رەسەتخانىسى نۆل گرادۇسلۇق مېردىئان سىزىقى ئۆتكەن نۇقتا قىلىپ بېكىتىلىشتىن ئىلگىرى ، بۇ سىزىق دەل پارىژنى ، پارىژدىكى ساينت سۇلپىس چېركاۋىنى كېسىپ ئۆتەتتى . بۇ چېركاۋدىكى ئاشۇ مىس سىزىقنىڭ ئىجادچىسىنى خاتىرىلەش

ئۇچۇن ئالاهىده شۇنداق بېكىتىلگەن ئىش ئىدى . گەرچە گرىنۋىچ 1888 - يىلى بۇ ئالاهىده شەرەپنى پارىژنىڭ قولىدىن تارتىۋالغان بولسىمۇ ، لېكىن ئەينى ۋاقىتتىكى ئەتىرگۇل سىزىقى هېلىمۇ ئۆز ئورنىدا تۇراتتى .

ئۇستازى سېللارىسقا : «مەن ئىلگىرى مونامىتىردىكى شىفىرلىق قۇتا ئەتىرگۇل بەلگىلىك بىر نەرسىنىڭ ئاستىغا يوشۇرۇپ قويۇلغان دەپ ئاڭلىغانىدىم . قارىغاندا ، بۇ گەپ راست ئوخشايدۇ » دېگەنىدى .

يۇكۇنۇپ ئولتۇرغان سېللارىس ئەتراپىنى بىر قۇر كۆزىتىۋەتكەندىن كېيىن ، قولىقىنى دىڭ تۇتۇپ ، بىرەر شەپە بارمۇ - يوق ، ئاڭلاپ باقتى . توساتتىنلا ئۇ قەسىدىچىلەر سۇپىسى تەرەپتىن «شىرت - شىرت» قىلغان ئاۋازنى ئاڭلىغاندەك بولدى ۋە شارتتىدە بۇرۇلۇپ ، شۇ تەرەپكە كۆز ئۇزمەي قاراپ كەتتى ، ئەمما هېچنېمىنى بايقىمىدى .

«ئۆزۈم يالغۇز ئىكەنمەن» .

ئۇ شۇنداللا ئورنىدىن تۇردى ۋە مۇقەددەس سۇپىغا قاراپ يەنە ئۈچ قېتىم تەزىم قىلدى . ئاندىن سول تەرەپكە بۇرۇلۇپ ، مىس سىزىقنى بويلىغىنىچە شىمال تەرەپتىكى تاش ئابىدە تەرەپكە قاراپ ماڭدى .

شۇ چاغدا ، لىئورنادو داۋىنچى ئايروپورتىدا ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ئايروپىلان چاقىنىڭ يەرگە ئۇرۇلغىنىدىكى تىترەشتىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتكەنىدى .

«لەيلەپ چۈشۈپتىمەن - دە» دەپ ئويلىدى ئۇ ، ئۆزىنىڭ تېخى بايىلا ئۇخلاپ قالغانلىقى ئۇنىڭ ئېسىنىڭ ئېسىدە ئىدى .

— رەمغا كەلگىنىڭىزنى قارشى ئالىمىز ! — دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى ئايروپورت رادىئوسىدىن .

ئارىنگاروسا ئۆزىنى رۇسلاپ ، ئۇزۇن قارا نىمچىسىنى تارتىپ قويدى ، چىرايىغا كەمدىن - كەم ئۇچرايدىغان تەبەسسۇم يۈگۈردى .

بۇ قېتىمقى سەپەردىن ئۇ ناھايىتى رازى بولغاندەك تۇراتتى . «مېنىڭ تالا ـ تۇزگە چىقمىغىنىمغىمۇ ئۇزۇن بوپتىكەن» . بىراق بۇگۈن كەچ ئۇ قائىدىلەر تامامەن ئۆزگىرىش ئالدىدا تۇراتتى . تېخى بەش ئاي ئىلگىرىلا ئارىنگاروسا ئۆز دىنىنىڭ ئىستىقبالىدىن ئەندىشىگە چۈشۈپ قالغانىدى . لېكىن ، ھازىر خۇددى تەڭرى مەدەتكار بولۇۋاتقاندەك ، ئۇنىڭ ئالدىدا پارلاق بىر يول قۇچاق ئېچىپ تۇراتتى .

«بۇ تەڭرىنىڭ ئىلتىپاتى» .

ئەگەر پارىزدىكى ئىشلار ئوڭۇشلۇقلا بولۇپ كەتسە ، ئارىنگاروسا ئۆزى ئېرىشمەكچى بولغان نەرسىگە ناھايىتى تېزلا ئېرىشەلەيتتى . ئۇ نەرسە ئۇنى خرىستىئان دىنىي ساھەسىدىكى ئەڭ ھوقۇقدار ئادەمگە ئايلاندۇرۇۋېتەتتى .

يىگىرمە ئۇچىنچى باب

سوفىي دۆلەتلىك كۆرگەزمخانىسىغا چوڭ ياغاچ ئىشىكى ئالدىغا هالسىرغان هالدا يېتىپ كەلدى — «مونا لىزا» دەل مۇشۇ زالنىڭ ئىچىدە ئىدى . ئۇ ئىختىيارسىز هالدا چوڭ زال تەرەپكە قارىدى . يىگىرمە ياردچە يىراقلىقتىكى جايدا ئۇنىڭ بوۋىسىنىڭ جەسىتى چىراغ نۇرى ئاستىدا جىمغىنا سوزۇلۇپ ياتاتتى .

سوفىي ئۇشتۇمتۇتلا چوڭقۇر بىر پۇشايمان ئىلكىدە قالدى — بۇ گۇناه تۈيغۇسى ئارىلاشقان بىر خىل ئازابلىق هېسسىيات ئىدى . ئۆتكەن ئون يىلدا بوۋىسى ئۇنىڭغا ئۇزمەي خەت ۋە پوسولكا ئەۋەتىپ تۇرغان بولسىمۇ ، ئۇنىڭ ئىدىيىسىدە قىلچە تەۋرىنىش بولمىغان — ئۇ خەت ۋە پوسۇلكىلارنى ئېچىپمۇ باقماستىن كىيىم ئىشكاپىنىڭ ئەڭ ئاستىدىكى تارتمىغا تاشلاپ قويۇۋەرگەن هەمدە بوۋىسى بىلەن كۆرۈشۈشنى ئىزچىل رەت قىلىپ كەلگەنىدى . «ئۇ مېنى ئالداپتۇ ! ئۇنىڭ باشقىلارغا دېگىلى بولمايدىغان مەخپىيەتلىكى بار ئىكەن ! ئۇ مېنى يەنە نېمە قىل دېمەكچىكەنە ؟» سوفىي ئەنە شۇنداق خىياللار بىلەن بوۋىسىدىن چەك - چېچىنى پۈتۈنلەي ئايرىۋەتكەنىدى .

مانا ئەمدىلىكتە ، بوۋىسى ئۆلدى ، ئۇ ئۆلگەندىن كېيىنمۇ سوفىيغا يەنە نېمىلەرنىدۇر دەۋاتاتتى .

«*مونالىزا*» .

سوفىي ياغاچ ئىشىكنى ئاستا ئىتتىرىپ ئاچتى ، كىرىش ئېغىزى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىلا تۇراتتى . ئۇ ئىشىك تۈۋىدە بىردەم توختاپ ، ئۇزۇنسىغا كەتكەن چاسا شەكىللىك بۇ كۆرگەزمە زالىغا

بىر قۇر كۆز يۇگۈرتۇپ چىقتى . پۈتكۈل زالنىڭ ئىچى قىزىل رەڭلىك چىراغلارنىڭ نۇرىدا سۇس يورۇپ تۇراتتى . دۆلەتلىك كۆرگەزمىخانىنىڭ بىرلا كىرىش - چىقىش ئېغىزى بار بولۇپ ، بۇنداق قۇرۇلما باشقا مۇزېيلاردا ناھايىتى ئاز ئۇچرايتتى ، يەنە كېلىپ ، ئۇ بۇ سەنئەت مۇزېيىدا مۇستەقىل ئورۇننى ئىگىلىگەن بىردىنبىر كۆرگەزمىخانا ئىدى . ياغاچ ئىشىك بۇ كۆرگەزمىخانىغا كىرىدىغان بىردىنبىر ئېغىز بولۇپ ، كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچكىرى تېمىغا ئېسىپ قويۇلغان ئون بەش مېتىر ئېگىزلىكتىكى بوتچىللىرنىڭ داڭلىق رەسىمى كۆرۈنۈپ تۇراتتى . رەسىمنىڭ ئاستى تەرىپىگە سەككىز قىرلىق يوغان سافا قويۇپ قويۇلغانىدى . ئايىغى ئۆزۈلمەيدىغان ساياھەتچىلەر لوئۇرې سارىيىدىكى بۇ كاتتا كۆرگەزمىخانىدىن ھۇزۇرلانغاچ ئاشۇ سافادا ئولتۇرۇپ ئازراق دېمىنى ئېلىۋالاتتى .

سوفىي زالنىڭ ئىچىگە تېخى كىرمەي تۇرۇپلا ئۆزىنىڭ مۇھىم بىر نەرسىنى — ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق چىراغنى ئېلىۋېلىشنى ئۇنتۇپ قالغانلىقىنى سەزدى . ئۇ بوۋىسىنىڭ يىراقتىكى جەسىتىگە قاراپ ، جەسەتنىڭ ئەتراپىدا ھەرخىل ئېلېكترونلۇق ئۇسكۇنىلەر قويۇقلۇق ئىدى . ئەگەر بوۋىسى كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىگە بىرەر نەرسىنى يېزىپ قويغان بولسا ، ئۇنىڭ چوقۇم ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قەلەمنى ئىشلەتكەنلىكى مۇقەررەر ئىدى .

سوفىي چوڭقۇر بىر تىنىۋالغاندىن كېيىن ، تېز - تېز چامدىغىنچە كۇچلۇك چىراغنىڭ نۇرى ئاستىدىكى جەسەتنىڭ يېنىغا باردى ھەمدە بوۋىسىغا قاراشقا پېتىنالماي ، دىققىتىنى زورىغا يىغىپ ، جەسەتنىڭ ئەتراپىدىن ئۆزىگە لازىملىق بولغان نەرسىنى ئىزدىدى . ھايال ئۆتمەيلا ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق بىر ئەپچىل قولچىرغىنى تاپتى - دە ، ئۇنى دەرھال مايكىسىنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ ، يەنە تېز - تېز چامدىغىنىچە دۆلەتلىك كۆرگەزمىخانىنىڭ ئۆزى بايا ئېچىپ قويغان ئىشىكى تەرەپكە قاراپ ماڭدى .

سوفىي ئىشىكتىن ئەمدىلا كىرىپ تۇرۇشىغا ،

كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدىن بىر ئاياغ تۇنۇشنى ئاڭلاپ قالدى ، ئاياغ تۇنۇشى ئۇنىڭغا بارغانسېرى يېقىنلاپ كېلىۋاتقاندەك قىلاتتى . «*ئادەم بار ئىكەن !*» قىزىل چىراغ نۇرى ئىچىدىن تۆيۈقسىزلا بىر ئادەمنىڭ كۆلەڭگىسى كۆرۈندى ، سوفىي قورقىنىدىن كەينىگە بىرنەچچە قەدەم داجىپ كەتتى .

— كەلدىڭىزمۇ !

لاندونىڭ بوغۇق ئاۋازى بۇ قورقۇنچلۇق كەيپىياتنى بىردەمدىلا بۇزۇپ تاشلىدى ، ئۇنىڭ قاپقارا گەۋدىسى سوفىينىڭ ئالدىغا كېلىپ توختىدى .

سوفىي يېنىك تىنىپ قويدى ، ئەمما جىددىيلىشىپ قالدى :

— لاندون ، سىزنى بۇ يەردىن كېتىڭ دېمىدىمۇ ! ئەگەر فاچى ...

— بايا نەگە باردىڭىز ؟

— ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق چىراغ تاپمىسام بولمايتتى ، — دېدى سوفىي پەس ئاۋازدا ، ئاندىن يانچۇقىدىن ھېلىقى قولچىراغنى چىقاردى ، — ئەگەر بوۋام ماڭا بىرەر ئۇچۇر قالدۇرۇپ قويغان بولسا ...

— گېپىمگە قۇلاق سېلىڭ ، سوفىي ، — لاندون ئۆزىنى ئامال بار تۇتۇۋېلىپ ، كۆكۈچ كۆزلىرى بىلەن سوفىيغا تىكىلدى ، — سىز P.S. ... دېگەن ھەرپلەرنىڭ باشقا مەنىسىنمۇ بىلەمسىز ؟ ئازراقمۇ ئېسىڭىزگە كەلمىدىمۇ ؟

ئۆزلىرىنىڭ پاراڭلاشقان ئاۋازىنىڭ ئۇزۇن كارىدوردا ئەكس سادا ياڭرىتىپ قويۇشىدىن ئەنسىرىگەن سوفىي لاندوننى زالنىڭ ئىچىگە ئىتتىرىپ ئەكىردى ـ دە ، يوغان ياغاچ ئىشىكنى ئاستاغىنە يېپىۋەتتى ھەمدە ئىچىدىن تاقاپ قويدى .

— مەن سىزگە دېگەن ، ئۇ مەلىكە سوفىي (Princess Sophie) دېگەن سۆزلەرنىڭ باش ھەرپىنىڭ قىسقارتىپ يېزىلىشى .

— ئۇنىغۇ بىلدىم ، لېكىن سىز ئۇ ئىككى ھەرپنى باشقا جايدا ئۇچرىتىپ باقمىغانمۇ ؟ بوۋىڭىز ئىلگىرى ئۇ ھەرپلەرنى باشقىچە

ئۇسۇلدا ئىشلىتىپ باقمىغانمۇ؟ مەسىلەن، بىرەر ئويۇنچۇق ياكى شەخسىي بۇيۇمغا ئىمزا ئورنىدا يېزىپ باقمىغانمۇ؟

بۇ سوئالدىن سوفىي چۆچۈپ كەتتى. «*بۇنى قانداق بىلىۋالغاندۇ؟*» ئۇ P.S دېگەن ئىككى باش ھەرپىنىڭ ئىمزا ئورنىدا ئىشلىتىلگەنلىكىنى ئىلگىرى راستىنلا كۆرگەنىدى. ئۇ دەل سوفىينىڭ توققۇز ياشقا كىرىدىغان كۈنىنىڭ ئالدىنقى كۈنى بولۇپ، سوفىي بۇۋىسىنىڭ ئۆزىگە قانداق تۇغۇلغان كۈن سوۋغىتى ئالغانلىقىغا قىزىقىپ، ئۆينىڭ ھەممە يېرىنى ئاختۇرۇپ چىققانىدى. «بوۋام بۇ يىل ماڭا نېمە سوۋغات قىلار؟» ئۇ تام ئىشكاپ ۋە تارتمىلارنى ئالا قويماي ئاختۇرۇپ چىقتى. «ئۇ ماڭا ھېلىقى قونچاقنى سوۋغات قىلارمۇ؟ ئۇنى نەگە يوشۇرۇپ قويغاندۇ؟»

ئۆينىڭ ھەممە يېرىنى ئاختۇرۇپمۇ ھېچنېمىنى تاپالمىغاندىن كېيىن، سوفىي يۇرىكىنى قاپتەك قىلىپ بۇۋىسىنىڭ ئۆيىگە تېلېفون قىلىپ بۇ ئۆيگە باشقىلارنىڭ كىرىشى چەكلىنەتتى. ئەمما، شۇ چاغدا بۇۋىسى ئاستىنقى قەۋەتتىكى ئۇزۇن سافادا ئۇخلاپ قالغان بولغاچقا، سوفىينىڭ بۇ كەپسىزلىكىنى پەقەتلا تۇيمىغانىدى.

«*ئوغرىلىقچە بىر قاراپ باقايچۇ!*»

سوفىي پۈتىنىڭ ئۇچىدا دەسسىگىنىچە تام ئىشكاپ تەرەپكە قاراپ ماڭدى. شۇنداقتىمۇ پولدىن «غاچ - غۇچ» قىلغان ئاۋاز چىقىپ كەتتى. ئۇ ئىشكاپتىكى بۇۋىسىنىڭ كىيىملىرى ئېسىقلىق جايغا بىر قۇر قاراپ چىقتى، ئەمما ئۆزى ئىزدەۋاتقان نەرسىنى بايقىمىدى. ئۇ بۇۋىسىنىڭ يېزىق ئۈستىلى تەرەپكە بېرىپ، تارتمىلارنىڭ ھەممىسىنى بىردىن - بىردىن ئېچىپ كۆردى ۋە «ئۇ سوۋغاتنى چوقۇم مۇشۇ يەرگە تىقىپ قويدى!» دەپ ئويلىدى. ئەمما، قونچاقنىڭ قارىسىنمۇ تاپالمىدى. ئۇ روھى چۈشكەن ھالدا ئەڭ ئاخىرقى بىر تارتمىنى ئاچتى - دە، بۇۋىسى ئەزەلدىن كىيىپ باقمىغان بىرمۇنچە قارا رەڭلىك كىيىمنى كۆردى. تارتمىنى

كىرگۈزۈۋېتەي دەپ تۇرغان چېغىدا ، ئۇنىڭ كۆزىگە تارتمىنىڭ ئاستى تەرىپىدىكى يالتىراپ تۇرغان بىر نەرسە چېلىقىپ قالدى . ئۇ قارىماققا يانچۇق سائىتىنىڭ زەنجىرىگە ئوخشايتتى ، ئەمما ئۇنىڭ بوۋىسى ئەزەلدىن يانچۇق سائىتى ئىشلەتمەيتتى . سوفىي بۇنىڭ زادى قانداق نەرسە ئىكەنلىكىنى خىيال قىلىۋاتقان چېغىدا ، يۈرىكى تۇيۇقسىزلا تېز - تېز سوقۇپ كەتتى .

«مارجان ! »

سوفىي مارجاننى ئاۋايلاپ ئالدى ۋە ئۇنىڭ بىر ئۇچىغا بىر تال ئالتۇن ئاچقۇچنىڭ ئېسىپ قويۇلغانلىقىنى كۆرۈپ تېخىمۇ ھەيران قالدى . ئالتۇن ئاچقۇچ خېلىلا ئېغىر بولۇپ ، ۋال - ۋۇل قىلىپ پارقىراپ تۇراتتى . سوفىي باشقا ئاچقۇچلارغا ئوخشىمايدىغان بۇ غەلىتە ئاچقۇچنى ئۆزىمۇ سەزمىگەن ھالدا چىڭ سىقىمدىدى . كۆپىنچە ئاچقۇچلارنىڭ يۈز تەرىپى تۇز ، گىرۋەكلىرى سەل ئېگىز - پەس كەلسىمۇ ، لېكىن بۇ ئاچقۇچنىڭ شەكلى ئۇچ قىرلىق بولۇپ ، يۈز تەرىپىدە نۇرغۇن كىچىك تۆشۈكچىلەر بار ئىدى . ئاچقۇچنىڭ ئاياغ تەرىپى كرېست شەكىلدە بولسىمۇ ، لېكىن ئومۇمىي شەكلىدىن قارىغاندا قوشۇش بەلگىسىگە بەكرەك ئوخشايتتى . كېسىشكەن مەركىزىدە غەلىتە بىر بەلگە — ئۆزئارا گىرەلىشىپ كەتكەن ئىككى ھەرپ ۋە بىر تال گۈلنىڭ رەسمى تۇراتتى .

«P.S ، — دەپ شۇنىرلىدى سوفىي قوشۇمىسىنى تۇرگەن ھالدا ، — بۇ زادى نېمىدۇ ؟ »

— سوفىي ؟ — ئىشىك تەرەپتىن بوۋىسىنىڭ چاقىرغان ئاۋازى ئاڭلاندى .

سوفىي قاتتىق چۆچۈپ كەتكەچكە ، قولىدىكى ئاچقۇچ «تاراققىدە» قىلىپ يەرگە چۈشۈپ كەتتى . ئۇ پولدىكى ئاچقۇچقا تىكىلگىنىچە بېشىنى كۆتۈرۈپ بوۋىسىغا قاراشقا پېتىنالمىدى .

— مەن ... تۇغۇلغان كۈن سوۋغىتىمنى ئىزدەۋاتاتتىم... — دېدى سوفىي بېشىنى تۆۋەن سالغان ھالدا . ئۇ كۆڭلىدە بوۋىسىنىڭ ئىشەنچىسىنى يەردە قويغانلىقىنى بىلىپ قالغانىدى .

بوۋسى ئىشىك تۈۋىده خېلى بىر هازاغىچه ئۇن چىقارماي تۇرۇپ كەتتى . ئاخىر ئېغىر بىر ئۇھسىنىۋەتكەندىن كېيىن :

— سوفىي ، ئاچقۇچنى ئاله ، — دېدى .

سوفىي ئېڭىشىپ پولدىكى ئاچقۇچنى ئالدى .

بوۋسى ئۆيگه كىردى .

— سوفىي ، باشقىلارنىڭ مەخپىيەتلىكىگه هۆرمەت قىلىشىڭ كېرەك ئىدى ، — ئۇ شۇنداق دېگەچ زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ ، سوفىينىڭ قولىدىكى ئاچقۇچنى ئاستا ئالدى ، — بۇ ئالاهىده ئاچقۇچ ، ئەگەر بۇنى يىتتۈرۈۋەتسەڭ ...

بوۋىسىنىڭ مۇلايىم ئاۋازىدىن سوفىي تېخىمۇ ئوڭايسىزلىنىپ كەتتى :

— كەچۈرۈڭ ، بوۋا ، مەن راستىنلا... بۇنى بىر مارجان... مېنىڭ تۇغۇلغان كۈن سوۋغىتىم ئوخشايدۇ دەپ ، ئويلاپ قاپتىمەن .

بوۋىسى ئۇنىڭ كۆزلىرىگه تىكىلىپ قارىدى :

— مەن يەنه بىر قېتىم دەپ قويماي ، سوفىي ، بۇ ناهايىتى مۇهىم ئاچقۇچ . سەن باشقىلارنىڭ مەخپىيەتلىكىگه هۆرمەت قىلىشنى ئۆگىنىۋال .

— ئۇقتۇم ، بوۋا .

— بۇ ئىش توغرۇلۇق كېيىنچه يەنه پاراڭلىشارمىز . هازىر گۈللۈككه چىقىپ ئوت ئوتىغىن .

سوفىي يۈگۈرگەن پېتى گۈللۈككه چىقىپ كەتتى .

ئەتىسى ئەتىگىنى بوۋىسى سوفىيغا هېچقانداق تۇغۇلغان كۈن سوۋغىتى بەرمىدى . تۇنۇگۈن خاتالىق ئۆتكۈزۈپ قويغانلىقى ئۈچۈن ، سوفىيمۇ سوۋغاتقا ئېرىشىشتىن ئانچه ئۈمىد كۈتۈپ كەتمىدى . قىزىق يېرى ، بوۋىسى تاكى كەچ كىرگىچىمۇ ئۇنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى تەبرىكلەپ قويمىدى . كەچته سوفىي كۆڭلى بۇزۇلغان هالدا ئۇخلىماقچى بولۇپ ، كارىۋىتىغا شۇنداق چىقىشىغا ، ياستۇقىنىڭ ئاستىدا بىر تال كارتىنىڭ تۇرغانلىقىنى ، كارتىغا بىر

تېپىشماقنىڭ يېزىپ قويۇلغانلىقىنى بايقىدى ھەمدە پىسسىڭگىدە كۈلۈپ قويدى . «ئەمدى بىلدىم ! » ئۆتكەن يىلقى مىلاد بايرىمى ئەتىگىنىمۇ بوۋىسى مۇشۇنداق قىلغانىدى .

بايلىق ئىزدەش ئويۇنى !

سوفىي قىز ـ قىزغا پاتمىغان ھالدا كارتىدىكى تېپىشماقنى يېشىشكە باشلىدى ۋە ھايال ئۆتمەيلا ئۇنىڭ جاۋابىنى تاپتى ، ئاندىن تېپىشماقتىكى كۆرسەتمە بويىچە ئۆيىنىڭ مەلۇم بىر يېرىدىن باشقا بىر تېپىشماق يېزىلغان يەنە بىر كارتىنى ئىزدەپ تاپتى ، ئۇنىڭمۇ جاۋابىنى تاپقاندىن كېيىن ، يەنە بىر كارتىنى ئىزدەشكە كىرىشتى . ئۇ بىر ـ بىرىگە مۇناسىۋەتلىك بىرمۇنچە تېپىشماقنى تاپقۇچە ، ئۆيىنىڭ ھەممە يېرىنى دېگۈدەك ئاختۇرۇپ چىقتى . ئەڭ ئاخىرقى تېپىشماقتا ئۇنىڭغا «ھۇجرادىكى قايت» دەپ ئۇچۇر بېرىلگەنىدى . سوفىي ھاياجانلانغان ھالدا ئۇستۇنكى قەۋەتكە چىقىپ ، ئۆزىنىڭ ھۇجرىسى تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى ۋە ئۇشتۇمتۇتلا توختاپ قالدى . چۈنكى ، ئۇ ھۇجرىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا قىزىل رەڭلىك يېپىيېڭى بىر ۋېلىسىپىتنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆرگەنىدى . سوفىي خۇشاللىقىنى باسالماي توۋلىۋەتتى .

— سېنىڭ قونچاققا ئامراق ئىكەنلىكىڭنى بىلىمەن ، — دېدى بوۋىسى بىر بۇلۇڭدا كۈلۈمسىرەپ تۇرغىنىچە ، — لېكىن بۇنى تېخىمۇ ياقتۇرۇپ قېلىشىڭ مۇمكىن .

ئەتىسى ئۇ سوفىيغا ۋېلىسىپىتنى قانداق مىنىشنى ئۆگەتتى . سوفىي ۋېلىسىپىتنى ئۆزى باشقۇرۇپ ئاستا ھەيدىگەن چاغدا ، بوۋىسى ئۇنىڭغا ياندىشىپ يۈگۈردى . ئارىلىقتا تەمتىرەپ كەتكەن سوفىي ۋېلىسىپىتنىڭ رولىنى قېلىن چىملىق تەرەپكە بۇراپ سالدى ـ دە ، تەڭپۇڭلۇقىنى يوقاتتى ، بوۋىسى بىلەن ئىككىسى چىملىققا تەڭلا يىقىلدى ۋە كۈلۈشۈپ كەتتى .

— بوۋا ، — دېدى سوفىي بوۋىسىنى قۇچاقلاپ تۇرۇپ ، مېنى كەچۈرۈڭ ، ھېلىقى ئاچقۇچنى كۆرۈپ ساپتىمەن .

— چۈشەندىم ، قوزام . سېنى كەچۈرۈۋەتتىم . سەندىن

رەنجىۋەرسەم قاملاشمايدۇ. ھەر ئىككىلىمىز ئەپۇچان بولۇشىمىز كېرەك.

— ئۇ نېمىنى ئاچىدىغان ئاچقۇچ؟ ئۇنداق ئاچقۇچنى مەن ئەزەلدىن كۆرۈپ باقماپتىكەنمەن. بەك چىرايلىق ئىكەن، — دەپ سوردى سوفىي قىزىققان ھالدا.

بوۋىسى خېلى بىر ھازاغىچە جىمىپ كەتتى. سوفىي ئۇنىڭ قانداق جاۋاب بېرىشىنى بىلەلمەيۋاتقانلىقىنى سەزدى. بوۋىسى ئۇنىڭغا ئەزەلدىن يالغان گەپ قىلمايتتى. ئۇ ئاخىر ئېغىز ئاچتى:

— ئۇ بىر قۇتىنىڭ ئاچقۇچى، ئۇ قۇتىدا مېنىڭ نۇرغۇن مەخپىيەتلىكىم بار.

— مەن مەخپىيەتلىككە ئۆچ، — دېدى سوفىي ئاغزىنى دومسايتىپ.

— بىلىمەن، لېكىن ئۇلار ناھايىتى مۇھىم مەخپىيەتلىك. كۇنلەرنىڭ بىرىدە سەنمۇ ئۇلاردىن مەندەك ھۇزۇرلىنىشنى ئۆگىنىۋالىسەن.

— ئۇ ئاچقۇچتا ئىككى ھەرپ بىلەن بىر تال گۈلنىڭ رەسمى بار ئىكەن.

— ئۇ مەن ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان گۈل. ئۇ فرانسىيە پىيازگۈلى (fleur—de—lis) دەپ ئاتىلىدۇ. بىزنىڭ گۈللۈكتىمۇ بار، ئاق رەڭلىك ھېلىقى گۈل شۇ. ئىنگلىزچىدە ئۇ «lily» دېيىلىدۇ.

— ئۇ گۈلنى بىلىمەن! مەنمۇ ئۇنىڭغا بەك ئامراق!

— ئۇنداقتا ئىككىمىز سودىلىشايلى، — دېدى بوۋىسى قوشۇمىسىنى تۇرۇپ — بۇ ئۇنىڭ جىددىي گەپلەرنى قىلىدىغان چاغدىكى چىراي ئىپادىسى ئىدى، — ئەگەر بۇ مەخپىيەتلىكنى ساقلىيالساڭ، ئۇ ئاچقۇچنىڭ گېپىنى ماڭا ھەم باشقا ھەرقانداق ئادەمگە دېمىسەڭ، كۇنلەرنىڭ بىرىدە مەن ئۇنى ساڭا بېرىمەن.

سوفىي ئۆزىنىڭ قۇلىقىغا ئىشەنمەي قالدى:

— ئۇنى ماڭا بېرەمسىز؟

— قەسەم قىلىمەنكى ، ۋاقتى كەلگەندە ئۇ ئاچقۇچنى چوقۇم ساڭا بېرىمەن . ئۇنىڭ ئۈستىدە تېخى سېنىڭ ئىسمىڭمۇ بار .

سوفىينىڭمۇ قوشۇمىسى تۇرۇلدى :

— ياق ، مېنىڭ ئىسمىم يوق ئىكەن . P.S دېگەن ئىككىلا ھەرپ بار ئىكەن . ئۇ مېنىڭ ئىسمىم ئەمەس .

بوۋىسى خۇددى «بىرەرى بىزنىڭ پارىڭمىزنى ئاڭلاۋاتامدۇ - يوق» دېگەندەك قىلىپ ئەتراپقا سىنچىلاپ قارىۋەتتى ، ئاندىن پەس ئاۋازدا :

— بولىدۇ ، سوفي ، سوراپ تۇرۇۋالغانكەنسەن ، ساڭا دەپ بېرەي . P.S دېگەن ئۇ ئىككى ھەرپ بىر شىفىر ، سېنىڭ مەخپىي ئىسمىڭنىڭ قىسقارتىپ يېزىلىشى .

سوفىينىڭ كۆزلىرى چەكچىيىپ كەتتى :

— مېنىڭ مەخپىي ئىسمىمنىڭ قىسقارتىلمىسى ؟

— ئەلۋەتتە . نەۋرىسىنىڭ مەخپىي ئىسمىنى ئادەتتە بوۋىسىلا قىسقارتىپ يازالايدۇ .

— P.S ؟

— مەلىكە سوفي (Ptincess Sophie) ، — دېدى بوۋىسى چاقچاق قىلىپ . سوفي پىخىلداپ كۈلۈپ كەتتى :

— مەن مەلىكە ئەمەس !

— سەن مېنىڭ مەلىكەم ، — دېدى بوۋىسى كۆزىنى قىسقىنچە .

شۇ كۈندىن ئېتىبارەن ئۇلار ئاچقۇچنىڭ گېپىنى ئىككىنچى تىلغا ئالمىدى ، سوفىيمۇ بوۋىسىنىڭ «مەلىكە»سى بولۇپ قالدى .

دۆلەتلىك كۆرگەزمىخانىنىڭ ئوتتۇرىسىدا تۇرغان سوفي بوۋىسىدىن ئايرىلىپ قالغىنىغا ئىچ - ئىچىدىن ئازابلىنىۋاتاتتى . لاندون ئۇنىڭغا ھەيرانلىق بىلەن تىكىلدى ۋە :

— بۇ ئىككى ھەرپنىڭ قىسقارتىپ يېزىلغىنىنى سىز باشقا يەردىمۇ كۆرگەنمۇ ؟ — دەپ سورىدى .

سوفيغا مۇزېينىڭ ئۇ تەرىپىدىن بوۋىسىنىڭ «ئۇ ئاچقۇچىنىڭ گېپىنى ماڭا ھەم باشقا ھەرقانداق ئادەمگە دېمە» دېگەن ئاۋازى قايتىدىن ئاڭلانغاندەكلا تۇيۇلۇپ كەتتى . ئۇ ئۆزىنىڭ بوۋىسىنى كەچۈرمىگەنلىكىنى ئېنىق بىلسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ ئىشەنچىنى يەنە بىر قېتىم يەردە قويسا بولىدىغان ياكى بولمايدىغانلىقىنى تازا ئاڭقىرالمايۋاتاتتى . «P.S : روبېرت لاندوننى ئىزدە .» بۇ ئۇچۇردىن بوۋىسىنىڭ لاندوننى يارەمگە چاقىرغانلىقى ئېنىق بىلىنىپ تۇراتتى . شۇڭا ، ئۇ بېشىنى لىڭشىتتى :

— كىچىك ۋاقتىمدا بىر قېتىم كۆرگەن .

— قەيەردە كۆرگەن ؟

سوفي بىردەم ئىككىلىنىپ تۇرۇۋەتكەندىن كېيىن جاۋاب بەردى :

— بۇ ۋاقىغا ئىنتايىن مۇھىم بولغان بىر نەرسىنىڭ ئۈستىدە كۆرگەن .

لاندوننىڭ كۆزلىرى چاقناپ كەتتى :

— بۇ بەك مۇھىم ، سوفي . سىز كۆرگەن ئۇ ئىككى ھەرپىنىڭ يېنىدا باشقا بەلگىمۇ بارمىدى ؟ فرانسىيە پىيازگۈلىنىڭ رەسىمى بارمىدى ؟

سوفي چۆچۈگىنىدىن كەينىگە ئىككى قەدەم داجىپ كەتتى :

— سىز ... سىز قانداق بىلىسىز ؟

لاندون بىر تىنىۋەتكەندىن كېيىن ، پەس ئاۋازدا مۇنداق دېدى :

— شۇنى قەتئىي جەزملەشتۈرەلەيمەنكى ، بوۋىڭىز بىر مەخپىي تەشكىلاتنىڭ ئەزاسى ئىكەن . قەدىمىي ھەم ئىنتايىن مەخپىي بىر ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ .

سوفىينىڭ يۈرىكى تېخىمۇ ئەنسىز سوقۇشقا باشلىدى . چۈنكى ، بۇ نۇقتىنى ئۇمۇ جەزملەشتۈرەلەيتتى . ئون يىلدىن بېرى ئۇ مۇشۇ نۇقتىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيدىغان ئاشۇ ئىشنى ئۇنتۇپ كېتىشكە تىرىشىۋاتاتتى . ئون يىل ئاۋۋال ، ئۇ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ھەم كەچۈرگىلى بولمايدىغان ئاجايىپ بىر ئىشنى ئۆز

كۆزى بىلەن كۆرۈپ قالغاندى .

— فرانسىيە پىيازگۈلى بىلەن P.S دېگەن ئىككى ھەرپ ئۇلارنىڭ تەشكىلاتىنىڭ بەلگىسى ، ئۇلارنىڭ ئىزنىكىدىمۇ شۇنداق بەلگە بار ، — دېدى لاندون .

— بۇلارنى قانداق بىلىسىز ؟

سوفي لاندوننىڭ «مەنمۇ شۇ تەشكىلاتنىڭ ئەزاسى» دەپ سالماسلىقىنى ئىچ - ئىچىدىن ئۈمىد قىلىپ كەتتى .

— مەن بۇرۇن مۇشۇ تەشكىلات توغرۇلۇق بىر كىتاب يازغان ، — دېدى لاندون سەل ھاياجانلانغان ھالدا ، — مەخپىي تەشكىلاتلارنىڭ بەلگىسى ئەزەلدىنلا مېنىڭ بىر تەتقىقات نىشانىم بولۇپ كەلگەن . بۇ تەشكىلات ئۆزىنى «زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى (prieure de sion) » دەپ ئاتايدۇ . ئىنگلىزچىدە priory of sion دېيىلىدۇ . فرانسىيە ئۈنىڭ بازىسى ، ئەزالىرى بولسا پۈتكۈل ياۋروپاغا تارالغان . ئەمەلىيەتتە ، ئۇ ھازىرمۇ مەۋجۇت بولۇپ كېلىۋاتقان ئەڭ قەدىمىي مەخپىي تەشكىلات .

سوفي بۇنداق گەپلەرنى ئىلگىرى پەقەتلا ئاڭلاپ باقمىغاندى . لاندون تېز - تېز سۆزلەشكە باشلىدى :

— تارىختىكى نۇرغۇن داڭلىق شەخسلەر بۇ تەشكىلاتقا ئەزا بولغان ، مەسىلەن ، بوتچىللىر ، نيۇتون ، ھيۇگو دېگەندەكلەر ، — ئۇ بىردەم توختىۋېلىپ ، ئاندىن قوشۇمچە قىلدى ، — يەنە لىئوناردو داۋىنچىمۇ بار .

ئۇنىڭ گەپلىرىدىن ئىلمىي تەتقىقاتقا بولغان ئوتتەك بىر خىل قىزغىنلىق ئۇرغۇپ تۇراتتى .

سوفي ئۇنىڭغا تىكىلىپ تۇرۇپ سورىدى :

— داۋىنچىمۇ ئاشۇ مەخپىي تەشكىلاتنىڭ ئەزاسىمىكەن ؟

— 1510 - يىلىدىن 1519 - يىلىغىچە داۋىنچى ئۆزى ئېپىسكوپ بولۇپ ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ خىزمەتلىرىگە رىياسەتچىلىك قىپتىكەن . بۇمۇ بوۋىڭىزنىڭ ئۇنىڭ رەسىملىرىنى ئالاھىدە ياخشى كۆرۈشىدىكى بىر سەۋەب . ئۇلار ئوخشىمىغان

تارىخىي دەۋردە ياشىغان بولسىمۇ ، لېكىن ھەر ئىككىلىسى بىر تەشكىلاتنىڭ ئەزالىرى . ئۇلار ئىلاھەلەر ئىكونولوگىيىسىگە ئالاھىدە ئىشتىياق باغلىغان ، ئىلاھەلەرگە بولغان ئېتىقادىنى كاتولىك دىنىغا ئېتىقاد قىلىشتىنمۇ ئەلا بىلگەن . ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ مۇقەددەس ئىلاھەلەرگە ئالاھىدە ئېتىقاد قىلغانلىقى توغرىسىدا مۇپەسسەل تارىخىي مەلۇماتلار بار .

— سىز بۇ تەشكىلاتنى غەيرىي دىنىنىڭ ئىلاھىلىرىگە ئەسەبىيلەرچە چوقۇنغۇچىلارنىڭ تەشكىلاتى دېمەكچىمۇ ؟

— شۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدۇ . ئەمما ، ھەممىدىن مۇھىمى ، مېنىڭ ئاڭلىشىمچە ، ئۇلار بىر قەدىمىي مەخپىيەتلىكنى ساقلاپ كېلىۋېتىپتۇدەك . بۇ مەخپىيەتلىك ئۇلارغا غايەت زور كۈچ ئاتا قىپتۇدەك .

لاندون بۇ گەپلەرنى ناھايىتى كەسكىنلىك بىلەن دېگەن بولسىمۇ ، لېكىن سوفىي بۇ گەپلەرگە يەنىلا ئىشىنىپ كېتەلمىدى . ئۆزىنى مەخپىي تۈتۈپ كېلىۋاتقان بىر ئەسەبىي دىنىي تەشكىلات ؟ داۋىنچى باش بولغان ؟ بۇ ئاڭلىماققا تولىمۇ بىمەنە گەپلەر ئىدى . سوفىي ئىختىيارسىز ھالدا ئون يىل ئاۋۇالقى ھېلىقى كېچىنى خىيالىغا كەلتۈردى — شۇ كۈنى ئۇ ئۆيگە ئادەتتىكىدىن بالدۇرراق قايتىپ كېلىپ ، بوۋىسىنى قاتتىق چۆچۈتۈۋەتكەن ، ئۆزى تا ھازىرغىچە قوبۇل قىلالمايدىغان ئاشۇ يىرگىنىشلىك ئەمەلىيەتنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ قالغانىدى . ئەجەبا بۇ...

— بۇ تەشكىلاتنىڭ ھازىرمۇ ھايات تۇرۇۋاتقان ئەزالىرىنىڭ سالاھىيىتى ئىنتايىن مەخپىي ئىكەن ، — دېدى لاندون ، — لېكىن سىز كېچىك ۋاقتىڭىزدا كۆرگەن P.S ھەرپى بىلەن فرانسىيە پىيازگۈلىنىڭ رەسمى بۇنىڭ بىر جانلىق ئىسپاتى . ئۇنى پەقەت ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك دېيىشكىلا بولىدۇ .

سوفىي بوۋىسى توغرىسىدىكى لاندوننىڭ چۈشەنچىسىنىڭ ئۆز تەسەۋۋۇرىدىكىدىنمۇ ھالقىپ كەتكەنلىكىنى ئەمدى ھېس قىلىپ

قالدى . بۇ ئامبرىكىلىق ئۇنىڭغا يەنە نۇرغۇن ئىشلارنى دەپ بېرەلەيدىغاندەك قىلاتتى ، ئەمما بۇ يەر داۋاملىق پاراڭلىشىپ تۇرىدىغان جاي ئەمەس ئىدى .

— ئۇلار سىزنى تۇتۇپ كەتسە بولمىغۇدەك ، لاندون ، بىز دېيىشىدىغان يەنە نۇرغۇن گەپلەر بار ئىكەن . شۇڭا ، دەرھال بۇ يەردىن كېتىڭ !

سوفىينىڭ ئاۋازى لاندونغا غەلىتىلا ئاڭلىنىپ كەتتى . ئۇنىڭ شۇ تاپتا ھېچ يەرگە بارغۇسى يوق ئىدى . ئۇ يەنە خىيالغا چۆكۈپ كەتتى . قەدىمىي مەخپىيەتلىك ، كىشىلەر تەرىپىدىن ئۇنتۇلۇپ كەتكەن تارىخ دېگەنلەر ئۇنىڭ خىيال ئېكرانىدا غىل ـ پال ئەكس ئېتىشكە باشلىدى .

ئۇ ئاستا بۇرۇلۇپ ، قىزىل نۇر شولىسى ئىچىدە غۇۋا كۆرۈنۈپ تۇرغان «موننالىزا»غا قارىدى .

فرانسىيە پىيازگۈلى (the fleur—de—lis)··· فرانسىيە پىياز گۈلى (the flower of lisa)··· «موننالىزا» (the Mona lisa) .

بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزئارا گىرەلىشىپ ، ئۇنسىز بىر سىمفونىيەگە ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ۋە داۋنچى خۇسۇسىدىكى قەدىمىي سىرنىڭ ئەكس ساداسىغا ئوخشاپ قېلىۋاتاتتى .

بىرنەچچە ئىنگلىز مىلى يىراقلىقتىكى ھەربىي ئىنستىتۇتقا ئاز قالغان جايدا ، چاتما كوزۇپلۇق يۈك ماشىنىسىنىڭ شوپۇرى رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچىنىڭ بىر تال سوپۇننى سېپىنا دەرياسىغا غەزەپ بىلەن تاشلۇۋەتكىنىگە ھەيرانلىق بىلەن قاراپ تۇراتتى .

يىگىرمە تۆتىنچى باب

سېللارىس ساينت سۇلپىس ئابدىسىگە تەكشى سەپسېلىپ قاراپ ، بۇ غايەت زور مەرمەر تاشنىڭ ئېگىزلىكىنى كۆڭلىدە مۆلچەرلىۋالدى . ئۇنىڭ مۇسكۇللىرى كۈچلۈك بىر ھاياجاندىن چىڭگىدە كىرىشىپ كەتكەنىدى . ئۇ چېركاۋنىڭ ئىچىگە يەنە بىر قېتىم كۆز يۈگۈرتۈۋېتىپ ، ئەتراپتا ھېچكىمنىڭ يوقلۇقىنى جەزملەشتۈرگەندىن كېيىن ، تاش ئابدىنىڭ ئاستىغا كېلىپ تىزلاندى . ئەمەلىيەتتە ئۇ ھۆرمەت يۈزىسىدىن ئەمەس ، بەلكى ئەمەلىي ئېھتىياج تۈپەيلىدىن شۇنداق قىلىۋاتاتتى .

«شىفىرلىق قۇتا ئەتىرگۈل سىزىقىنىڭ ئاستىدا .»

«ساينت سۇلپىس چېركاۋىدىكى ئېگىز ئابىدە تاشنىڭ ئاستىدا .»

ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بارلىق ئەزالىرى شۇنداق دېگەنىدى .

سېللارىس يۈكۈنۈپ ئولتۇرغاندىن كېيىن ، ئىككى قولى بىلەن تاش ئابدىنىڭ ئۇلىنى تەكشى سىلاپ چىقتى . ئەمما ، ئېنىق بەلگە سىلىنغان بىرەر يەرنى بايقىمىدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ تاش ئابدىنىڭ ئاستىدىكى خىشلارنى بارمىقى بىلەن تەكشى چېكىشكە باشلىدى ۋە ئاخىردا بىر خىشتىن چىققان ئاۋازنىڭ باشقا خىشلاردىن چىققان ئاۋازغا ئوخشىمايدىغانلىقىنى بايقاپ قالدى .

«بۇ خىشنىڭ ئاستى كاۋاك ئىكەن !»

سېللارىس مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى ، قارىغاندا ، ئۇ ئۆلتۈرۈۋەتكەن ھېلىقى بىرنەچچە ئادەم راست گەپ قىلغان

ئوخشايدۇ .

ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ، چېركاۋنىڭ ئىچىدىن ھېلىقى خىشنى قومۇرغىلى بولىدىغان نەرسە ئىزدەشكە باشلىدى .

مۇناخ ساندېرىن سېللارىسىنىڭ ئۈستى تەرىپىدىكى قەسىدىچىلەر سۇپىسىدا دېمىنى ئىچىگە يۇتقىنچە يۇكۇنۇپ ئولتۇراتتى . ئۇ ھەممىدىن بەك ئەنسىرىگەن ئىش ئاخىر يۇز بەردى . يېرىم كېچىدە كەلگەن بۇ غەلىتە مېھماننىڭ سالاھىيىتى ئۇنىڭ ئېپادىسىگە پەقەتلا ماس كەلمەيۋاتاتتى . كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ بۇ سىرلىق مۇرىتى ئەمەلىيەتتە باشقىچە مەقسەت بىلەن كەلگەنىدى .

بۇ بىر سىرلىق مەقسەت ئىدى .

«مەخپىيەتلىكى بار ئادەم پەقەت سەنلىمىدىڭ» دەپ ئويلىدى ساندېرىن .

ساندېرىن بۇ چېركاۋنىڭ كۆزەتكۈچىسى بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى يەنە قوغدىغۇچىسى ئىدى . ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ قەدىمدىن داۋاملىشىپ كېلىۋاتقان مېخانىزمى بۇگۈن كەچ يەنە ھەرىكەتلىنىش ئالدىدا تۇراتتى . ناتونۇش ئادەمنىڭ تاش ئابىدە ئەتراپىدا تىمسىقلاپ يۈرۈشىنىڭ ئۆزىلا دىنداشلارنىڭ ئۇنىڭغا يوللىغان سىگنالى ئىدى .

«ئۇ ئۇنسىز قۇتقۇزۇش سىگنالى ئىدى .»

يىگىرمە بەشىنچى باب

پارىژدىكى ئامېرىكا ئەلچىخانىسى بىر ئۇنۇېرسال بىنانىڭ ئىچىگە تەسىس قىلىنغان بولۇپ ، ئورنى چامپى - ئېلىسىس كوچىسىنىڭ شىمالىدىكى بۇگارىل يولىغا توغرا كېلەتتى . ئۇچ ئىنگلىز موسى كېلىدىغان بۇ يەر ئامېرىكىنىڭ زېمىنى دەپ قارىلاتتى . يەنى مۇنداقچە ئېيتقاندا ، بۇ يەردىكى ھەرقانداق ئادەم ئامېرىكىدا ياشاۋاتقانلارغا ئوخشاشلا قانۇننىڭ چەكلىمىسىگە ئۇچرايتتى ھەم قوغدىشىغا ئېرىشەلەيتتى .

ئەلچىخانىنىڭ كەچلىك تېلېفونىستى «دەۋر ھەپتىلىك ژۇرنىلى»نىڭ خەلقئارالىق نۇسخىسىنى كۆرۈپ ئولتۇراتتى ، تۇيۇقسىزلا تېلېفون جىرىڭلىدى .

— ئامېرىكا ئەلچىخانىسى ، — دېدى تېلېفونىست ئايال تۇرۇپكىنى ئېلىپ .

— خەيرلىك كەچ ، — دېدى قارشى تەرەپ فرانسۇزچە تەلەپپۇز ئارىلاش ئىنگلىز تىلىدا ، — ماڭا بەزى يارەملەر كېرەك ئىدى ، — قارشى تەرەپ ناھايىتى ئەدەپ بىلەن سۆزلەۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن تەلەپپۇزىدىن يەنىلا بىر خىل قوپاللىق ۋە بۇيرۇق ئاھاڭى چىقىپ تۇراتتى ، — بىرى ماڭا سىلەرنىڭ ئاپتوماتىك تېلېفون مەشغۇلات سىستېمالىڭلار ئارقىلىق سۆز قالدۇرۇپ قويۇپتىكەن . مېنىڭ ئىسمىم لاندون ، لېكىن چاتاق يېرى ، مەن سۆز قالدۇرۇش سىستېمىسىغا كىرىدىغان ئۇچ خانىلىق مەخپىي نومۇرنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن . ماڭا يارەدەم قىلغان بولسىڭىز ، سىزدىن تولىمۇ مىننەتدار بولغان بولاتتىم .

تېلېفونىست ھەيران بولغان ھالدا بىردەم تۇرۇپ كەتتى ، ئاندىن :

— كەچۈرۈڭ ، ئەپەندى . سىزنىڭ سۆز قالدۇرۇش سىستېمىڭىز ناھايىتى بۇرۇن تەسىس قىلىنغان سىستېما ئوخشايدۇ . ئۇ چاغدىكى سىستېمىلارنى بىز ئىككى يىل ئىلگىرىلا بىخەتەرلىك يۈزىسىدىن پۈتۈنلەي ئەمەلدىن قالدۇرۇۋەتكەن . بارلىق مەخپىي نومۇرلارنىمۇ بەش خانىلىققا ئۆزگەرتىۋەتكەن . سىزگە كىم سۆز قالدۇرۇپ قويدۇم دېگەنىدى ؟ — دېدى .

— سىلەرنىڭ ئاپتوماتىك تېلېفون مەشغۇلات سىستېمامۇ ؟ يوقما ؟

— يوق ، ئەپەندى ، بارلىق ئۇچۇرلارنى بىزنىڭ مۇلازىمەت بۆلۈمىمىز قەلەم بىلەن خاتىرىلەپ قويىدۇ . ئىسمىڭىزنى يەنە بىر دەپ بېرەمسىز ؟

قارشى تەرەپ تېلېفوننى قويۇۋەتتى .

بېيزۇ فاچى سېپىنا دەريا سى بويىدا بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماستىن ئۇيان - بۇيانغا مېڭىپ يۈرەتتى . ئۇ لاندوننىڭ رايون نومۇرىنى بىسىپ ، ئارقىدىن ئۇچ خانىلىق مەخپىي نومۇرنى كىرگۈزگەنلىكىنى ، ئاندىن سۆز قالدۇرۇش سىستېمىسىدىكى ئۇچۇرنى ئاڭلىغانلىقىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەنىدىغۇ ؟ «*ئەگەر ئۇ ئەلچىخانىغا تېلېفون بەرمىگەن بولسا ، ئۇنداقتا زادى كىمگە تېلېفون بەرگەنىدۇ ؟*»

فاچى ئۆزىنىڭ يان تېلېفونىغا قاراپ ، بۇ سوئالنىڭ جاۋابىنىڭ دەل ئۆز تېلېفونىدا ئىكەنلىكىنى تۇيۇقسىز ھېس قىلىپ قالدى .

«*لاندون مېنىڭ مۇشۇ تېلېفونۇمنى ئىشلەتكەن ئەمەسمىدى !*»

ئۇ تېلېفوننىڭ ئومۇمىي مەشغۇلات سىستېمىسىنى ئېچىپ ، يېڭىدىن بېرىلگەن نومۇرلارنى بىر - بىرلەپ ئاختۇرۇپ كۆردى ھەمدە لاندون ئۇرغان نومۇرنى تاپتى .

ئۇ پارىژدىكى بىر ئۇلاپ بېرىش ئىستانسىسىنىڭ تېلېفون

نومۇرى بولۇپ ، كەينىدە «454» دېگەن ئۇچ خانىلىق مەخپىي نومۇر تۇراتتى .

فاچى ئۇ تېلېفون نومۇرىنى قايتىدىن باستى . تېلېفون ئۇلاندى ، فاچى قۇلىقىنى دەك تۇتۇپ تۇردى .

قارشى تەرەپتىن ئاخىر بىر ئايالنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى .

— ياخشىمۇسىز ، مەن سوفي نائىف ، — بۇ لېنىتىغا ئېلىۋېلىنغان ئاۋاز ئىدى ، — مەن ھازىر ئۆيدە ئەمەس ...

فاچى شۇنىڭغا ئۇلاپلا 4 ... 5 ... 4 دېگەن نومۇرلارنى باسقان چېغىدا ، تومۇرلىرىدىكى قانلار مېڭىسىگە تەپكەندەك بوپكەتتى .

يىگىرمە ئالتىنچى باب

«مونا لىزا» دۇنياغا مەشھۇر رەسىم بولسىمۇ، لېكىن ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭ ئۆزۈنلۇقى ئوتتۇز بىر ئىنگلىز سۆزى، كەڭلىكى يىگىرمە بىر ئىنگلىز سۆزىلا كېلەتتى. لوئۇرې ساريىدىكى سوۋغا ـ سالام بۇيۇملىرى دۇكىنىدا سېتىلىدىغان تەقلىدىي «مونا لىزا» رەسىمىدىنمۇ كىچىك ئىدى. ئاق تېرەك ياغىچىنىڭ ئۈستىگە سىزىلغان بۇ رەسىم دۆلەتلىك كۆرگەزمىخانىنىڭ غەربىي شىمال تېمىدىكى قېلىنلىقى ئىككى ئىنگىلىز سۆزى كېلىدىغان ئەينەك رامكىنىڭ ئىچىگە ئېسىپ قويۇلغانىدى.

لوئۇرې ساريىغا يۆتكەپ كېلىنگەندىن بۇيان، فرانسىيىلىكلەر تەرىپىدىن «روكوند خانىم» دەپ ئاتالغان بۇ رەسىم ئىككى قېتىم ئوغرىلاپ كېتىلدى. ئەڭ يېقىندىكىسى 1911 ـ يىلى يۇز بەرگەن بولۇپ، ئۇ لوئۇرې ساريىدىكى «مۇستەھكەم ساراي» — چاسا شەكىللىك كۆرگەزمىخانىدىن يوقاپ كەتكەنىدى. پارىژلىقلار كوچىلارغا چىقىپ ناله ـ پەريات قىلىشتى، گېزىتلەردە ماقالە ئېلان قىلىپ، ئوغرىنىڭ رەسمىنى قايتۇرۇپ بېرىشىنى ئۆتۈندى. ئىككى يىلدىن كېيىن، فلورېنسىيە مېھمانسارىيىدىكى بىر ياتاقتا بىرەيلەن بۇ رەسمىنى بىر ساياھەت چامادانىنىڭ ئىچىدىن تېپىۋالدى.

ئۆز گېپىمىزگە كەلسەك، لاندون ئۆزىنىڭ بۇ يەردىن ھازىرلا كېتىش نىيىتىنىڭ يوقلۇقىنى سوفىيغا ئېنىق ئېيتتى ھەمدە سوفىي بىلەن بىللە دۆلەتلىك كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچكىرىسىگە قاراپ

ماڭدى . «مونا لىزا»غا يەنە يېگىرمە ياردچە ئارىلىق قالغان چاغدا ، سوفىي ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قولچىراغنى ياقتى . قولچىراغ ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى پولنىڭ ئۈستىدە كۆك رەڭلىك يەلپۈگۈچسىمان بىر يورۇقلۇقنى ھاسىل قىلدى . سوفىي قولچىراغنى ئۈياق - بۇياقا قارىتىپ ، مىنا تازىلىغۇچى قېيىقتەك ، يورۇقلۇققا سېزىمچان سىياھ ئىزلىرىنى ئىزدەشكە باشلىدى .

ئۇنىڭ يېنىدا كېتىۋاتقان لاندون شۇ تاپتا ئۇلۇغ سەنئەت ئەسىرىگە ئۇدۇلمۇئۇدۇل قاراپ مېڭىۋاتقانلىقىدىن بۆلەكچىلا ھاياجانلىنىپ كېتىۋاتاتتى . ئۇ كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ ، ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قولچىراغنىڭ نۇرى تېخى يېتىپ بارالمىغان تەرەپلەرگە سەپسېلىپ قارىدى . ئۇلارنىڭ سول تەرىپىدىكى گۈللۈك پولنىڭ ئۈستىدە ساياھەتچىلەرنىڭ ئارام ئېلىۋېلىشى ئۈچۈن قويۇپ قويۇلغان سەككىز قىرلىق يوغان ساپا بار بولۇپ ، قارىماققا خۇددى بىپايان دېڭىزدىكى قاپقاراڭغۇ بىر يېتىم ئارالغىلا ئوخشايتتى .

بۇ چاغدا ، لاندون ھېلىقى قېلىن ئەينەك رامكىنى كۆردى . ئۇ ئەينەك رامكىنىڭ ئىچىگە دۇنيادىكى ئەڭ داڭلىق رەسىمنىڭ ئېسىقلىق ئىكەنلىكى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى .

«مونا لىزا»نىڭ دۇنياغا داڭلىق سەنئەت ئەسىرى بولۇپ قېلىشىغا رەسسامدىكى مونا لىزانىڭ سىرلىق تەبەسسۇمى ياكى سەنئەت تارىخشۇناسلىرىنىڭ ئۇنىڭغا بەرگەن ھەر خىل چۈشىنىكسىز تەبىرلىرىنىڭ سەۋەب بولمىغانلىقىنى ، بەلكى بۇنىڭدىكى ھەقىقىي سەۋەبنىڭ دەل لېئوناردو داۋىنچىنىڭ ئۇنى «ئەڭ ياخشى ئەسىرىم» دەپ ئاتىغانلىقىنى ، ئەينى چاغدا بۇ رەسىمنى يېنىدىن پەقەت ئايرىمىغانلىقىنى ھەمدە ئۇنى «ئاياللارنىڭ گۈزەللىكىگە بولغان ئەڭ مۇكەممەل ئىپادىلەش» دەپ چۈشەندۈرگەنلىكىنى لاندون ئوبدان بىلەتتى .

شۇنداقتىمۇ ، نۇرغۇن سەنئەت تارىخشۇناسلىرى داۋىنچىنىڭ «مونا لىزا»غا بولغان مۇھەببىتىنى ئۇنىڭ رەسساملىق تېخنىكىسى بىلەن مۇناسىۋەتسىز دەپ قاراپ كەلدى . ئەمەلىيەتتىمۇ ، ئۇ تۇتۇق

بـويـاش ئۇسۇلى بىلەن سىزىپ چىقىلغان ئادەتتىكى بىر رەسىم ئىدى . شۇڭا ، نۇرغۇن كىشىلەر «داۋىنچىنىڭ بۇ رەسىمنى ئالاھىدە ئەتىۋارلىشىدا چوقۇم باشقا بىر سەۋەب بار ، يەنى بۇ رەسىمگە قانداقتۇر بىر مەخپىيەتلىك يوشۇرۇنغان بولۇشى مۇمكىن» دېگەن قاراشتا بولۇۋاتاتتى . كۆپلىگەن تارىخىي ماتېرىياللاردا بۇ رەسىمنىڭ سىزىلىش ئالاھىدىلىكى ۋە يوشۇرۇن مەنىسى توغرۇلۇق مەخسۇس چۈشەندۈرۈشلەر بېرىلگەن بولسىمۇ ، لېكىن كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان بىر نۇقتا شۇكى ، «مونا لىزا»نىڭ سىرلىق تەبەسسۇمى توغرىسىدا ھېچكىم ئېنىق ئاخىرقىسىغا يەكۈننى چىقىرالمايۋاتاتتى .

«ئەمەلىيەتتە ھېچقانچە سىرلىق ئەمەس ، — دەپ ئويلىدى لاندون رەسىم تەرەپكە قاراپ ماڭغاچ . گۈڭگا زالنىڭ ئىچى ئۇنىڭ كۆزىگە ئەمدىلەتتىن ئېنىق كۆرۈنۈۋاتاتتى ، — ھېچقانچە سىرلىق ئەمەس .»

تېخى يېقىندىلا ، لاندون بىر ئوچۇم ئادەم بىلەن «مونا لىزا» نىڭ سىرى توغرۇلۇق مۇھاكىمە ئېلىپ بارغان بولۇپ ، ئۇ ئادەملەرنىڭ سالاھىيىتى كىشىنى ھەيران قالدۇراتتى — ئۇلار ئېسكىس تۇرمىسىدە جازا مۇددىتى ئۆتەۋاتقان ئون ئىككى نەپەر مەھبۇس ئىدى . لاندوننىڭ تۇرمىدە ئۆتكۈزگەن بۇ مۇھاكىمە يېڭىنى خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ «تەربىيىنى تۇرمىلەرگە يەتكۈزۈش» پائالىيىتىنىڭ بىر تەركىبىي قىسمى بولۇپ ، لاندوننىڭ كەسپىداشلىرى بۇ پائالىيەتنى «مەھبۇسلارنىڭ مەدەنىيەت دەرسى» دەپ ئاتىۋالغانىدى .

شۇ كۈنى تۇرمە قىرائەتخانىسىنىڭ چىراغلىرى پۈتۈنلەي ئۆچۈرۈۋېتىلدى . لاندون پروېكسىيە ئاپپاراتىنىڭ ئالدىدا تۇرغىنىچە ، دەرس ئاڭلىغىلى كەلگەن مەھبۇسلار بىلەن بىرلىكتە «مونا لىزا»نىڭ سىرى توغرۇلۇق ئەركىن - ئازادە مۇھاكىمە ئېلىپ باردى . مەھبۇسلارنىڭ ئەستايىدىللىقى ئۇنى تولىمۇ ھەيران قالدۇردى — ئۇلار بىر - بىرىدىن تومپاي ھەم بەتبەشىرە بولسىمۇ ،

لېكىن ناھايىتى چېچەن ئىدى . لاندون «مونا لىزا»نىڭ رەسىمىنى پرويېكسىيە ئاپپاراتى ئارقىلىق قىرائەتخانا تېمىغا چۈشۈرۈپ :

— ئەگەر دىققەت قىلساڭلار ، مونا لىزانىڭ كەينىدىكى مەنزىرە رەسىمىنىڭ بىر گۇرۇنتال سىزىق ئۈستىدە ئەمەسلىكىنى بايقايسىلەر ، — دېدى ۋە قولى بىلەن ئېنىق كۆرسەتكەچ گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — داۋنچى بۇ رەسىمدە سول تەرەپتىكى ئۈپۈق سىزىقنى ئوڭ تەرەپتىكى ئۈپۈق سىزىقىدىن كۆرۈنەرلىك دەرىجىدە تۆۋەن سىزغان .

— بۇ ئۇنىڭ سەۋەنلىكىمۇ ؟ — دەپ سورىدى بىر مەھبۇس .

لاندون ئىچىدە كۈلۈپ قويدى :

— ياق ، بۇ داۋنچىنىڭ سەۋەنلىكى ئەمەس . بەلكى ئۇ ئويىنىغان كىچىككىنە بىر ئويۇن . ئۇ سول تەرەپتىكى سەھرا كۆرۈنۈشىنىڭ ئۈپۈق سىزىقىنى سەل تۆۋەنرەك قىلىپ سىزغان ، شۇنىڭ بىلەن مونا لىزانىڭ سول تەرىپى قارىماققا ئوڭ تەرىپىدىن سەل چوڭدەك كۆرۈنگەن . بۇ داۋنچىنىڭ بىر چاقچىقى ، تارىختا ، كىشىلەر ئەر بىلەن ئايالنىڭ ئورنىنى ئېنىق ئايرىغان — سول تەرەپ ئايالارغا ، ئوڭ تەرەپ ئەرلەرگە ۋەكىللىك قىلغان . داۋنچى ئايالارغا بولغان ئېتىقادى كۈچلۈك ئادەم بولغاچقا ، مونا لىزانىڭ سول تەرىپىنى ئەتەي ئالاھىدە گەۋدىلەندۈرۈپ سىزغان .

— ئاڭلىشىمچە ، داۋنچى بىر گومو سېكسۇئالىزمچى ئەر ئىكەنغۇ ، — دېدى ئۆچكە ساقال قويۇۋالغان بىر پاكار مەھبۇس .

لاندون بېشىنى لىڭشىتتى :

— تارىخشۇناسلار بۇ ھەقتە توختالمىغان بولسىمۇ ، لېكىن داۋنچىنىڭ گومو سېكسۇئالىزمچى ئىكەنلىكى ھەقىقەتەن راست .

— شۇڭا ، ئۇ ئايالارغا جان ـ دىلى بىلەن ئېتىقاد قىپتىكەن ـ دە ؟

— ئەمەلىيەتتە ، داۋنچى ئەرلەر بىلەن ئايالار ئوتتۇرىسىدىكى ئىناقلىققا ئالاھىدە ئەھمىيەت بىلەن قارىغان . ئۇ «ئەرلىك ئامىلى بىلەن ئايالىق ئامىلى ئورتاق مەۋجۇت بولالىسىلا ، ئادەمنىڭ

روهىيىتى ئاندىن يورۇقلۇققا ئېرىشەلەيدۇ» دەپ قارىغان.
— ئايالالارنىڭ ئىككى كۆكسىگە ئوخشاشمۇ؟ — دەپ ۋارقىرىدى بىرى.
زالنىڭ ئىچىدە پاراققىدە كۈلكە كۆتۈرۈلدى. لاندون ئەسلىدە «زۇلمەت ھەم يورۇقلۇق دەۋرى» (hermap hro diti) دېگەن سۆزنىڭ تۈپ مەنىسىنى ئۆزئارا ئايرىپ، ئۇنىڭ ھېرمېس (Hermes) ۋە ئافرودىت (Aphrodite) بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى چۈشەندۈرۈپ قويۇشنى ئويلىغانىدى. ئەمما، كۆپچىلىكنىڭ بۇنى قوبۇل قىلالمايدىغانلىقىنى سېزىپ بولدى قىلدى.
— ھەي، لاندون ئەپەندى، — دېدى مۇسكۇللىرى بۆرتۈپ چىققان بىر ئەر، — «مونا لىزا»دا سىزىلغىنى داۋنچىنىڭ ئۆزى دېگەن گەپ راستمۇ؟ ئاڭلىسام، شۇنداق ئىكەنغۇ.
— شۇنداق ئېھتىماللىق بار، — دەپ جاۋاب بەردى لاندون، — داۋنچى خىيالىغا نېمە كەلسە شۇنى قىلىپ باققان ئادەم، كومپيۇتېر ئانالىزىدىن مەلۇم بولۇشچە، «مونا لىزا» بىلەن داۋنچىنىڭ رەسىمىدە نۇرغۇن ئوخشاشلىقلار بار ئىكەن. داۋنچىنىڭ ئەينى چاغدا قانداق ئويلىغان بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بىز ئۇ سىزغان مونا لىزانى ئەر ياكى ئايال دەپ كېسىپ ئېيتالمايمىز. «مونا لىزا»غا ئىككى جىنسقا ئورتاق بولغان ئۇچۇرلار يوشۇرۇنغان. ئۇ — ئىككى جىنسنىڭ بىرىكمە گەۋدىسى.
— سىز «مونا لىزا ئەسلىدە ناھايىتى سەت بىر ئايال» دېگەن قاراشنىڭ خارۇارد ئۇنىۋېرسىتېتىدىن تارالمىغانلىقىنى جەزملەشتۈرەلەمسىز؟
لاندون كۈلۈۋەتتى:
— ئەلۋەتتە. ئەمەلىيەتتە، داۋنچى ناھايىتى مۇھىم بىر يېپ ئۇچىنى قالدۇرۇش ئارقىلىق، ئادەمنىڭ قوش جىنسلىق ئالاھىدىلىككە ئىگە ئىكەنلىكىدىن بېشارەت بەرگەن. ئاراڭلاردا مىسىر رىۋايەتلىرىدىكى ئامون (Amon) ئىسىملىك بىر ئىلاھنى

ئاڭلىغانلار بارمۇ ؟

— مەن بىلىمەن ! — دېدى ھېلىقى بەستلىك ئەر ، — ئۇ ئەرلەرنىڭ نەسىل قالدۇرۇشىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان ئىلاھ !

لاندون ھەيران قالدى .

— «ئامون» ماركىسىق ھامىلدارلىقتىن ساقلىنىش كىيىدۇرمىسى ئۈستىگە شۇنداق يېزىقلىق ئىكەن ، — دېدى ئۇ ئەر ئاغزىنى قىيسايتىپ كۈلگىنىچە ، — قېپىدا قوچقار باشلىق بىر ئەبلەخنىڭ رەسىمى بار ، يەنە تېخى «بۇ مىسىر رىۋايەتلىرىدە ئەرلەرنىڭ نەسىل قالدۇرۇشىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان ئىلاھ» دېگەن خەتلەرمۇ يېزىقلىق .

لاندون بۇ ماركىنى ئاڭلاپ باقمىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئىچىدە ئىنتايىن خۇشال بولدى ، چۈنكى بۇ مەھسۇلاتنى ئىشلەپ چىقارغان زاۋۇت سىمۇوللۇق مەنىنى بۇرمىلىۋەتمەي توغرا ئىشلەتكەنىدى .

— توغرا دېدىڭ ، ئامون ھەقىقەتەنمۇ قوچقار باشلىق بىر ئەر . بىز ھازىر دەۋاتقان «جىنسىي ھاياجانلىنىش (horny) دېگەن سۆز دەل شۇنىڭ يۆگىمەچ مۈڭگۈزى (horns) ۋە قالايمىقان جىنسىي مۇناسىۋەت (horny) دېگەنلەر بىلەن مۇناسىۋەتلىك .

— ئاناڭنى ، بۇ تەرىپىنى پەقەت ئويلىماپتىمەن !

— پەقەتلا ئويلىماپسەن ـ دە ؟ — دېدى لاندون ، — سىلەر ئامونغا قارىمۇقارشى ئىلاھنىڭ كىملىكىنى بىلەمسىلەر ؟ مىسىر رىۋايەتلىرىدىكى ئاياللارنىڭ نەسىل قالدۇرۇشىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان ئىلاھ قايسى ؟

ئارىنى بىرنەچچە سېكۇنت جىمجىتلىق باستى .

— ئىسىس (isis) ، — دېدى لاندون ، ئاندىن ئۇ سىياھ قەلەم بىلەن پرويېكسىيە ئاپپاراتىنىڭ ئېكرانىغا Amon دېگەن خەتنى يازدى ، — ئەرلەرنىڭ نەسىل قالدۇرۇشىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان ئىلاھنىڭ ئىسمى ئامون (Amon) ، ئاياللارنىڭ نەسىل قالدۇرۇشىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان ئىلاھنىڭ ئىسمى ئىسىس (Isis) ، قەدىمكى يېزىقتا ئۇنىڭ ئىسمى L'ISA دەپ ئوقۇلغان .

لاندون يېزىشتىن توختىغاندىن كېيىن ، پرويېكسىيە ئاپپاراتىنىڭ كەينىگىرەك داجىدى .

تامدا AMON L'ISA (ئامون لىزا) دېگەن خەتلەر ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى .

— ئەمدى نېمىنى بايقىدىڭلار ؟ — دەپ سورىدى لاندون .

— مونا لىزا (Mona Lisa) ... ۋاي خۇدايىم ، — دەۋەتتى بىرى پەس ئاۋازدا .

لاندون بېشىنى لىڭشىتىپ :

— ئەپەندىلەر ، مونا لىزانىڭ چىرايىلا قوش جىنسلىق ئالاھىدىلىككە ئىگە بولۇپ قالماستىن ، بەلكى ئۇنىڭ ئىسمىمۇ ئەرلىك ئامىلى بىلەن ئايالىلىق ئامىلىنىڭ بىرىكىشىدىن تۇزۇلگەن . دوستلار ، مانا بۇ داۋىنچىنىڭ كىچىككىنە بىر مەخپىيىتى ، شۇنداقلا ، مونا لىزانىڭ دائىم سىرلىق كۈلۈمسىرەپ تۇرۇشىدىكى بىر سەۋەب ، — دېدى .

— بوۋام بۇ يەرگە كەپتىكەن ، — دېدى سوفىي «مونا لىزا» غا ئون ئىنگلىز چىسىچىلىك ئارىلىق قالغاندا توساتتىنلا زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ . ئاندىن ئۇ قولىدىكى قولچىراغنى پولنىڭ مەلۇم بىر يېرىگە توغرىلىدى .

دەسلىپىدە لاندون ھېچنېمىنى كۆرەلمىدى ، سوفىينىڭ يېنىغا كېلىپ زوڭزىيىپ ئولتۇرغاندىن كېيىن ، ئاندىن پولدا ئاللىبۇرۇن قۇرۇپ كەتكەن بىر تامچە يورۇقلۇققا سېزىمچان سۇيۇقلۇقنىڭ ئىزى بارلىقىنى كۆردى . سىياھ ؟ لاندون ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قولچىراغنىڭ رولىنى شۇنىدىلا ھەقىقىي ھېس قىلىپ يەتتى ۋە ئېچ ـ ئىچىدىن ھاياجانلىنىپ كەتتى . «سوفىي توغرا دەپتۇ ، ياكى سونۇئېبي جان ئۇزۇشتىن بۇرۇن بۇ يەرگە راستىنلا كەپتىكەن . »

— ئۇ بۇ يەرگە ھەرگىزمۇ بىكاردىن ـ بىكار كەلگەن ئەمەس ، — دېدى سوفىي ئورنىدىن تۇرۇۋېتىپ پەس ئاۋازدا ، — ئىشىنمەنكى ، ئۇ چوقۇم ماڭا بىر ئۇچۇرنى قالدۇرۇپ قويدى .

ئۇ چوڭ ـ چوڭ چامدىغىنىچە «مونا لىزا»نىڭ ئالدىغا بېرىپ ، قولىدىكى قولچىراغنى رەسىمنىڭ ئاستىدىكى پولغا قاراتتى ۋە شۇ يەرگە سىنچىلاپ قاراپ چىقتى .

— بۇ يەردە ھېچنېمە يوق ئىكەن !

دەل شۇ چاغدا ، لاندون «مونا لىزا»نىڭ ئالدىدىكى ئەينەك رامكىنىڭ ئۈستىدە غۇۋا بىر نەرسىنىڭ يورۇقلۇقىنى بايقاپ قالدى ۋە سوفىنىڭ بېغىشىدىن كاپپىدە تۇتۇپ ، قولچىراغنىڭ نۇرىنى ئۇدۇل «مونا لىزا»غا توغرىلىدى .

ئىككىسى داڭقېتىپ تۇرۇپ قالدى .

مونا لىزانىڭ چىرايىغا ئۇدۇلمۇئۇدۇل كېلىدىغان ئەينەك رامكىنىڭ ئۈستىدە قىڭغىر ـ قىيسىق يېزىلغان ئالتە تاق سۆز كۆكۈچ ھالەتتە چاقناپ تۇراتتى .

يىگىرمە يەتتىنچى باب

رازۋېدكىچى كوللېت سونۇئېينىڭ ئۈستىلى ئالدىدا تېلېفون تۇرۇپكىسىنى قۇلىقىغا چىڭ ياقتىنچە ھاڭۋېقىپ ئولتۇراتتى. «فاچىنىڭ گەپلىرىنى خاتا ئاڭلاپ قالمىغاندىمەن - ھە؟»

— بىر تال سوپۇن ئىكەن؟ لېكىن، لاندون ئۇ ئىز قوغلاش ئەسۋابىنى قانداق بىلىپ قالغاندۇ؟

— سوفىي نائىف، — دېدى فاچى، — ئۇنىڭغا سوفىي نائىف دەپ قويۇپتۇ.

— نېمە؟ قانداقسىگە ئەمدى؟

— ھە، بۇ سوئالنى ياخشى سوراپسىز. مەن بايا ئۇنىڭ تېلېفوندا قالدۇرغان سۆزلىرىنى ئاڭلىدىم، بۇ دەل شۇنىڭ قىلغان ئىشى ئىكەن.

كوللېت ھەيران بولغىنىدىن گەپمۇ قىلالماي قالدى. بۇ سوفىينىڭ نېمە قىلغىنىدۇ؟ فاچى ئۇنىڭ ساقچىلارنىڭ خىزمىتىگە توسقۇنلۇق قىلغانلىقى توغرىسىدىكى ئىسپاتنى تاپقان بولسا، دېمەك، ئۇ خىزمەتتىن ھەيدىلىپلا قالماستىن، بەلكى يەنە تۇرمىدە يېتىشمۇ تۇرغان گەپ ئىدى.

— باشلىق ... لاندون ھازىر نەدە ئىكەن؟

— ئوت ئاپىتى سىگنالى ياڭرىدىمۇ؟

— ياق، ئەپەندى.

— كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىشىكىدىن بىرەر ئادەم چىقمىدىمۇ؟

— ياق. سىزنىڭ تاپشۇرغىنىڭىز بويىچە بىز ئۇ ئىشىكىنى

ساقلاشقا لوئۇرې ساريېنىڭ بىر قوغداش خادىمىنى ئەۋەتىۋەتكەن .
— ياخشىغۇ ، ئۇنداقتا لاندون چوقۇم ئاشۇ كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدە .
— ئۇنى مۇشۇ يەردە دەمسىز ؟ لېكىن ، ئۇ كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدە نېمە ئىش قىلىدۇ ؟
— لوئۇرې ساريېدىكى قوغداش خادىمىنىڭ يېنىدا قورال بارمۇ ؟
— بار ، ئەپەندى . ئۇ ئالىي دەرىجىلىك قوغداش خادىمى .
— ئۇنى چاقىرىڭ ، — دەپ بۇيرۇق قىلدى فاچى ، — مەن بۇ يەردىكى ساقچىلارنى ئۇ تەرەپكە دەرھال يۆتكەپ بولالمايدىغاندەك قىلىمەن . لېكىن ، لاندون ئۇ يەردىن قېچىپ كەتسە بولمايدۇ ، — فاچى بىردەم توختىۋالغاندىن كېيىن گېپىنى يەنە داۋاملاشتۇردى ، — سىز ئەڭ ياخشىسى ئۇ قوغداش خادىمىغا تاپىلاپ قويۇڭ ، سوفىي نائىغمۇ لاندون بىلەن بىللە بولۇشى مۇمكىن .
— مېنىڭچە ، ئۇ ئاللىبۇرۇن كەتتى .
— ئۇنىڭ كەتكىنىنى ئېنىق كۆردىڭىزمۇ ؟
— ياق ، لېكىن ...
— ئۇنىڭ چىقىپ كەتكىنىنى باشقا قاراۋۇللارمۇ كۆرمەپتۇ . ھەممىسى ئۇنىڭ كىرگىنىنىلا كۆرۈپتۇ .
سوفىينىڭ قاپ يۈرەكلىكىدىن كوللىپت چۆچۈپ كەتتى . «ئۇ تېخىچە لوئۇرې ساريېنىڭ ئىچىدە ئىكەن ـ دە ؟»
— دەرھال مېنىڭ تاپشۇرغىنىم بويىچە ئىش قىلىڭ ، — دەپ بۇيرۇق چۈشۈردى فاچى ، — مەن قايتىپ بارغاندا ، ئۇ ئىككىسىنى سىزنىڭ قولىڭىزدا كۆرەي .

چاتما كوزۇپلۇق يۈك ماشىنىسى كەتكەندىن كېيىن ، رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچى قول ئاستىدىكى ئادەملىرىنى دەرھال يىغىلىشقا بۇيرۇدى . بۇگۈن كەچتىكى بۇ ئىش لاندوننىڭ تۇتۇش

تەس بولغان بىر نىشان ئىكەنلىكىنى ، ئۇنىڭ يەنە ساقچى ئەمەلدارى سوۋېي نائىنسابلىق يارىمىگە ئېرىشكەنلىكىنى ، قوغلاپ تۇتۇش خىزمىتىنىڭ ئەمدى تېخىمۇ تەسكە توختايدىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ بەرگەنىدى .

فاچى ئەمدىكى ھەرىكەتتە پۈختا ھەم سالماق بولۇش قارارىغا كەلدى ۋە ئادەملىرىنى ئىككى تۈركۈمگە بۆلۈپ ، بىر تۈركۈمنى لوئۇرې سارىيىغا قايتۇردى ، يەنە بىر تۈركۈمنى لاندون پارىژدا پاناھلىنالايدىغان بىردىنبىر جايغا ئەۋەتتى .

يىگىرمە سەككىزىنچى باب

دۆلەتلىك كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىدە ، لاندون ئەينەك رامكىسىنىڭ ئۈستىدىكى ئالتە تاق سۆزگە ھەيرانلىق ئىلكىدە قاراپ تۇراتتى . ھاۋادا پۇلاڭلاپ تۇرغاندەك كۆرۈنىدىغان بۇ خەتلەر موننالىزانىڭ سىرلىق تەبەسسۇم يېغىپ تۇرغان چىرايىغا سۇس سايە تاشلىغانىدى .

— زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ، — دېدى لاندون پەس ئاۋازدا ئۆز - ئۆزىگە شۇنىرلىغاندەك ، — دېمەك ، سىزنىڭ بۇنىڭىز ئاشۇ جەمئىيەتنىڭ ئەزاسى ئىكەن .

سوفىي ھېچنېمىنى چۈشەنمىگەن ھالدا ئۇنىڭغا قارىدى :

— سىز چۈشىنەلمىدىڭىزمۇ ؟

— ئازراقمۇ خاتاسى يوق ، — دېدى لاندون بېشىنى لىڭشىتقىنىچە چەكسىز خىيالغا چۆمۈپ ، — بۇنىڭدا ئىپادىلەنگىنى دەل زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ تۈپ ئىدىيىسى .

سوفىي ئەينەك رامكىسىدىكى قالايمىقان يېزىلغان ئۇ خەتلەرگە گاڭگىرىغان ھالدا سەپسالدى .

ئەرلەرنىڭ ئالدامچىلىقى نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق . (SO DARK THE CON OF MAN)

لاندون ئۇنىڭغا چۈشەندۈردى :

— سوفىي ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ

ئىلاھەلەرگە چوقۇنۇشنىڭ قەدىمكى خرىستىئان دىنى ساھەسىدىكى ھوقۇقدار ئەرلەرنىڭ ئاياللارنى كەمسىتىپ ، ئاممىنى ئەرلەرگە ئىتائەت قىلىشقا ئۇندىگەنلىكى سەۋەب بولغان .

سوفىي ئەينەك رامكىدىكى خەتلەرگە تىكىلىپ تۇرغىنىچە گەپ قىلمىدى .

— بۇ جەمئىيەتتىكىلەر ئىمپېراتور كونستانتىن ۋە ئۇنىڭ ئەركەك ۋارىسلىرىنى ئىلاھەلەرنى بۇرمىلاپ تەشۋىق قىلىش ئارقىلىق ، خرىستىئان دىنىنى ئەرلەرنىڭ ھۆكۈمرانلىق ۋاستىسىگە ئايلاندۇرۇۋالدى ، ئىلاھەلەرنىڭ ئورنىنى دىنىي ساھەدىن پۈتۈنلەي ئۆچۈرۈپ تاشلىدى دەپ قارىغان .

سوفىي شۇبھە بىلەن مۇنداق دېدى :

— بۇۋامنىڭ بۇ خەتلەرنى يېزىپ قويۇشتىكى مەقسىتى مېنىڭچە ، ماڭا مۇشۇلارنىلا بىلدۈرۈپ قويۇش بولمىسا كېرەك .

ئۇنىڭ نېمە دېمەكچى بولۇۋاتقانلىقىنى لاندون دەرھال چۈشەندى . «*ئۇ بۇنىمۇ بىر شىفىر دەپ ئويلاۋاتقان چېغى .*» لاندون بۇ خەتلەردە يەنە باشقىچە مەنىنىڭ بار ـ يوقلۇقىنى دەماللىققا ئاڭقىرالمىدى ، ئۇ شۇ تاپتا پۈتۈن دىققىتى بىلەن بۇ خەتلەرنىڭ مەنىسى توغرۇلۇق ئويلىنىۋاتاتتى .

«ئەرلەرنىڭ ئالدامچىلىقى نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق ، — دەپ تەكرارلىدى ئۇ ئىچىدە ، — راست ، بەك قورقۇنچلۇق .»

ھازىرقى زامان خرىستىئان دىنىنىڭ نۆۋەتتىكى قالايمىقان دۇنيا ئۈچۈن نۇرغۇن پايدىلىق ئىشلارنى قىلىپ بەرگەنلىكى كۆز يۇمۇشقا بولمايدىغان ھەقىقەت بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ ئالدامچىلىق ۋە زوراۋانلىق بىلەن تولغان شۇنداق بىر تارىخىي جەريانىنى باشتىن كەچۈرگەنلىكىنىمۇ ئىنكار قىلىشقا بولمايتتى . ئۇلارنىڭ يات دىن ۋە ئاياللارغا چوقۇنىدىغان دىنىي تەشكىلاتلارنى نىشان قىلغان ۋەھشىيانە ئەھلىسەلىپ ئۇرۇشى توپتوغرا ئۇچ ئەسىر داۋاملاشقان بولۇپ ، ئۇلارنىڭ ئۇرۇش داۋامىدا يۈرگۈزگەن قىرغىنچىلىقى

ئادەمنىڭ تېنىنى شۇركەندۇرەتتى .

كاتولىك دىنى ھۆكۈم - كېسىم مەھكىمىسى تارقاتقان «جادۇگەرنىڭ بازغىنى» دېگەن كىتابنى ئىنسانىيەت تارىخىدىكى ئەڭ قانلىق تەشۋىقات بۇيۇمى دېيىشكە بولاتتى . بۇ كىتابتا «ئەركىن پىكىر قىلىدىغان ئاياللار دۇنياغا بالايىئاپەت ئەكېلىدۇ» دېگەن ئىدىيە ئىلگىرى سۈرۈلگەن ھەمدە روھانىيلارغا ئاشۇنداق ئاياللارنى قانداق پەرقلەندۈرۈش ، قانداق قىيناش ۋە يوقىتىش تەدبىرلىرى ئۆگىتىلگەنىدى . ئۇلار «جادۇگەر» دەپ قارىغان ئاياللار ئادەتتە ئىلىمدار ئاياللار ، ئايال كاھىنلار ، سىگان ئاياللىرى ، ئايال باخشىلار ، ئايال سەيياھلار ، ئايال دوختۇرلار ھەمدە «تەبىئەت دۇنياسىغا نىسبەتەن سەزگۈرلۈكى ئالاھىدە يۇقىرى بولغان» ھەرقانداق ئايال زاتىنى ئۆز ئىچىگە ئالاتتى . ئاكۇشېرلارمۇ ئوخشاشلا ئۆلتۈرۈلەتتى . چۈنكى ، ئۇلارنىڭ تېببىي چارىلەر ئارقىلىق تۇغۇت ئازابىنى يېنىكلىتىشى «بىدئەت قىلمىش» دەپ قارىلاتتى — شۇ چاغدىكى دىنىي جەمئىيەتلەر تۇغۇت ئازابىنى «تەڭرىنىڭ ھاۋا ئاننىڭ چەكلەنگەن مېۋىنى ئوغرىلاپ يېگەنلىكى ئۈچۈن ئۇنىڭغا بەرگەن يوللۇق جازاسى» دەپ قارايتتى . «جادۇگەر»لەر قىرغىن قىلىنغان ئاشۇ ئۇچ يۈز يىلدا ، دىنىي جەمئىيەتلەر تەرىپىدىن تۇڭرۇككە باغلاپ كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈلگەن ئاياللارنىڭ سانى بەش مىليونغا يەتكەنىدى .

ئاشۇ دىنىي تەشۋىقاتلار ۋە قىرغىنچىلىق ھەقىقەتەن ئۆز ئۇنۇمىنى كۆرسەتكەن بولۇپ ، ھازىرقى دۇنيانى بۇنىڭ تىرىك ئىسپاتى دېيىشكە بولاتتى .

ئاياللار ئىلگىرى مەدەنىيەتنىڭ يارىتىلىشىغا ئۆچمەس تۆھپىلەرنى قوشقان ، ئەرلەر بىلەن تەڭ دەرىجىدە قىممەت يارىتقان دەپ قارالغانىدى ، لېكىن كېيىنچە دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى ئىبادەتخانىلاردا ئۇلارنىڭ بۇ شان - شەرىپى بىراقلا يوققا چىقىرىلدى . يەھۇدىي دىنى ، كاتولىك دىنى ۋە ئىسلام دىنىدا ئايال

روھانىيلار يوق ئىدى . ھەتتا يىلدا كۆرۈلىدىغان ئەتىيازلىق كۆپىيىش ئىقتىدارى مۇقەددەس نىكاھ — بابىلوننىڭ دىنى مۇراسىمى ، يەنى نەسىل قالدۇرۇش ئىلاھى تامۇس مەزھىپىدىكىلەرنىڭ ئەرلەر بىلەن ئاياللارنىڭ جىسمانىي جەھەتتىكى بىرىكىشى ئارقىلىق ئەمەلگە ئاشىدىغان روھنىڭ قوشۇلۇشى — «نومۇسلۇق ئىش» دەپ قارىلىدىغان بولدى . ئىلگىرى ئاياللار بىلەن جىنسىي جەھەتتىن جۇپلىشىشنى «تەڭرىنىڭ ئىرادىسىگە مۇناسىپ ئىش» دەپ قاراپ كەلگەن ئەرلەرمۇ ئەمدىلىكتە ئۇنى «شەيتانىنىڭ ئازدۇرۇشى» ، «ئاياللار ئاشۇ شەيتانىنىڭ شېرىكى» دەپ قارايدىغان بولۇپ قالدى .

ھەتتا ئاياللار بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولغان «سول تەرەپ» مۇ دىنىي جەمئىيەتلەرنىڭ قارغىشىدىن خالىي بولالمىدى . فرانسۇز تىلى بىلەن ئىتالىيان تىلىدىكى «سول» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدىغان تاق سۆزلەر — gauche ۋە sinistra گە نۇرغۇن يامان مەنىلەر قوشۇۋېتىلدى ، «ئوڭ» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدىغان تاق سۆزلەرگە بولسا «توز» ، «سەزگۇر» ، «توغرا» دېگەندەك ئىجابىي مەنىلەر سىڭدۈرۈلدى . رادىكال ئىدىيىدىكىلەر «سول قاناتچىلار» دەپ ئاتالدى ، ئومۇمەن ، رەزىل ، خەتەرلىك ھەم بولۇمسىز نەرسىلەرنىڭ ھەممىسى «سول (sinister) » دېگەن سۆز بىلەن باغلىنىشلىق بولۇپ قالدى .

ئىلاھىلەرنىڭ دەۋرى ئاياغلاشتى . ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ ، زېمىن ئانا (Mother Earth) ئەرلەرنىڭ دۇنياسىغا (man's world) ئايلىنىپ كەتتى ، ۋەيرانچىلىق ۋە ئۇرۇش ئىلاھى سانسىز ئادەمنىڭ جېنىغا زامىن بولدى . ئەرلەرنىڭ دەۋرى ئىككى مىڭ يىلدىن ئارتۇق داۋاملىشىپ كەلدى . بۇ جەريانداا ئۇ ئاياللارنىڭ ھېچقانداق توسقۇنلۇقىغا ئۇچرىمىدى . زىئۇن ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مانا مۇشۇ ئەھۋالنى نەزەردە تۇتۇپ ، ئەينى چاغدا «ئاياللارنىڭ ئىلاھىي ئورنى تارتىۋىلىنغاچقا ،

تۇرمۇشتىكى تەڭپۇڭسىزلىق ، يەنى خوپى ئىندىئانلىرى ئېيتقان «koyanisquatsi» ھادىسىسى كېلىپ چىقتى دەپ قارىغانىدى . تېبىستوسترون دورىسى قوزغىغان ئۇرۇشنىڭ دەممۇدەم پارتلاپ تۇرۇشى ، ھەر خىل سىرلىق تەشكىلاتلارنىڭ يامراپ كېتىشى ھەمدە كىشىلەرنىڭ ئانا زېمىنغا بولغان ھۆرمەت ـ ئىخلاسىنىڭ بارغانسېرى تۆۋەنلەپ كېتىشىنى بۇ خىل «تەڭپۇڭسىزلىق»نىڭ ئەڭ گەۋدىلىك ئىپادىسى دېيىشكە بولاتتى .

— لاندون ! — سوفىينىڭ بۇ ئەنسىز چاقىرىشى لاندوننى خىيال دۇنياسىدىن قايتۇرۇپ كەلدى ، — بىرى كېلىۋاتىدۇ !

لاندون كارىدور تەرەپتىن بىر ئاياغ تىۋىشىنىڭ ئۆزلىرى تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقانلىقىنى سەزدى .

— بۇياققا كېلىڭ !

سوفىي شۇنداق دېگىنىچە قولىدىكى قولچىراغنى ئۆچۈردى ـ دە ، قاراڭغۇلۇق ئىچىدە غايىب بولدى .

لاندون گۆرەڭ قاراڭغۇلۇق ئىچىدە كۆزىنى پارقىراتقىنىچە تۇرۇپ قالدى . «ئۇ قاياقتىن دېگەن بولغىيدى ؟» قاراڭغۇلۇققا سەل كۆنۈۋالغاندىن كېيىن ، ئۇ سوفىينىڭ كۆرگەزمىخانىنىڭ ئوتتۇرىسىغا بېرىپ بولغانلىقىنى ۋە سەككىز قىرلىق يوغان سافانىڭ كەينىگە مۆككەنلىكىنى كۆردى . ئۇ قەدىمىنى ئەمدى يۆتكەي دەپ تۇرۇشىغا ، ئىشىك تەرەپتىن بىرىنىڭ :

— توختا ! — دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى .

— لوئۇرې سارىيىنىڭ قوغداش خادىمى قولىدا قورال كۆتۈرگىنىچە كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىگە كىرىپ كەلدى ۋە قورالنىڭ ئۇچىنى لاندوننىڭ كۆكرىكىگە توغرىلىدى .

لاندون ئۆزىمۇ بىلىپ ـ بىلمىگەن ھالدا ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈردى .

— يەردە دۇم يات ! — دەپ ۋارقىرىدى قوغداش خادىمى .

لاندون دەرھال پولغا دۇم بولۇپ ياتتى . قوغداش خادىمى يېقىن كەلدى ـ دە ، پۇتى بىلەن تېپىپ ، ئۇنىڭ پۇتلىرىنى ئىككى ياققا

كېرىپ قويدى ، لاندون شۇ تۇرقىدا بەئەينى يەرگە چاپلىشىپ تۇرغان كەسلەنچۇككىلا ئوخشاپ قالدى .

— خاتا ئويلاپ قاپسەن ، لاندون ئەپەندى ، — دېدى قوغداش خادىمى تاپانچىنى ئۇنىڭ گەجگىسىگە تىرەپ تۇرۇپ ، — پىلانىڭ خېلى يامان ئەمەس بوپتىكەن .

لاندونغا ئۆزىنىڭ شۇ تاپتىكى تۇرقى ناھايىتى كۈلكىلىك تۇيۇلۇپ كەتتى . « ئېتىروزئىوس ئادىمى ، — دەپ ئويلىدى ئۇ ئىچىدە ، — لېكىن مەن دۇم بولۇپ قالدىم . »

يىگىرمە توققۇزىنچى باب

سىاينت سۇلپىس چېركاۋىنىڭ ئىچىدە تىمسىقلاپ يۇرگەن سېللارىس مۇقەددەس سۇپىدىن شامداننى ئالدى ـ دە ، تاش ئابىدە تەرەپكە قاراپ ماڭدى . شامدان بىلەن يەردىكى خىشنى چاققىلى بولاتتى . سېللارىس ئاستى كاۋاك ھېلىقى خىشقا زەن سېلىپ قارىۋەتكەندىن كېيىن ، ئۇنى ئاۋاز چىقارماي تۇرۇپ چاققىلى بولمايدىغانلىقىنى ھېس قىلدى .

بۇ مەرمەر خىشنى تۆمۇر ئەسۋاب بىلەن ئۇرسا ، پۈتۈن زالنىڭ ئىچىدە ئەكس سادا ياڭرىماي قالمايتتى .

«ئايال مۇناخ ئاڭلاپ قالارمۇ ؟ ئۇ شۇ تاپتا چوقۇم ئۇخلاپ قالدى . » شۇنداقتىمۇ ، سېللارىسنىڭ خەتەرگە تەۋەككۈل قىلغۇسى يوق ئىدى . ئۇ ئەتراپىغا قاراپ ، لاتىدەك بىرەر نەرسە بولسا شۇنىڭ بىلەن شامداننىڭ باش تەرىپىنى ئۇراپ قويماقچى بولدى . بۇ يەردە پەقەت مۇقەددەس سۇپىدىكى كاناپ رەختلا بار ئىدى ، ئەمما سېللارىس ئۇنى ئىشلىتىشكە پېتىنالمىدى . «مېنىڭ يېپىنچام» دەپ ئويلىدى ئۇ . چېركاۋنىڭ ئىچىدە ئۆزىدىن باشقا ئادەم بولمىغاچقا ، ئۇ قىلچە ئىككىلەنمەيلا ئۈستىدىكى يېپىنچىسىنى سالدى . يېپىنچىسىنىڭ يۇڭ تالالىرى ئۇنىڭ دۇمبىسىدىكى يېڭى جاراھەتلەرگە تېگىپ ئېچىشتۇرۇۋەتتى .

ئۇنىڭ ئۇچىسىدا بېلىگە چىگىۋالغان رەختتىن باشقا ھېچنېمە قالمىدى . ئۇ يېپىنچىسىنى شامداننىڭ بېشىغا ئورىغاندىن كېيىن ، ئۇنى ھېلىقى مەرمەر خىشنىڭ نەق ئوتتۇرىغا چەنلەپ تۇرۇپ قاتتىق

ئۇردى . «گـۇم» قىلغان ئاۋاز چىقتى ، ئەمما خىش ھېچقانداق بولمىدى . سېللارىس شامدان بىلەن يەنە بىرنى ئۇردى . بۇ قېتىم «گـۇم» قـىلغان ئاۋازغا قوشۇلۇپ خىشنىڭ يېرىلغان ئاۋازىمۇ ئاڭلاندى . سېللارىس شامداننى ئۇچىنچى قېتىم ئۇرغاندا ، مەرمەر خىش ئاخىر چېقىلىپ ، ئۇنىڭ پارچىلىرى ئاستىدىكى كاۋاكنىڭ ئىچىگە چۈشۈپ كەتتى .

مەخپىي كىچىك ئورەك !

سېللارىس ئورەكنىڭ ئۈستىدىكى قالدۇق خىش پارچىلىرىنى دەرھال يانغا سىيرىپ چىقىرىۋېتىپ ، ئورەكنىڭ ئىچىگە سىنچىلاپ قارىدى ۋە ئىچ - ئىچىدىن ھاياجانلانغان ھالدا يالىڭاچ بىلىكىنى ئۇنىڭ ئىچىگە تىقتى .

دەسلىپىدە ئۇنىڭ قولىغا ھېچنىمە ئۇرۇلمىدى . ئورەكنىڭ ئوتتـۇرى قـۇيـقـۇرۇق بـولـۇپ ، بـايـا چۈشۈپ كەتكەن خىش پـارچـىـلىرىدىن باشقا ھېچنىمە يوق ئىدى . ئۇ قولىنى تېخىمۇ ئـىچكىرىسىگە سوزىۋىدى ، ئەتىرگۈل سىزىقىنىڭ ئاستىغا توغرا كەلگەن يەردە بىر نەرسىنى تاپقاندەك بولدى ! ئۇ قېلىن بىر پارچە تاش ئىدى . سېللارىس ئۇ تاشنى گىرۋىكىدىن چىڭ تۇتقىنىچە ئاستا تـارتـىپ چىقاردى ، ئاندىن ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇنىڭغا سەپسېلىپ قـارىـدى . ئـۇنىڭ تارتىپ چىقارغىنى ئۈستىگە خەتلەر ئويۇلغان قوپالغىنا بىر تاش ئىدى . سېللارىس ئۆزىنى قاتتىق ئالدانغاندەك ھېس قىلىپ قالدى .

ئۇ تاشتىكى خەتلەرنى سىنچىلاپ بىر ئوقۇۋەتكەندىن كېيىن تېخىمۇ ھەيران قالدى ، ئەسلىدە بۇ تاشنىڭ ئۈستىگە بىرەر خەرىتە ، بىرەر مۇرەككەپ بۇيرۇق ياكى بىرقاتار شىفىرلار ئويۇقلۇق بولسا كېرەك دەپ ئويلىغانىدى . ئەمما ، تاشتىكى خەتلەر تولىمۇ ئاددىي ئىدى .

Job 38:11

« ‹ئىنجىل› نىمە بىر بابى؟ شۇنداقمۇ ئاددىي ئىش بولامدۇ؟» دەپ ھەيران قالدى سېللارىس. ئۇلار ئىزدەۋاتقان ھېلىقى مەخپىي جاينى ئەجەبا «ئىنجىل» دىكى مەلۇم بىر بابتىن تاپقىلى بولامدىكىنە؟ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى زادى قانداق ئويۇن ئويناۋاتقاندۇ؟

«يوبنامە» ئوتتۇز سەككىزىنچى باب، ئون بىرىنچى بۆلەك.

سېللارىس ئون بىرىنچى بۆلەكتىكى مەزمۇنلارنى يادقا ئوقۇپ بېرەلمىسىمۇ، لېكىن «يوبنامە»دە تەڭرىگە ئىخلاسمەن بىر مۇرىتنىڭ ھەر خىل سىناقلارنى باشتىن كەچۈرۈپ، ئاخىر ھايات قالغانلىقى توغرىسىدىكى ھېكايىنىڭ بايان قىلىنغانلىقىنى ئوبدان بىلەتتى. «ئەمەلىيەتكە راست ئۇيغۇن كېلىدىكەن» دەپ ئويلىدى ئۇ ئىچ-ئىچىدىن ھاياجانلانغان ھالدا، ئاندىن يەردىكى ئەتىرگۈل سىزىقىغا قاراپ ئۆزىنى باسالماي كۈلۈۋەتتى. مۇقەددەس سۈپىدىكى ئالتۇندىن ھەل بېرىلگەن جاھازدا خۇرۇم تاشلىق يوغان «ئىنجىل» دىن بىرى تۇراتتى.

ئايال مۇناخ ساندېرىن قەسىدىچىلەر سۈپىسىدا يۈكۈنۈپ ئولتۇرغىنىچە غال-غال تىترەشكە باشلىدى. بىرنەچچە مىنۇت ئىلگىرى ناتونۇش ئەر ئۇستىدىكى يېپىنچىسىنى سېلىۋەتكەن چاغدا، ئۇ دەرھال قېچىپ بېرىپ، ئۆز ۋەزىپىسىنى ئادا قىلىشنى ئويلاشقاندى، ئەمما ئۇ ئەرنىڭ ئاپئاق تېرىسىنى كۆرگەندىن كېيىن ئىنتايىن چۆچۈپ كەتتى. ناتونۇش ئەرنىڭ كەڭ ھەم ئاپئاق دۈمبىسى قانلىق جاراھەتلەر بىلەن توشۇپ كەتكەنىدى. ئارىلىق خېلىلا يىراق بولسىمۇ، لېكىن ئۇ جاراھەتلەرنىڭ يېڭىدىن پەيدا بولغان جاراھەتلەر ئىكەنلىكىنى تامامەن پەرق ئەتكىلى بولاتتى.

ئۇ ئادەم شەپقەتسىزلەرچە قامچىلانغانىدى!

ساندېرىن يەنە ئۇنىڭ يوتىسىغا چىڭ باغلىۋېتىلگەن رىيازەت تاسمىسىنى كۆردى ، تاسمىنىڭ ئاستىدىكى يارا ئېغىزلىرىدىن ھېلىھەم قان ئېقىپ تۇراتتى . «ئادەمنى جىسمانىي جەھەتتىن بۇنچىۋالا قىينايدىغان قانداق دىنىي ئەقىدىدۇ ئۇ ؟» كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ دىنىي قائىدە - يوسۇنلىرىنى ساندېرىن مەڭگۈ چۈشەنمەيتتى . بۇ ھەم ئۇنىڭ ھازىر ئويلىشىدىغان ئىشىمۇ ئەمەس ئىدى . ئۇ پەقەت كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ شىپىرلىق قۇتىنى ئىزدەۋاتقانلىقىنىلا بىلەتتى . «ئۇلار بۇ يەرنى قانداق بىلىۋالغاندۇ ؟» ساندېرىن بۇنىڭ جاۋابىنى ئويلاپ تاپالمىدى . ئۇنىڭ ئويلانغۇدەك ۋاقتىمۇ يوق ئىدى .

پۈتۈن بەدىنىدىن قان تامچىلاپ تۇرغان ئۇ غەلىتە ئادەم بايا سېلىۋەتكەن قارا يېپىنچىسىنى يەنە ئۇچىسىغا ئارتتى ۋە قولىدا ھېلىقى ئولجىسىنى كۆتۈرگىنىچە مۇقەددەس سۇپا تەرەپكە — «ئىنجىل» تەرەپكە قاراپ ماڭدى . ساندېرىن ئۆزىنى بىر توختىتىۋالغاندىن كېيىن ، قەسىدىچىلەر سۇپىسىدىن ئايرىلدى - دە ، ئۆزىنىڭ ھوجرىسىغا ئوچقاندەك يېتىپ باردى ھەمدە ياغاچ كارىۋىتىنىڭ ئاستىدىن ئاغزى ھىم چاپلىۋېتىلگەن بىر كونۇبرىتنى تېپىپ چىقىپ ، ئۇنى يىرتىپ ئاچتى . بۇ كونۇبرىتنى ئۇ خېلى يىللار ئىلگىرى مۇشۇ كارىۋىتىنىڭ ئاستىغا تىقىپ قويغانىدى .

ساندېرىن كونۇبرىتنى ئاچقاندىن كېيىن ، ئۇنىڭ ئىچىدە پارىزدىكى تۆت تېلېفون نومۇرىنىڭ يېزىقلىق ئىكەنلىكىنى كۆردى ۋە تىترەپ تۇرغان قوللىرى بىلەن ئەڭ باشتىكى نومۇرغا تېلېفون بەردى .

سېللارىس قولىدىكى تاشنى مۇقەددەس سۇپىغا قويۇپ ، تاقەتسىزلەنگەن ھالدا «ئىنجىل»نى قولىغا ئالدى . كىتابنى ۋاراقلاۋاتقاندا ، ئۇنىڭ ئىنچىكە ھەم ئاپئاق بارماقلىرى تەرلەپ كەتتى . ئۇ «تەۋرات» قىسمىدىن «يوبنامە»نى ئاختۇرۇپ تاپتى

ھەمدە ئۇنىڭ ئوتتۇز سەككىزىنچى بابىنى ئېچىپ ، ئۆزىگە لازىملىق خەتلەرنى ئىزدەشكە باشلىدى .

«ئۇ خەتلەر ماڭا ئۆز نىشانىمنى كۆرسىتىپ بېرىدۇ !»

ئۇ ئون بىرىنچى بۆلەكنى ئاخىر تاپتى ، لېكىن ئۇ يەردە ئاران يەتتىلا سۆز تۇراتتى . سېللارىس ئۇ سۆزلەرنى قايتا ـ قايتىلاپ ئوقۇۋەتكەندىن كېيىن ، ئىشتىن چاتاق چىققانلىقىنى پەملەپ قالدى . ئون بىرىنچى بۆلەكتە تۆۋەندىكى بىر جۈملە گەپلا بار ئىدى :

سەن مۇشۇ يەرگىچىلا كېلەلەيسەن ، بۇ يەردىن ھالقىپ كېتەلمەيسەن .

(HITHERTO SHALT THOU COME, BUT NO FURTHER.)

ئوتتۇزىنچى باب

قوغداش خادىمى كلاۋد گرۇئار «مونا لىزا»نىڭ ئالدىدا ئۆزى تەرىپىدىن بويسۇندۇرۇلغان بۇ تۇنۇقۇنغا غەزەپ بىلەن تىكىلىپ تۇراتتى. *«ياك سونۇئېينى ئۆلتۈرگەن ئەبلەخ مۇشۇ ئىكەن ـ دە!»* گرۇئار ۋە باشقا قوغداش خادىملىرىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا، سونۇئېيې بەئەينى بىر مېھرىبان ئاتىغا ئوخشايتتى.

گرۇئارنىڭ شۇ تاپتا تاپانچىسىنىڭ تەپكىسىنى بېسىپ، روبېرت لاندونىنى دەرھال ئۇ دۇنياغا ئۇزىتىۋەتكۈسى كېلىپ كەتتى. ئۇ لوئۇرې ساريىدىكى ھەر ۋاقىت قوراللىق يۈرىدىغان ئالىي دەرىجىلىك قوغداش خادىملىرىنىڭ بىرى ئىدى. لېكىن، ئۇ «ئەگەر بۇ ئەبلەخ سوراق قىلىنماي، تۇرمە ئازابىنىمۇ تارتماي مۇشۇنداقلا ئۆلۈپ كەتسە، پايدا ئالغان بولۇپ قالمامدۇ؟» دەپ ئويلاپ، ئۆزىنى بېسىۋالدى.

ئۇ بىلىدىكى سۆزلىشىش ئاپپاراتىنى ئېلىپ، بۇ يەرگە دەرھال ئادەم ئەۋەتىشنى تەلەپ قىلدى. ئەمما، سۆزلىشىش ئاپپاراتىدىن گاڑىلدىغان ئاۋازدىن باشقا ھېچنېمە ئاڭلانمىدى. كۆرگەزمىخانىنىڭ ئىچىگە ئورۇنلاشتۇرۇلغان بىخەتەرلىك سىستېمىسى قوغداش خادىملىرىنىڭ ئۆزئارا ئالاقىلىشىشىگە دائىم مۇشۇنداق تەسىر يەتكۈزۈپ تۇراتتى. *«ئىشىك تۈۋىگە بارسام بولغۇدەك.»* گرۇئار قولىدىكى مىلتىقنى لاندونغا تەڭلىگىنىچە ئاستا ئىشىك تەرەپكە چېكىندى. ئۇ كەينىگە بىرنەچچە قەدەم مېڭىپ تۇرۇشىغا، قانداقتۇر بىر نەرسىنى كۆرگەندەك بولدى ـ دە، دەرھال توختىدى. «ئۇ نېمىدۇ؟»

كۆرگەزمىخانىنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر غەلىتە كۆلەڭگە پەيدا

بولدى . ئۇ ئادەمنىڭ كۆلەڭگىسى ئىدى . «بۇ يەردە باشقا ئادەممۇ بارمۇ نېمە ؟» بىر ئايال قاراڭغۇلۇق ئىچىدە تېز ـ تېز ماڭغىنىچە سول تەرەپتىكى تامنىڭ يېنىغىراق بېرىپ ، قولىدىكى ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قولچىراغنى ياندۇردى ـ دە ، قانداقتۇر بىر نەرسىنى ئىزدەشكە باشلىدى .

— كىم ؟ — دەپ ۋارقىرىدى گرۇئار جىددىيلەشكەن هالدا . ئۇ قورالىنى كىمگە قارىتىشنى هەم قايسى تەرەپكە مېڭىشنى دەماللىقا ئاڭقىرالماي قالدى .

— مەن تېخنىكىلىق رازۋېدكا باشقارمىسىدىن ، — دېدى ئۇ ئايال تەمكىن ئاھاڭدا ، ئاندىن يەنە ئۆز ئىشىنى قىلىۋەردى .

«تېخنىكىلىق رازۋېدكا باشقارمىسىدىن ؟ — گرۇئارنىڭ پىشانىسىنى سوغۇق تەر بېسىپ كەتكەندى ، — مەن تېخى بۇ يەردە بىرمۇ ساقچى قالمىدى دەپ ئويلاپتىكەنمەن ! » ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قولچىراغنىڭ تېخنىكىلىق رازۋېدكا خادىملىرى دائىم يېنىدا ئېلىپ يۈرىدىغان نەرسە ئىكەنلىكىنى ئۇ شۇندىلا يادىغا ئالغان بولسىمۇ ، لېكىن ساقچى ئايالنىڭ بۇ يەردە نېمىشقا تىمسىقلاپ يۈرگەنلىكىنى يەنىلا چۈشىنەلمىدى .

— ئىسمىڭىز نېمە ؟— ئۇ «بۇنىڭدا بىر ئويۇن بارمۇ قانداق ؟ » دەپ ئويلاپ قېلىۋاتاتتى ، — تېز جاۋاب بېرىڭ !

— ئىسمىم سوفىي نائىف ، — دېدى ئۇ ئايال فرانسۇز تىلىدا يەنىلا شۇنداق تەمكىنلىك بىلەن .

بۇ ئىسىم گرۇئارغا ناھايىتىمۇ تونۇش ئىدى . «سوفىي نائىف ؟ بۇ سونۇئېينىڭ ئەۋرە قىزىنىڭ ئىسمىغۇ ؟ ئۇ كىچىك ۋاقتىدا بۇ يەرگە كۆپ قېتىم كەلگەن ، لېكىن ئۇ ناھايىتى ئۇزاق يىللار ئىلگىرىكى ئىش . ئالدىمدىكى ئايالنىڭ ئۇ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس ! ئۇ راستتىنلا سوفىي نائىف بولغان تەقدىردىمۇ ئۇنىڭغا يەنىلا ئىشىنىشكە بولمايدۇ » . چۈنكى ، گرۇئار سونۇئېي بىلەن ئەۋرە قىزىنىڭ مۇناسىۋىتىنىڭ خېلى يىللار ئىلگىرىلا ئۈزۈلگەنلىكىنى ئوبدان بىلەتتى .

— مېنىڭ كىملىكىمنى سىز بىلمىسىز ، — دېدى ئۇ ئايال ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — لاندون قاتىل ئەمەس ، ماڭا ئىشىنىڭ .

ئەمما ، كلاۋد گروئار ئۇنىڭ گېپىگە ئىشىنىشنى ئويلاپمۇ باقمىدى . «ماڭا ياردەم كېرەك ! » ئۇ سۆزلىشىش ئاپپاراتىنى قولىغا يېقىن ئاپىرىۋىدى ، يەنە بايىقىدەكلا گاڑىلىدىغان ئاۋاز ئاڭلاندى . ئۇنىڭ ئىشىك بىلەن بولغان ئارىلىقى يىگىرمە ياردچە كېلەتتى ، شۇنىڭ بىلەن ئۇ قولىدىكى قورالنى يەنىلا لاندونغا قاراتقىنىچە ئاستا كەينىگە داجىشقا باشلىدى . ھەربىر قەدەم داجىغاندا ، سوفىينىڭ ھەربىكتىگە سىنچىلاپ قاراپ قويۇشنى ئۇنتۇمىدى ، سوفي بولسا ئۇ تەرەپتە قولىدىكى قولچىراغنى پۇلاڭلىتىپ ، «مونا لىزا»نىڭ ئۇدۇلىدىكى يەنە بىر ماي بوياق رەسىمگە تىكىلىپ قاراۋاتاتتى .

گروئار ئۇنىڭ قايسى رەسىم ئىكەنلىكىنى دەرھال پەملىۋالدى ھەم تېخىمۇ ھەيران قالدى .

«پەرۋەردىگارىم ، ئۇ زادى نېمە قىلماقچىدۇ ؟ »

كۆرگەزمىخانىنىڭ ئۇ تەرىپىدە تۇرغان سوفىينىڭمۇ پىشانىسىدىن سوغۇق تەر چىقىپ كېتىۋاتاتتى . لاندون يەردە تېخچە قاناتلىرى كېرىلگەن بۇركۇتتەك ياتاتتى . *«بىردەم چىداشلىق بېرىڭ لاندون ، مېنىڭمۇ ئىشىم تۈگەي دەپ قالدى»* . ئۇ گروئارنىڭ ئۆزلىرىگە ئوق چىقارمايدىغانلىقىنى جەزملەشتۇرگەندىن كېيىن ، دەققىتىنى يەنە ئۆز ئىشىغا قاراتتى ھەمدە قولىدىكى قولچىراغنىڭ يورۇقىدا داۋىنچىنىڭ يەنە بىر رەسىمنى ئىنچىكىلىك بىلەن كۆزەتتى . رەسىمنىڭ ئاستىدىكى پولغا ، رەسىمنىڭ ئەتراپىدىكى تامغا ۋە رەسىمنىڭ ئۆزىگە سىنچىلاپ قاراپ چىقتى ، ئەمما ھېچنېمىنى بايقىمىدى .

«بۇ يەردە چوقۇم بىر نەرسە بار ! »

بۇ ئىسىنىڭ ھەقىقىي مەقسىتىنى ھامان چۈشىنىپ يېتەلەيدىغانلىغا ئۇنىڭ ئىشەنچى بار ئىدى .

«ئۇ ماڭا يەنە نېمىلەرنى دەپ بەرمەكچىدۇ؟»

ئۇ سىنچىلاپ قاراۋاتقان بۇ ماي بويۇق رەسىمنىڭ ئېگىزلىكى بەش ئىنگلىز چىسى بولۇپ، ئۇنىڭدا بوۋاق ئىيسانى قۇچاقلاپ ئولتۇرغان بۇۋىمەريەم ئانا، چوقۇندۇرغۇچى جون ۋە تىك يارنىڭ ئۇستىدە تۇرغان پەرىشتە ئۇلېرلار سىزىلغانىدى. سوفىي كىچىك ۋاقتىدا ھەر قېتىم «مونا لىزا»نى كۆرگىلى كەلگەن چېغىدا، بوۋىسى ئۇنىڭغا مۇشۇ رەسىمنىمۇ ئالايىتەن كۆرسىتىپ قويياتتى.

«بوۋا، مەن كەلدىم! لېكىن ھېچنېمىنى كۆرەلمىدىم!»

سوفىي گرۇئارنىڭ يەنە سۆزلىشىش ئاپپاراتى ئارقىلىق سىرتتىن ياردەمگە ئادەم تەلەپ قىلىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ قالدى.

«تېزرەك ئويلاي!»

ئۇنىڭ خىيال ئېكرانىدا «مونا لىزا»نىڭ ئەينەك رامكىسىغا قالايمىقان يېزىپ قويۇلغان ھېلىقى خەتلەر يەنە پەيدا بولدى، *«ئەرلەرنىڭ ئالدامچىلىقى نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق»*. ئەمما، ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىكى مۇنۇ رەسىمنىڭ ئۇستىدە بىرەر يېرىگە خەت يېزىپ قويغۇدەك ئەينەك رامكا يوق ئىدى. بۇۋىسىنىڭ بۇ قىممەتلىك ئەسەرنىڭ ئۇستىگىلا خەت يېزىپ قويۇشى تېخىمۇ مۇمكىن ئەمەس ئىدى. سوفىي بىردەم ھاڭۇېقىپ تۇرۇپ قالدى. *«ھېچبولمىغاندا، بۇ رەسىمنىڭ يۈزىدە خەت يوق.»* ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ، رەسىمنى تورۇس تەرەپتىن مەھكەم تۇتۇپ تۇرغان پولات سىمغا قارىدى.

«رەسىمنىڭ كەينىدىمۇ؟» ئۇ رەسىمنىڭ رامكىسىنى چىڭ تۇتۇپ، ئۆزى تەرەپكە تارتتى. رەسىم ناھايىتى چوڭ بولغاچقا، سوفىي ئۇنى تامدىن ئۆزى تەرەپكە تارتقان چاغدا، رەسىمنىڭ لاتىسى سەل - پەل ئېگىلىپ قالدى. سوفىي قولچىراغ بىلەن ئۇنىڭ ھەممە يېرىگە تەكشى قاراپ چىقتى.

سوفىي ناھايىتى تېزلا ئۆزىنىڭ خاتالاشقانلىقىنى ھېس قىلىپ قالدى. رەسىمنىڭ كەينى تەرىپى قۇپقۇرۇق بولۇپ، ئۇششاق رەڭ ئىزلىرىدىن باشقا ھېچنېمە يوق ئىدى.

دەل شۇ چاغدا ئۇ رەسمىنىڭ ئاستى تەرىپىدىكى ياغاچ رامكىنىڭ قىر تەرىپىدە مېتالدەك بىر نەرسىنىڭ پارقىراۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدى . ئۇ نەرسە ناھايىتى كىچىك بولۇپ ، ياغاچ رامكا بىلەن رەسىم لاتىسىنىڭ ئارىلىقىغا قىستۇرۇلۇپ قويۇلغانىدى . ئۇنىڭغا يەنە بىر پارقىراق زەنجىرمۇ ئېسىقلىق تۇراتتى .

سوفىي چۆچۈپ كەتتى ، چۈنكى ئۇ دەل ھېلىقى ئالتۇن ئاچقۇچقا ئۆتكۈزۈپ قويۇلغان زەنجىر ئىدى . ئاچقۇچ بۇرۇنقىدەكلا كىرىست شەكلىدە بولۇپ ، ئۈستىگە ئويۇلغان فرانسىيە پىيازگۈلىنىڭ رەسمى ۋە P.S دېگەن ھەرپلەر ئۆز پېتىچە تۇراتتى . سوفىينىڭ بۇ ئاچقۇچنى قايتا كۆرمىگىنىگە ئون نەچچە يىل بولغانىدى . شۇ تۇرقىدا ئۇنىڭغا بوۋىسىنىڭ ئەرۋاھى «كۈنلەرنىڭ بىرىدە مەن بۇنى ساڭا بېرىمەن» دەپ پىچىرلاۋاتقاندەكلا تۇيۇلۇپ كەتتى . سوفىي بوغۇزىغا قانداقتۇر بىر نەرسە كەپلىشىپ قالغاندەكلا بولۇپ قالدى ، بوۋىسى ئۆلگەن تۇرۇقلۇقمۇ ئۆز ۋەدىسىگە ئەمەل قىلغانىدى . بوۋىسىنىڭ «بۇ بىر قۇتىنىڭ ئاچقۇچى ، ئۇ قۇتىدا مېنىڭ نۇرغۇن مەخپىيەتلىكىم بار» دېگەن گەپلىرى ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە قايتىدىن جاراڭلىدى .

بۇگۈن كەچتىكى بارلىق يېزىق ئويۇنلىرىنىڭ دەل مۇشۇ ئاچقۇچنى مەركەز قىلغانلىقىنى سوفىي ئەمدى چۈشەندى . بوۋىسى زىيانكەشلىككە ئۇچرىغان چاغدا ، بۇ ئاچقۇچ ئۇنىڭ يېنىدا بار بولۇپ ، ئۇ بۇنىڭ ساقچىلارنىڭ قولىغا چۈشۈپ كېتىشىنى خالىمىغان . شۇڭا ، مۇشۇ رەسمىنىڭ كەينىگە تىقىپ قويغان . ئاندىن «بايلىق ئىزدەش» كۆرسەتمىسىنى ئىنچىكىلىك بىلەن پىلانلاپ ، سوفىينىڭ — پەقەت سوفىينىڭلا — ئۇنى تاپالىشىغا قولايلىق يارىتىپ بەرگەنىدى .

— ماڭا ياردەم كېرەك ! — دەپ ۋارقىرىدى گرۇئار .

سوفىي رەسمىنىڭ كەينىدىن ئاچقۇچنى ئالدى ـ دە ، ئۇنى قولىدىكى قولچىراغ بىلەن قوشۇپ يانچۇقىغا سالدى . ئاندىن

كەينىگە قاراپ ، گرۇئارنىڭ ھەدەپ سۆزلىشىش ئاپپاراتى بىلەن ھەپىلىشۋاتقانلىقىنى ، ئەمما قولىدىكى قورالنىڭ يەنىلا لاندونغا توغرىلاقلىق ئىكەنلىكىنى كۆردى .

— ماڭا ياردەم كېرەك ! — دەپ يەنە ۋارقىرىدى گرۇئار .

ئەمما ، گىز - گىز قىلىغان ئاۋازدىن باشقا ھېچنېمە ئاڭلانمايۋاتاتتى .

«ئۇ ھازىرچە ھېچكىم بىلەن ئالاقىلىشەلمەيدۇ» دەپ جەزملەشتۇردى سوفي . چۈنكى ، بۇ يەرگە كىرگەن نۇرغۇن ساياھەتچى ئۆزلىرىنىڭ «مونا لىزا»نى كۆرگەنلىكىنى كۆز - كۆز قىلىش ئۈچۈن ئائىلىسىدىكىلەرگە يان تېلېفونى ئارقىلىق تېلېفون بېرەتتى . ئەمما ، سىگنال ناچار بولغاچقا ، پەقەتلا سۆزلىشەلمەيتتى . كۆرگەزمىخانىنىڭ تاملىرىغا ئورنىتىۋېتىلگەن كۆزىتىش لىنىيىسى كۆچمە ئالاقىلىشىش ئۈسكۈنىلىرىنى پۈتۈنلەي پالەچ ھالغا چۈشۈرۈپ قويغاچقا ، كۆرگەزمىخانىدىن چىقىپ كارىدور تەرەپكە بارغاندا ، تېلېفون سىگنالى ئاندىن ئەسلىگە كېلەتتى . گرۇئار ئىتتىك چامدىغىنىچە كۆرگەزمىخانا ئىشىكىدىن سىرتقا چىقتى . بۇ چاغدا سوفي دەرھال ھەرىكەت قوللانمىسا بولمايدىغانلىقىنى ھېس قىلدى .

ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ ، ئۆزىنى يېرىم ھالەتتە توسۇپ تۇرغان ماي بوياق رەسىمگە لەپپىدە قاراپ قويدى ۋە «قارىغاندا ، داۋىنچى بۇگۈن كەچ بىزگە يەنە بىر قېتىم ياردەم قىلىدىغان ئوخشايدۇ» دەپ ئويلىدى .

«يەنە بىرنەچچە مېتىر ماڭاي» دەپ پىچىرلىدى گرۇئار ئۆز - ئۆزىگە ، ئەمما قولىدىكى قورالنى چىڭ تۇتۇشنى ئۇنتۇمىدى .

— مەدىرلىماڭ ! بولمىسا ، مەن بۇ رەسىمنى كېرەكتىن چىقىرىۋېتىمەن ! — دەپ ۋارقىرىدى ھېلىقى ئايال .

گرۇئار ئاۋاز چىققان تەرەپكە بۇرۇلۇپ قاراپ ، مېڭىشتىن شۇ ھامان توختاپ قالدى .

— پەرۋەردىگارىم ، ياق !

تۇتەكسىمان قىزغۇچ يورۇقلۇق ئىچىدە ، ئۇ ئايالنىڭ ھېلىقى يۇغان ماي بويىاق رەسىمىنى ئاسما پولات سىمدىن ئاجرىتىپ چۈشۈرۈپ ئالدىغا قويۇۋالغانلىقىنى كۆردى . ئېگىزلىكى بەش ئىنگلىز چىسى كېلىدىغان رەسىم ئۇ ئايالنىڭ گەۋدىسىنى پۈتۈنلەي تۇسۇۋالغانىدى . گرۇئار دەسلەپتە پولات سىمدىكى توك سىمى نېمىشقا بىخەتەرلىك سىگنالى سىستېمىسىنىڭ تېخى قايتىدىن ھەرىكەتكە كەلتۈرۈلمىگەنلىكىنى يادىغا ئالدى . «بۇ ئايال نېمە قىلىۋاتىدۇ !»

كۆز ئالدىدا بولۇۋاتقان ئىشلارنى كۆرۈپ ، ئۇنىڭ جىددىيلەشكىنىدىن ئاغزى ھاڭدەك ئېچىلىپ قالدى .

رەسىم سىزىلغان لاتىنىڭ ئوتتۇرى كۆپۈپ ، بۇۋىمەريەم ئانا ، بوۋاق ئىيسا ۋە چوقۇندۇرغۇچى جوننىڭ كۆرۈنۈشلىرى مايماق - سايماق كۆرۈنۈشكە باشلاۋاتاتتى .

— ياق ! — دەپ ۋارقىرىۋەتتى گرۇئار داۋنچېنىڭ بۇ ببباھا ئەسىرىنىڭ ئاشۇنداق خورلىنىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ . ئۇ ئايال بولسا تىزى بىلەن رەسىمنى توختىماي دىسلاۋاتاتتى .

— ياق !

گرۇئار قولىدىكى مىلتىقنى دەرھال سوفىيغا توغرىلىدى ، ئەمما بۇنىڭ ئارتۇقچە ئاۋارىچىلىك ئىكەنلىكىنى تېزلا ھېس قىلىپ قالدى . رەسىم لاتىسى تالادىن توقۇلغان بولسىمۇ ، لېكىن ھەرگىز يىرتىلمايتتى — ئۇنىڭ سىرتقى يۈزىگە قىممىتى ئالتە مىليون دوللارلىق ئالاھىدە قوغداش ماتېرىيالى ئورنىتىۋېتىلگەنىدى .

«مەن داۋنچېنىڭ ئەسىرىگە قارىتىپ ئوق چىقارسام بولمايدۇ !»

— قورال ۋە سۆزلىشىش ئاپپاراتىڭىزنى تاشلاڭ ، — دېدى سوفىي فرانسۇز تىلىدا تەمكىنلىك بىلەن ، — بولمىسا ، مەن بۇ رەسىمنى تىزىم بىلەن تىرەپ تۇرۇپ يىرتىۋېتىمەن . بوۋامنىڭ

روھـــنىڭ شۇ تاپتا قانچىلىك ئازابلىنىۋاتقانلىقىنى سىز بىلمەي قالمايسىز .

نېمە قىلارىنى بىلمەي قالغان گرۇئار :

— ئۆتـۈنـۈپ قـالاي ... ئۇنداق قىلماڭ ، ئۇ تېپىلغۇسىز رەسـىم ! — دېگىنىچە قورال ۋە سۆزلىشىش ئاپپاراتىنى يەرگە تاشلىۋېتىپ ، ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈردى .

— رەھمەت ، — دېدى سوفي ، — ئەمدى مېنىڭ دېگىنىمدەك قىلىڭ ، شۇنىڭدا ھەممە ئىش ئوڭۇشلۇق بولىدۇ .

بىرنەچچە مىنۇتتىن كېيىن ، لاندون بىلەن سوفي جىددي چىقىش يولىدا كېتىۋاتقاندا ، لاندون ئۆزىنىڭ يۈرىكىنىڭ تېخىچە ئـەنسىز سوقۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى . ئۇلار ھېلىقى قوغداش خـادىـمـىنى ئىچىدە قالدۇرۇپ قويۇپ كۆرگەزمىخانىدىن قېچىپ چىققاندىن كېيىن ، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلىشىپ باقمىدى . لاندون ئۇ قوغداش خادىمىنىڭ تاپانچىسىنى قولىدا چىڭ تۇتۇۋالغانىدى ، ئەمما ئۇنىڭ بۇ ئېغىر ھەم خەتەرلىك نەرسىنى شۇ تاپتا بىر بۇلۇڭغا چۆرۈۋەتكۈسى كېلىپ كېتىۋاتاتتى .

ئـۇ يۈگۈرۈپ ماڭغاچ كۆڭلىدە «سوفي بايىقى رەسىمنىڭ قانچىلىك زور قىممەتكە ئىگە ئىكەنلىكىنى بىلەمدىغاندۇ ؟ » دەپ ئـويـلىدى . ئۇ رەسىمنىمۇ بۈگۈنكى بۇ خەتەرلىك ئىشلار بىلەن مۇناسىۋەتلىك دېيىشكە بولاتتى . چۈنكى ، ئۇنىڭغىمۇ «مونا لىزا» غـا ئـوخـشـاش يـات دىـنلارنىڭ نۇرغۇن سىمۋوللۇق بەلگىلىرى يوشۇرۇنغان بولغاچقا ، تارىخشۇناسلارنىڭ ھەر خىل ئەيىبلەشلىرىگە ئۇچراپ كېلىۋاتاتتى .

— سـىز تاللىـغان بايـقى رەسـىم ئىنـتايىن قىممەتلـىك جۇمۇ ، — دېدى لاندون يۈگۈرۈپ كېتىۋېتىپ .

— ئۇ رەسىمنى ، — دېدى سوفي جاۋابەن ، — مەن ئەمەس ، بەلكى بوۋام تاللاپتۇ . بوۋام ئۇ رەسىمنىڭ كەينىگە ماڭا ئاتاپ بىر

نەرسىنى قالدۇرۇپ قويۇپتۇ .
ھەيران قالغان لاندون ئۇنىڭغا لەپپىدە قاراپ قويدى ـ دە :
— نېمە ؟ سىز ئۇنىڭ رەسىم ئىكەنلىكىنى قانداق بىلدىڭىز ، ئۇ رەسىمنىڭ نامى «تاش ئۆڭكۈردىكى بۇۋىمەريەم» ؟ — دېدى .
— ئەرلەرنىڭ ئالدامچىلىقى نېمىدىگەن قورقۇنچلۇق (So dark thecon of man) ، — سوفىي كۆرەڭلىك بىلەن كۈلۈپ قويدى ، — لاندون ، مەن ئالدىنقى ئىككى خەتلىك تېپىشماقنى تاپالمىغان بولساممۇ ، لېكىن بۇ قېتىمقىسىنى تېپىۋالدىم .

ئوتتۇز بىرىنچى باب

— ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆلۈپتۇ ! — دېدى ئايال موناخ ساندېرىن ساينىت سۇلپىس چېركاۋىدىكى ھۇجرىسىدا سۆز قالدۇرۇش ئاپپاراتىغا قاراپ دۇدۇقلىغان ھالدا ، — تېلېفوننى تېز ئېلىڭ ! ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆلۈپتۇ !

ساندېرىن بايا ھېلىقى كونۇبرتنىڭ ئىچىدىكى تۆت تېلېفون نومۇرىنىڭ ئالدىنقى ئۈچىگە بىر باشتىن تېلېفون بېرىپ چىقتى ھەمدە ئىنتايىن قورقۇپ كەتتى — بىرىنچى تېلېفوننى ئەسەبىيلەشكەن بىر تۇل خوتۇن ئالغان ؛ ئىككىنچى تېلېفوننى قاتىللىق يۈز بەرگەن نەق مەيدانىنى تەكشۈرۈۋاتقان بىر رازۋېدكىچى ئالغان ؛ ئۈچىنچى تېلېفوننى بولسا ئۆلگۈچىنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە تەسەللى بېرىۋاتقان بىر پوپ ئالغانىدى . دېمەك ، ئۇ ئالاقىلەشمەكچى بولغان ئالدىنقى ئۈچ ئادەمنىڭ ھەممىسى ئۆلگەنىدى . شۇ تاپتا ئۇ تۆتىنچى نومۇرغا — ئەڭ ئاخىرقى نومۇرغا — تېلېفون بېرىۋاتاتتى . ئالدىنقى ئۈچ ئادەم بىلەن ئالاقىلىشالمىغان شارائىت ئاستىدا ئۇ ئاندىن مۇشۇ نومۇرغا تېلېفون بەرسە بولاتتى . ئەمما ، قارشى تەرەپنىڭ تېلېفونى سۆز قالدۇرۇش ئاپپاراتىغا ئۆلاپ قويۇلغان بولغاچقا ، ساندېرىن تېلېفون ئىگىسىنىڭ كىملىكىنى بىلەلمىدى ، ئۇنىڭغا ھازىر سۆز قالدۇرۇپ قويۇشتىن باشقا ئامال يوق ئىدى .

— مەرمەر خىش چېقىۋېتىلدى ! — دېدى ئۇ قوشۇمچە قىلىپ ، — قالغان ئۈچەيلەننىڭ ھەممىسى ئۆلۈپتۇ !

ئۆزى قوغداۋاتقان ئۇ تۆت ئادەمنىڭ زادى كىملەر ئىكەنلىكىنى

ساندېرىن بىلمەيتتى . ئۇنىڭ بىلىدىغىنى پەقەت بىرلا خىل ئەھۋالغا يولۇققاندا ، ئاندىن كارىۋاتنىڭ ئاستىدىكى كونۋېرتنى ئېچىپ شۇ بويىچە ئىش كۆرۈش ئىدى .

ئۇزۇنى كۆرسەتمىگەن ھېلىقى ئادەم كونۋېرتنى ئۇنىڭغا بەرگەن چېغىدا «مەرمەر خىش چېقىۋېتىلسىلا ، بۇ يۇقىرى قاتلام تەشكىللىمىزنىڭ خەۋپكە دۇچ كەلگەنلىكىنى ، ئارىمىزدىكى بىرەيلەننىڭ ھاياتىنىڭ تەھدىتكە ئۇچرىغانلىقىنى ھەم ئۇنىڭ يالغان ئۇچۇردىن بىرنى توقۇغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ . ئەنە شۇ چاغدا ، سىز بۇ نومۇرلارغا تېلېفون بېرىپ ، باشقىلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ قويۇڭ . بۇ بىز ئۇچۇن بەك مۇھىم» دەپ تاپىلىغاندى .

دەسلىپىدە ئۇ بۇ گەپلەردىن ئىنتايىن ھەيران قالغان ، ئەمما كېيىنچە ، بۇنىڭ ھەيران قالغۇدەك يېرىنىڭ يوقلۇقىنى ھېس قىلغاندى . ئەگەر مەخپىي تەشكىلاتتىكى بىرەرسىنىڭ سالاھىيىتى ئاشكارىلىنىپ قالسا ، ئۇ قارشى تەرەپكە يالغان ئۇچۇردىن بىرنى دەپ بېرەتتى . شۇنىڭ بىلەن مەخپىي تەشكىلاتنىڭ باشقا ئەزالىرى دەرھال ھوشيار ھالەتكە ئۆتۈۋالاتتى . ئەمما ، چاتاق يېرى ، بۇگۈن كەچ ئاشكارىلىنىپ قالغىنى بىرلا ئادەم ئەمەستەك قىلاتتى .

— جاۋاب قايتۇرۇڭ ، — دېدى ساندېرىن غال ـ غال تىترىگەن ھالدا ، — سىز نەدە ؟

— تېلېفونىنى قويۇپ قوي — دېدى بىرەيلەن ئىشىك تەرەپتىن .

ساندېرىن چۆچۈگەن ھالدا بۇرۇلۇپ كەينىگە قاراپ ، ھېلىقى بەستىلىك ناتونۇش ئەرنىڭ قولىدا شامدان ، ئىشىك تۈۋىدە تۇرغانلىقىنى كۆردى ۋە تىترەپ تۇرغان قوللىرى بىلەن تېلېفون تۇرۇبكىسىنى جايىغا قويۇپ قويدى .

— ئۇلار ئۆلدى ، — دېدى ئۇ ئەر ، — تۆتىلىسى ئۆلدى . ئۇلار مېنى ئەخمەق قىپتۇ . ماڭا ھېلىقى قۇتىنىڭ نەدىلىكىنى ئېيتىپ بەر .

— مەن بىلمەيمەن ، — دېدى ساندېرىن سەممىيلىك بىلەن ، — بۇ مەخپىيەتلىكنى ئاشۇ تۆتىلا بىلەتتى . ئەمما ، ئۇلار ئۆلۈپتۇ !

ناتونۇش ئەر شامداننى چىڭ سقىمدىغىنچە ئالدىغا دۈمىلەپ كەلدى :

— سەن بۇ چېركاۋنىڭ ئادىمى تۇرۇپ ، نېمىشقا ئۇلار ئۈچۈن كەتمەن چاپىسەن ؟

— ئىيسانىڭ بىزگە يەتكۈزگىنى پەقەت بىرلا ئىستەك ، — دېدى ساندېرىن مەردانە ھالدا ، — كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسى بۇنى ھەرگىز چۈشەنمەيدۇ .

ناتونۇش ئەرنىڭ كۆزلىرىدىن شۇ ھامان غەزەپلىك نۇر چاقنىدى ، ئۇ ئېتىلىپ كەلگىنىچە قولىدىكى شامدان بىلەن ساندېرىنىڭ بېشىغا شۇندىق ئۇردىكى ، ساندېرىن ۋاراقىراشقىمۇ ئۈلگۈرمەيلا يەرگە يىقىلدى ، ئۇنىڭ كاللىسىدا غىل - پال چاقناپ ئۆتكىنى پەقەتلا بىر ئېچىنىشلىق خىيال بولۇپ قالدى .

«تۆتىسىنىڭ ھەممىسى ئۆلۈپتۇ . »

«ئۇ قىممەتلىك سىر ئەمدى مەڭگۈلۈك يوقلىپ كېتىپتۇ . »

ئوتتۇز ئىككىنچى باب

سوفي بىلەن لاندون لوئۇرې ساريىدىن قېچىپ چىقىپ ، پارىژنىڭ ئاسمىنى كەڭ كوچىسىغا چىققاندا ، دونىن ساريىنىڭ غەربىي تەرىپىدىن ئاڭلانغان ساقچى ماشىنىلىرىنىڭ سىگنال ئاۋازىدىن تۈرۈپلىرىيە باغچىسىدىكى كەپتەرلەر تەرەپ - تەرەپكە ئۇچۇپ كەتتى . ئۇلار مەيدانىنى كېسىپ ئۆتۈپ ، سوفىينىڭ ماشىنىسى بار تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى ، يىراقتىن سىگنال ئاۋازى توختىماي ياڭراۋاتاتتى .

— ئەنە ئاۋۇ شۇ ! — دەپ ۋارقىرىدى سوفي مەيدانىنىڭ بىر چېتىگە توختىتىپ قويۇلغان قوش كىشىلىك قىپقىزىل بىر ماشىنىنى كۆرسىتىپ .

«ئۇ چاقچاق قىلىۋاتامدۇ نېمە ؟» بۇنداق كىچىك ماشىنىنى لاندون ئىلگىرى پەقەتلا كۆرۈپ باقمىغانىدى .

— شەھەر پەرىشتىسى ، — دېدى سوفي ، — بىر كىلو ماي بىلەن يۇز كىلومېتىرنى باسالايدۇ .

لاندون ماشىنىغا ئەمدىلا چىقىپ ئولتۇرۇشىغا ، سوفي موتورنى ئوت ئالدۇردى ۋە ماشىنىنى نورمال سۈرئەتتە ھەيدەپ ، مەيداندىن ئەپچىللىك بىلەن ئايلاندۇرۇپ چىقتى . لاندون ئالدىدىكى پىربۇرلارنى چىڭ تۇتقىنىچە ، ماشىنىنىڭ پىيادىلەر يولىغا كىرگەنلىكىگە ، ئاندىن بىرلا سىلكىنىپ ، لوئۇرې ساريىنىڭ يېنىدىكى كارسىل مەيدانىغا قاراپ ماڭغانلىقىغا دىققەت قىلىپ ئولتۇردى .

سوفي يولنى قىسقارتىش ئۈچۈن ، ئوتتۇرىدىكى دەرەخلىكنى

كېسىپ ئۆتۈپ ، چىملىق تەرەپتىن چىقىپ كەتمەكچى بولۇۋاتقاندەك قىلاتتى .

— ياق ! — دەپ توۋلىۋەتتى لاندون . چۈنكى ، ئۇ كارسىل مەيداننىڭ ئەتراپىدىكى ۋادەكلەرنىڭ چىملىقنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى خەتەرلىك بىر ئازگالنى — دۇم ھالەتتىكى ئەينەك پرامىدانى توسۇپ تۇرغانلىقىنى بىلەتتى . بايا ئۇ مۇزبېينىڭ ئىچىدىكى چېغىدىلا ئاشۇ پرامىدادىن چاقنىغان كۈچلۈك نۇرنى كۆرگەنىدى . ئۇلار ئولتۇرغان بۇ ئويۇنچۇقتەك ماشىنا ئۇدۇل مېڭىۋېرىدىغانلا بولسا ئاشۇ يوغان «ئازگال»غا بىراقلا چۈشۈپ كېتەتتى . ھېلىمۇ ياخشى ، سوفىي قارارىنى دەل ۋاقتىدا ئۆزگەرتىپ ، رولنى سول تەرەپكە كۆچەپ بۇرىدى - دە ، مەيداندىن چىقىپ سولغا ئەگىلگەندىن كېيىن ، شىمال تەرەپتىكى بىر كوچىغا كىرىپ ، رىۋولى كوچىسى تەرەپكە قاراپ ئۇچقاندەك يۈرۈپ كەتتى .

كەينى تەرەپتىن ئاڭلىنىۋاتقان ساقچى ماشىنىلىرىنىڭ سىگنال ئاۋازى ئۇلارغا بارغانسېرى يېقىنلاپ كەلدى . لاندون ماشىنىنىڭ يان ئەينەكىدىن كەينىدىكى ساقچى ماشىنىلىرىنىڭ سىگنال چىرىغىنى ناھايىتى ئېنىق كۆردى . سوفىي لوئۇرې سارىيىنىڭ يېنىدىن تېزرەك كېتىش ئۈچۈن ماي تەپكىسىنى يەنىمۇ كۈچەپ دەسسىۋىدى ، «شەھەر پەرىشتىسى»نىڭ موتورى بۇنىڭغا نارازى بولغاندەك غۇڭۇلداپ كەتتى . دەل شۇ چاغدا ، ئەللىك ياردچە نېرىدىكى رىۋولى كوچىسىنىڭ تۆت كوچا ئېغىزىدا قېرىشقاندەك قىزىل چىراغ يېنىپ قالدى . ئەرۋاھى ئۇچقان سوفىي ئاغزىنى بۇزغىنىچە ماشىنىنى ئالدىغا قاراپ تېز سۈرئەتتە ھەيدەۋەردى .

— سوفىي ؟

تۆت كوچا ئېغىزىغا كەلگەندە ، ئۇ ماشىنىنىڭ سۈرئىتىنى سەل ئاستىلاتتىپ ، چىراغنى ياندۇردى ، ئاندىن ئوڭ - سول تەرىپىگە ئىتتىكلا بىر كۆز يۈگۈرتۈۋېتىپ ماي تەپكىسىنى قايتىدىن دەسسىدى . ماشىنا سول تەرەپكە ئەگىلىپ ، تۆت كوچا ئېغىزىنى كېسىپ ئۆتتى - دە ، رىۋولى كوچىسىغا كىرىپ كەتتى . غەرب

تەرەپكە خېلى بىر ھازا ماڭغاندىن كېيىن ، سوفىي ماشىننى ئوڭ تەرەپكە ھەيدەپ ، بىر ئاسما كۆۋرۈكتىن ئايلىنىپ ئۆتتى ۋە ئازادە چامپى ـ ئېلىسىس كوچىسىغا كىردى .

ماشىنا ئۇدۇل كېتىۋاتاتتى ، لاندون كەينىگە بۇرۇلۇپ ، ماشىنىنىڭ ئارقا ئەينىكىدىن لوئۇرې ساريىي تەرەپكە قارىدى . بىرەر ساقچى ماشىنىسى ئۇلارنى قوغلاپ كېلىۋاتقاندەك قىلمايتتى . يىراقتىكى ساقچى ماشىنىلىرى مۇزېينىڭ ئالدىغا توپلىشىپ قالغاندى .

ئۇنىڭ بايانىن ئەنسىز سوققان يۈرىكى شۇندىلا جايىغا چۈشتى ۋە ئالدىغا بۇرۇلۇپ ئولتۇرغاندىن كېيىن :

— قالتىس ئىش بولدى ، — دەپ قويدى .

سوفىي ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلىمىغاندەك قىلاتتى . ئۇ شۇ تاپتا ئالدىدىكى ئۇزۇنسىغا كەتكەن چامى ـ ئېلىسىس كوچىسىغا مىختەك تىكىلىپ ئولتۇراتتى . ھەر خىل مودا كىيىم دۇكانلىرى جايلاشقان بۇ كوچا ئادەتتە «پارىژنىڭ بەشىنچى چوڭ كوچىسى» دەپ ئاتىلاتتى . ئەلچىخانىغا يەنە بىر ئىنگلىز مىلى ئارىلىق قالغاندى . لاندون ئۆزىنى ئورۇندۇقىغا ئەركىن تاشلاپ ئولتۇردى . «ئەرلەرنىڭ ئالدامچىلىقى نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق . (SO dark the com of man)»

ئۇ سوفىينىڭ ئۆتكۈرلۈكىگە چىن كۆڭلىدىن قايىل بوپقېلىۋاتاتتى .

«تاش ئۆڭكۈردىكى بۇۋىمەريەم» (Madonna of the Rocks) .

«سوفىي بايا بوۋام ئۇ رەسىمنىڭ كەينىگە بىر نەرسىنى قويۇپ قويۇپتۇ دەۋاتاتتى . ئۇ نەرسە ۋەسىيەتنامىمىدۇ ؟ » سونۇئېينىڭ ئۇ نەرسىنى ئاشۇنداق بىر يەرگە تىقىپ قويغانلىقىغا لاندون ھەقىقەتەن ھەيران قالدى . «تاش ئۆڭكۈردىكى بۇۋىمەريەم» دېمۇ «مونا لىزا» دىكىگە ئوخشاپ كېتىدىغان نۇرغۇن چوڭقۇر مەنىلىك بەلگىلەر بار ئىدى . دېمەك ، سونۇئېي ئۆزىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى شىفىر ئويۇنىدىمۇ

داۋانچىنىڭ ئۆزىگە خاس دۇنيا قارىشىغا بولغان زوقمەنلىكىنى ئىپادىلەشكە ئالاھىدە ئەھمىيەت بەرگەنىدەك قىلاتتى.

«تاش ئۆتكۈرىدىكى بۇۋىمەريەم» ئەسلىدە داۋانچىنىڭ ساپ ھاياتلىدار بولۇشىنى تەشەببۇس قىلىش جەمئىيىتىنىڭ ھاۋالىسى بىلەن مۇقەددەس مىلان چېركاۋىنىڭ ئىبادەتخانىسىغا سىزىپ بەرگەن مېھراب رەسىمى بولۇپ، ماي بوياق رەسىمنىڭ چوڭ - كىچىكلىكى ۋە ئاساسىي تېمىسىنى — تاش ئۆتكۈرىدىكى بۇۋىمەريەم ئانىنى، چوقۇندۇرغۇچى جوننى، پەرىشتە ئولبرنى ھەمدە بوۋاق ئىيسانى شۇ چاغدىكى ئايال مۇناخلار ئالدىن لايىھىلەپ بەرگەنىدى. داۋانچى رەسىمنى ئۇلارنىڭ تەلىپى بويىچە سىزغان بولسىمۇ، ئەمما رەسىم پۇتكەندىن كېيىن، مىلان چېركاۋىدىكىلەر «بۇنىڭدا ئادەمنى بىئارام قىلىدىغان مەزمۇنلار ئىپادىلىنىپ قاپتۇ» دەپ پاتىپاراق بولۇشۇپ كەتكەنىدى.

داۋانچى سىزغان بۇ رەسىمدە ئوستىگە كۆك رەڭلىك يېپىنچا ئارتقان بۇۋىمەريەم ئانا بىر بوۋاقنى قۇچقىدا تۇتۇپ ئولتۇراتتى، ئۇ بوۋاق ئىيسا بولۇشى كېرەك ئىدى. ئولبر بۇۋىمەريەم ئانىنىڭ ئۈدۈلىدا ئولتۇرغان، ئۇنىڭمۇ قۇچقىدا بىر بوۋاق بار ئىدى. بۇ بوۋاق چوقۇندۇرغۇچى جون ئىدى. غەلىتە يېرى شۇكى، بۇ رەسىمدە ئىيسا جونغا ئەمەس، بەلكى جون ئىيساغا بەخت تىلەۋاتقان ھالەت تەسۋىرلەنگەن ... ئىيسا جوننىڭ ئىمتىيازىغا بويسۇندۇرۇپ قويۇلغانىدى! كىشىنى تېخىمۇ ھەيران قالدۇرىدىغان يېرى، رەسىمدىكى بۇۋىمەريەم بىر قولىنى جوننىڭ بېشى ئوستىگە قويۇپ، يەنە بىر قولىدا تەھدىت خاراكتېرلىك ھەرىكەتتىن بىرنى ئىشلەپ ئولتۇراتتى — ئۇنىڭ بارماقلىرى بەئەينى بۇركۇتنىڭ پەنجىسىگىلا ئوخشىتىپ قويۇلغان بولۇپ، مەلۇم بىرنىڭ بېشىنى تۇتۇپ تۇرغانىدەك كۆرۈنەتتى. كىشىنى ھەممىدىن بەك قورقۇنچقا سالىدىغىنى، بۇۋىمەريەم ئانىنىڭ بارماقلىرى ئاستىدىكى پەرىشتە ئولبر ئىدى — ئۇنىڭ تۇرقى بەئەينى بۇۋىمەريەم تۇتۇپ تۇرغان نامەلۇم باشنى گەجگىسىدىن چېپىپ تاشلىماقچى بولۇۋاتقاندەكلا

كۆرۈنەتتى . كېيىن ، داۋنچى دىنىي جەمئىيەتتىكىلەرنىڭ غۇلغۇلىسىنى بېسىش ئۈچۈن ، ئىككىنچى پارچە «تاش ئۆڭكۈردىكى بۇۋىمەريەم» دېگەن رەسىمنى سىزغان . بۇ قېتىمقىسىدا ئالدىنقىسىدىكىدەك خەتەرلىك مەزمۇنلار ئىپادىلەنمىگەنىدى . ئۇ هازىر «تاش ئۆڭكۈردىكى بۇۋىمەريەم» دېگەن نام بىلەن ئەنگلىيە دۆلەتلىك گۈزەل سەنئەت ساريىدا ساقلىنىۋاتاتتى . لاندون ئوقۇغۇچىلىرىغا هەرقېتىم مۇشۇ هەقتە سۆزلەپ بەرگىنىدە ، ئۇلار چۈقان ـ سۈرەن سېلىشىپ كېتەتتى . لېكىن ، لاندون بۇ رەسىمنىڭ لوئۈرې ساريىدا ساقلىنىۋاتقان بىرىنچى نۇسخىسىغا بەكرەك ئامراق ئىدى .

ماشىنا چامپې ـ ئېلىسىس كوچىسىدا ئۇچقاندەك كېتىۋاتاتتى . لاندون سوفىيدىن سورىدى :

— بوۋىڭىز ئۇ رەسىمنىڭ كەينىگە نېمىنى تىقىپ قويۇپتۇ ؟

— ئەلچىخانىغا تىنچ ـ ئامان يېتىپ بېرىۋالغاندىن كېيىن سىزگە كۆرسىتەي ، — دېدى سوفىي ئالدى تەرەپتىن كۆزىنى ئۈزمەي تۇرۇپ .

— ماڭا كۆرسىتەمسىز ؟ — دېدى لاندون هەيران بولغان هالدا ، — ئۇ بىر بۇيۇممىكەن ؟

سوفىي جاۋاب بەرمىدى .

— ئۇستىگە فرانسىيە پىيازگۈلىنىڭ رەسىمى بىلەن P.S دېگەن ئىككى هەرپ ئويۇلغان بىر نەرسە .

لاندون ئۆز قۇلىقىغا ئىشەنمەيلا قالدى .

«ئىشىمىز چوقۇم ئوڭۇشلۇق بولىدۇ» سوفىي ئىچىدە شۇنداق ئويلىغاچ رولنى ئوڭ تەرەپكە بۇراپ ، هەشەمەتلىك كىرىللون مېهمانسارىينىڭ ئالدىدىن ئۆتتى ـ دە ، پارىژنىڭ ئىككى تەرىپىنى بۇكىكىدە دەرەخلەر ئوراپ تۇرغان ئەلچىخانا رايونىغا كىردى . ئامېرىكا ئەلچىخانىسىغا بىر كىلومېتىردىن ئازراقلا ئارىلىق قالغانىدى . ئۇ شۇندىلا ئەركىن نەپەس ئېلىشقا باشلىدى .

سوفي بىر تەرەپتىن ماشىنا ھەيدىگەچ ، يەنە بىر تەرەپتىن يانچۇقىدىكى ھېلىقى ئاچقۇچ توغرۇلۇق ئويلاۋاتاتتى . نۇرغۇن يىللار ئىلگىرىكى ئاشۇ ئەسلىمە ، كرېست شەكىللىك ئاچقۇچ ۋە ئۇنىڭ ئۇستىگە ئويۇلغان گۈلنىڭ رەسىمى بىلەن P.S دېگەن ھەرپلەر ئۇنىڭ خىيال ئېكرانىدىن خۇددى كىنو لېنتىسىدەك ئۆتۈشكە باشلىدى .

شۇنچە يىللاردىن بېرى ، سوفي بۇ ئاچقۇچ توغرۇلۇق كۆپ ئويلىنىپ كەتمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن تېخنىكىلىق رازۋېدكا بۆلۈمىدىكى خىزمەت تەجرىبىسىگە ئاساسەن ، بۇنداق ئاچقۇچنى ياساشنىڭ ئانچە سىرلىق ئىش ئەمەس ئىكەنلىكىنى خېلى بۇرۇنلا بىلىپ بولغانىدى . ئۇ لازېرلىق پلاستماسسا ئاچقۇچ بولۇپ ، كۆپەيتىپ ياسۇالغىلى بولمايتتى . بۇنداق ئاچقۇچنىڭ قۇلۇپى مېخانىكىلىق ھەرىكەتلىنىش ئۇسۇلى بىلەن ئەمەس ، بەلكى ئېلېكترونلۇق كۆزنىڭ ئاچقۇچتىكى لازىر نۇرى بىلەن ياسالغان ئۇششاق تۆشۈكچىلەرنى تونۇيالىشىغا ئاساسەن ئېچىلاتتى .

سوفي بۇ ئاچقۇچ بىلەن نېمىنى ئاچقىلى بولىدىغانلىقىنى ئويلاپ يېتەلمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن بۇنىڭ جاۋابىنى لاندونىڭ چوقۇم ئېيتىپ بېرەلەيدىغانلىقىنى ھېس قىلدى . چۈنكى ، ئۇ ئاچقۇچنى كۆرمەي تۇرۇپلا ئۇنىڭ ئۇستىگە نېمىلەر ئويۇلغانلىقىنى دەپ بەرگەنىدى . كرېست شەكىللىك ئاچقۇچ دەستىسى بۇ ئاچقۇچنىڭ مەلۇم بىر خرىستىئان دىنى تەشكىلاتى بىلەن مۇناسىۋىتى بارلىقىدىن بېشارەت بېرىپ تۇراتتى ، لېكىن سوفىينىڭ بىلىشىچە ، ھېچقانداق چېركاۋ لازېرلىق پلاستماسسادىن ياسالغان بۇنداق ئاچقۇچنى ئىشلەتمەيتتى .

يەنە كېلىپ ، ئۇنىڭ بوۋىسىمۇ خرىستىئان ئەمەس ئىدى ...

ئۇنىڭ ئون يىل ئاۋۋال كۆرگەنلىرى بۇنىڭغا ئىسپات بولالايتتى . لېكىن ، ئۇنىڭغا بوۋىسىنىڭ ئەسلىي ماھىيىتىنى ئېچىپ بەرگەن ئاچقۇچ بۇ ئاچقۇچتىن كۆپ ئاددىي ئىدى .

ئۇ دې گول ئايروپورتىغا يېتىپ كەلگەن شۇ كۈنى چۈشتىن

كېيىن ، ھاۋا ناھايىتى ياخشى ئىدى . ئۇ بىر تاكسىنى كىرا قىلدى ۋە ئىچىدە «بوۋام مېنى كۆرۈپ چۆچۈپ كېتىدىغان بولدى ـ دە» دەپ ئويلىدى . چۈنكى ، ئۇ ئەنگلىيىدىكى ئاسپىرانتلار ئىنستىتۇتىدىن يازلىق دەم ئېلىشنى ئېلىپ ، ئۆيىگە بىرنەچچە كۈن بۇرۇن قايتقانىدى . شۇ تاپتا ئۇ ئۆزى يېڭىدىن ئۆگەنگەن شىفىر قوشۇش ئۇسۇلىنى بوۋىسىغا سۆزلەپ بېرىشكە ئالدىراپ كېتىۋاتاتتى .

ئۇ پارىژدىكى ئۆيىگە كەلگەن چاغدا بوۋىسى ئۆيدە يوق ئىدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ كەيپى بىراقلا ئۇچتى . «بوۋام مېنىڭ قايتىپ كېلىدىغىنىنى بىلمىگەچكە ، تېخىچە لوئۇرې سارىيىدا ئىشلەۋاتامدۇ يا ؟ لېكىن ، بۇگۈن يەكشەنبە تۇرسا ... » دەپ ئويلىدى ئۇ . چۈنكى ، بوۋىسى ئادەتتە شەنبە ـ يەكشەنبە كۈنلىرى ئىشلىمەيتتى . دەم ئېلىش كۈنلىرىدە ئۇ...

سوفىي مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى ـ دە ، ماشىنا ئىسكىلاتى تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى . دەرۋەقە ، بوۋىسىنىڭ ماشىنىسى يوق تۇراتتى . دەم ئېلىش كۈنلىرىدە ياكى سونۇئېپى پەقەت بىرلا جايغا — پارىژنىڭ شىمالىدىكى نورماندىيە ساھىلىغا جايلاشقان داچىسىغىلا باراتتى . لوندونىنىڭ قىستاڭچىلىق مۇھىتىدا بىرنەچچە ئاينى ئۆتكۈزگەن سوفىيمۇ ئازادە دېگىز ساھىلىدا ساپ ھاۋادىن ئەركىن نەپەس ئېلىپ بېقىشنى ئويلاپ تۇراتتى ، شۇڭا ئۇ قىلچە ئىككىلەنمەيلا ئاشۇ داچىغا بېرىش قارارىغا كەلدى . ئۇ ئەمدى كۈن ئولتۇراي دەۋاتقان مەزگىل بولغاچقا ، سوفىي دەرھال يولغا چىقىپ ، بوۋىسىنى بىر خۇش قىلىۋەتمەكچى بولدى ۋە بىر دوستىنىڭ ماشىنىسىنى ئارىيەتكە ئېلىپ شىمال تەرەپكە قاراپ ماڭدى . كۆلى بازىرىنىڭ يېنىدىكى تاغ يولى ۋە ئەتراپىتىكى كىچىك ـ كىچىك چوققىلارنى تۇن پەردىسى ئوراشقا باشلىغانىدى . ئۇ داچىغا سائەت ئوندىن ئاشقاندىراق يېتىپ بېرىپ ، دەرۋازىدىن ئۆدۈل كىرگەن پېتى ماشىنىنى داچىنىڭ ئىچكىرىسىگە قاراپ ھەيدىدى . دەرھالەر ئارىسىدىن ئۇنىڭغا تونۇش ئۆي ئېنىق كۆرۈنۈپ

تـۇراتتى . ئۇ قەدىمكى ئۇسلۇبتا تاغ باغرىدىكى ئورمانلىققا تاش بىلەن قوپۇرۇپ سېلىنغان كاتتا ئۆي ئىدى .

سوفي بايا «بوۋام بۇ چاغقىچە چوقۇم ئۇخلاپ قالدى» دەپ ئويلىغانىدى . ئەمما ، ئۆينىڭ چىراغلىرىنىڭ يېنىقلىق تۇرغانلىقىنى كـۆرۈپ بـەكـلا خـۇش بولۇپ كەتتى . ھايال ئۆتمەيلا ئۇنىڭ بۇ خـۇشاللىقىنىڭ ئورنىنى ھەيرانلىق تۇيغۇسى ئىگىلىدى ، چۈنكى داچىنىڭ ئالدىدىكى يولدا «بېنتز» ، «ئاۋدى» ، «روللس - رويس» دېگـەنـدەك بـىـرمـۇنـچـە داڭـلـىق ماركىلىق ماشىنىلار توختاپ كەتكەنىدى .

سـوفـي بۇ ماشىنىلارغا سەپسېلىپ قارىۋەتكەندىن كېيىن ، ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي كۈلۈپ كەتتى . «پاھ ، ماۋۇ بوۋامنى ، داڭلىق تەركىدۇنياچى تۇرۇپ ، قىلىپ يۈرگەن ئىشىنى !» ياك سونۇئېينى ئىسمى - جىسمىغا لايىق تەركىدۇنياچى دەپ كەتكىلىمۇ بولمايتتى . مانا ، ئۇ سوفىينىڭ چەت ئەلدە ئوقۇۋاتقان پۈرسىتىدىن پايدىلىنىپ بـۇ يـەردە كـېـچـىـلـىـك يـىـغـىلىش ئۆتكۈزۈۋېتىپتۇ ئەمەسمۇ ! مـاشـىـنـىلارنىڭ دەرىجىسىدىن قارىغاندا ، بۇگۈنكى بۇ يىغىلىشقا پارىژدىكى داڭلىق ئەربابلار كەلگەندەك قىلاتتى .

بوۋىسىنى تۇيۇقسىز خۇش قىلىۋېتىشكە ئالدىراپ كېتىۋاتقان سوفي دەرھال ئىشكنىڭ يېنىغا باردى . ئەمما ، ئالدى ئىشىك تاقاقلىق تۇراتتى . ئۇ ئىشكنى چېكىۋىدى ، ھېچقانداق ئەكس سادا بـولمىدى . ئۇ ھەيران بولغان ھالدا كەينى ئىشككە باردى ، ئۇ ئىشكىمۇ تاقاق ئىدى . ئىشكنى چېكىۋىدى ، ھېچكىم ئاچمىدى .

سوفي گاڭگىرىغان ھالدا قۇلىقىنى دىڭ تۇتۇپ ، ئەتراپتىكى ئاۋازلارغا دىققەت قىلىپ باقتى . نورماندىيە ساھىلىدىن كەلگەن سوغۇق شامالنىڭ تاغ جىلغىسىدا يېنىك ئىسقىرتقان ئاۋازدىن باشقا ھېچقانداق ئاۋاز يوق ئىدى .

مۇزىكىمۇ يوق .

پاراڭلاشقان ئاۋازمۇ يوق .

ئەتراپنى گۈرىستان جىمجىتلىقى باسقانىدى .

سوفي دەرھال ئۆينىڭ يان تەرىپىگە بېرىپ ، بىر دۆڭە ياغاچ - تاشنىڭ ئۈستىگە ئۆمىلەپ چىقتى - دە ، يۈزىنى مېھمانخانا ئۆينىڭ دېرىزىسىگە چاپلىدى ۋە ئۆز كۆزىگە ئىشەنمەيلا قالدى .

مېھمانخانىدا بىرمۇ ئادەم كۆرۈنمەيتتى !

پۈتكۈل بىرىنچى قەۋەت قۇيقۇرۇق ئىدى .

«بۇلار نەگە كەتكەندۇ ؟»

سوفىينىڭ يۈرىكى ئەنسىز سوقۇشقا باشلىدى . ئۇ ئوتۇنخانىغا يۈگۈرۈپ كىرىپ ، ئۇ يەردىكى مەشنىڭ ئاستىدىن بوۋىسى ئېھتىيات ئۈچۈن تىقىپ قويغان زاپاس ئاچقۇچنى ئالدى - دە ، ئالدى ئىشىكنى ئېچىپ ئۆينىڭ ئىچىگە كىردى . ئۇ مېھمانخانىغا كىرگەن چاغدا ، بىخەتەرلىك سىستېمىسى ئورنىتىلغان كونترول تاختىسىدىكى قىزىل چىراغ لىپ - لىپ قىلىپ يېنىشقا باشلىدى — بۇ «ئون سېكۇنت ئىچىدە توغرا مەخپىي نومۇرنى كىرگۈزۈڭ» دېگەن ئاگاھلاندۇرۇش چىرىغى ئىدى ، ئەگەر كەلگۈچى ئۇ توغرا مەخپىي نومۇرنى ئون سېكۇنت ئىچىدە كىرگۈزەلمىسە ، بىخەتەرلىك سىگنالى شۇ ھامان ياڭراپ كېتەتتى .

«كېچىلىك ئولتۇرۇشقىمۇ بىخەتەرلىك سىستېمىسىنى ئېچىپ قويغىنى نېمىسىدۇ ؟»

سوفي دەرھال مەخپىي نومۇرنى كىرگۈزۈپ ، بىخەتەرلىك سىگنالىنىڭ ياڭراپ كېتىشىنىڭ ئالدىنى ئالدى .

سوفىي يەنە ئىچىگىرەك مېڭىپ ، ئاستى - ئۈستۈنكى قەۋەتلەرنىڭ ھېچقايسىسىدا ئادەم يوقلۇقىنى سەزدى ، ئاندىن مېھمانخانىغا قايتىپ چىقىپ ، بۇنىڭ زادى قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى ئويلاپ تۇرۇپ كەتتى .

دەل شۇ چاغدا ئۇ بىر ئاۋازنى ئاڭلىغاندەك بولدى .

ناھايىتى تۇتۇق بۇ ئاۋاز ئۇنىڭ پۈتىنىڭ ئاستىدىن كېلىۋاتقاندەك قىلاتتى . ھېچنېمىنى چۈشىنەلمەي قالغان سوفي پولغا دۈم يېتىپ ، قۇلىقىنى چىڭ چاپلىدى . توغرا ، ئاۋاز دەل ئاستى تەرەپتىن ئاڭلىنىۋاتاتتى . بىرى ناخشا ئېيتىۋاتامدۇ ياكى ...

قەسىدە ئوقۇۋاتامدۇ ؟ سوفىي سەل قورقۇپ قالدى . بۇ داڭدا يەر ئاستى ئۆيى يوقلۇقىنى يادىغا ئالغان چېغىدا ئۇنى تېخىمۇ قورقۇنچ باستى .

«ئىشقىلىپ ، مەن بۇ يەردە يەر ئاستى ئۆيى دېگەننى كۆرۈپ باقمىغان . »

ئۇ مېھمانخانىنىڭ ھەممە يېرىگە بىر قۇر سەپسېلىپ چىقتى ۋە ئۇدۇلىدىكى تامغا ئېسىقلىق تۇرغان گىلەمگە ئالاھىدە دىققەت قىلىپ قالدى — بوۋىسى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان بۇ كونا گىلەم ئەسلىي مەش بار تامغا ئېسىقلىق ئىدى ، ئەمما ھازىر ئۇ بىر چەتكە قايرىۋېتىلگەن بولۇپ ، كەينىدىكى تام مانا مەن دەپلا كۆرۈنۈپ قالغانىدى .

سوفىي ئۇ ياغاچ تامنىڭ يېنىغا بېرىۋىدى ، ھېلىقى ئالىتاغىل ئاۋاز تېخىمۇ ئېنىق ئاڭلاندى . ئۇ بىردەم ھاڭۋېقىپ تۇرۇپ كەتكەندىن كېيىن ، قۇلىقىنى تامغا ياقتى . ناخشا ئاۋازى ناھايىتى ئېنىق ئاڭلىنىۋاتاتتى . ئىچىدىكىلەر قەسىدە ئوقۇۋاتقانىدەك قىلاتتى... ئەمما سوفىي تېكستنى تازا ئېنىق ئاڭلىيالمىدى .

«بۇ تامنىڭ كەينىدە يەنە بىر ئۆي بار ئىكەن - دە ! »

ئۇ تامنى سىلاشتۇرۇپ يۇرۇپ ، ناھايىتى ئەپچىللىك بىلەن ياسالغان بىر تۇتقۇچنى بايقاپ قالدى . «سىيرىلما ئىشىك ! » ئۇنىڭ يۇرىكى دۇپۇلدەپ سوقۇپ كەتتى ھەمدە تۇتقۇچنى ئاستا ئوڭ تەرەپكە تارتتى . قېلىن ئىشىك ھېچقانداق ئاۋاز چىقارمايلا ئېچىلىپ كەتتى . ناخشا ئاۋازى دەل شۇنىڭ ئىچىدىكى قاراڭغۇلۇقتىن ئاڭلىنىۋاتاتتى .

سوفىي ئىچىگە كىرىپ ، تاش بىلەن تۆۋەنگە قارىتىپ ياسالغان پەلەمپەينىڭ ئالدىغا كەلدى . ئۇ كىچىك ۋاقىتدا دائىم مۇشۇ داڭغا كېلىپ ئويناياتتى ، ئەمما بۇنداق بىر مەخپىي پەلەمپەي بارلىقىنى ئەزەلدىن بىلمەيتتى !

ئۇ پەلەمپەينى ئاۋايلاپ دەسسىگىنىچە تۆۋەنگە قاراپ ماڭدى . يەر ئاستىدا ھاۋا ئىنتايىن سالقىن ئىدى ، ناخشا ئاۋازى تېخىمۇ

ئېنىق ئاڭلىنىۋاتاتتى . ئۇ ناخشىنى بىر ئەر بىلەن بىر ئايالنىڭ قوشۇلۇپ ئېيتىۋاتقانلىقىنى سوفىي شۇ چاغدىلا پەرق قىلالىدى . ئەڭ ئاخىرقى پەلەمپەيگە يېقىنلا جايدا لاۋۇلداپ يېنىۋاتقان گۈلخانىنىڭ يورۇقى كۆرۈنۈپ تۇراتتى . ئۇ دېمىنى ئىچىگە يۇتۇپ ، يەنە بىرنەچچە پەلەمپەي تۆۋەنلىدى ـ دە ، بوينىنى سوزۇپ ، گۈلخان يېنىۋاتقان تەرەپكە قارىدى . شۇ چاغدىلا ئۇ ھەممىنى ئېنىق كۆردى .

يەر ئاستى ئۆيى ئەمەلىيەتتە تاغ باغرىدىكى قورام تاشلارنى چىقىرىپ تاشلاش ئارقىلىق ياسالغان بىر ئۆڭكۈر بولۇپ ، ئۇنىڭ ئىچىنى تام تەرەپتىكى گۈلخان يورۇتۇپ تۇراتتى . ئوتتۇزغا يېقىن ئادەم ئۇنىڭ ئىچىدە چەمبەرسىمان ھالەتتە قاتار تىزىلىپ تۇراتتى . «مەن چۈش كۆرۈۋاتامدىم نېمە ؟ — دەپ پىچىرلىدى سوفىي ئۆز ـ ئۆزىگە — ئەجەبا ، مەن چۈش كۆرۈۋاتمايدىغاندىمەن ـ ھە ؟ »

ئۆڭكۈردىكى ئادەملەرنىڭ ھەممىسى يۈزىگە نىقاب تاقىۋالغان بولۇپ ، ئاياللارنىڭ نىقابى ئاق رەڭلىك ، ئەرلەرنىڭ قارا رەڭلىك ئىدى . ئاياللار ئۇچىسىغا ئاق رەڭلىك يېپىنچا ئارتقان ، پۇتىغا سېرىق رەڭلىك ئاياغ كىيگەن ، قوللىرىدا پارقىراپ تۇرغان مەرۋايىتلار ، ئەرلەر بولسا قارا رەڭلىك چاپان ۋە كالتە ئىشتان كىيىۋالغانىدى . شۇ تۇرقىدا ئۇلارنى بەئەينى شاھمات تاختىسىدىكى ئۇرۇقلارغا ئوخشىتىشقا بولاتتى . ئۇلار ئالدى ـ كەينىگە توختىماي ھەركەتلىنىپ ، ئوتتۇرىدىكى مەلۇم بىر نەرسىگە چوڭقۇر ھۆرمەت بىلەن تىكىلگىنىچە قەسىدە ئوقۇۋاتاتتى ··· . سوفىي ئۇ نەرسىنىڭ نېمىلىكىنى پەقەتلا كۆرەلمىدى .

قەسىدە دەسلىپىدە ئاستا ھەم رىتىملىق ئوقۇلۇپ ، بارا ـ بارا كۈچەيدى ، رىتىممۇ تېزلىشىپ كەتتى . ئارىلىقتا ھەممىسى ئالدىغا بىرقەدەم چامداپ ، يەرگە يۆكۈندى . ئەنە شۇ چاغدىلا سوفىي ئۇلار باش ئۇرۇۋاتقان نەرسىنىڭ نېمىلىكىنى كۆرۈۋالدى ۋە چۆچۈگىنىدىن كەينىگە ئۇچۇپ كەتكىلى تاسلا قالدى . ئۇ مەنزىرە

شۇ دەقىقىنىڭ ئۆزىدىلا ئۇنىڭ كاللىسىغا مەڭگۈلۈك خاتىرە بولۇپ ئورناپ كەتتى. ئۇ كۆڭلى قاتتىق ئېلىشقان ھالدا ئورنىدىن تۇرۇپ، قولى بىلەن تامنى تىرەپ ماڭغىنىچە پەلەمپەيدىن ئۈستىگە چىقتى. سىيرىلما ئىشىكنى يېپىۋەتكەندىن كېيىن داچىدىن چىقىپ، كۆزلىرىدىن تارام - تارام ياش تۆككەن ھالدا ماشىنىنى ھەيدەپ پارىژغا قايتتى.

شۇ كۈنى كەچتە ئۇ ئۆز غايىسىنى بوۋىسى ۋەيران قىلىۋەتكەنىدەك تۇيغۇغا كەپقالدى. نەرسە - كېرەكلىرىنى يىغىشتۇرۇپ، «مەن ئۇ يەرگە باردىم. ئەمدى مېنى ئىزدىمەڭ» دېگەن خەتلەر يېزىلغان قەغەزنى تاماق شىرەسىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ قويدى - دە، ئۆيدىن چىقىپ كەتتى.

داچىدىكى ئوتۇنخانىدىن ئالغان ھېلىقى زاپاس ئاچقۇچنىمۇ قەغەزنىڭ يېنىغا قويۇپ قويدى.

— سوفىي! — لاندونىڭ ئاۋازى ئۇنىڭ خىياللىرىنى ئۈزۈۋەتتى، — توختاڭ! ماشىنىنى توختىتىڭ!

سوفىي شۇ چاغدا ئېسىگە كەلدى ۋە دەرھال تورمۇزنى دەسسەپ، ماشىنىنى توختاتتى:

— نېمە بولدى؟ نېمە ئىش بولدى؟

لاندون ئۇنىڭغا ئالدى تەرەپنى ئىشارەت قىلدى.

سوفىي ئۇدۇلىغا شۇنداقلا قاردى - دە، لاسسىدە بولۇپ قالدى. ئۇلاردىن يۈز ياردچە يىراقلىقتىكى تۆت كوچا ئېغىزىنى بىرنەچچە ساقچى ماشىنىسى توسۇۋالغان بولۇپ، ئۇلارنىڭ مەقسىتىنىڭ نېمە ئىكەنلىكىنى بىرلا قاراپ بىلىۋالغىلى بولاتتى. ئۇلار گابرىئېل كوچىسىنى ئاللىبۇرۇن قامال قىلىپ بولغانىدى!

— قارىغاندا، بۇگۈن ئەلچىخانىغا كىرىپ بوپتۇق - دە! — دېدى لاندون چىرايى تاتارغان ھالدا.

كوچىنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى ساقچىلار دەل مۇشۇ تەرەپكە قاراپ

تۇراتتى . تېز سۈرئەتتە كېلىۋاتقان بۇ ماشىنىنىڭ تۈيۈقسىز توختاپ قېلىشى ئۇلارنى گۇمانلاندۇرماي قالمايتتى .

«بولدى ، سوفي . ئەمدى ماشىنىنى كەينىگە ياندۇرۇڭ . »

سوفي ماشىنىنى كەينىگە ياندۇرۇپ ، ئاندىن بىر ئايلاندۇردى - دە ، ماشىنىنىڭ ئالدىنى بابا كەلگەن يولغا توغرىلىدى . ئۇ ماشىنىنى ئەمدىلا قوزغىتىشىغا ، كەينى تەرەپتىكى ساقچى ماشىنىلىرىنىڭمۇ جىددىي سىگنال ياڭراتقىنىچە قوزغالغان ئاۋازىنى ئاڭلىدى .

— ئۆلگۈرلەر ، — سوفي مايي كلاپانىنى كۈچەپ دەسسىدى .

ئوتتۇز ئۇچىنچى باب

سوفىي «شەھەر پەرىشتىسى» ئەلچىخانا رايونىدىن تېزلىكتە ئايرىلىپ ، بىر پىيادىلەر يولىغا ئېتىلىپ چىقتى ، ئاندىن ئوڭغا بۇرۇلۇپ ، يەنى چامپى ـ ئېلىسىس كوچىسىغا كىردى .

مۇشتۇملىرىنى چىڭ تۇگۇپ ئولتۇرغان لاندون «ساقچىلار يەنە قوغلاپ كېلىۋاتامدۇ ـ يوق» دېگەن خىيال بىلەن كەينىگە بۇرۇلۇپ قاراپ باقتى . شۇ ئارىلىقتا ئۇ «ئىشقىلىپ ، مەن قاچايلى دېمىگەن» دەپ ئويلاپ قالدى ھەمدە «ئەمەلىيەتتىمۇ شۇنداققۇ» دەپ ئۆز ـ ئۆزىگە تەسەللى بەردى . سوفىي ئۇنىڭ يانچۇقىغا سېلىپ قويۇلغان يەر شارى سۈنئىي ھەمراھى ئارقىلىق ئىز قوغلاش ئەسۋابىنى ھاجەتخانا دېرىزىسىدىن سىرتقا تاشلىۋەتكەندىلا ئۇنىڭ ئۇچۇن قارار چىقىرىپ بولغانىدى . شۇ تاپتا ئۇلار چامپى ـ ئېلىسىس كوچىسىدا ئەلچىخانا رايونىدىن تېز سۈرئەتتە يىراقلاپ كېتىۋاتاتتى . لاندون ئۆزىنىڭ بايا «كۆرگەزمىخانىغا قايتايلى» دېگەن قارارىنىڭ ئىشنى تېخىمۇ بۇزغانلىقىنى ھېس قىلىپ قالدى . سوفىي ھازىرغۇ ساقچىلارنى ئازدۇرۇۋەتتى ، ئەمما بۇنداق تەلەيىنىڭ ئۇلارغا نېسىپ بولۇۋېرىشى مۇمكىنمۇ ؟

سوفىي بىر قولىدا رولنى باشقۇرغاچ ، يەنە بىر قولىنى يانچۇقىغا سېلىپ ھېلىقى ئاچقۇچنى ئالدى ـ دە ، لاندونغا بەردى :

— لاندون ، بۇنى كۆرۈپ بېقىڭ . بۇۋام ھېلىقى رەسىمنىڭ كەينىگە تىقىپ قويغان نەرسە مۇشۇ شۇ .

لاندون ئاچقۇچنى دەرھال قولىغا ئېلىپ سىنچىلاپ قاراپ كەتتى . كرېست شەكىللىك بۇ ئاچقۇچ خېلىلا ئېغىر ئىدى . لاندون

ئۆزىنى گويا قەبرە ئالدىغا سانجىپ قويىدىغان كىچىك بىر كرېستنى تۇتۇپ تۇرغاندەكلا ھېس قىلىپ قالدى . ئەمما ، ئۇنىڭ ئۈچ قىرلىق شەكىللىدە ئىكەنلىكى ، يۇز تەرىپىدە نۇرغۇن ئۇششاق تۆشۈكچىلەرنىڭ بارلىقى ئۇنىڭ دىققىتىنى تارتتى .

— بۇ لازېرلىق پلاستماسسا ئاچقۇچ ، — دەپ چۈشەندۈردى سوفىي ئۇنىڭغا ، — ئېلېكترونلۇق كۆز بىلەن ئۇنىڭ ئۇششاق تۆشۈكچىلىرىدىكى ئۈچۈرلارنى ئوقۇغىلى بولىدۇ .

«ئاچقۇچ ؟» لاندون بۇنداق ئاچقۇچنى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغانىدى .

— يەنە بىر تەرىپىگە قارا ، — دېدى سوفىي ماشىننى يەنە بىر كوچىغا بۇراپ ھەيدىگەچ .

لاندون ئاچقۇچنى ئۆرۈپ ، ئۇنىڭ دەستىسىدىكى فرانسىيە پىيازگۈلىنىڭ رەسمى بىلەن P.S دېگەن ھەرپلەرنى كۆردى - دە ، ھەيران قالدى .

— سوفىي ، — دېدى ئۇ ، — مانا مەن دېگەن ھېلىقى رەسىم ، بۇ دەل زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بەلگىسى .

سوفىي بېشىنى لىڭشىتتى :

— مەن سىزگە بۇ ئاچقۇچنى بۇرۇن كۆرگەنلىكىمنى دەپ بەرگەنغۇ . بۇۋام ماڭا بۇ توغرۇلۇق ئىككىنچى ئېغىز ئاچماسلىقنى تاپىلىغانىدى .

لاندون قولىدىكى بۇ غەلىتە ئاچقۇچتىن كۆزىنى ئۈزمەي ئولتۇرۇپ كەتتى . يۈرىكى تېخىنكا بىلەن ياسالغان ، ئۇستىگە قەدىمكى سىمۇوللۇق بەلگە ئويۇلغان بۇ ئاچقۇچنى ھەقىقەتەنمۇ قەدىمىي مەدەنىيەت بىلەن ھازىرقى زامان تېخنىكىسىنىڭ ئاجايىپ بىرىكمىسى دېيىشكە بولاتتى .

— ئۇ بۇنىڭ بىر قۇتىنىڭ ئاچقۇچى ئىكەنلىكىنى ، ئۇ قۇتىدا ئۆزىنىڭ نۇرغۇن مەخپىيەتلىكىنىڭ بارلىقىنى دەپ بەرگەنىدى ، — دېدى سوفىي .

«ياكى سونۇئېيەك ئادەمنىڭ يەنە قانداق مەخپىيەتلىكلىرى

باردۇ ؟ » لاندون شۇنداق ئويلاۋېتىپ ئىختىيارسىز شۇركىنىپ كەتتى . بىر قەدىمكى دىنىي جەمئىيەتنىڭ مۇشۇنداق زامانىۋى ئاچقۇچنى ئىشلەتكەنلىكىگە ئۇنىڭ پەقەتلا ئەقلى يەتمەيۋاتاتتى . ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشتىكى مەقسىتىنىڭ پەقەت بىر مەخپىيەتلىكنى — غايەت زور تەھدىت كۈچىگە ئىگە بىر مەخپىيەتلىكنى ساقلاش ئۈچۈنلا ئىكەنلىكىنى ئۇ ئوبدان بىلەتتى . «ئەجەبا ، بۇ ئاچقۇچ شۇنىڭ بىلەن مۇناسىۋەتلىكمىدۇ ؟ » دەپ ئويلىدى لاندون ۋە سوفىيدىن سورىدى :

— بۇ ئاچقۇچ بىلەن نېمىنى ئاچقىلى بولىدىغانلىقىنى بىلەمسىز ؟

— سىزنى بىلەمدىكىن دېگەن ئۇمىدتىمەن ، — دېدى سوفىي پەرىشان ھالدا .

لاندون ئارتۇق گەپ قىلماي ، قولىدىكى ئاچقۇچقا قاراپ ئولتۇردى .

— ئۇ خرىستىئان دىنى بىلەن مۇناسىۋەتلىكتەك قىلىدۇ ، — دېدى سوفىي ئۇلاپلا .

راست شۇنداق ياكى ئەمەسلىكىگە لاندون دەرھال ھۆكۈم قىلالمىدى . چۈنكى ، بۇ ئاچقۇچنىڭ دەستىسى خرىستىئان دىنىدىكى ئەنئەنىۋى كرېست شەكىلدە ئەمەس ، بەلكى چاسىسمان كرېست شەكىلدە ياسالغان بولۇپ ، بۇ خىل چاسا كرېست خرىستىئان دىنىدىن بىرمىڭ بەش يۈز يىل ئىلگىرىلا بارلىققا كەلگەنىدى . خرىستىئان دىنىدىكى ئەنئەنىۋى كرېست بەلگىسى رىمدىكى بىر خىل جازا قورالى ئاساسىدا بارلىققا كەلگەن بولسا ، چاسا كرېست بەلگىسىنىڭ ئۇنداق جازا قورالى بىلەن قىلچە ئالاقىسى يوق ئىدى . نۇرغۇن خرىستىئانلارنىڭ «كرېست» دېگەن سۆزنىڭ ئىنگلىزچە ئاتىلىشىدا زۇلمەتلىك بىر تارىخنىڭ ئىپادىلىنىدىغانلىقىنى بىلمەيدىغانلىقىدىن لاندون ھەمىشە ھەيران قالاتتى : ئىنگلىزچىدىكى كروس «cross» ، كرۇسفىكس «crucifix» دېگەن سۆزلەر لاتىن تىلىدىكى «cruciare» دېگەن سۆزدىن كەلگەن

بولۇپ ، بۇ سۆز «دەھشەتلىك جازا» ، «قىيناش» دېگەندەك مەنىلەرنى بىلدۈرەتتى .

— سوفي ، — دېدى لاندون ، — مېنىڭ بايقىشىمچە ، بۇ خىل چاسا شەكىللىك كرېست بەلگىسى «تىنچلىق»قا سىمۋول قىلىنىدۇ . ئۇنىڭ شەكلى قەدىمكى جازا قوراللىرىغا پەقەتلا ئوخشىمايدۇ . ئۇنىڭدا ئەرلەر بىلەن ئاياللار ئوتتۇرىسىدىكى تەبىئىي بىرىكىش دېگەن يوشۇرۇن مەنە بار . بۇ سىمۋوللۇق مەنە ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئىدىيىسى بىلەن ئوخشاش .

سوفي تاقەتسىزلەنگەن ھالدا ئۇنىڭغا لەپپىدە بىر قاراپ قويۇپ سورىدى :

— ئۇنىڭ بىلەن نېمىنى ئاچقىلى بولىدىغانلىقىنى سىزمۇ بىلەلمىدىڭىزمۇ ؟

لاندون قوشۇمىسىنى تۇردى :

— پەقەتلا بىلەلمىدىم .

— ئەمىسە ماشىنىنى دەرھال توختىتاي ، — دېدى سوفي ماشىنىنىڭ يان ئەينىكىدىن كەينى تەرەپكە بىر قارىۋېتىپ ، — بىز بىرەر يەرنى تېپىپ ، بۇ ئاچقۇچ بىلەن زادى نېمىنى ئاچقىلى بولىدىغانلىقىنى ئوبدان بىر ئويلىنىپ باقايلى .

لاندوننىڭ شۇ تاپتا لىئىس مېھمانسارىيىسىدىكى ئازادە ياتقىغا كەتكۈسى بار ئىدى . ئەمما ، ئۇنداق قىلسا ھەرگىز بولمايتتى .

— فرانسىيەدە تۇرۇشلۇق ئامېرىكا ئوقۇغۇچىلىرىنى كۈتۈۋالغۇچىلار بىلەن ئالاقىلىشىپ باقامدۇق ؟ — دېدى ئۇ .

— ئۇنداق قىلساق ناھايىتى ئاسانلا ئاشكارىلىنىپ قالىمىز ، فاچى ئۇلارنىمۇ ئىزدىمەي قالمايدۇ .

— سىزنىڭ تونۇشلىرىڭىزغۇ باردۇ ؟ سىز مۇشۇ يەرلىك تۇرسىڭىز .

— فاچى مېنىڭ تېلېفون ۋە ئېلېكترونلۇق پوچتا يوللانما خاتىرەمگە ئاساسەن ھەممە تونۇشلىرىم بىلەن ئالاقىلىشىش مۇمكىن . ئۇلارنىڭ ھەممىسى فاچىنىڭ گېپىنى ئاڭلايدۇ .

مېھمانسارايغا بارساقمۇ بولمايدۇ ، چۈنكى ئۇلارغا كىملىكىنى كۆرسىتىدىغان گەپ .

لاندون ئىچىدە يەنە بىر قېتىم «بۇنداق يۈرگەندىن ، مېنى فاچى بايىلا لوئۇرې ساريىنىڭ ئىچىدە تۇتۇۋالسا بوپتىكەن» دەپ ئويلاپ قالدى ھەمدە مۇنداق دېدى :

— ئەمىسە ئەلچىخانىغا تېلېفون بېرەيلى . مەن ئۇلارغا ئەھۋالنى چۈشەندۈرەي ، ئۇلار ئادەم ئەۋەتىپ بىزنى ئەكەتسۇن .

— بىزنى ئەكەتسۇن ؟

سوفىي بۇرۇلۇپ لاندونغا قارىدى ، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن «سارىڭ بولدىڭىزمۇ نېمە ؟» دېگەندەك مەنە چىقىپ تۇراتتى .

— تولا چۈش كۆرمەڭ ، لاندون . ئەلچىخانا‌ئىلارنىڭ ئۆز رايونىدىن باشقا يەردە ھېچقانداق ئەدلىيە ھوقۇقى يوق . ئۇلارنىڭ ئادەم ئەۋەتكىنى ئەمەلىيەتتە فرانسىيە ھۆكۈمىتىگە ياردەملىشىپ بىزنى تۇتۇشۇپ بەرگەنلىكى بولىدۇ . شۇڭا ، بۇ بەك خەتەرلىك . ئەگەر سىز ئەلچىخانىنىڭ ئىچىگە كىرىۋېلىپ ۋاقىتلىق پاناھ تىلىگەن بولسىڭىز ئۇنىڭ يولى باشقا ئىدى . لېكىن ، ھازىرقى ئەھۋالدا ئۇلارنى فرانسىيىنىڭ قانۇنى بىلەن قارشىلىشىشقا ئۇندىسىڭىز قامىلىشامدۇ ؟ — سوفىي بېشىنى چايقىدى ، — ئەگەر سىز شۇ تاپتا ئەلچىخانىغا تېلېفون بەرسىڭىز ، ئۇلار سىزنى تېخىمۇ زور زىيانداردىن ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن «فاچىغا ئۆزىڭىزنى مەلۇم قىلىڭ» دەيدۇ . ئاندىن دىپلوماتىيە يولى ئارقىلىق سىزنى ئادىل ھۆكۈمگە ئېرىشتۈرۈشكە كاپالەت بېرىدۇ ، — ئۇ چامپى ـ ئېلىسىس كوچىسىدىكى مودا كىيىم دۇكانلىرىغا لەپىدە بىر قارىۋەتتى ، — يېنىڭىزدا قانچىلىك نەق پۇل بار ؟

لاندون ھەمىيىنىغا قاراپ باقتى :

— يۈز دوللار ، يەنە ئازراق ياۋرومۇ بارئىكەن . نېمە بولدى ؟

— ئامانەت كارتىڭىز بارمىكەن ؟

— ئەلۋەتتە بار .

سوفىي ماشىنىنىڭ سۈرئىتىنى تېزلەتتى ، لاندون ئۇنىڭ

كاللىسىدا يەنە بىر پىلاننىڭ تۇزۇلۇۋاتقانلىقىنى قىياس قىلىپ بولدى . ئۇلارنىڭ ئالدىدىكى يول تۇگەپ قالغان بولۇپ ، چامپى - ئېلىسىس كوچىسىنىڭ بۇ بېشىدا ئەينى يىلى ناپولېئون ئۆزىنىڭ ئۇرۇشتىكى غەلىبىسىنى كۆز - كۆز قىلىش ئۈچۈن ياساتقان بىر يۇز ئاتمىش تۆت ئىنگلىز چىسى ئېگىزلىكتىكى ئەگمە قۇرۇلۇش — زەپەر دەرۋازىسى بار ئىدى . ئۇنى فرانسىيىدىكى ئەڭ چوڭ ئايلانما تاشيول ئوراپ تۇراتتى .

ئايلانما يولغا كەلگەندە ، سوفىي ماشىنىنىڭ يان ئەينىكىدىن يەنە كەينى تەرەپكە بىر قاراپ قويدى ۋە :

— ئۇلارنى ھازىرچە ئازدۇرۇۋەتتۇق . لېكىن ، مۇشۇ ماشىنىدا ئولتۇرۇۋېرىدىغانلا بولساق ، بەش مىنۇتقا قالماي ئۇلار بىزنى يەنە تېپىۋالىدۇ ، — دېدى .

«ئەمىسە ماشىنىدىن بىرنى ئوغرىلايلى ، — دەپ ئويلىدى لاندون ، — بەربىر جىنايەتچىگە ئايلىنىپ بولدۇق» .

سوفىي ماي كلاپانىنى دەسسەپ ، ماشىنىنى ئايلانما تاشيولغا قاراپ ھەيدىدى :

— ماڭا ئىشىنىڭ .

لاندون ئۇنىڭ بۇ گېپىگە ھېچقانداق ئىنكاس قايتۇرمىدى . ئۇ ھېلىمۇ سوفىيغا ئىشەنگەچكە ، مۇشۇنچىۋالا ئاۋارىچىلىكنى تارتىۋاتاتتى . ئۇ چاپىنىنىڭ ياقىسىنى كۆتۈرۈپ ، سائىتىگە قاراپ قويدى ، نەپس ياسالغان «مىكى» ماركىلىق بۇ قىممەت باھالىق سائەتنى ئۇ ئون ياشقا كىرگەن كۈنى دادىسى بىلەن ئاپىسى سوۋغات قىلغان بولۇپ ، كىچىك بالىلارنىڭ ئويۇنچۇق سائىتىگىلا ئوخشايتتى . ئەمما ، بالىلىق دەۋرىنى مەڭگۈ ئېسىگە سېلىپ تۇرىدىغان بۇ سائەتنى لاندون تا ھازىرغىچە يېنىدىن ئايرىماي تاقاپ كېلىۋاتاتتى . شۇ تاپتا ، سائەت يۈزىدىكى قىزىقچى چاشقان مىكىنىڭ سۇرىتى «سەھەر سائەت ئىككىدىن ئەللىك بىر مىنۇت ئۆتتى» دېگەننى كۆرسىتىپ تۇراتتى .

— سائىتىڭىز ئۆزگىچە ئىكەن ، — دېدى سوفىي ماشىنىنى

ئالدىدىكى ئەگمىدىن ئايلاندۇرغاچ .

— سۆزلەپ كەلسەك گەپ ئۇزۇن ، — دېدى لاندون چاپىنىنىڭ ياقىسىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ قويۇپ .

— شۇنداقتەك قىلىدۇ ، — دېدى سوفىي كۇلۇپ تۇرۇپ . ماشىنا داۋاملىق شىمال تەرەپكە مېڭىپ ، شەھەر مەركىزىدىن خېلىلا يىراقلاپ كەتتى . ئۇلار ئىككى تۆت كوچا ئېغىزىدىن ئۆتۈپ ، ئۇچىنچى تۆت كوچا ئېغىزىغا كەلگەندە ، سوفىي ماشىنىنى دەرھال ئوڭغا ئايلاندۇرۇپ ، مېلشوب يولىغا چىقتى . ئۇلار شۇ تاپتا يېشىللىق بىلەن پۈركەنگەن ئەلچىخانا رايونىدىن ئايرىلىپ ، چىراغلىرى ئانچە كۆپ بولمىغان سانائەت رايونىغا كىرگەنىدى . سوفىي ماشىنىنى ئۇشتۇمتۇتلا سولغا بۇرىدى ، بىرنەچچە مىنۇتتىن كېيىن ، لاندون ئۆزلىرىنىڭ نەگە كېتىۋاتقانلىقىنى ئاندىن پەرق ئېتەلىدى .

ساينت لازار ۋوگزالى .

ئۇلارنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى ئايروپىلان ئىسكىلاتى بىلەن غايەت زور ئەينەك پارىنكىنىڭ بىرىكمىسىگىلا ئوخشايدىغان ۋوگزال تېخى بايىلا پويىزدىن چۈشكەن يولۇچىلار بىلەن توشۇپ كەتكەنىدى . ياۋروپادىكى ۋوگزاللار ئادەتتە كېچە - كۈندۈز ئوچۇق تۇراتتى . ۋوگزالنىڭ چىقىش ئېغىزىدا مېھمانلارنى ساقلاپ تۇرغان تاكسىلارمۇ نۇرغۇن ئىدى . ئۇششاق تىجارەتچىلەر ھارۋىلىرىنى ئۇياقتىن - بۇياققا ئىتتىرگىنىچە ساندۇچ ۋە مىنېرال سۇ سېتىۋاتاتتى . پويىزدىن چوڭلار كۆتۈرۈپ چۈشكەن بالىلار گويا بۇ شەھەرنى مەڭگۈ ئېسىدە تۇتۇۋالماقچى بولۇۋاتقاندەك كۆزلىرىنى يوغان ئېچىپ ئەتراپقا تويماي قارايتتى . يول ئېغىزىدا بىرنەچچە ساقچى يولۇچىلارغا ئۇلار بارماقچى بولغان تەرەپنى كۆرسىتىپ بېرىش بىلەن ئالدىراش يۈرەتتى .

كوچىنىڭ ئۇدۇلىدا ماشىنا توختاتقۇدەك كەڭ جاي بار بولسىمۇ ، لېكىن سوفىي «شەھەر پەرىشتىسى»نى ھېلىقى تاكسىلارنىڭ كەينىگىلا ئاپىرىپ توختاتتى ۋە لاندوننىڭ گەپ

سورىشىنى كۆتمەيلا ماشىنىدىن چۈشتى . ئاندىن تېز - تېز چامدىغىنىچە بىر تاكسىنىڭ يېنىغا بېرىپ ، ئۇنىڭ شوپۇرىغا نېمىلەرنىدۇر دېگىلى تۇردى .

لاندون ماشىنىدىن چۈشكەندە ، سوفىينىڭ بىر تۇتام پۇلنى ھېلىقى تاكسىنىڭ شوپۇرىغا بەرگەنلىكىنى ، شوپۇرنىڭ دەرھال بېشىنى لىڭشىتقانلىقىنى كۆردى . ئۇنى ھەممىدىن بەك ھەيران قالدۇرغىنى ئۇ شوپۇرنىڭ ئىككىيلەننى ئالمايلا ماشىنىنى ھەيدەپ كېتىپ قالغىنى بولدى .

— بۇ قانداق گەپ ؟ — دەپ سورىدى لاندون سوفىينىڭ يېنىغا بېرىپ . بۇ چاغدا ئۇ ماشىنا ئۇلارنىڭ كۆزىدىن ئاللىبۇرۇن غايىب بولغانىدى .

سوفىي بۇرۇلۇپ ، ژوگزالنىڭ كىرىش ئېغىزى تەرەپكە قاراپ ماڭدى .

— يۈرۈڭ ، بىز ئىككى بىلەت ئېلىپ ، كېيىنكى نۆۋەتلىك پويىزغا ئولتۇرۇپ پارىژدىن كېتەيلى .

لاندون ئىتتىك چامدىغىنىچە ئۇنىڭغا يېتىشىۋالدى . ئۇلارنىڭ بايىقى كىچىك دائىرىدىكى قېچىش ھەرىكىتى مانا ئەمدىلىكتە بىراقلا پارىژدىن قېچىشقا ئۆزگەرگەنىدى . بۇ پىلان لاندونغا بارغانسېرى ياقماي قالدى .

ئوتتۇز تۆتىنچى باب

لىئورنادو داۋىنچى ئايرودرومغا ئارىنگاروسانى كۈتۈۋالغىلى چىققان شوپۇرنىڭ ھەيدەپ كەلگىنى دىققەتتىن ئانچە بەك تارتىپ كەتمەيدىغان «فىئات» ماركىلىق قارا پىكاپ ئىدى . ئۇنى كۆرۈپ ، ئارىنگاروسانىڭ يادىغا بۇرۇنقى ئىشلار يېتىپ قالدى . ئىلگىرى ، ۋاتىكاندىكى ماشىنىلارنىڭ ھەممىسى ئالدىغا ۋاتىكانىنىڭ بايرىقى قاداقلىق چوڭ تېپتىكى ئېسىل ماشىنىلار ئىدى . ئەمما ، ئۇ دەۋر كەلمەسكە كەتكەن بولۇپ ، ۋاتىكانىنىڭ ھازىرقى ماشىنىلىرى ئادەتتىكى ماشىنىلاردىن ئانچە پەرقلىنىپ كەتمەيتتى ، بەزىلىرىدە ھەتتا ۋاتىكانىنىڭ بەلگىسىنىمۇ كۆرگىلى بولمايتتى . ۋاتىكان «چىقىمنى ئازايتىپ ، دىنىي رايونغا تېخىمۇ ياخشى مۇلازىمەت قىلىش ئۈچۈن ماشىنىلارنى مۇشۇنداق ئاددىيلاشتۇرىدۇق» دەپ ئاشكارا ئېپادە بىلدۈرگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئارىنگاروسا بۇنى «چوقۇم بىخەتەرلىك يۈزىسىدىن قوللىنىلغان تەدبىر» دەپ ئويلىدى . چۈنكى ، پۈتۈن دۇنيا تەلۈلەشكەن ، ياۋروپانىڭ كۆپلىگەن جايلىرىدا خرىستىئان دىنىغا بولغان ئېتىقاد ئەڭ كۈچەيگەن كۈنلەردە ، ۋاتىكاندىكى ئالاھىدە ئەربابلار ئولتۇرغان ماشىنىغا ھۇجۇم قىلىدىغان ئادەملەر خېلىلا كۆپىيىپ قېلىۋاتاتتى .

ئارىنگاروسا ماشىنىنىڭ كەينى تەرىپىدىكى ئورۇنغا ئولتۇرۇپ گاندولفو قەلئەسىگە مېڭىشقا تەييارلاندى . گاندولفو قەلئەسىگە ئۇ بەش ئاي ئىلگىرى بىر قېتىم بارغانىدى .

«ئۆتكەن يىلقى رىمغا قىلغان سەپىرىم ھاياتىمدىكى ئەڭ ئۇزاق بىر كېچە بولۇپ قالغانىدى» دەپ ئېغىر ئۇھ تارتىپ قويدى ئۇ .

بەش ئاي ئىلگىرى ۋاتكاندىن ئۇنىڭغا «دەرھال رىمغا كېلىڭ» دەپ تېلېفون بېرىلگەن ، ئەمما نېمە ئۈچۈنلۈكى چۈشەندۈرۈلمىگەنىدى . «سىز ئۈچۈن ئايروپىلان بېلىتىنىمۇ زاكاز قىلىپ قويدۇق» . ۋاتكان ئەزەلدىن ئاشۇنداق سىرلىق ئىش قىلاتتى ، دەرىجىسى ناھايىتى يۇقىرى بولغان دىنىي ئەربابلارمۇ بۇنداق مۇئامىلىدىن مۇستەسنا ئەمەس ئىدى .

ئارىنىگاروسا «بۇ قېتىمقى سىرلىق يىغىلىشنى پاپا ۋە ۋاتىكاندىكى يۇقىرى دەرىجىلىك ئەمەلدارلار كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ نېمۇ يورىكىنى باش شتاب بىناسىنىڭ پۈتكەنلىكىنى كۆز - كۆز قىلىش ئۈچۈن ئۈيۈشتۇرغانمىدۇ» دەپ گۇمان قىلدى . چۈنكى ، شۇ يىلى «قۇرۇلۇش تەرمىلىرى» ژۇرنىلى كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ باش شتاب بىناسىنى «كاتولىك دىنى روھى بىلەن ھازىرقى زامان مەنزىرىسى ئۇستىلىق بىلەن بىرلەشتۇرۇلگەن نەمۇنىلىك قۇرۇلۇش» دەپ تەرىپلىگەنىدى . ۋاتىكانمۇ يېقىندىن بۇيان «ھازىرقى زامان» دېگەن سۆز ئىشلىتىلگەن ھەرقانداق نەرسىگە ئالاھىدە سەزگۈرلۈك بىلەن مۇئامىلە قىلىۋاتقاندەك قىلاتتى .

ئارىنىگاروسانىڭ باشقا تاللىشى بولمىغاچقا ، ئۇ تەكلىپنى قوبۇل قىلىشقا مەجبۇر بولدى . ئۇ باشقا نۇرغۇن مۇتەئەسسىپ روھانىيلارغا ئوخشاشلا ھازىرقى ۋاتىكاننى چىن كۆڭلىدىن ھمايە قىلىپ كەتمەيتتى . شۇڭا ، يېڭى پاپا ۋەزىپىگە ئولتۇرغان تۇنجى يىلى ئۇلار دىنىي جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتىنى تەشۋىشلەنگەن ھالدا كۆزەتكەنىدى . ۋاتىكان تارىخىدىكى ئەڭ جىددىي ھەم ئەڭ ئالاھىدە بىر قېتىملىق سايلامدا يېڭى پاپا تەختكە چىقتى ، بۇنى تارىختا كۆرۈلۈپ باقمىغان بىر قېتىملىق زور ئۆزگىرىش دېيىشكە بولاتتى . يېڭى پاپا ئۆزىنىڭ تۇيۇقسىز تەختكە ئولتۇرۇپ قالغانلىقى سەۋەبىدىن كىچىك پېئىللىق قىلىپ كەتمىدى ، بەلكى خرىستىئان دىنىنىڭ ئەڭ ئالىي مەنسەپدارلىرى بىلەن بىرلىكتە تېزدىن ھەرىكەتكە ئۆتتى ؛ يېڭى پاپا كاردىناللار كوللېگىيىسىدىكى يېڭىلىق

تەرەپدارلىرىنىڭ قوللىشىنى قولغا كەلتۈرۈپ ، ئۆزى ۋەزىپە ئۆتىگەن مەزگىلدە «ۋاتىكانىنىڭ دىنىي ئەقىدىلىرىنى يېڭىلاپ ، ئۇنى يېڭى دەۋرگە ماسلاشتۇرىدىغانلىقىنى ، ۋاتىكانىنى ئۇچىنچى قۇتلۇق مىللەت يىلىل (ئىنجىلدا كۆرسىتىلىشچە ، مىللەت يىلدىن كېيىن جىنايەت تۈگەپ پاكلىق ئورنىغاندا ، خرىستوس پەرىشكە چۈشۈپ ئىنسانلارغا ھۆكۈمرانلىق قىلارمىش)غا باشلاپ كىرىدىغانلىقىنى» جاكارلىدى .

شۇنىڭ بىلەن ئارىنگاروسا «بۇ يېڭى پاپانىڭ تەڭرى ئىرادىسىنى باشقىدىن يېزىپ چىققۇسى بارمۇ نېمە ؟ ئەگەر شۇنداق بولسا ، ئۇ كاتولىك دىنىدىكى كونا ئەمرىمەرۇپلار زامانىغا ماس كەلمەس بولۇپ قالدى ، دېگەن قاراشتىكى كىشىلەرنى قايتىدىن يېنىغا تارتارمۇ ؟» دەپ ئەنسىرەپ قالدى ھەمدە ئۆز رايونىدىكى سايلىغۇچىلار ۋە ئۇلارنىڭ مالىيە كۈچىنى ئارقا تىرەك قىلىپ تۇرۇپ ، پاپا ۋە ئۇنىڭ مەسلىھەتچىلىرىگە دىنىي جەمئىيەتنىڭ قائىدە - يوسۇنلىرىنى بوشاشتۇرۇۋېتىشنىڭ تەڭرىگە بولغان سادا - قەتسىزلىك بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى بارلىق ھوقۇقنى كۈچىدىن قالدۇرىدىغان خەتەرلىك ھەرىكەت ئىكەنلىكىنى قايتا - قايتا چۈشەندۈردى ؛ ئۇلارغا ئۆتكەن قېتىمدا دىنىي قائىدىلەرنى تېخىمۇ كەڭرەك قويۇۋېتىش توغرۇلۇق ئېچىلغان يىغىنىنىڭ — ئىككىنچى قېتىملىق ۋاتىكان قۇرۇلتىيىنىڭ — ئېغىر مەغلۇبىيەتكە ئۇچراپلا قالماستىن ، بەلكى يەنە ئىنتايىن يامان تەسىر پەيدا قىلغانلىقىنى ، چېركاۋغا كېلىدىغانلارنىڭ ئىلگىرىكىدىن كۆپ ئازلاپ كېتىۋاتقانلىقىنى ، ۋەخپە بۇيۇملارنىڭمۇ بۇرۇنقىدەك كۆپ ئەمەسلىكىنى ، ھەتتا چېركاۋدىكى دىنىي پائالىيەتلەرگە رىياسەتچىلىك قىلىدىغان پوپلارنىڭمۇ يېتەرسىز بولۇۋاتقانلىقىنى توختىماي ئەسكەرتىپ تۇردى .

ئۇ «كىشىلەر دىنىي جەمئىيەتتىن ئامراقلىق ۋە كەڭچىلىككە ئەمەس ، بەلكى تەربىيە ۋە كۆرسەتمىگە ئېرىشىشى كېرەك» دېگەن قارىشىدا چىڭ تۇراتتى .

لېكىن ، بىرنەچچە ئاي بۇرۇنقى ئاشۇ ئاخشىمى ، «فىئات» ماركىسلىق ھېيلىقى ماشىنا ئايرودرومدىن ئايرىلغان چاغدا ، ئارىنگاروسا ئۇنىڭ ۋاتىكان شەھىرىگە ئەمەس ، بەلكى ئەگرى - بۈگرى تاغ يولىغا قاراپ كېتىۋاتقانلىقىنى سېزىپ ھەيران قالدى ھەمدە شوپۇردىن :

— بىز نەگە كېتىۋاتىمىز ، — دەپ سورىدى .

— ئالىبان تېغىغا ، — دەپ جاۋاب بەردى شوپۇر ، — يىغىنىڭلار گاندولفو قەلئەسىدە ئېچىلىدۇ .

«*ئۇ پاپانىڭ يازلىق ئارامگاھىغۇ ؟* » ئارىنگاروسا ئۇ يەرگە ئەزەلدىن بېرىپ باقمىغان ھەم بېرىشنىمۇ ئويلاپ باقمىغانىدى . 16 - ئەسىردە ياسالغان ئۇ قەدىمكى قەلئە پاپانىڭ يازلىق ئارامگاھى بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى يەنى ۋاتىكان رەسەتخانىسى — ياۋروپادىكى ئەڭ ئىلغار رەسەتخانا جايلاشقان جاي ئىدى . ۋاتىكاندىكى ئاشۇنداق قەدىمكى قۇرۇلۇشنىڭ ئىلىم - پەن بىلەن يېقىنلىشىپ قالغانلىقىنى ئويلىسىلا ئارىنگاروسا ناھايىتى بىئارام بولۇپ كېتەتتى . ئىلىم - پەن بىلەن ئېتىقادنىڭ بىر يەردە تۇرۇپ قالغىنى نېمىسى ؟ كىشىلەردە تەڭرىگە نىسبەتەن ئېتىقاد بولمايدىكەن ، ئىلمىي ھەقىقەتنىمۇ مەڭگۈ تاپالمايدۇ . ئېتىقادمۇ بىرەر نەرسە بىلەن ئۆزىنى ئىسپاتلاشقا موھتاج ئەمەس .

«شۇنداقتىمۇ ، ئۇ يەنىلا مەۋجۇت ئىكەن» دەپ ئويلىدى ئارىنگاروسا گاندولفو قەلئەسى كۆز ئالدىدا پەيدا بولغاندا . قەدىمكى قەلئە نويابىرنىڭ يۇلتۇزلۇق ئاسمىنىدا ھەيۋەت بىلەن قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى . ئۇ تىك يارنىڭ گىرۋىكىگىلا جايلاشقان بولۇپ ، يولدا تۇرۇپ قارىغاندا بەئەينى ياردىن ھېلىلا دومىلاپ چۈشۈپ كېتىدىغان گىگانت تاشتەكلا كۆرۈنەتتى . يارنىڭ ئاستى تەرىپى ئىتالىيىنىڭ مەدەنىيەت بۆشۈكى — رىم شەھىرى قۇرۇلۇشتىن بۇرۇن ئالباندىكى كۇلىئاس قەبىلىسى بىلەن رىمدىكى ئۇرازىي قەبىلىسى ئۆزئارا جەڭ قىلغان جىلغا ئىدى .

گاندولفو قەلئەسىنىڭ سىرتىدىكى پەلەمپەي ناھايىتى ئۆزگىچە

بولۇپ ، قەلئەنىڭ مۇستەھكەم تاملىرى ۋە ئۇنىڭ تىك ياردىكى قىيىسىيىپ تۇرغان ھالىتى كىشىگە ئىنتايىن سۇرلۇك تۇيغۇ بېرەتتى . ئارىنگاروسانىڭ كۆڭلىنى غەش قىلغىنى ، بۇ قەدىمكى قەلئەنىڭ چوققىسىغا ئورۇنلاشتۇرۇلغان كۇنلۇكسىمان ئىككى چوڭ ئاسترونومىيىلىك كۆزىتىش قازىنى ۋاتىكان قەلئەسىنىڭ ئوبرازىنى پۈتۈنلەي يوققا چىقارغان بولۇپ ، ئۇنى بىرلا ۋاقىتتا ئىككى قالپاقنى تەڭ كىيىۋالغان تەكەببۇر رىتسارغىلا ئوخشىتىپ قويغانىدى .

ئارىنگاروسا ماشىنىدىن چۈشكەندىن كېيىن ، ئۇنى ياش بىر پوپ كۈتۈۋالدى ۋە :

— قەدىمكىزگە مۇبارەك بولغاي ئېپىسكوپ . مەن پوپ مانگۇرا ، شۇنداقلا بۇ يەرنىڭ رەسەتخانا خىزمەتچىسى ، — دېدى .

ئارىنگاروسا بۇ ياش پوپ بىلەن ئاددىيلا سالاملاشقاندىن كېيىن ، ئۇنىڭغا ئەگىشىپ قەلئەنىڭ ئالدى زالىغا كىردى — بۇ ناھايىتى كەڭ زال بولسىمۇ ، لېكىن ئانچە نەپس بېزەلمىگەن ، ئەدەبىيات ـ سەنئەتنىڭ قايتا گۈللىنىش دەۋرىدىكى سەنئەت ئۈسلۇبىغا ئاستىرونومىيىلىك بەزى تەسۋىرىي شەكىللەر ئارىلاشتۇرۇۋېتىلگەنىدى . ئارىنگاروسا ھېلىقى ياش پوپنىڭ ھەمراھلىقىدا مەرمەر تاشتىن ياسالغان كەڭ پەلەمپەيگە چىقتى ھەمدە يىغىن زالىنىڭ بەلگىسىنى ، ئىلمىي دوكلات زالىنىڭ بەلگىسىنى ، شۇنداقلا سايادەت مۇلازىمىتى سۈپىسىنىڭ بەلگىسىنى كۆردى . «دىنىي جەمئىيەتنىڭ يۇرىكى ھېسابلىنىدىغان ۋاتىكاننىڭ تېخى سايادەتچىلەرنى ئاسترونومىيە ئىلمى توغرىسىدىكى دوكلاتلارغا تەشكىللەشكىمۇ ۋاقتى بار ئىكەن ـ دە ! »

— قېنى دەپ بېقىڭ ، — دېدى ئۇ ھېلىقى ياش پوپقا ، — يولۋاسنىڭ قۇيرۇقى قاچاندىن باشلاپ ئىتنىڭكىدەك شىپىڭشىيدىغان بولۇپ قالدى ؟ (بۇ ئىنگلىز تىلىدىكى بىر ئىدىئوم ، «ھەممە ئىش ئاستىن ـ ئۈستۈن بولۇپ كېتىپتۇ » دېگەن مەنىدە) .

ياش پوپ هەيران بولغان هالدا ئۇنىڭغا قارىدى :

— نېمە دېدىڭىز ئەپەندى ؟

ئارىنگاروسا «بولدىلا» دېگەن مەنىدە قولىنى پۇلاڭشىتىپ قويدى ، ئۇ بۇگۈن كەچ ھېچكىمنىڭ چىشىغا تېگىپ قويماسلىق نىيىتىگە كەلگەنىدى . «پۇتكۇل ۋاتكان سارايغا بوپتۇ . خۇددى بىر قىسىم ھۇرۇن ئاتا ـ ئانىلار بالىلىرىنىڭ كەپسىزلىكىگە سۈكۈت قىلغاندەك ، ۋاتكانمۇ ئەسلىدىكى قائىدە ـ قانۇنلارنى بوشاشتۇرۇۋېتىش ئارقىلىق ئۆزىنى يېڭىلاشنىڭ ، ھازىرقى چۈشكۈن مەدەنىيەتكە ماسلىشىشنىڭ كويىغا چۈشۈپتۇ . »

قەلئەنىڭ ئەڭ ئۈستىدىكى كارىدور ناھايىتى كەڭ ھەم ئازادە بولۇپ ، ئىككى تەرىپىدە نۇرغۇن ئۆيلەر بار ئىدى . بۇ كارىدور ئۇدۇلدىكى مىس تاختا ئېسىلغان بىر ئىشىككە تۇتىشاتتى . مىس تاختىغا :

«ئاسترونومىيە كۇتۇپخانىسى» دېگەن خەتلەر يېزىقلىق ئىدى .

ئارىنگاروسا بۇ كۇتۇپخانىنىڭ نامىنى بۇرۇن ئاڭلىغان بولۇپ ، ئۇنىڭ ئىچىدە كوپېرنىك ، گالىلېي ، كېپلېر ، نيۇتون ۋە سېچېنىلارنىڭ (1818—1878) ، ئىتالىيىلىك ئاسترونوم ، كاتولىك پوپى ، نۇرغۇن يۇلتۇزلارنى ئەڭ بۇرۇن سېپكتر بىلەن كۆزەتكەن ھەمدە ئۇلارنى دەرىجىگە ئايرىغان) نۇرغۇن قىممەتلىك ئەسەرلىرى بارلىقىنى بىلەتتى . يەنە كېلىپ ، بۇ يەر ئاڭلاشلارغا قارىغاندا ، رىم پاپاسى ۋە ۋاتىكاندىكى يۇقىرى دەرىجىلىك مەنسەپدارلارنىڭ مەخپىي يىغىن ئاچىدىغان جايى ئىدى ... ئۇلار مەخپىي يىغىنلارنى ھەرگىز ۋاتىكانىنىڭ ئۆزىدە ئاچمايتتى .

ئارىنگاروسا ئىشىكتىن كىرگەن چاغدا ، ئۆزىنىڭ قانداق قورقۇنچلۇق خەۋەرنى ئاڭلايدىغانلىقىنى ، ئۇ خەۋەرنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى ئىشلارغا قانچىلىك زور تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقىنى پەقەتلا ئويلاپ باقمىغانىدى . بىر سائەت ئۆتەر ـ ئۆتمەيلا ئۇ كۇتۇپخانىدىن ئۆڭسۈلى ئۆچكەن ھالدا ئاران يېنىپ چىقتى ، كاللىسىدا ئاشۇ قورقۇنچلۇق خەۋەر توختىماي جاراڭلاپ تۇراتتى .

«هازىردىن باشلىغاندا يەنە ئالتە ئاي ۋاقىت بارئىكەن ! — دەپ ئويلىدى ئۇ ، — ئاھ تەڭرىم ، بىزنى قۇتقۇزۇۋالغىن !»

«فىئات» ماركىلىق قارا پىكاپتا ئولتۇرۇپ كېتىۋاتقان ئارىنىگاروسا ئاشۇ قېتىمقى يىغىننى شۇنچىلىكلا بىر ئەسلەپ چىقتى ، ئۇنىڭ مۇشتۇملىرى تۇگۇلۇپ كەتكەنىدى . ئۇ كۆكرىكىنى تولدۇرۇپ بىر نەپەس ئېلىۋالغاندىن كېيىن ، ئۆزىنى خېلى يېنىكلەپ قالغاندەك سەزدى .

«ھەممە ئىش ئوڭۇشلىپ كېتىدۇ» دەپ پىچىرلىدى ئۇ ئۆز ـ ئۆزىگە . «فىئات» يىلان باغرى يولىنى بويلاپ تاغ تەرەپكە ئۇچقاندەك كېتىۋاتاتتى . *«ئۇستاز تېلېفون بەرمەيدۇغۇ؟ سېللارىس بۇ كەمگىچە ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى چوقۇم تېپىپ بولدى .»*

ئۆزىدىكى جىددىيچىلىكنى بىردەم بولسىمۇ پەسەيتىش ئۈچۈن ، ئۇ قولىدىكى ئۈزۈكنىڭ ئۈستىگە ئورنىتىلغان سۆسۈن رەڭلىك خىرۇستالنى ئويناپ ئولتۇردى ۋە خىرۇستال كۆزنىڭ ئۈستىگە ئويۇلغان سەۋلىجانىنى سىلىغاچ ، كۆڭلىدە «مەن ئېرىشمەكچى بولغان چوڭ ھوقۇقنىڭ ئالدىدا ئەمدى بۇ ھوقۇق ھېچنېمىگە ئەرزىمەيدۇ» دېگەنلەرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى .

ئوتتۇز بەشىنچى باب

ساينت لازار ۋوگزالى ياۋروپادىكى باشقا ۋوگزاللاردىن ئانچە بەك پەرقلىنىپ كەتمەيتتى ، پويىز كۈتۈش زالىنىڭ ئىچى ھەر خىل ئادەملەر بىلەن توشقانىدى . ئۆي ـ ماكانسىز كىشىلەر ئۇياقتىن ـ بۇياققا لاغايلاپ يۈرەتتى ، بىر ئوقۇغۇچى قۇلىقىغا MP3 ئاپپاراتىنىڭ نائۇشنىكىنى تىقىۋالغىنىچە ناخشا ئاڭلىغاچ مۈگدەپ ئولتۇراتتى ، كۆك رەڭلىك خىزمەت فورمىسى كىيىۋالغان بىر توپ يۇك توشۇش ئىشچىلىرى بىر چەتتە تاماكا چېكىپ تۇراتتى...

سوفىي بېشىنى كۆتۈرۈپ ، پويىزنىڭ ۋاقىت جەدۋىلىنى كۆرسىتىپ تۇرغان يوغان ئېكرانغا قارىدى . ئېكراندىكى قارا خەتلەر توختىماي يېڭىلىنىپ تۇراتتى . لاندونمۇ ئۇنىڭدىكى ئەڭ يېڭى ۋاقىت ئۇچۇرىغا سەپسالدى . ئېكرانىنىڭ ئەڭ ئۈستىدە «لىئونغا باربىدىغان ئالاھىدە تېز پويىز سائەت ئۈچتىن ئالتە سېكۇنت ئۆتكەندە قوزغىلىدۇ» دېگەن خەتلەر كۆرۈنۈپ تۇراتتى .

— ئۇ پويىز بالدۇرراق ماڭسا بولاتتى ، — دېدى سوفىي ، — لېكىن ئەڭ بالدۇر ماڭىدىغىنىمۇ شۇ ئىكەن .

«بالدۇرراق ماڭسا بولاتتى ؟» لاندون سائىتىگە قارىدى . سەھەر سائەت ئىككىدىن ئەللىك توققۇز مىنۇت ئۆتكەنىدى . دېمەك ، ئۇ پويىز يەنە يەتتە مىنۇتتىن كېيىنلا قوزغىلاتتى . ئەمما ، بۇ ئىككىسى تېخى بېلەت ئالمىغانىدى .

سوفىي لاندوننى بېلەت سېتىۋېلىش ئورنىنىڭ ئالدىغا باشلاپ كېلىپ :

— ئامانەت كارتىڭىز بىلەن ئىككى بىلەت سېتىۋېلىڭ ، — دېدى .

— لېكىن مەن ئۇنى ئىشلەتسەم ، ساقچىلار بىزنىڭ نەگە كەتكەنلىكىمىزنى بىلىپ قالمامدۇ ...

— ئەلۋەتتە .

لاندوننىڭ ئۇنىڭ بىلەن يەنە تالىشىپ ئولتۇرغۇسى كەلمىدى ھەمدە Visa كارتىسىنى چىقىرىپ ، لىئونغا بارىدىغان پويىزنىڭ بىلىتىدىن ئىككىنى سېتىۋالدى - دە ، ئۇنى سوفىيغا بەردى .

سوفي لاندوننى ۋوگزال سۇپىسى تەرەپكە باشلاپ ماڭدى . ۋوگزال سۇپىسى ژاراڭ - چۇرۇڭ بىلەن تولغان بولۇپ ، يېپىق يولۇق رادىئودا لىئونغا بارىدىغان ئالاھىدە تېز سۇرئەتلىك پويىزنىڭ ھازىرلا قوزغىلىدىغانلىقى توختىماي ئېلان قىلىنىپ تۇراتتى . ئۇلارنىڭ ئالدىدا ئون ئالتە رېلىس ئۇزۇنىسىغا سوزۇلۇپ ياتاتتى . ئوڭ تەرەپتىكى ئۇچىنچى نومۇرلۇق ۋوگزال سۇپىسىنىڭ يېنىدا ، لىئونغا بارىدىغان تېز پويىز ھەدەپ ھور چىقىرىپ ، قوزغىلىشقا تەييارلىنىۋاتاتتى . لېكىن ، سوفي لاندوننى بىلىكىدىن چىڭ تۇتقان پېتى سول تەرەپكە باشلاپ ماڭدى . ئۇلار يان تەرەپتىكى بىر كىچىك كارىدورغا كىرىپ ، ئۇ يەردىكى كىچە - كۈندۈز دەم ئالماي تىجارەت قىلىدىغان بىر ئاشپۇزۇلدىن ئۆتتى - دە ، يان ئىشىك بىلەن ۋوگزالدىن چىقىپ ، ۋوگزالنىڭ غەرب تەرىپىدىكى جىمجىت بىر كوچىغا كەلدى .

ئۇ يەردە بىر تاكسى تۇراتتى .

تاكسىنىڭ شوپۇرى سوفىينى كۆرۈپ ، ماشىنىنىڭ قىزىل چىرىغىنى يانداۋردى .

سوفي تاكسىنىڭ كەينىگە چىقىپ ئولتۇردى ، لاندونمۇ دەرھال ماشىنىغا چىقتى .

تاكسى ۋوگزالدىن بارا - بارا يىراقلاپ كەتتى ، سوفي تېخى بايلا سېتىۋالغان پويىز بىلىتىنى ئۇششاق يىرتىپ سىرتقا

تاشلۇەتتى . «يەتمىش دوللارنى ئالامەت يەرگە خەجلەپتىمەن ـ دە» دەپ ئۇھ تارتىپ قويدى لاندون .

تاكسى كېرىش كوچىسىدا بىر خىل سۈرئەتتە كېتىۋاتاتتى ، ئەنە شۇ چاغدىلا لاندون ئۆزلىرىنىڭ ساقچىلاردىن ھەقىقىي قېچىپ قۇتۇلغانلىقىنى ئاندىن ھېس قىلدى ۋە ماشىنىنىڭ ئوڭ تەرەپتىكى ئەينەكىدىن سىرتقا نەزەر تاشلاپ ، مونتمارت ئېگىزلىكى ۋە مۇقەددەس يۈرەك چېركاۋىنىڭ چىرايلىق ئۆگزىسىنى كۆردى . شۇ ئارىلىقتا بىرنەچچە ساقچى ماشىنىسى كېچىنىڭ ئارامبەخش جىمجىتلىقىنى بۇزۇپ ، جىددىي سىگنال ياڭراتقىنىچە ئۇلارنىڭ يېنىدىن غۇيۇلداپ ئۆتۈپ كەتتى .

سوفىي بىلەن لاندون ساقچى ماشىنىلىرى خېلى بىر يەرگە ئۇزاپ كەتكۈچە باشلىرىنى تۆۋەن قىلىۋالدى .

سوفىي شوپۇرغا ئۆزلىرىنى شەھەر سىرتىغا ئاپىرىپ قويسىلا بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى . لاندون سوفىينىڭ ئېغىزىنى چىڭ يۇمۇۋالغانلىقىنى كۆرۈپ ، ئەمدىكى ھەرىكەت پىلانىنى ئويلىشىۋاتقانلىقىنى بىلدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ ھېلىقى ئاچقۇچنى ماشىنا ئەينىكىنىڭ يېنىغىراق تۇتۇپ ، ئۇنى ياسىغان ئورۇننىڭ بەلگىسىنى تېپىش ئۈچۈن باشقىدىن سىنچىلاپ قاراشقا باشلىدى . يول بويىدىكى چىراغلار ماشىنىنىڭ ئىچىگە دەمۇ دەم يورۇقلۇق چۈشۈرۈپ تۇراتتى ، ئەمما ، لاندون ئاچقۇچتىن ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بەلگىسىدىن باشقا ھېچنېمىنى بايقىيالمىدى .

— بۇ ئەقىلگە مۇۋاپىق ئەمەس ، — دېدى ئۇ ئاخىردا .

— نېمىشقا ؟

— بوۋىڭىز بىر ئامالار بىلەن بۇ ئاچقۇچنى سىزگە قالدۇرۇپ قويۇپتۇ ، لېكىن سىز بۇنىڭ نېمىگە ئىشلىتىلىدىغانلىقىنى بىلمەيدىكەنسىز .

— شۇنداق .

— ئۇنىڭ ھېلىقى رەسىمنىڭ كەينىگە يەنە باشقا ئۇچۇرلارنى

قالدۇرۇپ قويمىغانلىقىنى جەزملەشتۇرەلەمسىز ؟

— مەن تەكشۈرۈپ باقتىم ، پەقەت مۇشۇ ئاچقۇچلا بار ئىكەن . بوۋام بۇنى رەسىم رامكىسىنىڭ كەينىگە قىستۇرۇپ قويۇپتۇ . مەن ئۇنى ئېلىپلا يانچۇقۇمغا سېلىۋالدىم ، ئاندىن ئىككىمىز ئۇ كۆرگەزمىخانىدىن چىقىپ كەتتۇق .

لاندون قوشۇمىسىنى تۇرگىنىچە قولىدىكى ئاچقۇچنىڭ ئۇچ بۇرجەك شەكىللىك ئۇچىغا ۋە ئاچقۇچ دەستىسىنىڭ يان تەرەپلىرىگە يەنە بىر قېتىم سىنچىلاپ قاراپ چىقتى . ئەمما ، ھېچنېمىنى بايقىيالمىدى .

— بۇ ئاچقۇچ يېقىندىلا بىر قېتىم تازىلانغانەك قىلىدۇ .

— نېمىشقا بۇنداق دەيسىز ؟

— ئۇنىڭدىن ئىسپىرتىنىڭكىدەك بىر خىل پۇراق كېلىۋاتىدۇ .

سوفىي شاققىدە بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قارىدى :

— كەچۇرۇڭ ، ھازىر نېمە دېدىڭىز ؟

— بۇ ئاچقۇچ ئىسپىرت بىلەن سۈرتۈلگەنەك قىلىدۇ ،— لاندون شۇنداق دېگەچ ئاچقۇچنى بۇرنىغا يېقىن ئاپىرىپ پۇراپ باقتى — يەنە بىر تەرىپىدە پۇراق سەل كۆچلۈكرەك تۇرىدۇ ، — ئۇ ئاچقۇچنىڭ يەنە بىر تەرىپىنى پۇراپ باقتى ، — راست ، ئىسپىرتنىڭ پۇرىقى ئىكەن . قارىغاندا ، بۇ ئاچقۇچ ئىسپىرت بىلەن تازىلانغانەك ياكى... — لاندون تۇيۇقسىزلا توختاپ قالدى .

— ياكى نېمە ؟

لاندون ئاچقۇچنى چىراغنىڭ يورۇقىغا تۇتۇپ ، ئۇنىڭ ئىسپىرت پۇرىقى سەل كۆچلۈكرەك پۇراۋاتقان تەرىپىگە زەن سېلىپ قاراپ كەتتى . ئاچقۇچنىڭ ئۇ تەرىپى خۇددى سۇ بىلەن ھۆل قىلىپ قويۇلغانەك باشقىچىلا پارقىراپ تۇراتتى .

— سىز ئۇنى يانچۇقىڭىزغا سېلىشتىن بۇرۇن ئەستايىدىل تەكشۈرگەنمىدىڭىز ؟

— نېمە ؟ مەن ئۇنى ئالدىراپلا يانچۇقۇمغا سېلىۋالغان .

لاندون سوفيغا بۇرۇلۇپ قارىدى :

— ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قولچىراغ ھېلىمۇ يېنىڭزدىمۇ ؟

سوفىي يانچۇقىدىن قولچىراغنى ئېلىپ بەردى . لاندون قولچىراغنى ياندۇرۇپ ، ئۇنى ئاچقۇچنىڭ ھېلىقى تەرىپىگە قارىتتى .

ئۇلترا بىنەپشە نۇرلۇق قولچىراغنىڭ يورۇقى ئاستىدا ئاچقۇچ دەستىسىدە دەرھال بىرنەچچە خەت پەيدا بولدى . ئۇ خەتلەر ناھايىتى ئالدىراش يېزىلغان بولسىمۇ ، لېكىن يەنىلا ئوقۇغىلى بولاتتى :

ئاكسو كوچىسى 24 - نومۇر

ئادرېس ! سونۇئېي ئاچقۇچقا بىر ئادرېسنى يېزىپ قويغانىدى !

— ئۇ قەيەر ؟ — دەپ سورىدى لاندون .

بۇنى سوفىيمۇ بىلمەيتتى . ئۇ شوپۇر تەرەپكە بۇرۇلۇپ ، ھاياجانلانغان ھالدا :

— ئاكسو كوچىسىنى بىلەمسىز ؟ — دەپ سورىدى .

شوپۇر بىردەم ئويلىنىۋەتكەندىن كېيىن بېشىنى لىڭشىتتى ۋە ئۇ كوچىنىڭ پارىژنىڭ غەربىي تەرىپىدىكى تېننىس توپ سارىيىنىڭ يېنىدا ئىكەنلىكىنى دەپ بەردى . سوفىي ئۇنىڭغا ماشىنىنى دەرھال شۇ يەرگە ھەيدەشنى بۇيرۇدى .

— تېز يولدىن ماڭمىز دېسەك ، بۇلوگنې ئورمانلىقىدىن ئۆتۈشىمىزگە توغرا كېلىدۇ ، — دېدى شوپۇر فرانسۇز تىلىدا ، — مەيلىمۇ ؟

سوفىي ئويلىنىپ قالدى ۋە ئۇنىڭدىنمۇ ياخشىراق يولنى ئېسىگە ئالالمىغاندىن كېيىن :

— مەيلى ، — دېدى . «قېنى بۇ ئامېرىكىلىق بىر ھەيران قالسۇنچۇ !» ئۇ ئىچىدە شۇنداق ئويلىغاچ ھېلىقى ئاچقۇچقا لەپپىدە بىر قاراپ قويۇپ ، ئاكسو كوچىسىغا بارغاندا ئۆزلىرىنىڭ نېمىنى

كۆرىدىغانلىقىنى پەرەز قىلىپ باقتى . چېركاۋ ؟ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ باش شتابى ؟

ئۇ ئون يىل ئىلگىرى ئۆزى ھېلىقى ئۆڭكۈردە كۆرگەن مەخپىي پائالىيەتنى يەنە يادىغا ئېلىپ ، ئېغىر بىر ئۇھ تارتىپ قويدى .

— سىزگە دەيدىغان نۇرغۇن گەپلەر بار تېخى ، لاندون ، — ئۇ لاندونغا قارىدى . بۇ چاغدا تاكسى غەرب تەرەپكە قاراپ كېتىۋاتاتتى ، — لېكىن سىز زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى توغرىسىدا بىلىدىغانلىرىڭىزنى ئاۋۋال ماڭا تولۇق سۆزلەپ بېرىڭ .

ئوتتۇز ئالتىنچى باب

بېيزۇ فاچى دۆلەتلىك كۆرگەزمىخانىنىڭ سىرتىدا چىشلىرىنى غۇچۇرلاتقىنىچە لوئۇرې سارىيىنىڭ ھېلىقى قوغداش خادىمىنىڭ سوقمىسى بىلەن لاندونغا قورالىنى قانداق تارتقۇزۇپ قويغانلىقى توغرىسىدىكى بايانىنى ئاڭلاۋاتاتتى ، ئىچىدە بولسا «ئۇ ئەتىۋارلىق رەسىمگە قارىتىپ ئوق چىقىرىۋەرسەڭ بولماسمىدى ، ئەخمەق !» دەپ ئويلاۋاتاتتى .

— باشلىق ، — دېدى رازۋېدكىچى كوللېت قوماندانلىق شتابى تەرەپتىن يۈگۈرۈپ كېلىپ ، — باشلىق ، بايىلا خەۋەر كەلدى . ئۇلار سوفىيىنىڭ ماشىنىسىنى تېپىپتۇ .

— ئۇ ئەلچىخانىغا كىرىپ كېتىپتۇمۇ ؟

— ياق . ئۇنىڭ ماشىنىسى ۋوگزالدىن تېپىلىپتۇ . ئۇ ئىككىسى پويىز بېلىتىدىن ئىككىنى سېتىۋاپتۇ . پويىز تېخى بايىلا مېڭىپتۇ .

فاچى ئالدىدا تۇرغان قوغداش خادىمى گرۇئارغا «ئەمدى كەت» دېگەن مەنىدە قولىنى شىلتىپ قويدى ـ دە ، كوللېتنى بىر چەتكە تارتىپ ، پەس ئاۋازدا سورىدى :

— ئۇ نەگە بارىدىغان پويىز ئىكەن ؟

— لىئونغا .

— بۇ چوقۇم بىر قىلتاق ، — فاچى ئېغىر بىر تىنىۋالغاندىن كېيىن ، كاللىسىغا دەرھال بىر خىيال كەچتى ، — ياخشى ، پويىز ئۆتىدىغان كېيىنكى بېكەتكە ئۇقتۇرۇش قىلىۋېتىڭ . ئۇلار پويىزنى

توختىتىپ بىر قۇر ئاختۇرۇپ كۆرسۇن . ئۇ ئىككىسى راستىنلا شۇ پويىزدىمۇ تېخى . ئۇلارنىڭ ماشىنىسى ئۆز جايىدا تۇرۇۋەرسۇن . بىرنەچچە ساقچى پۇقراچە كىيىنىپ بېرىپ ئۇ ماشىنىنى كۆزەتسۇن ، ئۇلار ماشىنىنى يەنە ئىشلىتىپ قېلىشى مۇمكىن . ۋوگزالنىڭ ئەتراپىنى چارلاشقىمۇ دەرھال بىرنەچچە ئادەمنى ئورۇنلاشتۇرۇڭ . ۋوگزالدىن قاتنايدىغان ئاممىۋى ئاپتوبۇس بارمىكەن ؟

— ھازىر يوق ، ئەپەندى ، ئۇ يەردە پەقەت تاكسىلارلا بار .

— تاكسى شوپۇرلىرىدىن سوراپ بېقىڭلار ، ئۇلار بىرەر يىپ ئۇچى بىلەن تەمىنلەپ قالسا ئەجەب ئەمەس . ئاندىن تاكسى شىركىتىدىكىلەر بىلەنمۇ ئالاقىلىشىپ ، ئەھۋالنى ئېنىق چۈشەندۈرۈڭ . مەن ھازىرلا خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىغا تېلېفون بېرىۋېتەي .

كوللېبت ھەيران قالدى :

— بۇ ئىشنى شۇنداقلا ئاشكارىلىۋەتمەكچىمۇسىز ؟

فاچى بۇنىڭ ئۆزى ۋە سەپداشلىرىغا نۇرغۇن ئاۋارىچىلىك ئەكېلىدىغانلىقىنى ئېنىق بىلسىپ تۇرسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭغا شۇنداق قىلماقتىن باشقا ئامال يوق ئىدى .

«تورنى تېز يېغىش كېرەك ، ھازىر تورنى يېغىش ھەممىدىن مۇھىم . »

جىنايەت گۇماندارلىرىنى قوغلاپ تۇتۇشتا دېمىسىمۇ ئەڭ دەسلەپكى بىر سائەت ۋاقىت ھالقىلىق رول ئويناپتتى . چۈنكى ، بۇنداق چاغدا جىنايەتچىنىڭ ھەرىكىتىنى پەرەز قىلغىلى بولاتتى . ئۇلارنىڭ ھەرقاندىقى «قاتناش ، مېھمانساراي ، نەق پۇل» دېگەن بۇ ئۈچ نەرسىگە بولغان ئېھتىياجىدىن خالىي بولالمايتتى . خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتى بۇ جەھەتتىكى رازۋېدكا خىزمىتىگە ئالاھىدە ماھىر بولۇپ ، پارىژدىكى قاتناش باشقۇرۇش ئورۇنلىرىغا ، مېھمانسارايلارغا ۋە بانكىلارغا سوفىي بىلەن لاندوننىڭ سۈرىتىنى

دەرھال تارقىتىش ئارقىلىق ، ئاسماندا تور ، يەردە قاپقان قۇراتتى ، شۇنداق بولغاندا سوفي بىلەن لاندون پارىژ شەھىرىدىن سىرتقا قاچالمايتتى . يوشۇرۇنغۇدەك جايمۇ تاپالمايتتى ، بانكىدىن نەق پۇلمۇ ئالالمايتتى . ئادەتتە ، ۋەھىمگە چۈشكەن قاچقۇن جىنايەتچىلەر ماشىنا ئوغرىلاش ، ماگىزىن بۇلاش ياكى قارامىلىق قىلىپ بانكا ئامانەت كارتىسىنى ئىشلىتىشتەك ئەخمىقانە ئىشلارنى سادىر قىلىپ قويماتتى . مەيلى ئۇلار قانداقلا خاتالىقنى سادىر قىلسۇن ، ئاخىرقى ھېسابتا يەنىلا ساقچىلارغا قۇيرۇقىنى تۇتقۇزۇپ قويماتتى .

— لاندونغىلا تۇتۇش بۇيرۇقى چىقىرىمىز ، شۇنداقمۇ ؟ — دېدى كوللىبت — سىز سوفىيغىمۇ تۇتۇش بۇيرۇقى چىقىرىپ يۈرمەيدىغانسىز ؟ ئۇ نېمىلا دېگەنبىلەن ئۆز ئادىمىمىز ـ دە .

— ئۇنىمۇ تۇتۇش كېرەك ! — دېدى فاچى غەزەپ بىلەن ، — ئۇ لاندونغا ياردەم قىلمۇاتقان تۇرسا ، بىز لاندوننىلا تۇتۇش بۇيرۇقى چىقارساق قاملىشامدۇ ؟ مەن سوفىينىڭ ئارخىپىنى بىر تەكشۈرۈپ ، ئۇنىڭ يېقىن دوستلىرىنى تېپىپ چىقاي . ئۇنىڭ شۇ تاپتا نېمە ئىشلارنى قىلمۇاتقانلىقىنى بىلمەيمەن ، لېكىن ئۇ ئۆزىگە راستتىنلا ئىش تاپتى .

— مەن داۋاملىق تېلېفون ساقلامدىم ياكى سىرتقا چىقامدىم ؟

— ۋوگزالغا بېرىپ ، ئۇ يەردىكى ساقچىلارغا ياردەملىشىڭ . سىز ئۇلارغا بۇيرۇق چۈشۈرۈش ھوقۇقىغا ئىگە ، ئەمما ھەرقانداق ئىشنى ئاۋۋال ماڭا دوكلات قىلمۇتىڭ .

— خوپ ، ئەپەندى .

كوللىبت يوگۇرۇپ كېتىپ قالدى .

فاچى ئورنىدا بىر ھازاغچە قاققان قوزۇقتەك تۇرۇپ كەتتى . سىرتتىكى ئەينەك پرامىدانىڭ چاقناپ تۇرغان شولىسى ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىكى سۇ يۈزىدە يېنىك تەۋرىنىپ تۇراتتى . «*ئۇلار ئالىقىنىمدىنلا قېچىپ كەتتى .*» ئۇ ئىچ ـ ئىچىدىن ئۆرلەۋاتقان

غەزىپىنى ئاران دېگەندە بېسىۋالدى .

خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىنىڭ رازۋېدكا توري ئالدىدا مانا مەن دېگەن ئىقتىدارلىق ساقچىمۇ چاندۇرۇپ قويماي قالمايتتى .

«*بىر ئايال شىفىر يەشكۈچى بىلەن بىر ئوقۇتقۇچى؟* »

ئۇلار تاڭ ئاتقۇچە قولغا چۈشۈپ بولاتتى .

ئوتتۇز يەتتىنچى باب

«بۇلوگنې ئورمانلىقى» ئەملىيەتتە بىر باغچە بولۇپ ، ئۇنىڭ ھەر خىل ئاتلىشى بار ئىدى . پارتزلىقلار ئۇنى «پانې ئالەمدىكى جەننەت» دەپ ئاتايتتى . لېكىن ، ئۇ بۇ گۈزەل نامغا پەقەتلا ماس كەلمەيتتى . گوللاندىيىلىك رەسسام بوشنىڭ شۇ ناملىق ماي بوياق رەسىمىنى كۆرگەن ھەرقانداق ئادەم بۇنىڭدىكى ھەجۋې مەنىنى دەرھال چۈشىنىۋالالايتتى : بوش سىزغان ئۇ رەسىمدە دەل مۇشۇنداق بىر ئورمانلىق تەسۋىرلەنگەن بولۇپ ، قاپقاراڭغۇ كېچىدە ئۇنىڭ ئىچىنى جېنىدىن تويغان بىر توپ تەلۈلەر ۋە بىنورمال ئادەملەر قاپلاپ كەتكەنىدى . ئورماندىكى ئەگرى ـ بۇگرى يوللاردا پۈتۈن يالىڭاچ ۋە يېرىم يالىڭاچ ئادەملەر غۇۋزمەك ـ غۇۋزمەك بولۇپ تۇراتتى ، بۇ «پانې ئالەمدىكى جەننەت» كە كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ ھەر خىل جىنسىي ھەۋىسىنى قاندۇرۇش ئۈچۈنلا كېلەتتى — ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئەرلەرمۇ ، ئاياللارمۇ ، ئەر ياكى ئايالغا ئوخشىمايدىغان غەيرىي جىنستىكىلەرمۇ بار ئىدى .

لاندون ئۆزىنىڭ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى توغرىسىدا بىلىدىغانلىرىنى سوفىيغا ئەمدى سۆزلەپ بېرەي دەپ تۇرۇشىغا ، تاكسى بۇلوگنې ئورمانلىقىنىڭ دەرەخلەر ئوراپ تۇرغان كىرىش ئېغىزىدىن كىرىپ ، يىرىك شېغىل يانقۇزۇلغان تار يول بىلەن غەرب تەرەپكە قاراپ ماڭدى . شۇنىڭ بىلەن ، لاندوننىڭ دىققىتى چېچىلىپ كەتتى . چۈنكى ، باغچىدىكى بىر توپ «تۈن سەيلىچىلىرى» دەرەخلەر ئارىسىدىن ئېتىلىپ چىقىپ ، ماشىنا

چىرىغىنىڭ يورۇقىدا ئۆزلىرىنىڭ دەسمايىسىنى ئۇلارغا كۆز - كۆز قىلىۋاتاتتى . ئالدى تەرەپتە ، كۆكسى پۈتۈنلەي ئوچۇق ئىككى قىز ماشىنىنىڭ ئىچىگە كۆزلىرىنى خۇمارلاشتۇرۇپ قاراپ تۇراتتى . ئۇلارنىڭ كەينىدە ئۈياتلىق يېرىنى كىچىككىنە بىر لاتا بىلەن توسۇۋالغان ، پۈتۈن بەدىنىگە ماي سۈرۈۋالغان قىپيالىڭاچ بىر نېگىر ئەر كاسىسىنى ماشىنا تەرەپكە قارىتىپ ھەدەپ تولغاۋاتاتتى . ئۇنىڭ يېنىدىكى سېرىق چاچلىق چىرايلىق بىر قىز بىر غېرىچلا كېلىدىغان يوپكىسىنى ئېگىز كۆتۈرگىنىچە ئۆزىنىڭ ئەمەلىيەتتە ئايال كىشى ئەمەسلىكىنى نامايان قىلىپ تۇراتتى .

«ۋاي خۇدايىمەي ! » لاندون نەزىرىنى دەرھال ماشىنىنىڭ ئىچىگە يۆتكەپ ، ئۇھسىنىپ قويدى .

— زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى توغرۇلۇق سۆزلەپ بېرىڭە ، — دېدى سوفىي ھېچنېمىنى كۆرمىگەندەك قىياپەتتە .

لاندون بېشىنى لىڭشىتتى ھەمدە ئىچىدە «ئۇنى دەل مۇشۇنداق يەردە سۆزلەش كېرەك» دەپ ئويلىدى . ئەمما ، ئۇ گەپنى نەدىن باشلاشنى دەمالىقا بىلەلمەي قالدى . ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ تارىخى مىڭ يىلدىن ئاشاتتى ... ئۇنىڭ ئىچىدە ھەر خىل مەخپىيەتلىكلەر ، ئالدامچىلار ، تۇرلۇك ئاسىيلىق قىلمىشلىرى ، ھەتتا رىم پاپىسى غەزىپىگە پايلىماي يولغا قويغان دەھشەتلىك جازالارغا ئائىت نۇرغۇن مەزمۇن بارئىدى .

لاندون ئاخىر ئېغىز ئاچتى :

— 1099 - يىلى فرانك پادىشاھى گودېفروي ئېرۇسالېمنى بېسىۋالغان ھەم شۇ يەردە زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنى قۇرغانىكەن ، — سوفىي بېشىنى لىڭشىتقاچ ، ئۇنىڭ گېپىگە پۈتۈن دىققىتى بىلەن قۇلاق سالدى ، — ئاڭلاشلارغا قارىغاندا ، پادىشاھ گودېفروي ھەرقانداق ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئاجايىپ زور بىر مەخپىيەتلىككە ۋارىسلىق قىپتىكەن . ئۇ خرىستوس دەۋرىدىن باشلاپلا ئۇلارنىڭ جەمەتىدە ساقلىنىپ كەلگەن بىر مەخپىيەتلىك

ئىكەن . گودىفروي ئۆلگەندىن كېيىن ئۇ مەخپىيەتلىكنىڭ يوقلىپ كېتىشىدىن ئەنسىرىگەچكە ، بىر مەخپىي دىنىي تەشكىلاتنى — زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنى — بۇ مەخپىيەتلىكنى ساقلاشقا ھەم ئۇنى ئەۋلادىغا ئەۋلاد يوقىتىپ قويماسلىققا بۇيرۇپتۇ . ئىبرۇسالىمدىكى چاغدا ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ھېرود مۇقەددەس قەسرىنىڭ ئاستىدا بىر تۇركۇم يازما خاتىرىلەرنىڭ كۆمۈكلۈك ئىكەنلىكىدىن خەۋەر تېپىپتۇ ، ھېرود مۇقەددەس قەسىرى ئىلگىرىكى سولومۇن قەسرىنىڭ خارابىسى ئۈستىگە قۇرۇلغانىكەن . ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئۇ يازما خاتىرىلەر ئارقىلىق پادىشاھ گودىفروينىڭ ھېلىقى مۇھىم مەخپىيەتلىكنى ئېچىۋەتكىلى بولىدىغانلىقىنى ، دەل شۇ سەۋەبتىن ، كاتولىك دىنى جەمئىيىتىنىڭ ئۇ يازما خاتىرىلەرنى قولغا چۈشۈرۈش ئۈچۈن بارلىق ئامالالارنى ئىشقا سېلىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپتۇ .

بۇ گەپلەرگە سوفىي ئانچە ئىشىنىپ كەتمىدى .

— ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مەيلى قانچىلىك ۋاقىت ئۆتۈشىدىن قەتئىينەزەر ، ئۇ يازما خاتىرىلەرنى چوقۇم قېزىپ چىقىرىپ ، ئەۋلادىغا ئەۋلاد ساقلاشقا قەسەمياد قىپتۇ ھەمدە ئۇ يازما خاتىرىلەرنى قازىدىغانغا مەخسۇس بىر قوراللىق ئەترەتنى — توققۇز چەۋەندازدىن تەركىب تاپقان «خرىستوس ۋە سولومۇن ئىبادەتخانىسىدىكى نامرات چەۋەندازلىرى پولكى»نى تەشكىللەپتۇ ، — لاندون بىر پەس توختىۋالغاندىن كېيىن گېپىنى يەنە داۋاملاشتۇردى ، — ھەمىلەن بىلىدىغان «مۇقەددەس قەسر چەۋەندازلىرى» دېگەن دەل ئاشۇ شۇ .

سوفىي لاندونغا ھەيرانلىق نەزىرى بىلەن قارىدى . بۇ ئىسىمنى ئۇمۇ ئاڭلىغانىدى .

لاندون ھەر قېتىمقى ئىلمىي لېكسىيىدە «ئىبادەتخانا» دېگەننى تىلغا ئالماي قالمايتتى ، شۇڭا بۇ ئاتالغۇنىڭ نۇرغۇن ئادەملەرگە تونۇش ئىكەنلىكىگە ئىشىنەتتى . ئىلىم ساھەسىدە ، «ئىبادەتخانا

چەۋەندازلىرى»نىڭ تارىخى ھەر خىل چۈشەندۈرۈلۈپ كېلىۋاتاتتى ، چۈنكى ، بۇنىڭغا ئائىت پاكىتلار ، تەسەۋۋۇرلار ۋە رىۋايەتلەر ئارىلىشىپ كەتكەچكە ، قايسىسىنىڭ راست تارىخ ، قايسىسىنىڭ توقۇلما تارىخ ئىكەنلىكىنى ھېچكىم ئايرىيالمايۋاتاتتى . شۇڭا ، لاندون يېقىندىن بۇيان بۇ جەھەتتىكى تۇنجىمەس تالاش - تارتىشلارغا ئارىلىشىپ قالماسلىق ئۈچۈن «ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى» دېگەن بۇ ئاتالغۇنى ناھايىتى ئاز تىلغا ئالىدىغان بولۇپ قالغانىدى .

سوفىي ئەجەبلەنگەن ھالدا سورىدى :

— «ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى»نى زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مۇھىم يازما خاتىرىلەرنى قولغا چۈشۈرۈش ئۈچۈن قۇرغان دەۋاتامسىز ؟ مەن تېخى ئۇلارنى ئېرۇسالېمنى قوغدىسا كېرەك دەپ ئويلاپتىكەنمەن .

— بۇ بىر دائىم كۆرۈلىدىغان خاتالىق . «ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى» كۆرۈنۈشتە تاۋاپكارلارنى قوغدايمىز دېگەن بىلەن ، ئەمەلىيەتتە ئۆز مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشقا ئاتلىنىپتۇ . ئۇلارنىڭ ھەقىقىي مەقسىتى مۇقەددەس قەسىرنىڭ ئاستىدىكى يازما خاتىرىلەرنى قېزىپ چىقىش ئىكەن .

— ئۇلار ئۇ يازما خاتىرىلەرنى تاپالاپتىمۇ ؟

لاندون سوغۇققىنا كۈلۈپ قويدى :

— بۇنى ھېچكىم بىلمەيدۇ ، ئەمما ئالىملارنىڭ قارىشىچە ، ئۇلار ئۇ خارابىلىكتىن قانداقتۇر بىر نەرسىنى بايقاپ قاپتۇدەك ... ئاشۇ بايقاش ئۇلارنى نۇرغۇن بايلىققا ، ھوقۇق ۋە ئىمتىيازغا ئېرىشتۇرۇپتۇ .

لاندون ئەمدى تېز - تېز سۆزلەشكە باشلىدى :

— ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى ئاۋۋال ئىككىنچى قېتىملىق ئەھلىسەلىپ يۈرۈشىگە قاتنىشىپتۇ ھەمدە ئېرۇسالېم پادىشاھى بالدۇئىن II گە «بىز سەپەردىكى تاۋاپكارلارنى قوغداش ئۈچۈن بۇ يۈرۈشكە قاتناشتۇق» دەپ چۈشەندۈرۈپتۇ . بۇنىڭ بەدىلىگە ئۇلار

بىر تىينمۇ ھەق ئالماپتۇ ھەم ئۆزلىرىنمۇ ئىنتايىن پاك تۇتۇپتۇ . لېكىن ، پادىشاھتىن مۇقەددەس قەسىر خارابىسىدىكى ئاتخانىنى ئۆزلىرىگە تۇرالغۇ قىلىپ بېرىشنى ئۆتۈنۈپتۇ . پادىشاھ بالدۇن ئۇلارنىڭ بۇ تەلىپىگە ماقۇل بوپتۇ . شۇنىڭ بىلەن ئۇلار مۇقەددەس قەسىر خارابىسىگە ئورۇنلىشىپتۇ . چەۋەندازلار پولكى بۇ يەرنى مەقسەتلىك تاللىغانىكەن . چۈنكى ، ئۇلار زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى تاپاقچى بولغان يازما خاتىرىلەرنىڭ دەل مۇشۇ خارابىلىكىنىڭ چوڭقۇر بىر يېرىگە — مۇقەددەس قەسىرنىڭ ئاستىدىكى بىر مەخپىي ئۆيگە كۆمۈكلۈك ئىكەنلىكىگە ئىشىنىدىكەن . ئۇ مەخپىي ئۆينىڭ يەنە كېلىپ يەھۇدىي دىنىنىڭ مۇقەددەس مەركىزى ئىكەنلىكىنمۇ بىلىدىكەن . توققۇز چەۋەندار ئۇ خارابىلىكتە ئاز كەم ئون يىل تۇرۇپ ، تاشلار ئارىسىدىن ھېلىقى يازما خاتىرىلەرنى مەخپىي ئىزدەپتۇ .

— ئۇلار بىر نەرسىنى بايقاپتۇدەك دەۋاتاتتىڭىزغۇ ؟ — دېدى سوفىي لاندونغا قاراپ .

— ئۇلار ھەقىقەتەن بىر نەرسىنى بايقاپتۇ ، — دېدى لاندون ، — چەۋەندازلار توققۇز يىل ۋاقىت سەرپ قىلىپ ئۆزلىرى ئىزدەۋاتقان نەرسىنى ئاخىر تېپىپتۇ ۋە ئۇنى ئېلىپ ياۋروپاغا بېرىپتۇ ، ئۇ يەردە ئۇلارنىڭ داڭقى بىر كېچىدىلا ھەممە يەرگە پۇر كېتىپتۇ . بۇ چەۋەندازلار پولكى ۋاتىكاننى قاقتى ـ سوقتى قىلغانمۇ ياكى كاتولىك دىنى جەمئىيىتى ئۇلارنى سېتىۋېلىش نىيىتىگە كەلگەنمۇ ، ئىشقىلىپ ، پاپا ئىننوسېن Ⅱ دەرھال بىر پەرمان چۈشۈرۈپ ، «ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى»نى يۇكسەك ھوقۇققا ئىگە قىلىتۇ ھەمدە «ئۇلارنىڭ ئىرادىسى قانۇن ، پادىشاھ ياكى كاھىنلارنىڭ دىنىنى ۋە سىياسەتنى ۋاستە قىلىپ تۇرۇپ بۇ مۇستەقىل قوشۇنغا دەخلى ـ تەرۇز يەتكۈزۈشىگە رۇخسەت قىلىنمايدۇ» دەپ جاكارلاپتۇ . بۇ ئىلگىرى پەقەتلا كۆرۈلۈپ باقمىغان ئىش ئىكەن . ئاشۇنداق ئالاھىدە ھوقۇققا ئىگە

بولۇۋالغاندىن كېيىن ، چەۋەندازلارنىڭ ئادەم سانى تېز سۇرئەتتە كۆپەيمەكتە ، سىياسىي جەھەتتىكى كۈچىمۇ زورىيىپ ، بايلىقى ئون نەچچە دۆلەتكە تارىلىپتۇ . ئۇلار ۋەيران بولغان ئاقسۆڭەكلەرگە قەرز بېرىش ئارقىلىق يۇقىرى ئۆسۈم ئۈندۈرۈۋاپتۇ . شۇنىڭ بىلەن زامانىۋى بانكا تىجارىتىنى بارلىققا كەلتۈرۈپ ، ئۆزىنىڭ ئەمەلىي كۈچىنى يەنمۇ ئاشۇرۇپتۇ . 14 - ئەسىرگە كەلگەندە ۋاتىكان چەۋەندازلارنىڭ كېڭىيىشىگە تېخىمۇ پايدىلىق شەرت - شارائىت ھازىرلاپ بېرىپتۇ . پاپا كېرىمان VI بۇنىڭغا قارىتا بەزى چەكلەش تەدبىرلىرىنى يولغا قويمىسا بولمايدىغانلىقىنى تونۇپ يېتىپ ، فرانسىيە پادىشاھى فىلىپ V بىلەن بىرلىكتە چەۋەندازلارنى باستۇرۇش ھەم ئۇلارنىڭ مال - مۈلكىنىڭ كېڭىيىپ كېتىشىنى چەكلەش ھەرىكىتىنى مەخپىي پىلانلاپتۇ ھەم شۇ ئارقىلىق چەۋەندازلارنى ۋاتىكاندىلا تىزگىنلەش مەقسىتىگە يەتمەكچى بوپتۇ . بىر قېتىملىق مەخپىي ھەربىي مانېۋىردا ، كېرىمان VI ئۆز قولى بىلەن يازغان بىر پارچە مەخپىي بۇيرۇقنامىنى ياۋروپانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى ئەسكەرلەرگە تارقىتىپ بېرىپ ، ئۇلارغا 1307 - يىلى 10 - ئاينىڭ 13 - كۈنى — جۈمە كۈنى — ئاندىن ئۇ بۇيرۇقنامىنى ئېچىپ ئوقۇسا بولىدىغانلىقىنى ئالاھىدە تاپىلاپتۇ .

ئەسكەرلەر بەلگىلەنگەن ۋاقىتتا مەخپىي بۇيرۇقنامىنى ئېچىپ ئوقۇپتۇ ۋە ئۇنىڭدىكى مەزمۇنلاردىن قاتتىق چۆچۈپ كېتىپتۇ . پاپا كېرىمان VI بۇيرۇقنامىگە «مەن يېقىندا ئاجايىپ بىر چۈش كۆردۈم ، چۈشۈمدە تەڭرى ماڭا ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ ئەمەلىيەتتە جىن - شەيتانلارغا چوقۇنىدىغان بىر توپ يات دىندىكىلەر ھەم گوموسېكسۇئاللىزمچىلار ئىكەنلىكىنى ، ئۇلارنىڭ تۇرلۇك گۇناھلارنى ئۆتكۈزۈپ ، كىرىستقا ئېغىر دەرىجىدە شەك كەلتۈرگەنلىكىنى ئېيتتى . ئاندىن ماڭا پانىي دۇنيانى تازىلاپ ، چەۋەندازلارنى قورشاپ يوقىتىشنى ۋە ئۇلارنى ئېغىر جازا بىلەن گۇناھىغا توۋا قىلدۇرۇشنى بۇيرۇدى » دەپ يازغانىكەن . ئۇنىڭ بۇ

پـلانـى نـاھايىتى ئوڭۇشلۇق بوپتۇ . شۇ كۈنى چەۋەندازلارنىڭ نۇرغۇن ئەزاسى تۈتۈلۈپ ، دەھشەتلىك قىيىن ـ قىستاققا ئېلىنىپتۇ ھەمدە «خەتەرلىك ئۇنسۇرلار» دېگەن نام بىلەن تۇتۇرۇككە باغلىنىپ ، كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈلۈپتۇ . شۇنىڭدىن ئېتىبارەن كىشىلەر «13» دېگەن رەقەم بىلەن «جۇمە كۈنىدىن ناھايىتى ئېھتىيات قىلىدىغان بولۇپ قاپتۇ . بۇ ئادەت ھازىرغا قەدەر داۋاملىشىپ كېلىۋاتىدۇ .

سوفىي چوڭقۇر خىيالغا چۆمگەن ھالدا سورىدى :

— «ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى» ئەمەلدىن قالدۇرۇلۇپتىكەنـمۇ ؟ مەن تېخى ئۇلارنىڭ دىن تارقىتىش تەشكىلاتلىرىنى ھازىرمۇ بار دەپ ئويلاپتىكەنمەن .

— شۇنداق ، ئۇلار ھەر خىل ناملار بىلەن ئۆز مەۋجۇتلۇقىنى داۋاملىق ساقلاپ قاپتۇ . پاپا كېرىمان VI ئۇلارغا ھەر خىل گۇناھلارنى ئارتقان ۋە ئۇلارنى تۈپ يىلتىزىدىن يوقىتىۋەتمەكچى بولغان بولسىمۇ ، لېكىن ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ كۆچلۈك ئىتتىپاقداشلىرى بار بولغاچقا ، ئۇلارنىڭ بەزىلىرى ۋاتىكاننىڭ قىرغىنچىلىقىدىن ئامان قاپتۇ . پاپا كېرىمان VI تارتىۋالماقچى بولغان ھېلىقى مەخپىي يازما خاتىرىلەرنىمۇ ئۆزلىرى بىلەن بىللە ئېلىپ كېتىپتۇ . ئۇ يازما خاتىرىلەرنى ئەسلىدە ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ قۇرغۇچىسى — زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى — ساقلاۋاتقانىكەن ، بۇ جەمئىيەتنىڭ خاراكتېرى ناھايىتى سىرلىق بولغاچقا ، ۋاتىكان ئۇنىڭغا ۋاقتىنچە چېقىلماي تۇرغانىكەن . ۋاتىكان پۈتۈن شەھەرنى قامال قىلغان چاغدا ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئۇ يازما خاتىرىلەرنى خۇپىيانە ھالدا پارىژدىن لاروشېلدىكى چەۋەندازلار كېمىسىگە يەتكۈزۈپ بېرىپتۇ .

— ئۇ يازما خاتىرىلەر كىيىن كىمنىڭ قولىغا چۈشۈپ كېتىپتۇ ؟

لاندون دولىسنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— بۇنىڭ جاۋابىنى پەقەت ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىدىكى لەرلا بىلىشى مۇمكىن . چۈنكى ، كىشىلەر تا ھازىرغىچە ئۇنىڭ ئىز - دېرىكىنى قىلىۋاتىدۇ ھەمدە ئۇنى تېخىمۇ سىرلىق بىر جايغا يوشۇرۇپ قويۇلغان بولسا كېرەك دەپ قاراۋاتىدۇ . مېنىڭچە ، ئۇ ھازىر ئەنگلىيىنىڭ مەلۇم بىر يېرىدە بولۇشى مۇمكىن .

سوفىي سەل بىئارام بولۇۋاتقاندەك كۆرۈندى .

لاندون گېپىنى داۋاملاشتۇردى :

— بۇ مەخپىيەتلىك توغرىسىدىكى رىۋايەتلەر مىڭ يىلدىن بۇيان داۋاملىشىپ كەلدى . ئۇ يازما خاتىرىلەرنىڭ پۈتكۈل خاسىيىتى بىر نەرسە بىلەن — Sangreal — بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك . Sangreal توغرىسىدا نۇرغۇن كىتابلار يېزىلدى . تارىخشۇناسلار بىرەر مەخپىيەتلىككە ئەزەلدىن بۇنچىۋالا قىزىقىپ باققان ئەمەس .

— Sangreal ، بۇ تاق سۆز فرانسۇز تىلى بىلەن ئىسپان تىلىدىكى «قان» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدىغان «Sang» ۋە «Sangre» دېگەن سۆزلەر بىلەن مۇناسىۋەتلىكمۇ قانداق ؟

لاندون بېشىنى لىڭشىتتى . «قان» دېگەن سۆز Sangreal دىكى ئەڭ ھالقىلىق مەنە بولسىمۇ ، لېكىن بۇنىڭدىكى مۇناسىۋەت سوفىينىڭ ئويلىغىنىدەكىدەك ئەمەس ئىدى .

— بۇ توغرىسىدىكى رىۋايەتلەر بىر - بىرىدىن ئۆتە مۇرەككەپ ، لېكىن ئەڭ مۇھىمى ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئۇ مەخپىيەتلىكنى تا ھازىرغىچە ساقلاپ كەلگەن . ئۇلار مۇڭاپىق بىر تارىخىي پەيتتە ئۇنى جامائەتچىلىككە ئاشكارلىشى مۇمكىن .

— شۇنداقمۇ ؟ ئۇ راستىنلا شۇنداق مۇھىم مەخپىيەتلىكمىدۇ ؟

لاندون چوڭقۇر بىر تىنىۋالغاندىن كېيىن ، ماشىنا ئەينىكى سىرتىدىكى ئورمانلىقنىڭ مەنزىرىسىگە نەزەر سالغاچ مۇنداق دېدى :

— سوفىي ، Sangreal بىر قەدىمىي سۆز . ۋاقىتنىڭ ئۆتۈشىگە

ئەگىشىپ ، ئۇ باشقا بىر سۆزگە — تېخىمۇ زامانىۋى بىر سۆزگە ئۆزگىرىپ كەتكەن ، — ئۇ بىردەم توختىۋالدى ، — ئەگەر ئۇنىڭ ھازىرقى ئاتىلىشىنى دەپ بەرسەم ، سىز دەرھال بىلىۋالالايسىز . ئەمەلىيەتتە ، Sangreal توغرىسىدىكى ھېكايىنى ھەممە ئادەم دېگۈدەك بىلىدۇ .

سوفىي ئىشەنمىدى :

— ئەمما مەن ئاڭلاپ باقماپتىكەنمەن .

— سىز چوقۇم ئاڭلىغان ، — دېدى لاندون كۇلۇمسىرەپ تۇرۇپ ، — ئۇ سىز ئاڭلاپ كۆنۈپ قالغان «مۇقەددەس قەدەھ» (Holy Grail) دېگەن سۆز شۇ .

ئوتتۇز سەككىزىنچى باب

تاكسىنىڭ كەينى تەرىپىدىكى ئورۇندا ئولتۇرغان سوفىي لاندونغا تىكىلىپ قاراپ كەتتى . «*ئۇ چاقچاق قىلىۋاتامدۇ ، نېمە ؟* »

— مۇقەددەس قەدەھ (Holy Grail) ؟

لاندون بېشىنى لىڭشىتتى . چىرايى ناھايىتى سۇرلۇك ئىدى :

— Holy Grail دەل Sangreal نىڭ خەت مەنىسى . Sangreal ئەسلىي فرانسۇزچىدىكى Sangreal دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرگەن . كېيىن «San greal» دېگەن ئىككى تاق سۆزگە بۆلۈنۈپ كەتكەن . «*مۇقەددەس قەدەھ*» . سوفىي ئۆزىنىڭ بۇ سۆزلەر ئوتتۇرىسىدىكى گراماماتىكىلىق مۇناسىۋەتنى دەرھال چۈشىنىپ يېتەلمىگەنلىكىدىن ھەيران قالدى . لاندون ناھايىتى ئەستايىدىل سۆزلەۋاتقان بولسىمۇ ، ئەمما ئۇ يەنىلا ھېچنېمىنى ئاڭقرالمايۋاتاتتى .

— مەن مۇقەددەس قەدەھنى پەقەتلا بىر رومكىدەك نەرسە دەپ ئويلاپتىكەنمەن . لېكىن ، سىز ئۇنى ھېلىقى يازما خاتىرىلەر بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئالاھىدە نەرسە دەۋاتىسىز .

— شۇنداق ، لېكىن ئۇ يازما خاتىرىلەر ھېلىقى زور مەخپىيەتلىكنىڭ پەقەتلا بىر قىسمى . ئۇلار مۇقەددەس قەدەھ بىلەن بىللە كۆمۈۋېتىلگەن ... ئۇلار مۇقەددەس قەدەھنىڭ ھەقىقىي مەنىسىنى يېشىپ بېرەلەيدۇ . ئۇ يازما خاتىرىلەرنىڭ چەۋەندازلارنى ئالاھىدە ئىمتىيازغا ئېرىشتۇرۇشىدىكى سەۋەب شۇكى ، ئۇلار مۇقەددەس قەدەھنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتىنى بىلىۋالغان .

«مۇقەددەس قەدەھنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتى؟» سوفىينىڭ كاللىسى تېخىمۇ ئېلىشىپ كەتتى. ئۇ ئىلگىرى «مۇقەددەس قەدەھ ئىيسانىڭ ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزادا ئىشلەتكەن رومكىسى ئىكەن. كېيىن، ئارىماتوللۇق جوزېف كرېستنىڭ ئالدىغا بېرىپ، ئاشۇ رومكىغا ئۇنىڭ قېنىنى تېمىتىۋاپتىكەن» دېگەننىلا بىلەتتى.

— مۇقەددەس قەدەھ «خرىستوسنىڭ قەدەھى» شۇغۇ، — دېدى سوفىي، — بۇنى كىم بىلمەيدۇ.

— سوفىي، — دېدى لاندون ئۇنىڭغا بۇرۇلۇپ قاراپ پەس ئاۋازدا، — ئەمما زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئۇنداق دەپ قارىمايدۇ. ئۇلار مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنى «مەقسەتلىك توقۇلغان يالغان گەپلەر» دەپلا بىلىدۇ. ئەمەلىيەتتە، مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى ھېكايىلەردە ئىپادىلىنىدىغىنى باشقىچە بىر نەرسە، — ئۇ بىردەم توختىۋالدى، — ئۇ دەل بۇ ئىككىنىڭ بۇگۈن كەچ بىزگە دەپ بەرمەكچى بولغانلىرىغا ماس كېلىدۇ، ئۇ قالدۇرۇپ قويغان ئىلاھەلەر توغرىسىدىكى بەلگىلەرمۇ شۇنىڭ ئىچىدە.

سوفىي يەنىلا چۈشىنەلمىگەن بولسىمۇ، لېكىن لاندوننىڭ سەۋرچانلىق بىلەن كۆلۈمسىرىشى ۋە سەممىي بېقىشلىرىدىن ئۇنىڭ ئۆزىگە تېخىمۇ ئىنىقراق جاۋابنى دەپ بەرمەكچى بولۇۋاتقانلىقىنى بىلىۋالدى ۋە:

— ئەمىسە مۇقەددەس قەدەھ دېگەن زادى قانداق نەرسە؟ — دەپ سورىدى.

ئۇنىڭ مۇشۇنداق سوئالىنى سورايدىغانلىقىنى لاندون ئاللىبۇرۇن پەرەز قىلىپ بولغان بولسىمۇ، لېكىن گەپنى نەدىن باشلاشنى دەرھال بىلەلمەي قالدى. ئەگەر ئۇ بايا تىنىقى تارىخىي ئارقا كۆرۈنۈشنى ئاۋۋال سۆزلەپ بەرمىگەن بولسا، سوفىي پۈتۈنلەي گاڭگىراپ قالغان بولاتتى. بىرنەچچە ئاي ئىلگىرى، لاندون ئۆزىنىڭ تەتقىقات ئوربىتالىنى تەھرىر بۆلۈمىگە ئېلىپ بارغان چېغىدا، مۇھەررىرنىڭ چىرايىدا دەل شۇنداق گاڭگىراش

ئالامەتلىرى پەيدا بولغانىدى .

— بۇ ئورىگىنالدا نېمىلەرنى يېزىپ كەتتىڭىز ؟ — دېگەنىدى چۇشلۇك تامىقىنى يەۋاتقان مۇھەررىر قولىدىكى رومكىنى قويۇپ ھەيران بولغان ھالدا ، — ماڭا چاقچاق قىلىۋاتىسىزغۇ دەيمەن .

— مەن چاقچاق قىلىۋاتقىنىم يوق . بۇ مەن بىر يىل تەتقىق قىلىپ ئاندىن يېزىپ چىققان نەرسە .

نېۋيورکتا داڭقى بار مۇھەررىر جوناس فوركمان جىددىيلەشكەن ھالدا ئۆچكە ساقىلىنى سىلاپ قويدى . ئۆزىنىڭ شانلىق كەسپىي ھاياتىدا نۇرغۇن يۈرەكلىك ئىجادىي تەپەككۇرلارنى ئۇچراتقان بۇ پېشقەدەم مۇھەررىر شۇ تاپتا لاندون تاپشۇرغان ئورىگىنالنى كۆرۈپ راستىنلا چۆچۈپ كەتكەنىدى .

— لاندون ، — دېدى فوركمان ئاخىر ئېغىز ئېچىپ ، — خاتا چۈشىنىپ قالماڭ . سىزنىڭ ئەسەرلىرىڭىزنى مەن بەك ياقتۇرىمەن ، ئىلگىرىمۇ بىز كۆپ قېتىم كۆڭۈلدىكىدەك ھەمكارلاشقان . ئەمما ، مۇنۇ ئەسىرىڭىزنىڭ نەشر قىلىنىشىغا ماقۇل دەۋەتسەم ، ئۇ چاغدا بىرنەچچە ساقچىنى يالغاپ ، ئىشخانامنىڭ ئالدىدا تۇرغۇزۇپ قويسام بولىدۇ . يەنە كېلىپ ، بۇ ئەسەر سىزنىمۇ يامان ئاتاققا قويىدۇ . سادىغاڭ كېتەي ، سىز دېگەن خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ تارىخ تەتقىقاتچىسى ، ھەرگىزمۇ بىر كېچىدىلا داڭق چىقىرىۋېتىشنى ئويلايدىغان پۇرسەتپەرەس چاكىنىلاردىن ئەمەس . سىز بۇ نەزەرىيىڭىزنى دەلىللەيدىغانغا نەدىن ئىسپات تاپتىڭىز ؟

لاندون مىيىقىدا كۈلۈپ قويۇپ ، پەلتوسىنىڭ يانچۇقىدىن بىر پارچە قەغەزنى چىقاردى ـ دە ، فوركمانغا بەردى . ئۇ قەغەزدە ئەللىك نەچچە پارچە كىتابنىڭ ئىسمى يېزىلىق تۇراتتى . ئۇلارنىڭ ھەممىسى داڭلىق تارىخشۇناسلارنىڭ كىتابلىرى بولۇپ ، ئىچىدە ھازىرقى زامانىدىكى ئەسەرلەرمۇ ، نەچچە ئەسىر ئىلگىرىكى ئەسەرلەرمۇ بار ئىدى . ئۇ كىتابلاردا ئوتتۇرىغا قويۇلغان قاراشلار لاندوننىڭكىدىن قىلچە پەرقلەنمەيتتى . فوركمان بۇ كىتابلار

تىزىملىكىنى ئوقۇۋاتقاندا ، چىرايى غەلىتىلا بولۇپ كەتتى :
— بۇنىڭ ئىچىدىكى بەزى ئاپتورلارنى مەنمۇ ئاڭلىغان . ئۇلار... ھەقىقىي تارىخشۇناسلار .
لاندون كۈلۈۋەتتى :
— دېمەك ، بۇ پەقەتلا مەن شەخسەن ئوتتۇرىغا قويغان نەزەريە ئەمەس . ئۇنىڭ مەۋجۇت بولۇپ كېلىۋاتقىنىغا ئۇزاق يىللار بولدى . مەن پەقەت ئالدىنقىلارنىڭ تەتقىقاتىغا خۇلاسە خاراكتېرلىك پىكىرلەرنى قوشۇپ قويدۇم ، خالاس . مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى رىۋايەتلەر ئىلگىرى بەلگىشۇناسلىق نۇقتىسىدىن تەتقىق قىلىنىپ باقمىغان . مەن ئىكونولوگىيىدىن تېپىپ چىققان بۇ ئىسپاتلار خېلىلا زور قايىل قىلىش كۈچىگە ئىگە .
فوركمان ھېلىقى كىتابلار تىزىملىكىدىن تېخىچە كۆزىنى ئۈزەلمەيۋاتاتتى :
— ۋاي خۇدايىم ، بۇنىڭدا سىر راي تېپىن يازغان كىتابمۇ بارئىكەنغۇ ؟ ئۇ دېگەن ئەنگلىيە خان جەمەتىنىڭ تارىخشۇناسىغۇ ؟
— تېپىن مۇقەددەس قەدەھنى تەتقىق قىلىشقا بىر ئۆمۈر ۋاقىتىنى سەرپ قىلغان . مەن ئىلگىرى ئۇنىڭ ئۆزى بىلەنمۇ كۆرۈشكەن . ئۇنىڭ نۇرغۇن قاراشلىرى مېنىڭكى بىلەن ئوخشاش . جوننىاس ، ئۇ ھەم بۇ كىتابلارنى يازغان باشقا تارىخشۇناسلارنىڭ ھەممىسى مېنىڭ قارىشىمنى قۇۋۋەتلەيدۇ .
— بۇ تارىخشۇناسلار سىزنىڭ قارىشىڭىزنى راستىنلا... راستىنلا ، — فوركمان گېپىنىڭ ئاخىرىنى يۇتۇۋەتتى ، ئېنىقراقىنى ئېيتقاندا ، دېيىشكە جۈرئەت قىلالمىدى .
لاندون يەنە مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى :
— بەزىلەر مۇقەددەس قەدەھنى «ئىنسانلار تارىختىن بۇيان ھەممىدىن بەك تەلپۈنۈپ كەلگەن بىر قىممەتلىك بايلىق» دەپ قارايدىكەن . ئاشۇ مۇقەددەس قەدەھنى دەپ نۇرغۇن رىۋايەتلەر توقۇلغان ، نۇرغۇن ئۇرۇشلار بولغان ، نۇرغۇن ئادەملەر ئۇنى بىر ئۆمۈر ئىزدىگەن . دېمەك ، ئۇنىڭ ئادەتتىكى بىر قەدەھ بولۇشى

مۇمكىنمۇ ؟ ئەگەر شۇنداق بولسا ، باشقا قەدىمىي يادىكارلىقلارمۇ كىشىلەرنىڭ ئالاھىدە دىققىتىنى تارتقان ، ھەتتا زور قىزىقىشنى قوزغىغان بولاتتى . مەسىلەن ، تىكەنلىك تاج ، ئىيسا مىخلانغان كرېست ۋە ئۇنىڭدىكى گۈناھ پۈتۈكى دېگەندەكلەر — ئەمەلىيەتتە ، ئۇنداق بولمىغان . تارىختىن بۇيان ئاشۇ مۇقەددەس قەدەھلا «ئەڭ ئالاھىدە نەرسە» دەپ قارىلىپ كەلگەن ، — لاندون كۇلۇپ قويدى ، — سەۋەبىنى ئەمدى بىلگەنسىز ؟

فوركمان بېشىنى چايقىدى :

— شۇنچە كۆپ كىتابلاردا ئاشۇنداق ئوخشاش نەزەرىيە ئوتتۇرىغا قويۇلغان بولسا ، ئەمىسە بۇنى ئادەملەر نېمىشقا بىلمەيدۇ ؟

— بۇ كىتابلار نەچچە ئەسىردىن بۇيان داۋاملىشىپ كەلگەن قاراشلارغا ئەلۋەتتە تەڭ كېلەلمەيدۇ ، ئاشۇ تارىخنى ئارقا كۆرۈنۈش قىلىپ يازغان بازىرى ئىتتىك كىتابلارغا تېخىمۇ شۇنداق . چۈنكى ، ئۇلار ئەنئەنىۋى قاراش سۇپىتىدە كىشىلەرنىڭ ئىدىيىسىگە چوڭقۇر ئورناپ كەتكەن .

فوركمان ئۇنىڭغا چەكچىيىپ قارىدى :

— ماڭا «خارىرى پوتتېر»دا يېزىلغىنىمۇ ئەمەلىيەتتە مۇقەددەس قەدەھكە مۇناسىۋەتلىك ھېكايە دەپ يۈرمەيدىغانسىز - ھە ؟

— مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم «ئىنجىل» .

فوركمان بېشىنى لىڭشىتتى :

— بۇنى بىلىمەن .

— تاشلا ! — سوفىينىڭ ۋارقىرىغان ئاۋازى ماشىنىنىڭ ئىچىدىكى جىمجىتلىقنى بۇزۇۋەتتى ، — ئۇنى دەرھال تاشلا ! — دەپ ۋارقىرىدى ئۇ شوپۇرغا قاراپ . لاندون چۆچۈپ كەتتى ۋە شوپۇرنىڭ سىمسىز سۆزلىشىش ئاپپاراتىنى ئاغزىغا يېقىن تۇتقىنىچە نېمىلەرنىدۇ دەۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدى .

سوفي شارتتىده بۇرۇلۇپ ، قولىنى لاندوننىڭ چاپىنىنىڭ يانچۇقىغا تىقتى . لاندون ئىنكاس قايتۇرۇپ بولغۇچە ، سوفي ئۇنىڭ يانچۇقىدىكى تاپانچىنى ئالدى ـ دە ، ناھايىتى تېزلىكتە شوپۇرنىڭ كەينى مېڭىسىگە تىرىدى . شوپۇر سۆزلىشىش ئاپپاراتىنى تاشلۇۋېتىپ ، بىكار بولۇپ قالغان قولىنى ئېگىز كۆتۈردى .

— سوفي ! — دېدى لاندون جىددىيلەشكەن ھالدا ، — ئاپلا ...

— ماشىنىنى توختات ! — دەپ بۇيرۇق قىلدى سوفي شوپۇرغا .

شوپۇر بىرنېمىلەرنى دەپ غۇدۇرىغىنىچە ماشىنىنى باغچىنىڭ ئىچىدىلا توختاتتى .

بۇ چاغدا لاندون ماشىنىنىڭ ئالدىدىكى پرىبورلاردىن تاكسى شىركىتىدىكى مۇلازىمەتچى خادىمنىڭ ئۇنلۇك سۆزلەۋاتقان ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدى :

— ... ساقچى ئەمەلدارى سوفي نائىف... — ئاۋاز بىردەم ئۇزۇلۇپ قالدى ، — ھېلىقى ئامېرىكىلىق روبېرت لاندون بىلەن بىللە...

لاندون قېتىپلا قالدى . «ئۇلار بىزنى بايقاپ قالغان ئوخشىمامدۇ ؟»

قورقۇپ جېنى چىقاي دەپ قالغان شوپۇر ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈرگىنىچە ماشىنىدىن چۈشتى ۋە كەينىگە بىرنەچچە قەدەم چېكىندى .

سوفي ماشىنىنىڭ ئۆزى تەرەپتىكى ئەينىكىنى چۈشۈردى ـ دە ، قولىدىكى تاپانچىنى شوپۇرغا توغرىلىدى ، ئاندىن تەمكىنلىك بىلەن :

— لاندون ، ماشىنىنى سىز ھەيدەڭ ، — دېدى .

لاندوننىڭ قولىدا تاپانچا تۇتۇپ ئولتۇرغان بۇ ئايالغا ئارتۇق گەپ قىلغۇسى كەلمىدى ۋە دەرھال ماشىنىدىن چۈشۈپ ، شوپۇرنىڭ

ئورنىغا چىقىپ ئولتۇردى . تاكسى شوپۇرى ئىككى قولىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ تۇرغىنىچە ئۇلارنى ئۇنلۇك ئاۋازدا ھەدەپ تىللاۋاتاتتى .

— لاندون ، — دېدى سوفىي ئالدىغا سەل ئېگىلىپ ، — مېنىڭچە ، سىز بۇ باغچىنىڭ مەنزىرىسىنى قانغۇچە تاماشا قىلىپ بولدىڭىزغۇ دەيمەن ؟

لاندون بېشىنى لىڭشىتتى .

— ئەلۋەتتە .

— ئەمىسە بۇ يەردىن دەرھال كېتەيلى .

لاندون بىردەم ئىككىلىنىپ ئولتۇرۇپ كەتتى . *«ئاناڭنى !»* ئۇ سۈرئەت ئۆزگەرتكۈچ بىلەن مۇفتىنىڭ ئورنىنى ئاران دېگەندە پەرق ئېتەلىدى ھەمدە خوتىنىڭ تۇنۇچىنى چىڭ تۇتۇۋالدى .

— سوفىي ، مېنىڭچە ، بۇنى سىز ...

— تېز ھەيدەڭ ! — دەپ ۋارقىرىدى سوفىي .

يولدىن سىرتىدا بىرنەچچە پاھىشە ئايال بۇلار تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتاتتى ، ئاڭسىدىن بىرى يان تېلېفونىدا قەيەرگىدۇر تېلېفون بېرىشكە تەمشىلىۋاتاتتى . لاندون موفتىنى دەسسەپ ، سۈرئەت ئۆزگەرتكۈچنى ئەڭ يۇقىرى سۈرئەت يولىغا توغرىلىدى ، ئاندىن ماي كلاپانىنى كۈچەپ دەسسىدى .

ئۇ مۇفتىنى ئىتتىكلا قويۇۋەتكەچكە ، ماشىنا بىرلا غوڭۇلدىغىنىچە ئالدىغا ئېتىلىپ مېڭىپ كەتتى . ھېلىقى پاھىشە ئاياللار قورقىنىدىن ئۆزلىرىنى دەرھال چەتكە ئالدى ، قولىدا يان تېلېفون تۇتۇۋالغان ئايال چاققانلىق قىلمىغان بولسا ، ماشىنا ئۇنى دەسسىگەن پېتى ئۆتۈپ كەتكەن بولاتتى .

— نېمانداق قوپال ! — دېدى سوفىي ماشىنا سىلكىنگەن پېتى تاشيولغا چىققان چاغدا ، — قانداق ھەيدەۋاتىسىز ؟

— سىزگە شۇنى ئەسكەرتىپ قويايي ، مەن ئادەتتە خوتىسىز ماشىنا ھەيدەيتتىم ! — دەپ ۋارقىراپ جاۋاب بەردى لاندون .

ئوتتۇز توققۇزىنچى باب

بر ۈيىر كوچىسىدىكى ئاددىيغىنا تاش ئۆي سانسىزلىغان ئازاب - ئوقۇبەتلەرگە شاھىت بولغان بولسىمۇ ، لېكىن سېللارىسىنىڭ ھازىرقى ئازابى ئۇنىڭغا دۇنيادىكى ئەڭ ئېغىر ئازابتەكلا تويۇلۇۋاتاتتى . *«مەن ئالدىنىپتىمەن ، ئەمدى ھەممە ئىش تۈگەشتى . »*

سېللارىس ئالدانغان ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ھېلىقى تۆت ئادىمى ھاياتى خەۋپكە ئۇچراۋاتقان ئەھۋال ئاستىدىمۇ ئۇنىڭغا مەخپىيەتلىكنى ئاشكارىلاشنى خالىمىغانىدى . شۇ تاپتا ئۇ ئۇستازىغا تېلېفون بېرىشكىمۇ جۈرئەت قىلالمايۋاتاتتى . ئۇ شىفىرلىق قۇتىنىڭ نەگە يوشۇرۇنغانلىقىنى بىلىدىغان تۆت ئادەمنى ئۆلتۈرۈۋېتىپلا قالماستىن ، يەنە ساينت سۇلپىس چېركاۋىدىكى بىر ئايال مونا خىنىمۇ جەھەننەمگە ئۇزىتىۋەتكەنىدى . *«ئۇ تەڭرى بىلەن قارشىلىشاتتى ! كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۇشمىسىنى كۆزگە ئىلمىدى ! »*

ئايال مونا خىنىڭ ئۆلتۈرۈلۈشى بىلەن ئىش تېخىمۇ مۇرەككەپلىشىپ كەتتى ، بۇنى سېللارىسنىڭ قىزىق قانلىق كەلتۈرۈپ چىقارغانىدى . باش ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا تېخى نەچچە سائەت ئىلگىرىلا ساينت سۇلپىس چېركاۋىدىكى مونا ستىر باشلىقىغا تېلېفون بېرىپ ، ئۇنىڭغا سېللارىسنى چېركاۋغا كىرگۈزۈۋېتىشنى تاپىلاپ قويغانىدى . ئەمدى مونا ستىر باشلىقى ئايال مونا خىنىڭ ئۆلگەنلىكىنى بايقاپ قالسا ، نېمىدەپ ئويلار ؟ سېللارىس ئايال مونا خىنىڭ جەسىتىنى كارىۋاتتا يانتۇزۇپ قويغان بولسىمۇ ، لېكىن

ئۇنىڭ بېشىدىكى جاراھەت ناھايىتى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى. سېللارىس ئۆزى چېقىۋەتكەن ھېلىقى مەرمەر خىشنى ئەپلەپ - سەپلەپ جايىغا كەلتۈرۈپ قويۇشقا ئۇرۇنغان بولسىمۇ، لېكىن چېقىلغان ئىزنى يەنىلا يوقىتىۋېتەلمىدى، چېركاۋدىكىلەر بۇ يەرگە بىرىنىڭ كەلگەنلىكىنى بىرلا قاراپ بىلىۋالالايتتى.

سېللارىس ئەسلىدە ۋەزىپىنى ئورۇندىاپ بولۇپلا كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىغا بېرىپ يوشۇرۇنۇۋېلىشنى پىلانلىغان، «باش ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا مېنى قوغلايدۇ» دەپ ئويلىغانىدى. ئۇنىڭ نەزىرىدە، كۇن بويى نيۇيورك تىكى كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ باش شتابىدا دۇئا - تىلاۋەت بىلەن شۇغۇللىنىش ھەممىدىن بەختلىك تۇرمۇش ھېسابلىناتتى. ئۇ ئۇ يەردىن بىر قەدەممۇ ئايرىلمايتتى، ئۇنىڭ بارلىق تەلەپلىرى ئاشۇ مۇقەددەس جايدىلا ئىجابەت بولاتتى. ئۇنى ھېچكىممۇ يادىغا ئالمايتتى. ئۇنى ئۆز ھىمايىسىگە ئالغان باش ئېپىسكوپ ئارىنگاروساغىمۇ كۆرگەنلىكى ئادەم چىش يېرىپ گەپ قىلالمايتتى.

«*مەن باش ئېپىسكوپنى خەتەر ئىچىدە قويدۇم*». سېللارىس يەرگە مىخلاپ قادىلىپ تۇرغىنىچە ئۆز ھاياتىنى قانداق ئاخىرلاشتۇرۇش توغرۇلۇق ئويلاندى. ئۇنىڭغا ئىككىنچى قېتىملىق ياشاش پۇرسىتىنى دەل ئاشۇ ئارىنگاروسا بەرگەن... ئىسپانىيەدىكى چېغىدا ئۇنى دەل ئاشۇ ئارىنگاروسا تەربىيىلىگەن ھەم ئۇنىڭغا ياشاش نىشانىنى كۆرسىتىپ بەرگەنىدى.

— دوستۇم، — دېگەنىدى ئۇ، — سەن تۇغۇلۇشۇڭدىنلا ئاقىرىش كېسەللىكىگە گىرىپتار بوپتىكەنسەن. لېكىن، مۇشۇ سەۋەبلىك باشقىلارنىڭ سېنى كۆزگە ئىلماسلىقىغا يول قويما. سەن ئۆزۈڭنىڭ باشقىلاردىن قانچىلىك پەرقلىنىپ تۇرىدىغىنىڭنى بىلەمسەن؟ نوھىنىڭمۇ ئاشۇنداق كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان ئادەم ئىكەنلىكىنى سەن تېخى بىلمەيسەنغۇ دەيمەن؟

— «نوھىنىڭ كېمىسى» دېگەن رىۋايەتتىكى نوھىنى دەمسىز؟ — دەپ سورىغانىدى سېللارىس ھەيران بولغان ھالدا.

ئارىنگاروسا كۈلۈمسىرىدى :

— ھەئە . دەل شۇ نوھنى دەۋاتىمەن . ئۇنىڭمۇ تېرىسى سېنىڭدەك ئاقىرىپ كېتىپتىكەن . ئەمما ، ئۇ يەر شارىدىكى بارلىق جانلىقلارنى قۇتقۇزۇۋالدى . سېللارىس ، سېنىڭ پېشانەڭگىمۇ ئاشۇنداق ئۇلۇغۋار ئىشلار پۈتۈلگەن . تەڭرى سېنى قۇتقۇزۇۋالدۇ . دېمەك ، سەن ئۇ ئىرادە قىلغان ئىشلارنى بەجا كەلتۈرۈشۈڭ كېرەك .

شۇنىڭدىن كېيىن سېللارىس ئۆزىگە باشقىچە نەزەر بىلەن قاراشنى ئۆگىنىۋالدى . *«مەن ئاق ھەم پاك ، خۇددى پەرىشتىلەردەك گۈزەل .»*

ئەمما ، شۇ تاپتا ، دادىسىنىڭ «سەن بىر نەس باسقان ئەرۋاھ» دەپ توۋلىغان ئاۋازى ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە جاراڭلىماقتا ئىدى .

سېللارىس يەرگە تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ ، تەڭرىدىن ئۆزىگە كەڭچىلىك قىلىشنى تىلىدى . ئاندىن قارا يېپىنچىسىنى سېلىۋېتىپ ، قان داغلىرى قېتىپ كەتكەن جازا قامچىسىنى قولىغا ئالدى .

قىرىقىنچى باب

لاندون خوتنى يۆتكىگۈچە تەرلەپ كەتتى . ئىگىسىدىن تارتىۋېلىنغان بۇ تاكسى يولدا ئىككى قېتىم ئوتى ئۆچۈپ توختاپ قالغاندىن كېيىن ، لاندوننىڭ ئالاقزادىلىك ئىچىدە ھەيدىشى بىلەن ئاخىر بۇلوگنې ئورمانلىقىنىڭ يەنە بىر ئېغىزىغا يېتىپ كەلدى . ئەمما ، دەل شۇ چاغدا ماشىنا رادىئوسىدىن تاكسى شىركىتىدىكى مۇلازىمەتچى خادىمنىڭ گەپ قىلغان ئاۋازى ئاڭلاندى :

— ۋەي؟ ئاڭلىغان بولسىڭىز جاۋاب قايتۇرۇڭ .

لاندون ماشىنىنى باغچىنىڭ ئىشىكى ئالدىغا مىڭ تەسلىكتە ھەيدەپ ئاپارغاندىن كېيىن ، زادىلا چىدىغۇچىلىكى قالمىدى ـ دە ، تورمۇزنى دەسسەپ تۇرۇپ ، سوفىيغا :

— يەنىلا سىز ھەيدىسىڭىز بولغۇدەك جۇمۇ ، — دېدى .

سوفىي دەرھال ئۇنىڭ بىلەن ئالماشتى . بىرنەچچە سېكۇنتتىن كېيىن ، ماشىنا ئورنىدىن يېنىك قوزغىلىپ غەرب تەرەپكە قاراپ ماڭدى ھەمدە «پانې ئالەمدىكى جەننەت»تىن تېزلا يىراقلاپ كەتتى .

ماشىنىنىڭ سۈرئىتى بارغانسېرى ئىتتىكلەۋاتاتتى . لاندون :

— ئاكسو كوچىسىغا بارىدىغان يولنى بىلەمسىز؟ — دەپ سورىدى .

سوفىي ئالدىدىكى يولدىن كۆزىنى ئۈزمەي تۇرۇپ جاۋاب بەردى :

— ھېلىقى شوپۇر ئۇ كوچىنى روللان گارلوس تېننىس توپ سارىيىنىڭ يېنىدا دېگەنىدى ، مەن ئۇ يەرنى بىلىمەن .

لاندون يانچۇقىدىن يەنە ھېلىقى ئاچقۇچنى چىقىرىپ ، ئۇنى تېخىمۇ ئېغىرلىشىپ قالغاندەك ھېس قىلدى ۋە ئىچىدە : «بۇ ناھايىتى مۇھىم بىر ئاچقۇچ بولسا كېرەك ، ئۇ ھەتتا مېنىڭ كېيىنكى ئەركىنلىكىم بىلەنمۇ مۇناسىۋەتلىك بولۇشى مۇمكىن» دەپ ئويلىدى .

بايا سوفىيغا ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ تارىخىنى سۆزلەپ بېرىۋاتقان چاغدا ، ئۇ بۇ ئاچقۇچنىڭ ئۇستىدە ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بەلگىسى بارلىقىنى يادىغا ئېلىپ ، بۇ ئىككىسىنىڭ ئوتتۇرىسىدا سىرلىق بىر مۇناسىۋەتنىڭ بارلىقىنى ھېس قىلغانىدى . چۈنكى ، كرېست بەلگىسى باراۋەرلىك ۋە ئىناقلىقنىڭ سىمۋولى بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى يەنە ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى غىمۇ ۋەكىللىك قىلاتتى . ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ ھەيكىلىنى كۆرگەن ھەرقانداق ئادەم ئۇلارنىڭ ئاق رەڭلىك بەلگىسىنىڭ ئۈستىدە كرېست بەلگىسىنىڭ بارلىقىنى بايقىيالايتتى .

«كرېست بەلگىسى . ئۇ دەل مۇشۇ ئاچقۇچقا ئوخشاش .»

لاندون كېيىنكى قەدەمدە ئۆزلىرىنىڭ نېمىلەرنى بايقايدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلغاچ چەكسىز خىيالغا كەتتى . «مۇقەددەس قەدەھ .» ئۇ ئۆزىنىڭ بۇ باللارچە تەسەۋۋۇرىدىن ئىختىيارسىز كۈلۈۋەتتى . ئۇنىڭ بىلىشچە ، كىشىلەر «مىلادىيە 1500 - يىلىدىن ئېتىبارەن ، مۇقەددەس قەدەھ ئەنگلىيىدىكى مەلۇم بىر ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى چېركاۋىنىڭ يەر ئاستى ئۆيىدە ساقلىنىپ كېلىۋاتىدۇ» دەپ قارايتتى .

«ئۇ دەل داۋىنچى ياشىغان دەۋر .»

دەسلەپكى نەچچە يۈز يىلدا ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئاجايىپ سىرلىق قۇدرەتكە ئىگە ھېلىقى يازما خاتىرىلەرنى قوغداش ئۈچۈن ، ئۆزلىرىنىڭ تۇرۇشلۇق جايىنى نۇرغۇن قېتىم ئۆزگەرتكەنىدى . ئەمدىلىكتە تارىخشۇناسلار : «مۇقەددەس قەدەھ ئېرۇسالېمدىن ياۋروپاغا يۆتكەپ كېتىلگەندىن كېيىن ، ئۇ يوشۇرۇپ قويۇلغان جاي ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ ئالتە قېتىم

ئۆزگەرتىلگەن» دەپ قاراۋاتاتتى. مۇقەددەس قەدەمنىڭ ئاخىرقى قېتىم «كۆرۈنگەن» ۋاقتى 1447 - يىلى بولۇپ، ئەينى چاغدا نۇرغۇن كىشىلەر ئۇ يازما خاتىرىلەرنىڭ بىر قېتىملىق چوڭ ئوت ئاپىتىدە كۆيۈپ كۇلگە ئايلىنىپ كېتىشكە تاس قالغانلىقىنى، ھېلىمۇ ياخشى ئۇلارنىڭ دەرھال تۆت ساندۇققا قاچىلىنىپ، ھەربىر ساندۇقنى ئالتە ئادەمنىڭ ئاران كۆتۈرۈشى بىلەن باشقا بىر بىخەتەر جايغا يۆتكەپ كېتىلگەنلىكىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەنلىكىنى ئېيتقانىدى. شۇنىڭدىن كېيىن مۇقەددەس قەدەم كىشىلەرنىڭ نەزىرىدىن ئىز - دېرەكسىز غايىب بولغان. ئەل - جامائەت ئارىسىدا پەقەت: «مۇقەددەس قەدەم پادىشاھ ئارتۇر ۋە ئۇنىڭ يۇمىلاق ئۈستەل چەۋاندازلىرىنىڭ يۇرتى — ئەنگلىيىدە مەخپىي ساقلىنىۋاتىپتۇ» دېگەن رىۋايەتلا قېپقالغانىدى.

مەيلى ئۇ قەيەرگە يوشۇرۇلغان بولسۇن، مۇنداق ئىككى مۇھىم نۇقتىنى جەزملەشتۈرۈشكە بولاتتى: بىرىنچىسى، داۋىنچى ئۇنىڭ نەگە يوشۇرۇلغانلىقىنى چوقۇم بىلەتتى! ئىككىنچىسى، مۇقەددەس قەدەم يوشۇرۇلغان جاي بەلكىم تا ھازىرغىچە ئۆزگەرمىگەن بولۇشى مۇمكىن ئىدى!

شۇنداق بولغاچقا، مۇقەددەس قەدەمنىڭ ئەسەبىي ھېرىسمەنلىرى تا مۇشۇ كەمگىچە داۋىنچىنىڭ ئەسەرلىرىنى ۋە كۇندىلىك خاتىرىسىنى ئالا قويماي تەتقىق قىلىپ، مۇقەددەس قەدەم ساقلىنىۋاتقان جايغا ئائىت بىرەر يىپ ئۇچىغا ئېرىشىپ قېلىش ئۈمىدىدە بولۇۋاتاتتى. بەزىلەر: «تاش ئۆڭكۈردىكى بۇۋىمەريەم» دېگەن رەسىمدىكى تاغنىڭ مەنزىرىسى شوتلاندىيىدىكى مەلۇم بىر تاغلىق رايونغا ئوخشاپ كېتىدىكەن دېسە، يەنە بەزىلەر: «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا» دېگەن رەسىمدىكى ئىيسانىڭ شاگىرتلىرىنىڭ ئورۇن تەرتىپى «كىشىنى گۇمانلاندۇرىدۇ، ئۇ بەلكىم بىر مەخپىي بېشارەت بولۇشى مۇمكىن» دەپ قارايتتى. يەنە بەزىلەر بولسا: «مونا لىزا»نى رېنىتگېن نۇرىدا كۆزىتىش ئارقىلىق، «مونا لىزا ئەسلىدە ئالتۇن ھالقا تاقىغان ھالەتتە سىزىلغانىكەن،

كېيىن داۋىنچى ئۇنىڭ ھالقىسىنى باشقا رەڭ بىلەن بوياپ يوقىتىۋېتىپتىكەن» دېگەن قاراشنىمۇ ئوتتۇرىغا قويغانىدى. ئەمما، لاندون ئۇ رەسىمده بىرەر ھالقىنىڭ ئىزناسىنى بايقىمىغان ھەم ئۇنىڭ «مۇقەددەس قەدەھ» بىلەن قانداق مۇناسىۋىتى بارلىقىنىمۇ پەرەز قىلىپ بولالمىغانىدى. ھالبۇكى، «مۇقەددەس قەدەھ»كە ئالاھىده ئىشتىياق باغلىغان كىشىلەر ھېلىمۇ خەلقئارالىق ئىنتېرنېت تورىنىڭ سۆز قالدۇرۇش سەھىپىسى ۋە پاراڭلىشىش كۆزنىكىده بۇ توغرۇلۇق توختىماي بەس ـ مۇنازىره قىلىشۋاتاتتى.

«ھەممە ئادەم رىۋايەت تۇسىنى ئالغان سىرلىق نەرسىلەرگە قىزىقىدىكەن.»

ئۇنداق سىرلىق نەرسىلەر ناھايىتى كۆپ بولۇپ، داۋىنچىنىڭ داڭلىق رەسىمى «مەچچىنىڭ سەجدىسى» توغرىسىدىكى يېڭى بايقاشنى «ھازىر ئېچىلغان ئەڭ يېڭى سىر» دېيىشكە بولاتتى. ئىتالىيىلىك سەنئەت تەتقىقاتچىسى مورشىن لىئو سېراسىنى كىشىلەر بىلمەيدىغان ئاجايىپ بىر يېڭى بايقاشنى ئوتتۇرىغا قويغان. نيۇيوركتىكى «دەۋر ھەپتىلىك ژۇرنىلى» «لىئوردادو يوشۇرغان سىر» دېگەن ماۋزۇدا ماقالە ئېلان قىلىپ، ئۇنىڭ بۇ بايقىشىنى دەبدەبىلىك بايانلار بىلەن ئالاھىده تونۇشتۇرغانىدى.

سېراسىنى ئۆزىنىڭ يېڭى بايقىشى توغرۇلۇق توختالغاندا: «مەچچىنىڭ سەجدىسى»دىكى سۇس يېشىل رەڭلىك لايىھىنى داۋىنچى ئۆزى سىزغان بولسىمۇ، لېكىن ماي بوياق رەسىمدىكىسىنى ئۇ ئۆزى سىزمىغان. ئەمەلىيەتته، ئۇنى باشقا بىر رەسسام داۋىنچى ئالەمدىن ئۆتۈپ نۇرغۇن يىللاردىن كېيىن ئاشۇ دەسلەپكى لايىھەنىڭ ئۈستىگە رەڭ بېرىش ئارقىلىق سىزىپ چىققان. ئىنفرا قىزىل نۇرى ۋە رېنتگېن نۇرى ئارقىلىق رەسىمنىڭ رەڭ قاتلىمىنى كۆزىتىشتىن مەلۇم بولۇشچە، ئىسمى نامەلۇم ئۇ رەسسام داۋىنچىنىڭ ئەسلىي لايىھىسىنىڭ ئۈستىگە رەڭ بېرىش داۋامىدا ئەسلىي ئەسەرگە كىشى چۈشىنىپ بولالمايدىغان

بەزى ئۆزگەرتىشلەرنى كىرگۈزگەن . . . داۋىنچىنىڭ ئەسلىي ئىپادىلىمەكچى بولغان مەقسىتىنى ئەتەي ئۆزگەرتىۋەتكەن . داۋىنچىنىڭ ئەينى چاغدا بۇ رەسمنى سىزىش ئارقىلىق نېمىدىن بېشارەت بەرمەكچى بولغانلىقى شۇنىڭ بىلەن مەڭگۈلۈك بىر سىرغا ئايلىنىپ كەتكەن» دېگەندى . بۇ بايقاش جامائەتچىلىككە ئېلان قىلىنغاندىن كېيىن ، فلۇرىنسىيەدىكى ئوففىچى گۈزەل سەنئەت سارىيىنىڭ ئەمەلدارلىرى نېمە قىلارىنى بىلمەي قالغان ۋە ئۇ رەسمنى كۆرگەزمىگە قويۇشنى دەرھال توختىتىپ ، ئىسكىلانتا ئەكىرىۋەتكەن . رەسمنىڭ ئەسلىي ئورنىغا : «بۇ رەسىم ھازىر تەكشۈرۈلۈۋاتىدۇ ، رېمونت قىلىنغاندىن كېيىن ئاندىن قايتا كۆرگەزمىگە قويۇلىدۇ» دېگەن خەتلەر يېزىلغان بىر تاختاينى ئېسىپ قويغانىدى .

«مۇقەددەس قەدەھ»نىڭ ھازىرقى ھېرىسمەنلىرىگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، لىئوناردو داۋىنچىنى «ئەڭ چوڭ سىر» دېيىشكە بولاتتى . ئۇنىڭ ئەسەرلىرى قانداقتۇر بىر مەخپىيەتلىكنى ئېچىپ تاشلىماقچى بولغاندەكلا كۆرۈنگىنى بىلەن ، ئۇ مەخپىيەتلىكنى يەنە مەھكەم يوشۇرۇپ تۇراتتى ؛ مەخپىيەتلىك ئۇنىڭغا بېرىلگەن رەڭلەرنىڭ ئاستىدىمۇ ياكى رەسىم يۈزىدىكى چۈشىنىكسىز بەلگىلەرنىڭ ئىچىدىمۇ ۋە ياكى ئۇنىڭ رەسىملىرىدە ھېچقانداق مەخپىيەتلىك يوقمۇ ... بۇنىڭغا ھېچكىم كېسىپ بىر نېمە دېيەلمەيتتى . «مونا لىزا»نىڭ چىرايىدىكى سىرلىق تەبەسسۇمنى كۆرگەن بەزى كىشىلەر : «بۇ بەلكىم داۋىنچىنىڭ كېيىنكىلەرنى ئەخمەق قىلىش ئۈچۈن ئوينىغان ئويۇنى بولسا كېرەك» دېگەن خىيالغىمۇ كېلىپ قالاتتى .

سوفىي لاندوننى تۇرتۈپ تۇرۇپ سورىدى :

— ئۇ مۇقەددەس قەدەھ قاچىلانغان قۇتىنىڭ ئاچقۇچىمىدۇيا ؟

لاندون كۈلۈپ قويدى :

— مېنىڭچە ، ئۇنداق ئېھتىماللىق يوق . ئاڭلاشلارغا

قارىغاندا ، مۇقەددەس قەدەھ فرانسىيەدە ئەمەس ، بەلكى ئەنگلىيەدىكى مەلۇم بىر جايدا ساقلىنىۋاتىپتۇدەك .

ئاندىن ئۇ سوفىيغا مۇقەددەس قەدەھنىڭ تارىخىنى قىسقىچە سۆزلەپ بەردى .

— لېكىن ، بۇ ئاچقۇچ بىلەن مۇقەددەس قەدەھنى تاپقىلى بولىدۇ دېيىش ھازىرقى ئەقىلگە ئەڭ مۇۋاپىق چۈشەندۈرۈش تۇرسا ، — دېدى سوفي جاھىللىق بىلەن ، — بىزدە ناھايىتى بىخەتەر بىر ئاچقۇچ بار ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ، تېخى ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بەلگىسى ئويۇلغان . يەنە كېلىپ ، بۇ ئاچقۇچنى بىزگە ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بىر ئەزاسى ئۆز قولى بىلەن قالدۇرۇپ قويغان . بايا سىزمۇ «مۇقەددەس قەدەھ»نى ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى قوغداپ كەلگەن دېدىڭىزغۇ ؟

لاندون ئۇنىڭ بۇ قارىشىنى مەنتىقىغە ئۇيغۇندەك ھېس قىلغان بولسىمۇ ، لېكىن بىۋاستە سەزگۈسى ئۇنىڭ بۇ خىل قىياسىنى قوبۇل قىلىشىغا يول قويمايۋاتاتتى . بەزى رىۋايەتلەردە : «ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مۇقەددەس قەدەھنى كۈنلەرنىڭ بىرىدە فرانسىيەگە قايتۇرۇپ كېلىشكە ھەم ئۇنى شۇ يەردە مەڭگۈلۈك ساقلاشقا قەسەمياد قىپتىكەن» دېيىلسىمۇ ، لېكىن بۇ ھەقتە ئىشەنچلىك تارىخىي ئىسپات يوق ئىدى . «ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مۇقەددەس قەدەھنى راستىنلا فرانسىيەگە قايتۇرۇپ ئەكەلگەن» دېگەن تەقدىردىمۇ ، تېننىس توپ ساريىنىڭ يېنىدىكى «ئاكسو كوچىسى 24 - نومۇر» دېگەن ئۇ جاينى «مۇقەددەس قەدەھ مەڭگۈلۈك يوشۇرۇپ قويۇلغان جاي» دېيىش تازا ئەقىلگە سىغمايدىغاندەكلا تۇراتتى .

— سوفي ، مەن بۇ ئاچقۇچنىڭ مۇقەددەس قەدەھ بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىكەنلىكىنى راستىنلا تەسەۋۋۇر قىلالمايۋاتىمەن ، — دېدى لاندون .

— ھەممە خەق مۇقەددەس قەدەھنى ئەنگلىيەدە دېگەچكىمۇ ؟

— ئۇنداق ئەمەس . مۇقەددەس قەدەھنىڭ ساقلىنىۋاتقان جايى تارىختىن بۇيان يېشىلمەي كېلىۋاتقان بىر سىر . ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەڭ ئالىي رەھبەرلىك قاتلىمىغا كىرمەكچى بولغان ھەرقانداق ئادەم ئۆزىنىڭ ئىشەنچلىك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن نەچچە ئون يىللىق سىناقنى باشتىن كەچۈرىدىكەن . شۇ چاغدىلا ئاندىن مۇقەددەس قەدەھ يوشۇرۇلغان جاينى بىلىشكە مۇيەسسەر بولالايدىكەن . بۇ مەخپىيەتلىك ئىزچىل ھالدا مۇرەككەپ بىر خىل بىلىم سىستېمىسى ئارقىلىق قوغدىلىپ كېلىۋېتىپتۇ . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىرى ناھايىتى كۆپ بولسىمۇ ، لېكىن ھەرقانداق چاغدا بۇ مەخپىيەتلىكنى جەمئىيەت باشلىقى ۋە ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى ئۈچ نەپەر ئاساسلىق مەخسۇس خادىملا بىلىدىكەن . بوۋىڭزنى ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاشۇ يۇقىرى دەرىجىلىك تۆت ئادىمىنىڭ بىرى بولۇشى مۇمكىن دەپ تەسەۋۋۇر قىلساقمۇ ، لېكىن بۇ خىل مۇمكىنچىلىك ئېھتىمالدىن بەكلا يىراق .

«بوۋام چوقۇم شۇنداق ئادەم» دەپ ئويلىدى سوفىي ماي كلاپانىنى يەنمۇ كۈچەپرەك دەسسىگەچ . كاللىسىدىكى ھەر خىل خاتىرىلەر ئۇنى بوۋىسىنىڭ ئاشۇ تۆت ئادەمنىڭ بىرى ئىكەنلىكىگە بارغانسېرى ئىشەندۈرۈپ قويۇۋاتاتتى .

— بوۋىڭز يۇقىرى رەھبەرلىك قاتلىمىدىكى ئادەم بولغان تەقدىردىمۇ ، ئۇنىڭ سىزگە بۇ مەخپىيەتلىكنى ئاشكارىلىۋېتىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس . ئۇ سىزنى ھەرگىزمۇ يادرولۇق رەھبەرلىك قاتلىمىغا باشلاپ كىرمەيدۇ .

— لېكىن ، مەن ئۇ رەھبەرلىك قاتلىمىغا ئاللىبۇرۇن كىرىپ بولغان .

سوفىي ئەينى چاغدا ئۆزى يەر ئاستى ئۆيىدە كۆرگەن ھېلىقى غەلىتە مۇراسىمنى دەرھال يادىغا ئالدى ۋە نورماندىيىدىكى ئاشۇ قورقۇنچلۇق كېچىنى لاندونغا سۆزلەپ بېرىش ياكى بەرمەسلىكنى

بىلەلمىدى . ئون يىل مابەينىدە ئۇ ئۆزى كۆرگەن ئاشۇ ئىشلارنى باشقا ھەرقانداق كىشىگە سۆزلەپ بېرىشتىن نومۇس قىلىپ كەلگەنىدى . ئاشۇ كېچىنى خىيالىغا كەلتۈرسىلا ، ئۇنىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدى تىترەپ كېتەتتى . شۇ ئەسنادا ، يىراقتىن ساقچى ماشىنىسىنىڭ سىگنال ئاۋازى ئاڭلىنىپ ، ئۇنىڭ كەيپىنى ئۇچۇرۇۋەتتى .

— قاراڭ ! — دېدى لاندون ھاياجانلانغان ھالدا . ئۇ روللان گارلوس تېننىس توپ سارىيىنى كۆرگەنىدى .

سوفىي ماشىننىنى ساراي تەرەپكە ھەيدىدى . بىرنەچچە يول ئېغىزىدىن ئۆتكەندىن كېيىن ، ئۇلار ئاكسو كوچىسىغا كىردى ھەمدە يولنىڭ ئىككى چېتىدىن ھېلىقى ئىشىك نومۇرىنى ئىزدىدى . بۇ يەردە زاۋۇت ۋە شىركەتلەر ناھايىتى كۆپ ئىدى .

«بىزگە كېرىكى 24 - نومۇر» دەپ پىچىرلىدى لاندون ئۆز - ئۆزىگە . شۇ ئەسنادا ، ئۇ ئۆزىنىڭ ئىختىيارسىز ھالدا ئۇپۇق تەرەپكە قاراپ ، بىر ھېچكاۋنىڭ چوققىسىنى كۆرۈش ئۈمىدىدە بولۇۋاتقانلىقىنى بايقاپ قالدى . *«بولدى ئەخمەقلىق قىلماي ! بۇنداق ئاۋارە يەردە ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ ئۇنتۇلۇپ كەتكەن چېركاۋى نېمە قىلىدۇ ؟»*

— ئەنە ئاۋۇ يەردە ئىكەن ! — دەپ توۋلىۋەتتى سوفىي قولى بىلەن ئالدى تەرەپنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ .

لاندون دەرھال شۇ ياققا قارىدى .

«ئۇ زادى نېمىدۇ ؟»

ئۇ بىر زامانىۋى بىنا ئىدى . بىنانىڭ ئالدى گىرۋىكىدىكى نېئون چىراغلىق كرېست بەلگىسىنىڭ ئاستىدا «سيۇرىخ ھاۋالە پۇل ئامانەت بانكىسى» دېگەن يوغان خەتلەر ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى .

لاندون سوفىينىڭ بۇ يەرنى ئۆزىگە ئوخشاش «ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى چېركاۋى بولۇشى مۇمكىن» دەپ ئويلىمىغىنىدىن خۇش بولدى . چۈنكى ، لاندونغا ئوخشاش بەلگىشۇناسلار ھەرقانداق

بـــر نەرسىگە ئاسانلا سىرلىق مەنىلەرنى قوشۇۋېلىشقا ئالدىراپ كېتەتتى . باياتىن ئۇ تىنچلىققا ۋەكىللىك قىلىدىغان بۇ كرېىست بـەلـگىسىنىڭ بىتەرەپ دۆلەت شۇبتسىيىنىڭ دۆلەت بايرىقىدىكى بەلگە ئىكەنلىكىنى پەقەتلا خىيالىغا كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى .

سىر ئاخىر يېشىلدى .

سوفىي بىلەن لاندوننىڭ قولىدىكىسى شۇبتسىيە بانكىسىدىكى بىخەتەر ئىشكاپنىڭ ئاچقۇچى ئىدى .

قىرىق بىرىنچى باب

گاندولفو قەلئەسىنىڭ سىرتىدا ، تۆۋەن تەرەپتىن ئۆرلەپ چىققان تاغ شامىلى ئېگىز قاشا تامدىن ئۆتۈپ ، «فىئات» ماركىلىق ماشىنىدىن ئەمدىلا چۈشۈپ تۇرغان ئېپىسكوپ ئارىنگاروساغا ئۇرۇلۇۋىدى ، ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى غالىلداپ تىترەپ كەتتى . «ئۇستۇمگە يەنە قېلىنراق كىيىنىۋالسام بوپتىكەن» دەپ ئويلىدى ئۇ تىترىكىنى بېسىشقا تىرىشىپ . بۇگۈن كەچ ئۆزىنى ئاجىز كۆرسىتىپ قويسا بولمايتتى .

ئەڭ ئۇستۇنكى قەۋەتتىكى بىرنەچچە دېرىزە يورۇپ تۇرغاندىن باشقا ، پۈتكۈل قەلئە تىمتاس قاراڭغۇلۇققا چۆمگەنىدى . «ئۇ چوقۇم كۈتۈپخانا ، — دەپ ئويلىدى ئارىنگاروسا ، — ئۇلار تېخىچە ئۇخلىماي مېنى ساقلاپ ئولتۇرۇپتۇ ـ دە .» ئۇ رەسەتخانىنىڭ يۇمىلاق ئۆگزىسىگە لەپىدە بىر قاراپ قويۇپ ، بېشىنى تۆۋەن سالغىنىچە ئالدىغا قاراپ ماڭدى .

ئۇنى ئىشىك ئالدىدا كۈتۈۋالغان كاھىنىڭ ئۇيقۇدىن كۆزلىرى يۇمۇلۇپ كېتەي دەپ قالغانىدى . ئۇ دەل ئارىنگاروسانى بۇنىڭدىن بەش ئاي بۇرۇن كۈتۈۋالغان ھېلىقى ياش كاھىن بولۇپ ، بۇگۈن ئانچە قىزغىن كۆرۈنمەيتتى .

— سىزدىن ئەنسىرەپ تۇرغانىدۇق ، جانابى ئېپىسكوپ ، — دېدى ئۇ قولىدىكى سائىتىگە بىر قارىۋېتىپ . ئۇنىڭ گېپىدىن قانداقتۇر بىر خىل كىنايە چىقىپ تۇراتتى .

— كەچۈرۈڭ . يېقىندىن بۇيان ئايروپىلانلار ھەمىشە كېچىكىپ ئۇچىدىغان بولۇۋاپتۇ .

ياش كاهىن بىرنېمىلەرنى دەپ غۇدۇراپ قويدى ، ئاندىن :
— ئۇلار ئۇستىدە سىزنى ساقلاۋاتىدۇ . مەن سىزنى باشلاپ چىقاي ، — دېدى .

كۇتۇپخانا چاسا شەكىللىك ئازادە بىر ئۆي بولۇپ ، تام ۋە تورۇسلىرى پۈتۈنلەي قېنىق رەڭلىك ياغاچ بىلەن بېزەلگەنىدى . رەڭلىك مەرمەر تاش ياتقۇزۇلغان پول ۋە ئۇنىڭ گىرۋەكلىرىدىكى قارا رەڭلىك بازالىت قۇيمىلار خۇددى بۇ يەرنىڭ ئىلگىرى پادىشاھ ئوردىسى ئىكەنلىكىنى ئەسكەرتىۋاتقاندەك ئالاھىدە كۆزگە تاشلىنىپ تۇراتتى . ئىچكىرى تەرەپتىن بىر ئەر كىشىنىڭ :
— قارشى ئالىمىز ، جانابىي ئېپىسكوپ ، — دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى .

ئارىنگاروسا ئۇ ئادەمنىڭ كىملىكىنى بىلىپ بېقىش ئۈچۈن سىنچىلاپ قاراپ كەتتى . ئەمما ، بۇگۈن بۇ ئۆيدىكى چىراغلار نېمىشقىدۇر باشقىچىلا غۇۋا يورۇتۇپ قويۇلغان بولغاچقا ، ئۇ ئادەمنىڭ چىرايىنى ئېنىق كۆرەلمىدى . ئۇ ئۆتكەن قېتىم كەلگەندە بۇنداق ئەمەس ئىدى . «*ئۇ بىر ئالامەت كېچە بولغان .*» بۇگۈن كەچ بۇ يەردىكىلەر خۇددى يۇز بەرمەكچى بولغان ئىشتىن ئۆزلىرىنى قاراڭغۇ دالدىغا ئېلىپ ئولتۇرۇشقانىدى .

ئارىنگاروسا ئاستا چامدىغىنىچە ئۆينىڭ ئىچىگە كىردى . ئۇنىڭ بۇ ھەرىكىتى بەئەينى پادىشاھلارنىڭكىگىلا ئوخشاپ كەتتى . ئۇ ئۆينىڭ ئىچكىرى تەرىپىدىكى ئۇستەلنىڭ يېنىدا ئۇچ ئادەمنىڭ ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى ۋە ئوتتۇرىدا ئولتۇرغىنىنى بىرلا قاراپ تونۇۋالدى ، ئۇ ۋاتىكاننىڭ سېمىز كاتىپى بولۇپ ، ۋاتىكان شەھىرىدىكى بارلىق قانۇن ئىشلىرىنى پۈتۈنلەي شۇ باشقۇراتتى . قالغان ئىككىسى ئىتالىيىلىك كاردىناللار ئىدى .

ئارىنگاروسا ئۇلار تەرەپكە قاراپ ماڭدى :
— مۇشۇنداق چاغدىمۇ سىلەرنى ئىزدەپ كەلگىنىمدىن كۆپ خىجىلمەن . ئىككى تەرەپنىڭ ۋاقىت پەرقى خېلى زور ئىكەن . چارچاپ قالدىڭلارغۇ دەيمەن ـ ھە .

— هېچقىسى يوق ، — دېدى كاتىپ قولىنى قورسقىنىڭ ئۈستىگە جۈپلەشتۈرۈپ قويۇۋالغىنىچە ، — سىزنىڭ شۇنچە يىراقتىن ئالايىتەن كەلگىنىڭىزگە بارىكاللا . بىز ھەممىمىز بايا بىردەم ئۇخلىۋالدۇق . شۇڭا ، ھېچقانچە چارچىمىدۇق . قەھۋە ئىچەمسىز ياكى ئازراق پېچىنە يەۋالامسىز ؟

— بولدى ، رەھمەت . مەن يەنە بىر ئايروپىلانغا ئولگۈرمىسەم بولمايدۇ . نەق گەپكە كەلسەك قانداق ؟

— ئەلۋەتتە بولىدۇ ، — دېدى ۋاتىكان كاتىپى ، — ھەرىكىتىڭىزنىڭ بۇنچە تېز ئىكەنلىكىنى ئويلىماپتىكەنمەن .

— شۇنداقمۇ ؟

— سىزگە يەنە بىر ئاي ۋاقىت بار تۇرسا .

— سىلەر ئۆزۈڭلار كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان ئىشنى ماڭا بەش ئاي بۇرۇنلا دېگەن ، — دېدى ئارىنگاروسا ، — مەن يەنە نېمىگە ساقلىغۇدەكمەن ؟

— دۇرۇس . ۋەزىپىنى مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇندىغىنىڭىزدىن بىز بەك خۇشال .

ئارىنگاروسا ئۇستەلنىڭ ئۇستىدىكى قارا رەڭلىك ھۆججەت سومكىسىغا قاراپ تۇرۇپ سورىدى :

— مېنىڭ ئالىدىغىنىم ئاشۇ شۇمۇ ؟

— ھەئە ، — دېدى كاتىپ سەل ئويلىنىۋەتكەندىن كېيىن ، — سىزنىڭ تەلىپىڭىزگە ھۆرمەت قىلىش نىيىتىمىز بار بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنداق قىلساق ...

— خەتەرلىك بولۇپ قالىدۇ ، — دەپ گەپ قىستۇردى ئۇنىڭ يېنىدا ئولتۇرغان بىر كاردىنال ، — ئۇنى سىزگە ئەۋەتىپ بەرسەك بولمايدىغانلىقىنى چۈشىنىڭ . چۈنكى ، ئۇ ئاز نەرسە ئەمەس .

«ئەركىنلىك ھەممىدىن قىممەتلىك !»

— مەن ھەرقانداق خەتەردىن قورقمايمەن . تەڭرىم مېنى ئۆز پاناھىدا ساقلايدۇ .

ئولتۇرغانلار ئۇنىڭ بۇ گېپىگە ئىشەنمىگەندەك بىر ـ بىرىگە

قارىشىپ قويدى .
— مېنىڭ دېگىنىمچە بولدىمۇ ؟ — دەپ سورىدى ئارىنگاروسا .
كاتىپ بېشىنى لىڭشىتتى .
— بۇنىڭ ئىچىدىكىسى پۈتۈنلەي ۋاتىكان بانكىسى تارقاتقان يۇقىرى سوممىلىق ئاكسىيىلەر . دۇنيانىڭ ھەرقانداق يېرىدە ئۇنى نەق پۇلغا ئالماشتۇرغىلى بولىدۇ .
ئارىنگاروسا ئۇستىلىنىڭ ئۇ بېشىغا بېرىپ ھۆججەت سومكىسىنى ئاچتى . سومكىنىڭ ئىچىگە نۇرغۇن ئاكسىيە قاچىلانغان بولۇپ ، ھەربىر پارچە ئاكسىيەنىڭ ئۈستىدە ۋاتىكاننىڭ تامغىسى ۋە ئىتالىيانچە خەتلەر تۇراتتى . دېمەك ، كاتىپنىڭ گېپى راست ئىدى .
كاتىپ سەل بېئارام بولۇۋاتقاندەك قىياپەتتە مۇنداق دېدى :
— لېكىن ، جانابى ئېپىسكوپ ، بۇ ئاكسىيىلەرنىڭ ئورنىدا نەق پۇل بولغان بولسا ، بىز تېخىمۇ خاتىرجەم بولغان بولاتتۇق .
«ئۇنچىۋالا كۆپ نەق پۇلنى مەن قانداقمۇ كۆتۈرۈپ يۈرەلەيمەن» دەپ ئويلىدى ئارىنگاروسا ، ئاندىن سومكىنىڭ ئاغزىنى ئېتىۋېتىپ :
— بۇنىمۇ ھەرقانداق جايدا پۇلغا ئوخشاش ئىشلەتكىلى بولىدۇغۇ . ماڭا ئۆزۈڭلار شۇنداق دېگەن ، — دېدى .
ئىككى كاردىنال شۇ ھامان بىر ـ بىرىگە قارىشىپ قويدى ، ئاندىن :
— ئەلۋەتتە . لېكىن ، بۇ ئاكسىيىلەر ئارقىلىق خەق ۋاتىكان بانكىسىنى ئىزدەپ تېپىۋېلىشى مۇمكىن ، — دېدى .
ئارىنگاروسا ئىچىدە كۈلۈپ قويدى ، ئۇستازىنىڭ ئۇنىڭغا ۋاتىكاننىڭ ئاكسىيىسىنى ئالغۇزۇشىدىكى سەۋەبىمۇ دەل شۇ ئىدى .
«شۇندىلا بىخەتەر بولىدۇ . بىزنىڭ تەقدىرىمىز ئەمدى چەمبەرچاس باغلىنىپ كەتتى .»
— بۇ بىزنىڭ سودىمىزنىڭ قانۇنلۇق ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرىدۇ ، — دېدى ئارىنگاروسا ، — كاتولىك ئىشلىرى

ئۇيۇشمىسى ۋاتىكان قارىمقىدىكى ئۆز - ئۆزىگە خوجا بىر تەشكىلات ، ۋاتىكان بولسا مۇۋاپىق بولغان ھەرقانداق جايغا پۇل خەجلەش ھوقۇقىغا ئىگە . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، بىزنىڭ قىلىۋاتقىنىمىز قانۇن يول قويغان دائىرىدىكى ئىشلار .

— ئۇغۇ شۇنداق ، ئەمما... — كاتىپ ئالدىغراق ئېچىشىۋىدى ، ئولتۇرغان ئورۇندۇقى غىچىرلاپ كەتتى ، — سىزنىڭ بۇ پۇللارنى قانداق بىر تەرەپ قىلىدىغانلىقىڭىزنى بىز بىلمەيمىز . ئەگەر قانۇنغا خىلاپ بىرەر ئىش يۈز بېرىپ قالسا ...

— سىلەرنىڭ ماڭا قويغان تەلىپىڭلارنى ئويلاشقاندا ، — دېدى ئارىنگاروسا كەسكىن تەلەپپۇزدا ، — مېنىڭ بۇ پۇللارنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشىم بىلەن كارىڭلار بولماسلىقى كېرەك .

ئۆينىڭ ئىچى تۇيۇقسىز جىمىپ كەتتى .

«مېنىڭ توغرا قىلىۋاتقىنىمنى ھەممىڭلار بىلىسىلەر» دەپ ئويلىدى ئارىنگاروسا ، ئاندىن :

— مەن بىرەر نەرسىگە قول قويۇپ بېرەمدىم قانداق ؟ — دەپ سورىدى .

ئولتۇرغانلار دەرھال ئورۇنلىرىدىن تۇرۇشۇپ ، ھۆججەتتەك بىر نەرسىنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئىتتىرىپ قويدى ، ئۇلار بۇ ئېپىسكوپنىڭ بۇ يەردىن تېزرەك كېتىشىنى تىلەۋاتقانىدەك قىلاتتى .

ئارىنگاروسا ئالدىدىكى نېپىز قەغەزگە بىر قۇر كۆز يۈگۈرتۇپ چىقتى ، ھۆججەتنىڭ ئۇستىگە پاپانىڭ يوغان تامغىسى بېسىلغانىدى .

— بۇ ھۆججەت سىلەر ماڭا بەرگەن ھېلىقى كۆپەيتىلمە ھۆججەت بىلەن ئوخشاشمۇ ؟

— پۈتۈنلەي ئوخشاش .

ئارىنگاروسا ھۆججەتكە ئۆز ئىمزاسىنى قويدى ۋە ئۆزىنىڭ بۇ ئىشلارنى شۇنچە تەمكىن بېجىرىۋاتقانلىقىدىن ھەيران قالدى . ھېلىقى ئۇچىسىنىڭمۇ يۈرىكى ئەمدى جايىغا چۈشكەندەكلا قىلاتتى .

— رەھمەت سىزگە ، ئېپىسكوپ ، — دېدى كاتىپ ، — سىزنىڭ دىنىي جەمئىيەت ئۈچۈن قوشقان تۆھپىڭىزنى كىشىلەر

مەڭگۇ ئۇنتۇمايدۇ .

ئارىنگاروسا ھۆججەت سومكىسىنى ئالدى ، شۇ دەقىقىدە ئۇ ۋەدە بىلەن ئىمتىيازنىڭ سالمىقىنى تېخىمۇ چوڭقۇر ھېس قىلغاندەك بولدى . تۆتەيلەن يەنە قانداقتۇر بىرەر گەپ - سۆز بارەدەك بىر - بىرىگە بېقىشىپ تۇرۇپ كەتتى ، ئەمما ھېچكىم زۇۋان سۇرمىدى .

— ئېپىسكوپ !

ئارىنگاروسا ئىشىكنىڭ يېنىغا بېرىپ تۇرۇشىغا ، بىر كارىدىنال ئۇنىڭ تۇيۇقسىز چاقىرىپ قالدى . ئۇ قەدىمىنى توختىتىپ ، كەينىگە بۇرۇلدى :

— نېمە ئىش ؟

— بۇ يەردىن ئايرىلغاندىن كېيىن ، نەگە بارماقچىسىز ؟

ئارىنگاروسا ئۇنىڭ جۇغراپىيىلىك تەرەپكە ئەمەس ، بەلكى روھقا مۇناسىۋەتلىك سوئال سوراۋاتقانلىقىنى دەرھال پەملىدى . ئەمما ، ئۇنىڭ شۇ تاپتا روھ ۋە ئەخلاق توغرىسىدا كاردىنال بىلەن مۇنازىرىلىشىپ تۇرغۇدەك ۋاقتى يوق ئىدى .

— پارىژغا .

ئۇ شۇنداق جاۋاب بەردى - دە ، ئىشىكتىن چىقىپ كەتتى .

قىرىق ئىككىنچى باب

سيۇرىخ ھاۋالە پۇل ئامانەت بانكىسى كېچە - كۈندۈز توختىماي تىجارەت قىلىدىغان بانكا بولۇپ ، بۇ يەردە شۆبۈتسارىيىدىكى ئەنئەنىۋى ئادەت بويىچە خېرىدارلارنىڭ ئىسمى خاتىرىلەنمەي ، ئىسچوتقا ئاساسەنلا مۇلازىمەت ئېلىپ بېرىلاتتى . سيۇرىخ ، كۈئالالۇمپۇر ، نيۇيورك ۋە پارىژ قاتارلىق جايلاردا ئۈنىڭ تارماق ئورگانلىرى بار ئىدى . يېقىندا بۇ بانكا تىجارەت تۇرىنى يەنە كېڭەيتىپ ، خېرىدارلارنى كومپيۇتېردا يالغان ئىسىم ئارقىلىق كەسىپ بېجىرىش مۇلازىمىتى ۋە رەقەملەشكەن نامسىز ھاۋالە مۇلازىمىتى بىلەن تەمىنلەۋاتاتتى .

بۇ بانكىنىڭ ئاساسلىق تىجارەت تۇرى ئەمەلىيەتتە يەنىلا شۇ ئەڭ قەدىمىي ۋە ئەڭ ئاددىي بولغان ساقلاپ بېرىش مۇلازىمىتى — خېرىدارلارنىڭ نەرسە - كېرەكلىرىنى نامسىز ساقلاپ بېرىش مۇلازىمىتى ئىدى . خېرىدارلار بۇ يەردە ئۆزلىرىنىڭ — ئاكسىيىدىن تارتىپ قىممەتلىك رەسىملەرگىچە — ھەرقانداق نەرسىنى ئىمزاسىز ھالەتتە ئامانەتكە قويالايتتى ھەم ئالالايتتى . بۇ خىل مەشغۇلات باشتىن - ئاخىرغىچە باشقىلار تېگىگە يېتىپ بولالمايدىغان بىر يۇرۇش يۇقىرى تېخنىكىلىق ۋاستىلەر ئارقىلىق ئېلىپ بېرىلاتتى .

سوفىي تاكسىنى بانكىنىڭ ئالدىغا توختاتتى ، لاندون ماشىنىنىڭ دېرىزىسىدىن بېشىنى چىقىرىپ ، بۇ ئېگىز ھەم مۇستەھكەم بىناغا نەزەر سالدى ھەمدە بۇ يەرنىڭ ھەقىقەتەن

سۇرلۇك جاي ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى . پۇتكۇل بىنادا بىرمۇ دېرىزە يوق بولۇپ ، قارىماققا غايەت زور بىر تۆمۇر ساندۇققىلا ئوخشايتتى . ئالدى تەرىپىدە ئون بەش ئىنگلىز چى ئېگىزلىكتىكى كىرىست شەكىللىك يوغان نېئون چىراغ يېنىپ تۇراتتى .

شۇبىتسارىيە بانكىلىرى ئۆزلىرىنىڭ مۇكەممەل بولغان مەخپىيەتلىكىنى ساقلاش تەدبىرلىرى ئارقىلىق دۇنياغا تونۇلغان ھەم نۇرغۇن دۆلەتلەردىن خېرىدار جەلپ قىلغان بولسىمۇ ، لېكىن سەنئەت بۇيۇملىرىنى ئوغرىلىغانلارغىمۇ زاڭ مالىنى يوشۇرۇپ قويىدىغان ئەڭ ياخشى شارائىتنى ھازىرلاپ بېرەتتى . ئوغرىلار ئۆزلىرى قولغا چۈشۈرگەن قىممەتلىك سەنئەت ئەسەرلىرىنى بۇ يەرگە بىرنەچچە يىل يوشۇرۇپ قويۇپ ، ھېچ ئىش بولمىغاندەك يۇرۇۋېرەتتى . بانكىغا ساقلاشقا بېرىلگەن بۇيۇملار «خۇسۇسىيلارنىڭ مەخپىيەتلىكىنى ساقلاش قانۇنى»نىڭ قوغدىشىغا ئېرىشكەچكە ، ساقچىلار ئۇلارنى تەكشۈرەلمەيتتى ؛ ئۇنىڭ ئۈستىگە ، بۇ بانكىلاردا خېرىدارلارنىڭ ئىسمى خاتىرىلەنمەي ، رەقەملىك ئىمزا ئىشلىتىلىدىغان بولغاچقا ، كاتتا سەنئەت بۇيۇملىرىنى ئوغرىلاپ بۇ يەرگە يوشۇرۇپ قويغان ئوغرىلار ساقچىلارنىڭ ئۆزلىرىنى ئىزدەپ تېپىۋېلىشىدىنمۇ قىلچە ئەنسىرىمەيتتى .

بانكىنىڭ ماشىنا يولىنى يوغان بىر دەرۋازا توسۇۋالغان بولۇپ ، دەرۋازىنىڭ كەينىدىكى سېمونت يانتۇزۇلغان يول بىنانىڭ يېر ئاستى ئۆيگە بېرىپ تۇتىشاتتى . دەرۋازىنىڭ ئۈستىدە بىر تېلېكامىرا ئاپپاراتى بار ئىدى . ئۇنىڭ لوئۇرى سارىيىدىكىدەك شەكىل ئۆچۈنلا ئورنىتىپ قويۇلغان ئاپپارات بولماستىن ، بەلكى ھەقىقىي ئىشلەيدىغان ئاپپارات ئىكەنلىكىنى لاندون بىر قاراپلا بىلىۋالدى .

سوفىي ماشىنىنىڭ ئەينىكىنى چۈشۈرۈۋېتىپ ، دەرۋازا ئالدىدىكى ئېلېكترونلۇق كۆرسەتمە تاختىسىغا سىنچىلاپ قارىدى . كۆرسەتمە تاختىسىدىكى ئېكراندا يەتتە خىل تىل بىلەن يېزىلغان بىرلا بۇيرۇق تۇراتتى . ئەڭ ئۈستىدىكىسى ئىنگلىزچە ئىدى :

ئاچقۇچنى سېلىڭ .

سوفي يانچۇقىدىن لازېرلىق پلاستماسسادىن ياسالغان ئالتۇن ئاچقۇچنى چىقاردى ھەمدە كۆرسەتمە تاختىسىغا بىر قارىۋەتتى . تاختىنىڭ ئاستىدا ئاچقۇچ تىقىدىغان ئۇچ بۇلۇڭ شەكىللىك بىرلا تۆشۈك تۇراتتى .

— مېنىڭچە ، بۇ ئاچقۇچ چوقۇم چۈشىدۇ ، — دېدى لاندون .

سوفي قولىدىكى ئاچقۇچنى ئۇ تۆشۈككە ئاستا كىرگۈزدى ، ئاچقۇچنىڭ ئاساسىي گەۋدىسى تۆشۈككە پۈتۈنلەي دېگۈدەك كىرىپ كەتتى . سوفي ئۇنى ئەمدى تولغاي دەپ تۇرۇشىغا ، دەرۋازا ئۆزلۈكىدىنلا ئېچىلدى . سوفي ماشىننى ئىككىنچى دەرۋازىنىڭ ئالدىغا ئاپىرىپ توختاتتى . بىرىنچى دەرۋازا ئاستاغىنە يېپىلىپ قالدى .

«ئىككىنچى دەۋازىمۇ ئېچىلىپ كەتسە ئىكەن ئىلاھىم ! » دەپ ئويلىدى ماشىنىدا ئولتۇرغان لاندون .

ئىككىنچى بۇيرۇقمۇ ئوخشاش ئىدى :

ئاچقۇچنى سېلىڭ .

سوفي ئاچقۇچنى سېلىۋىدى ، ئىككىنچى دەرۋازىمۇ ئېچىلىپ كەتتى . شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ناھايىتى ئوڭۇشلۇق ھالدا بىنانىڭ ئاستىغا يېتىپ باردى .

شەخسىي ماشىنىلارنى توختىتىش زالى ئانچە چوڭ ئەمەس ئىدى ، ئۇنىڭ ئىچىگە ئون ئىككى دانە ماشىنا پاتاتتى . ماشىنا زالىنىڭ يەنە بىر تەرىپى بىنانىڭ مەركىزىي كىرىش ئېغىزى ئىدى . كىرىش ئېغىزىدىكى قىبلىن تۆمۈر ئىشىكىنىڭ ئالدىغا قىزىل گىلەم سېلىنغلىق تۇراتتى .

لاندون بۇ يەردە مېھمانلارنى قىزغىن كۈتۈۋالىدىغان ، ئەمما

ئـىچىگە ئاسانلىقچە كىرگۈزمەيدىغان غەلىتە ئادەتنىڭ بارلىقىنى ھېس قىلىپ قالدى .

سوفىي ماشىنىنى كىرىش ئېغىزىنىڭ يېنىدىكى بىر ئورۇنغا ئاپىرىپ توختاتتى - دە ، موتورنى ئۆچۈردى ، ئاندىن :

— ئەڭ ياخشىسى ، تاپانچىنى بۇ يەرگە قويۇپ قويۇڭ ، — دېدى .

— ئەجەب ياخشى .

لاندون دەرھال يانچۇقىدىكى تاپانچىنى چىقىرىپ ، ماشىنىنىڭ ئىچىگە تاشلاپ قويدى . ئىككىسى ماشىنىدىن چۈشۈپ ، قىزىل گىلەمنى دەسسىگەن پېتى ھېلىقى تۆمۈر ئىشىككە قاراپ ماڭدى . ئىشىكنىڭ تۈتقۇچى يوق بولۇپ ، ياندىكى تامدا بايقىغا ئوخشاش ئۇچ بۇلۇڭ شەكىللىك بىر تۆشۈك تۇراتتى . ئەمما ، بۇ قېتىم ھېچقانداق بۇيرۇق يوق ئىدى .

— پاراسەتسىز ئادەملەر بۇ يەرگە كىرەلمىگۈدەك ، — دېدى لاندون .

سوفىي كۈلۈۋەتتى ، ئۇنىڭ تۇرقىدىن سەل جىددىيلىشىپ قېلىۋاتقانلىقى بىلىنىپلا تۇراتتى .

— قېنى سىناپ باقاي .

ئۇ ئاچقۇچنى ھېلىقى تۆشۈككە تىقىۋىدى ، تۆمۈر ئىشىك «غىچ» قىلغىنىچە ئىچى تەرەپكە قاراپ ئېچىلدى . سوفىي بىلەن لاندون بىر - بىرىگە قارىشىپ قويغاندىن كېيىن ، ئىشىكتىن كىردى . ئۇلار ئىچىگە كىرىپ بولۇشىغا ئىشىك يەنە «غىچ» قىلغىنىچە يېپىلىپ قالدى .

بۇ بانكىنىڭ ئىچى باشقا بانكىلارنىڭكىگە ئوخشاش پارقىراق مەرمەر تاش ۋە گرانىت تاشلار بىلەن زىننەتلەنگەن بولماستىن ، بەلكى پۈتۈنلەي مېتال پارچىلىرى ۋە پەرچىن مىخلار بىلەن بېزەلگەنىدى .

«بۇ يەرنى كىم بېزىگەندۇ ؟ — دەپ ئويلىدى لاندون ھەيران بولغان ھالدا — بىرلەشمە پولات - تۆمۈر شىركىتى بېزىگەن

ئوخشىمامدۇ ؟»

سوفىيمۇ زالىنىڭ ئىچىگە بىر قۇر كۆز يۈگۈرتۈۋەتكەندىن كېيىن ، ھەيرانلىق ئىلكىدە ئاغزىنى ئېچىپلا قالدى .

پول ، تام ، پەشتاختا ، ئىشىك ... ھەممىلا يەر كۆكۈچ رەڭلىك مېتال بىلەن بېزەلگەن ، ھەتتا كاربىدوردىكى ئورۇندۇقلارمۇ تۆمۈردىن ياسالغانىدى ، بۇنى كۆرگەن ھەرقانداق ئادەم «سىز ئالتۇن ئامبىرىغا كىردىڭىز !» دېگەن بىر بېشارەتنى ھېس قىلماي قالمايتتى .

پەشتاختىنىڭ كەينىدە ئولتۇرغان ئېگىز ھەم قاۋۇل بىر ئەر بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇلارغا قارىدى ۋە يېنىدىكى كىچىك تېلېۋىزورنى ئۆچۈرۈۋېتىپ ، كۈلۈمسىرىگەن ھالدا ئۇلارغا سالام بەردى . ئۇ ناھايىتى تەمبەل ھەم يېنىغا قورال ئېسىۋالغان بولسىمۇ ، لېكىن بۇ ئۇنىڭ شۇبھىسىز مۇلازىملىرىغا خاس ئەدەپلىك ئوبرازىغا قىلچە تەسىر يەتكۈزمىگەنىدى .

— ئەپەندى ، — دېدى ئۇ ئىنگلىزچە ئارىلاش فرانسۇز تىلىدا ، — سىزگە بىرەر ياردەمىم كېرەكمۇ ؟

بۇ خىل قوش تىللىق سالام بېرىش ئادىتى ياۋروپا بانكىلىرىدا خېلىلا ئومۇملىشىپ قالغان بولۇپ ، كىشىگە قىزىقارلىق ھەم ئازادە تۇيغۇ بېرەتتى .

سوفىي بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماستىن ، قولىدىكى ئاچقۇچنى پەشتاختىنىڭ ئۈستىگە قويدى . ھېلىقى ئادەم ئاچقۇچقا ئېگىلىپ بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن ، قەددىنى قايتىدىن رۇسلاپ ، تىككىدە ھالەتكە كەلدى .

— ئۇقتۇم ، سىزنىڭ لىفتىڭىز زالىنىڭ ئاۋۇ تەرىپىدە . مەن ئۇ تەرەپتىكىلەرگە كەينىڭلاردىن خەۋەر بېرىۋېتىمەن .

سوفىي بېشىنى لىڭشىتىپ قويۇپ ، ئاچقۇچنى ئالدى .

— قانچىنچى قەۋەتتە ؟

ئۇ ئادەم سوفىيغا غەلىتە نەزەر بىلەن قاراپ قويدى :

— سىزنىڭ قانچىنچى قەۋەتكە چىقىدىغىنىڭىزنى ئاچقۇچىڭىز

ئۆزى دەپ بېرىدۇ ئەمەسمۇ ؟
سوفي كۇلۇپ قويدى :
— توغرا ، ئۇنتۇپ قاپتىمەن .
سوفي بىلەن لاندون تاكى لىفتقا چىقىپ بولغۇچە ، مۇھاپىزەتچى ئۇلارغا كۆزىنى ئۇزمەي قاراپ تۇردى ھەمدە لىفتنىڭ ئىشىكى يېپىلغان ھامان تېلېفون تۇرۇپكىسىنى قولىغا ئالدى . ئۇنىڭ مەقسىتى ھەرگىزمۇ ئۆزى بايا دېگەندەك بانكىدىكى باشقا مۇلازىمەتچىلەرگە خەۋەر قىلىۋېتىش ئەمەس ئىدى . چۈنكى ، بۇنداق قىلىشنىڭ قىلچە زۆرۈرىيىتى يوق بولۇپ ، خېرىدارلار سىرتتىكى ئىشىكنى ئاچقۇچ بىلەن ئېچىپ كىرگەندىلا ، بانكىنىڭ ھەرقايسى كۆزنەكلىرىدىكى خادىملار بۇنىڭدىن دەرھال خەۋەردار بولۇپ تۇراتتى .
مۇھاپىزەتچى كېچىلىك دېجورنى دىرېكتورغا تېلېفون بەرگەندى . قارشى تەرەپ تېلېفونىنى ئالغۇچە بولغان ئارىلىقتا ، ئۇ ھېلىقى كىچىك تېلېۋىزورنى يەنە ئېچىپ قويدى . ئۇ بايا كۆرۈۋاتقان خەۋەر تۈگىگەندى . «ھېچقىسى يوق ، ئۇ ئىككىسى ئالدىمغا كەلدى . »
— ۋەي ؟ — دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى قارشى تەرەپتىن .
— پەستە ئەھۋال كۆرۈلدى .
— نېمە ئىش بولدى ؟ — دەپ سورىدى دېجورنى دىرېكتور جىددىي ئاھاڭدا .
— فرانسىيە ساقچىلىرى شۇ تاپتا ئىككى قاچقۇن جىنايەتچىنى ئىزدەۋېتىپتۇ .
— ئۇنداق بولسا نېمە بوپتۇ ؟
— ئۇ ئىككىسى تېخى بايىلا بىزنىڭ بانكىغا كىردى .
— شۇنداقمۇ ؟ ئەمىسە مەن دەرھال ۋېرنېت ئەپەندى بىلەن ئالاقىلىشاي .
مۇھاپىزەتچى تېلېفونىنى قويۇۋەتكەندىن كېيىن ، يەنە بىر نومۇرغا تېلېفون بەردى . بۇ قېتىمقىسى خەلقئارا جىنايى ئىشلار

ساقچى تەشكىلاتىنىڭ نومۇرى ئىدى .

لاندون لېفتىنىڭ ئۇستىگە كۆتۈرۈلمەستىن ، بەلكى پەسكە چۈشۈپ كېتىۋاتقانلىقىنى چۆچۈگەن ھالدا بايقاپ قالدى . لېفت شۇ تەرىقىدە بىرنەچچە قەۋەت تۆۋەنلىگەندىن كېيىن ئاخىر توختىدى . «بۇنىڭ نەچچىنچى قەۋەت بولۇشى بىلەن نېمە كارىم ! » لاندون شۇ تاپتا لېفتتىن تېزرەك چىقىۋالغىنىغىلا خۇش ئىدى .

لېفتنىڭ ئىشىكى ئالدىدا ئۇلارنى بىر مۇلازىم كۈتۈۋالدى . ئۇنىڭ يېشى خېلىلا چوڭ بولۇپ ، ئۇچىسىغا قاتۇرۇپ كىيىۋالغان كونا پاسوندىكى فلانېل كاستۇم - بۇرۇلكىسى بۇ زامانىۋى بانكىغا تازا ماس كەلمىگەندەك قىلاتتى .

— خەيرلىك كەچ ئەپەندى ، قېنى مەن بىلەن مېڭىڭلار ، — ئۇ شۇنداق دېدى - دە ، كەينىگە بۇرۇلۇپ ، تارغىنە بىر كارىدور تەرەپكە قاراپ ماڭدى .

لاندون بىلەن سوفىي ئۇنىڭغا ئەگەشتى ۋە بىرنەچچە ئەگمىدىن ئۆتۈپ ، بىنانىڭ ئىچكىرى بىر يېرىگە بېرىپ توختىدى .

— مۇشۇ يەر شۇ ، — مۇلازىم شۇنداق دېگەچ بىر تۆمۈر ئىشىكنى ئاچتى ، — قېنى كىرىڭلار .

لاندون بىلەن سوفىي ئۆزلىرىنى گويا باشقا بىر دۇنياغا كىرىپ قالغاندەكلا ھېس قىلدى . بۇ كىچىككىنە ئۆي قارىماققا بەئەينى ئالىي دەرىجىلىك مېھمانسارايلارنىڭ كاتتا ياتاقلىرىغىلا ئوخشايتتى . بۇ يەردە تۆمۈر ۋە پەرچىن مىخلاردىن ئەسەرمۇ يوق بولۇپ ، شەرق گىلىمى ، قارا رەڭلىك ياغاچ ئىشكاپلار ۋە يۆلەنچۈكلۈك ئورۇندۇقلار بار ئىدى . ئۆينىڭ ئوتتۇرىسىدىكى كەڭ ھەم يوغان ئۇستەلنىڭ ئۇستىگە ئىككى خىل ئىستاكان بىلەن بىر بوتۇلكا مىنېرال سۇ قويۇپ قويۇلغان ، مىنېرال سۇدىن كۆپۈكچىلەر ئۆرلەپ تۇراتتى . ئۇستەلدە يەنە ھورى چىقىپ تۇرغان بىر چەينەك قەھۋەمۇ بار ئىدى .

— شۆبىتسارىيىلىكلەرنىڭ مۇلازىمىتى ھەقىقەتەن ئەتراپلىق

ئىكەن ، — دېدى لاندون ئىچ ـ ئىچىدىن قايىل بولغان ھالدا . مۇلازىم بۇنى ئاڭلاپ مەنىلىك كۈلۈپ قويدى :

— تۇنجى قېتىم كېلىشىڭلار ئوخشىمامدۇ ؟ — سوفىي سەل ئىككىلىنىپرەك بېشىنى لىڭشىتتى .

— چۈشىنىشكە بولىدۇ . ئاچقۇچنى ئەۋلادمۇ ئەۋلاد مىراس قالدۇرىدىغان ئىشلار ناھايىتى كۆپ . بىزنىڭ بۇ يەرگە تۇنجى قېتىم كەلگەن خېرىدارلار دەسلىپىدە مۇشۇنداق ھودۇقىدۇ ، — مۇلازىم ئىچىملىكلەر قويۇپ قويۇلغان ئۈستەلنى كۆرسەتتى ، — سىلەر ئىشلىتىشنى خالىسىڭلارلا ، بۇ ئۆي سىلەرگە مەنسۇپ .

— ئاچقۇچمۇ كېيىنكىلەرگە مىراس قالامدۇ ؟ — دەپ سورىدى سوفىي .

— شۇنداق . خېرىدارلارنىڭ قولىدىكى ئاچقۇچ شۇبتسارىيە بانكىلىرىدىكى نامسىز ئىسچوت نومۇرىغىلا ئوخشايدۇ . ئۇنى ئەۋلادمۇ ئەۋلاد مىراس قالدۇرۇشقىمۇ بولىدۇ . بىزنىڭ بۇ يەردە بىخەتەر ساندۇقنى ئىجارىگە ئېلىپ ئىشلىتىشنىڭ ئەڭ قىسقا مۇددىتى ئەللىك يىل ، پۇل ئالدىن تۆلىنىدۇ . شۇڭا ، بۇ يەرگە نۇرغۇن داڭلىق جەمەتلەرنىڭ بالىلىرى ۋە نەۋرە ـ چەۋرىلىرى كېلىپ تۇرىدۇ .

— ئەللىك يىل دېدىڭىزما ؟ — دەپ قايتىلاپ سورىدى لاندون كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە .

— ئەڭ ئاز بولغاندا شۇنداق ، — دېدى مۇلازىم جاۋاب بېرىپ ، — ئەلۋەتتە ، ئىجارىگە بېرىش ۋاقتىنى ئۇزارتسىڭىزمۇ بولىدۇ . لېكىن ، ئۇنى ئالدىن دەپ قويۇشىڭىز كېرەك . بولمىسا ، بىر ئىسچوت نومۇرى ئەللىك يىلغىچە ئىشلىتىلمىسە ، بىز بىخەتەر ساندۇقتىكى ساقلىنىۋاتقان نەرسىنى دەرھال كېرەكسىز مال قاتارىدا بىر تەرەپ قىلىۋېتىمىز . ساندۇقىڭىزنى چىقىرىپ بېرەيمۇ ؟

سوفىي بېشىنى لىڭشىتتى :

— ماقۇل .

مۇلازىم ئۇلارغا ئۆينى كۆرسەتكەچ مۇنداق دېدى :

— بۇ سىلەرنىڭ بىخەتەر ساندۇقنى ئېچىپ كۆرۈشۈڭلار ئۈچۈن ئاجرىتىپ بېرىلگەن مەخپىي ئۆي . مەن چىقىپ كەتكەندىن كېيىن ، سىلەر خاتىرجەم هالدا بىخەتەر ساندۇقۇڭلاردىكى نەرسىنى ئېچىپ كۆرسەڭلار ياكى ئۇنى ئالماشتۇرساڭلار بولىدۇ . قانچىلىك تۇرىمىز دېسەڭلارمۇ مەيلى . ساندۇق هازىرلا ئالدىڭلارغا كېلىدۇ ، — ئۇ سوفىي بىلەن لاندونىنى ئۈدۈلدىكى تامنىڭ يېنىغا باشلاپ باردى ، ئۇ يەردە ۋوگزاللاردىكى مال تەكشۈرۈش ئورۇنلىرىدىكىگە ئوخشاش كەڭ بىر توشۇغۇچى تاسما تۇراتتى ، — ئاچقۇچنى بۇ تۆشۈككە سېلىڭ ، — مۇلازىم توشۇغۇچى تاسمىنىڭ ئۈدۈلىدىكى يوغان بىر ئېلېكترونلۇق كۆرسەتمە ئۈسكۈنىسىنى كۆرسەتتى . ئۇ ئۈسكۈنىدىمۇ ئۇچ بۇلۇڭ شەكىللىك بىر كىچىك تۆشۈك بار ئىدى — كومپيۇتېر بۇ ئاچقۇچنى تونۇغاندىن كېيىن ، هېسابات نومۇرىڭىزنى كىرگۈزۈڭ . شۇ چاغدا بىخەتەر ساندۇقىڭىزنى ئاپتوماتىك قول پەستىكى ئىسكىلاتتىن سىزگە ئاچىقىپ بېرىدۇ . ساندۇقنىڭ ئىچىدىكى نەرسىنى تەكشۈرۈپ بولغاندىن كېيىن ، ئۇنى بۇ توشۇغۇچى تاسمىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ ، ئاچقۇچنى يەنە بۇ تۆشۈككە تىقىسىڭىز ، بىخەتەر ساندۇقىڭىز ئاپتوماتىك هالدا ئۆز جايىغا قايتىدۇ . پۈتكۈل مەشغۇلات جەريانى ئاپتوماتىك بولغاچقا ، سىلەرنىڭ مەخپىيەتلىكىڭلارنى باشقا هەرقانداق ئادەم بىلەلمەيدۇ ، بانكىمىزدىكى خادىملارمۇ شۇنداق . ئەگەر بىرەر نەرسىگە ئېهتىياجلىق بولساڭلار ، ئۆينىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئاۋۇ ئۈستەلگە ئورنىتىپ قويۇلغان چاقىرىش كۇنۇپكىسىنى باسساڭلارلا بولىدۇ .

سوفىي ئۇنىڭدىن ئەمدى سوئال سوراي دەپ تۇرۇشىغا ، تۇيۇقسىزلا تېلېفوننىڭ جىرىڭلىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپ قالدى . مۇلازىمنىڭ چىرايى شۇ هامان تاتىرىپ كەتتى . ئۇ هودۇققان هالدا :

— كەچۈرۈڭلار ، — دېدى ـ دە ، قەهۋە چەينىكى بىلەن مىنېرال سۇ قۇتىسىنىڭ يېنىدىكى تېلېفوننىڭ يېنىغا باردى .

— ژەي ؟ — دېدى ئۇ تېلېفون تۇرۇپكىسىنى قولىغا ئېلىپ .
قارشى تەرەپتىكى گەپلىرىنى ئاڭلاۋاتقاندا ، ئۇنىڭ قوشۇمىلىرى تۇرۇلدى .
— ماقۇل ... ماقۇل ...
تېلېفوننى قويۇۋەتكەندىن كېيىن ، ئۇ لاندون بىلەن سوفىيغا قاراپ زورىغا كۈلۈپ قويدى ۋە :
— كەچۈرۈڭ ، مەن چىقاي . قالغان ئىشلار ئەمىسە ئۆزۈڭلارغا قالدى ، — دېدى ـ دە ، تېز ـ تېز چامدانغىنىچە ئىشىككە قاراپ ماڭدى .
— كەچۈرۈڭ ! — دەپ تۇۋلىدى سوفي ، — چىقىپ كېتىشتىن بۇرۇن بىزگە چۈشەندۈرۈپ قويغان بولسىڭىز . سىز بايا ھېسابات نومۇرىڭىزنى كىرگۈزۈڭ دېگەن گەپنى قىلدىڭىز ، شۇنداقمۇ ؟
مۇلازىم ئىشىك تۈۋىدە توختاپ قالدى ، ئۇنىڭ چىرايى بەكلا تاتىرىپ كەتكەنىدى .
— ئەلۋەتتە . باشقا شۆبتسارىيە بانكىلىرىغا ئوخشاش ، بىزنىڭ بۇ يەردىكى بىخەتەر ساقلاپ بېرىش كەسپىدىمۇ رەقەملىك ھېسابات نومۇرى ئىشلىتىلىدۇ ، خېرىدارلارنىڭ ئىسمى خاتىرىلەنمەيدۇ . سىزدە بىر ئاچقۇچ ھەم ئۆزىڭىزلا بىلىدىغان ھېسابات نومۇرى بولۇشى كېرەك . ئەگەر ئاچقۇچىڭىز يېتۈپ كەتسە ، ئۇنى تېپىۋالغان ئادەم ئوخشاشلا ئىشلىتىۋېرىدۇ .
سوفي ئارىسالدى بولغان ھالدا سورىدى :
— ئەگەر ئاچقۇچنى ماڭا بەرگەن ئادەم ھېسابات نومۇرىنى دەپ بەرمىگەن بولسىچۇ ؟ ئۇ چاغدا قانداق قىلىمەن ؟
مۇلازىمنىڭ يۈرىكى شۇ ھامان گۈپۈلدەپ سوقۇپ كەتتى . «*ئۇ چاغدا بۇ بىخەتەر ساندۇق سىزنىڭ بولماي قالىدۇ ، خېنىم !*» ئۇ ئۆزىنى ئەتەي تەمكىن تۇتقىنىچە ئۇلارغا كۈلۈمسىرەپ قويدى ـ دە :
— ئۇنداقتا ، سىزگە يارىدەم قىلىدىغان بىر ئادەمنى چاقىرىپ بېرەي . ئۇ ھازىرلا كېلىدۇ ، — دېدى . ئاندىن ئۆيدىن چىقىپ

ئىشكنى ياپتى - دە ، يوغان بىر ئاچقۇچنى چىقىرىپ ئىشكنى سىرتىدىن مەھكەم قۇلۇپلىۋەتتى .

شەھەرنىڭ ئۇ چېتىدە ، كوللېت شىمالىي ۋوگزالنى ئايلىنىپ يۈرەتتى . تۇيۇقسىزلا ئۇنىڭ يان تېلېفونى سايراپ كەتتى . تېلېفوننى فاچى بەرگەندى :

— خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتى يىپ ئۇچىغا ئېرىشىپتۇ ، — دېدى فاچى تېلېفوندا ، — ۋوگزالنىڭ ئىشى تۈگىدى . لاندون بىلەن سوفىي تېخى بايىلا سيۇرىخ ھاۋالە پۇل ئامانەت بانكىسىنىڭ پارىژدىكى تارماق بانكىسىدا پەيدا بوپتۇ . ئادەملىرىڭىزنى ئېلىپ دەرھال شۇ يەرگە بېرىڭ .

— سونۇئېي ئۇ ئىككىسىگە بىرەر نەرسە قالدۇرۇپ قويۇپتىكەنما ؟

فاچى سوغۇققىنا كۈلۈپ قويدى :

— كوللېت ، ئۇلارنى تۇتۇۋالسىڭىز ، مەن ئاندىن ئۇلارنى سوراق قىلالايمەن !

كوللېت ئۇنىڭ نېمە دەۋاتقىنىنى دەرھال چۈشەندى :

— ئاكسو كوچىسى 24 - نومۇر . ھازىرلا يېتىپ بارىمەن ، باشلىق .

ئۇ تېلېفوننى قويۇۋەتكەندىن كېيىن ، سۆزلىشىش ئاپپاراتى ئارقىلىق قول ئاستىدىكىلەرنى تېزدىن يىغىلىشقا بۇيرۇدى .

قىرىق ئۈچىنچى باب

سىيۇرىخ ھاۋاله پۇل ئامانەت بانكىسى پارىژ تارماق بانكىسىنىڭ خوجايىنى ئاندىرى ۋېرنېت بانكىنىڭ ئەڭ ئۈستۈنكى قەۋىتىدىكى كاتتا بىر يۇرۇش ئۆيده تۇراتتى . بۇ ئۆي شۇنداق ھەشەمەتلىك بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ سېينا دەرياسىدىكى ساينت لۇئىس ئارىلىدىن بىر داچىغا ئېرىشىشنى ئىزچىل ئارزۇ قىلىپ كېلىۋاتاتتى . شۇنداق بولغاندا ، ئۇ كۈن بويى بەدىنىدىن سېسىق تەر ھىدى كېلىپ تۇرىدىغان پۇلدارلار بىلەن ئۇچرىشىپ يۇرۇشتىن قۇتۇلۇپ قالاتتى ، ياخشى دەم ئېلىپ ، ھاياتىنىڭ پەيزىنى تېخىمۇ ئوبدان سۈرەلەيتتى .

«دەم ئېلىشقا چىقسام ، — دەپ ئويلايتتى ئۇ ، — ئىسكىلاتتا ساقلاۋاتقان بورتۇ ۋىنوسىنى ئەكېلىۋالمەن ، فراگنېل ياكى بۇسسېلىنىڭ داڭلىق رەسىملىرىنى مېھمانخانا ئۆيۈمگە ئاسمەن ، ئاندىن سېينا دەرياسىنىڭ سول تەرىپىدىكى لاتىن رايونىغا بېرىپ ، قەدىمىي ئۆي جاھازلىرى ۋە ئەتىۋارلىق كىتابلارنى يىغىش بىلەن مەشغۇل بولىمەن .»

بايا كەلگەن تېلېفوندىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتكەندىن كېيىن ، ئۇ دەرھال كىيىملىرىنى كىيىپ ، بانكىنىڭ يەر ئاستى يولىغا قاراپ ماڭدى . تېخى بايىلا ئۇيقۇدىن ئويغانغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ رەتلىك ھەم تېتىك ھالىتىنى كۆرگەن ھەرقانداق ئادەم ئۇنى : «بىرەر كاتتا سورۇندىن ھېلىلا قايتىپ كەلگەن ئوخشايدۇ» دەپ ئويلاپ قالاتتى . ئۇ ئۇچىسىغا يىپەك رەختتىن تىكىلگەن يارىشىملىق كاستۇم ـ بۇرۇلكا كىيگەن بولۇپ ، ئىشكىتىن چىققاچ ئاغزىغا خۇش پۇراق سۈيۇقلۇقنى پۈركىۋالدى ۋە گالستۇكىنى

چىكىتىپ قويدى . كېچىلىرى باشقا رايونلاردىن كەلگەن چەت ئەللىك خېرىدارلار بىلەن دائىم كۆرۈشۈپ تۇرىدىغان بولغاچقا ، ئۇ ماساي چەۋەندازلىرىنىڭكىدەك ئۇخلاش ئادىتىنى يېتىلدۈرۈۋالغانىدى — ئافرىقىدىكى ئۇ قەبىلە ئۇيقۇدىن ئويغىنىپ بىرنەچچە مىنۇت ئىچىدىلا جەڭگىۋار ھالەتكە ئۆتەلەيدىغان ئالاھىدىلىكى بىلەن دۇنياغا مەشھۇر ئىدى .

«جەڭ باشلانغان ئوخشايدۇ» دەپ ئويلىدى ۋېرنېت . بۇ خىل ئوخشىتىش ئۇنىڭ ئۆزىگىمۇ ناھايىتى ياراپ كەتتى . ئاچقۇچى بار ھەرقانداق خېرىدار ئۇلارنىڭ دىققىتىنى قوزغاپ تۇرسىمۇ ، لېكىن تۇتۇش بۇيرۇقى چىقىرىلغان بىر خېرىدارنىڭ يېرىم كېچىدە بۇ يەرگە كېلىشى تېخىمۇ سەل قاراشقا بولمايدىغان ئىش ئىدى . خېرىدارنىڭ جىنايەتچى ئىكەنلىكىگە تولۇق ئىسپات تېپىلمىغان ئەھۋال ئاستىدا ، بانكا بىلەن قانۇن ئىجراچىلىرى خېرىدارنىڭ كىشىلىك مەخپىيىتىنى ساقلاش ھوقۇقى توغرۇلۇق دائىم دەتالاش قىلىپ قالاتتى .

«ماڭا بەش مىنۇتلا ۋاقىت كېرەك ، — دەپ ئويلىدى ۋېرنېت ، — مەن ئۇلارنى ساقچىلار كېلىشتىن بۇرۇن بانكىدىن ئېلىپ چىقىپ كەتسەملا بولدى .» ئەگەر ئۇنىڭ ھەربىكتى تېزرەك بولسىلا ، بانكا كۆز ئالدىدىكى بۇ باش قېتىنچىلىقتىن ئاسانلا قۇتۇلۇپ قالاتتى . ئۇ ساقچىلارغا : «سىلەر ئىزدەۋاتقان ئۇ ئىككى جىنايەتچى بانكىمىزغا راستتىنلا كەلگەن ، ئەمما ئۇلار بىزنىڭ خېرىدارلىرىمىز بولمىغاچقا ، بىرەر ھېسابات نومۇرىنىمۇ دەپ بېرەلمىگەچكە ، قوغلاپ چىقىرىۋېتىپتۇق» دەپلا ئىشنى تۈگىتەتتى . «ھېلىقى قاپاق باش مۇھاپىزەتچى خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىغا تېلېفون بېرىۋەتمىگەن بولسىلا بولاتتىغۇ» دېگەنلەرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى ۋېرنېت . سائىتىگە ئاران ئون بەش ياۋرو مائاش ئالىدىغان ئۇنداق مۇھاپىزەتچىلەرنىڭ لۇغىتىدىن «ئېھتىيات بىلەن ئىش كۆرۈش» دېگەن سۆزنى ئالدىراپ تاپقىلى بولمايتتى .

ۋېرنېت ئىشكىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە توختاپ ، چوڭقۇر بىر

نەپەس ئېلىۋالدى . ئاندىن چىرايىغا يېقىملىق كۈلكە يۈگۈرتكىنىچە ئىشىكنى ئەدەپ بىلەن ئېچىپ كىردى .

— خەيرلىك كەچ !— دېدى ئۇ ئۆيىنىڭ ئىچىگە سەپسالغاچ ،— مەن ئاندىرى ۋېرنېت بولىمەن ، مەن بۇ يەرگە ...

ئۇ گېلىغا تۈيۈقسىز بىرنېمە قاپلىشىپ قالغاندەك تۇرۇپلا قالدى . كۆز ئالدىدا تۇرغان بۇ ئايالنىڭ بۇ يەردە پەيدا بولۇپ قالىدىغانلىقىنى ئۇ خىيالىغىمۇ كەلتۈرمىگەنىدى .

— كەچۈرۈڭ ، بىز ئىلگىرى كۆرۈشكەنمۇ ؟ — دەپ سورىدى سوفىي . سوفىي بۇ ئادەمنى پەقەتلا تونۇمايتتى . ئەمما ، ۋېرنېتنىڭ بايىقى چىراي ئىپادىسىدىن ئۇ بەكلا ھەيران قالغانىدى .

— يا... ياق... — دېدى بانكا خوجايىنى كېكەچلەپ تۇرۇپ ، — مېنىڭچە... كۆ... كۆرۈشمىگەن . بىز ئادەتتە خېرىدارلار بىلەن تونۇشۇپ كەتمەيمىز ، — ئۇ ئېغىر بىر ئۇھسىنىپ قويۇپ ، چىرايىغا زورمۇ زور كۈلكە يۈگۈرتتى ، — يارەمچىمنىڭ دېيىشىچە ، سىزدە بىر ئالتۇن ئاچقۇچ بارئىكەن ، ئەمما ھېسابات نومۇرىنى بىلمەيدىكەنسىز ، شۇنداقمۇ ؟ سىزنىڭ بۇ ئاچقۇچقا قانداق ئېرىشكەنلىكىڭىزنى بىلىپ باقسام بولامدۇ ؟

— ئۇنى ماڭا بۇۋام بەرگەن ، — دېدى سوفىي ۋېرنېتغا تىكىلىپ تۇرۇپ .

ۋېرنېتنىڭ چىرايى تېخىمۇ تاتىرىپ كەتتى .

— راستمۇ ؟ بوۋىڭىز سىزگە ئاچقۇچنى بەرگەن چاغدا ھېسابات نومۇرىنى ئېيتىپ بەرمىگەنمىدى ؟

— ئۇلگۈرەلمىدى ، — دېدى سوفىي ، — ئاخشام بىرى ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىپتۇ .

بۇنى ئاڭلىغان ۋېرنېت كەينىگە بىرنەچچە قەدەم داجىپ كەتتى .

— ياك سونۇئېبي ئۆلدىما ؟ — دەپ سورىدى ئۇ كۆزلىرىنى ئەنسىز چەكچەيتكىنىچە ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — بىراق ... بۇ ... قانداق بولغىنى ؟

سوفىيمۇ ھەيران بولغىنىدىن ئاغزىنى ئېچىپلا قالدى :
— سىز بوۋامنى تونۇمسىز ؟
چىرايى باشقىچىلا بولۇپ كەتكەن ۋېرنېت بىر قولىدا ئۇستەلنىڭ قىرىنى تۇتۇۋېلىپ تۇرۇپ جاۋاب بەردى :
— ياڭ سونۇئېي ئىككىمىز ئوبدان دوستلاردىن ئىدۇق . ئۇ قاچان ئۆلۈپتۇ ؟
— ئاخشام . لوئۇرې ساريىدا .
ۋېرنېت تامنىڭ يېنىدىكى خۇرۇم بىلەن قاپلانغان ئورۇندۇققا بېرىپ ئولتۇردى ۋە ئاۋۇال لاندونغا ، ئاندىن سوفىيغا تىكىلىپ قارىۋېتىپ :
— شۇنى سوراپ باقاي ، ئۇنىڭ ئۆلۈمى بىلەن بىرەرىڭلارنىڭ ئالاقىسى بارمۇ ؟— دەپ سورىدى .
— يوق ! — دېدى سوفىي كەسكىنلىك بىلەن ، — پەقەتلا يوق .
ۋېرنېت بىردەم خىيال سۈرۈۋالغاندىن كېيىن :
— سىلەرنىڭ سۈرىتىڭلارنى خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتى ھەممە يەرگە چاپلىۋېتىپتۇ . شۇڭا ، بايا سىزنى تونۇپ قالدىم . ئۇلار سىلەرنى قاتىللىق جىنايىتىگە چېتىشلىق دەپ قاراپ تۇتۇش بۇيرۇقى چىقىرىپتۇ ، — دېدى .
سوفىي ئىچىدە : «دېمەك ، فاچى ئۇلارغىمۇ تېلېفون قىلىپ بوپتۇ ـ دە ؟ ئۇنىڭ ھەرىكىتى نېمىدېگەن تېز !» دەپ ئويلىدى . ئاندىن لاندوننى ۋېرنېتقا قىسقىچىلا تونۇشتۇرۇپ ، ئاخشامدىن بېرى لوئۇرې ساريىدا بولغان ئىشلارنى ئۇنىڭغا يىغىنچاقلاپلا سۆزلەپ بەردى .
ۋېرنېت ھەيران بولغىنىدىن ئاغزىنى ئېچىپلا قالدى :
— بوۋىڭىز ئۆلۈش ئالدىدا سىزگە لاندون ئەپەندىنى ئىزدەش توغرۇلۇق ئۇچۇر قالدۇرۇپ قويۇپتۇمۇ ؟
— ھەئە . يەنە ماۋۇ ئاچقۇچمۇ بار .
سوفىي قولىدىكى ئالتۇن ئاچقۇچنى ۋېرنېتنىڭ ئالدىدىكى

قەھۋە ئۈستىلىگە قويدى ، ئاچقۇچ يۈزىدىكى ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بەلگىسى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى . ۋېرنېت ئاچقۇچقا لەپپىدە بىر قاراپ قويدى ، ئەمما قولىنى ئۇزاتمىدى :

— ئۇ مۇشۇ ئاچقۇچنىلا قالدۇرۇپ قويۇپتۇما ؟ باشقا نەرسە يوقمىكەن ؟ قەغەز پارچىسىدەك بىرەر نەرسىمۇ يوقمىكەن ؟

سوفىي ئۆزىنىڭ لوئۈرې ساريىدىكى ھەرىكىتىنىڭ بەكلا تېز بولۇپ كەتكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلسىمۇ ، لېكىن «تاش ئۆڭكۈردىكى بۈۋىمەريەم »نىڭ كەينىدە ئاچقۇچتىن باشقا ھېچ نەرسە يوقلۇقىنى جەزملەشتۈرەلەيتتى .

— يوق ئىكەن . مۇشۇ ئاچقۇچلا بار ئىكەن .

ۋېرنېت ئېغىر ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ قويدى :

— تولىمۇ ئەپسۇس . ھەربىر تال ئاچقۇچ ئون خانىلىق بىر مەخپىي ھېسابات نومۇرى بىلەن ماسلاشتۇرۇپ ياسالغان بولىدۇ . ئەگەر ھېسابات نومۇرى بولمىسا ، بۇ ئاچقۇچ ھېچنېمىگە ئەسقاتمايدۇ .

«*ئون خانىلىق نومۇر !*» سوفىي بۇ مەخپىي نومۇرنى تېپىشنىڭ ئېھتىماللىقىنى كۆڭلىدە دەڭسەپ بېقىپ چۆچۈپ كەتتى . ئۇ ساقچى مەھكىمىسىدىكى ئەڭ ئىلغار كومپيۇتېر ئارقىلىق ھېسابلىغان تەقدىردىمۇ ، بۇ ئون خانىلىق مەخپىي نومۇرنى تېپىپ چىقىشقا گەپ يوق بىرنەچچە ھەپتە كېتەتتى .

— لېكىن ، ئەپەندى ، بىزنىڭ ھازىرقى ئەھۋالىمىزدىن سىزمۇ خەۋەر تاپتىڭىز ، شۇڭا بىزگە چوقۇم ياردەم قىلىڭ .

— كەچۈرۈڭ ، مەن راستىنلا ياردەم قىلالمايمەن . بانكىمىزنىڭ خېرىدارلىرى مۇتلەق بىخەتەر بولغان كومپيۇتېر ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ ھېسابات نومۇرىنى تۇرغۇزىدۇ ، شۇڭا ھەرقانداق ھېسابات نومۇرىنى پەقەت خېرىدارنىڭ ئۆزى بىلەن كومپيۇتېر بىلىدۇ . بۇ خېرىدارلارغا بىخەتەر مۇلازىمەت شارائىتى يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن يولغا قويۇلغان بىر تەدبىر . يەنە كېلىپ ، بۇ بانكىمىزدىكى خادىملارنىڭ بىخەتەرلىكى ئۈچۈنمۇ پايدىلىق .

سوفي چۈشەندى . تاللا بازارلىرىدىمۇ مۇشۇنداق ئۇسۇل قوللىنىلاتتى : تاللا بازارلىرىغا : «خىزمەتچى خادىملىرىمىزدا بىخەتەر ئىشكاپنىڭ ئاچقۇچى يوق !» دېگەن ئەسكەرتمىنىڭ چاپلاپ قويۇلغانلىقىنى ئۇ ئىلگىرى نۇرغۇن قېتىم كۆرگەنىدى . دېمەك ، بۇ بانكا ھەممە ئىشنى قىل سىغمىغۇدەك دەرىجىدە مۇكەممەل ئورۇنلاشتۇرغان بولۇپ ، خېرىدارلارنىڭ ئاچقۇچىنى ئوغرىلىۋالغان بىرەرى بانكا خادىملىرىغا قورال تەڭلەپ تۇرۇپ ھېسابات نومۇرىنى سورىسىمۇ بەرىبىر بىكار ئىدى .

سوفي لاندونىڭ يېنىغا بېرىپ ئولتۇردى ۋە قولىدىكى ئاچقۇچقا تىكىلىپ قارىۋەتكەندىن كېيىن ، يەنە بېشىنى كۆتۈرۈپ ۋېرنىرغا قارىدى :

— سىزنىڭچە ، بۇۋام بۇ بانكىغا نېمىنى قويۇپ قويغاندۇ ؟

— بىلمەيمەن . بىخەتەر بانكىنىڭ ئالاھىدىلىكى مۇشۇ يەردە .

— ۋېرنېت ئەپەندى ، — دېدى سوفي ، — بىزنىڭ بۇ يەردە كۆپ ۋاقتىمىز قالمىدى . شۇڭا ، گەپنى ئۇدۇللا دەۋېرەي ، — ئۇ ئاچقۇچنىڭ بەلگە بار تەرىپىنى ۋېرنېتقا قارىتتى ، — ئاچقۇچتىكى ماۋۇ بەلگىنى سىز قانداق چۈشىنىسىز ؟

ۋېرنېت ئاچقۇچتىكى فرانسىيە پىيازگۈلىنىڭ رەسىمىگە سىنچىلاپ قارىدى ، ئەمما چىرايىدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش كۆرۈلمىدى :

— ھېچنېمىنى چۈشەنمىدىم . لېكىن ، بىزنىڭ نۇرغۇن خېرىدارلىرىمىز ئۆزلىرى ئەزا بولغان جەمئىيەتلەرنىڭ بەلگىسى ياكى شۇ جەمئىيەت نامىنىڭ قىسقارتىلمىسىنى ئاچقۇچلىرىغا ئويۇۋالىدۇ .

سوفي ئېغىر ئۇھ تارتىپ قويدى ، ئەمما ئۇ ۋېرنېتقا تىكىلىپ قاراپ تۇراتتى :

— بۇ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى دەپ ئاتىلىدىغان بىر مەخپىي تەشكىلاتنىڭ بەلگىسى ئىكەن .

ۋېرنېتتا يەنىلا ھېچقانداق ئىنكاس بولمىدى :

— بۇنى بىلمەيدىكەنمەن . بوۋىڭىز ئىككىمىز يېقىن دوستلاردىن بولساقمۇ ، لېكىن بىز ئادەتتە تىجارەتتىڭلا گەپنى قىلىشاتتۇق .

ۋېرنېت شۇنداق دەۋېتىپ گالستۇكنى تۇزەپ قويدى . ئۇ سەل بىئارام بولۇۋاتقاندەك قىلاتتى .

— ۋېرنېت ئەپەندى ، — دېدى سوفىي جاھىللىق بىلەن ، — بوۋام بۇگۈن كەچتە ماڭا تېلېفون بېرىپ ، ئۆزى بىلەن مېنىڭ خەتەرلىك ئەھۋالدا قالغانلىقىنى ، ماڭا بىر نەرسىنى بەرمەكچى ئىكەنلىكىنى ئېيتىپتىكەن . نەتىجىدە ، ئۇ ماڭا مۇشۇ ئاچقۇچنى قالدۇرۇپ قويۇپلا ئۆلۈپ كېتىپتۇ . شۇڭا ، سىز بىزنى تېخىمۇ كۆپرەك ئۇچۇر بىلەن تەمىنلىگەن بولسىڭىز ياخشى بولاتتى .

ۋېرنېتنىڭ پېشانىسىدە ئۇششاق تەر تامچىلىرى پەيدا بولدى .

— بىز بۇ بىنادىن دەرھال چىقىپ كېتەيلى . ساقچىلار ھازىرلا يېتىپ كېلىشى مۇمكىن . بانكىمىزنىڭ مۇھاپىزەتچى خادىمى ئۆز خىزمىتىگە سادىق بولىمەن دەپ خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىغا تېلېفون بېرىۋېتىپتۇ ، — دېدى ئۇ جىددىيلەشكەن ھالدا . بۇنى ئاڭلاپ سوفىي قورقۇپ كەتتى ، ئەمما ئۇ ئاخىرقى قېتىم بولسىمۇ بىر تىرىشىپ بېقىش نىيىتىدىن يانمىدى :

— بوۋام ماڭا ئائىلىمىز توغرۇلۇق سۆزلەپ بەرمەكچى بوپتىكەن . سىز مېنىڭ ئائىلەم توغرۇلۇق نېمىلەرنى بىلىسىز ؟

— خېنىم ، سىزنىڭ ئائىلىڭىزدىكىلەر سىز كىچىك ۋاقىتىڭىزدىلا قاتناش ھادىسىسىگە ئۇچراپ ئۆلۈپ كېتىپتىكەن . تولىمۇ ئەپسۇس . بوۋىڭىز سىزگە ناھايىتى ئامراق ئىدى . ئۇ ماڭا ئاراڭلاردىكى مۇناسىۋەت بۇزۇلغاندىن كېيىن ، ئۆزىنىڭ قانچىلىك ئازابلانغانلىقىنى نۇرغۇن قېتىم دەپ بەرگەن .

سوفىي جىمىپ كەتتى . لاندون :

— بۇ ھېسابات نومۇرى ئارقىلىق بانكاڭلارغا قويۇپ قويۇلغان نەرسىنىڭ Sangreal بىلەن ئالاقىسى بارمىدۇ ؟ — دەپ سورىدى .

ۋېرنېت ئۇنىڭغا غەلىتە نەزەر بىلەن لەپپىدە بىر قارىۋەتتى .

— گېپىڭىزنى چۈشەنمىدىم ، — ئۇ شۇنداق دەپ تۇرۇشىغا ، يان تېلېفونى سايراپ كەتتى . ئۇ تېلېفوننى ئالدى ، — ۋەي ؟ — ئۇنىڭ قوشۇمىسى شۇ ھامان تۇرۇلۇپ كەتتى ، — ساقچىلار ؟ شۇنچە تېزما ؟ — ئۇ ئاغزىنى بۇزغىنىچە فرانسۇز تىلى بىلەن قارشى تەرەپكە ئاللىقاندىق بۇيرۇقلارنى چۈشۈرۈۋەتكەندىن كېيىن ، ئۆزىنىڭ چوڭ زالغا ھازىرلا يېتىپ باردىغانلىقىنى ئېيتتى . ئاندىن تېلېفوننى قويۇۋېتىپ ، شارتتىدە سوفىي تەرەپكە بۇرۇلدى :

— ساقچىلارنىڭ ھەرىكىتى نېمىدېگەن تېز . ئۇلار كېلىپ بوپتۇ !

سوفىينىڭ بۇ يەردىن پەقەتلا قۇرۇق قول چىقىپ كەتكۈسى يوق ئىدى .

— ئۇلارغا بىزنى كېتىپ قالدى دەڭ . ئەگەر ئاختۇرمىز دەپ قالسا ، ئاختۇرۇش ئىجازەتنامىسىنى تەلەپ قىلىڭ . ئۇلارنىڭ ئاختۇرۇش ئىجازەتنامىسىنى ئەكېلىشىگىمۇ خېلى ۋاقىت كېتىدۇ .

— گېپىمگە قۇلاق سېلىڭ ، — دېدى ۋېرنېت ، — ياكى سونۇئېي مېنىڭ كونا بۇرادىرىم ، ئۇنىڭ ئۇستىگە ، بۇ بانكىمىزمۇ ساقچىلار بىلەن ھەپىلىشىشنى ياخشى كۆرمەيدۇ . مەن ئۇلارنىڭ سىلەرنى بۇ يەردە قولغا ئېلىشىغا ھەرگىز يول قويمايمەن . ماڭا بىر مىنۇت ۋاقىت بېرىڭلار ، ئىككىڭلارنى بۇ يەردىن غىپىدە ئېلىپ چىقىپ كېتەي . ھازىر شۇنداق قىلماقتىن باشقا چارە يوق .

ۋېرنېت ئورنىدىن تۇرۇپ ، ئىشىك تەرەپكە قاراپ ماڭدى :

— مۇشۇ يەردە ساقلاپ تۇرۇڭلار . مەن ئىشلارنى ئورۇنلاشتۇرۇۋېتىپ ھازىرلا قايتىپ كېلىمەن .

— لېكىن ، بىخەتەر ساندۇقنى قانداق قىلىمىز ؟ — دەپ توۋلىدى سوفىي ، — بىز مۇشۇنداقلا كەتسەك بولمايدۇ .

— كەچۈرۈڭ ، ئۇنىڭغا مېنىڭمۇ ئامالىم يوق ، — ۋېرنېت شۇنداق دېدى ـ دە ، ئالدىراپ چىقىپ كەتتى .

ئىشىككە قاراپ ھاڭۋېقىپ قالغان سوفىي «ئۇ ھېسابات نومۇرى ماڭا بوۋام نەچچە يىللاردىن بېرى ئەۋەتكەن ھېلىقى خەت ـ

چـەكلەرنىڭ ئىچىدە بار بولغىيمىدى ؟ » دېگەننى ئويلاپ قالدى . لـېكىن ، ئۇ ئۇ خەت ـ چەكلەرنىڭ بىرەرىنىمۇ ئېچىپ كۆرۈپ باقمىغانىدى !

شۇ چاغدا لاندون تۈيۈقسىزلا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى . ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن سوفي قانداقتۇر بىر خۇشاللىقنى سەزگەندەك بولدى .

— نېمىگە كۈلۈۋاتىسىز لاندون ؟

— بۇ ئىز ھەقىقەتەن بىر تالانت ئىگىسى ئىكەن .

— كەچۈرۈڭ ، بۇ نېمە دېگىنىڭىز ؟

— ئون خانلىق سان .

ئۇنىڭ نېمىلەرنى دەۋاتقانلىقىنى سوفي پەقەتلا چۈشەنمىدى . لاندون مىيىقىدا كۈلدى :

— ھېسابات نومۇرى ! جەزمەشتۇرەلەيمەنكى ، ئۇ ھېسابات نومۇرىنىمۇ بىزگە قالدۇرۇپ قويۇپتۇ .

— قەيەردە ؟

لانـدون لوئۇرې ساريىدىكى نەق مەيدان تارتىلغان ھېلىقى سۈرەتنى يېنىدىن چىقىرىپ ، شىرەنىڭ ئۈستىگە قويدى . سوفي سۈرەتكە بىر قاراپ ، ئۇنىڭ ھەقىقەتەن توغرا ئېيتقانلىقىنى بىلدى .

13—3—2—21—1—1—8—5

ئاھ ، رەھىمسىز ئالۋاستى !

ھە ، توكۇر ئەۋلىيا !

P.S. : روبېرت لاندوننى ئىزدە .

قىرىق تۆتىنچى باب

— راست ئون خانىلىق سان ئىكەن ، — دېدى سوفي هاياجانلانغان هالدا . سۇرەتكە قارىغانسېرى ئۇنىڭ شىفىرشۇناسلىققا بولغان سەزگۈسى قايتىدىن ئويغىنىۋاتاتتى .

13—3—2—21—1—1—8—5

«بۇۋام بانكىدىكى هېسابات نومۇرىنى لوئۇرې سارىيىدىكى پولغا يېزىپ قويۇپتىكەن ـ دە !»

لوئۇرې سارىيىدىكى پولغا قالايمىقان يېزىپ قويۇلغان بۇ فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسىنى تۇنجى قېتىم كۆرگەن چېغىدا ئۇ : «بوۋام مېنى بۇ قېتىمقى تەكشۈرۈش خىزمىتىگە قاتناشتۇرۇش ئۈچۈنلا مۇشۇنداق قالايمىقان رەقەملەرنى يېزىپ قويغان ئوخشايدۇ» دەپ ئويلىغان . كېيىن ، بۇ رەقەملەرنىڭ باشقا جۈملىلەرنى تەرتىپى قالايمىقانلاشتۇرۇۋېتىلگەن سۆز ۋە رەقەملەر تىزمىسىنى — يېشىشتىكى ئاچقۇچ ئىكەنلىكىنى تونۇپ يەتكەندى . ئەمدىلىكتە ، ئۇ بۇ رەقەملەرنىڭ تېخىمۇ مۇهىم بىر رولى بارلىقىنى هېيرانلىق ئىلكىده بايقاۋاتاتتى . شۇنى جەزملەشتۈرۈشكە بولىدۇكى ، بۇ رەقەملەر ئۇنىڭ بوۋىسىنىڭ سىرلىق بىخەتەر ساندۇقىنى ئېچىشىدىكى هالقىلىق ئامىل ئىدى .

— ئۇ قوش تىل ئۇستىسى ئىدى ، — دېدى سوفي لاندون تەرەپكە بۇرۇلۇپ ، — ئۇ كۆپ قاتلاملىق مەنىگە ئىگە نەرسىلەرنى ئىشلىتىشكە ئامراق ئىدى . شىفىرنىڭ ئىچىگە يەنە نۇرغۇن

شىفىرلارنى كىرگۈزۈپ قويىاتتى .

بۇ چاغدا ، لاندون توشۇغۇچى تاسمىنىڭ يېنىدىكى كومپيۇتېرنىڭ قېشىغا بېرىپ بولغاندى . سوفىي كومپيۇتېردىن چىقىرىلغان سۇرەتنى ئېلىپ دەرھال ئۇنىڭ يېنىغا باردى .

ئۇ كومپيۇتېرنىڭ مەشغۇلات تاختىسى بانكىلاردىكى ئاپتوماتنىڭ پۇل ئېلىش ئۇسكۇنىلىرىنىڭ مەشغۇلات تاختىسىغا ئوخشاپ كېتەتتى . مەشغۇلات تاختىسىنىڭ يېنىدا ئوچ بۇلۇڭ شەكىللىك بىر تۆشۈك تۇراتتى . سوفىي قىلچە ئىككىلەنمەستىن ئاچقۇچنى ئۇنىڭ ئىچىگە تىقتى .

كومپيۇتېر ئېكرانىدا شۇ هامان :

«هېسابات نومۇرىنىزنى كىرگۈزۈڭ :

« — — — — — — — — — —

دېگەن خەتلەر پەيدا بولدى .

«ئون خانىلىق سان» ، سوفىي سۇرەتتىكى رەقەملەرنى ئوقۇپ بەردى ، لاندون ئۇلارنى كومپيۇتېرغا بىر - بىرلەپ كىرگۈزدى .

«هېسابات نومۇرىنىزنى كىرگۈزۈڭ :

1332211185

ئەڭ ئاخىرقى نومۇرنى كىرگۈزۈپ بولغاندىن كېيىن ، ئېكراندا بىرنەچچە خىل تىل بىلەن بېرىلگەن ئەسكەرتمە سۆزلىرى كۆرۈندى . ئەڭ ئۈستىدىكىسى ئىنگلىزچە ئىدى .

«دىققەت :

مۇقىملاشتۇرۇش كۇنۇپكىسىنى بېسىشتىن بۇرۇن ، ئۆزىڭىز كىرگۈزگەن نومۇرنىڭ توغرا ياكى خاتالىقىنى بىر تەكشۈرۈۋېتىڭ . ئەگەر كومپيۇتېر سىز كىرگۈزگەن هېسابات نومۇرىنى تونۇيالمىسا ، بۇ سىستېما بىخەتەرلىكنى كۆزدە تۇتۇپ ئۆزلۈكىدىن قۇلۇپلىنىپ قالىدۇ .»

— دېمەك ، — دېدى سوفىي قوشۇمىسىنى تۇرۇپ ، — بىزگە

پەقەت بىر قېتىملا پۇرسەت بار ئىكەن .

ئادەتتىكى ئاپتوماتىك پۇل ئېلىش ئۈسكۈنىلىرى ئابونېچىلارنىڭ مەخپىي نومۇرنى ئوچ قېتىم كىرگۈزۈشىگە رۇخسەت قىلاتتى . مەخپىي نومۇر ئوچىنچى قېتىمىمۇ خاتا بېسىلسا ، ئاندىن ئۇلارنىڭ كارتىسىنى مۇسادىرە قىلىۋالاتتى . لېكىن ، مۇنۇ ئاپپارات ئۇنىڭغا ئوخشمايتتى .

لاندون سۇرەتتىكى سانلار بىلەن كومپيۇتېرغا كىرگۈزگەن نومۇرلارنى بىرمۇبىر سېلىشتۇرۇپ ، توغرا بولغانلىقى جەزملەشتۇرۇلگەندىن كېيىن :

— چاتاق يوق ئىكەن ، — دېدى ھەمدە سوفىيغا «مۇقىملاشتۇرۇش» كۇنۇپكىسىنى كۆرسەتتى ، — ئەمدى بېسىڭ .

سوفي بىگىز قولىنى مەشغۇلات تاختىسىغا ئۇزاتتى ، ئەمما تويۇقسىز پەيدا بولغان بىر غەلىتە خىيال ئۇنى ئىككىلەندۇرۇپ قويدى .

— باسمامسىز ، — دېدى لاندون ئالدىرىتىپ ، — ۋېرنېت ھازىرلا قايتىپ كېلىدۇ .

— توغرا ئەمەس ، — دېدى سوفي قولىنى تارتىۋېلىپ ، — بۇ ھېسابات توغرا ئەمەس .

— جەزمەن توغرا ! ئون خانىلىق سان . سىز يەنە نېمىنى ئويلاۋاتىسىز ؟

— بۇ ھېسابات نومۇرى بەكلا تەرتىپسىز ئىكەن .

«بەكلا تەرتىپسىز ئىكەن ؟» لاندون بۇ قاراشقا قوشۇلمىدى . ئادەتتە ، بانكىلار خېرىدارلارغا مەخپىي نومۇرنى كومپيۇتېر ئارقىلىق ئىختىيارىي تاللاش تەكلىپىنى بېرەتتى ، شۇنداق قىلغاندا كومپيۇتېر تاللاپ بەرگەن مەخپىي نومۇرنى باشقىلار ھەرگىزمۇ پەرەز قىلىپ بولالمايتتى . بۇ بانكىمۇ ئەلۋەتتە شۇنداق قىلاتتى .

سوفي بايا كىرگۈزۈلگەن نومۇرلارنىڭ ھەممىسىنى ئۆچۈرۈۋېتىپ لاندونغا قارىدى ، ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن ئۆزگە نىسبەتەن بىر خىل ئىشەنچ چىقىپ تۇراتتى :

— كومپيۇتېر ئىختىيارىي تاللانغان بۇ ھېسابات نومۇرىنى قايتىدىن فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسى قىلىپ رەتلەپ چىققىلى بولۇۋاتسا ، بۇ ھەيران قالارلىق ئىش ئەمەسمۇ ؟

لاندون ئۇنىڭ نېمىلەرنى ئويلاۋاتقانلىقىنى چۈشەندى . دېمىسىمۇ ، بۇ يەرگە كېلىشتىن بۇرۇن سوفىي بۇ سانلارنى فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسى قىلىپ قايتىدىن گۇرۇپپىلاپ چىققانىدى . ئىختىيارىي تاللانغان بىر گۇرۇپپا نومۇرنىڭ فىبناچى رەقەملەر تىزمىسىغا ئۆزگىرەلىشى تاسادىپىيلىقمىدۇ ؟

سوفىي بىر تەرەپتىن ئويلىغاچ ، يەنە بىر تەرەپتىن كومپيۇتېرغا بايىقى سانلارنىڭ ئورنىنى ئۆزگەرتىپ كىرگۈزۈشكە باشلىدى .

— ئۇنىڭ ئۈستىگە ، بۇۋامنىڭ بەلگىشۇناسلىق ۋە شىفىرلارغا بولغان قىزىقىشىدىن ئېلىپ ئېيتقاندىمۇ ، ئۇ چوقۇم ئۆزىگە نىسبەتەن مەلۇم مەنىسى بار ، ئەستە تۇتۇشقا قولايلىق نومۇرلارنى تاللىماي قالمايدۇ .

ئون خانىلىق سانىنىڭ ھەممىسىنى ئۇرۇپ كىرگۈزۈپ بولغاندىن كېيىن ، ئۇ مەنىلىك كۇلۇپ قويدى :

— قارىماققا ئادەتتىكى نومۇرلار بولغان بىلەن ، ئەمەلىيەتتە ئۇنداق ئەمەس ئىكەن .

لاندون كومپيۇتېر ئېكرانىغا قارىدى .

«ھېسابات نومۇرىنىڭ كىرگۈزۈلۈشى :

1123581321

لاندون دەماللىققا ھېچنېمىنى چۈشىنەلمىدى . زېھنىنى يېغىپ يەنە بىر قارىغان چېغىدا ، ئاندىن سوفىينىڭ ئون رەقەمنى نېمىشقا بۇنداق تەرتىپ بويىچە كىرگۈزگەنلىكىنى چۈشەندى .

سوفىينىڭ كىرگۈزگىنى فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسى ئىدى :

1—1—2—3—5—8—13—21

فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسىنى ئون خانىلىق بىر گۇرۇپپا سان سۈپىتىدە يازغاندا ھېچكىم پەرقلەندۇرەلمەيتتى ، ئەسته ساقلاشقا ئاسان بولغىنى بىلەن ، قارىماققا مۇنداقلا تاللاپ قويۇلغان نومۇرغا ئوخشايتتى ! بۇ مەڭگۇ ئەستىن چىقمايدىغان ، ئاجايىپ ئۇستاتلىق بىلەن قۇراشتۇرۇلغان ئون خانىلىق مەخپىي نومۇر ئىدى . لاندون لوئۇرې سارىيىدىكى پولغا قالايمىقان يېزىپ قويۇلغان رەقەملەرنىڭ نېمىشقا فىبوناسسى رەقەملەر تىزمىسىغا ئۆزگىرەلىگەنلىكىنىڭ سەۋەبىنى ئەمدى چۈشەنگەندەك بولدى .

سوفىي قولىنى ئۇزارتىپ ، «مۇقىملاشتۇرۇش» كۇنۇپكىسىنى باستى .

ھېچقانداق تەۋىش ئاڭلانمىدى .

ئۇلار بىرەر تەۋىشنىمۇ سەزمىدى .

دەل شۇ چاغدا ، ئۇلار دەسسەپ تۇرغان يەر ئاستىدىكى غايەت چوڭ خەزىنە ئىچىدىكى بىر مېخانىك قول ھەرىكەتكە كەلدى . ئۇ تورۇستىكى ئىككى غالتەكلىك يەتكۈزۈش ئۇسكۇنىسىنىڭ ئۈستىدە ئۇيىاقتىن - بۇيىاقتا سىيرىلگىنىچە كومپيۇتېرغا كىرگۈزۈلگەن ھېسابات نومۇرىغا تەۋە بىخەتەر ساندۇقنى ئىزدەشكە باشلىدى . خەزىنىنىڭ ئىچىدىكى يوغان ھەم ئېگىز تۆمۇر ئىشكاپقا بىر - بىرىگە ئوپمۇ ئوخشاش كاۋچۇك ساندۇقتىن بىرەر مىڭى قاتار تىزىۋېتىلگەن بولۇپ ،قارىماققا خۇددى چېركاۋلارنىڭ يەر ئاستى ئۆيىدىكى تاۋۇتلارغا ئوخشايتتى .

مېخانىك قول بىرلا غۇيۇلدىغىنچە پەسكە تۆۋەنلەپ ، بىر ساندۇققا ئۇدۇلمۇ ئۇدۇل توغرىلاندى ۋە ئېلېكترونلۇق كۆز بىلەن ئونىڭ مەخپىي بەلگىسىنى تەكشۈرۈپ كۆردى . ئاندىن ساندۇقنى تۇتقۇچىدىن قامالىلاپ تۇتقىنىچە تۆمۇر ئىشكاپتىن سۈغۇرۇپ ئالدى - دە ، خەزىنىنىڭ يەنە بىر تەرىپىدىكى توشۇغۇچى تاسمىنىڭ ئۈستىگە ئاۋايلاپ قويدى .

سانىدۇق قويۇلغان ھامان ، توشۇغۇچى تاسما ھەرىكەتكە

كەلدى...

لاندون بىلەن سوفىي توشۇغۇچى تاسمىنىڭ ئايلىنىشقا باشلىغانلىقىنى كۆرۈپ ئېغىر خورسىنىپ قويدى . ئۇلار توشۇغۇچى تاسمىنىڭ يېنىدا خۇددى ژوگزالدىكى يۈك - تاقلارنى تەكشۈرۈش ئورنىدا يۈك - تاقلىرىنىڭ چىقىشىنى ساقلاپ تۇرغان ھارغىن يولۇچىلاردەك جىمجىت ئۆره تۇراتتى . چىقىش ئالدىدا تۇرغان ساندۇقنىڭ ئىچىدە زادى نېمە بار ، بۇنى ھېچكىم بىلمەيتتى .

توشۇغۇچى تاسما ئۇلارنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى كىچىككىنە تۆت بۇرجەك ئىشىكنىڭ ئاستىدىن ئاستا سىيرىلىپ كىرىۋىدى ، ئىشىك تاراققىدە قىلىپ ئۇستىگە كۆتۈرۈلدى ، ئاندىن كاۋچۇكتىن ياسالغان بىر ساندۇق پەيدا بولدى . ئۇ قارا رەڭلىك قوپال ساندۇق بولۇپ ، سوفىينىڭ تەسەۋۋۇر قىلغىنىدىنمۇ يوغان ئىدى . قارىماققا خۇددى ئەرمەك ھايۋانلارنى قاچىلاپ ماڭىدىغان ساندۇقلارغىلا ئوخشايتتى ، ئەمما ھاۋا تۆشۈكچىلىرى كۆرۈنمەيتتى .

ساندۇق تاسمىنىڭ ئۇستىدىن ئۇلارنىڭ ئالدىغا ئاستا سىيرىلىپ چۈشتى .

سوفىي بىلەن لاندون بۇ سىرلىق ساندۇققا بىر ھازا تىكىلىپ تۇرۇپ كەتتى .

بانكىدىكى باشقا نەرسىلەرگە ئوخشاش ، بۇ ساندۇقنىڭ بارلىق زاپچاسلىرىمۇ ماشىنىدا ياسالغانىدى . سوفىيغا ئۇ بەئەينى يوغان بىر ئەسۋاب ساندۇقىدەكلا كۆرۈنۈپ كەتتى .

ئۇ ساندۇقنىڭ پۈرژىنىلىق ئەتكۈچىنى دەرھال ئۇستىگە كۆتۈرۈۋەتتى - دە ، لاندونغا لەپپىدە قاراپ قويدى . ئىككىسى ساندۇقنىڭ ئاغزىنى تەڭلا ئاچتى ، ئاندىن ئۇنىڭ ئىچىگە قارىدى .

سوفىي دەسلەپ قارىغان چېغىدا ساندۇقنىڭ ئىچى قۇرۇقتەكلا كۆرۈنگەنىدى ، كېيىن ، ساندۇقنىڭ تەكتىدە بىر نەرسىنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردى .

ئۇ سىرتى ئالاھىدە سىلىقلانغان ، ئاياغ قۇتىسى چوڭلۇقتىكى بىر ياغاچ قۇتا بولۇپ ، ئۇستى تەرىپىگە چىرايلىق گىرە

ئورنىتىلغاندى . سۆسۈن رەڭلىك ياغاچنىڭ ئۈستىدە تارام ـ تارام سىزىقلار تۇراتتى . «قىزىل سەندەل (rosewood) » دەپ تونۇۋالدى سوفىي . بۇ ئۇنىڭ بوۋىسى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان ياغاچ ئىدى ، قۇتىنىڭ ئۈستىدىكى چىرايلىق بىر تال ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمىنى كۆرگەندە ، لاندونغا ھەيرانلىق بىلەن بىر قارىۋەتتى ، ئاندىن قولىنى تىقىپ ئۇ قۇتىنى ساندۇقنىڭ ئىچىدىن ئالدى .

«ۋاي خۇدايىم ، بۇ قۇتا نېمانداق ئېغىر ! »

سوفىي قۇتىنى ئۈستەلنىڭ ئۈستىگە ئاۋايلاپ قويدى . لاندون ئۇنىڭ يېنىدا تۇرغىنىچە بۇ كىچىككىنە قۇتىغا كۆزىنى ئۇزمەي قاراپ كەتتى . سونۇئېبي ئۇلارغا قالدۇرۇپ قويغان نەرسە دەل مۇشۇ ئىدى !

لاندون قۇتىنىڭ ئۈستىدىكى رەسىمگە — بەش بەرگلىك ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمىگە — ھەيرانلىق بىلەن تىكىلىپ قالدى . بۇنداق ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمىنى ئۇ بۇرۇن جىق كۆرگەنىدى .

— بەش بەرگلىك ئەتىرگۈل ئىكەن . بۇ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مۇقەددەس قەدەھكە سىمۋول قىلىپ ئىشلەتكەن بەلگە شۇغۇ ، — دېدى ئۇ ئۆز ـ ئۆزىگە پىچىرلىغاندەك .

سوفىي بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قارىدى . لاندون ئۇنىڭ نېمە ئويلاۋاتقانلىقىنى دەرھال چۈشەندى ، ئۇمۇ دەل سوفىي ئويلىغانىنى ئويلاۋاتاتتى . قۇتىنىڭ چوڭ ـ كىچىكلىكى ، ئېغىرلىقى ھەمدە ئۇنىڭ ئۈستىدىكى مۇقەددەس قەدەھنىڭ سىمۋولى بولغان ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمى كىشىنىڭ ئىشەنگۈسى كەلمەيدىغان بىر خۇلاسىدىن — «ئىيسا ئىشلەتكەن مۇقەددەس قەدەھ مۇشۇ قۇتىنىڭ ئىچىدە» دېگەن خۇلاسىدىن — بېشارەت بېرىپ تۇراتتى ! ئەمما ، لاندون يەنە «ياق ! بۇ ھەرگىزمۇ مۇمكىن ئەمەس ! » دەپ ئويلىدى .

— بۇ قۇتا مۇقەددەس قەدەھنى ساقلاشقا بەك ماس كېلىدىكەن ، — دېدى سوفىي پەس ئاۋازدا .

«لېكىن بۇنىڭ ئىچىدىكىسىنىڭ مۇقەددەس قەدەھ بولۇشى مۇمكىن ئەمەس . »

سوفي قۇتىنىڭ ئاغزىنى ئاچماقچى بولۇپ ، ئۇنى شۇنداقلا سىڭارياڭ قىلىۋىدى ، ئويلىمىغان يەردىن قولىغا بىرنەچچە تېمىم سۇ تامچىلاپ چۈشتى .

لاندون دەرھال قۇتىنى ئېلىپ سىلكىپ باقتى . «*بۇنىڭ ئىچىدىكىسى سۇيۇقلۇقمۇ نېمە ؟*»

سوفىيەمۇ ھاڭۋېقىپ قالدى :

— ئاڭلىدىڭىزمۇ ...

لاندون ھەيران بولغان ھالدا بېشىنى لىڭشىتتى :

— بىر خىل سۇيۇقلۇقتەك قىلىدۇ .

سوفي قۇتىنىڭ گىرەسىنى ئاستا ئېچىپ ، قاپقىقىنى كۆتۈردى .

قۇتىنىڭ ئىچىدىكى نەرسىنى لاندون ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغانىدى . ئەمما ، ئۇلار ئۇنىڭ مۇقەددەس قەدەھ ئەمەسلىكىنى دەرھال بىلىۋالدى .

قىرىق بەشىنچى باب

— ساقچىلار ئالدى تەرەپتىكى كوچىنى قامال قىلىۋېتىپتۇ ، — دېدى ئاندىرى ۋېرنېت ئىشىكنى ئېچىپ كىرگەچ ، — ئەمدى بۇ يەردىن چىقىپ كېتىشكىلار تەسكە توختايدىغان بولدى .

ئىشكىنى يېپىۋەتكەندىن كېيىن ، ئۇ توشۇغۇچى تاسمىنىڭ ئۈستىدە تۇرغان سۇلياۋ ساندۇقنى كۆرۈپ داڭقېتىپلا قالدى .

«پەرۋەردىگارىم ! بۇلار سونۇئېينىڭ ھېسابات نومۇرىنى تېپىۋاپتۇ ـ دە ؟ »

سوفىي بىلەن لاندون شىرەنىڭ ئۈستىدىكى بىر ئۇنچە ـ مەرۋايىت قۇتىسىغا تىكىلىپ قاراپ تۇراتتى . ۋېرنېت كىرگەندىن كېيىن ، سوفىي قۇتىنىڭ ئاغزىنى يېپىۋەتتى ـ دە ، بېشىنى كۆتۈرۈپ :

— بىز ھېسابات نومۇرىنى ئاخىر تاپتۇق ، — دېدى .

ۋېرنېت بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى . ئەمدى ھەممە ئىش ئۆزگەرگەندى . ئۇ نەزىرىنى ياغاچ قۇتىدىن يۆتكىگەچ ، كېيىنكى قەدەمدە قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى ئويلاندى . «مەن بۇ ئىككىسىنى چوقۇم بانكىدىن ئېلىپ چىقىپ كېتىشىم كېرەك ! » ساقچىلار شۇ تاپتا بانكىنىڭ ھەممە يېرىنى قورشاپ بولغان بولغاچقا ، سوفىي بىلەن لاندوننى ساق ـ سالامەت ئاچىقىپ كېتىش ئۇچۇن ئۇنىڭغا پەقەت بىرلا ئامال قالغانىدى .

— سوفىي خېنىم ، ئەگەر مەن سىلەرنى بۇ يەردىن بىخەتەر ئاچىقىپ كېتىمەن دېسەم ، سىز ئۇ نەرسىنى ئېلىۋالامسىز ياكى

مېڭىشتىن بۇرۇن ئۇنى يەنە ئۆز جايىغا قويۇپ قويامسىز ؟
سوفي لاندونغا لەپپىدە قاراپ قويغاندىن كېيىن :
— بىللە ئېلىپ كېتىمىز ، — دېدى .
ۋېرنېت بېشىنى لىڭشىتتى :
— ياخشى . ئەمسە ئۇنىڭ نېمە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، يەر ئاستى يولىدىن ئۆتكەن چېغىڭلاردا ئۇنى ئەڭ ياخشىسى چاپىنىڭلارغا ئوراۋېلىڭلار . مەن ئۇنى باشقىلارنىڭ كۆزۈپ قېلىشىنى خالىمايمەن .
لاندون دەرھال چاپىنىنى سالدى . ۋېرنېت ئىتتىك چامدىغىنىچە توشۇغۇچى تاسمىنىڭ قېشىغا بېرىپ ، قۇرۇق ساندۇقنىڭ ئاغزىنى ئەتتى ـ دە ، كومپيۇتېرغا بىرمۇنچە بۇيرۇقلارنى كىرگۈزۈۋەتتى . ھايال ئۆتمەيلا توشۇغۇچى تاسما ھەرىكەتكە كېلىپ ، قۇرۇق ساندۇقنى پەستكى ئىسكىلاتقا ئېلىپ چۈشۈپ كەتتى . ۋېرنېت ئېلېكترونلۇق ئۇسكۇنىنىڭ تۆشۈكىگە تىقىلغۇچ تۇرغان ئاچقۇچنى تارتىۋېلىپ سوفىيغا قايتۇرۇپ بەردى ۋە :
— بۇياقتا مېڭىڭلار ، تېز ! — دېدى .
ئۇلار كەينى تەرەپتىكى مال قاچىلاش سۇپىسىغا يېتىپ بارغاندا ، ۋېرنېت پەستكى ماشىنا ئىسكىلاتىدا ساقچىلارنىڭ تىمىسقىلاپ يۈرگەنلىكىنى بايقىدى . ئۇنىڭ قوشۇمىسى تۇرۇلدى . دېمەك ، ساقچىلار ئۇ يەرنىمۇ قامال قىلىپ بولغانىدى . «بۇلارنى چاندۇرماي ئاچقىپ كېتەلەرمەنمۇ ؟» ئۇنىڭ بەدىنىدىن سوغۇق تەر چىقىشقا باشلىدى .
ئۇ بانكىنىڭ كىچىك تېپتىكى بىر برونېۋىكى تەرەپكە قاراپ ماڭدى . مال ـ مۇلۇكلەرنى بىخەتەر توشۇشمۇ سيۇرىخ ھاۋالە پۇل ئامانەت بانكىسىنىڭ بىر مۇھىم مۇلازىمىتى ھېسابلىناتتى .
— مال قاچىلاش بۆلۈمچىسىگە كىرىۋېلىڭلار ، — دېدى ئۇ برونېۋىكىنىڭ كەينى ئىشىكىنى كۈچەپ ئاچقاندىن كېيىن ، — مەن ھازىرلا قايتىپ كېلىمەن .

سوفي بىلەن لاندون كوزۇپقا يامىشىپ چىقتى ، ۋېرنېت بولسا تېز - تېز چامدىغىنىچە مال قاچىلاش سۇپىسىدىن ئۆتۈپ ، مال يۆتكەشنى باشقۇرۇش ئىشخانىسىغا كىردى - دە ، برونېۋنىڭ ئاچقۇچىنى ئالدى ، ئاندىن شوپۇرلار كىيىدىغان بىر بوغما چاپان بىلەن بىر قالپاقنى تاپتى . ئۇچىسىدىكى كاستۇمىنى سېلىۋېتىپ ، بويىنىدىكى گالستۇكنى يېشىپ ئېلىۋەتتى ، ئاندىن بوغما چاپانىنى كىيدى . بىر دەقىقە ئويلىنىۋەتكەندىن كېيىن ، چاپانىنىڭ ئىچىگە تاپانچا تاسمىسىنمۇ باغلىۋالدى ، ئىشخانىدىن چىقىپ كېتىۋاتقاندا يۈك - تاق جازىسىدىن شوپۇرلار ئىشلىتىدىغان بىر تاپانچىنى تارتىپ ئېلىپ ، ئۇنىڭغا ئوقدانىنى قاچىلىدى - دە ، قوينىدىكى تاپانچا قېپىغا پۇختىلاپ سېلىپ ، چاپىنىنىڭ ئالدىنى ئەتتى . برونېۋنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلگەندىن كېيىن ، بېشىدىكى قالپاقنى سەل تۆۋەنگە تارتىپ قويۇپ ، قۇيقۇرۇق كوزۇپنىڭ ئىچىدە تۇرغان سوفي بىلەن لاندونغا قارىدى .

— بۇنى يانداۋۇپ قويۇڭلار ، — دېدى ئۇ كوزۇپنىڭ تېمىدىكى ۋىكلیۇچاتىلنى بېسىپ تۇرۇپ . كوزۇپنىڭ ئوستىدىكى چىراغ شۇ هامان ياندى ، — ئەڭ ياخشىسى ئولتۇرۇۋېلىڭلار . دەرۋازىدىن چىقىۋاتقاندا هەرگىز تىۋىش چىقارماڭلار .

سوفي بىلەن لاندون دەرهال ئولتۇرۇۋالدى . لاندون هېلىقى تەۋەررۈك قۇتىنى چاپىنىغا ئورىۋالغاندى . ۋېرنېت كوزۇپنىڭ تۆمۈر ئىشىكىنى «گۇپ» قىلىپ ياپتى - دە ، شوپۇرنىڭ ئورنىغا چىقىپ ئولتۇرۇپ ، برونېۋنىكنى قوزغاتتى .

برونېۋنىڭ گۈركىرىگەن پېتى چىقىش ئېغىزى تەرەپكە قاراپ كېتىۋاتقاندا ، ۋېرنېت قالپاقنىڭ ئىچىدىكى چاچلىرىنىڭ تەردىن هۆل بولۇپ كەتكەنلىكىنى هېس قىلدى . ئالدى تەرەپتە ساقچىلار ئۇنىڭ ئويلىغىنىدىنمۇ كۆپ ئىدى . برونېۋنىڭ دۆڭىنىڭ ئوستىگە چىققان چاغدا ، بىرىنچى دەرۋازا ئىچى تەرەپكە قاراپ ئېچىلدى . ۋېرنېت برونېۋنىكنى هەيدەپ ئۆتۈپ كەتتى . دەرۋازا يەنە تاقىلىپ قالدى . ئۇ برونېۋنىكنى ئىككىنچى دەرۋازا تەرەپكە قارىتىپ

هەيدى . ئىككىنچى دەرۋازىمۇ ئېچىلدى . مۇشۇ دەرۋازىدىن چىقىپ كەتسىلا ئۇنىڭ ئىشى پۈتكەن بولاتتى .

«ساقچى ماشىنىلىرى دەرۋازىنىڭ ئالدىنى توسۇۋالمىغان بولسا ئىكەن ، ئىلاھىم .»

ۋېرنېت پېشانىسىدىكى تەرلەرنى سۈرتۈۋېتىپ ، ماشىنىنى ئالدىغا ھەيدەۋەردى .

ئورۇق ھەم ئېگىز بىر ساقچى تۈيۈقسىزلا يان تەرەپتىن پەيدا بولۇپ ، ئۇنىڭغا «برونېۋىكنى توختات» دېگەن مەنىدە قول ئىشارىسى قىلدى . ئالدى تەرەپتە تۆت دانە چارلاش ماشىنىسى توختىتىلىق تۇراتتى .

ۋېرنېت برونېۋىكنى توختاتتى . ئاندىن ئۆزىنىڭ ئادەتتىكى سالاپەتلىك تۇرقىنى ئامال بار يوشۇرۇپ قېلىش ئۈچۈن ، بېشىدىكى قالپاقنى تېخىمۇ بەكرەك چۆكۈرۈپ كىيدى - دە ، برونېۋىكنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ ، ھېلىقى ساقچىنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ ئولتۇردى .

— بۇ بىز ئادەتتە ماڭىدىغان يولغۇ ؟ — دېدى ئۇ قوپال ئاۋازدا .

— مەن ساقچى مەھكىمىسىنىڭ رازۋېدكىچىسى كوللېبت بولىمەن ، — دېدى ئۇ ساقچى ، ئاندىن برونېۋىكنىڭ كەينىدىكى مال قاچىلاش بۆلۈمچىسىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ سورىدى :

— بۇنىڭ ئىچىدىكىسى نېمە ؟

ۋېرنېت فرانسۇز تىلىدا ئاۋازىنى تېخىمۇ قوپال چىقىرىپ تۇرۇپ جاۋاب بەردى :

— مەن نېمە بىلەي ؟ مەن پەقەت ھەيدەشنىلا بىلىمەن .

— بىز شۇ تاپتا ئىككى جىنايەتچىنى ئىزدەۋاتىمىز ، — دېدى كوللېبت چىرايىنى ئۆزگەرتمەي تۇرۇپ .

ۋېرنېت قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى :

— ئەمىسە ، نەق جايىنى تېپىپسىلەر . مېنى يالىلۇالغان ئەبلەخلەرنىڭ پۇلى بەك جىق ئىكەن ، ئۇلار چوقۇم جىنايەتچى .

كوللېت يېنىدىن روبېرت لاندوننىڭ بىر پارچە سۆرىتىنى چىقىرىپ ۋېرنېتقا كۆرسەتتى ۋە :

— بۇ ئادەم بايا مۇشۇ بانكىغا كەلدىمۇ ؟ — دەپ سورىدى .

ۋېرنېت مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— ئۇقمايمەن . مەن مال قاچىلاش سۇپىسىدا ئىشلەيدىغان ئادەتتىكى بىر شوپۇر . ئۇلار ئادەتتە بىزنىڭ خېرىدارلارغا يېقىنلىشىشىمىزغا يول قويمايدۇ . سىز ئەڭ ياخشىسى باش مۇلازىمەت ئورنىدىن سوراپ بېقىڭ .

— بانكاڭلار بىزنى ئاختۇرۇش ئىجازەتنامەڭلار يوق ئىكەن دەپ كىرگىلى قويمايۋاتىدۇ .

ۋېرنېت چىرايىنى پۈرۈشتۇرۇپ قويدى :

— ئۇ غوجاملارنىڭ گېپىنى قىلمايلا قويۇڭ .

— كوزۇپنى ئېچىڭ ، — دېدى كوللېت .

ۋېرنېت كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە غەلىتىلا كۈلۈۋەتتى :

— كوزۇپنى ئېچىڭ دەمسىز ؟ مەندە ئاچقۇچى بار دەپ قاپسىز ـ دە ! سىزنىڭچە ، ئۇلار بىزگە شۇنداق ئىشىنەرمۇ ، ساقچى ئەپەندى ؟ ئۇ ئەبلەخلەرنىڭ ماڭا ھەر ئايدا قانچىلىك ئىش ھەققى بېرىدىغانلىقىنى بىلەمسىز ؟

كوللېت ئۇنىڭغا گۇمان بىلەن تىكىلدى :

— سىزدە بۇ برونېۋىكنىڭ ئاچقۇچى يوقما ؟

ۋېرنېت بېشىنى چايقىدى :

— كوزۇپىنىڭ ئاچقۇچى يوق ، برونېۋىكنى ھەيدەيدىغان ئاچقۇچلا بار . باشقۇرغۇچىلار كوزۇپنى مال قاچىلىغان يەردىلا قۇلۇپلۇۋېتىپ ، ئۇنىڭ ئاچقۇچىنى ئەڭ ئاۋۋال باشقا بىر ئادەم ئارقىلىق مال تاپشۇرۇۋالغۇچىغا يەتكۈزۈپ بېرىدۇ . بىز بۇ يەردە ساقلاپ تۇرۇپ ، مال تاپشۇرۇۋالغۇچىدىن : «ئاچقۇچنى قولۇمغا ئالدىم» دېگەن خەۋەر كەلگەندىن كېيىن ئاندىن يولغا چىقىمىز . بىر سېكۇنت بۇرۇن ماڭساڭمۇ بولمايدۇ . ئاناڭنى ، مەن تا مۇشۇ كەمگىچە ئۆزۈمىنىڭ نېمىلەرنى توشۇپ يۈرگەنلىكىمنىمۇ

بىلمەيمەن .

— بۇ ماشىنىنىڭ كوزۇپى قاچان قۇلۇپلانغان ؟

— بىرنەچچە سائەت ئىلگىرىغۇ دەيمەن . مەن بۇگۈن كېچىلەپ مېڭىپ ، بۇرىتانىدىكى ساندىرىئان بازىرىغا يېتىپ بارمىسام بولمايدۇ . كوزۇپنىڭ ئاچقۇچى شۇ يەردە .

كوللېت لام — جىم دېمەستىن ، خۇددى ۋېرنېتنىڭ كۆڭلىدىكىنى بىلىپ قېلىۋاتقاندەك ئۇنىڭ كۆزلىرىگە مىختەك تىكىلدى .

بىر تامچە تەر ۋېرنېتنىڭ بۇرنىغا ئېقىپ چۈشتى .

— ئەمدى مەن كېتىۋەرسەم بولار ؟ — دېدى ئۇ يېڭى بىلەن بۇرنىدىكى تەرنى سۈرتكەچ ، ئالدى تەرەپنى توسۇپ تۇرغان ساقچى ماشىنىلىرىنى ئىشارە قىلىپ ، — كېچىكىپ قالسام بولمايدۇ .

— بۇ يەردىكى ھەممە شوپۇر «رولىكس» ماركىلىق سائەت تاقامدۇ ؟ — دەپ سورىدى كوللېت تۇيۇقسىزلا ئۇنىڭ قولىغا قاراپ .

ۋېرنېت قولىدىكى «رولىكس» ماركىلىق سائەتنىڭ چاپانىنىڭ يېڭىدىن كۆرۈنۈپ قالغانلىقىنى دەرھال سەزدى .

— ۋاي - ۋۇي ، مۇشۇ ئەسكى سائەتنى دەمسىز ؟ مەن بۇنى ساينت ژېرمايىن رايونىدىكى بىر تەيۋەنلىك يايمىكەشتىن يىگىرمە ياۋروغا سېتىۋالغان . ياقتۇرۇپ قالغان بولسىڭىز سىزگە قىرىق فرانكقا سېتىپ بېرەي .

كوللېت بىردەم ئىككىلىنىپ تۇرۇپ كەتكەندىن كېيىن ، ئاخىر بېشىنى چايقىدى :

— بولدى ، رەھمەت ، يولدا دىققەت قىلىڭ .

ۋېرنېت برونېۋىكنى ئەللىك مېتىردەك ھەيدەپ ماڭغاندىن كېيىن ، ئاندىن ئېغىر بىر ئۇھ تارتىۋالدى . ئۇنىڭ ئالدىدا يەنە بىر قىيىن مەسىلە تۇراتتى . ئۇ بولسىمۇ كوزۇپتىكى «مال» ئىدى .

«مەن بۇلارنى نەگە ئاپىرىپ قويسام بولار ؟»

قىرىق ئالتىنچى باب

سېللارىس ياتقىدىكى كاناپ كىرلىكىنىڭ ئۈستىدە بەدىنىدىكى جاراھەتلەرنىڭ قېتىشىنى ساقلاپ دۇم ياتاتتى . بۇ ئۇنىڭ ئۆزىنى بۇگۈن كەچ ئىككىنچى قېتىم قامچىلىشى بولغاچقا ، بەكلا ھالىدىن كەتكەنىدى . ئۇ ئەسلىي پۇتىدىكى رىيازەت تاسمىسىنى ئېلىۋەتسىمۇ بولاتتى . لېكىن ، ئۇ خالىمىدى .

«مەن دىنىي جەمئىيەتنىڭ ئۈمىدىنى ئاقلىيالمىدىم . ئېپىسكوپنىڭ ئۈمىدىنى يەردە قويدۇم .»

بۇگۈن ئەسلىي ئېپىسكوپ ئارىنگاروسانىڭ غەلىبە قازىنىدىغان كۈنى بولاتتى . بەش ئاي ئىلگىرى ئۇ ۋاتىكاندىكى رەسەتخانىغا يىغىنغا بېرىپ ، ئىنتايىن شۇم خەۋەردىن بىرنى ئاڭلاپ كەلگەن ، بىرنەچچە ھەپتىگىچە ئۆزىنى ئاران بېسىۋالغاندىن كېيىن ، ئاڭلىغانلىرىنى ئاخىر سېللارىسقا سۆزلەپ بەرگەنىدى .

— مۇمكىن ئەمەس ! — دەپ توۋلىۋەتتى سېللارىس ، — مەن ئۇنداق بولۇشنى ھەرگىز خالىمايمەن !

— لېكىن بۇ راست ، — دېدى ئارىنگاروسا ، — ھېچكىم ئويلاپ باقمىغان ، ئەمما ئەھۋال ھەقىقەتەن شۇنداق . قىسقىغىنا ئالتە ئاي ئىچىدىلا .

ئېپىسكوپنىڭ گەپلىرىدىن سېللارىس قاتتىق چۆچۈپ كەتتى ھەمدە بۇنىڭ بىر چوڭ بولۇپ قېلىشىنى تىلىدى . ئىلگىرىكى ھەرقانچە زۇلمەتلىك كۈنلەردىمۇ ئۇنىڭ تەڭرى ۋە «يول»غا بولغان ئېتىقادى ئەزەلدىن تەۋرىنمەپ باقمىغانىدى . ئەمما ، بىر ئايدىن كېيىنلا قارا بۇلۇتلار ئۆزلۈكسىدىن تارقىلىپ ، ئۈمىد نۇرى ئۇلارنىڭ

كۆز ئالدىدا قايتىدىن چاقنىدى .
«بۇ تەڭرىنىڭ ھىممىتى» دەپ چۈشەندۈردى ئارىنگاروسا .
ئېپىسكوپتا تۇنجى قېتىم ئۈمىد پەيدا بولغانىدى .
— سېللارىس ، — دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا ، — تەڭرى بىزگە ئۆز ئېتىقادىمىزنى قوغداپ قالىدىغان تېپىلغۇسىز بىر پۈرسەتنى ئاتا قىلدى . بۇ جەڭدىمۇ قۇربان بېرىشلەر بولىدۇ . سەن تەڭرى يولىدا بۇ جەڭگە قاتنىشىشنى خالامسەن ؟
سېللارىس شۇ ھامان ئۆزىگە قايتىدىن ھاياتلىق ئاتا قىلغان بۇ نىجاتكارىنىڭ ئالدىغا تىزلاندى :
— مەن تەڭرىنىڭ بىر قوزىسى . سىز نېمە قىل دېسىڭىز مەن شۇنى قىلىمەن !
ئارىنگاروسا ئۇنىڭغا كۆز ئالدىدىكى پۈرسەتنىڭ قانداق پۈرسەت ئىكەنلىكىنى سۆزلەپ بېرىۋىدى ، سېللارىس بۇنى پۈتۈنلەي «تەڭرىنىڭ ئىرادىسى» دەپلا چۈشەندى . ئارىنگاروسا ئۇنى مۇشۇ پىلاننى ئوتتۇرىغا قويغان ئادەم بىلەن — ئۆزىنى «ئۇستاز» دەپ ئاتىۋالغان بىر سىرلىق ئادەم بىلەن ئالاقىلىشىشقا بۇيرۇدى . سېللارىس «ئۇستاز»نى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپ باقمىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ بىلەن ھەر قېتىم تېلېفوندا سۆزلەشكەندە ، ئۇنىڭ ئۆزىگە بولغان ئىشەنچى ۋە ئەۋلىيا سۈپەت مۇئامىلىسىدىن چوڭقۇر تەسىرلەندى . «ئۇستاز» ئۇنىڭغا خۇددى ھەممىنى بىلىدىغاندەك ، ھەممىنى كۆرۈپ تۇرىدىغاندەكلا بىلىنىدى . سېللارىس بۇ سىرلىق «ئۇستاز»نىڭ ھەر خىل ئۇچۇرلاردىن قانداق خەۋەر تاپىدىغىنىنى بىلمەسمۇ ، لېكىن ئارىنگاروسا ئۇ «ئۇستاز» غا مۇتلەق ئىشىنەتتى ھەم سېللارىستىنمۇ شۇنداق قىلىشنى تەلەپ قىلاتتى . ئۇ سېللارىسقا دائىم :
— «ئۇستاز»نىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئىش قىلساقلا چوقۇم غەلىبە قازىنىمىز ، — دەيتتى .
«غەلىبە قازىنىمىز . » پولغا قاراپ ياتقان سېللارىس «غەلىبە» نىڭ ئۆزلىرىدىن يىراقلاپ كېتىۋاتقانلىقىنى ئويلاپ ، ئىچ - ئىچىدىن

ئازابلاندى . «ئۇستاز» ئالدانغان ، شىپىرلىق قۇتىنى ئىزدەش سەپىرىمۇ تۈيۈق يولغا كىرىپ قالغاندى . ھازىر ھەممە ئۇمىدنى يوققا چىقتى دېيىشكىمۇ بولاتتى .

سىللارىسىنىڭ ئېپىسكوپ ئارىنگاروساغا تېلېفون بېرىپ ، ئۇنى بۇ ئىشلاردىن خەۋەرلەندۈرۈپ قويغۇسى كەلگەن بولسىمۇ ، لېكىن بۇگۈن كەچ «ئۇستاز» ئۇلارنىڭ بىۋاستە ئالاقىلىشىش يولىنى ئۈزۈۋەتكەن . سەۋەبى ، «بىخەتەرلىكنى كۆزدە تۇتقان» ئىدى .

سىللارىسىنىڭ تىترىكى ئاخىر بېسىلىپ ، ئاستا ئورنىدىن تۇردى ۋە پولغا تاشلاپ قويغان يېپىنچىسىنى ئېلىپ ، يانچۇقىدىن يان تېلېفونىنى چىقاردى ـ دە ، ئۆزى يادقا بىلمىغان بىر نومۇرنى باستى .

— ئۇستاز ، — دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا ، — ھەممە ئىش تۈگىدى .

ئۇ ئۆزىنىڭ قانداق ئالدانغانلىقىنى قارشى تەرەپكە ئەينەن سۆزلەپ بەردى .

— ھېلىتىنلا ئىشەنچىڭنى يوقتىپ قويغىنىڭ نېمىسى ؟ — دېدى «ئۇستاز» تەمكىن ئاھاڭدا ، — مەن بايا ئۆزۈمنى ئويلاپ باقمىغان ، ئەمما كىشىنى خۇشال قىلمىغان بەزى خەۋەرلەرنى ئاڭلىدىم . ئۇ مەخپىيەتلىكنى ھېچكىم بىلمەيدىكەن . ياك سونۇئېپ ئۆلۈشتىن ئىلگىرى بۇ ھەقتە بەزى ئۇچۇرلارنى قالدۇرۇپ قويۇپتۇ . مەن بىرئازدىن كېيىن ساڭا تېلېفون قىلاي . بۇگۈن كەچتىكى ھەرىكەت تېخى ئاياغلاشمىدى .

قىرىق يەتتىنچى باب

قاراڭغۇ مال بۆلۈمچىسىدە ئولتۇرغان ئادەم ئۆزىنى خۇددى تۇرمىگە يالاپ ئېلىپ كېتىلىۋاتقان جىنايەتچىلەردەكلا ھېس قىلىپ قالاتتى . ھەر خىل تەشۋىشلىك خىياللار چىرمىۋالغان لاندون بىرەر يەرگە سولىنىپ قالسىلا ، مۇشۇنداق ئەنسىزچىلىكتىن خالىي بولالمايتتى . *«ۋېرنېت بىزنى شەھەر سىرتىدىكى بىر بىخەتەر جايغا ئاپىرىپ قويىمەن دېدى . ئۇ قانداق يەردۇ؟ بەك يىراقمىدۇ؟»*

خېلىدىن بېرى باداشقان قۇرۇپ ئولتۇرغان بولغاچقا ، ئۇنىڭ پۇتلىرى ئۇيۇشۇپ كېتىۋاتاتتى . ئۇ ئۆزىنى قايتىدىن رۇسلاپ ئولتۇرۇۋىدى ، ئىككى پۇتى خېلى ئارامغا چىقتى . بانكىدىن ئېلىۋالغان ھېلىقى غەلىتە قۇتا يەنىلا ئۇنىڭ قولىدا ئىدى .

— بىز شۇ تاپتا يۇقىرى سۇرئەتلىك تاشيولغا چىقتۇققۇ دەيمەن ، — دېدى سوفىي پەس ئاۋازدا .

لاندونغىمۇ شۇنداقتەك تۇيۇلدى . برونېۋىك بانكىنىڭ مال قاچىلاش ئورنىدىن چىقىپ بىر ھازاغچە ماڭماي توختاپ قالغاندا ، ئىككىسى جىددىيلەشكىنىدىن چىپ - چىپ تەرلەپ كەتكەنىدى . كېيىن برونېۋىك بىردەم ئوڭغا ، بىردەم سولغا ئەگىلىپ ، ئىككى مىنۇتچە ماڭغاندىن كېيىن ، ئەمدى پۇتۇن سۇرئىتى بىلەن ئالدىغا قاراپ كېتىۋاتقاندەك قىلاتتى . برونېۋىكنىڭ ئوق ئۆتمەس چاقلىرىنىڭ تۇپتۇز يولدا شىددەت بىلەن پىرقىراۋاتقانلىقىنى ئاۋازىدىنلا بىلىۋالغىلى بولاتتى . لاندون نەزىرىنى يەنە قويۇنىدىكى ھېلىقى قۇتىغا ئاغدۇردى ۋە ئۇنى ئاستا چاپانىنىڭ ئىچىدىن چىقىرىپ ئالدىغا قويدى . سوفىيمۇ دەرھال ئۇنىڭ يېنىغا سۇرۇلۇپ كەلدى .

لاندون ئۆزلىرىنى خۇددى مىلاد سوۋغىتىنى كۆرۈشكە ئالدىراپ كېتىۋاتقان كىچىك بالىلاردەكلا ھېس قىلىپ قالدى .

قىزىل سەندەل ياغىچىدا ياسالغان بۇ قۇتىنىڭ ئۈستىدىكى ئەتىرگۈل ئاق رەڭلىك ياغاچتىن — ئەرمۇدۇن ياغىچى بولسا كېرەك — ئويۇپ ياسالغان بولۇپ ، كوزۇپنىڭ ئىچىدىكى غۇۋا يورۇقلۇقتا ناھايىتى ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى . «ئەتىرگۈل» . قانچىلىغان ئارمىيە ، دىنىي تەشكىلات ۋە مەخپىي گۇرۇھلار مۇشۇ ئەتىرگۈلنى ئاساس قىلىپ قۇرۇلغان - ھە ! مەسىلەن ، ئەتىرگۈل كرېست جەمئىيىتى ، ئەتىرگۈل كرېست چەۋەندازلىرى ··· دېگەندەكلەر .

— ئېچىڭە ، — دېدى سوفىي .

لاندون چوڭقۇر بىر تىنىۋالغاندىن كېيىن ، قولىنى قۇتىنىڭ ئۈستىگە ئاپاردى ۋە بۇ نەپىس ئىشلەنگەن بۇيۇمغا ھۇزۇرلىنىپ قارىۋەتكەندىن كېيىن ئۇنىڭ ئاغزىنى ئاچتى . قۇتىنىڭ ئىچىدىكى نەرسە مانا مەن دەپلا كۆرۈندى .

لاندون بايا تىن بېرى بۇ قۇتىنىڭ ئىچىدە زادى نېمە بارلىقىنى ئۆزىچە تەسەۋۋۇر قىلىپ باققانىدى ، ئەمدىلىكتە ئۇنىڭ ئويلىغىنى پۈتۈنلەي خاتا چىقتى . قۇتىنىڭ ئىچىدىكى سۆسۈن رەڭلىك قېلىن تاۋار رەختىنىڭ ئۈستىدە ئۇ ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغان بىرنەرسە تۇراتتى .

ئۇ چوڭلۇقى بىلەكچىلىك كېلىدىغان ، ئىنتايىن نەپىس ياسالغان ئاق رەڭلىك كانايسمان مەرمەر تاش ئىدى . ئۇ قارىماققا ئادەتتىكى سېلىندىر شەكىللىك تاشلاردىن مۇرەككەپرەك كۆرۈنەتتى ، چۈنكى ، ئۇ نۇرغۇنلىغان ئۇششاق مەرمەر تاشلاردىن قۇراشتۇرۇپ ياسالغانىدى . نەپىس ياسالغان بىر مىس رامكىنىڭ ئىچىگە دېسكا شەكىللىك بەش دانە مەرمەر تاش قاتمۇ قات قويۇلغان بولۇپ ، بەئەينى بىر كالىيدوسكوپقىلا[1] ئوخشايتتى . ئۇنىڭ يان

---

① كالىيدوسكوپ بالىلار ئويۇنچۇقى بولۇپ ، ئوپتىك ئەينەك ۋە قاراش تۇرۇبىلىرىدىن تەركىب تاپىدۇ . ھەر خىل مەنزىرە ۋە گۈللەرنى كۆرگىلى بولىدۇ (تەرجىماندىن) .

تەرەپلىرىمۇ مەرمەر تاشلار بىلەن قاپلىۋېتىلگەن بولغاچقا ، ئىچىدىكى قۇرۇلمىلارنى پەقەتلا كۆرگىلى بولمايتتى . بايا سۆزەك نەرسىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلىغان بولغاچقا ، لاندون بۇ تاش قۇرۇلمىنىڭ ئوتتۇرىسىنى چوقۇم كاۋاك دەپ ئويلىدى .

بۇ تاش قۇرۇلمىنىڭ سىرتقى شەكلى غەلىتىلا بولۇپ قالماستىن ، بەلكى يەنە ئەتراپىغا نۇرغۇن شەكىللەر ئويۇپ قويۇلغانىدى . لاندون بۇ شەكىللەرگە ئالاھىدە قىزىقىش بىلەن قاراپ كەتتى . بەش مەرمەر دېسكىنىڭ ھەممىسىگە ئوخشاش ھەرپلەر ناھايىتى چىرايلىق ئويۇلغان — بۇ ھەرپلەر يىگىرمە ئالتە ھەرپتىن تەشكىل تاپقان مۇكەممەل بىر ئېلىپبە جەدۋىلىنى ھاسىل قىلغانىدى . لاندۇن شۇ ھامان بالىلىق ۋاقتىدىكى بىر خىل ئويۇنچۇقنى ئەسلەپ قالدى — ئۇ بىر تال ياغاچ كالتەكنىڭ ئۈستىگە ھەر خىل ھەرپلەر ھەرىكەتچان ھالەتتە ئويۇپ قويۇلغان بىر خىل ئويۇنچۇق بولۇپ ، ئۇنى شۇنداقلا ئايلاندۇرسا ، ئوخشاشمىغان ھەر خىل تاق سۆزلەر پەيدا بولاتتى .

— بەكلا ھەيران قېلىۋاتىسىز ، شۇنداقمۇ ؟ — دەپ سورىدى سوفي پەس ئاۋازدا .

لاندون بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا قارىدى :

— مەن بۇنىڭ زادى قانداق نەرسە ئىكەنلىكىنى بىلەلمىدىم .

سوفىينىڭ كۆزلىرى بۆلەكچىلا نۇرلىنىپ كەتتى :

— بوۋام ئىلگىرى مۇشۇنداق نەرسىنى ياساشقا بەك ئامراق ئىدى . بۇ نەرسىنى ئەينى چاغدا داۋىنچى كەشىپ قىپتىكەن .

كوزۇپنىڭ ئىچى ئانچە يورۇق بولمىسىمۇ ، لېكىن ئۇ لاندوننىڭ چىرايىدا پەيدا بولغان ھەيرانلىق ئالامىتىنى شۇ ھامان سېزىۋالدى .

— داۋىنچى ؟ — دېدى لاندون ھېلىقى تاش قۇرۇلمىغا لەپپىدە قاراپ قويۇپ .

— ھەئە . بۇ شىفىرلىق قۇتا (Cryptex) دەپ ئاتىلىدۇ .

بـوۋامـنـڭ دەپ بېرىشچە ، بۇ نەرسىنىڭ لايىھىسى داۋىنچىنىڭ مەخپىي خاتىرىسىدىن ئېلىنىپتىكەن .

— بۇنى نېمىگە ئىشلىتىدۇ ؟

بـۇگـۈن كەچتىكى ئىشلارنى ئويلىغىنىدا ، سوفىي ئۆزىنىڭ جاۋابىنىڭ بەزى قىزىقارلىق بېشارەتلەرگە سەۋەب بولۇپ قېلىش ئېھتىمالىنىڭ بارلىقىنى ھېس قىلدى .

— بـۇ بـىـر خـەزىـنـە ، مـەخـپـىـي ئۇچۇرلارنى ساقلاشقا ئىشلىتىلىدۇ .

لاندوننىڭ كۆزلىرى تېخىمۇ چەكچىيىپ كەتتى .

سـوفـىـي بوۋىسىنىڭ داۋىنچى كەشپ قىلغان نەرسىلەرنى تەقلىد قىلىپ ياساپ بېقىشقا تولىمۇ ئامراق ئىكەنلىكىنى ئونىڭغا چـۈشـەنـدۈرۈپ قويدى . ياك سونۇئېپي ئۆز نۆۋىتىدە يەنە ئۇستا ياغاچچى بولۇپ ، ياغاچ ۋە مېتالدىن ھەر خىل نەرسىلەرنى ياساپ باقاتتى ، فابىرى قاتارلىق مەشھۇر ئۇستىلارنىڭ مىستىن ياسىغان نەقىشلىك ھۇنەر ـ سەنئەت بۇيۇملىرىنى تەقلىد قىلىشقا ئامراق ئىدى . ئەمما ، ئۇنىڭ داۋىنچىغا بولغان ئىشتىياقى باشقا ھەرقانداق قىزىقىشنى بېسىپ چۈشەتتى .

داۋىنچىنىڭ خاتىرىسىگە شۇنداقلا بىر كۆز يۇگۇرتۇپ چىققان ئـادەم ئـۆزىـگـە خاس ئاجايىپ ئەقىل ـ پاراسەت بىلەن دۇنياغا تونۇلغان بۇ كاتتا ئۆلىمانىڭ نېمە ئۈچۈن ئۆز نۆۋىتىدە يەنە بېشى بار ، ئايىغى يوق ئىشلارنى قىلىش بىلەن داڭق چىقارغانلىقىنىڭ سەۋەبىنىمۇ چۈشىنىۋالالايتتى . داۋىنچى ئىلگىرى مىڭ پارچىدىن ئارتۇق ھەر خىل چېرتيوژلارنى سىزىپ چىققان بولسىمۇ ، ئەمما ئـۇلارنـىـڭ ھـېـچقايسىسىنى بىر كەشپىيات نەتىجىسى سۈپىتىدە ئەمەلىي نەرسىگە ئايلاندۇرۇپ باقمىغانىدى . ياك سونۇئېپي ھايات ۋاقتىدا داۋىنچىنىڭ دەل ئاشۇ غەلىتە تەسەۋۋۇرلىرىنى رېئاللىققا ئـايـلانـدۇرۇشنى ئۆزىنىڭ مۇھىم بىر ھەۋىسى دەپ بىلگەن — داۋىنچى سىزىپ قويغان لايىھەلەرگە ئاساسەن ۋاقىت ھېسابلىغۇچ

(خرونوسكوپ) ، سۇ پومپىسى ، شىفىرلىق قۇتىسى دېگەندەك نەرسىلەرنى ، ھەتتا ئوتتۇرا ئەسىردىكى بىر فرانك چەۋەندازنىڭ ھەربكەتچان مودېلىنىمۇ ياساپ چىققانىدى . ئۇ چەۋەندازنىڭ مودېلى ھېلىھەم ئۇنىڭ خىزمەت ئۇسۇلىنىڭ ئۇستىدە مەغرۇرانە گىدىيىپ تۇراتتى . بۇ مودېلنى داۋىنچى 1495 ـ يىلى لايىھىلىگەن بولۇپ ، ئۇنى لايىھىلەشتە داۋىنچىنىڭ ئاناتومىيە ۋە ھەربكەت ئىقتىدارى توغرىسىدىكى تەتقىقاتى ئاساس قىلىنغان بولغاچقا ، ئۇنىڭدا ئادەم بەدىنىدىكى بوغۇملار ۋە پەي ـ سىكىر قۇرۇلمىلىرى ناھايىتى ئېنىق ھەم توغرا ئەكس ئەتتۇرۇلگەنىدى . داۋىنچىنىڭ لايىھىسى بويىچە بولغاندا ، بۇ مودېل ئولتۇرالايىتتى ، بىلەكلىرىنى ھەربكەتلەندۇرەلەيتتى ۋە بوينىنى تولغىيالايتتى ، ئاغزىنى ئاچالايتتى . ھازىرقى بۇ شىفىرلىق قۇتىنى كۆرۈشتىن بۇرۇن ، سوفىي ئۇ چەۋەندازنىڭ مودېلىنى تېخى بوۋىسىنىڭ ئەڭ ئېسىل ئەسىرى دەپ قاراپ كەلگەنىدى .

— كىچىك ۋاقتىمدا ئۇ ماڭا مۇشۇنداق نەرسىدىن بىرنى ياساپ بەرگەن ، — دېدى سوفىي ، — ئەمما بۇنچىلىك چوڭ ھەم چىرايلىق ئەمەس ئىدى .

لاندونىنىڭ كۆزلىرى قۇتىنىڭ ئىچىدىكى ئۇ غەلىتە نەرسىگە تىكىلىپلا قالغانىدى .

— شىفىرلىق قۇتا دېگەننى مەن ئەزەلدىن ئاڭلاپ باقماپتىكەنمەن .

سوفىي بۇنىڭدىن قىلچە ئەجەبلەنمىدى . چۈنكى ، داۋىنچىنىڭ قەغەز يۈزىگىلا چۈشۈرۈپ قويغان كەشپىياتلىرىنى نۇرغۇن ئادەم بىلمەيتتى . ئۇنىڭ بەزى «كەشپىيات»لىرىنىڭ ھەتتا ئىسمىمۇ يوق ئىدى . «شىفىرلىق قۇتا» دېگەن بۇ ئىسمىنمۇ ئۇنىڭ بوۋىسى قويغاندەك تۇراتتى . بۇ ئىسىم ناھايىتى جايىدا قويۇلغان بولۇپ ، ئەمەلىيەتتىمۇ ، بۇ قۇرۇلما شىفىر تېخنىكىسى ئارقىلىق يۆگىمە رەسىم ياكى قوليازمىلاردىكى ئۇچۇرلارنى ساقلاشقا ئىشلىتىلەتتى .

داۋانچىنىڭ شىفىر ئىلمىنى قانچىلىك دەرىجىدە تەتقىق قىلغانلىقى كىشىلەرگە نامەلۇم بولسىمۇ ، لېكىن سوۋېت ئۇنىڭ بۇ جەھەتتىكى ئۇلگىلىك شەخس ئىكەنلىكىگە مۇتلەق ئىشىنەتتى . سوۋېتنىڭ ئالىي مەكتەپتىكى ئوقۇتقۇچىسى كومپيۇتېردا شىفىر يېزىش ئۇسۇلىنى ئۆگەتكەن چېغىدا ئېلېكترونلۇق پوچتا يوللانمىسىغا شىفىر ئورۇنلاشتۇرالايدىغان يۇمشاق دېتال PGP نى كەشىپ قىلغان زىممېرمان بىلەن توردا بىخەتەر ئۇچۇر ئالماشتۇرۇش مۇتەخەسسىسى شنېيل قاتارلىق هازىرقى زامان شىفىر ئۇستىلىرىنى ئالاهىدە تەرىپلەپ ئۆتكەن . ئەمما ، داۋانچىنىڭ نەچچە يۈز يىل ئىلگىرىلا شىفىرلىق ئاچقۇچ ئارقىلىق قۇلۇپلاش ئۇسۇلىنى ئىجاد قىلغانلىقىنى تىلغا ئالمىغان . بۇنى ئۇنىڭغا بوۋىسى دەپ بەرگەنىدى .

برونېۋېك يولدا بىر خىل سۇرئەت بىلەن كېتىۋاتاتتى .

— شىفىرلىق قۇتىنى ، — دېدى سوۋېت چۇشەندۇرۇپ ، — داۋانچى مۇهىم ئاخباراتلارنى يىراقتا توشۇغاندا لازىم بولىدۇ دەپ لايىھىلەپتىكەن . تېلېفون ۋە ئېلېكترونلۇق پوچتا يوللانمىسى بولمىغان ئۇ زامانلاردا كىشىلەر بەزى مەخپىي ئۇچۇرلارنى يىراقتىكى دوست ـ بۇرادەرلىرىگە خەت ئارقىلىق يوللاپ بېرىشكە مەجبۇر بولغان . لېكىن ، بەزى خەت توشۇغۇچىلار تېخىمۇ كۆپرەك پۇل تېپىش مەقسىتىدە ، ئۆزلىرى ئېلىپ ماڭغان مۇهىم ئاخباراتلارنى خەت ئەۋەتكۈچىنىڭ دۇشمەنلىرىگە سېتىۋەتكەن . شۇڭا ، تارىختىكى نۇرغۇن داڭلىق شەخسلەر شىفىر ئارقىلىق ئۆزى يوللىماقچى بولغان ئۇچۇرلارنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغدىغان . جولىئوس كائېسار «كائېسار قۇتىسى» دەپ ئاتالمىش بىر خىل شىفىرلىق قۇتىنى ئىجاد قىلغان ؛ 16 ـ ئەسىردىكى شوتلاندىيىنىڭ ئايال پادىشاهى ماريې سانلارنىڭ ئوغرىنى يۆتكەش ئارقىلىق مەلۇم بىر مەنىنى ئىپادىلىگىلى بولمىغان بىر خىل ئۇسۇلنى ئىجاد قىلىپ ، مۇهىم بىر ئاخباراتنى تۇرمىدىن ئوڭۇشلۇق

چىقىرىۋەتكەن ؛ 9 ـ ئەسىردىكى داڭلىق ئەرەب ئالىمى ئەبۇ يۈسۈف ئىسمائىل ئارکەندى ھەرپلەردىن شىفىر ياساش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ مەخپىيەتلىكىنى قوغدىغان . لېكىن ، داۋىنچى ماتېماتىكا ۋە شىفىر ئىلمىگە مۇراجىئەت قىلماستىن ، بەلكى «مىخانىكىلىق» ئۇسۇل ئارقىلىق ئۇچۇرلارنى قوغداش يولىدا ئىزدەنگەن ھەمدە شىفىرلىق قۇتىنى — خەت ـ چەك ، خەرىتە ۋە لايىھە دېگەندەك ھەرقانداق نەرسىنى بىخەتەر ساقلىيالايدىغان ، مۇھىم مەخپىيەتلىكىنى ئىچىگە سىڭىپ قويسىلا ، ئۇنى شىفىرنى بىلىدىغان ئادەمدىن باشقا ھېچكىم ئالالمايدىغان بىر خىل ئەپچىل قۇتىنى لايىھىلەپ چىققان . شۇڭا ، بىز شىفىرنى تېپىشمىز كېرەك ، — دېدى سوفىي قۇتىنىڭ چۆرىسىگە ئويۇلغان ھەرپلەرنى قولى بىلەن كۆرسىتىپ تۇرۇپ ،— بۇ شىفىرلىق قۇتىنىڭ ھەربىر پرىنسىپى ۋېلىسىپىتلەردىكى نومۇرلۇق قۇلۇپلارنىڭكىگە ئوخشايدۇ . ئەگەر سىز بۇ دېسكىلاردىكى ھەرپلەرنى توغرا بىر قاتار قىلىپ تىزالىسىڭىز ، قۇتىنىڭ قۇلۇپى ئېچىلىدۇ . بۇ قۇتىدا بەش ئايلانما دېسكا بارئىكەن . بىز ئۇلارنىڭ ھەممىسىنى توغرا ئورۇنغا كەلتۈرەلىسەك ، بۇ قۇتىنى ئاندىن تولۇق ئاچالايمىز .

— ئۇنىڭ ئىچىدە نېمە بار ؟

— قۇتا ئېچىلىسىلا ، ئۇنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىر قەۋەت بوشلۇقنىڭ بار ئىكەنلىكىنى كۆرىسىز . ئۇ بوش يەرگە بىر يۆگەم قەغەزنى قويغىلى بولىدۇ ، مەخپىيەتلىك ئادەتتە ئاشۇ قەغەزگە يېزىپ قويۇلىدۇ .

— كىچىك ۋاقتىڭىزدا بوۋىڭىز سىزگە مۇشۇنداق نەرسىنى ياساپ بەرگەنمىدى ؟ — دەپ سورىدى لاندون گاڭگىرىغان ھالدا .

— ھەئە . لېكىن ، بۇنىڭدەك چوڭ ئەمەس ئىدى . بىرنەچچە قېتىملىق تۇغۇلغان خاتىرە كۈنۈمدە ئۇ ماڭا شىفىرلىق قۇتىنى بېرىپ ، ئاندىن ماڭا بىر تېپىشماق تاپقۇزغان . ئۇ تېپىشماقلارنىڭ جاۋابى دەل ئاشۇ شىفىرلىق قۇتىنىڭ مەخپىي نومۇرى ئىدى . مەن

ئۇ مەخپي نومۇرلارنى تېپىۋالغاندىن كېيىن ، شىفىرلىق قۇتىنى ئېچىپ ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى تۇغۇلغان كۈن تەبرىك كارتىسىنى ئېلىۋالغانىدىم .

— تۇغۇلغان كۈن تەبرىك كارتىسىنى تېپىشقىمۇ شۇنچىۋالا كۆپ جاپا تارتامتىڭىز ؟

— ئىش شۇنىڭ بىلەنلا تۈگىمەيتتى . ئۇ كارتىغا دائىم باشقا بىر تېپىشماق ياكى يىپ ئۈچى يېزىپ قويۇلغان بولاتتى . بۈۋام ئۆيىمىزنىڭ ئەتراپىغا ماس كەلتۈرۈپ ، «بايلىق ئىزدەش ھەرىكىتى»نى ئەستايىدىللىق بىلەن پىلانلاپ چىقاتتى ھەمدە بىر قاتار يىپ ئۈچلىرى ئارقىلىق مېنى ھەقمقي تۇغۇلغان كۈن سۈۋغىتىنى ئىزدەپ تېپىشقا بۇيرۇيتتى . مېنىڭ ئۇ سۈۋغاتقا ھەقىقىي سالاھىيەت بىلەن ئېرىشىشىمگە كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ، ھەر قېتىمقى بايلىق ئىزدەش ھەرىكىتىدە ئۇ مەجەز - خاراكتېر ۋە ئەخلاق - پەزىلەت جەھەتتىكى سىناقنى ئاساس قىلاتتى ، يەنە كېيىپ ، ئۇنىڭ سىنىقى يىلدىن - يىلغا مۇرەككەپلىشىپ باراتتى .

لاندون شارتتىدە بۇرۇلۇپ ، بۇ غەلىتە قۇرۇلمىغا گۇمانىي نەزەردە تىكىلىپ قارىدى ۋە :

— لېكىن ، بۇنى بىر - بىرىدىن ئاجرىتىپ ياكى چېقىپ ئاچسىمۇ بولمۇبرىدىغاندۇ ؟ بۇ بەكمۇ پۇختا ياسالمىغانىكەن ، تاشلىرىمۇ قاتتىق ئەمەس ئىكەن ، — دېدى .

سوفىي كۈلۈپ تۇرۇپ جاۋاب بەردى :

— داۋىنچى شۇنچە ئەقىللىق تۇرسا ، بۇ تەرىپىنى ئۇ ئويلىمايمۇ قالامدۇ . ئەگەر سىز بۇ قۇتىنى مەجبۇرىي ئۈسۈلدا ئاچسىڭىز ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى ئۈچۈر ئۆزلۈكىدىن يوقاپ كېتىدۇ . قاراڭ .

سوفىي قولىنى سوزۇپ ، شىفىرلىق قۇتىنى ئاۋايلاپ ئالدى .

— بۇنىڭ ئىچىگە سېلىنغان ھەرقانداق ئۈچۈر ئاۋۇال سامان قەغەزگە يېزىلىدۇ .

— تېره قەغەزگە ئەمەسما؟

سوفي بېشىنى چايقىدى:

— ياق، نېپىز سامان قەغەزگە يېزىلىدۇ. تېره قەغەزنىڭ چىداملىق بولىدىغانلىقىنى، يەنە كېلىپ، ئەينى چاغدا ناھايىتى كەڭ ئومۇملاشقانلىقىنى بىلىمەن. ئەمما، بۇ شىفىرلىق قۇتىغا چوقۇم سامان قەغەزنى ئىشلىتىش شەرت، يەنە كېلىپ، قانچە نېپىز بولسا شۇنچە ياخشى.

— سۆزلەۋېرىڭ.

— سامان قەغەز بۇ شىفىرلىق قۇتىنىڭ ئارىلىقىغا سېلىنىشتىن ئاۋۋال بىر كىچىك ئەينەك قۇتىغا مەھكەم ئوراۋېتىلىدۇ، — سوفي قۇتىنى يېنىككىنە بىر چېكىۋىدى، ئۇنىڭدىن بىرنەچچە تېمىم سۇ تامچىلاپ چۈشتى، — ئەينەك قۇتىنىڭ ئىچىگە سۇيۇقلۇق قاچىلانغان بولىدۇ.

— قانداق سۇيۇقلۇق؟

— ئاچچىقسۇ، — دېدى سوفي كۈلۈپ.

لاندون دەسلىپىدە ھەيران قالدى، بىرئازدىن كېيىن قايىل بولغان ھالدا بېشىنى لىڭشىتتى:

— بۇ ھەقىقەتەن قالتىس چارە ئىكەن.

«ئاچچىقسۇ بىلەن نېپىز سامان قەغەز» دەپ ئويلىدى سوفي. ئەگەر بىرەرى شىفىرلىق قۇتىنى مەجبۇرىي ئۈسۈلدا ئاچسا، ئۇنىڭدىكى ئەينەك قۇتا چېقىلىپ، قۇتىدىكى ئاچچىقسۇ سامان قەغەزنى بىردەمدىلا ئېرىتىپ تاشلايىتتى. شىفىرلىق قۇتا ئېچىلغان چاغدا، ئۇ سامان قەغەز بىر كاللەك بوتقىغا ئايلىنىپ بولاتتى.

— ئۆزىڭىزمۇ كۆرۈپ تۇرۇپسىز، — دېدى سوفي، — بۇنىڭدىكى مەخپىيەتلىككە ئېرىشىشنىڭ بىردىنبىر ئامالى شۇكى، بىز توغرا بولغان بەش ھەرپلىك بىر شىفىرنى تېپىپ چىقىشىمىز كېرەك. بۇ قۇتىدا بەش ئايلانما دىسكا بار ئىكەن، ھەربىر دىسكىنىڭ ئۈستىگە يېگىرمە ئالتە ھەرپ ئويۇقلۇق ئىكەن، دېمەك،

بۇنىڭدىن... — ئۇ كۆڭلىده ناھايىتى تېز ھېسابلاپ چىقتى، — تەخمىنەن ئون ئىككى مىليون شىفىرنى گۇرۇپپىلاپ چىققىلى بولىدىكەن.

— ئۇنداقتا، — دېدى لاندون ئۇ ئون ئىككى مىليون خىل ئېھتىماللىقنى كۆڭلىده دەڭسەپ كۆرگەچ، — سىزنىڭچە، بۇنىڭ ئىچىده قانداق مەخپىيەتلىك باردۇ؟

— مەيلى نېمە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، بۇ مەخپىيەتلىكنى بۇزۇامىنىڭ ناھايىتى مۇھىم نەرسە دەپ بىلگەنلىكى ئېنىق، — سوفىي قۇتۇلۇشنىڭ ئاغزىنى ياپقاچ، ئۇنىڭ ئۇستىدىكى بەش بەرگىلىك ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمىنى كۆرۈپ تۇيۇقسىزلا توختاپ قالدى، — سىز بايا بۇ ئەتىرگۈلنى مۇقەددەس قەدەھنىڭ بەلگىسى دېدىڭىزما؟

— شۇنداق. زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىگە نىسبەتەن ئېيتقاندا، بەش بەرگىلىك ئەتىرگۈل مۇقەددەس قەدەھنىڭ سىمۋولى ھېسابلىنىدۇ.

سوفىينىڭ قوشۇمىلىرى تۇرۇلدى:

— بۇ بەكلا چۈشىنىكسىز ئىش بولدىغۇ. چۈنكى، بوۋام ئىلگىرى ماڭا «ئەتىرگۈل مەخپىيەتلىككە ۋەكىللىك قىلىدۇ» دېگەن. ئۇ ئۆيده بىرەرىگە مەخپىي تېلېفون بەرمەكچى بولسا ھەم مېنىڭ دەخلى قىلىشىمنى خالىمىسا، ئىشخانىسىنىڭ ئىشىكىگە دائىم بىر تال ئەتىرگۈلنى ئېسىپ قوياتتى. ماڭىمۇ شۇنداق قىلىشنى ئۆگەتكەنىدى.

دەرۋەقە، بۇۋىسى سوفىيغا كىچىك ۋاقتىدا: «قوزام، بىز يالغۇز تۇرۇشنى ئويلاپ قالغان چېغىمىزدا ئىشىكنى ئىچىدىن تاقىۋالغانىدىن كېيىن، ئىشىكنىڭ سىرتىغا مەخپىيەتلىكنى بىلدۈرىدىغان بىر تال ئەتىرگۈلنى ئېسىپ قويغىنىمىز تۈزۈك. شۇنداق قىلغاندا بىز باشقىلارنى ھۆرمەتلەشنى ۋە باشقىلارغا ئىشىنىشنى ئۆگىنىۋالالايمىز. بىلىشىڭ كېرەككى، ئىشىككە ئەتىرگۈل ئېسىپ قويۇش قەدىمكى رىملىقلاردىن قالغان ئادەت»

دېگەندى .

لاندون سوفىينىڭ گېپىنى قوۋۇەتلەپ مۇنداق دېدى :

رىملىقلار كېچەش ئۆتكۈزگەن چېغىدا ئىشككە ئەتىرگۈل ئېسىپ قويۇش ئارقىلىق ئۇ كېچەشنىڭ مەخپىي ئىكەنلىكىدىن بېشارەت بېرەتتى . كېچەشكە قاتناشقانلارمۇ ئاشۇ ئەتىرگۈلگە قاراپلا بۇ كېچەشتە ئوتتۇرىغا قويۇلغان مەزمۇنلارنىڭ مۇتلەق مەخپىي تۇتۇلىدىغانلىقىنى (Sub rosa) بىلىۋالاتتى . ئەمما ، ئەتىرگۈلنىڭ مەخپىيەتلىكىتىن دېرەك بېرىشى زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئۇنى مۇقەددەس قەدەھكە سىمۋول قىلىشىدىكى بىردىنبىر سەۋەب ئەمەس . بىرخىل قەدىمىي ئەتىرگۈل — بەش بەرگلىك ئەتىرگۈل (Rosa rugosa) — بار بولۇپ ، ئۇنىڭ سىرتقى شەكلى سەييياھلارغا يول باشلايدىغان ۋېنىرا يۇلتۇزىغىلا ئوخشايتتى ، ئۇنىڭ بەش قىرلىق شەكلىنى ئەينى چاغدىكى كىشىلەر «ئاياللارچە خاراكتېر» بىلەن باغلاپ تەھلىل قىلغان . ئۇنىڭ ئۇستىگە ئەتىرگۈل يەنە «توغرا نىشان» غىمۇ ۋەكىللىك قىلاتتى . شۇڭا ، ئەتىرگۈل شەكىللىك كومپاسلار ساياھەتچىلەرنىڭ يېنىدىن ئايرىلمايتتى ، «ئەتىرگۈل سىزىقى» ، يەنى خەرىتىلەردىكى مېرىدىئان سىزىقىمۇ تارىختىن بۇيان كىشىلەرنىڭ ئۆز نىشانىنى تېپىشىغا ياردەم قىلىپ كەلگەن . مۇشۇ جەھەتلەردىن ئېيتقاندا ، ئەتىرگۈل مۇقەددەس قەدەھكە خاس بولغان كۆپ قاتلاملىق ئالاھىدىلىكنى — مەخپىيەتلىك ، ئاياللارچە خاراكتېر ۋە «توغرا نىشانىنى كۆرسىتىپ بەرگۈچى» دېگەندەك بىر قاتار ئالاھىدىلىكلەرنى — ئۆزىگە مۇجەسسەملىگەن بولۇپ ، «مۇقەددەس قەدەھ»نى تېپىشقا يېتەكلەيدىغان «يول باشلىغۇچى يۇلتۇز» دېگەن سىمۋوللۇق مەنىگە ئىگە بولغان .

سۆزلەپ شۇ يەرگە كەلگەندە ، لاندون تۇيۇقسىزلا ھاڭۇېقىپ ئولتۇرۇپ قالدى .

— لاندون ، سىزگە بىرەر ئىش بولمىغاندۇ ؟

لاندوننىڭ كۆزلىرى ئالدىدىكى قۇتىغا مىختەك تىكىلگەنىدى .

— بەش بەرگىلىك ئەتىرگۈل ، — ئۇنىڭ كانىيى خۇددى بىر نەرسە قاپلىشىپ قالغاندەك خىرقىراپ قالدى ، چىرايىدا كىشىنى چۆچۈتىدىغان بىر خىل ھەيرانلىق ئالامىتى ئەكس ئەتتى ، — ياق ، بۇ مۇمكىن ئەمەس .

— نېمە ؟

لاندون بېشىنى ئاستا كۆتۈرۈپ ، پەس ئاۋازدا :

— ئەتىرگۈل بەلگىسى ئاستىدىكى بىر شىشىرلىق قۇتا ... مەن ئەمدى چۈشەنگەندەك قىلىمەن ... — دېدى .

قىرىق سەككىزىنچى باب

لاندون ئۆز تەسەۋۋۇرىغا ئىشەنمەي قىلىۋاتاتتى . لېكىن ، بۇ تاش قۇرۇلمىنى ئۇلارغا تاپشۇرغان ئادەمنىڭ سالاھىيىتىنى ، ئۇنىڭ بۇ نەرسىنى قانداق يوللار بىلەن بەرگەنلىكىنى ھەمدە قۇتقۇنىڭ ئۇستىدىكى ئەترگۈل بەلگىسىنى بىرلەشتۇرۇپ ئويلىغاندا ، لاندون بىر خۇلاسىگە كېلىشى كېرەك ئىدى .

«بۇ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ شىفىرلىق قۇتىسىمۇ نېمە ! »

رىۋايەت راستقا ئايلىنىۋاتاتتى .

«شىفىرلىق قۇتا دەل ئەترگۈل بەلگىسى بار بىر قۇتىغا قاچىلانغان شىفىرلىق تاش ئىدى . »

— لاندون ؟ — دېدى سوفىي ئۇنىڭغا سىنچىلاپ قاراپ ، — نېمە بولدىڭىز ؟

لاندون سەل ئېسىنى يىغدى :

— بوۋىڭىز سىزگە la clef de voûte دەپ ئاتىلىدىغان بىر نەرسە توغرۇلۇق سۆزلەپ بەرگەنمۇ ؟

سوفىي ئۇ گەپلەرنى ئىنگلىزچىغا ئۆرۈدى :

— «خەزىنىنىڭ ئاچقۇچى» (the key to the vault) نى دەمسىز ؟

— ياق ، ئۇ پەقەتلا خەت مەنىسى . «Clef de voûte» دېگىنى ناھايىتى ئادەتتىكى بىر قۇرۇلۇش ئاتالغۇسى . «voûte» بانكىلاردىكى خەزىنىنى ئەمەس ، بەلكى «ئەگمە شەكىللىك قۇببە» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ .

— لېكىن قۇببىگە ئاچقۇچنىڭ نېمە لازىمى؟

— ئەمەلىيەتتە ئۇلارنىڭمۇ ئاچقۇچى بار. ھەربىر قۇببە (گۈمبەز)نىڭ مەركىزىدە قوزۇق شەكىللىك بىر تاش بولىدۇ. ئۇ ئەتراپىدىكى بارلىق تاشلارنى مۇقىملاشتۇرۇپ تۇرىدۇ. شۇڭا، بىناكارلىق ئىلمى نۇقتىسىدىن قارىغاندا، ئۇنى پۈتكۈل قۇببىنىڭ تۈگۈنى (Key) دېيىشكە بولىدۇ. ئىنگلىز تىلىدا بىز ئۇنى «قۇببە تېشى (keystone)» دەپ ئاتايمىز.

لاندون «چۈشەندىمۇ، يوق؟» دېگەن مەنىدە سوفىنىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ قارىدى.

سوفىي مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويۇپ، شىپرلىق قۇتىغا ئېگىشىپ قارىۋەتكەندىن كېيىن:

— لېكىن، بۇ قۇببە تېشىغا ئوخشىمايدۇ، — دېدى.

لاندون گېپىنى نەدىن باشلىشىنى بىلمىدى. قۇببە تېشى ئارقىلىق گۈمبەز ياساش تېخنىكىسى «ھەمنەپەس نىمكارلار جەمئىيىتى» دەپ ئاتىلىدىغان ئەڭ دەسلەپكى تاشچىلار ئۇيۇشمىسىنىڭ تارىختىن بۇيان قاتتىق سىر تۇتۇپ كېلىۋاتقان مەخپىي تېخنىكىلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، «ئەڭ ئېگىز جايغا قۇببە ياساش تېخنىكىسى»، «بىناكارلىق ئىلمى» ۋە «قۇببە تېشى» بىر - بىرىگە مۇناسىۋەتلىك ئۇقۇملار ئىدى. قۇببە تېشى ئارقىلىق گۈمبەز ياساش تېخنىكىسى تاشچىلارنىڭ ئەڭ مۇھىم جاھاندارچىلىق يولى بولغاچقا، بۇ مەخپىي ھۈنەرنى ئۇلار باشقىلارغا ئالدىراپ ئۆگەتمەيتتى، ناھايىتى مەخپىي تۇتاتتى. ئەمما، مۇنۇ ياغاچ قۇتىدىكى تاش قۇرۇلما ئادەتتىكى قۇببە تاشلىرىغا راستتىنلا ئوخشىمايۋاتاتتى. ناۋادا ئۇ راستتىنلا زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ قۇببە تېشى بولسا، دېمەك، لاندوننىڭ بۇ تاش توغرىسىدىكى بۇرۇنقى پەرەزلىرى پۈتۈنلەي خاتا بولاتتى.

— مەن زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ قۇببە تېشىنى چوڭقۇر تەتقىق قىلىپ باقمىغان، — دېدى لاندون ئۆز - ئۆزىنى ئېتىراپ قىلىپ، — مەن پەقەت بەلگىشۇناسلىق نۇقتىسىدىنلا

مۇقەددەس قەدەھ توغرۇلۇق ئانچە ـ مۇنچە ئىزدىنىپ كۆرگەن . شۇڭا ، مۇقەددەس قەدەھنى قانداق تېپىش توغرىسىدا بىلىدىغانلىرىم كۆپ ئەمەس .

— مۇقەددەس قەدەھنى تېپىش دەمسىز ؟ — دېدى سوفىي كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە ھەيرانلىق بىلەن .

لاندون بېشىنى لىڭشىتىپ ، ئالدىرىماي چۈشەندۈردى :

— سوفىي ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىدىكىلەرنىڭ دېگىنى بويىچە بولغاندا ، قۇببە تېشى كودلاشتۇرۇلغان خەرىتە ھېسابلىنىدۇ . ئۇ خەرىتىدە كۆرسىتىلگىنى دەل مۇقەددەس قەدەھ يوشۇرۇلغان جاي بولىدۇ .

سوفىي تېخىمۇ ئەجەبلەندى .

— بۇنى ئاشۇ خەرىتە شۇ دېمەكچىمۇ سىز ؟

لاندون يا «ھە» ، يا «ياق» دېيىشنى بىلمەيلا قالدى ، چۈنكى بۇ تەسەۋۋۇرغا ئۆزىنىڭمۇ ئىشەنگۈسى كەلمەيۋاتاتتى . لېكىن ، بۇنى «قۇببە تېشىنىڭ نەق ئۆزى» دەپ ھۆكۈم چىقىرىش شۇ تاپتا ئۇ «ئېھتىماللىقى ئەڭ زور» دەپ قاراۋاتقان بىردىنبىر ئەقلىي خۇلاسە ئىدى . *«ئەتىرگۈل بەلگىسى بار نەرسىنىڭ ئاستىغا يوشۇرۇپ قويۇلغان شىفىرلىق بىر پارچە تاش .»*

بۇ شىفىرلىق قۇتنى زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاقساقىلى داۋنچى لايمىلىگەنىكەن ، دېمەك ، بۇ تاش قۇرۇلمىنىڭ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ قۇببە تېشى ئىكەنلىكىنىڭ تېخىمۇ ئۇنۇملۇك ئىسپاتى ئىدى . *«بىر سابىق ئاقساقال ئۆز قولى بىلەن لايىھىلىگەن ... نەچچە يۈز يىلدىن كېيىن ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ يەنە بىر ئەزاسى ئۇنى ئەمەلىيەتكە ئايلاندۇرغان .»* بۇ ئوتتۇرىدىكى مۇناسىۋەتكە سەل قارىغىلى بولمايتتى .

ئۆتكەن ئون يىل مابەينىدە تارىخچىلار فرانسىيىدىكى چېركاۋلاردىن قۇببە تېشىنى توختىماي ئىزدىدى . زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ شىفىر تارىخىدىن خەۋىرى بارلىكى

كىشىلەر «la clef de voûte»نى «ھەقىقىي مەنىدىكى شىفىرلىق قۇتا. ئۇ شىفىرلىق قۇتا مەلۇم بىر چېركاۋنىڭ ئەگمە ئىشىكى ئۈستىگە، ئەتىرگۈل بەلگىسى بار جاينىڭ ئاستىغا يوشۇرۇپ قويۇلغان» دەپ قارايتتى. ئەمما، ئەتىرگۈل بەلگىسى — ئەتىرگۈل شەكىللىك پەنجىر، ئەتىرگۈل شەكىللىك قاپارتما نەقىش ... دېگەنلەر ھەرقانداق چېركاۋدا بار ئىدى. «بەش بەرگلىك ئەتىرگۈل»مۇ ناھايىتى كۆپ بولۇپ، چېركاۋلارنىڭ ئەگمە ئىشكىلىرى تولاراق شۇ خىل شەكىل بىلەن زىننەتلىنەتتى. شۇنچە مۇھىم مەخپىيەتلىكنىڭ ئاشۇنداق كۆزگە ئاسان چېلىقىدىغان يەرلەرگە يوشۇرۇپ قويۇلغانلىقىغا ئادەمنىڭ تۇرۇپلا ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى. ئەجەبا، مۇقەددەس قەدەھ يوشۇرۇلغان جاينىڭ خەرىتىسى كىشىلەر تەرىپىدىن ئۇنتۇلۇپ كەتكەن مەلۇم بىر تاشلاندۇق چېركاۋنىڭ خىلۋەت بىر تۆشۈكىدە ئۆزىنى ئىزدەپ يۈرگەن كىشىلەرگە مەسخىرىلىك كۈلۈپ قاراپ تۇرامدىغاندۇ؟

— بۇ شىفىرلىق قۇتىنىڭ قۇببە تېشى بولۇشى مۇمكىن ئەمەس، بۇ خىلىلا يېڭى تۇرىدۇ. مېنىڭچە، چوقۇم بوۋام ئۆزى ياسىغان. شۇڭا، بۇنىڭ مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرگە مەنسۇپ نەرسە بولۇشى مۇمكىن ئەمەس، — دېدى سوفىي ئۆز قارىشىدا چىڭ تۇرۇپ.

بۇنى ئاڭلىغان لاندون تۇيۇقسىزلا ھاياجانلىنىپ كەتتى ھەمدە:

— ئاڭلىشىمچە، شىفىرلىق قۇتىنى زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىدىكىلەر تېخى نەچچە ئون يىل ئىلگىرىلا ياساپتىكەن، — دېدى.

سوفىي كۆزلىرىنى چىمچىقلاتقىنىچە گۇمان ئارىلاش مۇنداق دېدى:

— بىراق، بۇ شىفىرلىق قۇتىدا راستىنلا مۇقەددەس قەدەھ يوشۇرۇلغان جاينىڭ خەرىتىسى بار بولسا، بوۋام ئۇنى نېمىدەپ ماڭا قالدۇرۇپ قويىدۇ؟ مەن ئۇنى قانداق ئېچىپ، قانداق بىر تەرەپ قىلىشنى، ھەتتا مۇقەددەس قەدەھنىڭ زادى قانداق نەرسە

ئىكەنلىكىنىمۇ بىلمەيدىغان تۇرسام !

لاندون گەپنىڭ ئەمدى چىڭىغا چىققانلىقىنى بايقاپ قالدى . ئۇ مۇقەددەس قەدەمنىڭ ھەقىقىي ئەھمىيىتىنى سوفىيغا چۈشەندۈرۈپ قويۇشقا تېخى ئۇلگۈرمىگەنىدى . «ئەمدى دەپ بەرمىسەم بولمىغۇدەك» . شۇ تاپتا ھەر ئىككىلىسىنىڭ دىققىتى شىفىرلىق قۇتىغا مەركەزلىشىپ قالغانىدى .

«ئەگەر ئۇ راستىنلا .....»

بىرونېۋىكنىڭ ئوق ئۆتمەس چاقلىرى بىر خىل رېتىمدا گۈلدۈرلەپ ئايلىنىۋاتاتتى . لاندون ئۆزىنىڭ مۇقەددەس قەدەم توغرىسىدىكى بىلىدىغانلىرىنى سوفىيغا ناھايىتى تېز سۈرئەتتە سۆزلەپ بەردى . ئۇنىڭ بىلىشچە ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەڭ چوڭ مەخپىيەتلىكى — مۇقەددەس قەدەمنىڭ يوشۇرۇلغان جايى توغرىسىدا ئەزەلدىن بىرەر يازما خاتىرە يوق ئىدى . ئۇ پەقەت مۇراسىملاردىلا جەمئىيەتنىڭ يېڭى ئاقساقىلىغا ئاغزاكى شەكىل ئارقىلىق يەتكۈزۈلەتتى . ئەمما ، ئۆتكەن ئەسىردە زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئۆز تاكتىكىسىنى ئۆزگەرتكەنلىكى ھەققىدە مىش - مىش گەپلەر تارقالغان بولۇپ ، ئۇنى «ھازىرقى زامان ئوغرىلىقچە ئاڭلاش تېخنىكىسىغا قارشى قوللىنىلغان تەدبىر» دەپ چۈشىنىشكە بولاتتى . لېكىن ، قانداقلا بولسۇن ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مۇقەددەس قەدەم يوشۇرۇلغان جايىنى «ئىككىنچى ئېغىزدىن چىقارماسلىق»قا قەسەمياد قىلغانىدى .

— ئۇنداقتا ، ئۇلار بۇ مەخپىيەتلىكنى كىمىنكىلەرگە قانداق يەتكۈزىدىكەن ؟ — دەپ سورىدى سوفىي . لاندون چۈشەندۈردى :

— شىفىرلىق قۇتىنىڭ پەيدا بولۇشىدىكى سەۋەب دەل مۇشۇ . ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىدىكى تۆت نەپەر ئالىي رەھبەرنىڭ بىرى ۋاپات بولغان ھامان ، قالغان ئۈچى ئۆزلىرىدىن بىر دەرىجە تۆۋەن تۇرىدىغانلارنىڭ ئارىسىدىن بىرەيلەننى ئاساسلىق باشقۇرغۇچى قىلىپ ئۆستۈرىدىكەن . ئۇلار ئۇنىڭغا مۇقەددەس قەدەمنىڭ نەگە

يوشۇرۇپ قويۇلغانلىقىنى دەرھال دەپ بەرمەستىن ، بەلكى ئۇنىڭ ئىشەنچلىك ياكى ئىشەنچلىك ئەمەسلىكىنى خېلى مەزگىللەرگىچە كۆزىتىدىكەن .

سوفي بۇ گەپلەرگە بىر ئىشىنىپ ، بىر ئىشەنمەيۋاتاتتى . لاندوننىڭ گەپلىرى ئۇنىڭغا بوۋىسى كىچىكىدە ئويناۋاتقان «بايلىق ئىزدەش ئويۇنى»نى تۇيۇقسىزلا ئەسلىتىپ قويدى . شۇنى ئېتىراپ قىلماي بولمايدۇكى ، بۇ قېتىمقى شىفىرلىق قۇتىنىڭ تېپىلىشىمۇ بىر قېتىملىق «بايلىق ئىزدەش ھەربكتى» ئىدى . بۇنداق سىناقلار ھەرقايسى مەخپىي تەشكىلاتلاردا ئىنتايىن كەڭ ئومۇملاشقان بولۇپ ، ھەمنەپەس نىمكارلار جەمئىيىتى ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ داڭلىقى ھېسابلىناتتى . بۇ جەمئىيەتتە ، تېخىمۇ يۇقىرى مەرتىۋىگە ئېرىشىمەن دېگەن ئادەم ئەڭ ئاۋۋال ئۆزىنىڭ مەخپىيەتلىكىنى ساقلىيالايدىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرىشى ، ھەر خىل مۇراسىم ۋە سىناقلاردىن ئۆتۈشى كېرەك ئىدى . سىناق قەدەمىمۇ قەدەم مۇرەككەپلىشىۋاتاتتى ، ئوتتۇز ئىككىنچى دەرىجىلىك باش ئۇستا نامزاتى دۇچ كېلىدىغان سىناقلار ئەڭ قىيىن ئىدى («ھەمنەپەس نىمكارلار جەمئىيىتى» — ئوتتۇرا ئەسىردە بارلىققا كەلگەن تاشچىلار جەمئىيىتى بولۇپ ، ئۇنىڭ ئەزالىرى شاگىرت ، ئاغا ۋە ئۇستا دەپ ئۈچ چوڭ دەرىجىگە ئايرىلاتتى . ھەربىر دەرىجە ئىچىدىمۇ يەنە نۇرغۇن ئۇششاق دەرىجىلەر بار ئىدى) .

— شۇڭا ، شىفىرلىق قۇتا بۇنىڭ ئەڭ تېپىك ئىسپاتى . ئەگەر ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ باش ئىش بېجىرگۈچىسى ئۇنى ئاچالىسا ، بۇ ئۇنىڭ شىفىرلىق قۇتىدىكى مەخپىيەتلىكنى بىلىش سالاھىيىتىگە ئىگە ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرىدۇ ، — دېدى سوفي . لاندون بېشىنى لىڭشىتتى :

— بۇ جەھەتتە تەجرىبىڭىز بارلىقىنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن .

— بۇلار مېنىڭ ئىلگىرى بوۋام بىلەن بىللە ياشاش جەريانىدىلا بىلىۋالغانلىرىم ئەمەس . شىفىر ئىلمىدە ئۇ «ئۆز ـ ئۆزىگە ھوقۇق بېرىش» دەپ ئاتىلىدۇ ، يەنى سىز كاللىڭىزنى ئىشلىتىپ مەلۇم

بىر شىفىرنى چۈشىنەلىگەن بولسىڭىز ، دېمەك ، سىزنىڭ ئاشۇ شىفىرغا يوشۇرۇنغان مەنىلەردىن خەۋەردار بولۇشىڭىزغا رۇخسەت قىلىنىدۇ .

لاندون بىردەم ئىككىلىنىپ تۇرۇۋېتىپ كېيىن مۇنداق دېدى :

— سوفىي ، بىلىشىڭىز كېرەككى ، ئەگەر بۇ راستتىنلا شىفىرلىق قۇتا بولسا ، يەنە كېلىپ ، ئۇنىڭغا بوۋىڭىز ئىگىدارچىلىق قىلغان بولسا ، دېمەك ، بۇ ئۇنىڭ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىدىكى ھوقۇقىنىڭ ناھايىتى چوڭ ئىكەنلىكىنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇ . ئۇ چوقۇم تۆت ئالىي رەھبەرنىڭ بىرى .

سوفىي ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ قويدى :

— مېنىڭچىمۇ ئۇ چوقۇم مەلۇم بىر مەخپىي تەشكىلاتنىكى ھوقۇقدار بولۇشى مۇمكىن . ئۇ تەشكىلات چوقۇم ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى .

— ئۇنىڭ مەخپىي تەشكىلاتىنىڭ ئەزاسى ئىكەنلىكىنى سىز بۇرۇنلا بىلەمتىڭىز ؟ — دەپ كوچىلاپ سورىدى لاندون .

— ئون يىل ئىلگىرى مەن كۆرۈشكە تېگىشلىك بولمىغان بەزى ئىشلارنى كۆرۈپ قالغان . شۇنىڭدىن كېيىن بوۋام بىلەن بىر ئېغىزمۇ پاراڭلىشىپ باقمىدىم ، — سوفىي يەنە ئۇھ تارتىپ قويدى ، — بوۋام ئالىي رەھبەرلەرنىڭ بىرى بولۇپلا قالماستىن ، مېنىڭچە ... چوقۇم ئاشۇ تەشكىلاتنىڭ ئەڭ ئالىي رەھبىرى بولۇشى مۇمكىن .

لاندون ھاڭ ـ تاڭ قالدى :

— ئالىي ئۇستاز دەمسىز ؟ لېكىن ..... بۇنى سىزنىڭ بىلەلىشىڭىز مۇمكىن ئەمەستە !

— بۇ ھەقتە ئەمدى سۆزلىگۈم يوق ، — دېدى سوفىي يۈزىنى يان تەرەپكە بۇراپ . ئۇنىڭ چىرايىدىن بىر خىل ئازاب ۋە قەتئىيلىك تۇيغۇسى چىقىپ تۇراتتى .

لاندون ئولتۇرغان جايىدا بۇتتەك قېتىپلا قالدى . «ياك سونۇئېي ؟ ئۇستاز ؟» ئۇ بۇنىڭغا ئىنتايىن ھەيران قېلىۋاتقان

بولسىمۇ ، لېكىن بۇ خىل ئېھتىماللىق ئۇنىڭغا راستىكەلا تۇيۇلۇۋاتاتتى . دېمىسىمۇ ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ تارىختىكى رەھبەرلىرىنىڭ ھەممىسى سەنئەت ساھەسىدە خېلى زور ئىناۋەتنى بار يۇقىرى قاتلام ئەربابلاردىن بولۇپ ، بىرنەچچە يىل ئىلگىرى پارتىز دۆلەتلىك كۇتۇپخانىسى ئاشكارىلىغان بىر «مەخپىي ئارخىپ»تا بۇ نۇقتا ئىنتايىن ئېنىق قەيت قىلىنغانىدى .

زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى بىلەن مۇقەددەس قەدەھكە قىزىقىدىغانلىكى تارىخچىلار ھەم ھەۋەسكارلارنىڭ ھەممىسى « 4°/m¹249 » دەپ نومۇر قويۇلغان ئۇ «مەخپىي ئارخىپ»نى ئوقۇغان . نۇرغۇن مۇتەخەسسىسلەر ئۇنى ھەتتا ئەڭ ئىلمىي تەكشۈرۈشلەردىنمۇ ئۆتكۈزگەن بولۇپ ، ئۇنىڭدا تارىخ ئىلمى ساھەسىدىكى ئەڭ چىگىش بىر مەسىلىگە جاۋاب بېرىلگەن ، يەنى ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ تارىختىكى ئاقساقاللىرىنىڭ ئايرىم - ئايرىم ھالدا لىئورنادو داۋىنچى ، بوتچىللېر ، ئىساك نيۇتون ، ۋىكتور ھيوگۇ ھەمدە يېقىنقى پارتىزلىق داڭلىق سەنئەتكار ژان كوكتو ئىكەنلىكى ئېنىق خاتىرىلەنگەنىدى .

قىرىق توققۇزىنچى باب

ئاندىرى ۋېرنېتنىڭ تاپانچا تەڭلەپ تۇرغان ھالىتى ئانچە تەبىئىي بولمىسىمۇ ، لېكىن كۆزلىرىدىن بىرخىل قەتئىيلىك چىقىپ تۇراتتى . شۇڭا ، لاندون ئۇنىڭغا ئارتۇقچە گەپ قىلىشقا پېتىنالمىدى .

ۋېرنېت قولىدىكى تاپانچىنى ئۇلارغا تەڭلەپ تۇرۇپ :

— ماڭا مۇشۇنداق قىلماقتىن باشقا ئامال بولمىدى . قۇتىنى قويۇپ قويۇڭلار ، — دېدى .

سوفىي قۇتىنى مەيدىسىگە چىڭ بېسىپ تۇرۇپ :

— سىز ئۆزىڭىزنى بوۋامنىڭ دوستى دېگەنىدىڭىزغۇ ؟ — دېدى .

— مېنىڭ بوۋىڭىز قالدۇرۇپ كەتكەن بايلىقنى قوغداش مەسئۇلىيىتىم بار . مەن ھازىر دەل شۇنداق قىلىۋاتىمەن . قۇتىنى دەرھال قويۇپ قويۇڭ .

— لېكىن ، بۇنى بوۋام مېنىڭ ساقلىشىمغا قالدۇرۇپ قويغان !— دېدى سوفىي ئۇنلۇك ئاۋازدا .

ۋېرنېت تاپانچىسىنى ئۇنىڭغا توغرىلاپ بۇيرۇق قىلدى :

— قويۇپ قويۇڭ .

سوفىي قۇتىنى پۇتىنىڭ يېنىغىلا قويدى .

ۋېرنېت تاپانچىسىنى يەنە لاندونغا تەڭلىدى :

— لاندون ئەپەندى ، قۇتىنى بۇياققا ئەكېلىڭ . ئېسىڭىزدە بولسۇن ، ياۋاشراق بولۇڭ ، بولمىسا ، مەن سىزنى ئىككىلەنمەي ئېتىپ تاشلايمەن .

لاندون بۇ بانكا خوجايىنىنىڭ ئەلپازىغا قاراپ ، كۆز ئالدىدا

بولۇۋاتقان ئىشلارغا ئىشىنەلمەيلا قالدى ۋە :

— نېمىشقا بۇنداق قىلىسىز ؟ — دەپ سورىدى .

— شۇنىمۇ سوراش كېتەمدۇ ؟ — دېدى ۋېرنېت فرانسۇزچە ئارىلاش ئىنگلىز تىلىدا زەردە بىلەن ، — مەن خېرىدارىمنىڭ مۇلكىنى قوغداۋاتىمەن .

— لېكىن ، بىزمۇ ھازىر خېرىدارىڭىزغۇ ، — دېدى سوفىي . ۋېرنېتنىڭ چىرايى شۇ ھامان ئۆڭدى :

— سوفىي خېنىم ، مەن سىزنىڭ ئاچقۇچ بىلەن ھېسابات نومۇرىغا قانداقلارچە ئېرىشىپ قالغىنىڭىزنى ئۇقمايمەن . ئەمما ، بۇنىڭدا بىر ئىپلاس سودىنىڭ بارلىقى ئېنىق . شۇنچە زور گۇناھ ئۆتكۈزگەنلىكىڭلارنى بىلگەن بولسام ، سىلەرنى بانكىدىن ھەرگىزمۇ ئاچقىمغان بولاتتىم .

— مەن سىزگە بوۋامنىڭ ئۆلۈمى بىلەن ئالاقىمىز يوقلۇقىنى ئېيتقانىدىمغۇ ! — دېدى سوفىي . ۋېرنېت لاندونغا نەشتەردەك تىكىلگىنىچە :

— بىراق ، رادىئودا سىزنى ياكى سونۇئېينىلا ئەمەس ، ئۇنىڭدىن باشقا يەنە ئۇچ ئادەمنىمۇ ئۆلتۈرگەن دەپ ئاڭلاتتىغۇ ؟— دېدى .

— نېمە ؟ !

لاندون قاتتىق چۆچۈپ كەتتى . «*يەنە ئۇچ ئادەمنىمۇ ئۆلتۈرگەن ؟*» ئۇ ئۆزىنىڭ جىنايەت گۇماندارىغا ئايلىنىپ قالغانلىقىنى بىلگەن چېغىدىمۇ بۇنداق چۆچۈپ كەتمىگەنىدى . بۇنى ھەرگىزمۇ تاسادىپىيلىق دېگىلى بولمايتتى . «قالغان ئۇچ مەسئۇل كىشىمۇ ئۆلگەنمىدۇ ؟ — ئۇ ھېلىقى ياغاچ قۇتىغا قارىغىنىچە خىيالغا پاتتى ، — ئەگەر قالغان ئۇچ رەھبىرىمۇ ئۆلتۈرۈلگەن بولسا ، دېمەك ، ياكى سونۇئېيغا باشقا تاللاش يولى قالمىغان گەپ . بۇنداق ئەھۋالدا ، ئۇ بۇ شىفىرلىق قۇتىنى چوقۇم يەنە بىر ئادەمگە قالدۇرۇپ قويۇشى كېرەك . »

— مەن سىزنى ساقچى ئىدارىسىگە ئاپىرىپ بەرگەندىن

كېيىن ، ئۇلار ئەھۋالنى چوقۇم ئېنىقلايدۇ . مەن ھېلىمۇ بانكامنى چوڭ بالاغا تىقىپ قويدۇم ، — دېدى ۋېرنېت .

سوفىي ئۇنىڭغا تىكىلىپ تۇرۇپ :

— سىزنىڭ بىزنى ساقچى ئىدارىسىگە ئاپىرىپ بەرگۈڭىز يوق . ئەگەر شۇنداق نىيىتىڭىز بولغان بولسا ، بىزنى ئۇدۇل بانكىغا قايتۇرۇپ ئەكەتكەن بولاتتىڭىز . لېكىن ، سىز ئۇنداق قىلمايسىز ، بىزنى بۇ يەرگە ئەكەلدىڭىز ، مانا ئەمدىلىكتە بىزگە قورال تەڭلەپ تۇرۇۋاتىسىز ، — دېدى .

— بۇۋىڭىز مېنى ئۆز مال ـ مۈلكىنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغداشقا ھەم ئۇنى مۇتلەق مەخپىي تۇتۇشقا ياللىغان . شۇڭا ، ئۇ قوتىنىڭ ئىچىدە نېمە بار بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، مەن ئۇنىڭ ساقچىلارنىڭ قولىغا چۈشۈپ كېتىشىنى ھەم ئىسپات تەرىقىسىدە تىزىمغا ئېلىپ قېلىشىنى خالىمايمەن . لاندون ئەپەندى ، قوتىنى ماڭا ئېلىپ بېرىڭ .

— ئېلىپ بەرمەڭ ، — دېدى سوفىي بېشىنى چايقاپ .

«پاك» قىلغان ئاۋاز بىلەن تەڭ ، بىر تال ئوق لاندوننىڭ بېشى ئۈستىدىن ئۆچۈپ ئۆتۈپ كوزۇپقا تەگدى . شۇنىڭ بىلەن تەڭ ، بىر تال مىشەكمۇ «تاراق» قىلىپ كوزۇپنىڭ ئىچىگە چۈشتى .

— ۋاي خۇدايىمەي !

لاندون چۆچۈگىنىدىن مىدىر ـ مىدىر قىلالماي قالدى .

— لاندون ئەپەندى ، قوتىنى ئېلىڭ ، — دېدى ۋېرنېت كەسكىن ئاھاڭدا .

لاندون ئېڭىشىپ قوتىنى ئالدى .

— ئەمدى ئۇنى ماڭا بېرىڭ ، — دېدى ۋېرنېت قولىدىكى تاپانچىنى ئۇنىڭ يۈرىكىگە توغرىلاپ تۇرۇپ .

لاندون قوتىنى ئالغىنىچە كوزۇپنىڭ ئىشكى تەرەپكە قاراپ ماڭدى .

«بىر ئامال تاپمىسام بولمىدى !— دەپ ئويلىدى ئۇ ئىچىدە —

ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ شىفىرلىق قۇتىسىنى قاراپ تۇرۇپلا بۇ ئەبلەخكە بېرىۋەتسەم قانداق بولىدۇ!» شۇ تاپتا ئۇ ئېگىزدە، ۋېرنېت بولسا پەستە ئىدى. لاندون ئۆزىدىكى بۇ ئەۋزەللىكتىن قانداق پايدىلىنىش كېرەكلىكىنى ئويلىدى. ۋېرنېتنىڭ قولىدىكى تاپانچا شۇ تاپتا لاندوننىڭ تىزىغىلا توغرىلانغانىدى. «ئۇنىڭ قولىدىكى تاپانچىنى بىرلا تېپىك بىلەن ئۇچۇرۇۋەتسەم قانداق بولار؟» ئەمما، ئۇ كوزۇپنىڭ ئىشىكىگە ئەمدى يېقىنلاپ بېرىشىغا، ۋېرنېت خۇددى ئۇنىڭ خىيالىنى بىلىۋالغاندەك، كەينىگە بىرنەچچە قەدەم داجىپ، ئالتە ئىنگلىزچىسى نېرىغا بېرىپ تۇرۇۋالدى. لاندوننىڭ بايىقى پىلانىمۇ كۆپۈككە ئايلاندى.

— قۇتىنى ئىشكىنىڭ ئالدىغا قويۇڭ، — دەپ بۇيرۇق قىلدى ۋېرنېت.

ئامالسىز قالغان لاندون زوڭزىيىپ ئولتۇرۇپ قۇتىنى كوزۇپنىڭ ئىشكى ئالدىغا قويدى.

— ئەمدى ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ.

لاندون ئورنىدىن ئەمدى تۇراي دېيىشىگە، بايا كوزۇپنىڭ ئىچىگە چۈشكەن مىشەكنىڭ ئىشىك يېنىدا تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ قالدى.

— ئورنىڭىزدىن تۇرۇڭ، ئۇ قۇتىنىڭ يېنىدىن نېرى كېتىڭ! — دېدى ۋېرنېت. لاندون كوزۇپنىڭ تۆمۈر بوسۇغىسىغا تىكىلگىنىچە بىردەم تۇرۇپ قالدى. ئاندىن ئورنىدىن ئاستا تۇرغاچ، قولى بىلەن ھېلىقى مىشەكنى ئىشىكنىڭ ئالدىغىراق سۈرۈپ قويدى - دە، تولۇق ئۆرە بولغاندىن كېيىن كەينىگە چېكىنىدى.

— كوزۇپنىڭ ئىچىگىرەك كىرىپ، كەينىڭىزگە بۇرۇلۇڭ! لاندون ئۇنىڭ دېگىنىدەك قىلدى.

ۋېرنېت يۇرىكىنىڭ ناھايىتى دۆپۈلدەپ سوقۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. ئۇ ئوڭ قولىدا تاپانچىنى چىڭ

تۇتقىنچە ، سول قولىنى ھېلىقى قۇتنىغا ئۇزاتتى . ئەمما ، ئۇ قۇتا ناھايىتى ئېغىر ئىدى . «*ئىككى قولۇمدا كۆتۈرسەم بولغۇدەكتە !*» ۋېرنېت كوزۇپنىڭ ئىچىدىكى ئىككىسىگە سەپسالغىنىچە يۈز بېرىش ئېھتىمالى بولغان خەتەرنى دەڭسەپ كۆردى . سوفىي بىلەن لاندون ئۇنىڭدىن ئون بەش ئىنگلىزچىسى نېرىدا كەينىنى قىلىپ تۇراتتى . ۋېرنېت كۆڭلىنى توختاتقاندىن كېيىن ، تاپانچىنى دەرھال كوزۇپنىڭ كەينىدىكى بىخەتەرلىك قاپقىنىڭ ئۈستىگە قويۇپ قويۇپ ، ئىككى قولى بىلەن ياغاچ قۇتىنى ئالدى - دە ، يەرگە قويدى . ئاندىن تاپانچىنى يەنە دەرھال ئېلىپ ، كوزۇپنىڭ ئىچىدىكىلەرگە توغرىلىدى . سوفىي بىلەن لاندون جايىدا قىمىر قىلماي تۇراتتى .

«ياخشى بولدى . ئەمدى ئىشكىنى تاقاپ ، سىرتىدىن قۇلۇپلىۋەتسەملا ئىش پۈتتى دېگەن گەپ .» ۋېرنېت ئالدىغا بىر قەدەم چامداپ ، كوزۇپنىڭ ئىشكىنى ئالدىغا قاراپ ئىتتىردى . ئىشىك «گۇپ» قىلىپ يېپىلدى . ئۇ تاقاقنى سۇرۇپ ، ئىشكىنى ئىچىدىكىلەر ئاچالمايدىغان ھالەتكە كەلتۈرۈپ قويماقچى ئىدى . ئەمما ، تاقاق ئازراق سۇرۇلۇپلا توختاپ قالدى . «*بۇنىمە ئىشتۇ ؟*» ۋېرنېت تاقاقنى كۈچەپ ئىتتىردى ، ئەمما يەنىلا ئالدىغا ماڭمىدى . ئەگەر تاقاق سىلىنمىسا ، ئىشىك ئاسانلا ئېچىلىپ كېتەتتى . ۋېرنېت جىددىيلىشىپ قالدى ۋە ئىشكىنى ئىچى تەرەپكە قاراپ كۈچەپ ئىتتىردى ، ئەمما پايدىسى بولمىدى . «*بىر نەرسە قىسىلىپ قالغان ئوخشايدۇ !*» ئۇ ھەممە كۈچىنى يىغىپ ، ئىشكىنى يەنە بىر قېتىم كۈچەپ ئىتتىرىۋىدى ، ئىشىك ئويلىمىغان يەردىن كەينىگە قاڭقىپ ، ئۇدۇل ئۇنىڭ يۈزىگە تەگدى . بۇ كۈتۈلمىگەن زەربىدىن ۋېرنېت كەينىگە ئۈچۈپ كەتتى . ئىشىك ئۇنىڭ بۇرنىنى ئېزىۋەتكەندى . ئۇ قولىدىكى تاپانچىنى تاشلىۋېتىپ ، ئىككى قولى بىلەن يۈزىنى تۇتۇۋالدى ، بۇرنىدىن قان ئوقتەك ئېتىلىپ چىقىۋاتاتتى .

لاندون شۇ ھامان كوزۇپتىن ئۇنىڭ يېنىغا سەكرەپ چۈشتى .

ۋېرنېت تىرىشىپ ـ تىرمىشىپ ئورنىدىن تۇرماقچى بولدىيۇ ، ئەمما بېشى قېيىپ ، كۆز ئالدى قاراڭغۇلىشىپ كەتكەچكە ، يەرگە يەنە گۇپپىدە يىقىلدى . قۇلىقىغا بولسا سوفىينىڭ ۋارقىرىغان ئاۋازى غۇۋا ئاڭلىنىپ قالدى . بىرئاز ئۆتكەندىن كېيىن ، ئۇ بېشىنىڭ ئۇستىدە توپا ـ چاڭ ۋە كېرەكسىز گازنىڭ پۇرقىراۋاتقانلىقىنى سەزدى ، برونېۋنىك چاقىنىڭ شېغىل ئۈستىدە پىرقىرىغان ئاۋازىنى ئاڭلىدى . بېشىنى مەڭ تەسلىكتە كۆتۈرۈپ ، ئۆزى بايا ھەيدەپ كەلگەن برونېۋنكىنىڭ ئالدى تەرەپكە قاراپ ئۈدۈل كېتىۋاتقانلىقىنى كۆردى . برونېۋنكىنىڭ ئىككى چاقى ئوتتۇرىسىدىكى ئوق ئارىلىقى بەكلا كەڭ بولغاچقا ، ئۇنى ئەگىلدۈرۈش ناھايىتى تەس ئىدى . برونېۋنىك مېڭىپ ھايال ئۆتمەيلا ، ئالدى تەرەپتىكى بىخەتەرلىك قاپقىقى بىر دەرەخكە قاتتىق ئۇرۇلۇپ ، ئۇنى بىر چەتكە قىيسايتىپ قويدى . بىخەتەرلىك قاپقىقىنىڭمۇ يېرىمى ساڭگىلاپ قالدى . برونېۋنىك چايقىلىپ ماڭغىنىچە تاشيول تەرەپكە بۇرۇلدى . ساڭگىلاپ قالغان بىخەتەرلىك قاپقىقى يەرگە سۈرۈلگەن پېتى ئوت چاچرىتىپ كېتىۋاتاتتى . ئاخىردا ، برونېۋنىك تۇن قاراڭغۇسى ئىچىدە غايىب بولدى .

ۋېرنېت ئۆزى بايا برونېۋنكىنى توختاتقان يەرگە قايتدى . ئەتراپ ئانچە يورۇق بولمىسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئۆزىنىڭ مۇھىم نەرسىدىن ئايرىلىپ قالغانلىقىنى شۇ ھامان بىلدى .

ياغاچ قۇتىنى ئۇلار ئېلىپ كەتكەنىدى !

ئەللىكىنچى باب

نومۇر تاختىسى يوق «فىئات» ماركىلىق پىكاپ گاندولفو قەلئەسىدىن ئايرىلىپ ، ئالبان تېغىدىكى ئەگرى - بۈگرى تاشيولنى بويلىغىنىچە تاغنىڭ تۆۋىنىگە قاراپ بىر ھازا ماڭغاندىن كېيىن جىلغىغا كىردى . پىكاپنىڭ كەينىدىكى ئورۇندا ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا چىرايىغا تەبەسسۇم يۈگۈرتكىنىچە ئۆزىنىڭ ئۇستازى بىلەن قىلماقچى بولغان سودىسىنى خىيال قىلىپ ئولتۇراتتى ، سومكىسىنىڭ ئىچىدىكى نامسىز پۇل چېكىنىڭ سالمىقىنى ئۇنىڭ تىزلىرىمۇ سېزىپ بولغانىدى .

«يىگىرمە مىليون ياۋرو .»

بۇ پۇل ئارىنگاروساغا تېخىمۇ زور ھوقۇقنى ئاتا قىلالايتتى .

پىكاپ رېمغا قاراپ ئۇچقاندەك كېتىۋاتقاندا ، ئۇ ئۇستازنىڭ نېمىشقا ھازىرغىچە ئۆزى بىلەن ئالاقىلەشمەيۋاتقانلىقىنى خىيال قىلىپ قالدى ۋە يان تېلېفونىنى ئېلىپ قاراپ باقتى ، سىگنال ناھايىتى ئاجىز ئىدى .

— بۇ يەردە يان تېلېفونىڭ سىگنالى پات - پات ئۈزۈلۈپ قالىدۇ ، — دېدى شوپۇر ئارىنگاروساغا ئەينەكتىن لەپىدە قاراپ قويۇپ ، — يەنە بەش مىنۇتتىن كېيىن تاغ ئارىسىدىن چىقىپ بولىمىز ، سىگنال شۇ چاغدا ئەسلىگە كېلىدۇ .

— رەھمەت .

ئارىنگاروسا تۇيۇقسىزلا ئەنسىرەپ قالدى : «تاغ ئارىسىدا سىگنال يوق ؟ ئۇستاز ماڭا تېلېفون بېرىپ ئالالمايۋاتقانمىدۇ ؟ بىرەر چوڭ چاتاقتۇ چىقمىغاندۇ - ھە ؟»

ئۇ تېلېفوننىڭ سۆز قالدۇرۇش كۇنۇپكىسىنى بېسىپ ئاڭلاپ باقتى ، ھېچنېمە يوق ئىدى . ئۇستازنىڭ ئۆزىگە ھەرگىز سۆز قالدۇرۇپ يۈرمەيدىغانلىقىنى ئۇ شۇ چاغدىلا ئېسىگە ئالدى . «ئۇستاز» ئالاقىلىشىش ئۇسكۇنىلىرى ئارقىلىق سۆزلىشىشكە ناھايىتى ئېھتىياتچانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىدىغان ئادەم بولۇپ ، ھازىرقى جەمئىيەتتە ئېغىزنى چىڭ تۇتماسلىقنىڭ قانداق خەتەرلىك ئاقىۋەتلەرنى ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلەتتى . ئۇنىڭ ئۆزىمۇ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان مەخپىي ئۇچۇرلارغا ئېرىشىشتە ئاساسەن دېگۈدەك مەخپىي تىڭشىغۇچتىن پايدىلىناتتى .

شۇڭا ، ئۇ ھەرقانداق ئىشقا ئىنتايىن ئېھتىياتچانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلاتتى .

چاتاق بولغىنى ، ئارىنگاروساغا ئالاقىلىشىش تېلېفونىنى ئېيتىپ بەرمەسلىكمۇ ئۇنىڭ بىخەتەرلىك تەدبىرلىرىنىڭ بىرى ئىدى .

«مەن ئۆزۈم سىز بىلەن ئالاقىلىشىمەن ،— دېگەنىدى ئۇ ، — شۇڭا يان تېلېفونىڭىزنى يېنىڭىزدىن ئايرىماڭ .»

ئارىنگاروسا تېلېفون سىگنالىنىڭ ياخشى ئەمەسلىكىنى بىلگەندىن كېيىن ، ئۇستازنىڭ ئۆزىنى تېلېفونىنى ئالمايۋاتقىدۇ دەپ ئويلاپ قېلىشىدىن بەكلا ئەنسىرەپ قالغانىدى .

«ئۇ بىرەر چاتاق چىققان ئوخشايدۇ ، دەپ ئويلىشى مۇمكىن . ياكى بولمىسا مېنى چەكنى ئالالمىغان ئوخشايدۇ دەپ قېلىشىمۇ مۇمكىن ، — ئېپىسكوپنىڭ پوتۇن بەدىنىنى تۇيۇقسىزلا سوغۇق تەر قاپلاپ كەتتى ، — ياكى بولمىسا ..... ئۇ مېنى پۇلنى ئېلىپلا قاچقان ئوخشايدۇ دەپ ئويلىشىمۇ تۇرغان گەپ !»

ئەللىك بىرىنچى باب

بىرونېۋىك ئاران ئاتمىش كىلومېتىرلىق سۇرئەت بىلەن مېڭىۋاتقان بولسىمۇ ، ئۇنىڭ پۇلاڭشىپ قالغان بىخەتەرلىك قاپقىقى يولغا توختىماي سۇركىلىپ ، قۇلاقنى يارغۇدەك ئاۋاز چىقىرىپ كېتىۋاتاتتى ، ئۇنىڭدىن ئۇچۇپ چىققان ئوت ئۇچقۇنلىرى ماشىنا ئەينىكىدىن ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى .

«ئەمدى توختىمىساق بولمىدى» دەپ ئويلىدى لاندون .

ئۇ شۇ تاپتا ئالدى تەرەپتىكى نىشانىنىمۇ ئېنىق كۆرەلمەيۋاتاتتى . بىرونېۋىكنىڭ يورۇپ تۇرغان بىردىنبىر چىرىغىمۇ يان تەرەپكە قىيسىيىپ قالغانىدى . ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرۇپتۇكى ، بۇ ئاتالمىش «بىرونېۋىك»نىڭ مال بۆلۈمچىسىدىن باشقا يېرى ئادەتتىكى ماشىنىلارنىڭكىدىن ھېچقانچە پەرقلىنىپ كەتمەيتتى .

سوفىي لاندوننىڭ قېشىدىكى ئورۇندا تىزىدىكى ياغاچ قۇتىغا قارىغىنىچە زۇۋان سۇرمەي ئولتۇراتتى .

— سىزگە بىرەر ئىش بولمىغاندۇ ؟ — دەپ سورىدى لاندون .

سوفىي قانداقتۇر بىر ئىشنىڭ تېگىگە يېتەلمەيۋاتقاندەك كۆرۈنەتتى .

— ئۇنىڭ گېپىگە ئىشەنمىسىزمۇ ؟

— يەنە ئۇچ ئادەمنىڭمۇ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىگىمۇ ؟ ئەلۋەتتە ، بۇ بىزگە نۇرغۇن ئىشنى — بۇۋىڭىزنىڭ نېمە سەۋەبتىن شىپىرلىق قۇتىنى سىزگە تاپشۇرۇپ بەرمەكچى بولغانلىقىنى ھەم فاچىنىڭ نېمىشقا مېنى تۇتۇشقا جېنىنىڭ بارىچە كۈچەپ كېتىۋاتقانلىقىنى

چۈشەندۈرۈپ بەردى .

— ياق ، مەن ۋېرنېتنىك بانكىدىكى مال - مۈلۈكلەرنى قوغدايمەن دېگىنىنى دەۋاتىمەن .

لاندون سوفىيغا كۆزىنىك قۇيرۇقىدا قاراپ قويدى :

— سىزنىڭچە ، ئۇ ...

— مېنىڭچە ، ئۇنىڭ شىفىرلىق قۇتا ئېلىۋالغۇسى بارەك قىلىدۇ .

لاندون بۇ تەرىپىنى پەقەتلا ئويلاشمىغانىدى .

— ئۇ بۇ قۇتىنىڭ ئىچىدە نېمە بارلىقىنى قانداق بىلىدۇ ؟

— شىفىرلىق قۇتا ئۇنىڭ بانكىسىدا ساقلىنىپ كەپتۇ ، يەنە كېلىپ ، ئۇ بۇۋامنى ئوبدان تونۇيدىكەن . دېمەك ، ئۇ بەزى نەرسىلەرنى بىلىشى مۇمكىن . ئۇنىڭدا مۇقەددەس قەدەھنى قولغا چۈشۈرۈش نىيىتى يوق دېگىلى بولمايدۇ .

لاندون بېشىنى چايقىدى . ۋېرنېت ئۇنداق ئادەمدەك قىلمايتتى .

— مېنىڭچە ، كىشىلەرنىڭ مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدىشىدە ئىككىلا سەۋەب بار : ئۇلار بىر بولسا ناھايىتى سەبىيلىك بىلەن «يوقلىپ كەتكىنىگە ئۇزاق يىللار بولغان خرىستوسنىڭ قەدەھىنى ئىزدەۋاتىمىز » دەپ قارايدۇ ...

— ئىككىنچى خىل سەۋەبچۇ ؟

— يا بولمىسا ئۇلار ھەقىقىي ئەھۋالنى بىلىدۇ ھەم شۇ سەۋەبتىن تەھدىتكە ئۇچرىغان . تارىختا نۇرغۇن تەشكىلاتلار مۇقەددەس قەدەھنى تېپىش ھەم كۆزدىن يوقىتىۋېتىش كويىدا بولغان .

برونېۋېكنىڭ ئىچىدىكى جىمجىتلىقتا ، بىخەتەرلىك قاپقىنىڭ يەرگە سۈركىلىپ كېتىۋاتقان ئاۋازى تېخىمۇ ئېنىق ئاڭلاندى . ئۇلار ھېلىمۇ بىرنەچچە كىلومېتىر يولنى بېسىپ بولغانىدى . لاندون برونېۋېكنىڭ ئالدىغا چاچراۋاتقان ئوت ئۇچقۇنلىرىغا قاراپ ، بىرەر

كۆتۈلمىگەن ھادىسىنىڭ يۈز بېرىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەپ قالدى . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، بۇ باشقا ماشىنىدىكىلەرنىڭمۇ دىققىتىنى قوزغاپ قويياتتى . شۇڭا ، لاندون قەتئىي بىر قارارغا كەلدى .

— بىخەتەرلىك قاپقىنى ئېلىۋەتكىلى بولامدۇ - يوق ، چۈشۈپ قاراپ باقاي .

ئۇ ماشىنىنى يولنىڭ بويىغا توختاتتى .

گۈلدۈرلىگەن ئاۋاز ئاخىر يوقىدى .

لاندون بىرونېۋىكنىڭ ئالدى تەرىپىگە قاراپ كېتىۋاتقاندا ، ناھايىتى ئېھتىيات قىلىپ ماڭدى . بۇگۈن كەچتىكى ئادەمنىڭ خىيالىغىمۇ كىرىپ چىقمايدىغان ئىشلار ئۇنى مۇشۇنداق سەگەكلەشتۈرۈپ قويغانىدى . ئۇ كەچنىڭ ھاۋاسىدىن تولدۇرۇپ بىر نەپەس ئېلىۋىدى ، كاللىسى خېلى يېنىكلەپ قالدى . ساقچىلار ھەممە يەردە ئىزدەپ يۈرگەن بۇ «قاچقۇن» شۇ تاپتا تولىمۇ ئېغىر بولغان بىر مەسئۇلىيەتنىڭ ئۆز زىممىسىگە ئارتىلىپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىشقا باشلاۋاتاتتى . سوفىي ئىككىسىنىڭ قولىدىكى ھېلىقى مەخپىي قۇرۇلمىنىڭ تارىختىكى ئەڭ مۇھىم بىر سىرنىڭ ئاچقۇچى بولۇپ قېلىش ئېھتىماللىقى ئىنتايىن زور ئىدى .

لاندون زىممىسىدىكى يۈكنىڭ ھەقىقەتەنمۇ ئېغىر ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى . چۈنكى ، شىفىرلىق قۇتىنى ئەمدى زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىگە قايتۇرۇپ بەرگىلى بولمايدىغانلىقى ئۇنىڭغا بەش قولدەك ئايان ئىدى . قالغان ئۇچ رەھبەرنىڭمۇ ئۆلتۈرۈلگەنلىك خەۋىرى بۇ جەمئىيەتكە يات ئادەملەرنىڭ بېسىپ كىرگەنلىكىنى ، ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ سېتىۋېتىلگەنلىكىنى ئېنىق ئىسپاتلاپ تۇراتتى . *«ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىرى نازارەت ئاستىغا چۈشۈپ قاپتۇ ياكى بولمىسا ئۇلارنىڭ ئارىسىغا ساتقۇنلار كىرىۋاپتۇ .»* سونۇئېينىڭ شىفىرلىق قۇتىنى سوفىي بىلەن لاندونغا قالدۇرۇپ قويۇشىدىكى سەۋەب دەل مۇشۇ بولسا كېرەك — چۈنكى بۇ ئىككىسى ئىستىقامەتچىلەر

جەمئىيەتنىڭ ئەزاسى ئەمەس ، ئۇلار باشقىلارغا سېتىلىپ كېتىدىغانلاردىنمۇ ئەمەس ئىدى . «شىفىرلىق قۇتنى ئىستىقامەتىدىكى جەمئىيەتنىڭ قايتۇرۇپ بېرىشكە ئەمدى بولمايدۇ» . لاندوننىڭ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىگە ئەزا ئادەملەرنى تېپىشقا ئامالى بار بولسىمۇ ، لېكىن شىفىرلىق قۇتنى ئالغىلى كېلىدىغان ئادەمنىڭ دۇشمەن بولۇپ قېلىش ئېھتىمالىغا ناھايىتى يېقىن ئىدى . شۇ تاپتا سوفىي بىلەن لاندون خالىسۇن ياكى خالىمىسۇن ، ئىشقىلىپ ، شىفىرلىق قۇتا ئۇلارنىڭ قولىدا بىخەتەر تۇرۇۋاتاتتى .

بىرونېۋىكنىڭ ئالدى تەرىپى لاندوننىڭ ئويلىغىنىدىنمۇ ئۆتە كېرەكتىن چىقىپ كەتكەن ، سول تەرەپتىكى چىراغ نەلەرگىدۇر چۈشۈپ قالغان ، ئوڭ تەرەپتىكى چىراغ بولسا پولتىيىپ چىقىپ قالغانىدى . لاندون ئۇنى جايىغا تىقىپ قويۇۋىدى ، يەنە بوشاپ كەتتى . ئەمما ياخشى يېرى ، ئالدى تەرەپتىكى بىخەتەرلىك قاپقىقى برونېۋىك گەۋدىسىدىن ئاجراپ كېتەيلا دەپ قالغانىدى . لاندون ئۇنى بىرنەچچە تېپىك بىلەنلا ئاجرىتىۋەتكىلى بولىدىغانلىقىنى پەملىدى .

ئۇ قاپقاقنى كۇچەپ تەپكەچ ، سوفىي بىلەن قىلىشقان پاراڭلارنى ئەسلىدى . سوفىي ئۇنىڭغا : «بوۋام ماڭا تېلېفوندا سۆز قالدۇرۇپ قويۇپتۇ ، ماڭا ئائىلەم توغرۇلۇق سۆزلەپ بەرمەكچى ئىكەنلىكىنى ئېيتىپتۇ» دېگەن ، ئەمما بۇ گەپ لاندونغا ئەينى چاغدا ئانچە ئەھمىيىتى يوقتەك بىلىنگەنىدى . ئەمدىلىكتە بۇ ئىشلارنىڭ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىكەنلىكىنى بىلگەندىن كېيىن ، ئۇنىڭ كاللىسىدا كىشىنى چۆچۈتىدىغان يېڭى بىر خىل قىياس پەيدا بولدى .

بىخەتەرلىك قاپقىقى برونېۋىك گەۋدىسىدىن ئاخىر ئاجراپ چۈشتى . لاندون ئېغىر تىنىپ قويدى . ئۇ يەردىكى بىخەتەرلىك قاپقىقىنى ئېلىپ ، يان تەرەپتىكى ئورمانىنىڭ ئىچكىرىسىگە ئاپىرىپ تاشلىۋەتتى ۋە ئەمدى قاياققا مېڭىش توغرۇلۇق ئويلاندى . ئۇلار شىفىرلىق قۇتنى قانداق ئېچىشنى ، سونۇئېينىڭ ئۇ نەرسىنى نېمە

ۋەجدىن ئۆزلىرىگە قالدۇرۇپ قويغانلىقىنى تېخىمۇ بىلمەي قېلىۋاتاتتى . چاتاق يېرى شۇكى ، ئۇلارنىڭ بۇگۈن كەچتىكى هايات ـ ماماتى دەل يۇقىرىقى مەسىلىلەرنىڭ جاۋابىنى تېپىش ياكى تاپالماسلىقىغىلا باغلىق بولۇپ قالغانىدى .

«بىزگە بىر كەسپىي ياردەمچى بولمىسا بولمىغۇدەك» دەپ ئويلىدى لاندون .

مۇقەددەس قەدەھ ۋە زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى توغرىسىدىكى تەتقىقات ساهەسىدە پەقەت بىر ئادەملا ئۇلارغا ياردەم بېرەلەيتتى . ئەمما ، بۇنىڭ ئۈچۈن ئاۋۋال سوفىينى قايىل قىلىش كېرەك ئىدى .

سوفىي كوزۇپنىڭ ئىچىدە لاندوننى ساقلاپ ئولتۇراتتى ، تىزىغا قويۇۋالغان ئېغىر ياغاچ قۇتا ئۇنىڭ كەيپىنى بارغانسېرى ئۇچۇرماقتا ئىدى . «بۇۋام بۇ نەرسىنى نېمىشقا ماڭا قالدۇرۇپ قويغاندۇ ؟» ئۇ بۇنىڭ تېگىگە پەقەتلا يېتەلمەيۋاتاتتى .

«يەنىمۇ ئوبدانراق ئويلان سوفىي ! كاللاڭنى ئىشلەت . بوۋاڭ ساڭا زادى نېمىنى ئېيتىپ بەرمەكچى ؟»

ئۇ قاپىنى ئېچىپ ، شىفىرلىق قۇتىنى ئالدى ـ دە ، باشقىدىن سىنچىلاپ قارىدى . ئۇ شۇ تاپتا بوۋىسىنىڭ بۇ نەرسىنى ياسىغان ئىككى چېۋەر قولىنى تۇتقاندەك هېسسىياتقا كېلىپ قېلىۋاتاتتى .

«شىفىرلىق قۇتا خاس سالاهىيەتكە ئىگە ئادەملەرلا كۆرۈپ چۈشىنەلەيدىغان بىر خەرىتە .» بۇ گەپنى دەل ئۇنىڭ بوۋىسى دېگەنىدى .

سوفىي بۇ تاش قۇرۇلمىدىكى ئايلانما دېسكىلارنى ئاستا سىلاپ باقتى . «بەش هەرپ» تاش دېسكىلار ئۇنىڭ بارماقلىرى ئاربىسىدا راۋان پىرقىراشقا باشلىدى . ئۇ بەش هەرپنى تاش قۇرۇلمىنىڭ ئىككى تەرىپىدىكى مىس ئىستربلكىغا توغرىلىدى . بۇنىڭ بىلەن ئۇ بەش هەرپتىن بىر تاق سۆز ياسالدى :

G—R—A—I—L (مۇقەددەس قەدەھ)

سوفي يۇمىلاق قۇرۇلمىنىڭ ئىككى تەرىپىنى ئاستا تارتىپ باقتى ، ئەمما شىفىرلىق قۇتا مىتمۇ قىلىپ قويمىدى . ئۇ قۇتىنىڭ ئىچىدە سۇنۇڭ چايقالغان ئاۋازىنى ئاڭلىدى ـ دە ، دەرھال توختىۋالدى ۋە يەنە بىر سۆز گۇرۇپپىلاش ئۇسۇلىنى سىناپ باقتى .

V—I—N—C—I (ۋىنچى)

يەنىلا ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمىدى .

V—O—U—T—E (ئەگمە)

مەخپىي شىفىرلىق قۇتا يەنىلا ئۆز پېتىچە تۇراتتى .

سوفي ئۇنى يەنە قېپىنىڭ ئىچىگە سېلىپ قويدى . ئاندىن ماشىنىنىڭ سىرتىدىكى لاندونغا قارىدى . ئۇ لاندوننىڭ ئۆزىگە ھەمراھ بولغىنىدىن تولىمۇ مىننەتدار ئىدى . «*قوشۇمچە : روبېرت لاندونىنى تېپىڭ .*» بوۋىسىنىڭ بۇ ئىشقا لاندوننىمۇ سۆرەپ ئەكىرىشىدىكى سەۋەبنى ئۇ ئەمدىلەتىن چۈشىنىۋاتاتتى . بوۋىسى ئۇنىڭ ئۆز مەقسىتىنى چۈشىنەلمەي قېلىشىدىن ئەنسىرەپ ، روبېرت لاندونىنى ئۇنىڭغا ھەر تەرەپتىن ياردەم بېرىدىغان ئۇستازلىققا كۆرسەتكەنىدى . ئەمما ، چاتاق بولغىنى ، لاندون بۇگۈن كەچ ئۇنىڭ ئۇستازىغا ئايلىنىپلا قالماستىن ، يەنە بېيزۇ فاچى ۋە مۇقەددەس قەدەھكە ئېرىشىش كويىدا يۈرگەن بەزى نامەلۇم كۈچلەرنىڭ تۇتۇش نىشانىغىمۇ ئايلىنىپ قالغانىدى .

«*مۇقەددەس قەدەھ زادى قانداق نەرسىدۇ ؟*»

سوفي ئەڭ ئاخىرقى بايقاشنىڭ ئۆزلىرىنىڭ ھاياتىنى قۇربان قىلىشقا ئەرزىمىدۇ ـ يوق ؟ بۇنى زادىلا بىلەلمىدى .

برونېۋىك يەنە يولغا چىقتى . لاندوننىڭ كەيپىياتى باشقىچىلا چاغ كۆرۈنەتتى ، چۈنكى برونېۋىك يېڭى رېمونتتىن چىققاندەك يېنىك ھەم بىر خىل رىتىمدا كېتىۋاتاتتى .

— ۋېرسال ساريىغا باردىغان يولنى بىلەمسىز؟ — دەپ سورىدى ئۇ.

سوفىي ئۇنىڭغا بۇرۇلۇپ قارىدى:

— ئايلىنىپ كېلەي دېگەنمىدىڭىز؟

— ياقەي، كاللامغا بىر خىيال كېلىپ قالدى. مەن تونۇيدىغان بىر دىن مۇتەخەسسىسنىڭ ئۆيى ۋېرسال ساريىنىڭ يېنىدا ئىدى. ئېينىق ئادرېسى ئېسىمدە قالمىغان بولسىمۇ، لېكىن ئىزدىسەك تاپالايمىز. ئۇنىڭ قورۇقىغا مەن ئىلگىرى بىرنەچچە قېتىم بارغان. ئۇنىڭ ئىسمى راي تىبىن، ئەنگلىيە خان جەمەتىنىڭ سابىق تارىخشۇناسى.

— ئۇ پارىژدا تۇرامدۇ؟

— تىبىن مۇقەددەس قەدەھكە تولىمۇ ھېرىسمەن ئادەم. ئون بەش يىللار ئىلگىرى ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ شىفىرلىق قۇتىسىنى بىرى كۆرۈپتۇ، دېگەن گەپلەر تارقالغان چاغدىلا، ئۇ پارىژغا كۆچۈپ كېلىپ، چېركاۋدىن مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەشكە كىرىشىپتىكەن. ئۇنىڭ شىفىرلىق قۇتا ۋە مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدا يازغان كىتابلىرىمۇ بار. ئاشۇ ئادەم بەلكىم بىزنىڭ بۇ شىفىرلىق قۇتىنى ئېچىشىمىزغا ياردەم قىلالىشى ھەم بۇنى قانداق بىر تەرەپ قىلىشىمىزغا يول كۆرسىتەلىشى مۇمكىن.

سوفىينىڭ كۆزلىرى گۇمانىي نەزەردە بۆلەكچىلا چاقناپ كەتتى:

— ئۇنىڭغا ئىشىنەمسىز؟

— قانداق دەيسىز؟ ئۇنى ئۇچۇرنى ئوغرىلىۋالماس دېمەكچىمۇسىز؟

— يەنە بىزنى ساقچىلارغا ئاشكارىلاپ قويىسىمۇ بولمايدۇ.

— مېنىڭ ئۇنىڭغا ساقچىلارنىڭ بىزنى ئىزدەپ يۈرگەنلىكىنى دېگۈم يوق. ئۇ بىزنى بۇ ئىشلارنىڭ باش ـ ئايىغى چىققۇچە ئۆيىدە تۇرغۇزۇپ تۇرسىلا بولاتتى.

— ئۇنتۇپ قالماڭ ، لاندون ، فرانسيەدىكى ھەممە تېلېۋىزوردا ھازىر ئىككىمىزنىڭ سۈرىتى كۆرسىتىلىۋاتىدۇ . بېيزۇ فاچى ئاخبارات ۋاستىلىرىدىن پايدىلىنىشقا بەك ئۇستا ، ئۇ بىزنى ھەرگىزمۇ ئارامىمىزدا قويمايدۇ .

«ياھ ! — دەۋەتتى لاندون ئىچىدە ، — فرانسيەدە تۇنجى قېتىم تېلېۋىزورغا چىقىشىمدىلا پارىژدىكى 1 - نومۇرلۇق قاچقۇن جىنايەتچى بولۇپ قاپتىمەن - دە !» بۇ جۇناس فوركمان ئۇچۇن چوڭ بىر خۇش خەۋەر ئىدى : ھەر قېتىم لاندون توغرۇلۇق بىرەر خەۋەر تارقالسىلا ، ئۇنىڭ كىتابى قالتىس بازار تېپىپ كېتەتتى .

— ئۇ دوستىڭىز ئىشەنچلىكمۇ ؟ — دەپ سورىدى سوفي .

راي تىبىنىڭ مۇشۇنداق چاغدا تېلېۋىزور كۆرىدىغان ياكى كۆرمەيدىغانلىقىغا لاندون ئېنىق بىرنەرسە دېيەلمىسىمۇ ، لېكىن ئۇ تىبىننى ناھايىتى ئىشەنچلىك ئادەم دەپ قارايتتى . ھازىرقىدەك ئەھۋالدا ، تىبىننىڭ ئۆزلىرىگە ياردەم قىلىدىغانلىقىغىمۇ مۇتلەق ئىشىنەتتى . چۇنكى ، ئۇ ئىلگىرى بىر قېتىم لاندوننىڭ ياردىمىگە ئېرىشكەن ، شۇنداقلا ئۆزىمۇ مۇقەددەس قەدەھنى ئىزچىل تەتقىق قىلىپ كېلىۋاتقان ئادەم ئىدى . تىبىن سوفىينىڭ بوۋىسىنىڭ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاقساقىلى ئىكەنلىكىنى ئۇقسا ، بۇلارنىڭ سىرنى يېشىپ چىقىش ئىشىغا تېخىمۇ قىزغىنلىق بىلەن ياردەم قىلماي قالمايتتى . ئەڭ بولمىغاندا ، لاندون شۇنداق قاراشتا ئىدى .

— تىبىن بىزنىڭ يارىملىق ئىتتىپاقدىشىمىز بولۇپ قېلىشى مۇمكىن ، — دېدى لاندون ، — لېكىن ، گەپ سىزنىڭ ئۇنىڭغا قانچىلىك ئەھۋالنى دەپ بېرىشىڭىزدە .

— فاچى بىزنى تۇتۇپ بەرگەنلەرنى مۇكاپاتلايمەن دېيىشى مۇمكىن .

لاندون كۈلۈۋەتتى .

— خاتىرجەم بولۇڭ ، تىبىن كۆز - قارنى توق باي ئادەم .

دېمىسمۇ ، راي تېبىن ناھايىتى باي بولۇپ ، برىتانىيەدىكى گېرتسوگ رانكىسېت I نىڭ ئەۋلادى بولۇش سۈپىتى بىلەن خېلى بۇرۇنلا جەمەتىدىن قالغان نۇرغۇن بايلىققا ۋارىسلىق قىلغانىدى . ئۇنىڭ پارىژ شەھىرى سىرتىدىكى قورۇقمۇ 17 - ئەسىردە سېلىنغان كاتتا قۇرۇلۇشلارنىڭ بىرى ھېسابلىناتتى .

لاندون ئۇنى بىرنەچچە يىل ئىلگىرى BBC دا (ئەنگلىيە رادىئو شىركىتىدە) تونجى قېتىم كۆرگەنىدى . شۇ چاغدا تېبىن BBC غا مۇقەددەس قەدەھ تەتقىقاتى توغرۇلۇق بىر تارىخىي ھۆججەتلىك فىلىم ئىشلەش تەكلىپىنى بەرگەن ، BBC دىكى فىلىم ئىشلىگۈچىلەرمۇ تېبىننىڭ لايىھىسىگە ھەم ئۇنىڭ بۇ جەھەتتىكى تەتقىقات نەتىجىلىرىگە ئالاھىدە قىزىققان ، ئەمما مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى بەزى تارىخىي مەزمۇنلارنىڭ كىشىنى ئىشەندۈرەلمىگۈدەك دەرىجىدە غەلىتە ھەم سىرلىق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلىپ ، بۇ فىلىم بىلەن ئەنگلىيە رادىئو شىركىتىنىڭ ئاخبارات ساھەسىدىكى ئىناۋىتىگە تەسىر يەتكۈزۈپ قويۇشتىن ئەنسىرىگەن ؛ فىلىمگە بولغان گۇمانىي قاراشلارنى يوقىتىش ئۈچۈن ، تېبىننىڭ ئەقىل كۆرسىتىشى بىلەن دۇنيادىكى نوپۇزلۇق تارىخشۇناسلارنى زىيارەت قىلىپ قىسقا بىر فىلىم ئىشلىگەن . زىيارەت قىلىنغان ئۇ تارىخشۇناسلار ئۆزلىرىنىڭ ئۇزاق يىللىق تەتقىقات نەتىجىلىرى ئارقىلىق مۇقەددەس قەدەھنىڭ سىرلىق ماھىيىتىنى دەلىللەپ بەرگەنىدى .

لاندون ئاشۇ زىيارەت قىلىنغۇچىلارنىڭ بىرى ئىدى .

BBC شۇ چاغدا لاندوننى تېبىننىڭ قورۇقىغا تەكلىپ قىلىپ ، ئۇنى زىيارەت قىلىش جەريانىنى شۇ يەردە سۈرەتكە ئالغان ؛ ئۇ تېبىننىڭ ھەشەمەتلىك مېھمانخانىسىدا تېلېكامىراغا ئۇدۇل ئولتۇرغىنىچە ئۆزىنىڭ مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدا بىلىدىغانلىرىنى — دەسلەپتە مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى ھېكايىلەرگە ئىشەنمىگەنلىكىنى ، كېيىن كۆپ يىللىق تەتقىقات

ئارقىلىق ئۇنىڭ راست مەۋجۇت نەرسە ئىكەنلىكىگە ئىشەنگەنلىكىنى ، بەلگىشۇناسلىق ئىلمىدىكى نۇرغۇن مەزمۇنلارنىڭمۇ «مۇقەددەس قەدەھ مەۋجۇت» دېگەن بۇ قاراشنى كۈچلۈك ئاساسلار بىلەن قۇۋۋەتلەيدىغانلىقىنى تېلېۋىزور كۆرگۈچىلەرگە تەپسىلىي سۆزلەپ بەرگەنىدى .

ئۇ فىلىم ئەنگلىيىدە كۆرسىتىلگەن چاغدا ، گەرچە يۇقىرىقىدەك نوپۇزلۇق زاتلارنىڭ قوللىشىغا ئېرىشكەن بولسىمۇ ، لېكىن نۇرغۇن خرىستىئان دىنى مۇرىتلىرىنىڭ قارشىغا زىت بولۇپ قالغانلىقى ئۈچۈن كۈچلۈك نارازىلىققا ئۇچرىدى . بۇ خىل نارازىلىق ھەتتا ئاتلانتىك ئوكيان قىرغىقىدىكى ئامېرىكىغىچە كېڭىيىپ كەتتى . فىلىم ئەنگلىيىدە كۆرسىتىلىپ ئۇزاق ئۆتمەي ، لاندون ئۇزۇنىڭ كونا بۇرادىرى ، فىلادېلفىيە شەھىرىدىكى كاتولىك ئېپىسكوپىدىن كەلگەن بىر پارچە ئاتكرېتكىنى تاپشۇرۇۋالدى . ئۇنىڭ ئۇستىگە ئاددىيلا قىلىپ : «سىزمۇ ئۇلارنىڭ شېرىكىمۇ ، لاندون ؟» دەپ يېزىلغانىدى .

— لاندون ، — دېدى سوفىي ، — سىزنىڭچە ، ئۇ ئادەم ئىشەنچلىكمۇ ؟

— مۇتلەق ئىشەنچلىك . ئۇ مېنىڭ دوستۇم ، ئۆزى ناھايىتى باي ئادەم . يەنە كېلىپ ، فرانسىيە ھۆكۈمىتى بىلەن ئىنتايىن خۇشى يوق . فرانسىيە ھۆكۈمىتى «تارىخىي يادىكارلىق ئورۇنىنى ئىگىلىۋالدىڭ» دېگەن باھانە بىلەن ئۇنىڭدىن ھەر يىلى ناھايىتى كۆپ يەر بېجى ئالىدىكەن . شۇڭا ، ئۇ قاچى بىلەن ھەرگىزمۇ ھەمكارلاشمايدۇ .

سوفىي دېرىزە سىرتىدىكى قاپقارا تاشيولغا نەزەر سالغىنىچە :

— ئەگەر ئۇنى ئىزدەپ بارساق ، سىز ئۇنىڭغا نېمىلەرنى دېمەكچى ؟ — دەپ سورىدى .

— ماڭا ئىشىنىڭ ، تىبىننىڭ مۇقەددەس قەدەھ ۋە ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى توغرىسىدا بىلىدىغانلىرى ھەرقانداق

ئادەمنىڭكىدىن كۆپ ، — دېدى لاندون تولىمۇ خاتىرجەم ھالدا . سوفىي ئۇنىڭغا قارىدى :

— بۇۋامنىڭكىدىنمۇ كۆپمۇ ؟

— مەن ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ سىرتىدىكىلەرنى دەۋاتىمەن .

— ئۇنىڭ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى ئەمەسلىكىنى سىز قانداق بىلىسىز ؟

— تىبىن خېلى يىللاردىن بېرى كىشىلەرگە مۇقەددەس قەدەھنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتىنى تەشۋىق قىلىپلا كەلدى . ئەمما ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىدە بولسا بۇ سىرنى ئاشكارىلاش چەكلەنگەن .

— دېمەك ، ئۇنىڭ بىز بىلەن مەنپەئەت توقۇنۇشى بارەڭ قىلمدۇ .

سوفىينىڭ نېمىدىن ئەنسىرەۋاتقانلىقىنى لاندون دەرھال چۈشەندى . سونۇئېي شىفىرلىق قۇتىنى سوفىيغا قالدۇرغان بولۇپ ، سوفىي ئۇ قۇتىنىڭ ئىچىدە نېمە بارلىقىنى ھەم ئۇنى قانداق بىر تەرەپ قىلىش كېرەكلىكىنى بىلمەسمۇ ، لېكىن يات بىر ئادەمنى بۇ ئىشقا ئارىلاشتۇرۇۋېلىشنى ئۇ ھەرگىزمۇ خالىمايتتى . شىفىرلىق قۇتىنىڭ ئىچىدە قانداق مۇھىم مەخپىيەتلىكىنىڭ بارلىقى تېخى ئېنىقلانمىغان شارائىت ئاستىدا يەنىلا ئېھتىيات بىلەن ئىش كۆرگەن تۇزۇك ئىدى .

— بىز تىبىنغا شىفىرلىق قۇتا توغرىسىدىكى ئىشلارنى دەرھال دەپ بېرىمەسەكمۇ ياكى پەقەتلا دەپ بەرمەسەكمۇ بولىدۇ . ئەڭ مۇھىمى ، بىز ئۇنىڭ ئۆيىدە پاناھلىنىپ تۇرۇپ ، كېيىنكى قەدەمنى قانداق بېسىش توغرۇلۇق ئويلىنىۋالايلى . بىز ئۇنىڭ بىلەن مۇقەددەس قەدەھ توغرۇلۇق پاراڭلاشقان چېغىمىزدا بۇۋىنىڭ شىفىرلىق قۇتىنى نېمە سەۋەبتىن سىزگە قالدۇرۇپ قويغانلىقىنى چۈشىنىپ قالامسىز تېخى .

— بوۋام ئۇنى ئىككىمىزگە قالدۇرۇپ قويغان ، — دەپ تۇزىتىش بەردى سوفىي .

بۇ گەپتىن لاندون خېلى پەخىرلىنىپ قالدى ، لېكىن سونۇئېينىڭ بۇ ئىشقا نېمىدەپ ئۆزىنىمۇ سۆرەپ ئەكىرگەنلىكىنى ئۇ ھازىرغىچە چۈشىنەلمەيۋاتاتتى .

— تىبىن ئەپەندىنىڭ تۇرالغۇسىنى بىلمەيغانسىز - ھە ؟ — دەپ سورىدى سوفىي .

— ئۇنىڭ تۇرالغۇسى ۋېللىت قەلئەسى دەپ ئاتىلىدۇ .

سوفىي ئۇنىڭغا ھەيرانلىق بىلەن تىكىلدى :

— ئىلگىرى پادىشاھلار تۇرغان ھېلىقى ۋېللىت قەلئەسىنى دەۋاتامسىز ؟

— ھەئە .

— دېمەك ، ئۇ راستىنلا باي ئادەم ئىكەن - دە .

— ئۇ يەرنى بىلەمسىز ؟

— بۇرۇن ئۇنىڭ ئالدىدىن ئۆتكەن . يەنە يىگىرمە مىنۇتچە ماڭساق ئاندىن يېتىپ بارىمىز .

لاندوننىڭ قوشۇمىلىرى تۇرۇلدى :

— نېمانچە يىراق ؟

— شۇنداق . لېكىن ، سىز مۇشۇ ۋاقىتتىن پايدىلىنىپ ، مۇقەددەس قەدەمنىڭ زادى قانداق نەرسە ئىكەنلىكىنى ماڭا سۆزلەپ بېرىڭ ، بولامدۇ ؟

لاندون بىردەم جىمىپ كەتكەندىن كېيىن ، ئاندىن ئېغىز ئاچتى :

— تىبىنىڭ ئۆيىگە بارغاندا سۆزلەپ بېرەي . تىبىنىڭمۇ بۇ ھەقتە بىلمەيغانلىرى كۆپ . شۇڭا ، ئۇ ئىككىمىزنىڭ گەپلىرىنى تەڭلا ئاڭلىسۇن ، تېخىمۇ كۆپ نەرسىلەرنى بىلۋالالايسىز ، — ئۇ مىيىقىدا كۈلۈمسىرەپ قويدى ، — تىبىن مۇقەددەس قەدەمنى جېنىدىنمۇ ئەزىز كۆرىدۇ . ئۇ مۇقەددەس قەدەم توغرىسىدىكى

هېكايىلەرنى سىزگە ئېينىشتېيىنىنىڭ نۇتقىدىنمۇ تەسىرلىك ھەم جانلىق قىلىپ سۆزلەپ بېرىدۇ .

— يېرىم كېچىدە بېرىپ ئۇنىڭ كەيپىنى ئۇچۇرۇپ قويمىساقلا بولاتتىغۇ .

— ئۇنى «سېر راي» دەپ ئاتاشنى ئۇنتۇپ قالماڭ ، — دېدى لاندون ئەستايىدىل تەلەپپۇزدا ، — تىبىن بەكلا خاراكتېرى بار ئادەم . ئۇ يوق جەمەتىنىڭ تارىخى توغرۇلۇق بىر كىتاب يازغاچقا ، ئايال پادىشاھ ئۇنىڭغا سېر ئۇنۋانىنى بەرگەن .

— ئۇنىڭ بىزگە راستتىنلا ياردىمى تېگەرمۇ لاندون ؟

لاندون كۈلۈپ قويدى :

— بىز شۇ تاپتا مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەۋاتىمىز ، سوفىي . ئۇ بىزگە ھەقىقىي ياردەم قىلالايدىغان بىردىنبىر ئادەم .

ئەللىك ئىككىنچى باب

ۋېللىت قەلئەسى ۋېرسال سارىيىنىڭ يېنىغا جايلاشقان بولۇپ ، ئومۇمىي يەر كۆلىمى بىر يۈز سەكسەن بەش ئىنگلىز موسى كېلەتتى . پارىژ شەھەر مەركىزىدىن بۇ يەرگە ماشىنا بىلەن يىگىرمە بەش مىنۇتتىلا كەلگىلى بولاتتى . ئۇنى ئەڭ دەسلەپتە فرانسۇا مانسار 1668 - يىلى گراف ئوففېت ئۈچۈن لايىھىلەپ بەرگەن ، پارىژ شەھىرى ئەتراپىدىكى قەدىمىي داچىلارنىڭ بىرى ئىدى . قەلئەنىڭ ئىچىدە ئوزۇن چاسا شەكىللىك ئىككى كۆل ۋە نۇرغۇن گۈللۈك بار ئىدى ، بۇلار لې نوتىنىڭ لايىھىلىرى ھېسابلىناتتى . بۇ داچا سىرتىدىن قارىغاندا كاتتا تورالغۇغا ئەمەس ، بەلكى كىچىك قەلئەگىلا ئوخشايتتى . نۇرغۇن كىشىلەر ئۇنى مەستىلىكى كەلگەن ھالدا «كىچىك ۋېرسال سارىيى» دەپ ئاتايتتى .

لاندونىنىڭ ئوق ئۆتمەس برونېۋىكى قەلئەگە بىر ئىنگلىز مىلى ئارىلىق بار يەرگە كەلگەندە ئالدى چىرىغىنى ياندۇردى . لاندون بىلەن سوفىي قەلئەنىڭ ئالاھىدە ئۇسلۇبتا ياسالغان تۆمۇر دەرۋازىسىنى ھەمدە سېر راي تىببىنىنىڭ ئىچكىرى تەرەپتىكى ھەيۋەتلىك تورالغۇسىنى ئېنىق كۆردى . دەرۋازىنىڭ ئالدىغا ئېسىپ قويۇلغان تاختايغا : «شەخسىي تورالغۇ ، تەكلىپ قىلىنمىغانلارنىڭ كىرىشىگە رۇخسەت يوق» دېگەن ئىنگلىزچە خەتلەر يېزىقلىق ئىدى .

بۇ قەلئەنىڭ ئىگىسىنىڭ ئەنگلىيىلىك ئىكەنلىكىنى بىلدۇرۇپ قويۇش ئۈچۈن ، تىببىن دەرۋازىدىكى ئاگاھلاندۇرۇش سۆزىنى ئىنگلىزچە يېزىپلا قالماستىن ، يەنە سۆزلىشىش ئۇسكۇنىسىنىمۇ

دەرۋازىنىڭ ئوڭ تەرىپىگە ئورناتقاندى . ئەنگلىيەدىن باشقا ياۋروپا ئەللىرىدە ئىشكىنىڭ ئوڭ تەرىپى «مېھمانلارغا خاس ئورۇن» دەپ قارىلاتتى .

سوفى سۆزلىشىش ئۇسكۇنىسىگە ھەيرانلىق بىلەن قارىۋەتكەندىن كېيىن :

— ئەگەر بەزىلەر مېھمان باشلاپ كەلمىگەن بولسا قانداق قىلىدۇ ؟ — دەپ سورىدى .

— ئۇنىڭ بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن ، — دېدى لاندون . ئۇ تىببىنىڭ ئۆزى خالىغانچە ئىش قىلىدىغان ئادەتتىنى ئوبدان بىلەتتى ، — ئىشقىلىپ ، ئۇ ئەنگلىيەنىڭ قائىدە ـ يوسۇنى بويىچە ئىش كۆرۈشكە ئامراق .

سوفي ماشىنا دېرىزىسىنىڭ ئەينىكىنى چۈشۈرۈۋەتتى :

— لاندون ، ئىشىك قوڭغۇرىقىنى ئەڭ ياخشىسى ئۆزىڭىز بېسىڭ .

لاندون سوفىينىڭ يېنىدىلا دەرۋازا تەرەپكە سوزۇلۇپ ، سۆزلىشىش ئاپپاراتىنىڭ كۇنۇپكىسىنى باستى . بۇ چاغدا سوفىينىڭ بەدىنىدىكى خۇش پۇراق ئەتىرنىڭ ھىدى ئۇنىڭ دىمىغىغا گۇپپىدە ئۇرۇلدى . ئۇ ئۆزىنىڭ سوفي بىلەن مەھكەم چاپلىشىپ قالغانلىقىنى شۇ چاغدىلا ھېس قىلدى ۋە سەل ئوڭايسىزلىنىپ قالدى . سۆزلىشىش ئاپپاراتىدىن قارشى تەرەپتىكى قوڭغۇراقنىڭ جىرىڭلىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى .

بىرئازدىن كېيىن ، قارشى تەرەپتىن «تاراق» قىلغان بىر ئاۋاز ئاڭلاندى . ئاندىن بىر ئەر كىشىنىڭ فرانسۇزچە خۇشياقمىغان تەلەپپۇزدا :

— ۋېللىت قەلئەسى . قوڭغۇراقنى باسقان كىم ؟ — دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى .

— ئىسمىم روبېرت لاندون ، — دېدى لاندون ، — سېر راي تىببىنىڭ دوستى بولىمەن . ئۇنىڭدىن ياردەم سوراپ كەلدىم .

— خوجايىن ئۇخلاۋاتىدۇ . مەنمۇ ئالدىراش . ئۇنى ئىزدەيدىغان

نېمە ئىشىڭىز بار ئىدى؟

— خوسۇسىي ئىش. ئۇ چوقۇم قىزىقىپ قالىدۇ.

— ئۇنداقتا، خوجايىن سىزنى ئەتە ئەتىگەندە چوقۇم خوشاللىق بىلەن كۈتۈۋالىدۇ.

لاندون ئۆز ئېغىرلىقىنى يەنە بىر پۇتىغا چۈشۈرۈۋالغاندىن كېيىن سۆزلىشىش ئاپپاراتىغا قاراپ:

— بۇ بەك مۇھىم ئىش ئىدى! — دېدى.

— لېكىن، سىر راي ھازىر ئۇخلاۋاتىدۇ. ئەگەر ئۇنىڭ دوستى بولسىڭىز، ئۇنىڭ سالامەتلىكىنىڭ ياخشى ئەمەسلىكىنى، زىيادە ھەرىكەتنى كۆتۈرەلمەيدىغانلىقىنى چوقۇم بىلىسىز.

سىر راي تېىن كىچىك ۋاقىتدا بالىلار پارالىچ كېسىلىگە گىرىپتار بولغان بولۇپ، پۇتىغا ھازىرمۇ ئورتوپېدىيە (شەكىل تۈزەش ئوسكۇنىسى) تېڭىلىق ئىدى، يول ماڭغاندا ھاسىغا تايىنىپ ماڭاتتى. ئەمما، ئۇ لاندونغا ئۆتكەن قېتىمدا ناھايىتى تېتىك ھەم يۇمۇرلۇق تەسىرات بەرگەن، قىلچە ئاغرىقتەك كۆرۈنمىگەنىدى.

— ئەگەر مۇمكىن بولسا، ئۇنىڭغا مېنىڭ مۇقەددەس قەدەھ توغرۇلۇق يېڭى بىر يىپ ئۇچىنى تاپقانلىقىمنى دەپ باقسىڭىز. بۇ ئىش ناھايىتى جىددىي، ئەتە ئەتىگەنگە ساقلاشقا بولمايدۇ.

قارشى تەرەپ شۇ ھامان جىمىپ كەتتى.

لاندون بىلەن سوفىي قۇلاقلىرىنى دىك تۇتۇپ ساقلاپ ئولتۇردى. برونېۋىك موتورىنىڭ گۈرۈلدىگەن ئاۋازى ناھايىتى ئېنىق ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

توپتوغرا بىر مىنۇت ۋاقىت ئۆتتى.

قارشى تەرەپتىن ئاخىر ئېنىق ھەم مۇلايىم بىر ئاۋاز ئاڭلاندى:

— بۇرادەر، مېنىڭچە، سىز يەنىلا ئامېرىكىنىڭ خارۋارد ۋاقتى بويىچە ئىش تۇتۇۋېتىپسىز جۇمۇ.

لاندون ئۇنىڭ گەپلىرىدىكى قويۇق ئەنگلىيىچە تەلەپپۇزنى ئاڭلاپ كۈلۈۋەتتى:

— تىبىن ، بىمەھەل ۋاقىتتا كېلىپ سىزنى ئويغىتىۋەتتىم ، ئەپۇ قىلىڭ .

— خىزمەتكارىمنىڭ ئېيتىشىچە ، سىز پارىژغا كېلىپلا قالماستىن ، بەلكى يەنە مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدا يېڭى بىر ئۇچۇرنىمۇ ئالغاچ كەپسىزغۇ ؟

— شۇنداق قىلمىسام سىز ھەرگىزمۇ ئويغانمايتتىڭىز .

— ئەلۋەتتە .

— ئەمىسە كونا دوستىڭىزغا ئىشىكىڭىزنى ئېچىپ بەرمەمسىز ؟

— ھەقىقەتنى ئىزدىگۈچىلەر دوستلا ئەمەس ، بەلكى قېرىنداش ھېسابلىنىدۇ .

لاندون سوفىيغا قاراپ قويدى . ئۇ تىبىننىڭ ئۆز مەقسىتىنى غەلىتە سۆز ـ ئىبارىلەر بىلەن ئىپادىلەيدىغان ئادىتىگە ئاللىبۇرۇن كۆنۈپ كەتكەنىدى .

— ئىشىكنى ئەلۋەتتە ئېچىپ بېرىمەن ،— دېدى تىبىن ، — ئەمما ، مەن ئاۋۋال سىزنىڭ سەمىمىيىتىڭىزنى بىر سىناپ باقمىسام بولمايدۇ . سىزدىن ئۇچ سوئال سورايمەن ، شۇلارغا بىر ـ بىرلەپ جاۋاب بېرىڭ .

لاندون ئېغىر ئۇھ تارتىپ قويدى ۋە سوفىينىڭ قۇلىقىغا :

— بىردەم تاقەت قىلىڭ . ئۇ مۇشۇنداق قىزىق ئادەم ،— دەپ پىچىرلىدى .

— بىرىنچى سوئال ،— دېدى تىبىن ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — سىز چاي ئىچەمسىز ياكى قەھۋەمۇ ؟

لاندون ئۇنىڭ قەھۋە بىلەن خۇشى يوقلۇقىنى بىلگەچكە ، دەرھاللا :

— چاي ئىچىمەن ، يەنە كېلىپ ، گرافلار پەمىل چېيى ئىچىمەن ، — دەپ جاۋاب بەردى .

— ياخشى . ئىككىنچى سوئال ، سۈت قوشامسىز ياكى شېكەرمۇ ؟

لاندون تۇرۇپلا قالدى .

— سۇت ، — دېدى سوفي پەس ئاۋازدا ، — مېنىڭچە ، ئەنگلىيىلىكلەر سۇت قوشۇپ ئىچىشكە ئامراق .

— سۇت ، — دەپ جاۋاب بەردى لاندون . تىبىن ھېچقانداق ئىنكاس قايتۇرمىدى .

— بولمىسا ، شېكەر قوشسامۇ مەيلى .

تىبىندىن يەنىلا سادا كەلمىدى .

«توختا» لاندون ئۆتكەن قېتىم كەلگەندە قىرتاق چاي ئىچكىنىنى دەرھال يادىغا ئالدى ۋە بۇ سوئالنىڭ بىر قىلتاق ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى .

— لىمون ! — دېدى ئۇ ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — گرافلار پەمىل چېيىغا لىمون سۇيى قوشۇپ ئىچمەن .

— ئوبدان ، — تىبىننىڭ ئاۋازىدىن ناھايىتى خۇشال بولغانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى ، — ئەمدى ئەڭ ئاخىرقى قېيىن سوئالنى سورايمەن ، — ئۇ بىردەم توختىۋالدى ، ئاندىن سۇرلۇك تەلەپپۇزدا سورىدى ، — خارۋاردنىڭ كىمە ھەيدەش ئەترىتى قايسى يىلى ئەنگلىيىنىڭ ھېنرى شەھىرىدە ئۆتكۈزۈلگەن كىمە ھەيدەش مۇسابىقىسىدە ئوكسفورد كىمە ھەيدەش ئەترىتىنى يېڭىۋالغان ؟

لاندون بۇ تۇغرۇلۇق ھېچنېمىنى بىلمەيتتى ، ئەمما ئۇ تىبىننىڭ بۇ سوئالنى سورىشىدىكى سەۋەبىنى تېزلا چۈشىنىپ يەتتى ۋە :

— ئۇنداق كۆلكىلىك ئىش ئەزەلدىن بولۇپ باقمىغان ، — دەپ جاۋاب بەردى .

دەرۋازا شۇ ھامان «تاراق» قىلىپ ئېچىلىپ كەتتى .

— سىز تولىمۇ سەمىمىي ئادەم ئىكەنسىز ، بۇرادەر . ئەمدى كىرسىڭىز بولىدۇ !

ئەللىك ئۈچىنچى باب

بانكىنىڭ كېچىلىك دېجورنى دېرىكتورى تېلېفوندا بانكا خوجايىنىنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ قويدى :

— ۋېرنېت ئەپەندى ! نەگە كەتتىڭىز ؟ ساقچىلار كەلدى ، ھەممىمىز سىزنى ساقلاۋاتىمىز !

— مەن كىچىككىنە بىر ئاۋارىچىلىككە يولۇقۇپ قالدىم ، — دېدى بانكا خوجايىنى تولىمۇ پەس ئاۋازدا ، — شۇ تاپتا ماڭا يارەمم قىلمىسىڭىز بولمايدۇ .

«ئاۋارىچىلىكنىڭ چوڭى تېخى بۇ يەردە» دەپ ئويلىدى دېرىكتور .

ساقچىلار بانكىنى پۈتۈنلەي قورشاپ بولغان : «باشلىقىمىز ئاختۇرۇش بۇيرۇقىنى ئەكەلسىلا بۇ يەرنى ئالا قويماي ئاختۇرۇپ چىقىمىز» دەپ تەھدىت سېلىۋاتاتتى .

— سىزگە قانداق يارەمم قىلىمەن ، ئەپەندى ؟

— ئۈچىنچى نومۇرلۇق بىرونېۋىنىڭ يوقاپ كەتتى . مەن ئۇنى تېپىشىم كېرەك .

دېرېكتور ھەيران بولغان ھالدا قولىدىكى مال يەتكۈزۈش ۋاقىت جەدۋىلىگە تېزلىكتە كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى .

— ئۇ مۇشۇ يەردە ئىكەنغۇ . يەر ئاستىدىكى مال قاچىلاش سۇپىسىدا ئىكەنغۇ .

— ئەمەلىيەتتە ئۇ يەردە ئەمەس . ئۇ بىرونېۋىنكنى ساقچىلار قوغلاۋاتقان ئادەملەر ئوغرىلىقچە ھەيدەپ كېتىپتۇ .

— نېمە ؟ ئۇلار قانداق ھەيدەپ كەتكەندۇ ؟

— تېلېفوندا چۈشەندۈرۈپ بولالمايمەن . لېكىن ، بۇ ئىش بانكىمىزغا نۇرغۇن پايدىسىز ئاقىۋەتلەرنى ئېلىپ كېلىشى مۇمكىن .

— ئۇنداقتا مېنى قانداق قىل دېمەكچىسىز ، ئەپەندى ؟

— سىز ئۇ بىرونېۋىكتىكى جىددىي رادار سىگنالىنى ئېچىۋېتىڭ .

دىرېكتور ئۇدۇل تامدىكى ئىز قوغلاش ئاپپاراتىغا قارىدى . باشقا بىرونېۋىكلارغا ئوخشاشلا ، بۇ بانكىنىڭ بىرونېۋىكلىرىغىمۇ سىمسىز كونترول قىلىنىدىغان ئاپتوماتىك ئىز قوغلاش ئۇسكۇنىسى ئورنىتىلغان بولۇپ ، ئۇ ئۇسكۇننى بانكا ئۆزى خالىغان ۋاقىتتا ھەرىكەتكە كەلتۈرەلەيتتى . دىرېكتور ئىلگىرى بانكا بۇلاڭچىلىققا ئۇچىرىغاندا بۇ سىستېمىنى بىر قېتىم ئىشلەتكەن . ئۇ چاغدا سىستېما ئۆز رولىنى ناھايىتى ياخشى جارى قىلدۇرۇپ ، ماشىنىنىڭ ئورنىنى تېزلا تېپىۋالغان ھەمدە ئۇنىڭ قەيەردىلىكىنى ساقچىلارغا ئاپتوماتىك ھالدا خەۋەر قىلىۋەتكەنىدى . لېكىن ، بۇگۈن كەچ ئۇ بۇ سىستېمىنى ئىشلىتىش - ئىشلەتمەسلىك توغرىسىدا دەرھال بىر قارارغا كېلەلمەي قالدى :

— ئەپەندى ، سىزمۇ بىلمىسىز ، ئەگەر مەن رادار سىگنالىنى ئېچىۋەتسەم ، بۇ سىستېما بىزنىڭ بۇ يەردە چاتاق چىققانلىقىنى ساقچىلارغا ئاپتوماتىك ھالدا خەۋەر قىلىپ قويىدۇ .

ۋېرنېت بىردەم ئويلىنىپ تۇرۇپ كەتتى ، ئاندىن :

— بۇنى بىلمەن . ئېچىۋېرىڭ . ئۇچىنچى نومۇرلۇق بىرونېۋىك . مەن تېلېفونىنى قويۇۋەتمەيمەن . ئۇ بىرونېۋىكنىڭ ئېنىق ئورنىنى بىلگەن ھامان ماڭا دەپ بېرىڭ ، — دېدى .

— خوپ ، ئەپەندى .

ئوتتۇز سېكۇنتتىن كېيىن ، قىرىق كىلومېتىر يىراقلىقتىكى بىر بىرونېۋىكنىڭ ئاستىغا ئورنىتىپ قويۇلغان كىچىك رادار ھەرىكەتكە كەلدى .

ئەللىك تۆتىنچى باب

لاندون بىلەن سوفىي برونىۋىكنى ھەيدىگىنىچە ئىككى تەرىپىنى ئاق تېرەك قاپلاپ تۇرغان ئەگرى - بۇگرى يولنى بويلاپ قورۇنۇپ ئىچىگە كىردى. سوفىينىڭ خىلىدىن بېرى كىرىشىپ قالغان مۇسكۇللىرى ئەمدى ئۆزىنى قويۇۋەتتى، دەرۋازىدىن كىرگەندىن كېيىنلا خودىدى چوڭ بىر خەتەردىن ۋاقتىنچە بولسىمۇ قۇتۇلۇپ قالغاندەك بولدى. دېمىسىمۇ، ئۇلارغا شۇ تاپتا بۇنىڭدىنمۇ ئىشەنچلىكرەك پاناھ جاي يوق ئىدى.

ماشىنا ياي شەكىللىك كەڭ يولغا كىرگەندىن كېيىن، ئۇلار ئوڭ تەرەپتىكى قەۋەتلىك ئۆينى ئېنىق كۆردى. ئۇ ئۇچ قەۋەتلىك داچا بولۇپ، ئۇزۇنلۇقى ئاتمىش ئىنگلىز چىسى كېلەتتى، بىنانىڭ سىرتىدىكى كۆزنى قاماشتۇرىدىغان فوكۇس لامپىلىق چىراغلار داچىنىڭ كۈل رەڭ تاملىرىنى يورۇتۇپ تۇراتتى. سىرتقى كۆرۈنۈشى قوپال بۇ بىنا قورۇدىكى چىرايلىق گۈللۈكلەر ۋە ئاي شولىسى چۈشۈپ تۇرغان سۇپسۇزۇك كۆل سۈلىرى بىلەن روشەن سېلىشتۇرما ھاسىل قىلغانىدى.

شۇ ئەسنادا، داچىنىڭ ئىچىدىكى چىراغلار ياندى.

لاندون ماشىنىنى داچىنىڭ ئىشىكى ئالدىغا ھەيدەپ بارماي، پىچەكگۈللەر ئوراپ تۇرغان ماشىنا توختىتىش مەيدانىغا ئاپىرىپ توختاتتى ۋە سوفىيغا:

— ئەمدى بىزنى خەق كۆرۈپ قالارمىكىن دەپ ئەنسىرىمىسەكمۇ بولىدۇ. ھېلىمۇ راي تېپىن بۇ ئەبجىقى چىقىپ كەتكەن برونىۋىكنى قورۇنىڭ ئىچىگە ھەيدەپ كىرىشىمىزگە يول

قويدى ، — دېدى . سوفي بېشىنى لىكشتتى :
— ئۇنداقتا شىفىرلىق قۇتىنى قانداق قىلىمىز ؟ ئۇنى بۇ يەرگە قويۇپ قويساق بولمايدۇ . ئەمما ، راي تېبىن كۆرۈپ قالسا ، بۇ نېمە دەپ سوراپ تۇرۇۋېلىشىمۇ مۇمكىن .
— ئەنسىرىمەك ، — دېدى لاندون . ئاندىن برونېۋېكتىن سەكرەپ چۈشۈپ ، چاپىنىنى سالدى ـ دە ، ياغاچ قۇتىنى ئۇنىڭغا ئوراپ ، خۇددى بوۋاق بالىنى كۆتۈرگەندەك ئاۋايلاپ قۇچىقىغا ئېلىۋالدى . سوفي ئۇنىڭغا قاراپ يەنىلا خاتىرجەم بولالمىغان هالدا :
— ئاۋايلاڭ ، — دېدى .
— تەبىئىي مېهمانلارغا ئىشىكنى ئەزەلدىن ئۆزى ئېچىپ بەرمەيدۇ ، بۇ يەرگە كەلگەن هەرقانداق ئادەم ئىشىكنى ئۆزى ئېچىپ كىرىدۇ . داچىغا كىرگەندىن كېيىن ، ئۇ چىقىپ بىز بىلەن كۆرۈشكۈچە بولغان ئارىلىقتا مەن بۇنى ئوبدان بىر جايغا يوشۇرۇپ قويىمەن ، — لاندون سەل توختىۋېلىپ ، گېپىنى يەنە داۋاملاشتۇردى ، — سىز ئۇنى كۆرۈشتىن ئاۋۋال بىر ئىشنى سەمىمىزگە سېلىپ قويای : ئۇ سەل ... غەلىتە چاقچاق قىلىدىغان ئادەم .
«بۇگۈن كەچتە يۈز بەرگەن ئىشلاردىنمۇ ئۆتە غەلىتە ئەمەستۇ ؟ » دەپ ئويلىدى سوفي ئېچىدە .
يىرىك شېغىل يانقۇزۇلغان ياي شەكىللىك پىيادىلەر يولى كاۋچۇكتىن ياسالغان نەقىشلىك بىر ئىشىككە تۇتىشاتتى . ئىشىكتىكى مىس هالقا ئالمىچىلىكلا چوڭلۇقتا ئىدى . سوفي هالقىنى ئەمدىلا تۇتاي دېيىشىگە ئىشىك ئېچىلىپ قالدى .
رەتلىك كىيىنىۋالغان بىر ئەر غوجىدار تېخى بايىلا تاقىغان گالستۇكىنى ئوڭشىغىنىچە ئىشىكنىڭ ئالدىدا تۇراتتى . ئۇ ئەللىك ياشلار چامىسىدىكى سىپايە ئادەم بولۇپ ، چىرايىدىن يېرىم كېچىدە كەلگەن بۇ مېهمانلارنى تازا قارشى ئالغۇسى يوقلۇقى بىلىنىپلا تۇراتتى .

— راي تىبىن ئەپەندى هازىر چۈشىدۇ ، — دېدى ئۇ ياسالما ئاھاڭدا ، — ئۇ مېھمانلارنىڭ ئالدىغا كېچىلىك كىيىم بىلەن چىقىشنى ياخشى كۆرمەيدۇ ، شۇڭا كىيىمىنى ئالماشتۇرۇۋاتىدۇ . چاپىنىڭىزنى مەن ئېلىۋالايمۇ ؟

ئۇ شۇنداق دېگەچ لاندونىڭ قولىدىكى چاپانغا قاراپ قويدى .

— رەھمەت ، ئۆزۈم كۆتۈرۈۋالاي .

— ئەمىسە ، بۇياققا مېڭىڭلار .

غوجىدار ئۇلارنى باشلاپ مەرمەر تاش ياتقۇزۇلغان كاتتا زالدىن ئۆتتى ـ دە ، ناھايىتى ئېسىل بېزەلگەن بىر مېھمانخانىغا كىردى ، تۇرۇستا ساقچىلاپ تۇرغان ۋېكتورىيە پاسونىدىكى ئاسما چىراغ مېھمانخانىنىڭ ئىچىنى بۆلەكچىلا يورۇتۇۋەتكەنىدى . تاماكا ، چاي ، قاينىتىلغان ۋىنونىڭ ھىدى بىلەن سېمونت تاملارنىڭ بىر خىل پۇرىقى قوشۇلۇپ دىماغقا ئۇرۇلۇپ تۇرسىمۇ ، ئەمما بۇ مېھمانخانىنىڭ شاھانە قەسىرلەردەك سالاپىتىگە قىلچە نوقسان يەتكۈزەلمىگەنىدى . ئۇدۇلدىكى تامنىڭ ئىككى تەرىپىگە يۇمشاق قاسىراقلىق بىر يۇرۇش جەڭ كىيىمى ئېسىپ قويۇلغانىدى ، ئوتتۇرىدىكى تاممەشكە بىرەر كالىمۇ پېتىپ كېتىدىغاندەك قىلاتتى . ئەر غوجىدار تاممەشنىڭ ئالدىغا بېرىپ ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى بىر تال چوغنى ئوتۇنلار دۆۋىلەكلىك تەرەپكە سۈرۈپ قويۇۋىدى ، ئوتۇنلار «پاراس ـ پۇرۇس» قىلىپ كۆيۈشكە باشلىدى .

غوجىدار ئورنىدىن تۇرۇپ ، كىيىملىرىنى تۈزەشتۈرگەندىن كېيىن :

— ئەمىسە ، بەھۇزۇر ئولتۇرۇپ تۇرۇڭلار ، — دېدى ـ دە ، بۇرۇلۇپ چىقىپ كەتتى ، ئۆينىڭ ئىچىدە سوفىي بىلەن لاندونلا قېلىپ قالدى .

سوفىي تاممەشنىڭ يېنىدا قەدىمىي ئۇسلۇب بىلەن ياسالغان بىرمۇنچە ئورۇن — ئەدەبىيات ـ سەنئەتنىڭ گۈللىنىش دەۋرىدىكى مەخمەل ياپقۇچلۇق ئۇزۇن كرىسلو ، بۇركۇت پەنجىسى شەكىللىك تەۋرەنمە ئورۇندۇق ۋە قارىماققا ۋىزانتىيە ئوردىسىدىن ئېلىپ

كېيىنكەندەكلا كۆرۈنمەيدىغان بىر جۈپ ئۇزۇن يۆلەنچۈكلۈك ئورۇندۇق — بارلىقىنى كۆردى ۋە قايسىسىغا بېرىپ ئولتۇرۇشنى بىلەلمىدى .

لاندون شىفىرلىق قۇتىنى چاپىنىنىڭ ئىچىدىن چىقىرىپ ، مەخمەل ياپقۇچلۇق كىرىسلونىڭ ئىچىگە چانمىغۇدەك قىلىپ تىقىپ قويدى . ئاندىن ، چاپىننىڭ بىر سىلكىۋېتىپ ئۇستىگە كىيىۋالدى - دە ، ياقىسىنى تۇزەشتۇرگەندىن كېيىن يەنە شۇ كىرىسلوغا كېلىپ ئولتۇردى ۋە مەنىلىك كۈلۈمسىرىگىنىچە سوفىيغا قاراپ قويدى .

«مەنمۇ شۇ يەردە ئولتۇرسام بولغۇدەك» ، سوفىي شۇنداق ئويلىدى - دە ، لاندوننىڭ يېنىغا بېرىپ ئولتۇردى .

تامامەشنىڭ ئىچىدە لاۋۇلداپ كۆيۈۋاتقان ئوت ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنىنى بۆلەكچىلا ئىللىتىۋەتتى ۋە كۆڭلىدە : «ئەگەر بوۋام بار بولغان بولسا ، بۇ ئۆينى چوقۇم ياقتۇرۇپ قالاتتى» دەپ ئويلىدى . قارا رەڭلىك ياغاچ تامدا بۇرۇنقى داڭلىق رەسساملارنىڭ بىرنەچچە پارچە ئەسىرى ئېسىقلىق تۇراتتى . سوفىي ئۇنىڭ ئىچىدە بوۋىسى ئەڭ ياخشى كۆرىدىغان پۈسانىنىڭمۇ بىر پارچە رەسىمى بارلىقىنى بايقاپ قالدى . تامامەشنىڭ ئۈستىدىكى تەكچىگە قەدىمكى مىسىر تۇغۇت ئىلاھى ئىسىسنىڭ گەج بىلەن قاتۇرۇلغان يېرىم ھەيكىلى قويۇپ قويۇلغان بولۇپ ، ئۆينىڭ ئىچىگە مەغرۇرانە نەزەر تاشلاپ تۇراتتى .

ئىلاھە ھەيكىلىنىڭ ئاستىدىكى «غەلىتە مەخلۇق» شەكىللىك ئىككى سۇ چۈشۈرگۈسى (gargoyles) ئاغزىلىرىنى يوغان ئاچقان ھالەتتە قورقۇنچلۇق كېكىرەكلىرىنى كۆرسىتىپ تۇراتتى . سوفىي كىچىك چاغلىرىدا مۇشۇنداق غەلىتە سۇ چۈشۈرگۈسىگە قاراشتىن بەك قورقاتتى . قاتتىق يامغۇر يېغىۋاتقان بىر كۈنى ، بوۋىسى ئۇنى پارىژ بۇۋىمەريەم چېركاۋىنىڭ ئۈستىگە ئېلىپ چىققان ۋە يامغۇر سۈيى توختىمايلا ئېقىپ چىقىۋاتقان غەلىتە مەخلۇق شەكىللىك سۇ چۈشۈرگىلىرىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— كىچىك مەلىكەم ، بۇ كالۋا مەخلۇقلارغا قارا ، ئۇلارنىڭ

ئاغزىدىن چىقىۋاتقان غەلىتە ئاۋازنى ئاڭلىدىڭمۇ؟ — دەپ سورىغان، سوفىي بېشىنى لىڭشىتقان ۋە ئۇلارنىڭ ھېچ تۇتۇۋالغاندەك ئاۋاز چىقىرىۋاتقانلىقىنى سېزىپ ئۆزىنى باسالماي كۈلۈپ كەتكەندى، شۇ چاغدا بوۋىسى:

— ئۇلار ئېغىز چايقاۋاتىدۇ (gargle). ئۇلارغا «غەلىتە مەخلۇق شەكىللىك سۇ چۈشۈرگىسى» (gargoyles) دەپ نام قويۇلۇشىدىكى سەۋەب دەل مۇشۇ، — دەپ چۈشەندۈرۈپ قويغان؛ شۇنىڭدىن كېيىن سوفىي ئۇنداق نەرسىلەردىن قورقمايدىغان بولۇپ قالغانىدى.

ئاشۇ گۈزەل ئەسلىمىلەر سوفىينىڭ يۈرىكىنى ئاچچىق بىر مۇجۇپ ئۆتۈپ كەتتى ۋە بوۋىسىنىڭ قەستلەپ ئۆلتۈرۈلگەن ھالىتى يەنە بىر قېتىم كۆز ئالدىغا كېلىۋالدى. «*بوۋام ئۆلۈپ كەتتى — ھە!*» ئۇ كرىسلونىڭ ئاستىغا تىقىپ قويۇلغان شىفىرلىق قۇتىنى يادىغا ئېلىپ «سېرى راي ئۇنى ئاچالارمۇ؟ بۇ ھەقتە ئۇنىڭغا ئېغىز ئاچساق قانداق بولار؟» دېگەنلەرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى. بوۋىسى ئۆلۈشتىن ئىلگىرى ئۇنىڭغا روبېرت لاندوننى ئىزدەپ تېپىش توغرۇلۇق سۆز قالدۇرۇپ قويغان، ئەمما ھاشقا ھېچقانداق ئادەمنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئالمىغانىدى. «لېكىن بىزگە پاناھلىنىدىغان جاي كېرەكتە» دەپ ئويلىدى سوفىي. ئۇ ئاخىر لاندوننىڭ ھۆكۈمىگە ئىشىنىش قارارىغا كەلدى.

— لاندون ئەپەندى! — دېگەن بىر ئۇنلۇك ئاۋاز ئاڭلاندى ئۇلارنىڭ كەينى تەرىپىدىن، — بىر قىزچاق بىللەن بىللە سايادەتكە چىقىپسىز — دە!

لاندون ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى، سوفىيمۇ دەرھال ئورنىدىن تۇردى. بايىقى ئاۋاز ئىككىنچى قەۋەتكە تۇتىشىدىغان ئايلانما شەكىللىك پەلەمپەي تەرەپتىن كەلگەنىدى. پەلەمپەيدە بىر ئادەمنىڭ كۆلەڭگىسى مىدىرلاۋاتقاندەك قىلاتتى.

— خەيرلىك كەچ، تىبىن ئەپەندى، — دېدى لاندون، — سوفىي ئائىلىنى سىزگە تونۇشتۇرۇپ قويۇشۇمغا ئىجازەت

بەرگەيسىز .

تىبىن پەلەمپەيدىن ناھايىتى ئاۋايلاپ چۈشكەچ :

— كۆرۈشكىنىمىزدىن خۇرسەنمەن ، — دېدى .

— بىزنى كۈتۈۋالغىنىڭىزغا كۆپ رەھمەت ، — دېدى سوفىيمۇ . ئۇ بۇ ئادەمنىڭ پۈتىدا مېتال تىرىگۈچ بارلىقىنى ، قولىدا ھاسا تۇتۇۋالغانلىقىنى شۇ چاغدىلا ئېنىق كۆردى . تىبىن بىر قېتىمدا پەقەت بىرلا پەلەمپەيدىن چۈشەلەيتتى .

— شۇنچە كەچتە كېلىپ سىزنى ئاۋارە قىلىپ قويدۇق ، — دېدى سوفىي گېپىنىڭ ئاخىرىغا ئۇلاپلا .

— يوقسۇ قەدىرلىكىم . ھازىر تاڭ ئاتاي دەپ قالدى ، — دېدى تىبىن قاقاقلاپ كۈلگىنىچە ، — سىز ئامېرىكىلىقمۇ ؟

سوفىي بېشىنى چايقىدى :

— مەن پارىژلىق .

— ئىنگلىزچىنى ئوبدان سۆزلەيدىكەنسىز .

— رەھمەت . مەن بۇرۇن ئەنگلىيە خان جەمەتى خولوۋېر ئىنستىتۇتىدا ئوقۇغان .

— ھە ، مۇنداق دەڭ ، — تىبىن پەلەمپەيدىن ناھايىتى ئالدىرىماي چۈشۈۋاتاتتى ، — لاندون سىزگە دەپ بەرگەن بولسا كېرەك ، مەن ئاشۇ مەكتەپنىڭ يېنىدىكى ئوكسفورد ئۇنىۋېرسىتېتىدا ئوقۇغان .

ئۇ شاققىدە لاندونغا قاراپ ، ھەييارلىق بىلەن كۈلۈپ قويدى :

— ئەلۋەتتە ، كېيىن خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىدا بىر مەزگىل بىلىم ئاشۇردۇم .

تىبىن ئاخىر پەلەمپەيدىن چۈشۈپ بولدى . سوفىي ئۇنىڭدا سىر ئېلىتون جونغا ئوخشاشلا چەۋەندازلارغا خاس سالاپەت يوقلۇقىنى ھېس قىلىپ قالدى . تىبىن قەددى ـ قامەتلىك ، مەڭزلىرى قىپقىزىل ، چاچلىرى قويۇق ئادەم بولۇپ ، گەپ قىلغان چاغدا كۆكۈچ كۆزى توختىماي چىمچىقلاپ تۇراتتى . ئۇ ئۇزۇن قىرلىق ئىشتان ، شايى كۆڭلەكنىڭ ئۈستىگە گۈللۈك جىلىتكە

كىيىۋالغاندى . پۈتىدا مېتال تىرىگۈچ ، قولىدا ھاسا بار بولسىمۇ ، لېكىن ئۆزى ناھايىتى خۇشخۇي ھەم تېتىك كۆرۈنەتتى ، يۈرۈش - تۇرۇشى ۋە سۆز - ھەرىكىتىدىن يەنىلا ئاقسۆڭەكلەرگە خاس بىر خىل سالاپەت چىقىپ تۇراتتى .

ئۇ لاندوننىڭ ئالدىغا كېلىپ ، قولىنى تۇتقىنىچە :

— لاندون ، ئورۇقلاپ قاپسىز جۇمۇ ، — دېدى .

لاندونمۇ كۈلۈپ تۇرۇپ :

— سىز سەمرىپ قاپسىز ، — دېدى .

تىبىن تومپىيىپ تۇرغان قورسقىنى سىلىغىنىچە قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى :

— راست دەيسىز ! يېقىندىن بۇيان مېنىڭ بۇ بەدىنىم ئاشخانىدىلا خۇشاللىق تاپالايدىغان بولۇپ قالدى ، — ئۇ گېپىنى تۇغىتىپ ، سوفىي تەرەپكە بۇرۇلدى - دە ، ئۇنىڭ قولىنى مۇلايىمغىنا تۇتۇپ تۇرۇپ ، بارماقلىرىغا يېنىككىنە سۆيۈپ قويدى ۋە ، — تىنچلىقمۇ خانقىز ، — دېدى .

سوفىي «مەن قەدىمكى دەۋرگە قايتىپ قالدىممۇ ياكى سارايلار دوختۇرخانىسىغا كىرىپ قالدىممۇ ؟ » دېگەندەك گاڭگىراش ئىچىدە لاندونغا لەپپىدە بىر قارىۋەتتى .

شۇ ئەسنادا ، ئەر غوجىدار چاي كۆتۈرۈپ كىردى ۋە ئۇنى تاممەشنىڭ يېنىدىكى ئۈستەلنىڭ ئۈستىگە قويۇپ قويدى .

— بۇ مېنىڭ خىزمەتكارىم رېمى لېگرۇد بولىدۇ ، — دېدى تىبىن .

ئورۇق غوجىدار بىلىنەر - بىلىنمەس سالام بېرىپ چىقىپ كەتتى .

— رېمى لىئونلۇق ، — دېدى تىبىن پەس ئاۋازدا خۇددى بىر قورقۇنچلۇق كېسەلنىڭ ئىسمىنى ئاتاۋاتقاندەك ، — ئەمما ئۇ مۇرابىا تەييارلاشقا بەك ئۇستا .

لاندون ئۆزىنى تۇتۇۋالالماي كۈلۈۋەتتى :

— مەن تېخى سىزنى ئەنگلىيىدىن بىرەر خىزمەتكار ئىمپورت

قىلدۇرىدىمكىن دەپ ئويلاپتىكەنمەن !

— توۋا دەڭ ! فرانسىيىنىڭ باجگىرلىرىنى ھېسابقا ئالمىغاندا ، مېنىڭ ئەنگلىيىلىك ئاشپەزلەر بىلەن ئەڭ خۇشۇم يوق ، — تىبىن سوفىيغا قارىدى ، — كەچۈرۈڭ ، سوفىي خېنىم ، خاتىرجەم بولۇڭكى ، مېنىڭ فرانسىيىگە بولغان ئۆچمەنلىكىم پەقەت سىياسىي ۋە پۇتبول بىلەنلا چەكلىنىدۇ . چۈنكى ، سىلەرنىڭ ھۆكۈمىتىڭلار مېنى قاقتى ـ سوقتى قىلمۇاتىدۇ . تېخى يېقىندىلا مېنىڭ دۆلىتىمنىڭ پۇتبول كوماندىسىنى شەرمەندە قىلدى .

سوفىي پىسكۆكىدە كۈلۈپ قويدى .

تىبىن ئۇنىڭغا چەكچىيىپ بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن ، لاندون تەرەپكە بۇرۇلدى ـ دە :

— چوقۇم بىر ئىش بوپتۇ . سىلەر ماڭا ناھايىتى ئالاقزادە كۆرۈنۈۋاتىسىلەر ، — دېدى .

لاندون بېشىنى لىڭشىتتى :

— تىبىن ، بۇ كېچە بەك قىزىقارلىق ئۆتتى .

— شۇنداقتەك تۇرىدۇ . ئالدىن خەۋەرلەرندۇرۇپمۇ قويماستىن يېرىم كېچىدە ئۆيۈمگە كېلىپ ، مۇقەددەس قەدەھ توغرۇلۇق مەن بىلەن پاراڭلاشماقچى بولغىنىڭلارنىڭ ئۆزىلا قىزىقارلىق ئىش ئەمەسمۇ ؟ سىلەر دېمەكچى بولغان ئىش راستىنلا مۇقەددەس قەدەھ بىلەن مۇناسىۋەتلىكمۇ ؟ ياكى يېرىم كېچىدە مېنى ئويغىتىش ئۈچۈنلا شۇ گەپنى توقۇدۇڭلارمۇ ؟

«ھەر ئىككىلا سەۋەب بار» دەپ پىچىرلىدى سوفىي ئۆز ـ ئۆزىگە . ئۇنىڭ شۇ تاپتا پۈتۈن ئەس ـ يادى كرىسلونىڭ ئاستىدىكى شىفىرلىق قۇتىدا ئىدى .

— تىبىن ، بىز سىز بىلەن زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى توغرۇلۇق پاراڭلىشىپ باقايلى دېۋىدۇق ، — دېدى لاندون .

تىبىننىڭ قويۇق قاشلىرى شۇ ھامان تۇرۇلۇپ ، كۆزلىرى ئاجايىپ بىر قىزىقىشنىڭ تۇرتكىسىدە بۆلەكچىلا چەكچىيىپ

كەتتى .

— زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى؟ دېمەك ، راستىنلا مۇقەددەس قەدەھ بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىكەن . سىلەر بەزى ئۇچۇرلارنى ئەكەلدۇق دەپتىكەنسىلەرغۇ . يېڭى ئۇچۇرلارمۇ لاندون؟

لاندون ئېغىر ئۇھ تارتىپ قويدى ۋە :

— سىز مۇقەددەس قەدەھنىڭ زادى نېمىلىكىنى سوفىي خېنىمغا ئەستايىدىل چۈشەندۈرۈپ بەرسىڭىز بوپتىكەن ، — دېدى .

تىبېننىڭ ئاغزى ئېچىلىپلا قالدى :

— ئۇ بىلمەمدۇ؟

لاندون بېشىنى چايقىدى .

تىبېن كۈلۈۋەتتى ، چىرايىدا بولسا بىر خىل ھاياسىزلىق ئەكس ئەتتى :

— لاندون ، سىز يېنىمغا : «يۈزى ئېچىلمىغان قىز»دىن بىرنى باشلاپ كەپسىز ـ دە؟

لاندون دەرھال سوفىيغا قاراپ چۈشەندۈرۈش بەردى :

— مۇقەددەس قەدەھنىڭ چوقۇنغۇچىلىرى بۇ ھەقتە ھېچنېمە بىلمەيدىغانلارنى شۇنداق دەپ ئاتايدۇ .

تىبېنمۇ دەرھال سوفىيغا قاراپ :

— قەدىرلىكىم ، مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدا سىز نېمىلەرنى بىلىسىز؟ — دەپ سورىدى .

سوفىي بايا يولدا كەلگۈچە لاندوندىن ئاڭلىغانلىرىنى — زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىدىن تارتىپ ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىغىچە بولغان مەزمۇنلارنى ، مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما خاتىرىلەرنىڭ ئومۇمىي ئالاھىدىلىكىنى ۋە نۇرغۇن كىشىلەرنىڭ مۇقەددەس قەدەھنى ئەمەلىيەتتە : «ئىلاھىي قۇدرەتكە ئىگە قەدەھ» دەپ قارايدىغانلىقىنى... ئۇنىڭغا ئىخچام قىلىپ سۆزلەپ بەردى .

تىبېن لاندونغا ھەيرانلىق بىلەن تىكىلگىنىچە سەل تارتىنغان

هالدا :

— شۇنچىلىكلىمۇ ؟ لاندون ، مەن سىزنى بىر ئەزىمەت چاغلاپ يۈرەتتىم ، ئەمما بۇ «قىز»نى يۇقىرى پەللىگە يەتكۈزەلمەپسىز جۇمۇ ! — دېدى .

— بىلىمەن ، مېنىڭچە ، بۇنى ئىككىمىز ...

لاندون بۇ خىل ئوخشىتىشنىڭ بەكلا چېكىدىن ئېشىپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلىپ ، گېپىنىڭ ئاخىرىنى يۇتۇۋەتتى .

تىبىن سوفىينىڭ كۆزلىرىگە مىختەك تىكىلگىنىچە مۇنداق دېدى :

— قەدىرلىكىم ، مۇقەددەس قەدەھنىڭ ئىشىدا سىز تېخى يۇزى ئېچىلمىغان قىز ئىكەنسىز . شۇنىڭغا ئىشىنىڭكى ، يۈزىڭىز ئېچىلغان كۈننى سىز ئەمدى مەڭگۈ ئۇنتۇيالمايسىز !

ئەللىك بەشىنچى باب

سوفىي بىلەن لاندون ئۇزۇن سافادا ئالدىدىكى چاي ۋە قاتلىما نانغا ئېغىز تەگكەچ ئولتۇراتتى . سېر تىبىن بولسا كۇلۇمسىرىگەن ھالدا تاممەشنىڭ يېنىدا بىردەم ئۇياقتا ، بىردەم بۇياقتا مېڭىپ يۇرەتتى . ھەر قېتىم ماڭغىنىدا پۈتىدىكى مېتال تىرىگۇچ يەرگە تېگىپ ، «توك ـ توك» قىلىپ ئاۋاز چىقىرىپ تۇراتتى .

— مۇقەددەس قەدەھنىڭ ، — دېدى ئۇ ۋەز ئېيتىۋاتقاندەك تەلەپپۇزدا ، — مۇقەددەس قەدەھنىڭ نەدىلىكىنى نۇرغۇن ئادەمنىڭ بىلگۈسى بار ، بۇ سوئالغا مەنمۇ مەڭگۇ جاۋاب بېرەلمەسلىكىم مۇمكىن .

ئۇ بۇرۇلۇپ سوفىيغا قارىدى :

— لېكىن ، ھەممىدىن مۇھىمى شۇكى ، مۇقەددەس قەدەھ دېگەن زادى نېمە ؟

سوفىي بۇ ئىككى ئەر كىشى ئوتتۇرىسىدا بىر خىل ئىلمىي مۇنازىرە كەيپىياتىنىڭ شەكىللىنىۋاتقانلىقىنى سەزدى .

تىبىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى :

— مۇقەددەس قەدەھنى تولۇق چۈشىنىش ئۈچۈن ، ئاۋۋال «ئىنجىل»نى چۈشىنىش كېرەك . سىز «ئىنجىل»نى قانچىلىك چۈشىنىسىز ؟

سوفىي مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— ئازراقمۇ چۈشەنمەيمەن ، راست . مېنى لىئورنادو داۋىنچىنىڭ بىر چوقۇنغۇچىسى بېقىپ چوڭ قىلغان .

تىبىن ئۇنىڭ بۇ گېپىگە ھەم ھەيران قالدى ، ھەم زوقلاندى .

— بەكلا ئوچۇق - يورۇق ئىكەنسىز ، قالتىس ئىكەنسىز جۇمۇ ! ئۇنداقتا ، لىئورنادو داۋنچىنىڭ مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى مەخپىيەتلىكنى ساقلىغۇچىلارنىڭ بىرى ئىكەنلىكىنى ، ئۇنىڭ بۇ ھەقتىكى ئۇچۇرلارنى ئۆز ئەسەرلىرىگە يوشۇرۇن سىڭدۈرۈۋەتكەنلىكىنى چوقۇم بىلىدىغانسىز - ھە ؟

— ھەئە . لاندونمۇ شۇنداق دېگەن .

— ئۇنداقتا ، داۋنچىنىڭ «ئىنجىل»غا بولغان قارىشىنى بىلەمسىز ؟

— بىلمەيمەن .

تىبىن ئۇدۇل تامدىكى كىتاب ئىشكاپىنى قولى بىلەن كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— لاندون ، ئىشكاپنىڭ ئەڭ ئاستىنقى قەۋىتىدىكى «داۋنچى ھەققىدە ھېكايىلەر» دېگەن كىتابنى ماڭا ئېلىپ بېرىڭە ، — دېدى .

لاندون ئۇدۇل بارغىنىچە كىتاب ئىشكاپىدىن قېلىن بىر كىتابنى سۇغۇرۇپ ئالدى - دە ، قايتىپ كېلىپ ئۇنى ئالدىدىكى ئۈستەلگە قويۇپ قويدى . تىبىن كىتابنى سوفىي تەرەپكە قاراتقىنىچە ئۇنىڭ قېلىن مۇقاۋىسىنى ئاچتى ۋە مۇقاۋىنىڭ ئاستىدىكى بىرنەچچە قۇر خەتنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— مانا بۇلار داۋنچىنىڭ دەللەلەش ۋە تەپەككۇر قىلىش توغرىسىدىكى خاتىرىسىدىن ئېلىنغان ئۈزۈندىلەر ، — دېدى ۋە يەنە بىر قۇرنى كۆرسىتىپ سۆزىنى داۋام قىلدى ، — مېنىڭچە ، سىز بۇ قۇردىن بىز بىلەن مۇزاكىرىلىشىدىغان مۇناسىۋەتلىك گەپنى تاپالايسىز .

سوفىي ئۇ خەتلەرنى ئەستايىدىل ئوقۇپ چىقتى .

«نۇرغۇن كىشىلەر قەستەن يالغان مۆجىزە پەيدا قىلىش ئارقىلىق ساددا خەلقنى ئالدايدۇ .

— لىئورنادو داۋنچى»

— داۋاملىق ئوقۇڭ ، — دېدى تىبىن يەنە بىر قۇرنى

كۆرسىتىپ .

«نادانلىق ئىككىلا كۆزىمىزنى توسۇۋالغاچقا ، بىز خاتا يوللاردا تېنەپ يۈرۈۋاتىمىز . ئاھ ! پانىي ئالەمدىكى ئىنسانلار ، كۆزۈڭلارنى يوغان ئېچىڭلار !

— لىئورنادو داۋىنچى»

— بۇ داۋىنچىنىڭ «ئىنجىل» توغرىسىدىكى گەپلىرىمۇ ؟ — دەپ سورىدى سوفىي بەدىنى مۇزلىغاندەك بولۇپ .

تىبىن بېشىنى لىڭشىتتى :

— لىئورنادونىڭ «ئىنجىل»غا بولغان قارىشى مۇقەددەس قەدەھ بىلەن بېۋاستە مۇناسىۋەتلىك . ئەمەلىيەتتە ، ئۇ ھەقىقىي قەدەھنى سىزىپ چىققان بىردىنبىر ئادەم ، ئۇ رەسمىنى سىزگە بىرئازدىن كېيىن كۆرسىتىپ قويىاي . ھازىر «ئىنجىل»نىڭ گېپىنى قىلىشايلى ، — تىبىن بىردەم توختىۋالدى ، ئاندىن كۈلۈمسىرىگەن ھالدا گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — «ئىنجىل» توغرىسىدىكى ھەرقانداق چۈشەندۈرۈشنى ئۇلۇغ ئىنجىلشۇناس مارتىن پوشىلىنىڭ بىر جۈملە گېپىگىلا يىغىنچاقلاشقا بولىدۇ ، — تىبىن كانىينىنى بىر قىرىۋەتكەندىن كېيىن ئۇنلۇك ئاۋازدا مۇنداق دېدى ، — «ئىنجىل» ھەرگىزمۇ جەننەتتىن كەلگەن فاكس ئەمەس .

— نېمە دېدىڭىز ؟

— قەدىرلىكىم ، «ئىنجىل»نى تەڭرى ئەمەس ، بەلكى ئىنسانلار ئىجاد قىلغان . ئۇ ھەرگىزمۇ غايىبانە ھالدا بۇلۇتلار ئارىسىدىن چۈشكەن نەرسە ئەمەس . ئىنسانلار تارىختىكى ئاشۇ شاۋقۇن - سۇرەن قاپلىغان دەۋرنى خاتىرىلەپ قويۇش ئۈچۈنلا «ئىنجىل»نى ئىجاد قىلغان . ئۇزاق يىللاردىن بېرى ئۇ نۇرغۇن تىللارغا تەرجىمە قىلىندى ھەم ئۆزگەرتىلدى . تارىختا ئەزەلدىن بىر ھەقىقىي «ئىنجىل» بولۇپ باقمان ئەمەس .

— ھە ...

— ئيسا خرىستوس زور تەسىرلىك كۆچكە ئىگە بىر تارىخىي شەخس ، ئۇنى قەدىمدىن ھازىرغىچە دۇنيادا ئۆتكەن ئەڭ سىرلىق ھەم ئەڭ تالانتلىق رەھبەر دېيىشكە بولىدۇ . ئۇ خۇددى رىۋايەتلەردىكى ئالەم نىجاتكارىغا ئوخشاش مۇستەبىت پادىشاھنى ئاغدۇرۇپ تاشلىغان ، مىليونلىغان خەلقنى غەپلەتتىن ئويغىتىپ ، يېڭى بىر پەلسەپىنى بارلىققا كەلتۈرگەن . پادىشاھ سولومون ۋە داۋىدنىڭ ئەۋلادى بولۇش سۈپىتى بىلەن ، ئۇنى يەھۇدىيلارنىڭ مۇقەررەر پادىشاھى دېيىشكە بولىدۇ . شۇڭا ، سان ـ ساناقسىز كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭ ھاياتىنى ئىخلاسمەنلىك بىلەن خاتىرلەپ مېڭىشى ئەجەبلىنىپ كەتكۈدەك ئىش ئەمەس ، — تىبىن گېپىنى توختىتىپ بىر يۇتۇم چاي ئىچىۋالدى ، ئاندىن ئىستاكاننى تاممەشنىڭ ئۈستىگە قويۇپ قويۇپ گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — كىشىلەر ئەڭ دەسلەپكى «ئىنجىل»غا سەككىزىدىن ئارتۇق بېشارەت كىرگۈزۈلگەن بولۇشى مۇمكىن ، دەپ قارايدۇ . ئەمما ، كېيىنچە ئۇ بېشارەتلەرنىڭ ناھايىتى ئاز بىر قىسمىلا تاللاپ كىرگۈزۈلگەن . مەسىلەن ، «مەتتە» ، «مەرقۇس» ، «لۇقا» دېگەندەكلەر .

— ئۇ بېشارەتلەرنى كىم تاللاپتىكەن ؟ — دەپ سورىدى سوفىي .

— ۋاھ ! — دەۋەتتى تىبىن ئاجايىپ بىر ھاياجان بىلەن ، — بۇ خرىستىئان دىنىغا نىسبەتەن ئەڭ چوڭ كىنايە بولدى ! بىز ھازىر كۆرۈپ تۇرۇۋاتقان «ئىنجىل»نى رىملىق كۇپپار ئىمپېراتور كونستانتىن تۈزگەن .

— مەن تېخى ئۇنى خرىستىئان مۇرتى دەپ ئويلاپ يۈرۈپتىكەنمەن ، — دېدى سوفىي .

— ئۇنداق ئەمەس . ئۇ بىر ئۆمۈر يات دىن مۇرتى بولۇپ ئۆتكەن ، ئۆلىدىغان چېغىدىلا ئاندىن چوقۇنۇرۇشنى قوبۇل قىلغان ، چۈنكى ئۇ چاغدا ئۇنىڭ داۋاملىق قارشىلىق كۆرسەتكۈدەك مادارى قالمىغان . كونستانتىن ھايات ۋاقتىدا ، رىمدىكى نۇرغۇن

كىشىلەر كۈنگە — «ئالەمدە تەڭدىشى يوق قۇياش»قا چوقۇناتتى . كونستانتىننىڭ ئۆزى بولسا قۇياش ئىلاھىنىڭ باش كاھىنى ئىدى . ئەمما ، كېيىنچە ، رىمدىكى دىنىي قالايمىقانچىلىق بارغانسېرى كۈچەيىپ كەتكەن . ئىيسا كرىستقا مىخلىنىپ ئۈچ يۈز يىل ئۆتكەندىن كېيىن ، ئۇنىڭ چوقۇنغۇچىلىرى شىددەت بىلەن كۆپەيگەن . خرىستىئانلار بىلەن يات دىن مۇرتىلىرى ئوتتۇرىسىدىكى زىددىيەتمۇ بارغانسېرى كەسكىنلەشكەن ، ئاخىردا ئۇلار ئەسەبىيلىشىپ ، «رىمنى ئىككىگە بۆلۈپ ئىدارە قىلىمىز» دېگەن شوئارنى توۋلاپ چىققان . كونستانتىن بۇنىڭدىن قاتتىق چۆچۈپ كەتكەن ھەمدە مىلادىيە 325 - يىلى رىم ئىمپېرىيەسىنى بىر دىنىي مەزھەپ ئاستىغا مەركەزلەشتۈرۈش قارارىغا كەلگەن . ئۇنىڭ تاللىۋالغىنى دەل خرىستىئان دىنى ئىدى .

— يات دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغان بىر پادىشاھ نېمە ئۈچۈن خرىستىئان دىنىنى دۆلەت دىنى قىلىپ بېكىتىدۇ ؟ — دەپ سورىدى سوفىي ھەيران قالغان ھالدا .

تىبىن كۈلۈۋەتتى .

— كونستانتىن ناھايىتى چېچەن ھەم ھىيلىگەر ئادەم . ئۇ خرىستىئان دىنىنىڭ بارغانسېرى زورىيىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەچكە ، تۇخۇمنى تاشقا ئۇرۇشنى خالىمىغان . ئۇنىڭ تاكتىكىدىكى ماھىرلىقىغا تارىخچىلار تا ھازىرغىچە ئاپىرىن ئوقۇيدۇ . چۈنكى ، ئۇ قۇياشقا چوقۇنغۇچىلارنى ناھايىتى ئەپچىل ئۇسۇلدا خرىستىئانلار قىلىپ ئۆزگەرتىۋەتكەن . غەيرىي دىنىدىكى سىمۋوللۇق بەلگىلەرنى ، بايرام كۈنلىرىنى ۋە تۇرلۇك مۇراسىملارنى توسالغۇسىز ھالدا زورىيىۋاتقان خرىستىئان دىنىغا سىڭدۈرۈۋېتىش ئارقىلىق ، ھەر ئىككىلا تەرەپ قوبۇل قىلالايدىغان بىر ئەبجەش دىنىنى مەيدانغا كەلتۈرگەن .

لاندون دەرھال گەپ قىستۇردى .

— ئەمەلىيەتتە ، ئۇ شەكىل جەھەتتىكى بىر ئۆزگىرىش . خرىستىئان دىنىدىكى سىمۋوللۇق بەلگىلەر ئىچىدىن يات دىنلارغا

خاس نۇرغۇن ئىزنالارنى تاپقىلى بولىدۇ . مىسرىنىڭ قۇياش شەكىللىك يۇمىلاق تەخسىسى كاتولىك دىنى كاھىنلىرىنىڭ بېشىدىكى نۇر چەمبىرىكىگە ئوخشىغان . قەدىمكى مىسرىنىڭ تۇغۇت ئىلاھى ئىسىسىنىڭ غايىبتىن ھاملىدار بولۇپ تۇغقان ئوغلى «نۇر ئىلاھى» ھېلىروسنى ئېمىتىۋاتقان تام رەسىمى بۇۋىمەريەمنىڭ كىچىك خرىستوسنى قۇچاقلاپ ئولتۇرغان رەسىمگە ئوخشىمايدۇ . كاتولىك دىنىدىكى نۇرغۇن مۇراسىملار — ئېپىسكوپنىڭ تاج كىيىش مۇراسىمى ، مۇقەددەس سۇيا ياساش ، قەسىدە ئوقۇش ۋە مۇقەددەس غىزاغا ئېغىز تېگىش دېگەندەكلەرنىڭ ھەممىسى — ئەڭ دەسلەپكى سىرلىق يات دىنلاردىن قالغان ئادەتلەر .

تىبىن خۇرسىنىپ قويۇپ مۇنداق دېدى :

— خرىستىئان دىنىدىكى ئەۋلىيا سۈرىتىنى ھەرگىزمۇ بەلگىشۇناسلار تەتقىق قىلىپ سالمىسۇن ، بولمىسا ، ئۇلارنىڭ گېپى توغىمەيدۇ . ئۇ ئەۋلىيا سۈرەتلىرىنىڭ بىرىمۇ خرىستىئان دىنىنىڭ ئەمەس . خرىستىئان دىنىدىن ئىلگىرىكى ئىلاھ مىسرا — پارس ئەپسانىلىرىدە ئۇ «تەڭرىنىڭ ئوغلى» ياكى «يورۇقلۇق ئىلاھى» دەپ ئاتىلىدۇ — 12 ـ ئاينىڭ 25 ـ كۈنى تۇغۇلغان . ئۇ ئۆلگەندىن كېيىن تاش قەبرىگە دەپنە قىلىنغان ، ئەمما ئۈچ كۈندىن كېيىنلا تىرىلىپ قالغان . ئۇنىڭدىن باشقا ، 12 ـ ئاينىڭ 25 ـ كۈنى يەنە قەدىمكى مىسىر ئاخىرەت ئىلاھىنىڭ ، يۇنان ئەپسانىلىرىدىكى سۇباتلىق ئەر ئادونىس ۋە شاراب ئىلاھى دىئونىسنىڭ تۇغۇلغان كۈنى . ھىندى دىنىدىكى ئىلاھ ۋىشنو قايتا تۇرەلگەندىن كېيىنمۇ ، چوقۇنغۇچىلىرى ئۇنىڭ مۇبارەك «كرشنە»[1] سىگە ئالتۇن ـ كۈمۈش ، مەستىك ۋە مۇرمەككىلەر ئارقىلىق تېۋىنغان . ھەتتا خرىستىئان دىنىنىڭ ھەر ھەپتىدىكى ئىبادەت كۈنىمۇ ئىلگىرىكى يات دىنلاردىن ئوغرىلاپ كېلىنگەن .

— نېمىشقا بۇنداق دەيسىز ؟

① كرشنە — قايتا تۇرەلگەندىن كېيىنكى غايىب تەن (تەرجىماندىن) .

— خرىستئان دىنىدا ئەسلى يەھۇدىيلارنىڭ شەنبىسى شەببات (ئارام) كۈنى دەپ قارىلاتتى، — دېدى لاندون، — لېكىن، كونستانتىن ئۈنى يات دىن مۇرتلىرىنىڭ قۇياشقا ئىخلاس بىلدۇرىدىغان كۈنى قىلىپ ئۆزگەرتىۋەتكەن، — ئۇ بىردەم توختاپ، ئاندىن كۈلۈمسىرىگەن ھالدا گېپىنى داۋام قىلدى، — ھازىرمۇ نۇرغۇن كىشىلەر يەكشەنبە كۈنى سەھەردە چېركاۋلارغا بېرىپ ئىبادەت قىلىدۇ. ئەمما، ئۇلار ئۈنىڭ يات دىن مۇرتلىرىنىڭ قۇياشقا چوقۇنىدىغان كۈنى، يەنى «قۇياش كۈنى» ئىكەنلىكىنى بىلمەيدۇ.

سوفىينىڭ كاللىسى ئىلىشىپلا كەتتى:

— ئۇنداقتا، بۇلارنىڭ ھەممىسى مۇقەددەس قەدەھ بىلەن مۇناسىۋەتلىكمۇ؟

— شۇنداق، — دېدى تىبىن، — ئەمدى مېنىڭ گېپىمنى زېھىن قويۇپ ئاڭلاڭ. شۇ قېتىمقى دىنىي ئىسلاھاتتا كونستانتىن يېڭى خرىستئان ئەقىدىلىرىنى كۈچەيتىشنىڭ زۆرۈرلۈكىنى تونۇپ يېتىپ، مەشھۇر «خرىستئان دىنى قۇرۇلتىيى»نى، يەنى «نىسېئا ئومۇمىي كېڭىشى»نى تەشكىللىگەن.

نىسېئانىڭ «نىسېئا ئەقىدە دەستۇرى» تۈزۈلگەن جايى ئىكەنلىكىنى سوفىي بىلەتتى.

— شۇ قېتىمقى كېڭەشتە، — دېدى تىبىن، — كىشىلەر خرىستئان دىنىغا ئائىت نۇرغۇن مەسىلە — مەسىلەن، پاسخا بايرىمى، ئېپىسكوپنىڭ مەجبۇرىيىتى، نەزىر - چىراغ بۇيۇملىرىنى باشقۇرۇش ھەمدە ئىيسانىڭ ئىلاھىيلىقى — توغرىسىدا تالاش - تارتىش قىلىشقان.

— مەن چۈشەندىم، ئىلاھىيلىق دېگەن قانداق گەپ؟

— قەدىرلىكىم، — دېدى تىبىن ئاۋازىنى سەل كۆتۈرۈپ، — ئاشۇ مەزگىلگىچە ئىيسانىڭ چوقۇنغۇچىلىرى ئۈنى پەيغەمبەر، دەربىدىن تاشقىرى ئالاھىدە ئىقتىدارغا ئىگە ئۇلۇغ شەخس دەپ قاراپ كەلگەن. لېكىن، نېمىلا دېگەنبىلەن ئۇ بىر ئادەم ئىدى،

هامان ئۆلەتتى .

— ئۇ تەڭرىنىڭ ئوغلى ئەمەسمۇ ؟

— شۇنداق . «ئىيسا تەڭرىنىڭ ئوغلى» دېگەن گەپنى شۇ چاغدىكى رىم ھاكىمىيىتى توقۇپ چىقارغان . بۇ خىل قاراش نىسبىتەن ئومۇمىي كېڭىشىدىمۇ ئاۋازغا قويۇلۇپ ماقۇللانغان .

— تۇختاپ تۇرۇڭ . سىز ئىيسانىڭ ئىلاھىيلىقى ئاشۇ قېتىمقى كېڭەشنىڭ نەتىجىسى دېمەكچىمۇ ؟

— شۇ چاغدا ئىككى خىل ئاۋاز سانى ئۆزئارا تەڭلىشىپ قالغاچقا ، ئۇ ماقۇللانماي قالغىلى تاس قالغان ، — دېدى تىبىن سەۋرچانلىق بىلەن چۈشەندۈرۈپ ، — لېكىن قانداقلا بولسۇن ، ئىيسانى ئىلاھ دەپ بېكىتىش شۇ چاغدىكى رىم ئىمپېرىيىسىنى يەنمۇ ئىلگىرىلىگەن ھالدا بىرلىككە كەلتۈرۈش ھەمدە ۋاتىكاننىڭ ھوقۇق - ئىمتىيازىنى يەنمۇ كۈچەيتىشتە ناھايىتى مۇھىم رول ئويناپتتى . شۇڭا ، كونستانتىن ئىيسانى ئىلاھ دەپ جەزملەشتۈرۈش ئارقىلىق ، ئۇنى ئىنسانىيەت دۇنياسىدىن ھالقىغان ، شەك كەلتۈرۈشكە بولمايدىغان بىر ئىلاھقا ئايلاندۇرۇۋەتكەن . شۇنىڭ بىلەن يات دىن مۇرتلىرىنىڭ خرىستىئان دىنىغا داۋاملىق خىرىس قىلىشىنىڭ ئالدىنى ئالغان ۋە ئىيسانىڭ چوقۇنغۇچىلىرىنى رىم كاتولىك دىنى جەمئىيىتىدىن ئىبارەت بىردىنبىر نوپۇزلۇق يول ئارقىلىقلا ئۆز گۇناھىنى يۇيۇشقا ئادەتلەندۈرگەن .

سوفىي لاندونغا لەپپىدە بىر قاراپ قويدى ، لاندون «توغرا» دېگەن مەنىدە بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى .

تىبىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى :

— ئىيسانىڭ ئالەم نىجاتكارى دەپ بېكىتىلىشى رىم دىنىي جەمئىيىتى ۋە ئىمپېرىيە ھۆكۈمىتىنىڭ فۇنكسىيىسىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇشتا ناھايىتى مۇھىم رول ئوينىغان . نۇرغۇن ئالىملار «ئەڭ دەسلەپكى رىم دىنىي جەمئىيىتى ئىيسانى چوقۇنغۇچىلىرى ئارىسىدىن ئوغرىلىۋېلىپ ، ئۇنىڭ ئادىمىي سۈپەت بىلەن تارقاتقان ۋەز - نەسىھەتلىرىنى بىراقلا سىرلىقلاشتۇرۇۋەتكەن

ھەمدە ئۇنى ھېچكىم چۈشەنمەيدىغان ئىلاھىي تونىنىڭ ئىچىگە ئورۇنۇشتىش ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ ھوقۇقىنى زورايتقان» دەپ قارايدۇ. بۇ توغرۇلۇق مەنمۇ بىرنەچچە پارچە كىتاب يازغان.

— ئۇنداقتا، خرىستىئان دىنىنىڭ سادىق چوقۇنغۇچىلىرى سىزنى تىللاپ خەت يېزىپ تۇرىدىكەن - دە؟

تىبىن بېشىنى چايقىدى:

— ئۇلار مېنى نېمىشقا تىللىغۇدەك؟ تەرىبىيە كۆرگەن نۇرغۇن خرىستىئانلار خرىستىئان دىنىنىڭ تارىخىنى، ئىيسانىڭ ئەقلىي كامىللىقتا ھەممىنى بېسىپ چۈشىدىغان ئۇلۇغ ئادەم ئىكەنلىكىنى ئوبدان بىلىدۇ. كونستانتىننىڭ سىياسىي نەيرەڭلىرى ئىيسانىڭ ئۇلۇغلۇقىغا ئازراقمۇ نۇقسان يەتكۈزەلمىگەن. ئىيسانى ھېچكىم ئالدامچى دېمەيدۇ. ئۇنىڭ مەۋجۇت بولغانلىقىنىمۇ ھېچكىم ئىنكار قىلمايدۇ. ئۇنىڭ روھى تارىختىن بۇيان مىڭلىغان - مىليونلىغان ئادەمنى بەختلىك تۇرمۇش كەچۈرۈشكە ئۈندەپ كەلدى. بىزنىڭ بۇ يەردە دەۋاتقىنىمىز پەقەت كونستانتىننىڭ ئىيسانىڭ غايەت زور تەسىر كۈچى ۋە بۇيۇك ئىمتىيازىدىن پايدىلىنىپ ئۆز ھوقۇقىنى كۈچەيتكەنلىكىدىن ئىبارەت تارىخىي جەريان. ئۇ ئاشۇنداق ۋاستە ئارقىلىق بۈگۈنكى خرىستىئان دىنىنى بارلىققا كەلتۈرگەن.

سوفىي ئالدىدىكى ھېلىقى كىتابقا قاراپ قويدى. ئۇنىڭ شۇ تاپتا داۋنچى سىزغان مۇقەددەس قەدەھنىڭ رەسىمىنى بىر كۆرۈپ باققۇسى كېلىۋاتاتتى.

— بۇنىڭدا بەزى ئەگرى - توقاي قىستۇرمىلارمۇ بار، — دېدى تىبىن ئىتتىك سۆزلەپ، — كونستانتىن ئىيسا كرىستقا مىخلىنىپ تۆت يۈز يىلدىن كېيىن ئۇنى ئىلاھلىق دەرىجىسىگە كۆتۈرگەن. ئاشۇ تۆت يۈز يىل مابەينىدە ئىيسانىڭ ئەسلىي سالاھىيىتى ۋە ئۆلۈمى توغرىسىدىكى يازما خاتىرىلەر ئەل ئارىسىدا كەڭ تارقىلىپ كەلگەن بولغاچقا، تارىخنى ئۆزگەرتىش غەرىزىدە بولۇۋاتقان كونستانتىن تېخىمۇ يۇرەكلىك تەدبىر قوللانمىسا بولمايدىغانلىقىنى تونۇپ يەتكەن. شۇنىڭ بىلەن خرىستىئان دىنى تارىخىدىكى تەسىرى

ئەڭ زور ئىش رويابقا چىققان ، — تىبىن سوفىيىنىڭ كۆزلىرىگە چەكچىيىپ قارىغىنىچە گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — كونستانتىن ئۆزى مەخسۇس ئادەم تەشكىللەپ ، يېڭى «ئىنجىل»دىن بىرنى تۇرۇپ چىققان . بۇ «ئىنجىل»دا ئىيسانىڭ خاراكتېرى ۋە باشقا ئالاھىدىلىكلىرى توغرىسىدىكى بېشارەتلەر چىقىرىپ تاشلىنىپ ، ئۇنى ئىلاھىيلاشتۇرىدىغان مەزمۇنلار كۆپەيتىلگەن . ئەڭ دەسلەپكى «ئىنجىل» بولسا چەكلەنگەن ھەم ئۇچرىغانلا يەردە كۆيدۈرۈۋېتىلگەن .

لاندون يەنە گەپ قىستۇردى :

— ھەممىدىن قىزىقارلىق يېرى شۇكى ، ئەسلىدىكى «ئىنجىل»غا داۋاملىق چوقۇنغان ، كونستانتىن تۇزگەن يېڭى «ئىنجىل»نى ئېتىراپ قىلمىغانلار «يات دىن مۇرتىلىرى» دەپ قارالغان . «يات دىن مۇرتى (heretic) دېگەن بۇ سۆزمۇ ئەنە شۇ چاغدا بارلىققا كەلگەن . لاتىن تىلىدىكى «يات دىن مۇرتى (Haereticus) » دېگەن سۆز ئەسلىدە «تاللاش» دېگەن مەنىنى بىلدۈرەتتى . دېمەك ، ئىيسانىڭ ئەسلىي تارىخىغا سادىق بولۇش يولىنى «تاللىۋالغانلار» شۇ چاغدا دۇنيادىكى تۇنجى تۈركۈم «يات دىن مۇرتىلىرى»غا ئايلىنىپ قالغان .

— تارىخچىلارنى خۇشال قىلغىنى شۇكى — دېدى تىبىن ، — كونستانتىن يوقىتىۋېتىشكە ئۇرۇنغان ئەسلىي «ئىنجىل»نىڭ بىر قىسىم قوليازمىلىرى يەنىلا ساقلىنىپ قالغان . 20 ـ ئەسىرنىڭ 50 ـ يىللىرى ئىسرائىلىيىدىكى كۇمران چۆللۈكىگە يېقىن جايدىكى بىر تاغ ئۆڭكۇرىدىن «ئۆلۈك دېڭىز يادىكارلىقى» تېپىلدى . ئەلۋەتتە ، يەنە 1945 ـ يىلى مىسىرنىڭ خاماد دېگەن يېرىدىن تېپىلغان «كوپت يازما يادىكارلىقى»مۇ بار . بۇ تارىخىي ۋەسىقىلەردە مۇقەددەس قەدەھنىڭ ئەينەن ھېكايىسى بايان قىلىنغان بولۇپلا قالماستىن ، يەنە خرىستوسنىڭ ۋەز ـ نەسىھەتلىرىمۇ ناھايىتى چۈشىنىشلىك سۆزلەر بىلەن خاتىرىلەنگەن . ۋاتىكان ئۆزىنىڭ ئاۋام خەلقنى ئالداپ كېلىۋاتقان ئەنئەنىسىنى ساقلاپ

قىلىش ئۈچۈن ، ئۇ قەدىمكى كىتابلارنىڭ ئېلان قىلىنىشىنى پۈتۈن كۈچى بىلەن توستى . ئۇلار نېمىشقا شۇنداق قىلىدۇ ؟ سەۋەبى ناھايىتى ئاددىي ، ئۇ قەدىمكى كىتابلاردا تارىختىكى ھەر خىل ئىدىيەۋى سۈركىلىشلەر ئېنىق بايان قىلىنىپ ، ھازىرقى «ئىنجىل »نىڭ ئەملىيەتتە باشقىچە غەرەزدىكى ئادەملەر تەرىپىدىن توقۇپ چىقىلغان ساختا «ئىنجىل» ئىكەنلىكى نۇقسانسىز ھالدا كۆرسىتىپ بېرىلگەن ؛ ئاشۇ بىر تۈركۈم ئادەملەرنىڭ ئىيسانى ئىلاھىيلاشتۇرۇش ئارقىلىق ، ئۇنىڭ تەسىر كۈچىدىن پايدىلىنىپ ئۆز ھوقۇقىنى مۇستەھكەملىگەنلىكى ئېچىپ بېرىلگەن .

لاندون بۇنىڭغا قارىتا ئۆزىنىڭ ئوخشىمايدىغان قارىشىنى قىستۇرۇپ ئۆتتى :

— لېكىن ، شۇنىمۇ بىلىش كېرەككى ، ھازىرقى رىم ۋاتىكانىنىڭ ئۇ ھۆججەتلەرنى ئېلان قىلىشقا قارشى تۇرۇشىغا ئۇلارنىڭ ئىيساغا بولغان سەمىمىي ئېتىقادى سەۋەب بولغان . بۇ خىل ئېتىقادنى يەنە كېلىپ ئۇلار ئۆزلىرى بەلگىلىۋالغان . ھازىرقى ۋاتىكان بىر توپ تەقۋادار دىندارلاردىن تەشكىل تاپقان . ئۇلار ئۇ سەلبىي ماتېرىياللارنى «ساختا ببلىيە »لەر دەپلا چۈشىنىدۇ .

تىبىن سوفىينىڭ ئۇدۇلىدىكى ئورۇندۇقتا بېرىپ ئولتۇردى ۋە خۇشخۇيلۇق بىلەن مۇنداق دېدى :

— مانا كۆرۈپ تۇرۇۋاتىسىز ، ماڭا سېلىشتۇرغاندا ، بىزنىڭ بۇ پروفېسسورىمىز ۋاتىكانغا ناھايىتى كەڭ قورساقلىق بىلەن قارايدىكەن ! لېكىن ، قانداقلا بولسۇن ، ئۇنىڭ دېگەنلىرى خاتا ئەمەس . ھازىرقى كاھىنلار ئۇ سەلبىي ماتېرىياللارنى ساختا ببلىيە دەپ قارايدۇ . بۇنىمۇ چۈشىنىشكە بولىدۇ . چۈنكى ، كونستانتىن نۇرغۇن يىللار ئىلگىرى تۈزگەن يېڭى «ئىنجىل» ئۇلارنىڭ نەزىرىدىكى بىردىنبىر ھەقىقەت . ئۇ مىسسىئونېرلار ئۆزلىرى تارقىتىۋاتقان ئېتىقادقا ھەرقانداق ئادەمدىنمۇ بەكرەك ئىشىنىدۇ .

— ئۇ «بىز چوقۇنۇۋاتقان تەڭرىنى بىزگە ئەجدادلىرىمىز قالدۇرۇپ كەتكەن» دېمەكچى ، — دېدى لاندون . تىبىن ئۇنىڭغا

دەرھال رەددىيە بەردى :

— ياق ، مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىم ، ئەجدادلىرىمىزنىڭ بىزگە ئىيسا توغرىسىدا سۆزلەپ بەرگەنلىرىنىڭ ھەممىسى يالغان . مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى ئىشلارمۇ شۇنداق .

سوفي داۋنچىنىڭ كىتابتىكى ھېلىقى سۆزلىرىگە باشقىدىن كۆز يۈگۈرتۈۋەتتى .

«نادانلىق ئىككىلا كۆزىمىزنى توسۇۋالغاچقا ، بىز خاتا يوللاردا تېنەپ يۈرۈۋاتىمىز . ئاھ ! پانىي ئالەمدىكى ئىنسانلار ، كۆزۈڭلارنى يوغان ئېچىڭلار !»

تىبىن كىتابنى قولىغا ئېلىپ ئوتتۇرىنى ئاچتى :

— ئاخىردا مەن سىزگە داۋنچى سىزغان مۇقەددەس قەدەھنىڭ رەسمىنى كۆرسىتىشتىن ئاۋۋال ، بۇنى كۆرۈپ بېقىڭ ، — ئۇ كىتابتىكى بىر رەڭلىك بەتنى ئاچتى ، ئۇنىڭدىكى رەڭلىك رەسىم ئىككى بەتكە لىق كەلگەنىدى ، — مېنىڭچە ، بۇ تام رەسمىنى سىز چوقۇم تونۇيسىز .

«ئۇ چاقچاق قىلىۋاتامدۇ نېمە ؟» كىتابتىكىسى دۇنياغا مەشھۇر رەسىم — داۋنچى مىلانغا يېقىن جايدىكى بۇۋىمەريەم موناستىرىغا سىزىپ بەرگەن تام رەسمى — «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا» ئىدى . شامالنىڭ تەسىرىدە ئانچە ـ مۇنچە رەڭگى ئۆڭگەن بۇ رەسمىدە ئىيسانىڭ ئۆز شاگىرتلىرىغا : «بىرى ماڭا ئاسىيلىق قىلدى» دەۋاتقان ھالىتى تەسۋىرلەنگەنىدى .

— بۇ رەسمىنى بىلىمەن ، — دېدى سوفي .

— ئەمىسە ، مېنىڭ كىچىككىنە بىر ئويۇن ئوينىشىمغا رۇخسەت قىلىڭ . كۆزىڭىزنى يۇمۇڭ .

سوفي كۆزىنى يۇمدى ۋە «ئۇ قانداق ئويۇن ئوينىماقچىدۇ ؟» دەپ ئويلىدى .

— رەسىمدىكى ئىيسا نەدە ئولتۇرىدۇ ؟ — دەپ سورىدى تىبىن .

— ئوتتۇرىدا .

— ياخشى . ئۇلارنىڭ ئالدىدىكىسى قانداق يېمەكلىك ؟
— بولكا .
«شۇنىمۇ سوراش كېتەمدۇ ؟» دەپ ئويلىدى سوفي .
— ناھايىتى ياخشى . ئۇنداقتا ، دەپ بېقىڭە ، ئۇلار نېمە ئىچىۋاتىدۇ ؟
— ئۇزۇم ھارىقى ، ئۇلار ئۇزۇم ھارىقى ئىچىۋاتىدۇ .
— يارايسىز . ئەڭ ئاخىرقى سوئال ، ئۇستەلنىڭ ئۈستىدە قانچە قەدەھ بار ؟
سوفي تۇرۇپ قالدى ۋە بۇنىڭ بىر قىلتاق ئىكەنلىكىنى تېزلا ھېس قىلدى . *«كەچلىك غىزادىن كېيىن ، ئىسيا ئالدىدىكى قەدەھنى كۆتۈرۈپ شاگىرتلىرى بىلەن تەڭ كەيپ سۈرگەن .»*
— بىر قەدەھ بار . يەنە كېلىپ ، ئېگىز تەگلىك قەدەھ ، — دېدى سوفي ، — خرىستوسنىڭ بىر ئېگىز تەگلىك قەدەھى . ھازىرقى خرىستىئانلار مۇقەددەس غىزاغا ئېغىز تەگكەندە ئىشلىتىدىغان قەدەھكە ئوخشاش قەدەھ .
تىبىن ئېغىر بىر تىنىپ قويغاندىن كېيىن :
— ئەمدى كۆزىڭىزنى ئېچىڭ ، — دېدى .
سوفي كۆزىنى ئېچىپ ، تىبىننىڭ ئۆزىگە قاراپ كۈلۈۋاتقانلىقىنى كۆردى ۋە ھېلىقى رەسىمگە ئېڭىشىپ قاراپ چۆچۈپ كەتتى . رەسىمدىكى ھەربىر ئادەمنىڭ ئالدىدا بىردىن قەدەھ تۇراتتى ، ئىيسانىڭكىنى قوشقاندا جەمئىي ئون ئۈچ قەدەھ بار ئىدى . يەنە كېلىپ ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى چىنىگە ئوخشاش ئاستى تۈز ئەينەك قەدەھلەر ئىدى . رەسىمدە «ئېگىز تەگلىك قەدەھ» ، «مۇقەددەس قەدەھ»نىڭ قارىسىمۇ كۆرۈنمەيتتى .
تىبىن كۆزلىرىنى چىمچىقلاتقىنىچە سوفىيغا مۇنداق دېدى :
— ھەيران قېلىۋاتىسىز ، شۇنداقمۇ ؟ «ئىنجىل» ۋە مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى ئۆلچەملىك رىۋايەتلەرگە ئاساسلانغاندا ، مۇقەددەس قەدەھ مانا مۇشۇ سورۇندا كۆرۈنۈشى كېرەك ئىدى . لېكىن ، غەلىتە يېرى ، داۋىنچى ئۇنى سىزىشنى

ئۇنتۇپ قالغاندەك تۇرىدۇ .

— سەنئەتشۇناسلار بۇ مەسىلىگە چوقۇم دىققەت قىلغان بولغىيدى ـ ھە ؟

— ئەجەبلىنەرلىك يېرى شۇكى ، نۇرغۇن مۇتەخەسسىسلەر رەسسامدىكى بۇ غەلىتە ئەھۋالغا دىققەت قىلمىغان ياكى بولمىسا قەستەن بىلمىگەنگە سېلىۋالغان . ئەمەلىيەتتە ، بۇ تام رەسىمى مۇقەددەس قەدەھنىڭ مەخپىيىتىنى بىلىشتىكى مۇھىم ھالقا . داۋۇنچى بۇ مەخپىيەتلىكنى «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا»غا ئاشكارا قىلىپ سىزىپ قويغان .

سوفىي رەسىمگە تىخىمۇ ئىنچىكىلىك بىلەن سەپسېلىپ قاراپ كەتتى :

— بۇ تام رەسىمى بىزگە مۇقەددەس قەدەھنىڭ قانداق نەرسە ئىكەنلىكىنى دەپ بېرەلەمدۇ ؟

— قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى دەڭ ، — دېدى تىبېن پەس ئاۋازدا ، — مۇقەددەس قەدەھ نەرسە ئەمەس . بەلكى ··· ئۇ بىر ئادەم .

ئەللىك ئالتىنچى باب

سوفي تىبىنغا بىرھازاغىچە تىكىلىپ قاراپ كەتتى ، ئاندىن لاندون تەرەپكە بۇرۇلۇپ :

— مۇقەددەس قەدەھ ئەسلىي ئادەممۇ ؟ — دەپ سورىدى .

لاندون بېشىنى لىڭشىتتى .

— يەنە كېلىپ ، ئۇ بىر ئايال .

ئۇ سوفىينىڭ چىراي ئىپادىسىدىن ئۇنىڭ كاللىسىنىڭ تېخىمۇ قالايمىقانلىشىپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى . ئۇ ئۆزىمۇ يۇقىرىقى گەپلەرنى تۇنجى قېتىم ئاڭلىغان چېغىدا مۇشۇنداق ئىنكاستا بولغان ، مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى سىمۋوللۇق بەلگىلەرنى چوڭقۇر تەتقىق قىلغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭ ئاياللار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى ئاندىن چۈشەنگەنىدى .

تىبىنمۇ شۇنداق ئويلاۋاتقاندەك قىلاتتى .

— لاندون ، سىز بەلگىشۇناس بولغاندىكىن ، ئۇنىڭغا بۇ ئىشنى ئەمدى ئۆزىڭىز چۈشەندۈرۈپ قويسىڭىز بولغۇدەك .

ئۇ شۇنداق دېگەچ ئۈستەلنىڭ ئۇ بېشىغا بېرىپ بىر پارچە قەغەزنى ئالدى ـ دە ، لاندوننىڭ ئالدىغا قويۇپ قويدى .

لاندون يانچۇقىدىن قەلەمنى چىقىرىپ :

— سوفي ، سىز ھازىرقى ئاياللار ۋە ئەرلەرگە ۋەكىللىك قىلىدىغان سىمۋوللۇق بەلگىلەرنى بىلەمسىز ؟ — دەپ سورىدى ۋە قەغەزگە ئەرلەرگە ۋەكىللىك قىلىدىغان ♂ بەلگىسى بىلەن ئاياللارغا ۋەكىللىك قىلىدىغان ♀ بەلگىسىنى سىزدى .

— ئەلۋەتتە ، — دەپ جاۋاب بەردى سوفي .
— لېكىن بۇ ئەسلي ئەرلەر بىلەن ئاياللارغا ۋەكىللىك قىلىدىغان بەلگىلەر ئەمەس ئىدى ، — دېدى لاندون ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن ، — نۇرغۇن ئادەملەر ئەرلەرگە ۋەكىللىك قىلىدىغان بۇ سىمۋوللۇق بەلگىنى نەيزە بىلەن قالقاننىڭ سۈرىتىدىن كەلگەن ، ئاياللارغا ۋەكىللىك قىلىدىغان بۇ بەلگىنى بولسا ئۇلارنىڭ گۈزەل ھۆسن - جامالىنى كۆرسىتىپ بېرىدىغان ئەينەكنىڭ تەقلىدي سۈرىتى دەپ قارايدۇ . ئەمەلىيەتتە ، بۇ بەلگىلەر قەدىمكى ئاستىرونومىيە ئىلمىدىكى مارس بىلەن ئۈزۈش ئىلاھى مارسقا ۋە ۋېنېرا (چولپان) يۇلتۇزى بىلەن ئايال ئىلاھ ۋېناسقا ۋەكىللىك قىلىدىغان بەلگىلەر ئاساسىدا مەيدانغا كەلگەن . ئۇ چاغدىكى بەلگىلەر تولىمۇ ئاددىي ئىدى .
لاندون قەغەزگە يەنە بىر شەكىلنى سىزدى .

ئاندىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى :
— مانا بۇ ئەرلەرگە ۋەكىللىك قىلىدىغان ئەڭ دەسلەپكى بەلگە . بۇنىڭدا ئەرلىك كۆپىيىش ئەزاسىنىڭ شەكلى ئاساس قىلىنغان .
— دېمىسىمۇ ئۇچلۇق ھەم باغلىنىشچانلىققا ئىگە ئىكەن ، — دېدى سوفي .
— ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ - دە ، — دەپ قوشۇپ قويدى تىبىن چاقچاق ئارىلاش .
لاندون گېپىنى داۋام قىلدى :
— بۇ بەلگىنىڭ ھەقىقي نامى «پىچاقنىڭ بىسى» بولۇپ ، ھۈجۇمغا ۋە ئەرلىك جاسارەتكە ۋەكىللىك قىلىدۇ . ئەمەلىيەتتە ،

بـۇ بەلـگە ھازىرقى دەۋردىمۇ ھەربىيلەرنىڭ فورمىسىدا ھەربىي ئۇنۋان سۈپىتىدە ئىشلىتىلىۋاتىدۇ .

— راست ، — دەپ گـەپ قىستـۇردى تـىبىن كـۇلـۈپ تـۇرۇپ ، — زەكەر قانچە كۆپ بولسا ، ھەربىي ئۇنۋانمۇ شۇنچە يۇقىرى بولىدۇ . ئەرلەر نېمىدىگەن ساددا — ھە .

لاندوننىڭ قوشۇمىلىرى ئىختىيارسىز تۇرۇلۇپ كەتتى :

— گـېپىمىزگە كېلەيلى . تەسەۋۋۇر قىلىشقا بولىدۇكى ، ئاياللارغا ۋەكىللىك قىلىدىغان بەلگە دەل بۇنىڭ ئەكسىچە ، — ئۇ قەغەزگە يەنە بىر بەلگىنى سىزدى ، — مانا بۇ «مۇقەددەس قەدەھ» دەپمۇ ئاتىلىدۇ .

سـوفـىي ھـەيران بولغان ھالدا بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا قارىدى .

لانـدون ئـۇنـىڭ كـالـلـىسىدا بەزى تەسەۋۋۇرلارنىڭ پەيدا بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى .

— مۇقـەددەس قـەدەھ دەپ ئاتالغـان بۇ بەلـگە ، — دېـدى سوفىي ، — قەدەھ ياكى قۇتىسىمان نەرسىلەرگە ئوخشايدىكەن . ھـەمـمـىـدىـن مـۇھـىـمى ، ئاياللارنىڭ بالىياتقۇسىغىمۇ ئوخشاپ كـېـتـىـدىـكـەن . دېـمـەك ، بۇ ئاياللىق خاراكتېرىگە ۋە تۇغۇش ئىقتىدارىغا ۋەكىللىك قىلىدىكەن .

لاندون ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈمسىرەپ قويدى :

— سوفىي ، رىۋايەتلەردە مۇقەددەس قەدەھ نوقۇل بىر قەدەھ سۈپىتىدىلا تەسۋىرلەنگەن . ئەمما ، ئۇ خىل تەسۋىرلەردە مۇقەددەس قـەدەھـنـىـڭ ھـەقـىـقـىـي مـاھـىـيـىـتى يوشۇرۇپ قېلىنغان . دېـمـەكـچـىمەنكى ، ئۇ رىۋايەتلەردە مۇقەددەس قەدەھ بىر مۇھىم

شەيئىگىلا ئىستىئارە قىلىنغان .

— ئەمەلىيەتتە ئۇ بىر ئايالنىڭ سىمۇولىما ؟ — دەپ سوربدى سوفي . لاندون بېشىنى لىڭشىتتى :

— تۇغرا ئېيتتىڭىز . قەدەھ ئەمەلىيەتتە قەدىمكى دەۋرلەردىكى ئايالارغا خاس بەلگە . دېمەك ، مۇقەددەس قەدەھنىڭ ۋەكىللىك قىلىدىغىنىمۇ دەل مۇقەددەس ئايالار ۋە ئىلاھەلەر . ئۇ ھازىر ئىز - دېرەكسىز يوقاپ كەتتى ، ئەمەلىيەتتە ، ئۇنى ۋاتىكان ئاشۇنداق تەقدىرگە دۇچار قىلدى . ئايالالرنىڭ كۈچ - قۇدرىتى ۋە ھاياتلىق يارىتىش ئىقتىدارى كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ . ئەمما ، بۇ خىل ئالاھىدە ئىقتىدار ئەينى چاغدا باش كۆتۈرۈۋاتقان ئەرلەر ھۆكۈمرانلىقىدىكى ۋاتىكانغا ئېغىر تەھدىت بولۇپ قالغان . شۇڭا ، ئۇلار مۇقەددەس ئايالارنى جىن - شەيتانغا ئوخشاتقان . ئۇلارنى «ناپاك بەندىلەر» دەپ ئاتىغان ھەمدە «تۇنجى گۇناھنى تەكرى ئەمەس ، بەلكى ئەرلەر پەيدا قىلغان . ھاۋا ئانا چەكلەنگەن مېۋىنى ئوغرىلىقچە يەۋېلىپ ، ئىنسانلارنىڭ چۈشكۈنلىشىپ كېتىشىگە سەۋەبچى بولغان» دەپ قارىغان . ئىلگىرى : «ھاياتلىقنى يارىتقۇچى مۇقەددەس كۈچ» دەپ تەرىپلىنىپ كەلگەن ئايالار شۇنىڭ بىلەن ئىنسانلارنىڭ دۈشمىنىگە ئايلىنىپ قالغان .

تىبىن قوشۇمچە قىلدى :

— «ئايالار ھاياتلىقنىڭ يارىتقۇچىسى» دېگەن قاراش قەدىمكى نۇرغۇن دىنلارنىڭ ئاساسى ئىدى . ئۇ چاغدا كىشىلەر تۇغۇتنى «سىرلىق ھەم كارامەت ئىش» دەپ بىلەتتى . لېكىن ، ئادەمنىڭ كۆڭلىنى غەش قىلىدىغىنى شۇكى ، خرىستىئان دىنى پەلسەپىسى ئايالارنىڭ بۇ خىل ئالاھىدە نوپۇزىنى يوققا چىقىرىپ ، ئەرلەرنى «ھاياتلىقنىڭ يارىتقۇچىسى» دەپ كۆككە كۆتۈرگەن . «ئالەمنىڭ يارىتىلىشى» دېگەن كىتابتا «ھاۋا ئانا ئادەم ئاتىنىڭ قوۋۇرغىسىدىن يارىتىلغان» دەپ كۆرسىتىلگەن . شۇنىڭ بىلەن ئايالار ئەرلەرنىڭ «تۇغۇندى ماددىسى»غا ، يەنە كېلىپ ، دۇنيانىڭ

گۈناھكارنغا ئايلىنىپ قالغان . «ئالەمنىڭ يارىتىلىشى» دېگەن ئۇ كىتاب ئاياللارغا بولغان چوقۇنۇشقا ئۆزۈل ـ كېسىل خاتىمە بېرىۋەتكەن .

— مۇقەددەس قەدەھ چۈشكۈنلەشكەن ئىلاھەلەرگە ۋەكىللىك قىلىدۇ ، — دېدى لاندون ، — خرىستىئان دىنى بارلىققا كەلگەن چاغدا ، ئاتالمىش بىدئەت دىنلار ئۆز تەسىرىنى يەنىلا مەلۇم دەرىجىدە ساقلاپ قالغان . چەۋەندازلارنىڭ مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدىگەنلىكى تۇغرىسىدىكى رىۋايەتلەر ئەمەلىيەتتە مۇقەددەس ئايالنى ئىزدەش تۇغرىسىدىكى ھېكايىلەردىنلا ئىبارەت . «مۇقەددەس قەدەھ»نى ئىزدەۋاتقانلار دېگەن ئۇ چەۋەندازلار ۋاتىكاننىڭ زىيانكەشلىكىدىن ساقلىنىش ئۈچۈنلا شۇنداق دەپ قويغان . چۈنكى ، ئەينى چاغدىكى ۋاتىكان ئاياللارنى باستۇرغان ، ئىلاھەلەرنى يوققا چىقارغان . خرىستىئان دىنىغا ئېتىقاد قىلمىغان ئاياللارنى تۇركۈم ـ تۇركۈملەپ كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرگەن . ھەتتا يات دىندىكىلەرنىڭمۇ مۇقەددەس ئاياللارغا چوقۇنۇشىنى چەكلىگەن .

سوفىي بېشىنى چايقاپ :

— كەچۈرۈڭ ، بابا سىز مۇقەددەس قەدەھنى «ئادەم» دېگەن چېغىڭىزدا مەن تېخى ئۇنى «راست ئادەم ئوخشايدۇ» دەپ ئويلاپ قاپتىمەن ، — دېدى .

— ئۇ راست ئادەم ، — دېدى لاندون .

تىبىن ھاياجانلانغان ھالدا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى ـ دە :

— لېكىن ، ئۇ بارلىق ئادەمنى كۆرسەتمەيدۇ . ئۇ پەۋقۇلئاددە ئايالدا ناھايىتى مۇھىم بىر مەخپىيەتلىك بار . ئۇ مەخپىيەتلىك ئاشكارىلىنىپلا كەتسە ، خرىستىئان دىنىنىڭ ئۇلى لىڭشىپ قالىدۇ ! — دېدى .

— ئۇ تارىختىكى داڭلىق ئايالمۇ ؟ — دەپ سورىدى سوفىيمۇ ھاياجانلانغان ھالدا .

— ناھايىتى داڭلىق ئايال ، — تىبىن ھاسىسىنى ئېلىپ

كاربدور تەرەپكە ماڭدى ، — دوستلىرىم ، قالغان گەپنى مېنىڭ كۆتۈپخانامغا كىرىپ دېيىشەيلى . مەن سىلەرگە ئۇ ئايالنىڭ داۋىنچى سىزغان رەسىمىنى كۆرسىتىپ قويايى .

ئاشخانا ئۆيدە غوجىدار رېمى لېگرود تېلېۋىزور كۆرۈپ ئولتۇراتتى . تېلېۋىزوردا بىر ئەر بىلەن بىر ئايالنىڭ سۆرىتى كۆرسىتىلىۋاتاتتى ... رېمى تېخى بايىلا ئۇ ئىككىسىگە چاي دەملەپ ئەكىرىپ بەرگەنىدى .

ئەللىك يەتتىنچى باب

رازۋېدكىچى كوللېبت سيۇرىخ پۇل ھاۋالە ئامانەت بانكىسىنىڭ سىرتىدىكى يولدا «فاچى نېمىشقا تېخىچە كەلمەيدىغاندۇ؟ بىر پارچە ئاختۇرۇش بۇيرۇقىنى ئەكېلىشكىمۇ شۇنچىۋالا ئۇزاق ۋاقىت كېتەمدىكىنە؟» دەپ ئويلاپ تۇراتتى. ئۇنىڭ قارىشىچە، بۇ بانكىنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك خادىملىرى ئۇنىڭدىن قانداقتۇر بىر ئىشنى يوشۇرۇۋاتاتتى. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئالدىن كېلىشىۋالغاندەكلا: «لاندون بىلەن سوفىي بايا بۇ يەرگە كەلگەن، ئەمما توغرا ھېسابات نومۇرىنى ئېيتىپ بېرەلمىگەچكە، بىز ئۇلارنى قوغلاپ چىقىرىۋەتتۇق» دەۋاتاتتى.

«ئەمىسە، نېمىشقا بىزنى ئاختۇرغىلى قويمايدۇ؟»

شۇ چاغدا كوللېكتىڭ يان تېلېفونى سايراپ كەتتى. ئەمما، بۇ تېلېفون لوئۇرې سارىيىدىكى دېلو يۇز بەرگەن نەق مەيداندىن — شۇ يەردىكى قوماندانلىق شتابىدىن كەلگەنىدى.

— ئاختۇرۇش بۇيرۇقىنى ئالدىڭلارمۇ؟ — دەپ ئالدىراپ سورىدى كوللېبت. قارشى تەرەپتىن بىر ساقچىنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى.

— ئەپەندى، ئۇ بانكا بىلەن كارىڭىز بولمىسۇن. بىز تېخى بايىلا لاندون بىلەن سوفىينىڭ ھازىر نەگە يوشۇرۇنۇۋالغانلىقى توغرىسىدىكى يېپ ئۇچىغا ئېرىشتۇق.

كوللېبت يېنىدىكى پىكاپقا يۆلىنىپ قالدى:

— چاقچاق قىلىۋاتامسەن نېمە؟

— مەن شەھەر سىرتىدىكى بىر ئادرېسنى قولغا چۈشۈردۈم.

ۋېرسال ساريېغا يېقىن بىر جايدىكى قورۇ ئىكەن .

— باشلىق بۇ ئىشنى بىلەمدۇ ؟

— تېخى بىلمەيدۇ . ئۇ يەنە بىر مۇھىم تېلېفون بىلەن ئالدىراش .

— مەن ھازىرلا بارىمەن . باشلىق تېلېفوندا سۆزلىشىپ بولغان ھامان بۇ ئىشنى ئۇنىڭغا دەپ قوي .

كوللېيت ئادرېسنى خاتىرىلەۋېلىپ دەرھال ماشىنىغا چىقتى . ماشىنىنى قوزغىتىپ ، بانكىدىن سەل يىراقلاشقان چاغدا ، تۇساتتىنلا «لاندونلارنىڭ يوشۇرۇنۇۋالغان جايىنى كىم خەۋەر قىلغاندۇ ؟ بابا ئەجەب سورىۋالماپتىمەنا ؟» دەپ ئويلاپ قالدى . لېكىن ، بۇ مۇھىم ئەمەس ئىدى . كوللېيت ئۆزىنىڭ خاتالىقىنى تۈزىتىپ ، ھەقىقىي ئىقتىدارىنى كۆرسىتىپ قويىدىغان پۇرسەتنىڭ كەلگەنلىكىنى ، شۇ تاپتا كەسپىي ھاياتىدىكى ئەڭ مۇھىم بىر تۈتۇش ھەرىكىتىگە ئاتلانغانلىقىنى ھېس قىلىۋاتاتتى .

ئۇ سىمسىز سۆزلىشىش ئاپپاراتى ئارقىلىق باشقا بەش ماشىنىدىكى ساقچىلارغا بۇيرۇق قىلدى :

— سىگنال ياڭراتماڭلار ، بۇرادەرلەر . لاندون بىزنىڭ كېلىۋاتقىنىمىزنى بىلىپ قالمىسۇن !

قىرىق كىلومېتىر نېرىدىكى بىر سەھرا تاشيولىدا «ئاۋدى» ماركىلىق بىر قارا پىكاپ سۇرئىتىنى تەدرىجىي ئاستىلىتىپ ، يول بويىدا توختىدى . سېللارىس ماشىنىدىن چۈشۈپ ، قورۇقنىڭ تۆمۈر رىشاتكىلىرى ئارىسىدىن ئىچىگە سەپسالدى ۋە ئاي شولىسى ئاستىدا پېگانە چوقچىيىپ تۇرغان قەلئەنى كۆردى .

قەلئەنىڭ ئاستىنقى قەۋىتىدىكى چىراغلار يېنىقلىق تۇراتتى . «مۇشۇنداق چاغدىمۇ چىراغ ياندۇرۇۋالغاندىكىن ، چوقۇم بىر گەپ بار» دەپ ئويلىدى سېللارىس ئىچىدە خۇشال بولۇپ . دېمەك ، ئۇستازنىڭ يەتكۈزگەن خەۋىرى توغرا چىققانىدى . «شىفىرلىق قۇتىنى ئالماي تۇرۇپ بۇ يەردىن ھەرگىز كەتمەيمەن ، — دەپ

قەسەم قىلدى ئۇ ئۆز - ئۆزىگە ، — ئېپىسكوپ بىلەن ئۇستازنىڭ ئۇمىدىنى ئەمدى يەردە قويسام بولمايدۇ . »

ئۇ خوكلېر بىلەن كوخ شىركىتى ئىشلەپ چىقارغان تاپانچىسىنىڭ ئوقىدىنىنى تەكشۈردى . ئوقداندا ئون ئۈچ تال ئوق بار ئىدى . ئۇ تاپانچىنى رىشاتكىدىن كىرگۈزۈپ ، قورۇق تامنىڭ ئىچىدىكى مۇخ قاپلاپ كەتكەن يەرگە پىرقىرىتىپ تاشلىدى . ئاندىن رىشاتكىنى ئىككى قولى بىلەن قامالاپ تۇتۇپ بىرلا سەكرىدى - دە ، قورۇقنىڭ ئىچىگە چۈشتى ۋە دۇمبىسىدىكى قامچا ئىزلىرىنىڭ ئاغرىقىغمۇ قارىماستىن ، يەردىكى تاپانچىسىنى ئېلىپ قەلئە تەرەپكە قاراپ تېز - تېز قەدەملەر بىلەن يۈرۈپ كەتتى .

ئەللىك سەككىزىنچى باب

تىببىنىڭ «كۈتۈپخانا»سى سوۋېت ئىلگىرى كۆرگەن ھەرقانداق شەخسىي كۈتۈپخانىغا ئوخشمايتتى. بۇ ئەنگلىيىلىك سېرىنىڭ كۈتۈپخانىسى ئەڭ كاتتا ئىشخانىلاردىنمۇ ئالتە ـ يەتتە ھەسسە چوڭ بولۇپ، ئۇنىڭ ئىچىدە تەجرىبىخانا، ئارخىپخانا ۋە كىچىك تېپتىكى تاللا بازىرى بار ئىدى. تورۇستىن ساڭگىلاپ تۇرغان ئۇچ ئاچا شەكىللىك ئاسما چىراغ ئۆينى ئازادە يورۇتۇپ تۇراتتى. فارفور خىش ياتقۇزۇلغان پولنىڭ ئۈستىگە ناھايىتى يۇغان بىر خىزمەت ئۈستىلى قويۇپ قويۇلغان بولۇپ، ئۇنىڭ ئۈستىدە نۇرغۇن كىتاب، سەنئەت بۇيۇملىرى، ئويمىلار ۋە كومپيۇتېر، كۆلەڭگە چۈشۈرۈش ئاپپاراتى، مىكروسكوپ، نۇسخىئالغۇ، تۆز دەستىلىك شەكىل چۈشۈرگۈچ دېگەندەك نۇرغۇن ئېلېكترونلۇق ئەسلىمىلەر بار ئىدى.

تىببىن تېز ـ تېز چامدىغىنچە بۇ ئاجايىپ كۈتۈپخانىسىغا كىردى ۋە سەل تارتىنغان ھالدا:

— بۇ يەر ئەسلىي تانسىخانا ئىدى، مەن ئۆزۈم تانسىنى ئانچە ئۇياپ كەتمىگەچكە مۇشۇنداق ئۆزگەرتىۋەتكەن، — دېدى.

سوۋېتىغا بۇ كېچە ھەرقانداق نەرسە ئاجايىپ غەلىتە ھەم يېڭىياچە تۇيۇلۇۋاتاتتى.

— مۇشۇلارنىڭ ھەممىسىنى سىز ئىشلىتەمسىز؟

— ھەقىقەت ئۈستىدە ئىزدىنىش مېنىڭ ئەڭ زور قىزىقىشىم، مۇقەددەس قەدەھ بولسا مېنىڭ چىن قەلبىمدىن سۆيگەن مەشۇقۇم. «*مۇقەددەس قەدەھ ئەسلىي بىر ئايال.*» سوۋېتىنىڭ

كاللىسدا باش ـ ئاخىرى يوق خىياللار گىرەلىشىپ كەتكەندى .
— سىز مەندە مۇقەددەس قەدەھنىڭ بىر پارچە رەسمى بار دېگەنىدىڭىزغۇ ؟
— شۇنداق . ئەمما ، ئۇنى مەن «مۇقەددەس قەدەھ» دەپ ئاتىۋالمىغان . ئۇنى ئىيسا ئۆزى شۇنداق دەپ ئاتاپتىكەن .
سوفىي تاملارغا سەپسېلىپ قارىغاچ سورىدى :
— قايسى رەسىم شۇ ؟
— ھەم... — دېدى تىبىن تازا ئېسىگە ئالالمايۋاتقاندەك قىيىاپەتتە ، — مۇقەددەس قەدەھ ، ئىيسانىڭ ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزاسىدا ئىشلىتىلگەن قەدەھ ، — ئۇ تۇيۇقسىز يان تەرەپكە بۇرۇلۇپ يىراقتىكى بىر تامغا قارىدى . ئۇ تامغا «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا» ناملىق رەسىمنىڭ سەككىز ئىنگلىز چىسى ئۇزۇنلۇقتىكى بىر كۆپەيتىلمە نۇسخىسى ئېسىقلىق بولۇپ ، سوفىينىڭ بايا كۆرگىنى بىلەن ئوپمۇئوخشاش ئىدى ، — ئۇ ئەنە !
سوفىي ئۆزىنىڭ بايا رەسىمدىكى بىرەر نەرسىنى كۆرمەي قالغانلىقىنى جەزملەشتۇردى .
— بۇ رەسىمنى سىز تېخى بايىلا ماڭا كۆرسەتكەندىڭىزغۇ .
تىبىن ھەيىرانلىق بىلەن كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ قويدى :
— بىلىمەن . لېكىن ، بۇ چوڭايتىلغان نۇسخىسى ئادەمنى تېخىمۇ ھاياجانغا سالىدۇ . شۇنداق ئەمەسمىكەن ؟
سوفىي بۇرۇلۇپ لاندونغا قارىدى ۋە يارىدەم تەلەپ قىلغاندەك تەلەپپۇزدا :
— مەن ئېلىشىپلا كەتتىم ، — دېدى .
لاندون كۈلۈمسىرىدى :
— راست ، مۇقەددەس قەدەھ ھەقىقەتەنمۇ «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا»دا كۆرۈنگەن . داۋىنچى ئۇنى كۆرۈنەرلىك جايغا ئورۇنلاشتۇرغان .
— توختاپ تۇرۇڭ ، — دېدى سوفىي ، — سىز مۇقەددەس قەدەھنى ئايال كىشى دېگەندىڭىز ، لېكىن بۇ رەسىمدە سىزىلغىنى

ئون ئۇچ ئەر كىشى تۇرسا .

تىبىن تازا ئىشەنمىگەندەك قىياپەتتە ئۇنىڭدىن سورىدى :

— راستمۇ ؟ يەنمۇ تەپسىلىيرەك قاراپ بېقىڭە .

سوفىي گاڭگىراپلا قالدى ۋە رەسمگە يېقىن بېرىپ ، باشتىن - ئاياغقىچە سىنچىلاپ قاراپ چىقتى : ئىيسا خرىستوس ئوتتۇرىدا ئولتۇراتتى ، ئالتە شاگىرتى سول تەرەپتە ، قالغان ئالتە شاگىرتى بولسا ئوڭ تەرەپتە ئولتۇراتتى .

— ھەممىسلا ئەر ، — دېدى سوفىي جەزمىلەشتۇرۇپ .

— شۇنداقمۇ ؟ — دېدى تىبىن ، — كۆزگە بەكرەك چېلىقمىدىغان ئاۋۇ ئادەمچۇ ؟ — ئىيسانىڭ ئوڭ تەرىپىدە تۇرغان ئادەمنى دەيمەن .

سوفىي ئىيسانىڭ ئوڭ تەرىپىدە تۇرغان ئادەمگە پۈتۈن دىققىتى بىلەن سەپسالدى ھەمدە ئۇنىڭ يۈز شەكلى ۋە بەدەن تۈزۈلۈشىگە قاراپ ھەيرانۇھەس قالدى . ئۇ ئادەمنىڭ چاچلىرى قىزىل ، قوللىرى ئىنچىكە ھەم ئاپئاق بولۇپ ، كۆكسى بىلىنەر - بىلىنمەس ھالدا كۆتۈرۈلۈپ تۇراتتى . ئۇ ھەقىقەتەن بىر ئايال ئىدى !

— ئۇ راست ئايال ئىكەن ! — دەۋەتتى سوفىي .

تىبىن قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى :

— بەكلا ھەيران قېلىۋاتىسىز ، شۇنداقمۇ ! ماڭا ئىشىنىڭ ، مەن خاتا گەپ قىلمىدىم . داۋىنچى ئەر - ئاياللار ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنى ئىپادىلەشكە ناھايىتى ماھىر .

سوفىي رەسمدىكى ئۇ ئايالدىن كۆزىنى ئۈزەلمەي قالدى . *« ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا ،دا سىزىلغىنى ئەسلىي ئون ئۈچ ئەر كىشى بولۇشى كېرەك ئىدىغۇ ! بۇ ئايال كىم بولغىيدى ؟ »* ئۇ بۇ رەسىمنى ئىلگىرىمۇ نۇرغۇن قېتىم كۆرگەن . ئەمما ، بۇنداق غەلىتە يېرى بارلىقىغا پەقەتلا دىققەت قىلمىغانىدى .

— بۇنىڭغا نۇرغۇن ئادەم دىققەت قىلمايدۇ ، — دېدى تىبىن ، — بىزنىڭ بۇ رەسمگە بولغان تونۇشىمىز ئۇزاق يىللاردىن بۇيان قېلىپلىشىپ كەتكەن . شۇڭا ، ئۇنىڭدىكى بۇ غەلىتە ئەھۋالنى

هېچكىم سەزمىگەن .

— بىز دەۋاتقان «قارىغۇ نۇقتا» دەل مۇشۇ . ئەمەلىيەتتە بىزنىڭ چوڭ مېڭمىز كۆزىمىزگە سىڭىپ قالغان ئىشلارنىڭ كەينىدىكى ھەقىقىي نەرسىلەرنى كۆرۈشكە ئەزەلدىن سەل قارايدۇ ، — دەپ قوشۇمچە قىلدى لاندون .

تىبىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى :

— سىزنىڭ بۇ ئايالنى سىزەلمەي قېلىشىڭىزدىكى يەنە بىر سەۋەب شۇكى ، نۇرغۇن سەنئەت كىتابلىرىغا بېسىلغىنى بۇ رەسىمنىڭ 1954 - يىلىدىن بۇرۇن تارتىلغان سۈرىتى . ئۇ چاغدا رەسسامدىكى بۇ نازۇك تەرەپلەر كىر ۋە چاڭ - توزانلارنىڭ ئارىسىدا ئېنىق ئىپادىلەنمەي قالغان . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، بۇ رەسىم 18 - ئەسىردە سەنئەتتىن قىلچە خەۋىرى يوق بىر تۈركۈم ھۇنەرۋەنلەرنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك رېمونت قېلىشىدىن ئۆتكەن . مانا ئەمدى بۇ تام رەسىمى پاكىز تازىلىنىپ ، ئەسلىدىكى ھالىتىگە قايتتى ، — ئۇ قولى بىلەن ھېلىقى سۈرەتنى كۆرسەتتى ، — بىز گېپىنى قىلىۋاتقان ئايال مانا مۇشۇ .

سوفىي سۈرەتكە تېخىمۇ يېقىن بېرىپ قارىدى . ئىيسانىڭ يېنىدىكى ئايال قارىماققا ناھايىتى ياش بولۇپ ، چىرايىدىن تولىمۇ تەقۋادارلىقى چىقىپ تۇراتتى ، تۇرقى ناھايىتى سىپايە ، چاچلىرى قىپقىزىل ئىدى . ئىككى قولىنى جۇپلىگىنىچە رايىش قىياپەتتە ئولتۇراتتى . *«ۋاتىكاننىڭ قۇرۇق قول بىلەنلا ۋەيران قىلىۋېتەلەيدىغان ئايال مۇشۇمىدۇ ؟»*

— ئۇ كىم ؟ — دەپ سورىدى سوفىي . تىبىن :

— قەدىرلىكىم ، ئۇ ماگدالىنلىق ماريە ، — دەپ جاۋاب بەردى .

سوفىي شارتتىدە كەينىگە بۇرۇلدى :

— ھېلىقى پاھىشەمۇ ؟

تىبىن بۇ سوئالدىن ئۆپكىسى ئۆرۈلگەندەك بولۇپ ئاچچىق بىر تىنىۋالدى :

— ئۇ پاھىشە ئەمەس . بۇ ئەينى يىللىرى ۋاتىكان قوزغىغان ئۇرۇشتىن قېچىقالغان بەتنام . ۋاتىكان ماريىەدىكى خەتەرلىك مەخپىيەتلىكنى يوشۇرۇپ قېلىش ھەم ئۇنىڭ مۇقەددەس قەدەملىك رولىنى ئاۋامغا بىلدۈرۈپ قويماسلىق ئۈچۈن ، ئۇنى ئاشۇنداق نومۇسسىز تۆھمەتلەر بىلەن يوققا چىقىرىشقا ئۇرۇنغان .

— مۇقەددەس قەدەملىك رولىنى دەمسىز ؟

— بايا دېگىنىمدەك ، ئەينى چاغدا رىم دىنى ئىيسانى ئىلاھ قىلىپ كۆرسىتىپ ، بىدئەتلىك تۈرمۈشى تەسۋىرلەنگەن . شۇڭا ، ئىيسانىڭ ئادەتتىكى تۈرمۈشى تەسۋىرلەنگەن ھەرقانداق مەزمۇننى «ئىنجىل» دىن چىقىرىپ تاشلىغان . ئەمما ، ئەسلىي «ئىنجىل» دىكى ئىيسانىڭ پانىي ئالەمدىكى تۈرمۈشىغا ئائىت مەزمۇنلانىڭ كۆپلۈكى ھەم تەكرارلىقى ئۈلارنى تولىمۇ قىيىن ئەھۋالدا قويغان . ئۇ ماريىە تۇغرىسىدىكى بايانلار ئىدى ، — تىبىن بىردەم توختىۋېلىپ ، ئاندىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — ئېنىقراقىنى ئېيتقاندا ، ماريىە بىلەن ئىيسانىڭ نىكاھى توغرىسىدىكى بايانلار ئىدى .

— نېمە ؟

سوفىي ئاۋۋال لاندونغا ، ئاندىن تىبىنغا قارىدى .

— بۇ ھەقتە تارىخىي خاتىرىلەر بار ، — دېدى تىبىن ، — داۋىنچى بۇ ئىشنى چوقۇم بىلىدۇ . «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا» دا كىشىلەرگە جاكارلانغىنى ئەمەلىيەتتە «ئىيسا بىلەن ماگدالىنلىق ماريىە بىر جۈپلەر» دېگەن پاكىت .

سوفىي بۇرۇلۇپ تامدىكى رەسىمگە قارىدى .

تىبىن رەسىمنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ئىككى ئادەمنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ، ئۇنىڭغا :

— قاراڭ ، ئىيسا بىلەن ماريىەنىڭ كىيىمىمۇ ئۆزئارا ماسلىشىپ كەتكەن ، — دېدى .

سوفىي سىنچىلاپ قاراپ ، ھەيرانلىق ئىلكىدە داڭقېتىپلا قالدى . ئۇ ئىككىسىنىڭ كىيىمىنىڭ رەڭگى ھەقىقەتەنمۇ بىر -

بىرىگە ماس كېلىپ كەتكەن ، ئىيسا ئىچىگە قىزىل رەڭلىك يالاڭ چاپان ، ئۈنىڭ ئۈستىگە كۆك رەڭلىك پلاش كىيگەن ؛ ماگدالىنلىق ماريىە بولسا ئىچىگە كۆك رەڭلىك يالاڭ چاپان ، ئۈستىگە قىزىل رەڭلىك پلاش كىيىۋالغانىدى .

— بۇنىڭدا ھەيران قالغۇدەك يەنە نۇرغۇن نۇقتىلار بار ، — دېدى تىبىن ، — بۇ يەرگە قاراڭ ، ئىيسانىڭ ساغرىسى ماريىەنىڭ ساغرىسى بىلەن چاپلىشىپ كەتكەن ، يەنە كېلىپ ئۇلارنىڭ ئىككى تەرەپكە قايرىلىپ تۇرغان ئارىلىقىدا ئۇچ بۇلۇڭلۇق بىر شەكىل ھاسىل بولۇپ قالغان .

تىبىننىڭ گېپىنىڭ ئاخىرى چىقار - چىقمايلا ، سوفىي رەسىمنىڭ ئۇ يېرىدە مۇقەددەس قەدەھكە ۋە ئاياللارنىڭ بالىياتقۇسىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان بەلگىگە ئوخشاش بىر ۷ شەكلىنىڭ ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇرغانلىقىنى سېزىپ بولدى .

— ئاخىردا ، — دېدى تىبىن ، — سىز ئەگەر ئىيسا بىلەن ماگدالىنلىق ماريىەنى پېرسوناژ ئەمەس ، بەلكى بۇ رەسىمدىكى بىر شەكىل ئامىلى دەپ قارىسىڭىز ، ئۇ چاغدا كۆزىڭىزگە روشەن بىر ئىزنا چېلىقىدۇ ، — ئۇ سەل توختىۋېلىپ گېپىنى داۋام قىلدى ، — بىر ھەرپنىڭ ئىزناسى .

سوفىي ئۇنى دەرھال بايقىۋالدى . بايقىدى ئەمەس ، كۆزىگە شۇ ھامان ئاشۇ ھەرپ كۆرۈندى . رەسىمنىڭ نەق ئوتتۇرىسىدا يوغان ھەم چىرايلىق «M» ھەرپىنىڭ شەكلى تۇراتتى .

— بۇ ھەرگىزمۇ تاسادىپىيلىق ئەمەس . بەلكى بىر مۇكەممەل قۇرۇلما ، — دېدى تىبىن ، — قانداق دېدىم ؟

سوفىي ھاڭۇېقىپلا قالغانىدى :

— نېمىشقا شۇنداق سىزىلغان ؟

تىبىن يەلكىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— نەزەرىيىچىلەر ئۇنى «نىكاھ» (Matrimonio) ياكى «ماگدالىنلىق ماريىە» (Mary Magdalene) دېگەن سۆزلەرگە ۋەكىللىك قىلىشى مۇمكىن دەپ قاراۋاتىدۇ . ئەمەلىيەتتە ، ئۇنىڭ

مەنسىگە ھېچكىم كېسىپ بىرنېمە دېيەلمەيدۇ . ئەمما ، رەسمىدە بىر «M» ھەرپىنىڭ بارلىقى ئېنىق . مۇقەددەس قەدەھ بىلەن مۇناسىۋەتلىك نۇرغۇن نەرسىلەردە ئاشۇنداق يوشۇرۇن شەكىلدىكى «M» ھەرپى بار . ئۇ سۇ باسمىسى ، رەڭ قاتلىمى ياكى مۇرەككەپ سىزمىلار ئارىسىغا يوشۇرۇنغان ، خالاس . لوندوندىكى بۇۋىمەريەم مۇناستىرىنىڭ مۇقەددەس سۇپىسىغا سىزىپ قويۇلغان «M» ھەرپى ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ چىرايلىقى . ئۇنى ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ سابىق ئاقساقىلى ژان كوكتو لايىھىلىگەن .

سوفي نېمىلەرنىدۇر خىيالىدىن ئۆتكۈزدى ۋە مۇنداق دېدى :

— يوشۇرۇن شەكىللىنىڭ M ھەرپى توغرىسىدىكى ھېكايىلەرنىڭ ئادەمنى تولىمۇ جەلپ قىلىدىغانلىقىغا مەن ئىقرار . لېكىن ، مېنىڭچە ، ئىيسا بىلەن ماريە ئوتتۇرىسىدىكى نىكاھ مۇناسىۋىتىنى ھېچكىم يېتەرلىك دەلىللەر بىلەن ئىسپاتلاپ بېرەلمەيدۇ .

— ياق ، — تىبىن شۇنداق دېگەچ ، ئۇستىگە نۇرغۇن كىتاب دۆۋىلىنىۋېتىلگەن بىر شىرەنىڭ يېنىغا باردى ، — مەن بايا دېگىنىمدەك ، ئۇ ئىككىسىنىڭ نىكاھ مۇناسىۋىتى توغرىسىدا تارىخىي خاتىرىلەر بار ، — ئۇ كىتابلار ئارىسىدىن نېمىنىدۇر ئىزدەشكە باشلىدى ، — يەنە كېلىپ ، ئىيسانى «توي قىلغان ئەر» دېگەن قاراش «ئىنجىل»دىكى «ئىيسا بويتاق ئۆتكەن» دېگەن قاراشقا قارىغاندا بەكرەك پۇت تىرەپ تۇرالايدۇ .

— نېمىشقا ؟ — دەپ سورىدى سوفي .

تىبىننىڭ كىتاب ئاختۇرۇش بىلەن ئاۋارە بولۇپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن لاندون بۇ سوئالغا ئۆزى جاۋاب بەردى :

— ئىيسا بىر يەھۇدي ، شۇ چاغدىكى ئەنئەنە بويىچە بولغاندا يەھۇدي ئەرلىرى چوقۇم توي قىلىشى كېرەك . يەھۇدىيلارنىڭ ئۆرپ ـ ئادىتىدە : «ئەرلەرنىڭ بويتاق يۈرۈشى يامان ئىش ، ھەرقانداق دادا ئۆز ئوغلىنى چوقۇم ئۆيلەپ قويۇشى كېرەك» دەپ قارىلىدۇ . ئەگەر ئىيسا توي قىلمىغان بولسا ، «ئىنجىل»دا

هېچبولمىغاندا ، بۇ توغرۇلۇق بەزى چۈشەندۈرۈشلەر بېرىلگەن بولاتتى .

تىبىن كىتابلارنىڭ ئارىسىدىن يوغان بىر كىتابنى سۈغۇرۇۋالدى . خۇرۇم مۇقاۋىلىق ئۇ كىتاب بەئەينى بىر خەرىتىلەر توپلىمىغا ئوخشايتتى . كىتابنىڭ مۇقاۋىسىدا «گنوستى مەزھىپىدىكى لەرنىڭ بېشارەتنامىسى» دېگەن خەتلەر تۇراتتى . تىبىن كىتابنى ئاچتى ، لاندون بىلەن سوفىي دەرھال ئۇنىڭ يېنىغا باردى . سوفىي ئۇ كىتابنىڭ ئىچىدە قەدىمىي يازما يادىكارلىقلارنىڭ چوڭايتىلغان سۈرەتلىرى بارلىقىنى ، ئۇ يازما يادىكارلىقلارنىڭ ئەسلىدە يىرتىق قەغەزگە قول بىلەن يېزىلغان نەرسىلەر ئىكەنلىكىنى كۆردى . ئۇ قەدىمىي يېزىقلارنى ئوقۇيالايتتى . ئەمما ، كىتابتىكى ھەربىر بەتنىڭ يان تەرىپىدە ئۇنىڭدىكى مەزمۇنلارنىڭ تەرجىمىسى بار ئىدى .

— مانا بۇلار مەن بايا تىلغا ئېلىپ ئۆتكەن «كوپت يازما يادىكارلىقى» بىلەن «ئۆلۈك دېڭىز يادىكارلىقى»نىڭ سۈرەتلىرى ، ھەممىسى خرىستىئان دىنىغا ئائىت ئەڭ دەسلەپكى يازما خاتىرىلەر ، — دېدى تىبىن ، — كىشىنىڭ بېشىنى ئاغرىتىدىغىنى شۇكى ، بۇنىڭدىكى مەزمۇنلار «ئىنجىل»دىكىگە ئوخشىمايدۇ ، — ئۇ كىتابنىڭ ئوتتۇرىنى ئېچىپ ، قولى بىلەن ئۇنىڭدىكى بىر پارچە ماقالىنى كۆرسەتتى ، — ئەڭ ياخشىسى ، مۇشۇ «فىلىپ بېشارەتلىرى»دىن باشلاپ ئوقۇڭ .

سوفىي باش قۇردىن باشلاپ ئوقۇشقا باشلىدى :

«ئالەم نىجاتكارىنىڭ جورىسى ماگدالىنلىق ماريە . ئىيسا ئۇنى توختىماي سۆيۈپ تۇراتتى . ئۇنى ئۆزىنىڭ ھەرقانداق شاگىرتلىرىنىمۇ بەكرەك ياخشى كۆرەتتى . نەتىجىدە ، شاگىرتلىرى بۇنىڭدىن غەزەپلىنىپ ئۆزلىرىنىڭ نارازىلىقىنى ئىپادىلىدى . ئۇلار ئىيسادىن : «سەن ئۇنى نېمىشقا بىزدىنمۇ ئۆتە ياخشى كۆرىسەن ؟» دەپ سورىدى .

بۇ گەپلەرنى ئوقۇپ بولۇپ سوفي چۆچۈپ كەتتى ، ئەمما بۇ بىر ئابزاس بايان ھېچنېمىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيتتى .

— بۇنىڭدا ئۇلار ئوتتۇرىسىدىكى نىكاھ تىلغا ئېلىنماپتۇغۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ .

تىمىن بايىقى ئابزاسنىڭ بىرىنچى قۇرىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ كۈلۈمسىرىگەن ھالدا :

— دەل ئەكسىچە ، ئارامى تىلىنى بىلمىدىغان ھەرقانداق ئادەم «ھەمراھ» دېگەن سۆزنىڭ ئەينى چاغدا «جورا» دېگەن مەنىنى بىلمۈرىدىغانلىقىنى سىزگە چۈشەندۈرۈپ بېرەلەيدۇ ، — دېدى .

لاندونمۇ «شۇنداق» دېگەن مەنىدە بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى .

سوفي بىرىنچى قۇردىكى مەزمۇننى يەنە بىر قېتىم ئوقۇۋەتتى : «ئالەم نجاتكارىنىڭ جورىسى ماگدالېنلىق ماريىە .»

تىمىن كىتابنى ۋاراقلاپ ، سوفىيغا يەنە بىرنەچچە ئابزاسنى ئوقۇتتى . ئۇلاردىمۇ ماگدالېنلىق ماريىە بىلەن ئىيسانىڭ مۇھەببەت مۇناسىۋىتى ئېنىق خاتىرىلەنگەنىدى . بۇ سوفىينى تولىمۇ ھەيران قالدۇردى . ئاشۇ مەزمۇنلارنى ئوقۇۋاتقان چېغىدا ، كىچىك ۋاقتىدا يۈز بەرگەن بىر ئىش تۇيۇقسىزلا يادىغا يېتىپ قالدى .

شۇ كۈنى غەزەپتىن چىرايلىرى تاتىرىپ كەتكەن بىر كاھىن ئۇلارنىڭ ئۆيىنىڭ ئىشىكىنى قاتتىق ئۇرۇپ كەتكەنىدى . كىچىككىنە سوفي ئىشىكنى ئاچقاندا ، ئۇ كاھىن قولىدىكى گېزىتنى پۈلاڭلاتقىنىچە تەرىنى تۇرۇپ تۇرۇپ :

— بۇ ياك سونۇئېينىڭ ئۆيىمۇ ؟ مەن ئۇنىڭ ماۋۇ ماقالىسى توغرۇلۇق مۇنازىرىلەشكىلى كەلدىم ، — دېدى .

سوفي بوۋىسىنى چاقىرىپ چىقتى ، بوۋىسى ئۇ ئادەمنى كۈتۈپخانىسىغا باشلاپ ئەكىرىپ ئىشىكنى يېپىۋالدى . «بوۋام ئۇ گېزىتكە نېمىلەرنى يازغاندۇ ؟» سوفي ئاشۇنداق خىيال بىلەن ئاشخانا ئۆيگە يۈگۈرۈپ كىرىپ ، ئەتىگەن كەلگەن گېزىتنىڭ ھەممە بېتىگە تەپسىلي قاراپ چىقتى . بوۋىسىنىڭ ماقالىسى گېزىتنىڭ ئىككىنچى بېتىگە بېسىلغانىدى . سوفي ماقالىنى ئوقۇشقا

باشلىدى . ئۇ ماقالىنىڭ مەزمۇنىنى دېگەندەك چۈشىنىپ كېتەلمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئەينى چاغدىكى فرانسىيە ھۆكۈمىتىنىڭ دىنىي بېسىم تۈپەيلىدىن «ئىيسانىڭ ئەڭ ئاخىرقى ئېزىقىشى» دەپ ئاتىلىدىغان بىر ئامېرىكا فىلىمىنى قويۇشنى چەكلىگەنلىكىنى ، ئۇ كىنودا ئىيسانىڭ «ماگدالىنلىق ماريە» ئىسىملىك بىر ئايال بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزگەنلىكى توغرىسىدىكى ھېكايىنىڭ بايان قىلىنغانلىقىنى ، بۇ ئىسىنىڭ ئەنە شۇ ئىشقا قارىتا ماقالە يېزىپ ، ۋاتىكاننى ئەيىبلىگەنلىكىنى ۋە : «ئۇ كىنونى چەكلەشنىڭ ھاجىتى يوق» دەپ قارىغانلىقىنى يۈزەكى ھالدا چۈشەندۈردى .

«ھېلىقى ئادەمنىڭ قاپاقلىرى شۇڭا تۈرۈلۈپ كېتىپتىكەن - دە ! » دەپ ئويلىدى سوفىي ئىچىدە .

— ئۇ بىر شەھۋانىيلىق ! ئىلاھقا قارا چاپلىغانلىق ! — دېدى كۈتۈپخانىدىن چىققان كاھىن ئىشىك تەرەپكە كېتىۋېتىپ ، — سىز ئېلىشىپ قېلىۋاتقان ئوخشايسىز ! مارتىن سكورسىيس دېگەن ئۇ ئامېرىكىلىق رېژىسسور ئەملىيەتتە بىر دەھرى ئىكەن . دىنىي جەمئىيەت ئۇنىڭ فرانسىيىدە بۇنداق نەرسىلەرنى تەشۋىق قىلىشىغا ھەرگىز يول قويمايدۇ !

ئۇ ئاشۇنداق چالۋاقىغىنىچە ئىشىكنى «جاق»قىدە يېپىۋېتىپ چىقىپ كەتتى .

بۇۋىسى ئاشخانا ئۆيگە كىرىپ ، سوفىينىڭ گېزىت تۈتۈپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى - دە ، قوشۇمسىنى تۇرۇپ :

— ھەرىكىتىڭ نېمىدېگەن تېز ، — دەپ قويدى . سوفىي :

— سىز ئىيسانىڭ قىز دوستى بار ئىدى دەپ قارامسىز ؟ — دەپ سورىدى .

— ياق ، قەدىرلىكىم . مەن پەقەت : «ۋاتىكان بىزنىڭ نېمىگە ئىشىنىش ھەم نېمىگە ئىشەنمەسلىكىمىزگە ئارىلىشىۋالماسلىقى كېرەك» دەپلا قارايمەن .

— ئۇنداقتا ، ئىيسانىڭ قىز دوستى بارمۇ ؟

بوۋىسى بىردەم ئويلىنىپ تۇرۇپ كەتتى ۋە :
— ئەگەر بار دېسەم ، سەن قانداق قارايسەن ؟ — دەپ سورىدى . سوفي كۈلگىنىچە مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :
— مېنىڭ كارىم يوق .

سىر راي تىبىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى :
— مېنىڭ ئىسىا بىلەن ماگدالېنلىق ماريىە ئوتتۇرىسىدىكى نىكاھ توغرۇلۇق ئەمدى كۆپ سۆزلىگۈم يوق . تارىخشۇناسلارنىڭ بۇ جەھەتتىكى تەتقىقاتىمۇ ئادەمنى كېكەرتىۋېتىدۇ . سىز ئەمدى بۇنى ئوقۇپ بېقىڭ ، — ئۇ باشقا بىر ئابزاسنى كۆرسەتتى ، — بۇ «ماگدالېنلىق ماريىەنىڭ بېشارەتلىرى»دىن ئېلىنغان .
«ماگدالېنلىق ماريىە توغرىسىدىمۇ بېشارەتنامە بار ئىكەن - دە ! » سوفي ئىچىدە شۇنداق ئويلىغاچ ، تىبىن كۆرسەتكەن ھېلىقى بىر ئابزاسنى ئوقۇدى :

«شۇنىڭ بىلەن پېتىر :
— ئالەمنىڭ نىجاتكارى راستىنلا بىزدىن يوشۇرۇنچە بىر ئايالغا گەپ قىلدىمۇ ؟ بىزمۇ نىشانىمىزنى بۇراپ ، ئۇ ئايالنىڭ گېپىنى ئاڭلامدىكەنمىز ؟ ئۇ ، ئۇ ئايالنى بىزدىنمۇ بەكرەك ياخشى كۆرەمدۇ نېمە ؟ — دەپ سورىدى .
لېۋى جاۋاب بېرىپ مۇنداق دېدى :
— پېتىر ، سەن دائىم مۇشۇنداق تېرىكىپلا يۈرىسەن . مەن سېنىڭ ئۇ ئايال بىلەن ئاستىرتىن تىركىشىۋاتقىنىڭنى ، ھەتتا ئۇنى دۇشمەن قاتارىدا كۆرۈۋاتقىنىڭنى سېزىپ قالدىم . نىجاتكارىمىز ئۇنى ياخشى كۆرۈشكە ئەرزىيدۇ دەپ قارىغان بولسا ، ئۇنىڭغا سەن قايسى سالاھىيىتىڭ بىلەن قارشى تۇرالايسەن ؟ نىجاتكارىمىز ئۇنى ئەلۋەتتە چۈشىنىدۇ . مانا بۇ ئۇنىڭ ئۇ ئايالنى بىزدىنمۇ بەكرەك ياخشى كۆرىدىغانلىقىدىكى سەۋەب . »

— ئۇلار گېپىنى قىلىۋاتقان ئايال دەل ماگدالېنلىق ماريىە ، — دەپ ئىزاھات بەردى تىبىن .

— بۇ ئىيسانىڭ ماريىەنى بەكرەك ياخشى كۆرگەنلىكىدىكى سەۋەبمۇ ؟

— ئۇلا ئەمەس . بۇ يەردە مۇھەببەتتىن باشقا يەنە پايدا - زىيان مۇناسىۋىتىمۇ بار . ئىنجىلدا كۆرسىتىلىشچە ، ئىيسا ئۆزىنىڭ پات ئارىدا قولغا ئېلىنىدىغانلىقىنى ۋە كرېستقا مىخلىنىدىغانلىقىنى ئالدىن سەزگەن . شۇڭا ، ئۇ ئۆزى ئۆلگەندىن كېيىن ، دىنىي جەمئىيەتنى قانداق باشقۇرۇش كېرەكلىكىنى ماگدالېنلىق ماريىەگە دەپ بەرگەن . ئاخىر ، پېتېر : «ئەمدى بىر ئايال كىشىنىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئىش كۆرەمدۇق ؟» دەپ نارازى بولغان . دېمەك ، ئۇ ئەرلەر ھۆكۈمرانلىقىنى تەشەببۇس قىلىدىغان ئادەم .

— ئۇ دېگەن ساينىت پېتېردە ! ئىيسا ئۆزىنىڭ دىنىي جەمئىيىتىنى شۇنىڭغا تاپىنىپ قۇرغان تۇرسا ! — دېدى سوفىي .

— توغرا ، لېكىن بۇ ئىنجىلدىن قارىغاندا ، ئىيسا خرىستىئان دىنى جەمئىيىتىنى قۇرۇشقا ساينت پېتېرنى ئەمەس ، بەلكى ماگدالېنلىق ماريىەنى بۇيرۇغان .

سوفىي ئۇنىڭغا ھەيرانلىق بىلەن تىكىلدى :

— سىز خرىستىئان دىنى جەمئىيىتىنى بىر ئايال قۇرغان دېمەكچىمۇ ؟

— ئەسلىدىكى پىلان شۇنداق بولغان . ئىيسا : «ئاياللار مۇقەددەس» دەپ قارايدىغان بولغاچقا ، ئۆزىنىڭ دىنىي جەمئىيىتىنى ماگدالېنلىق ماريىەنىڭ باشقۇرۇشىغا ئۆتكۈزۈپ بېرىشنى ئويلىغان .

لاندون «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا» ناملىق رەسىمنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى :

— پېتېر بۇنىڭدىن ئىنتايىن نارازى بولغان . ئۇ مانا بۇ يەردە . بۇ رەسىمدىن داۋىنچىنىڭ پېتېرنىڭ ماگدالېنلىق ماريىەگە بولغان ئۆچمەنلىكىنى ئېنىق تونۇپ يەتكەنلىكىنى كۆرۈۋالغىلى بولىدۇ .

سوفي ئۇندىمەستىن يەنە ئۇ رەسىمگە تىكىلدى . رەسىمدىكى پېتىر ماريېگە غەزەپ بىلەن يانچە قاراپ ئولتۇراتتى . ئۇنىڭ قولى خۇددى ئۆتكۈر خەنجەرگە ئوخشاش ماريېنىڭ بوينىغا تەڭلەكلىك ئىدى . ئۇنىڭ بۇ ھەرىكىتى «تاش ئۆڭكۈردىكى بۇۋىمەريەم» ناملىق رەسىمدە ئىپادىلەنگەن تەھدىت خاراكتېرلىك ھەرىكەتكە ناھايىتى ئوخشاپ كېتەتتى .

لاندون پېتېرنىڭ يېنىدىكى بىرنەچچە شاگىرتنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— بۇلارغا قارا ، ئەلپازى بەك يامان ، شۇنداقمۇ ؟ — دېدى .

سوفي ئۇ بىرنەچچەيلەننىڭ ئارىسىدىن يەنە بىر قولنىڭ سوزۇلۇپ چىققانلىقىنى كۆردى .

— خەنجەر تۇتقان قول مۇشۇمۇ ؟

— ھەئە . بۇ يەردە تېخىمۇ غەلىتە بىر ئىش بار . ئەگەر سىز ئۇلارنىڭ بىلەكلىرىنى ساناپ باقسىڭىز ، بۇ قولنىڭ ... ھېچكىمگە تەۋە ئەمەسلىكىنى ، بىر نامسىز قول ئىكەنلىكىنى بايقايسىز .

سوفي ھاڭۇبقىپلا قالدى :

— كەچۇرۇڭ . مەن يەنىلا چۈشىنەلمىدىم . مۇشۇنداق ئەھۋال ئاستىدا ماگدالېنلىق ماريە قانداق قىلىپ مۇقەددەس قەدەھ بولۇپ قالغان ؟

تىبىن شۇ ھامان :

— ھەببەللى ! گەپ مانا مۇشۇ يەردە ! — دېدى ۋە ھېلىقى شىرە تەرەپكە بۇرۇلۇپ ، چوڭ بىر سىخما سىزىلغان قەغەزنى ئالدى ـ دە ، سوفيېنىڭ ئالدىغا يايدى . ئۇ تولىمۇ ئىنچىكىلىك بىلەن سىزىلغان بىر ئائىلە نەسەبنامىسى ئىدى .

— ماريېنىڭ ئىيسانىڭ ئەڭ يېقىن يارەمچىسى بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى چوڭ نوپۇزغا ئىگە ئايال ئىكەنلىكىنى نۇرغۇن ئادەم بىلمەيدۇ ، — دېدى تىبىن .

سوفي نەسەبنامىنىڭ ئىسمىغا دىققەت قىلدى .

«بېنجامىن جەمەتى»

— ماگدالېنلىق ماريە مانا بۇ يەردە ، — دېدى تىبىن

نەسەبنامىنىڭ ئۇستى تەرىپىنى كۆرسىتىپ .

سوفىي چۆچۈپ كەتتى :

— بۇ بېنجانىم جەمەتىدىن ئىكەن ـ دە ؟

— شۇنداق ، — دېدى تىببىن ، — ماگدالېنلىق ماريىە ئەمەلىيەتتە خان جەمەتىنىڭ ئەۋلادى .

— لېكىن ، مەن ئۇنى نامرات ئايال دەپ قاراپ كەپتىكەنمەن .

تىببىن بېشىنى چايقىدى :

— ئەينى چاغدىكى دىندارلار ماگدالېنلىق ماريىەنىڭ ئاشۇ مەشھۇر جەمەت بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى يوشۇرۇش ئۈچۈنلا ئۇنى پاھىشە ئايال قاتارىغا چىقىرىۋەتكەن .

سوفىي بۇرۇلۇپ لاندونغا قارىدى . لاندون «شۇنداق» دېگەن مەنىدە بېشىنى لىڭشىتتى . سوفىي يەنە تىببىن تەرەپكە بۇرۇلۇپ :

— دەسلەپكى ۋاتىكان نېمىشقا ماگدالېنلىق ماريىەنىڭ خان جەمەتى بىلەن قانداشلىقى بار ـ يوقلۇقىغا شۇنچە كۆڭۈل بۆلۈپ كېتىدۇ ؟ — دەپ سورىدى .

تىببىن كۈلۈمسىرىدى :

— قىزىم ، ئۇلارنى ماريىەنىڭ خان جەمەتى بىلەن قانداشلىقى بار ـ يوقلۇقىغا كۆڭۈل بۆلگەن دېگەندىن كۆرە ، ئۇنىڭ خان جەمەتى بىلەن ئوخشاشلا قانداشلىقى بار ئىيسا بىلەن بولغان ئەر ـ خوتۇنلۇق مۇناسىۋىتىگە بەكرەك كۆڭۈل بۆلگەن ، دېگەن تۇزۇك . «مەتتەي ئىنجىل» ىدىكى مەزمۇنلارغا ئاساسلانغاندا ، ئىيسا داۋۇد پەيغەمبەر خان جەمەتىگە مەنسۇپ يەھۇدىيلار پادىشاھى سولومونىنىڭ ئەۋلادى ھېسابلىنىدۇ . ئۇ بېنجانىم جەمەتىنىڭ ئەۋلادى بىلەن توي قىلىش ئارقىلىق ئىككى جەمەتنى بىرلەشتۈرۈپ ، بىر سىياسىي ئىتتىپاقنى ۋۇجۇدقا چىقارماقچى بولغان . شۇنداق بولغاندا ، ئۇ پادىشاھلىق تەختىگە ۋارىسلىق قىلىش سالاھىيىتىنى قولغا كەلتۈرەلەيتتى ، سولومۇن جەمەتىنى تىرىلدۈرەلەيتتى .

سوفىي گەپنىڭ ئەمدى ھەقىقىي تېمىغا يۆتكىلىۋاتقانلىقىنى سەزدى .

تىبىن سۆزلىگەنسېرى ھاياجانلىنىپ كېتىۋاتاتتى :

— مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنى ئەملىيەتتە خان جەمەتىنىڭ قانداشلىقى توغرىسىدىكى رىۋايەتلەر دېيىشكە بولىدۇ . ئۇ رىۋايەتلەردە تىلغا ئېلىنغان «ئىيسانىڭ قېنى قاچىلانغان مۇقەددەس قەدەھ» ... ئەملىيەتتە ماگدالىنلىق ماريىە — ئىيسانىڭ خان جەمەتىگە مەنسۇپ قېنىغا ۋارىسلىق قىلغان ئاياللىق بالىياتقۇسىنىڭ دەل ئۆزى شۇ .

تىبىننىڭ ئاۋازى باشقىچىلا جارانلىق چىقىپ كەتتى . ئەمما ، سوفىي يەنىلا گاڭگىراپ قېلىۋاتاتتى . «ماگدالىنلىق ماريىە ئىيسانىڭ خان جەمەتىگە مەنسۇپ قېنىغا ۋارىسلىق قىلغان ؟»

— بىراق ، ئىيسانىڭ قاندىشى كىم بولىدۇ ؟ ئەجەبا ئۇلار ... ئۇ گېپىنى تۈيۇقسىز توختىتىۋېلىپ لاندونغا قارىدى .

لاندون مۇلايىمغىنا كۈلۈمسىرىگىنىچە :

— ئەلۋەتتە ئۇلارنىڭ بالىسى بولىدۇ ـ دە ، — دېدى .

سوفىي داڭقېتىپ قالدى .

— تۇختاپ تۇرۇڭلار ، — دېدى تىبىن ، — ئەمدى يېشىلىدىغىنى ئىنسانىيەت تارىخىدىكى ئەڭ زور مەخپىيەتلىك . ئىيسا توي قىلىپلا قالماستىن ، بەلكى يەنە پەرزەنتلىك بولغان . قەدىرلىكىم ، ماگدالىنلىق ماريىە مۇقەددەس قەدەھنىڭ دەل ئۆزى شۇ . ئۇ ئىيسا خرىستوس خان جەمەتىنىڭ ئەۋلادى قانداش بىر بالىنى — ئىككىنچى مۇقەددەس قەدەھنى تۇغقان . دېمەك ، ئۇ ئىيسانىڭ خان جەمەتىنىڭ قانداشلىقىغا ۋارىسلىق قىلغان ئايال ، مۇقەددەس مېۋىنى تەۋەللۇت قىلغان پاك بىر ئانا .

سوفىينىڭ پۈتۈن ۋۇجۇدى مۇزدەك بىر ئېقىمنىڭ تەسىرىدە تىترەپ كەتتى .

— لېكىن ، شۇنچە مۇھىم مەخپىيەتلىكنىڭ ھازىرغىچە ئاشكارىلانماي كەلگىنى نېمىسى ؟

— پەرۋەردىگارىم ! — دېدى تىبىن ئۈنلۈك ئاۋازدا ، — بۇ مەخپىيەتلىك ئاشكارىلانماي كەلگىنى يوق ! مۇقەددەس قەدەھ

توغرىسىدىكى ئۆلمەس رىۋايەتلەردە ئىيسا خرىستوسنىڭ ئەۋلادلىرىلا مەركەز قىلىنغان . ماگدالىنلىق ماريە توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرمۇ ھەرخىل ئوخشىتىش ۋە ھەر خىل تىللار بىلەن نەچچە ئەسىردىن بۇيان كىشىلەر ئارىسىدا تارقىلىپ كەلگەن . سىز دىققەت قىلىڭىزلا ، ئۇ توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنىڭ ھەممە يەردە بارلىقىنى سېزەلەيسىز .

— ئۇنداقتا ، مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى ھېلىقى يازما خاتىرىلەرچۇ ؟ ئاڭلىشىمچە ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە ئىيسانىڭ ئەۋلادلىرىغا ئائىت دەلىل - ئىسپاتلار بار ئىكەن ، شۇنداقمۇ ؟

— ھەئە .

— ئۇنداقتا ، مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنىڭ ھەممىسى خان جەمەتى قانداشلىقى توغرىسىدىكى رىۋايەتلەر ئىكەن - دە ؟

— شۇنداق ، — دېدى تىبىن ، — مۇقەددەس قەدەھ دېگەن بۇ سۆز « San Greal » دېگەن سۆزدىن كەلگەن . ئەڭ دەسلەپكى چاغلاردا ، « Sangreal » دېگەن بۇ سۆز ئوخشىمىغان جايدىن ئىككىگە ئايرىۋېتىلگەن .

— تىبىن كىچىك بىر قەغەزگە نېمىلەرنىدۇر يېزىپ ، سوفىيغا بەردى .

سوفىي قەغەزگە يېزىلغان خەتنى ئوقۇدى :

« Sang Real »

ئۇ بۇ خەتلەرنىڭ مەنىسىنى دەرھال چۈشەندى .

« Sang Real » دېگەن بۇ سۆز « Royal Blood » (خان جەمەتى قانداشلىقى) دېگەن مەنىنى بىلدۈرەتتى .

ئەللىك توققۇزىنچى باب

نيۇيورك شەھرىنىڭ لېكسىنتون كوچىسىدىكى كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ باش شتابىدا ، ئەر كۆتكۈچى ئويلىمىغان يەردىن ئېپىسكوپ ئارىنگاروسانىڭ تېلېفونىنى ئالدى :

— خەيرلىك كەچ ، ئەپەندى .

— ماڭا بىرەرى سۆز قالدۇردىمۇ ؟ — دەپ سورىدى ئېپىسكوپ جىددىي تەلەپپۇزدا .

— ھەئە ، ئەپەندى . تېلېفون بەرگىنىڭىز بەك ياخشى بولدى . مەن بايا ياتقىڭىزغا تېلېفون بەرگەنىدىم ، ئەمما ئېلىنمىدى . يېرىم سائەت ئىلگىرى بىرى تېلېفوندا سىزگە جىددىي سۆز قالدۇرۇپ قويغانىدى .

— شۇنداقمۇ ؟ — دېدى ئارىنگاروسا كۆڭلى بىرئاز جايىغا چۈشكەندەك بولۇپ ، — ئۇ ئادەم ئىسمىنى دەپ بەردىمۇ ؟

— ياق ، ئەپەندى . پەقەت بىر تېلېفون نومۇرىنىلا قالدۇرۇپ قويدى .

كۆتكۈچى تېلېفون نومۇرىنى ئېنىق قىلىپ دەپ بەردى .

— رايون نومۇرى 33 مىكەن ؟ ئۇ فرانسىيە ، شۇنداقمۇ ؟

— ھەئە ، ئەپەندى ، ئۇ پارىژنىڭ رايون نومۇرى . تېلېفون بەرگەن ئۇ ئادەم جىددىي بىر ئىش بارلىقىنى ئېيتىپ ، سىزنى «دەرھال مەن بىلەن ئالاقىلەشسۇن» دېدى .

— رەھمەت . مەن دەل شۇ تېلېفوننى ساقلاۋاتاتتىم ، — ئارىنگاروسا گېپىنى تۈگىتىپلا تۇرۇپكىنى قويۇۋەتتى .

كۆتكۈچى قولىدىكى تېلېفونغا سەپسالغىنىچە «ئېپىسكوپنىڭ

تېلېفونىدىن ئەجەب گاڭىلدىغان بىر ئاۋاز ئاڭلىنىدۇ؟ كۈنتەرتىپتە ئۇنى بۇ ھەپتە ئاخىرى نيۇيوركتا بولىدۇ، دېيىلىپتىكەن. ئەمما، ئۇنىڭ تېلېفونىدىكى ئاۋازى دۇنيانىڭ يىراق بىر چېتىدە سۆزلەۋاتقاندەكلا ئاڭلىنىۋاتىدۇغۇ؟ — دېگەنلەرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزۈپ، مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى، — بۇ بىرنەچچە ئايدىن بۇيان ئېپىسكوپ ئارىنگاروسانىڭ يۇرۇش-تۇرۇشى غەلىتىلا بولۇپ قېلىۋاتىدۇغۇ تاڭ!»

«يان تېلېفونۇمنىڭ سىگنالى چوقۇم ئۇزۇلۇپ قاپتۇ» دەپ ئويلىدى «فىئات» ماركىلىق پىكاپنىڭ ئىچىدە ئولتۇرغان ئارىنگاروسا. شۇ تاپتا ئۇلار رىمدىكى چىيامپىنو ئايرودرومغا قاراپ تېز سۈرئەتتە كېتىۋاتاتتى. «*ئۇستاز مەن بىلەن ئالاقىلىشالمای قاپتۇ-دە.*» ئۇ بۇنىڭدىن خىلىلا ئەپسۇسلانغان بولسىمۇ، لېكىن ئۇستازنىڭ باش شتابقا بېۋاستە تېلېفون بەرگەنلىكىدىن يەنە روھلىنىپ قالدى. ئۇستاز بىرەر ئىشقا تولۇق ئىشەنچ ھاسىل قىلمىسا، ھەرگىز ئۇنداق قىلمايتتى.

«*بۇگۈن كەچ پارىژدىكى ئىشلار چوقۇم ئوڭۇشلۇق بولغان ئوخشايدۇ.*»

ئارىنگاروسا ئىچ-ئىچىدىن ھاياجانلانغان ھالدا يان تېلېفوندا بايا كۆتكۈچى دەپ بەرگەن نومۇرلارنى بېسىشقا باشلىدى، ئۆزىنىڭ پات ئارىدىلا پارىژغا بارىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلەتتى. «*تاڭ يورۇشتىن بۇرۇن ئۇ يەرگە بېرىپ بولىمەن*». ئارىنگاروسا بۇ قېتىمقى فرانسىيە سەپىرى ئۈچۈن مەخسۇس كۆتۈرە ئېلىۋالغان ئايروپىلان شۇ تاپتا ئۇنى ئايرودرومدا ساقلاپ تۇراتتى. بۇنداق چاغدا، يولۇچىلار ئايروپىلانىمۇ يوق ئىدى. ھەممىدىن مۇھىمى، ئۇ ئۆزىنىڭ ھۆججەت سومكىسىدىكى نەرسىنىڭ بىخەتەرلىكىنى كۆزدە تۇتۇپ شۇنداق قىلغانىدى.

تېلېفون ئۇلاندى.

— بۇ يەر مەركىزىي ئەدلىيە ساقچى ئىدارىسى. كىمنى

ئىزدەيسىز ؟ — دېدى بىر ئايال .
ئارىنگاروسا ھودۇقۇپ كەتتى . ئۇ بۇنداق بولۇشنى پەقەتلا ئويلىمىغانىدى .
— ھە... بايا بىرى مۇشۇ نومۇردا ماڭا تېلېفون بېرىپتىكەن...
— ئىسمىڭىز نېمە ؟ — دەپ سورىدى قارشى تەرەپتىكى ئايال فرانسۇزچە ، ئاندىن ئىنگلىزچە يەنە بىر تەكرارلىدى .
ئارىنگاروسا ئۆز ئىسمىنى ئېيتىپ بېرىش توغرىسىدا تېڭىرقاپ قالدى . «فرانسىيە ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسى ؟ »
— ئىسمىڭىز نېمە ، ئەپەندى ؟ — دەپ قايتىلاپ سورىدى ھېلىقى ئايال .
— ئېپېسكوپ ماننوئېل ئارىنگاروسا .
— سەل ساقلاپ تۇرۇڭ .
قارشى تەرەپتىن تۇرۇپكىنىڭ «تاراق»قىدە قىلغان ئاۋازى ئاڭلاندى .
بىر ھازادىن كېيىن ، تېلېفوندىن بىر ئەرنىڭ بوغۇق ھەم ئەنسىز ئاۋازى ئاڭلاندى :
— ئېپېسكوپ ، سىزنى تاپقانلىقىمدىن تولىمۇ خۇشالمەن . بىز مەسلىھەتلىشىدىغان نۇرغۇن ئىش بار .

ئاتمىشىنچى باب

Sangreal (مۇقەددەس قەدەھ) ··· Sang Real (خان جەمەتى قانداشلىقى) ··· San Greal (مۇقەددەس قان) ··· Royal Blood (خان جەمەتى قانداشلىقى) ··· Holy Grail (مۇقەددەس قەدەھ) .

بۇلارنىڭ ھەممىسى ئۆزئارا گىرەلىشىپ كەتكەنىدى .

«مۇقەددەس قەدەھ ماگدالىنلىق ماريەنىڭ نەق ئۆزى شۇ ··· ئۇ ئىيسانىڭ خان جەمەتى قانداشلىقىغا ۋارىسلىق قىلغان ئانا .»

سوفىي كۇتۇپخانىنىڭ ئىچىدە روبېرت لاندونغا شۇبھە بىلەن تىكىلىپ تۇرغان شۇ پەيتتە ، ئۇنىڭ كاللىسىدا يېڭى گۇمانلار پەيدا بولدى . لاندون بىلەن تىبىن شىرەنىڭ ئۇستىگە ماتېرياللارنى دۆۋىلىگەنسېرى ، سوفىيغا بۇ ئىشلار تېخىمۇ سىرلىقلىشىپ كېتىۋاتقاندەكلا تۇيۇلۇۋاتاتتى .

— خۇددى سىز كۆرۈپ تۇرۇۋاتقاندەك ، قەدىرلىكىم ، — دېدى تىبىن كىتاب ئىشكاپى تەرەپكە دىققىنسىلاپ ماڭغىنىچە ، — داۋىنچى ھەرگىزمۇ كىشىلەرگە مۇقەددەس قەدەھنىڭ ھەقىقىي قىياپىتىنى سۆزلەپ بېرىشكە تىرىشىۋاتقان بىردىنبىر ئادەم ئەمەس . ئىيسانىڭ پەرزەنتى بارلىقىنى ئىلگىرى نۇرغۇن تارىخچىلار يېلىنامىلەرگە تەپسىلىي يېزىپ كىرگۈزۈۋەتكەن ، — ئۇ قولى بىلەن بىر توپ كىتابنى كۆرسەتتى .

سوفىي ئۇ كۆرسەتكەن كىتابلارنىڭ ئىسىملىرىنى ئوقۇپ باقتى :

«ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ سىرىنى ئېچىش» — ئىسيانىڭ ھەقىقىي سالاھىيىتىنىڭ سىرلىق قوغدىغۇچىلىرى .
«قاشتاش كومزەك كۆتۈرۈۋالغان ئايال» — ماگدالىنلىق ماريە ۋە مۇقەددەس قەدەھ .
«ئىنجىلدىكى ئىلاھە» — مۇقەددەس ئاياللار .

— ماۋۇ كىتابمۇ ناھايىتى كەڭ تارقالغان ، — تىبىن شۇنداق دېگەچ كىتابلار ئارىسىدىن كونىراپ جۇلىقى چىقىپ كەتكەن بىر كىتابنى ئېلىپ سوفىيغا بەردى .

«مۇقەددەس قان ۋە مۇقەددەس قەدەھ» — دۇنيا بويىچە بازار تاپقان كىتاب .

سوفىي بېشىنى كۆتۈرۈپ تىبىنغا قارىدى :
— دۇنيا بويىچە بازار تاپقان كىتاب؟ لېكىن ، مەن ئاڭلاپ باقماپتىكەنمەن .
— ئۇ چاغدا سىز كىچىك ئىدىڭىز . بۇ كىتاب 20 ـ ئەسىرنىڭ 80 ـ يىللىرىدا ناھايىتى زور تەسىر قوزغىغان . مېنىڭچە ، بۇ كىتابنىڭ ئاپتورلىرى ئۆز تەھلىلىدە بەزى تارىخىي مەسىلىلەرگە قارىتا ئېنىق ئىپادە بىلدۈرمىگەن . شۇنداقتىمۇ ، ئۇلارنىڭ چىقىش نۇقتىسى ئەقىلگە ناھايىتى مۇۋاپىق بولغان . ماختاشقا ئەرزىيدىغىنى شۇكى ، ئۇلار ئاخىرقى ھېسابتا ئىسيانىڭ ئەۋلادى بارلىقىدىن ئىبارەت بۇ قاراشنى كۆپچىلىككە تونۇشتۇرغان .
— رىم دىنى جەمئىيىتى بۇ كىتابقا قانداق ئىنكاس قايتۇردى ؟
— قاتتىق غەزەپلەندى . لېكىن ، بۇنى توغرا چۈشىنىشكە بولىدۇ . چۈنكى ، بۇ رىم دىنىي جەمئىيىتى مىلادىيە 4 ـ ئەسىردىن باشلاپ ساقلاپ كېلىۋاتقان مەخپىيەتلىكتە . يەنە كېلىپ ، بۇنى

ئەينى چاغدىكى ئەھلىسەلىپنىڭ شەرققە يۈرۈش قىلىشىدىكى سەۋەبلەرنىڭ بىرى دېيىشكە بولىدۇ . ئۇلار شۇ چاغدا بۇ ھەقتىكى مەخپىيەتلىكلەرنى يىغقان ، ئاندىن ھەممىسىنى دېگۈدەك يوق قىلىۋەتكەن . ماگدالىنلىق ماريە ئەينى چاغدىكى رىم دىنىي جەمئىيىتىدىكىلەرگە نىسبەتەن ئېغىر بىر تەھدىت بولۇپ قالغان . ئۇ ئىيسانىڭ ۋەسىيىتى بويىچە رىم دىنىي جەمئىيىتىنى قۇرۇپلا قالماستىن ، بەلكى يەنە دىنىي جەمئىيەت ئەينى چاغدا «ئىلاھ» دەپ ئاتالغانلارنىڭ ئادەتتىكى ئادەمنىڭ ئەۋلادى ئىكەنلىكىنى ماددىي ئىسپاتلار ئارقىلىق دەلىللىگەن . ئۇنىڭ تەسىرىگە تاقابىل تۇرۇش ئۈچۈن ، دىنىي جەمئىيەت ئۇنى خەلقئالەمگە «پاھىشە ئايال» دەپ جاكارلىغان ھەمدە ئۇنىڭ ئىيسا بىلەن توي قىلغانلىقىغا دائىر ئىسپاتلارنى يوقىتىپ ھەم يوشۇرۇپ ، «ئىيسا ئۆلدى» ، «ئىيسانىڭ ئەۋلادى بار» دېگەن قاراشلارنىڭ يامراپ كېتىشىنى بارلىق ئامالالار بىلەن توسقان .

سوفىي لاندونغا قارىدى . لاندونمۇ بېشىنى لىڭشىتىپ تۇرۇپ :

— بۇ ھەقتە يېتەرلىك تارىخىي ئىسپاتلار بار ، سوفىي ، — دېدى .

— ئېتىراپ قىلىمەنكى ، — دېدى تىبىن ، — بۇ خىل قاراش ھەقىقەتەن قورقۇنچلۇق . لېكىن ، سىز دىنىي جەمئىيەتنىڭ شۇ چاغدا بۇ ئىشنى نېمىشقا جېنىنىڭ بارچە يوشۇرغانلىقىنى چوقۇم ئايدىڭلاشتۇرۇۋېلىشىڭىز كېرەك . ئەگەر ئىيسانىڭ ئەۋلادى بارلىقىنى خەلقئالەم بىلىپ كەتسە ، بۇ ئۇنىڭ ئاۋام قەلبىدىكى «ئىلاھىي خىسلىتى»گە چوقۇم نۇقسان يەتكۈزىدۇ ، ئۆزىنى «ئىنساننىڭ ئىلاھىيلىشىشىغا ۋە جەننەتكە يېتىشىدىكى بىردىنبىر ئۆتكەل» دەپ ئاتىۋالغان دىنىي جەمئىيەتمۇ شۇنىڭ بىلەن بەربات بولىدۇ .

— بەش بەرگىلىك ئەتىرگۈل ! — دەۋەتتى سوفىي تۇيۇقسىزلا ھېلىقى كىتابلار دۆۋىسىگە قاراپ . ئۇ بىر كىتابتا ياغاچ قۇتىنىڭ

ئۇستىدىكى ئەترگۈلنىڭ رەسىمىگە ئوپمۇئوخشاش بىر رەسىمنىڭ بارلىقىنى كۆرۈپ قالغانىدى .

تىبىن لاندونغا لەپپىدە بىر قاراپ :

— كۆزىڭىز راستىنلا ئۆتكۈر ئىكەن جۇمۇ ! — دېدى ـ دە ، سوفىي تەرەپكە بۇرۇلدى ، — ئۇ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مۇقەددەس قەدەھكە ئاتاپ لايىھىلىگەن بەلگە ، ئۇ يەنە ماگدالىنلىق ماريەگمۇ ۋەكىللىك قىلىدۇ . دىنىي جەمئىيەت كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭ ئىسمىنى ئاتىشىنى چەكلىگەچكە ، كىشىلەر ئۇنى ھەر خىل نامدا — مەسىلەن ، «مۇقەددەس قەدەھ» ، «ئەترگۈل» دېگەندەك نامىلاردا ئاتىغان ، — ئۇ بىردەم توختاۋېلىپ ، ئاندىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — ئەترگۈل ۋېناسنىڭ بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز ۋە كومپاسلاردىكى ئەترگۈل بەلگىسى بىلەن بىۋاسىتە مۇناسىۋەتلىك . ئۇنىڭدىن باشقا ، «ئەترگۈل» دېگەن بۇ سۆز ئىنگلىزچە ، فرانسۇزچە ۋە ئىسپانچىدا ئوخشاشلا Rose دەپ يېزىلىدۇ .

— يەنە كېلىپ ، Rose دېگەن بۇ سۆزنى ھەرپلەرنىڭ تەرتىپىنى ئالماشتۇرۇپ ئوقۇسىڭىز ، يۇنان ئەپسانىلىرىدىكى مۇھەببەت ئىلاھى ئېروس (Eros) نىڭ ئىسمىغا ئۆزگىرىدۇ ، — دېدى ئۇنىڭ گېپىنىڭ ئاخىرىغا ئۇلاپلا لاندون .

— سوفىي ھەيران بولغان ھالدا تىبىنغا قارىدى . تىبىن يەنە گېپىنى داۋاملاشتۇردى :

— ئەترگۈل ئەزەلدىنلا ئاياللارنىڭ نەسىل قالدۇرۇش ئىقتىدارىنىڭ ئەڭ روشەن سىمۋوللۇق بەلگىسى بولۇپ كەلگەن . ئەڭ دەسلەپكى ئىلاھەلەرگە چوقۇنۇش دەۋرىدە ، بەش بەرگلىك ئەترگۈل ئاياللارنىڭ ھاياتىدىكى بەش باسقۇچقا — تۇغۇلۇش ، ھەيز كۆرۈش ، ئانا بولۇش ، ھەيزدىن توختاش ۋە ئۆلۈشكە — ۋەكىللىك قىلغان . ئۇ مەزگىللەردە ئەترگۈلنىڭ ئاياللارغا سىمۋول قىلىنغانلىقىغا دائىر مىسالار ناھايىتى نۇرغۇن ، — ئۇ لاندونغا

لەپىدە قاراپ قويدى ، — بەلگىشۇناسلار بۇنى تېخىمۇ ئېنىق چۈشەندۈرۈپ بېرەلىشى مۇمكىن .

لاندون دەماللىققا نېمىدەپ جاۋاب بېرىشنى بىلەلمەي قالدى .

— ئەستاغپۇرۇللا ، — دېدى تىبىن سەل كەيپى ئۇچقان ھالدا ، — سىلەر ئامېرىكىلىقلار راستىنلا بەك ياسالما جۇمۇ ! — ئۇ بۇرۇلۇپ يەنە سوفىيغا قاردى ، — لاندون كېكەچلەپ دېيەلمەيۋاتقان گەپنى مەنلا دەپ بېرەي ، ئېچىلىپ تۇرغان ئەتىرگۈل شۇ مەزگىللەردە ئاياللارنىڭ سىرتقى جىنسىي ئەزاسىغا سىمۇول قىلىنغان ھەمدە «ئادەملەر ئەنە شۇ مۇقەددەس ئەتىرگۈلنىڭ ئىچىدىن بۇ دۇنياغا كېلىدۇ» دەپ قارالغان . سىز ئىلگىرى گېئورگىيە ئوكېفىنىڭ رەسىمىنى كۆرگەن بولسىڭىز ، مېنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىمنى تولۇق چۈشىنىۋالالايسىز .

— يېغىپ ئېيتقاندا ، — دېدى لاندون كىتاب ئىشكاپىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ، — بۇ يەردىكى كىتابلار بىر تارىخىي ئەھمىيەتنى تولۇق ئىسپاتلاپ بېرەلەيدۇ .

— «ئىيسامۇ بىر دادا» دېگەن قاراشنىمۇ ؟ — دېدى سوفىي يەنىلا گۇمانىي تەلەپپۇزدا .

— ھەئە ، — دېدى تىبىن ، — بۇلار يەنە ماگدالېنلىق ماريەنىڭ ئىيسا ئۇچۇن بالا تۇغۇپ بەرگەنلىكىنىمۇ ئىسپاتلاپ بېرەلەيدۇ . زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ھازىرمۇ ماگدالېنلىق ماريەگە چوقۇنىدۇ ، ئۇنى «ئايال ئىلاھ» ، «مۇقەددەس قەدەھ» ، «ئەتىرگۈل» ۋە «ئىلاھە ئانا» دەپ تونۇيدۇ .

سوفىي ئون يىل ئىلگىرى ئۆزى يەر ئاستى ئۆيىدە كۆرگەن ھېلىقى مۇراسىمنى يەنە بىر قېتىم ئەسلەپ قالدى .

تىبىن گېپىنى داۋاملاشتۇرۇۋەردى :

— زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ قارىشى بويىچە بولغاندا ، ماگدالېنلىق ماريە ئىيسا ئازاب چېكىۋاتقان مەزگىلدە ھامىلدار بولغان ھەمدە قورسىقىدىكى بالىنى ساق - سالامەت

تۇغۇش ئۇچۇن ئېرۇسالېمدىن قېچىپ كېتىشكە مەجبۇر بولغان . ئىيسانىڭ تاغىسى يوسىف (ئىيسانى بېقىۋالغۇچى ئاتىسى)نىڭ ياردىمىدە ، ئۇ ئەينى چاغدىكى «گاللىيە» دەپ ئاتىلىدىغان فرانسىيىگە قېچىپ بېرىۋالغان ھەم شۇ يەردىكى يەھۇدىيلارنىڭ قوغدىشىغا ئېرىشكەن . كېيىن فرانسىيىدە بىر قىز تۇغۇپ ، ئۇنىڭغا «سارا» دەپ ئىسىم قويغان .

سوفىي بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا قارىدى :

— ئۇ بالىنىڭ ئىسمىنى بىلەمسىلەر ؟

— بىلمىدىغانلىرىمىز ئۇنىڭدىنمۇ كۆپ . ماريە بىلەن سارانىڭ تۇرمۇشى ئەينى چاغدا ئۇلارغا باشپاناھ بولغان يەھۇدىيلار تەرىپىدىن تەپسىلىي خاتىرىلەپ قويۇلغان . ماريەنىڭ قىزى يەھۇدىيلار پادىشاھى داۋىد ۋە سولومونىڭكى بىلەن قانداش بولغاچقا ، فرانسىيىلىك يەھۇدىيلار ماريەنى مۇقەددەس خان جەمەتىنىڭ ئادىمى ، خان جەمەتىنىڭ قانداشلىق مۇناسىۋىتىنى داۋاملاشتۇرغۇچى دەپ قارىغان . شۇ چاغدا ، ماريەنىڭ فرانسىيىدىكى تۇرمۇشى توغرىسىدا نۇرغۇن خاتىرىلەر يېزىلغان ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە سارانىڭ دۇنياغا كېلىشى توغرىسىدىكى يازمىلار ۋە كېيىنكى ئائىلە ئەسەبنامىسىمۇ بار .

سوفىي چۆچۈپ كەتتى :

— ئىيسانىڭ ئائىلە ئەسەبنامىسى ؟

— شۇنداق . ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، ئۇ تېخى مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلارنىڭ مۇھىم بىر تەركىبىي قىسمىكەن . ئۇ خرىستوسنىڭ بۇاستە قانداش ئەۋلادلىرى توغرىسىدىكى تەپسىلىي يېزىلغان ئەسەبنامە ھېسابلىنىدۇ ، — دېدى تىبىن جاۋابەن .

— بىراق ، ئۇنداق ئەسەبنامىنىڭ قانچىلىك رولى بولماقچى ؟— دېدى سوفىي ، — ئۇ ھېچنىمىنى ئىسپاتلاپ بېرەلمەيدۇ - دە ، تارىخچىلار ئۇنىڭ ھەقىقىي ماتېرىيال ياكى

ئەمەسلىكىنى دەللىلىيەلمىگەن بولغىيتى؟

تىبىن كۇلۇپ كەتتى:

— دەل ئەكسىچە. ئۇلار ئۇ نەسەبنامىنىڭ ئىشەنچلىك دەرىجىسىنىڭ «ئىنجىل»دىن قېلىشمايدىغانلىقىنى تامامەن ئىسپاتلىيالايدۇ.

— بۇ نېمە دېگىنىڭىز؟

— تارىخنى ھامان غالىبلار يازىدۇ، — دېدى تىبىن كۇلۇمسىرەپ تۇرۇپ، — ئىككى مەدەنىيەت ئۆزئارا تۇتۇشقاندا، مەغلۇپ بولغان مەدەنىيەتنىڭ تارىخى ئۆچۈرۈپ تاشلىنىدۇ. غالىبلار ئۆزىنى مەدھىيىلەپ، بويسۇندۇرۇلغۇچىنى چۆكۈرىدىغان تارىخنى يېزىپ چىقىدۇ. بۇ خۇددى ناپولېئوننىڭ «تارىخ دېگەن نېمە؟» دېگەن سوئالغا «ئۇ پەقەت مەلۇم بىر خىل قاراش ئىلگىرى سۈرۈلگەن مەسەلدىنلا ئىبارەت» دەپ جاۋاب بەرگىنىگە ئوخشاشلا ئىش.

سوفىي ئۇ تەرەپلەرنى تېخى ئويلاپ باقمىغانىدى.

— مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما يادكارلىقلاردا پەقەت ئىيسانىڭ يەنە بىر تەرىپىلا بايان قىلىنغان، خالاس. سىز ئىشىنىدىغان يەنە بىر تەرەپ سىزنىڭ ئېتىقادىڭىزنى شەكىللەندۈرگەن. لېكىن، بۇ ئۇچۇر قانداقلا بولسۇن ھازىرغىچە يېتىپ كەلدى. مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما خاتىرىلەر ئون مىڭ بەتتىن ئاشىدۇ. ئىلگىرى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن كىشىلەرنىڭ دېيىشچە، بۇ يازما يادكارلىقلار ئەينى چاغدا يوغان تۆت ساندۇققا قاچىلانغانىكەن. ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئىمپېراتور كونستانتىن رىمغا ھۆكۈمرانلىق قىلىشتىن ئىلگىرى ئىيسانىڭ چوقۇنغۇچىلىرى يېزىپ قالدۇرغان، ھېچقانداق يېرىگە ئۆزگەرتىش كىرگۈزۈلمىگەن ئەسلىي يازمىلار بولۇپ، ئۇلار بۇ يازمىلاردا ئىيساغا بولغان چوڭقۇر ساداقىتىنى ئىپادىلىگەن. ئۇنى «پۈتكۈل ئىنسانىيەتنىڭ ئۇستازى ۋە پەيغەمبىرى» دەپ ئاتىغان. ئۇ

بايلىقلارنىڭ يەنە بىر قىسمى رىۋايەتلەردىكى «Q يازما يادىكارلىقلىرى» بولۇپ ، ئۇلارنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى ھەتتا ۋاتىكانمۇ ئېتىراپ قىلىدۇ . ئۇلار ئۇنى «ئىيسانىڭ ۋەز ـ نەسىھەتلىرى» ، «بەلكىم ئىيسا ئۆز قولى بىلەن يازغان بولۇشىمۇ مۇمكىن» دەپ قارايدۇ .

— ئىيسا ئۆز قولى بىلەن يازغان ؟

— ئەلۋەتتە ، — دېدى تىبىن ، — ئىيسا ئۆز تەرغىباتلىرىنى بىر كىتاب قىلىپ يېزىپ قالدۇرسا نېمىشقا بولمايدىكەن ؟ ئەينى چاغدا نۇرغۇن ئادەملەر شۇنداق قىلغان . ئاڭلىشىمچە ، ئۇ بايلىقلارنىڭ ئىچىدە «ماگدالىنلىق ماريەنىڭ خاتىرىسى» دېگەن بىر قولىيازما بار بولۇپ ، ئۇنىڭدا ماريەنىڭ ئىيسا بىلەن بولغان مۇناسىۋىتى ، ئىيسانىڭ ئازاب چېكىشى ۋە ماريەنىڭ فرانسىيەدىكى كەچۈرمىشلىرىگە ئائىت مەزمۇنلار خاتىرىلەنگەنكەن .

سوفىي بىردەم جىمىپ كەتكەندىن كېيىن سورىدى :

— يازما يادىكارلىقلار قاچىلانغان ئۇ تۆت سانduۇق ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى سولومون ئوردىسىنىڭ ئاستىدىن بايقىغان بايلىق شۇمۇ ؟

— ھەئە ، دەل ئاشۇ يازما يادىكارلىقلار ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنى ئاجايىپ زور كۈچ ـ قۇدرەتكە ئىگە قىلغان . مۇقەددەس قەدەھنىڭ چوقۇنغۇچىلىرى نەچچە ئەسىردىن بۇيان توختىماي ئىزدەۋاتقان نەرسىمۇ دەل ئاشۇ يازما يادىكارلىقلار .

— لېكىن ، سىز ماگدالىنلىق ماريەنى «مۇقەددەس قەدەھنىڭ دەل ئۆزى شۇ» ، ئەگەر كىشىلەر ئاشۇ يازما يادىكارلىقلارنى ئىزدەۋاتقان بولسا ، سىز ئۇلارنى نېمىشقا «مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەۋاتىدۇ» دەيسىز ؟

تىبىن ئۇنىڭغا قاراپ مۇلايىمغىنا تەلەپپۇزدا :

— چۈنكى ، مۇقەددەس قەدەھ بىر تاش مېيىت سانduۇقنىڭ ئىچىگە يوشۇرۇپ قويۇلغان ، — دېدى .

سىرتتىكى كۆچلۈك شامالنىڭ تەسىرىدە دەرەخلەر «شالدۇر - شۇلدۇر» قىلىپ ئاۋاز چىقىرىۋاتاتتى .

تىبىن تولىمۇ تەمكىن قىياپەتتە گېپىنى داۋاملاشتۇردى .

— مۇقەددەس قەدەمنى ئىزدەش ئەمەلىيەتتە ماگدالىنلىق ماريەنىڭ جەسەت سۆڭىكىنى ئىزدەپ تېپىش ، ئاندىن ئۇنىڭغا باش ئۇرۇش ، ئۇنتۇلۇپ كەتكەن ھەم كەمستىلگەن بىر ئايال ئىلاھقا قايتىدىن سەجدە قىلىش جەريانىنى كۆرسىتىدۇ .

سوفىي ھەيران قالدى .

— مۇقەددەس قەدەم ئەمەلىيەتتە ... بىر قەبرىگە يوشۇرۇپ قويۇلغانمۇ ؟

تىبىننىڭ كۆكۈچ كۆزلىرى نەملەشتى :

— شۇنداق . ئۇ بىر قەبرە ، ئۇنىڭ ئىچىگە ماگدالىنلىق ماريەنىڭ جەسەت سۆڭىكى ۋە ئۇنىڭ ئۆمرى خاتىرىلەنگەن يازما يادىكارلىقلار كۆمۈپ قويۇلغان . ماھىيەتتىن ئېيتقاندا ، مۇقەددەس قەدەمنى ئىزدەش ئەمەلىيەتتە ماگدالىنلىق ماريەنى ، ناھەقچىلىكنىڭ ئازابىنى يەتكۈچە تارتقان بىر خانىشنى ئىزدەش دېگەنلىكتۇر . ئۇ نۇرغۇن دەلىل - ئىسپاتلار بىلەن بىللە كۆمۈۋېتىلگەن . ئۇ دەلىل - ئىسپاتلار ئۇنىڭ جەمەتىنىڭ پادىشاھلىق تەختىگە ۋارىسلىق قىلىشقا تامامەن ھوقۇقلۇق ئىكەنلىكىنى دەلىللەپ بېرەلەيدۇ .

سوفىي تىبىننىڭ ئۆز ھاياجىنىنى بېسىۋېلىشىنى كۈتۈپ ، ئارتۇق گەپ قىلمىدى . ئەمما ، بۇنىسىغا مۇناسىۋەتلىك نۇرغۇن ئىشلار ئۇنىڭ كاللىسىدىن يەنىلا ئۆتمەيۋاتاتتى !

— زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مۇقەددەس قەدەم توغرىسىدىكى يازما ھۆججەتلەر بىلەن ماگدالىنلىق ماريەنىڭ قەبرىسىنى ئىزچىل مەخپىي ساقلاپ كەلگەنمۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ ئاخىر تاقەتسىزلىنىپ .

— ھەئە ، لېكىن زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ يەنە

بىر مۇھىم ۋەزىپىسى بار . ئۇ بولسىمۇ ئىيسانىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرىنى قوغداش . ئۇلار ئىزچىل خەتەر ئىچىدە تۇرۇپ كەلدى . ئەڭ دەسلەپكى ۋاتىكان ئىيسانىڭ ئەۋلادلىرىنىڭ كېيىنچە چوڭ بولۇپ ، ئىيسا بىلەن ماگدالىنلىق ماريىە ئوتتۇرىسىدىكى ئىشنى كۆپچىلىككە بىلدۈرۈپ قويۇشىدىن تولىمۇ قورققان . ئەگەر شۇنداق بولسا ، خرىستىئان دىنىنىڭ تۈپ ئەقىدىلىرى تەۋرەپ قالاتتى . چۈنكى ، بىر ئىلاھىي نىجاتكارنىڭ ئايالىلار بىلەن بىر ياستۇقتا باش قويۇشى ياكى جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزۈشى خرىستىئان دىنىدا مۇمكىن بولمايدىغان ئىش دەپ قارىلاتتى ، — تىبىن ئۆزىنى سەل توختىتىۋېلىپ ، ئاندىن يەنە گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — شۇنداقتىمۇ ، ئىيسانىڭ ئەۋلادلىرى يەھۇدىيلارنىڭ ھىمايىسى ئاستىدا فرانسىيىدە ئاستا ـ ئاستا ئۆسۈپ يېتىلگەن . مىلادىيە 5 ـ ئەسىرگە كەلگەندە ئۇلار ئاندىن يۇرەكلىك ئىش تۇتقان — فرانسىيە خان جەمەتى بىلەن نىكاھ مۇناسىۋىتى ئورناتقان ھەمدە مېروۋېي جەمەتىنى قۇرۇپ چىققان .

سوفىي چۆچۈپ كەتتى . مېروۋېي جەمەتىنى فرانسىيىدە بىلمەيدىغان ئادەم يوق ئىدى .

— پارىژنى دەل شۇ جەمەت قۇرغان .

— توغرا . بۇمۇ مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنىڭ فرانسىيىدە كەڭ تارقىلىشىدىكى بىر سەۋەب . ۋاتىكان تەشكىللىگەن «مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەش ھەرىكىتى» ئەمەلىيەتتە خان جەمەتىنىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرىنى ئۆلتۈرۈپ تۈگىتىش مەقسەت قىلىنغان مەخپىي ھەرىكەت . سىز پادىشاھ داگبېرت دەپ ئاڭلىغانمۇ ؟

سوفىي ئۆزىنىڭ ئىلگىرى بىر قېتىملىق تارىخ دەرسىدە بۇ ئىسىمنى بىر قورقۇنچلۇق ھېكايىدىن ئاڭلىغانلىقىنى غۇۋا يادىغا ئالدى .

— داگبېرت مېروۋېي جەمەتىدىن چىققان بىر پادىشاھ ،

شۇنداقمۇ ؟ ئۇ ئۇخلاۋاتقاندا بىرى كۆزىنى ئويۇپ ئېلىۋالغانغۇ دەيمەن ؟

— توغرا . ئۇ مىلادىيە 7 ـ ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ۋاتىكان بىلەن پېپىن II تەرىپىدىن بىرلىكتە قەستلەپ ئۆلتۈرۈلگەن . داگبېرت قەستكە ئۇچرىغاندىن كېيىن ، مېروۋېي جەمەتىنىڭ ئەۋلادلىرىمۇ ئاساسەن قىرىپ تاشلانغان . كىشىنى خۇشال قىلىدىغىنى شۇكى ، داگبېرتنىڭ ئوغلى سىگىسبورت ئىبلىسلارنىڭ چاڭگىلىدىن ئامان ـ ئېسەن قۇتۇلۇپ چىقىپ ، ئەجدادلىرىنىڭ نەسەبىنى داۋاملاشتۇرغان . ئۇنىڭ ئەۋلادلىرىدىن كېيىنچە زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ قۇرغۇچىسى گوففرى دېگەندەك ئادەملەر چىققان .

گەپ شۇ يەرگە كەلگەندە ، لاندون قوشۇمچە قىلدى :

— دەل ئاشۇ ئادەم مۇقەددەس ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىغا سولومون ئوردىسىنىڭ ئاستىدىكى مۇقەددەس قەدەھ ھەققىدىكى يازما يادىكارلىقلارنى تېپىپ كېلىش بۇيرۇقىنى چۈشۈرگەن ھەم شۇ ئارقىلىق مېروۋېي جەمەتىنىڭ ئىسيا بىلەن قانداشلىق مۇناسىۋىتى بارلىقىنى ئىسپاتلىماقچى بولغان .

تىبىن تولدۇرۇپ بىر نەپەس ئېلىۋالغاندىن كېيىن ، بېشىنى لىڭشىتىپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى :

— ھازىر زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ مەسئۇلىيىتى ئىنتايىن ئېغىر . ئۇلار ئۇچ تۇرلۇك ۋەزىپىنى چوقۇم ئورۇندىشى كېرەك . بىرىنچىدىن ، مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلارنى قوغدىشى كېرەك . ئىككىنچىدىن ، ماگدالىنلىق ماريەنەمنىڭ قەبرىسىنى قوغدىشى كېرەك . ئۈچىنچىدىن ، ئىيسانىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرىنى قوغدىشى ھەم ئۇلارنى تەربىيىلەپ چوڭ قىلىشى كېرەك . ھازىر مېروۋېي جەمەتىنىڭ ئەۋلادلىرىدىن يەنە بىرنەچچىسى ھايات .

ئۇنىڭ گەپلىرى ئۆينىڭ ئىچىدە بوش ئەكس سادا پەيدا قىلدى .

سوفىينىڭ ۋۇجۇدى غەلىتە بىر خىل ھاياجاندىن تىترەپ كەتتى ، ئۇگە ـ ئۇگىلىرىدىن قانداقتۇر بىر ئۇنلۇك ئەكس سادا ياڭراۋاتقاندەكلا بىلىنىدى . «ئىيسانىڭ ئەۋلادلىرى ھېلىھەم ھايات ! — بۇۋىسىنىڭ ئاۋازى ئۇنىڭ قۇلاق تۇۋىدە قايتىدىن ياڭرىغاندەك بولدى ، — مەلىكەم ، مەن ساڭا ئائىلەڭ خۇسۇسىدىكى ھەقىقىي ئىشلارنى سۆزلەپ بېرىشىم كېرەك . »

ئۇنىڭ بەدىنىگە تىترەك ئولاشتى .

«خان جەمەتى قان سىستېمىسى . »

ئۇنىڭ پەقەتلا ئىشەنگۈسى كەلمەيۋاتاتتى .

«سوفىي مەلىكە . »

— تىنىن ئەپەندى !

تامدىكى سۆزلىشىش ئاپپاراتىدىن تۆيۇقسىز ئاڭلانغان بۇ ئاۋاز سوفىينى قاتتىق چۆچۈتۈۋەتتى .

— ئاشخانا ئۆيىگە بىر كەلسىڭىز بوپتىكەن ، — دېدى خىزمەتكار سۆزلىشىش ئاپپاراتىدا .

ئۇنىڭ مۇشۇنداق چاغدا خىزمەتكارنىڭ ئۆزىنى چاقىرىپ يۈرگەنلىكىدىن تىنىنىڭ ئەرۋاھى ئۇچتى . ئۇ سۆزلىشىش ئاپپاراتىنىڭ ئالدىغا بېرىپ كۇنۇپكىنى باستى ـ دە :

— رېمى ، مېنىڭ شۇ تاپتا مېھمانلار بىلەن بىللە ئىكەنلىكىمنى بىلىسىزغۇ . ئاشخانىدىن بىرەر نەرسە لازىم بولسا ، ئۆزىمىز چىقىپ ئەكىرىمىز . رەھمەت سىزگە ، خەيرلىك كەچ ! — دېدى .

— ئەپەندى ، ئەگەر رۇخسەت قىلسىڭىز ، يېتىشتىن بۇرۇن سىز بىلەن بىر پاراڭلىشىۋالغان بولسام .

تىنىن نېمىلەرنىدۇر غۇدۇڭشىغىنىچە ھېلىقى كۇنۇپكىنى يەنە بېسىپ تۇرۇپ :

— ئەمىسە ، گېپىڭىزنى تېز دەڭ ، رېمى ! — دېدى .

— ئائىلە ئىشلىرى توغرىسىدىكىلا گەپلەر ئىدى ، ئەپەندى .

ئۇنى سۆزلىشىش ئاپپاراتىدا دەۋەرسەم ، مېھمانلارنىڭ كەيپى ئۇچۇپ قالارمىكىن .

تىبىن ھەيران قالدى :

— ئەتە ئەتىگەندە دېسىگىز بولمامدۇ ؟

— بولمايدۇ ، ئەپەندى . سىزدىن بىر گەپنى سورىماقچىدىم ، ھازىرلا كۆرۈشسەك .

تىبىن كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە بۇرۇلۇپ لاندون بىلەن سوفىيغا قارىدى :

— بەزىدە مەن ئۆزۈمنىڭ ئۆي خوجايىنى ئىكەنلىكىمدىن راستىنلا گۇمانلىنىپ قالىمەن ، — ئۇ يەنە ھېلىقى كۇنۇپكىنى باستى ، — مەن ھازىرلا چىقىمەن ، رېمى . سىزگە بىرەر نەرسە ئالغاچ چىقامدىم ؟

— ئۆزىگىزلا كەلسىگىز بولدى ، ئەپەندى .

— رېمى ، كالا گۆشى پىشۇرۇشقا ئۇستىلىقىگىزنى دېمىگەن بولسام ، سىزنى ئاللىبۇرۇن ئىشتىن بوشىتىۋېتەتتىم جۇمۇ .

— بىلىمەن ، ئەپەندى . سىز بۇرۇنمۇ شۇنداق دېگەن .

ئاتمىش بىرىنچى باب

«مەلىكە سوفىي»

تىبىنىڭ ھاسىغا تايىنىپ ماڭغان ئاۋازى كارىدوردا غايىب بولغاندا ، سوفىينىڭ كاللىسى قۇيقۇرۇق بولۇپ قالدى . ئۇ پەرىشان ھالدا بۇرۇلۇپ لاندونغا قارىدى . لاندون گويا ئۇنىڭ نېمىلەرنى ئويلاۋاتقانلىقىنى بىلىپ بولغاندەك ، بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى .

— شۇنداق ، سوفىي ، — دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا تەمكىنلىك بىلەن ، — بوۋىڭىزنىڭ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى ئىكەنلىكىنى ھېس قىلغان چېغىمدىلا مەندىمۇ شۇنداق خىيال پەيدا بولغان . ئۇ سىزگە ئائىلىڭىز توغرىسىدىكى بىر مەخپىيەتلىكنى دەپ بېرەمەكچى بوپتىكەنغۇ . لېكىن ، ئۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس ، — ئۇ بىردەم توختىۋالدى ، — سونۇئېي دېگەن بۇ فامىلە مېروۋېي جەمەتىنىڭ ئەمەس .

سوفىي ئۆزىنىڭ خۇشال بولغان ياكى ئۇمىدسىزلەنگەنلىكىنى بىلەلمىدى . لاندون بۇنىڭدىن بىرنەچچە سائەت ئىلگىرى تۇيۇقسىزلا ئۇنىڭ ئاپىسىنىڭ ئىسمىنى سورىغانىدى . بۇ ئىشقا سوفىي دىققەت قىلىپ قالدى .

— ئاپامنىڭ ئىسمى شوۋېل . ئۇ مېروۋېي جەمەتىنىڭ ئەۋلادىمۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇ جىددىيلەشكەن ھالدا .

لاندون بېشىنى چايقىدى :

— كەچۈرۈڭ ، مېنىڭچە ، ئۇنداق ئېھتىماللىق يوق . مېروۋېي جەمەتىنىڭ ئەۋلادلىرى پلانتادى ۋە ساينت كارلىل دېگەن ئىككى فامىلىنىلا ئىشلەتكەن . كېيىنكىلىرى بولسا يوشۇرۇنۇۋالغان ، بۇ بەلكىم ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئۇلارنى قوغداش ئۈچۈن

قوللانغان چارىسى بولسا كېرەك .

سوفىي ئۇ ئىسىملارنى ئاغزىدا شۇىرلاپ قويۇپ بېشىنى چايقىدى . ئۇنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر ئىچىدە ئۇنداق ئىسىملىكلەر يوق ئىدى . ئۇ ئۆزىنى ناھايىتى چارچىغاندەك ھېس قىلدى . ئۇنىڭ كاللىسىدىكى گادىرماچ خىياللار بايقىدىنمۇ بەكرەك چىگىشلىشىپ كېتىۋاتاتتى . «ھېلىقى كۇنى چۈشتىن كېيىن بوۋام ئائىلەم توغرىسىدىكى ئىشلارنى تىلغا ئالمىغان بولسا نەقەدەر ياخشى بولاتتى ــ ھە ! » ئۇنىڭ قەلبىدىكى ئاچچىق ئەسلىمىلەر يەنە قوزغىلىپ قالدى . ئۇ تولىمۇ ئازابلىق ئەسلىمىلەر ئىدى . «ئۇلار ئۆلدى ، سوفىي . ئۇلار ئەمدى قايتىپ كەلمەيدۇ . » ئۇ ئاپىسىنىڭ قانداقتۇر بىر ناخشىغا غىڭشىغاچ ئۆزىنى ئۇخلىتىۋاتقان ھالىتىنى ، دادىسىنىڭ ئۆزىنى دۇمبىسىگە مىنگەشتۈرۈپ ئويناتقان چاغلىرىنى ، مومىسى بىلەن ئىنىسىنىڭ ئۆزىگە قاراپ كۈلۈمسىرەۋاتقان ھالىتىنى ئەسلىدى . ئۇ ئەستىلىكلەر خېلى بۇرۇنلا كەلمەسكە كەتكەن ، ئۇ بۇۋىسى بىلەنلا قېپقالغانىدى .

«لېكىن ، ھازىر بوۋامۇ كەتتى . مەن ئۆزۈم يالغۇز قالدىم ! »

سوفىي ئاستا بۇرۇلۇپ ، تامدىكى «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا» دېگەن رەسىمگە قارىدى ھەمدە ماگدالىنلىق ماريەنىڭ قىزىل چاچلىرىغا ۋە تەمكىنلىك چېقىپ تۇرغان كۆزلىرىگە تىكىلدى . رەسىمدىكى ماريەنىڭ كۆزلىرىدىن بىر خىل جۇدالىق ئازابىنىڭ تۆكۈلۈپ تۇرغانلىقىنى ئۇ ئەمدى ھېس قىلىشقا باشلىدى .

— لاندون ؟ — دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا .

لاندون ئۇنىڭ قېشىغا كەلدى .

— تىبىن «مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى رىۋايەتلەر ناھايىتى كەڭ تارقالغان» دەيدۇ . ئەمما ، مەن بۇنى بۇگۈن تۇنجى قېتىم ئاڭلىدىم .

لاندون قولىنى ئۇنىڭ مۇرىسىگە قويۇپ تۇرۇپ تەسەللى بېرىشنى ئويلىدىيۇ ، بۇ خىيالىدىن تېزلا يانىدى .

— سوفي ، — دېدى ئۇ ، — ماگدالېنلىق ماريە توغرىسىدىكى ھېكايىلەرنى سىز چوقۇم ئاڭلىغان . ئۇنداق ھېكايىلەر ئەتراپىمىزدا ناھايىتى كۆپ . سىز پەقەت ئۇلارنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى ھېس قىلىپ يېتەلمەپسىز ، خالاس .

— مەن چۈشەنمىدىم .

— مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى ھېكايە ھەممىلا يەردە مەۋجۇت ، شۇغىنىسى بەك ئاشكارا ئەمەس ، دەققەت قىلمىغان ئادەم ئۇنى ئاسانلىقچە بايقىۋالالمايدۇ . ۋاتىكان كىشىلەرنىڭ ماريە توغرۇلۇق ئوچۇق - ئاشكارا پاراڭ سېلىشىنى چەكلىگەچكە ، كىشىلەر ئۇ توغرىسىدىكى ھېكايىلەرنى مەخپىي ئۇسۇللار بىلەن خاتىرىلەپ ماڭغان . مەسىلەن ، ئىستىئارە قىلىش ، سىمۋوللۇق بەلگىلەرنى لايىھىلەش دېگەندەك ئۇسۇللار بىلەن .

— سەنئەت ئەسەرلىرىمۇ شۇنىڭ ئىچىدە دەڭا .

لاندون تامدىكى «ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزا»نى كۆرسىتىپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى :

— مانا بۇ شۇلارنىڭ تىپىك بىر مىسالى . نۇرغۇن ئۆلمەس سەنئەت ئەسەرلىرىگە ھەم مۇزىكىلارغا ماريە بىلەن ئىيسا توغرىسىدىكى ھېكايىلەر سىڭدۈرۈۋېتىلگەن . ئالايلۇق ، داۋىنچى ، بوتچىللېر ، پۇسان ، بېننىنى ، مۇزارت ۋە ۋېكتور ھيۇگولارنىڭ بىر قىسىم ئەسەرلىرىدە ئىلگىرى كەمستىلگەن ئاشۇ مۇقەددەس ئايالنىڭ ئورنىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈمىدى ناھايىتى يوشۇرۇن ھالدا ئىپادىلەنگەن . سېبر گالۋېن ۋە يۇمىلاق ئۇستەل چەۋەندازلىرى ، پادىشاھ ئارتور ۋە ئۇيقۇدىكى ساھىبجامال دېگەنگە ئوخشاش نۇرغۇن مەشھۇر رىۋايەتلەر مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى ھېكايىلەر ئاساسىدا مەيدانغا كەلگەن . ۋېكتور ھيۇگونىڭ «پارىژدىكى بۇۋىمەريەم چېركاۋى» ناملىق رومانى ۋە مۇزارتنىڭ «سېھىرلىك نەي» ناملىق مۇزىكىسى پۈتۈنلەي ئۆزئارا ياردەم بېرىش جەمئىيىتىنىڭ سىمۋوللۇق بەلگىلىرى ۋە مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى شىفىرلار بىلەن تولغان ... ئەگەر سىز مۇقەددەس

قەدەھنى ئىزدەيمەن دېگەن نىيەتتە كۆزىڭىزنى شۇنداقلا ئاچسىڭىز ، ئۇنىڭ ھەممىلا يەردە مەۋجۇت ئىكەنلىكىنى ، رەسىملەردە ، مۇزىكىلاردا ، كىتابلاردا ، ھەتتا كارتون فىلىملەردە ، باغچىلاردا ۋە داڭلىق كىنولاردا ئۇنىڭ كۆلەڭگىسىنىڭ بارلىقىنى ھېس قىلىپ قالمىسىز ، — لاندون قولىدىكى «مىكى» ماركىلىق سائەتنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — ۋالتېر دىسنېي بىر ئۆمۈر مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنى قوغداش ۋە تەشۋىق قىلىش بىلەن مەشغۇل بولغان ھەم «ئىككىنچى داۋنچى» دەپ ئاتالغان . بۇ ئىككى ئادەم ئۆز دەۋرلىرىنىڭ ئاۋانگارتلىرى ، دۇنيادا كەم ئۇچرايدىغان تالانتلىق سەنئەتكارلار . ھەر ئىككىسىلا مەخپىي جەمئىيەتنىڭ ئەزاسى ، يەنە كېلىپ ، ئۇلار ئوخشاشلا غەلىتە ئىجادىيەت ئۇسۇلى بىلەن دۇنياغا تونۇلغان . ۋالتېر دىسنېيمۇ داۋنچىغا ئوخشاش سىمۇوللۇق بەلگىلەرنى كۆپلەپ ئىشلەتكەن ھەم ئۆز ئەسەرلىرىگە نۇرغۇن مەخپىيەتلىكنى سىڭدۈرۈۋەتكەن . ئەگەر تەجرىبىلىك بەلگىشۇناسلار ئۇ ئىشلىگەن دەسلەپكى فىلىملەرنى كۆرسە ، ئۇنىڭدىكى بېشارەت ۋە سىمۇوللۇق مەنىلەردىن يەتكۈچە ھۇزۇرلىنالايدۇ . دىسنېيىنىڭ نۇرغۇن فىلىملىرىدە دىن ، بىدئەت رىۋايەتلەر ۋە باستۇرۇشقا ئۇچرىغان ئىلاھە توغرىسىدىكى ھېكايىلەرنىڭ كۆلەڭگىسى بار . دىسنېي شىركىتى «كۇل قىز» ، «ئۇيقۇدىكى ساھىبجامال» ۋە «قار مەلىكە» توغرىسىدىكى ھېكايىلەرنى ئېكرانغا ئېلىپ چىقىشتا مۇقەددەس ئايالنىڭ زەربىگە ئۇچرىغانلىقى توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرنى ئاساس قىلغان . ئۇ فىلىملەردە تەسۋىرلەنگەن مەلىكىنىڭ زەھەرلىك ئالمىنى يەپ غەلىتە مەخلۇققا ئايلىنىپ قالغانلىقى توغرىسىدىكى ۋەقەلىكتە ھاۋا ئانىنىڭ كۈلپەتلىك كەچۈرمىشلىرىنىڭ ئارقا كۆرۈنۈش قىلىنغانلىقىنى ، «ئۇيقۇدىكى ساھىبجامال» دىكى «ئەتىرگۈل» دەپ ئاتالغان مەلىكە ئورۇللانىڭ جادۇگەر ئايالنىڭ زىيانكەشلىكىدىن قېچىپ ئورمانغا كىرىۋالغانلىقى توغرىسىدىكى ۋەقەلىكنىڭ ئەمەلىيەتتە بالىلار ئۇسلۇبىدىكى مۇقەددەس قەدەھ رىۋايىتى

ئىكەنلىكىنى ھەرقانداق ئادەم بىرلا قاراپ بىلىۋالالايتتى .

دىنىي شىركەتنىڭ ئۆزىگە خاس ئوبرازى بار بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ ئىشچى ـ خىزمەتچىلەر ئارىسىدا ھەممە ئىشقا ئەقلىي ئويۇنىنى ئارىلاشتۇرۇۋېتىدىغان بىر خىل قىزىقارلىق كەيپىيات ھېلىھەم مەۋجۇت ئىدى . شىركەتتىكى سەنئەتكارلار دىنىي مەسىلىلەرنىڭ ھەر خىل مەندىكى مەخپىي بەلگىلەرنى سىڭدۇرۇۋېتىش ئارقىلىق ئۆز كۆڭلىنى خۇش قىلىپ تۇراتتى . بىر قېتىم لاندوننىڭ بىر ئوقۇغۇچىسى «شىر پادىشاھ»نىڭ DVD پلاستىنكىسىنى ئەكەلگەن ، بۇ مەشھۇر فىلىمنى ھەممەيلەن قىزىقىپ كۆرۈۋاتقاندا ، ئۇ ئوقۇغۇچى قولىدىكى تىزگىنەك ئارقىلىق ئۇنىڭدىكى مەلۇم بىر سۈرەتنى قاتۇرۇپ قويغان . كۆپچىلىك سىنچىلاپ قاراپ ، فىلىمدىكى سىنبانىڭ بېشى ئۈستىدە لەيلەپ تۇرغان چاڭ ـ توزاندا «SEX (جىنس)» دېگەن خەتنىڭ شەكلى بارلىقىنى بايقىغانىدى . لاندوننىڭ نەزىرىدە ، بۇنى «جىنس» ئۇقۇمىغا مۇناسىۋەتلىك بىر مەخپىي بەلگە دېگەندىن كۆرە ، فىلىم ئىشلىگۈچىلەر ئوينىغان كىچىككىنە بىر ئويۇن دېگەن تۇرۇك ئىدى . لاندون يەنە دىنىي شىركەتنىڭ سىمۇوللۇق بەلگىلەردىن پايدىلىنىش ئىقتىدارىغا سەل قارىغىلى بولمايدىغانلىقىنى ، «پەرىزات بېلىق» دېگەن فىلىمدىكى نۇرغۇن كۆرۈنۈشلەرنىڭ ئەمەلىيەتتە ھەر خىل سىمۇوللۇق بەلگىلەرگە تەقلىد قىلىنغانلىقىنى ، ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ ئىلاھە بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىكەنلىكىنى بايقىغان ھەم «بۇ ھەرگىزمۇ تاسادىپىي ماس كېلىپ قېلىش ئەمەس» دەپ ئويلىغانىدى .

«پەرىزات بېلىق» دېگەن فىلىمنى تۇنجى قېتىم كۆرگەن چېغىدا ، لاندون ئۇنىڭدىكى بىر سۇ ئاستى غارىغا ئېسىپ قويۇلغان ماي بويىاق رەسىمنىڭ 17 ـ ئەسىرده ئۆتكەن داڭلىق رەسسام گېئورگىي لاتوۋرنىڭ «توۋا قىلىۋاتقان ماگدالىنلىق ماريە» نامىلىق رەسىمى ئىكەنلىكىنى بىلىپ قېلىپ ئىنتايىن ھەيران قالغانىدى . چۈنكى ، ئۇ ماگدالىنلىق ماريەگە ئالاھىدە ھۆرمەت

بىلدۇرۇلگەن رەسىملەرنىڭ بىرى ھېسابلىناتتى . توقسان مىنۇتلۇق بۇ فىلىمدە ئىسسىس ، ھاۋا ئانا ، ھوت يۇليۇز تۇركۈمى ۋە ماگدالېنلىق ماريىەگە دائىتمىلانغان نۇرغۇن سىمۋوللۇق بەلگىلەر بار بولۇپ ، گېئورگېي لاتوۋرنىڭ رەسىمى ئۇ بەلگىلەر بىلەن بىر پۈتۈنلۈكنى ھاسىل قىلغانىدى . پەرىزات بېلىقنىڭ ئىسمىمۇ مۇقەددەس ئىلاھە بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇپ ، «يېشەياھنامە» ناملىق كىتابتا ئۇ «مۇھاسىرىگە ئېلىنغان مۇقەددەس شەھەر» دەپ ئىزاھلانغانىدى . ئەلۋەتتە ، پەرىزات بېلىقنىڭ قىزىل رەڭلىك ئۇزۇن چېچىدىنمۇ ئۆزگىچە بىر سىمۋوللۇق مەنە چىقىپ تۇراتتى .

شۇ ئەسنادا كارىدور تەرەپتىن تىنىنىڭ ھاسىسىنى توكۇلدىتىپ كېلىۋاتقان ئاۋازى ئاڭلاندى . ئۇنىڭ قەدىمى بارغانسېرى ئىتتىكلەپ كەتتى ۋە چىرايى تاتارغان ھالدا كۇتۇپخانىغا كىرىپ كەلدى .

— ماڭا چۇشەندۇرۇپ قويۇڭ ، لاندون . سىز ماڭا پەقەت راست گەپ قىلماپسىز !— دېدى ئۇ لاندونغا مىختەك تىكىلگىنىچە .

ئاتمىش ئىككىنچى باب

— تىنىن ، ماڭا ئۇۋال قىلىندى ، — دېدى لاندون ئۆزىنى ئامال بار تەمكىن تۇتۇپ ، — سىز مېنى چۈشىنىسىز . مەن ھەرگىزمۇ ئادەم ئۆلتۈرمەيمەن .

ئەمما ، تىنىنىڭ تەلەپپۇزى يەنىلا شۇنداق قاتتىق ئىدى .

— لاندون ، سىزنىڭ ئادەم ئۆلتۈرگەنلىكىڭىز تېلېۋىزوردىمۇ خەۋەر قىلىنىپتۇ . ۋاي خۇدايىمەي ، ساقچىلارنىڭ شۇ تاپتا سىزنى تەرەپ ـ تەرەپتىن ئىزدەۋاتقانلىقىنى بىلەمسىز ؟

— بىلىمەن .

— دېمەك ، سىز مېنىڭ سىزگە بولغان ئىشەنچىمدىن پايدىلىنىپ كېتىپسىز . تېخى ئۆيۈمگە مۆكۈنۈۋېلىپ ، مەن بىلەن مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدا بەخىرامان پاراڭلىشىپ ئولتۇرۇپسىز . نېمىدېگەن خەتەرلىك ، مەن بەك چۆچۈپ كەتتىم .

— لېكىن ، مەن ئادەم ئۆلتۈرمىدىم .

— ياك سونۇئېي قەستكە ئۇچراپتۇ . ساقچىلارنىڭ دېيىشىچە ، ئۇنى سىز ئۆلتۈرۈپسىز ، — تىنىنىڭ كۆڭلى قاتتىق بۇزۇلۇۋاتقاندەك قىلاتتى ، — سەنئەت ئۇچۇن زور تۆھپىلەرنى قوشقان شۇنداق بىر زاتنىمۇ ...

— ئەپەندى ، — ئەر غوجىدار كۇتۇپخانىنىڭ ئىشكى ئالدىغا كېلىپ ، قولىنى جۇپلىگىنىچە ئېگىلىپ تۇردى ، — بۇ ئىككىسىنى چىقىرىۋېتەيمۇ ؟

— ماڭا شۇنداق قىلماي ئامال يوق ، — تىنىن ئۇدۇل بېرىپ ئەينەك ئىشكىنى سىرتتىكى چىملىق تەرەپكە قارىتىپ قوپاللىق

بىلەن ئاچتى ، — ئەمدى ماشىناڭلارغا چىقىپ ، بۇ يەردىن كېتىڭلار .

سوفىي مىدىرلىمدى :

— بىزدە ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ شىفىرلىق قۇتا توغرىسىدىكى خەۋەر بار .

تىببىن كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە ئۇنىڭغا بىردەم قاراپ تۇرۇپ كەتتى ـ دە ، مەنىستىمگەن تەلەپپۇزدا :

— بۇ ئەڭ ئاخىرقى كۇزىرىڭىزمۇ ؟ مېنىڭ ئۇنى ئىزدەۋاتقىنىمنى لاندون ئوبدان بىلەتتى ، — دېدى .

— ئۇنىڭ دېگىنى راست ، — دېدى لاندون ، — بىز شۇ سەۋەبتىن سىزنى ئىزدەپ كەلگەن . بىزنىڭ سىز بىلەن شىفىرلىق قۇتا توغرۇلۇق پاراڭلاشقۇمىز بار ئىدى .

— بۇ يەردىن كېتىڭلار ، بولمىسا ، ساقچى چاقىرىمەن ،— دەپ ئېغىز غېرىچلىدى خىزمەتكار . لاندون پەس ئاۋازدا :

— بىز ئۇنىڭ نەدىلىكىنى بىلىمىز ، — دېدى .

بۇ گەپنى ئاڭلىغان تىببىنىڭ بەدەنلىرى تىترەپ ، تەڭپۇڭلۇقىنى يوقىتىپ قويغىلى تاس قالدى .

رېمى تەرىنى تۇرگەن ھالدا دېۋەيلەپ كەلدى :

— دەرھال كېتىڭلار ! بولمىسا مەن ...

— رېمى ! — دېدى تىببىن بىزار بولغاندەك تەلەپپۇزدا ، — بىزنى بىردەم يالغۇز قويۇڭ .

رېمى جايىدا تۇرۇپلا قالدى .

— ئەپەندى ، مەن سىزنى قوغدىشىم كېرەك . بۇ ئىككىسى...

— سىز چىقىپ تۇرۇڭ ، بۇ يەردىكى ئىشلارنى ئۆزۈم بىر تەرەپ قىلىمەن ،— دېدى تىببىن كارىدور تەرەپنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ .

رېمى ئۇنىڭغا ھەيرانلىق ئىلكىدە تىكىلىپ قارىۋەتكەندىن كېيىن ، ئىگىسىدىن ئازار يېگەن ئىتتەك بېشىنى ساڭگىلاتقىنىچە چىقىپ كەتتى .

بايا ئېچىۋېتىلگەن ئىشكتىن سالقىن شامال كىرىۋاتاتتى . تىنىن كەينىگە ئۆرۈلۈپ ، سوفىي بىلەن لاندونغا گۇمان بىلەن تىكىلگىنىچە سورىدى :

— ئەڭ ياخشىسى راست گەپ قىلىڭلار . شىفىرلىق قۇتا توغرىسىدا سىلەر نېمىلەرنى بىلىسىلەر ؟

كۇتۇپخانىنىڭ سىرتىدىكى قويۇق چاتقاللىقتا ، سېللارس قولىدىكى تاياقچىنى چەڭ سەمىدىغىنىچە ئەينەك ئىشكىنىڭ ئېچىگە چەكچەيىپ قاراپ تۇراتتى . ئۇ بايا قەلئەنىڭ ئەتراپىنى بىر ئايلىنىپ چىقىپ ، لاندون بىلەن ھېلىقى ئايالنىڭ مۇشۇ چوڭ كۇتۇپخانىنىڭ ئېچىدە پاراڭلىشىپ تۇرغانلىقىنى كۆرگەن . ئەمدى ئېتىلىپ كىرەي دەپ تۇرۇشىغا ، كۇتۇپخانىغا ھاسا كۆتۈرۈۋالغان يەنە بىر ئادەم كىرىپ ، لاندونغا نېمىلەرنىدۇر دەپ ۋارقىرىغىنىچە ئەينەك ئىشىكنى ئېچىۋەتكەن ھەم ئۇلارنى قوغلىۋەتمەكچى بولغاندى . شۇ چاغدا *ھېلىقى ئايال شىفىرلىق قۇتىنىڭ گېپىنى چىقىرىپ قالدى ، شۇنىڭ بىلەن ھەممە ئىش ئۆزگىرىپ كەتتى .*

ۋارقىراش ـ جارقىراشلار پەس ئاۋازدا سۆزلىشىشكە ئۆزگەردى ، كەيپىيات بىردەمدىلا ياخشىلىنىپ قالدى . ئەينەك ئىشكىمۇ يەنە ئېتىۋېلىندى .

سېللارس قاراڭغۇ چاتقاللىقتا ئەينەك ئىشكتىن كۇتۇپخانىنىڭ ئېچىگە خۇددى ئوغرى مۇشۇكتەك قاراپ تۇراتتى . *«شىفىرلىق قۇتا چوقۇم مۇشۇ ئۆينىڭ ئىچىدە .»* بۇ ئۇنىڭدىكى بىردىنبىر تۇيغۇ ئىدى .

ئىچىدىكىلەرنىڭ نېمە دېيىشىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ بېقىش ئۈچۈن ئۇ ئەينەك ئىشىككە ئاستاغىنا يېقىنلاشتى . «ئۇلارغا بەش مىنۇت ۋاقىت بېرىمەن . شىفىرلىق قۇتىنىڭ نەدىلىكىنى شۇ چاغقىچە دېمىسە ، ئېتىلىپ كىرىپ ئۆزۈم دېگۈزىمەن .»

كۇتۇپخانىنىڭ ئىچىدە ئۆرە تۇرغان لاندون تىنىنىڭ

كەيپىياتىدىكى ئۆزگىرىشلەرنى ئاللىبۇرۇن پەرەز قىلىپ بولغاندى .

— زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاقساقلى ؟ — دېدى تىببىن سوفيغا ھەيرانلىق بىلەن تىكىلگىنىچە ، — ياك سونۇئېپ ؟

سوفي بېشىنى لىڭشىتتى ، تىببىنىڭ شۇ تاپتىكى كەيپىياتىنى ئۇمۇ چۈشىنىپ بولغاندى .

— لېكىن ، بۇ ئىشنى سىزنىڭ بىلەلىشىڭىز مۇمكىن ئەمەس !

— ياك سونۇئېپ مېنىڭ بوۋام بولىدۇ .

تىببىن ھاسىسىنى توكۇلداتقىنىچە كەينىگە بىرنەچچە قەدەم داجىپ ، ئۆتكۈر كۆزلىرى بىلەن لاندونغا تىكىلدى . لاندون بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى . تىببىن يەنە سوفي تەرەپكە بۇرۇلدى :

— مېنىڭ باشقا گېپىم يوق ، سوفي خېنىم . ئەگەر بۇ راست بولسا ، مەن سىزنىڭ بوۋىڭىزدىن ئايرىلىپ قالغىنىڭىزغا كۆڭلۈم بەكلا بۇزۇلدى . شۇنى ئېتىراپ قىلىمەنكى ، مەن ئىلگىرى تەتقىقات ئېھتىياجى بىلەن پارىژدىكى داڭلىق شەخسلەرنىڭ بىر پارچە تىزىملىكىنى تۈزۈپ چىققان ، ئۇ تىزىملىكتىكى كىشىلەرنىڭ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىرى بولۇشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن ئىدى . لېكىن ، سىز «ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاقساقلى» دېگەن گەپنى قىلىۋاتىسىز . بۇ ئەقلگە سىغمايدۇ ، — ئۇ بىردەم جىمىپ قالدى ۋە بېشىنى يەنە چايقىدى ، — شۇنداق بولغان تەقدىردىمۇ بۇنىڭ ئەمدى ھېچقانداق ئەھمىيىتى يوق . بوۋىڭىز ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ باشلىقى بولسىمۇ ھەم شىفىرلىق قۇتنى ئۆزى بىر قوللۇق ياسىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭ شىفىرلىق قۇتنى قانداق تېپىشنى سىزگە دەپ بېرىشى مۇمكىن ئەمەس . شىفىرلىق قۇتىدا ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى يوشۇرۇپ قويغان بايلىقلارنىڭ خەرىتىسى بار . سىز ئۇنىڭ نەۋرىسى بولسىڭىزمۇ ، لېكىن بۇ مەخپىيەتلىكنى بىلىشكە سالاھىيىتىڭىز توشمايدۇ .

— سونۇئېي ئەپەندى بۇ مەخپىيەتلىكنى ئاشكارىلىغان چېغىدا جان ئۈزەي دەپ قاپتىكەن . ئۇنىڭغىمۇ باشقا ئامال بولماپتۇ ، — دېدى لاندون .

تىببىن يەنىلا ئىشەنمىدى :

— ئۇنىڭ ئەنسىرىشىنىڭ پەقەتلا ھاجىتى يوق . چۈنكى ، بۇ مەخپىيەتلىكنى ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ قالغان ئۇچ باشقۇرغۇچىسىمۇ بىلىدۇ . ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ تۈزۈمىدىكى ئەڭ ياخشى ئەۋزەللىك مانا مۇشۇ . ئۇ ئۇچىنىڭ ئارىسىدىكى بىرەيلەن بىرىنچى ھوقۇقنى قولىغا ئالىدۇ ، ئاندىن يەنە بىر باشقۇرغۇچىنى سايلاپ چىقىپ ، شىفىرلىق قۇتا توغرىسىدىكى مەخپىيەتلىكنى ئورتاق ساقلايدۇ .

— قارىغاندا ، سىز تېلېۋىزوردىكى خەۋەرنى تولۇق كۆرمىگەن ئوخشايسىز . بوۋامدىن باشقا ، قالغان ئۇچ ئادەمنۇ پارىژدا تەڭلا ئۆلتۈرۈلۈپتۇ . يەنە كېلىپ ، ئۆلتۈرۈلۈشتىن بۇرۇن ئۇلارنىڭ ھەممىسى قاتتىق قىيىن ـ قىستاققا ئېلىنىپتۇ ، — دېدى سوفىي .

تىببىنىڭ ئاغزى ھاڭدەك ئېچىلىپ قالدى :

— سىزنىڭچە ، ئۇلار ...

— ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئۇچ نەپەر باشقۇرغۇچىسى ، — دېدى لاندون .

— لېكىن ، بۇ قانداق مۇمكىن بولسۇن؟ بىر قاتلىنىڭ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىدىكى تۆت رەھبەرنىڭ ھەقىقىي سالاھىيىتىنى بىلمۇالالىشى ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس ! مەن ئۇلارنى نەچچە ئون يىل ئىزدىگەن بولساممۇ ، لېكىن ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بىرەر ئەزاسىنىڭ ئىسمىنىمۇ تا ھازىرغىچە بىلمەپ بولالمىدىم . ئۇچ باشقۇرغۇچى بىلەن بىرىنچى قول رەھبەرنىڭ بىر كۈندىلا بايقىلىپ قېلىشى ھەم قەستكە ئۇچرىشى پەقەتلا ئەقىلگە سىغمايدۇ .

— گۇمانىمچە ، — دېدى سوفىي ، — بۇ ئۇچۇرلار ھەرگىزمۇ بىر كۈن ئىچىدىلا يىغىلغان ئەمەس . بۇ ناھايىتى ئەتراپلىق

پىلانلانغان بىر قەستلەش ھەرىكىتى بولۇشى مۇمكىن . بىزمۇ ئادەتتە مەخپىي جىنايەت شايكىلىرىغا شۇ خىل ئۇسۇل ئارقىلىق زەربە بېرىمىز . مەلۇم بىر نىشانىنى قىياسەن بېكىتىۋالغاندىن كېيىن ، ئاۋۋال ئۇلارنى بىرنەچچە ئاي مەخپىي كۆزىتىمىز . ئاساسلىق جىنايەت گۇماندارلىرىنىڭ سالاھىيىتىنى ئېنىق بېكىتىۋالغاندىن كېيىن ، ئاندىن تۇيۇقسىز ھەرىكەتلىنىپ ، ئۇلارنى بىر يولىلا قولغا چۈشۈرىمىز . كاتتىبېشىدىن ئايرىلغاندىن كېيىن ، ئۇ جىنايەت شايكىسىدىكىلەر نېمە قىلارىنى بىلمەي قالىدۇ ھەم باشقا مەخپىيەتلىكلىرىنمۇ تېزلا ئاشكارىلاپ قويىدۇ . شۇڭا ، مېنىڭ قارىشىمچە ، مەلۇم بىرى ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ھەرىكىتىنى خىلىدىن بۇيان مەخپىي كۆزەتكەن ، ئاندىن تۇيۇقسىز ھەرىكەتلىنىپ ، ئۇ باشقۇرغۇچىلاردىن شىفىرلىق قۇتىنىڭ نەدىلىكىنى بىلۋالماقچى بولغان .

تىبىن يەنىلا ئىشەنمەيۋاتقاندەك تۇراتتى .

— لېكىن ، ئۇ باشقۇرغۇچىلار مەخپىيەتلىكىنى ھەرگىز ئاشكارىلىمايدۇ . ئۇلارنىڭ ھەممىسى مەخپىيەتلىكىنى ساقلاش توغرىسىدا قەسەم ئىچكەنلەر . شۇڭا ، ئۇلار ھاياتىغا خەۋپ يەتكەن ھالەتتىمۇ مەخپىيەتلىكىنى ھەرگىز ئاشكارىلىمايدۇ .

— تۇغرا ، — دېدى لاندون ، — لېكىن ، «ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى بۇ سىرنى ئاشكارىلىمىغان ، ئەمما ھەممىسى ئۆلتۈرۈلگەن» دەپ قىياس قىلساق ، ئۇ چاغدا ...

تىبىن چۆچۈپ كەتتى :

— ئۇ چاغدا شىفىرلىق قۇتىنىڭ نەگە يوشۇرۇلغانلىقىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ !

— يەنە مۇقەددەس قەدەمۇ بار ، — دەپ قوشۇپ قويدى لاندون .

بۇ گەپنى ئاڭلاپ تىبىن ھەيران قالدى ـ دە ، خۇددى چارچاپ ھالىدىن كەتكەندەك كرىسلوغا ئۆزىنى تاشلىدى ۋە كۆزلىرىنى دېرىزىنىڭ سىرتىغا تىككىنىچە ھاڭۋېقىپ ئولتۇرۇپ قالدى .

سوفي ئۇنىڭ قېشىغىراق كېلىپ ، مۇلايىم تەلەپپۇزدا :

— بوۋام ئۇزۇل - كېسىل ئومىدسىزلەنگەن چېغىدا ، ئۇ مەخپىيەتلىكنى ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ سىرتىدىكى بىرىگە ، ئۆزى ئىشىنىدىغان بىر ئادەمگە ، بىرەر تۇغقىنىغا دەپ بەرگەن بولۇشىمۇ مۇمكىن ، — دېدى .

تىببىنىڭ چىرايى باشقىچىلا تاتىرىپ كەتتى ۋە پىچىرلاپ دېدى :

— لېكىن ، بۇنداق ئىشنى قىلالايدىغان ئادەم ... ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى توغرىسىدىكى بۇنچە كۆپ مەخپىيەتلىكنى بايقىۋالالايدىغان ئادەم... — ئۇ تۇيۇقسىز توختاپ قالدى ، كۆزلىرىدىن بىر ۋەھىمىنىڭ شولىسى چاقناپ ئۆتتى ، — بۇ پەقەت شۇلارنىڭلا قولىدىن كېلىدۇ . بۇنداق ئىشنى پەقەت ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەشەددىي رەقىبىلا قىلالايدۇ .

— رېم دىنى جەمئىيىتى ، — دېدى لاندون بېشىنى كۆتۈرۈپ ، — يەنە كىم بولاتتى ؟ نەچچە ئەسىردىن بۇيان ۋاتىكان مۇقەددەس قەدەھنى توختىماي ئىزدەپ كېلىۋاتىدۇ .

سوفي بۇنىڭغا گۇمانىي پوزىتسىيە تۇتتى :

— سىز بوۋامنى رېم دىنى جەمئىيىتى ئۆلتۈرگەن ، دېمەكچىمۇ ؟

— رېم دىنى جەمئىيىتىنىڭ ئادەم ئۆلتۈرۈش ئارقىلىق ئۆزىنى قوغدىشى ھەرگىزمۇ تۇنجى قېتىملىق ئىش ئەمەس ، — دېدى تىبىن جاۋابەن ، — مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلار ئۇلار ئۈچۈن تولىمۇ خەتەرلىك نەرسە . شۇڭا ، ئۇلار ئۇنى كۆزدىن يوقىتىشنىڭلا كويىدا يۈرۈۋاتىدۇ .

تىببىنىڭ بۇ قىياسىغا لاندون قوشۇلمىدى . ئۇنىڭچە بولغاندا ، رېم دىنى جەمئىيىتى يازما يادىكارلىقلارنى قولغا چۈشۈرۈش ئۈچۈن ئاشكارا ئادەم ئۆلتۈرىدىغان ئىشنى ھەرگىز قىلمايتتى . ئۇ رېم پاپاسى ۋە باشقا كاردىناللارنى ئىلگىرى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن بولۇپ ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئالىيجاناب ئادەملەر ئىدى . ھەرقانچە

مۇھىم سەۋەب بولسىمۇ ، ئۇلار ھەرگىز قاتتىلىق ۋاستىسىنى تاللىمايتتى .

سوفىيمۇ شۇنداقراق قاراشتا ئىدى :

— ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىرىنى رىم دىنى جەمئىيىتىنىڭ سىرتىدىكى ئادەملەرنىڭ ئۆلتۈرۈش ئېھتىمالى يوقمۇ ؟ مەسىلەن ، مۇقەددەس قەدەھنىڭ ھەقىقىي مەنىسىنى چۈشەنمەيدىغانلارچۇ ؟ نېمىلا دېگەنبىلەن ، مۇقەددەس قەدەھ ھەممە ئادەمنى قىزىقتۇرىدىغان بىر تەۋرۈك ئىكەن . ئۇنىڭ پەيىدا يۈرگەنلەر ئۆز رىقابەتچىلىرىنى ئۆلتۈرۈۋېتىشتىنمۇ يانمىغۇدەك .

— مېنىڭ تەجرىبەمگە ئاساسلانغاندا ، — دېدى تىبىن ، — كىشىلەر ئۆز قەلبىدىكى قورقۇنچنى تۇغىتىش ئۈچۈن مەلۇم بىر ئىشلارغا تەۋەككۇل قىلىشتىن باش تارتمايدۇ . مېنىڭچە ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىگە قىلىنغان بۇ قېتىمقى تۇيۇقسىز ھۇجۇم پۇتۇنلەي ئۇمىدسىزلىكتىن بولغان .

— تىبىن ، — دېدى لاندون ، — گېپىڭىز بىر ـ بىرىگە زىت بولۇپ قالدى . كاتولىك دىنىنىڭ پوپلىرى نېمىشقا ئۆزلىرىمۇ ئىشەنمەيدىغان ئاشۇ يازما يادىكارلىقلارنى دەپ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەزالىرىنى ئۆلتۈرگۈدەك ؟

تىبىن مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى :

— خارۋاردتىكى پىل چىشى مۇنارى ئەقلىڭىزنى يەپ كېتىپتۇ ، لاندون . دۇرۇس ، رىمدىكى پوپلار ناھايىتى ئىخلاسمەن ، تەقۋادار كىشىلەر . ئۇلارنىڭ ئېتىقادى ھەرقانداق بوران ـ چاپقۇنلارنى بېشىدىن كەچۈرگەن ، ئۇلارنىڭ ئېتىقادىغا پۇتۇنلەي زىت كېلىدىغان ھېلىقى يازما يادىكارلىقلارمۇ شۇنداق . لېكىن ، دۇنيادىكى باشقا ئادەملەرچۇ ؟ ئېتىقادى چىڭ ئەمەس خەقلەر قانداق ئويلايدۇ ؟ پانىي ئالەمنىڭ رىيازەتلىرىدىن جاق تويۇپ ، ئۆز ـ ئۆزىگە «تەڭرى قەيەردىدۇ ؟» دەپ سوئال قويىدىغان ئادەملەر قانداق ئويلايدۇ ؟ رىم دىنى جەمئىيىتىنىڭ سەتچىلىكىنى بايقاپ قېلىپ ،

«ئىيسانىڭ ھەقىقەتلىرىنى تەشۋىق قىلىۋاتقانلار پوپلارنىڭ كىچىك بالىلارغا بەتقىلىقلىق قىلغانلىقىنى نېمىشقا يالغان گەپلەر بىلەن يوشۇرىدۇ؟» دەپ گۇمان بىلەن يۇرۇۋاتقانلار قانداق ئويلايدۇ؟ — تىبىن بىردەم توختىۋېلىپ، ئاندىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى، — لاندون، ئەگەر بىرەرى رىم دىنى جەمئىيىتىنىڭ ئىيسا توغرىسىدىكى ھېكايىسىنىڭ توغرا ئەمەسلىكىنى يېتەرلىك ئىلمىي ئىسپاتلار ئارقىلىق دەلىللىگىلى بولىدىغانلىقىنى بايقاپ قالسا، يەنە كېلىپ، ھازىر تارقىلىپ يۈرگەن ئىيسا توغرىسىدىكى ئۇلۇغۋار ئىش ئىزلىرىنىڭ ئەمەلىيەتتە يالغان ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ قالسا، ئۇلار نېمىدەپ ئويلايدۇ؟

لاندون جاۋاب قايتۇرمىدى. تىبىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى:

— ئۇ يازما يادىكارلىقلار تېپىلغاندىن كېيىن قانداق ئاقىۋەتنىڭ يۈز بېرىدىغانلىقىنى مەن ئېيتىپ بېرەي. ئەگەر شۇنداق بولۇپ قالسا، ۋاتىكان ئىككى مىڭ يىلدىن بېرى كۆرۈلۈپ باقمىغان ئەڭ چوڭ زەربىگە دۇچ كېلىدۇ.

لاندون بىر ھازاغىچە سوكۇت قىلىپ تۇرغاندىن كېيىن مۇنداق دېدى:

— لېكىن، بۇ قېتىمقى قەستلەش ھەرىكىتىنى رىم دىنى جەمئىيىتى قوزغىغان بولسا، ئۇلار نېمىشقا ئەمدى قول سالىدۇ؟ نېمىشقا شۇنچە ئۇزۇن يىل ساقلايدۇ؟ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلارنى ساقلاپ كېلىۋاتقىنىغا نۇرغۇن يىللار بولدى. ئەمما، ئۇلار رىم دىنى جەمئىيىتىگە ئەزەلدىن بىۋاستە تەھدىت شەكىللەندۈرۈپ باققىنى يوقتە.

تىبىن ئېغىر بىر ئۇھ تارتىپ قويدى:

— لاندون، مېنىڭچە، سىز ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاخىرقى بۇرچىنى چوقۇم بىلىسىزغۇ دەيمەن.

— ھەئە، — دېدى لاندون نەپسى قىسىلغاندەك بولۇپ.

— سوفي خېنىم ، رېم دىنى جەمئىيىتى بىلەن ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئۇزاق يىللاردىن بېرى : «مەن ساڭا ھۆجۈم قىلمايمەن ، سەنمۇ يازما يادىكارلىقلارنى سىرتقا ئاشكارىلمايسەن» دېگەندەك بىر نازۇك مۇناسىۋەتنى ساقلاپ كەلدى ، — تىنىن سەل توختىۋېلىپ ، يەنە گېپىنى داۋام قىلدى ، — لېكىن ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بۇ مەخپىيەتلىكنى ئاشكارىلاش پىلانى ئاللىبۇرۇن تۈزۈلۈپ بولغان . مۇڭاپىق تارىخي پەيت يېتىپ كەلگەن ھامان ، ئۇلار ئۇزاق يىللاردىن بېرى داۋاملىشىپ كەلگەن جىمجىتلىقنى بۇزۇپ تاشلاپ ، مۇقەددەس قەدەھ تۇغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلارنىڭ مەۋجۇتلۇقىنى ھەم ئىسيا تۇغرىسىدىكى ھەقىقي ھېكايىنى خەلقىمىزگە جاكارلاش ئارقىلىق ئۇزۇل ـ كېسىل غەلىبىگە ئېرىشمەكچى .

سوفي تىنىغا بىر ھازاغچە ئۇندىمەستىن قاراپ كەتتى . ئاخىر ئورنىغا كېلىپ ئولتۇردى ـ دە :

— سىزنىڭچە ، ئاشۇ تارىخي پەيت يېتىپ كەلدى ، شۇنداقمۇ ؟ يەنە كېلىپ ، ۋاتىكانمۇ بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپتى ؟ — دېدى .

— بۇ پەقەت بىر خىل پەرەز . لېكىن ، بۇ ۋاتىكانىڭ ئومۇمىيۈزلۈك ھۆجۇمغا ئۆتۈپ ، مۇقەددەس قەدەھ تۇغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلارنى بالدۇرراق قولغا چۈشۈرۈش ئۈچۈن ھەرىكەت قىلىشىغا يېتەرلىك سەۋەب بولالايدۇ .

لاندون سەل خاتىرجەمسىزلىنىپ قالدى ، چۈنكى تىنىڭ دېگەنلىرىمۇ ئورۇنلۇق ئىدى .

— سىزنىڭچە ، ۋاتىكان ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ مەخپىيەتلىكنى ئاشكارىلاش ۋاقتىنى راستىنلا ئالدىن بىلەلەرمۇ ؟

— نېمىشقا بىلەلمىگۈدەك ؟ ئەگەر ۋاتىكان ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئەزالىرىنىڭ ھەقىقي سالاھىيىتىنى بايقىۋالالىسلا ، ئۇلارنىڭ سىرنى ئاشكارىلاش پىلانىدىنمۇ چوقۇم خەۋەر تاپالايدۇ .

ئېنىق ۋاقتىنى بىلەلمىگەن تەقدىردىمۇ ، خۇراپىيلىق ئۇلارغا ياردەم قىلىدۇ .

— خۇراپىيلىق ؟— دەپ سورىدى سوفىي چۈشەنمەي .

— بېشارەتلەرگە ئاساسلانغاندا ، — دېدى تىبىن ، — بىز ھازىر زور ئۆزگىرىشلەر يۈز بېرىۋاتقان دەۋردە تۇرۇۋاتىمىز . ئالدىنقى قۇتلۇق مىڭ يىلمۇ ئۆتۈپ كەتتى ، ئەمدىكىسى ئەختەرشۇناسلىقتىكى ئىككى مىڭ يىل ، ھوت يۇلتۇز تۇركۈمى دەۋرى . بىلىشكىلار كېرەككى ، بېلىق ئىيسانىڭ سىمۋولى . مۇنەججىملەر ئەينى چاغدا «ھوت يۇلتۇز تۇركۈمى دەۋرىدە ، كىشىلەر ئۆزلىرىنىڭ نېمە قىلىدىغانلىقىنى بىلىش ئۈچۈن ئۆزلىرىدىنمۇ قۇدرەتلىك شەيئىلەرگە مۇراجىئەت قىلىشى كېرەك ، چۈنكى ، ئىنسانلار ئۆز ئالدىغا مۇستەقىل تەپەككۇر قىلالمايدۇ» دەپ كۆرسەتكەن . شۇڭا ، ئۇ كۇچلۇك دىنىي ئېتىقادقا تويۇنغان دەۋر . لېكىن ، ھازىر بىز دەلۇە دەۋرىگە كىردۇق . بۇ دەۋرنىڭ بىردىنبىر ئىدىيىسى — ئىنسانلار ھەقىقەتنى ئىگىلىيەلەيدۇ ، مۇستەقىل تەپەككۇر قىلالايدۇ . ئىككى دەۋرنىڭ خاراكتېرىدە مانا مۇشۇنداق زور ئۆزگىرىش بولدى ، يەنە كېلىپ ، بۇخىل ئۆزگىرىش دەل ھازىر يۈز بېرىۋاتىدۇ .

لاندوننىڭ تېنى جۇغۇلداپ كەتتى . ئۇ ئەختەرشۇناسلىققا قىزىقمايتتى ھەم ئىشەنمەيتتى . ئەمما ، ۋاتىكاندىكىلەرنىڭ ئۇنىڭغا شەكسىز ئىشىنىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلەتتى .

— بۇ ئۆتكۈنچى دەۋرنى ۋاتىكاندىكىلەر «قىيامەت» دەپ ئاتايدۇ ، — دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا .

سوفىي ئەجەبلەنگەن ھالدا سورىدى :

— دەلۇە دەۋرى دەل دۇنيانىڭ مەھشەر كۈنىمۇ ؟ «بېشارەتنامە»دە شۇنداق دېيىلگەنمۇ ؟

لاندون جاۋاب بەردى :

— ياق . بۇ ئومۇملىشىپ قالغان بىر خاتا قاراش . نۇرغۇن

دىنلاردا «قىيامەت» دېگەن سۆز تىلغا ئېلىنىدۇ ، ئەمما ئۇنىڭدا دېيىلگىنى دۇنيانىڭ مەھشەر كۈنى ئەمەس . ئەمەلىيەتتە ، ئۇ مۇنەججەملەر ئېيتقان بېلىق يۈلتۈز تۈركۈمى دەۋرىنىڭ ئاخىرلىشىشىغا قارىتىلغان سۆز . ھوت يۈلتۈز تۈركۈمى دەۋرى ئىسىا تۇغۇلغان يىلدىن باشلانغان ، ئۇ ئىككى مىڭ يىللىق تارىخنى باشتىن كەچۈرۈپ ئۆتۈپ كەتتى . ھازىر بىز بايا دېيىلگەن دەلۋە دەۋرىگە قەدەم قويدۇق ، دېمەك ، ھوت يۈلتۈز تۈركۈمى دەۋرىنىڭ مەھشەر كۈنى يېتىپ كەلدى .

تېخىن ئۇنىڭ گېپىگە قوشۇمچە قىلدى :

— مۇقەددەس قەدەھ تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللانغان نۇرغۇن تارىخشۇناسلار «ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئۇ سىرنى راستىنلا ئاشكارىلىماقچى بولسا ، چوقۇم سىمۇوللۇق ئەھمىيەتكە ئىگە مۇشۇنداق بىر پۈرسەتنى تاللايدۇ» دەپ قارىغان . ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنى تەتقىق قىلغان نۇرغۇن كىشىلەر (ئەلۋەتتە ، مەنمۇ شۇنىڭ ئىچىدە) «ئۇلار بۇ سىرنى مۇشۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ئاشكارىلىشى مۇمكىن» دەپ پەرەز قىلغان . لېكىن ، ھازىرقى ئەھۋالدىن قارىغاندا ، ئۇلار ئۇنداق قىلمىدى . ئەلۋەتتە ، رىم كالېندارى ئەختەرشۇناسلىقتىكى ۋاقىت ئايرىمىسىغا پۈتۈنلەي ماس كېلىپ كەلمەيدۇ ، شۇڭا ، ئۇ خىل پەرەزنىڭ نەتىجىسى يەنىلا گۇمانلىق . ھەقىقىي ۋاقىتنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكى توغرىسىدا ۋاتىكان ئېنىق ئۇچۇرغا ئىگە بولدىمۇ يوق ياكى ئەختەرشۇناسلىقتىكى پەرەز ئۇلارنى راستىنلا جىددىيلەشتۈرۈپ قويدىمۇ ؟ بۇنىڭغا مەن بىر نېمە دېيەلمەيمەن . لېكىن ، بۇ ئانچە مۇھىم ئەمەس . يۇقىرىقى ئىككى ئېھتىماللىقنىڭ ھەرقاندىقى ۋاتىكاننىڭ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىگە نېمە ئۈچۈن ئاۋۋال ھەرىكەت قوللانغانلىقىنى يېتەرلىك ئاساس بىلەن تەمىنلىيەلەيدۇ ، — تېخىنىڭ قوشۇمىلىرى تۈرۈلۈپ كەتتى ، — گېپىمگە ئىشىنىڭلار ، ئەگەر ۋاتىكان مۇقەددەس قەدەھنى تېپىۋالسىلا ، ئۇنى

شۇ هامان كۆزدىن يوقىتىدۇ . بارلىق دەلىل ـ ئىسپاتلارمۇ شۇنىڭ بىلەن تەڭلا يوقىلىدۇ . ۋاتىكان بۇ غايەت زور جەڭدە غەلىبە قازىنىدۇ ، تارىخنىڭ ئەسلىي قىياپىتىمۇ شۇنىڭ بىلەن مەڭگۈ ئېچىلماس سىرغا ئايلىنىپ كېتىدۇ .

سوفىي يانچۇقىدىن ھېلىقى كىرىست شەكىللىك ئاچقۇچنى ئاستا چىقىرىپ تىبىنغا بەردى . تىبىن ئۇنى قولىغا ئېلىپ ، سىنچىلاپ قارىدى .

— ئوھوي ، بۇ ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بەلگىسىغۇ . نەدىن تاپتىڭىز ؟

— بوۋام بۇگۈن كەچ ئۆلۈشتىن ئىلگىرى ماڭا قالدۇرۇپ قويۇپتۇ .

تىبىن ئاچقۇچنىڭ ھەممە يېرىنى سىلاپ چىقتى .

— بۇ بىر چېركاۋنىڭ ئاچقۇچىمىكەن ؟

سوفىي ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ قويدى :

— بىز مۇشۇ ئاچقۇچ ئارقىلىق شەپرىلىق قۇتىنى تاپتۇق . تىبىن ئىتتىك بېشىنى كۆتۈردى ۋە ئۆز قۇلىقىغا پەقەتلا ئىشەنمىدى .

— مۇمكىن ئەمەس ! مەن دەققەت قىلمىغان قايسى چېركاۋ ئىكەن ئۇ ؟ مەن فرانسىيەدىكى ھەممە چېركاۋنى ئاختۇرۇپ چىققان !

— شەپرىلىق قۇتا چېركاۋدا ئەمەس ، شۆبىتسارىيەنىڭ بىر بانكىسىدا ساقلىنىپ كەپتىكەن ،— دېدى سوفىي . تىبىنىڭ چىرايىدىكى ھاياجانلىق كەيپىيات شۇ ھامان غايىب بولدى .

— بانكىدا ؟

— بانكىنىڭ ئامبىرىدا ، — دېدى لاندون ، — تىبىن بېشىنى كۆچەپ چايقىدى :

— بانكىنىڭ ئامبىرىدا ؟ مۇمكىن ئەمەس . شەپرىلىق قۇتا ئەسلىي ئەتىرگۈل بەلگىسىنىڭ ئاستىدا ساقلىنىشى كېرەك .

— توغرا ، — دېدى لاندون ، — ئۇ تېشىدا ئەتىرگۈلنىڭ

رەسمى بار بىر ياغاچ قۇتىغا قاچىلاقلىق ئىكەن .
تىبىن چۆچۈپ كەتتى :
— ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى كۆردۈڭلارمۇ ؟
سوفىي بېشىنى لىڭشىتتى :
— بىز شۇ بانكىغا باردۇق .
تىبىن كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە ئۇلارغا يېقىنلاپ كەلدى :
— دوستلىرىم ، ئەمىسە بىز قاراپ تۇرمايلى . شىفىرلىق قۇتا هازىر خەتەر ئىچىدە قالدى ! بىز ئۇنى قوغدىمىساق بولمايدۇ . ئەگەر باشقىلاردىمۇ مۇشۇنداق ئاچقۇچ بولۇپ قالسىچۇ ؟ ئەگەر ۋاتىكانىڭ ئادەملىرى سىلەرگە ئوخشاشلا ئۇ بانكىغا بېرىپ قالسا...
— لېكىن ، ئۇلار كېچىكتى . شىفىرلىق قۇتىنى بىز ئېلىۋالدۇق ، — دېدى سوفىي .
— نېمە ؟ شىفىرلىق قۇتىنى ساقلىنىۋاتقان جايىدىن يۆتكىۋەتتىڭلارمۇ ؟
— ئەنسىرىمەڭ . ئۇ هازىر ناهايىتى بىخەتەر جايدا ، — دېدى لاندون .
— لېكىن ، مۇتلەق بىخەتەر بولۇشى كېرەك !
لاندون خاتىرجەملىك بىلەن كۈلۈپ قويدى :
— بۇنىڭدا ، سىزنىڭ كىرىسلونى قاچان سېتىپ - سۇپۇرىدىغىنىڭىزغا قارايمىز .

قورۇقنىڭ سىرتىدىكى شامال بارغانسېرى كۈچىيىشكە باشلىدى . سېللارىس دېرىزىنىڭ تۈۋىدە بۇتتەك قېتىپ تۇراتتى . ئۆينىڭ ئىچىدە بولۇنۇۋاتقان گەپلەرنى ئۇ تازا ئېنىق ئاڭلىيالمىغان بولسىمۇ ، لېكىن «شىفىرلىق قۇتا» دېگەن سۆز بىرنەچچە قېتىم قۇلىقىغا كىرىپ قالدى .
«دېمەك ، ئۇ مۇشۇ يەردە ئىكەن . »

ئۇستازنىڭ گېپىي ھېلىھەم ئۇنىڭ قۇلاق تۇۋىدە ياڭراۋاتاتتى .
«ۋېللىت قەلئەسىگە بار . شىمالىق قۇتىنى ئەكەل . ئەمما ،
ھېچكىمنى زەخمىلەندۈرمە . »

شۇ ئەسنادا لاندون ۋە قالغان ئىككىسى تۇيۇقسىزلا گەپنى
توختىتىپ ، باشقا بىر ئۆيگە قاراپ ماڭدى . مېڭىشتىن بۇرۇن
كۇتۇپخانىنىڭ چىرىغىنى ئۆچۈرۈۋەتتى . سېللارىس خۇددى ئولجىغا
يېقىنلىشىۋاتقان قاپلاندەك ئاستا ئۆمىلەپ ئەينەك ئىشىكنىڭ ئالدىغا
كەلدى ۋە ئىشىكنىڭ ئىچىدىن تاقالمىغانلىقىنى بايقاپ ، غىپپىدە
ئېچىپ كىرىۋالدى ـ دە ، ئىشىكنى يەنە ئاستا يېپىپ قويدى .
ياندىكى ئۆيدىن بايقىلارنىڭ شەپىسى ئاڭلىنىۋاتاتتى . ئۇ يانچۇقىدىن
تاپانچىسىنى چىقىرىپ ، زاتۇرىنى ئېچىۋەتتى ، ئاندىن ئاستا ھەم
يېنىك چامدىغىنىچە كارىدور تەرەپكە قاراپ ماڭدى .

ئاتمىش ئۇچىنچى باب

رازۋېدكىچى كوللېكت راي تېببىنىڭ قورۇقى ئالدىدىكى يولدا توختاپ ، قورۇنىڭ ئىچىدىكى بىناغا سەپسالدى . «چەت ، *قاراڭغۇ ، دەرەخلەرمۇ كۆپ ئىكەن .*» ئۇنىڭ ئادەملىرى چىتلاقنى بويلاپ تارقالدى . ئۇلار بىرنەچچە مىنۇت ئىچىدىلا تامدىن ئارتىلىپ بەلگىلەنگەن ئورۇنغا يېتىپ بارالايتتى ھەم ئۇ ئۆينى قورشاپ بولاتتى . «لاندون تاللىغان بۇ جاي مېنىڭ تۈيۇقسىز ھۇجۇم قىلىشىمغا بەك باب كېلىدىكەن» دەپ ئويلىدى كوللېكت .

ئۇ فاچىغا ئەمدى تېلېفون بېرەي دەپ تۇرۇشىغا ، يان تېلېفونى سايراپ كەتتى .

فاچىنىڭ ئاۋازىدىن ئۇنىڭ ناھايىتى خاپا ئىكەنلىكى بىلىنىپ تۇراتتى .

— لاندون توغرىسىدىكى ئۇچۇردىن نېمىدەپ مەن خەۋەر تاپمىدىم ؟

— ئۇ چاغدا سىز بىرى بىلەن تېلېفوندا سۆزلىشۈۋېتىپتىكەنسىز ، ئۇنىڭ ئۇستىگە ...

— سىز ھازىر نەدە ، كوللېكت ؟

كوللېكت ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ ھازىر تۇرۇۋاتقان ئورنىنى مەلۇم قىلدى .

— بۇ ئۆي تېببى ئىسمىلىك بىر ئەنگلىيەلىكنىڭ ئىكەن . لاندون ماشىنىنى خېلى ئۇزاق ھەيدەپ ئاندىن بۇ يەرگە يېتىپ كەپتۇ . ئۇ ھەيدىگەن ماشىنا تۆمۈر ئىشىكنىڭ ئالدىدا تۇرىدۇ ،

بۆسۈپ كىرگەندەك قىلمايدۇ . قارىغاندا ، ئۇ بۇ ئۆينىڭ ئىگىسى بىلەن تونۇش ئوخشايدۇ .

— مەن ھازىرلا بارىمەن . ھەرىكەتلەنمەي تۇرۇڭلار ، مەن ئۆزۈم بېرىپ قوماندانلىق قىلىمەن ،— دېدى فاچى . كوللېت ھەيران قالدى :

— بىراق ، باشلىق ، سىز بۇ يەرگە ئەڭ تېز بولغاندىمۇ يىگىرمە مىنۇتتىن كېيىن يېتىپ كېلەلەيسىز ! بىز دەرھال ھەرىكەت قوللىنىشىمىز كېرەك . ئۇ ھازىر مېنىڭ كۆزىتىش دائىرەم ئىچىدە تۇرۇۋاتىدۇ . بۇ يەردە سەككىز ئادەم بار . تۆتىسىدە مىلتىق ، قالغان تۆتىسىدە تاپانچا بار .

— مېنى ساقلاپ تۇرۇڭلار .

— لېكىن ، باشلىق ، لاندون ئۆينىڭ ئىچىدىكىلەرنى گۆرۈگە ئېلىۋالسا قانداق قىلىمىز ؟ ئەگەر ئۇ بىزنى بايقاپ قېلىپ قېچىپ كەتسە قانداق قىلىمىز ؟ بىز دەرھال ھەرىكەت قوللانساق بولاتتى ! ئادەملىرىم ھازىر تەق بولۇپ بولدى ، ئۇلار مېنىڭ بۇيرۇقۇمنىلا كۈتۈۋاتىدۇ .

— كوللېت ، مەن يېتىپ بارغۇچە جايىڭىزدا جىم تۇرۇپ تۇرۇڭ ، ئادەملىرىڭىزمۇ مىدىرلىماي تۇرۇپ تۇرسۇن . بۇ دېگەن بۇيرۇق !

فاچى تېلېفونىنى قويۇۋەتتى .

كوللېت ھاڭۇېقىپلا قالدى . *«ئاناڭنى ، ئۇ نېمىشقا مېنى تۇرۇپ تۇر دەيدىغاندۇ ؟»* فاچىنىڭ تولىمۇ ئەقىللىق ئىكەنلىكىنى ، ئەمما تەكەببۇرلۇق جەھەتتە ئوبدانلا نامى بارلىقىنى كوللېت ئوبدان بىلەتتى . *«ئۇ لاندوننى تۇتۇش ئارقىلىق ئۆز ئابرۇيىنى تېخىمۇ ئۆستۈرۈشنى ئويلاۋاتسا كېرەك . ئۇنىڭمۇ ھېلىقى ئامېرىكىلىقتەك تېلېۋىزورغا چىققۇسى كەلگەن گەپ . مەن بۇ يەردە جىنايەتچىنى كۆزىتىپ تۇرسام ، ئۇ كېلىپ تۆھپىنى ئۆزىنىڭ قىلىۋالماقچى ئوخشايدۇ .»*

كوللىتنىڭ كاللىسىدا توساتتىنلا ئىككىنچى بىر خىل ئىھتىماللىق پەيدا بولدى . «*بۇئىشتا خاتالىق كۆرۈلگەنمىدۇ يا ؟*» ئادەتتە ساقچىلار جىنايەت گۇماندارىنىڭ جىنايىتى ئېنىق بېكىتىلمىگەن ئەھۋال ئاستىدىمۇ ئۇنى تۇتۇشنى كېچىكتۈرۈۋەتتى . فاچې لاندونىڭ ھەقىقىي قاتىل ئىكەنلىكىدىن گۇمانلىنىپ قېلىۋاتقانمىدۇ ؟ بۇ تولىمۇ قورقۇنچلۇق خىيال ئىدى . ئەگەر فاچې روبېرت لاندوننى بۇگۈن كەچ قولغا ئالالمىسا ناھايىتى چاتاق ھالغا چۈشۈپ قالاتتى ، چۈنكى ئۇ بۇ ئىشنى ساقچى مەھكىمىسىنىڭ كۆزەتكۈچىلىرىگە ۋە خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىغا ئاللىبۇرۇن خەۋەر قىلىۋەتكەن ، تېلېۋىزوردىمۇ تۇتۇش بۇيرۇقى چىقىرىپ بولغانىدى . ئەگەر ئۇ خېلى نامى بار بىر ئامېرىكىلىقنى خاتا ھالدا قاتىل دەپ ئەيىبلەپ ، فرانسىيەدىكى تېلېۋىزورلاردا ھەممەيلەنگە ئۇقتۇرۇۋەتكەن بولسا ، بۇنىڭ سىياسىي ئاقىۋىتىنى تېخىمۇ تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولمايتتى . ئەگەر شۇنداق بولسا ، فاچىنىڭ كوللېتنى ھەرىكەت قىلىشتىن توسۇپ قويۇشى ناھايىتى ئاقىلانىلىك بولاتتى . چۈنكى ، كوللېت بىر بىگۇناھ ئەنگلىيە پۇقراسىنىڭ شەخسىي تۇرالغۇسىغا بۆسۈپ كىرىپ ، لاندونغا قورال تەڭلىشىنى فاچى زادىلا خالىمايتتى .

كوللېت يەنە شۇنى ھېس قىلدىكى ، ئەگەر لاندون گۇناھسىز بولسا ، ئۇنداقتا ، بۇ دېلودىكى ئەڭ زىددىيەتلىك بىر ئىش — «سوفىي نائىف — زىيانكەشلىككە ئۇچرىغۇچىنىڭ ئەۋرە قىزى — نېمىشقا ئۇ ئاتالمىش قاتىلنىڭ قېچىپ كېتىشىگە ياردەم قىلىدۇ ؟» دېگەن سوئال ئۆزلۈكىدىن ئايدىڭلىشىپ كېتەتتى . لېكىن ، فاچىنىڭ «سوفىي ياك سونۇئېينىڭ بىردىنبىر مىراسخورى ، ئۇ مىراسقا تېزرەك ئېرىشىش ئۈچۈن ئاشنىسى روبېرت لاندوننى كۇشكۇرتۇپ بوۋىسىنى ئۆلتۈرگۈزۈۋەتكەن . ياك سونۇئېي بۇ سۇيىقەستنى ئالدىن سېزىپ قالغاچقا ، ساقچىلارغا روبېرت لاندوننى تېپىش توغرىسىدا ئۇچۇر قالدۇرۇپ قويغان» دېگەندەك ھېكايىنى

توقۇپ چىقىش ئېھتىماللىقىمۇ يوق ئەمەس ئىدى . بۇ ئىشلار كوللېكتىپقا بارغانسېرى غەلىتە تۇيۇلۇۋاتاتتى . سوۋېتىدەك ئاشۇنداق پاك بىر قىزنىڭ بۇنداق ئىپلاس ئىشنى قىلىشى ھەقىقەتەنمۇ ئەقىلگە سىغمايتتى .

— باشلىق ! — دېدى بىر ساقچى يۈگۈرۈپ كېلىپ ، — بىر ماشىنىنى بايقىدۇق .

كوللېكتىپ ئۇ ساقچىغا ئەگىشىپ ئەللىك ياردچە ماڭدى . ساقچى تاشيولنىڭ ئۇدۇلىدىكى بىر قاراڭغۇ ئەگمىنى كۆرسەتتى . چاقاللىقلار ئارىسىدا راست دېگەندەك «ئاۋدى» ماركىلىق بىر قارا پىكاپ تۇراتتى . سىنچىلاپ قارىمىسا بايقىغىلى بولمايتتى . پىكاپنىڭ ئۈستىدە كىرا ماشىنىلىرىنىڭ بەلگە تاختىسى بار ئىدى . كوللېكتىپ ماشىنا قاپقىنىنى سىلاپ بېقىپ ، ئۇنىڭ ئوتنىنىڭ تېخى يېڭىلا ئۆچۈرۈلگەنلىكىنى بايقىدى ۋە مۇنداق دېدى :

— لاندون چوقۇم مۇشۇ ماشىنىدا كەلگەن . تاكسى شىركىتىگە تېلېفون بېرىپ بۇ ماشىنىنىڭ ئوغرىلانغان ياكى ئوغرىلانمىغانلىقىنى سۈرۈشتۈرۈپ بېقىڭلار .

— خوپ ، باشلىق .

شۇ چاغدا يەنە بىر ساقچى چىتلاق تەرەپتىن كوللېكتىنى قول ئىشارىسى قىلىپ چاقىردى ۋە قولىدىكى لازىر نۇرلۇق دۇربۇنىنى ئۇنىڭغا بېرىپ :

— باشلىق ، ئاۋۇ تەرەپكە قاراڭ . ماشىنا يولىنىڭ ئۇ بېشىدىكى دەرەخلىككە قاراڭ ، — دېدى .

كوللېكتىپ دۇربۇنىنى كۆزىگە تۇتۇپ ، ساقچى كۆرسەتكەن تەرەپكە قاردى . ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا ئاۋۇال يېشىللىق ، ئاندىن ماشىنا يولىنىڭ ئەگمىسى پەيدا بولدى . ئۇ نەزىرىنى ئاستا يۇقىرىغا يۆتكەپ ، يولنىڭ ئۇ چېتىدىكى دەرەخلىكنى كۆردى ـ دە ، چۆچۈپ كەتتى . ئۇ يەردە شاخ ـ شۇمبىلار بىلەن ئوراپ قويۇلغان بىر رونېۋنىڭ تۇراتتى . يەنە كېلىپ ، بۇ رونېۋنىڭ ئۆزى بىر ساۋەتنىڭ

ئالدىدا سيۇرىخ ھاۋاله پۇل ئامانەت بانكىسىدىن ماڭغۇزۇۋەتكەن ھېلىقى بىرونېۋىكقا بەكمۇ ئوخشايتتى . كوللېيت بۇنىڭ بىر تاسادىپىي توغرا كېلىپ قېلىشىنى تىلىدى ، ئەمما ئۇنداق بولۇشنىڭ مۇمكىن ئەمەسلىكىمۇ كۆڭلىگە ئايان بولدى .

— شۇنىسى ئېنىقكى ، لاندون بىلەن سوفي بانكىدىن مۇشۇ ماشىنىغا ئولتۇرۇپ قېچىپ چىققان ، — دېدى ھېلىقى ساقچى . كوللېيت ئۇندىمىدى ۋە ئۆزى توسۇپ پاراڭلاشقان ھېلىقى شوپۇرنى ، ئۇنىڭ قولىدىكى «رولىكس» ماركىلىق سائەتنى ھەم ئۇ شوپۇرنىڭ مېڭىشقا ئالدىرىغان ھالىتىنى بىر - بىرلەپ كۆز ئالدىغا كەلتۈردى . «*كوزۇپنى نېمىشقىمۇ تەكشۈرۈپ باقمىغان بولغىيىدىم ؟* »

بانكىدىكىلەرنىڭ ساقچىلارغا يالغان گەپ قىلغانلىقىغا كوللېيتنىڭ پەقەتلا ئەقلى يەتمەي قالدى . ئۇلار لاندون بىلەن سوفىينىڭ نەدىلىكىنى دەپ بەرمەكتە يوق ، تېخى ئۇلارنىڭ قېچىشىغا ياردەملەشكەنىدى . ئۇ كىمنىڭ قىلغان ئىشىدۇ ؟ نېمىشقا شۇنداق قىلغاندۇ ؟ كوللېيت : «فاچىنىڭ مېنى ھەرىكەت قوللىنىشتىن توسۇپ قويغانلىقىدىكى ھەقىقىي سەۋەب دەل مۇشۇ بولسا كېرەك . قارىغاندا ، ئۇ بۇ دېلوغا چېتىشلىق ئادەملەرنىڭ يالغۇز لاندون بىلەن سوفىيلا ئەمەسلىكىنى ھېس قىلىپ قالغان ئوخشايدۇ ، — دەپ ئويلىدى ، — ئەگەر لاندون بىلەن سوفي مۇشۇ برونېۋىك بىلەن كەلگەن بولسا ، ئۇنداقتا ھېلىقى قارا پىكاپنى كىم ھەيدەپ كەلگەندۇ ؟ »

نەچچە يۈز ئىنگلىز لى يىراقلىقتىكى فرانسىيىنىڭ جەنۇبىدا «بارون بىچكاراۋت 58 » تىپلىق بىر ياللانما ئايروپىلان تىررىنو دېگىز بوشلۇقىدىن شىمال تەرەپكە قاراپ تېز سۈرئەتتە ئۇچۇپ كېتىۋاتاتتى . ئايروپىلان ناھايىتى تىنچ ئۇچۇۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن ئارىنگاروسانىڭ جىددىيچىلىكتىن كۆڭلى ئېلىشىپ ،

باشلىرى قېيىپ كېتىۋاتاتتى . پارتز تەرەپتىن كەلگەن خەۋەر ئۇنىڭ ئويلىمىغان يېرىدىن چىققانىدى .

ئايروپىلان بۆلمىسىدە قولىدىكى ئۇزۇكنى توختىماي پىرقىراتقىنىچە شۇمشىيىپ ئولتۇرغان ئارىنگاروسانىڭ قەلبىنى بولسا ئاجايىپ بىر ۋەھىمە ۋە تەقەززالىق تۇيغۇسى چىرمىۋالغانىدى . «*پارتزدىكى ھەممە ئىش قالايمىقانلىشىپ كېتىپتۇ !*» ئارىنگاروسا كۆزلىرىنى يۇمغىنىچە ، فاجىنىڭ ئامال قىلىپ بۇ مۇشكۇل ۋەزىيەتنى تېزرەك ئوڭشۇۋېلىشىنى تىلىدى .

ئاتمىش تۆتىنچى باب

سافادا ئولتۇرغان تىبىن ياغاچ قۇتىنى تىزىغا قويۇۋېلىپ ، ئۇنىڭ ئۈستىگە چېكىلگەن چىرايلىق ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمىدىن ئالدىرىماي ھۆزۈرلىنىۋاتاتتى . *«بۇگۈن كەچ ھاياتىمدىكى ئەڭ ئۇنتۇلماس ئۇلۇغ كېچە بولۇپ قالىدىغان بولدى .»*

سوفىي ئۇنىڭ كەينىدە لاندونغا ياندىشىپ تۇراتتى .

— قۇتىنى ئېچىڭە ، — دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا .

تىبىن كۈلۈمسىرىدى . «مېنى ئالدىراتمىسىڭىزچۇ . مەن نەچچە ئون يىلدىن بېرى مۇشۇ نەرسىنى ئىزدەپ كەلدىم . ھازىرقى ھەربىر دەقىقە مەن ئۈچۈن تولىمۇ قىممەتلىك .» ئۇ ئىچىدە شۇنداق ئويلىغاچ قۇتىنى ئاستا سىلىدى .

«ئەتىرگۈل ، — دەپ پىچىرلىدى ئۇ ، — ئەتىرگۈل ماگدالېنلىق ماريەگە ، مۇقەددەس قەدەھكە ۋەكىللىك قىلىدۇ . بۇ بىر كومپاس .» تىبىن ئۆزىنى ناھايىتى كالۋادەك ھېس قىلىپ قالدى . نۇرغۇن يىللاردىن بېرى ، ئۇ فرانسىيەدىكى ھەممە چېركاۋنى ئارىلاپ چىققان ، ئالاھىدە زىيارەت تەلىپى ئۈچۈن ئۇ چېركاۋلارغا نۇرغۇن پۇل تۆلىگەنىدى . «شىفىرلىق قۇتىنى تېپىۋالارمەنمىكىن» دېگەن ئۇمىدتە ئەتىرگۈل بەلگىسى بارلىكى جايلارنىڭ ھەممىسىنى ئىنچىكىلەپ نەزەردىن ئۆتكۈزگەنىدى . *«ئەتىرگۈل بەلگىسى ئاستىدىكى بىر تاش ئاچقۇچ .»*

تىبىن قۇتىنىڭ ئاغزىنى ئالدىرىماي ئاچتى ، قۇتىنىڭ ئىچىدىكى نەرسىنى كۆرگەن چېغىدا ، ئۇنىڭ شىفىرلىق قۇتا ئىكەنلىكىنى دەرھال جەزملەشتۇردى . ئۇ تاشتىن ياسالغان تۇرۇبا

شەكىللىك ، بىرنەچچە ھەرىكەتچان تاش دېسكىدىن تەركىب تاپقانىدى . تېبىن بۇ نەرسىنىڭ ئۆزىگە ناھايىتى تونۇش بىلىنىۋاتقانلىقىدىن ھەيران قالدى .

سوفىي :

— بۇ داۋانچىنىڭ خاتىرىسىدىكى لايىھەگە ئاساسەن ياسىلىپتىكەن . بوۋام مۇشۇنداق نەرسىلەرنى ياساشقا بەك ئامراق ئىدى ، — دېدى .

«ئەلۋەتتە» . تېبىن شۇ ھامان چۈشەندى ، چۈنكى ئۇ شىفىرلىق قۇتىنىڭ دەسلەپكى ۋە كېيىنكى لايىھىسىنى ئىلگىرى كۆرگەنىدى . «مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەپ تېپىشنىڭ ئاچقۇچى دەل مۇشۇ تاش قۇتىنىڭ ئىچىدە .» ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى ئاستا سۇغۇرۇۋالدى ۋە ئېگىز كۆتۈردى . بۇ قۇتىنى قانداق ئېچىشنى بىلمىسەمۇ ، لېكىن ئۇ ئۆز تەقدىرىنىڭمۇ مۇشۇ قۇتىنىڭ ئىچىگە يوشۇرۇپ قويۇلغانىدەكلا بىلىنىپ كەتتى . ئۇ ئىلگىرى ئوڭۇشسىزلىقتا ئۇچرىغان چاغلىرىدا : «مۇشۇ تارتقان جاپالىرىمنىڭ نەتىجىسى بولارمۇ ؟» دەپمۇ ئويلىنىدى . مانا ئەمدىلىكتە ئۇ ئەندىشىلەر تۈتەكتەكلا غايىب بولۇۋاتاتتى .

مۇقەددەس قەدەھ رىۋايەتلىرى بارلىققا كەلگەن چاغدىكى قەدىمىي يادنامە ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە ياڭرىغاندەك بولدى :

«سەن مۇقەددەس قەدەھنى تاپمىدىڭ ، بەلكى ئۇ سېنى تاپتى .»

سوفىي بىلەن تېبىن سافادا ئولتۇرۇپ شىفىرلىق قۇتىنىڭ ئىچىدىكى شام ، سىرتىدىكى دېسكا ۋە ئۇنىڭ شىفىرىنى قانداق تېپىش توغرىسىدا پاراڭغا چۈشۈپ كەتتى . لاندون بولسا ھېلىقى قۇرۇق ياغاچ قۇتىنى ئېلىپ ، ئۆينىڭ نېرىسىدىكى چىراغ نۇرى كۈچلۈكرەك جايغا باردى ـ دە ، ئۇنىڭغا باشقىدىن سىنچىلاپ قاراشقا باشلىدى . تېبىنىڭ : «مۇقەددەس قەدەھنى تېپىشنىڭ ئاچقۇچى ئەتىرگۈل بەلگىسىنىڭ ئاستىغا يوشۇرۇقلۇق» دېگەن گېپى ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە ياڭراپ تۇراتتى .

ئۇ ياغاچ قۇتىنى چىراغنىڭ نۇرىغا يېقىن ئاپىرىپ ، ئۇنىڭدىكى ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمىگە ئىنچىكىلەپ قارىدى . ئۇ ياغاچچىلىق ۋە نەققاشچىلىقىنى ئانچە چۈشىنىپ كەتمىسىمۇ ، لېكىن بۇ ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمىگە قاراۋېتىپ مادرىدنىڭ سىرتىغا جايلاشقان ھېلىقى موناستىردىكى فارفور تورۇسنى ئەسلەپ قالدى . ئۇ دۇنياغا داڭلىق تورۇس ئىدى . سەۋەبى ، موناستىر قۇرۇلۇپ ئۇچ يۈز يىلدىن كېيىن ، تورۇستىكى فارفور خىشلار سويۇلۇپ چۈشۈپ ، ئۇنىڭ ئاستىدىكى ئۇچ يۈز يىل ئىلگىرى يېزىپ قويۇلغان تەۋرات ئايەتلىرى كۆرۈنۈپ قالغانىدى .

لاندون قۇتىدىكى ئەتىرگۈلگە كۆزىنى ئۇزمەي قارىدى .

«ئەتىرگۈلنىڭ ئاستىدا . »

«مەنىسى مەخپىي . »

«مەخپىي . »

شۇ ئەسنادا ئۇنىڭ كەينىدىكى كارىدوردىن تۇيۇقسىزلا «تاراق» قىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى . لاندون شارتتىدە بۇرۇلۇپ قارىدى ، ئەمما قاراڭغۇلۇقتىن باشقا ھېچنېمىنى كۆرمىدى . «تىنىنىڭ ھېلىقى خىزمەتكارى ئۆتكەن بولسا كېرەك ، — لاندون شۇ خىياللارنى كۆڭلىدىن ئۆتكۈزدى ۋە دەققىتىنى يەنە قولىدىكى قۇتىغا ئاغدۇرۇپ ئۇنىڭدىكى ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمىنى سىلىدى ، — بۇ رەسىمنى قومۇرۇپ ئالغىلى بولماسمۇ ؟ » لېكىن قۇتا ناھايىتى سىپتا ياسالغان بولغاچقا ، ئەتىرگۈل بىلەن قۇتىنىڭ جىپسىلەشكەن يېرىگە پەقەت بىرنەچچە نېپىز نەرسىنىلا كىرگۈزگىلى بولىدىغانلىقىنى بىلدى .

لاندون قۇتىنى ئېچىپ ئۇنىڭ ئىچىگە سەپسالدى . قۇتىنىڭ ئىچىمۇ ناھايىتى سىلىق ئىدى . قۇتىنى شۇنداقلا بىر ئايلاندۇرۇۋىدى ، كۆچلۈك بىر نۇر قۇتىنىڭ دەل ئوتتۇرىسىدىن تېشىپ ئۆتكەندەك بولدى . ئۇ قۇتىنىڭ ئاغزىنى يېپىپ ، سىرتىدىن قۇيۇپ كىرگۈزۈۋېتىلگەن ئەتىرگۈل نەقىشىگە قارىدى . ھېچقانداق تۆشۈك كۆرۈنمەيتتى .

«ئۇ تولۇق ئېچىلمىغان تۆشۈك ئوخشايدۇ .»

لاندون قۇتىنى شىرەگە قويۇپ تۇرۇپ ئۆپچۆرىسگە قارىدى ۋە قەغەز دۆۋىلىرى ئارىسىدا بىر كىچىك پىچاقنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ قالدى . ئۇ پىچاقنى ئېلىپ ياغاچ قۇتىنىڭ يېنىغا قايتىپ كەلدى ـ دە ، قۇتىنىڭ ئاغزىنى ئېچىپ ، پىچاقنى ئۇنىڭ ئىچىدىكى ھېلىقى كىچىككىنە تۆشۈككە تىقتى ۋە ئاستا ئىتتىردى . ئۇ ھېچقانچە كۈچمەي تۇرۇپلا ، بىر نەرسىنىڭ «تىرىق» قىلىپ شىرە ئۈستىگە چۈشكەن ئاۋازىنى ئاڭلىدى . ئۇ قۇتىنىڭ ئاغزىنى يېپىپ قويۇپ ، بايا شىرەنىڭ ئۈستىگە چۈشكەن نەرسىگە سەپسالدى . ئۇ كىچىككىنە بىر ياغاچ پارچىسى بولۇپ ، مەلۇم بىر نەرسىنىڭ شەكلىگىلا ئوخشايتتى . لاندون يەنىمۇ سىنچىلاپ قاراپ ، ئۇنىڭ قۇتا ئاغزىدىكى ئەتىرگۈل ئويمىسى ئىكەنلىكىنى بايقىدى ۋە دەرھال ئۇنىڭ قۇتا ئاغزىدىكى ئورنىغا قارىدى . ئۇ يەردە ئويۇپ يېزىلغان تۆت قۇر خەت تۇراتتى ، ئەمما لاندون بۇنداق يېزىقنى ئەزەلدىن كۆرۈپ باقمىغانىدى .

«بۇ سىمىت يېزىقى بولسا كېرەك» دەپ پەرەز قىلدى ئۇ .

دەل شۇ چاغدا ئۇ كەينىدىن بىر شەپنى ئاڭلاپ قالدى ۋە قاتتىق بىر نەرسە بېشىغا زەرپ بىلەن ئۇرۇلدى ـ دە ، كۆزلىرى ئالىيىپ يەرگە يىقىلدى . شۇ ئارىلىقتا ئۇ قولىدا تاپانچا كۆتۈرۈۋالغان ئاپئاق يۈزلۈك بىر ئەرۋاھنى كۆرگەندەك بولدى ، ئاندىن سەزگۈسىنى پۈتۈنلەي يوقاتتى .

ئاتمىش بەشىنچى باب

سوفي نائىق مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىنىڭ قانۇن ئىجراچىسى بولغاچقا ، كۇنلەرنىڭ بىرىدە ، يەنە كېلىپ بۇگۇن كەچتە قورالىنىڭ ئۆزىگە تەڭلىنىپ قېلىشىنى خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى . شۇ تاپتا ، چاچلىرى ئۇزۇن ھەم ئاق ، مۇسكۇللىرى بۆرتۇپ چىققان ، چىرايىدىن ئاقىرىش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغانلىقى بىلىنىپلا تۇرىدىغان بىر تەلۈە سىياق ئادەم ئۇلارغا قورال تەڭلەپ تۇراتتى . ئۇچىسىغا ئۇزۇن پلاش كىيىۋالغان ، قارماقتا ئوتتۇرا ئەسىردىكى دىندارلارغىلا ئوخشاپ كېتىدىغان بۇ ئادەمنىڭ قىپقىزىل كۆزلىرىدىن كىشىنى ۋەھىمىگە سالىدىغان بىر خىل مۇدھىش نۇر چاقناپ تۇراتتى . سوفي ئۇنىڭ كىملىكىنى پەقەتلا تەسەۋۋۇر قىلالمىدى ، ئەمما تىنىغا ئىچىدە قايىل بولۇپ قالدى . چۈنكى ، تىنىن دەسلەپتىلا «بۇ ئىشنىڭ پەردە ئارقىسىدىكى پىلانلىغۇچىسى كاتولىك دىنى جەمئىيىتى بولۇشى مۇمكىن» دەپ گۇمان قىلغانىدى .

— مېنىڭ نېمە ئىش بىلەن كەلگەنلىكىمنى بىلىسىلەر ، — دېدى ئۇ قوراللىق ئەر خىرقىراق ئاۋازدا .

سوفي بىلەن تىنىن ئۇزۇن ساپادا قوللىرىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ئولتۇراتتى . لاندون بولسا يەردە ئاغرىق ئازابىدىن ئىڭراپ ياتاتتى . ئۇ ئەر تىنىنىڭ تىزىدىكى شىفىرلىق قۇتىغا دىققەت قىلىپ قالدى .

— بۇنى سەن ئاچالمايسەن ، — دېدى تىنىن مەنىستىمگەن تەلەپپۇزدا .

— ئەمما مېنىڭ ئۇستازىم بەك ئەقللىق .

قوراللىق ئەر شۇنداق دېگەچ ، قولىدىكى تاپانچىنى بىرەم سوفىيغا ، بىرەم تىبىنغا تەڭلىگىنىچە ئاستا يېقىنلاپ كەلدى .

سوفي ئىچىدە : «تىبىنىڭ ھېلىقى خىزمەتكارى قەيەردىدۇ ؟ ئۇ لاندوننىڭ يەرگە يېقىلغان چاغدىكى ئاۋازىنى ئاڭلىمىغانمىدۇ ؟ » دەپ ئويلىدى .

— سېنىڭ ئۇستازىڭ كىم ؟ — دەپ سورىدى تىبىن ، — بەلكىم بىز سودىلىشىپ قېلىشىمىز مۇمكىن .

— مۇقەددەس قەدەھنىڭ باھاسى يوق .

قوراللىق ئەر تېخىمۇ شىپقاپ كەلدى .

— بىر يېرىڭ قاناپتۇ ، — دېدى تىبىن ئۇنىڭ ئوڭ پۇتىنى ئىشارەت قىلغىنىچە تەمكىنلىك بىلەن . ئۇ ئادەمنىڭ پۇتىدىن راستىنلا قان ئېقىۋاتاتتى ، — پۇتۇڭمۇ ئاقساپ قاپتۇ .

— ئىشقىلىپ ، سەندىن ياخشىراق ، — دېدى ئۇ ئەر سوغۇققىنا تەلەپپۇزدا ، ئاندىن تىبىنىڭ يېنىغا تىكلەپ قويۇلغان مېتال ھاسا تەرەپكە قاراپ ماڭدى ، — بولدى ، شىفىرلىق قۇتىنى ماڭا بەر .

— مەندە شىفىرلىق قۇتا بارلىقىنى بىلەمتىڭ ؟ — دەپ سورىدى تىبىن ھەيران بولغان ھالدا .

— مېنىڭ نېمىلەرنى بىلىدىغانلىقىم بىلەن كارىڭ بولمىسۇن . ئورنۇڭدىن ئاستا تۇرۇپ ، ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى ماڭا بەر .

— لېكىن ، مەن ئورنۇمدىن ئىتتىك تۇرالمايمەن .

— تېخى ياخشى ، ھەرىكىتىڭنىڭ تېز بولۇپ كېتىشىنى مەنمۇ خالىمايمەن .

تىبىن قولىنى ئاستا ھاسا تەرەپكە ئۇزاتتى ، سول قولىدا بولسا شىفىرلىق قۇتىنى چىڭ تۇتۇۋالغانىدى . ئۇ ئىنچىكىلىغىنىچە ئورنىدىن تۇردى ۋە شىفىرلىق قۇتىنىڭ ئېغىرلىقىنى سول قولىنىڭ ئالىقىنىغا چۈشۈرۈپ ، ئوڭ قولىدىكى ھاسىسىغا

تايانغىنچە بەدىنىنى ئاران دېگەندە رۇسلىۋالدى .

قورالسىز ئەر ئۇلاردىن بىرنەچچە ئىنگلىزچىسى نېرىدىلا تاپانچىسىنى تىبىنىڭ بېشىغا تەڭلەپ تۇراتتى . سوفي ئۇنىڭ شىفىرلىق قۇتىغا قولىنى ئۇزاتقىنىغا مۆلدۈرلەپ قاراپ تۇرۇشقا مەجبۇر بولدى .

— سەن بۇنى ھېچنېمە قىلالمايسەن ! — دېدى تىبىن ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — بۇنى لاياقىتى توشىدىغان ئادەملەرلا ئاچالايدۇ .

«لاياقىتىم توشامدۇ ـ توشامدۇ ، خۇدانىڭ دېگىنى ھېساب» دەپ ئويلىدى سىللارىس .

— بەك ئېغىر ئىكەن ، — دېدى ھاسسىغا تايىنىۋالغان تىبىن ، ئۇنىڭ بىلەكلىرى تىترەپ كېتىۋاتاتتى ، — تېزرەك ئېلىۋالمىساڭ ، بۇ نەرسە قولۇمدىن چۈشۈپ كېتىدىغاندەك قىلىدۇ .

سىللارىس ئوقتەك ئېتىلىپ كېلىپ ئۇنىڭ قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى تۇتۇۋالماقچى بولدى . ئەمما ، بۇ چاغدا ھاسسىغا تايىنىۋالغان تىبىنىڭ تۇيۇقسىزلا تەڭپۇڭلۇقى يوقىلىپ ، ھاسا قولتۇقىدىن سىيرىلىپ چۈشۈپ كەتتى ، ئۆزى بولسا ئوڭ تەرەپكە قىڭغىيىپ قالدى . «ئاپلا !» سىللارىس ئۇنىڭ قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىغا ئىتتىك قولىنى سوزدى ، يەنە بىر قولىدىكى تاپانچا بولسا يەرگە قاراپ قالدى ، لېكىن شىفىرلىق قۇتا ئۇنىڭدىن بارغانسېرى يىراقلاپ كېتىۋاتاتتى . تىبىن ئوڭ تەرەپكە يېقىلغاچقا ، سول قولى تېخىمۇ كەينىگە پۇلاڭشىپ ، ئۇنىڭدىكى شىفىرلىق قۇتا قاڭقىپ چىققان پېتى سافانىڭ ئۈستىگە چۈشتى . تىبىنىڭ قولتۇقىدىن سىيرىلىپ چىققان ھاسا ئۇدۇل سىللارىسنىڭ پۇتى تەرەپكە چۈشتى .

ھاسا دەل ئۇنىڭ رىيازەت تاسمىسى باغلىۋالغان يېرىگە تەگدى ، شۇنىڭ بىلەن تاسمىدىكى ئۆتكۈر ئىلمەكلەر ئۇنىڭ

ئەسلىدىنلا ئاغرىپ تۇرۇۋاتقان يوتىسىغا تېخىمۇ بەكرەك سانجىلدى . ئاغرىقتا چىدىمىغان سېللارىس بىرلا ئىڭىرىغىنىچە يەرگە تىزلىنىپ قالدى . قولىدىكى تاياقچىدىن بولسا «گۈم»مىدە قىلىپ ئوق چىقىپ كەتتى . ھېلىمۇ ياخشى ، تاياقچىنىڭ ئاغزى يەرگە قارىغان بولغاچقا ، ئۆيدىكى ھېچكىم زىيان ـ زەخمەتكە ئۇچرىمىدى . يەرگە دۈم ھالەتتە يىقىلغان سېللارىس تاياقچا تۇتقان قولىنى ئەمدى كۆتۈرەي دەپ تۇرۇشىغا ، بىر ئايالنىڭ پۇتى ئۇدۇل كېلىپ ئېڭىكىگىلا تەگدى .

كوللېبت داچا تەرەپتىن ئوق ئاۋازىنىڭ ياڭىرىغانلىقىنى ئاڭلاپ قالدى . تۈيۈقسىز ئېتىلغان بۇ ئوقنىڭ ئاۋازى ئۇنىڭ نېرۋىلىرىنى شۇ ھامان جىددىيلەشتۈرۈۋەتتى . فاچىنىڭ كېلىشىنى ساقلاۋاتقان بولغاچقا ، ئۇ بايات بېرى لاندونىنى تۈتۈپ تۆھپىگە ئېرىشىش خىيالىدىن بىراقلا ۋاز كەچكەندى . لېكىن ، فاچى ناۋادا ئەسكىلىك قىلىپ ، ساقچى مەھكىمىسىنىڭ ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتىغا «خىزمەتنى ئويۇن قاتاردا كۆردى» دەپ ئۇنىڭ ئۈستىدىن ئەرز سۇنسا ، ئۇ چوقۇم ئېغىر جازاغا تارتىلىپ كېتەتتى .

«بىرى شەخسىي تۇرالغۇنىڭ ئىچىدە ئوق چىقىرىۋاتسا ، مەن بۇ يەردە يەنە ساقلاپ تۇرۇۋېرەمدىم؟ !»

ئۇغرىلىقچە ھەرىكەت قوللىنىشقا ئەمدى پۈرسەت قالمىغاندى . كوللېبتقا شۇنىسى ئايانكى ، ناۋادا ئۇ داۋاملىق قول قوۋۇشتۇرۇپ قاراپ تۇرسا ، بىر سېكۇنت كېچىككەن تەقدىردىمۇ ، ئەتە تاڭ ئاتقان ھامان ئۇنىڭ ئىستىقبالى پۈتۈنلەي تۈگەيتتى . ئۇ داچىنىڭ تۆمۈر ئىشىكىگە سىنچىلاپ قارىغاچ ئاخىر قەتئىي قارارغا كەلدى .

— تەييارلىنىڭلار ، ئىشكنى ئاچايلى !

بىھوش يانقان لاندون ئاۋۇال ئوق ئېتىلغان ئاۋازنى ، ئاندىن بىرىنىڭ ئازاب بىلەن چىرقىرىغىنىنى ئاڭلىدى . «بۇ مېنىڭ

ئاۋازىمىدۇ؟» ئۇنىڭ بېشىنىڭ كەينى بايا ئۇرۇلغان توك ئۇشكىسىنىڭ زەربىسىدىن يېرىلىپ كەتكەندى. بىرىنىڭ يېقىنلا يەردە سۆزلىگەن ئاۋازى يەنە ئۇنىڭ قۇلىقىغا كىرىپ قالدى.

— سىز قەيەردە؟ —دەپ ۋارقىراۋاتاتتى تىببىن.

خىزمەتكار نەلەردىندۇر پالاقشىپ يۈگۈرۈپ كىردى.

— نېمە ئىش بولدى؟ ۋاي خۇدايىمەي؟ ئۇ كىم؟ دەرھال ساقچىغا خەۋەر قىلاي!

— ھۇ ئۆلگۇر! بولدى، ساقچىغا خەۋەر قىلماڭ. دەرھال بۇ ئەبلەخنى بويسۇندۇرغۇدەك نەرسە ئېلىپ كىرىڭ.

— ئازراق مۇز پارچىسىمۇ ئالغاچ كىرىڭ،—دېدى سوفىي ئۇنىڭ كەينىدە تۇرۇپ.

لاندون ئاستا ـ ئاستا ئېسىگە كەلگەندەك بولدى. ئۆيدە بىرى ئۇياق ـ بۇياققا يۈگۈرۈپ يۈرگەندەك قىلاتتى. ئۇ ئاخىر ئۆمىلەپ قوپۇپ سافادا ئولتۇرۇۋالدى. سوفىي بىر تال يوغان مۇز پارچىسىنى ئەكېلىپ ئۇنىڭ بېشىغا ياقتى. ئۇنىڭ بېشى قاتتىق ئاغرىپ كېتىۋاتاتتى. كۆزى ئاستا ـ ئاستا روشەنلەشكەن چاغدا، ئۇ ئۆزىنىڭ پولدا خۇددى ئۆلۈكتەك تۆپتۈز ياتقان بىر ئادەمگە قاراپ تۇرغانلىقىنى سەزدى. «مەن چۈش كۆرۈۋاتامايدىغاندىمەن ـ ھە؟» ئاقىرىش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان ئۇ موناخ ئاغزىغا پلاستىر تېقىلغان، ئېڭىكى يېرىلغان، پۈتۈن بەدىنى چەمبەرچاس باغلىۋېتىلگەن ھالەتتە پولدا قىمىر قىلماي ياتاتتى، تىزىنىڭ ئۈستىنى يېپىپ تۇرغان كىيىمى قانغا بويىلىپ كەتكەندى. تۇرقىدىن ھازىرلا ھوشىغا كېلىدىغاندەك قىلاتتى.

لاندون سوفىيغا بۇرۇلۇپ قاراپ:

— ئۇ كىم؟ نېمە ... نېمە ئىش بولدى؟ — دەپ سورىدى.

ئاڭغىچە تىببىنمۇ دېگۈدەك مېڭىپ ئۇنىڭ قېشىغا كەلدى ۋە:

— سىزنى ئاكىمې شەكىل تۇزەش شىركىتى ياسىغان خىسلەتلىك شەمشىرىنى كۆتۈرۈۋالغان بىر چەۋەندا

قۇنقۇزۇۋالدى ، — دېدى .
— شۇنداقمۇ ؟
لاندون ئىنجىقلىغىنىچە ئۇستىگىرەك ئولتۇرماقچى بولدى .
سوفىي ئۇنىڭ بىلەكلىرىنى ئاستا سىلىدى ، قولى بولسا تېخىچە تىترەۋاتاتتى .
— ئالدىرماڭ لاندون ، ئاستا ھەركەت قىلىڭ .
— مەن بايا تېخى سىزدىن ئەنسىرەپ كېتىپتىكەنمەن ، ئەمما سىزنىمۇ بوش چاغلىغىلى بولمىغۇدەك جۇمۇ ، — دەپ كۈلۈمسىرىدى تىبىن سوفىيغا قاراپ .
لاندون بېشىنى تۆۋەن سېلىپ ، يەردە ياتقان مونافقا سىنچىلاپ قارىدى ، ئۇ بايا يۇز بەرگەن ئىشلارنى ئويلاشقا تىرىشۋاتاتتى .
— ئۇ رىيازەت تاسمىسى تاقۇاپتۇ ،— دېدى تىبىن .
— نېمە دېدىڭىز ؟
تىبىن يەردىكى نۇرغۇن ئۇششاق ئىلمەكلەر ئورنىتىلغان خۇرۇم تاسمىنى قولى بىلەن كۆرسەتتى :
— بۇ بىر رىيازەت تاسمىسى . ئۇ بۇنى تىزىنىڭ ئۈستىگە تاقۇاپتىكەن . مەن بايا ھاسامنى دەل شۇ يەرگە توغرىلاپ ئاتتىم .
لاندون بېشىنى سىلىغاچ ، «رىيازەت تاسمىسى» دېگەن بۇ گەپنى ئىلگىرى بىر ئاڭلىغانلىقىنى ئېسىگە ئالدى .
— لېكىن ، سىز قانداق بىلدىڭىز ؟
تىبىن مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى .
— لاندون ، خىرىستىئان دىنىنى مەن سىزدىن ئوبدانراق تەتقىق قىلغان . بەزى دىنىي مەزھەپتىكىلەر ئىشنى بەكلا ئوچۇق ـ ئاشكارا قىلىۋېتىدۇ .
ئۇ شۇنداق دېگىنىچە ، ھاسىسى بىلەن مونافنىڭ كىيىمىدىكى قانلارنى كۆرسەتتى .
— كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۇشمىسىنىڭ ئادىمى ئىكەن ـ دە ، — دەپ پىچىرلىدى لاندون ئۆز ـ ئۆزىگە . ئۇ يېقىندا بەزى ئاخبارات ۋاستىلىرىنىڭ بوستونلۇق بىرنەچچە سودىگەر توغرۇلۇق خەۋەر

بېرىپ ، ئۇلارنى «كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ ئەزاسى ئىكەن» دېگەنلىكىنى ، يەنە بەزى مۇخبىرلارنىڭ ئىشنى تېخىمۇ ئۇلغايتىپ ، «بوستونلۇق ئۇ ئۇچ سودىگەر بېلىگە ريازەت تاسمىسىنى باغلاپ يۈرىدىكەن» دەپ خەۋەر تارقاتقانلىقىنى يادىغا ئالدى . راستىنى ئېيتقاندا ، ئۇ ئۇچ سودىگەر ئۇنداق قىلمىغانىدى . ئۇلار كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ باشقا نۇرغۇن ئەزالىرىغا ئوخشاشلا «توي قىلسا بولىدىغان ئەزالار» توپىغا تەۋە بولۇپ ، كىشىلىك تۇرمۇشتا زىيادە چەكلىمىگە ئۇچراپ كەتمەيتتى . ئۇلارنىڭ ھەممىسى كاتولىك دىنىنىڭ ئىخلاسمەن مۇرىتلىرى ، بالىلىرىنىڭ كۆيۈمچان دادىسى ، ئۆز توپىدىكى خالىسانە تۆھپە قوشۇش روھىغا ئىگە ئەزالار ئىدى . ئاخبارات ئورۇنلىرى ئۇ ئۇچ سودىگەر توغرۇلۇق خەۋەر بەرگەندە ، گەپنىڭ تېمىسىنى كاتولىك ئىشلىرى مەزھىپىنىڭ ئىچىدىكى بەزى غەلىتە ئىشلارغا قارىتاتتى . كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ باش شتابىدا يېتىپ ـ قوپىدىغان بويتاق ئەزالارنىڭ كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان ئاجايىپ ـ غارايىپ دىنىي پائالىيەتلىرى توغرىسىدا خېلى تەپسىلىي توختالغانىدى ... لاندوننىڭ كۆز ئالدىدا يانغان بۇ موناخمۇ دەل شۇنداقلارنىڭ بىرىدەك قىلاتتى .

تىبىن ئۇ قانلىق تاسمىغا تىكىلگىنىچە :

— لېكىن ، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ ئادەملىرى مۇقەددەس قەدەھنى تېپىشقا نېمە ئۈچۈن بۇنچىۋالا كۈچەپ كېتىدۇ ؟ — دېدى .

لاندوننىڭ مېڭىسى چىڭقىلىپ ، ھېچنېمىنى ئويلىيالماي قالدى .

سوفىي ياغاچ قۇتىنىڭ يېنىغا بېرىپ :

— لاندون ، بۇ نېمە ؟ — دەپ سورىدى . ئۇنىڭ قولىدا لاندون بايا پىچاق بىلەن ئىتتىرىپ چۈشۈرگەن ھېلىقى ياغاچ ئەتىرگۈل ئويمىسى تۇراتتى .

— ئۇ چاپلانغان جايدا بىرنەچچە قۇر خەت بار ئىكەن . مېنىڭچە ، ئاشۇ خەتلەر بىزگە بۇ شىفىرلىق قۇتىنى قانداق ئېچىشنى

دەپ بېرەلمىسە كېرەك .

سوفي بىلەن تىبىن بۇ گەپكە ئىنكاس قايتۇرۇپ بولغۇچە ، سىرتتا تۇيۇقسىزلا ساقچى چىرىغىنىڭ يالت ـ يۇلت قىلىپ يانغان شولىسى كۆرۈندى ، كەينىدىنلا ساقچى ماشىنىلىرىنىڭ ئەنسىز سىگنال ئاۋازى قەلئەنىڭ ئىچىنى بىر ئالدى . ئۇ ئاۋازلار بارغانسېرى يېقىنلاپ كېلىۋاتاتتى .

تىبىنىڭ قوشۇمىسى تۇرۇلدى :

— دوستلار ، ئەمدى تېزدىن بىر قارارغا كەلمىسەك بولمىدى !

ئاتمش ئالتىنچى باب

كوللېبت ۋە ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى رازۋېدكىچىلار قورالىلىرىنى بەتلەپ ، سىر تىببىنىڭ ئۆيىگە ئالدى ئىشكىتىن ئېتىلىپ كىردى ۋە يەلپۇگۈچسمان هالەتتە ئىككى تەرەپكە تارقىلىپ ، بىرىنچى قەۋەتتىكى بارلىق ئۆيلەرنى ئالا قويماي تىنتىشقا باشلىدى . مېهمانخانىدىكى پولدا ئۇلار ئوق ئىزىدىن قالغان بىر تال تۆشۈكنى ، ئازراق قان دېغىنى ، ئۇششاق تىكەنلىك بىر غەلىتە تاسمىنى ۋە يېرىمى ئىشلىتىلىپ تاشلاپ قويۇلغان بىر يۆگەم پلاستىرنى بايقىدى . ئەمما ، پۈتكۈل بىنادا بىرمۇ ئادەم يوقتەك قىلاتتى .

كوللېبت قول ئاستىدىكىلەرنى يەر ئاستى ئۆيىنى ۋە داچىنىڭ كەينى تەرىپىدىكى هويلىنى تەكشۈرۈپ بېقىشقا بۇيرۇي دەپ تۇرۇشىغا ، ئۇستۇنكى قەۋەتتىن بىر شەپنى ئاڭلاپ قالدى .

— ئۇلار ئۇستىدە ئىكەن !

كوللېبت هەمراهلىرىنى باشلاپ پەلەمپەيدىن ئۇچقاندەك ئۇستىگە چىقتى ـ دە ، بايا ئاۋاز كەلگەن تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى ، هەممە ئۆينى ، قاراڭغۇ بۇلۇڭلارنى ۋە كارىدورنى قويماي ئاختۇرۇپ چىقتى . ئاۋاز ناهايىتى ئۇزۇن بىر كارىدورنىڭ ئۇ چېتىدىكى ئۆيدىن ئاڭلانغاندەك قىلاتتى . رازۋېدكىچىلار كارىدورنى بويلاپ قەدەممۇ قەدەم ئالغا سىلجىدى ۋە بارلىق چىقىش ئېغىزلىرىنى قامال قىلدى .

ئۇلار كارىدورنىڭ ئەڭ چېتىدىكى هۇجرا ئۆيگە يېقىنلاشتى ، كوللېبت ئۆينىڭ ئىشكىنىڭ هاڭغىرىقاي ئوچۇق تۇرغانلىقىنى

كۆردى . بۇ چاغدا بايا ئۆينىڭ ئىچىدىن ئاڭلىنىۋاتقان ئاۋاز توختاپ ، ئۇنىڭ ئورنىنى موتورنىڭ گۈرۈلدىگىنىگە ئوخشاپ كېتىدىغان بىر خىل كۈچلۈك ئاۋاز ئىگىلىدى .

كوللېت تاپانچىسىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ، ھەمراھلىرىغا بىر شەرەت قىلىۋەتكەندىن كېيىن ، پۈتنىڭ ئۈچىدا دەسسىگىنىچە ئىشىكنىڭ ئالدىغا باردى ۋە سىلاشتۇرۇپ يۇرۇپ چىراغ كۈنۈپكىسىنى تاپتى ـ دە ، «تاس»سىدە قىلىپ ياندۇردى . ئاندىن كەينىدىكى ھەمراھلىرى بىلەن بىللە ئۆينىڭ ئىچىگە بورانداك ئېتىلىپ كىرىپ ، قاتتىق ۋارقىرغىنىچە بارلىق نىشانلارنى تەڭلا قارىغا ئالدى ... لېكىن ، ئۆينىڭ ئىچىدە ھېچنېمە يوق ئىدى .

ئۆي قۇپقۇرۇق بولۇپ ، ھېچكىم يېتىپ باقمىغاندەك قىلاتتى .

ماشىنا موتورىنىڭ گۈرۈلدىگىنىگە ئوخشايدىغان ھېلىقى ئاۋاز كارىۋات تەرەپتىكى تامغا ئورنىتىلغان قارا رەڭلىك ئېلېكتر تاختىسىدىن ئاڭلىنىۋاتاتتى . كوللېت بۇنداق تاختىنى بايا بىر يەردە كۆرگەنىدەك قىلاتتى . ئۇ ئىچكى جەھەتتە ئالاقىلىشىشكە ئىشلىتىلىدىغان بىرخىل توكلۇق قۇرۇلما ئىدى . كوللېت دەرھال ئۇنىڭ قېشىغا باردى . تاختىنىڭ ئوستىدە ئون نەچچە كۇنۇپكا بار بولۇپ ، ھەربىرىنىڭ ئوستىگە «كۇتۇپخانا ... ئاشخانا ... كىر يۇيۇش ئۆيى ... ھاراق ئورنى ... » دېگەندەك خەتلەر يېزىپ قويۇلغانىدى .

«ئەستاغپۇرۇللا ، ماشىنا ئاۋازىنى مەن زادى قەيەردە ئاڭلىغان بولغىيدىم ؟ »

«ئاساسىي ھوجرا... قۇياش ۋاننىسى... ئاشلىق ئامبىرى ... قىرائەتخانا ... »

«توغرا ، ئاشلىق ئامبىرى ! » كوللېت دەرھال بىر ياردەمچىسىنى باشلاپ كەينى ئىشىككە قاراپ يۈگۈردى . ئىككىسى كەينى تەرەپتىكى چىملىقتىن ئۆتۈپ كونا ئاشلىق ئامبىرىنىڭ ئالدىغا يېتىپ باردى . كوللېت ماشىنا موتورىنىڭ گۈرۈلدىگەن ئاۋازىنى يەنە ئاڭلىدى ۋە دەرھال تاپانچىسىنى چىقىرىپ ، ئامبارنىڭ

ئىچىگە ئېتىلىپ كىردى - دە ، چىراغنى ياندۇردى .

ئامبارنىڭ ئوڭ تەرىپى ئاددىيغىنا بىر مەشغۇلات ئۆيى بولۇپ ، ئىچىدە چۆپ ئورۇش ماشىنىسى ، ماشىنا رېمونت قىلىش ئۈسكۈنىلىرى ۋە باغۋەنچىلىك ئەسلىھەلىرى بار ئىدى . ئۇنىڭ يېنىدىكى تامدا بايقىغا ئوپمۇئوخشايدىغان بىر ئالاقىلىشىش ئۈسكۈنىسى ئېسىقلىق تۇراتتى . ئۇنىڭدىكى «2 - نومۇرلۇق مېھمانخانا» دېگەن كۇنۇپكا بېسىپ قويۇلغان بولۇپ ، ئېلېكتر دولقۇنىنىڭ سۇس سىگنال ئاۋازى ئاڭلىنىۋاتاتتى .

«2 - نومۇرلۇق مېھمانخانا ؟»

كوللېت تۇيۇقسىزلا كەينىگە بۇرۇلدى ، چىرايى غەزەپتىن تاتىرىپ كەتكەنىدى . *«ئەسلىدە ئۇ ئەبلەخلەر ئىچكى جەھەتتىكى ئالاقىلىشىش سىستېمىسىدىن پايدىلىنىپ بىزنى 2 - قەۋەتكە ئالداپ ئاچقىپتىكەن - دە !»* ئۇ ئامبارنىڭ سول تەرىپىنىمۇ ئاختۇرۇپ كۆردى ۋە ئۇزۇنسىغا كەتكەن بىر ئات ئېغىلىنى بايقىدى . لېكىن ، ئىچىدە بىرمۇ ئات كۆرۈنمەيتتى . كوللېت سىنچىلاپ قاراپ ، بۇ يەرنىڭ ئەمەلىيەتتە ئېغىل شەكلىدە ياسالغان چوڭ ماشىنا ئىسكىلاتى ئىكەنلىكىنى ، ئىچىدە «فېررارى» ، «روللس - رويس» ، «ئاستون مارتىن» ۋە «پورسچ» ماركىلىق ئېسىل پىكاپلارنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردى .

ئەمما ، ئەڭ چەتتىكى ماشىنا ئورنى قۇپقۇرۇق تۇراتتى .

كوللېت يۈگۈرۈپ بېرىپ ئېغىلنىڭ ئىچىدە ماي داغلىرىنىڭ بارلىقىنى بايقىدى . *«ئۇلار ھەرقانچە بولسىمۇ بۇ قەلئەنىڭ تېمىدىن ئارتىلىپ قېچىپ كەتمىگەندۇ !»* مۇشۇنداق ئەھۋالنىڭ يۈز بېرىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، ئۇ ئىككى چارلاش ماشىنىسىنى ئاللىبۇرۇن قورۇنىڭ ئىچىدىكى ماشىنا يولى ۋە دەرۋازا تەرەپكە ئەۋەتىۋەتكەنىدى .

— باشلىق ، قاراڭ ! — دېدى بىر رازۋېدكىچى ئېغىلنىڭ ئىچىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ .

ئامبارنىڭ كەينى ئىشىكى ھاڭغىرىقاي ئوچۇق ، ئۇ يەردىن

قاپقاراڭغۇ بىر قىيالىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى . ئۇنىڭ ئۈستىدىكى ئېگىز - پەس ئېكىنزارلىقىنىڭ ئۇ چېتىنى ئىلغا قىلغىلى بولمايتتى . كوللېبت ئىشكىنىڭ يېنىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ ، سىرتتا زادى نېمىلەرنىڭ بارلىقىنى كۆرۈپ باقماقچى بولدى . ئەمما ، يىراقتىكى بىر تۈپ دەرەخنىڭ قاپقارا كۆلەڭگىسىدىن باشقا ھېچنېمىنى كۆرمىدى ، ماشىنا چىرىغى دېگەنلەردىن ئەسەرمۇ يوق ئىدى . دەرەخلەر قويۇق ئۆسكەن بۇ تاغ جىلغىسىدا تەرەپ - تەرەپكە تۇتۇشىدىغان ، ئەمما خەرىتىدىن تاپقىلى بولمايدىغان ئوتتىن مۇداپىئەلىنىش يولى ۋە ئوق ئۆۋلاش يوللىرىنىڭ بارلىقىنى ئېھتىمالدىن يىراق دېگىلى بولمايتتى . لېكىن ، كوللېبت ئۆز ئولجىسىنىڭ بۇ ئورمانلىقتىن چىقىپ كېتەلەيدىغانلىقىغا ئىشەنمىدى .

— قالغانلارنى چاقىرىپ كېلىڭلار ، پەس تەرەپنى ئاختۇرۇپ باقايلى . ئۇلارنىڭ ماشىنىسى شۇ تاپتا يېقىن ئەتراپتىكى مەلۇم بىر جايدا توختاپ قالغان بولۇشى مۇمكىن . بۇنداق يەر شارائىتىدا ھەرقانچە ئېسىل ماشىنىمۇ يىراقتا كېتەلمەيدۇ .

— باشلىق ، ئاۋۇنىڭغا قارا ! — دېدى بىر رازۋېدكىچى يېقىنلا جايدىكى بىرنەچچە تال ئاچقۇچ ئېسىپ قويۇلغان كىچىككىنە تاختايىنى كۆرسىتىپ . ئاچقۇچلارنىڭ ئۈستىگە «دايملېر··· روللس - رويس··· ئاستون مارتىن ··· پورىچ ··· » دېگەن خەتلەر يېزىپ قويۇلغانىدى .

ئەمما ، ئەڭ چەتتىكى ئىلمەكتە ئاچقۇچ يوق تۇراتتى .

كوللېبت ئۇنىڭ ئۈستىگە يېزىپ قويۇلغا خەتنى ئوقۇغاندىن كېيىن ، ئۆزىنىڭ چوڭ بىر ئاۋارىچىلىككە دۇچ كەلگەنلىكىنى دەرھال چۈشەندى .

ئاتمىش يەتتىنچى باب

«رانگى روۋېر» ماركىلىق دالا ئاپتوموبىلىنىڭ رەڭگىنى «جاۋا مەرۋايىتىدەك قاپقارا» دەپ سۈپەتلەشكە بولاتتى. ئۇنىڭ چاقلىرى، ئىچكى ھەربىكەت قۇرۇلمىلىرى ۋە ئالدى - كەينى چىراغلىرى ھەرقانداق يەر شارائىتىغا ماسلىشالايدىغان ھالەتتە ياسالغان بولۇپ، رولى ئوڭ تەرەپتە ئىدى.

لاندون بۇ ماشىنىنى ئۆزىنىڭ ھەيدەپ قالمىغىنىغا ئىچىدە مىڭ شۈكۈر دېدى.

تىببىنىڭ خىزمەتكارى رېمى خوجايىنىنىڭ بۇيرۇقى بويىچە ماشىنىنى ھەيدەپ ۋېللىنت قەلئەسىنىڭ كەينى تەرىپىدىكى ئاي شولىسى چۈشۈپ تۇرغان ئېكىنزارلىقتىن ئۆتۈپ كېتىۋاتاتتى، ئۇنىڭ شوپۇرلۇق تېخنىكىسى ھەقىقەتەن يۇقىرى ئىدى. ئۇ ماشىنىنىڭ ئالدى چىرىغىنى ياندۇرماستىنلا ئالدى تەرەپتىكى يوغان دۆڭدىن بىمالال ئۆتۈپ كەتتى - دە، بىر يانتۇ يولغا چۈشۈپ، قەلئەدىن بارغانسېرى يىراقلىشىشقا باشلىدى. شۇ تاپتا ئۇ يىراقتىكى قاپقاراڭغۇ ئورمانلىقنىڭ مەلۇم بىر چېقىش ئېغىزىنى نىشانلاپ كېتىۋاتقاندەك قىلاتتى.

لاندون شىفىرلىق قۇتىنى قۇچىقىدا تۇتقىنىچە ئاستا كەينىگە ئۆرۈلۈپ، تىببىن بىلەن سوفىيغا قاراپ قويدى.

— بېشىڭىزنىڭ ئاغرىقى توختىدىمۇ لاندون؟ — دەپ سورىدى سوفىي كۆيۈنگەن تەلەپپۇزدا.

لاندون زورغا كۈلۈمسىرەپ قويدى:

— رەھمەت، بايىقىدىن كۆپ ياخشى.

ئەمەلىيەتتە ، ئۇنىڭ بېشى بايىقىدىنمۇ بەكرەك مۇجۇپ ئاغرىپ كېتىۋاتاتتى .

سوفىنىڭ يېنىدا ئولتۇرغان تىبىن كەينىگە بۇرۇلۇپ ، ماشىنىنىڭ ئەڭ كەينىدىكى مال قويۇش ئورنىدا ئاغزىغا پلاستىر چاپلىنىپ ، پۇت ـ قوللىرى باغلاقلىق هالەتتە ياتقان هېلىقى مونافقا قاراپ قويدى . ئۇنىڭ تاپانچىسىنى تىزىغا قويۇۋالغان تىبىن شۇ تۇرقىدا شىكاردىن غەلىبىلىك قايتقان كۆرەڭ ئۇۋچىغىلا ئوخشاپ قالغانىدى .

— لاندون ، بۇگۈن كەچ تۇيۇقسىزلا ئۆيۈمگە كەلگىنىڭىزدىن مەن بەك خۇش بولۇۋاتىمەن جۇمۇ ،— دېدى تىبىن خۇددى ئۆمرىدە تۇنجى قېتىم مۇشۇنداق خۇش بولۇۋاتقاندەك هۇزۇرلىنىپ كۈلۈپ .

— لېكىن سىزنىمۇ ئاۋارىچىلىككە تىقىپ قويدۇم ، تىبىن .

— بولدى قىلىڭ ، بۇ مەن بىر ئۆمۈر كۈتكەن پۇرسەت ، — تىبىن لاندوننىڭ مۇرىسى ئۈستىدىن ئالدى تەرەپتىكى قاپقاراڭغۇ ئورمانلىققا سىنچىلاپ بىر قارىۋەتتى ۋە رېمىنىڭ دولىسىغا يېنىككىنە ئۇرۇپ تۇرۇپ ، پەس ئاۋازدا تاپىلىدى ، — ئېسىڭىزدە بولسۇن ، ماشىنىنى تورمۇزلىغاندا چىراغنى يانداۋرماڭ ، تورمۇزلاش تۇغرا كەلگەندە ، قول بىلەن تورمۇزلاڭ . بىز ئورمانلىققا يەنىمۇ ئىچكىرىلەپ كىرىۋالايلى . چىراغ يېنىپ قالسىلا ، ئۇلارغا ئۆزىمىزنى سەزدۈرۈپ قويىمىز ، ئۇ چاغدا چاتاق بولىدۇ .

رېمى ماشىنا رولىنى ئەركىن باشقۇرغىنىچە ئورمانلىققا كىرىپ قويۇق دەرەخلەر ئارىسىدىن بىر چىغىر يولنى تېپىۋالدى . شۇنىڭ بىلەن بايا ئانچە ـ مۇنچە يورۇق چۈشۈرۈپ تۇرغان ئاي نۇرىمۇ دەرەخ سايىلىرى ئاستىدا بىراقلا خىرەلەشتى .

«مەن هېچنېمىنى كۆرەلمەيۋاتىمەنغۇ ؟» لاندون شۇنداق ئويلىغىنىچە ، ئالدى تەرەپتە نېمىلەرنىڭ بارلىقىنى كۆرۈپ باقماقچى بولۇپ ئېڭىشىپ قارىدى ، ئەمما هېچنېمىنى كۆرەلمىدى . شۇ ئەسنادا ، دەرەخ شاخلىرىنىڭ ماشىنا گەۋدىسىگە سول تەرەپتىن

قاتتىق سۇركەلگەن ئاۋازى ئاڭلاندى . رېمى ماشىنىنىڭ بېشىنى مىڭ تەسلىكتە باشقا ياقتا بۇراپ ، ناھايىتى پەم بىلەن ھەيدىدى ، ماشىنا بۆشۈكتەك تەۋرەنگىنىچە ئالدىغا تەخمىنەن ئوتتۇز ياردچە ماڭدى .

— يارايسىز رېمى !— دېدى تىبىن خىزمەتكارىنى ماختاپ ،— مۇشۇنىڭ ئۆزى يېتەرلىك بولدى . لاندون ، ئاۋۇ كۆك رەڭلىك كۇنۇپكىنى بېسىۋەتسىڭىز قانداق ؟ گاز چىقىرىش تۆشۈكىنىڭ ئاستىدىلا ، كۆردىڭىزمۇ ؟

لاندون كۇنۇپكىنى تاپتى .

ئۇ كۇنۇپكىنى شۇنداقلا بېسىشىغا ، سارغۇچ رەڭلىك بىر يورۇقلۇق ئۇلارنىڭ ئالدى تەرىپىنى لاپىدە يورۇتتى . چىغىر يولنىڭ ئىككى تەرىپى بۈكىدە دەرەخلىك ئىدى . لاندون بۇنىڭ تۇماندا ياندۇرۇلىدىغان چىراغ ئىكەنلىكىنى بىلدى . بۇ يورۇقلۇق ئۇلارنىڭ داۋاملىق ئالغا ئىلگىرىلىشىگە تامامەن پېتەرلىك ئىدى . يەنە كېلىپ ، ئۇلار ھازىر قويۇق ئورمانغا خىلىلا ئىچكىرىلەپ كىرىپ كەتكەچكە ، باشقىلارنىڭ ئۆزلىرىنى بايقاپ قېلىشىدىن قىلچە ئەنسىرىمەيتتى .

— ئەمدى ياخشى بولدى ، رېمى ، — دېدى تىبىن روھلۇق كەيپىياتتا ، — چىراغمۇ يورۇدى . بىزنىڭ جېنىمىز ئەمدى سىزنىڭ ئالقىنىڭىزغا ئۆتتۇپ كەتتى .

— بىز ئەمدى نەگە بارىمىز ؟ —دەپ سورىدى سوفىي .

— بۇ چىغىر يولنىڭ ئۇزۇنلۇقى تەخمىنەن ئۈچ كىلومېتىر كېلىدۇ . بىز ئورمانلىقتىن چىقىپ شىمال تەرەپكە ماڭىمىز . كۆلچەك ياكى ئۆرۈلۈپ چۈشكەن دەرەخ دېگەندەك نەرسىلەرگە ئۇچراپ قالمىساقلا ، ساق ـ سالامەت ھالدا بەشىنچى نومۇرلۇق تاشيولغا چىقىۋالالايمىز .

«*ساق ـ سالامەت ھالدا ؟* » لاندون بېشىنى چايقاپ قويۇپ تىزغا قارىدى . شىفىرلىق قۇتا ئۇنىڭ تىزىدىكى ياغاچ قۇتىنىڭ ئىچىدە بەخىرامان «ئۇخلاپ ياتاتتى» . بېشى ھېلىمۇ قاتتىق

ئاغرىۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئاشۇ شىنىرلىق قۇتىنىڭ سىرتىغا ئويۇلغان ئەتىرگۈل نەقىشىنىڭ ئاستىدىكى خەتلەرنى يەنە بىر كۆرۈپ بېقىشنى ئويلاپ قالدى ۋە ياغاچ قۇتىنىڭ ئاغزىنى ئاستا ئاچتى . شۇ چاغدا ، كەينىدىكى ئورۇندا ئولتۇرغان تىبىن كاپىيدە قىلىپ ئۇنىڭ مۇرىسىنى تۈرتتى .

— ئالدىرىماڭ ، لاندون . يول بەك ئېگىز ـ پەس ، ئەتراپىمۇ قاراڭغۇ . ناۋادا ئۇنى بۇزۇپ قويساق ، ئۇمۇرلۈك پۇشايماندا قالىمىز . ئۇ خەتلەرنى سىز يورۇقتا تونۇيالمىغان بولسىڭىز ، قاراڭغۇلۇقتا تېخىمۇ تونۇيالمايسىز . بىز دىققىتىمىزنى ئەڭ ياخشىسى سەپەرگە قارىتايلى ، قانداق دېدىم ؟ ئۇ خەتلەرنى تەتقىق قىلىدىغانغا ۋاقىت دېگەن كۆپ .

لاندون ئۇنىڭ گېپىنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى بىلىپ ، بېشىنى لىڭشىتتى ۋە قۇتىنىڭ ئاغزىنى يېپىپ قويدى .

ماشىنىنىڭ كەينىگە تاشلاپ قويۇلغان ھېلىقى بەتبەشىرە موناخ ھوشىغا كېلىپ ئىڭراشقا ۋە جان ـ جەھلى بىلەن يۇلقۇنۇشقا باشلىدى . ئاخىر ، پۇتلىرى بىلەن ماشىنىنىڭ ئۈيەر ـ بۇ يېرىنى تەلۇلەرچە تەپكىلى تۇردى .

تىبىن شارتتىدە كەينىگە بۇرۇلۇپ ، قولىدىكى تاپانچىنى ئۇنىڭغا توغرىلىدى :

— بۇرادەر ، ئەڭ ياخشىسى ياۋاشراق بول . سەن ئۆيۈمگە قانۇنسىز ھالدا باستۇرۇپ كىرىپلا قالماستىن ، يەنە دوستۇمنىڭ بېشىنى يېرىۋەتتىڭ . شۇ تاپتا بىر پاي ئوق بىلەنلا جېنىڭنى ئېلىپ ، ئۇلۇكۈڭنى مۇشۇ ئورمانلىققا تاشلىۋەتسەممۇ ئازلىق قىلىدۇ .

موناخ شۇ ھامان جىمىپ قالدى .

— ئۇنى چوقۇم ئېلىۋېلىشىمىز كېرەكمۇ ؟ — دەپ سورىدى لاندون .

— ئەلۋەتتە ، لاندون . سىزگە قاتتىللىق جىنايىتى ئارتىلىپ قاپتۇ ، بۇ ئەبلەخ دەل سىزنى ئەركىنلىككە ئېرىشتۈرىدىغان

يولخېتى . شۇنىسى ئېنىقكى ، ساقچىلار مېنىڭ ئۆيۈمگە سىزنى تۇتۇش ئۈچۈن كەلگەن ،— دېدى تىبىن ئۇنلۇك ئاۋازدا .

— ھەممىسى مېنىڭ سەۋەنلىكىم ، — دېدى سوفىي ، — ھېلىقى برونېۋىكتا رادار قوبۇللاپ تارقاتقۇچى بار ئوخشايدۇ .

— ناتاين ، — دېدى تىبىن ، — ساقچىلارنىڭ سىلەرنى تېپىۋالغىنىدىن مەن قىلچە ئەجەبلەنمىدىم . ئەمما ، كاتولىك ئىشلىرى ئۆيۈشمىسىنىڭ ماۋۇ غالچىسىغىلا ئەقلىم ھەيران . ئۇ سىلەرنى قانداق تېپىۋالغاندۇ ؟ سىلەر دەپ بەرگەن ئەھۋالدىن قارىغاندا ، ئۇنىڭ ئىزىڭلارغا چۈشۈپ ئۆيۈمگىچە كېلەلىشى مېنىڭچە ، ھەرگىز مۇمكىن ئەمەس . ئۇنىڭ ساقچىلار ياكى سېۋرىخ بانكىسىدىكىلەر بىلەن ئالاقىسى بولۇپ قالمىسىلا .

لاندون ئويلىنىپ قالدى . بېيزۇ فاچىنىڭ شۇ تاپتا بۇگۈن كەچتىكى قاتىللىق دېلوسى ئۈچۈن بىر قۇربانلىق مال ئىزدەۋاتقانلىقى ئېنىق ئىدى . لېكىن ، ھېلىقى ۋېرنېتىنىڭ تۇيۇقسىز ئۆزگىرىپ قالغىنىنى قانداق چۈشىنىش كېرەك ؟ ئەگەر لاندونغا تۆت ئادەمنىڭ خۇن دەۋاسى ئارتىلغانلىقىنى ئاساس قىلىپ تۇرۇپ ئويلاشقاندا ، ئۇ بانكىرنىڭ پوزىتسىيىسىدىكى ئۆزگىرىشنىمۇ «ئەقىلگە مۇۋاپىق ئەمەس» دېگىلى بولمايتتى .

— لاندون ، مېنىڭچە ، بۇ موناخ يالغۇز ئەمەس . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، بۇ ئىشنىڭ پەردە ئارقىسىدىكى پىلانلىغۇچىسى ئاشكارىلىنىشتىن بۇرۇن ، سىلەرنىڭ ئەھۋالىڭلار ئىنتايىن خەتەرلىك . ھېلىمۇ ياخشى ، تەشەببۇسكارلىق ھوقۇقى ھازىر سىلەرنىڭ قولۇڭلاردا . كەينىمىزدە يانقان ئاۋۇ ئەبلەخ بۇ ئىشنىڭ تېگى ـ تەكتىنى چوقۇم بىلىدۇ . پەردە ئارقىسىغا مۆكۈنۈۋالغان ئادەم شۇ تاپتا چوقۇم جىددىيلىشىپ كېتىۋاتقان بولۇشى مۇمكىن .

رېمى ماشىنىنىڭ سۈرئىتىنى تېزلەتتى . شۇنىڭ بىلەن ماشىنا چىغىر يولدا تېخىمۇ تەڭپۇڭ ھالەتتە مېڭىشقا باشلىدى . ئۇلار بىر پاتقاقلىقتىن ئۆتۈپ ، تاغ باغرىدا ئۇستىگە قاراپ بىرىدىم ماڭدى ، ئاندىن يەنە تاغدىن پەسكە چۈشۈشكە باشلىدى .

— لاندون ، تېلېفوننى ماڭا ئېلىپ بەرسىڭىز بوپتىكەن ، — دېدى تىبىن ماشىنىنىڭ پربىور تاختىسىغا ئىلىقلىق تۇرغان تېلېفوننى كۆرسىتىپ . لاندون تېلېفوننى ئۇنىڭغا سۇنۇپ بەردى . تىبىن بىر نومۇرغا تېلېفون بەردى . تېلېفوننى قارشى تەرەپ ئۇزاقتا ئالدى .

— رتچاردمۇ سىز ! ئويغىتىۋەتتىم ھە ؟ ئەلۋەتتە . مەن نەدىكى بىر سوئاللارنى سوراپ يۈرىدىغانمەن ؟ ! كەچۈرۈڭ ، ماڭا بىر ئىشتا يارىدەم قىلمىسىڭىز بولمىدى . مىجەزىم سەل ئۆزگىرىپ قېلىۋاتىدۇ . شۇڭا رېمى بىلەن ئايروپىلانغا ئولتۇرۇپ ئەنگلىيىگە داۋالانغىلى بېرىپ كېلەي دەۋاتىمەن . بولىدۇ ، دەرھال كېلىڭ . تەپسىلىي ئەھۋالنى ھازىرچە سىزگە چۈشەندۈرۈپ قويالمايدىغان بولدۇم ، توغرا چۈشىنەرسىز . «ئېلىزابىت»نى يىگىرمە مىنۇت ئىچىدە تەييار قىلىپ بولالارسىزمۇ ؟ ئۇقتۇم ، ئەمىسە تېزرەك بولۇڭ . ھېلى كۆرۈشەيلى .

تىبىن گېپىنى تۈگىتىپلا تېلېفوننى قويۇۋەتتى .

— «ئېلىزابىت» ؟ — دەپ سورىدى لاندون .

— مېنىڭ ئايروپىلانىمنىڭ ئىسمى . ئۇنىڭغا مەن بىر ئايال پادىشاھنى سېتىۋالغۇدەك پۇلنى خەجلىۋەتتىم .

لاندون ئۇنىڭغا تىكىلىپ قاراپ قالدى .

— نېمە بولدى ؟ — دېدى تىبىن ، — ئىككىڭلارنىڭ بۇ يەردە فرانسىيە ساقچىلىرى بىلەن داۋاملىق قوغلاشماق ئويناپ يۈرگۈڭلار يوقتۇ ؟ فرانسىيىگە قارىغاندا لوندون كۆپ بىخەتەر جۇمۇ !

سوفىيمۇ بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قارىدى :

— سىز بىزنى بۇ دۆلەتتىن كېتىڭلار ، دەۋاتامسىز ؟

— دوستلىرىم ، مېنىڭ لوندوندىكى تەسىر كۈچۈم پارىژدىكىدىن زور . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، مۇقەددەس قەدەھنى ھەممە ئادەم ئەنگلىيىدە دەپ ئويلايدۇ . ئەگەر بىز شىمالىق قۇتىنى ئاچالايدىغانلا بولساق ، كېسىپ ئېيتالايمەنكى ، بىر پارچە خەرىتىگە ئېرىشىمىز . ئۇ تاللىغان نىشانىمىزنىڭ توغرا ئىكەنلىكىنى چوقۇم

ئىسپاتلاپ بېرىدۇ .

— سىز ھازىر چوڭ خەتەرگە تەۋەككۇل قىلىپ تۇرۇپ بىزگە ياردەم بېرىۋاتىسىز . فرانسىيە ساقچىلىرىغا ياخشىچاق بولغۇچىز يوقتۇ ھە ! — دېدى سوفىي .

تىبىن خاپا بولغاندەك قولىنى سىلكىپ قويدى .

— مەن فرانسىيىدىن بەك بىزار . فرانسىيىگە كۆچۈپ كېلىشتە مەن پەقەت شىفىرلىق قۇتىنى تېپىشنىلا مەقسەت قىلغانىدىم . مانا ئەمدىلىكتە ئۇ ۋەزىپىمۇ ئورۇندالدى ، ۋېللىت قەلئەسىگە تارتىشىپ يۈرۈشۈمنىڭمۇ ھاجىتى قالمىدى .

— ئايرودرومدىكى بىخەتەرلىك تەكشۈرۈشىدىن قانداق ئۆتەرمىز ؟ — دېدى سوفىي خاتىرجەمسىزلىك بىلەن .

تىبىن خىرىلداپ كۈلۈپ كەتتى :

— بىز بۇ يەرگە يېقىن جايدىكى بورسىل ئايرودرومىدىن ئۇچىمىز . ئۇ يەر كىچىك ئايرودروم . فرانسىيىنىڭ دوختۇرلىرى مېنى ھەمىشە جىددىيلەشتۈرۈپ قويىدۇ . شۇڭا ، مەن ئىككى ھەپتىدە بىر قېتىم ئەنگلىيىگە بېرىپ داۋالىنىمەن . بەزى ئالاھىدە ئىمتىيازغا ئېرىشىش ئۈچۈن ھەر ئىككىلا تەرەپكە ھەق تۆلەيمەن . بىز ئايروپىلانغا چىققان چاغدا ، سىز ئامېرىكا ئەلچىخانىسىدىن كەلگەن بىرەرى بىلەن كۆرۈشمەن ، دېسىڭىز بولىدۇ .

لاندونىڭ ئامېرىكا ئەلچىخانىسى بىلەن ئالاقىلىشىدىغان ئىشتىن تۇرۇپلا رايى يېنىپ قالدى ، ئۇنىڭ كاللىسىدا شۇ تاپتا «شىفىرلىق قۇتا» ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ئويۇلغان ھېلىقى سىرلىق خەتلەر ۋە مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى چەكسىز خىياللاردىن باشقا ھېچنېمە يوق ئىدى . ئۇ «تىبىنىڭ ئەنگلىيە توغرىسىدىكى گەپلىرى راستمىدۇ ؟» دېگەننى ئويلاۋاتاتتى . شۇنى ئېتىراپ قىلماي بولمايدۇكى ، ھازىر تارقىلىپ يۈرگەن نۇرغۇن رىۋايەتلەردە : «مۇقەددەس قەدەھ ئەنگلىيىدىكى مەلۇم بىر جايدا» دېيىلىۋاتاتتى . ھەتتا بەزىلەر «پادىشاھ ئارتور ئەينى چاغدا مۇقەددەس قەدەھنى يوشۇرۇپ قويغان ئاۋاللون ئارىلى ھازىرقى

ئەنگلىيەدىكى گلاستونبۇرى ئارىلىنىڭ نەق ئۆزى شۇ» دېگەن قاراشقا ئىشىنەتتى . مۇقەددەس قەدەمنىڭ نەدىلىكى ھازىرچە تۇرۇپ تۇرسۇن ، ئۆزىنىڭ كۈنلەرنىڭ بىرىدە راستىنلا ئۇنى ئىزدەپ قالمىغانلىقىنى لاندون ئۇخلاپ چۈشىدىمۇ ئويلاپ باقمىغانىدى . *«مۇقەددەس قەدەم توغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلار ، ئىيسا خرىستوسنىڭ ھەقىقىي تارىخى ، ماگدالىنلىق ماريەنىڭ قەبرىسى»* . لاندون ئۇشتۇمتۇتلا ئۆزىنى بۇگۈن كەچ دوزاخنىڭ گىرۋىكىدە ياشاۋاتقاندەك ... رېئال دۇنيادا تەسەۋۋۇر قىلىش مۇمكىن بولمايدىغان بىر خىيالىي بوشلۇقتا لەيلەپ يۈرۈۋاتقاندەك ھېس قىلىپ قالدى .

— ئەپەندى ، — دېدى رېمى ، — سىز راستىنلا ئەنگلىيىگە مەڭگۈلۈك قايتىپ كەتمەكچىمۇ ؟

— خاتىرجەم بولۇڭ ، رېمى ، — دېدى تىبىن كەسكىن تەلەپپۇزدا ، — مەن ئايال پادىشاھنىڭ زېمىنىغا قايتىپ كەتكىنىم بىلەنمۇ ، بۇنىڭدىن كېيىن كولباسا ۋە ياڭيۇ يەپلا ئۆتمەيمەن . شۇڭا ، سىزمۇ داۋاملىق يېنىمدا تۇرمىسىڭىز بولمايدۇ . مەن دېۋۇن رايونىدىن كاتتا بىر داچا سېتىۋالىمەن ، شۇ چاغدا سىزنىڭ ھەممە نەرسە ـ كېرەكلىرىڭىزنىمۇ شۇ يەرگە يۆتكەپ ئاپىرىۋالىمەن . بۇ بىر تەۋەككۇلچىلىك ، رېمى ، بىز تەۋەككۇلچىلەرگە ئايلىنىپ قالدۇق .

لاندون ئىختىيارسىز كۈلۈۋەتتى . تىبىن بىر چەتتە ئولتۇرۇپ ، ئۆزىنىڭ ئەنگلىيىگە قايتىپ بارغاندىن كېيىن قانداق ئىشلارنى قىلىدىغانلىقى توغرىسىدا زوق ـ شوق بىلەن سۆزلەۋاتاتتى . لاندون بولسا ئۆزىنىڭ بۇ بوۋايدىكى ئاجايىپ بىرخىل سېھرىي كۈچكە ئەسىر بولۇپ قېلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىۋاتاتتى .

ئۇ كۆڭلىدە نېمىلەرنىدۇر ئويلىغاچ ، دېرىزە سىرتىدىكى ئورمانلىققا سەپسالدى ، ماشىنىنىڭ سارغۇچ چىراغ نۇرىدا ئەرۋاھتەك بىر ئاپئاق يورۇقلۇق توختىماي تولغىنىپ تۇراتتى .

ماشىنىنىڭ ئالدى ئەينىكى سەل ئېچىگە كىرىپ كەتكەن بولۇپ ، دەرەخ شاخلىرى ماشىنىنىڭ ئىككى تەرىپىگە توختىماي تېگىپ تۇراتتى . لاندون ئەينەكتىن سوفىينىڭ كەينىدە جىممىدە ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى ھەمدە ئۇنىڭغا بىر ھازاغىچە تىكىلىپ قاراپ كەتتى ، كۆڭلىدە بولسا شۇ ھامان كۆچلۈك بىر خىل قانائەت تۇيغۇسى پەيدا بولدى . بۇگۈن كەچ ئازراق ئاۋارىچىلىككە ئۇچرىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئۆزىگە مۇشۇنداق بىر ياخشى دوستىنىڭ ھەمراھ بولغانلىقىدىن يەنىلا ناھايىتى خۇش ئىدى .

بىرنەچچە مىنۇتتىن كېيىن ، سوفىي ئۇنىڭ ئۆزىگە تىكىلىپ ئولتۇرغانلىقىنى بايقاپ قالدىمۇ قانداق ، ئالدىغىراق سۈرۈلۈپ ، قولىنى لاندوننىڭ مۇرىسىگە قويدى ـ دە ، بوش چىمداپ قويدى ۋە :

— سىزگە بىرەر ئىش يوقتۇ ؟ — دېدى .

— ياقەي ، — دېدى لاندون .

سوفىي يەنە كەينىگە سۈرۈلۈپ ئولتۇردى ، لاندون ئۇنىڭ چىرايىدا بىقىملىق بىر كۈلكىنىڭ ئەكس ئەتكەنلىكىنى كۆرۈپ قالدى ۋە ئۆزىمۇ كۈلۈۋەتتى .

سىللارىس «رانگې روۋېر» ماركىلىق دالا ئاپتوموبىلىنىڭ كەينىگە يانتۇزۇپ قويۇلغاندىن كېيىن ، دەسلەپتە پەقەتلا نەپەس ئالالمايى قالدى . ئۇنىڭ بىلەكلىرى كەينىگە قايرىپ باغلۇۋېتىلگەن ، پۇتلىرىمۇ ئارغامچا ۋە پلاستىر بىلەن قاتمۇقات ئورىۋېتىلگەنىدى . ماشىنا يولدا ھەربىر قېتىم سىلكىنگىنىدە ، ئۇنىڭ بىلەكلىرى قاتتىق ئاغرىپ كېتىۋاتاتتى . پۇتىدىكى رىيازەت تاسمىسىنى ھېلىمۇ ياخشى بىرى ئېلىۋەتكەن ، ئاغزى پلاستىر بىلەن چاپلۇۋېتىلگەچكە ، بۇرنى بىلەن نەپەسلىنىشكە مەجبۇر بولغانىدى . لېكىن ، ئۇنىڭ بۇرۇن تۆشۈكلىرىمۇ ئاستا ـ ئاستا ئېتىلىپ قالدى ، چۈنكى ئۇ تىپا ـ چاك ئۆرلەپ تۇرغان مال قويۇش ئورنىغا يانتۇزۇپ قويۇلغانىدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ يۆتەلگىلى تۇردى .

— ئۇ تۇنجۇقۇپ قالىدىغان بولدى .

فرانسىيلىك شوپۇرنىڭ تەلەپپۇزىدىن ئازراق كۆيۈنۈش هېسسىياتى چىقىپ تۇراتتى .

بايا هاسسىي بىلەن سېللارىسنى يەرگە يېقىتقان تىبىن دەرهال كەينىگە بۇرۇلۇپ ، ئۆزى بويسۇندۇرغان بۇ مونا‌خقا سوغۇققىنا نەزەردە تىكىلىپ قارىدى :

— هېلىمۇ تەلىيىڭ بار ئىكەن . بىز ئەنگلىيىلىكلەر ئادەتتە بىر ئادەمنىڭ تەربىيە كۆرگەن ـ كۆرمىگەنلىكىنى ئۆلچەشتە ، ئۇنىڭ دوستلىرىغا شەپقەتسىز مۇئامىلە قىلغان ـ قىلمىغانلىقىغا ئەمەس ، بەلكى دۇشمىنىگە ئىچ ئاغرىتقان ـ ئاغرىتمىغانلىقىغا قارايمىز .

ئۇ شۇنداق دېگەچ قولىنى سوزۇپ ، سېللارىسنىڭ ئاغزىغا چاپلاپ قويۇلغان پلاستىرنى سويۇپ ئېلىۋەتتى ھەمدە ئۇنى يىرتىپ ـ يىرتىپ تاشلىۋەتتى .

سېللارىسنىڭ كالپۇكلىرى كۆيۈشۈپ كەتتى ، بىراق شۇ تاپتا كىشىنى ھۇزۇرلاندۇرىدىغان ھاۋا خۇدانىڭ ئۇنىڭغا كۆرسەتكەن ئىلتىپاتى ئىدى .

— سەن زادى كىم ئۇچۇن ئىشلەيسەن ؟ — دەپ سورىدى ئەنگلىيىلىك .

— مەن خۇدا يولىدا ئىش قىلىۋاتىمەن ،— دېدى سېللارىس ئاغزىنى ئاران مىدىرلىتىپ — ئەنگلىيىلىكنىڭ يېنىدا ئولتۇرغان ئايال بايا ئۇنىڭ ئېڭىكىگە قاتتىق بىرنى تېپىۋەتكەنىدى .

— سەن كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ ئادىمىغۇ دەيمەن ؟ — دەپ سورىدى ئەنگلىيىلىك بىلىپ تۇرۇپ .

— ئاغزىمدىن بىرەر نەرسىگە ئېرىشىمەن دەپ ئويلىما .

— كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى شىفىرلىق قۇتىنى نېمىدەپ ئىزدەيدۇ ؟

سېللارىس جاۋاب بېرىشنى خالىمىدى ، شىفىرلىق قۇتا مۇقەددەس قەدەھنى تېپىشتىكى مۇھىم بىر ھالقا ئىدى . مۇقەددەس قەدەھ بولسا ئېتىقادىنى ساقلاپ قېلىشنىڭ بىر مۇھىم شەرتى

هېسابلىناتتى .

«مەن خۇدا يولىدا ئىش قىلىۋاتىمەن . بۇ يول هازىر خەتەر ئىچىدە قالدى .»

بۇ چاغدا سېللاربس كۇچىنىڭ باربچە يۇلقۇنۇپ ، قول - پۇتلىرىنى ئوراپ تۇرغان ئىسكەنجىدىن قۇتۇلۇشقا تىرىشىپ باقتى . ئۇ ئۆزىنىڭ «ئۇستاز» ۋە ئېپىسكوپنىڭ ئۇمىدىنى مەڭگۈ ئاقىلىيالماي قېلىشىدىن ئەنسىرەۋاتاتتى . ئۇنىڭ شۇ تاپتا ئۇلار بىلەن ئالاقىلىشىشكە ، تۇيۇقسىز يۇز بەرگەن بۇ ئۆزگىرىشلەرنى ئۇلارغا دوكلات قىلىشقا پەقەتلا ئامالى يوق ئىدى . «شىفىرلىق قۇتا دۇشمەنلەرنىڭ قولىغا چۈشۈپ كەتتى . ئۇلار مۇقەددەس قەدەھنى بىزدىن بۇرۇن تېپىۋالىدىغان بولدى !» سېللاربس قاراڭغۇلۇق ئىچىدە خۇداغا چوقۇنۇشقا باشلىدى . ئۇ جىسمانىي ئازاب ئارقىلىق ئۆز دۇئا - تىلاۋىتىنى تېخىمۇ كۈچلەندۈرۈشكە تىرىشۋاتاتتى .

«ئاھ تەڭرىم ، مۆجىزە يارىتقىن ، مەن هازىر مۆجىزىگە موهتاج .» بىرنەچچە سائەتتىن كېيىن راستتىنلا مۆجىزە يۈز بېرىدىغانلىقىدىن ئۇنىڭ هازىرچە خەۋىرى يوق ئىدى .

— لاندون ، — دېدى سوفىي لاندونغا تىكىلىپ تۇرۇپ ، — بايا چىرايىڭىز باشقىچىلا بولۇپ قالدىغۇ ؟

لاندون كەينىگە بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قارىدى ۋە ئۆزىنىڭ چىرايىنىڭ راستتىنلا جىددىي تۇسكە كىرىپ قالغانلىقىنى هېس قىلدى ، ئەمما ئۇنىڭ كۆڭلىدە ئاجايىپ - غارايىب خىياللار مەۋج ئۇرۇۋاتاتتى . ئادەمنىڭ ئىشەنگۈسى كەلمەيدىغان بىر خىيال بايا ئۇنىڭ كاللىسىدىن «يالت» قىلىپ ئۆتۈپ كەتكەنىدى . «شۇنداق بولۇشى مۇمكىنمىدۇ ؟»

— سوفىي ، يان تېلېفونىڭىزنى ئىشلىتىۋالسام بوپتىكەن .

— هازىرلىمۇ ؟

— هەئە ، مەن بايا بەزى نەرسىلەرنى ئويلاپ قالدىم .

— نېمىنى ؟

— سىزگە بىرەم تۇرۇپ دەپ بېرەي . تېلېفونىڭىزنى بېرىڭ .
سوفىينىڭ چىرايىدا بىر خىل جىددىيلىك ئەكس ئەتتى .
— مېنىڭچە ، فاچى بۇ تېلېفونۇمنى ئىز قوغلاپ تەكشۈرۈۋاتقان بولۇشى مۇمكىن ، شۇڭا سۆزلىشىش ۋاقتىڭىز بىر مىنۇتتىن ئېشىپ كەتمىسۇن .
ئۇ تېلېفوننى ئېلىپ لاندونغا بەردى .
— مەن ئامېرىكىغا تېلېفون بەرمەكچى ، نومۇرنى قانداق باسىمەن ؟
— ئۇنداقتا ، قارشى تەرەپ ھەق تۆلەيدىغان لىنىيىدە تېلېفون بېرىڭ . مېنىڭ تېلېفونومدا چەت ئەل بىلەن سۆزلىشىش مۇلازىمىتى يوق .
لاندون ئاۋۋال نۆل نومۇرنى باستى . شۇتاپتا ئۇنى كېچىچە قىينىپ كېلىۋاتقان مەسىلىلەرگە جاۋاب تېپىلىدىغانلىقىغا ئۇنىڭ تولۇق ئىشەنچى بار ئىدى .

ئاتمىش سەككىزىنچى باب

نيۇ يوركتىكى مۇھەررىر جوناس فۇكمان كارىۋىتىغا چىقىپ ئەمدى ئۇخلاي دەپ تۇرۇشىغا ، تېلېفون جىرىڭلاپ قالدى . «بۇنداق كەچتە تېلېفون بەرگەن كىمدۇ ؟» ئۇ غودۇرغىنىچە تۇرۇپكىنى ئالدى .

— روبېرت لاندوندىن سىز ھەق تۆلەيدىغان لىنىيىدە تېلېفون كەپتۇ ، ئۇلاپ بېرەيمۇ ؟ —دېدى تېلېفونىست تېلېفوندا .

فۇكمان ھەيران بولغان ھالدا ئۇستەل چىرىغىنى ياقتى :

— ھە ... بولىدۇ ، ئۇلاپ بېرىڭ .

تېلېفوندا «دىت ـ دىت» قىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى .

— فۇكمانمۇ ؟

— لاندون ، قىزىق ئىكەنسىزغۇ . كېچىدە ئۇزىڭىز مېنى ئويغىتىۋەتكەن تۇرۇقلۇق ، تېلېفون ھەققىنى يەنە مەن تۆلەمدىم ؟

— كەچۇرۇڭ ، فۇكمان . گېپىم تېزلا تۈگەيدۇ . مەن شۇنى بىلىپ باقاي دېگەن ، مېنىڭ ئورنىڭالمىنى سىز ؟...

— كەچۇرۇڭ ، لاندون . ئۇنىڭ كوررېكتورلۇقتىن ئۆتكەن نۇسخىسىنى ئەسلي سىزگە مۇشۇ ھەپتە ئەۋەتىپ بېرىمەن دېگەنىدىم . لېكىن ، بەك ئالدىراش بولۇپ كەتتىم . كېلەر دۇشەنبە كۈنى چوقۇم ئەۋەتىپ بېرەي ، ماڭا ئىشىنىڭ .

— مەن بۇنىڭدىن ئەنسىرەۋاتقىنىم يوق . سىز ئۇ ئورنىڭالنى بىرەرىنىڭ كۆرۈپ بېقىشىغا ئەۋەتىپ بەردىڭىزمۇ قانداق ، مەن پەقەت شۇنى بىلمەكچى .

فۇكمان ئىككىلىنىپ قالدى . يېقىندا لاندون ئىلاھەلەرگە

چوقۇنۇش تارىخى توغرىسىدا بىر تەتقىقات ئەسىرى يازغان بولۇپ ، ئۇنىڭدىكى ماگدالېنلىق ماريېەنىڭ تارىخىغا ئائىت بىرنەچچە باب ھەرقانداق ئادەمنىڭ دىققىتىنى تارتماي قالمايتتى . گەرچە بۇ ئەسەردە تارىخىي ماتېرىياللار ئېنىق ۋە تەپسىلىي بولسىمۇ ، لېكىن فۇكىمان نوپۇزلۇق تارىخشۇناسلار ۋە داڭلىق سەنئەت تەتقىقاتچىلىرىنىڭ مۇئەييەنلەشتۈرۈشىگە ئېرىشمىگەن ئەھۋال ئاستىدا ئۇنى دەرھال نەشر قىلىشقا جۈرئەت قىلالمىغان ، شۇڭا سەنئەت ساھەسىدىن ئون داڭلىق شەخسنى تاللاپ ، كىتاب ئۇرىگىنالىنى ئۇلارغا بىر پارچە خەت بىلەن قوشۇپ ئەۋەتىپ بەرگەن ، شۇ ئارقىلىق ئۇلاردىن بۇ كىتابقا ئالدىغا تەقرىز خاراكتېرلىك بىرنەرسە يېزىپ بېرىشنى تەلەپ قىلغانىدى . لېكىن ، فۇكماننىڭ تەجرىبىسىگە ئاساسلانغاندا ، ئۆز نامىنى چىقىرىدىغان بۇنداق ياخشى پۇرسەتنى كۆپ سانلىق ئادەملەر ھەرگىز قولدىن بەرمەيتتى .

— فۇكمان ، سىز مېنىڭ ئورىگىنالىمنى باشقىلارغا ئەۋەتىپ بەردىڭىز ، شۇنداقمۇ ؟ — دېدى لاندون سەل ھەيۋە كۆرسىتىش تەلەپپۇزىدا . فۇكماننىڭ قوشۇمىسى تۇرۇلدى ، ئۇ لاندوننىڭ خاپا بولۇۋاتقانلىقىنى سەزگەنىدى .

— لاندون ، ئورىگىنالىڭىزدا ھېچقانداق چاتاق يوق ئىكەن . لېكىن ، مەنمۇ ئاشۇ خىل ئۇسۇل ئارقىلىق ئۇنى راسا بىر تەشۋىق قىلىپ ، سىزنى ھەيران قالدۇراي دېگەنىدىم .

لاندون بىردەم جىمىپ قالدى ، ئاندىن :

— ئۇنداقتا ، لوئۇرې سارىيىدىكى سەنئەت مۇزېيىنىڭ باشلىقىغىمۇ ئەۋەتىپ بەرگەنمىدىڭىز ؟ — دەپ سورىدى .

— سىز قانداق ئويلىدىڭىز ؟ كىتابىڭىزدا لوئۇرى سارىيىدا ساقلىنىۋاتقان سەنئەت ئەسەرلىرىنى قايتا ـ قايتا تىلغا ئالسىز ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ، يا‌ك سونۇئېي يازغان كىتابلاردىنمۇ پايدىلىنىپسىز . دېمەك ، ئۇ مېنىڭ بىرىنچى تاللاش ئوبيېكتىم بولىدۇ ـ دە .

لاندون بىر ھازاغچە جىمىپ كەتتى .

— ئۇنىڭغا ئورىگىنالنى قاچان ئەۋەتىپ بەرگەنسىڭىز ؟

— بىرەر ئاي بولدىغۇ دەيمەن . مەن تېخى ئۇنىڭغا سىزنىڭ پات ئارىدا پارىژغا بارىدىغانلىقىڭىزنى ئېيتىپ ، ئىككىڭلارنىڭ كۆرۈشۈپ بېقىشىڭلارنىمۇ تەۋسىيە قىلغانىدىم . ئۇ تېلېفون بېرىپ سىز بىلەن كۆرۈشتىمۇ ؟ — فۇكمان قولى بىلەن كۆزلىرىنى بىر ئۇۋۇلىۋەتتى ، — ساقلاپ بېقىڭ ، سىز مۇشۇ ھەپتە پارىژغا بارماقچىدىڭىزغۇ ؟

— مەن ھازىر پارىژدا .

فۇكماننىڭ بەدىنى سەل تارتىشقاندەك بولدى :

— دېمەك ، سىز ماڭا پارىژدىن تېلېفون بېرىۋېتىپسىز - دە ؟

— تېلېفون ھەققىنى مېنىڭ نەشرىيات بېجىمدىن تۆتۈپ قېلىڭ . فۇكمان ، سونۇئېي سىزگە جاۋاب قايتۇردىمۇ ؟ ئەسىرىمنى ئۇ ياقتۇرۇپتىمۇ ؟

— بىلمەيمەن ، ئۇنىڭدىن تېخى جاۋاب خەت كەلمىدى !

— ئەمىسە ، بوپتۇ ، سىزمۇ بەك جىددىيلىشىپ كەتمەڭ . مەن تېلېفوننى قويۇۋېتەي ، ماڭا شۇ جاۋابىڭىزلا يېتەرلىك بولدى ، رەھمەت .

— لاندون...

ئەمما ، قارشى تەرەپ تېلېفوننى قويۇۋەتتى .

فۇكمان تۇرۇپكىنى قويۇپ قويۇپ ، ئەجەبلەنگەن ھالدا بېشىنى چايقىدى . *«ئاپتورلارنىڭ ھەممىسى سارائ ، ئەقىللىقراقلىرىمۇ شۇنداق .»*

«رانگى روۋېر» ماركىلىق دالا ئاپتوموبىلىنىڭ ئىچىدە ئولتۇرغان راي تىبىن قورسىقىنى تۇتقىنىچە كۈلۈپ كەتتى :

— لاندون ، سىز مەلۇم بىر مەخپىي تەشكىلات توغرۇلۇق كىتاب يازغان ئوخشىمامسىز ؟ ئۇ مۇھەررىر ئورىگىنالىڭىزنى كۆپەيتىپ ، ئاشۇ مەخپىي تەشكىلاتقا ئەۋەتىپ بەرگەندەك قىلامدۇ -

نېمە ؟

لاندون روهى چۈشكەن ھالدا كەينىگە يۆلىنىپ قالدى :

— شۇنداق قىپتۇ .

— دوستۇم ، بۇ ھەقىقەتەنمۇ كىشىنى ئازابلايدىغان تاسادىپىيلىق بوپتۇ .

لېكىن ، بۇنىڭ تاسادىپىيلىق بىلەن قىلچە ئالاقىسى يوقلۇقى لاندونغا ئايان ئىدى . ياك سونۇئېينى ئىلاھەلەر ئېتىقادچىلىقى توغرىسىدىكى كىتابقا تەقرىز يېزىپ بېرىشكە تەكلىپ قىلغانلىق خۇددى تېگىر ۋۇدسنى گولف توپ توغرىسىدىكى كىتابقا كىرىش سۆزى يېزىپ بېرىشكە تەكلىپ قىلغاندەك ئەڭ ئاقىلانە تاللاش ئىدى . يەنە كېلىپ ، ئاياللار ئېتىقادچىلىقىغا چېتىلىدىغان ھەرقانداق ئەسەردە زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى تىلغا ئېلىنماي قالمايتتى .

— بۇ ئىش راستىنلا چاتاق بوپتۇ ، — دېدى تىبىن يەنە پىخىلداپ كۈلگىنىچە ، — زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى توغرۇلۇق يازغان كىتابىڭىزدا سىزنىڭ تۇتقان مەيدانىڭىز ئۇلارغا پايدىلىقمىدى ياكى پايدىسىزمىدى ؟

ئۇنىڭ نېمە دېمەكچى بولۇۋاتقانلىقىنى لاندون چۈشىنىپ بولدى . نۇرغۇن تارىخشۇناسلاردا : «زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلارنى نېمىشقا تا ھازىرغىچە يوشۇرىدۇ ؟» دەيدىغان گۇمان بار ئىدى . ئۇلار : «ئۇ يازما يادىكارلىقلارنى جامائەتچىلىككە بالدۇرراق ئاشكارىلاش كېرەك» دەپ قارايتتى .

— مەن ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى توغرىسىدا ھېچقانداق قارىشىمنى ئىپادىلىمىگەن .

— سىز ئۇلارنى كىرپىدەك تۇگۇلۇۋالدى دەپ قارامسىز ؟

لاندون دولىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى ، يۇقىرىقى سوئالدىن تېبىنىڭ ئۇ يازما يادىكارلىقلارنى ئاشكارىلاش تەرەپدارى ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋالغىلى بولاتتى .

— كىتابىمدا مەن ئۇ تەشكىلات توغرىسىدىكى بەزى تارىخىي ئارقا كۆرۈنۈشلەرنىلا بايان قىلدىم ھەم ئۇلارنى ئەينى چاغدا ئىلاھەگە چوقۇنغان تەشكىلات ، مۇقەددەس قەدەھنىڭ قوغدىغۇچىسى ، قەدىمىي يازما يادىكارلىقلارنىڭ ھامىيسى سۈپىتىدىلا تەسۋىرلەپ بەردىم ، خالاس .

سوفىي لاندونغا سىنچىلاپ قارىدى .

— شىفىرلىق قۇتا توغرۇلۇق توختالدىڭىزمۇ ؟

لاندون سەل تۇرۇپ قالدى . ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى تىلغا ئالغان ، يەنە كېلىپ ، نۇرغۇن يەردە تىلغا ئالغانىدى .

— مەن شىفىرلىق قۇتىنى زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلارنى جان تىكىپ قوغداۋاتقانلىقىنىڭ بىر مىسالى سۈپىتىدىلا تىلغا ئالغان .

سوفىي ھەيران قالدى :

— مەن تېخى شۇ ئارقىلىق بوۋام قالدۇرۇپ قويغان : «قوشۇمچە : روبېرت لاندوننى ئىزدە» دېگەن ۋەسىيەتنىڭ ھەقىقىي مەنىسىنى يەشكىلى بولارمىكىن دەپ ئويلاپتىكەنمەن .

لاندون «كىتابىمدىكى باشقا مەزمۇنلار سونۇئېينىڭ دىققىتىنى تارتقان بولۇشى مۇمكىن» دەپ ئويلىدى . ئەمما ، تېببىنىڭ ئالدىدا سوفىي بىلەن ئۇ توغرۇلۇق پاراڭلىشىشنى خالىمىدى .

— دېمەك ، سىز فاچىغا يالغان گەپ قىپسىز ـ دە ؟ — دېدى سوفىي .

— نېمە دېدىڭىز ؟ — ئاسماقچىلاپ سورىدى لاندون .

— سىز ئۇنىڭغا بوۋام بىلەن پەقەتلا ئالاقىلىشىپ باقمىغانلىقىڭىزنى ئېيتقانىدىڭىزغۇ ؟

— مەن راست ئالاقىلىشىپ باقمىغان ، ئورنىگىنالمىنى ئۇنىڭغا مەن ئەمەس ، بەلكى نيۇيوركتىكى ھېلىقى مۇھەررىر ئەۋەتىپ بېرىپتۇ .

— ئوبدانراق ئويلىنىپ بېقىڭ ، لاندون . ئەگەر فاچى نيۇيوركتىكى مۇھەررىردىن كەلگەن پوچتا يوللانمىسىغا دائىر

ئىسپاتلارنى تاپالماي قالسا ، ئۇ چاغدا ئورىگىنالنى سىزنى ئەۋەتىپتىكەن ، دەپ قارايدۇ ، — ئۇ ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ قويۇپ گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — تېخىمۇ يامان يېرى ، ئۇ «لاندون ئورىگىنالنى سونۇئېيغا ئۆز قولى بىلەن بېرىپتىكەن ، ئەمما ماڭا قاراپ تۇرۇپ يالغان گەپ قىپتۇ» دەپ ئويلىشىمۇ مۇمكىن .

رېمى «رانگې روۋېر» ماركىلىق دالا ئاپتوموبىلىنى ھەيدەپ بۇرگېت ئايرودرومىغا يېتىپ كەلدى ۋە ماشىنىنى ئۇچۇش يولىنىڭ نېرىسىدىكى كىچىككىنە مەيدانغا ئاپىرىپ توختاتتى . ئۇلار مەيدانغا ئەمدىلا كىرىشگە ، ئۇستىبېشى رەتسىز ، مەينەت چىراي بىر ئەر ئايروپىلان ئىسكىلاتىدىن يۈگۈرۈپ چىقتى ـ دە ، ئۇلارغا قول ئىشارىسى قىلدى ، ئاندىن كونىراپ كەتكەن يوغان بىر تۆمۈر دەرۋازىنى ئاچتى . ئىسكىلاتنىڭ ئىچىدە زامانىۋى كۆمۈش رەڭلىك بىر رېئاكتىپ ئايروپىلان تۇراتتى .

— سىزنىڭ «ئېلىزابېت»ىڭىز ئاشۇ شۇمۇ ؟ — دەپ سورىدى لاندون ئايروپىلانغا زوقلىنىپ قارىغىنىچە .

تىبىن مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى :

— ئۇ ئەنگلىيە دېگىز بوغۇزىدىكى تونېلدىنمۇ بەكرەك ئەسقاتىدۇ .

ھېلىقى رەتسىز كىيىنىۋالغان ئەر دالا ماشىنىسىنىڭ چىرىغىغا كۆزلىرىنى قىسىپ قارىغىنىچە ، ئۇلار تەرەپكە ئالدىراپ يۈگۈرۈپ كەلدى .

— ئەپەندى ، تەييارلىق ئاساسىي جەھەتتىن پۈتتى ، — دېدى ئۇ قويۇق ئەنگلىيە تەلەپپۇزىدا ، — ۋاقتىنى كەينىگە سۈرۈپ قويغىنىمدىن تولىمۇ خىجىلمەن . لېكىن ، سىز مېنى بەكلا چۆچۈتۈۋەتتىڭىز ...

ئۇ ماشىنىدىن چۈشۈۋاتقان ئادەملەرنى كۆرۈپ گېپىنى تۈيۈقسىزلا توختىتىۋالدى ۋە ئاۋۋال لاندون بىلەن سوفىيغا ، ئاندىن تىبىنغا قارىدى .

— مەن دوستلىرىم بىلەن جەددىي بىر ئىش تۈپەيلى لوندونغا بارىدىغان بولۇپ قالدىم. ئەمدى بۇ يەردە ۋاقىتنى يەنە ئىسراپ قىلمايلى. تەييارلىقنى تېز پۈتتۈرۈپ، دەرھال يولغا چىقايلى.

تىببىن شۇنداق دېگىنىچە ماشىنىنىڭ ئىچىدىكى تاپانچىنى ئېلىپ لاندونغا بەردى.

تاپانچىنى كۆرۈپ، ھېلىقى ئۇچقۇچىنىڭ كۆزلىرى چەكچىيىپ كەتتى. ئۇ دەرھال تىببىنغا يېقىنراق كېلىپ، پەس ئاۋازدا:

— ئەپەندى، مېنىڭ چېگرىدىن چىقىش ئىجازەتنامەمدە سىز بىللەن خىزمەتكارىڭىزنى توشۇشقىلا رۇخسەت قىلىنغان، باشقا ئادەملەرنىڭ چىقىشىغا بولمايتتى، — دېدى.

تىببىن ئۇنىڭغا قاراپ مۇلايىمغىنا كۈلۈمسىرەپ قويدى.

— رىتچارد، ئىككى مىڭ فوندستېرلىڭ بىلەن ماۋۇ تاپانچىلا بولىدىكەن، مېھمانلىرىم ئايروپىلانغا چىقىۋېرىدۇ، — ئۇ شۇنداق دېگەچ ماشىنىنىڭ ئىچىنى قولى بىلەن كۆرسەتتى، — يەنە تېخى باغلاققا چۈشۈپ قالغان ئاۋۇ شور پېشانىمۇ بار.

ئاتمىش توققۇزىنچى باب

«ئوۋچى بۇركۇت» 731 تىپلىق ئايروپىلاندىكى «گارىبت» TFE—731 ماركىلىق قوش موتور جىددىي ھەرىكەتكە كەلدى ھەمدە ئۆزىنىڭ غايەت زور ئىتتىرىش كۈچى بىلەن ئايروپىلانىنى قوزغاتتى. «ئوۋچى بۇركۇت» بۇرگىت ئايرودرومنى پەستە قالدۇرۇپ ھاۋاغا كۆتۈرۈلدى.

«بۇ دۆلەتتىن ئاخىر قېچىپ كېتىدىغان بولدۇم» دەپ ئويلىدى سوفىي ئايروپىلانىنىڭ خۇرۇم ئورۇندۇقىغا چىڭ يۆلىنىپ ئولتۇرغىنىچە. ئۇ ئۆزىنىڭ بۇگۈن كەچ فاچى بىلەن مۆكۈشمەك ئويناپ چىققانلىقىنى ھېس قىلدى ۋە تۇرۇپلا ئۇنىڭغا ئىچ ئاغرىتىپ قالدى. دۆلەت مۇداپىئە مىنىستىرلىقىدا ئۆزىگە ئەمدى ھېچقانداق پۇرسەت قالمىغانلىقى ئۇنىڭغا ئايان ئىدى. «مەن پەقەت بىر بىگۇناھ ئادەمنى قۇتقۇزۇۋالاي دېدىم. بۇۋامنىڭ ئارزۇسىنى مەن ئورۇنلىمىسام كىم ئورۇنلايدۇ؟». ئۇ شۇ تاپتا يېنىدا چېگرىدىن چىقىشنىڭ ھېچقانداق رەسمىيىتى يوق ھالەتتە تۇتۇش بۇيرۇقى چىقىرىلغان بىر ئادەمگە ھەمراھ بولۇپ ھەم بىر تۇتقۇننى ئېلىپ بۇ دۆلەتتىن ئايرىلىش ئالدىدا تۇراتتى. ئەگەر «ئەقىل ئۆتكىلى» راستتىنلا بار دېيىلسە، ئۇ ئۇنىڭدىن بايىلا ئاتلاپ ئۆتۈپ كەتكەن، يەنە كېلىپ، «ئاۋازدىنمۇ تېز سۇرئەتتە» ئاتلاپ ئۆتۈپ كەتكەنىدى.

سوفىي، لاندون ۋە تىببىنلار ئايروپىلان بۆلۈمچىسىنىڭ ئالدى تەرىپىدىكى ئورۇندۇقتا ئولتۇراتتى. ئىشىك يېنىدىكى يۇمىلاق مىتال تاختايدىن قارىغاندا، بۇ ئايروپىلانىنىڭ ئالاھىدە لايىھىلەنگەن كاتتا ئايروپىلان ئىكەنلىكى ئېنىق ئىدى. سوفىي ئۇچى ئولتۇرغان

ئالىي دەرىجىلىك پىرقىرما ئورۇندۇق ئايروپىلان بۆلۈمچىسىنىڭ ئاستىدىكى مەخسۇس لايىھىلەنگەن رېلىسسىمان يولغا ئىلمەك بىلەن مەھكەم ئورنىتىۋېتىلگەن بولۇپ ، ئۇنىڭ ئورنىنى تەڭشىگىلى ھەمدە تۆت چاسا شەكىللىك ياغاچ شىرەنىڭ يېنىغا يۆتكەپ ئاپارغىلى بولاتتى . ئۇ چاغدا بۇ يەر كىچىك تىپتىكى يېغىن زالىغىلا ئوخشاپ قالاتتى . ئەمما ، ئايروپىلان بۆلۈمچىسىنىڭ ئىچىدىكى بۇ نەپىس مەنزىرىگە كەينى تەرەپتىكى بىر كۆڭۈلسىز مەنزىرە ئوبدانلا نۇقسان يەتكۈزۈپ قويغانىدى — ئايروپىلان بۆلۈمچىسىنىڭ كەينىدىكى تازىلىق ئۆيىگە يېقىن بىر بوشلۇقتا تىبىننىڭ خىزمەتكارى رېمى تاپانچا تۇتقىنىچە خوجايىنى تاپشۇرغان ۋەزىپىنى مەجبۇرىي ئىجرا قىلىۋاتاتتى . ئۇ ئۇستىبېشى قان ھالەتتە باغلاقلىق ياتقان ھېلىقى مونا‌خنى نازارەت قىلىۋاتاتتى .

— دىققەتسىزنى شىفىرلىق قۇتىغا قارىتىشتىن بۇرۇن ، مېنىڭ بىرنەچچە ئېغىز گەپ قىلىۋېلىشىمغا ئىجازەت بەرسەڭلار قانداق ؟ — دەپ ئېغىز ئاچتى تىبىن ، ئۇ شۇ تۇرقىدا بالىلىرىغا بەزى تۇرمۇش ساۋاتلىرىنى سۆزلەپ بەرمەكچى بولۇۋاتقان بىر ئېغىر ـ بېسىق ئاتىغىلا ئوخشاپ قالغانىدى ، ئاۋازىدىن قانداقتۇر بىر خىل ئەندىشە چىقىپ تۇراتتى ، — دوستلىرىم ، مەن بۇ قېتىمقى سەپەردە ئۆزۈمنىڭ پەقەتلا بىر مېھمان ئىكەنلىكىمنى ھېس قىلىپ قېلىۋاتىمەن ، شۇنداقتىمۇ مەن ئىنتايىن خۇشال . ئەمما ، بىر ئۆمۈر مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدىگەن ئادەم بولۇش سۈپىتىم بىلەن ، سىلەرگە شۇنداق بىر ئەسكەرتىش بېرىپ قويۇش مەجبۇرىيىتىم بار دەپ قارايمەن . ئالدىڭلاردا قانچىلىك زور خەتەر ۋە مۇشكۈلات بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، ئىككىڭلار ھازىر مەڭگۈ كەينىگە يانغىلى بولمايدىغان بىر سەپەرگە ئاتلاندىڭلار ، — ئۇ بۇرۇلۇپ سوفىيغا قارىدى ، — سوفىي خېنىم ، بوۋىڭىز بۇ شىفىرلىق قۇتىنى سىزگە تاپشۇرغانىكەن ، دېمەك ، سىز بۇ مەخپىيەتلىكنى مەڭگۈ ئوبدان ساقلىشىڭىز كېرەك . بوۋىڭىزنىڭ ئارزۇسىمۇ شۇ .

— توغرا دېدىڭىز .

— شۇڭا ، سىز بۇ سەپەرگە چوقۇم ئاتلىنىشىم كېرەك دەپ قارىسىڭىز ، بىز بۇنى تامامەن توغرا چۈشىنىمىز .

سوفي بېشىنى لىڭشىتتى . ئەمما ، ئۇنىڭ قەلبىدە يەنە بىر خىل ئىستەك قوتراپ ئارام بەرمەيۋاتاتتى . «مەن جەمەتىمنىڭ ھەقىقىي تارىخىنى ئېنىقلاپ باقمەن .» گەرچە لاندون شىفىرلىق قوتىنىڭ ئۇنىڭ ئۆتمۈشى بىلەن قىلچە ئالاقىسى يوقلۇقىنى ئاللىبۇرۇن ئېنىق دەپ قويغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇنىڭغا بەزىبىر مەۋھۇم نەرسىلەر بۇ مەخپىيەتلىك بىلەن چەمبەرچاس باغلىنىپ كەتكەندەك ، بۇۋىسى ئۆز قولى بىلەن ياسىغان شىفىرلىق قوتا ئۇنىڭغا قانداقتۇر بىر مۇھىم ئىشلارنى دەپ بېرەلەيدىغاندەك ۋە ئۇنى خېلى يىللاردىن بېرى قىينىپ كېلىۋاتقان نۇرغۇن سىرلىق مەسىلىلەرگە جاۋاب بېرەلەيدىغاندەكلا تۇيۇلۇۋاتاتتى .

— بۇگۈن كەچ بوۋىڭىز بىلەن قالغان ئۇچ ئادەم تەڭلا قەستكە ئۇچراپتۇ ، — دېدى تىبىن گېپىنى داۋاملاشتۇرۇپ ، — ئۇلار شىفىرلىق قوتىنى كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ قولىغا چۈشۈرۈپ قويماسلىق ئۈچۈنلا ئاشۇنداق قىسمەتكە دۇچار بوپتۇ . دېمىسىمۇ ، بۇ شىفىرلىق قوتا بۇگۈن كەچ كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىدىكىلەرنىڭ قولىغا چۈشۈپ كەتكىلى تاس قاپتۇ . كاللىڭىزدا شۇ نەرسە ئېنىق بولسۇنكى ، زىممىڭىزدىكى مەسئۇلىيەت ئەمدى تېخىمۇ ئېغىرلىدى . سىز ھازىر قولىڭىزدا بىر مەشئەلنى تۇتۇپ تۇرۇۋاتىسىز ، بۇ مەشئەلنىڭ كۆيۈپ كېلىۋاتقىنىغا ئىككى مىڭ يىلدىن ئاشتى ، ھالا بۇگۈنگە كەلگەندە ، ئۇنى بىز ئۆچۈرۈپ قويساق بولمايدۇ . بۇ مەشئەل يامان غەرەزدىكىلەرنىڭ قولىغا ئۆتۈپ كەتسە تېخىمۇ بولمايدۇ .

ئۇ بىردەم توختىۋالدى ھەمدە شىفىرلىق قوتىغا كۆزىنىڭ قىرىدا بىر قاراپ قويدى .

— سوفي خېنىم ، پەممچە ، بۇ ئىشتا سىزنىڭ ئەمدى باشقا تاللىشىڭىز قالمىدى . ئەمما ، بۇ يەردىكى ۋەزىيەتنىڭ ئانچە مۇقىم ئەمەسلىكىنى نەزەردە تۇتقاندا ، سىز بىر بولسا ھەممە مەسئۇلىيەتنى

بىراقلا ئۆز ئۈستىگىزگە ئېلىڭ ، ياكى بولمىسا ئۇنى باشقىلارغىمۇ ئازراق ئارتىڭ .

— بوۋام بۇ شىفىرلىق قۇتىنى ماڭا تاپشۇرغانىكەن ، دېمەك ، ئۇ مېنى بۇ مەسئۇلىيەتنى تولۇق ئۈستىگە ئالالايدۇ دەپ قارىغان بولۇشى مۇمكىن .

تىبىننىڭ كۆزلىرىدە مەنۇنلۇق ئالامەتلىرى ئەكس ئەتتى ، ئەمما ئۇ تازا خاتىرجەم بولالمايۋاتقاندەك قىلاتتى .

— يارايسىز ، ئىرادىگىزگە قايىلمەن . لېكىن ، بىلەمسىزكىنتاڭ ، ناۋادا شىفىرلىق قۇتىنى ئوڭۇشلۇق ئاچالمىسىڭىز ، ئۇ چاغدا تېخىمۇ مۇشكۈل سىناقلارغا دۇچ كېلىسىز .

— بۇ نېمە دېگىنىڭىز ؟

— قەدىرلىكىم ، ئەگەر قولىڭىزدا مۇقەددەس قەدەھنىڭ ئورنىنى كۆرسىتىپ بېرەلەيدىغان بىر پارچە خەرىتە بولۇپ قالسا ، ئۇ چاغدا سىز تارىخنى مەڭگۈلۈك ئۆزگەرتىۋېتەلەيدىغان بىر مەخپىيەتلىكتىن خەۋەردار بولالايسىز . شۇنىڭ بىلەن ئىنسانلار نەچچە يۈز يىل توختىماي ئىزدەپمۇ ئېرىشەلمىگەن بىر تارىخىي ئەينەنلىكىنىڭ ئىگىسى بولۇپ قالىسىز ھەمدە ئۇنى دۇنيا جامائەتچىلىكىگە ئاشكارىلاش مەجبۇرىيىتىنى ئۈستىڭىزگە ئالىسىز . ئۇ چاغدا نۇرغۇن ئادەمنىڭ ھۆرمىتىگە ئېرىشىسىز ، شۇنىڭغا ماس ھالدا نۇرغۇن ئادەمنىڭ نەپرىتىنىمۇ قوزغاپ قويىسىز . سىزدە ئاشۇنداق مەسئۇلىيەتنى ئۈستىڭىزگە ئالالىغۇدەك غەيرەت بارمۇ ، يوق ، گەپ مانا مۇشۇنىڭدا .

سوفىي بىرئاز ئويلىنىپ قالدى :

— مەن چوقۇم شۇنداق قىلالايمەن دەپ كېسىپ ئېيتالمايمەن .

تىبىننىڭ قوشۇمىلىرى تۇرۇلدى :

— كېسىپ ئېيتالمايمەن ؟ بۇ مەسئۇلىيەتنى شىفىرلىق قۇتىغا ئېرىشكەن ئادەمگە ئۈستىگە ئالالمىسا ، يەنە كىم ئۈستىگە ئالالايدۇ ؟

— بۇ مەخپىيەتلىكنى شۇنچە يىللاردىن بېرى ساقلاپ

كېلىۋاتقان ھېلىقى تەشكىلات ئۈستىگە ئالالىشى مۇمكىن .

— ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنى دەمسىز ؟ — دېدى تىبىن كۆزلىرىنى چەكچەيتكىنىچە ، — مۇمكىنمۇ ؟ ئۇ تەشكىلات بۇگۈن كەچتىلا تىرىپسىرەن بولۇپ كەتتى ، ئۇلارنى پۈتۈنلەي تۈگەشتى دېيىشكىمۇ بولىدۇ . ئۇلار نازارەت ئاستىغا چۈشۈپ قالدىمۇ ياكى ئېچىدىن خائىن چىقتىمۇ ، بۇنىسى بىزگە نامەلۇم . لېكىن ، كۆرۈپ تۇرۇپتىمىزكى ، بىرى ئۇلارنىڭ ئارىسىغا سۇقۇنۇپ كىرىۋاپتۇ ھەم تۆت نەپەر ئالىي دەرىجىلىك رەھبىرىنىڭ سالاھىيىتىنى بىلىۋاپتۇ . مۇشۇنداق ئەھۋالدا مەن ئۇ تەشكىلاتنىڭ ھەرقانداق ئادىمىگە ئىشەنمەيمەن .

— سىزنىڭ قانداق مەسلىھىتىڭىز بار ؟ — دەپ گەپ قىستۇردى لاندون .

— لاندون ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بۇ سىرنى مەڭگۈ يوشۇرۇپ قېلىش نىيىتىنىڭ يوقلۇقى ھەر ئىككىلىمىزگە ئايان . ئۇلار بۇ مەخپىيەتلىكتىن باشقىلار بىلەن تەڭ بەھرلىنىدىغان مۇۋاپىق بىر پەيتنى ، پۈتۈن دۇنيا ئەھلىنى ئاشۇ تارىخىي چىنلىققا يۈزلەندۈرىدىغان بىر پەيتنى كۈتۈپ كەلدى .

— ئۇنداقتا ، سىز ئاشۇ پەيتنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىگە ئىشىنەمسىز ؟ — دەپ سورىدى لاندون .

— مۇتلەق ئىشىنىمەن . بۇ كۆز ئالدىمىزدىكى بىر ھەقىقەت . ئاشۇ پەيتنىڭ يېتىپ كەلگەنلىكىنى بارلىق تارىخىي ئىزنالار دەللىلەپ تۇرۇۋاتىدۇ . ئەگەر ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئۇ مەخپىيەتلىكنى دەرھال ئاشكارىلاش قارارىغا كەلمىگەن بولسا ، ۋاتىكان نېمىدەپ ئۇلارغا قول سالىدۇ ؟

— لېكىن ، ئاۋۇ مونىخ بىزگە ئۆزلىرىنىڭ مەقسىتىنى تېخى دەپ بەرمىگەن تۇرسا ، — دېدى سوفىي رەددىيە تەلەپپۇزىدا .

— ئۇنىڭ مەقسىتى دەل كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ مەقسىتى شۇ ، — دېدى تىبىن جاۋابەن ، — ئۇلار تارىختىكى چوڭ ئالدامچىلىقنىڭ سىرىنى ئېچىپ تاشلايدىغان ئاشۇ يازما

يادىكارلىقلارنى كۆزدىن يوقاتماقچى . ۋاتىكان بۇگۈن ئالدىن ھەربىرىكە كەپتۇ . سوۋېت خېنىم ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى سىزگە ئىشىنىدىكەن . شۇنىسى ئېسىڭىزدە بولسۇنكى ، مۇقەددەس قەدەمنىڭ تەقدىرىنى قۇتقۇزۇۋېلىش مەجبۇرىيىتىنى ، ئۆز نۆۋىتىدە يەنە ئاشۇ تارىخىي چىنلىقنى خەلقئالەمگە ئاشكارىلاش مەجبۇرىيىتىنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ .

— تىبىن ، سوۋېتنى قەتئىي بىر قارارغا كېلىڭ ، دېسىڭىز ، بۇ مۇقەددەس قەدەم توغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلارنىڭ ئىشىدىن ئەمدىلا خەۋەر تاپقان ئادەم ئۇچۇن ھەقىقەتەن ئاسان ئەمەس جۇمۇ ، — دېدى لاندون گەپ قىستۇرۇپ .

تىبىن ئۇھ تارتىپ قويدى :

— سوۋېت خېنىم ، سىزنى تەڭقىسلىقتا قويغان بولسام ، مېنى كەچۈرۈڭ . مەن ئۇ يازما يادىكارلىقلارنىڭ بالدۇرراق ئاشكارىلىنىشىنى ئۈمىد قىلىمەن . لېكىن ، ئاخىرقى قارار چىقىرىش ھوقۇقى يەنىلا سىزدە . ناۋادا بىز شېفىرلىق قۇتنى ئوڭۇشلۇق ئېچىپ قالساق ، ئۇ چاغدا سىزنىڭ كېيىنكى قەدەمدە قانداق قىلىش كېرەكلىكى توغرۇلۇق ئويلىنىشىڭىزغا توغرا كېلىدۇ .

— ئەپەندى ، — دېدى سوۋېت كەسكىن تەلەپپۇزدا ، — سىلەرنىڭ گېپىڭلارچە بولغاندا ، مەن مۇقەددەس قەدەمنى ئەمەس ، بەلكى مۇقەددەس قەدەمنى تېپىۋاپتۇ . بۇ تەرىپىگە مەنمۇ ئىشەندىم . شۇڭا ، ۋاقتى كەلگەندە ئۆزۈم ئەھۋالغا قاراپ ئىش قىلارمەن .

تىبىن بىلەن لاندون ھەيران بولغان ھالدا ئۇنىڭغا قاراپلا قالدى .

سوۋېت شېفىرلىق قۇتىنىڭ ئالدىغا كەلدى ۋە :

— شۇڭا ، سەپىرىمىزنى داۋاملاشتۇرۇۋېرەيلى ، — دېدى .

يەتمىشىنچى باب

رازۋېدكىچى كوللېت ۋېللىت قەلئەسىنىڭ مېھمانخانىسىدا تامەشتىكى ئاستا ـ ئاستا ئۆچۈۋاتقان ئوتقا چىرايىنى پۈرۈشتۈرگىنىچە تىكىلىپ قاراپ تۇراتتى . ئۇنىڭدىن سەل بۇرۇن يېتىپ كەلگەن رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچى ياندىكى ئۆيدە «رانگې روۋېر» ماركىلىق دالا ئاپتوموبىلىنىڭ ھازىر قەيەردە ئىكەنلىكىنى دەرھال ئېنىقلاپ چىقىش توغرىسىدا تېلېفوندا كىملەرگىدۇر ۋارقىراپ ـ جارقىراۋاتاتتى .

«ئۇ ماشىنا نەگىمۇ كەتكەندۇ ؟» دەپ ئويلىدى كوللېت .

ئۇ فاچىنىڭ دېگىنى بويىچە ئىش قىلمىغان ھەم لاندوننى يەنە بىر قېتىم قاچۇرۇپ قويغان بولسىمۇ ، لېكىن تېخنىكىلىق رازۋېدكا باشقارمىسىدىكىلەرنىڭ پولدىن ئوق ئىزىنى بايقىغانلىقى ئۇنىڭغا تەسەللى بولۇۋاتاتتى . چۈنكى ، ئۇ ھېچبولمىغاندا «ئۆيدە بىرى ئوق چىقارغاچقا ، دەرھال ھەرىكەت قوللىنىشقا مەجبۇر بولدۇم» دەپ باھانە كۆرسىتەلەيتتى . فاچىنىڭ كەيپىياتى ئىنتايىن ناچار ئىدى ، بۇ ئىشلار ئاياغلاشقاندا ، ئۇنىڭ ئۆزىدىن ھامان ھېساب ئالىدىغانلىقىنى كوللېتنىڭ كۆڭلى تۇيۇپ تۇراتتى .

ھەممىدىن چاتاق بولغىنى ، بۇ يەردىن تېپىلغان يىپ ئۇچى ئۇلارنىڭ نۆۋەتتىكى ۋەزىيەتنىڭ تەرەققىياتىنى مۆلچەرلىشىگە ھەمدە بۇ دېلوغا يەنە كىملەرنىڭ چېتىشلىق ئىكەنلىكىنى ئېنىقلىشىغا ھېچقانداق ياردەم بېرەلمەيتتى . قەلئەنىڭ سىرتىدىكى «ئاۋدى» ماركىلىق پىكاپنى بىرى يالغان ئىسىم بىلەن ئىجارىگە ھەيدەپ كەلگەن بولۇپ ، ماشىنىنىڭ نومۇرىمۇ خەلقئارا جىنايى ئىشلار

ساقچی تەشكىلاتىنىڭ «گۇمانلىق ئارخىپلار» تىزىملىكىدە يوق ئىدى .

شۇ ئەسنادا بىر رازۋېدكىچى چىرايىدىن جىددىيلىك چىقىپ تۇرغان ھالدا يۈگۈرۈپ كىردى .

— باشلىق قېنى ؟

كوللېكت بېشىنىمۇ كۆتۈرمەستىن ، تاممەشتىكى گۇرۇلدەپ كۆيۈۋاتقان ئوتقا تىكىلگىنىچە :

— ئۇ تېلېفوندا سۆزلىشىۋاتىدۇ ، — دېدى .

— سۆزلىشىپ بولدۇم ، — فاچى چوڭ ـ چوڭ چامدىغىنىچە كىرىپ كەلدى ۋە سۇرلۇك ئاھاڭدا سورىدى ، — مېنى ئىزدىگۈدەك نېمە ئىش ئىدى ؟

— باشلىق ، — دېدى ئۇ رازۋېدكىچى ، — باش شتاب بايىلا سيۇرىخ ھاۋالە پۇل ئامانەت بانكىسىدىكى ئاندرى ۋېرنېتتىن بىر ئۇچۇرغا ئېرىشىپتۇ . ئۇ ئەسلىدىكى دېگەنلىرىدىن يېنىۋېلىپ ، سىز بىلەن ئايرىم پاراڭلىشىشنى تەلەپ قىپتۇ .

— شۇنداقمۇ ؟ — دېدى فاچى سەل ئەجەبلەنگەن ھالدا .

كوللېكتىمۇ دەرھال بېشىنى كۆتۈردى .

— ئۇ لاندون بىلەن سوفىيىنىڭ بۇگۈن كەچ ئۆز بانكىسىغا بارغانلىقىنى ئېتىراپ قىپتۇ .

— بىزمۇ شۇنداق ئويلىغان ، — دېدى فاچى ، — لېكىن ئۇ دەسلەپتە نېمىشقا يالغان گەپ قىپتۇ ؟

— سەۋەبىنى سىزگىلا دەپ بەرمەكچى ئىكەن ، ئەمما ئۇ بىزگە پۈتۈن كۈچى بىلەن ماسلىشىشقا قوشۇلۇپتۇ .

— ئەمىسە ، ئۇ قانداق شەرت قويۇپتۇ ؟

— بىزدىن ئۆز بانكىسىنىڭ نامىنى ئاخبارات ئورۇنلىرىغا ئاشكارىلىۋەتمەسلىكىنى ۋە بانكىسىدىن بۇلاپ كېتىلگەن مۇلۇكنى قايتۇرۇپ كېلىپ بېرىشىمىزنى تەلەپ قىپتۇ . ئۇنىڭ دېيىشىچە ، لاندون بىلەن نائىف سونۇئېينىڭ بانكىدىكى ئىسچوتىدىن مۇھىم بىر نەرسىنى ئوغرىلاپ ئەكەتكەن ئوخشايدۇ .

— نېمە دېدىڭ؟ — دەپ سورىدى كوللېت ھاڭ ـ تاڭ بولغان ھالدا، — ئۇنداق بولۇشى مۇمكىنمۇ؟

فاچىدا ھېچقانداق ئۆزگىرىش بولمىدى، ئۇنىڭ كۆزلىرى ھېلىقى رازۋېدكىچىغا مىختەك قادىلىپ تۇراتتى:

— ئۇلار زادى قانداق نەرسىنى ئوغرىلاپتۇ؟

— كونكرېت ئەھۋالنى ۋېرنېت ئېنىق ئېيتماپتۇ. لېكىن، ئۇنىڭ ئۇ نەرسىنى چوقۇم قايتۇرۇپ ئەكېلىشۋالغۇسى بار ئوخشايدۇ.

كوللېت بۇنىڭ زادى قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى خىيالىدا تەسەۋۋۇر قىلىشقا باشلىدى. ئەجەبا، لاندون بىلەن سوۋېت بانكا خىزمەتچىلىرىگە قوراللىق تەھدىت سالغانمىدۇ؟ ياكى بولمىسا ۋېرنېتنى سونۇئېينىڭ ئىسچوتنى ئېچىشقا مەجبۇرلاپ، ئاندىن ئۇنىڭ ھمايىسىدە برونېۋنىك بىلەن قېچىپ كەتكەنمىدۇ؟ بۇ خىل تەسەۋۋۇر ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن بولسىمۇ، لېكىن كوللېت سوۋېت نائىبىنىڭ ئاشۇنداق ئىشلارغا ئارىلىشىپ قالىدىغانلىقىغا يەنىلا ئىشىنەلمەيۋاتاتتى.

شۇ چاغدا ئاشخانا ئۆيىدىن يەنە بىر رازۋېدكىچىنىڭ ئاۋازى ئاڭلاندى:

— باشلىق بارمۇ؟ مەن تىببىن ئەپەندىنىڭ تېلېفون خاتىرىسىنى تەكشۈرۈپ، بۇرگېت ئايرودرومىغا تېلېفون بىرىۋاتىمەن. ئەھۋال سەل چاتاقتەك قىلىدۇ!

ئوتتۇز سېكۇنتتىن كېيىن، فاچى نەرسە ـ كېرەكلىرىنى يىغىشتۇرۇپ ۋېللىت قەلئەسىدىن كېتىشكە تەييارلاندى. چۈنكى، ئۇ بايىلا تىببىنىڭ بۇرگېت ئايرودرومىغا يېقىن جايدا بىر خۇسۇسىي رېئاكتىپ ئايروپىلانى بارلىقى، ئۇ ئايروپىلانىڭ يېرىم سائەت ئىلگىرى ئۇچۇپ كەتكەنلىكى توغرىسىدا خەۋەر تاپشۇرۇۋالغانىدى.

بۇرگېت ئايرودرومىدىكى تېلېفونىنى ئالغۇچى خادىم ئۇ ئايروپىلانغا كىملەرنىڭ چىققانلىقىنى ھەم ئۇلارنىڭ نەگە قاراپ ئۇچقانلىقىنى دەپ بېرەلمىگەنىدى. ئايروپىلانىڭ ئۇچۇشىمۇ ئالدىن

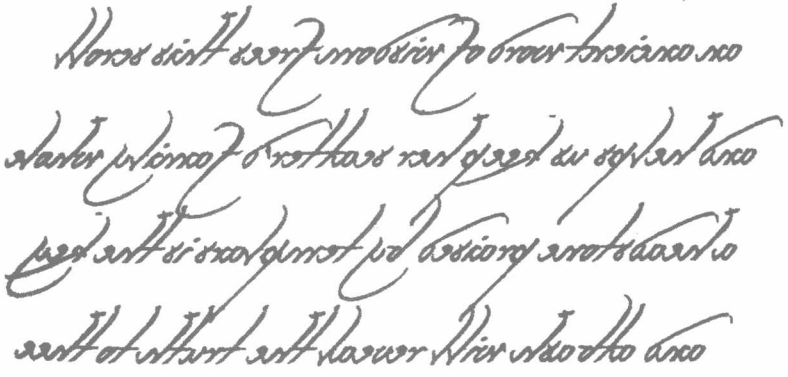
بېكىتىپ قويۇلمىغان بولۇپ ، ئۇچۇش مۇساپىسى توغرىسىدا ھېچقانداق خاتىرە يوق ئىدى . ئۇنى كىچىك تىپتىكى ئايروپىلان دېگەن تەقدىردىمۇ ، بۇ قانۇنسىزلىققا ياتاتتى . فاچى ئالاھىدە سوراق ئۇسۇلىنى قوللانسىلا ، بارلىق سوئاللارغا جاۋاب تاپالايدىغانلىقىغا ئىشەنىدى .

— كوللېپت ، — دېدى ئۇ سىرتقا قاراپ ماڭغاچ زەردە بىلەن ، — مەن ماڭاي ، سىز بۇ يەردىكى تېخنىكىلىق تەكشۈرۈشكە مەسئۇل بولۇپ تۇرۇڭ . ئەمدى ھەرگىز چاتاق تېرىماڭ .

يەتمىش بىرىنچى باب

«ئۇۋچى بۇركۇت» ھاۋاغا لەپپىدە كۆتۈرۈلۈپ ، ئەنگلىيە تەرەپكە قاراپ ئۇچتى . لاندون تىزىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى ئاۋايلاپ قولىغا ئالدى . بايا ئايروپىلان يەردىن كۆتۈرۈلگەن چاغدا ، ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى تىزىغا مەھكەم قويۇپ ئولتۇرغاندى . ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى شىرەنىڭ ئۈستىگە قويغاندىن كېيىن ، سوۋېت بىلەن تىببىنىڭمۇ دەرھال شىرە يېنىغا كەلگەنلىكىنى سەزدى .

لاندون قۇتىنىڭ ئاغزىنى ئاچتى ، ئۇنىڭ پۈتۈن دىققىتى ھازىر شىفىرلىق قۇتىدىكى ھەرپلىك ئايلانما دىسكىلارغا ئەمەس ، بەلكى قۇتىنىڭ يان تەرىپىدىكى كىچىككىنە تۆشۈككە مەركەزلىشىپ قالغانىدى . ئۇ تۆشۈكنى يېپىپ تۇرغان ئەتىرگۈل نەقشىنى قەلەمنىڭ ئۇچى بىلەن ئاستا ئاجراتتى . ئۇنىڭ ئاستىدىكى خەتلەر شۇ ھامان ئېنىق كۆرۈندى . لاندون بۇ خەتلەرنىڭ مەزمۇنىنى ئازراق بولسىمۇ چۈشىنىۋالسا ، كاللىسىدىكى نۇرغۇن سىرلار تېزلا يېشىلىپ كېتەتتى . ئۇ پۈتۈن دىققىتىنى يىغىپ بۇ خەتلەرگە بىرمۇ بىر قاراپ چىقتى :

بىرنەچچە سېكۇنت ئۆتۈپ كەتتى ، لېكىن لاندوننىڭ چىرايىدا ھېچقانداق خۇشاللىق ئالامىتى كۆرۈنمىدى .

— تىبىن ، مەن بۇنىڭدىكى بىرەر خەتنى ئوقۇيالمايۋاتىمەنغۇ ؟

سوفي شىرەنىڭ قارشى تەرىپىدە ئولتۇرغاچقا ، قۇتىدىكى خەتلەرنى كۆرەلمەيتتى ، ئەمما ، لاندوننىڭ ئۇ خەتلەرنى ئوقۇيالمايۋاتقانلىقى ئۇنى بەكلا ھەيران قالدۇردى . «*بوۋامنىڭ ئىشلەتكەن تىلى شۇنچە چۈشىنىكسىزمىدۇ ؟ مۇشۇنداق كاتتا بەلگىشۇناسمۇ ئوقۇيالمايۋاتىدۇ ؟*» ئەمما ، ئۇ بۇنىڭ قىلچە ھەيران قالغۇدەك ئىش ئەمەسلىكىنى بىلدى . ياك سونۇئېينىڭ سىر يوشۇرۇشتا خېلى ـ خېلى ئادەملەرنى بېسىپ چۈشىدىغانلىقى ئۇنىڭغا بەش قولدەك ئايان ئىدى .

سوفىينىڭ ئۇدۇلىدا ئولتۇرغان راي تىبىن سەل تاقەتسىزلىنىشكە باشلىدى . ئۇ قۇتىدىكى خەتلەرنى كۆرۈشكە ئالدىراپ كېتىۋاتاتتى ، قانداقتۇر بىر خىل ھاياجاندىن بەدىنىگە سۇس تىترەك ئولىشىۋاتاتتى . ئۇ بوينىنى سوزۇپ قارىدى ، ئەمما پايدىسى بولمىدى ، لاندون بېشىنى ساڭگىلاتقىنىچە قۇتىدىكى خەتلەرگە قاراپ قېتىپلا قالغانىدى .

— مەن بىلەلمىدىم ، — دېدى ئۇ قۇتىدىكى خەتلەردىن كۆزىنى ئۇزمەي تۇرۇپ ، — دەسلەپتە سېمىت يېزىقى بولسا كېرەك دەپ ئويلىغانىدىم ، لېكىن ئۇنداق ئەمەستەك تۇرىدۇ . دەسلەپكى سېمىت يېزىقىدا نۇرغۇن سوزۇق تاۋۇش بەلگىلىرى بار ئىدى ، بۇنىڭدا يوق ئىكەن .

— بەكلا قەدىمكىسىمۇيا ؟ — دېدى تىبىن . سوفي ئەجەبلەنگەن ھالدا سورىدى :

— سوزۇق تاۋۇش بەلگىسى ؟

ئۇنىڭ بۇ سوئالىغا قۇتىدىن كۆزىنى ئۇزمەي ئولتۇرغان تىبىن

جاۋاب بەردى :

— هازىرقى سىمىت يېزىقلىرىدا سوزۇق تاۋۇش يوق ، شۇڭا ئۇنىڭدا — ئۇزۇك تاۋۇش ھەرپلىرىنىڭ ئاستىغا ياكى ئوتتۇرىسىغا كىچىككىنە دۇگىلەك ۋە ئۇزۇك سىزىقلارنى سىزىپ قويۇش شەكلى ئارقىلىق سوزۇق تاۋۇشلار ئىپادە قىلىنىدۇ . تارىخىي نۇقتىدىن ئېيتقاندا ، سوزۇق تاۋۇش بەلگىلىرى سىمىت يېزىقىغا كېيىنكى دەۋرلەردە قوشۇلغان .

لاندون يەنىلا شۇ قۇتىغا ئېڭىشكەن پېتى تۇراتتى :

— بۇ ئىسپان سىستېمىسىدىكى يەھۇدىيلار ئىشلەتكەن يېزىقنىڭ تەرجىمىسىمىدۇ؟

تىبىن ئولتۇرالماي قالدى ـ دە ئۇنلۇك ئاۋازدا :

— ئەگەر مەن بولغان بولسام... — دەۋەتتى ۋە ئارقىدىنلا لاندوننىڭ قولىدىكى قۇتىنى ئۆزىنىڭ ئالدىغا تارتىپ ئەكېلىۋالدى . ئەمەلىيەتتە ، لاندون قەدىمىي يۇنان تىلى ، لاتىن تىلى ۋە رومان تىلى سىستېمىسى دېگەنگە ئوخشاش قەدىمىي تىللارنى ئىلگىرى خېلىلا چوڭقۇر تەتقىق قىلىپ باققانىدى . شۇنداقتىمۇ ، تىبىن قۇتىدىكى خەتلەرگە لەپپىدە كۆز يۈگۈرتۈۋالدى . ئۇ قۇتىغا قاراپ خەتلەرنىڭ ھەقىقەتەن غەلىتە ئىكەنلىكىنى بىلدى . «بۇ راشىلارنىڭ قوليازمىسىمىدۇ ياكى ئۇستىگە تاجسىمان شەكىللەر قوشۇلغان STA"M ئۇسلۇبىدىكى ئىبراي يېزىقىمىدۇ ؟ »

تىبىن چوڭقۇر بىر تىنىپ قويدى ۋە بىر ھازاغىچە قۇتىغا ئويۇپ يېزىلغان خەتلەردىن كۆزىنى ئۈزمەستىن ئۇندىمەي جىم تۇردى . ۋاقىتلىنىڭ ئوتۇشىگە ئەگىشىپ ، ئۇنىڭدىكى ئىشەنچىمۇ ئاستا ـ ئاستا يوقىلىشقا باشلىغانىدى .

— بەك ھەيران قېلىۋاتىمەن ، بۇنداق يېزىقنى پەقەتلا كۆرۈپ باقماپتىكەنمەن .

لاندون پەرىشان ھالدا ئۆزىنى ئورۇندۇققا تاشلىدى .

— مەن كۆرۈپ باقسام بولامدۇ ؟— دېدى سوفىي . تىبىن

ئاڭلىمىغانغا سېلىۋالدى .

— لاندون ، بايا سىز مۇشۇنىڭغا ئوخشاپ كېتىدىغان بىر نەرسىنى ئىلگىرى قەيەردىدۇر كۆرگەندەك قىلىمەن دەۋاتاتتىڭىزغۇ ؟

لاندون ئوڭايسىزلىنىپ كەتتى .

— ماڭا شۇنداقراق تۇيۇلۇۋاتىدۇ ، ئەمما جەزملەشتۈرەلمەيمەن . بۇ خەتلەرنى ئىلگىرى بىر يەردە كۆرگەندەكلا ھېس قىلىۋاتىمەن .

— تىبىن ، بۇۋامنىڭ ئۇ قۇتىسىنى مەن بىر كۆرۈپ باقسام بولامدۇ ؟— دېدى سوفىي يەنە بىر قېتىم . ئۇ ئۆزىنىڭ بىر چەتكە قايرىلىپ قېلىۋاتقانلىقىدىن سەل خاپا بولغاندەك تۇراتتى .

— ئەلۋەتتە بولىدۇ ، قەدىرلىكىم .

تىبىن قۇتىنى ئۇنىڭ ئالدىغا ئىتتىرىپ قويدى . ئۇنىڭ تەلەپپۈزىدا ھېچقانداق كەمستىش ئاھاڭى يوق ئىدى . ئەمما ، سوفىينىڭ ئۇ خەتلەرنى ئوقۇيالىشى مۇمكىنمۇ ؟ ئەنگلىيە خان جەمەتىنىڭ تارىخشۇناسى بىلەن خارۋاردنىڭ مەشھۇر بەلگىشۇناسى ئوقۇيالمايۋاتقان يەردە ، ئۇ قانداقمۇ ...

— بۇ خەتلەرنى ئەسلىي ، — دېدى سوفىي قۇتىغا سىنچىلاپ بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن ، — ئالدىن پەرەز قىلالايتتىمكەن .

تىبىن بىلەن لاندوننىڭ دەققىتى دەرھال بۇرالدى .

— تېز دەڭا ، نېمىنى پەرەز قىلالىدىڭىز ؟— دەپ سورىدى تىبىن ئالدىراپ .

سوفىي دولىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— بۇۋامنىڭ مۇشۇنداق يېزىقنى ئىشلىتىدىغانلىقىنى .

— سىز ئۇنى ئوقۇيالايمەن دېمەكچىمۇ ؟— دېدى تىبىن . ئاۋازى نېمە سەۋەبتىندۇر ئۇنلۇك چىقىپ كەتتى .

— بۇ بەك ئاسان ، — دېدى سوفىي مىيىقىدا كۈلۈپ . ئۇنىڭ ئېچ ـ ئىچىدىن خۇش بولۇپ كېتىۋاتقانلىقى چىرايىدىنلا بىلىنىپ

تۇراتتى ، — ئالته ياش ۋاقتىمدا بوۋام ماڭا مۇشۇ يېزىقنى ئۆگەتكەن . شۇڭا ، مەن ئوبدان بىلىمەن ، — ئۇ قەددىنى سەل رۇسلاپ ، تەبىنغا بىر خىل تەنبىھ نەزىرىدە تىكىلدى ، — ئەپەندى ، ئايال پادىشاھ ئالىيلىرىغا شۇنچە ساداقەتمەن ئادەم تۇرۇپ ، مۇشۇ خەتلەرنى تونۇيالمىغىنىڭىزدىن راستىنى ئېيتسام بەكلا ھەيران قېلىۋاتىمەن .

لاندوننىڭ كاللىسىدىن بىر نەرسە «يالت» قىلىپ ئۆتكەندەك بولدى ـ دە ، ھەممىنى چۈشەندى .

«ئۇ خەتلەرنىڭ تونۇش بىلىنگىنى ئەجەبلىنەرلىك ئەمەس ئىكەن ـ دە ! »

نەچچە يىل ئىلگىرى ، لاندون خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ فوگ مۇزېيىدا ئۆتكۈزۈلگەن بىر پائالىيەتكە قاتناشقان . ئۇ پائالىيەتتە «مىكرو سوفت» شىركىتىنىڭ باش لېدىرى بېل گايتىس — خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىنى پۈتتۈرمەيلا چىقىپ كەتكەن ئوقۇغۇچى — ئۆزى يېقىندا ئارماند خاممېر فوندى جەمئىيىتىدىن يۇقىرى باھادا سېتىۋالغان ئون سەككىز بەتلىك بىر قەدىمىي قولىيازمىنى ئانا مەكتىپىنىڭ مۇزېيىغا تەقدىم قىلغانىدى .

ئۇ رەسىملىك قولىيازمىنىڭ ئەينى چاغدىكى ئىگىسى دەل لىئورنادو داۋنچى بولۇپ ، بېل گايتىس ئۇنى ئارماند خاممېر فوندى جەمئىيىتىدىن ئوتتۇز مىليون سەككىز يۈز مىڭ ئامېرىكا دوللىرىغا سېتىۋالغانىدى !

لىئورنادو داۋنچى ئۆز قولى بىلەن ئىجاد قىلغان ، گىراف لېستىنىڭ نامى بىلەن ئاتالغان ، كېيىنكى كۈنلەردە «لېستىنىڭ قولىيازمىسى» دەپ قارالغان ئون سەككىز بەتلىك ئۇ خاتىرە دەپتەر داۋىنچىنىڭ ھازىرغا قەدەر ساقلىنىپ كېلىۋاتقان قىممەتلىك خاتىرىلىرىنىڭ بىر قىسمى ئىدى .

لاندون ئۆزىنىڭ ئۇزۇن ئۆچىرەتتە تۇرۇپ ، «قىممەتلىك بايلىق» دەپ قارالغان ، تېرە قەغەزگە يېزىلغان ئۇ قولىيازمىنى

ئاخىر كۆرگەن چاغدىكى ھېسسىياتىنى ھەرگىز ئۇنتۇيالمايتتى . قولىيازما ئىنتايىن چۈشىنىكسىز بولغاچقا ، ئۇ شۇ چاغدا بەكلا ئۇمىدسىزلىنىپ كەتكەندى . قولىيازما ناھايىتى مۇكەممەل ساقلانغان ۋە ئالاھىدە چىرايلىق خۇشخەت شەكلىدە يېزىلغان — قىزغۇچ سىياھ بىلەن ئاق رەڭلىك بۇدۇر قەغەزگە يېزىلغان — بولسىمۇ ، لېكىن پەقەتلا چۈشەنگىلى بولمايتتى . دەسلىپىدە لاندون تېخى «داۋىنچى بۇ خاتىرىنى قەدىمكى ئىتالىيان تىلىدا يازغان بولغاچقىلا ، مەن ھېچنېمىنى چۈشىنەلمەيۋاتقان بولسام كېرەك» دەپ ئويلىغان . ئەمما ، قايتا ـ قايتا تەتقىق قىلىش ئارقىلىق ئۆزىنىڭ ئۇنىڭدىكى بىرەرمۇ ئىتالىيانچە سۆزنى تونۇمايدىغانلىقىنى ، ھەتتا بىرەر ھەرپنىمۇ تونۇمايدىغانلىقىنى بىلگەنىدى .

«ئەپەندى ، ئاۋۋال بۇنى سىناپ بېقىڭ» دېگەنىدى شۇ چاغدا كۆرگەزمە سۈپىسى ئالدىدا تۇرغان مۇلازىم ئايال ئۇنىڭغا يان تەرەپكە تىكلەپ قويۇلغان بىر ئەينەكنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ . لاندون ئۇ ئەينەكنى ئېلىپ ، قولىيازمىدىكى خەتلەرنى شۇنىڭدا بىر كۆرۈپ چىققان ھەم بۇنىڭ قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى ئاندىن چۈشەنگەنىدى .

لاندون بۇ ئۇلۇغ مۇتەپەككۇرنىڭ ئىدىيىسى بىلەن بىر تونۇشۇپ چىقىشنى ئۇزاقتىن بۇيان ئارزۇ قىلىپ كېلىۋاتاتتى ، ئەمما بۇ تالانتلىق سەنئەتكارنىڭ خەتلەرنى تەتۇر يېزىش شەكلىدىمۇ خاتىرە قالدۇرىدىغانلىقىنى ئۇ ئۇخلاپ چۈشىدىمۇ ئويلاپ باقمىغانىدى . ئۇ خەتلەرنى داۋىنچىنىڭ ئۆزىدىن باشقا ھېچكىم ئوقۇيالمايتتى . داۋىنچى بۇنداق يېزىقچىلىق ئۇسۇلىنى تاللاشتا ئۆز كۆڭلىنى خۇش قىلىشنىلا مەقسەت قىلغانمۇ ياكى «باشقىلار كەينىمدىن ماراپ ئوقۇپ ، پىكرىمنى چېچىۋەتمىسۇن» دەپ ئويلىغانمۇ ، بۇ ھەقتىكى مونازىرە تا ھازىرغىچە تۈگىمەيۋاتاتتى . مەيلى قانداق بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، داۋىنچى پەقەت ئۆزىنىڭ كۆڭلى خۇش بولىدىغان ئىشنىلا قىلغانىدى ، خالاس .

لاندونىڭ ئۆز مەقسىتىنى چۈشىنىپ بولغانلىقىنى سەزگەن سوفي كۈلۈپ قويدى :

— باشتىكى بىرنەچچە سۆزنى ئوقۇيالمدىم ، ئىنگلىز تىلىدا يېزىلىپتۇ .

— بۇ زادى قانداق ئىش ؟— دېدى تىبىن ھېچنېمىنى ئاڭقىرالماي .

— بۇ خەتلەرنىڭ ھەممىسى تەتۇر يېزىلغان . مەن بىر ئەينەك تاپاي ، — دېدى لاندون .

— ھاجىتى يوق ، بۇنىڭدىكى قەغەزمۇ خېلىلا نېپىزدەك قىلىدۇ .

سوفي شۇنداق دېگىنىچە قۇتىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ تامدىكى چىراغنىڭ نۇرىغا تۇتتى ـ ده ، ئۇنىڭغا ئېڭىشىپ قارىدى . ئەمەلىيەتتە ، ئۇنىڭ بوۋىسى خەتنى تەتۇر يازماي ، كىشىنى ئالدايدىغان باشقىچە بىر ئويۇن ئوينىغانىدى ، يەنى قەغەزگە خەتلەرنى ئادەتتىكىدەك نورمال تەرتىپتە يېزىپ ، ئاندىن ئۇنى ئۆرۈپ قويغانىدى . شۇنىڭ بىلەن باشقىلاردا «ئۇ خەتنى تەتۇر يېزىپتۇ ـ ده » دېگەن خاتا تۇيغۇنى پەيدا قىلىپ قويىاتتى . سوفي : «بوۋام كۆمۈر قەلەم بىلەن نورمال ھالەتتە يېزىلغان بۇ خەتلەرنى بىر ياغاچنىڭ ئۈستىگە ئوپمۇ ئوخشاش قىلىپ ئويۇپ ، ئاندىن ئۇ ياغاچنىڭ كەينى تەرىپىنى ئىستانوك بىلەن قىرىپ ، ئۇنى ئالدىدىكى خەتلەرنى كەينىدىنمۇ ئېنىق كۆرگىلى بولىدىغان دەرىجىدە قەغەزدەك نېپىزلەتكەن ، ئاندىن بۇ قۇتىغا تەتۇر پېتى ئورنىتىۋەتكەن بولۇشى مۇمكىن » دەپ پەرەز قىلدى .

سوفي قۇتىنىڭ ئاغزىنى چىراغقا تېخىمۇ يېقىنراق تۇتۇپ سىنچىلاپ قارىدى ۋە ئۆزىنىڭ توغرا پەرەز قىلغانلىقىنى بىلدى . چىراغنىڭ يورۇقى نېپىز ياغاچتىن شۇنداقلا ئۆتۈشىگە ، ھېلىقى غەلىتە خەتلەر پۈتۈنلەي ئوڭ ھالەتتە كۆرۈنۈۋاتاتتى .

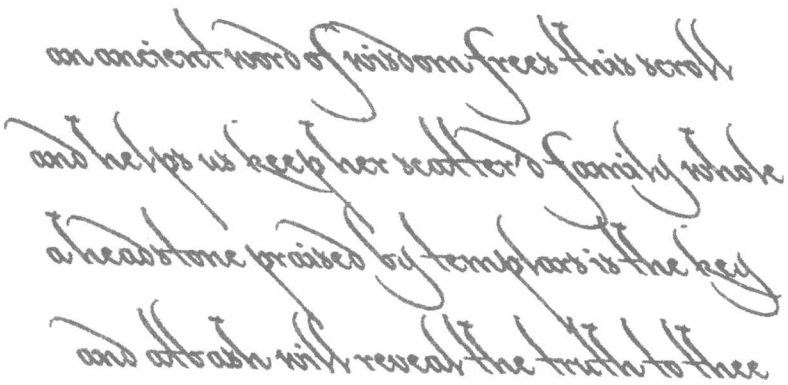
شۇنىڭ بىلەن بۇ سىرمۇ يېشىلدى .

— راست ئىنگلىزچە ئىكەن ، — دېدى تىبىن بوغۇق ئاۋازدا خجىللىقتىن بېشىنى تۆۋەن سېلىپ ، — يەنە كېلىپ ، مېنىڭ ئانا تىلىم ئىكەن .

ئايروپىلاننىڭ كەينى تەرىپىدە ئولتۇرغان رېمى لېگرۇد بويىنىنى سوزۇپ پۈتۈن دىققىتى بىلەن تىڭشاپ باققان بولسىمۇ ، لېكىن ئايروپىلان موتورىنىڭ گۈرۈلدىگەن ئاۋازىدىن باشقا ھېچنېمىنى ئاڭلىيالمىدى . ئالدىدىكى ئوچەيلەن ئۇنىڭغا خۇددى گاس ـ گاچىلار تىلىدا پاراڭلىشىۋاتقانىدەكلا تۇيۇلۇۋاتاتتى . ئۇ كەيپى ئۇچقان ھالدا يەردە باغلاقلىق ياتقان مونىخقا قاراپ قويدى . ئۇ ئەبلەخ خۇددى تەقدىرگە تەن بەرگەندەك ياكى تەڭرىنىڭ ئۆزىنى قۇنقۇزۇۋېلىشىنى تىلەپ ئۇنسىز تىلاۋەت قىلىۋاتقاندەك جىمجىت ياتاتتى .

يەتمىش ئىككىنچى باب

يەر يۈزىدىن ئون بەش مىڭ ئىنگلىز چىسى ئېگىزلىكتە تۇرۇۋاتقان لاندون ئۆزىنى شۇ تاپتا رېئال دۇنيادىن بارغانسېرى يىراقلاپ كېتىۋاتقاندەكلا سېزىۋاتاتتى . ئۇ سونۇئېينىڭ كۆزەينەك ئارقىلىقلا ئوقۇغىلى بولىدىغان شېئىرغا پۈتۈن دىققىتى بىلەن تىكىلىپ قالغانىدى . ئۇ شېئىرنى قۇتىنىڭ ئاغزىدىنمۇ ناھايىتى ئېنىق كۆرگىلى بولاتتى .

سوفىي بىرنەچچە پارچە قەغەز تېپىپ كېلىپ ، قۇتىدىكى خەتلەرنى ئۇنىڭغا كۆچۈرۈپ يازدى . ئاندىن ئۇچەيلەن ئۇ خەتلەرنى ئايرىم - ئايرىم ئوقۇپ چىقتى . خەتلەر بەئەينى ئارخېئولوگلارغا ئۇچراپ قالىدىغان چۈشىنىكسىز تېپىشماقلا ئوخشايتتى ... ئەمما ، شىفىرلىق قۇتىنى ئېچىشقا يارىمى تېگىدىغان تېپىشماق ئىدى . لاندون بۇ غەلىتە شېئىرنى ئالدىرىماي ئۇنلۇك ئوقۇدى :

ئاچالايدۇ بۇ سىرنى ئەقىل جەۋھىرى ھېكمەتلەر ،
ئۇ بېغىشلار ئۆيۈڭگە مىسلى بەخت ـ ھېممەتلەر .
ئابىدىسى ئاچقۇچتۇر رىتسارلارنىڭ بۇنىڭدا ،
ئاتىباشتىن چېچىلار يولۇڭغا نۇر ـ شەرىبەتلەر .

لاندون بۇ بىر كۆپلىت شېئىردا قانداق ھەقىقەتتىن بېشارەت بېرىلگەنلىكىنى ئويلاشقا ئۇلۇگۇرمەي تۇرۇپلا ، مۇھىم بىر نەرسىنى — شېئىر رىتمىنىڭ ئۆز ۋۇجۇدىدا ئاجايىپ بىر ھاياجانلىق تۇيغۇنى پەيدا قىلىۋاتقانلىقىنى سەزدى . ئۇ دەل بەش باسقۇچلۇق ئۇرغۇ پەرقى ئىدى .

لاندون ياۋروپانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى مەخپىي تەشكىلاتلار توغرۇلۇق تەكشۈرۈش ئېلىپ بارغان چېغىدا مۇشۇ خىل ۋەزىندىكى شېئىرلارنى كۆپ ئۇچراتقان . ئۆتكەن يىلى ۋاتىكاندىكى مەخپىي ئارخىپخانىدا تەكشۈرۈش ئېلىپ بارغان چېغىدىمۇ شۇنداق بولغانىدى . نەچچە ئەسىردىن بۇيان بەش باسقۇچلۇق ئۇرغۇ پەرقى دۇنياديكى نۇرغۇن مەشھۇر ئەدىبلەرنىڭ ياقتۇرۇشىغا ئېرىشىپ كەلگەن بولۇپ ، قەدىمكى يۇنانلىق ئاركىلوكۇستىن تارتىپ شېكسپىر ، مىلتون ، گىئوفرېي ، ۋولتېرلارغىچە تەسىر كۆرسەتكەن ، ئۇلار ئەينى چاغدىكى كۆپلىگەن كىشىلەر ئىشەنگەن سىرلىق ئالاھىدىلىككە ئىگە ۋەزىن شەكلىدە شېئىر يېزىش ئارقىلىق ئۆز زامانىسىدىكى ھەق ۋە ناھەقنى ئېچىپ بەرگەنىدى . بۇ بەش باسقۇچلۇق ئۇرغۇ پەرقىنىڭ ئاساسىغا غەيرىي دىن ئېتىقادىنىڭ تامغىسى ئۇرۇلغان . ئۇنىڭدا بىر خىل ئاھاڭ تەڭپۇڭلۇقى بار ئىدى ، «بەش» دېگەن سان ۋېناسقا ھەم بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزغا (ئىلاھەگە) ۋەكىللىك قىلاتتى .

— بۇ بەش باسقۇچلۇق ئۇرغۇ پەرقى ، — دېدى تىبىن لاندونغا بۇرۇلۇپ قاراپ ، — يەنە كېلىپ ئىنگلىز تىلىدا ، ساپ ئىنگلىز

تىلدا يېزىلىپتۇ !

لاندون «شۇنداق» دېگەن مەنىدە بېشىنى لىڭشىتتى . زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ياۋروپادىكى نۇرغۇن مەخپىي دىنىي تەشكىلاتلارغا ئوخشاشلا ئىنگلىز تىلىنى ئۇزۇندىن بۇيان «ياۋروپادىكى بىردىنبىر ساپ تىل» دەپ قاراپ كېلىۋاتاتتى . ئۇ فرانسۇز ، ئىسپان ، ئىتالىيان تىللىرىغا ئوخشمايتتى . چۈنكى ، ئۇ تىللار ئەڭ دەسلەپتە لاتىن تىلىدىن شاخلاپ چىققان تىللار ئىدى — لاتىن تىلى بولسا ۋاتىكاننىڭ ئورتاق تىلى . تىلشۇناسلىق نۇقتىسىدىن قارىغاندا ، ئىنگلىز تىلى ۋاتىكاندىكى تەسىر كۈچى ئانچە زور بولمىغان تىللار قاتارىغا كىرەتتى . شۇڭا ، يېتەرلىك تەربىيە كۆرگەن ھەم تىلدىن قانداق پايدىلىنىشنى بىلىدىغان قېرىنداشلار ئۇيۇشمىسىغا نىسبەتەن ئېيتقاندا ، ئۇ مۇقەددەس ھەم سىرلىق بىر تىلغا ئايلىنىپ قالغانىدى .

— بۇ شېئىردا مۇقەددەس قەدەھلا تىلغا ئېلىنىپ قالماستىن ، يەنە ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى ۋە ماگدالېنلىق ماريەنىڭ چېچىلىپ كەتكەن جەمەتىمۇ تىلغا ئېلىنىپتۇ ! بىزگە مۇشۇنىڭ ئۆزىلا يېتەرلىكقۇ ؟

— شىفىرغا كەلسەك ، — دېدى سوفىي قەغەزدىكى شېئىرغا يەنە بىر قارىۋېتىپ ، — بىز مەلۇم بىر قەدىمىي ئەقلىيە سۆزگە موھتاج .

— ئۇ بىر ئەپسۇنمىدۇ ؟— دەپ سورىدى تىبىن دادىللىق بىلەن . «ئۇ چوقۇم بەش ھەرپتىن تەشكىل تاپقان بىر سۆز» دەپ ئويلىدى لاندون . ئۇ كۆڭلىدە كىشىلەر تەرىپىدىن «ھېكمەت» دەپ قارالغان سۆزلەرنى — ئەھلى تەرىقەتچىلەرنىڭ قەسىدە سۆزلىرىنى ، مۇنەججىملەرنىڭ بېشارەتلىرىنى ، مەخپىي تەشكىلاتلارنىڭ ئىستىئارىلىرىنى ، جادۇگەرلىك ئەپسۇنلىرىنى ، مىسرىنىڭ سىرلىق بەددۇئالىرىنى ھەمدە يات دىندىكىلەرنىڭ ئەپسۇنلىرى ئىچىدىن تاللىۋېلىنغان سۆزلەرنى بىر قۇر ساناپ بېقىۋاتاتتى .

ئەمما ، ئۇ سۆزلەرنى ھەرگىزمۇ ساناپ تۈگەتكىلى بولمايتتى .

— شىفىرنىڭ ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى بىلەن راستتىنلا ئالاقىسى بارەڭ قىلىدۇ ، — دېدى سوفي ، ئاندىن شېئىرنىڭ ئۇچىنچى مىسراسىنى ئۇنلۇك ئوقۇدى ، — چەۋەندازلىرى ئابىدىسى ئاچقۇچتۇر رىتسارلارنىڭ بۇنىڭدا .

— تېبىن ، سىز ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنى خېلى چوڭقۇر تەتقىق قىلغان مۇتەخەسسىسقۇ ، بۇ جەھەتتە قانداق قارىشىڭىز بار ؟— دەپ سورىدى لاندون .

تېبىن بىردەم جىمىپ كەتتى . ئاندىن ئۇھ تارتىپ قويدى :

— ھىم ، ئابىدە دېگىنى قەبرىگە قارىتىلغان گەپ . بۇ شېئىردا ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ ماگدالىنلىق ماريەنىڭ قەبرىسىگە ئېتىقاد قىلغانلىقىدىن بېشارەت بېرىلگەنەڭ قىلىدۇ . لېكىن ، بۇنىڭ بىزگە قىلچە پايدىسى يوق ، چۈنكى ئۇنىڭ قەبرىسىنىڭ نەدىلىكىنى بىز بىلمەيمىز .

— شېئىرنىڭ ئاخىرقى مىسراسىدا ، — دېدى سوفي ، — ئاتباش ھەققىي ئەھۋالنى ئاشكارىلايدۇ دېيىلىپتۇ . ئاتباش ؟ بۇ سۆزنى مەن ئاڭلىغانەڭ قىلمەن .

— ئۇنىڭ ھەيران قالغۇچىلىكى يوق ، — دېدى لاندون ، — سىز ئۇنى چوقۇم شىفىرشۇناسلىق دەرسلىكىنىڭ ئومۇمىي بايان قىسمىدىلا ئاڭلىغان بولۇشىڭىز مۇمكىن . ئۇ كىشىلەر ھازىرغىچە بىلىدىغان ئەڭ قەدىمىي شىفىر .

«توغرا ! دۇنياغا مەشھۇر ئىبراي شىفىر سىستېمىسىنى كىم بىلمەيدۇ ؟» دەپ ئويلىدى سوفي .

ئاتباش شىفىرى دەرۋەقە سوفي ئەينى چاغدا ئۆگەنگەن مەزمۇنلارنىڭ بىرى ئىدى . بۇ شىفىر سىستېمىسى مىلادىيەدىن ئىلگىرىكى 5 ـ ئەسىردىلا بارلىققا كەلگەن بولۇپ ، ھازىرقى شىفىر دەرسلىكلىرىدە چوقۇم تىلغا ئېلىنماي قالمايتتى . يەھۇدىيلارغا خاس بولغان بۇ شىفىر سىستېمىسىدا يىگىرمە ئىككى ئىبراي ھەرپى

ئاساس قىلىنغان بولۇپ ، ئاشۇ ھەرپلەرنىڭ ئورنىنى ئالماشتۇرۇش ئارقىلىق شىفىر ياسىلاتتى . بىرىنچى ھەرپنىڭ ئورنىغا ئەڭ ئاخىرقى ھەرپ ، ئىككىنچى ھەرپنىڭ ئورنىغا ئاخىرىدىن سانىغاندا ئىككىنچى ھەرپ ئىشلىتىلەتتى . قالغان ھەرپلەرمۇ شۇ تەرتىپ بويىچە ئالماشتۇرۇلاتتى .

— ئاتاباش شىفىرىمۇ خېلى بولىدىغان شىفىر ، — دېدى تىبىن ، — ئۇنىڭ شەكلىدە يېزىلغان قوليازمىلارنى يەھۇدىيلارنىڭ سىرلىق كىتابلىرىدا ، «ئۆلۈك دېڭىز يادىكارلىقلىرى» ۋە «ئىنجىل»نىڭ «تەۋرات» قىسمىلىرىدا ئۇچرىتقىلى بولىدۇ . يەھۇدىي ئالىملىرى ۋە تىلسىماتچىلار ھازىرمۇ ئاتاباش شىفىر سىستېمىسىدىن پايدىلىنىپ نۇرغۇن تارىخىي سىرلارنى ئېچىۋاتىدۇ . زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىمۇ ئۇنى ئۆزلىرىنىڭ بىر دەرسلىك مەزمۇنى قىلغان بولسا كېرەك .

— ھازىرقى ئەڭ مۇھىم مەسىلە ، — دېدى لاندون ئويلانغان ھالدا ، — بىز ئۇ شىفىرنىڭ زادى قەيەردىلىكىنى بىلەلمەيۋاتىمىز .

تىبىن خورسىنىپ قويۇپ مۇنداق دېدى :

— قەبرىدە چوقۇم ئاشۇ شىفىردىن بېشارەت بېرىدىغان سۆزلەر بار . بىز ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى چوقۇنغان ئاشۇ قەبرىنى تاپساق بولغۇدەك .

سوفىي لاندوننىڭ چىرايىدىن بىر خىل ئۇمىدسىزلىك ئالامەتلىرىنى بايقىدى . دېمىسىمۇ ، ئۇ قەبرە تېشىنى تېپىش ناھايىتى مۇشكۇل ئىش ئىدى .

«ئاتاباش شىفىرى بۇ شىفىرنى يېشىشنىڭ ئاچقۇچى ئىكەن ، ئەمما ئۇ شىفىرنى بىز نەدىنمۇ تاپارمىز ؟» دەپ ئويلىدى ئۇ .

ئالاھازەل ئۇچ مىنۇتلار ئۆتكەندىن كېيىن ، تىبىن يەنە بىر قېتىم ئېغىر ئۇھسىنىۋېتىپ ، بېشىنى چايقىدى :

— دوستلار ، مەن ئويلىغانسىرى ھېچ تېگىگە يېتەلمەيۋاتىمەن . مۇنداق بولسۇن ، مەن ئاۋۋال سىلەرگە يەيدىغان

نەرسە ئەكەلگەچ رېمى بىلەن ھېلىقى بۇرادەرنى بىر يوقلاپ كېلەي .
ئۇ گېپىنى تۈگىتىپلا ئورنىدىن تۇردى - دە ، ئايروپىلاننىڭ كەينى بۆلۈمچىسىگە قاراپ ماڭدى .
سوفىي روھى چۈشكەن ھالدا ئۇنىڭ ماڭغىنىغا قاراپ ئولتۇردى .
دېرىزە سىرتىدا ، تاڭ ئېتىشتىن بۇرۇنقى قاراڭغۇلۇق ھۆكۈم سۈرمەكتە ئىدى . سوفي ئۆزىنى گويا پايانسىز ئالەم بوشلۇقىدا نىشانسىز لەيلەپ يۈرگەندەكلا سېزىۋاتاتتى . ئۇ گەرچە كىچىكىدىنلا بوۋىسىنىڭ ھەر خىل تېپىشماقلىرىنى تېپىپ چوڭ بولغان بولسىمۇ ، لېكىن ھازىر ئۇنى بىر خىل ئەنسىزلىك چىرمىۋالغانىدى . كۆز ئالدىدىكى بۇ شېئىرغا ئۇلار ئىلگىرى پەقەتلا كۆزۈپ باقمىغان بەزى نەرسىلەر يوشۇرۇنغاندەك قىلاتتى .
«بۇنىڭدا تېخىمۇ نۇرغۇن نەرسىلەر بار بولۇشى مۇمكىن ، - دەپ پىچىرلىدى ئۇ ئۆز - ئۆزىگە ، — ئۇ سىرلار ناھايىتى ئەپچىللىك بىلەن يوشۇرۇنغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇلارنىڭ مەۋجۇت ئىكەنلىكىدە شەك يوق . »
ئۇنى گاڭگىرىتىپ قويۇۋاتقان ھەم ئەنسىرىتىۋاتقان يەنە بىر ئىش شۇكى ، ئۇلار شىفىرلىق قۇتىنى ئاچالمىغان تەقدىردىمۇ ، ئۇنىڭ ئىچىدىن «مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەيدىغان خەرىتە »نىڭ چىقىشى ناتايىن ئىدى . تېخىن بىلەن لاندون «ئەڭ چوڭ مەخپىيەتلىك چوقۇم مۇشۇ قۇتىنىڭ ئىچىدە » دەپ قاراۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن بوۋىسىنىڭ نۇرغۇن مەخپىي كۆرسەتمىلىرىنى ئوڭۇشلۇق يېشەلىگەن سوفي ئالدىدا تېخىمۇ قىيىن ئۆتكەللەرنىڭ بارلىقىنى ، بۇ مۇشكۇل سەپەرنىڭ تېخى ئەمدىلا باشلانغانلىقىنى بارا - بارا چۈشىنىپ يېتىۋاتاتتى .

يەتمىش ئۇچىنچى باب

بۇرگىبت ئايرودرومدىكى نۆۋەتچى خادىم رادار ئېكرانىنىڭ ئالدىدا ئولتۇرۇپ مۇگدەپ قالغانىدى . ساقچى ئىدارىسىدىن كەلگەن تەلەتى سۆرۈن باشلىق ئۇنى ئويغىتالماي ئىشكىنى ئۇرۇپ چېقىۋەتكىلى تاسلا قالدى .

— تىببىنىڭ ئايروپىلانى قېنى ؟ ئۇ نەگە كەتتى ؟— دەپ ھۆركىرىدى بېيزۇ فاچى قوماندانلىق مۇنارىغا گۇس - گۇس دەسسەپ كىرىۋېتىپ .

نۆۋەتچى خادىم دەسلەپتە تاققا - تۇققا سۆزلەپ ، يوقلاڭ باھانىلەر بىلەن ئۆزلىرىنىڭ ھۆرمەتكە سازاۋەر ئەنگلىيىلىك مېھمىنىڭ شەخسىي مەخپىيەتلىكىنى قوغداپ قالماقچى بولغانىدى . ئەمما ، ئۇنىڭ بۇ تىرىشچانلىقى تېزلا مەغلۇپ بولدى .

— شۇنداقمۇ ؟ — دېدى فاچى ، — ئەمىسە ، مەن سېنى ھازىرلا قولغا ئالىمەن . شەخسىي ئايروپىلان ھېچقانداق رەسمىيەت بېجىرمەيلا ئۇچۇپ كەتسە ، سەن قاراپ تۇردۇڭمۇ ؟

ئۇ يېنىدىكى بىر ساقچىغا قول ئىشارىسى قىلىپ قويۇۋىدى ، ساقچى يېنىدىن دەرھال كويزىنى ئېلىپ نۆۋەتچى خادىمنىڭ قېشىغا كەلدى . نۆۋەتچى خادىم قورقۇپ كەتتى ۋە يېقىندىن بۇيان گېزىتلەردە : «بۇ دۆلەتتىكى ساقچىلار كىشىدە ھۆرمەت تۇيغۇسى پەيدا قىلىدىغان قەھرىمانلارمۇ ياكى ئادەمنى ۋەھىمىگە سالىدىغان خەتەرلىك شەخسلەرمۇ» دېگەن مەسىلە توغرۇلۇق بەس - مۇنازىرە بولۇۋاتقانلىقىنى دەرھال يادىغا ئالدى . شۇ تاپتا ئۇ بۇنىڭغا جاۋاب تېپىپ بولغانىدى .

— توختاپ تۇرۇڭ ! — دېدى ئۇ كويزىنى كۆرۈپ

يىغلامىسىرغان هالدا ، — مەن پەقەت سىر تىبىننىڭ دائىم ئايروپىلانغا ئولتۇرۇپ لوندونغا داۋالانغىلى بارىدىغانلىقىنىلا بىلىمەن . ئۇنىڭ كېنت رايونىنىڭ بىگگىن تېغىدىكى خۇسۇسىي ئايرودرومىدا بىر ئايروپىلان توختىتىش زالى بار . لوندوننىڭ شەھەر سىرتىدىلا .

فاچى قولىنى پۇلاڭشىتىپ ، كويزا كۆتۈرۈۋالغان ھېلىقى ساقچىنى نېرى كەتكۈزۈۋەتتى .

— ئۇنداقتا ، ئۇ بۇگۈنمۇ ئاشۇ ئايرودرومغا بارارمۇ ؟

— بىلمەيمەن ، — دېدى نۆۋەتچى خادىم تولىمۇ ياۋاشلىق بىلەن ، — ئۇنىڭ ئايروپىلانى نورمال لىنىيە بويىچە ئۇچۇپتۇ . رادارىدىن كەلگەن ئاخىرقى بىر ئۇچۇردىمۇ ئۇلارنىڭ ئەنگلىيىگە قاراپ ئۇچۇپ كېتىۋاتقانلىقى مەلۇم بولدى . مېنىڭچە ، ئۇنىڭ يەنە شۇ بىككىنسون ئايرودرومغا بېرىشى ئېھتىمالغا بەك يېقىن .

— ئۇنىڭ ئايروپىلانغا باشقا ئادەملەر چىقتىمۇ ـ چىقمىدىمۇ ؟

— قەسەم قىلىپ بېرەي باشلىق ، ئۇنى مەن بىلمەيمەن . بىزنىڭ مېھمانلىرىمىز ئادەتتە ئايروپىلانلىرىنى ئۆزلىرىنىڭ ئايروپىلان توختىتىش زالىغا ئەكىرىپ قويىدۇ . ئۇلارنىڭ ئايروپىلانلىرىغا نېمىلەرنى سېلىۋېلىشى بىلەن بىزنىڭ كارىمىز يوق . ئايروپىلاندا كىملەرنىڭ بارلىقىنى قارشى تەرەپتىكى ئايرودروم خادىملىرى تەكشۈرىدۇ .

فاچى سائىتىگە قارىدى ـ دە ، سىرتتىكى توختىتىپ قويۇلغان ئايروپىلانلارغا تىكىلگىنىچە :

— ئەگەر ئۇلار بىگگىن تېغىغا قاراپ ئۇچقان بولسا ، قانچىلىك ۋاقىتتا يېتىپ بارىدۇ ؟ — دەپ سورىدى .

نۆۋەتچى خادىم قولىدىكى ئاۋىئاتسىيە خاتىرىسىنى بىر قۇر ۋاراقلاپ چىققاندىن كېيىن :

— مۇساپىسى ئانچە ئۇزۇن ئەمەس . ئۇلار ئۇ يەرگە سائەت ئالتە يېرىملاردا ... بېرىپ بولۇشى مۇمكىن . ھازىر يەنە ئون بەش مىنۇت ۋاقىت قاپتۇ .

فاچى قوشۇمسىنى تۇرگەن ھالدا كەينىگە بۇرۇلۇپ ، قول ئاستىدىكى بىر رازۋېدكىچىغا تاپىلىدى :

— ئايروپىلاندىن بىرنى تېپىپ كەل . مەن لوندونغا بارىمەن . ساقچىلار بىلەن دەرھال ئالاقىلىشىپ قوي . ئەمما ، ئەنگلىيە ھەربىي ئاخبارات ئىدارىسىنىڭ بەشىنچى باشقارمىسى بۇ ئىشنى ئۇقۇپ قالمىسۇن . شۇڭا ، كېنت رايونىدىكى يەرلىك ساقچىلار بىلەنلا ئالاقىلەش ، ئۇلار تىببىنىڭ ئايروپىلانى يەرگە قونغان ھامان ئۇنى دەرھال قورشىسۇن . مەن يېتىپ بېرىشتىن بۇرۇن ، ئۇ ئايروپىلاندىن ھېچكىمنىڭ چۈشۈشىگە رۇخسەت قىلمىسۇن .

يەتمىش تۆتىنچى باب

— گەپ قىلمايسىزغۇ؟— دېدى لاندون ئايروپىلان بۆلۈمچىسىنىڭ ئۈدۈلىدا ئولتۇرغان سوفىيغا زەن سېلىپ قاراپ .

— ھېرىپ كېتىپتىمەن . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، ماۋۇ شېئىر كاللامنى قايدۇرۇپلىۋەتتى .

لاندونمۇ دەل شۇنداق تۇيغۇدا بولۇۋاتاتتى . مۇتورنىڭ گۈرۈلدىگەن ئاۋازى ۋە ئايروپىلان گەۋدىسىنىڭ بىلىنەر - بىلىنمەس ھالەتتە تەۋرىنىشىدىن ئۇنى ئۇيقۇ بېسىۋاتاتتى . بېشىنىڭ ئاغرىقى ھېلىغچە بېسىلمىغاندى . ئۇ تىبىنىنىڭ قايتىپ كەلمىگەن پۈرسىتىدىن پايدىلىنىپ سوفىي بىلەن يالغۇز پاراڭلىشىۋېلىشنى ، ئۇنىڭغا ئۆزىنىڭ كۆڭلىدە ئويلىغانلىرىنى دەپ قويۇشنى لايىق كۆردى .

— مەن بۇۋىڭىزنىڭ نېمىشقا ھەر خىل ئامالالر بىلەن ئىككىمىزنى بۇ ئىشقا چېتىپ قويغانلىقىدىكى سەۋەبنى چۈشەنگەندەك بولدۇم . ئۇ مېنىڭ بەزى ئىشلارنى سىزگە چۈشەندۈرۈپ قويۇشۇمنى ئۈمىد قىلغاندەك قىلىدۇ .

— ھېلىمۇ ماگدالېنلىق ماريىە بىلەن مۇقەددەس قەدەھنىڭ تارىخىنى چۈشەندۈرۈپ قويدىڭىزغۇ؟

لاندون گېپىنىڭ ئاخىرىنى قانداق داۋاملاشتۇرۇشنى دەماللىقتا ئاڭقىرالماي قالدى .

— سىلەرنىڭ ئاراڭلاردا ئىختىلاپ كۆرۈلگەنىكەن ، يەنە كېلىپ ، سىز ئون يىلدىن بېرى ئۇنىڭ بىلەن پاراڭلىشىپ باقمايسىز . مېنىڭچە ، ئۇ ئىككىڭلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى

ئارازچىلىقنىڭ نېمە سەۋەبتىن كېلىپ چىققانلىقىنى سىزگە مەن ئارقىلىق چۈشەندۈرۈپ قويۇشنى لايىق تاپقان بولسا كېرەك .

سوفىي ئورنىدىن سەل مىدىرلاپ قويدى :

— لېكىن ، ئۇ ئارازچىلىقنىڭ سەۋەبىنى مەن سىزگە تېخى دەپ بەرمىدىم - دە .

لاندون ئۇنىڭغا سىنچىلاپ قارىدى :

— سىز جىنىسىي مۇراسىمدەك بىر نەرسىنى كۆرۈپ قالغانمىدىڭىز ؟

سوفىي چۆچۈپ كەتتى :

— سىز قانداق بىلدىڭىز ؟

— سوفىي ، سىز ماڭا ئۆزىڭىزنىڭ مەلۇم نەرسىنى كۆرگەنلىكىڭىزنى ، شۇنىڭ بىلەن بوۋىڭىزنىڭ مەلۇم بىر مەخپىي تەشكىلاتنىڭ ئەزاسى ئىكەنلىكىگە ئىشەنگىنىڭىزنى دەپ بەرگەنىدىڭىز . شۇنىسى ئېنىقكى ، سىز ئۆزىڭىز كۆرگەن ئاشۇ مەنزىرىدىن قاتتىق بىئارام بولدىڭىز ، شۇڭا بوۋىڭىزغا ئاشۇ كۈندىن باشلاپ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدىڭىز . مەن مەخپىي تەشكىلاتلارنىڭ ئەھۋالىنى ئانچە - مۇنچە چۈشىنىمەن . شۇڭا ، داۋىنچىدەك ئەقىللىق بولمىساممۇ ، لېكىن سىزنىڭ شۇ چاغدا نېمىنى كۆرگەنلىكىڭىزنى تەسەۋۋۇر قىلالايمەن .

سوفىينىڭ كۆزلىرى ھەيرانلىقتىن چەكچىيىپلا قالدى .

— سىز ئۇ ئىشنى ئەتىيازدا كۆرگەنمۇ ؟ ئەتىيازلىق كۈن - تۈن تەڭلىشىشنىڭ ئالدى - كەينىدە كۆرگەنمۇ ياكى ئۇچىنچى ئاينىڭ ئوتتۇرىلىرىدا كۆرگەنمۇ ؟

— شۇ چاغدا مەكتەپتىن ئەتىيازلىق دەم ئېلىشقا قويۇپ بەرگەن . مەن ئۆيگە بىرنەچچە كۈن بۇرۇن قايتقان ، — دېدى سوفىي دېرىزىدىن سىرتقا قاراپ تۇرۇپ .

— شۇ چاغدا قانداق ئىشلارنىڭ يۈز بەرگەنلىكىنى دەپ بېرەلەمسىز ؟

— مېنىڭچە ، بولدى قىلايلى ، — دېدى سوفىي تۇيۇقسىزلا

لاندونغا بۇرۇلۇپ قاراپ ، ئۇنىڭ كۆزلىرىدە ھەر خىل مۇرەككەپ ھېسسىيات ئالامەتلىرى بىلىنىپ تۇراتتى ، — نېمىلەرنى كۆرگەنلىكىمنى ھازىر ئۆزۈممۇ ئۇنتۇپ قالدىم .

— سىز بىر توپ ئەرلەر بىلەن ئايالالارنى كۆردىڭىز ، شۇنداقمۇ ؟

سوفي بىر ئەندىككەندەك بولۇپ ، بېشىنى لىڭشىتتى .

— ئۇلارنىڭ ھەممىسى قارا ۋە ئاق رەڭلىك كىيىم كىيگەن ، توغرىمۇ ؟

سوفي قولى بىلەن كۆزلىرىنى ئۇۋۇلىغاچ بېشىنى لىڭشىتتى . ئۇنىڭ بەزى گەپلەرنى دېگۈسى بارەدەك قىلاتتى .

— ئايالالار ئۇچىسىغا ئاق رەڭلىك پالاش ، پۇتىغا سېرىق رەڭلىك ئاياغ كىيگەن ، قوللىرىدا ئالتۇن شار . ئەرلەر بولسا ئۇچىسىغا بېلى چېگىلىدىغان ئۇزۇن يەكتەك ، پۇتىغا قارا رەڭلىك ئاياغ كىيىۋاپتىكەن .

لاندون بوينىنى سوزۇپ ، ئىچ - ئىچىدىن ئۆرلەۋاتقان ھاياجىنىنى چاندۇرماسلىققا تىرىشتى . ئەمما ، ئۇ يەنىلا ئۆز قۇلىقىغا ئىشەنمەيۋاتاتتى . سوفي نائىش ئەينى چاغدا ئىككى مىڭ يىللىق تارىخقا ئىگە بىر سىرلىق مۇراسىمنى ئۇقۇشمايلا كۆرۈپ قالغاندەك قىلاتتى ! لاندون ئاۋازىنى ئامال بار تەمكىن چىقىرىشقا تىرىشتى :

— ھەممىسىنىڭ چىرايىدا نىقاب بارمىكەن ؟ ئەر - ئايالالىقىنى پەرقلەندۈرگىلى بولمايدىغان نىقاب بارمىكەن ؟

— ھەئە ، ھەممىسىدە ئوخشاش نىقاب بار ئىكەن . ئايالالار ئاق رەڭلىك نىقاب ، ئەرلەر قارا رەڭلىك نىقاب تاقىۋاپتىكەن .

لاندون ئىلگىرى مۇشۇنداق مۇراسىملار تەسۋىرلەنگەن بىر ماقالىنى ئوقۇغانىدى . شۇڭا ، بۇ توغرۇلۇق خېلى چوڭقۇر نەرسىلەرنى بىلەتتى . ئۇ تېخىمۇ پەس ئاۋازدا دېدى :

— بۇ خىل مۇراسىم «ئىلاھىي توي» دەپ ئاتىلىدۇ . ئۇ ئىككى مىڭ يىلدىن ئارتۇق تارىخقا ئىگە . قەدىمكى مىسىر

كاهىنلىرى بىلەن كاھىنەلەرمۇ مۇشۇنداق مۇراسىمنى قەرەللىك ئۆتكۈزۈپ تۇرۇش ئارقىلىق ، ئاياللارنىڭ تۇغۇش ئىقتىدارىغا ھەمدۇ سانا ئوقۇيتتى ، — ئۇ سەل توختىۋالغاندىن كېيىن ، سوفىيغا قارىدى ، — لېكىن ئۇ «ئىلاھىي توي» مۇراسىمىنى ئىدىيىگىزدە ھېچقانداق تەييارلىق بولمىغان ۋە ئۇنىڭ ئىچكى مەنىسىنى چۈشەنمىگەن ئەھۋال ئاستىدا كۆرۈپ قالسىڭىز ، ئەلۋەتتە چۆچۈپ كېتىسىز .

سوفىي ئۇندىمىدى .

— Hieros Gamos گرېكچە سۆز ، «ئىلاھىي توي» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ ، — دېدى لاندون گېپىنى داۋاملاشتۇرۇپ .

— لېكىن ، مېنىڭ كۆرگىنىم ھەرگىزمۇ ئۇنداق توي مۇراسىمى ئەمەس .

— ئۇ دېگەن روھ بىلەن تەن ئوتتۇرىسىدىكى توي ، سوفىي .

— ئۇنى جىنسىي قوشۇلۇش دېمەكچىمۇسىز ؟

— ياق .

— ياق ؟

سوفىينىڭ زەڭگەر كۆزلىرى لاندونغا شۇبھە بىلەن تىكىلدى .

— ھە ... شۇنداق دېسىڭىزمۇ بولىدۇ ، — دېدى لاندون سەل ئوڭايسىزلانغاندەك بولۇپ ، — لېكىن ئۇ بىزنىڭ ھازىرقى چۈشەنچىمىزدىكى جىنسىي قوشۇلۇشقا ئوخشىمايدۇ . سىز ئەينى چاغدا كۆرگەن ئۇ ئىشلار بىر خىل جىنسىي مۇراسىم تۈسىنى ئالغان بولسىمۇ ، لېكىن «ئىلاھىي توي»نىڭ ئىشقۇازلىق بىلەن ھېچقانداق مۇناسىۋىتى يوق . ئۇ پەقەتلا بىر روھىي پائالىيەت . تارىختا ، جىنسىي قوشۇلۇش «ئەرلەر بىلەن ئاياللارنىڭ تەڭرىگە ئىقتىدا قىلىش ھەرىكىتى» دەپ قارالغان . قەدىمكى كىشىلەر : «ئەرلەر ئەگەر ئاياللارنىڭ مۇقەددەسلىكىنى جىسمانىي جەھەتتىن ھېس قىلالمىسا ، ئۇلارنىڭ روھىمۇ مۇكەممەللىككە ئىگە بولالمايدۇ» دېگەن قاراشقا ئىشەنگەن . شۇڭا ، ئاياللار بىلەن جىسمانىي جەھەتتىن قوشۇلۇش — ئەرلەرنىڭ روھىي

مۇكەممەللىككە ئېرىشىش ھەمدە ئاياللارنىڭ ئىلاھىي خاراكتېرىنى تېخىمۇ چوڭقۇر چۈشىنىشتىكى بىردىنبىر ئۇسۇلى بولۇپ قالغان . ئىسسىس دەۋرىدىن باشلاپ جىنسىي مۇراسىم كىشىلەر تەرىپىدىن : «ئەرلەرنىڭ پانىي ئالەمدىن جەننەتكە يول ئېلىشىدىكى بىردىنبىر كۆۋرۈك» دەپ قارالغان . ئاياللار بىلەن جىسمانىي جەھەتتىن ئالاقە قىلغان چاغدا ، ئەرلەرنىڭ ھېسسىياتى كۆزنى يۇمۇپ - ئاچقۇچىلا يۇقىرى پەللىگە كۆتۈرۈلۈپ ، كاللىسى قۇيقۇرۇق بولۇپ قالىدۇ . دەل شۇ چاغدا ئۇلار تەڭرىنىڭ قۇدرىتىنى ھېس قىلالىشى مۇمكىن .

— سىز ئىبادەتنىمۇ ھېسسىياتتىكى بىر يۇقىرى پەللە دېمەكچىمۇ ؟— دەپ سورىدى سوفىي تازا چىنپۇتمىگەندەك تەلەپپۇزدا .

لاندون «ھەئە» ياكى «ياق» دېيىشنى بىلەلمەي مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى . ئەمەلىيەتتە ، سوفىينىڭ گېپى خاتا ئەمەس ئىدى . فىزىئولوگىيە نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا ، ئەرلەرنىڭ ھېسسىياتتىكى يۇقىرى پەللىسى ئۇلارنىڭ بارلىق تەپەككۇرىنى قىسقا ۋاقىت تورمۇزلىۋېلىپ ، چوڭ مېڭىسىدە بىر بوشلۇقنى پەيدا قىلاتتى . دەل شۇ چاغدا پىكرۇخيالى روشەنلەشكەن ئەرلەرنىڭ تەڭرىنى كۆرگەندەك تۇيغۇغا كېلىپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى . كۇن بويى جىمجىت ئىبادەتتىن باش كۆتۈرمەيدىغان مۆتىۋەر ھىندى راھىبلىرىدا جىنسىي پائالىيەت بولمىسىمۇ ، لېكىن ئۇلار ئۆز - ئۆزىنى تامام ئۇنتۇپ كېتىدىغان ئاشۇنداق ھېسسىي چەككە ئوخشاشلا يېتەلەيتتى . شۇڭا ، كىشىلەر «نېرۋانا»نى «روھىي جەھەتتىكى چېكى يوق ھېسسىي پەللە» دەپ چۈشىنەتتى .

— سوفىي ، — دېدى لاندون پەس ئاۋازدا ، — ئەڭ مۇھىمى ، سىز قەدىمكىلەرنىڭ جىنسقا بولغان قارىشىنىڭ ھازىرقىلارنىڭ جىنس توغرىسىدىكى قارىشىغا پەقەتلا ئوخشىمايدىغانلىقىنى چوقۇم ئېسىڭىزدە تۇتۇشىڭىز كېرەك . جىنسىي ھەرىكەت يېڭى ھاياتلىقنى ئاپىرىدە قىلىدۇ — بۇ ئەڭ مۇھىم مۆجىزە — بۇنداق مۆجىزىنى يارىتىش پەقەت تەڭرىنىڭلا قولىدىن كېلىدۇ . ئاياللار بالىياتقۇسى

ئارقىلىق يېڭى ھاياتلىقنى تەۋەللۇت قىلىدۇ ، شۇنىڭ بىلەن ئۆزىمۇ مۇقەددەس ئىلاھقا ئايلىنىدۇ . جىنسىي قوشۇلۇش ئىنسانلار مەنىۋىيىتىدىكى ئىككى بۆلەكنى — ئەرلەر بىلەن ئاياللارنى بىر گەۋدىگە ئايلاندۇرىدۇ ، بۇ بىر خاسىيەتلىك ئىش . ئەرلەر جىنستىن پايدىلىنىپ ئۆز روھىنى تاكامۇللاشتۇرىدۇ ھەمدە تەڭرى بىلەن سۆزلىشىش پۇرستىگە ئېرىشەلەيدۇ . سىزنىڭ ئەينى چاغدا كۆرگىنىڭىزنى «بىر جىنسىي مۇراسىم» دېگەندىن كۆرە ، «روھىي تاكامۇللۇقنى تىلەش مۇراسىمى» دېگەن تۇزۇك . «ئىلاھىي توي» قانداقتۇر ئەنئەنىۋى ئۆرپ ـ ئادەتكە مۇخالىپ ئىش بولماستىن ، بەلكى ئىنتايىن يۇكسەكلىككە ئىگە مۇقەددەس بىر پائالىيەت .

ئۇنىڭ گەپلىرى سوفىينىڭ يۈرەك تارىنى چەككەندەك بولدى . سوفىي ئۆزىنى خېلىدىن بېرى ناھايىتى ئېغىر ـ بېسىق تۇتۇپ كېلىۋاتاتتى . لېكىن ، لاندون ئۇنىڭدىكى تەمكىنلىكىنىڭ ئەمدىلىكتە ئاستا ـ ئاستا يوقىلىۋاتقانلىقىنى ، كۆز چاناقلىرىنىڭ ئىسسىق ياشقا تولغانلىقىنى سېزىپ قالدى . سوفىي مەڭگىگە ئېقىپ چۈشكەن ياشلارنى دەرھال يېڭى بىلەن سۈرتۈۋەتتى .

لاندون ئۇنى سەل تىنچلىنىۋالسۇن دېگەن مەقسەتتە بىردەم جىم ئولتۇرۇۋالدى . شۇنى ئېتىراپ قىلماي بولمايدۇكى ، نۇرغۇن كىشىلەر : «جىنسىي ھەرىكەت تەڭرىگە يېقىنلىشىشنىڭ بىر ۋاستىسى» دېگەن قاراشنى دەماللىقا قوبۇل قىلالمايتتى . ئىلگىرى ، لاندون ئۆزىنىڭ يەھۇدىي قان سىستېمىسىدىن بولغان ئوقۇغۇچىلىرىغا قەدىمكى يەھۇدىيلارنىڭ بەزى جىنسىي مۇراسىملارنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئەنئەنىسىنى ، يەنى جىنسىي مۇراسىملارنىڭ مۇقەددەس قەسىرلەردە ئۆتكۈزلىدىغانلىقىنى سۆزلەپ بەرگەن چېغىدا ، ئۇ ئوقۇغۇچىلار ئاغزلىرىنى ئېچىپلا قالغانىدى . قەدىمكى يەھۇدىيلار : «قۇدۇسۇل ئەقداستا ، يەنى سولومونىڭ مۇقەددەس قەسىردە تەڭرى بار بولۇپلا قالماستىن ، يەنە تەڭرىگە خاس ئىمتىيازغا ئىگە ئىلاھە شېكىنامۇ بار» دېگەن قاراشقا ئىشىنەتتى . شۇڭا ، روھىي مۇكەممەللىككە ئېرىشىشنى

ئىستىگەن ئەرلەر مۇقەددەس قەسىرگە بېرىپ ، ئۇ يەردىكى كاھىنە ۋە ئايال چاكارلار بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزەتتى ھەمدە شۇ ئارقىلىق ئاياللارنىڭ مۇقەددەسلىكىنى تېخىمۇ چوڭقۇر ھېس قىلاتتى . يەھۇدىيلار تۆت ھەرپتىن تۇزۇلغان «YHWH» دېگەن سۆز «تەڭرى» دېگەن مەنىدىكى سۆز بولۇپ ، ئۇ ئەمەلىيەتتە Jehovah (يەھۋە) دېگەن سۆزدىن ئۆزگەرتىپ ياسالغانىدى . Jehovah دېگەن بۇ سۆزمۇ ئەسلىي ئەرلەرگە ۋەكىللىك قىلىدىغان Jah دېگەن سۆز بىلەن قەدىمكى يەھۇدىي تىلىدىكى Havah (ھەۋۋا — ھاۋا ئانا) دېگەن سۆزدىن تۇزۇلگەن نېيترال سۆز ئىدى .

— دەسلەپكى خرىستىئان دىنى جەمئىيىتىگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، — دېدى لاندون بوش ئاۋازدا چۈشەندۈرۈپ ،— ئىنسانلارنىڭ جىنسىي ۋاستە ئارقىلىق تەڭرى بىلەن بىۋاستە ئۇچرىشىشى كاتولىك دىنىنىڭ ھوقۇق ئاساسىغا ئېغىر تەھدىت شەكىللەندۈرگەن . چۈنكى ، ئۇ خىل ئادەت دىنى جەمئىيەتنى بىر چەتكە قايرىپ قويۇپ ، ئۇلارنىڭ كىشىلەر نەزىرىدىكى ئوبرازىنى خۇنۇكلەشتۈرۈۋەتكەن . شۇڭا ، دىنىي جەمئىيەت جىنسىي ھەرىكەتنى ئۇزۇل - كېسىل قارىلاپ ، ئۇنى «يىرگىنچلىك جىنايەت» قاتارىغا چىقىرىۋەتكەن . باشقا ئاساسلىق دىنلاردىمۇ شۇنداق ۋاستە قوللىنىلغان .

سوفىي ئۇندىمىدى . ئەمما ، لاندون ئۇنىڭ بوۋىسىنى ئەمدىلەتتىن چۈشىنىشكە باشلاۋاتقانلىقىنى سەزدى . قىزىقارلىق يېرى شۇكى ، بۇ يىلقى ئوقۇش مەۋسۇمىنىڭ دەسلەپكى بىركۈنى ، ئۇ ئوقۇغۇچىلىرىغا جىنسىيەت توغرۇلۇق بەزىبىر قاراشلىرىنى سۆزلەپ مۇنداق دېگەنىدى :

— بىز جىنسىقا باشقىچە نەزەردە قارايمىز . ئەجەبا ، بۇ غەلىتە ئىش ئەمەسمۇ ؟ ئەجدادلىرىمىز قالدۇرۇپ كەتكەن ئەنئەنىلەر ۋە فىزىئولوگىيىلىك بىلىملەر بىزگە شۇنى چۈشەندۈرۈپ بېرىدۇكى ، جىنس تەبىئىي نەرسە ، قەدىرلەشكە ئەرزىيدىغان ھەم ئىنسان

روهنى تاكامۇللاشتۇرىدىغان بىر ۋاستە . لېكىن ، ھازىرقى دىنلار ئۇنىڭ ھەقىقىي خاراكتېرىنى بۇرمىلاپ ، ئۇنى «پەس قىلمىش» دەپ قاراۋاتىدۇ ھەمدە بىزگە «دەھشەتلىك بالايىئاپەت» قىلىپ كۆرسىتىشكە ئۇرۇنۇۋاتىدۇ .

لاندون گەپنى مۇشۇ يەردە توختىتىشنى قارار قىلدى . چۈنكى ، ئوقۇغۇچىلارغا دۇنيادا ھازىرمۇ نۇرغۇن تەسىرى زور دىنىي تەشكىلاتلارنىڭ جىنسىي مۇراسىم ئۆتكۈزىدىغانلىقىنى ھەم بۇ قەدىمكى ئەنئەنىنى ساقلاپ قالغانلىقىنى دەپ بەرسە ، ئۇلار چوقۇم چۆچۈپ كېتەتتى . ھوللىۋۇدنىڭ داڭلىق ئارتىسى توم كروس «كۆزىنى ئېچىش» ناملىق فىلىمدە رول ئالغان باش پېرسوناژ مانخاتتونلۇقلار ئارىسىدىكى سەرخىل كىشىلەر ئۆتكۈزگەن بىر خۇسۇسىي يىغىلىشقا ئوغرىلىقچە قاتناشىپ ، ئويلىمىغان يەردىن «ئىلاھىي توي»نى كۆرۈپ قالاتتى . كىشىنى ئېچىندۇرىدىغان يېرى شۇكى ، فىلىم ئىشلىگۈچى ئۇنىڭدىكى نۇرغۇن تەپسىلاتلاردا خاتالىققا يول قويغان . ئەمما ، ئاساسلىق بىر ئالاھىدىلىكنى — مەخپىي تەشكىلاتلارنىڭ جىنسىي ئالاقە شەكلى ئارقىلىق جىنسىنىڭ مۇقەددەسلىكىنى مەدھىيىلەيدىغان ئادىتىنى خېلى ئەينەن ئىپادىلەپ بەرگەنىدى .

— پروفېسسور ، — دېدى ئارقا رەتتە ئولتۇرغان بىر ئوغۇل ئوقۇغۇچى قولىنى كۆتۈرۈپ ، — سىزنىڭ گېپىڭىزچە بولغاندا ، بىز چېركاۋغا بارمايلا جىنسىي ھەرىكەت بىلەن كۆپرەك شۇغۇللانساق بولىدىكەن ـ دە ؟

لاندون ئۇنىڭ دامىغا چۈشۈپ كەتمەسلىك ئۈچۈن مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى .ئۇ خارۋارد ئۇنىۋېرسىتېتىدىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ تۇرلۇك يىغىلىشلارنى ئۆتكۈزۈپ تۇرىدىغانلىقى توغرىسىدا ھەر خىل پاراڭلارنى ئاڭلىغان بولۇپ ، بۇ بەڭۈاشلارنىڭ جىنسىي جەھەتتە خېلىلا ئەركىن ـ ئازادە ئىكەنلىكىنى بىلەتتى . ئۆزىنىڭ شۇ تاپتا پاسسىپ ئورۇندا تۇرۇۋاتقانلىقىمۇ كۆڭلىگە ئايان ئىدى . شۇڭا ، ئۇ مۇنداق دېدى :

— ئەپەندىلەر ، سىلەرگە بىر ئاگاھلاندۇرۇش بېرىپ قويۇشنى لايىق كۆرۈۋاتىمەن . ئۇ بولسىمۇ ، تويدىن بۇرۇنقى جىنسىي ھەرىكەتلەرگە زىيادە بېرىلىپ كەتمەڭلار ، ئۆزۈڭلارنى قانداقتۇر بىر پەرىشتە دەپمۇ ئويلاپ قالماڭلار . سىلەرنىڭ جىنسىي تۇرمۇشۇڭلار توغرۇلۇق مەن ئازراق پىكىر بېرىپ قويماي .

ئوغۇل ئوقۇغۇچىلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ گەپلىرىنى پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئاڭلىدى .

— كىچىك قېتىم قىزلار بىلەن بىللە بولغان چېغىڭلاردا ، ئاۋۋال ئۆز - ئۆزۈڭلاردىن : «مەن جىنسىي ھەرىكەتنى بىر سىرلىق روھىي پائالىيەت دەپ قارامدىم - يوق ؟» دەپ سوراپ بېقىڭلار . ئاندىن ئاشۇنداق روھىي يۇكسەكلىككە يېتىشكە تىرىشىڭلار . ئەرلەر ئۇنداق يۇكسەكلىككە مۇقەددەس ئايالىرىنىڭ تېنى بىلەن بىرلىشىش ئارقىلىقلا يېتەلەيدۇ .

قىز ئوقۇغۇچىلارنىڭ چىرايىدا مەغرۇرانە كۈلكە جىلۋىلەندى .

ئوغۇل ئوقۇغۇچىلار بولسا بىر - بىرىگە قارىشىپ كۈلۈشۈپ كەتتى ۋە بىر - بىرىگە بىزەپ چاقچاقلارنى قىلغىلى تۇردى .

لاندون ئېغىر ئۇھ تارتىپ قويدى ، «نېمىلا دېگەنبىلەن ، بۇلار يەنە بالا - دە !»

سوۋېت پېشانىسىنى ئايروپىلان دېرىزىسىگە چىڭ ياقتىنچە سىرتقا قاراپ ئولتۇراتتى . ئۇ لاندوننىڭ بايا ئۆزىگە نېمىلەرنى دېگەنلىكىنى باشتىن - ئاياغ يەنە بىر ئويلاپ چىقتى ، بەزى ئىشلارغا ئىچ - ئىچىدىن پۇشايمان قىلىپ قالدى . «ئون يىل ھە !» ئۇ بوۋىسىدىن كەلگەن ، ئەمما ئۆزى ئەزەلدىن ئېچىپ ئوقۇپ باقمىغان ھېلىقى بىر دۆۋە خەتنى يادىغا ئالدى . «لاندونغا ئەمدى ھەممە ئىشنى دەپ بېرەي .» ئۇ كەينىگىمۇ قارىماستىن ، ئۆزى ئون يىل بۇرۇن كۆرگەن ئاشۇ ئىشلارنى لاندونغا سۆزلەپ بېرىشكە باشلىدى ، ئۇنىڭ شۇ تاپتىكى تۇرقى ناھايىتى تىنچ ، ئەمما كىشىدە ۋەھىمە پەيدا قىلغۇدەك سۇرلۇك ئىدى .

سوفي شۇ كۈنى كەچتە يۇز بەرگەن ئىشلارنى سۆزلەشكە باشلىدى ۋە ئۆزىنى ئاستا ـ ئاستا كەينىگە لەيلەپ كېتىۋاتقاندەك ھېس قىلدى ... ئۇ بوۋىسىنىڭ نورماندىيىدىكى داچىسىنى ئوراپ تۇرغان دەرەخلىككە سەكرەپ چۈشتى ... گاڭگىرىغان ھالدا ھېلىقى ئەسكى ئۆيىنى ئىزدىدى ... پەس تەرەپتىن غەلىتە بىر ئاۋاز ئاڭلاندى ... ئاندىن ئۇ ھېلىقى مەخپىي سىيرىلما ئىشىكنى تاپتى ... تاش پەلەمپەينى بويلاپ ئاستا دەسسىگىنىچە يەر ئاستى ئۆيىگە چۈشتى . ئۇنىڭ دىمىغىغا لاينىڭ ھىدى ئۇرۇلدى ، يەر ئاستى ئۆيىنىڭ ھاۋاسى تولىمۇ سالقىن ئىدى . ئۇ پەلەمپەينىڭ قارىڭغۇ تەرىپىگە مۆكۈپ تۇرۇپ ئۇ ئادەملەرگە نەزەر سالدى . قىزغۇچ شام نۇرى ئاستىدا بىر توپ كىشىلەر ئۇيان ـ بۇيان تولغىشىپ ، توختىماي ناخشا ئېيتىشۋاتاتتى .

«مەن چۈش كۆرۈۋاتامدىم نېمە ؟ — دەپ پىچىرلىدى سوفي ئۆز ـ ئۆزىگە ، — راست چۈش كۆرۈۋاتقان ئوخشايمەن . بۇ ئېنىقلا چۈش بولماي نېمە ؟»

ئەرلەر بىلەن ئاياللار گاھ چىرمىشىپ ، گاھ ئايرىلاتتى ، قارا بىلەن ئاق توختىماي ئالمىشىپ تۇراتتى . ئاياللارنىڭ چىرايلىق ئاق يېپىنچىلىرى توختىماي پۇلاڭشىيتتى ، ئۇلار قوللىرىدىكى ئالتۇن شارنى ئېگىز كۆتۈرگىنىچە ھەر خىل ئاۋازدا ناخشا توۋلاۋاتاتتى :

سەن بىلەن مەن مەڭگۈلۈك قوشماق ،
خىسلىتىمىز ئۆرنەك ھەممىگە .
شېرىن تۇنلەر كەتمەستە ئۇزاپ ،
سەن تۆرەلدىڭ مېنىڭ تېنىمدە .

ئاياللار قوللىرىدىكى ئالتۇن شارنى يەرگە قويۇپ ، خۇددى ئېلىشىپ قالغاندەك بىردەم ئالدىغا ، بىردەم كەينىگە داجىپ تولغىنىشقا باشلىدى . ئۇلار چەمبەرنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى بىر نەرسىگە قاراپ ھۆرمەت بىلدۈرۈۋاتقاندەكلا قىلاتتى .

«ئۇلار نېمىگە قاراۋاتىدىكىنە؟»
شۇ چاغدا تۇيۇقسىز يەنە ناخشا ئاۋازى ئاڭلاندى. ئاۋاز بارغانسېرى كۈچەيىپ، رېتىم بارغانسېرى تېزلەپ كېتىۋاتاتتى.

مەن ئۇچراتقان ھەرقانداق ئايال،
يۈرىكىمنى قىلىدۇ قامال ...

ئاياللار بەس - بەس بىلەن چىرقىراشقىنىچە، يەردىكى ئالتۇن شارلارنى ئېلىپ يەنە ئېگىز كۆتۈردى. ئەرلەرمۇ ئۇلارنىڭ ھەرىكىتىگە ماسلىشىپ توۋلاشقا باشلىدى:

تاپتى ئۇ مەڭگۈلۈك ماكاننى ئاخىر! ...

ناخشا ئاۋازى ئاستا - ئاستا تۆۋەنلىدى، ئەمما رېتىمى بايىقىدىنمۇ بەكرەك تېزلىشىپ كەتتى. ئاخىردا، ئەرلەر ۋە ئاياللارنىڭ ھەممىسى ئالدىغا بىرنەچچە قەدەم چاپماپ، ئاندىن يەرگە تەڭلا تىزلاندى.
ئۇلارنىڭ بايانىن نېمىگە قاراۋاتقانلىقىنى سوفىي شۇ چاغدا بىلدى.
ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى چىرايلىق بېزەلگەن پاكارغىنا بىر مۇقەددەس سۇپىنىڭ ئۈستىدە يۈزىگە نىقاب تارتىۋالغان بىر ئەر قىپيالىڭاچ ھالەتتە ئوڭدۇسىغا قاراپ ياتاتتى. سوفىي ئۇنى ھەم ئۇنىڭ مۇرىسىدىكى ھامىلە مېڭىنى بىرلا كۆرۈپ تونۇۋالدى ۋە ۋارقىرىۋەتكىلى تاسلا قالدى. «ئۇ بوۋامغۇ!» كۆز ئالدىدىكى بۇ مەنزىرىگە ئۇنىڭ پەقەتلا ئىشەنگۈسى كەلمەيۋاتاتتى. ئەمما، كىشىنى تېخىمۇ چۆچۈتۈۋېتىدىغىنى ئىش كەينىدە ئىدى!
ئاپئاق نىقاب تارتىۋالغان قىپيالىڭاچ بىر ئايال بوۋىسىنىڭ ئۈستىگە چىقىپ ئولتۇردى. ئۇنىڭ كۈمۈش رەڭ چاچلىرى كەينىگە تاشلىنىپ تۇراتتى، تېنى مەققىدە كەلگەن، ئۇستىخىنى ئانچىمۇ

چىرايلىق ئەمەس ئىدى . ئەمما ، ئۇ شۇ تاپتا ناخشىنىڭ رىتمىغا ماسلاشتۇرۇپ بەدىنىنى ھەدەپ تولغاۋاتاتتى — ئۇ سوفىينىڭ بوۋىسى بىلەن سۆيۈشۈاتاتتى .

سوفي كەينىگە بۇرۇلۇپلا قاچماقچى بولدىيۇ ، ئەمما پۈتلىرىنى مىدىرلىتالمىدى . يەر ئاستى ئۆيىنىڭ تاش تاملىرى ئۇنى قامال قىلىۋالغانىدى . بۇ چاغدا ، بايقى ناخشا ئاۋازى ئەڭ يۇقىرى ئەۋجىگە كۆتۈرۈلدى . ئاشۇنداق ئالا ـ تاغىل ۋارقىراشلاردىن كېيىن ، ئۇ بىر توپ ئادەملەر تۇيۇقسىزلا قاقاقلاپ كۈلۈشكە باشلىدى ، پۈتكۈل يەر ئاستى ئۆيى ئۇلارنىڭ كۈلكە ساداسىدىن لەرزىگە كەلدى . سوفي نەپەس ئالالماي قالدى ، كۆزلىرىدىن تارامىلاپ ياش تۆكۈلۈشكە باشلىدى ، بەدىنى تارتىشىپ قالغان ئادەمدەك دەلدەڭشىپ ماڭغىنىچە پەلەمپەيدىن ئۈستۈنكى قەۋەتكە چىقىپ ، ئۆزىنى سىرتقا ئاتتى ۋە جالاقلاپ تىترىگەن ھالدا ماشىنىسىنى ھەيدەپ پارىژغا قايتتى .

يەتمىش بەشىنچى باب

ئېپېسكوپ ئارىنگاروسا فاچى بىلەن ئىككىنچى قېتىم سۆزلىشىپ بولغان چاغدا ، ئۇ ئولتۇرغان تۇربىنىلىق پىرقىرىغۇچى بار ئايروپىلان چىراغلار يۇلتۇزدەك يېنىپ تۇرغان موناكو شەھىرىنىڭ ھاۋا بوشلۇقىدىن ئۇچۇپ كېتىۋاتاتتى . ئارىنگاروسانىڭ يەنە بېشى قېيىپ ، كۆڭلى ئېلىشىپ كەتتى . ئەمما ، بەكلا چارچاپ كەتكەچكە ، ھەرقانچە قىلىپمۇ ياندۇرالمىدى .

«بۇ ئىشنى ئەمدى ئاخىرلاشتۇرۇش كېرەك !»

يېقىندىن بۇيان ، فاچىنىڭ ھېيلىسى تولىراپ ، كىشىنى ئويلاندۇرۇپ قويۇۋاتاتتى . ئەمما ، بۇگۈن كەچ ، ئارىنگاروساغا ھەممە ئىشلار بىراقلا ئۆزگىرىپ كەتكەندەك تۇيۇلماقتا ئىدى . *«بۇ ئىشنىڭ ئاخىرى نەگە بېرىپ توختار ؟»* ئالدىنئالا ناھايىتى ئەتراپلىق ھەم پۇختا ئورۇنلاشتۇرۇلغان ئىشلارنىڭ شۇنچە تېز ئۆزگىرىپ كەتكىنىگە ئادەمنىڭ ھەقىقەتەن ئىشەنگۈسى كەلمەيتتى .

«مەن سىللارنىنى نېمە قىلغىلى ئەۋەتتىم ـ ھە ؟ ! ئۆزۈم نېمە ئىشلارنى قىلىپ يۈرۈۋاتىمەن ؟»

ئۇ پۈتلىرى تىترىگەن ھالدا ئايروپىلاننىڭ ئۇچقۇچىلار بۆلمىسىگە باردى .

— نىشاننى ئۆزگەرتىڭ .

ئۇچقۇچى ئۇنىڭغا لەپپىدە بىر قارىۋېتىپ ، كۈلۈپ قويدى .

— چاقچاق قىلىۋاتىسىز ، شۇنداقمۇ ؟

— ياق ، مەن دەرھال لوندونغا بېرىشىم كېرەك .

— پوپ ، سىز ھازىر تاكسىدا ئەمەس ، بەلكى ئايروپىلاندا

جۇمۇ .

— ئەلۋەتتە ، سىزگە يەنە پۇل قوشۇپ بېرىمەن . قانچە پۇل ئالىسىز ؟ بۇ يەردىن لوندونغا بىر سائەتتىلا يېتىپ بارغىلى بولىدۇ ، ھاۋا يولىمۇ ئۇدۇل . شۇڭا ...

— پوپ ، بۇ پۇلىنىڭلا مەسىلىسى ئەمەس ، يەنە باشقا ئىشلارمۇ بار .

— سىزگە ئون مىڭ ياۋرو بېرەي ، نىشانىنى دەرھال ئۆزگەرتىڭ ، بولامدۇ ؟

ئۇچقۇچى ھەيران بولغان ھالدا كەينىگە بۇرۇلدى :

— قانچە ياۋرو دېدىڭىز ؟ سىز قانداق پوپ ! شۇنچىۋالا كۆپ نەق پۇلنى يېنىڭىزدا ئېلىپ يۈردىڭىزمۇ ؟

ئارىنىگاروسا بايا ئولتۇرغان جايىغا قايتىپ بېرىپ ، قارا رەڭلىك ھۆججەت سومكىسىدىن بىر پارچە ئىسىمسىز زايومنى سۇغۇرۇۋالدى ـ دە ، ئەكېلىپ ئۇچقۇچىغا بەردى .

— نېمە بۇ ؟ — دەپ سورىدى ئۇچقۇچى .

— ۋاتىكان بانكىسى تارقاتقان قىممىتى ئون مىڭ ياۋرولۇق زايوم .

ئۇچقۇچى گاڭگىراپلا قالدى .

— ئۇنى پۇلغا ئوخشاشلا ئىشلەتكىلى بولىدۇ .

— لېكىن ، ماڭا كېرىكى نەق پۇل .

ئۇچقۇچى شۇنداق دېگەچ ، زايومنى قايتۇرۇپ بەردى .

ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ئىشىككە يۆلىنىپ تۇرغاچقىلا يىقىلىپ چۈشمىدى . ئۇ بەكلا ئاجىزلاپ كەتكەنىدى .

— بۇ ھايات ـ مامانتا تاقىلىدىغان ئىش . شۇڭا ، ماڭا ياردەم قىلىڭ . مەن دەرھال لوندونغا بارمىسام بولمايدۇ .

ئۇچقۇچىنىڭ كۆزى ئۇنىڭ بارمىقىدىكى ئالتۇن ئۈزۈككە چۈشتى :

— ماڭا سەل قىممىتى بار نەرسىنى بەرسىڭىز قانداق ؟

ئارىنگاروسا ئۈزۈكىگە قاراپ قويۇپ :

— ماڭا بۇ ئۇزۇك بولمىسا بولمايدۇ ، — دېدى .

ئۇچقۇچى مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويۇپ ، يان تەرەپتىكى دېرىزىدىن سىرتقا قارىۋېلىپ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى .

ئارىنىگاروسانىڭ يۈرىكى قانداقتۇر بىر ئازابتىن پۈزۈلدە ئېچىشقاندەك بولدى . ئۇ يەنە ئۇزۇكىگە قارىدى . نېمىلا دېگەن بىلەن ، بۇ ئۇزۇك ۋەكىللىك قىلىدىغان ھەممە نەرسە ئېپىسكوپنىڭ كۆز ئالدىدىن تېزلا غايىب بولۇپ كېتىش ئالدىدا تۇراتتى . بىر ھازادىن كېيىن ئۇزۇكنى قولىدىن چىقىرىپ ، ئۇچقۇچىنىڭ ئالدىغا ئاستا قويۇپ قويدى .

ئارىنىگاروسا ئۇچقۇچىلار بۆلمىسىدىن ئالدىرىماي يېنىپ چىقىپ ، كەينى تەرەپتىكى بىر ئورۇندۇققا ئۆزىنى تاشلىدى . ئون بەش سېكۇنتلاردىن كېيىن ، ئۇ ئايروپىلاننىڭ شىمال تەرەپكە بۇرۇلۇۋاتقانلىقىنى سەزدى .

شۇنداقتىمۇ ، ئۇنىڭغا كېيىنكى ئىشلارنىڭ قانداق بولىدىغانلىقى ئېنىق ئەمەس ئىدى .

بۇ ئورۇنلاشتۇرۇشلارنىڭ ھەممىسى بىر مۇقەددەس نىشانىنى مەركەز قىلغانىدى . ئەمما ، شۇ تاپتا ئۇ خۇددى كارتوندىن ياسالغان ئۆيدەك بىر چەتكە قىيسىيىپ قېلىۋاتاتتى ... ئەمدىكى ئىشلارنىڭ قانداق نەتىجە بىلەن خۇلاسىلىنىدىغانلىقىنى ھېچكىمۇ پەرەز قىلالمايتتى .

يەتمىش ئالتىنچى باب

لاندون سوفىينىڭ «ئىلاھىي توي» مۇراسىمنى كۆرگەن چاغدىكى ئەھۋاللارنى سۆزلەۋېتىپ بەدىنىگە تېخچە تىترەك ئولىشۋاتقانلىقىنى سەزدى. سوفىينىڭ بايانلىرى ئۇنىمۇ ھەيران قالدۇرغانىدى. «ئۇ ئىلاھىي توي مۇراسىمىنىڭ پۈتكۈل جەريانىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆرۈپلا قالماستىن، يەنە تېخى بوۋىسىنىڭ ئۇ مۇراسىمغا باشچىلىق قىلىۋاتقانلىقىنىمۇ كۆرۈپتىكەن - دە!» دېمەك، بۇنىڭدىن ياك سونۇئېينىڭ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ باشلىقى — داۋنچى، بوتچىللېر، ئېساك نيۇتون، ۋېكتور ھيۇگو، ژان كوكتو ... لار بىلەن بىر قاتاردىكى بۈيۈك ئادەم، ئەقلى كامىل يولباشچى ئىكەنلىكى بىلىنىپلا تۇراتتى.

— سىزگە يەنە نېمە دېيىشىمنى بىلەلمەيۋاتىمەن، — دېدى لاندون پەس ئاۋازدا. سوفىينىڭ كۆز چاناقلىرى لىققىدە ياشقا تولغانىدى.

— ئۇ ماڭا خوددى ئۆز قىزىدەكلا كۆيۈنەتتى.

لاندون ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن چوڭقۇر بىر ئۆكۈنۈش ئالامىتىنىڭ بىلىنىپ تۇرغانلىقىنى سەزدى. ئىلگىرى سوفىي نائىش بوۋىسىدىن ئۆزىنى ئىزچىل قاچۇرۇپ كەلگەنىدى. ئەمدىلىكتە بوۋىسىغا پۈتۈنلەي باشقىچە نەزەر بىلەن قاراۋاتقاندەك قىلاتتى.

سىرتتا تۇن پەردىسى ئاستا - ئاستا سۈزۈلۈپ، قىزغۇچ بىر يورۇقلۇق ئايروپىلاننىڭ ئوڭ تەرىپىنى سۈس يورۇتۇشقا باشلىدى. ئەمما، ئۇلارنىڭ ئاستى تەرىپىدىكى ئاسمان جىسىملىرىدا يەنىلا

قاراڭغۇلۇق ھۆكۈم سۈرمەكتە ئىدى .

— قەدىرلىكىم ، ئازراق بىرنېمە يەۋالامسىز ؟ — دېدى ئارقا تەرەپتىن ئەمدىلا قايتىپ كەلگەن تىبىن ، ئۇنىڭ چىرايىدىن باشقىچىلا بىرخىل خۇشاللىق چىقىپ تۇراتتى . ئۇ بىرنەچچە قۇتا كوكاكولا ۋە ئۇزۇن تۇرۇپ قالغان بىر قۇتا پىرەنىك ئالغاچ كەلگەنىدى .

— ئېلىڭلار ، قورساقنى ئازراق بولسىمۇ گوللاپ تۇرايلى ، — دېدى ئۇ قولىدىكى نەرسىلەرنى سوفىغا بىلەن لاندونغا تارقىتىپ بەرگەچ ، — بىزنىڭ موناخ دوستىمىز تېخىچە ھېچنېمىنى ئىقرار قىلماپتۇ . ئۇنىڭغا ياخشىسى يەنە ئازراق ۋاقىت بېرەيلى ، — ئۇ قولىدىكى پىرەنىكنى چىشلەۋېتىپ ھېلىقى شېئىرغا قارىدى ، — قانداق ، ئىلگىرىلەش بارەكمۇ ؟ — ئۇ بۇرۇلۇپ يەنە سوفىغا قارىدى ، — بوۋىڭىز بىزگە زادى نېمە دېمەكچى بولغان بولغىيىدى ؟ ھېلىقى ئابىدە ، ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى چوقۇنغان تاش ئابىدە زادى قەيەردىدۇ ؟

سوفىي بېشىنى چايقاپ قويۇپ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلمىدى .

تىبىن ھېلىقى شېئىرغا قايتىدىن تىكىلىپ قاراۋاتقاندا ، لاندون قولىدىكى كوكاكولا قۇتىسىنىڭ ئاغزىنى ئاچتى ـ دە ، دېرىزىدىن سىرتقا قارىدى . ھېلىقى مەخپىي مۇراسىملار ۋە تەرجىمە قىلىنىشنى كۈتۈپ تۇرغان شىفىرلار ئۇنىڭ خىيال ئېكرانىدا قايتىدىن پەيدا بولۇۋاتاتتى . «*ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ ئابىدىسى ئاچقۇچتۇر*» ئۇ كوكاكولادىن بىر يۇتۇم ئىچتى . «*ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ ئابىدىسى .*» كوكاكولا سەل ئىسسىق تۇراتتى .

تۇن پەردىسى ناھايىتى تېزلا تاڭ شەپىقىغە ئورۇن بوشاتتى ، لاندون كېچە بىلەن كۈندۈزنىڭ ئالماشقىنىنى ئۆز كۆزى بىلەن كۆردى . پەستە كۆپەكۈك دېڭىز سۈيى جىمىرلاپ تۇراتتى . «ئەنگلىيە دېڭىز بوغۇزىغا كەپتۇق ـ دە . دېمەك ، ۋاقىت ئاز قاپتۇ . »

لاندون ئەسلىدە : «تاڭنىڭ سۈزۈلۈشىگە ئەگىشىپ پىكرىم ئىچىلىپ كەتسە ياخشى بولاتتى» دەپ ئويلىغانىدى . ھالبۇكى ، سىرت قانچە يورۇغانسېرى ئۇنىڭ كاللىسىدىكى خىياللار تېخىمۇ چىگىشلىشىپ كەتتى . ئۇنىڭ قۇلىقىغا بەش باسقۇچلۇق ئۇرغۇ پەرقلىق شېئىر ۋە كىشىلەرنىڭ مۇڭلۇق مۇناجاتلىرى ئاڭلىنىۋاتقاندەك ، «ئىلاھىي توي» بىلەن مۇقەددەس مۇراسىملاردىكى ئالتاغلىق ئاۋازلار ئايروپىلانىنىڭ گۈرۈلدىگەن ئاۋازىغا قوشۇلۇپ كېتىۋاتقاندەكلا بىلىنىدى .

«ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ ئابىدىسى .»

ئايروپىلان ئاستا تۆۋەنلەشكە باشلىدى . دەل شۇ چاغدا لاندوننىڭ كاللىسىدىن بىر نەرسە «يالت» قىلىپ چاقناپ ئۆتتى ۋە قولىدىكى قۇرۇق كوكاكولا قۇتىسىنى يەرگە تاشلىۋەتتى .

— ئىشەنمەسلىكىڭلار مۇمكىن ! — دېدى ئۇ يان تەرەپكە بۇرۇلۇپ ، — ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ ئابىدىسى ! مەن بۇنىڭ قانداق ئىش ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇم .

— ئۇنىڭ نەدىلىكىنى بىلدىڭىزمۇ ؟ — دېدى تىبىن كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ .

لاندون مىيىقىدا كۈلدى :

— ئۇنىڭ نەدىلىكىنى بىلمەيمەن ، ئەمما ئۇنىڭ قانداق نەرسە ئىكەنلىكىنى ئەمدى بىلدىم .

سوفىيمۇ لاندون تەرەپكە بۇرۇلۇپ ئۇنىڭ گېپىگە قۇلاق سالدى .

— مېنىڭچە ، ئابىدە (headstone) دېگەن سۆز «تاش» دېگەن مەنىنى بېرىدۇ . ئۇ چوقۇم قەبرە ئەمەس ، — دېدى لاندون چۈشەندۈرۈپ ، ئۇنىڭ قەلبى شۇ تاپتا يېڭىچە بىر بايقاشقا ئېرىشكەن ئالىملارنىڭكىدەك خۇشاللىققا چۆمگەنىدى .

— تاش دەۋاتامسىز ؟ — دەپ سورىدى تىبىن شۇ ھامانلا .

سوفىيمۇ ھەيران قالدى .

— تىبىتن ، دىنىي سوت يات دىندىكلەرنى ۋەھشىيانە باستۇرغان مەزگىللەردە ، دىنىي جەمئىيەت ئىبادەتخانا چەۋەندەزلىرىنمۇ «يات دىندىكلەر» دەپ قارىلىغان ئەمەسمۇ ؟ — دېدى لاندون . تىبىن بېشىنى لىڭشىتتى :

— تۇغرا ، ئۇلار ئىبادەتخانا چەۋەندەزلىرىغا : «بەچچىۋاز ، كرېستىنىڭ ئۈستىگە كىچىك تەرەت قىلغان ، ئالۋاستىلارغا چوقۇنغان ...» دېگەندەك بىرمۇنچە گۇناھلارنى ئارتىپ قويغان .

— ئۇ جىنايەتچىلەرنىڭ ئىچىدە : « يالغان بۇتلارغا قارىغۇلارچە چوقۇنغان» دېگەن جىنايەت تۇرىمۇ بارغۇ ؟ دېمەكچىمەنكى ، دىنىي جەمئىيەت ئۇلارنىڭ تاش بۇتقا چوقۇنۇش مۇراسىمى ئۈتكۈزىدىغانلىقىنىمۇ قانتىق ئەيىبلىگەنغۇ ؟ ... ئۇ تاش بۇت دەل يات دىندىكلەرنىڭ مەبۇدىسى ...

— مەبۇد بارفومېتنى دەمسىز ! — تىبىننىڭ ئاۋازى بۆلەكچىلا غەلىتە چىقىپ كەتتى ، — ۋاي خۇدايىم ، لاندون ، مەن ئەجەب ئويلىماپتىمەنا ! دەۋاتقىنىڭىز ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى چوقۇنغان تاشنىڭ نەق ئۆزى ئىكەن جۇمۇ ؟

لاندون دەرھال سوفىيغا چۈشەندۈرۈپ قويدى :

— مەبۇد بارفومېت يات دىندىكلەرنىڭ نەسىل قالدۇرۇش ئىلاھى ھېسابلىنىدۇ . ئۇ ئىنسانلارنىڭ نەسىل قالدۇرۇش ئىقتىدارى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك . ئۇنىڭ بېشى قوينىڭ بېشىغا ئوخشايدۇ . چۈنكى ، قوي شۇ مەزگىللەردە ھاياتلىقنى كۆپەيتىش ئىقتىدارىنىڭ سىمۋولى دەپ قارالغان . ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى ئۇنىڭ بېشىغا ئوخشايدىغان بىر تاش بۇتنى ياساپ ، شۇنىڭغا باش ئۇرۇش ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ مەبۇد بارفومېتقا بولغان ئېتىقادىنى ئىپادىلىگەن .

— مەبۇد بارفومېت — دېدى تىبىن دىمىغىدا كۈلۈپ ، — ئۇلار تاش بۇتقا چوقۇنۇشتا جىنسىي قوشۇلۇشنىڭ يېڭى ھاياتلىق پەيدا قىلالايدىغان خاسىيىتىگە مەدھىيە ئوقۇشنى مەقسەت قىلغان .

لېكسىن ، پاپا كرۇمان V مەبۇد بارفومېتنىڭ بېشىنى ئەھلى جامائەتكە «ئالۋاستىنىڭ بېشى» دەپ جاكارلىغان ۋە شۇنى دەستەك قىلىپ تۇرۇپ ، ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنى تەرەپ - تەرەپتە تۇنقۇن قىلغان .

لاندون ئۇنىڭ بۇ گەپلىرىنى قۇۋۋەتلەپ بېشىنى لىڭشىتتى . ھازىرقى كىشىلەرنىڭ ئۇزۇن مۇڭگۇزنى «جىن - ئالۋاستىلارنىڭ بەلگىسى» دەپ قارىشىدا ئەينى چاغدىكى بارفومېتقا ئېتىقاد قىلىش دولقۇنىنىڭ تەسىرى بار بولۇپ ، شۇ مەزگىللەردە دىنىي جەمئىيەت «ھاياتلىق ئىقتىدارى»نىڭ سىمۋولى دەپ قارالغان ئۇزۇن مۇڭگۇزنى «رەزىللىكنىڭ بەلگىسى» قىلىپ ئۆزگەرتىۋەتكەن ھەمدە ئاساسىي جەھەتتىن مۇۋەپپەقىيەت قازانغانىدى . ئامېرىكىلىقلارنىڭ ئەنئەنىۋى «تەشەككۇر بايرىمى»دىكى تاماق شىرەلىرىدە يات دىنلارغا خاس رەڭلەر بىلەن بويالغان ھەر خىل ئۇزۇن مۇڭگۇزلۇك نەرسىلەرنى ھېلىھەم ئۇچرىتىلى بولاتتى . ئىچىگە لىق مېۋە - چېۋە قاچىلانغان قوي مۇڭگۇزىنى مەبۇد بارفومېتقا سۇۋغات قىلىش ئادىتى «ئەرش ئىلاھى زېۋۇس بىر ئۆچكىنى ئېمىپتىكەن» دېگەن رىۋايەت تارقالغاندىن كېيىنلا پەيدا بولغان ئادەت ئىدى . «تەشەككۇر بايرىمى»دا بەزى قىزنقچى ئادەملەر دوستلىرىنىڭ بېشىنىڭ كەينىدىن ئىككى بارمىقىنى چىقىرىپ ، ئۇنى V شەكىللىك مۇڭگۇزگە سىمۋول قىلاتتى . ئەمما ، ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسىنىڭ بۇ مۇڭگۇز بەلگىسى توغرىسىدىكى تارىخىي مەلۇماتلاردىن خەۋىرى يوق ئىدى .

— توغرا ، توغرا ، — دېدى تىبىن ھاياجانلانغان ھالدا ، — مەبۇد بارفومېت شېئىردا تىلغا ئېلىنغان ئاشۇ تاش ئابىدىنىڭ نەق ئۆزى شۇ .

— بەلكىم ، — دېدى سوفىي ئۇنىڭ گېپىنى تۇگىشىگىلا ، — ئەگەر ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى چوقۇنغان تاش دەل مەبۇد بارفومېتنىڭ بېشى بولسا ، دېمەك ، بىز يەنە بىر قېتىم مەسىلىگە

دۇچ كەلدۇق دېگەن گەپ ، — ئۇ شىپرلىق قۇتىدىكى تاش دىسكىلارنى قولى بىلەن كۆرسەتتى ، — بارفومېت دېگەن بۇ سۆزدە سەككىز ھەرپ بار ئىكەن . ئەمما ، بىزنىڭ ئىزدەۋاتقىنىمىز پەقەت بەش ھەرپلىكلا سۆز تۇرسا .

تىبىن ھۈزۈرلىنىپ كۈلۈپ كەتتى .

— قەدىرلىكىم ، بۇ ئىشتا ئاتاش بىزگە ياردەم قىلالايدۇ !

يەتمىش يەتتىنچى باب

تىبېتنىڭ تېخى بايىلا يېگىرمە ئىككى ئىبراي ھەرپىنى بىرمۇبىر ئەسلەپ يېزىپ چىققانلىقى لاندونىڭ ئېنىق ئېسىدە ئىدى . ئەمەلىيەتتە ، تىبېتلىقلار ئۇ ھەرپلەرنى ئىنگلىز تىلىدىكى ھەرپلەرگە ئوخشاتقۇزۇپ يېزىپ چىققان بولۇپ ، ئىبرانىيچە تەلەپپۇزدا ئوقۇشقا باشلىدى .

A B G D H V Z Ch T Y K L M N S O P Tz Q R Sh Th

— ئالىف (Alef) ، بېئىت (Beit) ، گىمىل (Gimel) ، دالىت (Dalet) ، خېي (Hei) ، ۋاۋ (Vav) ، زايىن (Zayin) ، چېت (Chet) ، تېت (Tet) ، يۇد (Yud) ، كاف (Kaf) ، لامىد (Lamed) ، مېم (Mem) ، نۇن (Nun) ، سامىچ (Samecg) ، ئايىن (Ayin) ، پېي (Pei) ، زادىك (Tzadik) ، كۇف (Kuf) ، رېئىش (Reish) ، شىن (Shin) ، تاۋ (Tav) .

تىبېتنىڭ قوشۇمىسىنى تۇرگىنىچە ئۆزىنىڭ ئويلىغانلىرىنى سۆزلەۋەردى :

— رەسمىي ئىبرانىچە يېزىق سىستېمىسىدا ، سوزۇق تاۋۇش ھەرپلىرى يېزىلمايدۇ . شۇڭا ، «مەبۇد بارفومېت» دېگەن بۇ سۆزنى ئىبرانىچە شەكىلدە يازغاندا ، ئۇنىڭدىن ئۇچ سوزۇق تاۋۇش چۈشۈپ قېلىپ بەش ھەرپ قېپقالىدۇ ، — دېدى سوفىي .

تىبېتنىڭ بېشىنى لىڭشىتتى ۋە قەغەزگە يەنە بىر نېمىلەرنى يازغىلى تۇردى .

— بولىدى ، مانا بۇ «مەبۇد بارفومېت» دېگەن سۆزنىڭ

ئىبرايچە يېزىلىش شەكلى . تەھلىل قىلىشىمىزغا قۇلاي بولسۇن ئۈچۈن ، مەن چۈشۈپ قېلىشقا تېگىشلىك ئۈچ سوزۇق تاۋۇشنىمۇ قوشۇپ يېزىپ قويدۇم .

B a P V o M e Th

— سىزمۇ بىلىشىڭىز مۇمكىن ، — دېدى ئۇ ، — ئىبراي يېزىقى ئادەتتە ئوڭدىن سولغا قارىتىپ يېزىلىدۇ . لېكىن ، بىز بۇ يەردە ئېتتىبرىباش شىفىرىدىن پايدىلاندۇق . ئەمدىكى گەپ ، بىز بۇ ھەرپلەرنى ئەسلىدىكى يېزىلىش تەرتىپى بويىچە قايتىدىن بىر يېزىپ چىقىپ ، ئۆزىمىزگە خاس بولغان بىر ھەرپ ئالماشتۇرۇش سىستېمىسىنى ئىجاد قىلىشىمىز كېرەك .

— يەنە بىر ئاددىي ئۇسۇلمۇ بار ، — دېدى سوفىي ئۇنىڭ قولىدىكى قەلەمنى ئېلىپ ، — ئۇ ئېتتىبرىباش شىفىر سىستېمىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان رېغلېكس خاراكتېرلىك بارلىق ھەرپ ئالماشتۇرۇش سىستېمىسىغا ماس كېلىدۇ . بۇنى مەن خان جەمەتى خولۇڭاي ئىنستىتۇتىدا ئۆگىنىۋالغان ، — ئۇ ئاۋۇال سولدىن ئوڭغا ھەرپلەرنىڭ يېرىمىنى يازدى ، ئاندىن شۇنىڭ ئاستىغا ھەرپلەرنىڭ قالغان يېرىمىنى ئوڭدىن سولغا قارىتىپ يازدى ، — شىفىر مۇتەخەسسىسلىرى بۇنى «بەت پۈكلەش ئۇسۇلى» دەپ ئاتايدۇ . بۇنىڭدا بىز يەشمەكچى بولغان شىفىرنىڭ مۇرەككەپلىك دەرىجىسى كۆرۈنەرلىك تۆۋەنلەپ ، توغرۇلۇق دەرىجىسى ھەسسىلەپ ئاشىدۇ .

A	B	G	D	H	V	Z	Ch	T	Y	K
Th	Sh	R	Q	Tz	P	O	S	N	M	L

تىببىن سوفىي تۇزگەن بۇ جەدۋەلگە بىر كۆز يۈگۈرتۈۋەتكەندىن كېيىن ، كۇلۇپ تۇرۇپ :

— بولۇپ قالمىدىكەن . خوللۇۋاي ئىنستىتۇتىدىكى ئوقۇتقۇچىلار ئۆز مەجبۇرىيىتىنى خېلى ياخشى ئادا قىلمۇاتقان ئوخشايدۇ . مەن بەك خۇش بولۇۋاتىمەن ، — دېدى .

لاندون ئۇ جەدۋەلگە سىنچىلاپ قاراپ ئىختىيارسىز تىترەپ كەتتى ، ئىچىدە بولسا «ئىلگىرى ئاتىباش شىفىرىدىن پايدىلىنىپ شېساك (Sheshach) شەھىرىنىڭ سىرىنى ئاچقان مۇتەخەسسىسلەرمۇ بەك بولسا مەنچىلىك ھاياجانلانغان بولغىيدى - ھە !» دەپ ئويلىدى . دىنىي تەتقىقاتچىلار ئۇزاق يىللاردىن بېرى «ئىنجىل»دا تىلغا ئېلىنغان شېساك شەھىرى توغرىسىدىكى بايانلارنىڭ سىرىنى ئاچالماي كەلگەن . چۈنكى ، ھەر خىل خەرىتە ۋە قولىيازمىلاردا ئۇنداق بىر شەھەرنىڭ بولغانلىقى پەقەتلا تىلغا ئېلىنمىغان . «شېساك شەھىرىنىڭ پادىشاھى» ۋە «شېساك شەھىرىنىڭ پۇقرالىرى» دېگەندەك سۆزلەرمۇ ئەسلا قەيت قىلىنمىغانىدى . ئەڭ ئاخىرىدا ، بىر مۇتەخەسسىس ئاتىباش شىفىر سىستېمىسىدىن پايدىلىنىپ تەھلىل يۈرگۈزۈپ باققان ، تەھلىلىنىڭ نەتىجىسى ھەممە ئادەمنى ھەيران قالدۇرغان بولۇپ ، تەتقىقات نەتىجىسىدىن «شېساك شەھىرى»نىڭ ئەسلىدە مەلۇم بىر داڭلىق شەھەرنىڭ ۋاكالىتەن ئىسمى ئىكەنلىكى ناھايىتى ئاسانلا مەلۇم بولغانىدى .

«شېساك شەھىرى» ئىبراي تىلىدا Sh—Sh—K دەپ يېزىلاتتى . بۇ ئۈچ ھەرپنى يۇقىرىقى جەدۋەل بويىچە ئالماشتۇرۇپ كۆرگەندە B—B—L دېگەن ھەرپلەرگە ئۆزگىرەتتى .

B—B—L نى ئىبراي تىلى قائىدىسى بويىچە ئوقۇغاندا ، «بابىل» دېگەن سۆز ھاسىل بولاتتى .

مۇتەخەسسىسلەر سىرلىق Sheshach شەھىرىنىڭ ئەمەلىيەتتە تارىختىكى داڭلىق بابىل شەھىرى ئىكەنلىكىنى ئېلان قىلغاندىن كېيىن ، بىر مەيدان «ئىنجىل»نى دەللىلەش قىزغىنلىقى كۆتۈرۈلۈپ كەتكەن . بىرنەچچە ھەپتە ئىچىدىلا كىشىلەر ئاتىباش شىفىر سىستېمىسىدىن پايدىلىنىپ ، «تەۋرات»تىكى نۇرغۇن

چۇشىنىكسىز سۆزلەرنىڭ جاۋابىنى تاپقان . ئىلگىرى تەتقىقاتچىلار خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ باقمىغان نۇرغۇن يوشۇرۇن مەنىلەر شۇنىڭ بىلەن پىشىلگەنىدى .

— بىزگىمۇ ئاز قالدى ، — دېدى لاندون هاياجىنىنى باسالمىغان هالدا پەس ئاۋازدا .

— ئۆزىڭىزنى بېسىۋېلىپ تۇرۇڭ ، لاندون ،— دېدى تىببىن ، ئاندىن كۈلۈمسىرىگەن هالدا سوفىيغا قارىدى ،— تەييارلىنىپ بولدىڭىزمۇ ؟

سوفي بېشىنى لىڭشىتتى .

— ياخشى ، «بارفومېت» دېگەن سۆز سوزۇق تاۋۇشلار ئىشلىتىلمەيدىغان ئىبراي تىلىدا B—P—V—M—Th دەپ يېزىلىدۇ . ئەمدى بىز سىزنىڭ ماۋۇ شىفىر ئالماشتۇرۇش جەدۋىلىڭىزدىن پايدىلىنىپ ، بۇ هەرپلەرنى بەش هەرپلىك شىفىرغا ئايلاندۇرۇپ باقايلى .

لاندوننىڭ يۇرىكى گۈپۈلدەپ سوقۇشقا باشلىدى . B—P—V—M—Th . ئايروپىلان دېرىزىسىدىن كۆن نۇرى چۈشۈپ تۇراتتى . ئۇ سوفىينىڭ شىفىر ئالماشتۇرۇش جەدۋىلىگە قاراپ تۇرۇپ ، هەرپلەرنىڭ ئورنىنى ئالدىرىماي ئالماشتۇرۇشقا كىرىشتى . «B هەرپى Shغا ئالمىشىدۇ ، P ••• هەرپى V غا ••• »

تىببىن شۇ تاپتا مىلاد بايرىمىدىكى قىز ـ قىنىغا پاتمايدىغان بالىلاردەكلا خۇش بولۇپ كېتىۋاتاتتى .

— ئاتىباش شىفىر سىستېمىسىدا يەنە ، — ئۇ تۇيۇقسىزلا توختاپ قالدى ، — پەرۋەردىگارىم !

ئۇنىڭ چىرايى تامدەك تاتىرىپ كەتكەنىدى .

لاندون دەرهال بېشىنى كۆتۈردى .

— نېمە بولدىڭىز ؟ — دەپ سورىدى سوفي جىددىيلىشىپ .

— ئىشەنمەسلىكىڭلار مۇمكىن ، — تىببىن سوفىيغا قارىدى ، — بولۇپمۇ سىز .

— گېپىڭىزنى چۈشەنمىدىمغۇ ؟

— نېمىدېگەن ئەقىللىق ، — دېدى تىبىن ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلىغاندەك ، — بۇ ھەقىقەتەنمۇ ئادەمنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان مۆجىزە بولدى ؟ — ئۇ قەغەزگە شارتلىدىتىپ بىرنېمىلەرنى يازدى ، — ئەمدى كۆرۈڭ . سىز ئىزدەۋاتقان شىفىر مانا مۇشۇ ئىكەن !

ئۇ قەغەزگە Sh—V—P—Y—A دېگەن ھەرپلەرنى يازغانىدى .

— بۇ نېمە ؟ — دېدى سوفىي سەل كەيپى ئۇچقان ھالدا .

قەغەزدىكى ئۇ ھەرپلەرنىڭ نېمە مەنىسى بارلىقىنى لاندونمۇ دەماللىقتا ئاڭقىرالمىدى .

— ئەمەلىيەتتە ، — دېدى تىبىن ئاۋازى تىترىگەن ھالدا ، — بۇ سۆز قەدىمكى تىللاردا «ئەقىل - پاراسەت» دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ .

لاندون قەغەزدىكى ھەرپلەرگە يەنە بىر قارىۋەتتى . «ئاچالايدۇ بۇ سىرنى ئەقىل جەۋھىرى ھېكمەتلەر» . بىر ھازادىن كېيىن ئۇ ئاندىن چۈشەنگەندەك بولدى . بۇنداق بولۇشنى ئۇ خىيالىغمۇ كەلتۈرۈپ باقمىغانىدى .

— ھېكمەتلىك قەدىمىي سۆز !

تىبىن قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى :

— نەق تاپتىڭىز !

سوفىي قەغەزدىكى ئۇ سۆزگە ، ئاندىن شىفىرلىق قۇتىدىكى تاش دىسكىلارغا سىنچىلاپ قارىدى ۋە لاندون بىلەن تىبىننىڭ مۇھىم بىر خاتالىققا تەڭلا يول قويۇۋاتقانلىقىنى سېزىپ قالدى .

— بۇنىڭ شىفىر بولۇشى مۇمكىن ئەمەس ، — دېدى ئۇ كەسكىن تەلەپپۇزدا ، — تاش دىسكىلاردا Sh ھەرپى يوق ئىكەن . ئۇنىڭغا ئويۇلغىنى ئەنئەنىۋى رىم ھەرپلىرى ئىكەن .

— بۇنىڭغا قارىڭ ، — دېدى تىبىن ، — ئىككى نۇقتا ئېسىڭىزدە بولسۇن . بىرىنچىسى ، ئىبراي تىلىدىكى Sh ھەرپىگە ۋەكىللىك قىلىدىغان تاۋۇش S ھەرپىگىمۇ ۋەكىللىك قىلىدۇ ، بۇ

يەرلىك شېۋىلەرگە قاراپ بەلگىلىنىدۇ . خۇددى P ھەرپى بەزىدە F دەپمۇ ئوقۇلغاندەك .

—SVFYA ؟

سوفىي يەنىلا ھېچنېمىنى ئاڭقىرالمىدى .

— تۇغرا ! ، — دېدى تىببىن ، — كىشىلەر ئادەتتە V ھەرپىنىڭ ئورنىغا دائىم O ھەرپىنى ئالماشتۇرۇپ ئىشلىتىدۇ !

سوفىي قەغەزدىكى خەتلەرگە يەنە بىر قېتىم قارىدى ۋە ئۇلارنى تىببىنىڭ دېگىنى بويىچە سىناق قىلىپ ئوقۇپ باقتى :

—S—o—f—y—a .

ئۇ ئۆزىنىڭ ئوقۇغىنىغا ئۆزى ئىشەنمەي قالدى :

— Sophia ؟ بۇ سۆز ئەمدى Sophia دەپ ئوقۇلىدىكەنغۇ ؟ !

لاندون كۇلۇمسىرىگىنچە بېشىنى لىڭشىتتى :

— شۇنداق ! Sophia دېگەن سۆز گرېك تىلىدا ئەقىل ـ پاراسەت دېگەن مەنىنى بىلدۈرىدۇ . سىزنىڭ ئىسمىڭىزنىڭ مەنىسىمۇ شۇنىڭغا ئوخشاش .

سوفىي تۇيۇقسىزلا بوۋىسىنى ئېچ ـ ئىچىدىن سېغىنىپ كەتتى . «*ئۇ مېنىڭ ئىسمىمنى شۇنداق قىلىپ ئىشلىتىپتىكەن* ـ ده ،— ئۇنىڭ بوغۇزىغا بىرنەرسە كەپلىشىپ قالغاندەك بولۇپ قالدى ، — نېمىدېگەن ئەتراپلىق پىلانلانغان ـ ھە ! » ئەمما ئۇ قولىدىكى قەغەزگە يەنە بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن ، بۇنىڭدا يەنىلا مەسىلە بارلىقىنى سەزدى :

— توختاپ تۇرۇڭلار ••• Sophia دېگەن سۆزدە ئالتە ھەرپ بار ئىكەن !

— سىز ماۋۇ شېئىرغا قارىڭ . بوۋىڭىز بۇنىڭدا «ئاچالايدۇ بۇ سىرنى ئەقىل جەۋھىرى ھېكمەتلەر» دەپ يېزىپتۇ ، — دېدى تىببىن كۇلۇمسىرىگىنچە كۆزلىرىنى قىسىپ تۇرۇپ ، — يۇنان تىلىدا «ئەقىل ـ پاراسەت» دېگەن سۆز S—O—F—I—A دەپ يېزىلىدۇ .

يەتمىش سەككىزىنچى باب

سوفي شىفىرلىق قۇتىنى ئالدىغا قويۇپ ، ئۇنىڭغا يۇقىرىقى ھەرپلەرنى كىرگۈزۈشكە باشلىدى . ئۇنىڭ قەلبى شادلىققا تولغاندى . «*ئاچالايدۇ بۇ سىرنى ئەقىل جەۋھىرى ھېكمەتلەر .*» لاندون بىلەن تىبىن بىر چەتتە جىمجىت قاراپ تۇراتتى ، ئۇلارنىڭ نەپسى توختاپ قالغاندەكلا قىلاتتى .

— «S—O—F» —

— ئاۋايلاڭ ، — دېدى تىبىن ، — بەك ئاۋايلاڭ .

— «I—A—» —

سوفي ئەڭ ئاخىرقى ھەرپنى كىرگۈزگەندىن كېيىن :

— بولدى ، — دېدى ـ دە ، بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇ ئىككىسىگە قارىدى ، — ئەمدى بۇنى ئاچاي .

— ئىچىدە ئاچچىقسۇ شېشىسى بارلىقىنى ئۇنتۇپ قالماڭ ، — لاندون ئېيتقان ھەم خۇشاللىق ، ھەم ئەندىشە چىقىپ تۇراتتى ، — بەك ئاۋايلاڭ جۇمۇ .

ئەگەر بۇ شىفىرلىق قۇتا سوفي كىچىك چاغلىرىدا ئاچقان ھېلىقى قۇتىلارغا ئوخشاش بولغان بولسا ، ئۇ ھەرپ ۋە شىفىر دېگەنلەرنى ئويلىشىپمۇ قويماستىن ، ئۇنى ناھايىتى ئاسانلا ئېچىۋەتكەن بولاتتى . ئەپسۇس ، مۇنۇ قۇتا ئۇنىڭغا ئوخشمايتتى . ئەگەر بايا كىرگۈزۈلگەن ھەرپلەر ئەسلىدىكى شىفىرنىڭ نەق ئۆزى بولسا ، قۇتىنىڭ بىر بېشى خۇددى رەسىم تارتىش ئاپپاراتىنىڭ كۆزىدەك ئۆزلۈكسىزلا ئېچىلىپ كېتەتتى . ئاندىن سوفي قولىنى تىقىپ ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى يۆگەكلىك قەغەزنى ئالسا بولاتتى . ئەمما ،

ئۇ قەغەز ئاچچىقسۇ قاچىلاقلىق بىر ئەينەك شىشىگە ئورۇنۇتىلگەن بولۇپ ، ناۋادا كىرگۈزۈلگەن شىفىر توغرا بولماي قالسا ، سوفىي قۇتىغا شۇنداقلا كۇچىگەن هامان ئۇنىڭ ئىچىدىكى ئاچچىقسۇ بار شىشە دەرهال بېسىمغا ئۇچرايتتى . بېسىم ئېغىرراق بولۇپ كەتسە ، شىشە شۇ هامان چېقىلىپ ، ئورۇنۇتىلگەن مەخپىي هۆججەتنى بىراقلا يوق قىلاتتى .

«ئاستا تارتاي» دېدى ئۇ ئۆز - ئۆزىگە .

ئۇ قۇتىنىڭ ئىككى بېشىنى قاماللاپ تۇتقان چاغدا ، تىبىن بىلەن لاندون ئۇنىڭغا تېخىمۇ يېقىن سۈرۈلۈپ كەلدى . سوفىي شۇ تاپتا شىفرنىڭ هازىرلا يېشىلىدىغانلىقىدىن خۇشال بولۇپ ، ئۆزلىرىنىڭ نېمىنى ئىزدەۋاتقانلىقىنى ئۇنتۇپ قالغانىدەك قىلاتتى .

«زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ شىفىرلىق قۇتىسى مۇشۇ ئىكەن - دە !» تىبىننىڭ دېگىنى بويىچە بولغاندا ، بۇنىڭ ئىچىدە بىزنىڭ مۇقەددەس قەدەهنى تېپىشقا يارىدەم قىلالايدىغان بىر خەرىتە بار ئىدى . ئاشۇ خەرىتە قولغا چۈشسىلا ، ماگدالېنلىق ماريەنىڭ قەبرىسىنى ۋە ئىيسانىڭ ئەڭ ئاخىرقى كەچلىك غىزادا ئىشلەتكەن مۇقەددەس قەدەهنى تاپقىلى بولاتتى ... كىشىلەر بىلمەيدىغان نۇرغۇن سىرمۇ شۇنىڭ بىلەن تەڭلا ئېچىلاتتى .

سوفىي قۇتىنى چىڭ تۇتۇپ تۇرۇپ ، بايا كىرگۈزۈلگەن هەرپلەرنى يەنە بىر قېتىم تەكشۈرۈۋەتتى . ئاندىن قۇتىنى ئىككى تەرەپتىن ئاستاغىنا قىستى . لېكىن ، هېچقانداق ئۆزگىرىش بولمىدى . ئۇ يەنە سەل كۈچەيرەك قىستى ، شۇ چاغدا قۇتىنىڭ بىر بېشى تۈيۈقسىزلا «تارس» قىلىپ ئېچىلىپ ، قۇتىنىڭ ئاغزى ئۇنىڭ ئالقىنىغا ئاجراپ چۈشتى . لاندون بىلەن تىبىن جىددىيلەشكىنىدىن سەكرەپ كەتكىلى تاسلا قالدى . سوفىي قۇتىنىڭ ئاغزىنى ئۈستەلگە قويۇپ قويدى - دە ، قۇتىنى يانتۇ قىلىپ ، ئىچىگە سىنچىلاپ قارىدى ، ئۇنىڭ يۈرىكى دۈپۈلدەپ سوقۇپ كېتىۋاتاتتى .

«ۋاھ ، راستىنلا قەغەز بار ئىكەن !»

سوفي قوتنىڭ ئىچىده ئوراقلىق توغان قەغەزنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى بوشلۇققا يەنمۇ سىنچىلاپ قارىدى ۋە ئۇ يەردە يۇمىلاق بىر نەرسىنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردى . «ئاچچىقسۇ قاچىلانغان شىشە بولسا كېرەك . » ئەمما ، ئەجەبلىنەرلىك يېرى شۇكى ، شىشىگە ئورالغان قەغەز ئادەتتە ئىشلىتىلىدىغان نېپىز قەغەز بولماستىن ، بەلكى تېرە قەغەز ئىدى . «بۇ قانداق ئىش ، — دەپ ئويلىدى سوفي ، — ئاچچىقسۇ تېرە قەغەزنى ئېرىتەلمەيدىغان تۇرسا ؟ » . ئۇ ھېلىقى شىشىگە يەنە ئىنچىكىلەپ قارىدى ۋە ئونىڭ قانداقتۇر ئاچچىقسۇ قاچىلانغان شىشە بولماستىن ، بەلكى باشقا بىر نەرسە ئىكەنلىكىنى بايقىدى .

— نېمە بولدى ؟ — دەپ سورىدى تىبىن ، — ئۇ قەغەزنى تېز چىقارمامسىز .

سوفي قوشۇمىسىنى تۇرگىنىچە قوتىنىڭ ئىچىدىكى قەغەز بىلەن ئورالغان نەرسىنى ئاستا سۇغۇرۇۋالدى .

— ئۇ نېپىز قەغەز ئەمەس ئىكەن ، بەكلا ئېغىرغۇ ! — دېدى تىبىن .

— شۇنداق ، قەغەزنىڭ ئىچىده بىر نەرسە بار ئىكەن .

— ئۇ نېمە ئىكەن ؟ ئاچچىقسۇ قوتىسىمىكەن ؟

— ياق ، — سوفي ئوراقلىق قەغەزنى ئاۋايلاپ چىقىرىۋىدى ، ئونىڭ ئىچىدىكى نەرسە ئېنىق كۆرۈندى ، — مانا مۇشۇ نەرسە ئىكەن .

لاندون تېرە قەغەزنىڭ ئىچىدىن چىققان نەرسىنى كۆرۈپ ئاغزىنى ئېچىپلا قالدى .

— پەرۋەردىگارىم ! بوۋىڭىز راستىنلا بىر تالانت ئىگىسى ئىكەن جۇمۇ ! — دېدى تىبىن ھەيران بولغان ھالدا ئۆزىنى ئورۇندۇققا تاشلاپ .

لاندوننىڭ كۆزلىرى بۆلەكچىلا چەكچىيىپ كەتكەنىدى .

— سونۇئېي ئۇ سىرنى مېنىڭچىمۇ بۇنداق ئاسان ئاشكارىلىۋەتمەيدۇ .

ئۇستەلنىڭ ئۈستىدە شىفىرلىق قۇتىدىن يەنە بىرى پەيدا بولۇپ قالدى . ئەمما ، ئۇ سەل كىچىكرەك بولۇپ ، قارا رەڭلىك ھېقىقتىن ياسالغان ھەمدە بايىقى شىفىرلىق قۇتىنىڭ ئىچىدە ساقلىنىپ كەلگەنىدى . قارىغاندا ، سونۇئېپي دۇئالىزىم (ئىككى مەنبەچىلىك)غا ئالاھىدە قىزىقسا كېرەك . ئىككى دانە شىفىرلىق قۇتا . ھەممە نەرسىلا جۇپ . «*قوش مەنە . ئەر ۋە ئايال . قاراڭغۇلۇق ئىچىدىكى يورۇقلۇق ، يورۇقلۇق ئىچىدىكى قاراڭغۇلۇق .*» لاندون ئۆزلىرىنى گويا سىمۋوللۇق بەلگىلەردىن توقۇلغان غايەت زور بىر تورنىڭ ئىچىگە كىرىپ قالغاندەكلا ھېس قىلىۋاتاتتى .

«يورۇقلۇق قاراڭغۇلۇقنى ئاپىرىدە قىلىدۇ .
ھەربىر ئەركىشى ئايال كىشىدىن تۇغۇلىدۇ .
ئاق رەڭ — ئايال .
قارا رەڭ — ئەر .»

لاندون قولىنى سۇنۇپ ، كىچىك شىفىرلىق قۇتىنى كۆتۈرۈپ باقتى . ئۇ ئەسلىدىكى شىفىرلىق قۇتىدىن خېلىلا كىچىك ئىدى . رەڭگىنىڭ قارىلىقىنى ھېسابقا ئالمىغاندا ، شەكىل جەھەتتە ئۇنىڭدىن قىلچە پەرقلەنمەيتتى . لاندوننىڭ قۇلىقىغا بىر نەرسىنىڭ چايقالغان تونۇش ئاۋازى ئاڭلاندى . دېمەك ، ئۇلار خېلىدىن بېرى گېپىنى قىلىپ كېلىۋاتقان ئاچچىقسۇ شېشىسى دەل مۇشۇ قۇتىنىڭ ئىچىدە ئىدى .

— مەڭ ، لاندون ، — دېدى تىبىن ھېلىقى تېرە قەغەزنى ئۇنىڭغا بېرىپ ، — خۇش بولۇشقا تېگىشلىك يېرى شۇكى ، بىز ھەرھالدا نىشاننى بولسىمۇ توغرا تاللاپتۇق .

لاندون تېرە قەغەزگە سىنچىلاپ قاراپ ، ئۇنىڭغا يەنە بىر كۆپلىت شىئىرنىڭ ھۆسنىخەت شەكلىدە يېزىپ قويۇلغانلىقىنى ، يەنە كېلىپ ، ئۇنىڭمۇ بەش باسقۇچلۇق ئۇرغۇ پەرقىدە يېزىلغان شىئىر ئىكەنلىكىنى كۆردى . شىئىرنىڭ مەزمۇنى ناھايىتى گۈڭگا بولسىمۇ ، لېكىن لاندون ئۇنى باشتىن - ئاياغ بىر ئوقۇپ چىققاندىن

كېيىن ، تىببىنىڭ بۇ قېتىم ئەنگلىيىگە قىلغان سەپىرىنىڭ بەھۇدە سەپەر بولمايدىغانلىقىنى دەرھال ھېس قىلدى . شېئىرنىڭ بىرىنچى مىسراسىدا مۇنداق دەپ يېزىلغانىدى :

«لوندونلۇق چەۋەندازنىڭ كەينى پاپا قەبرىسى .»

شېئىرنىڭ قالغان مىسرالىرىدا : «ئىككىنچى شىفىرلىق قۇتىنى ئېچىشتا ئاۋۋال لوندوننىڭ مەلۇم بىر جايىدىكى چەۋەندازلار قەبرىسىنى تاۋاپ قىلىش كېرەك»لىكىدىن ئىبارەت بېرىلگەنىدى .

لاندون ھاياجانلانغان ھالدا بۇرۇلۇپ تىببىغا قارىدى :

— سىزنىڭچە ، بۇ شېئىردا دېيىلمۇاتقىنى قايسى چەۋەندازلاردۇ ؟

تىببىن مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى :

— بۇنى پەرەز قىلىش تەس ئەمەس . مېنىڭچە ، بۇنىڭ جاۋابى دەل بىز ئىزدىمەكچى بولغان قەبرىدە .

دەل شۇ پەيتتە ، كېنت رايوننىڭ ئالتە دانە ساقچى ماشىنىسى ئون بەش ئىنگلىز لى يىراقلىقتىكى تاشيولنى بويلىغىنىچە بىگگىن تېغىدىكى خۇسۇسىي ئايرودرومغا قاراپ ئۇچقاندەك كېلىۋاتاتتى .

يەتمىش توققۇزىنچى باب

رازۋېدكىچى كوللېيت تېببىنىك داچىسىدىكى توڭلاتقۇدىن بىر قۇتا مىنېرال سۇنى ئالدى ـ ده ، يوغان ـ يوغان چامدىغىنىچە مېھمانخانا تەرەپكە قاراپ ماڭدى . ئۇ فاچى بىلەن بىللە لوندونغا بارماستىن ، بەلكى ۋېللىت قەلئەسىدىكى تېخنىكىلىق رازۋېدكا خىزمىتىگە مەسئۇل بولۇپ قېپقالغانىدى .

ئۇلار ھازىرغىچە تاپقان دەلىل ـ ئىسپاتلارنىڭ ھېچقانداق رولى بولمايۋاتاتتى . رازۋېدكا گۇرۇپپىسىدىكىلەر بىر تال ئوقنى ، ئۇستىگە ھەر خىل بەلگىلەر ۋە «شەمشەر بىسى» ، «مۇقەددەس قەدەھ» دېگەندەك خەتلەر يېزىلغان بىر ۋاراق قەغەزنى ۋە قان بىلەن بۇلغىنىپ كەتكەن مىخلىق بەلۋاغنى تاپقان بولسىمۇ ، لېكىن بۇلارنىڭ مۇتەئەسسىپ كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىكەنلىكىنى ، ئۇ تەشكىلاتنىڭ يېقىندا بىر مەيدان قالايمىقانچىلىق چىقارغانلىقىنى ، بۇنىڭغا مەلۇم بىر ئاخبارات ۋاستىسىنىڭ ئۇلارنىڭ پارىژدا مۇرىت توپلاۋاتقانلىقى توغرۇلۇق تېپسلىي خەۋەر بەرگەنلىكىنىڭ سەۋەب بولغانلىقىنى ھەممىسى ئوبدان بىلگەچكە ، ئانچە ھەيران قالمىدى .

كوللېيت ئېغىر ئۇھسىنىپ قويدى . «*تەلىيىمىزگە بۇ قالايمىقان نەرسىلەرنىڭ ئىچىدىن بىرەر ئەھمىيەتلىك يېپ ئۇچى چىقىپ قالسا ئىكەن ئىلاھىم .*»

ئۇ ھەشەمەتلىك كارىدوردىن ئۆتۈپ كەڭ كۇتۇپخانىغا كىردى . تېخنىكىلىق رازۋېدكا باشقارمىسىنىڭ مۇدىر رازۋېدكىچىسى ئۇ

يەردە قېپقالغان بارماق ئىزلىرىنى تەكشۈرۈۋاتاتتى . ئۇ ئاسمىلىق ئىشتان كىيىۋالغان دوغلاققىنا ئادەم ئىدى .

— بىرەر نەرسىنى بايقىدىڭىزمۇ ؟ — دەپ سورىدى كوللېبت .

رازۋېدكىچى بېشىنى چايقىدى :

— تېخى بىرەر يېڭى نەرسىنى بايقىمىدىم . باشقا ئۆيلەردىكى نەرسىلەر بۇ ئۆيدىمۇ بار ئىكەن .

— ھېلىقى رىيازەت تاسمىسىدىكى بارماق ئىزىچۇ ؟

— خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتى ھازىر شۇنى تەكشۈرۈۋاتىدۇ . بايا تىن تېپىلغان نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى مەن تور ئارقىلىق ئۇلارغا يوللاپ بەردىم .

— ئەمىسە ، بۇ قانداق ئىش ؟ — دەپ سورىدى كوللېبت ئۇستەلىنىڭ ئۇستىدىكى ئاغزى ئېتىكلىك ئىككى خالتىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ . رازۋېدكىچى مۇرىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— بۇ مېنىڭ ئادىتىم . مەن ھەر قېتىم غەلىتە نەرسىلەرنى ئۇچرىتقان چېغىمدا ئاشۇ خالتامغا سېلىۋالىمەن .

كوللېبت ئۇستەل تەرەپكە قاراپ ماڭدى . «غەلىتە نەرسە ؟»

— ئۇ ئەنگلىيىلىك راستتىنلا غەلىتە ئادەم ئىكەن . بۇنىڭغا قارا ڭ .

رازۋېدكىچى خالتىنىڭ ئىچىنى ئاختۇرۇپ بىر نەرسىنى ئالدى ـ دە ، كوللېبتقا بەردى . ئۇ بىر پارچە سۈرەت ئىدى .

كوللېبت سۈرەتتە گود ئۇسلۇبىدىكى بىر چېركاۋ دەرۋازىسىنىڭ تۈرغانلىقىنى ، ئۇنىڭ ئىچكىرىلىگەنسېرى تارىيىپ ، ئاخىر كىچىككىنە بىر ئېغىزغا ئايلىنىپ قالغانلىقىنى كۆردى .

— سىزنىڭچە ، بۇ سۈرەت غەلىتىمىكەن ؟ — دەپ سورىدى كوللېبت .

— كەينىگە قاراپ بېقىڭ .

كوللېبت سۈرەتنى ئۆرۈپ قارىدى . سۈرەتنىڭ كەينى تەرىپىدە ناھايىتى رەتسىز يېزىلغان بىرمۇنچە ئىنگلىزچە بەلگىلەر بار

بولۇپ ، ئۇنىڭدا چىركاۋنىڭ ھېلىقى ئۇزۇن ھەم قۇيقۇرۇق دەھلىزى ئاياللارنىڭ بالىيانقۇسغا ئوخشىتىپ تەسۋىرلەنگەنىدى . بۇ ئادەمنى ئەجەبلەندۇرەتتى . دەھلىزگە ئىشارە قىلىنغان بەلگىلەرنى كۆرۈپ كوللېبت قاتتىق چۆچۈپ كەتتى :

— ئالدىرىماي تەكشۈرۈڭ ! ئۇ بەلكىم چېركاۋنىڭ دەرۋازىسىنى ئاياللارنىڭ ...

رازۋېدكىچى بېشىنى لىڭشىتتى :

— بۇ بەلگىلەردىن كەينىگىرەك قىيسايغان مۇكەممەل بىر ئورەكچىنىڭ شەكلى ھاسىل بولۇتۇ ، ئۇ قارىماققا خۇددى دەرۋازىنىڭ ئۈستىگە ئويۇپ قويۇلغان گۈل شەكلىلىك دېلچىققىلا ئوخشايدىكەن ، — رازۋېدكىچى خورسىنىپ قويدى ، — ئۇ سىزنى چېركاۋغا چاقىرىۋاتقاندەكلا كۆرۈنىدىكەن .

كوللېبت ئىككىنچى خالتىنى قولىغا ئالدى ۋە سىرتىدىن سەپسېلىپ قاراپلا ئۇنىڭ ئىچىدە قەدىمىي ھۆججەتلەرگىلا ئوخشاپ كېتىدىغان يوغان ھەم پارقىراق بىر پارچە سۇرەتنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردى . سۇرەتنىڭ ئۈستى تەرىپىدە مۇنداق خەتلەر تۇراتتى :

«مەخپىي ئارخىپ — نومۇرى 4°1m1249

— بۇ نېمە ؟ — دەپ سورىدى كوللېبت .

— بىلمەيمەن . بۇ يەردە ئۇنداق رەسىم تولىكەن ، مەن بىر پارچىسىنىلا خالتامغا سېلىۋالدىم .

كوللېبت ئۇ ھۆججەتكە تەپسىلىي كۆز يۈگۈرتۈپ چىقتى .

«زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاقساقاللار تىزىملىكى :

ژېن دې گىسور 1188—1220

ماري دې ساينت كلاير 1220—1266

1266—1307	گىللاۋم دې گىسور
1307—1336	ئېدۋارد دې بار
1336—1351	ژېن دې بار
1351—1366	ژېن دې ساينت كلاير
1366—1398	بلانس دې ئېۋرو
1398—1418	نىكولاس فلامېل
1418—1480	رېنې دىئانژو
1480—1483	ئىئولاند دې بار
1483—1510	ساندىرو بوتتىسېل
1510—1519	لىئورنادو داۋىنچى
1519—1527	كوننىتاۋل دې بۇربون
1527—1575	فېردىناند دې كونزاكې
1575—1595	لوئىس دې نېۋېرس
1595—1637	روبېرت فلۇد
1637—1654	ژ . ۋالېنتىن ئاندرېئا
1654—1691	روبېرت بويىلې
1691—1727	ئېساك نيۇتون
1727—1746	چارلىز رادكلىف
1746—1780	شارل دې لورراين
1780—1801	ماكسىملىئان دې لورراين
1801—1844	چارلىز نودىر
1844—1885	ۋېكتور هيۇگو
1885—1918	كلاۋدې دېبۇسسي
1918—1963	ژېن كوكتىئاۋ

«زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى؟» كوللېت ھېچنېمىنى چۈشىنەلمەي قالدى.

— رازۋېدكىچى كوللېت بارمۇ؟ — دېدى يەنە بىر تەكشۈرگۈچى خادىم ئىشىكتىن بېشىنى تىقىپ، — تېلېفون باش ئاپپاراتىدىن رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچىنى جەددىي چاقىرىۋاتىدۇ، لېكىن فاچى ھازىر بۇ يەردە ئەمەس ئىكەن. تېلېفونىنى سىز ئالامسىز؟

كوللېت ئاشخانا ئۆيگە قايتىپ چىقىپ تېلېفونىنى ئالدى.

تېلېفونىنى ئەسلىي ئاندىرى ۋېرنېت بەرگەنىدى.

بانكىرنىڭ سىپايە تەلەپپۇزى ئۇنىڭدىكى جىددىيچىلىكنى قىلچىمۇ يوشۇرۇپ قالالمايۋاتاتتى:

— مەن ئەسلىي رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچىنى تېلېفون بېرىدۇ دەپ ئويلاپتىكەنمەن. لېكىن، ئۇنىڭدىن ماڭا ھازىرغىچە ھېچقانداق خەۋەر كەلمىدى.

— باشلىق بەك ئالدىراش، — دېدى كوللېت، — بىرەر ئىشىڭىز بارمىدى؟

— ئۇ ماڭا بۇگۈن كەچتىكى ئەھۋاللارنى ۋاقتىدا ئۇقتۇرۇپ تۇرىدىغانغا ۋەدە قىلغانىدى.

كوللېت بۇ ئەرنىڭ ئاۋازىنى قەيەردىندۇر ئاڭلىغاندەك قىلدىيۇ، ئەمما دەماللىقا جەزملەشتۈرەلمىدى.

— ۋېرنېت ئەپەندى، پارتىزدىكى تەكشۈرۈش خىزمىتىنى مەن ئۆتكۈزۈۋالدىم، مەن رازۋېدكىچى كوللېت بولىمەن.

ۋېرنېت تېلېفوندا بىر ھازاغچە جىمىپ كەتتى، ئاندىن:

— ئەپەندى، ماڭا يەنە بىر تېلېفون كەپقالدى. ئەپۇ قىلىڭ، سىزگە كېيىنچە تېلېفون بېرەي، — دېدى ـ دە، تېلېفوننى قويۇۋەتتى.

كوللېت تېلېفون تۇرۇپكىسىنى قولىدا چىڭ تۇتقىنىچە داڭقېتىپلا قالدى. «توغرا، دەل شۇ ئادەمنىڭ ئاۋازى!» بۇ يېڭى بايقاش ئۇنى بىر قىسىملا قىلىپ قويدى.

«ئۇ قولىغا ساختا «رولىكس» ماركىلىق سائەت تاقىۋالغان ھېلىقى برونېۋىك شوپۇرىنىڭ نەق ئۆزى شۇ.»

بانكىرنىڭ تېلېفونىنى نېمىشقا ئالدىراپ قويۇۋەتكەنلىكىنى كوللىبت دەرھال چۈشەندى. ۋېرنېت بۇندىن بىرنەچچە سائەت ئىلگىرى ئۆزى قاپ يۈرەكلىك بىلەن ئالدىۋەتكەن بۇ ساقچى ئەمەلدارىنى ئىسمىدىن تونۇپ قالغانىدى.

كوللىبت بۇ غەلىتە ئۆزگىرىشنىڭ ئىچىدە قانداق سىرلىق ئىشلارنىڭ بارلىقىنى قىياس قىلىشقا باشلىدى. «دېمەك، بۇ دېلوغا ۋېرنېتمۇ چېتىشلىق ئىكەن - دە!» ئۇ دەرھال فاچىغا تېلېفون بەرمەكچى بولدى. ئەمما، كۆڭلىدە «بۇ مېنىڭ نام چىقىرىشىمغا پايدىلىقتەك قىلىدۇ» دېگەننى ئويلاپ قالدى.

شۇنىڭ بىلەن ئۇ دەرھال خەلقئارا جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىغا تېلېفون بېرىپ، ئۇلاردىن سيۇرىخ پۇل ھاۋالە ئامانەت بانكىسى ۋە ئۇنىڭ خوجايىنى ۋېرنېت توغرىسىدىكى بارلىق ئۇچۇرلارنى تەكشۈرۈپ بېقىشنى تەلەپ قىلدى.

سەكسەننچى باب

— بىخەتەرلىك تاسمىسىنى باغلىۋېلىڭلار . ئايروپىلان يەنە بەش مىنۇتتىن كېيىن يەرگە قونىدۇ ، — دېدى تىببىنىڭ مەخسۇس ئۇچقۇچىسى ئۇنلۇك ئاۋازدا . بۇ چاغدا «ئوۋچى بۇركۇت» 731 پەسكە قاراپ تۆۋەنلەپ ، يامغۇردىن كېيىنكى نەمخۇش تۇمانلار ئارىسىغا كىرىپ كېتىۋاتاتتى .

تىببىن كېيىنت رايونىدىكى تۇمان ئوراپ تۇرغان تاغ تىزمىلىرىنىڭ كۆز ئالدىدا بارا - بارا زورىيىۋاتقانلىقىنى كۆردى . ئۇ شۇ تاپتا ئۆيىگە قايتىپ كەلگەنلىكىدىن تولىمۇ خۇشال ئىدى . ئايروپىلان بىلەن پارىزدىن ئەنگلىيىگە كېلىشكە بىر سائەتمۇ ۋاقىت كەتمىسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئىككىسى تىببىنىڭ نەزىرىدە باشقا - باشقا دۇنيا ھېسابلىناتتى . نەمخۇش كۆكلەم ھىدى بىلەن تولغان يۇرتى ئۇنىڭغا بۇگۈن ئەتىگەن باشقىچىلا چىرايلىق كۆرۈنۈپ كېتىۋاتاتتى .

«مېنىڭ فرانسىيەدىكى كۇنلىرىم ئەمدى ئاياغلاشتى . مەن سۆيۈملۈك ئەنگلىيىگە غەلىبە خۇشاللىقىنى ئېلىپ قايتىپ كەلدىم . شىفىرلىق قۇتا ئاخىر تېپىلدى . » «ئەلۋەتتە ، شىفىرلىق قۇتىنىڭ ئەمدى ئۇلارنى نەگە باشلاپ بارىدىغانلىقى تېخى ئېنىق ئەمەس ئىدى . ئېھتىمال ئۇ ئەنگلىيەدىكى مەلۇم جايدۇر . زادى قەيەر ؟ » دېگەن سوئالغا تىببىن ھازىرچە جاۋاب بېرەلمەيتتى . ئەمما ، ئۇ ئۆزلىرىنىڭ دەسلەپكى غەلىبىسىدىن قانغۇچە ھۇزۇرلىنىۋاتاتتى .

لاندون بىلەن سوفىي بىر چەتتە قاراپ ئولتۇراتتى . تىببىن ئورنىدىن تۇرۇپ ، ئايروپىلانىنىڭ يەنە بىر چېتىگە باردى - دە ، ئۇ يەردىكى بىر تام ئىشىكنى ئىتتىرىپ ئاچتى . ئۇنىڭ ئىچىدە ناھايىتى

ئەپچىللىك بىلەن يوشۇرۇپ قويۇلغان كىچىككىنە بىر بىخەتەر ئىشكاپ بار ئىدى . تىبىن مەخپىي نومۇرنى كىرگۈزۈپ ئىشكاپنى ئاچتى ـ دە ، ئىككى دانە پاسپورتنى ئالدى .

— بۇ رېمى ئىككىمىزنىڭ پاسپورتى .

ئاندىن ئۇ ئەللىك فوندستېرلىڭلىق بىر تۇتام پۇلنى ئالدى .

— بۇ ئىككىڭلارنىڭكى .

سوفىي دەرھال سەگەكلەشتى :

— بىزگە پارا بېرىۋاتامايدىغانسىز ـ ھە ؟

— ئىشنى جايىدا قىلمىساق بولمايدۇ . بىگگىن تېغىدىكى خۇسۇسىي ئايرودرومىدىكى خىزمەتچى خادىملار قولىڭىزدىكى مۇشۇ پۇلنى تونۇيدۇ . بىز يەرگە قونىشمىزغىلا ، ئەنگلىيە تاموژنىسىنىڭ ئادىمى بىز بىلەن كۆرۈشىدۇ ھەم ئايروپىلانغا چىقىدۇ . مەن ئۇنى ئامال بار ئايروپىلانمىنىڭ ئىچىگە كىرگۈزمەيمەن . ئۇنىڭغا فرانسىيىلىك بىر مەشھۇر زات بىلەن ساياھەتكە چىققانلىقىمنى ئېيتىمەن . ئاخبارات ۋاستىلىرىنىڭ قالايمىقان جار سېلىپ يۇرۇشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، مەن سىزنىڭ ئەنگلىيىگە كەلگەنلىكىڭىزنى خەققە بىلدۈرۈپ قويماسلىقىم كېرەك . بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ تاموژنا ئەمەلدارىغا ئازراق پۇل سۇڭگۈتمىسەم بولمايدۇ .

لاندون ھەيران قالدى :

— ئۇ تاموژنا ئەمەلدارى پۇلنى ئالامدۇ ؟

— ئۇلار كۆرگەنلا ئادەمنىڭ پۇلىنى ئېلىۋەرمەيدۇ . لېكىن ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى مېنى تونۇيدۇ . نېمىلا دېگەنبىلەن ، مەن قورال ـ ياراغ سودىگىرى ئەمەستە . مەندە سېر ئۇنۋانى بارلىقىنى ئۇنتۇپ قالماڭلار ، — تىبىن كۈلۈمسىرەپ قويدى ، — شۇڭا مەن بەزى ئالاھىدە ھوقۇقلاردىن بەھرىمەن بولالايمەن .

بۇ چاغدا رېمى كاربىدورغا كېلىپ بولغان ، قولىدا گېرمانىيىنىڭ ھېكلىر كوخ شىركىتى ياسىغان تاپانچا بار ئىدى .

— ئەپەندى ، مەن نېمە ئىش قىلىمەن ؟

تىبىن ئۇنىڭغا لەپپىدە بىر قاراپ قويۇپ :

— سىز ھېلىقى بۇرادەر بىلەن بىللە ئايروپىلاندا بىزنى ساقلاپ تۇرۇڭ . بىز ئۇنى ھازىرچە لوندوندا سۆرەپ يۈرەلمەيمىز ، — دېدى .

سوفىينىڭ چىرايىدا بىر خىل جىددىيلىك ئالامىتى ئەكس ئەتتى :

— تىبىن ، مەن سىزگە ئەستايىدىللىق بىلەن گەپ قىلىۋاتىمەن . بىز بۇياققا كېلىشتىن بۇرۇن ، فرانسىيە ساقچىلىرى سىزنىڭ خۇسۇسىي ئايروپىلانىڭىزنى چوقۇم ئىزدىگەن بولۇشى مۇمكىن .

تىبىن قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى :

— توغرا دېدىڭىز ، ئۇلار ئىزدىسە ئىزدەۋەرمەمدۇ . مېنىڭ ئەسلىدىنلا ئۇلارنى راسا بىر چۆچۈتۈپ قويغۇم بار ئىدى !

ئۇنىڭ گەپلىرىنى ئاڭلاپ سوفىي تېخىمۇ ھەيران قالدى :

— تىبىن ، سىز بىر تۇنۇگۈننى چېگرىدىن ئوغرىلىقچە باغلاپ ئەكىردىڭىز ، بۇ ھەرگىزمۇ كىچىك ئىش ئەمەس جۇمۇ .

— مېنىڭ ئادۇوكاتىم بىكارغا تاماق يېمەيدۇ ، — دېدى تىبىن قوشۇمىسىنى تۇرگەن ھالدا ئايروپىلانىنىڭ كەينى تەرىپىگە بىر قارىۋېتىپ ، — ئۇ ھايۋان ئۆيۈمگە باستۇرۇپ كىرىپ ، مېنى ئۆلتۈرۈۋەتكىلى تاسلا قالدى . بۇ ئىنكار قىلغىلى بولمايدىغان پاكىت ، رېمى گۇۋاھ بولالايدۇ .

— لېكىن ، سىز ئۇنى باغلاپ قويدىڭىز ، ئاندىن يەنە لوندونغا ئەكەلدىڭىز ! — دېدى لاندون تۈيۇقسىز گەپ قىستۇرۇپ .

تىبىن خۇددى سوتتا قەسەم بېرىۋاتقان ئادەمدەك ئوڭ قولىنى كۆتۈرۈپ :

— جاناببلىرى ، مەندەك بىر غەلىتە قېرى چەۋەندازنىڭ ئەنگلىيە قانۇنىغا بولغان ھۆرمەتسىزلىكىنى ئەپۇ قىلغايسىز . ئاۋۋال فرانسىيە دائىرىلىرىگە دوكلات قىلىش كېرەكلىكىنى مەنمۇ بىلەتتىم . لېكىن ، مەن بايلىق ۋە مەرتىۋىگە قاراپ ئىش كۆرىدىغان

ئادەم . ئۆز مەيلىچە خىزمەت قىلىپ كۆنۈپ قالغان ئۇ فرانسىيىلىكلەرنىڭ بۇ ئىشتا ئادىل ھۆكۈم چىقىرالمىشىغا مەن ھەرگىز ئىشەنمەيمەن . ئۇ ئەبلەخ مېنى ئۆلتۈرۈۋەتكىلى تاسلا قالدى . تۇغرا ، مەن خىزمەتكارىمغا بۇيرۇق چۈشۈرۈپ ، ئۇ ھايۋاننى ئەنگلىيىگە مەجبۇرىي ئېلىپ كەلدىم . بۇ ھەقىقەتەنمۇ يېنىكلىك بىلەن چىقىرىلغان قارار بولۇپ قالدى . لېكىن ، ماڭىمۇ ئامال يوق ، ئۇقتىڭىزمۇ ؟ بۇ مېنىڭ خاتالىقىم ، ھەممىسى مېنىڭ خاتالىقىم ، — دېدى .

لاندون بېشىنى چايقىدى :

— سىز ئۆز ـ ئۆزىڭىزگە بېسىم قىلىۋالدىڭىز ، تىبىن ، لېكىن سىزگە ھازىر ھېچقانداق بېسىم قالمىدى .

— ئەپەندى ، — دېدى ئۇچقۇچى كەينىگە بۇرۇلۇپ ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — كونترول مۇنارىدىن بايانتىن سىگنال كەلدى . ئۇلارنىڭ دېيىشىچە ، سىزنىڭ ئايروپىلان توختىتىش زالىڭىزغا يېقىن جايدىكى يولدا ئازراق مەسىلە كۆرۈلۈپتۇ . شۇڭا ، ئۇلار مېنىڭ ئايروپىلانىنى ئۇ تەرەپكە ھەيدىمەي ، ئۇدۇل ئايرودروم بېكىتىگە ئاپىرىپ توختىتىشىمنى تەلەپ قىلىۋاتىدۇ .

تىبىن ئايروپىلان ھەيدەپ ئىككى ئارىلىقتا قاتناپ يۈرگىنىگە ئون نەچچە يىل بولغانىدى ، لېكىن بۇنداق ئىشنىڭ يۈز بېرىشى تېخى تۇنجى قېتىم ئىدى .

— ئۇلار قانداق مەسىلە كۆرۈلگەنلىكىنى دېدىمۇ ؟

— ئايرودروم خادىمىنىڭ گەپلىرى سەل مۇجمەل تۇرىدۇ ، ماي پومپىسى يېرىلىپ كەتكەن ئوخشايدۇ . ئۇلار ماڭا «ئايروپىلانىنى ئايرودرومىنىڭ ئالدىغا توختىتىڭ . بىز ئۇقتۇرۇش قىلمىغۇچە ئايروپىلاندىن ھېچكىم چۈشمەي تۇرسۇن» دەيدۇ . بۇ بىخەتەرلىك ئۈچۈن ئىكەن . ئايرودروم خادىملىرى تەكشۈرۈپ بولغاندىن كېيىن ، بىز ئاندىن ئايروپىلاندىن چۈشەلەيدىكەنمىز .

تىبىن شۇبھىلىنىپ قالدى . *«ماي پومپىسى يېرىلىپ كېتىپتۇمىش تېخى ، بۇنىڭدا بىرەر ھىيلە بولۇپ قالمىسۇن يەنە ! »*

ماي پومپىسى پونكتى ئۇنىڭ ئايروپىلان توختىتىش زالىدىن توپتوغرا يېرىم ئىنگلىز مىلى يىراقلىقتا ئىدى .

— ئەپەندى ، بۇ بەكلا غەلىتە ئىشقۇ ؟ — دېدى رېمى ئەجەبلەنگەن هالدا .

تىبىن بۇرۇلۇپ سوفىي بىلەن لاندونغا قارىدى :

— دوستلار ، كۆڭلۈم بىر كىشىلىشمەسلىكنى تۈيۈپ تۇرۇۋاتىدۇ ، بىزنى ئالاهىدە بىر قارشى ئېلىش ئەترىتى كۈتۈۋالىدىغاندەك قىلىدۇ .

لاندون كەيپى ئۇچقان هالدا ئۇهسىنىپ قويدى :

— فاچى ، مېنى هېلىهەم ئۆزىنىڭ ئولجىسى قاتارىدا كۆرۈۋاتقان بولسا كېرەك ، — دېدى سوفىي ، — ياكى بولمىسا ئۇ ئۆزىنىڭ خاتالاشقانلىقىنى ئېتىراپ قىلماي ، جاهىللىق بىلەن ئىش تۇتۇۋاتقان بولۇشىمۇ مۇمكىن .

تىبىن ئۇلارنىڭ گېپىگە قۇلاق سالمىدى . فاچىنىڭ قانداق قىلىۋاتقانلىقىدىن قەتئىينەزەر ، ئۇلار دەرهال ئامال تاپمىسا بولمايتتى . *«بىز ئاخىرقى نىشاندىن ئېزىپ كەتسەك بولمايدۇ . چۈنكى ، مۇقەددەس قەدەمكە بىر چامدامىلا ئارىلىق قالدى .»* شۇ ئەسنادا ، ئايروپىلان يېنىككىنە سىلكىنىپ يەرگە قوندى .

لاندون چىرايى تاتارغان هالدا :

— تىبىن ، ساقچىلار مېنى دەسلەپتىلا تۇتۇۋالغان بولسا ، ئاندىن بۇ ئىشنى قانۇنىي يول بىلەن هەل قىلغان بولساق بوپتىكەن . سىلەرنى چېتىۋالغىنىم يامان بولدى ، — دېدى .

— نېمىلەرنى دەپ يۈرىسىز لاندون ! — دېدى تىبىن قولىنى سىلكىپ تۇرۇپ ، — سىزنىكچە ، ئۇلار ئەمدى بىزنى بوش قويۇۋېتەرمۇ ؟ مەن سىزنى لوندونغا قانۇنسىز هالدا ئەكەلدىم . سوفىي خانىمنىڭ لوئۇرې ساريىدىن قېچىپ چىقىشىڭىزغا ياردەم قىپتۇ . ئۇچىمىز بىرلىشىپ يەنە بىر ئادەمنى بۇ يەرگە باغلاپ ئەكەلدۇق . دېمەك ، بىز ئەمدى بىر قېيىقتىكى ئادەملەر بولۇپ قالدۇق .

— بۇ ئايرودرومدا باشقىچە ئامال تېپىلماسمۇ؟ — دېدى سوفي . تىبىن بېشىنى چايقىدى :

— ئەگەر بىز ھازىرلا توختايدىغان بولساق ، ئۇلار بىزنى تانكا بىلەن كۈتۈۋېلىشى مۇمكىن .

سوفي ئۇمىدسىزلىنىگەن ھالدا ئۆزىنى ئورۇندۇققا تاشلىۋەتتى .

تىبىنغا شۇنسى ئايانكى ، ناۋادا ئۇلار ئەنگلىيە دائىرىلىرى بىلەن توقۇنۇشۇپ قېلىش ۋاقتىنى كەينىگە سۈرۈپ ، مۇقەددەس قەدەھنى تاپىدىغان مەلۇم ۋاقىتنى قولغا كەلتۈرمەكچى بولسا ، بۇنىڭ ئۈچۈن چوقۇم يۈرەكلىك ھەرىكەت قوللانمىسا بولمايتتى .

— ماڭا ئازراق ۋاقىت بېرىڭلار .

ئۇ شۇنداق دېگىنىچە ئۇچقۇچىلار بۆلۈمچىسىگە قاراپ ماڭدى .

— نېمە قىلماقچىسىز؟ — دەپ سورىدى لاندون . تىبىن :

— سودا ـ سېتىق يىغىنىغا بېرىپ كېلەي ، — دەپ جاۋاب بەردى . ئەمما ، ئۇچقۇچىنى ئالاھىدە بىر خەتەرگە تەۋەككۈل قىلىپ بېقىشقا كۆندۈرۈش ئۈچۈن قانچىلىك بەدەل تۆلەيدىغانلىقى ئۇنىڭ ئۆزىگىمۇ قاراڭغۇ ئىدى .

سەكسەن بىرىنچى باب

«ئۇچى بۇركۇت» ناملىق ئايروپىلان ئاخىر ئايرودرومغا قوندى.

بىگگىن تېغى ئايرودرومىنىڭ ئىجرائىيە مۇلازىمەت ئەمەلدارى سىمون ئادۋاردس كونترول مۇنارىنىڭ ئىچىدە ئۇياق - بۇياققا ماڭغاچ، يامغۇردا ھۆل بولۇپ كەتكەن ئايرودروم يولىغا قاراپ تۇراتتى. شەنبە كۈنى ئەتىگەندىلا باشقىلارنىڭ ئۆزىنى ئويغىتىۋېتىشىنى ئەزەلدىن ياقتۇرمايتتى، ئۆزىگە نۇرغۇن جەھەتتىن پايدىسى تېگىدىغان بىر ئادەمنى تۇتۇش بۇيرۇقىنىڭ چۈشۈشى ئۇنىڭ كەيپىنى تېخىمۇ ئۇچۇرغاندى. تىبىن ئۆزى ئىجارىگە ئالغان ئايروپىلان توختىتىش زالى ئۇچۇن بىگگىن تېغى ئايرودرومغا نۇرغۇن ھەق تۆلەپلا قالماستىن، بەلكى يەنە ھەر قېتىم قايتىپ كەلگەن چېغىدا ئۇلارغا خېلى زور مىقدارىدا «قونۇش ھەققى» بېرەتتى. ئايرودروم ئۇنىڭ ئۇچۇش ۋاقتىنى ئالدىن ئۇقتۇرۇپ قويماتتى ھەم شۇ ئارقىلىق ئۇنىڭ سەپىرىگە نۇرغۇن قولايلىقلارنى يارىتىپ بېرەتتى. تىبىن بۇنىڭدىن ئىنتايىن خۇش ئىدى. ئۇ قايتىپ كەلگۈچە، خۇسۇسىي ئايروپىلان توختىتىش زالىنىڭ يېنىغا توختىتىپ قويۇلغان «ئامېرىكا قىتئەسى يولۇسى» نامىلىق ئېسىل پىكاپىنى ئايرودروم خادىملىرى پاكىز سۈرتۈپ پارقىرىتىۋېتەتتى. لوندوندا چىقىدىغان «تايمېس گېزىتى»نىڭ شۇ كۈنلۈك سانىنىمۇ پىكاپنىڭ كەينىدىكى ئورۇنغا قويۇپ قويماتتى. ئۇنىڭ چېگرىدىن كىرىش رەسمىيىتى ۋە يۈك - تاقلىرىنى تەكشۈرۈشكە قولايلىق يارىتىپ بېرىش ئۈچۈن، بىر تاموزنا

ئەمەلدارى شۇ يەردە ئۇنى مەخسۇس ساقلاپ تۇراتتى . بۇ يەردىكى تاموژنا خادىملىرى ئۇنىڭدىن خېلىلا كۆپ «تاپان ھەققى» ئېلىپ تۇرغاچقا ، ئۇ سىرتتىن يۆتكەپ كەلگەن زىيانسىز ئورگانىك خىمىيىلىك بۇيۇملارنى — فرانسىيىنىڭ يېمەكلىككە ئىشلىتىلىدىغان قۇلۇلسى ، پىششىقلاپ ئىشلەشتىن ئۆتكۈزۈلمىگەن قوي سۈتى ئىرىمچىكى ۋە مېۋە ـ چېۋە دېگەندەك نەرسىلەرنى — كۆرسىمۇ كۆرمەسكە سالاتتى . تاموژنا قانۇنىدىكى بەزى ماددىلارمۇ ئەسلىدىنلا ناھايىتى كۈلكىلىك ھەم چاكىنا ئىدى . ئەگەر ، بىگگىن تېغى ئايرودرومى خېرىدارلارنى يۇقىرىقىدەك قۇلايلىق مۇلازىمەتلەر بىلەن تەمىنلىمىسە ، ئۇلارنىڭ تىجارىتىنى چوقۇم باشقا ئايرودروملار تارتىپ كېتەتتى . بىگگىن تېغى ئايرودرومى تىبىننىڭ تەلىپىنى تولۇق قاندۇراتتى ھەم شۇنىڭ بەدىلىگە ئۇنىڭدىن نۇرغۇن پايدا ئۇندۇرۇۋالاتتى .

ئادۋاردس ئۆزىگە تونۇش ئۇ ئايروپىلاننى كۆرۈپ بۆلەكچىلا جىددىيىلىشىپ كەتتى . تىبىننىڭ بۇ قېتىمقى ئاۋارچىلىككە قېلىشىغا ئۇنىڭ مەردلىكى سەۋەبچى بولغانمۇ ـ يوق ، بۇنىسى ئادۋاردسقا قاراڭغۇ ئىدى . فرانسىيە دائىرىلىرى تىبىننى مەقسەتلىك ھالدا قىسماققا ئېلىۋاتقاندەك قىلاتتى . كېنت رايونىدىكى ساقچى ئىدارىسى فرانسىيە دائىرىلىرىنىڭ تەلىپىگە ئاساسەن ، بىگگىن تېغى ئايرودرومىدىكى باش مۇلازىمەتچى خادىمغا «ئوۋچى بۇركۇت» ناملىق ئايروپىلاننىڭ ئۇچقۇچىسى بىلەن سىمسىز رادىئو ئارقىلىق ئالاقىلىشىپ ، ئۇنىڭغا «ئايروپىلاننى تىبىننىڭ خۇسۇسىي ئايروپىلان توختىتىش زالىغا ئەمەس ، بەلكى ئايرودرومىدىكى ئاۋئاتسىيە بېكىتىگە توختىتىڭ» دەپ تاپىلاشنى بۇيرۇغان ، «ئوۋچى بۇركۇت»نىڭ ئۇچقۇچىسىمۇ «ماي پومپىسى يېرىلىپ كېتىپتۇ» دېگەن يالغان گەپكە ھېچقانداق گۇماني پوزىتسىيىدە بولماي ئاسانلا ئىشەنگەنىدى .

ئەنگلىيە ساقچىلىرى ئادەتتە قورال ئېلىپ يۈرمەسمۇ ، لېكىن بۇگۈنكى ئەھۋال سەل جىددي بولغاچقا ، ئۇلار تولۇق قوراللانغان

بىر ئالاھىدە ھەربىر كەتنى تەشكىللىگەنىدى . تولۇق قوراللانغان سەككىز نەپەر ساقچى شۇ تاپتا ئايرودرومنىڭ كۈتۈش زالىدا ئۆزلىرى ھەربىر كەت قوللانماقچى بولغان ئايروپىلانىنىڭ كېلىشىنى ساقلاپ تۇراتتى . ئايروپىلان يەرگە قونسىلا ، ئايرودروم خادىملىرى يۈگۈرۈپ بېرىپ ئايروپىلانىنىڭ چاقىغا شىنا تىيەپ قويياتتى . شۇنداق بولغاندا ، ئايروپىلان ھېچ يەرگە مىدىرلىيالمايتتى . ئاندىن ساقچىلار ھەربىرىنى ئۆتۈپ ، ئايروپىلاندىكىلەرنى ئاسانلا باش ئەگدۈرەتتى ۋە فرانسىيە ساقچىلىرىنىڭ كېلىشىنى ساقلايتتى . مانا بۇ بۈگۈنكى ھەربىر كەت پىلانى ئىدى .

«ئوۋچى بۈركۈت» شۇ تاپتا يەر يۈزىگە خىلىلا يېقىنلاپ قالغانىدى ، ئۇنىڭ ئوڭ بىقىنى دەرەخلەرنىڭ ئۈستىدىن غۇيۇلداپ ئۆتۈپ كەتتى . سىمون ئادۋاردس پەلەمپەي ئارقىلىق پەسكە چۈشۈپ ، يەرگە قونايى دەپ قالغان ئايروپىلانغا كۆزىنى ئۈزمەي قاراپ تۇردى . ساقچىلار بۇيرۇق چۈشكەن ھامان ھەربىرى تەييارلىنىپ مۆكۈپ تۇراتتى . ئايرودروم رېمونتچىسىمۇ قولىغا شىنانى ئېلىپ تەييار بولۇپ بولغانىدى . ئۇچۇش يولىنىڭ سىرتىدىكى «ئوۋچى بۈركۈت»نىڭ باش تەرىپى كۆتۈرۈلۈپ ، چاقلىرى يەر يۈزىگە تەگدى ۋە كۆكۈچ تۇتقاك ھاسىل قىلدى . ئايروپىلانىنىڭ سۈرئىتى بارا - بارا ئاستىلاپ ئايرودروم بېكىتىنىڭ ئالدىدا ئوڭدىن سولغا ئايلىنىشقا باشلىدى . ئۇنىڭ كۈمۈش رەڭ گەۋدىسى سەھەردە ۋالىلداپ تۇراتتى . ھالبۇكى ، ئۇ ئايروپىلان قونۇش يولىغا كىرمەستىن ، ئايرودرومنىڭ ئۇچۇش يولىنى بويلىغىنچە تىبىنىڭ يىراقتىكى خۇسۇسىي ئايروپىلان توختىتىش زالى تەرەپكە قاراپ ماڭدى .

ساقچىلار شۇ ھامان ئادۋاردسنى قورشۋالدى - دە ، ئۇنىڭغا چەكچىيىپ قارىدى .

— بىز تېخى ئۇچقۇچىنى ئايروپىلانىنى بېكەتكە توختىتىدىغان بولدى ، دەپ ئويلاپتۇق .

— ئۇ شۇنداق قىلىمەن دېگەندى ، — دېدى ئادۋاردس چىرايى تاتارغان ھالدا .

ئادۋاردس ناھايىتى تېزلا ساقچى ماشىنىسىغا ئېلىپ چىقىلدى . شوپۇر ماشىننىنى تىببىنىڭ خۇسۇسىي ئايروپىلان توختىتىش زالى تەرەپكە ھەيدىدى . ساقچى ماشىنىلىرى بەش يۈز ياردچە يىراقلىقتا كېلىۋاتقاندا ، «ئوۋچى بۇركۇت» تىببىنىڭ ئايروپىلان توختىتىش زالىغا سىلىققىنا مېڭىپ كىرىپ كەتتى . ساقچى ماشىنىلىرى ھايال ئۆتمەيلا زالنىڭ ئالدىغا كېلىپ توختىدى . ساقچىلار قوراللىرىنى كۆتۈرگىنىچە بىردەمدىلا يەرگە چۈشۈپ بولدى .

ئادۋاردسمۇ ماشىنىدىن سەكرەپ چۈشتى .

زالنىڭ ئىچىدىن قۇلاقنى يېرىۋەتكۈدەك كۈچلۈك بىر ئاۋاز ئاڭلىنىپ تۇراتتى .

ئايروپىلاننىڭ پىرقىرىغۇچى ئايلىنىشتىن توختىغان بولسىمۇ ، لېكىن موتورى تېخىچە گۈرۈلدەۋاتاتتى . شۇ ئەسنادا ، ئايروپىلان يەنە 180 گرادۇس بۇرۇلدى ۋە ئايروپىلان توختىتىش زالىنىڭ ئالدىغا قاراپ كەلدى . ئادۋاردس ئۇچقۇچىنىڭ چىرايىنى ئېنىق كۆردى ، ئۇنىڭ چىرايى قورقۇنچلۇق بىر ۋەھىمىدىن تاتىرىپ كەتكەندى . بۇنداق كۆپ ساقچى ماشىنىلىرى قورشىۋالغان ئەھۋال ئاستىدا ئۇنىڭ شۇنداق ئېنكاستا بولۇشىنى تامامەن توغرا چۈشىنىشكە بولاتتى .

ئۇچقۇچى ئايروپىلانىنى ئاخىر توختاتتى ۋە موتورنىڭ ئاۋازىنى پەسلەتتى . ساقچىلار يوپۇرۇلۇپ كېلىپ ئايروپىلانىنى تۆت تەرەپتىن مۇھاسىرىگە ئالدى . ئادۋاردس كېنت رايونلۇق ساقچى ئىدارىسىنىڭ رازۋېدكىچىلار باشلىقىغا ئەگىشىپ ئايروپىلاننىڭ ئىشىكى تەرەپكە قاراپ ماڭدى . بىرنەچچە سېكۇنتتىن كېيىن ئايروپىلاننىڭ ئىشكى «تاراق» قىلىپ ئېچىلدى .

ئىشىكىتە تىببىنىڭ گەۋدىسى كۆرۈندى ، ئايروپىلاننىڭ ئاپتوماتىك پەلەمپىيى ئاستاغىنە سوزۇلۇپ چۈشتى . تىببىن ھاسىسىغا تايغىنىچە پەستە ئۆزىگە قاراپ توغرىلىنىپ تۇرغان

سان ـ ساناقسىز قوراللارغا تىكىلىپ قارىدى ـ دە ، بېشىنى تاتىلاپ قويۇپ :

— ئادۋاردس ، مەن يوق چاغدا ساقچىلارنىڭ لاتارىيە بىلىتىگە ئېرىشىپ قالغان ئوخشىمامسىز ؟ — دېدى . تەلەپپۇزىدىن قارىغاندا ئەنسىزلىك ئەمەس ، بەلكى بىر خىل گاڭگىراش ئالامىتى چىقىپ تۇراتتى .

سىمون ئادۋاردس گېلىنى قىرغىنچە ئالدىغىراق كەلدى :

— خەيرلىك سەھەر تىبىن ، مۇشۇنداق قالايمىقانچىلىقنىڭ چىقىپ كەتكىنى ئۈچۈن سىزدىن ئەپۇ سورايمەن . ماي پومپىسى يېرىلىپ كېتىپتۇ . سىزنىڭ ئۇچقۇچىڭىزمۇ ئايروپىلاننى قونۇش يولىغا ئەكىرىپ توختىتىشقا ماقۇل بولغانىدى .

— توغرا ، توغرا دېدىڭىز ، لېكىن مەن ئۇنىمىدىم . دوختۇرغا كۆرۈندىغان ۋاقتىم كېچىكىپ كەتسە بولمايتتى . مەن ئايروپىلان توختىتىش زالىغا ھەق تۆلىگەن ، لېكىن سىلەر ماي پومپىسى يېرىلىپ كەتتى دېگەن قاملاشمىغان باھانىنى كۆرسىتىپ ئۇچقۇچىمغا يوقىلاڭ بۇيرۇقىنى چۈشۈرۈپسىلەر . بەكمۇ ئېھتىياتچان بولۇپ كەتتىڭلارمۇ ، قانداق ؟

— تىبىن ، بۇ قېتىم بىزگە ئالدىن ئۇقتۇرۇپ قويمايلا كېلىۋاپسىز جۇمۇ .

— بىلمەن ، ئەسلىي بۇ قېتىمقى سەپەر پىلانىمدا يوق ئىدى . سىزگە راست گەپنى دەۋېرەي ، ئۇلارنىڭ ماڭا بەرگەن يېڭى دورىسى كىچىك تەرتىمنى قالايمىقان قىلىۋەتتى . شۇڭا ، دوختۇرۇمغا كۆرۈنۈپ باقاي دەپ تەرەپبالا كېلىشىم .

ساقچىلار ئۆزئارا كۆز يېقىشۇالدى . ئادۋاردس كۆزلىرىنى قىسىپ تۇرۇپ :

— ياخشى بوپتۇ ، تىبىن ، — دېدى .

كېنت رايونلۇق ساقچى ئىدارىسىنىڭ رازۋېدكىچىلار باشلىقى ئالدىغىراق چىقىپ ، تىبىنغا مەنىلىك تىكىلدى :

— لېكىن ، سىز ئايروپىلاندا يېرىم سائەتچە ھايال بولۇپ

قىلىشىڭىز مۇمكىن .

— سىز بۇ گەپنى پەرۋايىغىمۇ ئالماستىن ، پەلەمپەيدىن دىڭگۈسلاپ چۈشۈۋەردى :

— مۇمكىن ئەمەس . مەن دوختۇرۇم بىلەن ئاللىبۇرۇن كېلىشىپ قويغان . ۋاقتىدا بارمىسام بولمايدۇ .

تىبىن شۇنداق دېگىنىچە پەلەمپەيدىن يەرگە چۈشۈپ ، ئالدىغا قاراپ كېلىۋەردى . رازۋېدكىچىلار باشلىقى قەددىنى رۇسلاپ ، ئۇنىڭ ئالدىنى توسۇۋالدى .

— مەن فرانسىيە ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىنىڭ ھاۋالىسى بىلەن كەلدىم . ئۇلارنىڭ دېيىشىچە ، بىر قاچقۇن جىنايەتچى سىزنىڭ ئايروپىلانىڭىزغا يوشۇرۇنۇۋاپتۇ .

تىبىن ئۇنىڭغا بىر ھازاغىچە تىكىلىپ قارىۋەتكەندىن كېيىن ، تۇيۇقسىزلا كۈلۈپ كەتتى :

— سىز ماڭا چاقچاق قىلىۋاتامسىز نېمە ؟ تازىمۇ قىزىق چاقچاق بولدى ـ دە ، بۇ !

رازۋېدكىچىلار باشلىقى چىرايىنى ئۆزگەرتمەي :

— ئەپەندى ، مەن سىزگە چاقچاق قىلىۋاتقىنىم يوق . فرانسىيە ساقچىلىرى سىزنىڭ ئايروپىلانىڭىزدا يەنە بىر تۇتقۇنمۇ بار بولۇشى مۇمكىن دەيدۇ ، — دېدى .

شۇ چاغدا تىبىننىڭ خىزمەتكارى رېمى ئايروپىلانىنىڭ پەلەمپەي ئېغىزىدا پەيدا بولدى .

— مەن سېر تىبىن ئۈچۈن ئىشلەۋاتقان خىزمەتكار ، بەزىدە ئۆزۈمنى خوددى تۇتقۇندەكلا ھېس قىلىمەن . ئەمما ، ئۇ ماڭا خالىغان چاغدا كېتىش ھوقۇقىنى بەرگەن ، — رېمى سائىتىگە قاراپ قويدى ، — ئەپەندى ، بىز راستىنلا كېچىكىپ قالىدىغان بولدۇق ، — ئۇ شۇنداق دەۋېتىپ ئايروپىلان توختىتىش زالىنىڭ يىراقتىكى بىر بۇلۇڭىغا توختىتىپ قويۇلغان «ئامېرىكا قىتئەسى يولۇسى» ماركىلىق كاتتا پىكاپقا قاراپ بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى . ئۇ ئادەتتىكى پىكاپلاردىن خېلىلا ئۇزۇن ياسالغان ، گەۋدىسى قارا

رەڭلىك ، ئەينەكلىرى سۇر رەڭلىك ، چاقلىرى ئاپئاق پىكاپ ئىدى .

— مەن بېرىپ ماشىننى ھەيدەپ كېلەي ، — رېمى پەلەمپەيدىن چۇشۇشكە باشلىدى .

— سىلەرنى ماڭغۇزساق بولمايدۇ ، — دېدى رازۋېدكىچىلار باشلىقى ، — ئىككىڭلار ئەڭ ياخشىسى ئايروپىلاندا تۇرۇپ تۇرۇڭلار . فرانسىيە ساقچىلىرى ھازىرلا يېتىپ كېلىدۇ .

تىبىن دەرھال سىمون ئادۋاردىقا قارىدى :

— ئادۋاردس ، نېمىدېگەن قاملاشمىغان ئىش بۇ ! ئايروپىلاندا بىزدىن باشقا ھېچكىم يوق . يەنىلا بۇرۇنقىدەك ، رېمى ، ئۇچقۇچى ھەم مەنىلا بار . قارىغاندا ، سىز ۋاستىچى بولۇپ بەرسىڭىز بولىدىغان ئوخشايدۇ . ئايروپىلانغا چىقىپ قاراپ بېقىڭا ، بىزدىن باشقا ئادەم بارمىكىن .

ئادۋاردس دەرھال بېشىنى لىڭشىتتى :

— ماقۇل ، تىبىن ، مەن چىقىپ قاراپ باقاي .

— توختاڭ ! — دەپ ۋارقىرىدى رازۋېدكىچىلار باشلىقى . ئۇ تىبىنىڭ بىگگىن تېغى ئايرودرومى بىلەن بولغان ئالاھىدە يېقىن مۇناسىۋىتىدىن خەۋەردار بولغاچقا ، سىمون ئادۋاردسنىڭ ئۆز خېرىدارىغا ياخشىچاق بولۇش ئۈچۈن يالغان سۆزلەپ قويۇشىدىن ئەنسىرەپ قالغاندەك قىلاتتى ، — مەن ئۆزۈم چىقاي .

تىبىن بېشىنى چايقىدى .

— سىز چىقسىڭىز بولمايدۇ ، باشلىق . بۇ دېگەن مېنىڭ شەخسىي مۇلكۇم . قولىڭىزدا ئاختۇرۇش بۇيرۇقى بولمىسا ، ئەڭ ياخشىسى ، بىر چەتتە تۇرۇپ تۇرۇڭ . لېكىن ، سىزگىمۇ خەقنىڭ ئالدىدا گەپ قىلالمىغۇدەك بىر پۇرسەت بېرىمەن ، يەنى ئادۋاردس ئەپەندىنىڭلا ئايروپىلانىمغا چىقىپ تەكشۇرۇپ بېقىشىغا رۇخسەت قىلىمەن .

— قۇرۇق گەپنىڭىزنى قويۇڭ !

تىبىنىڭ شۇ ھامان تەرى تۇرۇلدى :

— باشلىق ، مېنىڭ شۇ تاپتا سىز بىلەن دەتالاش قىلىدىغانغا چولام يوق . دوختۇرۇم بىلەن كېلىشىپ قويغان ۋاقىت ئاللىبۇرۇن توشۇپ بولدى ، شۇڭا مەن ماڭمىسام بولمايدۇ . ئەگەر مېنى چوقۇم توسۇپ قالمەن دېسىڭىز ، ئۇنداقتا ماڭا ئوق چىقىرىۋېرىڭ .

ئۇ شۇنداق دېدى - دە ، رېمنى ئەگەشتۇرگەن پېتى رازۋېدكىچىلار باشلىقىنىڭ يېنىدىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ ، بۇلۇڭدىكى هېلىقى كاتتا پىكاپ تەرەپكە قاراپ ماڭدى .

رازۋېدكىچىلار باشلىقى دەسلەپتە تىنىنىڭ قىلچە تەپتارتماستىن ئۆزىنى ئايلىنىپ ئۆتۈپ ، بەخرامان كېتىپ بارغانلىقىغا هاڭۋېقىپ قاراپ قالدى . ئاندىن كۆڭلىدە ئۇنىڭغا نىسبەتەن چوشىنىكسىز بىر خىل بىزارلىق تۇيغۇسى پەيدا بولدى . «ئالاهىدە ئىمتىيازغا ئىگە كىشىلەر هەدىسلا مۇشۇنداق مەنمەنچىلىك قىلىپ ، قانۇننى كۆزگە ئىلمايدۇ . ئەمەلىيەتتە ، ئۇلارنىڭ قانۇندىن ئۈستۈن تۇرىدىغان هېچقانداق يېرى يوق ! »

ئۇ شارتتىدە كەينىگە بۇرۇلۇپ ، قولىدىكى تاپانچىنى تىنىنىڭ دۇمبىسىگە توغرىلىدى :

— توختاڭ ! بولمىسا ئوق چىقىرىمەن .

— ئاتقۇچىز بولسا ئېتىۋېرىڭ ، — تىنىن كەينىگە قاراپمۇ قويماستىن ئالدىغا قاراپ مېڭىۋەردى ، — ئۇ چاغدا ئادۋوكاتىم ئىشتىنىڭىزنىڭ ئىچىدىكى ئاۋۇ بىر نېمىڭىزنى تۇۋىدىن كېسىۋېلىپ ، ناشتىسىدا قورۇپ يەۋېتىدۇ . ئاختۇرۇش گۇۋاهنامىڭىز يوق تۇرۇپ ئايروپىلانىمغا چىقىدىكەنسىز ، سىزنى تۇغۇلغىنىڭىزغا جاق تويدۇرۇۋېتىمەن .

قۇرۇق پوپوزا كىمنى قورقۇتالىسۇن . رازۋېدكىچىلار باشلىقى مىت قىلىپمۇ قويمىدى . نورمال قانۇنىي نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا ، تىنىنىڭ دېگەنلىرى ئورۇنلۇق بولۇپ ، ساقچىلار ئاختۇرۇش گۇۋاهنامىسى يوق ئەهۋالدا ئۇنىڭ ئايروپىلانىغا چىقسا بولمايتتى . ئەمما ، بۇ ئايروپىلان فرانسىيىدىن ئۇچۇپ كەلگەن ، يەنە كېلىپ ، هەممىگە مەشهۇر ساقچى ئەمەلدارى بېيزۇ فاچى ئۇنىڭغا مۇشۇنداق

ھوقۇقنى بەرگەن بولغاچقا ، بۇ رازۋېدكىچىلار باشلىقى يەنىلا نىيىتىدىن يانمىدى . ناۋادا ئۇ تىبىننىڭ ئايروپىلانىدىن بىرەر گۇمانلىق نەرسىنى بايقاپلا قالسا ، كېيىنكى كۈنلىرى تېخىمۇ ياخشى بولۇپ كېتەتتى .

— ئۇلارنى توسۇۋېلىڭلار ، — دەپ ئۇنلۇك ئاۋازدا بۇيرۇق قىلدى ئۇ ، — مەن ئايروپىلانغا چىقىپ قاراپ باقاي .

ئۇنىڭ قول ئاستىدىكى ساقچىلار دەرھال يۇگۇرۇپ بېرىپ ، قورالىلىرىنى تىبىن بىلەن رېمىغا تەڭلەپ ئۇلارنىڭ ئالدىنى توسۇۋالدى .

تىبىن كەينىگە ئۆرۈلۈپ :

— ساقچى ئەمەلدارى ، — سىزنى ئاخىرقى قېتىم ئاگاھلاندۇرۇپ قوياي . ئايروپىلانىمغا چىقىش خىيالىڭىزدىن ئەڭ ياخشىسى ۋاز كېچىڭ . بولمىسا ، پۇشايمان قىلىپ قالمىسىز ، — دېدى .

ئەمما ، رازۋېدكىچىلار باشلىقى ئۇنىڭ گېپىگە پىسەنت قىلماستىن ، پەلەمپەيدىن يۇقىرىغا چىقتى ۋە ئايروپىلانىڭ ئىشىكىدىن ئىچىگە سەپسېلىپ قارىدى . بىرئازدىن كېيىن ئىچىگە كىردى . ئۇ نېمىنى كۆردى دېمەمسىز ؟

ئايروپىلانىڭ ئىچىدە ھېلىقى ئۇچقۇچى چىرايى تاتارغان ھالدا چەكچىيىپ قاراپ ئولتۇراتتى . ئۇنىڭدىن باشقا ھېچكىم يوق ئىدى . رازۋېدكىچىلار باشلىقى تازىلىق ئۆيىنى ، ئورۇندۇقلارنىڭ ئارىسىنى ھەمدە يۇڭ ـ تاق رايونىنى ئالا قويماي ئاختۇرۇپ چىقتى ، ئەمما ئادەم تۇرماق بىرەر گۇمانلىق نەرسىنمۇ بايقىمىدى .

«فاچى نېمىنى ئويلاپ شۇنداق بۇيرۇق چۈشۈرگەندۇ ؟ تىبىن راستىنلا يالغان ئېيتماپتۇ ئەمەسمۇ . »

قۇيقۇرۇق ئايروپىلانىڭ ئىچىدە ھاڭۇېقىپ تۇرۇپ قالغان رازۋېدكىچىلار باشلىقى ئېغىر خورسىنىپ قويدى . «ماۋۇ پېشكەلچىلىكنى ! ... » ئۇ چىرايى ئۆپكىدەك قىزارغان ھالدا ئايروپىلانىڭ ئىشىكىدىن چىقىپ ئۇدۇلدا تۇرغان تىبىن بىلەن

ئۇنىڭ خىزمەتكارىغا مىختەك قادىلىپ قاراپ كەتتى . تىبىن بىلەن رېمى ھېلىقى كاتتا پىكاپقا ئاز قالغان جايدا ساقچىلارنىڭ قورشاۋى ئىچىدە تۇراتتى .

— ئۇلارنى قويۇۋېتىڭلار ،— دېدى رازۋېدكىچىلار باشلىقى ،— بىز ئېرىشكەن ئاخبارات خاتا بولۇپ قاپتۇ .

ئارىلىق خېلىلا يىراق بولسىمۇ ، لېكىن تىبىننىڭ كۆزلىرىدىكى غەزەپ ئالامەتلىرىدىن كىشى ئىختىيارسىز شۇركىنىپ كەتتى .

— ئادۋوكاتىم سىزنى چوقۇم ئىزدىمەي قالمايدۇ ، — دېدى تىبىن ، — يەنە بىر گەپ ، بۇنىڭدىن كېيىن فرانسىيە ساقچىلىرىغا ئالدىراپ ئىشىنىپ كەتمەڭلار .

ئۇنىڭ خىزمەتكارى ھېلىقى كاتتا پىكاپنىڭ ئىشكىنى ئېچىپ ، خوجايىنىنى ئىچىگە يۆلەپ كىرگۈزدى ، ئاندىن پىكاپنىڭ ئالدىغا چىقىپ ، موتورنى ئوت ئالدۇردى . ساقچىلار ئالدىراپ - تېنەپ يول بوشاتتى ، «ئامېرىكا قىتئەسى يولۇسى» ئايروپىلان توختىتىش زالىدىن ھەيۋەت بىلەن چىقىپ كەتتى .

— تازا قاملاشتۇردۇق جۇمۇ ! — دېدى تىبىن ماشىنا ئايرودرومدىن تېز سۈرئەتتە ئايرىلغاندىن كېيىن قىن - قىنىغا پاتمىغان ھالدا ، ئاندىن پەسكە سەل ئېگىشىپ تۇرۇپ سورىدى ، — ئۆزۈڭلار قانداقراق ؟

لاندون بېشىنى بىلىنەر - بىلىنمەس لىڭشىتىپ قويدى . سوفىي ئىككىسى تېخىچە يەردە تۇگۈلۈپ ئولتۇراتتى ، چەمبەرچاس باغلىنىپ ، ئاغزىغا پلاستىر چاپلاپ قويۇلغان ھېلىقى ئەبلەخ بولسا ئۇلارنىڭ يېنىدا ياتاتتى .

بايا «ئوۋچى بۈركۈت» ناملىق ئايروپىلان زالىنىڭ ئىچىگە كىرگەن چاغدا ، رېمى ئايروپىلاننىڭ ئايلىنىۋاتقان پۈرستىدىن پايدىلىنىپ ئىشكىنى ئېچىۋەتكەن ، ساقچىلار قوغلاپ كېلىۋاتقان چاغدا لاندۇن بىلەن سوفىي مونانى پەلەمپەي ئارقىلىق سۆرەپ چۈشۈپ ، ناھايىتى تېزلىكتە پىكاپنىڭ كەينىگە مۆكۈۋالغان ،

ئارقىدىنلا ئايروپىلاننىڭ موتورى ھەيۋەت بىلەن گۈرۈلدەپ ، ساقچى ماشىنىلىرى يېتىپ كەلگەن چاغدا بىر يۈز سەكسەن گرادۇس ئايلىنىۋېتىپ ئاندىن توختىغانىدى .

شۇ تاپتا ، بۇ كاتتا پىكاپ كېنت رايونىغا قاراپ ئۇچقاندەك كېتىۋاتاتتى . لاندون بىلەن سوفي ئورۇنلىرىدىن ئۆمىلەپ تۇردى ھەمدە باغلاقلىق مونانى تۇزەپ ياتقۇزۇپ قويغاندىن كېيىن ، تىببىننىڭ ئۇدۇلىدىكى ئۇزۇن ئورۇندۇققا بېرىپ ئولتۇردى . تىبىن ئۇلارغا قاراپ پىسسىڭكىدە كۈلۈپ قويدى ۋە يان تەرەپتىكى توڭلاتقۇنىڭ ئىشىكىنى ئېچىپ :

— مۇزدەك بىرنەرسە ئېچەمسىلەر ؟ بۇ يەردە سېلچار مىنېرال سۇيى بار . پىرەنىك ، قۇرۇتۇلغان مېۋە يېيىز دېسەڭلارمۇ بار ، — دېدى .

سوفي بىلەن لاندون تەڭلا بېشىنى چايقىدى .

تىبىن مىيىقىدا كۈلگىنىچە توڭلاتقۇنىڭ ئىشىكىنى يېپىۋەتتى :

— ئەمىسە ، بىز چەۋەندازلارنىڭ قەبرىسى توغرىسىدا پاراڭلىشايلى ...

سەكسەن ئىككىنچى باب

— فلوت كوچىسى؟ — دەپ سورىدى لاندون تىنىنغا ھەيرانلىق بىلەن تىكىلىپ. «*فلوت كوچىسىدا قەبرە بار؟*» تىنىن ھازىرغا قەدەر ئويۇن ئويناپ كېلىۋاتقان بولسىمۇ، لېكىن «چەۋەندازلار قەبرىسى»نى نەدىن تاپقىلى بولىدىغانلىقى توغرىسىدا بىر ئېغىزمۇ تىنىپ باقمىغانىدى. ئەمما، ھېلىقى شېئىرغا ئاساسلانغاندا، شىفىرنى تېپىپ ھېلىقى كىچىك شىفىرلىق قۇتىنىڭ ئىچىدىكى سىرنى يېشىش ئۇچۇن، ئۇلار ئاشۇ «چەۋەندازلار قەبرىسى»نى چوقۇم تاپمىسا بولمايتتى.

تىنىن كۇلۇمسىرىگىنىچە بۇرۇلۇپ سوفىيغا قارىدى:

— سوفي خېنىم، بۇ خارۋاردلىق يىگىتكە ھېلىقى شېئىرنى يەنە بىر كۆرسىتىپ قويسىڭىز قانداق؟

سوفي دەرھال يانچۇقىنى ئاختۇرۇپ، تېرە قەغەز بىلەن ئورىۋېتىلگەن قارا رەڭلىك شىفىرلىق قۇتىنى چىقاردى. ئۇلار بايا چوڭ شىفىرلىق قۇتىنى ئايروپىلاندىكى بىخەتەر ساندۇققا سېلىپ قويۇپ، ئۆزلىرىگە كېرەكلىك ھەم يېنىك بولغان، سىرى تېخى ئېچىلمىغان ئاشۇ كىچىك قۇتىنىلا ئېلىۋالغانىدى. سوفي تېرە قەغەزنى ئاجرىتىۋېلىپ، لاندونغا بەردى.

لاندون ئايروپىلاندىكى چېغىدا بۇ شېئىرنى قايتا ـ قايتا ئوقۇپ چىققان، ئەمما قەبرىنىڭ ئېنىق ئورنىنى ئويلاپ تاپالمىغانىدى. بۇ قېتىم ئۇ شېئىرنى تېخىمۇ ئەستايىدىل ئوقۇپ، ئۇنىڭدىكى بەش باسقۇچلۇق ۋەزىن پەرقىدىن تېخىمۇ ئېنىقراق بىر مەنىنى تېپىپ چىقماقچى بولدى.

شېئىر مۇنداق يېزىلغانىدى :

لوندوندىكى چەۋەندازنىڭ كەينى پاپا قەبرىسى ،
مەھكۇم بولغان لەنەتكە ، بولسىمۇ گەر تۆھپىكار .
بار ئىدى بىر ئەڭگۈشتەر قەبرىسىدە رېتسارنىڭ ،
يېشىپ بېرەر بۇ سىرنى ساھىبجامال ھامىلدار .

شېئىرنىڭ تىلى ناھايىتى چۈشىنىشلىك بولۇپ ، ئۇنىڭدا بىر چەۋەندازنىڭ لوندونغا دەپنە قىلىنغانلىقى ، ئۇنىڭ بىرەر ئىش سەۋەبىدىن كاتولىك دىنى جەمئىيىتىنىڭ غەزىپىنى قوزغاپ قويغانلىقى ، ئۇنىڭ قەبرىسىدىكى بىر يۇمىلاق ئەڭگۈشتەرنىڭ كېيىن يوقاپ كەتكەنلىكى بايان قىلىنغان ، شېئىرنىڭ ئاخىرقى مىسراسىدىكى «ساھىبجامال ھامىلدار» دېگەن سۆز ئېنىقلا ماگدالېنلىق ماريەگە — ئېسا خرىستوسقا ھامىلدار بولغان ئاشۇ «ئەتىرگۈل»گە قارىتىلغانىدى .

شېئىر ناھايىتى ئاددىي بولسىمۇ ، لېكىن لاندون ئۇ چەۋەندازنىڭ زادى كىملىكىنى ، نەگە كۆمۈلگەنلىكىنى يەنىلا بىلەلمىدى . ئەگەر ئاشۇ قەبرىنىڭ ئورنىنى ئېنىقلاپلىۋالسا ، ئۇلارنىڭ «يوقاپ كەتكەن» ھېلىقى سىرلىق نەرسىنى تاپالىشىدىن ئۈمىد تۇغۇلاتتى . «قەبرىدىكى ئەڭگۈشتەر ؟»

— قانداقراق ئويلاۋاتىسىز ؟ — دېدى تىبىن تامىقىنى قېقىپ تۇرۇپ . ئۇ سەل ئۈمىدسىزلىنىپ قالغاندەك تۇراتتى ، ئەمما لاندون خان جەمەتى ئىلمىي جەمئىيىتىنىڭ بۇ پىشقەدەم تارىخشۇناسىنىڭ كۆڭلىدە ئاللىبۇرۇن بىر نەرسىنى ئويلاپ بولغانلىقىنى سېزىپ قالدى . تىبىن بۇرۇلۇپ سوفىيدىن سورىدى :

— سوفي خانىم ، سىزچۇ ؟

سوفي بېشىنى چايقىدى .

— ئەگەر مەن بولمىغان بولسام ، ئىككىڭلار قانداق قىلاتتىڭلار ؟ — دېدى تىبىن ھەييارلىق بىلەن ، — ھېلىمۇ ياخشى ، سىلەرگە مەن ھەمراھ بولۇپ قاپتىمەن . بىز بۇ ئويۇننى ئاخىرىغىچە

ئوينۇتەيلى . ئەھۋالىيەتتە بۇ ناھايىتى ئاددىي ئىش ، شېئىرنىڭ بىرىنچى مىسراسىغا بەكرەك دىققەت قىلىڭلار . ئۇنى يەنە بىر ئوقۇۋەتسىڭىز قانداق ؟

لاندون شېئىرنىڭ بىرىنچى مىسراسىنى ئۇنلۇك ئوقۇدى :

«لوندوندىكى چەۋەندازنىڭ كەينى پاپا قەبرىسى»

— ناھايىتى ياخشى ، پاپا يەرلىكتە قويغان بىر چەۋەنداز ، — تېبىن لاندونغا تىكىلىپ قارىدى ، — سىزنىڭچە ، بۇنىڭدىن قانداق مەنە چىقىدۇ ؟

لاندون دولىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— ئۇنى پاپا ئۆزى كېلىپ دەپنە قىلغاندۇ ؟ ياكى بولمىسا ئۇنىڭ دەپنە مۇراسىمىغا پاپا ئۆزى رىياسەتچىلىك قىلغاندۇ ؟

تېبىن قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى :

— ھا ـ ھا ـ ھا ! ... نېمىدېگەن قىزىقارلىق . لاندون ، سىز ھەممىلا ئىشقا ياخشى تەرەپتىن قارايدىكەنسىز . شېئىرنىڭ ئىككىنچى مىسراسىنى يەنە بىر ئوقۇپ بېقىڭا . ئۇنىڭدا ئۇ چەۋەندازنىڭ مەلۇم بىر ئىش تۈپەيلىدىن دىنىي جەمئىيەتنىڭ غەزىپىنى قوزغاپ قويغانلىقى بىلىنىپلا تۇرىدۇ . ئاندىن سىز يەنە دىنىي جەمئىيەت بىلەن ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى خىيالىڭىزغا كەلتۈرۈپ بېقىڭا . شۇ چاغدا بەزى نەرسىلەرنى ھېس قىلىسىز .

— ئەجەبا ، ئۇ چەۋەندازنى پاپا ئۆلتۈرۈۋەتكەنمىدۇ ؟ — دەپ سورىدى سوفىي .

تېبىن كۈلۈمسىرىگىنىچە ئۇنىڭ تىزىغا يېنىككىنە ئۇرۇپ قويدى :

— قالتىس جۇمۇ سىز ، قەدىرلىكىم . ئۇ پاپا تەرىپىدىن تىرىك كۆمۈۋېتىلگەن ياكى قەستلەپ ئۆلتۈرۈۋېتىلگەن بىر چەۋەنداز .

لاندون شۇ ھامان 1307 ـ يىلى يۈز بەرگەن ئاشۇ دەھشەتلىك چەۋەنداز پاجىئەسىنى خىيالىغا كەلتۈردى — شۇملۇق قۇتۇرغان ئاشۇ 13 ـ چىسلا ، پاجىئەلىك جۈمە كۈنى پاپا كلېمېنت V نەچچە

يۇزلىگەن چەۋەندازلارنى ئۆلتۇرۇۋەتكەن ھەم تىرىك كۆمۈۋەتكەنىدى .

— بىراق ، پاپا ئۆلتۇرۇۋەتكەن چەۋەندازلارنىڭ قەبرىسىمۇ نۇرغۇن بولۇشى مۇمكىن .

— ياق ، ياق ، ئۇنداق ئەمەس ،— دېدى تىبىن دەرھاللا ،— ئۇلارنىڭ كۆپىنچىسى تۇڭرۇككە باغلىنىپ كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈلگەن ، ئاندىن تېپىر دەريا سىغا تاشلىۋېتىلگەن ، ھېچقانداق دەپنە مۇراسىمىمۇ ئۆتكۈزۈلمىگەن . ئەمما ، بۇ شېئىردا دېيىلىۋاتقىنى بىر قەبرە ، لوندونغا جايلاشقان بىر قەبرە . لېكىن ، لوندوندا كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈلگەن چەۋەندازلار ناھايىتى ئاز ، ھەتتا يوق دېيەرلىك ، — ئۇ لاندونغا تىكىلگىنىچە بىردەم جىم ئولتۇرۇپ كەتتى ، كۆزلىرىدە بولسا تاڭنىڭ ئېتىشىنى كۈتۈۋاتقان ئادەملەرنىڭكىدەك تەسۋىرلىگۈسىز بىر خىل ئىنتىزارلىق تۇيغۇسى ئەكس ئەتتى ، بىر ھازادىن كېيىن ئۇنىڭ ئورنىنى بىر خىل قەھرىلىك تۇيغۇ ئىگىلىدى ، — لاندون ، مەن كېسىپ ئېيتالايمەنكى ، ئۇ چوقۇم زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئارمىيىسى «ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى » ئۆز قولى بىلەن لوندونغا سالغان چېركاۋنىڭ ئىچىدە !

— مۇقەددەس قەسىر چېركاۋنى دەۋاتامسىز ؟ — دېدى لاندون قاتتىق چۆچۈگەن ھالدا ، — ئۇنىڭ ئىچىدە قەبرە بارمۇ ؟

— ئەلۋەتتە ، ئۇ يەردە كىشىنى چۆچۈتىدىغان ئاجايىپ ئون قەبرىنى كۆرىسىز .

لاندون زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنى تەنقىد قىلىش داۋامىدا نۇرغۇن مۇناسىۋەتلىك ماتېرىياللارنى كۆرگەن بولسىمۇ ، لېكىن مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىغا ئەزەلدىن بېرىپ باقمىغانىدى . مۇقەددەس قەسىر چېركاۋى ئەينى چاغدا بارلىق ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى ۋە زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئەزالىرىنىڭ پائالىيەت مەركىزى قىلىنغان بولۇپ ، سولومۇننىڭ مۇقەددەس قەسىرىگە بولغان ھۆرمەتنى بىلدۈرۈش يۈزىسىدىن «مۇقەددەس

قەسىر چېركاۋى» دەپ ئاتالغان . كېيىنچە ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ چەۋەندازلىرىمۇ شۇ نام بىلەن تونۇلغان ھەم مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما يادىكارلىقلار ئارقىلىق رىمدا غايەت زور تەسىر پەيدا قىلغانىدى . چەۋەندازلارنىڭ مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىدا ئۆتكۈزگەن سىرلىق ھەم غەلىتە دىنىي مۇراسىملىرى توغرىسىدىكى رىۋايەتلەر ھازىرمۇ ھەممە يەردە تارقىلىپ يۈرەتتى .

— مۇقەددەس قەسىر چېركاۋى فلوت كوچىسىدىمۇ ؟ — دېدى لاندون ئاستا شۇبرلاپ .

— ئەمەلىيەتتە ، ئۇ فلوت كوچىسىغا ئانچە يىراق بولمىغان مۇقەددەس قەسىر يولىدا ، — دېدى تىبىن ھەييارلىق بىلەن ، — ئەسلىي بۇنى سىزگە دەپ بەرمەي ، سىزنى تېخىمۇ بەكرەك ئويلاندۇراي دېگەنىدىم .

— مەن راستتىنلا تاپالماس ئىكەنمەن .

— ئىككىڭلار ئۇ يەرگە بېرىپ باقمىغانمۇ ؟

لاندون بىلەن سوفىي باشلىرىنى چايقىدى .

— بۇنىڭمۇ ئەجەبلەنگۈدەك يېرى يوق . ئۇ چېركاۋنىڭ ئالدىنى نۇرغۇن چوڭ بىنالار توسۇپ تۇرىدۇ . ئۇ يەردە ئاشۇنداق بىر چېركاۋنىڭ بارلىقىنىمۇ نۇرغۇن ئادەم بىلمەيدۇ . ئۇ بەكلا سۈرلۈك يەر . چېركاۋنىڭ ئىچى ۋە تاشقى قۇرۇلمىسىدىنمۇ غەيرىي دىنلارغا خاس ئالاھىدىلىك چىقىپ تۇرىدۇ .

سوفىي ھەيران بولغان ھالدا سورىدى :

— غەيرىي دىنلارغا خاس ئالاھىدىلىك چىقىپ تۇرىدۇ ؟

— شۇنداق ، يەنە كېلىپ ناھايىتى روشەن ! — دېدى تىبىن ئۇنىلۈك ئاۋازدا ، — چېركاۋنىڭ سىرتى يۇمىلاق شەكىلدە ياسالغان . ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى ئۆزلىرىنىڭ قۇياشقا بولغان ئىخلاسىنى ئىپادىلەش ئۈچۈن ، خرىستىئان دىنىدىكى ئەنئەنىۋى كرىست شەكىللىك قۇرۇلۇش ئۈسلۇبىدىن ۋاز كېچىپ ، ئۇ چېركاۋنى ئاشۇنداق يۇمىلاق شەكىلدە ياساپ چىققانىكەن ، —

سۆزلەۋاتقاندا تىنىنىڭ قاشلىرى تىككىدە بولۇپ كەتتى ، — ئۇلارنىڭ بۇ قىلمىشى ۋاتىكاندىكى دىندارلارنىڭ غەزىپىنى قوزغىغان . ئەمەلىيەتتە ، ئۇلارنىڭ بۇ قۇرۇلۇش ئۇسلۇبىنى لوندون شەھەر مەركىزى گۇللىنىشتىن ئاۋۋالقى تاش تۇۋرۇكلەردە ئىپادىلەنگەن غەيرىي قۇرۇلۇش ئۇسلۇبىدىن ئانچە پەرقلىنىپ كەتمەيتتى دېيىشكىمۇ بولىدۇ .

سوفىي تىنىنغا لەپپىدە قاراپ قويدى ۋە :

— ئۇنداقتا ، شېئىرنىڭ قالغان مىسرالىرىدىكى گەپلەرنى قانداق چۈشىنىمىز ،— دېدى .

قېرى تارىخشۇناسنىڭ چىرايىدىكى خۇشاللىق ئالامەتلىرى شۇ ھامان نەلەرگىدۇر غايىب بولدى :

— مەنمۇ ئېنىق بىرنېمە دېيەلمەيمەن ، ئۇنى چۈشەنمەك ھەقىقەتەن تەس ئىكەن . بىز ئاۋۋال ئاشۇ ئون قەبرىنى ئەستايىدىل تەكشۈرۈپ باقايلى . تەلىيىمىز ئوڭدىن كېلىپ قالسا ، ئەڭگۈشتەر يوقالغان قەبرىنى تېپىۋالالىشىمىزمۇ مۇمكىن .

لاندون شۇ تاپتا ئۆزلىرىنىڭ نىشانغا قانچىلىك يېقىنلاپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى . ئەگەر يوقلىپ كەتكەن ھېلىقى يۇمىلاق شار ئۇلار ئىزدەۋاتقان شىفىرنى ئاشكارلىۋېتىپلا قالسا ، دېمەك ، ئۇلار ئىككىنچى شىفىرلىق قۇتىنىمۇ ئاچالايتتى . لاندون ئۆزلىرىنىڭ ئۇنىڭ ئىچىدىن نېمىنى بايقاش ئېھتىمالى بارلىقىنى خېلى كۆچەپ تەسەۋۋۇر قىلىپ باقتى .

ئۇ ھېلىقى شېئىرنى يەنە قايتىدىن ئوقۇشقا باشلىدى . شېئىر قارىماققا قەدىمكى يېزىقلىق تېپىشماقلارغىمۇ ئوخشاپراق تۇراتتى .

«مۇقەددەس قەدەھنىڭ سىرىنى ئاچالايدىغان ، بەش ھەرپتىن تەشكىل تاپقان بىر سۆز؟» بايا ئايروپىلاندا ئۇلار شېئىردىكى ھەرپلەرگە ئاساسەن بەش ھەرپتىن تەشكىل تاپقان GRAIL ، GRAAL ، GREAL ، VENUS ، MARIA ، JESUS ، SARAH دېگەندەك سۆزلەرنى ياساپ باققان ، ئەمما مەنىسى بەكلا ئېنىق بولۇپ قالغانىدى . ئۇلار ئىزدەۋاتقان ئۇ بەش ھەرپلىك

سۆزنى «ئەتىرگۈل» دەپ سۈپەتلەنگەن مۇقەددەس بالىياتقۇغا مۇناسىۋەتلىك دېيىشكە بولاتتى. لاندون تېببىنىڭ مۇشۇنداق بىر مۇتەخەسسىسنىڭمۇ ئۇ سۆزنى تاپالمايۋاتقانلىقىغا قاراپ «ئۇ ھەقىقەتەنمۇ ئادەتتىكى بىر سۆز بولمىسا كېرەك» دېگەن خۇلاسىگە كېلىپ قالغانىدى.

— ئەپەندى! — دەپ توۋلىدى رېمى كەينىگە بۇرۇلۇپ، — فلوت كوچىسىنى بىلاكفىر كۆۋرۈكىنىڭ يېنىدا دېدىكىزمۇ؟

— ھەئە، ئاۋۋال ۋىكتورىيە توسمىسىدىن ئۆتىمىز.

— كەچۈرۈڭ، ئۇ يەردىلىكىنى بىلمەيدىكەنمەن. بىز ئادەتتە دوختۇرخانىغىلا باراتتۇق ئەمەسمۇ.

تېببىن لاندون بىلەن سوفىيغا ئالىيىپ قاراپ قويدى ـ دە:

— كالۋا، مەن بەزىدە ئۆزۈمنى خۇددى بىر كىچىك بالىنى يېتىلەپ يۈرگەندەكلا ھېس قىلىپ قالىمەن. سىلەر ئىچىملىك ئىچكەچ ئولتۇرۇپ تۇرۇڭلار، — دېدى.

ئۇ شۇنداق دېگىنىچە ئورنىدىن ئىنجىقلاپ تۇرۇپ، رېمىغا نېمىلەرنىدۇر تاپىلاپ قويۇش ئۈچۈن ماشىنىنىڭ ئالدى تەرىپىگە قاراپ ماڭدى.

سوفىي لاندونغا بۇرۇلۇپ قاراپ، پەس ئاۋازدا:

— لاندون، بىزنىڭ ھازىر ئەنگلىيىدە ئىكەنلىكىمىزنى ھېچكىم بىلمەيدۇ جۇمۇ، — دېدى. ئۇنىڭ گېپىنى ئورۇنلۇق ئىدى. كېنت رايونلۇق ساقچى ئىدارىسىنىڭ ئادەملىرى فاچىغا ئۆزلىرىنىڭ ئايروپىلاندىن ھېچقانداق گۇمانلىق نەرسىنى بايقىمىغانلىقىنى مەلۇم قىلىشى تۇرغان گەپ. شۇنداق بولغاندا، فاچى ئۇلارنى «ھېلىھەم فرانسىيىدە ئىكەن» دەپ ئويلاپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى. «بۇمۇ بىر ھېسابتا ياخشى بولدى» دەپ ئويلىدى لاندون. ئەمما، سىرتتىكىنىڭ ئويۇنى ئۇلارنىڭ نۇرغۇن ۋاقتىنى ئىسراپ قىلىۋەتكەنىدى.

— فاچى نىيىتىدىن ئاسانلىقچە يانمايدۇ، — دېدى سوفىي، — ئۇ بۇ قېتىم بىزنى تۇتمىغۇچە بولدى قىلماسلىقى مۇمكىن.

لاندونىڭ فاچى توغرىسىدىكى ئىشلارنى ئويلىغۇسى يوق ئىدى . سوفىي ئۇنىڭغا : «بۇ ئىشلار تۇڭىگەندىن كېيىن ، مەن بارلىق ئاممالار بىلەن سىزنىڭ گۇناھسىز ئىكەنلىكىڭىزنى ئىسپاتلاشقا تىرىشىمەن» دەپ ۋەدە بەرگەندى ، شۇغىنىسى لاندون دەسلەپ ئۆزىدىن ئەنسىرەپ قالغانىدى . سوفىينىڭ تىرىشچانلىقىمۇ ۋاقتى كەلسە ئەسقاتمايتتى . «*كىم بىلىدۇ ، فاچىمۇ بۇ قېتىمقى سۇيىقەستنى پىلانلىغانلارنىڭ بىرىمۇ تېخى !*» ئۇ فرانسىيە ساقچىلىرىنىڭ بۇ دېلونى قانداق تەھلىل قىلىۋاتقانلىقىنى ئېنىق بىلمىسىمۇ ھەم ئۇلارنىڭ بۇنداق سۇيىقەستلىك ھەرىكىتىگە يانتايىاق بولۇۋاتقان ياكى بولمايۋاتقانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلالمىسىمۇ ، ئەمما بۇگۈن كەچتىكى ئىشلارنىڭ بىر - بىرىگە شۇنداق ماس كېلىپ كېتىۋاتقانلىقىغا ئۇنىڭ ئەقلى ھەيران ئىدى . شۇڭا ، فاچىمۇ ئۇنىڭغا بۇ سۇيىقەستچىلەرنىڭ پەردە ئارقىسىدىكى شېرىكىدەكلا تۇيۇلۇۋاتاتتى . «فاچى ئۆزى بىر مۇخلىس تۇرۇپ ، بىرمۇنچە جىنايەتنى قەستەن ماڭا ئارتىپ قويۇۋاتىدۇ . ئۇ نېمىشقا شۇنداق جاھىللىق قىلىدۇ ؟ يەنە كېلىپ ، سوفىينىڭ دېيىشچە ، ئۇ ئىلگىرى بىرەر جىنايەتچىنى تۇتۇشقا بۇنچىۋالا كۈچەپ كەتمەپتىكەن . بۇ نېمە ئۈچۈن ؟» لېكىن ، قانداقلا بولسۇن ، ھازىر لاندونغا پايدىسىز دەلىل - ئىسپاتلار ناھايىتى كۆپ ئىدى . لوئۇرې سارىيىدىكى پولغا ۋە سونۇئېينىڭ خاتىرىسىگە ئۇنىڭ ئىسمى يېزىپ قويۇلغانلىقىنى ھېسابقا ئالمىغاندىمۇ ، ئۇنىڭ سونۇئېيغا يېقىندا بىر يېڭى ئەسىرنىڭ ئورىگىنالىنى ئەۋەتكەنلىكىنى ساقچىلاردىن يوشۇرغانلىقى ، ئاندىن توختىماي قېچىپ يۈرگەنلىكى ھەرقانداق ئادەمدە گۇمان پەيدا قىلىدىغان پولاتتەك پاكىت ئىدى . بۇ مۇرەككەپ ئىشلارنى كىمگە ، قانداق ئۇسۇلدا چۈشەندۈرۈش كېرەكلىكىنى ئۇ ئۆزىمۇ بىلمەيتتى .

— لاندون ، بۇ ئىشقا سىزنىمۇ سۆرەپ ئەكىرىپ ، ئەمدى بۇنچىۋالا جاپاغا قويغىنىمدىن تولىمۇ خىجىلمەن ، — دېدى سوفىي قولىنى ئۇنىڭ تىزىغا قويۇپ تۇرۇپ ، — لېكىن يېنىمدا

بولغانلىقىڭىزدىن مەن بەك خۇشال .

ئۇنىڭ بۇ گەپلەرنى چىن يۈرىكىدىن دەۋاتقانلىقىنى لاندون ئاڭلاپلا ھېس قىلدى ۋە ئۇنىڭغا قاراپ كۈلۈمسىرەپ قويدى :

— بىردەم ئۇخلىۋالساملا روھىم كۆتۈرۈلۈپ قالىدۇ .

سوفىي بىردەم جىمىپ كەتكەندىن كېيىن :

— بۇۋام سىزگە ئىشىنىشىمنى تاپىلاپتىكەن ، ھېلىمۇ ئۇنىڭ گېپىنى ئاڭلاپتىمەن ، — دېدى .

— لېكىن ، بۇۋىڭىز مېنى ئەزەلدىن تونۇمايتتى .

— شۇنداقتىمۇ سىز ئۇنىڭ ئارزۇسى بويىچە ئىش قىلدىڭىز . ماڭا ياردەملىشىپ شىفىرلىق قۇتنى تېپىشىپ بەردىڭىز ، ماڭا مۇقەددەس قەدەھنىڭ تارىخىنى سۆزلەپ بەردىڭىز . يەر ئاستى ئۆيىدىكى «مۇقەددەس نىكاھ» مۇراسىمىنىمۇ چۈشەندۈرۈپ قويدىڭىز ، — ئۇ بىر توختىۋالدى ، — قانداقلا بولسۇن ، مەن بۇگۈن كەچ بۇۋامغا ئىلگىرىكى ھەرقانداق ۋاقىتتىكىدىنمۇ بەكرەك يېقىنلاشتىم دەپ ئويلايمەن . مېنىڭچە ، ئۇنىڭ روھى چوقۇم خۇش بولۇۋاتىدۇ .

سەھەرنىڭ يامغۇرلۇق ھاۋاسىدا يىراقتىكى لوندون شەھىرى غۇۋا كۆرۈنۈپ تۇراتتى . چوڭ سائەت ۋە مۇنارسىمان كۆۋرۈك ئىلگىرى لوندوندىكى سىمۋۇل خاراكتېرلىك قۇرۇلۇشلار ھېسابلانغان بولسا ، ئەمدىلىكتە ئۇلارنىڭ ئورنىنى «ئەسىر كۆزى» دەپ ئاتالغان ھەيۋەتلىك ئايلانما چاق ئىگىلىگەن بولۇپ ، ئېگىزلىكى بەش يۈز ئىنگلىز چىسى كېلىدىغان بۇ قۇرۇلۇش لوندون شەھىرىگە ئاجايىپ بىر خىل سېھىرلىك تۇس ئاتا قىلغانىدى . لاندوننىڭ ئۇنىڭغا چىقىپ ئايلىنىپ باققۇسى كەلگەنىدى ، لېكىن ئۇنىڭدىكى كىچىك ـ كىچىك ئاسما ۋاگونلارنى كۆرۈپ ، ئاغزى ھەممىدە ئېتىۋېتىلگەن كونسېرۋا قۇتىلىرىنى ئەسلەپ قالدى ـ دە ، دەرھال نىيىتىدىن يېنىپ ، تايمېس دەرياسىنىڭ ئىككى قىرغىقىدىكى شەھەر مەنزىرىسىگە زوق بىلەن نەزەر سالدى .

شۇ ئەسنادا ، ئۇنىڭغا بىرى تىزىدىن تۇتۇپ كەينىگە

تارتىۋاتقاندەكلا تۇيۇلۇپ كەتتى . ئۇ دەررۇ كەينىگە بۇرۇلۇپ ، سوفىنىڭ كۆكۈچ كۆزلىرى بىلەن تىكىلىپ قارىغىنىچە ئۆزىگە توختىماي گەپ قىلىۋاتقانلىقىنى بىلدى .

— ئەگەر مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى ھۆججەتلەرنى تاپالىساق ، سىزنىڭچە ، قانداق بىر تەرەپ قىلساق بولار ؟ — دېدى سوفي پەس ئاۋازدا .

— مېنىڭ قانداق ئويلىشىم مۇھىم ئەمەس . بۇنىڭ شەپرلىق قۇتىنى سىزگە تاپشۇرغانىكەن ، سىزمۇ ئۇنى چوقۇم ياخشى بىر تەرەپ قىلالايسىز . مېنىڭچە ، بۇنىڭ ئارزۇسىمۇ شۇ .

— مەن سىزدىن مەسلىھەت سوراۋاتىمەن . بۇۋام سىز ئەۋەتكەن ئورىگىنالنى كۆرگەندىن كېيىن ، ئۇنىڭدىكى بەزى قاراشلىرىڭىزغا قايىل بولغاچقىلا ، سىز بىلەن كۆرۈشۈش نىيىتىگە كەلگەن . بۇ ئاددىي ئىش ئەمەس جۇمۇ .

— ئۇ بەلكىم ماڭا «سىز ھەممە نەرسىنى قالايمىقان قىلىۋېتىسىز » دېمەكچى بولغان بولۇشىمۇ مۇمكىن .

— ئەگەر ئۇ سىزنىڭ قاراشلىرىڭىزغا قايىل بولمىغان بولسا ، ماڭا سىزنى ئىزدەشنى تاپلاپ يۈرەرمىدى ؟ سىز ئۇ ئەسىرىڭىزدە مۇقەددەس قەدەھكە ئائىت ھۆججەتلەرنى ئاشكارىلاشنى تەشەببۇس قىلغانمىدىڭىز ياكى داۋاملىق يوشۇرۇپ قويۇشنى تەشەببۇس قىلغانمىدىڭىز ؟

— مەن ئۇ توغرۇلۇق ھېچقانداق پىكرىمنى ئوتتۇرىغا قويمىغان . ئەسىرىمدە مۇقەددەس ئاياللارنىڭ سىمۇوللۇق مەنىسى توغرىسىدا توختالغان ھەم تارىختىن بۇيانقى مۇناسىۋەتلىك ئاياللار ئىكونولوگىيىسىنى ئەسلەپ ئۆتكەن . مۇقەددەس قەدەھنىڭ قەيەرگە يوشۇرۇپ قويۇلغانلىقى ھەم ئۇنى ئەل ـ جامائەتكە ئاشكارىلاش ياكى ئاشكارىلىماسلىق توغرىسىدا بىر ئېغىزمۇ توختالمىغان ، توختىلىشنىمۇ خالىمايتتىم .

— لېكىن ، سىزنىڭ يازغىنىڭىز شۇ توغرىسىدىكى ئەسەر ـ

ده . شۇڭا ، ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك ماتېرىياللاردىن ھەممەيلەن ئورتاق پايدىلىنىشى كېرەك دەپ قارايدىغان بولغىيدىكەن .

— تۇخۇمدىن تۇك ئۇندۇرگەندەك ئىسسا خرىستوسنىڭ مەخپىي تارىخى توغرىسىدا توختىلىش بىلەن — ... لاندون تۇيۇقسىز توختاپ قالدى .

— قېنى دېمەمسىز ؟

— ئىسسا خرىستوسنىڭ مەخپىي تارىخى توغرىسىدا توختىلىش بىلەن ئۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك نەچچە مىڭ پارچە يازما ھۆججەتنى جامائەتكە ئېلان قىلىش ۋە ئۇنى «ئىنجىل»نىڭ ساختا ئىكەنلىكى توغرىسىدىكى ئىلمىي ئىسپات سۈپىتىدە كۆتۈرۈپ چىقىشنىڭ ئوتتۇرىسىدا ناھايىتى زور پەرق بار .

— لېكىن ، سىز ماڭا «ئىنجىل» نىڭ ئويدۇرۇپ چىقىرىلغانلىقىنى دەپ بەرگەنىدىكىزغۇ .

لاندون كۈلۈپ قويدى :

— سوفىي ، مەن دۇنيادىكى بارلىق دىنىي ئېتىقادنى ساختىلىق ئۈستىگە قۇرۇلغان ، دەپلا قارايمەن . بۇ مېنىڭ دىنىي ئېتىقادقا بەرگەن تەبىرىم . دېمەكچىمەنكى ، ئېتىقاد بىزنىڭ تەسەۋۋۇرىمىزدىكى چىنلىق ، ئەمما ئۇنى ئىسپاتلاش ھېچقايسىمىزنىڭ قولىدىن كەلمەيدۇ . قەدىمكى مىسىرلىقلار ياكى ھازىرقى دىنىي ساھەدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئۆزلىرىنىڭ قەلبىدىكى تەڭرىنى ئىستىئارە ، مەسەل ھەم باشقا مۇبالىغە شەكىللەر ئارقىلىق تەسۋىرلىگەن ھەم داۋاملىق شۇنداق تەسۋىرلەپ كەلمەكتە . ئىستىئارە بىزنىڭ ئەسلىي بىر تەرەپ قىلىش مۇمكىن بولمىغان نەرسىلەرنى پەردازلىشىمىزغا ياردەم بېرەلەيدۇ . ئۆزىمىز توقۇپ چىققان ئاشۇنداق ئىستىئارىلەرگە ئۆزىمىز پۈتۈنلەي ئىشىنىشكە باشلىغان چېغىمىزدا بولسا ئىشلار تېخىمۇ مۇرەككەپلىشىپ كېتىدۇ .

— شۇڭا ، سىز مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما خاتىرىلەرنى مەڭگۈ يوشۇرۇپ قويۇش كېرەك ، دەپ قارامسىز ؟

— مەن بىر تارىخشۇناس ، شۇڭا ئۇ يازما يادنكارلىقلارنى ھەرقانداق ئادەمنىڭ بۇزۇۋېتىشىگە قارشى تۇرىمەن . يەنە كېلىپ ، دىن تەتقىقاتچىلىرىنى ئىيسا خرىستوسنىڭ سىرلىق ھاياتىنى تەتقىق قىلىشتا تېخىمۇ كۆپلىگەن تارىخىي ماتېرىياللاردىن پايدىلىنىش شارائىتىغا ئىگە بولالىسىكەن ، دەپ ئويلايمەن .

— سىز مەسىلىنىڭ ئىككىلا تەرىپىگە رەددىيە بېرىۋاتىسىز .

— شۇنداقمۇ ؟ «ئىنجىل» يەر شارىدىكى نەچچە ئون مىليون ئادەمگە ئەڭ ئاساسلىق بىر يول بەلگىسىنى لايىھىلەپ بەرگەن . «قۇرئان كەرىم» ، «تەۋرات» ، يەنە «پالىچە ئۇچ پىتەكە» دىمۇ ئوخشاش ئۇسۇل ئارقىلىق باشقا دىنلارغا چوقۇنىدىغانلارغا ھەر خىل ئاگاھلاندۇرۇشلار بېرىلگەن . ناۋادا ئىككىمىز ئىسلام دىنى ، يەھۇدىي دىنى ، بۇددا دىنى ۋە باشقا دىنلار توغرىسىدىكى رىۋايەتلەرگە قارىمۇقارشى مەزمۇندىكى ماتېرىياللارنى تاپالىساق ، ئۇ چاغدا بۇرۇنقى ئېتىقادىمىزغا زىت ئىشلارنى قىلالىشىمىز مۇمكىنمۇ ؟ مەسىلەن ، قولىمىزدىكى بايراقنى پۇلاڭشىتىپ تۇرۇپ بۇددا دىنى مۇخلىسلىرىغا : «بىز تاتاگاتانىڭ نىلۇپەر ئىچىدىن تۇغۇلمىغانلىقىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيمىز» دېيەلەمدۇق ؟ ياكى خرىستىئانلارغا : «ئىيسا ئەسلىي يۇزى ئېچىلمىغان قىزنىڭ بالىياتقۇسىدىن تۇرەلگەن ئەمەس ئىكەن» دېيەلەمدۇق ؟ ئۇز ئېتىقادىنى ھەقىقىي چۈشىنىدىغان ئادەملەر ئادەتتە ئۇ رىۋايەتلەرنىڭ ئىستىئارە شەكلىدە توقۇپ چىقىرىلغانلىقىنىمۇ ئاللىبۇرۇن ھېس قىلىپ يەتكەن بولىدۇ .

— مېنىڭ خرىستىئان دىنىغا چىن ئىخلاسى بىلەن چوقۇنىدىغان بەزى دوستلىرىم : «خرىستوس سۇ ئۈستىدە ماڭالايدۇ ، سۇنى شىرىن شارابقا ئايلاندۇرالايدۇ . ئۇ ھەقىقەتەنمۇ يۇزى ئېچىلمىغان قىزدىن تۇغۇلغان» دېگەنلەرگە مۇتلەق ئىشىنىدۇ ، — دېدى سوفىي ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلىغاندەك .

— بۇ نەق مېنىڭ قارىشىمنى ئىسپاتلاپ بەردى ، — دېدى لاندون ، — دىنىي خاراكتېرلىك ئىستىئارىلەر رېئاللىققا قارىتا

بەزى توقۇلمىلارنى ۋۇجۇدقا چىقىرىشنىڭ ۋاستىسى بولۇپ قالغان . رېئاللىقتا بولسا ئۇ يەنە كىشىلەرنىڭ ئۆزئارا ئەپۇچان بولۇشىغا ۋە ئۆز - ئۆزىنى تاكامۇللاشتۇرۇشىغىمۇ يارىدەم بېرەلەيدۇ .

— لېكىن ، ئۇلارنىڭ كۆز ئالدىدىكىسى ساختا رېئاللىق تۇرسا .

لاندون پىخىلداپ كۈلۈۋەتتى :

— ھەرقانچە ساختا بولغان تەقدىردىمۇ ، ئۇ بىر يېشىش مۇتەخەسسىسنى ئۆزىگە پۈتۈنلەي ئىشەندۈرۈۋالغان مەلۇم بىر مەۋھۇم رەقەمگە قارىغاندا ئازراق بولسىمۇ چىنلىققا ئىگىدۇر ! چۈنكى ، ئۇ مۇتەخەسسىس ئاشۇ مەۋھۇم سان بىلەن مەلۇم بىر شىفىرنى يېشىۋېتەلەيدىغانلىقىغا مۇتلەق ئىشىنىپ تۇرۇۋاتسا .

سوفىينىڭ قوشۇمىسى تۇرۇلدى :

— بۇنداق دېسىڭىز ئادىللىق بولمايدۇ .

ئىككىسى بىردەم جىمىپ كەتتى .

— بابا مەندىن يەنە نېمىدەپ سوئال سورىغانىدىڭىز ؟ — دەپ سورىدى لاندون تۇيۇقسىزلا .

— ئېسىمدە قالماپتۇ .

لاندون كۈلۈۋەتتى :

— قالتىس جۇمۇ سىز .

سەكسەن ئۇچىنچى باب

لاندون ، سوفىي ۋە تىبىن ئۇچەيلەن «ئامېرىكا قىتئەسى يولۇسى» ماركىلىق كاتتا پىكاپتىن چۈشۈپ ، مۇقەددەس قەسىر كوچىسىغا كىرگەن چاغدا ، لاندون قولىدىكى «مىكى» ماركىلىق سائەتنىڭ نەق يەتتە يېرىمنى كۆرسىتىپ تۇرغانلىقىغا دىققەت قىلدى . ئۇچەيلەن خۇددى سىرلىق ئوردىغا كىرىپ قالغان ئادەملەردەك ئاۋايلاپ مېڭىپ ، تۇرغۇن قۇرۇلۇشلارنى ئايلىنىپ ئۆتتى ۋە بىر ھازادىن كېيىن مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىنىڭ سىرتىدىكى كىچىككىنە ھويلىغا يېتىپ كەلدى . قوپال ھەم يوغان تاشلار يامغۇردا ھۆل بولۇپ پارقىراپ كەتكەنىدى . چېركاۋنىڭ ئىچىدىن بىر توپ كەپتەرنىڭ توختىماي بۇقۇلداۋاتقان ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى .

لوندوندىكى بۇ قەدىمىي چېركاۋ پۈتۈنلەي فرانسىيىنىڭ كائېن رايونىدىن كەلتۈرۈلگەن تاشلار بىلەن قوپۇرۇلغان بولۇپ ، سىرتىنىڭ نەپىس ھەم چىرايلىقلىقى كىشىنى ھەيران قالدۇراتتى . ئوتتۇرىدا بىر مۇنار ، مۇنارنىڭ ئىككى تەرىپىدە توغرىسىغا كەتكەن ساراي بار ئىدى ، ئومۇمىي كۆرۈنۈشى كىشىلەر ئىبادەت قىلىدىغان جايغا ئەمەس ، بەلكى بىر ھەربىي گازارمىغىلا ئوخشايتتى . ئېرۇسالېمنىڭ باش ئېپىسكوپى ھىراكلىئوس 1185 - يىلى 2 - ئاينىڭ 10 - كۈنى بۇ يەرگە مەخسۇس نەزىر - چىراغ ئۆتكۈزگىلى كەلگەن . شۇنىڭدىن كېيىن بۇ چېركاۋ لوندوندىكى چوڭ ئوت ئاپىتى ۋە 1 - دۇنيا ئۇرۇشى دېگەندەك ھەر خىل سىياسىي ۋە تەبىئىي ئاپەتلەرنى باشتىن كەچۈرگەن ، 1940 - يىلىغا كەلگەندە گېرمانىيە ناتسىستلىرى ھاۋادىن تاشلىغان كۆيدۈرگۈچ بومبىنىڭ

زەربىسىدە ئېغىر بۇزغۇنچىلىققا ئۇچرىغان ، 2 - دۇنيا ئۇرۇشى ئاياغلاشقاندىن كېيىن ، بۇرۇنقى ھالىتى ۋە ئىمتىيازى ئەسلىگە كەلتۈرۈلگەنىدى .

«*يەنىلا شۇنداق ھەيۋەتلىك تۇرۇپتۇ .*» بۇ لاندوننىڭ ھاياتىدا تۇنجى قېتىم بىر قۇرۇلۇشقا زوقلىنىپ بەرگەن باھاسى ئىدى . چېركاۋنىڭ قوپال ، ئەمما ئاددىي - سادىدا كۆرۈنۈشى ئادەمگە گىرىتسىيىدىكى نەپس پارفېنون ئىبادەتخانىسى ئەمەس ، بەلكى رىمدىكى سان ئانگېلو قەلئەسىنى ئەسلىتىپ قويياتتى . ئەمما ، چېركاۋنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى پاكار ھەم تار قۇرۇلۇش بۇ ھەيۋەتلىك كۆرۈنۈشكە خېلىلا زور نۇقسان يەتكۈزۈپ قويغاندەك تۇراتتى .

— بۇگۈن شەنبە ، — دېدى تىبىن چېركاۋنىڭ دەرۋازىسىغا قاراپ دىڭگۈسلاپ ماڭغىنىچە ، — شۇڭا ھېچقانداق دىنىي پائالىيەت بولماسلىقى مۇمكىن .

چېركاۋنىڭ كىرىش ئېغىزى ئويما شەكىلدىكى يوغان بىر تاش بولۇپ ، ئىچىدە چوڭ بىر ياغاچ ئىشىك تۇراتتى . ئىشىكنىڭ سول تەرىپىدىكى سەل مايماق ئېسىپ قويۇلغان بىر پارچە تاختايغا چېركاۋنىڭ كۈندىلىك پائالىيەت ۋاقتى تەپسىلىي يېزىپ قويۇلغانىدى . تىبىن ئۇنى بىر قۇر ئوقۇۋەتكەندىن كېيىن ، قوشۇمىسىنى تۇرۇپ :

— يەنە ئىككى سائەتتىن كېيىن بۇ چېركاۋ ساياھەتچىلەرگە ئېچىۋېتىلىدىكەن ، — دېدى . ئاندىن ئىشىككە يېقىن بېرىپ ، ئۇنى ئىتتىرىپ ئاچماقچى بولدى . ئەمما ، ئۇ ئىشىك مىتمۇ قىلىپ قويمىدى . تىبىن ئىشىككە قۇلىقىنى يېقىپ تۇرۇپ ئىچىدىكى شەپىگە قۇلاق سالدى ، بىر ھازادىن كېيىن چىرايى بىر قىسمىلا ھالەتتە يېنىپ كەلدى - دە ، ئىشىككە ئېسىپ قويۇلغان ھېلىقى تاختاينى كۆرسىتىپ گېپىنى داۋام قىلدى ، — لاندون ، ئۇنىڭغا يېزىپ قويۇلغان دىنىي مۇراسىملارنىڭ كۈندىلىك ئورۇنلاشتۇرۇلۇشىنى سىز بىر كۆرۈپ بېقىڭ . بۇ ھەپتىدىكى مۇراسىملارغا كىم رىياسەتچىلىك قىلىدىكەن ؟

چېركاۋنىڭ ئىچىدە نەزىر - چىراغ سۇپىسىغا قارايدىغان بىر ياش مونىخ چاڭ - توزان سۇمۇرگۇچ بىلەن سۇپىنىڭ ئەتراپىدىكى ئورۇندۇقلارنى تازىلاۋاتاتتى . توساتتىنلا بىرىنىڭ چېركاۋ ئىشىكىنى چەككەن ئاۋازى ئاڭلاندى . مونىخ ئاڭلىمىغانغا سېلىپ ئۆز ئىشىنى قىلىۋەردى ۋە «پوپ خارۋېي كنوللېستا ئىشكىنىڭ ئاچقۇچى بار ، يەنە كېلىپ ، ئىشكىنى ئاچمىدىغانغا يەنە ئىككى سائەت ۋاقىت بار تۇرسا . ئىشكىنى چەككەن ئادەم بەلكىم بالدۇر كېلىۋالغان بىرەر ساياھەتچى ياكى بىرەر دىۋانە بولسا كېرەك» دېگەنلەرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى . ئەمما ، سىرتتىكى ئادەم ئىشكىنى توختىماي چېكىۋەردى . «خەت تونۇمايدىغان ئادەمنۇ نېمە ئۇ؟ شەنبە كۈنى ئىشكىنى سائەت توققۇز يېرىمدا ئاچمىز دەپ ئىشىكتىكى تاختايغا ئېسىق يېزىپ قويغان تۇرساق .» مونىخ يەنە ئۆز ئىشى بىلەن مەشغۇل بولىۋەردى .

ھايال ئۆتمەيلا ، ئىشىك تەرەپتىن بىرى تۆمۈر كالتەك بىلەن ئۇرۇۋاتقاندەك قاتتىق ئاۋاز ئاڭلاندى . ياش مونىخ قولىدىكى چاڭ - توزان سۇمۇرگۈچنى ئېتىۋېتىپ ، غەزەپ بىلەن ئىشىك تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى ۋە ئىشكىنى ناھايىتى قوپاللىق بىلەن ئېچىپ ، ئۇ يەردە ئۇچ ئادەمنىڭ تۇرغانلىقىنى كۆردى .

«*ساياھەتچىلەر ئوخشىمامدۇ؟*»

— ئىشكىنى توققۇز يېرىمدا ئاچمىز ،— دېدى ئۇ غودۇڭشىپ .

ھېلىقى ئۇچەيلەننىڭ ئارىسىدىكى پاكار ھەم دوغلاق كەلگەن ، قارىماققا مۆتىۋەرلەرگە ئوخشاپ كېتىدىغان بىرى ھاسىسىغا تايانغىنىچە ئالدىغىراق كېلىپ ئېغىزلاندى :

— مەن سېر راي تىبىن بولىمەن ، — تەلەپپۇزىدىن ئۇنىڭ ھەقىقەتەنمۇ ئالاھىدە سالاھىيەتكە ئىگە بىر ئەنگلىيەلىك ئىكەنلىكى چىقىپ تۇراتتى ، — سىز چوقۇم بىلىسىز ، مەن كرىستوف رائېن IV بىلەن ئۇنىڭ خانىمىغا ھەمراھ بولۇپ كەلدىم .

تىبىن شۇنداق دېگەچ يان تەرەپكە ئۆتتى - دە ، كەينىدە تۇرغان

بىر جۈپ ياش ئەر - خوتۇنغا قاراپ قولىنى پۇلاڭشىتىپ قويدى . ئايال قارىماققا تولىمۇ مۇلايىم كۆرۈنەتتى ، چاچلىرى ناھايىتى قويۇق ھەم قىزغۇچ ئىدى . ئەر بولسا قەددى - قامىتى كېلىشكەن ، چاچلىرى قاپقارا ئادەم بولۇپ ، تونۇشلا چىراي ئىدى .

ياش مونا خ دەماللىققا قانداق ئىنكاس قايتۇرۇشنى بىلەلمەي قالدى . سىر كرىستوف رائېن مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىنىڭ ئەڭ مەشھۇر ھىساتچىسى بولۇپ ، چېركاۋ لوندوندىكى زور ئوت ئاپىتىنىڭ ھۇجۇمىغا ئۇچرىغاندىن كېيىن ، ئۇ ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئىشلىرىنى ئۆزى باش بولۇپ بېجىرگەن ، ئەمما 18 - ئەسىرنىڭ دەسلىپىدە ئالەمدىن ئۆتكەنىدى .

— ھە ... ئۇنداقتا سىز ...

— ھاسىغا تايىنىۋالغان ئادەمنىڭ قوشۇمىسى تۇرۇلدى :

— ئالدىرىماي تونۇۋالىسىز يىگىت ، لېكىن بىزگە تازا ئىشىنەلمەيۋاتقاندەك قىلىسىز . پوپ كىنوللىس قېنى ؟

— بۇگۈن شەنبە ، ئۇ بىرئازدىن كېيىن كېلىدۇ .

بۇنى ئاڭلاپ ، ھاسىغا تايىنىۋالغان ئادەمنىڭ كەيپى ئۇچقاندەك بولدى :

— بىزگە مۇشۇنداق رەھمەت ئېيتماقچىمىكەنە ؟ ئۇ بىزنى مۇشۇ يەردە ساقلاپ تۇرىمەن دېگەنىدىغۇ . قارىغاندا ، ئۇنى ساقلىمىساقمۇ بولغۇدەك . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، بىزمۇ ئۇزاق تۇرمايمىز .

ياش مونا خ ئىشكىنى گەۋدىسى بىلەن توسۇۋالدى :

— كەچۈرۈڭ ، ئۇزاق تۇرمايمىز ، دېگىنىڭىز نېمىسى ؟

مېھمان ئۇنىڭ كۆزىگە تىكىلىپ قارىدى - دە ، ئالدىغىراق ئېگىشىپ ، خۇددى باشقىلار ئاڭلاپ قالمىسۇن دېگەندەك پەس ئاۋازدا مۇنداق دېدى :

— يىگىت ، قارىغاندا ، يېڭى كەلگەن ئوخشىمامسىز ؟ سىر كرىستوف رائېننىڭ ئەۋلادلىرى بۇ يەرگە يىلدا بىر قېتىم كېلىپ ، ئۇ زاتى مۇبارەكنىڭ ئازراق جەسەت كۈلىنى چېركاۋنىڭ ئىچىگە

چېچىۋېتىپ كېتىدۇ . بۇ ئۇنىڭ ۋەسىيىتى . بۇ يەرگە كېلىشكە ھېچكىم خۇشتار ئەمەس . ئەمما ، بىزگە نېمە ئامال ؟

ياش مۇناخىنىڭ بۇ چېركاۋدا تۇرۇۋاتقىنىغا بىرنەچچە يىل بولغان بولسىمۇ ، لېكىن بۇنداق ئىشنىڭ بارلىقىنى بۇگۈن تۇنجى قېتىم ئاڭلاۋاتاتتى .

— ئەي ياخشىسى ، سائەت توققۇز يېرىمغىچە ساقلاپ تۇرۇڭلار . بىز تېخى ئىشكنى ئاچمىدۇق . مەن ھازىر تازىلىق قىلىۋاتىمەن .

ھاسا تۇتۇۋالغان ئادەمنىڭ ئەرۋاھى ئۇچتى :

— يىگىت ، چاڭ ـ توزان سۈمۈرگۈچىگىزنى ئەتە داۋاملىق ئىشلىتەي دېسىگىز ، ئاۋۇ خانىمنىڭ يانچۇقىدىكى جەسەت كۇلىنى ئېلىپ قېلىڭ .

— نېمە ؟

— رائېن خانىم ، — دېدى ھاسا تۇتۇۋالغان ئادەم ، — يانچۇقىگىزدىكى جەسەت كۇلى قۇتىسىنى چىقىرىپ ماۋۇ گالۋاڭ يىگىتكە كۆرسىتىپ قويسىگىز بوپتىكەن .

ئايال سەل ئىككىلەنگەندەك بولدى ، ئاندىن دەرھال ئېسىنى يىغىپ ، يانچۇقىدىن لاتا بىلەن ئورىۋېتىلگەن كىچىككىنە بىر نەرسىنى چىقاردى .

— قاراڭ ، — دېدى ھاسا تۇتۇۋالغان ئادەم ، — سىز ئەڭ ياخشىسى مەرھۇمنىڭ ئارزۇسىغا ھۆرمەت قىلىپ ، بىزنىڭ ئۇنىڭ جەسەت كۇلىنى چېركاۋنىڭ ئىچىگە چېچىۋېتىشىمىزگە يول قويۇڭ ، بولمىسا ، بىز بۇ ئىشنى پوپ كىنوللىيىسقا دەيمىز .

ياش موناخ نېمە دېيىشىنى بىلەلمەي قالدى . پوپ كىنوللىيىسنىڭ ئادەتتە ھەرقانداق ئىشقا ناھايىتى تەلەپچانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىدىغانلىقىنى ، مىجەزىنىڭمۇ ئىنتايىن چۈس ئىكەنلىكىنى ئۇ ئوبدان بىلەتتى . ناۋادا ، تارىخى ئۇزۇن بۇ چېركاۋنىڭ نامىغا تەسىر يېتىدىغان بىرەر ئىش بولۇپ قالسا ، پوپ ئۇنى ھەرگىزمۇ كەچۈرمەيتتى . «پوپ كىنوللىيىس بۇ جەمەتتىكىلەرنىڭ

كېلىدىغانلىقىنى ئۇنتۇپ قالغانمىدۇ يا؟ ئەگەر شۇنداق بولسا ، مېنىڭ ئۇلارنى كىرگۈزۈۋەتكىنىم تۈزۈك . ئۇنىڭ ئۈستىگە ، بۇلارمۇ ئانچە ئۇزاق تۇرمايدىكەن . ئىشنى تۈگىتىۋېتىپ كەتسە ماڭا نېمە زىيىنى؟ »

ياش مۇناخ بىر چەتكە ئۆتۈپ ، ئۇ ئۇچەيلەنگە يول بەردى ۋە بىر جۈپ ياش ئەر ـ خوتۇننىڭ چېركاۋغا ھەيرانلىق بىلەن نەزەر سالغاچ كىرىپ كېتىۋاتقانلىقىغا دىققەت قىلىپ قالدى . ئاندىن بېرىپ ئۆزىنىڭ ئىشنى قىلغاچ ئۇ ئۇچەيلەنىڭ ھەربىر ھەرىكىتىنى ئاستىرتىن كۆزىتىپ تۇردى .

ئۇچەيلەن چېركاۋنىڭ ئىچكىرىسىگە كىرگەندىن كېيىن ، لاندون زورىغا كۈلۈپ قويدى .

— تىبىن ، — دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا ، — يالغاننى توقۇيدىغانغا بەك ئۇستا ئىكەنسىز جۇمۇڭ .

تىبىننىڭ كۆزلىرى بۆلەكچىلا چاقناپ كەتتى :

— مېنىڭ لوندون تىياتىر كۇلۇبىنىڭ ئەزاسى ئىكەنلىكىمنى ئۇنتۇپ قالماڭ . مېنىڭ ئەينى چاغدا يۇلىئوس كائېسارنىڭ رولىنى قانداق ئالغانلىقىمنى ئۇلار ھازىرمۇ ئاغزىدىن چۈشۈرمەيدۇ . ئىشىنىمەنكى ، ئۇ تىياتىرنىڭ ئۇچىنچى مەيدان بىرىنچى پەردىسىدىكى كائېسارنىڭ رولىنى ھېچكىم مەندەك ۋايىگە يەتكۈزۈپ ئورۇنداپ باقمىغان بولۇشى مۇمكىن .

لاندون كەينىگە بۇرۇلۇپ ، ئۇنىڭغا لەپپىدە بىر قاراپ قويدى :

— مەن تېخى كائېسارنى شۇ تىياتىردا راستىنلا ئۆلۈپ قالدىمكىن دەپ ئويلاپتىكەنمەن .

— تۇغرا ئويلاپسىز ، — دېدى تىبىن مەغرۇرلۇق بىلەن كۈلۈپ تۇرۇپ ، — لېكىن مەن يېقىلغاندا ئۇچامدىكى تون يىرتىلىپ كەتتى . شۇڭا ، سەھنىدە پۇتۇمنى ئاسمانغا قىلىپ يېرىم سائەت يېتىشقا مەجبۇر بولدۇم . پۇتۇم قاتتىق ئاغرىپ كەتكەن بولسىمۇ ، مەدىر ـ سەدىر قىلماي ياتتىم . قانداق ،

ئەقللىقمىكەنمەن ؟

— كەچۈرۈڭ ، مەن تازا دىققەت قىلماپتىمەن ،— دېدى لاندون تۇگۈلۈپ تۇرۇپ .

ئۇلار ئۇزۇنسىغا كەتكەن قوشۇمچە ساراينى كېسىپ ئۆتۈپ ، ئاساسىي چېركاۋغا تۇتىشىدىغان ئەگمە ئىشىككە قاراپ ماڭدى . لاندون چېركاۋدىكى ئاددىي ھەم كونىچە قۇرۇلۇش ئۇسلۇبىنى كۆرۈپ بەكلا ھەيران قالدى . نەزىر - چىراغ سۇپىسى ئەنئەنىۋى خرىستىئان دىنى چېركاۋلىرىنىڭكىدەك نەپىس ھەم ئەگمە شەكىلدە ياسالغان بولسىمۇ ، لېكىن چېركاۋنىڭ سىرتى ئادەمگە تولىمۇ سوغۇق ھەم جانسىز تەسىر بېرەتتى . ئەنئەنىۋى زىننەتلەردىن ئەسەرمۇ يوق ئىدى .

— قىلچە جەلپكارلىقى يوق ئىكەن ، — دېدى لاندون پەس ئاۋازدا .

تىبىن خىرىلداپ كۈلۈۋەتتى .

— مانا بۇ ئەنگلىيىنىڭ دۆلەت دىنى ، ئەنگلىيىلىكلەر بۇ يەردە ئۆزلىرى ئۈچۈن دىنىي ئوزۇق ئالىدۇ . ئۇلار ھەرقانچە ئۈمىدسىزلىككە دۇچ كەلسىمۇ نىشانىدىن ئېزىپ كەتمەيدۇ .

سوفىي چېركاۋنىڭ ئىللىپس شەكىللىك رايونىغا كىرىدىغان ئېغىزدىن ئۆتۈۋېتىپ ، پەس ئاۋازدا :

— ئاۋۇ تەرەپ بەئەينى ھەربىي قورغانغىلا ئوخشايدىكەن - ھە ، — دەپ قويدى .

لاندون ئۇنىڭ گېپىگە قوشۇلغاندەك بېشىنى لىڭشىتتى . دېمىسىمۇ ، چېركاۋنىڭ ئۇ تەرىپىدىكى تاملار ئاجايىپ ھەيۋەتلىك ھەم مەزمۇت كۆرۈنەتتى .

— ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرىنىڭ جەڭگە ماھىر سەرۋازلار ئىكەنلىكىنى ئۇنتۇپ قالماڭلار ، — دېدى تىبىن ئەسكەرتىپ . ئۇ ھاسىسىنى «توك - توك» قىلىپ ئاۋاز چىقىرىپ تۇراتتى ، — بۇ ھەربىيچە دىن ئاساسىي ئورۇننى ئىگىلىگەن دۆلەت . چېركاۋ ئۇلارنىڭ ھەربىي بازىسى ھەم بانكىسى ھېسابلىنىدۇ .

— بانكىسى؟ — دەپ سورىدى سوفىي ئۇنىڭغا لەپپىدە بىر قارىۋېتىپ .

— شۇنداق . ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى ھازىرقى زامان بانكىچىلىقىنىڭ ھەربىر كەت مېخانىزم ئىدىيىسىنىڭ ئىجادچىلىرى . ياۋروپادىكى پۇلدار كىشىلەرگە نىسبەتەن ئېيتقاندا ، شۇ چاغلاردا بىرمۇنچە ئالتۇن - كۈمۈشنى يانچۇقىغا سېلىپ سايادەتكە چىقىش تولىمۇ خەتەرلىك ئىش ھېسابلىناتتى . شۇڭا ، ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى ئۇ ئاقسۆڭەكلەرنىڭ ئالتۇن - كۈمۈشلىرىنى ئەڭ يېقىن جايدىكى مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىغا ئامانەت قويۇپ قويۇشىغا ، ئاندىن ياۋروپانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى مۇقەددەس قەسىر چېركاۋلىرىدىن ئۇ ئالتۇن - كۈمۈشلەرنى ئېلىپ خىراجەت قىلىشىغا رۇخسەت قىلغان . ئۇلار مۇناسىۋەتلىك ئىسپاتنى كۆرسەتسىلا بولاتتى ، — تىبىن كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ قويدى ، — يەنە ئازراق مۇلازىمەت ھەققىلا تاپشۇراتتى . بۇ چېركاۋلار ئەڭ دەسلەپكى ئاپتوماتىك پۇل ئېلىش ئاپپاراتلىرى ئىدى ، — ئۇ ئەينەكلىرىنى چاڭ - توزان بېسىپ كەتكەن بىر دېرىزىنى قولى بىلەن كۆرسەتتى . ئەتىگەنلىك قۇياش نۇرى دېرىزىدىن ئۆتۈپ ، ئەتىرگۈل رەڭلىك بىر تۈلپارغا مىنىۋالغان بىر چەۋەندازنىڭ ئاپئاق ھەيكىلىگە شولا تاشلاپ تۇراتتى ، — ئۇ ئالانۇس مارسېل ، 12 — ئەسىرنىڭ دەسلەپىدە مۇشۇ چېركاۋغا ئىگىدارچىلىق قىلغان . ئۇ ۋە ئۇنىڭ ۋارىسلىرى ئەمەلىيەتتە ئەينى چاغدىكى پادىشاھلىقنىڭ بىرىنچى بارونلۇق ئورنىنى ئىگىلەپ بولغان .

لاندون ئەجەبلەندى :

— پادىشاھلىقنىڭ بىرىنچى بارونلۇق ئورنىنى؟

تىبىن بېشىنى لىڭشىتتى :

— بەزىلەرنىڭ دېيىشىچە ، مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىنىڭ خوجايىنى ئەينى چاغدا پادىشاھتىنمۇ زور تەسىرلىي كۈچكە ئىگە ئىكەن .

ئۇلار ئىللىپس شەكىللىك ئۆينىڭ يېنىغا كەلدى ، تىبىن كەينىگە بۇرۇلۇپ ، يىراقتا ھەدەپ چاڭ ـ توزان سۈمۈرگۈچ بىلەن ھەپىلىشىپ يۇرگەن ھېلىقى ياش مونا‌خقا قاراپ قويدى ـ دە ، پەس ئاۋازدا سوفىيغا :

— بىلەمسىز ؟ ئىبادەتخانا چەۋەندازلىرى ئەينى چاغدا تەرەپ ـ تەرەپتە مۆكۈنۈپ يۇرگەن كۈنلەردە ، مۇقەددەس قەدەھ مۇشۇ چىركاۋدا بىر كىچە ساقلىنىپتىكەن . توپتوغرا تۆت تارتما كىلىدىغان ئاشۇ تارىخىي ھۆججەتلەرنىڭ ماگدالىنلىق ماريەنىڭ جەسەت سۆڭىكى بىلەن بىللە مۇشۇ يەرگە قويۇپ قويۇلغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلالامسىز ؟ ئۇنى ئويلىساملا بەدىنىمگە تىترەك ئولىشىپ كېتىدۇ ، — دېدى .

ئۇلار چوڭ زالغا كىرگەندە ، لاندوننىڭمۇ ئىختىيارسىز تېنى شۇركىنىپ كەتتى . ئاقۇچ رەڭلىك تاشلار بىلەن قوپۇرۇلغان بۇ زالنىڭ ئىچىدە ھەر خىل غەلىتە مەخلۇقلارنىڭ ، جىن ـ ئالۋاستىلارنىڭ ھەمدە ئازابتىن تولغىنىپ كېتىۋاتقان ئادەملەرنىڭ ھەيكەللىرى كىشىنى ئەيمەندۇرگۈدەك دەرىجىدە چەكچىيىپ قاراپ تۇراتتى . ھەيكەللەرنىڭ ئاستى تەرىپىدە ئۇزۇن ئايلانما ئورۇندۇق بار ئىدى .

— يۇمىلاق تىياتىرخانا ئىكەنغۇ بۇ ، — دېدى لاندون پەس ئاۋازدا .

تىبىن بىر قولتۇق تايىقىنى كۆتۈرۈپ ئاۋۋال زالنىڭ سول تەرىپىنى ، ئاندىن ئوڭ تەرىپىنى كۆرسەتتى . بۇ چاغدا لاندونمۇ ئۇ نەرسىلەرنى كۆرۈپ بولغانىدى .

«مۇقەددەس قەسىر چەۋەندازلىرىنىڭ ئون ھەيكىلى . »

«سول تەرەپتە بەشى ، ئوڭ تەرەپتە بەشى . »

چوڭ ـ كىچىكلىكى راست ئادەملەرگىلا ئوخشاپ كېتىدىغان بۇ ھەيكەللەر يەردە ناھايىتى خاتىرجەم قىياپەتتە ئوڭدىسىغا ياتاتتى . ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ ئۇچىسىدا دۇبۇلغا ـ ساۋۇت ، قوللىرىدا قالقان ۋە شەمشەر بار ئىدى . قارىماققا خۇددى بىرى بۇ

چەۋەندازلارنىڭ ئۇخلاپ قالغان پۇرستىدىن پايدىلىنىپ ئۇلارنى گىپىسقا ئوراپ قاتۇرۇۋەتكەندەكلا كۆرۈنەتتى . ھەممىسىلا ئېغىر دەرىجىدە ئۇپرىغان بولسىمۇ ، لېكىن ھەربىر ھەيكەل يەنىلا ئۆزىگە خاس ئالاھىدىلىكىنى ساقلاپ قالغان — بىر - بىرىگە ئوخشىمايدىغان دۇبۇلغا - ساۋۇت كىيگەن ، پۇت ۋە بىلەكلىرى ئوخشىمىغان ھالەتتە قاتۇرۇلغانىدى . چىراي ئىپادىلىرى ۋە قالقانلىرىدىكى بەلگىلەرمۇ بىر - بىرىنىڭكىگە ئوخشمايتتى .

«لوندون چەۋەندازلىرىنىڭ كەينى پاپا قەبرىسى . »

لاندون ئۆزىنىڭ ئىچىگە ئىچكىرىلەپ كىردى ۋە ئىختىيارسىز تىترەپ كەتتى .

«چوقۇم مۇشۇ يەر ئىكەن ! »

سەكسەن تۆتىنچى باب

رېمى لېگرۇد «ئامېرىكا قىتئەسى يولۇسى» ماركىلىق كاتتا پىكاپنى مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىغا يېقىن جايدىكى ئەخلەت - چاۋالار دۆۋىلىنىپ كەتكەن بىر تار كوچىنىڭ ئىچىگە ھەيدەپ ئەكىرىپ توختاتتى ۋە موتورنى ئۆچۈرۈپ ، ئەتراپقا تەكشى بىر نەزەر سېلىۋەتتى . كوچىدا بىرمۇ ئادەم يوقلۇقىنى جەزملەشتۇرگەندىن كېيىن ماشىنىدىن چۈشتى - دە ، كەينىگە ئۆتۈپ ، مېھمانلار ئولتۇرىدىغان بۆلۈمچىنىڭ ئىشكىنى ئاچتى . ھېلىقى موناخ شۇنىڭ ئىچىدە باغلاقلىق ياتاتتى .

موناخ كۆزىنى ئاچتى ، ئۇنىڭ قىزىرىپ كەتكەن كۆزلىرىدىن قورقۇنچ ئەمەس ، بەلكى بىر خىل ھەيرانلىق ۋە قىزىقىش ئالامەتلىرى چىقىپ تۇراتتى . رامبې لېگرۇد ئۇنىڭ تۇرۇپلا قوينىڭ قوزىسىدەك ياۋاشلاپ كەتكىنىگە ھەيران ئىدى . «رانگې روۋېر» ماركىلىق دالا ئاپتوموبىلىغا ئېلىپ چىقىلغاندا ، موناخ سەل تىركەشكەن بولسىمۇ ، لېكىن ئەمدى ئۆز تەقدىرىگە تەن بەرگەندەك ، ھەرقانداق ئاقىۋەتكە تەييارلىق كۆرۈپ بولغاندەك تۇراتتى .

رېمى لېگرۇد كۆڭلىكىنىڭ ياقىسىدىكى كېپىنەكسىمان پۇرمىنى بوشىتىپ ، ئاندىن ياقىسىنىڭ بىر تۇگمىسىنى ئېچىۋەتتى - دە ، ھوزۇرلىنىپ بىر نەپەس ئېلىۋالدى . ماشىنىنىڭ ئىچىدىكى ئىچىملىك سۇپىسىغا بېرىپ ، ئۆزىگە بىر رومكا ۋوتكا قۇيدى ۋە كەينى - كەينىدىن ئىككى رومكا ئىچىۋەتتى .

«مېنىڭ پۇلدار ئادەمگە ئايلىنىدىغانلىقىمغا ئاز قالدى .»

ئۇ ئىچىملىك سۇيىسىنىڭ ئىشكاپىدىن ھاراق بوتۇلكىلىرىنى ئاچىدىغان بىر ئەسۋابنى ئاختۇرۇپ تاپتى ، ئۇنىڭ بىر يېرىنى شۇنداقلا بېسىۋىدى ، ئۇچلۇق ھەم ئۆتكۈر بىر تىغ «تارس» سىدە قىلىپ ئېتىلىپ چىقتى . بۇ تىغلىق ئەسۋاب ئادەتتە ئالىي دەرىجىلىك ھاراق بوتۇلكىلىرىنىڭ ئاغزىغا چاپلاپ قويۇلغان يالتىراق قەغەزنى سويۇۋېلىشقا ئىشلىتىلەتتى . ئەمما ، ھازىر ئۇ رېمىنىڭ قولىدا باشقىچە بىر قورالغا ئايلانغانىدى . رېمى سېللارىس تەرەپكە بۇرۇلدى ۋە قولىدىكى يالتىراپ تۇرغان ئۆتكۈر تىغنى ئېگىز كۆتۈردى .

سېللارىسنىڭ قىزىللىق تولغان كۆزلىرىدە شۇ ھامان بىر خىل قورقۇنچ تۇيغۇسى پەيدا بولدى .

رېمى كۈلۈمسىرىگەن ھالدا سېللارىس تەرەپكە قاراپ ماڭدى . مونا خىنىڭ بەدەنلىرى كىرىشىپ ، تېپىرلاشقا باشلىدى .

— مىدىرلىما ، — دېدى رېمى پەس ئاۋازدا .

تەڭرىنىڭ ئۆزىگە بۇنچىۋالا شەپقەتسىزلىك قىلىدىغانلىقىغا سېللارىسنىڭ پەقەتلا ئىشەنگۈسى كەلمەيۋاتاتتى . چەمبەرچاس باغلىۋېتىلگەن بەدىنى خېلىدىن بېرى قاتتىق ئاغرىپ كېتىۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ بۇنى «مەنىۋى جەھەتتىكى بىر قېتىملىق سىناق» دەپ چۈشەنگەن ھەم «ئازاب تارتىۋاتقان تۇمۇرلىرىم ھېلىھەم سوقۇپ تۇرسىلا ، ئىيسا خرىستوسنىڭ ئىلگىرى تارتقان ئازابلىرىنى ئۇنتۇپ قالمايمەن ، تەڭرىم مېنى چوقۇم ئۆز پاناھىدا ساقلايدۇ» دەپ توختىماي تىلاۋەت قىلىپ تۇرغانىدى . ئەمما ، رېمىنىڭ قولىدىكى يالتىراپ تۇرغان ئۆتكۈر ھەم ئۇچلۇق تىغ بەدىنىگە يېقىنلاپ كەلگەندە ، ئۇ ئىختىيارسىز ھالدا كۆزلىرىنى چىڭ يۇمۇۋالدى .

چىدىغۇسىز بىر ئاغرىق ئۇنىڭ تاغاق سۆڭەكلىرىنى تېشىپ ئۆتۈپ كەتتى . ئۇ ئۆزىنىڭ مۇشۇ كاتتا پىكاپىنىڭ ئىچىدە مۇشۇنداق بىچارە ھالەتتە ئۆلۈپ كېتىدىغانلىقىغا ئىشىنەلمەي ھۆكۈرەپ يىغلاپ كەتتى . *«مەن تەڭرى يولىدا ئىش تۇتۇۋاتىمەن . ئۇستازىم ماڭا*

تەڭرىنىڭ باشپاناھ بولىدىغانلىقىنى ئېيتقان .»

ئۇ ئۆزىنى خېلىدىن بېرى قىينىاپ كېلىۋاتقان ئوتتەك بىر ئېقىنىڭ گەجگىسىدىن بارا ـ بارا پۈتۈن بەدىنىگە تاراۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى ۋە ئۆزىنىڭ ئىسسىق قان ئىچىدە ياتقان ھالىتىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈردى . شۇ ئەسنادا ، تىزلىرىمۇ چېقىۋېتىلگەندەك ئاغرىپ كەتتى . ئادەمنىڭ سەزگۈسىنى بىھوش قىلىۋېتىدىغان بۇ خىل ئاغرىق ئۇنىڭغا ناھايىتى تونۇش ئىدى .

ھېلىقى ئوتتەك قىزىق ئېقىن ئۇنىڭ ئۆگە ـ ئۆگىلىرىگە تاراۋاتاتتى . ئۇ كۆزىنى تېخىمۇ چىڭ يۇمۇۋالدى . باقىي دۇنياغا سەپەر قىلىشتىن ئىلگىرى ئۇنىڭ ئۆزىنى ئۆلتۈرگەن قاتىلنى كۆرگۈسى يوق ئىدى . ئۇ ئېپىسكوپ ئارىنگاروسانى كۆز ئالدىغا كەلتۈردى ، ئۇ ئىسپانىيەدىكى كىچىك بىر چېركاۋنىڭ ئالدىدا تۇراتتى ... ئۇ چېركاۋنى ئارىنگاروسا بىلەن سېللارىس ئىككىسى بىرلىكتە قۇرۇپ چىققانىدى . *«مېنىڭ ھاياتىم ئەنە شۇ يەردىن باشلانغانىدى .»*

سېللارىسقا پۈتۈن بەدىنى ئوتتا چاراسلاپ كۆيۈۋاتقاندەكلا تۇيۇلدى .

— ئازراق بىرنەرسە ئىچىۋال ، — دېدى كېچىلىك مۇراسىم كىيىمى كىيىۋالغان رېمى فرانسۇز تىلىدا ، — بۇ بەدىنىڭدىكى قانلارنىڭ ئايلىنىشىغا پايدىلىق .

سېللارىس ھەيرانلىق ئىلكىدە كۆزىنى ئاچتى ۋە بىرىنىڭ يېنىدا زوڭزىيىپ ئولتۇرغىنىچە ئۆزىگە بىر ئىستاكان سۈيۇقلۇقنى تەڭلەۋاتقانلىقىنى غۇۋا پەرق ئەتتى . يەردىكى تىغدا ھېچقانداق قان دېغى كۆرۈنمەيتتى . ئوڭ تەرىپىدە پارچە ـ پارچە قىلىۋېتىلگەن بىر دۆۋە پلاستىر تۇراتتى .

— بۇنى ئىچىۋەت ، — دېدى ھېلىقى ئادەم يەنە ، — پۈتۈن بەدىنىڭ كۆيۈشۈپ كېتىپتۇ .

سېللارىس بەدىنىنىڭ تىترەشتىن توختاپ ، ئەمدىلىكتە چايان چاقماندەك قاتتىق ئاغرىپ كېتىۋاتقانلىقىنى سەزدى . ۋوتكىنىڭ

تەمى ناھايىتى قىرتاق بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئىككىلەنمەيلا ئىچىۋەتتى . قەلبى بولسا چەكسىز مىننەتدارلىققا تولدى . تەقدىر ئۇنىڭغا يەنە بىر قېتىم ئوڭ كۆزىدە قارىغاندەك قىلاتتى .

«تەڭرىنىڭ مېنى ئۇنتۇپ قالمىغىنىغا شۈكۈر .»

بۇ ئىشتىن ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا خەۋەر تاپسىمۇ ، ئۇنىڭغا چوقۇم :

— تەڭرى سېنى ئۆز پاناھىدا ساقلاپتۇ ، — دېمەي قالمايتتى .

— سېنى بالدۇرراق قويۇۋەتكۈم بار ئىدى ، — دېدى رېمى ناھايىتى ئەپسۇسلانغان ھالدا ، — لېكىن ، ئۆزۈڭمۇ بىلىسەن ، مۇمكىن بولماي قالدى . قەلئەگە دەسلەپتە ساقچىلار كەپقالدى . كېيىن بىز بىگگىن تېغى ئايرودرومىغا ئوچۇق . سېنى قويۇۋېتىشكە ئەمدى پۇرسەت چىقتى . ئۇقتۇڭمۇ سېللارىس ؟

سېللارىس چۆچۈپ كەتتى ۋە دەرھاللا :

— مېنى تونۇمسىز ؟ — دەپ سورىدى .

رېمى مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى .

سېللارىس ئازراق ئۆرە بولۇپ ، بىلەكلىرىنى مۇجۇشقا باشلىدى . ئۇ ئىنتايىن ھاياجانلىنىپ كېتىۋاتاتتى . بۇ ھاياجانغا گاڭگىراش ۋە مىننەتدارلىق تۇيغۇسى ئارىلىشىپ كەتكەنىدى .

— سىز ... سىز ئۇستاز شۇمۇ ؟

رېمى بېشىنى چايقىدى ، ئارقىدىنلا كۈلۈپ كەتتى :

— ئۆزۈمدە پەۋقۇلئاددە قابىلىيەتنىڭ بولۇشىنى ئارزۇ قىلاتتىم . ئەپسۇس ، مەن ئۇستاز ئەمەس . مەنمۇ ساڭا ئوخشاشلا ئۇنىڭ ئۇچۇن ئىشلەۋاتقان ئادەم . ئۇستاز ماڭا سېنى دائىم ماختاپ بېرەتتى . مېنىڭ ئىسمىم رېمى .

سېللارىس ھاڭ ـ تاڭ قالدى .

— بۇ قانداق ئىش ؟ ... سىزمۇ ئۇستازنىڭ ئادىمى بولسىڭىز ، ئەمىسە ، شىفىرلىق قۇتىنى نېمىشقا سىزنىڭ ئۆيىڭىزگە ئېلىپ بارىدۇ ؟

— ئۇ مېنىڭ ئۆيۈم ئەمەس ، مۇقەددەس قەدەھنىڭ تارىخىنى

تەتقىق قىلىپ كېلىۋاتقان دۇنياغا مەشھۇر تارىخشۇناس سېر راي تىبىننىڭ ئۆيى .

— لېكىن ، سىزمۇ شۇ ئۆيدە تۇرىدىكەنسىزغۇ . ئەجەبا بۇ ...

رېمى بۇ ئىشلاردىن قىلچە تاسادىپىيلىق ھېس قىلمىغاندەك كۈلۈپ قويدى .

— ئۇ تامامەن ئەقىلگە مۇۋاپىق ئىشلار . روبېرت لاندون شىفىرلىق قۇتىنى تاپقان ، باشقىلارنىڭ ياردىمىگە موھتاج بولغاچقا ، سېر راي تىبىننىڭ ئۆيىگە بارغان . بۇنىڭ ھەيران قالغۇدەك نېمىسى بار ؟ مەنمۇ دەل شۇ ئۆيدە تۇرۇۋاتقاچقا ، ئۇستاز ئاۋۋال مېنى ئىزدەپتۇ ، — ئۇ بىر ئاز توختىۋالدى ، — ئۇستازنىڭ مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى تارىختىن خەۋەردار ئىكەنلىكىنى سەن قانداق بىلدىڭ ؟

ھاۋا ئاستا ـ ئاستا سۇزۇلۇۋاتاتتى ، ئەمما سېللارىسنىڭ تۇرۇپلا بېشى قېيىشقا باشلىدى . «ئۇستاز سېر راي تىبىننىڭ يېنىدىكى خىزمەتكارىنى قولغا كەلتۈرۈپ بوپتىكەن ـ ھە ؟ نېمىدىگەن ئەقىللىق .»

— ساقا تېخى نۇرغۇن گەپلەرنى دېمىدىم ، — دېدى رېمى ، ئاندىن ئىچىگە لىق ئوق قاچىلانغان ھېلىقى تاپانچىنى سېللارىسقا بەردى ـ دە ، ئۆزى يانداكى چامادانىدىن ئالمىقانچىلىك چوڭلۇقتىكى بىر ئالتە ئاتار تاپانچىنى تېپىپ چىقتى ، — ئەمما ، بىز قىلمىغان ئىشلار ناھايىتى كۆپ .

رازۋىدكىچىلار باشلىقى فاچى بىگگىن تېغى ئايرودرومىنىڭ ھەربىكەتچان سۇپىسىدىن مېڭىپ چۈشتى . كېنت رايونلۇق ساقچى ئىدارىسىدىكى رازۋىدكىچىلار باشلىقىنىڭ بايا تىبىننىڭ ئايروپىلان توختىتىش زالىدا يۈز بەرگەن ئىشلار توغرىسىدىكى بايانلىرىغا ئۇنىڭ پەقەتلا ئىشەنگۈسى كەلمەيۋاتاتتى .

— ئايروپىلاننى ئۆزۈم چىقىپ تەكشۈرۈپ باقتىم ، — دېدى ئۇ رازۋىدكىچىلار باشلىقىغا چۈشەندۈرۈپ ، — لېكىن ئىچىدە

هېچكىم يوق ئىكەن ،— ئۇنىڭ تەلەپپۇزى دەرھاللا ئۆزگەردى ،— سىزگە شۇنى دەپ قويايلى ، ئەگەر سىر رايى تىبىن ئۇستۇمدىن ئەرز قىلىپ قالسا ، ئۇ چاغدا مەن...

— ئۇچقۇچىدىن سوراپ باقتىڭىزمۇ ؟

— ياق ، ئۇ فرانسىيىلىك ئىكەن ، بىزنىڭ ھوقۇق دائىرىمىز پەقەت...

— مېنى ئۇ ئايروپىلانغا باشلاپ چىقىڭ .

فاچى تىبىننىڭ ئايروپىلان توختىتىش زالىغا كەلدى ۋە بىر مىنۇتقا يەتمىگەن ۋاقىت ئىچىدىلا ھېلىقى كاتتا پىكاپ توختىغان جايدىن بەزى گۇمانلىق قان داغلىرىنى بايقىدى . ئۇ ئايروپىلانىنىڭ قېشىغا بېرىپ ، مۇشتۇمى بىلەن كۈچەپ ئۇردى .

— ئىشىكنى ئاچ ، مەن فرانسىيە ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىنىڭ رازۋېدكىچىلار باشلىقى .

چۆچۈپ كەتكەن ئۇچقۇچى دەرھال كېلىپ ئايروپىلانىنىڭ ئىشىكىنى ئاچتى ۋە قاتلانما پەلەمپەينى پەسكە چۈشۈردى .

فاچى ئايروپىلانغا چىقتى . ئۇچ مىنۇتتىن كېيىن ، ئۇ قولىدىكى قورالنىڭ ھەيۋىسى بىلەن ئۇچقۇچىنى ئەينى ئەھۋالنى ئىقرار قىلىشقا مەجبۇر قىلدى . ئۇچقۇچى ھەتتا ئايروپىلانغا باغلاپ ئېلىپ چىقىلغان ھېلىقى مونا خىنىڭ گېپىنىمۇ قالدۇرماي دەۋەتتى . ئۇنىڭدىن باشقا ، فاچى يەنە ئۇنىڭ لاندون بىلەن سوفىيىنىڭ قانداقتۇر بىر نەرسىنى — ياغاچ قۇتىغا ئوخشاپراق كېتىدىغان بىر نەرسىنى — تىبىننىڭ بىخەتەر ساندۇقىغا سالغانلىقىنى كۆرۈپ قالغانلىقىدىنمۇ خەۋەر تاپتى . ئۇچقۇچى ئۇ قۇتىنىڭ ئىچىدە نېمە بارلىقىنى دەپ بېرەلمىگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئايروپىلان فرانسىيىدىن لوندونغا ئۇچۇپ كەلگۈچە بولغان ئارىلىقتا لاندوننىڭ باشتىن ـ ئاياغ ئۇ قۇتىغا تىكىلىپ ئولتۇرغانلىقىنى ئېيتتى .

— بىخەتەر ساندۇقنى ئاچ ، — دەپ بۇيرۇق قىلدى فاچى .

ئۇچقۇچىنىڭ چىرايى تاتىرىپ كەتتى :

— لېكىن ، مەن مەخپىي نومۇرنى بىلمەيمەن .

— ئەمسە ، مەن يارەم قىلالمىغۇدەكمەن . ئەسلىدە سېنى ئايروپىلان ھەيدەش پراۋىسىدىن ئايرىلىپ قالمىسا ئىكەن دەپ ئويلىغانىدىم !

ئۇچقۇچىنىڭ ئىككى قولى شۇ ھامان جۇپلىشىپ قالدى :

— مەن بۇ يەردە بىر رېمونتچىنى تونۇيمەن . ئۇ ئامال قىلالىشى مۇمكىن !

— ئەمسە ، ساڭا يېرىم سائەت ۋاقىت بېرەي .

ئۇچقۇچى شۇ ھامان سىمسىز چاقىرىش ئاپپاراتىنى ئىزدەشكە باشلىدى .

فاچى يوغان ـ يوغان چامدىغىنىچە ئايروپىلان بۆلۈمچىسىگە كىرىپ ، ئۆزىگە بىر رومكا ھاراق قۇيدى . تاڭ ئەمدىلەتىن سۈزۈلۈۋاتاتتى . ئەمما ، ئۇ تۇزۇك ئۇخلىمىغان بولغاچقا ، بۇ بىر رومكا ھاراق بىلەنلا چۈشكىچە بەرداشلىق بېرىش ـ بېرەلمەسلىكىنى ئۆزىمۇ ئۇقمايتتى . ئۇ ئالىي دەرىجىلىك خۇرۇم ئورۇندۇققا ئۆزىنى تاشلىدى ـ دە ، كۆزىنى يۇمۇپ ، مەزكۇر دېلونىڭ باش ـ ئاخىرى توغرۇلۇق ئويلىنىشقا باشلىدى . كېنت رايونلۇق ساقچى ئىدارىسىدىكىلەر ئۆتكۈزگەن خاتالىقنىڭ ئۇنى تېخىمۇ كۆپ ئاۋارىچىلىككە قويۇشى ئېھتىمالغا ناھايىتى يېقىن ئىدى . ھازىر كۆپچىلىكنىڭ دىققىتى قارا رەڭلىك «ئامېرىكا قىتئەسى يولۇسى» ماركىلىق بىر كاتتا پىكاپقا مەركەزلىشىپ قېلىۋاتاتتى .

فاچىنىڭ تېلېفونى سايراپ كەتتى . ئەمما ، ئۇ بىردەم تىنچ ئولتۇرۇۋېلىشنى بەكمۇ خالايتتى .

— ۋەي ؟

— مەن ھازىر لوندونغا كېتىۋاتىمەن ، — دېدى ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ، — بىر سائەتتىن كېيىنلا يېتىپ بارىمەن .

فاچى سەل ئەجەبلەندى :

— مەن تېخى سىزنى پارىژغا بارىدۇ ، دەپ ئويلاپتىكەنمەن .

— خاتىرجەم بولالمىدىم ، شۇڭا پىلانىمنى ئۆزگەرتتىم .

— بۇنداق قىلمىسىڭىز بولاتتى .

— سىللارنىڭ تاپالمىدىڭىزمۇ ؟
— ياق . ئۇنى تۇنۇن قىلمۇشلارنى مەن بۇ يەرگە كېلىشتىن بۇرۇن يەرلىك ساقچىلارنىڭ كۆزىنى غەلەت قىلىپ قېچىپ كېتىپتۇ .
بۇ گەپنى ئاڭلىغان ئېپىسكوپنىڭ ئەرۋاھى قىرىق گەز ئۇچتى :
— لېكىن ، سىز ماڭا ئۇ ئايروپلاننى چوقۇم توسۇپ قالالايمەن دېگەنىدىڭىزغۇ !
— ئېپىسكوپ ، — دېدى فاچى ئۆزىنى تۇتۇۋالغان هالدا ، — ئۆزىڭىزنىڭ شۇ تاپتا قانداق ئەھۋالدا تۇرۇۋاتقانلىقىڭىزنى ئويلاپ قويۇڭ . سىزگە شۇنى دەپ قويايكى ، بۇگۈن مېنىڭ قانچىلىك سەۋر ـ تاقىتىم بارلىقىنى سىناش خىيالىدا بولماڭ . سىللارىس ھەم باشقا ئادەملەرنى مەن چوقۇم تاپىمەن . سىز ئايروپلاندىن نەدە چۈشمەكچى ؟
— توختاپ تۇرۇڭ ـ هە ، — ئارىنگاروسا بىردەم جىمىپ كېتىپ ، يەنە هالسىرىغان هالدا پەيدا بولدى ، — ئۇچقۇچى لوندوندىكى خېئاتروۋ ئايرودرومىدا تەكشۈرۈشتىن ئۆتمەسەك بولمايدۇ ، دەيدۇ . ئايروپلاندا مەندىن باشقا يولۇچى يوق . لېكىن ، بىزنىڭ هازىرقى ئۇچۇش يۆنىلىشىمىز ئەسلىدىكى ئۇچۇش پىلانىغا كىرگۈزۈلگەنىدى .
— ئەمىسە ، ئۇ ئايروپلاننى كېنت رايونىدىكى بىگگىن تېغى ئايرودرومىغا هەيدەپ كەلسۇن ، تەكشۈرۈش رەسمىيەتلىرىنى مۇشۇ يەردىلا تۈگىتىڭلار . ئەگەر سىلەر كەلگەندە مەن بولماي قالسام ، ئالدىڭىزغا ماشىنا ئەۋەتىمەن .
— رەھمەت .
— ئېپىسكوپ ، مېنىڭ بايا دېگىنىمدەك قىلسىڭىز چاتاق چىقمايدۇ . ئېسىڭىزدە بولسۇن ، چوڭ خەتەرگە تەۋەككۈل قىلمۇاتقان ئادەم يالغۇز سىزلا ئەمەس . مۇشۇنى ئۇنتۇپ قالمىسىڭىزلا ، هەرقانداق ئىش ئۆز يولىدا كېتىۋېرىدۇ .

سەكسەن بەشىنچى باب

«بارلىق مەخپىي بايلىق چەۋەندازلارنىڭ قەبرىسىدە.»

«مۇقەددەس قەسىر» چېركاۋىدىكى چەۋەندازلارنىڭ ھەيكەللىرى باشلىرىنى تۆت بۇلۇڭ شەكلىدىكى تاش ياستۇقلارغا قويغىنىچە ئوڭدىسىغا ياتاتتى. سوفىينىڭ يۈرىكى سەل مۇزلىغاندەك بولدى. شېئىردىكى «يۇمىلاق شار» دېگەن سۆز ھېلىقى ئاخشىمى بوۋىسىنىڭ يەر ئاستى ئۆيىدە كۆرگەن ئىشلارنى ئۇنىڭ يادىغا سېلىپ قويغانىدى.

«ئىلاھىي توي» . يۇمىلاق شار .

بۇ چېركاۋدا ئاشۇنداق مۇراسىمنىڭ ئۆتكۈزۈلگەن ياكى ئۆتكۈزۈلمىگەنلىكىنى سوفىي بىلمەيتتى. ئەمما، بۇ زال ئېللىپس شەكىللىك بولۇپ، گويا شۇنداق مۇراسىم ئۆتكۈزۈش ئۈچۈنلا ياسالغاندەك تۇراتتى. تامنى چۆرىدىتىپ قويۇلغان يۇمىلاق ۋە ئۇزۇن ئورۇندۇقنىڭ ئوتتۇرىسىدا يوغان بىر بوشلۇق بار ئىدى. بۇ يەر ھەقىقەتەنمۇ بايا لاندوننىڭ ئېيتقىنىندەك «يۇمىلاق تىياتىرخانا»غىلا ئوخشايتتى. سوفىي كەچ بولغاندا يۈزىگە نىقاب تاقىۋالغان نۇرغۇن ئادەمنىڭ بۇ يەرگە يىغىلىپ، مەشئەللەرنى كۆتۈرگەن ھالدا ئالىتاغىل ناخشا توۋلايدىغانلىقىنى، ئوتتۇرىدىكى قۇرۇق يەردە ھېلىقىدەك ئاتالمىش «ئىلاھىي توي» مۇراسىمنىڭ ئۆتكۈزۈلىدىغانلىقىنى خىيالەن تەسەۋۋۇر قىلدى.

ھايال ئۆتمەيلا، سوفىي بۇ تەسەۋۋۇرلارنى كاللىسىدىن نېرى قىلدى ۋە لاندون بىلەن تىبىنغا ئەگىشىپ بىرىنچى تۈركۈمدىكى

چەۋەندازلار ھەيكىلىنىڭ يېنىغا كەلدى . تېيىن «بۇ يەردە ناھايىتى ئېھتىيات بىلەن ئىش كۆرەيلى» دەپ ئالاھىدە ئەسكەرتىپ قويغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ يەنىلا ئۆزىنى تۇتۇۋالالمىغان ھالدا ئىككىسىنىڭ ئالدىغا ئۆتۈۋېلىپ ، سول تەرەپتىكى بەش چەۋەندازنىڭ ھەيكىلىگە ئالدىراپ - تېنەپ كۆز يۈگۈرتۈشكە باشلىدى .

سوفىي بۇ ھەيكەللەردە قانداق ئوخشاشلىق ۋە پەرقلەرنىڭ بارلىقىغا دىققەت قىلدى . چەۋەندازلارنىڭ ھەممىسى ئوخشىغا قاراپ ياتاتتى . ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ئۇچى پۈتلىرىنى تۈپتۈز سۇنۇۋالغان ، قالغان ئىككىسى بولسا بىر - بىرىگە مىنگەشتۈرۈۋالغانىدى ، ئەمما بۇ خىل غەلىتە پەرقنىڭ يوقاپ كەتكەن يۈمىلاق شار بىلەن ئالاھىدە مۇناسىۋىتى بارەك قىلمايتتى . سوفىي ئۇلارنىڭ كىيىملىرىگە سەپسېلىپ قاراپ ، ئىككىسىنىڭ ساۋۇت ئوستىگە ئۇرۇش كىيىمى كىيگەنلىكى ، قالغان ئۇچىنىڭ بولسا ئوشۇقىغا يەتكۈدەك ئۇزۇنلۇقتىكى ئۇزۇن نىمچە كىيگەنلىكىنى بايقىدى . بۇمۇ ھېچقانداق مەسىلىنى چۈشەندۈرۈپ بېرەلمەيتتى . شۇنىڭ بىلەن سوفىي ئۇلاردىكى يەنە بىر ، يەنە كېلىپ ، بىردىنبىر پەرققە — قول ھالىتىگە دىققەت قىلدى . ئىككى چەۋەنداز قولىدا شەمشەر تۇتقان ھالەتتە ، ئىككى چەۋەنداز قوللىرىنى جۈپلەپ تىلاۋەت قىلىۋاتقان ھالەتتە ، يەنە بىر چەۋەنداز بولسا ئىككى قولى بىلەن بېلىنى تۇتۇپ تۇرغان ھالەتتە ياتاتتى . سوفىي بىر ھازا تىكىلىپ قاراپ كەتكەندىن كېيىن ، دولىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى . ئۇ يۈمىلاق شارنىڭ يوقىلىپ كەتكەنلىكىدىن بەلگە بېرىدىغان ھېچقانداق يېپ ئۇچىنى بايقىيالمىغانىدى .

شۇ چاغدا شىفىرلىق قۇتا ئۇنىڭ يادىغا كەچتى . ئۇ بۇرۇلۇپ لاندون بىلەن تېلېفونغا قارىدى — ئۇ ئىككى ئەر ئۇچىنچى چەۋەندازنىڭ ھەيكىلىگە سنچىلاپ قارىغاچ ئاستا مېڭىپ كېلىۋاتاتتى . ئەمما ، ئۇلارنىڭ چىرايىدىنمۇ ھېچقانداق بىر يېڭى بايقاشنىڭ يوقلۇقى ئېنىق بىلىنىپ تۇراتتى . سوفىي تاقەتسىزلەنگەن ھالدا يانغا ئۆرۈلۈپ ، ئوڭ تەرەپتىكى چەۋەندازلارنىڭ ھەيكىلى تەرەپكە قاراپ ماڭدى . ئۇ زالنىڭ

ئوتتۇرىسىدىكى بوش يەردىن مېڭىپ ئۆتتى . ئاغزىدا بولسا ھېلىقى شېئىرنى توختىماي يادلاۋاتاتتى . ئۇ شېئىر ھازىر ئۇنىڭغا يادا بولۇپ كەتكەنىدى .

لوندوندىكى چەۋەندازنىڭ كەينى پاپا قەبرىسى ،
مەھكۇم بولغان لەنەتكە ، بولسىمۇ گەر تۆھپىكار .
بار ئىدى بىر ئەڭگۈشتەر قەبرىسىدە ئۇلارنىڭ ،
يېشىپ بېرەر بۇ سىرنى ساھىبجامال ھامىلدار .

سوفىي ئىككىنچى تۇركۇمدىكى چەۋەندازلار ھەيكىلىنىڭ يېنىغا كېلىپ قاراپ ، ئۇلارنىڭ بايىقى بەش ھەيكەل بىلەن ھېچقانداق پەرقى يوقلۇقىنى سەزدى . ئۇلارمۇ ئۇچىسىغا دۇبۇلغا ـ ساۋۇت كىيگەن ، پېنىغا شەمشەر ئاسقان ھالەتتە ھەر خىل قىياپەتتە ئوڭدىسىغا ياتاتتى .

ئەمما ، ئەڭ ئاخىرقى قەبرە باشقىچىلا ئىدى .

سوفىي يۈگۈرۈپ بېرىپ ، كۆزلىرىنى يوغان ئاچقان ھالدا ئۇ قەبرىگە سەپسېلىپ قارىدى .

قەبرىدە تاش ياستۇق ، دۇبۇلغا ـ ساۋۇت ، ئۇزۇن نەمچە ۋە شەمشەر دېگەنلەرنىڭ ھېچقايسىسى يوق ئىدى .

— لاندون ، تىببىن ! — دەپ ئۇنلۇك ئاۋازدا توۋلىۋەتتى سوفىي ، — بۇ يەردە بەزى نەرسىلەر يوقتەك تۇرىدۇ !

ئىككى ئەر تەڭلا بېشىنى كۆتۈرۈپ ئۇنىڭغا قارىدى ۋە دەرھال بۇ تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى .

— يۇمىلاق شارنى دەۋاتامسىز ، — دەپ سورىدى تىببىن يىراقتىنلا ھاسىسىنى توكۇلدىتىپ كېلىۋېتىپ ، — يۇمىلاق شار يوقمىكەن ؟

— ياق ، — دېدى سوفىي قوشۇمىسىنى تۇرگىنىچە ھېلىقى قەبرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ ، — بۇ يەردە بىر ھەيكەل ئازىيىپ قاپتۇ .

ئىككى ئەر ناھايىتى تېزلا ئۇنىڭ قېشىغا يېتىپ كەلدى ۋە بۇ ئوننىچى قەبرىگە شۇبھە بىلەن نەزەر سالدى . بۇ قەبرىدە ھېچقانداق

تاش هەيكەل يوق ، ئاغزى هىم ئېتىۋېتىلگەن بىر تاش ساندۇقلا تۇراتتى . پەلەمپەيسىمان شەكىلدە ئاستى تار ، ئۈستى كەڭ قىلىپ ياسالغان بۇ تاش قەبرىگە ئۈچ قىرلىق بىر تاش قاپقا باسۇرۇپ قويۇلغانىدى .

— بۇ يەردىكى چەۋەندازنىڭ ھەيكىلى نەگە كەتكەندۇ ؟ ـ دەپ سورىدى لاندون ھەيران بولغان ھالدا .

— مـاۋۇ ئـىـشـنى كۆرۈڭ ، — دېدى تىبىنمۇ ئېڭىكىنى سـىـلـىـغىنىچە ، — بۇ غەلىتە ئىش يادىمدىن چىقىپلا كېتىپتۇ ئەمەسمۇ ؟ بۇ يەرگە كەلمىگىنىمگە خېلى يىللار بوپتىكەن .

— بۇ گرۇب ، — دېدى سوفي ، — قارىماققا باشقا توققۇز قەبرە بىلەن تەڭلا ياسالغان ، يەنە كېلىپ ، بىر ئۈستىنىڭلا قولىدىن چىققاندەك قىلىدۇ . بۇنىڭدىكى ھەيكەلنى نېمىشقا سىرتقا قويماي گرۇبنىڭ ئىچىگە سولىۋەتكەندۇ ؟

تىبىن بېشىنى چايقىدى :

— بۇ ، چېركاۋدىكى بىر سىر . بىلىشىمچە ، بۇنىڭ سەۋەبىنى ھېچكىم بىلمەيدۇ .

— سىلەرگە ھېچ ئىش بولمىغاندۇ ؟ — دېگىنىچە يۈگۈرۈپ كـەلـدى ھـېـلـىـقـى ياش موناخ ، ئۇنىڭ چىرايى سەل تاتىرىپ كـەتـكـەنـىـدى ، — دـىـقـقـىـتـىـڭلارنى چېچىۋەتكەن بولسام مېنى كەچۈرۈشۈڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن . سىلەر بۇ يەرگە جەسەت كۆلىنى چاچقىلى كەلدۇق دېگەنىدىڭلار ، لېكىن قارىسام ، چېركاۋنى سەيلە قىلىۋاتقاندەك تۇرىسىلەرغۇ ؟

تىبىن ئۇنىڭغا غەزەپ بىلەن تىكىلىپ قارىدى ـ دە ، ئاندىن لاندون تەرەپكە بۇرۇلۇپ دېدى :

— رائـبـن ئـەپـەنـدى ، ئـائـىـلـىـڭىزدىكىلەرنىڭ بۇرۇنقى سـاخاۋەتلىك ئىشلىرى ئەمدىلىكتە سىلەرنىڭ بۇ يەردە ئۇزاقراق تـۇرۇشـۇڭـلارغىمۇ شارائىت يارىتىپ بېرەلمەيدىغان ئوخشايدۇ . شۇڭا ، بىز جەسەت كۆلىنى تېزرەك بىر تەرەپ قىلىۋېتەيلى ، — ئۇ بۇرۇلۇپ سوفىيغا قارىدى ، — قانداق دېدىم رائبن خانىم ؟

سـوفـىـيمۇ چاندۇرمىدى ھەمدە تېرە قەغەزگە ئورىۋېتىلگەن

شىفىرلىق قۇتىنى يانچۇقىدىن چىقاردى .
— بولدى ، — دېدى تېبىن ھېلىقى ياش مۇناخقا ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — سىز ئەمدى يېنىمىزدىن كېتىپ تۇرسىڭىز قانداق ؟
ياش مۇناخ جايىدىن مىدىرلىمىدى ، ئۇنىڭ كۆزلىرى لاندونغا مىختەك قادىلىپ قالغانىدى .
— سىز بەكلا تونۇش چىرايغۇ ، — دېدى ئۇ . تېبىننىڭ ئەرۋاھى ئۇچتى :
— چۇنكى ، رائېن ئەپەندى بۇ يەرگە ھەر يىلى كېلىپ تۇرىدۇ ئەمەسمۇ ؟
سوفىيمۇ سەل قورقۇپ قالدى . «بۇ مۇناخ ئۆتكەن يىلى ۋاتىكاندىن تارقىتىلغان تېلېۋىزىيە پروگراممىسىدا لاندوننى كۆرگەنمۇ ، نېمە ؟»
— رائېن ئەپەندىنى مەن ئەزەلدىن كۆرۈپ باقماپتىكەنمەن ، — دېدى ياش مۇناخ .
— توغرا بولمىدىغۇ دەيمەن ، — دېدى لاندون ئۆزىنى ناھايىتى تەمكىن ۋە سىپايە تۇتقىنىچە ، — ئىشىنىمەنكى ، ئىككىمىز ئۆتكەن يىلى بىر كۆرۈشكەن . شۇغىنىسى ، پوپ كىنوللىسىنىڭ مېنى سىزگە تەپسىلىي تونۇشتۇرمىغانلا يېرى بار . مەن بايا كىرگەندە سىزنى تونۇۋالدىم . بۇگۈن سىزنى ھەقىقەتەن تەڭقىسلىقتا قويدۇق . ئەمما ، ماڭا بىرنەچچە مىنۇت ۋاقىتنى كۆپرەك بەرگەن بولسىڭىز ، مەن جەسەت كۆلىنى بۇ قەبرىلەرگە بىرەمدىلا چېچىپ بولاتتىم .
ئۇ ئاخىرقى گەپلەرنى ئالدىرىماي دانىمۇدانە قىلىپ دېدى ، تېبىنمۇ بىر چەتتە تۇرۇپ توختىماي بېشىنى لىڭشىتتى .
ياش مۇناخنىڭ چىرايىدىكى گۇمانسىراش ئالامەتلىرى تېخىمۇ كۈچەيدى :
— لېكىن ، بۇلار قەبرە بولمىسا .
— كەچۇرۈڭ ، نېمە دېدىڭىز ؟ — دەپ سورىدى لاندون ئۇلاپلا .
— ئۇلارنىڭ ھەممىسى قەبرە ، — دېدى تېبىن ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — سىز نېمىدەپ بىلجىرلاۋاتىسىز ؟

ياش موناخ بېشىنى چايقاپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى :
— قەبىرە دېگەنگە جەسەت كۆمۈلگەن بولىدۇ . لېكىن ، بۇلارنىڭ ھەممىسى ھەيكەل ، ئىنسانلارغا سوۋغات قىلىنغان ھەيكەللەر . بۇ تاش ھەيكەللەرنىڭ ئاستىدا بىرمۇ جەسەت يوق .
— لېكىن ، بۇ يەر ئاستى قەبرىستانلىقى تۇرسا ! — دېدى تىبىن خىرقىراپ تۇرۇپ .
— بۇرۇنقى تارىخىي كىتابلاردا شۇنداق دېيىلىپتىكەن . 1950 — يىلى چېركاۋ ئومۇمىيۈزلۈك رېمونت قىلىنىۋاتقان مەزگىلىدىمۇ كىشىلەر بۇنى «يەر ئاستى قەبرىستانلىقى» دەپ ئويلاپتۇ . لېكىن ، شۇنچىۋالا قېزىپمۇ ئېچىدىن ھېچنېمە تاپالماپتۇ ، — ياش موناخ بۇرۇلۇپ لاندونغا قارىدى ، — مەن تېخى رائېن ئەپەندىنى بۇ ئىشتىن چوقۇم خەۋىرى بار دەپ ئويلاپتىمەن ، چۈنكى بۇ سىرنى دەل ئۇنىڭ ئۆيىدىكىلىرى بايقاپتىكەن !
ئاندىن تولىمۇ سۈرلۈك بىر جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى .
يانداقى قۇرۇلۇشنىڭ ئىشىكى «تاراق» قىلىپ ئېچىلغاندىلا ، ئاندىن بۇ جىمجىتلىق بۇزۇلدى .
— چوقۇم پوپ كنوللېس ، — دېدى تىبىن ئېغىز ئېچىپ ، — بېرىپ قاراپ باقامسىز ؟
ياش موناخ ئۇنىڭ گېپىگە تازا ئىشىنىپ كەتمىگەن بولسىمۇ ، يەنىلا ئاۋاز كەلگەن تەرەپكە قاراپ ماڭدى . لاندون ، سوفىي ۋە تىبىن ئۇچى بىر ـ بىرىگە جىمجىت قاراپ تۇرغىنىچە قېپقالدى .
— تىبىن ، — دېدى لاندون پەس ئاۋازدا ، — ئۇ نېمە دەۋاتىدۇ ؟ بۇ قەبرىلەردە جەسەت يوقمىكەن ؟
تىبىننىڭمۇ كەيپى ئۇچقاندەك قىلاتتى :
— بىلمىدىم ، لېكىن مېنىڭچە ، بىز ئىزدەۋاتقان يەر چوقۇم مۇشۇ شۇ . ئۇنىڭ نېمىلەرنى دەۋاتقانلىقىنى مەن تەسەۋۋۇر قىلالمايۋاتىمەن . ھەممىسى قورقۇق گەپ .
— ھېلىقى شېئىرنى يەنە بىر كۆرۈپ باقسام بولامدۇ ؟ — دەپ سورىدى لاندون .
سوفىي شىپىرلىق قوتىنى قولىغا ئېلىپ ، ئۇنىڭغا ئاۋايلاپ

بەردى .

لاندون تېرە قەغەزنى ئېچىپ ، شىفىرلىق قۇتىنى قولىدا چىڭ تۇتقىنىچە شېئىرنى باشتىن - ئاخىر بىر ئوقۇپ چىقتى :

— خاتا ئەمەس ، بۇ شېئىردا دېيىلگىنى ھەيكەل ئەمەس ، بەلكى قەبرە ئىكەن .

— بۇ شېئىردا خاتالىق كۆرۈلۈپ قالمىغاندۇ - ھە ؟ — دەپ سورىدى تىببىن ، — ياكى سونۇئېي ماڭا ئوخشاشلا خاتالىشىپ قالمىغاندۇ دەيمىنا ؟

لاندون بىرئاز ئويلىنىۋېلىپ ، بېشىنى چايقىدى :

— تىببىن ، سىزمۇ بىلىسىز ، بۇ چېركاۋنى زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئارمىيىسى ھېسابلىنىدىغان مۇقەددەس قەسىر چەۋەندازلىرى قۇرۇپ چىققان . مېنىڭچە ، مۇقەددەس قەسىر چەۋەندازلىرىنىڭ جەسىتىنى بۇ يەرگە كۆمۈش زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاقساقاللىرىنىڭمۇ كۆڭلىگە ياقىدىغان ئىش .

— شۇ ئەمەسمۇ ! — چىرايى تاتىرىپ كەتكەن تىببىن تۇيۇقسىزلا ھېلىقى تاش ھەيكەللەر تەرەپكە بۇرۇلدى ، — بىز چوقۇم بىر نەرسىگە دىققەت قىلماي قالدۇق !

ياش موناخ ياندىكى قۇرۇلۇشنىڭ ئىچىگە كىردى ۋە ئۇ يەردە بىرمۇ ئادەم يوقلۇقىنى كۆرۈپ ھەيران قالدى . «پوپ كنوللىس يوق تۇرىدۇغۇ ؟ بايىلا تېخى ئىشىكنىڭ ئېچىلغان ئاۋازىنى ئاڭلىغان تۇرسام ؟ » ئۇ شۇنداق ئويلىغاچ داۋاملىق ئالدىغا قاراپ مېڭىۋەردى ۋە چېركاۋنىڭ كىرىش ئېغىزىغا يېتىپ باردى .

ئىشىك تۈۋىدە كېچىلىك مۇراسىم كىيىمى كىيىۋالغان ئورۇقلىنا بىر ئەر بېشىنى تاتىلىغىنىچە چەكچىيىپ قاراپ تۇراتتى . ياش مونانىڭ ئەرۋاھى ئۇچتى ۋە «ھېلىقى ئادەملەر كىرگەندىن كېيىن ئىشكنى تاقىۋېتىشنى ئۇنتۇپ قاپتىمەن - دە . بۇ ئەبلەخ ئىشكنىڭ ئوچۇق تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ كىرىۋالغان ئوخشايدۇ » دەپ ئويلىدى . ئۇ ئادەم قارىماققا مەلۇم بىر توي مۇراسىمىغا

قاتناشقىلى كېتىۋېتىپ يولدىن ئېزىپ قالغانىدەكلا تۇراتتى .
— كەچۇرۈڭ ! — دېدى ياش مونا‌خ يوغان بىر تاش تۇۋرۇكنى ئايلىنىپ ئۆتۈۋېتىپ ، — بىز تېخى ئىشكنى ئاچمىدۇق .
شۇ ئەسنادا ، ئۇنىڭ كەينى تەرىپىدىن «شىپىر - شىپىر» قىلىغان بىر ئاۋاز ئاڭلاندى . ياش مونا‌خ كەينىگە بۇرۇلۇپ قارىغۇچە ، كۆچلۈك بىر قول كېلىپ ئۇنىڭ ئاغزىنى چىڭ ئېتىۋالدى ، ئۇ ۋارقىراي دەپمۇ ئولگۇرەلمىدى . ئاغزىنى ئېتىۋالغان قول قارىدەك ئاپئاق ، ئازراق ھاراقنىڭ ھىدى پۇراپ تۇراتتى .
كېچىلىك مۇراسىم كىيىمى كىيىۋالغان ھېلىقى ئادەم يانچۇقىدىن كىچىككىنە بىر تاپانچىنى چىقىرىپ ، ئۇدۇل ياش مونا‌خنىڭ پېشانىسىگە توغرىلىدى .
ياش مونا‌خ ئىشتىننىڭ ھۆل بولۇپ كەتكەنلىكىنى سەزدى . ئۇ قورققىنىدىن ئىشتىننىغا چىقىرىۋەتكەنىدى .
— گېپىمنى ئوبدان ئاڭلا ، — دېدى كېچىلىك مۇراسىم كىيىمى كىيىۋالغان ئۇ ئەر پەس ئاۋازدا ، — بۇ يەردىن دەرھال يوقال ، تىۋىش چىقارما ، يۇگۇرگەن پېتى چىقىپ كەت ، قانچە يىراقتا كەتسەڭ ، شۇنچە ياخشى ، ئېنىق ئاڭلىدىڭمۇ ؟
ياش مونا‌خ گەپ قىلالماي بېشىنى توختىماي لىڭشىتتى .
— ئەگەر ساقچىلارغا مەلۇم قىلىدىغان بولساڭ ، — ئۇ ئەر قولىدىكى تاپانچىنى يېقىن ئەكەلدى ، — بىز سېنى چوقۇم تېپىۋالىمىز .
ياش مونا‌خ ھويلىغا ئوقتەك يۇگۇرۇپ چىقتى ۋە ئالدى - كەينىگە قارىماي يۇگۇرۇۋەردى ، تىزلىرى تىترەپ ، ماغدۇرى قالمىغانغا قەدەر يۇگۇردى .

سەكسەن ئالتىنچى باب

سېللارىس ئۆزى ھۆجۇم قىلماقچى بولغان نىشانىنىڭ كەينىدە خۇددى ئەرۋاھتەكلا پەيدا بولدى . سوفىي ئۇنى بايقىغان چاغدا كېچىككەنىدى . ئۇ كەينىگە بۇرۇلۇپ بولغۇچە بولغان ئارىلىقتا سېللارىس تاپانچىسىنى ئۇنىڭ دۈمبىسىگە تىرەپ بولدى ـ دە ، كۆچلۈك بىلىكى بىلەن ئۇنى قامالالاپ تۇتقىنىچە كەينىگە سۆرىدى . سوفىي قورقىنىدىن ۋارقىرىۋەتتى . تىبىن بىلەن لاندون شۇ چاغدىلا ئۇ تەرەپكە بۇرۇلۇپ قارىدى ـ دە ، داڭقېتىپ قالدى .

— سەن ، — دېدى تىبىن كېكەچلىگىنىچە ، — سەن رېمى لېگرۇدنى نېمە قىلدىڭ ؟

سېللارىس تەمكىنلىك بىلەن جاۋاب بەردى :

— سەن مېنىڭ شىفىرلىق قۇتىنى ئېلىپ بۇ يەردىن تېزرەك كېتىشىمگىلا كۆڭۈل بۆلسەڭ بولدى .

رېمى بايا ئۇنىڭغا شىفىرلىق قۇتىنى تارتىۋېلىشتا دىققەت قىلمىغان ئىشلارنى تاپىلاپ «چېركاۋغا كىرىپلا شىفىرلىق قۇتىنى ئۇلارنىڭ قولىدىن تارتىۋال ، ئاندىن كەت . ئادەم ئۆلتۈرمە ، ئۇلار بىلەن ئېلىشىپمۇ يۈرمە » دېگەنىدى .

سېللارىس سوفىينى قامالالاپ تۇتۇۋالغان قولىنى ئۇنىڭ مەيدىسىدىن ئاستا پەسكە چۈشۈرۈپ ، بېلىگە ئاپاردى ۋە چاپىنىنىڭ يانچۇقىغا تىقىپ ئاختۇرۇشقا باشلىدى . ئاغزىدىن ھاراق پۇراپ تۇرغان بولسىمۇ ، لېكىن سوفىينىڭ چاچلىرىدىن تاراۋاتقان خۇش پۇراق ھىدنى ئۇ يەنىلا ھېس قىلىپ تۇرۇۋاتاتتى .

— شىفىرلىق قۇتا قېنى؟ — دەپ سورىدى ئۇ پەس ئاۋازدا. «شىفىرلىق قۇتا بۇنىڭ چاپىنىنىڭ يانچۇقىدا ئىدىغۇ. ئەمدى نەگە كەتكەندۇ؟» شۇ ئەسنادا لاندوننىڭ:

— ئۇ مانا بۇ يەردە! — دېگەن جاراڭلىق ئاۋازى ئاڭلاندى.

سېللارىس شارتتىدە بۇرۇلۇپ، لاندوننىڭ قارا رەڭلىك بىر قۇتىنى قولىدا پۇلاڭلىتىپ تۇرغانلىقىنى كۆردى. لاندوننىڭ ئۇ تۇرقى بەئەينى باغچىدىكى ھايۋانات كۆندۈرگۈچىلەرگىلا ئوخشاپ قالغانىدى.

— ئۇنى يەرگە قوي! — دەپ بۇيرۇق قىلدى سېللارىس.

— سوفىي بىلەن تىبىن ئىككىسى بۇ يەردىن كەتسۇن، — دېدى لاندون، — مەسىلىنى ھەل قىلىشقا ئىككىمىزلا يېتىپ ئاشىمىز.

سېللارىس سوفىينى دەرھال نېرىغا ئىتتىرىۋەتتى - دە، تاپانچىسىنى لاندونغا توغرىلىغىنىچە دېۋەيلەپ كەلدى.

— يېقىن كەلمە، — دېدى لاندون، — ئاۋۋال ئۇلار كەتسۇن.

— ماڭا شەرت قويۇشقا سالاھىيىتىڭ توشمايدۇ.

— بۇ گېپىڭ قاملاشمىدى، — لاندون شۇنداق دەۋېتىپ، قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى ئېگىز كۆتۈردى، — مەن بۇ نەرسىنى يەرگە تاشلىۋەتسەملا، ئۇنىڭ ئىچىدىكى كىچىك شىشە پارە - پارە بولۇپ كېتىدۇ.

سېللارىس ئۇنىڭ بۇ تەھدىتىگە پىسەنت قىلمىغاندەك كۆرۈنسىمۇ، ئەمما كۆڭلىدە سەل ئەنسىرەپ قالدى. «*ياق، ئۇ چاغدا چاتاقنىڭ چوڭى چىقىدۇ!*» ئۇ تاپانچىسىنى لاندوننىڭ بېشىغا توغرىلىدى ۋە ئۆزىنى ئامال بار تەمكىن تۇتقان ھالدا مۇنداق دېدى:

— سەن ئۇنى ھەرگىز تاشلىۋەتمەيسەن. چۈنكى، سەنمۇ ماڭا ئوخشاشلا مۇقەددەس قەدەھنى تاپماقچى.

— خاتالاشتىڭ، ئەمەلىيەتتە ئۇنى جان - جەھلى بىلەن

ئىزدەۋاتقان ئادەم سەن . سەن ئۇنىڭغا ئېرىشىش ئۈچۈن ھەتتا ئادەم ئۆلتۈرۈشتىنمۇ يانمايدىغانلىقىڭنى ئىسپاتلاپ بولدۇڭ .

قىرىق يارد نېرىدىكى يۆلەنچۈكلۈك ئورۇندۇقنىڭ كەينىدە ماراپ تۇرغان رېمى لېگرۇد بارغانسېرى جىددىيلىشىشكە باشلىدى . سېللارىس ئەسلىدىكى پىلان بويىچە ھەرىكەت قىلمىغانىدى . شۇ تاپتا ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىكى ۋەزىيەتنى ئوڭشاشقا قۇربى يەتمەيدىغانلىقى مانا مەن دەپلا بىلىنىپ تۇراتتى . «ئۇستاز»نىڭ بۇيرۇقى بويىچە رېمى لېگرۇد ئۇنىڭغا «ھەرگىز ئوق چىقىرىپ سالما» دەپ قايتا - قايتا تاپىلىغانىدى .

— ئۇلارنى قويۇۋەت ! — دەپ يەنە بىر قېتىم بۇيرۇق قىلدى لاندون شىفىرلىق قۇتىنى بېشىدىن ئېگىز كۆتۈرگىنىچە سېللارىسقا غەزەپ بىلەن تىكىلىپ تۇرۇپ .

سېللارىسنىڭ كۆزلىرىدىن ئوت يېنىپ كەتتى ، رېمى شۇ تاپتا قانداق قىلارىنى بىلەلمەيۋاتاتتى ، ئۇ تېخىمۇ جىددىيلىشىپ كەتتى ، سېللارىسنىڭ لاندونغا ئوق چىقىرىپ سېلىشىدىن ئەنسىرەۋاتاتتى .

«شىفىرلىق قۇتا يەرگە چۈشۈپ كەتسە بولمايدۇ ، كاساپەت !»

شىفىرلىق قۇتا رېمى لېگرۇدنى ئەركىنلىك ۋە بايلىققا ئېرىشتۈرىدىغان يولخېتى ئىدى . بىر يىل ئىلگىرى ئۇ تېخى يېشى ئەللىكتىن ئاشقان ، ۋېللىت قەلئەسىدە توكۇر سېر راي تىبىننىڭ مالايلىقىنى قىلىپ ھالىدىن كېتەيلا دەپ قالغان ئادەتتىكى بىر خىزمەتكار ئىدى . ئەمما ، كېيىن بىرى ئۇنىڭ بىلەن ئالاھىدە سودىلاشماقچى بولۇپ قالدى . ئۇنىڭ سېر راي تىبىن — مۇقەددەس قەدەھ تەتقىقاتىدىكى دۇنياغا مەشھۇر بۇ ئەرباب — بىلەن بولغان پەۋقۇلئادده يېقىن مۇناسىۋىتى ئۇنى ئۆزىمۇ ئويلاپ باقمىغان ئەركىنلىك ۋە ھوزۇر - ھالاۋەتكە ئېرىشىش ئۈمىدىگە ئىگە قىلىپ قويىدى . شۇنىڭ بىلەن ئۇ ۋېللىت قەلئەسىدە سېر راي تىبىن ئۈچۈن داۋاملىق جان پىدالىق بىلەن ئىشلەپ ، ئاخىر مۇشۇ

تېپىلغۇسىز پۇرسەتكە ئۇلاشتى .

«مەن نىشانغا يېتەيلا دەپ قالدىم» دەپ پىچىرلىدى ئۇ ئۆز - ئۆزىگە ، كۆزلىرى بولسا مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىنىڭ مۇراسىم زالىغا — ئېنىقراق ئېيتقاندا ، لاندوننىڭ قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىغا تىكىلىپ قالغانىدى . ناۋادا لاندون شىفىرلىق قۇتىنى يەرگە تاشلاپلىۋەتسە ، ئۇ ھېچنېمىگە ئېرىشەلمەيتتى ، پۈتۈنلەي تۈگىشەتتى .

«ئۆزۈم ئوتتۇرىغا چىقايمۇيا ؟» لېكىن ئۇنداق قىلىشنى ئۇستاز قاتتىق چەكلىگەنىدى . ئۇ «ئۇستاز»نىڭ ھەقىقىي سالاھىيىتىنى بىلمىدىغان بىرىدىنبىر ئادەم ھېسابلىناتتى .

— ئۇ ۋەزىپىنى راستىنلا سېللارىس ئىجرا قىلسۇن دېمەكچىمۇسىز ؟

تېخى يېرىم سائەت ئىلگىرىلا ئۇ «ئۇستاز»دىن ئەنە شۇنداق يوليورۇق سورىغانىدى .

— مەن ئۇلارغا ئۆزۈملا تېتىيالايتتىم .

ئۇستازى ئۇنىڭغا ناھايىتى كەسكىنلىك بىلەن جاۋاب بەردى :

— سېللارىس ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ تۆت نەپەر ئەزاسىنى ناھايىتى ياخشى بىر تەرەپ قىلدى . ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى چوقۇم قايتۇرۇپ كېلەلەيدۇ . سىز ئۆز سالاھىيىتىڭىزنى يەنىلا ئاشكارىلىماي تۇرۇڭ . ئەگەر بىرەرى سىزنىڭ سالاھىيىتىڭىزنى بىلىپلا قالسا ، ئۇنى دەرھال ئۇجۇقتۇرۇۋېتىڭ ، بىز ھېلىمۇ نۇرغۇن ئادەمنى ئۆلتۈرۈپ بولدۇق . دېمەكچىمەنكى ، ئۆز سالاھىيىتىڭىزنى ھەرگىز ئاشكارىلاپ قويماڭ .

«مەن چىرايمنى ئۆزگەرتىۋالسامىلا بولمىدىمۇ ، — دەپ ئويلىدى رېمى لېگرۇد ، — سىز ماڭا نۇرغۇن ھەق بېرىمەن دېدىڭىزمۇ ؟ ئاشۇ ھەققە ئېرىشىپلا قالسام ، مەن تامامەن باشقىچە بىر ئادەمگە ئۆزگىرىۋالاتتىم .» ئۇستازى ئىلگىرى ئۇنىڭغا ئوپېراتسىيە ئارقىلىق بىر ئادەمنىڭ بارماق ئىزىنىمۇ

ئۆزگەرتىۋەتكىلى بولىدىغانلىقىنى ئېيتقان ۋە «ئەركىنلىككە ئېرىشكەندىن كېيىن ، چىرايىڭىزنى بىراقلا ئۆزگەرتىپ ، دېڭىز ساھىلىدىكى قۇياش نۇرىغا خاتىرجەم قاقلىنىپ ياتسىڭىز بولىدۇ» دېگەنىدى .

— چۈشەندىم ، — دېدى رېمى لېگرۇد ، — مەن سېللارىسقا ئاستىرتىن ماسلىشاي .

— رېمى ، بىلىشىڭىز كېرەككى ، — دېدى ئۇستاز ، — ئۇ گۇمانلىق قەبرە مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىدا ئەمەس ، شۇڭا سىز بەك ئەنسىرەپ كەتمەڭ ، ئۇلار ئۇ چېركاۋغا خاتا بېرىپ قالدى .

بۇنى ئاڭلىغان رېمى چۆچۈپ كەتتى :

— دېمەك ، ئۇ قەبرىنىڭ نەدىلىكىنى سىز بىلمەيكەنسىز - دە ؟

— ئەلۋەتتە . بۇنى سىزگە كېيىن دەپ بېرەي . سىز ھازىر تېزدىن ھەرىكەتكە ئۆتۈڭ . ئەگەر ھېلىقى ئادەملەر قەبرىنىڭ ئېنىق ئورنىنى بىلىۋالسا ھەم سىز شىپىرلىق قۇتىنى قولغا چۈشۈرۈشتىن بۇرۇن چېركاۋدىن كېتىپ قالسا ، ئۇ چاغدا بىز مۇقەددەس قەدەھكە مەڭگۈ ئېرىشەلمەي قالىمىز .

رېمى لېگرۇد «مۇقەددەس قەدەھ» نىڭ شۇنچە ۋاي دەپ كەتكۈدەك نېمە ئالاھىدىلىكى بارلىقىنى ئېنىق بىلمىسىمۇ ، لېكىن ئۇ تېپىلمايلا قالسا ئۇستازنىڭ ئۆزىگە ھېچقانداق ھەق بەرمەيدىغانلىقىنى ئوبدان بىلەتتى . ھەر قېتىم قولىغا نۇرغۇن پۇل تېگىدىغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلغىنىدا ئۇنىڭ خۇشلۇقتىن ئاغزى قۇلىقىغا يېتەتتى . *«ئۇ دېگەن يىگىرمە مىليون ياۋرونىڭ ئۈچتىن بىر قىسمى - دە ! ئاشۇ پۇلغا ئېرىشىدىغانلا بولسام ، بۇ يەردە مەڭگۈ غايىب بولىمەن .»* شۇنداق چاغلاردا ، ئۇ فرانسىيە دېڭىز ساھىللىنىڭ كىشىگە ئۆزگىچە ھۇزۇر بېغىشلايدىغان گۈزەل مەنزىرىسىنى ، ئۆزىنىڭ ئاشۇ ساھىلدا كۈنگە قاقلىنىپ ياتقان ھالىتىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈرەتتى .

ئەمما ، شۇ تاپتا — مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىنىڭ ئىچىدە ، لاندون قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى يەرگە تاشلاپ چېقىۋېتىمەن دەپ تەھدىت سېلىۋاتاتتى . ئەگەر ئۇ شۇنداقلا قىلسا ، رېمىنىڭ بىر يېلىدىن بۇيانقى گۈزەل چۈشلىرى پۈتۈنلەي بەربات بولاتتى . ئۆزىنىڭ ھەممە نېمىدىن قورۇق قېلىش مۇمكىنچىلىكىنى ئويلىغىنىدا ئۇ ئىختىيارسىز تىترەپ كەتتى ۋە يۇرەكلىك ھەرىكەت قوللىنىش قارارىغا كەلدى . ئۇنىڭ قولىدىكى تاپانچا ئويۇنچۇققىلا ئوخشايدىغان «J» شەكىللىك تاپانچا بولسىمۇ ، لېكىن قىسقا ئارىلىقتا ھەرقانداق ئادەمگە ئەجەللىك زەربە بېرەلەيتتى .

رېمى يوشۇرۇنۇۋالغان جايىدىن چىقىپ ، نەچچە چامداپلا ئۆينىڭ ئوتتۇرىسىغا كەلدى ـ دە ، قولىدىكى تاپانچىنى تىبىنىڭ مېڭىسىگە توغرىلىدى :

— قېرى ئەبلەخ ، سېنى ساقلاۋاتقىنىمغا ئۇزاق بولدى .

سېر راي تىبېن رېمى لېگرۇدنىڭ تاپانچىنى ئۆزىگە توغرىلىغانلىقىنى كۆرۈپ داڭقېتىپ قالدى ، چىرايى بولسا ئۆلۈكنىڭكىدەك تاتىرىپ كەتتى . « *بۇ ئونىڭ نېمە قىلغىنىدۇ ؟* » ئۇ ئۆزىنىڭ ھېلىقى كاتتا پىكاپتىكى چامادانىغا ئېھتىيات يۈزسىدىن تىقىپ قويغان ئالتە ئاتار تاپانچىسىنى بىرلا قاراپ تونۇۋالغانىدى .

— بۇ نېمە قىلغىنىڭىز رېمى لېگرۇد ؟ — دېدى ئۇ غەزىپى ئۆرلىگەن ھالدا .

لاندون بىلەن سوفىيمۇ بۇنىڭغا قېتىپ قالغانىدى .

رېمى لېگرۇد تىبىنىي كەينىدىن قۇچاقلاپ تۇتتى ـ دە ، تاپانچىسىنى ئۇنىڭ دۇمبىسىدىكى يۇرەككە ئۇدۇل كېلىدىغان يەرگە قاتتىق تىرىدى .

تىبىنغا پۈتۈن بەدىنىدىكى مۇسكۇللار تارتىشىپ قالغانىدەكلا بىلىنىپ كەتتى .

— رېمى لېگرۇد ، مەن سىزنى ...

— گەپنى ئۇدۇللا دەي ، — رېمى تىبىنىڭ مۇرىسى ئۈستىدىن لاندونغا قارىدى ، — شىفىرلىق قۇتىنى يەرگە قوي ، بولمىسا ئوق چىقىرىمەن .

لاندون ھاڭۇيقىپلا قالغانىدى .

— سىز بۇنى نېمە قىلىسىز ؟ — دېدى ئۇ كېكەچلىگىنىچە ، — سىز يا بۇنى ئاچالمىسىڭىز .

— ھۇ كالۋالار ، — دېدى رېمى سوغۇقىنا كۈلۈپ قويۇپ ، — ئەجەبا سىلەر مېنىڭ ئاخشامدىن بېرى بۇ شېئىرلار توغرۇلۇق دېيىشكەن گەپلىرىڭلارغا دىققەت قىلغىنىمنى سەزمىدىڭلارمۇ ؟ مەن ھەممىنى ئاڭلىدىم ، ئاڭلىغانلىرىمنىڭ ھەممىسىنى بۇ ھەقتە سىلەردىنمۇ كۆپ نەرسىنى بىلىدىغان بىرىگە دەپ بېرەيدىم . سىلەر ھەتتا ئورۇنىنمۇ خاتا تاللاپسىلەر . سىلەر ئىزدەۋاتقان قەبرە ئەمەلىيەتتە باشقا بىر جايدا ئىكەن .

تىبىن ئالاقزادىلىك ئىچىدە قالدى . «بۇ نېمىدەپ *بىلجىرلاۋاتىدىغاندۇ ؟ !*»

— مۇقەددەس قەدەھنى سىز نېمە قىلىسىز ؟ — دەپ سورىدى لاندون ، — سىز ئۇنى قەيەرگە كۆمىدىن بۇرۇن كۆزدىن يوقاتماقچىمۇ ؟

رېمى لاندوننىڭ ئالدىدا تۇرغان سېللارىسقا بۇيرۇق قىلدى :

— لاندون ئەپەندىنىڭ قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى ئېلىۋال .

سېللارىس ئاستا ئالدىغا مېڭىۋىدى ، لاندونمۇ قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى ھازىرلا يەرگە تاشلىۋېتىدىغاندەك ئەلپازدا تېخىمۇ ئېگىز تۇتقىنىچە ئاستا كەينىگە چېكىنىدى .

— مەن بۇنى چېقىۋېتىشكە رازىمەنكى ، ئەسكىلەرگە تاپشۇرۇپ بېرىشنى خالىمايمەن .

بۇ چاغدا تىبىننى قورقۇنچ باستى . ئۇنىڭغا شۇ تاپتا ئۆزىنىڭ بىر ئۆمۈر قىلغان ئەجرى دەرھاللا يوققا چىقىدىغاندەك ، گۈزەل ئارزۇلىرى بىراقلا كۆپۈككە ئايلىنىدىغاندەك بىلىنىپ كەتتى .

— ياق ، لاندون ، — دەپ توۋلىۋەتتى ئۇ ، — ئۇنداق قىلماڭ ! قولىڭىزدىكىسى مۇقەددەس قەدەھ . رېمى ماڭا ھەرگىز ئوق چىقارمايدۇ . بۇ ئىككىمىزنىڭ تونۇشقىنىغا ئون نەچچە . . .

رېمى تورۇسقا قارىتىپ بىر پاي ئوق ئاتتى . تاپانچا كىچىك بولسىمۇ ، ئەمما ئوق ئېتىلغان چاغدىكى ئاۋازى ئىنتايىن كۈچلۈك ئىدى . ئۇنىڭدىن چىققان ئەكس سادا زالنىڭ ئىچىنى چاقماق چاققاندەك تىترىتىۋەتتى .

ھەممەيلەن شۇكلەپ كەتتى .

— مەن چاقچاق قىلىۋاتقىنىم يوق ، — دېدى رېمى ، — بۇ قېتىم ئوقنى ئەمدى ئۇنىڭ دۇمبىسىگە قارىتىپ ئاتىمەن . شىفىرلىق قۇتىنى سېللارىسقا بەر .

لاندون قولىدىكى تاشنى ئاستا ئالدىغا سۈندى ، سېللارىس ئىتتىك بېرىپ ئۇنى ئېلىۋالدى . ئۇنىڭ قىپقىزىل كۆزلىرىدە شۇ ھامان بىر خىل تەلۋىلەرچە خۇشاللىق ئالامىتى ئەكس ئەتتى . ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى ئۇزۇن چاپىنىنىڭ يانچۇقىغا سالغاندىن كېيىن ، يەنە بىر قولىدىكى تاپانچىنى لاندون بىلەن سوقىيغا تەڭلىگىنىچە دەرھال كەينىگە چېكىندى .

رېمى تىبىنىڭ بوينىنى مەھكەم قىسىۋالغانىدى . سېللارىس كەينىگە چېكىنگەندىن كېيىن ئۇمۇ تاپانچىسىنى تىبىنىڭ دۇمبىسىگە تىرىگىنىچە ئۇنى سۆرەپ تالا تەرەپكە ماڭدى .

— ئۇنى قويۇۋەت ، — دېدى لاندون بۇيرۇق ئاھاڭىدا .

— مەن تىبىن ئەپەندىنى ئايلاندۇرۇپ ئەكېلەي ، — دېدى رېمى كەينىگە چېكىنىۋېتىپ ، — ئەگەر ساقچىغا مەلۇم قىلساڭلار ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىمەن . ماڭا پۈتلىكاشاڭ بولساڭلارمۇ ئوخشاشلا شۇنداق قىلىمەن . ئېنىق ئاڭلىدىڭمۇ ؟

— مېنى ئېلىپ كەت ، — دېدى لاندون جىددىيلەشكەن ھالدا ، — ئۇنى قويۇۋەت .

رېمى قاقاقلاپ كۈلۈۋەتتى :

— بولدى قىل ، تىبىن ئەپەندى بىلەن مېنىڭ مۇناسىۋىتىم ياخشى تۇرسا ، ئۇنىڭ ئۈستىگە ، مەن يەنە نۇرغۇن ئىشلاردا ئۇنىڭدىن پايدىلىنىمەن .

تىببىنىڭ ھاسىسى كەينىدە سۆرىلىپ قالغاندى ، رېمى ئۇنى بويىندىن قامالالاپ تۇتقىنىچە ئىشىك تەرەپكە ئىتتىرىپ ماڭدى . سېلىارىسىمۇ كەينىگە چېكىندى ، ئەمما ئۇنىڭ تاپانچىسى يەنىلا لاندون بىلەن سوفىيغا توغرىلاقلىق ئىدى .

— سەن بۇ ئىشلارنى كىم ئۈچۈن قىلىۋاتسەن ؟— دەپ سورىدى سوفىي غەزەپ بىلەن .

رېمى مەغرۇرلۇق بىلەن كۈلۈپ قويدى :

— دەپ بەرسەم چوقۇم چۆچۈپ كېتىسىز ، سوفىي خېنىم .

سەكسەن يەتتىنچى باب

ژۈللىت قەلئەسىنىڭ مېھمانخانىسىدىكى تاممەش بارغانسېرى مۇزلاشقا باشلىدى ، ئەمما كوللېت قولىدىكى خەلقئارالىق جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتى بايىلا ئەۋەتكەن فاكسنى قايتا ـ قايتا ئوقۇغىنىچە ئۈنۈڭ ئالدىدا توختىماي مېڭىپ يۈرەتتى .

ھەممە ئىش ئۈنۈڭ ئويلىمىغان يېرىدىن چىقىۋاتاتتى .

ھۆكۈمەت تەرەپنىڭ خاتىرىسىگە ئاساسلانغاندا ، ئاندرى ژېرنېت بىر نەمۇنىلىك شەھەر ئاھالىسى بولۇپ ، ئىلگىرى ھېچقانداق جىنايەت ئۆتكۈزۈپ باقمىغان ، ھەتتا قاتناش قائىدىسىگىمۇ بىرەر قېتىم خىلاپلىق قىلىپ باقمىغان ، ئىلگىرى ـ كېيىن بولۇپ تەييارلىق پەنلەر مەكتىپىدە ۋە پارىژدىكى سوربونىنى ئۈنىۋېرسىتېتىدا ئوقۇپ ، ئەلا نەتىجە بىلەن خەلقئارالىق پۇل مۇئامىلە كەسپى بويىچە ئىلمىي ئۈنۋانغا ئېرىشكەنىدى . خەلقئارالىق جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىنىڭ دېيىشىچە ، ژېرنېتنىڭ نامى ھەرقايسى گېزىت ـ ژۇرناللارغا دائىم چىقىپ تۇرىدىكەن ، يەنە كېلىپ ياخشى نام بىلەن چىقىدىكەن . ئۇ ئىلگىرى سىيۇرىخ ھاۋالە پۇل ئامانەت بانكىسىنىڭ بىخەتەرلىك سىستېمىسىنى لايىھەلەشكە قاتناشقان بولغاچقا ، شۇ ساھەدە دۇنيادىكى نوپۇزلۇق شەخسلەرنىڭ بىرى بولۇپ قالغانىكەن . ژېرنېتنىڭ شەخسىي ئامانەت كارتىسىدىكى ماتېرىياللاردىن مەلۇم بولۇشچە ، ئۇ سەنئەت كىتابلىرىغا ئالاھىدە قىزىقىدىكەن . قىممەت باھالىق ئېسىل ھاراقلارنى ئىچىشكە ئامراق ئىكەن . كلاسسىك مۇزىكىلارنى ناھايىتى ياقتۇرۇپ ئاڭلايدىكەن — ئۇ ساقلاپ كېلىۋاتقان ناخشا

پلاستىنكىلىرىنىڭ ئىچىدە برامسىنىڭ ئەسەرلىرى ناھايىتى كۆپ ئىشلەن . ئۇ بۇ مۇزىكىلارنى ئۆزى بىرنەچچە يىل ئىلگىرى سېتىۋالغان ئالىي دەرىجىلىك ستېرېئو ئاۋازلىق سىستېمىغا سېلىپ تۇرۇپ ئاڭلاشقا ئادەتلەنگەنىكەن .

«ھېچقانداق يېڭىلىق يوق» . كوللېيت ئۆز - ئۆزىگە شۇنداق دېگىنىچە بىر ئۇھسىنىپ قويدى .

بۇگۈن كەچ خەلقئارالىق جىنايى ئىشلار ساقچى تەشكىلاتىدىن ئىشگىلەنگەن ماتېرىياللاردىن قارىغاندا ، تىببىنىڭ خىزمەتكارى قالدۇرۇپ قويغان بارماق ئىزىنى بىردىنبىر يېڭىلىق دېيىشكە بولاتتى . ئۇيىنىڭ ئۇ تەرىپىدە تېخنىكىلىق رازۋېدكا باشقارمىسىنىڭ مۇدىر رازۋېدكىچىسى ئورۇندۇقتا ئۆزىنى بەھۇزۇر تاشلىغىنىچە قولىدىكى تەكشۈرۈش ماتېرىيالىنى ئوقۇپ ئولتۇراتتى .

كوللېيت ئۇنىڭدىن :

— بىرەر يېڭىلىق بارمۇ ؟ — دەپ سورىدى . رازۋېدكىچى دولىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى :

— بۇ رەمى لېگرۇد قالدۇرۇپ قويغان بارماق ئىزى ئىكەن ، ئۇ ئىلگىرى تايىنى يوق بىر جىنايەت بىلەن ساقچى ئىدارىسىگە چاقىرتىلىپتىكەن . تېلېفوننى ھەقسىز بېرىدىغان بىر ئۇسكۇنىنى ئوغرىلىۋالغانلىقى ئۈچۈن مەكتەپتىن ھەيدىلىپتىكەن ... كېيىن يەنە ئۇشتاق - چۇشتەك نەرسىلەرنى ئوغرىلىغانلىقى ئۈچۈن ساقچى ئىدارىسىگە كىرىپ - چىقىپ يۈرۈپتىكەن . بىر قېتىم كانىيىنى جىددىي ئوپېراتسىيە قىلغاندا ، كېسىلى سەللىمازا ساقايماستىنلا دورا پۇللىرىنى تۆلىمەي قېچىپ كېتىپتىكەن ، — ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ پىخىلداپ كۈلۈپ كەتتى ، — ئۇنىڭغا تېخى پۈرچاق زىيان قىلارمىش .

كوللېيت بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى ۋە ئۆتكەندە مەلۇم بىر رېستورانىنى تەكشۈرگەن چاغدىكى ئەھۋاللارنى يادىغا ئالدى . ئۇ رېستوران تاماق تىزىملىكىدىكى قىيمىلىق تاماقلارغا «پۈرچاق يېغى ئارىلاشتۇرۇلغان» دەپ ئەسكەرتىش بېرىپ قويمىغان ، نەتىجىدە بىر

ئادەم تاماقتا ئەدەبلا ئېغىز تېگىشىگە ، پۇرچاق مېيى زىيان قىلغانلىق سەۋەبىدىن ئۇشتۇمتۇتلا ئۆلۈپ قالغانىدى .

— رېمى لېگرۇد تۇتۇلۇپ قېلىشتىن قورقۇپ مۇشۇ يەرگە بېكىنىۋالغان بولسا كېرەك ، — دېدى ھېلىقى رازۋېدكىچى كۇلۇپ تۇرۇپ ، — ئاشۇ كۇنى كەچتە ئۇنىڭ راستتىنلا تەلىيى كەپتۇ .

كوللېت ئېغىر بىر تىنىپ قويۇپ مۇنداق دېدى :

— بولدى ، بۇ گەپلەرنى ئەڭ ياخشىسى فاچىغا دەپ بېرىڭ .

رازۋېدكىچى بېشىنى چايقاپ قويدى ، دەل شۇ چاغدا تېخنىكىلىق رازۋېدكا باشقارمىسىنىڭ يەنە بىر رازۋېدكىچىسى ئالدىراش كىرىپ كەلدى :

— ئەپەندى ، ئاشلىق ئامبىرىدا بەزى نەرسىلەر بايقالدى .

— كوللېت ئۇنىڭ چىرايىدىكى جىددىيلىك ئالامەتلىرىگە قاراپ «بىرەر جەسەت بايقالغان ئوخشىمامدۇ ؟» دەپ ئويلىدى .

— ياق ، ئەپەندى ، ئۇ يەردە — ئۇ بىر تىنىۋالدى ،— كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان نۇرغۇن نەرسىلەر بار ئىكەن .

كوللېت كۆزلىرىنى بىر ئۇۋۇلىۋەتكەندىن كېيىن ، ئۇنىڭغا ئەگىشىپ ئاشلىق ئامبىرىغا كىردى . خۇددى ئۆڭكۇرگىلا ئوخشايدىغان بۇ ئامبارنى بىر خىل سېسىق پۇراق قاپلاپ كەتكەنىدى . ھېلىقى رازۋېدكىچى ئامبارنىڭ ئوتتۇرىغا باردى ، ئۇ يەردە تورۇستىكى بادرىغا يۆلەپ قويۇلغان ئېگىز بىر ياغاچ شوتا تۇراتتى .

— شوتا ئەسلىي بۇ يەردە ئەمەستىغۇ دەيمەن ، — دېدى كوللېت پەس ئاۋازدا .

— شۇنداق ئەپەندى . بۇ شوتىنى مەن مۇشۇنداق قويۇپ قويغان . بايا ھەممەيلەن روللس - رويس ماركىلىق پىكاپنىڭ ئەتراپىدىكى ئاياغ ئىزلىرىنى تەكشۈرۈۋاتقان چاغدا ، مەن بۇ شوتىنىڭ يەردە تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ قالدىم . شوتىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى بالداقلار بەكلا ئۇپراپ كەتكەن ھەم لايلار چاپلىشىپ قالغان بولغاچقا ، مەندە سەل گۇمان پەيدا بولدى . ئۇنى بىرى دائىم

ئىشلىتىپ تۇرغان بولسا كېرەك دەپ ئويلىدىم . قارىسام ، ئۇ نەق تورۇسقا يېتىدىكەن ، شۇڭا ئۇنى تورۇستىكى بادرىغا يۆلەپ تۇرغۇزۇپ ، ئۇستىگە چىقىپ قاراپ باقتىم .

كوللېبت شوتىنىڭ يېنىغا بېرىپ ئۇنىڭ ئۇستى تەرىپىگە قارىدى ھەمدە ئېگىز بىر لاپاسنى كۆردى . «*ئەجەبا ، بىرى دائىم بۇنىڭ ئۇستىگە چىقامدىغاندۇ ؟*» پەستىن قارىغاندا ، ئۇ لاپاس بەئەينى بىر ئادەمسىز سەھنىگىلا ئوخشايتتى . ئەمما ، ئۇنىڭ زادى قانداق لاپاس ئىكەنلىكىنى پەستە تۇرۇپلا ئېنىق كۆرۈش مۇمكىن ئەمەس ئىدى .

تېخنىكىلىق رازۋېدكا باشقارمىسىنىڭ بىر نەپەر ئالىي دەرىجىلىك رازۋېدكىچىسى شوتىنىڭ يېنىدا پەيدا بولدى ھەمدە پەسكە ئېڭىشىپ قارىدى :

— ئەپەندى ، بۇنىڭ ئۇستىنى چوقۇم كۆرۈپ باققۇڭىز بارغۇ دەيمەن ، — دېدى ئۇ كاۋچۇك پەلەي كىيىۋالغان سول قولىنى پۇلاڭلاتقىنىچە .

كوللېبت ھارغىنلىق ئارىلاش بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى ھەمدە شوتىنىڭ يېنىغا تېخىمۇ يېقىنراق بېرىپ ، ئۇنىڭ ئەڭ ئاستىدىكى بەلدەمچىسىنى تۇتتى . بۇ كونا پاسوندا ياسالغان شوتا ئىدى . كوللېبت يۇقىرىغا ياماشقانسېرى ، شوتىنىڭ ئارىلىقى تارىيىشقا باشلىدى . ئۇ شوتىنىڭ ئەڭ ئۇستىدىكى كىچىككىنە بەلدەمچىگە پۇتىنى قويغان چېغىدا ، بەدىنى تەڭپۇڭلۇقىنى يوقىتىپ قويغاندەك بولۇپ ، پەستىكى ئاشلىق ئامبىرى كۆز ئالدىدا پىرقىراۋاتقاندەكلا تۇيۇلۇپ كەتتى . ئۇ سەل ئۆزىنى توختىتىۋالدى ۋە ئاخىر شوتىنىڭ ئەڭ ئۇستىگە يامىشىپ چىقتى . ھېلىقى رازۋېدكىچى ئۇنىڭ قولىنى چىڭ تۇتۇپ كۈچەپ تارتتى ، كوللېبت لاپاسقا ئىنجىقلاپ يۇرۇپ ئاران چىقىۋالدى .

— ئەنە ئاۋۇ يەردە ، — دېدى ھېلىقى رازۋېدكىچى لاپاسنىڭ ئىچ تەرىپىدىكى پاكىزغىنا بىر بالىخانىنى قولى بىلەن كۆرسىتىپ ، بۇ يەردىن ئاۋۇ تەرەپكە بارغۇچە بولغان ئارىلىقتا بىرنەچچە ئاياغ

ئىزى بايقالدى ، ئۇ ئىزلارنى ھازىرلا تەكشۈرۈشكە ئادەم ئەۋەتمەز .

كوللېت يېراقتىكى غۇۋا كۆرۈنۈپ تۇرغان تامغا سەپسېلىپ قارىدى . «ئۇ زادى نېمىدۇ؟» ئۇ تامغا ناھايىتى ئەپچىللىك بىلەن لايىھىلەنگەن بىر كومپيۇتېرلىق مەشغۇلات سۇپىسى ئورنىتىلغانىدى — ئۇ مەشغۇلات سۇپىسى تۆمۈر مۇنارغا ئوخشايدىغان ئىككى مەركىزىي كونتروللىغۇچ ، ياڭراتقۇسى بار تەكشى يۇزلۈك بىر ئېكران ، قاتتىق دىسكىنى ھەرىكەتلەندۈرۈش ئاپپاراتى ۋە توكنى تولۇقلاپ قاچىلىغىلى بولىدىغان كۆپ دولقۇنلۇق ئاۋاز چاستوتىسىنى كونترول قىلىش ئۇسكۇنىسىدىن تەركىب تاپقانىدى .

«بۇنداق خالىي جايدا مۇشۇنداق قۇرۇلمىنى ئىشلىتىپ كەلگەن زادى قانداق ئادەمدۇ؟» كوللېت مەشغۇلات سۇپىسىغا قاراپ كېتىۋېتىپ :

— ئۇ ئۇسكۇنىلەرنى تەكشۈرۈپ باقتىڭلارمۇ؟ — دەپ سورىدى .

— ئۇ بىر مەخپىي تەڭشاش ئۇسكۇنىسى ئىكەن .

كوللېتنىڭ سەل بېشى قايغاندەك بولدى .

— مەخپىي تەڭشىغۇچمىكەن؟

ھېلىقى رازۋېدكىچى بېشىنى لەڭشىتتى :

— ھەئە ، يەنە كېلىپ ، ناھايىتىمۇ ئىلغار مەخپىي تەڭشىغۇچ ئىكەن ، — ئۇ ئېلېكتر زاپچاسلىرى ۋە ھەر خىل ئۇششاق ئۇسكۇنىلەر دۆۋىلەپ قويۇلغان شىرەنى قولى بىلەن ئىشارەت قىلدى ، — ئۇ ئادەم ئۆزىنىڭ نېمە ئىش قىلىۋاتقانلىقىنى ئوبدان بىلىدىكەن . بۇ يەردىكى نۇرغۇن ئۇسكۇنىلەر بىزنىڭ ئۇسكۇنىلىرىمىزگە ئوخشاشلا ئىلغار ئىكەن ، يەنى مىكرو تېپلىق مىكروفون ، توك قاچىلىغىلى بولىدىغان فوتو ئېلېكترلىك باتارېيە ، يەنە يانداً ئېلىپ يۈرۈشكە ئەپلىك بولغان يۇقىرى سىغىمچانلىققا ئىگە مەخپىي خاتىرىلىگۈچ ياپراقچىسى دېگەندەك نەرسىلەر بار ئىكەن . ئۇنىڭدا ھەتتا يېڭى تېپتىكى مىكرو قوزغاتقۇچمۇ بار

ئىكەن .

بۇ گەپلەر كوللېتقا خېلىلا چوڭقۇر تەسىر قىلدى .

— بۇ ناھايىتى مۇكەممەل بىر سېستىما ئىكەن ، — رازۋېدكىچى شۇنداق دەۋېتىپ چوڭلۇقى سەرەڭگە قېپىچىلىكلا كېلىدىغان بىر نەرسىنى كوللېتقا بەردى . ئۇ نەرسىگە ئۇزۇنلۇقى تەخمىنەن بىر ئىنگلىزچىسى كېلىدىغان توك سىمى ئۇلاپ قويۇلغان بولۇپ ، سىمنىڭ ئاخىرقى ئۇچىغا چوڭلۇقى پوچتا ماركىسىچىلىكلا كېلىدىغان نېپىزغىنا بىر مېتال ياپراقچە چاپلاقلىق تۇراتتى ، — بۇ قۇرۇلما ئاساسلىقى توك قاچىلىغىلى بولىدىغان فوتو ئېلېكترلىك باتارېيىسى بار قاتتىق دېسكىلىق ئۇن ئېلىش سىستېمىسىدىن تەشكىل تاپقانىكەن . توك سىمىغا چاپلاپ قويۇلغان بۇ مېتال ياپراقچە دەل مىكروفون بىلەن فوتو ئېلېكترلىك باتارېيىنىڭ ئىقتىدارىنى ئۆزئارا ماسلاشتۇرۇپ بېرىدىغان ئەڭ مۇھىم دېتال ھېسابلىنىدۇ .

بۇ نەرسىلەرنى كوللېتمۇ ناھايىتى ئوبدان چۈشىنەتتى . بىرنەچچە يىل ئىلگىرى ، بۇ خىل ئالاھىدە ئىقتىدارلىق مېتال ياپراقچە ۋە فوتو ئېلېكترلىك باتارېيە ئىشلىتىلىدىغان مىكروفون تېخنىكا ساھەسىدىكى «غايەت زور بۆسۈش» دەپ قارالغان بولسىمۇ ، لېكىن بۇگۈنكى كۈنلۈكتە كىشىلەر ئۇنىڭدىن كەڭ كۆلەمدە پايدىلىنالايدىغان بولۇپ كەتكەنىدى . مەسىلەن ، قاتتىق دېسكىلىق ئۇن ئېلىش ئۈسكۈنىسىنى چىراغنىڭ كەينىگە ئورنىتىپ ، چوڭلۇقى مۇشۇ مېتال ياپراقچىلىكلا كېلىدىغان مىكرو تېلىق مىكروفوننى چىراغنىڭ ئاستىغا بېكىتىۋەتسە ۋە ئۇنى ئوخشاش رەڭدە سىرلىۋەتسە ، ئۇ كۈنىگە قۇياش نۇرىنى بىرنەچچە سائەت سۈمۈرۈش ئارقىلىق ، فوتو ئېلېكترلىك باتارېيىگە ئۇزلۇكسىز توك قاچىلىيالايتتى . شۇنىڭ بىلەن بۇنداق مەخپىي تىڭشىغۇچ ھېچقانداق چەكلىمىگە ئۇچرىماستىن ئۆزلۇكىدىن نورمال ئىشلەۋېرەتتى .

— ئۇنداقتا ، قوبۇل قىلىش ئۈسۈلىچۇ ؟ — دەپ سورىدى

كوللېت . رازۋېدكىچى ئىزولياتسىيىلەنگەن بىر تال توك سىمنى قولى بىلەن ئىشارەت قىلدى — ئۇ سىم كومپيۇتېرنىڭ كەينىدىن سوزۇلۇپ چىقىپ ، تامنى بويلاپ ئۇستىگە تارتىلغان ھەم ئاشلىق ئامبىرىنىڭ تورۇسىدىكى كىچىككىنە بىر تۆشۈكتىن سىرتقا چىقىپ كەتكەنىدى .

— ئۇلار بارلىق ئۇچۇرنى ئاددىيغىنا ئېلېكتر ماگنىت دولقۇنى ۋە ئۆگزىدىكى كىچىك ئانتېننا ئارقىلىق قوبۇل قىلىدىكەن .

بۇنداق ئۇن ئېلىش ئۇسكۇنىسىنىڭ ئادەتتە ئىشخانىلارغا ئورۇنلاشتۇرۇلىدىغانلىقىنى ھەم ئاۋاز ئارقىلىق كونترول قىلىنىدىغانلىقىنى ، شۇنداق قىلغاندا قاتتىق دىسكىدىكى بوشلۇقنى ئۇنۇملۇك تېجەپ قالغىلى بولىدىغانلىقىنى كوللېت ئېنىق بىلەتتى ، يەنى بۇ خىل ئۇسكۇنە كۇندۇزى باشقىلارنىڭ گەپ - سۆزىنى ئەينەن خاتىرىلىۋېلىشقا ئىشلىتىلەتتى ، كەچ بولغاندا باشقىلارنىڭ بايقاپ قېلىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، يىغىلىپ قالغان ئۇچۇرلارنى باش ئاپپاراتقا يوللىۋېتەتتى . ئاندىن قاتتىق دىسكا ئۆزلۇكىدىن يۇيۇلۇپ ، ئەتىسى يەنە ئۇن ئېلىشقا تەييار بولاتتى .

كوللېت نەزىرىنى بىرمۇنچە ئۇنئالغۇ لېنتىسى دۆۋىلەپ قويۇلغان تاختىغا يۆتكىدى . ئۇ لېنتىلارنىڭ ھەممىسگە ئېنىق چىسلا يېزىلغان ھەم نومۇر قويۇلغان بولۇپ ، بۇ ئىشنى قىلغۇچىلارنىڭ ناھايىتى ئەستايىدىللىق بىلەن ئىش كۆرگەنلىكى مانا مەن دەپلا بىلىنىپ تۇراتتى . كوللېت بۇرۇلۇپ ھېلىقى رازۋېدكىچىدىن سورىدى :

— ئۇلار كىمنىڭ گېپىنى ئوغرىلىقچە ئاڭلىغاندۇ ؟

— مېنىڭچە ، ئەپەندى ، — رازۋېدكىچى كومپيۇتېرنىڭ يېنىغا بېرىپ ، ئۇنىڭدىكى بىر يۇمشاق دېتالنى ھەربىرىكە كەلتۈردى ، — مېنىڭچە ، ھەممىدىن غەلىتە يېرى ...

سەكسەن سەككىزىنچى باب

لاندون بىلەن سوفىي مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىدىكى مېترو بېكىتىنىڭ ئايلانما ئىشىكىدىن ئۆتۈپ ، مەيدانغا تونۇل ۋە بېكەت سۈپىسىدىن تەشكىل تاپقان سىرلىق سارايىنىڭ ئىچكىرىسىگە قاراپ ماڭغان چاغدا ، لاندون ئۆزىنىڭ قاتتىق چارچاپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى ۋە ئىچ - ئىچىدىن ئۆكۈندى .

«تىببىنى مەن بالاغا تىقىپ قويدۇم . ئۇنىڭ ھاياتى ھازىر خەۋپ ئاستىدا قالدى . »

رېمىنىڭ بۇ ئىشقا تۈيۈقسىز ئارىلىشىپ قېلىشى ھەممەيلەننى قاتتىق چۆچۈتۈۋەتكەن بولسىمۇ ، ئەمما بۇ بىر ئەمەلىيەتنى — مۇقەددەس قەدەھنى قولغا چۈشۈرۈش غەرىزىدە بولۇۋاتقان ھەرقانداق ئادەمنىڭ رەقىبلىرىنىڭ ئىچكى قىسمىغا چوقۇم يوشۇرۇن ئادەم كىرگۈزمەي قالمايدىغانلىقىنى چۈشەندۈرۈپ بەرگەنىدى . تىببىنىڭ يېنىغا ئادەم قويۇشتىمۇ ئۇلار شۇنى مەقسەت قىلغانىدى . تارىخقا نەزەر سالغاندىمۇ ، مۇقەددەس قەدەھنىڭ تارىخىنى چۈشىنىدىغان ئادەملەر ئوغرى ۋە ئىلىم ئەھلىلىرىنى ئىزچىل ھالدا ئۆز يېنىغا تارتىپ كېلىۋاتاتتى . تىببىنەك ئادەملەر بولسا ئۇلارنىڭ ئاساسلىق ھۈجۇم نىشانىغا ئايلىنىپ قالغانىدى . ئەمما ، لاندون ئۆزىنى يەنىلا تىببىنى بالاغا تىقىپ قويغاندەك ھېس قىلىپ قاتتىق بىئارام بولۇۋاتاتتى . *«بىز ئۇنى تېپىپ ، دەرھال قۇتقۇزۇۋېلىشىمىز كېرەك . »*

ئىككىسى غەرب تەرەپكە تۇتىشىدىغان مېترو بېكىتىگە يېتىپ

كەلدى . سوفي بىر تېلېفون بوتكىسىنىڭ يېنىغا يۈگۈرۈپ بېرىپ ، ساقچىلارغا تېلېفون بەردى — گەرچە ، رېمى ئۇنىڭغا بۇنداق قىلماسلىقنى ئالدىن ئاگاھلاندۇرۇپ قويغان بولسىمۇ ، لاندون تېلېفون بوتكىسىنىڭ يېنىدىكى بىر مەينەت ئورۇندۇققا كېلىپ ئولتۇردى ، ئۇنىڭ قەلبى پۇشايمان بىلەن تولغانىدى .

سوفي تېلېفون ئۇلىنىشى بىلەنلا جىددىيلەشكەن ھالدا :

— ماڭا ئىشىنىڭ ، بۇ ئىشقا لوندون ساقچى دائىرىلىرى قول تىقمىسا ، تىببىنى قۇتقۇزۇۋالغىلى بولمايدۇ ! — دېدى .

لاندون دەسلەپتە ئۇنىڭ بۇنداق قىلىشىغا قوشۇلمىغان بولسىمۇ ، لېكىن سوفىينىڭ بىر يۇرۇش ئەقلىي يەكۈنلىرى ئۇنى تىببىغا ھازىرچە خەۋپ يەتمەيدىغانلىقىغا ئىشەندۈرۈپ قويغانىدى .

رېمى ۋە ئۇنىڭ شېرىكلىرى چەۋەندازلار قەبرىسىنىڭ ئېنىق ئورنىنى بىلگەن تەقدىردىمۇ ، يۇمىلاق شارچىنىڭ سىرىنى ئېچىشتا يەنىلا تىببىنىڭ ياردىمىگە تايانماي قالمايتتى . لاندوننى ئەنسىرىتىۋاتقىنى «مۇقەددەس قەدەھنىڭ خەرىتىسىنى تاپقاندىن كېيىن ، ئۇلار يەنە نېمە ئىشلارنى قىلار» دېگەن سوئال ئىدى .

«ئەگەر ئۇ خەرىتە تېپىلىپلا قالسا ، تىببىن شەك ـ شۈبھىسىزكى ئۇلارغا ئارتۇقچە يۈك بولۇپ قالاتتى .»

لاندون ئەگەر پۇرسەت تېپىپ تىببىنى قۇتقۇزمەن ياكى شىفىرلىق قۇتىنى قايتا قولغا چۈشۈرىمەن دېسە ، ئاۋۋال ھېلىقى چەۋەندازلار قەبرىسىنى تېپىشى كېرەك ئىدى . *«ئەمما رېمىنىڭ تۇيۇقسىزلا ئوتتۇرىغا چىقىپ تەشەببۇسكارلىقنى قولغا ئالماقچى بولۇۋاتقانلىقىنى قارىمامدىغان .»*

ھازىرقى ئىش تەقسىماتىدا رېمىنىڭ ھەرىكىتىنى توسۇش ۋەزىپىسى سوفىيغا ، چەۋەندازلار قەبرىسىنى تېپىش ۋەزىپىسى لاندونغا يۈكلەنگەنىدى .

سوفي ئەگەر لوندون ساقچىلىرىنى ھەرىكەتكە كەلتۈرۈپ ، رېمى بىلەن سىللارىسىنى تۇتۇشقا ئاتلاندۇرالىسا ، ئۇلار

يوشۇرۇنغۇدەك جاي تاپالماي تەرەپ - تەرەپتە قېچىپ يۈرۈشى ، ھەتتا تەلىيى ئوڭدىن كەلمەي ساقچىلارنىڭ قولىغا چۈشۈپ قېلىشى مۇمكىن ئىدى . ئەمما ، لاندوننىڭ پىلانىدىن ئۇنداق ئۇمىد كۈتۈپ كەتكىلى بولمايتتى — ئۇ مېتروغا ئولتۇرۇپ ، يېقىن ئەتراپتىكى پادىشاھلىق ئىنستىتوتىغا بارماقچى بولۇۋاتاتتى ، ئۇ مەكتەپ ئۆزىدە ئىلاھىشۇناسلىق ئىلمىگە ئائىت بارلىق ئېلېكترونلۇق سانلىق مەلۇماتلار ئامبىرىنىڭ بولغانلىقى بىلەن داڭلىق ئىدى ، لاندون «دىنىغا دائىر ھەرقانداق تارىخىي سوئالغا ئۇ يەردىن ئاسانلا جاۋاب تاپقىلى بولىدۇ» دەپ ئاڭلىغانىدى . ئەمما ، ئۇ سانلىق مەلۇمات ئامبىرىنىڭ «پاپا تەرىپىدىن ئۆلتۇرۇۋېتىلگەن چەۋەنداز» توغرىسىدىكى سوئالغا قانداق جاۋاب بېرىدىغانلىقىنى لاندون بىلمەيتتى .

ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ئۇياق - بۇياققا ماڭغاچ ، پويىزنىڭ كېلىشىنى كۈتتى .

سوفىينىڭ تېلېفونى ئاخىر لوندوندىكى ساقچى دائىرىلىرىنىڭ باش ئاپپاراتىغا ئۇلاندى .

— بۇ يەر سنوۋ شۆبە ساقچى ئىدارىسى ، — دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى قارشى تەرەپتىن ، — سىز تېلېفونىنى قايسى شۆبە ئاپپاراتقا ئۇلىماقچى ؟

— مەن دېلو مەلۇم قىلماقچى ، بىرى تۇنقۇن قىلىندى ، — دېدى سوفىي گەپنى ئەزمەيلا .

— ئىسمىڭىز نېمە ؟

سوفىي سەل توختاۋېلىپ ، ئاندىن جاۋاب بەردى :

— مەن فرانسىيە ئەدلىيە — ساقچى ئىدارىسىنىڭ رازۋېدكىچىسى سوفىي نائىف بولىمەن .

— بۇ جاۋاب دەرھال ئۆز ئۇنۇمىنى كۆرسەتتى .

— سىزگە ھازىرلا ئۇلاپ بېرەي خېنىم . رازۋېدكىچىدىن

بىرنى دەرھال چاقىرتىپ بېرەي ، شۇنىڭ بىلەن پاراڭلىشىڭ .

قارشى تەرەپ تېلېفوننى ئۇلاۋاتقان چاغدا ، سوفي «تىببىنى تۇنقۇن قىلغۇچىلارنى تەسۋىرلەپ بەرسەم ئۇلار ئىشىنەرمۇ ؟ — دېگەننى ئويلاپ قالدى ، — كېچىلىك مۇراسىم كىيىمى كىيىۋالغان بىر كىشى . بۇنىڭدىنمۇ ئوبدان تەسۋىرلەش بولامدۇ ؟ رېمى ئۇچىسىدىكى كىيىملەرنى ئالماشتۇرۇۋەتكەن تەقدىردىمۇ ، ئۇنىڭ يېنىدا ئاقىرىش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان بىر مونىخ بار ، يەنە كېلىپ ، قېرى بىر تۇنقۇنمۇ بار . ئۇلار ھەرگىزمۇ ئاممىۋى قاتناش قورالىغا ئولتۇرمايدۇ . » سوفي يەنە «لوندوندا ‹ئامېرىكا قىتئەسى يولۇسى › ماركىلىق كاتتا پىكاپتىن يەنە بىرى بولغىيمىدى ؟ » دېگەنلەرنىمۇ خىيالىدىن ئۆتكۈزدى .

ئون بەش سېكۇنت ئۆتتى .

قارشى تەرەپتە ئاخىر بىرى تېلېفوننى ئالدى :

— سوفي خېنىممۇ سىز ؟

سوفي توك سوقۇۋەتكەندەك چۆچۈپ كەتتى ، بۇ ئاۋازنى ئۇ ھەرقانداق شارائىتتا بىرلا ئاڭلاپ تونۇۋالالايتتى .

— سوفي خېنىم ، — دېدى بېيزۇ فاچى ، — سىز زادى نەدە ؟

سوفي ئۇن چىقارمىدى . فاچىنىڭ لوندون ساقچى ئىدارىسىدىكى تېلېفونستلارغا «سوفىيدىن تېلېفون كېلىپ قالسا چوقۇم ماڭا ئۇلاپ بېرىڭلار » دەپ تاپىلاپ قويغانلىقىنى ئۇ دەرھال چۈشەندى .

— گېپىمىنى ئوبدان ئاڭلاڭ ، — دېدى فاچى فرانسۇز تىلىدا ، — ئاخشام مەن قورقۇنچلۇق بىر خاتالىقنى سادىر قىپتىمەن . روبېرت لاندون گۇناھسىز ئىكەن . ئۇنىڭغا قارىتىلغان بارلىق ئەيىبلەشلەر بىكار قىلىندى . ئەمما ، ئىككىڭلارنىڭ ئەھۋالى ھازىر ئىنتايىن خەتەرلىك . شۇڭا ، دەرھال قايتىپ كېلىڭلار .

سوفىينىڭ كۆڭلى سەل جايىغا چۈشتى . ئۇ قانداق ئىنكاس

قايتۇرۇشنى بىلەلمەي قالدى . چۈنكى ، فاچى باشقىلاردىن ئالدىراپ ئەپۇ سورايدىغان ئادەم ئەمەس ئىدى .

— سىز ياك سونۇئېيىنىك ، — دېدى فاچى گېپىنى داۋاملاشتۇرۇپ ، — بۇۋىڭىز ئىكەنلىكىنى ماڭا دېمەپسىز . ھېسسىيات جەھەتتە زور بېسىمغا ئۇچرىغانلىقىڭىزنى ئويلىشىپ بولسىمۇ ئاخشامقى قىلمىشىڭىزنى سۇرۇشتۇرمەسلىك قارارىغا كەلدىم . ئەمما ، لاندون ئىككىنچىلار دەرھال يېقىن ئەتراپتىكى بىرەر ساقچى ئىدارىسىگە بېرىپ پاناھلىنىپ تۇرۇڭلار .

«ئۇ مېنىڭ لوندوندا ئىكەنلىكىمنى بىلىدىكەن ـ دە ؟ ئۇ يەنە نېمىلەرنى بىلىدىغاندۇ ؟» سوفىي قارشى تەرەپتىن «گىنز ـ گىنز» قىلغان بىر غەلىتە ئاۋازنى ئاڭلاپ قالدى ۋە :

— تېلېفونومنى ئىز قوغلاپ تەكشۈرۈۋاتامسىز ، باشلىق ؟ — دەپ سورىدى .

فاچىنىڭ تەلەپپۇزى تۈيۈقسىز ئۆزگەردى :

— ئىككىمىز چوقۇم ھەمكارلاشمىساق بولمايدۇ ، سوفىي خېنىم ، بىز ھېلىمۇ زىيانىنىڭ ئېغىرىنى تارتىۋالدۇق . تېخىمۇ كۆپ زىيانىنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئىككىمىز چوقۇم ھەمكارلىشىشىمىز كېرەك . ئاخشام مەن خاتالىشىپ قاپتىمەن ، ئەگەر مېنىڭ خاتالىقىم تۈپەيلى ئامېرىكىلىق بىر پروفېسسور بىلەن فرانسىيە ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىنىڭ بىر شىفىر مۇتەخەسسىسى جېنىدىن ئايرىلىپ قالسا ، ئۇ چاغدا مەن پۈتۈنلەي تۈگىشىمەن .

پويىز ئاخىر يېتىپ كەلدى ، ئۇنىڭ يېراقتىن گۈلدۈرلەپ كەلگەن ئاۋازى بىلەن تەڭ بېكەتنى ئىسسىققىنا بىر شامال سىيپاپ ئۆتتى . سوفىينىڭ شۇ ھامانلا پويىزغا سەكرەپ چىقىۋالغۇسى كېلىپ كەتتى . لاندونمۇ شۇنداق ئويلىغان بولسا كېرەك ، دەرھال قەددىنى رۇسلاپ سوفىيغا يېقىنلاپ كەلدى .

— سىز رېمى لېگرۇدنى ئىزدەپ تېپىڭ ، — دېدى سوفىي قارشى تەرەپكە ، — ئۇ تىبىننىڭ خىزمەتكارى ئىدى . بايا

مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىدا تىبىنىي تۇتقۇن قىلىۋالدى . يەنە تېخى...

— سوفي خېنىم ؟ — دەپ ۋارقىرىدى فاچى جىددىيلەشكەن هالدا . بۇ چاغدا پويىز گۈلدۈرلىگەن پېتى بېكەتكە كىرىپ كەلدى ، — بۇنداق ئىشنى ئاممىۋى تېلېفوندىلا دېيىشىپ بولغىلى بولمايدۇ . بىخەتەرلىك ئۈچۈن لاندون ئىككىلار دەرھال يوشۇرۇنۇۋېلىڭلار .

سوفي تېلېفونىنى قويۇۋەتتى ۋە لاندون بىلەن پويىزغا سەكرەپ چىقىۋالدى .

سەكسەن توققۇزىنچى باب

تىبىننىڭ «ئۇۋچى بۇركۇت» ناملىق ئايروپىلانى ھەقىقەتەنمۇ ناھايىتى مۇكەممەل لايىھىلەنگەن ئايروپىلان بولۇپ، ئايروپىلان بۆلۈمچىسىدە بىر خىل خۇشبۇي ھىد تاراپ تۇراتتى. بېيزۇ فاچى بارلىق ئادەملەرنى سىرتقا چىقىرىۋېتىپ، بىر قولىدا بىر قۇتا سوغۇق ئىچىملىكنى، يەنە بىر قولىدا بايا تىبىننىڭ بىخەتەر ئىشكاپىدىن تېپىلغان ئېغىر ياغاچ قۇتىنى تۇتقىنىچە، ئۆزى يالغۇز خىيال سۈرۈپ ئولتۇراتتى.

ئۇنىڭ بارماقلىرى ياغاچ قۇتىدىكى ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمىدىن سىرىلىپ ئۆتتى ۋە قۇتىنىڭ نەپىس لايىھىلەنگەن ئاغزىنى ئاچتى. قۇتىنىڭ ئىچىدە ئۇستىگە ھەرپلەر ئويۇلغان ئايلانما دىسكىلىق سىلىندىر تۇراتتى. ئۇ ھەرپلەرنى ئۆزئارا بىرلەشتۈرگەندە «SOFIA» دېگەن ئىسىم ھاسىل بولاتتى. فاچى ئۇ ھەرپلەرگە بىر ھازاغچە تىكىلىپ قاراپ كەتتى. ئاندىن سىلىندىرنى قۇتىنى قولىغا ئېلىپ، بىرەر نەرسە بايقىلىپ قالارمىكىن، دېگەن ئۈمىدتە ھەممە يېرىگە سىنچىلاپ قاراپ چىقتى. ئۇنىڭ ئىچىدە ھېچنېمە يوق ئىدى.

فاچى يەنە ھېلىقى ياغاچ قۇتىنىڭ ئىچىگە سېلىپ قويدى، ئاندىن ئايروپىلانىڭ دېرىزىسىدىن سىرتتىكى ئايروپىلان توختىتىش زالىغا نەزەر سالغىنىچە، بايا تېلېفوندا سوفىي بىلەن دېيىشكەن گەپلەرنى ۋە ۋېللىت قەلئەسىدىكى رازۋېدكىچىلار ئەۋەتكەن ئەڭ يېڭى خەۋەرنى ئويلاشقا باشلىدى. دەل شۇ چاغدا تېلېفون سايراپ كەتتى.

بۇ فرانسىيە مەركىزىي ئەدلىيە ـ ساقچى ئىدارىسىنىڭ باش ئاپپاراتىدىن ئۇلاپ بېرىلگەن تېلېفون ئىدى . تېلېفونىست ئۇنىڭدىن قايتا ـ قايتا ئەپۇ سورىدى ۋە سيۇرىخ پۇل ھاۋالە ئامانەت بانكىسىنىڭ خوجايىنىنىڭ توختىماي تېلېفون بېرىۋەرگەنلىكىنى ، «رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچى ھۆكۈمەت ئىشى بىلەن لوندونغا كەتتى » دېسىمۇ ئۇنىمايۋاتقانلىقىنى ئېيتتى . فاچى نائىلاج ئۇنىڭغا تېلېفونىنى ئۇلاپ بېرىشنى بۇيرۇدى .

— ۋېرنېت ئەپەندى ، — دېدى ئۇ قارشى تەرەپنىڭ ئېغىز ئېچىشىنى كۈتمەيلا ، — بايا سىزگە تېلېفون بېرەلمىگەنلىكىمنى كەچۈرۈڭ . مەن بەك ئالدىراش بولۇپ كەتتىم . مەن بانكىڭىزنىڭ نامىنىڭ ئاخبارات ۋاستىلىرىدە تىلغا ئېلىنىپ قالماسلىقىغا كاپالەتلىك قىلىمەن دەپ سىزگە ۋەدە بەرگەن . سىز يەنە نېمىدىن خاتىرجەم بولالمايۋاتىسىز ؟

ۋېرنېتنىڭ تەلەپپۇزىدىن ئۇنىڭ ناھايىتى بىئارام بولۇۋاتقانلىقى چىقىپ تۇراتتى . ئۇ فاچىغا لاندون بىلەن سوفىيىنىڭ ياغاچ قۇتىنى بانكىدىن قانداق ئېلىپ چىققانلىقىنى ۋە ئۇزىنىڭ ياردەمىدە قانداق قېچىپ چىققانلىقىنى سۆزلەپ بەردى ھەمدە :

— لېكىن ، مەن ئۇلارنىڭ جىنايەتچى ئىكەنلىكىنى بىلگەندىن كېيىن ماشىنىنى يول بويىغا توختىتىپ ، ياغاچ قۇتىنى ماڭا قايتۇرۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلغانىدىم ، ئەمما ئۇلار مېنى ئۇرۇپ ياتقۇزۇۋېتىپ ، ماشىنامنى ھەيدەپ قېچىپ كەتتى ، — دېدى .

— ئەسلىدە سىز تېخىچە شۇ ياغاچ قۇتىنىڭ غېمىنى يەۋېتىپسىز ـ دە ! — فاچى قولىدىكى قۇتىنىڭ ئاغزىغا سىزىلغان ئەتىرگۈلگە يەنە بىر قارىۋەتتى . ئاندىن قۇتىنىڭ ئاغزىنى ئاستا ئېچىپ ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى ئاق رەڭلىك سىلىندىرغا سەپسالدى ، — قېنى دەڭچۇ ، ئۇنىڭ ئىچىدە قانداق نەرسىلەر بار ئىدى ؟

— ئىچىدە بەك مۇھىم نەرسىمۇ يوق ئىدى ، — دېدى ۋېرنېت سەل ھاياجانلانغان ھالدا ، — مەن پەقەت بانكىمىزنىڭ ئىناۋىتى تەسىرگە ئۇچراپ قالارمىكىن دەپلا ئەنسىرەۋاتىمەن . ئىلگىرى

بانكمىزدا بۇلاڭچىلىق ۋەقەسى يۈز بېرىپ باقمىغان ، ئەزەلدىن يۈز بېرىپ باقمىغان . ئەگەر مەن خېرىدارىمنىڭ ئۇ نەرسىسىنى تېپىپ ئەكەلمىسەم ، بانكمىزنىڭ ئىناۋىتى بىراقلا يوق بولىدۇ .

— سىز بايا سوفىي بىلەن لاندوندا شىفىر ھەم ئاچقۇچ بار ئىكەن ، دەۋاتاتتىڭىز . شۇنداق تۇرۇقلۇق ، نېمىگە ئاساسەن ئۇلارنى «ياغاچ قۇتىنى بۇلاپ ئەكەتتى» دەيسىز ؟

— ئۇلار ئاخشام ئادەم ئۆلتۈرۈپتۇ ، ئۆلتۈرۈلگەنلەرنىڭ ئىچىدە سوفىي نائىفىنىڭ بوۋىسىمۇ بار ئىكەن . دېمەك ، ئۇلار ئاچقۇچ بىلەن شىفىرغا توغرا يول بىلەن ئېرىشمىگەن .

— ۋېرنېت ئەپەندى ، سىزنىڭ ئارخىپىڭىز ۋە نېمىلەرگە قىزىقىدىغانلىقىڭىزنى قول ئاستىمدىكىلەر تەپسىلىي ئېنىقلاپ بوپتۇ . سىز يۇقىرى مەلۇماتلىق ، ئېسىل ئادەم ئىكەنسىز . ئىشەنچ ۋە ئىناۋەتتىن ماڭا ئوخشاشلا ئەلا بىلىدىكەنسىز . مەن ئەدلىيە - ساقچى ئىدارىسىنىڭ رازۋېدكىچىلار باشلىقى بولۇش سالاھىيىتىم بىلەن سىزگە شۇنداق كاپالەت بېرىمەنكى ، ئۇ ياغاچ قۇتا ھەم سىزنىڭ بانكىڭىزنىڭ ئىناۋىتى قىلچە زىيانغا ئۇچرىمايدۇ .

توقسىنىنچى باب

كوللېكتىپ ۋېللىت قەلئەسىدىكى ئېگىز لاپاسنىڭ ئۈستىدە كومپيۇتېر ئېكرانىغا ھەيرانلىق بىلەن چەكچيىپ قاراپ تۇراتتى :

— بۇ سىستېما بىلەن مۇشۇ رايوندىكى ھەرقانداق ئاۋازنى مەخپىي ئاڭلىغىلى بولامدىكەن ؟

— ھەئە ، — دېدى ھېلىقى رازۋېدكىچى ، — بۇ سانلىق مەلۇماتلارنىڭ توپلىنىۋاتقىنىغا بىر يىلدىن ئاشقانىدەك قىلىدۇ .

كوللېكتىپ قولىدىكى تىزىملىككە يەنە بىر قېتىم قارىۋېتىپ ، گەپ قىلمىدى .

كولېبرت سوستاك — ئاساسىي قانۇن كومىتېتىنىڭ رەئىسى

جېن چاففى — چود بوم دۆلەتلىك گۇۋاھلىق سەنئەت ساريىنىڭ باشلىقى

ئېدۋارد دسروچېرس — مىتران كۇتۇپخانىسىنىڭ باشلىقى

ياك سونۇئېي — لوئۇرې ساريىي مۇزېيىنىڭ باشلىقى

مىچېل بريتون — فرانسىيە ئاخبارات ئىدارىسىنىڭ باشلىقى

رازۋېدكىچى كومپيۇتېر ئېكرانىنى قولى بىلەن كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— تۆتىنچىسى بىزنى بەكرەك ئويلاندۇرۇپ قويدى ،— دېدى .

كوللېكتىپ چىرايىدا ھېچقانداق ئىپادە يوق ھالەتتە بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى . ئۇمۇ دەسلىپىدىلا شۇنىڭغا دىققەت قىلغانىدى .

«بىرى ياك سوئۇبينىڭ گەپلىرىنى ئوغرىلىقچە ئاڭلاپ كەپتىكەن - دە؟» ئۇ ھېلىقى تىزىملىككە يەنە بىر قارىۋەتتى. «مۇشۇنداق داڭلىق شەخسلەرنىڭ گەپ - سۆزلىرىنى ئوغرىلىقچە ئاڭلاشقا پېتىنغان زادى كىمدۇ؟»

— بىرەر ئاۋازلىق ھۆججەتنى ئاڭلىدىڭىزمۇ؟

— ئاڭلىدىم. بۇ تېخى يېقىندا لېنتىغا ئېلىنغان ھۆججەت ئىكەن، — رازۋېدكىچى كومپيۇتېرنىڭ مەشغۇلات كۇنۇپكىسىنى بىرلا ئۇرۇپ قويۇۋېدى، كومپيۇتېر ياڭراتقۇسىدىن «باشلىق، شىفىر يېشىش بۆلۈمىدىكى بىر رازۋېدكىچى كەپتۇ» دېگەن ئاۋاز ناھايىتى ئېنىق ئاڭلاندى.

كوللېكت ئۆز قۇلىقىغا ئىشەنمەيلا قالدى.

— ئۇ مەنغۇ! ئۇ مېنىڭ ئاۋازىمغۇ!

ئۇ ئۆزىنىڭ سونۇئېينىڭ ئىشخانىسىدا ئولتۇرۇپ سىمسىز تېلېفون ئارقىلىق لوئۇرې ساريينىڭ كۆرگەزمىخانىسىدىكى فاچېغا سوفىي نائىنىڭ كەلگەنلىكىنى خەۋەر قىلغان چاغدىكى ھالىتىنى ئېسىگە ئالدى.

رازۋېدكىچى بېشىنى لىڭشىتتى:

— ئەگەر بىرى بىزنىڭ بۇ قېتىمقى ھەرىكىتىمىزگە قىزىقىپ قالغان بولسا، ئۇنداقتا لوئۇرې ساريىدا دېيىشكەن گەپلىرىمىزنى ئۇ پۈتۈنلەي دېگۈدەك ئاڭلاپ بولغان بولىدۇ.

— ئادەم ئەۋەتىپ، ئۇ ئوغرىلىقچە ئاڭلاش ئەسۋابىنى ئىزدىتىپ باقتىڭىزمۇ؟

— ھاجىتى يوق، ئۇنىڭ نەدىلىكىنى مەن بىلىپ بولدۇم، — رازۋېدكىچى خىزمەت سۇپىسىدىكى ۋاقىتى ئۆتكەن بىر دۆۋە خاتىرە ۋە سىزما قەغەزلەرنىڭ ئارىسىدىن بىر ۋاراق قەغەزنى سۇغۇرۇۋالدى - دە، كوللېكتقا بەردى، — تونۇش بىلىنىۋاتامدۇ؟

كوللېكتنىڭ ئاغزى كامارەك ئېچىلىپلا قالدى. ئۇ قەغەزدە قەدىمىي ئۇسلۇبتا لايىھىلەنگەن بىر كىچىك ھەيكەلنىڭ ئەسلىي

لايـــهـــسى تۇراتتى . كوللىت ئۇنىڭدىكى ئىتالىيانچە خەتلەرنى ئوقۇيالمىغان بولسىمۇ ، ئەمما رەسىمنى بىرلا قاراپ تونۇۋالدى . بـۇ ئـوتتۇرا ئەسىردىكى بىر چەۋەندازنىڭ قۇراشتۇرۇلما مودېلى ئىدى !

«بۇ سونۇئېينىڭ خىزمەت ئۇستىلىدىكى ھېلىقى چەۋەندازنىڭ ھەيكىلىغۇ !»

ئۇ قەغەزنىڭ يان تەرىپىگە قارىدى ، بىرى ئۇ يەرگە قىزىل قـەلەم بىلەن مەخپىي تىڭشىغۇچنى بۇ ھەيكەلگە قانداق ئورناتسا بولىدىغانلىقىنى فرانسۇزچە يېزىپ قويغانىدى .

توقسان بىرىنچى باب

سىللارىس مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىنىڭ يېنىغا توختىتىپ قويۇلغان «ئامېرىكا قىتئەسى يولۇنسى» ماركىلىق كاتتا پىكاپنىڭ ئالدىدىكى شوپۇرغا يانداش ئورۇنغا چىقىپ ئولتۇردى. رېمى بايا ماشىنىنىڭ كەينىدىكى چاماداندىن تاپقان ئارغامچا بىلەن تىبىننىڭ قولىنى باغلاپ، ئاغزىنى مەھكەم ئەتتى ـ دە، ئۇنى ماشىنىنىڭ كەينىدىكى بىر بۇلۇڭدا ئولتۇرغۇزۇپ قويدى. بۇ چاغدا ئۇنىڭ شىپىرلىق قۇتىنى كۆتۈرۈۋالغان قولى سەل نەملىشىپ قالغاندى.

ئۇ ئايلىنىپ كېلىپ، سىللارىسنىڭ يېنىدىكى شوپۇرنىڭ ئورنىغا چىقىپ ئولتۇردى.

— چاتاق يوقتۇ؟ — دەپ سورىدى سىللارىس.

رېمى مىنىقىدا كۈلۈپ قويۇپ، ئۇستىبېشىدىكى يامغۇر سۈلىرىنى سۈرتتى، ئاندىن كەينىگە بۇرۇلۇپ، تۆمۈر رىشاتكىنىڭ ئارىسىدىن ماشىنىنىڭ كەينى بۆلمىسىدىكى باغلاقلىق راي تىبىنغا بىر قارىۋەتتى. تىبىن قاراڭغۇلۇق ئىچىدە تۇگۈلۈپ ئولتۇراتتى.

— ئۇ ئەمدى قاچالمايدۇ.

سىللارىس تىبىننىڭ نېمىلەرنىدۇر دەپ ۋارقىراۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدى ۋە رېمىنىڭ ئۆزىگە ئىشلەتكەن پلاستىر بىلەن ئۇنىڭ ئاغزىنى چاپلىۋەتكەنلىكىنى بىلدى.

— سېپىق ئاغزىڭنى يۇم! — دەپ ۋارقىرىدى رېمى كەينىگە بۇرۇلۇپ، ئاندىن ماشىنىنىڭ نەپىس لايىھىلەنگەن كونترول تاختىسىدىكى بىر كۇنۇپكىنى باستى. ئىككىلا تەرەپنى كۆرگىلى بولمايدىغان بىر توسما تام شۇ ھامان كۆتۈرۈلۈپ چىقىپ،

ماشىنىنىڭ كەينى بۆلمىسى بىلەن ئالدى بۆلمىسىنى پۈتۈنلەي ئايرىۋەتتى . تىنىمۇ ، ئۇنىڭ ئاۋازىمۇ تەڭلا غايىب بولدى . رېمى سىللارىسقا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قويدى :

— نەچچە يىلدىن بېرى ئۇنىڭ جاپاسىنى ھېلىمۇ يەتكۈچە تارتتىم .

بىرنەچچە مىنۇتتىن كېيىن رېمى «ئامېرىكا قىتئەسى يولۇسى» ناملىق كاتتا پىكاپنى ھەيدەپ كوچىنى تېز سۈرئەتتە كېسىپ ئۆتۈۋاتقاندا ، تۇيۇقسىزلا سىللارىسنىڭ يان تېلېفونى سايراپ كەتتى . «چوقۇم *ئۇستاز*» ئۇ ھاياجانلانغان ھالدا تېلېفوننى ئالدى :

— ۋەي ؟

— سىللارىس ، — دېدى ئۇستازى تونۇش فرانسۇز تەلەپپۇزىدا ، — ئاۋازىڭنى ئاڭلاپ خاتىرجەم بولدۇم . دېمەك ، سەندىن چاتاق چىقماپتۇ .

ئۇستازنىڭ ئاۋازىنى ئاڭلاپ سىللارىسمۇ خاتىرجەم بولدى . ئۆتكەن بىرنەچچە سائەت ئىچىدە ئۇلارنىڭ ھەربىرى ئەسلىدىكى پىلاندىن بىراقلا چەتنەپ كەتكەنىدى . مانا ئەمدىلىكتە ھەممە ئىش يەنە ئۆز جايىغا چۈشكەندەك قىلاتتى .

— شىفىرلىق قۇتىنى قولغا چۈشۈردۈم .

— بەك ياخشى بوپتۇ ! — دېدى ئۇستازى ، — رېمى يېنىڭدىمۇ ؟

ئۇستازنىڭ رېمىنىڭ ئىسمىنى ئاتىغانلىقىنى ئاڭلاپ سىللارىس چۆچۈپ كەتتى .

— ھەئە . بايا مېنى شۇ قۇتقۇزۇۋالدى .

— ئۇنى شۇنداق قىلىشقا مەن بۇيرۇغان . ئۇلارنىڭ سېنى شۇنچە ئۇزاققىچە باغلاپ قويغانلىقىنى ئاڭلاپ مەن بەك ئۆكۈندۈم .

— جىسمانىي ئازاب ماڭا ھېچ نەرسە ئەمەس ، ھەممىدىن مۇھىمى شىفىرلىق قۇتىنى قولغا چۈشۈرۈش .

— توغرا دېدىڭ . ئۇنى دەرھال ئەكېلىڭلار . ۋاقىت ھازىر ئالتۇندىن قىممەت .

ئۇستازى بىلەن ئاخىر يۈز كۆرۈشىدىغانلىقىنى ئويلاپ ، سېللاربىس باشقىچىلا ھاياجانلىنىپ كەتتى .

— بولىدۇ ، جانابلىرى . ھازىرلا ئېلىپ بارىمىز .

— سېللاربىس ، ئۇنى رېمى ئۆزى ئېلىپ كەلسۇن .

«رېمى ؟» سېللاربىسنىڭ شۇ ھامان روھى چۈشۈپ كەتتى . ئۇ ئۇستازى ئۇچۇن ئوت دېگىزىغا سەكرەشكىمۇ رازى بولۇپ ، ئات - ئېشەكتەك ئىشلەپ كەلگەن ھەمدە «بۇ قېتىم شىفىرلىق قۇتىنى ئۇستازغا چوقۇم ئۆز قولۇم بىلەن تاپشۇرۇپ بېرىمەن» دەپ ئويلىغانىدى . «ئەجەبا ، ئۇستاز رېمىغا بەكرەك ئامراقمىدۇ ؟»

— بەكلا ئۇمىدسىزلىنىپ كەتتىڭمۇ قانداق ؟ — دېدى ئۇستاز ، — دېمەك ، سەن مېنىڭ مەقسىتىمنى تېخى چۈشەنمەپسەن ، — ئۇنىڭ ئاۋازى سەل ئۆزگەردى ، — ئىشىنىشىڭ كېرەككى ، شىفىرلىق قۇتىنى ئەكېلىپ بېرىشكە مېنىڭ ئەسلىي بىر گۇناھكارنى ئەمەس ، بەلكى سەندەك ساداقەتمەن مۇرتىنى بۇيرۇغۇم بار ئىدى . ئەمما ، مەن رېمىنى قاتتىق جازالىمسام بولمايدۇ . ئۇ بۇيرۇقۇمغا بويسۇنماي ، كەچۈرگۈسىز خاتالىق ئۆتكۈزدى ، بىزنىڭ پۈتكۈل پىلانىمىزنى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋەتتى .

سېللاربىس غالىلداپ تىترىگەن ھالدا رېمىغا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قويدى . تىببىنى تۇنقۇن قىلىش ئەسلىدىكى پىلاندا يوق ئىش ئىدى ، بۇ ئۇستازغا يېڭى بىر باش ئاغرىقى تېپىپ بەرگەندەك قىلاتتى .

— ھەر ئىككىلىمىز تەڭرىنىڭ پەرزەنتلىرى ، — دېدى ئۇستاز پەس ئاۋازدا ، — شۇڭا ، ئەسلىي نىشاندىن چەتنەپ كەتسەك ھەرگىز بولمايدۇ ، — ئۇ بىرئاز توختىۋالدى . بۇ قىسقىغىنا جىمجىتلىقتىن قانداقتۇر بىر شۇملۇقنىڭ شەپىسى چىقىپ تۇراتتى ، — مېنىڭ شىفىرلىق قۇتىنى رېمى ئۆزى ئەكېلىپ بەرسۇن دېيىشىمدىكى سەۋەب ئەنە شۇ . مەقسىتىمنى چۈشەندىڭمۇ ؟

سېللارىس ئۇنىڭ تەلەپپۇزىدىن ئاچچىقى كەلگەنلىكىنى سېزىپ قالدى ۋە ئۇنىڭ بۇنچىۋالا ئادەمگەرچىلىكتە يوق ئادەم ئىكەنلىكىگە ھەيران قالدى . «ئۇنى ھامان بىر كۈنى كۆرىمەن ، بۇ پەقەتلا بىر ۋاقىت مەسىلىسى ، — دەپ ئويلىدى ئۇ ، — رېمى ئۆز مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىۋاتىدۇ ، خالاس . شىفىرلىق قۇتىنىمۇ ئۇ ئۆزى قولغا چۈشۈرگەن تۇرسا . »

— چۈشەندىم ، — دېدى ئۇمۇ چاندۇرمايلا .

— ياخشى ، بىخەتەر بولاي دېسەك ، ئۇ كوچىدىن ھازىرلا كەت . ساقچىلار سىلەر ئولتۇرغان ماشىنىنى ھايال ئۆتمەيلا تېپىۋالىدۇ . مەن ئۇلارنىڭ سېنى تۇتۇۋېلىشىنى خالىمايمەن . كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ لوندوندا بىر تۇرالغۇسى بارغۇ دەيمەن !

— ئەلۋەتتە .

— ئۇ يەردىكىلەر سېنى ياقتۇرامدۇ ؟

— مەن ئۇلار بىلەن قان - قېرىنداشتەكلا .

— ئەمىسە ، دەرھال شۇ يەرگە بار . مەن شىفىرلىق قۇتىنى قولۇمغا ئېلىپ ، ھەممە ئىشلارنى بىر تەرەپ قىلىپ بولغاندىن كېيىن ، سېنى ئۆزۈم تېلېفون بېرىپ ئىزدەيمەن .

— سىز لوندوندىمۇ ؟

— ئەگەر مېنىڭ دېگىنىمدەكلا قىلساڭ ، ساڭا ھېچ ئىش بولمايدۇ .

— ماقۇل .

ئۇستاز بەزى ئىشلارغا ئۆزىمۇ ئائىلاج قىلىۋاتقاندەك ئۇلۇغ - كىچىك تىنىپ قويۇپ :

— ئەمدى رېمىغا بىر - ئىككى ئېغىز گەپ قىلىپ قويايلى ، — دېدى .

سېللارىس تېلېفوننى رېمىغا بەردى ۋە ئىچىدە «بىچارە بايقۇش ، بۇ بەلكىم سېنىڭ تېلېفوندا ئاخىرقى قېتىم سۆزلىشىشىڭ بولۇپ قالسا كېرەك» دەپ ئويلىدى .

رېمى تېلېفونىنى ئېلىۋېتىپ ، سېللارىسقا مەنىلىك قاراپ قويدى . ئىچىدە بولسا «بىچارە موناخ ، ئۆزۈڭنى قانداق قىسمەتتىڭ كۈتۈپ تۇرغانلىقىنى بىلمەيسەن ـ دە ! » دەپ ئويلىدى . چۈنكى ، سېللارىس ئۆز بۇرچىنى ئادا قىلىپ بولغان ، ئەمدىلىكتە ئۇنىڭ ھېچقانداق رولى قالمىغانىدى .

«سېللارىس ، ئۇستاز سەندىن پايدىلىنىپ كەتتى . سېنىڭ ھېلىقى ئېپىسكوپىڭ بولسا ئۇنىڭ بىر غالچىسى ، خالاس . »

ئۇستازنىڭ باشقىلارنى گەپ بىلەن قايىل قىلىش ماھارىتىگە رېمى ھېلىھەم ھەيران ئىدى . ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ھەممىگە ئىشەنگەن ، ئۆزى قاتنىشۇاتقان بۇ خەتەرلىك ھەرىكەتتىن پۈتۈنلەي خۇددىنى يوقاتقانىدى . *«ئارىنگاروسا ئالدىراڭغۇ ئادەم ئىكەن ، ئۇنىڭغا ئىشىنىشكە بولمايدىكەن . »* رېمى ئۇستازنى ئانچە ياقتۇرۇپ كەتمىسىمۇ ، لېكىن ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ ئىشەنچىسىگە ئېرىشەلىگەنلىكىدىن پەخىرلىنىپ ، ئۇنىڭغا پۈتۈن كۈچى بىلەن ياردەم قىلىۋاتاتتى . *«مېنىڭمۇ كۈنۈم تۇغۇلايلا دەپ قالدى . »*

— گېپىمنى ئوبدان ئاڭلاڭ ، — دېدى ئۇستاز ئېغىز ئېچىپ ، — ئاۋۋال سېللارىسنى كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ تۇرالغۇسىغا ئاپىرىپ قويۇڭ . يەنە بىرنەچچە كوچىدىن ئۆتكەندىن كېيىن ، ئاندىن ئۇنى چۈشۈرۈۋېتىڭ ۋە ماشىنىنى سان جامېس باغچىسىغا ھەيدەپ ئاپىرىڭ . ئۇ يەر پارلامېنت بىناسى بىلەن قاپاق سائەتكە ناھايىتى يېقىن . ماشىنىنى ئاتلىق ئەسكەرلەر پارات مەيدانىدا توختىتىڭ . بىز شۇ يەردە كۆرۈشەيلى .

ئۇ گېپىنى تۈگىتىپلا تېلېفونىنى قويۇۋەتتى .

توقسان ئىككىنچى باب

پادىشاھلىق ئىنستىتۇتى 1928 - يىلى پادىشاھ گېئورگې Ⅳ تەرىپىدىن سالدۇرۇلغان بولۇپ ، ئۇچىدە ئىلاھشۇناسلىق ۋە دىنىي تەتقىقات ئورنىمۇ بار ئىدى . پارلامېنت بىناسىغا يېقىنلا يەرگە جايلاشقان بۇ تەتقىقات ئورنىنىڭ بارلىق خىراجىتىنى خان جەمەتى كۆتۈرەتتى . پادىشاھلىق ئىنستىتۇتىنىڭ دىن تەتقىقات بۆلۈمى بىر يۈز ئەللىك يىلدىن ئارتۇق تارىخقا ئىگە بولۇپ ، 1982 - يىلى بۇ يەردە يەنە دىنىي سىستېمىلار بويىچە تەتقىقات ئورگىنى تەسىس قىلىنغان ھەم دۇنيا بويىچە ئەڭ مۇكەممەل ۋە ئەڭ ئىلغار بولغان دىن تەتقىقاتى ئېلېكترونلۇق كۇتۇپخانىسى قۇرۇلغانىدى .

لاندون بىلەن سوۋېت يامغۇرغا قارىماي كۇتۇپخانىغا يېتىپ كەلدى . لاندوننىڭ تىترىكى تېخىچە بېسىلمايۋاتاتتى . تەتقىقات بىناسى تىبىننىڭ تەسۋىرلەپ بەرگىنىگە ئوپمۇئوخشاش بولۇپ ، زال ئىنتايىن چوڭ ئىدى . زالنىڭ ئىچكىرىسىدىكى غايەت زور يۇمىلاق ئۇستەل كۆزگە ئالاھىدە تاشلىنىپ تۇراتتى ؛ ئەگەر زالنىڭ ئىچىگە ئون ئىككى دانە تەكشى يۇزلۇك كومپيۇتېر خىزمەت سۇپىسى ئورنىتىپ قويۇلمىغان بولسا ، بۇ يەرنى پادىشاھ ئارتور ۋە ئۇنىڭ يۇمىلاق ئۇستەل چەۋەندازلىرى كېڭەش ئۆتكۈزگەن زالدىنمۇ كەڭ ھەم ئازادە سورۇن دېيىشكە بولاتتى . زالنىڭ ئىشىكىدىن خېلىلا يىراق بىر بۇلۇڭدا كۇتۇپخانىنىڭ بىر باشقۇرغۇچىسى ئۆزىگە چاي دەملەپ ، بىر كۇنلۇك خىزمىتىنى باشلاش ئالدىدا تۇراتتى .

— نېمىدېگەن گۈزەل سەھەر ، — دېدى ئۇ ئايال يېقىن كېلىۋېتىپ ئىنگلىز تىلىدا ، — سىلەرگە ياردەمىم كېرەكمۇ ؟

— هەئە ، رەھمەت ، — دېدى لاندون جاۋابەن ، — مېنىڭ ئىسمىم...

— روبېرت لاندون ، — دېدى ئۇ ئايال كۈلۈپ تۇرۇپ ، — مەن سىزنىڭ كىملىكىڭىزنى بىلىمەن .

لاندون دەسلىپىدە «فاچى ئەنگلىيە تېلېۋىزورلىرىدىمۇ مېنى تۇتۇش بۇيرۇقىنى كۆرسىتىپ يۈرگەن ئوخشىمامدۇ» دەپ ئويلىغانىدى . ئەمما ، بۇ كۈتۈپخانا باشقۇرغۇچىسىنىڭ چىرايىدىكى تەبەسسۇمغا قاراپ ئۇنداق ئەمەسلىكىنى چۈشەندى ۋە ئۆزىنىڭ ئويلىمىغان يەردىن دائىلىق ئادەمگە ئايلىنىپ قالغانلىقىنى ھېس قىلىپ بۆلەكچىلا ئوڭايسىزلىنىپ كەتتى . ئەمەلىيەتتە ، دىنىي تەتقىقات ئورگىنىدىكى كۈتۈپخانا خىزمەتچىلىرىنىڭ ئۇنى بىرلا كۆرۈپ تونۇۋېلىشى ھەرگىزمۇ ئەجەبلىنەرلىك ئىش ھېسابلانمايتتى . چۈنكى ، ئۇ مۇشۇ ساھەدىكى نوپۇزلۇق بىر زات - دە !

— ئىسمىم پامېلا گېيتتۇم ، — كۈتۈپخانا باشقۇرغۇچىسى ئۇنىڭغا مۇلايىملىق بىلەن قولىنى ئۇزاتتى . تالىپ چىراي بۇ ئايالنىڭ ئاۋازى ناھايىتى يېقىملىق بولۇپ ، بۇيىنىغا ئېسىۋالغان مۇڭگۈز رامكىلىق كۆز ئەينىكىنىڭ قاراشقىلا گرادۇسى ناھايىتى يۇقىرىدەك قىلاتتى .

— كۆرۈشكىنىمىزدىن خۇرسەنمەن ، — دېدى لاندونمۇ خۇشخۇيلۇق بىلەن ، — بۇ مېنىڭ دوستۇم سوفىي نائىف بولىدۇ .

ئىككى ئايال سەمىمىي سالاملاشتى . ئاندىن گېيتتۇم لاندون تەرەپكە بۇرۇلۇپ :

— سىزنىڭ بۇ يەرگە كېلىدىغانلىقىڭىزنى بىلمەپتىمەن ، — دېدى .

— بۇنى ھەتتا ئۆزۈممۇ بىلمەيتتىم . ئەگەر مالال كۆرمىسىڭىز ، بىزنىڭ بەزى ماتېرىياللارنى ئاختۇرۇشىمىزغا ياردەم قىلسىڭىز بوپتىكەن .

گېيتتۇمنىڭ چىرايىدا سەل ئۆزگىرىش بولدى .

— بىز ئادەتتە ئالدىن ئىلتىماس سۈنغان ياكى ئالدىن كېلىشىپ قويغانلار ئۈچۈنلا مۇلازىمەت قىلىمىز . ئەلۋەتتە ، سىز بۇ يەرنىڭ ئالاھىدە مېھمىنى بولسىڭىزمۇ يەنە بولمۇپېرىدۇ . سىز تەكلىپ قىلىنغانمۇ ؟

لاندون بېشىنى چايقىدى :

— بىز بۇ يەرگە ھېچكىمگە ئۇقتۇرۇش قىلماستىنلا كەلدۇق . بىر دوستۇم سىزنى بەكلا ماختاپ بەرگەنىدى . سېر راي تىبىن ، ئەنگلىيە خان جەمەتىنىڭ تارىخشۇناسى ، ئۇنى تونۇمسىز ؟

تىبىننىڭ ئىسمىنى چىقارغاندا ، لاندوننىڭ چىرايى سەل ئۆزگەرگەندەك بولدى .

بۇنى ئاڭلىغان گېپتۇمنىڭ كۆزلىرى نۇرلىنىپ ، ئىختىيارسىز كۈلۈپ كەتتى .

— ۋاي خۇدايىم ، شۇنىمۇ سوراش كېپتەمدۇ ؟ ئۇ ئاجايىپ بىر قىزغىن ئادەم ! ھەر قېتىم كەلگىنىدە ئۇ ئوخشاش بىر نەرسىنىلا ئىزدەيتتى . مۇقەددەس قەدەھ ، مۇقەددەس قەدەھنىڭلا گېپىنى قىلاتتى ! ئۇنى ئاشۇنداق ئىزدىنىۋېتىپ ئۆزىنى ئالدۇرۇپ قويارمۇ دەپ بەك ئەنسىرەيتتىم ، — ئۇ كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ قويدى ، — ۋاقىت بىلەن پۇل ئادەمگە ئەنە شۇنداق ھۇزۇر بېغىشلىيالايدىغان ئوخشايدۇ . بۇ گېپىم سىزنىڭچە خاتا ئەمەستۇ - ھە ؟ ئۇنى مەن دونكىخوتقىلا ئوخشىتىمەن .

— ئەمىسە ، بىزگە يارەم قىلسىڭىز قانداق ؟ — دېدى سوفي ، — بۇ بىز ئۈچۈن بەك مۇھىم ئىدى .

گېپتۇم كۆتۈپخانىنىڭ ئىچىگە تەكشى بىر سەپسېلىۋەتكەندىن كېيىن ، سوفي بىلەن لاندونغا قاراپ كۆزىنى قىسىپ قويدى :

— ماقۇل ، ئالدىڭلاردا مەن بەك ئالدىراشتىم دەپ تۇرۇۋالسامۇ قاملاشمىغۇدەك . ماڭا ئىمزا قويۇپ بەرسەڭلار ، ھېچنېمىدىن ئەنسىرىمەيمەن . قېنى دەڭلار ، سىلەر نېمە ئىش قىلماقچى ؟

— بىز لوندونغا بىر قەبرىنى ئىزدەپ كەلگەنىدۇق .

گېتتۇمنىڭ چىرايىدا ھەيرانلىق ئالامەتلىرى ئەكس ئەتتى :
— لوندوندا يىگىرمە مىڭدىن ئارتۇق قەبرە بار ، تېخىمۇ ئېنىقراق دەپ باقسىڭىز قانداق ؟
— ئۇ بىر چەۋەندازنىڭ قەبرىسى ، ئەمما ئۇنىڭ ئىسمىنى بىلمەيمىز .
— چەۋەنداز ؟ ئۇنداقتا ئىزدەش دائىرەڭلار ئانچە چوڭ ئەمەس ئىكەن . بۇ ماڭا بەكلا ئالاھىدە تۇيۇلۇۋاتىدۇ جۇمۇ .
— ئۇ قەبرىنىڭ ئىگىسى توغرۇلۇق بىلىدىغانلىرىمىز ئانچە كۆپ ئەمەس ، — دېدى سوفىي ، — بىزنىڭ بىلىدىغانلىرىمىز پەقەت مۇشۇنچىلىكلا .
ئۇ شۇنداق دېگەچ يانچۇقىدىن ھېلىقى شېئىرنىڭ ئالدىنقى ئىككى مىسراسى يېزىلغان قەغەزنى چىقاردى .
لاندون بىلەن سوفىي دەسلەپتە ئۇ شېئىرنى باشقىلارغا كۆرسىتىش - كۆرسەتمەسلىك توغرىسىدا خېلىلا ئىككىلىنىپ قالغان ، كېيىن ئۇنىڭ دەسلەپكى ئىككى مىسراسىنىلا — چەۋەندازنىڭ سالاھىيىتىنى بېكىتكىلى بولىدىغان ئىككى مىسراسىنى كۆرسىتىش قارارىغا كەلگەن ، سوفىي ئۇنى «دائىرىلىك مەخپىيەتلىك» دەپ ئاتىۋالغانىدى . ئاخبارات ئورۇنلىرى ھەر قېتىم نازۇك ئۇچۇرلار بار شىفىرنى قولغا چۈشۈرگەندە ، شىفىر يېشىش مۇتەخەسسىسلىرى ئۇنى مەلۇم دائىرىدە پارچىلاش ئارقىلىق ئايرىم - ئايرىم تەھلىل قىلاتتى . شۇنىڭدا ، شىفىر تولۇق يېشىلگەندىن كېيىنمۇ ، ئۇلارنىڭ ھېچقايسىسى ئۇ شىفىرغا يوشۇرۇنغان بارلىق ئۇچۇردىن تولۇق خەۋەردار بولالمايتتى . بۇ — رازۇبدكا خىزمىتىدىكى بىر بىخەتەرلىك تەدبىرى ئىدى .
ئەمما ، ھازىر بۇ بىخەتەرلىك تەدبىرى سەل ئارتۇقچە كەتكەندەك قىلاتتى . چۈنكى ، مۇنۇ كۇتۇپخانا باشقۇرغۇچىسى پۈتكۈل شېئىرنى ئوقۇپ چىقىپ ، چەۋەندازنىڭ قەبرىسىنى تېپىپ بېرەلىگەن ھەم يوقاپ كەتكەن يۇمىلاق شارنىڭ زادى قانداق نەرسە ئىكەنلىكىنى دەپ بېرەلىگەن تەقدىردىمۇ ، ئەگەر شىفىرلىق قۇتا

بولمىسا ، ھەممە ئىش نۆلگە تەڭ بولاتتى .

گېتتۇم ئامېرىكىلىق بۇ مەشھۇر بەلگىشۇناسنىڭ كۆزلىرىدىن بىرخىل جىددىيلىك تۇيغۇسىنى سېزىپ قالدى ۋە «ئۇ قەبرىنى تېزدىن تېپىش بۇ ئادەم ئۈچۈن ھەممىدىن مۇھىم ئىش ئوخشىمامدۇ ؟» دەپ ئويلىدى . ئۇنىڭ بىلەن بىللە كەلگەن ئاۋۇ ياش ئايالنىڭ چىرايىدىنمۇ ئوخشاشلا بىر خىل تەخىرسىزلىك ئالامەتلىرى چىقىپ تۇراتتى .

گېتتۇم سەل ھەيرانلىق ھېس قىلغان ھالدا كۆزەينەكنى تاقىدى ـ دە ، ئۇلار بايا بەرگەن قەغەزدىكى ئىككى مىسرا شېئىرنى ئالدىرىماي ئوقۇپ چىقتى .

لوندونلۇق چەۋەندازنىڭ كەينى پاپا قەبرىسى ،
مەھكۇم بولغان لەنەتكە ، بولسىمۇ گەر تۆھپىكار .

ئۇ لاندونغا لەپپىدە بىر قاراپ قويدى :

— نېمە بۇ ؟ خارۋاردتىكى تېپىشماق ئويۇنى ئەمەستۇ ـ ھە ؟

لاندون زورىغا كۈلۈمسىرەپ تۇرۇپ :

— شۇنىڭغا ئوخشاپراق كېتىدۇ ، — دېدى .

گېتتۇم بۇ ئىككى مىسرا شېئىرنىڭ مەلۇم بىر شېئىردىن ئۈزۈۋېلىنغانلىقىنى دەرھال ھېس قىلدى ۋە ئۇنى ئەستايىدىل تەھلىل قىلىشقا باشلىدى .

— بۇ شېئىردا دېيىلىشىچە ، بىر چەۋەنداز تەڭرىنىڭ ئىرادىسىگە خىلاپ ئىشتىن بىرنى قىلىپ قويۇپتۇ . ئەمما ، پاپا ئۇنىڭغا يەنىلا كەڭچىلىك بىلەن مۇئامىلە قىلىپ ، ئۇنى لوندونغا دەپنە قىپتۇ .

لاندون بېشىنى لىڭشىتتى :

— يەنە باشقا نەرسىنىمۇ بايقىدىڭىزمۇ ؟

گېتتۇم زالدىكى بىر مەشغۇلات سۇپىسىنىڭ ئالدىغا باردى .

— هازىرچە بايقىمىدىم ، ئەمما ئۇچۇر ئامبىرىدىن بىرەر نەرسە بايقىلىپ قالامدۇ - يوق ، قاراپ باقايلى .

ئۆتكەن يىگىرمە نەچچە يىلدا ، پادىشاھلىق ئىنستىتۇتىدىكى دىنىي تەتقىقات ئورگىنى ئوپتىكىلىق سۇرەت تونۇش يۇمشاق دېتالى ۋە تەرجىمە ئۇسۇلىنى قوللىنىش ئارقىلىق ، دىنىي قامۇسلار ، دىنىي ىئوگرافىيە ، ئون ئىككى خىل يېزىقتا خاتىرىلەپ چىقىلغان كاتولىك دىنىنىڭ دەستۇرى ، تارىخىي كىتابلار ، ۋاتىكاننىڭ خەت - چەكلىرى ، پوپلارنىڭ كۇندىلىك خاتىرىلىرى ۋە ئىنسانلارنىڭ مەنىۋى قاتلىمىغا چېتىلىدىغان بارلىق ئەسەرلەرگە قارىتا شىفىرلاشتۇرۇش خىزمىتىنى ئېلىپ بارغان ھەمدە يېڭىدىن بىر كاتالوگ تۈزۈپ چىققان . شۇڭا ، بۇ جەھەتتىكى سانلىق مەلۇماتلارنى ئىزدەش ئىشى بۇرۇنقىدىن كۆپ ئاسانلىشىپ كەتكەنىدى .

گېتتۇم ئالدىدىكى كومپيوتېرنى ئاچتى ۋە قولىدىكى قەغەزگە يەنە بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن ، خەت بېسىشقا باشلىدى .

— ئاۋۋال ئىزدەش سىستېمىسىغا كىرىپ ، ھالقىلىق بىر نەچچە سۆزنى كىرگۈزۈپ قاراپ باقايلى .

— رەھمەت .

گېتتۇم كومپيۇتېرغا تۆۋەندىكىدەك ئۇچ سۆزنى بېسىپ كىرگۈزدى :

«لوندون ، چەۋەنداز ، پاپا (London, Kngiht, Pope) . »

ئاندىن ئۇ ئىزدەش كۇنۇپكىسىنى باستى ، بۇ چاغدا باش ئاپپاراتى سېكۇنتىغا بەش يۈز مىليون خەتنى ئىزدىيەلەيدىغان سۇرئەت بىلەن «ۋىك - ۋىك» قىلىپ جىددىي خىزمەتكە كىرىشىپ كەتتى .

— مەن ھازىر سىستېمىدىن مۇشۇ ئۇچ خەتنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بارلىق ھۆججەتلەرنى تولۇق تېكىستى بىلەن چىقىرىپ بېرىشنى تەلەپ قىلدىم . بۇنىڭدا گەرچە نۇرغۇن سانلىق مەلۇماتنىڭ دەخلىسىگە ئۇچرىساقمۇ ، ئەمما ئۆزىمىز ئىزدىگەن نەرسىگە ئېرىشىپ قېلىشىمىزدىن ئۈمىد بار .

كومپيۇتېر ئېكرانىدا بۇيرۇقلا ماس كېلىدىغان بىرىنچى سانلىق مەلۇمات كۆرۈندى .

«پاپانىڭ رەسىمىنى سىزىش» ، «سېر جوشۇا رېنيولدىس ماي بويىق ئەسەرلەر توپلىمى»دىن ئېلىنغان . « لوندون ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى »

گېتتۇم بېشىنى چايقىدى :
— بۇ ھەرگىزمۇ سىز ئىزدەۋاتقان نەرسە ئەمەس .
ئۇ ئىككىنچى سانلىق مەلۇماتنى ئاچتى .
«ئالېكساندېر پوپېنىڭ لوندوندىكى ئەسەرلىرى» ، ئاپتورى : G . ۋىلسون نايت .»

گېتتۇم يەنە بېشىنى چايقىدى .
كومپيۇتېردىن يەنە «ۋىڭ ـ ۋىڭ» قىلغان ئاۋاز ئاڭلىنىپ ، سانلىق مەلۇماتلارنىڭ چىقىش سۈرئىتى بارغانسېرى تېزلىشىپ كەتتى . كومپيۇتېر ئېكرانىدا نەچچە ئون ماقالە پەيدا بولدى . ئۇلارنىڭ تەڭدىن تولىسى 18 ـ ئەسىردە ئۆتكەن ئەنگلىيە يازغۇچىسى ئالېكساندېر پوپېنىڭ توغرىسىدىكى ماقالىلەر بولۇپ ، ئۇ يازغان دىنغا قارشى شېئىر ـ داستانلارنىڭ نۇرغۇن يېرىدە چەۋەندازلار ۋە لوندون توغرىسىدىكى مەزمۇنلار بار ئىدى .
گېتتۇم ئېكراننىڭ ئاستىنقى تەرىپىدىكى رەقەم ئىستونىغا بىر قارىۋەتتى . بۇ كومپيۇتېر نۆۋەتتىكى سانلىق مەلۇماتلار ۋە ئېچىلىش ئالدىدا تۇرغان سانلىق مەلۇماتلارنىڭ ئومۇمىي سانىنى ناھايىتى تېزلىكتە ھېسابلاپ چىقىرىپ بولاتتى . ھازىرمۇ شۇنداق قىلغانىدى .

«سانلىق مەلۇماتلارنىڭ ئومۇمىي تەخمىنىي سانى : 2692 »
— پارامېتىرنى باشقىدىن بېكىتمىسەك بولمىدى ، — دېدى

گېتتۇم كومپيۇتېردىن ئىزدەشنى توختىتىپ ، — ئۇ قەبرە توغرىسىدىكى ماتېرىياللار مۇشۇنچىلىكمىدۇ ؟ ياكى باشقا ماتېرىياللارمۇ بارمىدۇ ؟

لاندون سوفيغا قاراپ قويدى . چىرايىدىن ئۇنىڭ تازىمۇ تىت ـ تىت بولۇۋاتقانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى .

گېتتۇم بۇنىڭ ھەرگىزمۇ ئادەتتىكى بىر تېپىشماق ئەمەسلىكىنى ھېس قىلىپ قالدى . ئىلگىرى ئۇ روبېرت لاندوننىڭ رەسمىدا نېمە ئىشلارنى قىلغانلىقىنى — ئۇنىڭ ئالاھىدە ئىجازەت بىلەن دۇنيادىكى ئەڭ بىخەتەر كۇتۇپخانا ھېسابلىنىدىغان ۋاتىكان مەخپىي ئارخىپخانىسىغا كىرگەنلىكىنى ئاڭلىغانىدى . گېتتۇم ئۇنىڭ ئۇ ئارخىپخانىدا بىرەر مەخپىيەتلىككە ئېرىشكەن ياكى ئېرىشەلمىگەنلىكىنى بىلمەيتتى ، ئۇ شۇ تاپتا ئىزدەۋاتقان سىرلىق قەبرىنىڭ ۋاتىكاندا ئېرىشكەن ئاشۇ مەخپىيەتلىك بىلەن ئالاقىسى بار ـ يوقلۇقىنى تېخىمۇ بىلمەيتتى . ئەمما ، كۇتۇپخانا خىزمىتى بىلەن ئۇزۇن يىل شۇغۇللانغان بۇ ئايال كىشىلەرنىڭ لوندونغا بىر چەۋەندازنى ئىزدەپ كېلىشتە قانداق مەقسەتنى چىقىش قىلىدىغانلىقىنى ، يەنى ئۇلارنىڭ ھەممىسىنىڭ «مۇقەددەس قەدەھ» بىلەن مۇناسىۋەتلىك ئىكەنلىكىنى ئوبدان بىلەتتى .

گېتتۇم كۆزەينىكىنى تۇزنگەچ كۇلۇمسىرەپ قويدى :

— سىلەر تېبىننىڭ دوستلىرى ئىكەنسىلەر ، يەنە كېلىپ ، ئەنگلىيەگە بىر چەۋەندازنى ئىزدەپ كەپسىلەر . دېمەك ، خاتالاشمىسام ، سىلەر مۇقەددەس قەدەھنى تاپماقچىغۇ دەيمەن ؟

لاندون بىلەن سوفي بىر ـ بىرىگە ھەيرانلىق ئىلكىدە قارىۋەتتى .

گېتتۇم قاقاقلاپ كۇلۇپ كەتتى .

— دوستلىرىم ، بۇ كۇتۇپخانا دەل ئاشۇ مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەۋاتقانلارنىڭ بازىسى . سىر راي تېبىنمۇ نەق مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەۋاتقانلارنىڭ بىرى . شۇڭا ، مەن ھەر قېتىم كومپيۇتېرغا «ئەتىرگۇل ، ماگدالېنلىق ماريە ، مۇقەددەس

قەدەھ ، ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى» دېگەندەك سۆزلەرنى كىرگۈزگەن چېغىمدا ، بىر شاللىقدىن ھەق ئالساممۇ بوپتىكەن دەپ ئويلاپ كېتىمەن . «ئەلدىن ئەلگە نەپ» دېگەن شۇ ـ دە ! — ئۇ كۆز ئەينىكىنى ئېلىۋېتىپ ، لاندون بىلەن سوفىيغا يېنىچە يۈزلەندى ، — ماڭا ئۆزۈڭلاردا بار ئۇچۇرنىڭ ھەممىسىنى كۆرسىتىڭلار .

لاندون بىلەن سوفىي بىردەم ئويلىنىپ تۇرۇپ كەتتى ۋە ئاخىر قەتئىي قارارغا كەلدى . چۈنكى ، ئۇلارغا بۇ ئىشنىڭ نەتىجىسى جەددىي كېرەك ئىدى .

— ماقۇل — دېدى سوفىي ، — ئەمما بىزدە بارى مۇشۇ .

ئۇ لاندون سۇنغان قەلەمنى ئېلىپ ، قەغەزدىكى ھېلىقى ئىككى مىسرا شېئىرنىڭ ئاخىرىغا قالغان ئىككى مىسرانىمۇ قوشۇپ يازدى ـ دە ، ئۇنى گېپتۇمغا بەردى .

«بار ئىدى بىر ئەنگۈشتەر قەبرىسىدە چەۋەندازنىڭ ،
يېشىپ بېرەر بۇ سىرنى ساھىبجامال ھامىلدار .»

گېپتۇم مەنىلىك كۈلۈپ قويدى . «بۇلارمۇ دەرۋەقە مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەپ كەپتۇ .» ئۇ بۇ شېئىردا «ئەتىرگۈل» ۋە «ھامىلە بار بالىياتقۇ» دېگەندەك سۆزلەرنىڭ يوشۇرۇن ھالدا ئىپادىلەنگەنلىكىگە دىققەت قىلغانىدى .

— سىلەرگە چوقۇم ياردەم قىلىمەن ، — دېدى ئۇ نەزىرىنى قولىدىكى قەغەزدىن يۆتكەپ ، — شۇنى سورىغۇم كېلىۋاتىدۇ . بۇ شېئىرنى نەدىن تاپتىڭلار ؟ يۇمىلاق شارنى نېمە سەۋەبتىن ئىزدىمەكچى بولۇپ قالدىڭلار ؟

— بۇنى سىزدىن ئەلۋەتتە يوشۇرمايمىز ، — دېدى لاندونمۇ دوستانە ھالدا كۈلۈپ تۇرۇپ ، — ئەمما سۆزلەپ كەلسەك گەپ تولا ، ۋاقىت يار بەرمەي قالارمىكىن .

— دېمەك ، سىز ماڭا «يوقىلاڭ ئىشلارغا ئارىلاشماڭ»

دېمەكچىمۇ ؟

— بىز سىزدىن مەڭگۈ مىننەتدار بولىمىز گېپىتۇم پامبلا ، — دېدى لاندون ، — ئەگەر سىز بىزنىڭ ئۇ چەۋەندازنىڭ كىملىكىنى ھەم نەگە دەپنە قىلىنغانلىقىنى ئېنىقلىشىمىزغا ياردەم قىلالىسىڭىز لا .

— بولىدۇ ، — گېپىتۇم يەنە خەت بېسىشقا كىرىشىپ كەتتى ، — سىلەرگە ماسلىشىپ بېرەي . ئەگەر بۇ مۇقەددەس قەدەھكە مۇناسىۋەتلىك بولسا ، ئۇنداقتا ، ھالقىلىق سۆزلەرنىڭ ھەممىسىدىن پايدىلىنىپ كۆرۈشىمىزگە توغرا كەلگۈدەك . مەن ئامال بار مەنىسى ئېڭ يېقىن كېلىدىغان سۆزلەرنى ئىشلىتىپ كۆرەي . شۇنداق قىلغاندا ، ئىزدەش دائىرىسىنى مۇقەددەس قەدەھكە مۇناسىۋەتلىك سۆزلەر بار ماقالىلەرگىلا مەركەزلەشتۈرگىلى بولىدۇ .

«ئىزدەش : چەۋەنداز ، لوندون ، پاپا ، قەبرە . (Knight ، Pope, Tomb ، London) ھەمدە مۇقەددەس قەدەھكە مۇناسىۋەتلىك 100 سۆز : GRAIL ، ROSE ، SANGREAL ، CHALICE » ...

— بۇنىڭغا قانچىلىك ۋاقىت كېتىدۇ ؟ — دەپ سورىدى سوفي .

— نەچچە يۈز مىليون سۆز ئامبىرىدىن بىر - بىرلەپ سۈزۈپ چىقىشقا ، — دېدى گېپىتۇم ئىزدەش كۇنۇپكىسىنى بېسىۋېتىپ ، — تەخمىنەن ئون بەش مىنۇتچە ۋاقىت كېتەر .

لاندون بىلەن سوفي گەپ قىلمىدى ، ئەمما گېپىتۇم بۇنىڭ ئۈلار ئۈچۈن ناھايىتى ئۇزاق بىلىنىۋاتقانلىقىنى دەرھال ھېس قىلدى .

— چاي ئىچەمسىلەر ؟ — دېدى ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ، بايا ئۆزى چاي دەملەپ قويغان چۆگۈن تەرەپكە قاراپ كېتىۋېتىپ ، — تىبىن مەن دەملىگەن چاينى ئىچىشكە بەك ئامراق ئىدى .

توقسان ئۇچىنچى باب

كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ لوندوندىكى پائالىيەت مەركىزى ئومۇمىي ساريىي كوچىسىدىكى 5 - نومۇرلۇق قورۇدا بولۇپ ، سىرتىدىن قارىغاندا ناھايىتى ئاددىيلا كۆرۈنىدىغان بىر خىش ئۆي ئىدى . ئۇنىڭ ئۇستىدە تۇرۇپ كىنىشىنگتون باغچىسىنىڭ شىمالىدىكى چوڭ يولنى ئېنىق كۆرگىلى بولاتتى . سىللارىس ئىلگىرى بۇ يەرگە كېلىپ باقمىغان بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ ئۆيگە قاراپ پىيادە كېتىۋاتقان چېغىدا ، ئۆزىنى خۇددى پاناھلىق ئىزدەپ كەلگەن ھاجەتمەندەكلا ھېس قىلىپ قالدى . يامغۇر يېغىۋاتقان بولسىمۇ ، رېمى ماشىنىنى يەنىلا ئۇ ئۆيگە مەلۇم ئارىلىق قالغان يەردە توختاتتى ، سىللارىس ماشىنىدىن چۈشتى . سەۋەبى ، ئۇ بۇ كاتتا پىكاپقا باشقىلارنىڭ دىققەت قىلىشىدىن ئەنسىرىگەنىدى . سىللارىس بۇنى قىلچە كۆڭلىگە ئېلىپ كەتمىدى . ئۇنىڭ نەزىرىدە ، يامغۇر ئاسمان بىلەن زېمىن ئوتتۇرىسىدىكى ھەممە نەرسىنى يۇيۇپ تازىلاۋاتاتتى .

ئۇ رېمىنىڭ تاپىلىغىنى بويىچە تاپانچىسىنى پاكىز سۈرتۈپ ، ئاندىن يول بويىدىكى ئەۋرەز قۇدۇقىنىڭ ئىچىگە پىرقىرىتىپ تاشلىۋەتتى ۋە ئۆزىنى بۆلەكچىلا يېنىكلەپ قالغاندەك ھېس قىلدى . ئۇنىڭ پۈتلىرى ئۇزۇنغىچە باغلىنىپ تۇرغانلىقى سەۋەبىدىن ھېلىغىچە ئاغرىۋاتقان بولسىمۇ ، ئەمما بۇ ئاغرىق ئۇنىڭ ئىلگىرى تارتقان ئازابلىرىنىڭ ئالدىدا ھېچنېمە ئەمەس ئىدى . شۇنداقتىمۇ ، ئۇ ماشىنىنىڭ كەينى بۆلۈمچىسىدە باغلاقلىق يانقان تىببىنى ئويلاپ

قالدى . «ئەنگلىيلىك ئۇ قېرى تازا قىينىلىپ باقمىدىغان بولدى ـ دە !»

— ئۇنى قانداق بىر تەرەپ قىلماقچىسىز ؟

ماشىنا بۇ يەرگە يېتىپ كېلەي دەپ قالغاندىلا ، ئۇ رېمىدىن شۇنداق دەپ سورىغان ، رېمى دولىسىنى كۆتۈرۈپ قويۇپ ، غەلىتە بىر ئاھاڭدا :

— ئۇنى يەنىلا ئۇستاز ئۆزى بىر تەرەپ قىلسۇن ،— دەپ جاۋاب بەرگەنىدى .

شۇ تاپتا سېللارىس كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىغا تەۋە ھېلىقى ئۆيگە قاراپ كېتىۋاتاتتى . يامغۇر بارغانسېرى كۈچەيىپ ، ئۇنىڭ ئۈچىسىدىكى ئۇزۇن چاپانىنى چىلىق ـ چىلىق ھۆل قىلىۋەتتى . ئالدىنقى كۈنى قېپقالغان ھېلىقى يارا ئىزى يامغۇر سۈيىدە خۇددى يېڭىنە تىققاندەك ئېچىشىپ ئاغرىشقا باشلىدى . ئۇ ئۆزىنىڭ ئۆتكەن يىگىرمە تۆت سائەت ئىچىدە قىلغان گۇناھلىرىنى كاللىسىدىن پۈتۈنلەي چىقىرىپ تاشلاشقا ، شۇ ئارقىلىق ئۆز روھىنى قايتىدىن پاكلاشقا تەرەددۇت قىلىۋاتاتتى . چۈنكى ، بۇگۈن ئۆز بۇرچىنى ئادا قىلىپ بولغانىدى .

ئۇ كىچىك ھويلىنى كېسىپ ئۆتۈپ دەرۋازىنىڭ ئالدىغا كەلدى . دەرۋازا قىيا ئوچۇق ئىدى . سېللارىس بۇنىڭدىن قىلچە ئەجەبلىنىپ كەتمىدى . ئۇ گىلەمنى دەسسىگىنىچە ئىچكىرىلەپ كىرىۋاتقاندا ، ئىككىنچى قەۋەتتىكى ئېلېكترونلۇق سائەت تۇيۇقسىز سايراپ كەتتى . كىشىلەر كۈن بويى نۇرغۇن ۋاقىتنى سەرپ قىلىپ دۇئا ـ تىلاۋەت ئىشلىرىنى ئېلىپ بارىدىغان بۇنداق چوڭ زالغا سائەتنىڭ ئېسىپ قويۇلۇشى ناھايىتى نورمال ئىش ئىدى . سېللارىس ئۇستىدىكى ياغاچ پولدىن «غاراس ـ غۇرۇس» قىلىپ ئاۋاز چىقىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ قالدى .

ئۇستىگە پەلتو ئارتىۋالغان بىر ئەر پەلەمپەيدىن چۈشتى :

— سىزگە بىرەر ياردەمىم كېرەكمۇ ؟

ئۇ سېللارىسنىڭ قورقۇنچلۇق چىرايىغا ئانچە ئېرەن قىلىپ كەتمىگەندەك كۈلۈمسىرەپ تۇراتتى .

— رەھمەت . ئىسمىم سېللارىس ، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ ئەزاسى .

— سىز ئامېرىكىلىقمۇ ؟

سېللارىس بېشىنى لىڭشىتتى :

— بۇ شەھەرگە تېخى بۇگۈن كېلىشىم ، بۇ يەردە ئازراق دېمىمنى ئېلىۋالسام بولامدۇ ؟

— ئەلۋەتتە بولىدۇ ، تۆتىنچى قەۋەتتە بىكار ئۆيدىن ئىككىسى بار . سىزگە ئازراق بولكا بىلەن چاي ئەكىرىپ بېرەيمۇ ؟

— رەھمەت .

سېللارىسنىڭ شۇ تاپتا قورسىقى راۋۇرۇس ئاچقانىدى .

ئۇ تۆتىنچى قەۋەتكە چىقىپ ، دېرىزىسى بار بىر ئۆيىنى تاللىدى ـ دە ، يامغۇردا چىلىقىپ كەتكەن ئۇزۇن چاپىنىنى سېلىۋېتىپ ، ئىچ كىيىملىرى بىلەنلا يۇكۇنۇپ ئولتۇرغىنىچە ئىبادەت قىلىدى . ئۆي ئىگىسىنىڭ چىقىۋاتقانلىقىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، تەخسىنى ئېلىپ چىقىپ ئىشكىنىڭ ئالدىغا قويۇپ قويدى . ئىبادىتىنى تۈگەتكەندىن كېيىن قورسىقىنى توقلاپ ، كارىۋاتقا ئۆزىنى تاشلىدى ـ دە ، تېزلا ئۇيقۇغا كەتتى .

بىرىنچى قەۋەتتىكى تېلېفون تۇيۇقسىزلا جىرىڭلاپ كەتتى . بايا سېللارىسنى كۈتۈۋالغان ھېلىقى ئادەم يۇگۈرۈپ كېلىپ تېلېفونىنى ئالدى .

— مەن لوندون ساقچى ئىدارىسىدىن ، — دېدى قارشى تەرەپ ، — بىز ھازىر ئاقىرىش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان بىر مۇناخىنى ئىزدەۋاتىمىز . ئاڭلىساق ، ئۇ سىلەرنىڭ قېشىڭلاردا ئىكەن . سىز ئۇنى كۆردىڭىزمۇ ؟

كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ بۇ ئەزاسى قاتتىق چۆچۈپ

كەتتى :

— توغرا ، ئۇ مۇشۇ يەردە . ئۇ نېمە ئىش قىپتۇ ؟

— ئۇ راست شۇ يەردىمۇ ؟

— ھەئە ، ئۇ ھازىر ئۇستۈنكى قەۋەتتە ئىبادەت قىلىۋاتىدۇ . زادى نېمە ئىش بولدى ؟

— ئۇنى ھەرگىز قويۇۋەتمەك ، — دەپ بۇيرۇق قىلدى قارشى تەرەپتىكى ساقچى ئەمەلدارى ، — باشقىلارغىمۇ تىنماك . مەن ھازىرلا ئادەم ئەۋەتىمەن .

توقسان تۆتىنچى باب

سايىنت جامىس باغچىسى لوندوننىڭ شەھەر مەركىزىگە جايلاشقان بىر ياپيېشىل بوستانلىق بولۇپ ، ۋېستمىنستېر چېركاۋى ، بوككىڭخام سارىيى ۋە سايىنت جامىس سارىيىغا ناھايىتى يېقىن ئىدى . پادىشاھ ھېنرى VIII ئىلگىرى ئۇنى ئۆزىنىڭ ھەر خىل ھايۋانلارنى باقىدىغان ۋە ئوۋ ئوۋلايدىغان جايى قىلىۋالغان ، ھازىر بولسا بۇ باغچە ئاممىغا ئېچىۋېتىلگەنىدى . ھاۋا ئوچۇق كۈنلىرى لوندونلۇقلار بۇ باغچىغا كىرىپ ، مەجنۇنتاللار ئارىسىدا دالا تامىقى يېگەچ ، كۆلدىكى ساقا ئۆردەكلەرگە يېمەكلىك تاشلاپ بېرەتتى . ئۇ ساقا ئۆردەكلەر ئەينى يىلى رۇسىيىنىڭ باش ئەلچىسى چارلىز II گە ھەدىيە قىلغان ئالاھىدە سوۋغاتلار ئىدى .

ئەمما ، ئۇستاز بۈگۈن بۇ يەردە بىرمۇ ساقا ئۆردەكنى كۆرمىدى . ھاۋا تۇتۇق ھەم يامغۇر شارقىراپ يېغىۋاتقان بولغاچقا ، بىر توپ چايكا دېڭىز تەرەپتىن بۇ يەرگە ئۇچۇپ كەلگەنىدى . چىملىققا توپلىشىۋالغان چايكىلار ھاۋانىڭ ئېچىلىشىنى تەقەززالىق بىلەن كۈتۈۋاتقاندەك قىلاتتى . ئەتىگەن سەل تۇمانلىق بولسىمۇ ، ئەمما پارلامېنت بىناسى ۋە قاپاق سائەت دېگەندەك ھەيۋەتلىك قۇرۇلۇشلارنى يەنىلا پەرق ئەتكىلى بولاتتى . ئۇستاز چىملىق تەرەپكە سەپسېلىپ قارىۋەتكەندىن كېيىن ، كۆل بويىنى بويلىغىنىچە ئالدىغا قاراپ ماڭدى ۋە چەۋەندازنىڭ قەبرىسى يوشۇرۇنغان ئۇچلۇق مۇنارنى كۆردى — ئۇنىڭ رېمىنى بۇ يەرگە چاقىرىتىشىدىكى سەۋەبمۇ دەل ئاشۇ مۇنار ئىدى .

ئۇستاز نېردىلا توختاقلىق تۇرغان كاتتا پىكاپنىڭ مېھمانلار چىقىپ - چۈشىدىغان ئىشىكى ئالدىغا كەلدى ، رېمى ئېگىلىپ تۇرۇپ ئۇنىڭغا ئىشكنى ئېچىپ بەردى . ئۇستاز ماشىنىنىڭ سىرتىدا بىردەم توختاپ ، قولىدىكى براندى بوتۇلكىسىنى بىر چايقىۋەتتى ، ئاندىن رېمىنىڭ يېنىدىكى ئورۇنغا چىقىپ ئولتۇرۇپ ، ماشىنا ئىشكىنى يېپىۋەتتى .

رېمى شوپۇرلۇق قۇتىنى چىقىرىپ ئۇنىڭغا كۆرسەتتى :

— بۇنى قولغا چۈشۈرەلمىگىلى تاس قالدىم .

— يارايسىز ! — دېدى ئۇستاز ئۇنى ماختاپ .

— ھەممىمىز تىرىشتۇق ، — رېمى شۇنداق دېگەچ ، قولىدىكى شوپۇرلۇق قۇتىنى كۆزلىرى چەكچىيىپ ئارانلا قالغان ئۇستازغا بەردى . ئۇستاز قۇتىغا بىر ھازاغىچە سىنچىلاپ قاراپ كەتتى ، ئاندىن كۈلۈپ تۇرۇپ :

— قورالچۇ ؟ ئۇنى پاكىز سۈرتۈۋەتتىڭىزمۇ ؟

— ئۇنى ئاللىبۇرۇن پەلەي قۇتىسىغا سېلىپ قويدۇم .

— ياخشى ، — ئۇستاز قولىدىكى براندى ھارىقىنى بىر ئوتلىۋەتتى - دە ، ئۇنى رېمىغا بەردى ، — غەلىبىمىز ئۈچۈن بىر كۆتۈرۈۋېتەيلى . ئاخىرقى نۆۋەتنىمۇ يېتىپ كېلەيلا دەپ قالدۇق .

رېمى ھاراقنى قولىغا ئېلىپ بۆلەكچىلا ھاياجانلىنىپ كەتتى . براندى سەل قىرتاق بىلىنگەن بولسىمۇ ، ئۇ قىلچە ئېرەن قىلمىدى . شۇ تاپتا ئۇ ئۇستاز بىلەن ھەقىقىي شېرىككە ئايلانغاندى . ئۇ ئۆز ھاياتىنىڭ تېخىمۇ يۇكسەك بىر پەللىگە چىقىش ئالدىدا تۇرغانلىقىنى ھېس قىلىۋاتاتتى . «*ئەمدى ھەرگىزمۇ خەقنىڭ مالايلىقىنى قىلمايمەن .*» ئۇ ئالدىغىراق ئېگىشىپ ، كۆلدىكى توسمىغا نەزەر سالدى ، «ۋېللىت قەلئەسى» ئۇنىڭ ئېسىدىن ئاللىبۇرۇن كۆتۈرۈلۈپ كەتكەنىدى .

ئۇ براندىدىن يەنە بىر يۇتۇم ئىچتى ۋە تومۇرىدىكى قانلارنىڭ باشقىچىلا قىزىپ كېتىۋاتقانلىقىنى سەزدى ، ھايال ئۆتمەيلا كانىيى

قۇرۇپ بىئارام بولۇشقا باشلىدى . ئۇ بويىندىكى گالستۇكنى بوشىتىپ قويدى ۋە كۆڭلىدە غەلىتە بىر خىل ئازابنىڭ دەردىنى ھېس قىلغاندەك بولۇپ ، براندىنى ئۇستازغا قايتۇرۇپ بەردى .

— كۆپ ئىچىۋالغاندەك قىلىمەن ، — دېدى ئۇ زەئىپ ئاۋازدا .

ئۇستاز بوتولكىنى ئالغاندىن كېيىن :

— بىلىشىڭىز كېرەك رېمى ، سىز مېنىڭ سالاھىيىتىمنى بىلمىدىنبىر دەپ ئادەم ، مەن سىزگە باشتىن - ئاخىر ئىشىنىپ كەلدىم ، — دېدى .

— شۇنداق ، — رېمى بەدىنىنىڭ قىزىپ كېتىۋاتقانلىقىغا بەرداشلىق بېرەلمەي ، گالستۇكنى يەنىمۇ بەكرەك بوشىتىۋەتتى ، — سالاھىيىتىڭىزنى ھېچكىمگە ئاشكارىلاپ قويمايمەن ، تاكى ئۆلگۈچە .

ئۇستاز بىر دەم جىمىپ كەتكەندىن كېيىن ئاغزىنىڭ ئۇچىدىلا :

— بۇنىڭغا ئىشىنىمەن ، — دەپ قويدى ، — ئاندىن ھاراق بوتۇلكىسى بىلەن شىشىرلىق قۇتىنى يېنىغا ئاۋايلاپ قويدى - دە ، قولىنى پەلەي قۇتىسىغا تىقىپ بىر ھازا ئاختۇرغاندىن كېيىن ، رېمى ئۇنىڭ ئىچىگە سېلىپ قويغان ھېلىقى كىچىك تېلىق ئالتە ئاتار تاپانچىنى چىقاردى . بۇنى كۆرگەن رېمىنىڭ تەنلىرى جۇغۇلداپ كەتتى ، ئەمما ئۇستاز ئۇ تاپانچىنى ئىشتىنىنىڭ يانچۇقىغا سېلىۋالدى .

«*ئۇ نېمە قىلماقچىدۇ ؟*» رېمى پۈتۈن بەدىنىدىن سوغۇق تەر چىقىپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى .

— مەن سىزگە ئەركىنلىك بېرىمەن دېگەن ، — ئۇستازنىڭ تەلەپپۇزىدىن قانداقتۇر بىر خىل پۇشايمان قىلغاندەك مەنە چىقىپ تۇراتتى ، — ئەمما ھازىرقى ئەھۋالىڭىزنى ئويلىشىپ ، مۇشۇنداق قىلىشقا مەجبۇر بولدۇم .

رېمىنىڭ گېلى بارغانسېرى ئىششىپ ، خۇددى غايىبتىن پەيدا بولغان بىر پارچە ئوت پۈتكۈل يۈرەك - باغرىنى كۆيدۇرۇۋاتقاندەك

قىينىلىپ كەتتى . ئۇ ئىختىيارسىز ھالدا يانغا قىڭغىيىپ ، ئىككى قولى بىلەن گىلىنى چىڭ تۇتۇۋالدى ۋە توختىماي ھۆ قىلغىلى تۇردى . بوغۇق ھەم ئىنچىكە ئاۋازدا بىرنېمىلەرنى دەپ ۋارقىرىغان بولسىمۇ ، ئەمما ئاۋازى ناھايىتى تۆۋەن بولغاچقا ، ماشىنىنىڭ سىرتىدىكىلەرگە پەقەتلا ئاڭلانمايتتى . بايىقى بىراندىغا ئارىلاشتۇ- رۇۋېتىلگەن دورا ئەمدى ئۆز كۈچىنى كۆرسەتكىشكە باشلىغانىدى .

«مەن قەستكە ئۇچراپتىمەن ! »

رېمى ئىشەنگۈسى كەلمىگەن ھالدا بۇرۇلۇپ ئۇستازغا قارىدى . ئۇستاز ئۇنىڭ يېنىدىكى ئورۇندا خۇددى ھېچ ئىش بولمىغاندەك سىرتقا قاراپ ئولتۇراتتى . رېمىنىڭ كۆزلىرى بارغانسېرى غۇۋالىشىشقا باشلىدى ، نەپىسى قىسىلىپ ، ئاغزى كامارداك ئېچىلىپ قالدى . *«ئۇنىڭغا شۇنچىۋالا جان پىدا قىلسام ، ماڭا نېمىشقا بۇنداق شەپقەتسىزلىك قىلىدۇ ! »* ئۇستاز ئۇنى مەقسەتلىك ئۆلتۈرمەكچى بولغانمۇ ياكى ئۇنىڭ مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىدىكى ئىپادىسىدىن رازى بولمىغانمۇ ، ئۇ بۇنى بىلمەيتتى ، ھەم مەڭگۈ بىلەلمەيتتى . قورقۇنچ ۋە غەزەپ تۈيغۇسى ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى ئۆرتىمەكتە ئىدى . ئۇ ئۇستازغا قاراپ ئېتىلاي دېگەن بولسىمۇ ، ئەمما كىرىشىپ كېتىۋاتقان بەدىنىنى ئازراقمۇ مىدىرلىتالمىدى .

«ئىسىت ساڭا ئىشىنىپ كەتكەنلىرىم ! ئىسىت ! ... »

رېمى مۇشتۇمىنى چىڭ تۇككىنىچە ماشىنىنىڭ سىگنال كۇنۇپكىسىنى ئۇرماقچى بولدى ، ئەمما قولىنى شۇنداقلا كۆتۈرۈشىگە ئۆزى بىر چەتكە ئېڭىشىپ قالدى ۋە كانىيىنى سىقمىدىغىنىچە ئۇستازنىڭ يېنىدا كىرپىدەك تۇگۈلۈپلا قالدى . يامغۇر بارغانسېرى كۈچىيىپ كېتىۋاتاتتى . ئەمما ، رېمى ئەمدى ئۇ مەنزىرىنى كۆرەلمەيتتى . ئۇ مېڭىسىنىڭ بارغانسېرى قىسىلىپ كېتىۋاتقانلىقىنى سەزدى ۋە بىردەم ئىنجىقلىغاندىن كېيىن كۆزلىرى قاراڭغۇلىشىپ ، لەسسىدە بوشاپ كەتتى . ئەتراپىدىكى دۇنيا ئەلمىساقتىن بۇرۇنقى تۇمان ۋە قاراڭغۇلۇق ئىچىگە كىرىپ

كېتىۋاتقان شۇ پەيتته ، ئۇنىڭ قولاق تۈۋىده گۈزەل سەيلىگاھ رىۋىرادىكى يېقىملىق دېڭىز شاۋقۇنىنىڭ غايىبانه ئاۋازى ئاڭلانغاندەك بولدى .

ئۇستاز ماشىنىدىن چۈشتى ۋە ئەتراپىتا ئۆزىگه دىققەت قىلىۋاتقان ئادەمنىڭ يوقلۇقىنى جەزملەشتۈرگەندىن كېيىن خاتىرجەم بولدى . «*ماڭمۇ ئامال يوقتە !*» دەپ تەسەللى بەردى ئۇ ئۆز - ئۆزىگه . بايا قىلغان ئىشىدىن ئۇ قىلچە ئۆكۈنمىگەندەك قىلاتتى ۋە بۇنىڭغا ئۆزىمۇ ھەيران ئىدى . «رېمى ئۆزىگه ئۆزى قىلدى . » ئۇ «رېمى ۋەزىپىنى ئورۇنداپ بولغان ھامان ئۇنى قانداق بىر تەرەپ قىلسام بولار ؟ » دېگەننى ئۇزاقتىن بۇيان ئويلاپ كېلىۋاتاتتى . رېمى ئۆز بېشىمچىلىق بىلەن مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىغا ئۇسۇپ كىرگەندىن كېيىن ، ئۇ «ئۇنى قەتئىي كۆزدىن يوقاتمىسام بولمىغۇدەك» دېگەن نىيەتكە كەلدى . روبېرت لاندون ۋېللىنت قەلئەسىده تۇيۇقسىز پەيدا بولۇپ ، ئۇستازنى كۈتۈلمىگەن بايقاشلارغا نائىل قىلغان ، شۇنداقلا ئۇنى قىيىن ئەھۋالدا قالدۇرۇپ قويغانىدى . لاندون شىپىرلىق قۇتنى ھەربىرىنىڭ مەركىزىي نۇقتىسىغا ئۇدۇللا ئېلىپ كېلىپ ، ئۇنى ئاجايىپ خۇش قىلىۋەتكەن بولسىمۇ ، ئەمما ساقچىلارنىڭ تاپ بېسىپ كېلىشى ئۇنىڭ كەيپىنى ئۇچۇرۇۋەتكەنىدى . رېمىغا مۇناسىۋەتلىك ئىزلارنى پۈتكۈل ۋېللىنت قەلئەسىدىن ، ھەتتا ئاشلىق ئامبىرىنىڭ ئۇستىدىكى مەخپىي لاپاستىنمۇ تاپقىلى بولاتتى . ئۇستاز كېيىنكى ئىشلارنى تېخىمۇ باش قاتۇرۇپ پىلانلىغان بولغاچقىلا ، كىشىلەرگه رېمى بىلەن ئۇنىڭ ھەربىر تونۇشلىرى بىرلەشتۈرۈپ تەھلىل قىلىش ئىمكانىيىتى قالدۇرۇلمىغانىدى . رېمى ئېغىز ئېچىپ سالمىسلا ، ھېچكىم ئۇنى بۇ ئىشقا چېتىۋالالمايتتى . مانا ئەمدىلىكته ئۇ «رېمى مېنىڭ سالاھىيىتىمنى ئاشكارىلاپ قويارمۇ » دېگەن ئەندىشىدىن پۈتۈنلەي خالاس بولغانىدى .

«مەن بېجىرىدىغان يەنە ئازراق ئىش قاپتۇ ، — ئۇستاز دەرھال كاتتا پىكاپنىڭ كەينى ئىشكى تەرەپكە قاراپ ماڭدى ، — ساقچىلار بۇ يەردە نېمە ئىشلارنىڭ يۈز بەرگىنىنى بىلمەيلا قالسۇن ... تەلىيىمگە ، ئەتراپتىمۇ ھېچكىم يوق ئىكەن ... » . ئۇ ئۆچۈرىسگە سىنچىلاپ بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن ، ماشىنىنىڭ ئىشكىنى ئېچىپ ، كەينى بۆلۈمچىسگە ئۆمىلەپ كىرىپ كەتتى .

بىرنەچچە مىنۇتتىن كېيىن ئۇستاز ساينت جامېس باغچىسىنى كېسىپ ئۆتتى . «ئەمدى مەن تاقابىل تۇرىدىغان ئىككىلا ئادەم قالدى ، لاندون بىلەن سوفىي» دەپ ئويلىدى ئۇ ۋە ئۇ ئىككىسىنىڭ ئەھۋالى خىيالا مۇرەككەپ بولسىمۇ ، ئەمما ئۇستازنىڭ ئۇلارنى بويسۇندۇرۇشقا ئىشەنچى بار ئىدى . ئۇ ھازىر شىفىرلىق قۇتىغىلا كۆڭۈل بۆلۈۋاتاتتى .

ئۇ باغچىغا كۆرەڭلىك بىلەن نەزەر تاشلىدى ۋە ئۆزى ئۇزاقتىن بۇيان ئىزدەپ كېلىۋاتقان جايىنىڭ ئالدىدىلا تۇرغانلىقىنى ھېس قىلدى . «لوندوندىكى چەۋەندازنىڭ كەينى پاپا قەبرىسى . » مۇشۇ بىر مىسرا شېئىرنى ئاڭلىغان چاغدىلا ئۇ جاۋابىنى بىلىپ بولغانىدى . ئەمما ، باشقىلارنىڭ بۇنى ھازىرغىچە ئويلاپ يېتەلمىگىنىمۇ ئەجەبلىنەرلىك ئىش دەپ كەتكىلى بولمايتتى . «چۈنكى ، *مەندە ئۆزۈمگىلا خاس ئەۋزەللىك بار - دە !* » ئۇ سونۇئېينىڭ گەپ - سۆزلىرىنى ئۇزاقتىن بۇيان ئوغرىلىقچە ئاڭلاشقا باشلىغان . شۇ جەريانىدا ئۇ زاتنىڭ مۇشۇ چەۋەندازنى تاسادىپىي تىلغا ئالغىنىنى ئاڭلاپ قالغان ، سونۇئېي بۇ چەۋەندازنىڭ نامىنى تىلغا ئالغان چېغىدا داۋنچىغا بولغان ھۆرمىتىدىنمۇ قېلىشمىغۇدەك ھۆرمەت تۇيغۇسىنى ئىپادىلەپ قويغانىدى . ئەگەر سونۇئېينىڭ سۆز - ھەرىكىتىدىكى يوشۇرۇن مەنىلەر سېزىلىپلا قالسا ، ئۇ چاغدا يۇقىرىقى بىر مىسرا شېئىردىكى يوشۇرۇن كۆرسەتمىمۇ ئاددىيلا بىر نەرسىگە ئايلىنىپ قالاتتى . ئەمما ، بۇ

قەبرىنىڭ شىمالىنى ئۇلارغا ئاخىرقى ھېسابتا قانداق ئۇسۇل بىلەن دەپ بېرىدىغانلىقى ھازىرچە يەنىلا بىر سىر ئىدى .

ھەممە بايلىق چەۋەندازنىڭ قەبرىسىدە .

ئۇ قەبرىنىڭ سۈرەتلىرى ئۇستازنىڭ ھېلىمۇ يادىدا ئىدى . ئۇنىڭ ئېسىدە قېلىشچە ، قەبرىدە ناھايىتى روشەن بىر ئالاھىدىلىك — ناھايىتى چىرايلىق بىر يۈمىلاق شار بار بولۇپ ، قەبرىنىڭ ئۈستىدىلا ئىدى . چوڭ ـ كىچىكلىكى قەبرە بىلەن ئانچە پەرقلەنمەيتتى . يۈمىلاق شارنىڭ مەۋجۇتلۇقى ئۈستازغا نىسبەتەن ھەم خۇشاللىق ، ھەم باش ئاغرىقى ئىدى . چۈنكى ، ئۇنىڭ مەۋجۇتلۇقى ھازىرچە ھېچقانداق مەنىنى ئىپادىلەپ بېرەلمەيتتى . شۇڭا ، ئۇستاز قەبرىگە ئۆزى بېرىپ تەكشۈرۈپ بېقىشنى لايىق تاپقانىدى . يامغۇر بارغانسېرى ئەدەپ كېتىۋاتاتتى . ئۇ شىمالىنى سىلىندىرنى ھۆل بولۇپ كېتىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئوڭ تەرەپتىكى يانچۇقىنىڭ ئىچكىرىسىگە سېلىۋەتتى . ئاندىن ھېلىقى كىچىك تېپىلىق ئالتە ئاتار تاپانچىنى سول تەرەپتىكى يانچۇقىغا سالدى . بىرنەچچە مىنۇت ئۆتەر ـ ئۆتمەيلا ، ئۇ لوندوندىكى توققۇز يۇز يىللىق تارىخقا ئىگە بۇ ھەيۋەتلىك قورۇلۇشنىڭ دۇئا ـ تىلاۋەت زالىغا كىرىپ بولدى .

ئۇستاز يامغۇردىن ئۆزىنى چەتكە ئالغان شۇ پەيتتە ، ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا يامغۇر ئىچىدە ماڭدى . ئايروپىلان بىگگىن تېغى ئايروپورتىدا توختىغاندىن كېيىن ، ئۇ ئايروپىلان بۆلۈمچىسىدىن سىرتقا چىققىنى ۋە بۇ سوغۇق ھاۋادىن دالدىلىنىش ئۈچۈن ئۈچىسىدىكى ئۇزۇن چاپانغا مەھكەم ئورىلىۋالدى . ئۇ ئەسلىدە «مېنى چوقۇم رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچى ئۆزى كېلىپ كۈتۈۋالسۇن» دەپ ئويلىغانىدى . ئەمما ، ئۇنىڭ ئالدىغا كۈنلۈك كۆتۈرۈۋالغان ئەنگلىيىلىك بىر ساقچى كەلدى .

— سىز ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا بولامسىز ؟ رازۋېدكىچىلار

باشلىقى فاچىنىڭ ئىشى چىقىپ قېلىپ ، ئالدىڭىزغا مېنى ئەۋەتتى ۋە سىزنى شوتلاندىيە مەيدانىغا ئېلىپ بېرىشىمنى تاپىلىدى . ئۇ شۇ يەرنى ئەڭ بىخەتەر ، دەيدۇ .

«ئەڭ بىخەتەر ؟ » ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا قولىدىكى ۋاتىكان بانكىسىنىڭ ئاكسىيىلىرى قاچىلانغان سومكىغا لەپپىدە بىر قاراپ قويدى . ئۇ بايا بۇنى يادىغا كەلتۈرمىگەنىدى .

— گېپىڭىز ئورۇنلۇق ، رەھمەت .

ئۇ ساقچى ماشىنىسىغا چىقتى . كاللىسىدا بولسا سېللارىسىنىڭ نەدىلىكىنى ئويلاۋاتاتتى . ھايال ئۆتمەيلا ساقچى ماشىنىسىدىكى سىگنال ئاپپاراتى سايراپ كەتتى ۋە ئېكراندا بىر قۇر خەت پەيدا بولدى .

«ئورمې ساريىي كوچىسى ، 5 - نومۇر . »

ئارىنگاروسا بۇ ئادرېسنى تېزلا تونۇۋالدى . ئۇ كاتولىك ئىشلار ئۇيۇشمىسىنىڭ لوندوندىكى پائالىيەت مەركىزى ئىدى . ئېپىسكوپ شۇ ھامان شوپۇر تەرەپكە بۇرۇلدى :

— مېنى شۇ يەرگە ئاپىرىڭ ، ھازىرلا !

توقسان بەشىنچى باب

كومپيۇتېرنىڭ ئۇچۇر ئىزدەش سىستېمىسى جىددىي خىزمەتكە كىرىشكەن هامان ، لاندون ئۇنىڭغا كۆزىنى ئۇزمەي قاراپ تۇردى .

بەش مىنۇت ئۆتكەندە ئاران ئىككى سانلىق مەلۇمات تېپىلدى ، ئەمما ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا هېچقانداق باغلىنىش يوق ئىدى .

لاندون ئەنسىرەشكە باشلىدى .

پامېلا گېتتۇم ياندىكى بىر ئۆيدە ئۇلارغا ئىچىملىك تەييارلاۋاتاتتى . لاندون بىلەن سوفىي ئۇ دەملىگەن چاينى ئىچىپ بولايلا دەپ قالغان ۋە يەنە ئازراق قەهۋە دەملەپ بېرىشنى تەلەپ قىلغانىدى . ياندىكى ئۆيدىن مىكرو دولقۇنلۇق ئوچاقنىڭ غوڭۇلدىغان ئاۋازى ئاڭلاندى . لاندون «بۇ ئايال مانا ئىچىشە دەپ بىزگە ئەرزان باهالىق قەهۋە قاينىتىۋاتامدۇ نېمە ؟» دەپ ئويلاپ قالدى .

كومپيۇتېردىن ئاخىر زۇۋان كەلدى .

— يەنە بىر نەرسە تېپىلغان ئوخشايدۇ ، — دەپ توۋلىدى گېتتۇم ياندىكى ئۆيدە تۇرۇپ ، — ماۋزۇسى نېمە ئىكەن ؟

لاندون ئېكرانغا قارىدى :

«ئوتتۇرا ئەسىر ئەدەبىياتىدىكى مۇقەددەس قەدەهكە ئائىت تەمسىل : سېر گاۋرن ۋە ئۇنىڭ يېشىل كىيىملىك چەۋەندازى . »

— يېشىل كىيىملىك چەۋەنداز توغرىسىدىكى تەمسىل ئىكەن ، — دەپ جاۋاب بەردى ئۇمۇ ئۇنلۇك ئاۋازدا .

— ئەمىسە ، پايدىسى يوق ئىكەن ، — دېدى گېتتۇم ، — رىۋايەتلەردە لوندونغا كۆمۈلگەن يېشىل كىيىملىك چەۋەندازلاردىن

ساناقلىق بىرنەچچىسىلا بار .

لاندون بىلەن سوفىي كومپيوتېرغا كۆزىنى ئۈزمەي قاراپ تۇردى . ئېكرانىدا يېڭىدىن پەيدا بولغان ئىككى ئۈچۈر ئۈلار ئىزدەۋاتقان مەزمۇنغا تېخىمۇ مۇناسىۋەتسىز ئىدى . ئەمما ، كومپيۇتېردىن يەنە بىر قېتىم ئاۋاز چىققان چاغدا ، ئېكراندا ئۈلار ئويلاپمۇ باقمىغان بىر ئۈچۈر كۆرۈندى .

«ۋاگنېرنىڭ ئوپېراسى .»

— ۋاگنېرنىڭ ئوپېراسى ؟ — دېدى سوفىي ھېچنېمىنى ئاڭقىرالمىغان ھالدا .

گېپىتۇم قولىدا بىر بولاق قەھۋە تالقىنىنى تۇتقىنىچە ئىشىك تۈۋىدە پەيدا بولدى :

— بۇ سەل غەلىتىرەك تۇيۇلۇۋاتىدۇغۇ . ۋاگنېر دېگىنى چەۋەندازمۇ ؟

— ياق ، — دېدى لاندون ، ئەمما ئۈنىڭدا ئاجايىپ بىر خىل قىزىقىش تۇيغۇسى پەيدا بولۇۋاتاتتى ، — لېكىن ئۇ ھەمنەپەس نىمكارلار جەمئىيىتىنىڭ داڭلىق بىر ئەزاسى .

«مۇزارت ، بېتخوۋېن ، شېكېسپېر ، مۇزىكانت گوشۇنېن ، سېھىرگەر ئۇداننى ۋە دىسنى قاتارلىقلارمۇ شۇ جەمئىيەتنىڭ ئەزالىرى ئىدى» دەپ ئويلىدى لاندون ئىچىدە ، تاشچىلار بىلەن مۇقەددەس قەسىر چەۋەندازلىرى ، زىئون تىلاۋەتچىلەر جەمئىيىتى ۋە مۇقەددەس قەدەھ ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەت توغرىسىدا يېزىلغان ئەسەرلەرنى ئۇ ئىلگىرى جىق كۆرگەنىدى .

— مەن پۈتۈن ماقالىنى كۆرۈپ باقاي ، ئۇنى قانداق چىقىرىدۇ ؟

— ماقالىنى كۆرۈشىڭىزنىڭ ھاجىتى يوق ، — دەپ توۋلىدى گېپىتۇم ، — ئۇزۇندە كاتەكچىسىنى چەكسىڭىزلا ، كومپيۇتېر سىزگە ھالقىلىق سۆزلەر بار مەزمۇنلارنىڭ باش ـ ئاخىرىدىكى ئۇزۇندىلەرنى چىقىرىپ بېرىدۇ .

لاندون ئۇنىڭ نېمە دەۋاتقانلىقىنى تازا چۈشىنىپ كېتەلمىگەن

بولسىمۇ ، يەنىلا شۇنداق قىلىشقا مەجبۇر بولدى .
كومپيۇتېردا يېڭىدىن بىر كۆزنەك ئېچىلدى .

... رۋايەتلەردىكى پارسىفال ئىسىملىك بىر چەۋەنداز ...
... ئۇستىئارە مەنسەدىكى مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەش سەپىرىگە ئاتلىنىپ ... نى ئىسپاتلىماقچى بولغان ...
... 1855 - يىلى لوندوندىكى كۈي سۆيەر ئورکېستىرى ...
... رۇبكا پوپې (Pope) نىڭ سەھنە ئەسىرىگە ... ئايال باش رولچى بولۇپ تاللاندى ...
... گېرمانىيىنىڭ بايروت شەھىرىگە جايلاشقان ۋاگنېر قەبرىسى...

— بۇنىڭدىكى Pope پاپانى كۆرسەتمەيدۇ ، — دېدى لاندون سەل ئۇمىدسىزلەنگەن هالدا ، شۇنداقتىمۇ كومپيۇتېرنىڭ شۇنچە قۇلايلىشىپ كەتكىنىگە ئېچ - ئىچىدىن هەيران قالدى . ماقالىنىڭ باش - ئاخىرىدىكى سۆزلەردىن تەركىب تاپقان بۇ ئۇزۇندىلەر دېمىسىمۇ ئۇنى يېتەرلىك ئۇچۇر بىلەن تەمىنلىگەن ، يەنى — ۋاگنېرنىڭ ئوپېراسى «پارسىفال»نىڭ بىر ياش چەۋەندازنىڭ هەقىقەتنى ئىزدىگەنلىك هېكايىسى ئاساس قىلىنغان ، ماگدالېنلىق ماريە ۋە ئېيسا خرىستوسنىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرىغا بېغىشلانغان سەنئەت ئەسىرى ئىكەنلىكىنى ئۇنىڭ يادىغا سېلىپ قويغانىدى .
— سەۋرچان بولۇڭ ، — دېدى گېپىتۇم تەسەللى بېرىپ ، — بۇلارنىڭ هەممىسى پەقەتلا بىر شىفىر ئويۇنى . كومپيۇتېر داۋاملىق ئىزدەۋەرسۇن .
كېيىنكى بىرنەچچە مىنۇتتا كومپيۇتېردا مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى بىرقانچە ئۇچۇر كۆرۈندى . ئۇنىڭ بىرى فرانسىيىلىك بىر مەشھۇر مىنىستىرېلىز شائىر يازغان ماقاله ئىدى . ئېپتمولوگىيە نۇقتىسىدىن ئېيتقاندا ، minstrels (مىنىستىرېلىز شائىر) دېگەن سۆز بىلەن minister (باستىر) دېگەن سۆزنىڭ يىلتىزداش بولۇپ

قبلىشىنىڭ ھەرگىزمۇ تاسادىپىي ئىش ئەمەسلىكىنى لاندون ئوبدان بىلەتتى . «مىنىستېرىلىز شائىر» تۈپ مەنىسىدىن سۈرۈشتۈرگەندە ، ماگدالېندىكى ماريىە چېركاۋىدا توختىماي ۋەز ئېيتىپ يۈرىدىغان دىندارلار ياكى باستۇرلارغا قارىتىلغان خاس ئاتالغۇ بولۇپ ، ئۇلار مۇزىكىلىق شەكىل ئارقىلىق ئاۋام ئارىسىدا مۇقەددەس ئىلاھە توغرىسىدىكى رىۋايەت ، قىسسىلەرنى تارقىتاتتى . بۇگۇنكى كۈندىمۇ ئۇلار «بۇۋىمەريەم»نىڭ گۈزەل خۇلق - پەزىلەتلىرىنى مەدھىيىلەيدىغان قوشاقلارنى ئېيتىپ يۈرەتتى . سىرلىق ۋە گۈزەل بۇۋىمەريەم ھەقىقەتەنمۇ كىشىلەرنىڭ مەڭگۈلۈك ھۆرمەت - ئىخلاسىغا ئېرىشكەن ئىلاھە ئىدى .

لاندون ئۇ ماقالىنىڭ تولۇق تېكىستىنى ئوقۇپ چىقتىمۇ ، ئەمما ھېچنېمىگە ئېرىشەلمىدى .

شۇ چاغدا كومپيۇتېردىن يەنە غوڭۇلدىغان ئاۋاز ئاڭلاندى .

«چەۋەنداز ، لۇكچەك ، پاپا ۋە بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇز ؛ *تاللو قارتى ئارقىلىق مۇقەددەس قەدەھنىڭ تارىخىغا قارا*ڭ . »

— بۇنىڭ ھەيران قالغۇدەك يېرى يوق ، — دېدى لاندون سوفىيغا ، — بەزى ھالقىلىق سۆزلەر تاق قارتىلارنىڭ نامى بىلەن ئوخشاشمۇ چىقىپ قالىدۇ ، — ئۇ مائۇسنى تۇتۇپ ، تېز سۈرئەتتە ئۇلىنىش بۇيرۇقىنى چەكتى ، — بۇ ئىنزىنىڭ سىز بىلەن تاللو قارتى ئويىنىغان چاغدا ئۇنىڭ نامىنى ئەسكەرتكەن ياكى ئەسكەرتمىگەنلىكىنى بىلمەيمەن . ئەمما ، بۇ ئويۇندا «يوقاپ كەتكەن كىتىنچەك ۋە ئۇنىڭ رەزىل دىنىي جەمئىيەت تەرىپىدىن خورلانغانلىقى» توغرىسىدىكى ھېكايىگە ئاساسەن سوئال چىقىرىلىدۇ ، ئاندىن كارتا تارتىش ئۇسۇلى ئارقىلىق ئۇ سوئاللارغا جاۋاب بېرىلىدۇ .

سوفىي ئۇنىڭغا ھەيرانلىق بىلەن قاراپ قالدى :

— مەن ئەجەب بىلمەيدىكەنمەنغۇ ؟

— شۇ ئەمەسمۇ . مۇقەددەس قەدەھنىڭ چوقۇنغۇچىلىرى ئەينى چاغدا يوشۇرۇن مەنگە ئىگە بىر خىل ئويۇن ئارقىلىق ئۆز ئىدىيىسىنى تارقاتقاندا ، دىنىي جەمئىيەتنىڭ سېزىپ قېلىشىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، ئۇلار بۇ ئويۇندا ئۆزلىرى تارقاتماقچى بولغان ئۇچۇرلارنى ناھايىتى يوشۇرۇن ئىپادىلىگەن .

لاندون ئىلگىرىمۇ «قارتا ئويۇنى ئويناىدىغان ھازىرقى كىشىلەر ئۇنىڭدىكى تۆت خىل گۈل شەكلىنىڭ — قاغا ، تاپان ، چىتتىر ۋە غىشنىڭ — مۇقەددەس قەدەھ بىلەن ئالاقىسى بار بەلگىلەر ئىكەنلىكىنى ، يەنە كېلىپ ئەڭ دەسلەپكى تاللو قارتىغا شەمشەر ، ئالتۇن قەدەھ ، شاھانە ھاسا ۋە بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ شەكلى چۈشۈرۈلگەنلىكىنى خىيالىغا كەلتۈرۈپمۇ باقامدىغاندۇ ؟» دەپ ئويلايتتى .

«قاغا شەمشەردىن — شەمشەرنىڭ بىسىدىن ئۆزگىرىپ كەلگەن بولۇپ ، ئەرلەرگە ۋەكىللىك قىلاتتى .

تاپان ئالتۇن قەدەھتىن — خرىستوس ئىشلەتكەن مۇقەددەس قەدەھتىن ئۆزگىرىپ كەلگەن بولۇپ ، ئاياللارغا ۋەكىللىك قىلاتتى .

چىتتىر شاھانە ھاسىدىن ئۆزگىرىپ كەلگەن بولۇپ — خان جەمەتىنىڭ قان سىستېمىسىغا ، يەنى ئۇلاردىكى يۇكسەك سەلتەنەت ھاسىسى (سەۋلىجان)غا ۋەكىللىك قىلاتتى .

غىش بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزدىن ئۆزگىرىپ كەلگەن بولۇپ — ئىلاھەگە ، يەنى مۇقەددەس ئاياللارغا سىموۋۇل قىلىناتتى .»

تۆت مىنۇتتىن كېيىن ، لاندون «ئىزدىگەن نەرسىمىزنى تاپالمايدىغان ئوخشايمىز» دەپ ئەنسىرەپ تۇرغاندا ، كومپيۇتېر ئېكرانىدا يەنە بىر ئۇچۇر پەيدا بولدى .

تالانت ئىگىسىنىڭ تەڭداشسىز جەلپكارلىقى ، زامانىمىزدىكى بىر چەۋەندازنىڭ تەرجىمھالى .

— تالانت ئىگىسىنىڭ تەڭداشسىز جەلپكارلىقى ؟ — دېدى لاندون گېپىتۇم تەرەپكە قاراپ ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — زامانىمىزدىكى بىر چەۋەندازنىڭ تەرجىمھالى ؟

ئىشىك تەرەپتە شۇ ھامان گېپىتۇمنىڭ بېشى كۆرۈندى :

— زامانىمىزدىكى دېگىنى نېمىسىدۇ ؟ سىلەرنىڭ سېر رۇدىر جۇلىئانىڭلار ئەمەستۇ - ھە ؟ (ئامېرىكىدا «11 - سىنتەبىر» ۋەقەسى يۈز بەرگەندىن كېيىن ، نيۇيورك شەھىرىنىڭ باشلىقى جۇلىئانىنى ئىشلارنى ناھايىتى مۇۋاپىق بىر تەرەپ قىلغان بولغاچقا ياخشى باھاغا ئېرىشكەن ، 2002 - يىلى ئەنگلىيە ئايال پادىشاھى ئۇنىڭغا سېرلىق ئۇنۋانىنى بەرگەن . بۇ يەردە دېيىلۋاتقان ئادەم شۇ . — مۇھەررىردىن) مېنىڭچە ، بۇ تېمىدىن تېخىمۇ چەتنەپ كەتكەندەك قىلىدۇ .

يېقىندا «چەۋەنداز»لىق نامىنى ئالغان سېرىك مېك جاگگېرغا لاندون ئەزەلدىن گۇمانىي پوزىتسىيە تۇتۇپ كېلىۋاتاتتى . ئەمما ، ھازىر ئەنگلىيىنىڭ رېتسارلىق تۈزۈمى توغرىسىدا مۇنازىرە قىلىشىدىغان ۋاقىت ئەمەس ئىدى .

— مەن كۆرۈپ باقاي .

لاندون ھالقىلىق سۆزلەر بار ئۇزۇندىنى ئاچتى :

... « *ھۆرمەتلىك رېتسار سېر ئېسالك نيۇتون* ...
... 1772 - يىلى لوندوندا ئالەمدىن ئۆتكەن ...
... ئۇنىڭ قەبرىسى ۋېستمىنستېر چېركاۋىدا ...
... ئالبېكساندىر پوپې ، ئۇنىڭ دوستى ۋە مەسلەكدىشى ... »

— مېنىڭچە ، «زامانىمىزدىكى» دېگەن سۆز نىسپىي ئۇقۇم

بولسا كېرەك ، — دېدى سوفي گېتتۇمغا ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — بۇ كونا كىتاب ئىكەن ، سېر ئېسالك نېۋتون توغرىسىدىكى كىتاب ئىكەن .

گېتتۇم ئىشك تۈۋىدە تۇرۇپ بېشىنى چايقىدى :

— شۇنداقتىمۇ پايدىسى يوق ، نېۋتون ۋېستمىنستېر چېركاۋىغا — ئەنگلىيىدىكى پۈرىتان مۇخلىسلىرى تۇرۇشلۇق جايغا كۆمۈلگەنىكەن . شۇڭا ، پاپانىڭ ئۇ يەرگە بېرىشى مۇمكىن ئەمەس . قەھۋەگە ئىرىمچىك بىلەن شېكەر سالايمۇ ؟

سوفي بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى .

— لاندون ، سىزگىچۇ ؟ — دەپ سورىدى گېتتۇم يەنە .

شۇ چاغدا لاندون نېمىنىدۇر خىيال قىلىپ قالدى ۋە نەزىرىنى كومپيۇتېر ئېكرانىدىن يۆتكىگەچ ئورنىدىن دەس تۇرۇپ كەتتى :

— سېر ئېسالك نېۋتون دەل بىز ئىزدەۋاتقان چەۋەندىاز شۇ ئىكەن !

ئەمما سوفي ئورنىدىن قىمىرلاپمۇ قويمىدى :

— نېمىدەپ جۆيلۇۋاتىسىز ؟

— نېۋتون ئەنگلىيىدىكى چېغىدىلا ئۇنىڭ ئىلىم ساھەسىدىكى يېڭى بايقىشى كاتولىك دىنى جەمئىيىتىنىڭ غەزىپىنى قوزغاپ قويغان . يەنە كېلىپ ئۇ تېخى زىئون تىلاۋەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاقساقىلىمۇ بوپتىكەن . ئەجەبا ، مۇشۇلارنىڭ ئۆزىلا يېتەرلىك ئەمەسمۇ ؟ بىز يەنە نېمىنى ئىزدەيتتۇق ؟

— سىزنىڭچە يېتەرلىكمۇ ؟ — دېدى سوفي ھېلىقى شېئىرنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ، — ئۇنداقتا ، «لوندوندىكى چەۋەندازنىڭ كەينى پاپا قەبرىسى» دېگەننى قانداق چۈشەندۈرىسىز ؟ گېتتۇمۇ بايا «نېۋتوننى كاتولىك دىنىنىڭ پاپاسى يەرلىككە قويغان ئەمەس» دېدىغۇ .

لاندون قولىنى مائۇسقا ئۇزاتتى :

— مەن كاتولىك دىنى پاپاسى دېگەن گەپنى قىلمىغاندىمەن ؟ — ئۇ «Pope» دېگەن سۆزنى ئايرىم چېكىۋىدى ،

ئېكراندا مۇكەممەل بىر جۈملە پەيدا بولدى .

«كىنەز ۋە تۆرىلەر قاتناشقان سېر ئېسالك نيۇتونىنك دەپنە مۇراسىمىغا ئۇنىك يېقىن دوستى ۋە مەسلەكدىشى ئالېكساندېر پوپې رىياسەتچىلىك قىلغان ، ئۇ قەبرىگە توپا ئىتتىرىلىشتىن ئاۋۋال كىشىنىك يۈرەك تارىنى چېكىدىغان بىر تەزىيە نۇتقىنى سۆزلىگەن . »

لاندون سوفىيغا قارىدى :

— بىز ئىككىنچى ئۇچۇردىن Pope دېگەن سۆزنىك توغرا مەنىسىنى تاپقانىدۇق . ئالېكساندېر ، — ئۇ بىر تىنىۋالدى ، — ئالېكساندېر پوپې (A.Pope) .

«دەپنە مۇراسىمىغا ئالېكساندېر پوپې رىياسەتچىلىك قىلغان بىر چەۋەندىاز لوندونغا كۆمۈلگەن . »

سوفىي چىرايى تاتارغان هالدا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى .

يالك سوئالىي — دۇئالىزمچە ئويۇن ئويناشقا ئامراق بۇ مويسىپىت ئۆزىنىك كىشىنى هەيران قالدۇرىدىغان ئەقىل - پاراسەتكە ئىگە ئادەم ئىكەنلىكىنى يەنە بىر قېتىم ئىسپاتلاپ بەرگەنىدى .

توقسان ئالتىنچى باب

سىللارىس چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتى .

ئۇ ئۆزىنىڭ قانچىلىك ئۇخلىغانلىقىنى ھەم نېمىدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتكەنلىكىنى بىلەلمىدى . «*قارا بېسىپ قالدىمۇ نېمە؟*» ئۇ سەل قەددىنى رۇسلاپ ، بىنانىڭ ئىچىدە تاتلىق ئۇخلاۋاتقانلارنىڭ يېنىك پۇشۇلداشلىرىغا ۋە پەستە ئۇنلۇك ئاۋازدا دۇئا ـ تىلاۋەت قىلىۋاتقانلارنىڭ يېقىملىق ئاۋازىغا قۇلاق سالدى . بۇ تونۇش ئاۋازلار ئەسلىي ئۇنىڭغا تېخىمۇ زور تەسەللى ئاتا قىلسا توغرا بولاتتى .

ئەمما ، ئۇ بىردىن سەگەكلىشىپ قالدى ۋە ئورنىدىن دەرھال تۇرۇپ ئېچ كىيىملىرىنىلا كىيدى ـ دە ، دېرىزە ئالدىغا باردى . «*بىرى ئىزىمغا چۈشۈۋالغانمىدۇ؟*» پەستەكى كىچىككىنە ھويلىدا بىرمۇ ئادەم كۆرۈنمەيتتى ، بايا ئۇ كىرگەن ۋاقىتتىكىدەكلا جىمجىت ئىدى . ئۇ قۇلىقىنى دىڭ تۇتۇپ ئاڭلاپ باقتى . ئەمما ، ھېچقانداق غەيرىي ئاۋاز ئاڭلانمىدى . «*ئەمىسە ، نېمىشقا بىئارام بولىمەن؟*» سىللارىس خېلى بۇرۇنلا ئۆز تۇيغۇسىغا ئىشىنىشنى ئۆگىنىۋالغان ، تۇرمىگە كىرىشتىن ئىلگىرىلا — مارسېل كوچىلىرىدا قېچىلىپ ـ سوقۇلۇپ يۈرگەن سەرگەردان چاغلىرىدىلا... يەنە كېلىپ ، ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ئۇنىڭغا يېڭىدىن ھاياتلىق ئاتا قىلىشتىن بۇرۇنلا ئۆزىنىڭ بىۋاستە تۇيغۇسىغا ئىشىنىدىغان ئادەتنى يېتىلدۈرۈۋالغانىدى . ئۇ دېرىزىدىن سىرتقا يەنمۇ سىنچىلاپ قارىدى ـ دە ، دەرەخ يوپۇرماقلىرىنىڭ ئارىسىدىن ماشىنىنىڭ چاقىدەك بىرنەرسىنى كۆرۈپ قالدى ، ئۇ ماشىنىنىڭ

ئۇستىدە ساقچىلار جىددىي ئەھۋالغا يولۇققاندا ئىشلىتىلىدىغان سىگنال ئۇسكۇنىسى تۇراتتى . شۇ چاغدا ، بىنانىڭ كارىدورىدىن بىرنەچچە ئادەمنىڭ ئاياغ تىۋىشى ئاڭلاندى ۋە ئىشكىنىڭ تاقىقى تۆيۈقسىزلا تارتىۋېتىلدى .

سىللارىس بۇنىڭغا ناھايىتى تېز ئىنكاس قايتۇردى . ئىشىك تېخى ئېچىلماي تۇرۇپلا ئۇ چەبدەسلىك بىلەن يۇگۇرۇپ بېرىپ ، ئىشكىنىڭ يان تەرىپىگە ئۆتۈۋالدى . ھايال ئۆتمەيلا ، بىر ساقچى ئۆينىڭ ئىچىگە ئېتىلىپ كىردى - دە ، قولىدىكى قورالنى ئۇياق - بۇياققا تەڭلىگىنىچە ئۆينىڭ ئىچىگە ئېھتىيات بىلەن نەزەر سىلىشقا باشلىدى . ئۇ سىللارىسنىڭ نەدىلىكىنى بايقاپ بولغۇچە سىللارىس مۇرىسى بىلەن ئىشكىنى كۈچەپ ئىتتىرىپ ، كەينىدىن كىرىۋاتقان يەنە بىر ساقچىنىڭ يولىنى توسۇۋالدى . بىرىنچى بولۇپ كىرگەن ساقچى دەرھال كەينىگە بۇرۇلۇپ ئوق چىقاردى . ئەمما ، سىللارىس چاقماقنىلىق بىلەن ئېڭىشىۋالغاچقا ، ئوق ئۇنىڭ بېشى ئۈستىدىن ئۆتۈپ كەتتى . سىللارىس ساقچىنىڭ پاچىقىنى چىڭ تۇتقىنىچە ئالدىغا شۇنداقلا تارتىۋىدى ، ساقچى يىقىلىپ چۈشتى ۋە بېشى يەرگە قاتتىق تېگىپ كەتتى . شۇ ئارىلىقتا ھېلىقى ساقچى دەلدەڭشىگىنىچە ئورنىدىن تۇردى ، سىللارىس ئۇنىڭ چاترىقىغا قاتتىق بىرنى تەپتى ۋە ئۇستىدىن دەسسەپ ئۆتۈپ ، ئۆزىنى زالغا ئاتتى .

سىللارىس ئۇچىسىدا ھېچنېمە يوق ھالەتتە ئايئاق بەدىنىنى سۆرىگىنىچە پەلەمپەيدىن چۈشۈپ كېتىۋاتاتتى . ئۇ ئۆزىنىڭ سېتىۋېتىلگەنلىكىنى چۈشەنگەنىدى . ئەمما ، ئۇنى سېتىۋەتكەن كىمدۇ ؟ ئۇ ھاسىراپ - ھۆمۈدىگىنىچە ئارامخانىغا ئېتىلىپ كىردى ۋە ئالدى ئىشىكتىن بىرمۇنچە ساقچىنىڭ يوپۇرۇلۇپ كىرىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ دەرھال كەينىگە بۇرۇلدى - دە ، زالنىڭ ئىچكىرىسىگە — مەخسۇس ئايالالارغا ئاتاپ ياسالغان ئۆتۈشمە يول تەرەپكە قاراپ يۈگۈردى (كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى سالدۇرغان ھەرقانداق بىنادا مۇشۇنداق بىر يول بار ئىدى) . ئۇ تار ھەم ئەگرى - بۈگرى يولدىن يۇگۇرۇپ ئۆتۈپ ئاشخانىغا

يىلانىدەك شۇڭغۇپ كىرگەندە ، ئاشخانىدا ئىشلەۋاتقانلارنىڭ قورققىنىدىن جان - پېنى چىقىپ كەتتى ۋە ئاقىرىش كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان بۇ قېيىلىڭاچ ئەرگە سوقۇلۇپ كېتىشتىن ئەنسىرەپ ، بۇلۇڭ - بۇلۇڭغا مۆكۈۋېلىشتى . سېللارىس بىرمۇنچە چىنە - قاچىنى سوقۇپ - دەسسەپ ، ئاران دېگەندە پار قازىنى بار ئۆيىنىڭ يېنىدىكى بىر تار يولغا كىرىۋېلىپ ، ئۆزى ئىزدەۋاتقان ئىشكىنى ئاخىر كۆردى . ئۇ ئىشىك ئۈنۈڭ بىردىنبىر ئۇمىدى ئىدى .

سېللارىس ئۆلەر - تىرىلىشىگە باقماي يۇگۇرۇپ ئاخىر ئىشكىتىن چىقتى - دە ، يېغىۋاتقان يامغۇرغا قارىماي ئۆزىنى تۆۋەنگە ئاتتى . شۇ چاغدا ئۇدۇلدىن بىر ساقچى ئۈنۈڭغا قاراپ يۇگۇرۇپ كېلىدى . سېللارىس ئۇ ساقچىنى كۆرگەندە ، ئاللىبۇرۇن كېچىككەنىدى . ئىككىسى بىر - بىرىگە قاتتىق سوقۇلۇپ كەتتى ، سېللارىسنىڭ كەڭ ھەم يالىڭاچ يەلكىسى ساقچىنىڭ كۆكرىكىگە شۇنداق قاتتىق ئۇرۇلدىكى ، ساقچى ئاغرىق ئازابىغا چىدىماي ئىڭراپ تاشلىدى . ئۇ ساقچىنى ئىتتىرگىنىچە پىيادىلەر يولىغا چىقتى ۋە مۇشتۇمى بىلەن ئۈنۈڭ بېشىغا كەينى - كەينىدىن نەچچىنى ئۇرۇۋەتتى . ساقچىنىڭ قولىدىكى تاپانچا «پاڭ - پۇڭ» قىلىپ ئېتىلغان پېتى يەرگە چۈشۈپ كەتتى . شۇ ئەسنادا زال تەرەپتىن نۇرغۇن ئادەمنىڭ ئالىتاغىل ۋارقىرىغىنىچە يۇگۇرۇپ چىقىۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ قالغان سېللارىس يەرگە بىر دومىلاپلا ھېلىقى تاپانچىنى ئېلىۋالدى . زالىنىڭ ئىچىدىن بىرنەچچە پاي ئوق ئېتىلدى . ئۈنۈڭ پاچىقى شۇ ھامان چىدىغۇسىز دەرىجىدە ئاغرىپ كەتتى . كۆزىگە قان تولغان سېللارىس قولىدىكى تاپانچىنى ئۇدۇلىدىكى ئۈچ ساقچىغا توغرىلاپ كەينى - كەينىدىن ئوق چىقاردى . كۆزىنى يۇمۇپ - ئاچقۇچە بولغان ئارىلىقتا بىنانىڭ ئالدى قان بىلەن بويالدى .

دەل شۇ چاغدا قەيەردىندۇر پەيدا بولغان بىر قارا كۆلەڭگە كەينى تەرەپتىن ئۈنۈڭ يالىڭاچ يەلكىسىنى غەزەپ بىلەن قامالاپ

تۇتتى ۋە :

— سىللارنىس ، ئوق چىقارما ! — دەپ ۋارقىرىدى .

سىللارنىس كەينىگە بۇرۇلۇپلا تاپانچىنىڭ تەپكىسىنى بېسىۋەتتى . شۇ ئارىلىقتا ئۇلارنىڭ كۆزلىرىمۇ ئۇچراشتى . ئۇ يەرگە يىقىلغان ئادەمنىڭ ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ئىكەنلىكىنى تونۇغان چېغىدا چىرايى بايىقىدىنمۇ قورقۇنچلۇق تۇسكە كىرىپ ، تەلۈلەرچە ۋارقىرىۋەتتى .

توقسان يەتتىنچى باب

ۋېستمىنستېر چېركاۋىنىڭ ئىچىگە ھازىرغا قەدەر ئوچ مىڭدىن ئارتۇق ئادەم دەپنە قىلىنغان بولۇپ ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە پادىشاھلار ، سىياسىيونلار ، ئالىملار ، شائىر ۋە مۇزىكانتلارمۇ بار ئىدى . ئۇلارنىڭ قەبرىلىرى بارلىق تەكچە ۋە ئويما ئۆيلەرگە تەكشى ئورۇنلاشتۇرۇلغان بولۇپ ، شاھانە تۇسكە ئىگە ئېلىزابېت I نىڭ قەبرىسىدىن تارتىپ — ئۇنىڭ ئالاھىدە ياسالغان تاش گروپى يېرىم ياي شەكىللىك ئايرىم بىر ئۆيدىكى مېھرابنىڭ ئىچىگە قويۇلغانىدى — سىرتقى كۆرۈنۈشى ناھايىتى ئاددىي قەبرىلەرگىچە ھەممىسى بار ئىدى . يەرگە ئويۇپ قويۇلغان يادنامىلەر نەچچە يۈز يىلدىن بېرى كىشىلەرنىڭ دەسسەۋېرىشى نەتىجىسىدە ئۆچۈپ ھەم بۇزۇلۇپ كەتكەنىدى . بۇنى كۆرگەن بەزى ئادەملەرنى «چېركاۋنىڭ ئاستىدىمۇ مەلۇم بىرەيلەننىڭ مەخپىي قەبرىسى بارمۇ ، قانداق ؟ » دېگەن خىيالغا كەلتۈرمەي قويمايتتى .

ۋېستمىنستېر چېركاۋىغا فرانسىيەدىكى ئامېينس ، چارتىرس ۋە كانتېربۇرى چېركاۋلىرىنىڭ قۇرۇلۇش ئۇسلۇبى مۇجەسسەملەنگەن بولسىمۇ ، ئەمما ئۇ دىنىي رايونغا قاراشلىق ئېپىسكوپ چېركاۋى بولماستىن ، بەلكى خان جەمەتىگە قاراشلىق چېركاۋ ئىدى . پادىشاھ ئۇنى بىۋاستە باشقۇراتتى . 1066 - يىلقى مىلاد كۈنىدە بۇ يەردە «بويسۇندۇرغۇچى» ۋىليام I گە تاج كىيدۈرۈش مۇراسىمى ئۆتكۈزۈلگەندىن بۇيان ، بۇ چېركاۋدا خان جەمەتىنىڭ نۇرغۇن كاتتا مۇراسىملىرى ئۆتكۈزۈلگەن . دۆلەتنىڭ نۇرغۇن چوڭ ئىشلىرى بىر تەرەپ قىلىنغان — «توۋا قىلغۇچى»

ئىدۋاردقا تاج كىيدۈرۈش مۇراسىمى ، شاھزادە ئاندرېۋ بىلەن سارا فېرگۈسوننىڭ توي مۇراسىمى ، ھېنرى VI ، ئېلىزابېت I ۋە مەلىكە دىئانانىڭ دەپنە مۇراسىمى دېگەنلەرنىڭ ھەممىسى مۇشۇ چېركاۋدا ئۆتكۈزۈلگەنىدى .

شۇنداقتىمۇ چېركاۋنىڭ بۇ شانلىق تارىخلىرى روبېرت لاندونىنى قىلچە قىزىقتۇرالمىدى ، ئۇنىڭ ھازىر بىردىنبىر قىزىقىۋاتقىنى سېر ئېساك نيۇتوننىڭ دەپنە مۇراسىمى ئىدى .

«ئالېكساندېر پوپېنىڭ رىياسەتچىلىكىدە لوندونغا بىر چەۋەنداز دەپنە قىلىنىپتىكەن . »

لاندون بىلەن سوفي تېز - تېز چامدىغىنىچە چېركاۋنىڭ شىمالىي تەرىپىدىكى كېسىشمە يولدىن ئۆتتى ، شۇ چاغدا چېركاۋ ئىچىدىن بىر قوغداش خادىمى چىقىپ ، ئەدەپ بىلەن سالام قىلغاندىن كېيىن ، ئۇلارنى چېركاۋنىڭ يېڭىدىن سېپىلەنگەن يوغان بىر تەكشۈرۈش ئاپپاراتىنىڭ يېنىغا باشلاپ باردى . لوندوندىكى نۇرغۇن داڭلىق قورۇلۇشلارغا مۇشۇنداق تەكشۈرۈش ئاپپاراتى سېپلەپ بېرىلگەنىدى . تەكشۈرۈش ئاپپاراتىدىن ھېچقانداق ئاۋاز چىقمىدى . لاندون بىلەن سوفي ئاپپاراتنىڭ ئالدىدىكى يولدىن خاتىرجەم ھالدا ئۆتۈپ ، چېركاۋنىڭ كىرىش ئېغىزىغا قاراپ ماڭدى .

ۋېستمىنستېر چېركاۋىنىڭ بوسوغىسىدىن ئاتلاپ كىرگەندىن كېيىن ، لاندون سىرتتىكى شاۋقۇنلۇق دۇنيانىڭ بىردىنلا جىمىپ قالغانلىقىنى ھېس قىلدى ، بۇ يەردە ماشىنىلارنىڭ سىگنال ئاۋازى ۋە يامغۇرنىڭ شارىلدىغان ئاۋازىمۇ يوق ، ئەتراپ گۆرەڭ جىمجىت ئىدى . بۇ قەدىمىي قورۇلۇش ئادەمگە خۇددى ئۆز - ئۆزىگە نېمىلەرنىدۇر پىچىرلاۋاتقاندەك ، سۇكۇت ئىچىدە ئۇزۇلمەس بىر ئەكس سادانى تارقىتىۋاتقاندەكلا تۇيغۇ بېرەتتى .

لاندون بىلەن سوفي سايادىكى ئادەت بويىچە باشلىرىنى كۆتۈرۈپ چېركاۋنىڭ غايەت زور گۈمبىزىگە نەزەر سالدى ، گۈمبەز ئۇلارنىڭ ئۈستى تەرىپىدە خۇددى يوغان بىر

تورەك يېيىلىپ تۇراتتى . قىزىل شەمشادتەك بوي تارتىپ تۇرغان كـۇل رەڭ تـاش تـۇۋرۇكـلـەرنـىڭ يۇقىرىقى ئۇچىنى كۆرگىلى بولمايتتى . ئېگىز بوشلۇقتا يايسىمان شەكىل ھاسىل قىلغان بۇ تاش تۇۋرۇكلەر بىر ـ بىرىدىن مەزمۇت ۋە پۇختا ئىدى . چېركاۋنىڭ شـــمال تەرىپىدىكى يول ئۇلارنىڭ ئالدىدا خۇددى چەكسىز بىر ئۆڭكۇرەك ئۇزىراپ ياتاتتى ، ئىككى تەرىپىنى بولسا ھەر خىل رەڭلىك ئەينەكلەر بىلەن بېزەلگەن تىك ھەم ئېگىز تاملار قورشاپ تۇراتتى . ھاۋا ئوچۇق كۈنلىرى چېركاۋنىڭ ئىچى رەڭدار شولىلار بىلەن ناھايىتى چىرايلىقلىشىپ كېتەتتى . ئەمما ، بۇگۈن سىرتتا يـامـغـۇر يېغىۋاتقاچقا ھەم ھاۋا تۇتۇق بولغاچقا ، بۇ غايەت زور چېركاۋنىڭ ئىچى بۆلەكچىلا سۇرلۇك تۇسكە كىرىپ قالغانىدى... لاندون شۇ تاپتا ئۆزىنى گويا بىر يەر ئاستى قەبرىستانلىقىغا كىرىپ قالغاندەك ھېس قىلىۋاتاتتى .

— راسـتـىنلا ئادەم يوق ئىكەن ، — دېدى سوفي پەس ئاۋازدا .

لاندون سەل ئۇمىدسىزلىنىپ قالدى . ئۇ ئەسلىي بۇ يەردە كۆپ ئادەم بولۇشنى ، قاينام ـ تاشقىنلىق بىر كەيپىياتنى كۆرۈشنى ئۇمىد قىلغان ، «مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىدىكىدەك ئىشلار ئەمدى يۈز بەرمىسىكەن» دەپ ئويلىغانىدى . ئۇ بۇنداق سايادەت ئورۇنلىرىدا بىر خىل خاتىرجەملىك تۇيغۇسىنىڭ بولۇشىنى ئىزچىل ئارزۇ قىلىپ كېلىۋاتاتتى . ئەمما ، چېركاۋدا توپ ـ توپ سايادەتچىلەرنىڭ ئۇياقتىن ـ بۇياقتا ئۆتۈشۈپ تۇرغان ھالىتىنى پەقەت ياز پەسلىدىكى سـايادەتچىلىك يۇقىرى پەللىگە چىققان مەزگىللەردىلا كۆرگىلى بـولـمـىدىغانلىقىنى ئۇمۇ ئېنىق بىلەتتى . ئاپرېلنىڭ بۇگۈنكىدەك بـۇنداق يامغۇرلۇق سەھىرىدە ئۇنداق كۆپ ئادەملەرنى چېركاۋدا ھەرگىزمۇ ئۇچراتقىلى بولمايتتى .

— بـىـز ھـېـلىقـى تـەكـشۈرۈش ئاپـپـاراتـىنىڭ ئالـدىدىن ئۆتتۇق ، — دېدى سوفي لاندونغا مەدەت بېرىپ ، — بۇ يەردە باشقا ئادەم بولغان تەقدىردىمۇ ھەرگىز قورال ئېلىپ كىرەلمەيدۇ .

لاندون بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى ، ئەمما كۆڭلى ئەندىشىدىن يەنىلا پۇتۇنلەي خالىي بولالمىدى . ئۇ ئەسلىي بۇ يەرگە لوندون ساقچىلىرىدىن بىر - ئىككىنى بىللە ئەكېلىشنى ئويلىغان بولسىمۇ ، ئەمما سوفىي «بۇ ئىشقا ساقچىلارنى ئارىلاشتۇرۇپ قويساق ، كېيىن بىزنىڭ ھۆكۈمەت تەرەپ بىلەن ئالاقىلىشىشىمىزغا دەخلىسى يېتىپ قالارمىكىن» دەپ ئەنسىرىگەنىدى . «ھېلىقى شىفىرلىق قۇتىنى چوقۇم قايتۇرۇۋېلىشىمىز كېرەك ، — دەپ ئويلايتتى سوفىي ، — چۈنكى ئۇ بارلىق سىرنى يېشىدىغان ئاچقۇچ .»

ئەلۋەتتە ، ئۇنىڭ ئويلىغىنى توغرا ئىدى . «*شىفىرلىق قۇتا راي تىببىنىي ساق - سالامەت قايتۇرۇپ كېلىشنىڭ ئاچقۇچى . مۇقەددەس قەدەمنى تېپىشنىڭ ئاچقۇچى ، بۇ بىر قاتار سۈيىقەستلەرنىڭ پەردە ئارقىسىدىكى پىلانلىغۇچىنى تېپىشنىڭ ئاچقۇچى*» ئىدى . ئەمما ، چاتاق بولغىنى ، شىفىرلىق قۇتىنى قايتۇرۇۋېلىشتا ھازىر ئۇلارنىڭ مۇشۇ يەردىكى — سىر ئېسىك نيۇتوننىڭ قەبرىسى يېنىدىكى ئىپادىسىگە قارىماقتىن باشقا چارە قالمىغانىدى . كىم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، ئۇنىڭ قولىدا شىفىر قۇتىسى بار بولسىلا مۇشۇ قەبرىنى تېپىپ كېلەتتى ھەم بۇ يەردىن ئەڭ ئاخىرقى يىپ ئۇچىنى ئىزدەيتتى . ئەگەر ئۇلار تېخى كەلمىگەن بولسا ، لاندون بىللەن سوفىي ئۇلارنى چوقۇم يېرىم يولدا توسۇۋېلىشى كېرەك ئىدى .

ئىككىسى يوغان - يوغان چامدىغىنىچە سول تەرەپتىكى تامغا قاراپ ماڭدى ، ئاندىن ياندىكى بىر خىرە كارىدورغا ئەگىلدى . لاندون ھېلىھەم راي تىببىن تۇتۇپ كېتىلگەن چاغدىكى مەنزىرىنى ئويلاۋاتاتتى . «بەلكىم ئۇ ئۆزىنىڭ ماشىنىسىنىڭ كەينىدە باغلاقلىق ياتقاندۇ .» ئىلگىرى زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ يۇقىرى دەرىجىلىك ئەزالىرىنى ئىز قوغلاپ ئۆلتۈرۈش توغرىسىدا بۇيرۇق چۈشۈرگەن ئاشۇ ئادەملەر ئۆزلىرىگە توسقۇنلۇق قىلماقچى بولغان ھەرقانداق ئادەمگە ھەرگىزمۇ يۇمشاق قوللۇق قىلمايتتى . سىر راي تىببىنىڭ — ھازىرقى زامانىدىكى بىر ئەنگلىيىلىك

چەۋەندازنىڭ قېرىندىشى سېر ئېسىك نېۋىتوننىڭ قەبرىسىنى ئىزدەش جەريانىدا ئويلىمىغان يەردىن بىر تۇنقۇنغا ئايلىنىپ قالغانلىقىنى بۇنىڭ روشەن بىر دەللىلى دېيىشكە بولاتتى.

— ئەمدى قاياققا ماڭساق بولار؟ — دېدى سوفي ئەتراپقا قارىغاچ.

«ئۇ قەبرە زادى قايسى تەرەپتە؟» بۇنى لاندونمۇ ئۇقمايتتى.

— بىز چۈشەندۈرگۈچىدىن بىرنى تېپىپ سوراپ باقايلى.

بۇ يەردە قارا- قويۇق ئايلىنىپ يۇرگەننىڭ ھېچقانداق پايدىسى يوقلۇقى لاندونغا ئايان ئىدى. ۋېستمىنستېر چېركاۋىنىڭ ئىچىدە چوڭ تېپتىكى قەبرىلەر، يۇمىلاق شەكىللىك قەبرىلەر ھەمدە ئويما شەكىللىك قەبرىلەر ناھايىتى كۆپ بولۇپ، لوئۇرې ساريىدىكى چوڭ كۆرگەزمىخانىغا ئوخشاشلا ئۇنىڭدىمۇ ئايرىم بىر كىرىش ئېغىزى — بايا ئۇلار ئۆتكەن كىرىش ئېغىزى — بار ئىدى. ئۇ يەردە كىرىش ئاسان بولغىنى بىلەن چىقماق تەسكە توختايتتى. ئۇنىڭ ئىچى خۇددى لاندوننىڭ بىر سارىڭ قېتىش خىزمەتدىشىنىڭ ئېيتقىنىدەك «ئىسمى- جىسمىغا لايىق سىرلىق ئوردا» ئىدى. كېرىست شەكلىدە سېلىنغان بۇ چېركاۋدا ئەنئەنىۋى قۇرۇلۇش ئۇسۇلۇبى ساقلاپ قېلىنغان بولسىمۇ، ئەمما باشقا چېركاۋلارغا ئوخشىمايدىغان يېرى شۇكى، ئۇنىڭ كىرىش ئېغىزى ئالدى زالغا ئەمەس، بەلكى يان تەرەپكە ئورۇنلاشتۇرۇلغان، ئىچىدىكى كارىدورلارمۇ ئەگرى- بۈگرى ھالەتتە لايىھىلەنگەن بولۇپ، ئەگەر بىرلا قەدەم خاتا ئېلىنسا، سايا‌ھەتچىلەر تۆت تەرىپى ئېگىز تاملار بىلەن قورشىۋېتىلگەن بۇ «سىرلىق ئوردا» نىڭ ئىچىدە چىقىش ئېغىزىنى تاپالماي قايمۇقۇپ يۈرەتتى.

— چۈشەندۈرگۈچىلەر توق قىزىل رەڭلىك كىيىم كىيەتتى، — لاندون شۇنداق دېگەچ چېركاۋنىڭ ئوتتۇرىغا كەلدى ھەمدە ئالتۇن يالتىلىغان مۇقەددەس سۇپىنىڭ نېرىسىدا — چېركاۋنىڭ جەنۇب تەرىپىدە بىرنەچچە ئادەمنىڭ يەردە يۇكۇنۇپ ئولتۇرغىنىچە ئالدى تەرەپكە قاراپ ئاستا ئۆملەۋاتقانلىقىنى

كۆردى . بۇ خىل ئىبادەت قىلىش ئۇسۇلىنى لاندون بۇرۇنمۇ بىرنەچچە قېتىم كۆرگەن بولغاچقا ، قىلچە ھەيران قالمىدى . ئۇلارنىڭ ھەممىسى يەردىكى يادنامىلەرنى ئوقۇۋاتقان ساياھەتچىلەر ئىدى .

— مەن بىرمۇ چۇشەندۇرگۇچىنى كۆرمىدىم ، — دېدى سوفىي ، — قارىغاندا ، ئۆزىمىزلا ئىزدىسەك بولىدىغان ئوخشايدۇ . قانداق دەيسىز ؟

لاندون ھېچنېمە دېمەي ، ئۇنى باشلاپ ئالدىغا يەنە بىرنەچچە قەدەم ماڭدى ، ئاندىن «قاراڭ» دېگەندەك قىلىپ ئوڭ تەرەپنى كۆرسەتتى .

سوفىي چېركاۋنىڭ ئۇزۇنسىغا كەتكەن ئاساسىي سارىيىدىكى غايەت زور قۇرۇلۇشنى كۆرۈپ ، ئۆزىمۇ سەزمىگەن ھالدا ئېغىر بىر تىنىۋەتتى :

— ۋاي خۇدايىمەي ، بىز يەنىلا چۇشەندۇرگۇچىدىن بىرنى تاپساق بولغۇدەك .

دەل شۇ مىنۇتلاردا بىر ئادەم چېركاۋنىڭ ئاساسىي سارىيىدىن يۇز ياردچە نېرىدىكى ئىچكى سۇپىنىڭ كەينىدە — سېر ئېسىك نېيۇتونىنىڭ قەبرىسىنىڭ يېنىدا تۇراتتى . ئۇستازنىڭ بۇ قەبرىگە تىكىلىپ قاراپ تۇرغىنىغا ئون مىنۇتچە بولغانىدى .

سېر ئېسىك نيۇتونىنىڭ قەبرىسى ئەمەلىيەتتە قارا رەڭلىك مەرمەر تاشتىن ياسالغان چوڭ بىر گروپ بولۇپ ، ئۇستى تەرىپىگە ئۇنىڭ ھەيكىلى ئورنىتىلغانىدى . قەدىمىي پاسوندا كىيىم كىيىدۇرۇلگەن بۇ ھەيكەل ئۆزىنىڭ «ئىلاھلار ھەققىدە» ، «ھەرىكەت ھەققىدە» ، «ئوپتىكا» ۋە «تەبىئەت پەلسەپىسىدىكى ماتېماتىكىلىق پرىنسىپلار» دېگەندەك بىر دۆۋە ئەسىرنىگە مەغرۇر ھالدا يۆلىنىپ تۇراتتى . پۈت تەرىپىدە كىتاب كۆتۈرۈۋالغان قاناتلىق ئىككى ئوغۇل بالىنىڭ ھەيكىلى بار ئىدى . يان تەرىپىدە بولسا بىر پرامىدا تىككىدە قەد كۆتۈرۈپ تۇراتتى . قارىماققا سەل غەلىتىرەك

كۆرۈنسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭ بەل تەرىپىدىكى يوغان يۇمىلاق شار ئۇستازنىڭ ئالاھىدە دىققىتىنى قوزغىماقتا ئىدى .

«*بىر يۇمىلاق شار*» .

ئۇستاز سونۇئېپي توقۇپ چىققان غەلىتە تېپىشماق توغرۇلۇق توختىماي ئويلىنىۋاتاتتى . «ھەممە بايلىق چەۋەندازنىڭ قەبرىسىدە .» پرامىدادىكى يوغان يۇمىلاق شارنىڭ ئۇستى ھەر خىل قاپارتما نەقىشلەر ۋە تۇرلۇك شەكىلدىكى ئاسمان جىسىملىرى — ھەر خىل يۇلتۇزلار تۇركۈمى ، زودىئاك يۇلتۇزلىرى ، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزلار ، تۇرغۇن يۇلتۇزلار ۋە سەييارىلەر بىلەن توشۇپ كەتكەن بولۇپ ، ئۇنىڭ ئۇستى تەرىپىدە بىر ئاسمان جىسىملىرى ئىلاھىنىڭ ھەيكىلى بار ئىدى .

«*ئاسمان جىسىملىرى ، سانسىز ئاسمان جىسىملىرى .*»

ئۇستاز ئىلگىرى مۇشۇ قەبرىنى تاپسىلا ، يوقاپ كەتكەن ھېلىقى شارنىمۇ ناھايىتى ئاسانلا تاپقىلى بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىپ كەلگەنىدى . ئەمدىلىكتە بولسا ئۇ قارىشىدىن يېنىپ قالدى ۋە ھەر خىل ئاسمان جىسىملىرى ئۆزئارا گىرەلىشىپ كەتكەن بىر خەرىتىگە سىنچىلاپ قارىدى . «بۇنىڭدا بىرەر سەييارە كەمىمۇ ؟ ياكى بولمىسا بۇ يۇلتۇزلار تۇركۈملىرىدىكى بىرەر ئاسمان جىسمى سىزىلمايلا قالغانمىدۇ ؟» ئۇ بۇنى بىلمەيتتى . شۇنداقتىمۇ بۇ تېپىشماقنى يېشىش ئۈسۈلىنىڭ دانا ھەم ئاددىي ئىكەنلىكىدىن گۇمانلىنىپ تۇراتتى . «لوندوندىكى چەۋەندازنىڭ كەينى پاپا قەبرىسى .» «مېنىڭ ئىزدەۋاتقىنىم زادى قانداق پلانېتا بولغىيدى ؟ ئەلۋەتتە ، ئاستروفىزىكا ئىلمىگە ماھىر ئادەملەرنىمۇ مۇقەددەس قەدەھنى چوقۇم تاپالايدۇ دەپ كەتكىلى بولمايدۇ ـ دە !»

«*يېشىپ بېرەر بۇ سىرنى ساھىبجامال ھامىلدار .*»

ئۇستاز دىققىتىنى ئەمدىلا يىغىپ تۇرۇشىغا ، يان تەرەپتىن تۇيۇقسىزلا بىرنەچچە ساياھەتچى كېلىپ قالدى . ئۇ شىپىرلىق قۇتىنى دەرھال يانچۇقىغا سېلىۋەتتى ـ دە ، ساياھەتچىلەرنىڭ بىر ئۇستەل تەرەپكە قاراپ ماڭغانلىقىغا ، ئۇستەلنىڭ ئۇستىدىكى بىر

لوڭقىغا بەس - بەستە پۈل تاشلىغاندىن كېيىن ، چېركاۋ ھەقسىز تەمىنلەيدىغان قەلەم ۋە قەغەزلەرنى ئېلىپ ، چېركاۋنىڭ ئالدى تەرىپىگە قاراپ كېتىۋاتقانلىقىغا دىققەت قىلىپ تۇردى . ئۇلارنىڭ چاۋتسېر ، دېننىسون ۋە دىككېنسلارنىڭ قەبرىسىنى تاۋاپ قىلىپ ، قەبرە يادنامىلىرىنى ئوقۇش ئارقىلىق ئۇلارغا ھۆرمەت بىلدۈرگىلى كەلگەن ساياھەتچىلەر ئىكەنلىكى ئېنىق ئىدى .

ئۇستاز يەنە ئۆزى يالغۇز قالدى . ئۇ قەبرىگە يەنە بىرنەچچە قەدەم يېقىنلاپ ، قايتىدىن سەپسېلىپ قاراشقا باشلىدى . ئۇ ئاۋۋال تاش گروپىنىڭ ئاستى تەرىپىنى كۆزەتتى ، ئاندىن نيۇتوننىڭ ھەيكىلىگە ، ئۇنىڭ ئىلمىي ئەسەرلىرىگە ، قاناتلىق ئىككى ئوغۇل بالىنىڭ ھەيكىلىگە بىر باشتىن سىنچىلاپ قاراپ چىقتى . ئۇنىڭ نەزىرى پرامىدانىڭ ئالدى تەرىپىدىكى سان - ساناقسىز يۇلتۇزلار ئويۇلغان يۇمىلاق شارغا يۆتكەلدى ۋە ئاخىرىدا ھەر خىل ئاسمان جىسىملىرى نەقىش قىلىنغان تەكچىگە بېرىپ توختىدى .

«بۇ يەردىن يوقاپ كەتكەن شار ئەسلىي قانداق شار بولغىيدى ؟... »

ئۇ خۇددى سۇنۇئېينىڭ مەرمەر تاش ئەسىرىدىن بۇنىڭ جاۋابىنى تاپماقچى بولغاندەك ، يانچۇقىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى سىلاپ قويدى . بەش ھەرپتىن تەشكىل تاپقان ھېلىقى سۆزنى تاپقاندىلا ، ئاندىن مۇقەددەس قەدەھنى قولغا چۈشۈرگىلى بولاتتى .

ئۇ قەسىدىچىلەر سۇپىسىنىڭ شامال تەگمەيدىغان بىر بۇلۇڭىغا يۆلەنگىنىچە چوڭقۇر نەپەس ئېلىۋالدى ، ئاندىن بېشىنى كۆتۈرۈپ ، يىراقتىكى ئاساسىي زالغا — ئەڭ چوڭ قەسىدىخانا تەرەپكە نەزەر سالدى . ئۇنىڭ نەزىرى قەسىدىخانىنىڭ يېنىدىكى توق قىزىل رەڭلىك ئۇزۇن چاپان كىيىۋالغان بىر چۈشەندۈرگۈچىگە يۆتكەلگەندە ، چىرايى ئىنتايىن تونۇش ئىككى ئادەمنىڭ ئۇ چۈشەندۈرگۈچىنى چاقىرىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ قالدى ۋە چۆچۈپ كەتتى .

ئۇلار روبېرت لاندون بىلەن سوفىي نائىش ئىدى .

ئۇستاز ناھايىتى چاققانلىق بىلەن كەينىگە ئىككى قەدەم چېكىنىپ ، ئىچكى سۈپىنىڭ كەينىگە ئۆتۈۋالدى . «ئۇلار ئەجەب تېزلا بۇ يەرگە كەپتۇ ؟» لاندون بىلەن سوفىينىڭ شېئىردىكى يوشۇرۇن مەنىنى ھامان يېشەلەيدىغانلىقىنى ۋە نيۇتوننىڭ قەبرىسىنى ئىزدەپ كېلىدىغانلىقىنى ئۇ ئالدىنئالا پەرەز قىلغان ، ئەمما بۇنچە تېز بولار دەپ ئويلىمىغانىدى . ئۇ ئۆزىنى بېسىۋېلىپ ، ئەمدى قانداق قىلىش كېرەكلىكى توغرۇلۇق ئويلىنىشقا باشلىدى . تۇيۇقسىز يۇز بەرگەن ئىشلارغا قانداق تاقابىل تۇرۇشتا ئۇ خېلى تەجرىبىلىك ئىدى .

«شىفىرلىق قۇتا مېنىڭ قولۇمدىغۇ .»

ئۇ قولىنى يانچۇقىغا سېلىپ ، ئۆزىگە ھەرۋاقىت غەيرەت ئاتا قىلىپ كېلىۋاتقان يەنە بىر نەرسىنى — ئۆزى دائىم يېنىدا ئېلىپ يۈرىدىغان «مېدۇسا» ماركىلىق ھېلىقى ئالتە ئاتار تاپانچىنى سىلاپ قويدى . بايا ئۇ مۇشۇ تاپانچىنى يانچۇقىغا سېلىپ چېركاۋنىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى تەكشۈرۈش ئاپپاراتىنىڭ ئالدىدىن ئۆتكەندە ، ئاپپارات شۇ ھامان سايراپ كەتكەن ، قوغداش خادىملىرى ئۇ يانچۇقىدىن چىقىرىپ كۆرسەتكەن ئالاھىدە سالاھىيەت گۇۋاھنامىسىنى كۆرگەندىن كېيىن ، ئاندىن ئۇنى كىرگۈزۈۋەتكەنىدى . دېمەك ، ئالاھىدە ئىمتىيازنىڭ رولىغا ھەرقانداق ۋاقىتتا سەل قارىغىلى بولمايتتى .

دەسلەپتە ، يۈزتۇرا ئاۋارىچىلىكتىن ساقلىنىش ئۈچۈن ، ئۇ شىفىرنى ئۆزى مۇستەقىل تېپىشنى ئويلىغان بولسىمۇ ، ئەمدىلىكتە لاندون بىلەن سوفىينىڭمۇ بۇ يەرگە كەلگىنىدىن تۇيۇقسىزلا خۇش بولۇپ قالدى . چۈنكى ، يوقاپ كەتكەن يۇمىلاق شارنى تېپىشقا دەرھال كۆزى يەتمىگەن ئەھۋال ئاستىدا ، ئۇ بۇ ئىككىسىنىڭ كەسپىي جەھەتتىكى ئارتۇقچىلىقىنى ئۆزى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرسا تامامەن بولاتتى . شېئىردىكى مەزمۇنغا قاراپ سېر نيۇتوننىڭ قەبرىسىنىڭ نەدىلىكىنى بىلۋالالىغان لاندون يوقاپ كەتكەن يۇمىلاق شار توغرىسىدىمۇ ئانچە - مۇنچە بىر نەرسىلەرنى

بـــلـــشى مۇمكىن ئىدى . ئەگەر ئۇ شىفىرنى تاپالىغان بولسا ، ئۇنداقتا كېيىنكى ئىشلار تېخىمۇ ئاسانغا چۈشەتتى .

«بـــۇ يـــەر بولـــمايـــدۇ . خـــالـــيراق بىر جايـــنى تېپىشىم كېرەك . »

ئۇستاز بايا ۋېستمىنستېر چېركاۋىغا كىرىۋاتقان يول ئۈستىدە بىر ئېلان تاختىسىنى كۆرگەنلىكىنى يادىغا ئالدى ۋە لاندون بىلەن سوفىيىنى قەيەردە قىسماقچا ئالسا مۇۋاپىق بولىدىغانلىقىنى دەرھال ئويلاپ تاپتى .

ئـــەمـــدىكى مەسىلە — ئىككىسىنى ئۇ يەرگە قانداق باشلاپ ئاپىرىشتا قالغانىدى .

توقسان سەككىزىنچى باب

لاندون بىلەن سوفىي شىمال تەرەپتىكى كارىدورنى بويلاپ ئاستا ئالدىغا قاراپ ماڭدى . ئۇلارنىڭ گەۋدىسى ھەيۋەتلىك تاش تۇۋرۇكلەرنىڭ ئارىسىدا گاھ پەيدا بولۇپ ، گاھ غايىب بولاتتى . ئۇلار ئاساسىي سارايغا يانداشىپ خېلى ماڭغان بولسىمۇ ، ئەمما نيۇتوننىڭ قەبرىسى تۇرماق ، سايىسىنىمۇ كۆرمىدى . ئۇنىڭ تاش گرۇپى ئويۇق تامنىڭ ئىچىدە بولغاچقا ، يان تەرەپتىن قارىغاندا ئاسانلىقچە كۆزگە چېلىقمايتتى .

— ئۇ تەرەپتىغۇ ئادەم يوقتۇ ـ ھە ، — دېدى سوفىي پەس ئاۋازدا .

لاندون بېشىنى لىڭشىتىپ يېنىك بىر تىنىۋالدى . ئاساسىي سارايدىن نيۇتوننىڭ قەبرىسىگىچە بولغان ئارىلىقتا بىرمۇ ئادەم كۆرۈنمەيتتى .

— مەن ئاۋۋال بېرىپ قاراپ باقاي ، — دېدى ئۇ سوفىيغا پەس ئاۋازدا ، — سىز ئەڭ ياخشىسى ، ئۆزىڭىزنى دالدىغا ئېلىپ تۇرۇڭ ، ناۋادا بىرەرى…

ئۇنىڭ گېپىنى تېخى تۈگىمەيلا سوفىي تاش تۇۋرۇكلەرنىڭ ئارىسىدىن كەڭ كەتكەن ئوچۇقچىلىققا چىقىپ ئۇدۇلغا قاراپ ماڭدى .

— كەينىمىزگە بىرەر ئادەم كىرىۋالغان بولسا ، — لاندون بىر ئۇھسىنىپ قويۇپ ، دەرھال ئۇنىڭغا يېتىشىۋالدى .

ئۇلار ئاساسىي سارايىنىڭ قىيپاش ئۇدۇلىغا قاراپ خېلى ماڭغاندىن كېيىن ، نيۇتوننىڭ نەپىس ياسالغان قەبرىسىنى ئاخىر

كۆردى ۋە ئۆز هاياجانلىرىنى ئاران بېسىۋالدى . قارا رەڭلىك مەرمەر تاشتىن ياسالغان گرۇپ ، سېر نېۋتوننىڭ يانتۇ تۇرغان ھەيكىلى ، قانتى بار ئىككى ئوغۇل بالىنىڭ ھەيكىلى ، غايەت زور پرامىدا ... يەنە يوغان بىر يۇمىلاق شار ئۇلارنىڭ ئالدىدا مانا مەن دەپ كۆزگە تاشلىنىپ تۇراتتى .

— ئاۋۇ نەرسىنىڭ نېمىلىكىنى بىلەمسىز ؟ — دەپ سورىدى سوفىي يېقىملىق ئاۋازدا .

لاندون بېشىنى چايقىدى ، ئۇمۇ شۇ تاپتا ھەيران قالغانىدى .

— ئۇلار ئاسمان جىسىملىرىدەك قىلىدۇ ، — دېدى سوفىي . ئىككىسى تەكچە تەرەپكە بارغانسېرى يېقىنلىدى ، لاندونمۇ شۇنىڭ بىلەن تەڭلا جىددىيلىشىشكە باشلىدى . نېۋتوننىڭ قەبرىسى ئۈستىگە سان ـ ساناقسىز يۇلتۇزلار — تۇرغۇن يۇلتۇزلار ، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇزلار ۋە ھەر خىل سەييارىلەر خۇددى نەقىشتەك ئويۇلۇپتىلگەنىدى . «*ھەممە بايلىق چەۋەندازنىڭ قەبرىسىدە ؟* » بۇ خۇددى دېگىزدىن يېڭىنە ئىزدىگەندەكلا ئىش بولامدۇ نېمە ؟

— ئاسمان جىسىملىرى ئىكەن ، ھەممىسى ئاسمان جىسىملىرى ئىكەن ، — دېدى سوفىي ، — نېمىدېگەن جىق .

لاندوننىڭ قوشۇمىسى تۇرۇلدى . ئۇنىڭ ھازىرچە مۇقەددەس قەدەھكە بىردىنبىر باغلاپ تەسەۋۋۇر قىلالايدىغىنى ۋېنېرا (Venus)نىڭ بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزسىمان شەكلى بولۇپ ، بايا چېركاۋغا كېلىۋاتقان يول ئۈستىدىلا «Venus» دېگەن بۇ سۆزنى تەكرار ـ تەكرار كاللىسىدىن ئۆتكۈزگەنىدى .

سوفىي ئۇدۇل تاش گرۇپ تەرەپكە قاراپ ماڭدى . لاندون بولسا مېڭىشقا ئالدىرىماي ، ئەتراپىغا ئېھتىياتچانلىق بىلەن سەپسېلىپ قارىۋەتتى .

— «ئىلاھىيلىق ھەققىدە» ، — سوفىي بېشىنى يانتۇ قىلىپ تۇرۇپ ، نېۋتون يۆلىنىۋالغان ھېلىقى كىتابلارنىڭ نامىنى ئوقۇشقا باشلىدى ، — «ھەرىكەت ھەققىدە» ، «ئوپتىكا» ، «تەبىئەت پەلسەپىسىدىكى ماتېماتىكىلىق پرىنسىپلار ؟ » — ئۇ بۇرۇلۇپ

لاندونغا قارىدى ، — بىرەر نەرسىنى ھېس قىلالمىدىڭىزمۇ ؟
لاندون ئالدىغىراق كېلىپ ، ئۇ كىتابلارنىڭ ئىسمىغا بىرمۇبىر قاراپ چىقتى .
— ئېسىمدە قېلىشچە ، بەزىلەر ماتېماتىكىلىق پرىنسىپنىڭ سەييارىلەر ئوتتۇرىسىدىكى تارتىش كۈچى بىلەن ئازدۇر ـ كۆپتۇر مۇناسىۋىتى بار دەپ قارايدۇ . مېنىڭچىمۇ ، ئۇلار ئوتتۇرىسىدا مەلۇم بىر خىل پرىنسىپال ئوخشاشلىق بار بولسا كېرەك .
— ئۇنداقتا ئون ئىككى بۇرجچۇ ؟ — دېدى سوفىي يۇمىلاق شارنىڭ ئۈستىدىكى ئاسمان جىسىملىرىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ ، — بايا دېگىنىڭىز ھوت يۇلتۇز تۈركۈمى بىلەن دەلۇە يۇلتۇز تۈركۈمىمۇ ؟
«ئاخىر زامان» دەپ ئويلىدى لاندون ئىچىدە .
— ھوت يۇلتۇز تۈركۈمىنىڭ قۇيرۇقى بىلەن دەلۇە يۇلتۇز تۈركۈمىنىڭ بېشى ئېيتىشلارغا قارىغاندا ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما خاتىرىلەرنى جاھان ئەھلىگە ئاشكارىلاش پىلانىنىڭ تارىخىي خاراكتېرلىك بەلگىسى ئىكەن .
«ئەمما ، قۇتلۇق مىڭ يىلمۇ ئۆتۈپ كەتتى ، ھېچقانداق ئىش بولمىدى ، شۇڭا ھەقىقىي ئەھۋالنىڭ قاچان ئاشكارىلىنىدىغانلىقىنى تارىخشۇناسلارمۇ پەرەز قىلالمايۋاتىدۇ .»
— بەلكىم شۇنداقتۇ ، — دېدى سوفىي ، — زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ھەقىقىي ئەھۋالنى ئاشكارىلاش پىلانى ھېلىقى شېئىرنىڭ ئەڭ ئاخىرقى مىسراسى بىلەن مۇناسىۋەتلىك بولۇشىمۇ مۇمكىن .
«يېشىپ بېرەر بۇ سىرنى ساھىبجامال ھامىلدار .» لاندون ئىختىيارسىز شۇركىنىپ كەتتى . چۈنكى ، بۇنى ئۇ ئەزەلدىن ئويلاپ باقمىغانىدى .
— سىز ماڭا زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ «پاك ئەتىرگۈل» ۋە ئۇنىڭ ھامىلدار بولغانلىق ئەھۋالىنى ئاشكارىلاش

ۋاقتى چوقۇم سەيياربلەرنىڭ ئورنى بىلەن بىۋاستە مۇناسىۋەتلىك بولۇشى مۇمكىن ، دېگەندەكلا .

لاندون «شۇنداق» دېگەن مەنىدە بېشىنى لىڭشىتىپ قويدى ۋە بىلىنەر ـ بىلىنمەس بىر مۇمكىنچىلىكنىڭ پەيدا بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىپ قالدى . لېكىن ، بىۋاستە تۇيغۇسى ئۇنىڭغا ئاسترونومىيە ئىلمىنىڭ بۇ سىرنى يېشىشتىكى ئاچقۇچ ئەمەسلىكىنى ئەسكەرتىپ تۇرۇۋاتاتتى . سونۇئېپ قالدۇرۇپ كەتكەن ھەل قىلىش چارىلىرى — مەسىلەن ، «مونا لىزا» ، «تاش ئۆڭكۈردىكى بۇۋىمەريەم» ۋە SOFIA دېگەنلەر — نىڭ ھەممىسى ئالاھىدە قايىل قىلىش كۈچىگە ۋە سىمۋوللۇق مەنىلەرگە ئىگە بولۇپ ، بۇنىڭدىن ئۇنىڭ ھەقىقەتەنمۇ كامالەتكە يەتكەن بىر شەخس لايىھىلىگۈچى ئىكەنلىكىنى كۆرۈۋالغىلى بولاتتى . يەنە كېلىپ ، لاندون ئۇ لايىھىلىگەن ئەڭ ئاخىرقى شەخسنىڭ — زىئون ئىستانسىيەسىنى جەمئىيىتى مۇتلەق سىر تۇتۇپ كېلىۋاتقان ھېلىقى بەش ھەرپلىك سۆزنىڭ — ئۆزگىچە سىمۋوللۇق مەنىگە ئىگە بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى يەنە ناھايىتى ئاددىي بىر سۆز ئىكەنلىكىگە ئىشەنچى كامىل ئىدى .

— قارا ئۇ ، — سوفىي جىددىيلەشكەن ھالدا لاندوننىڭ بىلىكىنى تۇتۇپ خىياللىرىنى بۆلۈۋەتتى ۋە «بىرى بىز تەرەپكە قاراپ كېلىۋاتقان ئوخشىمامدۇ» دەپ ئويلىدى . ئەمما ، سوفىيغا بۇرۇلۇپ قارىغان چېغىدا ، ئۇنىڭ قارا رەڭلىك مەرمەر تاشتىن ياسالغان گرۇپپىنىڭ ئۈستىگە ئەنسىزلىك بىلەن چەكچىيىپ قاراپ تۇرغانلىقىنى كۆردى ، — بايا بىرى بۇ يەرگە كەپتۇ ، — دېدى سوفىي سىر نيۇتوننىڭ ئوڭ پۇتىغا يېقىن بىر جايىنى كۆرسىتىپ پەس ئاۋازدا .

لاندون ئۇنىڭ نېمىگە كۆڭۈل بۆلۈۋاتقانلىقىنى چۈشىنەلمىدى . بىر ئالدىراڭغۇ ساياھەتچى قەبرە يادنامىلىرىنى قېنىقلاپ ئوقۇيدىغانغا ئىشلىتىدىغان كۆمۈر قەلەمنى نيۇتوننىڭ پۇت تەرىپىدىكى تاش گرۇپپىنىڭ ئۈستىگە تاشلاپ قويغانىدى . بۇنىڭغا

ئەجەبلىنىش كەتمەيتتى . لاندون قولىنى سوزۇپ ئۇ قەلەمنى ئالدى ، ئەمما ئالدىغا سەل ئېگىشكەن شۇ ئارىلىقتا تاش گرۇپپىنىڭ ئۈستىگە شۇنداقلا بىر قارىدى ـ دە ، تۇرۇپلا قالدى . سوفىينىڭ نېمىدىن چۆچۈپ كەتكەنلىكىنى ئۇ تېزلا چۈشەندى .

بىرى تاش گرۇپپىنىڭ ئۈستىگە — نيۇتوننىڭ ھەيكىلىنىڭ ئاستى تەرىپىگە كۆمۈر قەلەم بىلەن سۈسقىنا قىلىپ بىرنەچچە قۇر خەت يېزىپ قويغانىدى .

«تىبىن مېنىڭ قولۇمدا .
سىلەر باستۇرلار ئۈيۈشمىسى زالىدىن ئۆتۈپ ، جەنۇبىي ئىشىكتىن چىقىڭلار ، ئاندىن گۈللۈك تەرەپكە بېرىڭلار . »

لاندون بۇ خەتلەرنى ئىككى قېتىم ئوقۇپ چىقتى . ئۇنىڭ يۈرىكى دۈپۈلدەپ سوقۇپ كېتىۋاتاتتى .

سوفىي شارتتىدە كەينىگە بۇرۇلۇپ ، ئەتراپقا تەكشى بىر قارىۋەتتى .

لاندون تاش گرۇپپىنىڭ ئۈستىدىكى ئۇ بىرنەچچە قۇر خەتنى كۆرۈپ قورقۇپ كەتكەن بولسىمۇ ، ئەمما «بىر ھېسابتا بۇمۇ بىر ياخشى ئۇچۇر ئىكەن . دېمەك ، راي تىبىن ھايات ئىكەن» دەپ ئويلىدى . ئەلۋەتتە ، بۇنىڭدا يەنە باشقا بىر مەنمۇ بولۇشى مۇمكىن ئىدى .

— ئۇلارمۇ شىفىرنى بىلمەيدۇ ، — دېدى ئۇ پەس ئاۋازدا .

سوفىي بېشىنى لىڭشىتتى . «بولمىسا ، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ يۈرۈش ـ تۇرۇشىنى باشقىلارغا بىلدۈرۈپ يۈرەمدۇ ؟ »

— ئۇلار راي تىبىننى شىفىرغا ئالماشتۇرماقچى بولسا كېرەك .

— بۇ بەلكىم بىر قىلتاق بولۇشمۇ مۇمكىن ، — لاندون بېشىنى چايقىدى .

— مېنىڭچە ، ئۇنداق ئەمەس . گۈللۈك چېركاۋىنىڭ

سىرتىدىلا ، ئۇ يەر بەك ئوچۇقچىلىق ، — لاندون بۇ چېركاۋنىڭ گۇللۇكىگە بۇرۇن بىر قېتىم كەلگەن بولۇپ ، ئۇ يەردە ھەر خىل تەبىئىي دورا ئۆسۈملۈكلىرى تېرىلاتتى ، شۇنداقلا كەم ئۇچرايدىغان ناھايىتى قەدىمىي دەرەخلەر بار ئىدى ، ئۇنىڭ ئىچىدە سايىاھەتچىلەرنىڭ ئايىغى ئۈزۈلمەيتتى ، — مېنىڭچە ، ئۇلارنىڭ بىزنى سىرتقا چاقىرتىشىدا خېلى سەمىمىيەت بارەك قىلىدۇ ، شۇڭا ئەنسىرەپ كېتىشىمىزنىڭ ھاجىتى يوق .

ئەمما ، سوفىي ئىشەنمىدى :

— سىرتقا چىقايلى دەۋاتامسىز ؟ ئۇ يەردە مېتال بۇيۇملارنى تەكشۈرىدىغان ئاپپارات يوق جۇمۇ .

لاندوننىڭ چىرايى ئۆزگىرىپ كەتتى ، چۈنكى سوفىي نەق گەپنى قىلغانىدى .

لاندون شەھىرنى يېشىدىغان بىرەر يېپ ئۇچى تېپىلىپ قالارمىكىن دېگەن ئۈمىدتە كەينىگە بۇرۇلۇپ ، قەبرىگە باشقىدىن سىنچىلاپ قارىدى ۋە كۆڭلىدە ئەمدى قانداق قىلىش كېرەكلىكى توغرۇلۇق جىددىي ئويلاندى . «بۇ ئىشقا راي تېببىنى مەن سۆرەپ ئەكىرگەن ، شۇڭا پۈرسەت بولسىلا ئۇنى ئامال بار قوتقۇزۇۋېلىشىم كېرەك . »

— ئۇ خەتتە بىزنى باستىرلار ئۇيۇشمىسى زالىدىن ئۆتۈپ ، چېركاۋنىڭ جەنۇبىدىكى ئىشىكىدىن چىقىڭلار ، دەپتۇ ، — دېدى سوفىي ، — دېمەك ، ئۇ گۇللۇكنى ئاشۇ ئىشىكتە تۇرۇپمۇ كۆرگىلى بولىدىغان ئوخشىمامدۇ ؟ ئەگەر شۇنداق بولسا ، بىز بىرەر خەتەرنى سەزگەن ھامان ئۆزىمىزنى دەرھال دالدىغا ئالالىشىمىزمۇ مۇمكىن .

بۇ خېلى بولىدىغان پىكىر ئىدى . باستىرلار ئۇيۇشمىسى زالىنىڭ سەككىز بۇرجەكلىك بىر يوغان زال ئىكەنلىكى ، ھازىرقى ئەنگلىيە پارلامېنت بىناسى سېلىنىشتىن ئىلگىرى ئۇ يەرنىڭ پارلامېنت ئۇچۇن ئىشلىتىلگەنلىكى لاندوننىڭ غۇۋا ئېسىدە ئىدى . ئۇ زالغا بارمىغىنىغا ئۇزۇن يىللار بولغان بولسىمۇ ، ئەمما ئۆزىنىڭ

مەلۇم بىر كاربىدوردىن مېڭىپ ئۆتكەنلىكىنى ئۇ ھازىرمۇ ئەسلىيەلەيتتى . ئۇ كەينىگە بىرنەچچە قەدەم داجىپ ، ئوڭ تەرەپكە سەپسېلىپ قارىۋەتكەندىن كېيىن ، نەزىرىنى ئۆزلىرى بايا كىرگەن ئاساسىي سارايىنىڭ جەنۇبىغا يۆتكىدى . ئۇ يەردە نۇرغۇن تۆشۈكچىلەر بار بىر ئەگمە ئىشىك بار ئىدى ، ئۇنىڭ يېنىغا تۆۋەندىكىدەك خەتلەر يېزىلغان يوغان بىر ۋىۋىسكا ئېسىپ قويۇلغانىدى .

بۇ يەردىن
ھەرقايسى ساياھەت كاربىدورلىرىغا
باستۇرلار تۇرالغۇسىغا
كاھىنلار زالىغا
مۇزېيغا
ئىلاھىي غىزا ئۆيىگە
ساينىت فايتىس چېركاۋىغا
باستۇرلار ئۈيۈشمىسى زالىغا بارغىلى بولىدۇ .

لاندون بىلەن سوفىي ئۇ ۋىۋىسكىنىڭ يېنىدىن ناھايىتى تېز سۈرئەتتە يۇگۇرۇپ ئۆتكەچكە ، ئۇنىڭدىكى «بەزى جايلار قايتىدىن رېمونت قىلىنىۋاتقاچقا ، ھازىرچە ئۆتكىلى بولمايدۇ» دېگەن مەزمۇندىكى خەتلەرگە دىققەت قىلمايلا قالدى .

ئىككىسى ھايال ئۆتمەيلا ئەتراپى ئېگىز تاملار بىلەن قورشالغان ، ئۇستى ئوچۇق بىر ھويلىغا چىقتى . يامغۇر تېخىچە يېغىۋاتاتتى . سەھەرنىڭ سوغۇق شامىلى توختىماي چىقىپ تۇراتتى . ئۇلار ھويلىغا يانداشىپ تۇرغان تارغىنا بىر ئۆتۈشمە يولغا كىردى . ھەر قېتىم مۇشۇنداق جايغا كىرگەندە ، لاندوننىڭ ئىختىيارسىز دېمى سىقىلىپ ، يۈرىكى سېلىپ كېتەتتى . بۇنداق ئۆتۈشمە يوللار ئادەتتە ساياھەت كاربىدورى دەپمۇ ئاتىلاتتى . شۇڭا ، لاندون ئۆزىچىلا «ساياھەت كاربىدورى» (cloisters) دېگەن سۆز بىلەن «زاھىتلارچە قورقۇش كېسەللىكى» (claustrophobic) دېگەن لاتىنچە سۆزنىڭ ئوتتۇرىسىدا بىرەر باغلىنىش بار - يوقلۇقىنى غىل - پال ئويلاپ

قالدى .

ئۇ داۋاملىق ئالدىغا قاراپ مېڭىۋەرگەچ ھېلىقى ۋىۋىسكىدىن كۆرسەتمە بويىچە باستۇرلار ئۇيۇشمىسى زالىغا باردىغان يۆنىلىشىنى ئىزدىدى . توختىماي ياغقان باھار يامغۇرىنىڭ تەسىرىدە بۇ كاردور ئادەتتىن تاشقىرى نەملىشىپ كەتكەن بولۇپ ، بىرمۇ سايادەتچى كۆرۈنمەيتتى . دېمىسىمۇ ، بۇنداق ناچار ھاۋادا سايادەتچىلەر ئالدىراپ بۇ يەرگە كىرمەيتتى .

لاندون بىلەن سوۋېت شەرقىي كاردورنى بويلاپ قىرىق ياردچە ماڭغاندىن كېيىن ، سول تەرەپتە بىر ئەگمە ئىشىك كۆرۈندى ، ئۇ يەنە بىر كاردورغا تۇتىشىدىغان ئىشىك ئىدى . بۇ دەل لاندونلار ئىزدەۋاتقان ئىشىك بولسىمۇ ، ئەمما ئۇ يوغان بىر ئېلان تاختىسى ۋە باشقا نەرسىلەر بىلەن توسۇپ قويۇلغانىدى . ئېلان تاختىسىدا :

تۆۋەندىكى جايلار قايتىدىن رېمونت قىلىنىۋاتقاچقا ، ۋاقتىنچە ئېتىۋېتىلدى :

ئىلاھىي غىزا ئۆيى
ساينت فايتس چېركاۋى
باستۇرلار ئۇيۇشمىسى زالى

دېگەن خەتلەر يېزىقلىق تۇراتتى .

تاختاينىڭ يېنىدىكى يوغان يوچۇقتىن ئۇزۇنسىغا كەتكەن كاردور ۋە ئۇ يەر - بۇ يەرگە دۆۋىلەپ قويۇلغان تاختىپەر ۋە بىرىزېنتلار ئېنىق كۆرۈنۈپ تۇراتتى . لاندون يوچۇقتىن ئۆتۈپ ئازراق مېڭىپلا ، ئوڭ - سول تەرەپتە ئىلاھىي غىزا ئۆيى بىلەن ساينت فايتس چېركاۋىغا باردىغان ئىككى كىرىش ئېغىزىنىڭ بارلىقىنى كۆردى . ئەمما ، باستۇرلار ئۇيۇشمىسى زالىغا كىرىدىغان ئىشىك بۇ يەردىن خېلىلا يىراقتا — كاردورنىڭ ئۇ بېشىدا ئىدى . ئىشىكنىڭ ھاڭغىرقاي ئوچۇق ئىكەنلىكىنى ، سەككىز بۇرجەكلىك زالنىڭ ئىچىنى دېرىزىدىن چۈشكەن ئاجىزغىنا قۇياش نۇرىنىڭ

گـۆڭـگـا يورۇتۇپ تۇرغانلىقىنى لاندون يىراقتا تۇرۇپمۇ ئېنىق كـۆرەلـىدى . ئـۇ زالنىڭ دېرىزىلىرى دەل مەكتەپ گـۇللۇكىگە ئـۇدۇلـمـۇئـۇدۇل جايلاشقانىدى . «*سىلەر باستېرلار ئۇيۇشمىسى زالىدىن ئۆتۈپ ، جەنۇبىي ئىشىكتىن چىقىڭلار ، ئاندىن گـۇللۇككە بېرىڭلار .*»

— بىز بايىلا شەرقىي تەرەپتىكى كارىدوردىن كەلدۇق ، — دېدى لاندون ، — شۇڭا گـۇللۇككە تۇتىشىدىغان جەنۇبىي ئېغىز چۇقۇم شۇ يەردىن ئۆتۈپ ، ئاندىن ئوڭغا بۇرۇلۇشى مۇمكىن .

بـۇ چـاغدا سوفىي ئېلان تاختىسىنىڭ يېنىدىكى يوچۇقتىن ئۆتۈپ ، ئالدىغا قاراپ مېڭىپ بولغانىدى .

ئۇلار خىرە يورۇپ تۇرغان كارىدورنىڭ ئىچىدە تىمىسقىلاپ كـېـتـۋاتاتتى . كارىدورنىڭ ئوستى تەرىپىدىن ئاڭلىنىپ تۇرغان يـامغـۇرنـىڭ ئاۋازى بارغانسېرى يىراقلىماقتا ئىدى . باستېرلار ئـۇيـۇشـمىسى زالى بۇ ئۇزۇن كارىدورنىڭ ئۇ بېشىدىكى ئايرىم سېلىنغان بىر بىنا بولۇپ ، ئەينى چاغدا پارلامېنت يىغىنلىرىنىڭ مەخپىيەتلىكىنى ساقلاش مەقسىتىدە ئاشۇنداق لايىھىلەنگەنىدى .

— قارىماققا خېلىلا چوڭ بىنا ئىكەن ـ ھە ، — دېدى سوفىي قەدىمىنى توختاتماستىن پەس ئاۋازدا .

ئۇ بىنانىڭ زادى قانچىلىك چوڭلۇقتا ئىكەنلىكى لاندوننىڭ ئېنىق ئېسىدە قالمىغان بولسىمۇ ، لېكىن يىراقتىن قاراپلا ئۇنىڭ بـەش قەۋەتلىك بىنادىنمۇ ئېگىز ئىكەنلىكىنى ، دېرىزىلىرىنىڭمۇ ناھايىتى يوغان ئىكەنلىكىنى بىلىۋالغىلى بولاتتى . ئۇ دېرىزىلەر دەل گـۇللۇك تەرەپكە قاراپ تۇراتتى .

بوسۇغىدىن شۇنداقلا ئاتلىغان ھامان ئۇلار كۆزىنى ئاچالماي قـالـدى . بـايـىـقى گـۇڭگا كارىدورغا سېلىشتۇرغاندا ، باستېرلار ئۇيۇشمىسى زالى بەئەينى بىر نۇر دۇنياسىنىڭ ئۆزى ئىدى . ئۇلار زالـنـىـڭ ئىچىگە قاراپ توپتوغرا ئون قەدەم ماڭدى ۋە جەنۇب تـەرەپـتـىـكـى تامغا سەپسېلىپ قارىدى ، لېكىن ئۇ يەردە ئۇلار ئىزدىگەن ئىشىك يوق تۇراتتى .

ئۇلار تۈيۈق يولغا كىرىپ قالغانىدى .

شۇ ئەسنادا ، ھېلىقى ئېغىر ئىشىك تويۇقسىز «غىچ» قىلىپ ئېچىلدى ـ دە ، يەنە يېپىلىپ قالدى . ئارقىدىنلا تاقاق سېلىنغان ئاۋاز ئاڭلاندى . لاندون بىلەن سوفي قاتتىق چۆچۈگىنىچە تەڭلا كەينىگە بۇرۇلدى .

ئىشىك تەرەپتە قولتۇق تايىقىغا تايىنىۋالغان بىر ئەر تەمكىن ھالدا قولىدىكى كىچىك تېپلىق ئالتە ئاتار تاپانچىنى ئۇلارغا تەڭلەپ تۇراتتى .

لاندون ئۆزىنى گويا چۈش كۆرۈۋاتقاندەكلا ھېس قىلىپ قالدى .

ئۇ ئادەم باشقا بىرى ئەمەس ، دەل ئۇلار ئىزدەۋاتقان راي تىبىن ئىدى .

توقسان توققۇزىنچى باب

سېر راي تىبىن قولىدىكى «مېدۇسا» ماركىلىق ئالتە ئاتار تاپانچىنى چىڭ سقمداپ تۇتقىنچە روبېرت لاندون بىلەن سوفي نائىغقا تىكىلىپ قاراپ تۇراتتى .

— دوستلىرىم ، — دېدى ئۇ سەل ئۆكۈنگەندەك تەلەپپۇزدا ، — ئاخشام ئىككىڭلار ئۆيۈمگە ئۇسۇپ كىرگەن چاغدىن باشلاپلا مەن سىلەرنىڭ تىنچ ـ ئامانلىقىڭلارغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ئەڭ زور تىرىشچانلىق كۆرسەتكەنىدىم . ئەمما ، سىلەرنىڭ جاھىللىقىڭلار مېنى ھازىر قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى .

ئۇ سوفي بىلەن لاندوننىڭ چىرايىدا ھەيرانلىق ۋە ئالدانغانلىق تۇيغۇسىنىڭ ئىپادىلىنىۋاتقانلىقىنى سەزدى . ئەمما ، ئۇلارنىڭ بۇ ئىشنى تېزلا چۈشىنىپ يېتىدىغانلىقىغا ئۇنىڭ ئىشەنچى كامىل ئىدى .

«مېنىڭ سىلەرگە دەيدىغان نۇرغۇن گېپىم بار ... نۇرغۇن ئىشلارنى سىلەر تېخى بىلمەيسىلەر .»

— ماڭا ئىشىنىڭلار ، — دېدى ئۇ ، — مەن ئەزەلدىنلا سىلەرنى بۇ ئىشقا سۆرەپ كىرىشنى ئويلاپ باقمىغان . ئەمما ، سىلەر ئۆزۈڭلار مېنى ئۆيۈمگە ئىزدەپ باردىڭلار .

— شۇنداقمۇ تىبىن ؟ — لاندون ئاخىر ئېغىز ئاچتى ،— سىز زادى نېمە قىلماقچى ؟ بىز تېخى سىزدىن ئەنسىرەپ يۈرۈپتۇق . سىزگە ياردەم قىلغىلى كەپتۇق .

— ماڭا ياردەم قىلىدىغىنىڭلارغا ئىشىنەتتىم ، — دېدى

تـىبـىـن ، — نـۇرغـۇن ئىشلارنى بىز يەنە بىرلىكتە مۇھاكىمە قىلمىساق بولمايدۇ .

لاندون بىلەن سوفىي نېمە قىلارىنى بىلمىگەن ھالدا ئۇنىڭ قولىدىكى تاپانچىغا ھاڭۇبقىپ قاراپ قالدى .

— مەن پەقەت سىلەرنىڭ تولۇق دىققىتىڭلارنى قوزغاي دەپلا ئويلىدىم ، — دېدى تىبىن ، — ئەگەر يامان نىيىتىم بولغان بولسا ، سىلەر ئاللىبۇرۇن تۇگىشەتتىڭلار . ئاخشام ئۆيۈمگە ئۇسۇپ كىرگەندىن كېيىن ، مەن قېرى جېنىمنى تىكىپ تۇرۇپ سىلەرنى قۇتقۇزۇۋالدىم . مەن ساداقەتنى ئەلا بىلىدىغان ئادەم ، ئالدىڭلاردا ۋىجدانىم بىلەن شۇنداق قەسەم بېرەلەيمەنكى ، مېنىڭ ئەدەپلەيدىغىنىم پەقەت مۇقەددەس قەدەھكە ئاسىيلىق قىلغان ئەبلەخلەر ، خالاس .

— نېمىلەرنى دەپ يۇرىسىز ؟— دېدى لاندون ،— مۇقەددەس قەدەھكە كىم ئاسىيلىق قىپتۇ ؟

— مەن بىر قورقۇنچلۇق ئىشنى بايقاپ قالدىم ، — تىبىن ئېغىر بىر ئۇھسىنىپ قويدى ، — مەن مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما خاتىرىلەرنىڭ نېمىشقا دۇنيا جامائەتچىلىكىگە ئاشكارىلانمىغانلىقىنى بىلمەن . زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ نېمە ئۈچۈن ئۇنى جان ـ جەھلى بىلەن سىر تۇتۇپ كېلىۋاتقانلىقىنىمۇ بىلمەن . ئۇ يازما خاتىرىلەر ھازىرغىچە ئاشكارىلانمىغاچقا ، ئىنسانلار قۇتلۇق مىڭ يىلغا تېپتىنچ كىرىپ كەتتى . ئۇلار ھېچقانداق ئىلاھىي بېشارەتنى كۆرەلمىدى ، «ئاخىر زامان» يېتىپ كېلىدىغان چاغدىمۇ ھېچقانداق ئىش يۈز بەرمىدى .

لاندون چوڭقۇر بىر نەپەس ئېلىۋېلىپ ، ئاندىن گەپ ئارىلىماقچى بولدى .

— زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ،— دېدى تىبىن ئۇنىڭ ئېغىز ئېچىشىنى كۈتمەيلا ، — ھەقىقىي ئەھۋالدىن ئىنسانلار بىلەن تەڭ خەۋەردار بولۇشتەك مۇقەددەس ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئالغان ، يەنى ئۇنى «ئاخىر زامان» يېتىپ كېلىش ئالدىدا جامائەتچىلىككە

ئاشكارىلىماقچى بولغان . نەچچە يۈز يىلدىن بېرى ، داۋىنچى ، بوتچىللار ، نيۈتونغا ئوخشاش ئادەملەر ئۇ يازما خاتىرىلەرنى پۈتۈن كۈچى بىلەن قوغداپ ، ئاشۇ مۇقەددەس ۋەزىپىنىڭ ئۆز قەرىلىدە ئورۇندىلىشى ئۈچۈن ئاساس يارىتاندى . ئەمما ، ھەقىقىي ئەھۋال ئاشكارىلىنىدىغان ھالقىلىق پەيتتە ياك سونۈئېپ تۈيۈقسىزلا ئۆزگىرىۋالدى . خرىستىئان دىنى تارىخىدىكى ئەڭ زور ۋەزىپىنى ئۇستىگە ئالغان بۇ ئادەم ئاخىرقى ھېسابتا ئۆز مەجبۇرىيىتىنى ئادا قىلىشتىن يالتىيىۋالدى ھەمدە «ھەقىقىي ئەھۋالنى ئاشكارىلايدىغانغا پۈرسەت تېخى پىشىپ يېتىلمىدى» دېگەن يوقىلاڭ باھانىنى توقۇپ چىقتى ، — تىبىن سوفىيغا قارىدى ، — ئۇ مۇقەددەس قەدەھكە ئاسىلىق قىلدى . زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئۈمىدىنى ، ئىلگىرى مۇشۇ كۈننىڭ تېزرەك يېتىپ كېلىشى ئۈچۈن چىقارغان نەچچە ئەۋلاد ئادەملەرنىڭ ئۈمىدىنى يەرده قويدى .

— سىز ؟ — دەپ تۇۋلىۋەتتى سوفىي ، غەزەپ ئوتلىرى چاقناپ تۇرغان پېشىل كۆزلىرىدىن ئۇنىڭ نېمىنىدۇر ھېس قىلىپ بولغانلىقى مانا مەن دەپلا بىلىنىپ تۇراتتى ، — بوۋامنى سىز ئۆلتۈردىڭىزما ؟ !

تىبىن سوغۇققىنا كۈلۈپ قويدى :

— بوۋىڭىز ھەم ئۇنىڭ قول ئاستىدىكىلەر سېپى ئۆزىدىن مۇقەددەس قەدەھنىڭ ئاسىلىرى .

سوفىي غەزەپتىن تىترەپ كەتتى .

— يالغان !

تىبىننىڭ تەلەپپۇزىدىن بىر خىل شەپقەتسىزلىك چىقىپ تۇراتتى :

— بوۋىڭىز كاتولىك دىنى جەمئىيىتىنىڭ قوينىغا ئۆزىنى ئاتقان ، ھەقىقىي ئەھۋالنى ئاشكارىلىماسلىققا ئۇنى ئاشۇلار مەجبۇرلىغان .

ئۇ يەنە سوغۇققىنا كۈلۈپ قويدى :

— قەدىرلىمىگىنىم ، ھەقىقىي ئەھۋالنى ئاشكارىلىماقچى بولغانلارنى باستۇرۇشقا دىنىي جەمئىيەتنىڭ ئىككى مىڭ يىلدىن ئارتۇق تارىخىي تەجرىبىسى بار . كونستانتىن زامانىسىدىن باشلاپلا ئۇلار ماگدالىنلىق ماريەنىڭ خرىستوس ئىيسا بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى ئىزچىل سىر تۇتۇپ كەلگەن . ئەگەر ئۇلار ھازىرمۇ دۇنيا جامائەتچىلىكىنى ئالداش ئۇچۇن داۋاملىق ھىيلە ـ مىكىر ئىشلەتسە ، بۇنىڭغا ھەيران قالمىساقمۇ بولىدۇ . ئۇلار ئۆز ئىرادىسىگە قارشى چىققانلارنى قىرغىن قىلىش ئۇچۇن يەنە ئەھلىسلىپ ئارمىيىسىنى يالاپ يۇرمەسلىكى مۇمكىن . ئەمما ، ئۇلارنىڭ تەسىرى ھازىرمۇ ئىلگىرىكىدىن قېلىشمايدۇ ، قوللىنىدىغان ۋاستىلىرىمۇ بۇرۇنقىدەكلا خەتەرلىك ، — ئۇ كېيىنكى قاراشلىرىنى سەل گەۋدىلەندۇرۇپ سۆزلىمەكچى بولغاندەك بىردەم توختىۋالدى ، — سوفي خېنىم ، بۇۋىڭىزنىڭ سىزگە ئائىلىڭىز توغرۇلۇق سۆزلەپ بەرمەكچى بولغىنىغا خېلى مەزگىل بولغانغۇ دەيمەن ؟

سوفي ھەيران قالدى .

— سىز قانداق بىلمىسىز ؟

— مېنىڭ قانداق بىلگىنىم مۇھىم ئەمەس . ھازىر سىز بىلىۋېلىشقا تېگىشلىك ھەممىدىن مۇھىم ئىش شۇكى ، — ئۇ چوڭقۇر بىر نەپەس ئېلىۋالدى ، — سىزنىڭ ئاتا ـ ئانىڭىز ، مومىڭىز ھەم ئىنىڭىز ھەرگىزمۇ تاسادىپىي قاتناش ھادىسىسىدە ئۆلگەن ئەمەس .

سوفي داڭقېتىپلا قالدى ، بىرنەرسە دېمەكچى بولدىيۇ ، ئەمما تىلى گەپكە كەلمىدى .

لاندون بېشىنى چايقىدى :

— سىز نېمىدەپ جۆيلۇۋاتىسىز ؟ !

— ئۇ ئىش ھەممىنى چۈشەندۇرۇپ بېرەلەيدۇ ، لاندون . بارلىق ئىنچىكە ھالقىلار بۇ نۇقتىنى دەللىلەپ بېرەلەيدۇ . تارىخ ھامان تەكرارلىنىپ تۇرىدۇ . باشقىلارنىڭ مۇقەددەس قەدەھ

توغرىسىدىكى يازما خاتىرىلەرنى ئاشكارىلىۋېتىشنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن بەزى ئادەملەرنى قەستلەپ ئۆلتۈرۈشى — دىنىي جەمئىيەتنىڭ ئەزەلدىن قوللىنىپ كېلىۋاتقان ۋاستىسى . «ئاخىر زامان» يېتىپ كېلەي دەپ قالغان چاغدا ، ئۇستازنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى قەستلەپ ئۆلتۈرۈشنىڭ ئۆزىلا ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭغا «ئاغزىڭنى يۇمۇپ يۈر ، بولمىسا نەۋرەڭ ئىككىڭمۇ ھايات قالمايسەن» دېگەن بىر ئۇچۇرنى يەتكۈزگەنلىك ھېسابلىنىدۇ .

— لېكىن ، ئۇلار راستىنلا قاتناش ھادىسىسىدە ئۆلگەن ، — دېدى سوفىي كېكەچلەپ تۇرۇپ ، بالىلىق چاغلىرىدىكى ئاشۇ ئازابلىق كەچۈرمىش ئۈنىڭ يۈرىكىنى قايتىدىن ئېزىشكە باشلاۋاتاتتى ، — ئۇ بىر تاسادىپىي ۋەقە .

— ئۇنداق يالغان ھېكايە بىلەن ئەمدى ئۆزىڭىزنى ئالداۋەرمەڭ ! ئويلاپ بېقىڭ . بىر ئائىلىدىن پەقەت ئىككىلا ئادەم — زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاقساقىلى بىلەن ئۇنىڭ بىردىنبىر نەۋرە قىزىلا — قېپقالغان . بۇ ئەلۋەتتە دىنىي جەمئىيەتنىڭ كۆڭلىدىكىدەك ئەتىجىسى . ئۆتكەن ئون نەچچە يىل مابەينىدە ، كاتولىك دىنى جەمئىيىتىنىڭ بوۋىڭىزغا قانچىلىك زور بېسىم ئىشلەتكەنلىكىنى مەن ئەلۋەتتە تەسەۋۋۇر قىلالايمەن . ئۇلار بوۋىڭىزغا «ئەگەر مۇقەددەس قەدەھنىڭ مەخپىيەتلىكىنى ئاشكارىلىۋېتىشكە ئۇرۇنىدىكەنسىز ، سىزنى دەرھال ئۆلتۈرۈۋېتىمىز» دەپ تەھدىت سالغان . يەنە تېخى «زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى نەچچە مىڭ يىل ئاۋۋالقى ئاشۇ قەسىمنى قايتىدىن ئويلىشىپ باقسۇن ، ئۇنداق قىلمايدىكەن ، بىز كەسكىن تەدبىر قوللىنىمىز» دەپ پوپوزا قىلغان .

— تېبىن ، — دېدى لاندون ئاخىر غەزىپىنى باسالماي ، — مېنىڭچە ، سىزدە دىنىي جەمئىيەتنىڭ بۇ ئادەملەرنىڭ ئۆلۈمى بىلەن مۇناسىۋىتى بارلىقىنى دەلىللەپ بېرەلەيدىغان ھېچقانداق ئىسپات يوق ، دىنىي جەمئىيەتنىڭ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىگە تەھدىت سالغانلىقى توغرىسىدىمۇ ئىسپات يوق !

— ئىسپات دەۋاتامسىز؟ — دېدى تىبىن سەل ھاياجانلانغان ھالدا، — سىزگە زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ تەھدىتكە ئۇچرىغانلىقى توغرىسىدىكى ئىسپات كېرەكمىدى؟ يېڭى قۇتلۇق مىڭ يىلمۇ يېتىپ كەلدى، ئەمما ئىنسانلار يەنىلا ھېچنېمىدىن خەۋەرسىز يۇرۇۋاتىدۇ! ئەجەبا، مۇشۇنىڭ ئۈزىلا يېتەرلىك ئىسپات ئەمەسمۇ؟

ئۇنىڭ گەپلىرىدىن سوفي باشقىچە بىر ئاۋازنى ئاڭلىغاندەك بولدى. «سوفي، مەن سىزگە ئائىلىڭىز توغرۇلۇق سۆزلەپ بېرىشىم كېرەك.» ئۇ پۈتۈن بەدىنىنىڭ تىترەپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. بوۋىسىنىڭ ئۇنىڭغا دەپ بەرمەكچى بولغىنىمۇ دەل مۇشۇ ئىشلارمىدۇ؟ ئۇمۇ سوفىيغا «ئائىلىڭىزدىكىلەر ئەمەلىيەتتە قەستلەپ ئۆلتۈرۈلگەن» دېمەكچىمىدۇ؟ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ جېنىغا زامىن بولغان ئاشۇ قېتىمقى قاتناش ھادىسىسى توغرىسىدا سوفىينىڭ بىلىدىغانلىرى زادى قانچىلىك؟ ئەمەلىيەتتە، ئۇ ھېچنېمىنى بىلمەيتتى. گېزىتلەردىكى خەۋەرلەردىنمۇ ئەينى ۋاقىتتا ئۇ ھېچنېمىنى چۈشەنمىگەنىدى. ئۇ راستتىنلا بىر قاتناش ۋەقەسىمۇ؟ ياكى بولمىسا يالغاندىن توقۇپ چىقىلغان بىر ھېكايىمۇ؟ سوفىينىڭ كاللىسىدىن بىر نەرسە «يالت» قىلىپ چاقناپ ئۆتۈپ كەتتى — بوۋىسىنىڭ ئۈزىنى ئادەتتىن تاشقىرى قوغدايدىغانلىقى تۇيۇقسىز ئېسىگە كېلىپ قالدى. كىچىك چاغلىرىدا، بوۋىسى ئۇنى ئاسانلىقچە يالغۇز تاشلاپ قويمايتتى. ھەتتا ئۇ چوڭ بولۇپ ئالىي مەكتەپكە ئوقۇشقا بارغان چاغدىمۇ، بوۋىسى ئۇنىڭ ئەھۋالىغا ھەر ۋاقىت كۆڭۈل بۆلۈپ تۇرغانىدى. زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىدىكى كىشىلەرنىڭ ئۈزىگە ئاستىرتىن ئىزچىل دىققەت قىلىپ كەلگەنلىكىنى ئۇ پەقەتلا بىلمەيتتى.

— سىز ئۇنى باشقىلارنىڭ كونترول‌لۇقىغا ئۆتۈپ قالدى دەپ گۇمانلىنىپسىز - دە؟ — دېدى لاندون تىبىنغا كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ قارىغىنىچە، — ئۇنى شۇڭا ئۆلتۈرۈۋەتتىڭىزمۇ؟

— ئۇنى ئانقان مەن ئەمەس. ئەينى يىلى كاتولىك دىنى

جەمئىيىتى ئۇنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى قەستلەپ ئۆلتۈرۈۋەتكەن چاغدىلا ئۆلۈپ بولغان . سونۇئېپ شۇ چاغدىلا ئۇلارغا باش ئەگگەن . مانا ئەمدى ئۇ مۇقەددەس ۋەزىپىنى ئىجرا قىلالمىغانلىقىنىڭ ئازابىدىن پۈتۈنلەي خالاس بولدى . ئۇ چوقۇم بىر يولنى تاللىمىسا بولمايتتى . چوقۇم بىر ئىش قىلىشى كېرەك ئىدى . ئەجەبا ، ئىنسانلار مەڭگۈ بىخۇدلۇق ئىچىدە ياشاۋېرىشنى خالامدۇ ؟ دىنىي جەمئىيەتنىڭ ئاشۇ يالغانچىلىقنى تارىخ كىتابلىرىغا مەڭگۈلۈك پۈتۈۋېتىشىگە ماقۇل بولامدۇ ؟ كاتولىك دىنى جەمئىيىتىنىڭ سۈيىقەست ۋە ھىيلە - مىكىر ئارقىلىق ئۆزلىرىگە مەڭگۈ بېسىم ئىشلىتىپ ئۆتۈشىگە رۇخسەت قىلامدۇ ؟ ياق ، بىز بۇنىڭغا قارىتا چوقۇم مۇڭاپىق تەدبىر قوللىنىشىمىز كېرەك . سونۇئېپ ئەپەندىنىڭ ئىرادىسىگە ۋاريسلىق قىلىپ ، ئۇ ئۆتكۈزگەن قورقۇنچلۇق خاتالىقنى تۈزىتىشىمىز كېرەك ، — ئۇ سەل توختىۋېلىپ ، ئاندىن گېپىنى يەنە داۋاملاشتۇردى ، — بۇ ئەمدى ئۇچىمىزنىڭ قانداق ھەمكارلىشىشىمىزغا باغلىق .

— بىزنىڭ سىزگە يارەم قىلىدىغانلىقىمىزنى قانداق بىلىسىز ؟ — دەپ سورىدى سوفىي ئۇنىڭ كۆزلىرىگە گۇمان بىلەن تىكىلىپ .

— قەدىرلىكىم ، سىز بولغانلىقىڭىز ئۈچۈنلا زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى يازما خاتىرىلەرنى ھازىرغا قەدەر ئاشكارىلىمىغان . بۇڭىزنىڭ سىزگە بولغان ئامراقلىقى ئۇنىڭ كاتولىك دىنى جەمئىيىتىگە قارشى مەردانە كۆكرەك كېرىپ چىقىشىغا يول قويمىغان . چۈنكى ، ئۇ دىنىي جەمئىيەتنىڭ سىزگە زىيانكەشلىك قىلىپ قويۇشىدىن ئەنسىرىگەن ھەم شۇ سەۋەبتىن ئۆز بۇرچىنى ئادا قىلىشتىن ۋاز كەچكەن . ئەمما ، ئۇ سىزگە بۇ توغرۇلۇق ھېچقانداق چۈشەندۈرۈش بېرەلمىگەن . سىز ئاراڭلاردىكى مۇناسىۋەتنى ئۆزۈپ تاشلىغاچقا ، ئۇ ئۇنداق پۇرسەتكە ئېرىشەلمىگەن ، شۇنىڭ بىلەن مۇڭاپىق بىر پەيتنى كۈتۈشكە مەجبۇر بولغان . ئەمدى سىز دۇنيا خەلقىگە بىر

ھەقىقىي ئەھۋالنى ئاشكارىلىشىڭىز ، شۇ ئارقىلىق بوۋىڭىزنىڭ روھىنى ئەمىن تاپقۇزۇشىڭىز كېرەك .

روبېرت لاندون ئۆزى ھەققىدىكى بارلىق تىرىشچانلىقتىن پۈتۈنلەي ۋاز كەچتى . كاللىسىدا نۇرغۇن سوئاللار توختىماي تەكرارلىنىپ تۇرۇۋاتقان بولسىمۇ ، لېكىن سوفىينى بۇ يەردىن ساق - سالامەت چىقىرىۋېتىش ئۈچۈن ھازىرقى ئەڭ مۇھىم ئىش بولۇپ قالغانىدى . ئۇ دەسلىپىدە تىنىنى بالاغا تىقىپ قويغانلىقىدىن چوڭقۇر قايغۇرغان بولسا ، ئەمدىلىكتە سوفىينىڭ ئەھۋالىدىن ئەنسىرەپ قېلىۋاتاتتى .

«ئۇنى ۋېللىت قەلئەسىگە مەن باشلاپ بارغان . دېمەك ، ھەممە مەسئۇلىيەت مەندە . »

ئۇ ھەر خىل خىياللارنى قىلىپ باقتى ، ئەمما تىنىنىڭ ئۆزلىرىنى مۇشۇ باستۇرلار سارىيىدىلا ئۆلتۈرۈۋەتكۈدەك ئىقتىدارىنىڭ بار - يوقلۇقىنى بىلەلمىدى . شۇنداقتىمۇ ئۇنى «ئىلگىرى چوقۇم ئادەم ئۆلتۈرۈپ باققان بولۇشى مۇمكىن» دەپ ئويلىدى . ئەتراپى قېلىن ۋە ئېگىز تاملار بىلەن قورشالغان بۇ پىنھان زالنىڭ ئىچىدە ئوق ئېتىلغان تەقدىردىمۇ سىرتتىكىلەر ئاڭلىيالمايتتى . ھەممىدىن يامان بولغىنى ، سىرتتا شارىلداپ يامغۇر يېغىۋاتاتتى . مۇشۇلارنى ئويلىغىنىدا لاندون تېخىمۇ تۇرالماي قالدى . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، تىنىن ئۆزىنىڭ قانداق ئادەم ئىكەنلىكىنى پۈتۈنلەي ئاشكارىلاپ بولغانىدى .

لاندون كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا سوفىيغا قاراپ ، ئۇنىڭ توختىماي تىترەۋاتقانلىقىنى سەزدى . *«ئەجەبا ، دىنىي جەمئىيەتتىكىلەر زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئاغزىنى ئېتىش ئۈچۈنلا سوفىينىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنى ئۆلتۈرۈۋەتكەنمىدۇ ؟ »* ئۇ ھازىرقى كاتولىك دىنى جەمئىيىتىنىڭ ئالدىراپ ئادەم ئۆلتۈرمەيدىغانلىقىغا ئىشىنەتتى . شۇڭا ، «بۇنىڭدا چوقۇم باشقا بىر سەۋەب بار» دەپ ئويلىدى .

— سوفي كەتسۇن ، — دېدى ئۇ تېىنغا غەزەپ بىلەن تىكىلگىنىچە ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — بۇ مەسىلە توغرۇلۇق ئىككىمىز قانداق پاراڭلاشساق مەيلى .

تېىن ياسالمىلىق بىلەن كۈلۈپ قويدى :

— بۇ ئىناۋەت مەسىلىسىگە بېرىپ تاقىلىشى مۇمكىن ، بۇنداق خەتەرگە مەن تەۋەككۈل قىلالمايمەن . ئەمما ، بۇنى سىزگە بېرەي ، — ئۇ قولتۇق تايىقىغا تايىنىپ تۇرۇقلۇقمۇ قىلچە سالاپىتىنى يوقاتمىغان ھالدا يانچۇقىدىن شىفىرلىق قۇتىنى ئالدى - دە ، ئۇنى يېنىككىنە بىر پۇلاڭلىتىۋەتكەندىن كېيىن لاندونغا ئۇزاتتى ، يەنە بىر قولىدىكى تاپانچا بولسا ھېلىھەم لاندون بىلەن سوفىيغا تەڭلەكلىك ئىدى ، — بۇ سىزگە ئىشىنىدىغانلىقىمنىڭ ئىپادىسى ، لاندون .

لاندون ئېھتىيات يۈزىسىدىن ئۇنىڭغا قولىنى دەرھال ئۇزاتمىدى . «ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى راستىنلا بىزگە قايتۇرۇپ بېرەمدىغاندۇ ؟»

— تېز ئېلىڭ ، — دېدى راي تېىن شىفىرلىق قۇتىنى سىلكىپ تۇرۇپ .

— سىز ئۇنى ئېچىپ بوپسىز . ئىچىدىكى خەرىتىنى ئېلىۋاپسىز ، شۇنداقمۇ ؟ — دېدى لاندون .

تېىن بېشىنى چايقىدى :

— مەن بۇ شىفىرلىق قۇتىنىڭ سىرىنى ئاچالمىغان بولسام ، ھەرگىزمۇ بۇ يەردە يۈرمەيتتىم . سىلەرنى ئارىلاشتۇرماي تۇرۇپلا مۇقەددەس قەدەھنى ئۆزۈم ئىزدەپ تاپاتتىم . ھەقىقىي چەۋەندىز مۇقەددەس قەدەھنىڭ ئالدىدا ئۆز ئىقتىدارىغا توغرا باھا بېرىشنى ، ئۆزىگە پايدىسىز ئەھۋالدا قانداق يول تۇتۇشنى ئۆگىنىۋالدى . ئىككىلارنىڭ چېركاۋغا كىرگىنىڭلارنى كۆرگەن چېغىمدىلا مەن سىلەرنىڭ ماڭا ياردەم بېرىش ئۈچۈن كەلگىنىڭلارنى چۈشىنىپ يەتكەنىدىم . مېنىڭ قىلغان - ئەتكەنلىرىم ھەرگىزمۇ ئۆز غۇرۇرۇمنى قوغداش ئۈچۈن ئەمەس ، بەلكى ئاشۇ ئۇلۇغ ھەقىقەتنى

جاهان ئەهلىگە ئاشكارىلاش ئۇچۇن . ئىنسانلار تارىختىكى ئاشۇ ھەقىقەتنى بىلىشكە ھوقۇقلۇق . بىزنى مۇقەددەس قەدەھ ئىزدەپ تاپقان ، ھازىر ئۇ بىزنىڭ ئۆزىنى ئىنسانلارغا ئاشكارىلىشىمىزنى ئۆتۈنۈۋاتىدۇ . شۇڭا ، بىز ھەمكارلىشىشىمىز كېرەك .

تىبىن ھەدەپ «ھەمكارلىشىش» ۋە «ئۆزئارا ئىشىنىش»تىن گەپ سېتىۋاتقان بولسىمۇ ، ئەمما لاندون قولىنى سوزۇپ ئۇنىڭ قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى ئالغان چېغىدا ، ئۇنىڭ يەنە بىر قولىدىكى تاپانچا باشتىن - ئاخىر سوفىيغا تەڭلەكلىك تۇردى . لاندون شىفىرلىق قۇتىنى ئېلىپلا كەينىگە داجۇندى ، شىفىرلىق قۇتىنىڭ ئىچىدىن سۇدەك بىرنەرسىنىڭ شىرىلدىغان ئاۋازى ئاڭلاندى . دېمەك ، ئۇ تېخى ئېچىلمىغانىدى .

— بۇنى چېقىپ تاشلىشىمدىن ئەنسىرىمەمسىز ؟— دېدى لاندون تىبىنغا قاراپ قويۇپ .

تىبىن مەغرۇرلۇق بىلەن كۈلۈپ كەتتى .

— سىز ئۇنداق قىلالمايدىغانلىقىڭىزنى مەن مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىدىكى چېغىمىزدىلا ھېس قىلىپ بولغان . روبېرت لاندون شىفىرلىق قۇتىنى قانداقمۇ چېقىۋېتەلىسۇن ؟ سىز دېگەن بىر تارىخشۇناس ، قولىڭىزدىكىسى بولسا ئىككى مىڭ يىللىق تارىخنىڭ ئەسلىي قىياپىتىنى ئېچىپ بېرەلەيدىغان ، مۇقەددەس قەدەھنى يورۇقلۇققا چىقىرالايدىغان بىر بىباھا ئاچقۇچ . بۇ ئاچقۇچتىن سىز ئاشۇ تارىخىي ھەقىقەتنى قوغداپ قېلىش يولىدا تىرىك پېتى كۆيدۈرۈپ ئۆلتۈرۈلگەن بارلىق چەۋەندازلارنىڭ روھىنى كۆرەلەيسىز . ئۇلارنىڭ ئۆلۈمىنىڭ ئەمدىلىكتە ھېچنېمىگە ئەرزىمەي قېلىشىنى خالامسىز ؟ ئەلۋەتتە خالىمايسىز . ئەكسىچە ، ئۇلارنى چوقۇم قوغدايسىز . ئۆزىڭىز چوقۇنىدىغان ئاشۇ ئۇلۇغ زاتلارنىڭ قاتارىغا ، داۋىنچى ، بوتچىللېر ، نيۇتون قاتارلىق ئاشۇ زاتلارنىڭ سېپىگە قوشۇلىسىز . ئۇلارنىڭ ھەممىسى سىزگە ئالقىش يېغىرىتىدۇ ، سىزدىن پەخىرلىنىدۇ . شىفىرلىق قۇتا بىزنى چاقىرىۋاتىدۇ . ئۇ ئەركىنلىككە تەشنا . ھازىر ھەممە پۇرسەت

پىشىپ يېتىلدى . بۇ تېپىلغۇسىز پۇرسەتنى بىزگە تەقدىر ئاتا قىلدى .

— تىنىڭ ، مەن سىزگە ياردەم قىلالايمەن ، بۇنى قانداق ئاچىدىغانلىقىنى بىلمەيمەن . سىر نېۇتوننىڭ قەبرىسىنىمۇ مەن مۇنداقلا بىر كۆرۈپ باقتىم . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، شىفىرنى بىلەلىگىنىم بىلەنمۇ ، — لاندون گېپىدىن توختۇالدى ، ئۆزىنىڭ كۆپ سۆزلەپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلغانىدى .

— بىلەلىگىنىڭىز بىلەنمۇ ماڭا ئېيتىپ بەرمەيسىز ، شۇنداقمۇ ؟ — دېدى تىنىڭ بىر ئۇھ تارتىۋېتىپ ، — لاندون ، مەن بەكلا ئۈمىدسىزلىنىۋاتىمەن ھەم ھەيران قېلىۋاتىمەن . سىز پەقەتلا يۈزۈمنى قىلمايۋاتىسىز جۇمۇ . ئەگەر سىلەر ۋېللىت قەلئەسىگە ئۇسۇپ كىرگەن چاغدىلا رېمى ئىككىمىز سىلەرنى بىر تەرەپ قىلىۋەتكەن بولساق ، مېنىڭ ھازىرقى ۋەزىپەم كۆپ ئاددىيلىشىپ كەتكەن بولاتتى . ئەمما ، شۇ چاغدا مەن ھېچنېمىگە قارىماستىن سىلەرنى قۇتقۇزدۇم ، ئوچۇق - ئاشكارا يول تۇتتۇم .

— مۇشۇمۇ ئوچۇق - ئاشكارا بولغىنىڭىزمۇ ؟ — دېدى لاندون ئۇنىڭ قولىدىكى تاپانچىغا قاراپ .

— بۇنىڭ ھەممىسى سۇنۇئېينىڭ خاتالىقى ، — دېدى تىنىڭ ، — ئۇ ۋە ئۇنىڭ قول ئاستىدىكىلىرى سېللارىسنى ئالداپتۇ . ئۇنداق قىلمىغان بولسا ، مەن شىفىرلىق قۇتنى ھېچقانچە كۈچىمەيلا قولغا چۈشۈرەلىگەن بولاتتىم . ئۇنىڭ ھېيلە ئىشلىتىپ ، شىفىرلىق قۇتنى ئۆزىگە ئۇزۇن يىل قارىماي يۈرگەن نەۋرە قىزىغا قالدۇرۇپ قويىدىغانلىقىنى مەن نەدىن بىلەي ؟ — ئۇ سوفىيغا مەنىستىمەسلىك نەزىرىدە لەپپىدە قاراپ قويدى ، — ھېلىمۇ ياخشى ، سوفىي سىزدەك بىر بەلگىشۇناسنى ئۆزىگە ھەمراھ قىلىۋاپتۇ ، لاندون . بۇ ئىشقا سىزنىڭمۇ قاتناشقىنىڭىز ماڭا كۆپ تەسەللى بولدى . سىز شىفىرلىق قۇتنى بانكىنىڭ بىخەتەر ئىشكاپىدىن ئوڭۇشلۇق ئېلىپ چىقىپ ، ئۇدۇل مېنىڭ ئۆيۈمگە بېرىپسىز .

«مەن يەنە نەگىمۇ بارالايتتىم ؟ مۇقەددەس قەدەھنىڭ تارىخىنى

چۇشىنىدىغانلار شۇنچىلىك ئاز تۇرسا . ئۇنىڭ ئۇستىگە ، تىبىن مېنىڭ بىلەن ھەمكارلاشقان تۇرسا» دەپ ئويلىدى لاندون .

تىبىننىڭ چىرايىدىن خۇشاللىق چىقىپ تۇراتتى .

— مەن سونۇئېينىڭ ئۆلۈش ئالدىدا سىزگە گەپ قالدۇرۇپ قويغانلىقىدىن خەۋەر تاپقان چېغىمدىلا سىزنىڭ قولىڭىزدا چوقۇم زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىگە ئائىت قىممەتلىك ماتېرىياللارنىڭ بارلىقىغا ئىشەنگەنىدىم . ئۇنىڭ شىفىرلىق قۇتا بىلەن مۇناسىۋىتى بار ياكى يوقلۇقىنى ، شىفىرلىق قۇتىنى تېپىشقا ياردەم بېرەلەيدىغان ياكى بېرەلمەيدىغانلىقىنى جەزملەشتۇرەلمىگەنىدىم . ئەمما ، ساقچىلارنىڭ سىلەرنى قوغلاپ يۈرگەنلىكىنى كۆرگەندىن كېيىن ، كۆڭلۈمدە سىلەرنى چوقۇم مېنى ئىزدەپ كېلىدۇ ، دەپ ئويلىغانىدىم .

— ئەگەر بىز ئۆيىڭىزگە بارمىغان بولساقچۇ ؟ — دېدى لاندون ئۇنىڭغا غەزەپ بىلەن تىكىلىپ .

— مەن شۇ چاغدىلا سىلەرگە ياردەم قولۇمنى سۇنۇشنىڭ ئامالىنى ئويلىشۋاتاتتىم . قانداقلا بولسۇن ، شىفىرلىق قۇتا ئاخىرقى ھېسابتا يەنىلا ۋېللىت قەلئەسىگە كەلدى . ئۇنى سىلەر ماڭا ئىككى قوللاپ تاپشۇرۇپ بەرمەكچى بولغانىدىڭلار . بۇ مېنىڭ ئەينى چاغدىكى پىلانىمنىڭ توغرا تۇزۇلگەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بەردى .

— نېمە دېدىڭىز ؟ !

لاندوننىڭ چىرايى تامدەك تاتىرىپ كەتتى .

— سېللارىس ئالدىن تۇزۇلگەن پىلان بويىچە ۋېللىت قەلئەسىگە تۇيۇقسىز باستۇرۇپ كىرىپ ، شىفىرلىق قۇتىنى سىلەرنىڭ قولۇڭلاردىن تارتىۋالدى . شۇڭا ، سىلەر ھېچقانداق زىيان - زەخمەتكە ئۇچرىمىدىڭلار ، مەنمۇ گۇناھ ئارتىۋېلىشتىن قۇتۇلۇپ قالدىم . سېللارىس ئىككىمىزنىڭ ئەمەلىيەتتە بىر نىيەتتىكى ئادەملەر ئىكەنلىكىمىزنى سىلەرمۇ ھەم سەزمەي قالدىڭلار . ئەمما ، مەن سونۇئېي لايىھىلىگەن شىفىرنىڭ خېلىلا مۇرەككەپ ئىكەنلىكىنى كۆرگەندىن كېيىن ، سىلەردىن يەنە بىر

قىپتىم پايدىلىنىش نىيىتىگە كەلدىم . مەن ئۆز ئالدىمغا ئىش قىلالايدىغان دەرىجىگە يەتكەن ھامان سىللارىسنى يەنە ئۇ شىفىرلىق قۇتىنى تارتىۋېلىشقا بۇيرۇشۇم مۇمكىن .

— شۇڭا مۇقەددەس قەسەر چېركاۋىدا بىزگە قول ساپتىكەنسىز ـ دە ! — دېدى سوفىي غەزىپى ئۆرلىگەن ھالدا ، ئۇنىڭ تەلەپپۇزىدىن قاتتىق ئۆكۈنۈش ۋە پۇشايمان چىقىپ تۇراتتى .

«تاك سۇزۇلەي دەپ قالدى» دەپ ئويلىدى تىبىن . ئۇ مۇقەددەس قەسىر چېركاۋىنى لاندون بىلەن سوفىينىڭ قولىدىن شىفىرلىق قۇتىنى تارتىۋېلىشتىكى ئەڭ مۇۋاپىق جاي دەپ قارىغان بولسىمۇ ، لېكىن چېركاۋ بىلەن ھېلىقى شېئىر ئوتتۇرىسىدىكى روشەن باغلىنىش ئۇنىڭ كاللىسىدا يەنە بەزى چىگىش مەسىلىلەرنى پەيدا قىلىپ قويغانىدى . ئۇ رېمىغا سىللارىس شىفىرلىق قۇتىنى تارتىۋېلىشقا ھەرىكەت قىلمۇاتقان چاغدا بىرەر جايغا مۆكۈنۈپ تۇرۇشنى شۇنداق ئېنىق تاپىلىغان بولسىمۇ ، ئەمما رېمى لاندوننىڭ شىفىرلىق قۇتىنى «چېقىۋېتىمەن !» دېگىنىنى كۆرۈپ قورقۇپ كەتكەن ، شۇنىڭ بىلەن ئۆزىنى ئاشكارىلاپ قويغانىدى . ئۇ ئۆزىنى كۆرسەتمىگەن بولسا نەقەدەر ياخشى بولاتتى ـ ھە ! ئۆزى رېژىسسورلۇق قىلىپ ئۆزى ئوينىغان تۇنجۇن قىلىش ئويۇنىدىن رازى بولمىغاندەك قىلغان تىبىن : «رېمى مېنىڭ سىرت بىلەن ئالاقىلىشىدىغان بىردىنبىر ئادىمىم ئىدى ، ئەمما ئۇ كالۇا قاراپ تۇرۇپ ئۆزىنىڭ سالاھىيىتىنى ئاشكارىلاپ قويدى ـ دە !» دېگەنلەرنى كۆڭلىدىن ئۆتكۈزدى .

ھېلىمۇ ياخشى ، تىبىنىڭ ھەقىقىي سالاھىيىتىنى سىللارىس بىلمەي قالدى ، يەنە تېخى رېمىغا يارەملىشىپ ، يالغاندىن تۇنجۇن قىلىنغان تىبىنىي ماشىنىنىڭ كەينى بۆلۈمچىسىگە ئۆزى سۆرەپ ئاچقىتى . رېمى ماشىنىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى توسۇقنى پۈتۈنلەي كۆتۈرۈۋەتكەندىن كېيىن ، تىبىن ماشىنىنىڭ ئالدى بۆلۈمچىسىدە ئولتۇرغان سىللارىسقا تېلېفون بېرىپ ، «ئۇستاز»غا خاس

فرانسۇزچە تەلەپپۇزدا ئۇنى ئۇدۇل كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ پائالىيەت مەركىزىگە بېرىشقا بۇيرۇدى ، ئاندىن يوقلا بىر ئىسىم بىلەن ساقچىلارغا تېلېفون بېرىپ ، سېللارىسىنىڭ نەدىلىكىنى ئۇلارغا دەپ قويدى . شۇنداق بولغاندا ، سېللارىس ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىن مەڭگۈ يوقىلاتتى .

«كىچىككىنە بىر مەسىلە ھەل بولدى .»

ئەمما ، رېمىغا تاقابىل تۇرۇش ئۇنچە ئاسانغا توختىمايتتى .

تىبېن دەرھال بىر قارارغا كېلەلمەي ، قاتتىق قىينىلىپ كەتتى ، رېمى ئۇنىڭ ئالدىدا ئۆزىنىڭ ئېغىر بىر يۈك ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ قويغانىدى . شۇڭا ، ئۇ كەسكىن قارار چىقارمىسا بولمايتتى . *«مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەش داۋامىدا بەزىلەر ھامان قۇربانلىق بەرمەي قالمايدۇ .»* تىبېن ماشىنىنىڭ يان ئىشكاپىدىكى ھاراق بوتۇلكىلىرىنى ، فرانسىيە براندىسىنى ۋە كونسېرۋا قۇتىلىرىنى كۆرگەن چاغدىلا بۇ مەسىلىنى قانداق ھەل قىلىش كېرەكلىكىنى ئويلاپ بولغانىدى . كونسېرۋا قۇتىلىرىنىڭ ئاستى تەرىپىدىكى ئۇۋاق دورا رېمىنىڭ نېرۋىلىرىغا تەسىر كۆرسىتىپ ، ئۇنى نەچچە مىنۇتنىڭ ئىچىدىلا جېنىدىن جۇدا قىلالايتتى . رېمى ماشىنىنى چەۋەندازلار مەيدانىغا توختاتقاندىن كېيىن ، تىبېن كەينى بۆلۈمچىدىن ئۆمىلەپ چىقىپ ، رېمىنىڭ يېنىدىكى ئورۇنغا كېلىپ ئولتۇردى . بىرنەچچە مىنۇتتىن كېيىن ماشىنىدىن چۈشۈپ ، يەنە كەينى بۆلۈمچىگە يامىشىپ چىقتى - دە ، ئۇ يەردىكى بارلىق گۇمانلىق ئىزلارنى يوقىتىۋەتكەندىن كېيىن ، ئەڭ ئاخىرقى پىلاننى تامامىلاشقا ئاتلاندى .

ۋېستمىنستېر چېركاۋى ئۇ يەردىن ئانچە يىراقتا ئەمەس ئىدى . تىبېننىڭ قولتۇق تايىقى ۋە يانچۇقىدىكى تاپانچا چېركاۋنىڭ كىرىش ئېغىزىدىكى تەكشۈرۈش ئۈسكۇنىسىنى سايىرىتىۋەتكەن بولسىمۇ ، ئەمما ئۇ ئۆزىنىڭ خان جەمەتىدىن تارقىتىپ بېرىلگەن ئالاھىدە قاپارتما تامغىلىق كىنىشكىسىنى چىقىرىپ شۇنداقلا بىر كۆرسىتىپ قويۇۋىدى ، قوغداش خادىملىرى چۆچۈگىنىدىن كەينىگە

ئۇچۇپ كەتكىلى تاسلا قالدى ۋە ئۇنى ئالاھىدە ئىززەت - ئېكرام بىلەن كىرگۈزۈۋەتتى ...

شۇ تاپتا تېبىن نېمە قىلارىنى بىلمەي تۇرغان لاندون بىلەن سوفىيغا قارىغىنىچە ئۆز ھاياجىنىنى ئاران بېسىپ تۇراتتى. ئۇ ئەسلىي ئۇلارغا كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنى كاتولىك دىنى جەمئىيىتىگە بالايىئاپەت ئېلىپ كېلىدىغان بۇ ھەرىكەتكە قانداق ئامالسىز بىلەن سۆرەپ كىرگەنلىكىنى سۆزلەپ بېرەي دەپ ئويلىغانىدى. ئەمما، بۇ نىيەتتىدىن تۇرۇپلا يېنىۋالدى. «ئۇلار يەنە بىر مەزگىل ساقلاپ تۇرسۇن. ھازىر قىلىدىغان باشقا ئىشلار بار.»

— دوستلار، — دېدى ئۇ ساپ فرانسۇز تىلىدا ئاۋازىنى ئۇنلۇك چىقىرىپ، — سىز مۇقەددەس قەدەھنى ئەمەس، بەلكى مۇقەددەس قەدەھ سىزنى تېپىۋالدى، — ئۇ مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى، — ئەمدى بىز بىر نىيەتتە ھەمكارلىشىشىمىز كېرەك. بۇنىڭدىنمۇ چۈشىنىشلىك گەپ بولمايدۇ. مۇقەددەس قەدەھ بوسۇغىمىزغىلا كېلىپ قالدى.

ئۇنىڭغا ھېچكىم جاۋاب قايتۇرمىدى، ئارىنى سۈكۈت باستى.

تېبىن سەل تۇرۇۋىدىن ئاۋازدا يەنە مۇنداق دېدى:

— مېنىڭ گېپىمنى ئاڭلاۋاتامسىلەر؟ مۇقەددەس قەدەھ نەچچە ئەسىردىن ھالقىپ ئۆتۈپ بىزگە گەپ قىلىۋاتىدۇ. ئۇ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ بويۇنتۇرۇقىدىن قۇتۇلۇشنى تەلەپ قىلىۋاتىدۇ. سىلەرنىڭ بۇ پۇرسەتنى چىڭ تۇتۇشۇڭلارنى ئۆتۈنىمەن. ئەڭ ئاخىرقى شەپرىنى يېشىپ، بۇ خاسىيەتلىك قۇتنى ئاچىدىغانغا ھازىر ئۇچىمىزدىنمۇ مۇۋاپىق ئادەم يوق، — ئۇ سەل توختىۋالدى، — بىز بىرلىكتە قەسەم بېرەيلى. بىر - بىرىمىزگە ئىشىنەيلى. مەن چەۋەندازلارغا خاس جاسارىتىم بىلەن تارىخنىڭ ھەقىقىي قىياپىتىنى ئېچىپ تاشلاپ، ئۇنى جاھان ئەھلىگە بىلدۈرۈپ قويۇشقا تەييارلىنىپ بولدۇم.

سوفىي ئۇنىڭ كۆزلىرىگە نەشتەردەك تىكىلدى:

— مەن ھەرگىزمۇ بوۋامنى ئۆلتۈرگەن قاتىل بىلەن بىللە قەسەم بەرمەيمەن . ئۇنىڭ روھى سىزنى مەڭگۈ كەچۈرمەيدۇ .

تىببىنىڭ چىرايىدا بىر خىل ئۇمىدسىزلىك كەيپىياتى ئەكس ئەتتى ، ئاندىن كەسكىن ھالدا مۇنداق دېدى :

— خېنىم ، بۇ گەپلىرىڭىزدىن مەن تولىمۇ ئەپسۇسلىنىۋاتىمەن ، — ئۇ شارتتىدە بۇرۇلۇپ ، قولىدىكى تاپانچىنى لاندونغا توغرىلىدى ، — لاندون ، سىزچۇ ؟ ماڭا ئەگىشەمسىز - يوق ؟

يۇزىنچى باب

ئېپىسكوپ ماننوئېل ئارىنگاروسا ھاياتىدا ھەر خىل جىسمانىي ئازابلارنى باشتىن كەچۈرگەن بولسىمۇ ، ئەمما ئوق كۆكرىكىنى تېشىپ كىرگەن چاغدىكى قىزىق ھارارەت ئۇنىڭدا ئەزەلدىن كۆرۈلۈپ باقمىغان بىر خىل غەلىتە سېزىمنى پەيدا قىلدى . ئوتتەك قىزىق بىر ئېقىن ئۇنىڭ ئىچ - باغرىنى ئۆرتەپ تاشلاۋاتقاندەك ، ئۇنى جىسمانىي جەھەتتىن ئەمەس ، بەلكى روھىي جەھەتتىن قاتتىق قىينىۋاتقاندەك قىلاتتى .

ئۇ كۆزىنى ئېچىپ ، ئالدىدا نېمىلەر بارلىقىنى كۆرۈپ باقماقچى بولدى ، ئەمما يۇزىگە تاراسلاپ چۈشۈۋاتقان يامغۇر تامچىلىرى ئۇنىڭ كۆزىنى تۇزۇك ئاچۇرمىدى . «مەن نەدە ؟» ئۇ بىر جۈپ كۈچلۈك بىلەكنىڭ ئۆزىنى يۆلەپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى سەزدى . ئۇ ئادەم ئېپىسكوپنىڭ ئاجىز تېنىنى خۇددى بىر كونا قونچاقنى قۇچاقلىغاندەك چىڭ قۇچاقلىۋالغانىدى . ئۇنىڭ قارا رەڭلىك ئۇزۇن چاپىنى كۈچلۈك شامالدا بايراقتەك لەپىلدەپ تۇراتتى .

ئۇ جانسىز قولىنى ئاستا كۆتۈرۈپ ، يۇزىدىكى يامغۇر سۈلىرىنى ئېرتىۋەتتى ، شۇ چاغدىلا ئۇ ئادەمنىڭ سېللاردىس ئىكەنلىكىنى تونۇدى . مۇسكۇللىرى بۆرتۈپ چىققان بۇ تەلۈە مۇخلىس ئۇنى كۆتۈرگىنىچە پىيادىلەر يولىدا ئالىتاغىل ۋارقىراپ ، بىرەر يەردىن قۇتقۇزۇش خادىملىرى كېلىپ قالارمىكىن دېگەن ئۈمىدتە ئالدىغا قاراپ دەلدەڭشىپ كېتىۋاتاتتى . ئۇنىڭ ۋارقىراشلىرى شۇنچىلىك ئېچىنىشلىق ھەم ئازابلىق ئىدى .

قىزىرىپ كەتكەن كۆزلىرى ئالدى تەرەپكە تىكىلىپ قالغان بولۇپ ، كۆز ياشلىرى قان دېغى ئارىلاش ئاپئاق يۈزىنى بويلاپ توختىماي ئېقىپ چۈشۈۋاتاتتى .

— بالام ، — دېدى ئارىنىگاروسا بوش ئاۋازدا ، — يارىلىنىپسەن ـ دە ؟

سېللارىس ئىگىشىپ ئۇنىڭغا قارىدى ، ئۇنىڭ چىرايى كۆتۈلمىگەن بۇ ئازابتىن تېخىمۇ قورقۇنچلۇق تۈسكە كىرىپ قالغانىدى .

— مېنى كەچۈرۈڭ ، پوپ ، — دېدى ئۇ ناھايىتى تىترەڭگۈ ئاۋازدا .

— ئۇنداق دېمە ، سېللارىس ، — ئارىنگاروسا ئۇنىڭغا دەرھال ئىنكاس قايتۇردى ، — كەچۈرۈم سوراشقا تېگىشلىكى ئەسلىي مەن . بۇنىڭ ھەممىسى مېنىڭ خاتالىقىم . مەن ئۇتۇق قازىنىشقا ئالدىراپ كېتىپتىمەن ، قورقۇنچاقلىق قىپتىمەن . نەتىجىدە ، ھەر ئىككىلىمىز ئالدىنىپتۇق .

«ئۇستازنىڭ نىيىتى ئەسلىي مۇقەددەس قەدەھنى بىزگە تاپشۇرۇپ بېرىش ئەمەس ئىكەن» دەپ ئويلىدى سېللارىس .

ئۇ ئۆز خىيالىنىڭ شۇ تاپتا يىراق ئۆتمۈشكە ، ئىسپانىيىگە ، ئۆزى ئەينى چاغدا جاپالىق ئىگىلىك تىكلىگەن ئوۋئېدو شەھىرىگە قايتىپ كېتىۋاتقانلىقىنى سەزدى ، ئۇ شۇ يەردە سېللارىس بىلەن بىللە كىچىككىنە بىر چېركاۋنى قۇرۇپ چىققانىدى ؛ ئۇنىڭ خىيال قۇشلىرى تۇرۇپلا نېيۇيوركقا ئۇچۇپ باردى . ئۇ يەردە — لېكسىنتون كوچىسىغا جايلاشقان ھەيۋەتلىك كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى مەركىزىدە ئۇ ئۆز ھاياتىدىكى ئاجايىپ شانلىق مىنۇتلارنى ئۆتكۈزگەنىدى .

بەش ئاي ئىلگىرى ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا كىشىنى مەيۈسلەندۈرىدىغان بىر خەۋەرنى ئاڭلىغان ، ئۇنىڭ ئۆمۈرلۈك ئىشىمۇ شۇنىڭ بىلەن سۇغا چىلىشىپ قالغانىدى . گاندولفو قەلئەسىدىكى ئاشۇ قېتىمقى ئۇچرىشىشنىڭ — ئۇنىڭ ھاياتىنى

پۇتۇنلەي ئۆزگەرتىۋەتكەن ئاشۇ قېتىمقى ئۇچرىشىشنىڭ ھەربىر تەپسىلاتىنى ئۇ ھازىرمۇ ئەسلىيەلەيتتى ... ھازىرقى مۇشۇ بالايىئاپەتكە سەۋەبچى بولغان ئاشۇ خەۋەر ئۇنىڭ ھېلىمۇ ئېنىق يادىدا ئىدى .

شۇ كۈنى ئېپېسكوپ ئارىنگاروسا قەددىنى تىك تۇتۇپ ماڭغىنىچە گاندولفو قەلئەسىدىكى ئاستىرونومىيە كۇتۇپخانىسىغا كىردى ، ئۇ ئەسلىدە «مېنى چوقۇم نۇرغۇن ئادەم چاۋاك چېلىپ كۈتۈۋالىدۇ ، ھەممىسى بەس - بەستە كېلىپ مەن بىلەن كۆرۈشىدۇ . مېنىڭ ئامېرىكىدا خىرىستىئان دىنى ئۇچۇن قوشقان تۆھپىلىرىمنى ئاغزى - ئاغزىغا تەگمەي ماختىشىپ كېتىدۇ» دەپ ئويلىغانىدى .

ئەمما ، ئۇ كۇتۇپخانىغا كىرىپلا ئۇمىدسىزلىنىپ قالدى . ئۇنىڭ ئىچىدە ئۇنى پەقەت ئۇچ ئادەملا ساقلاپ تۇراتتى .

ئۇلارنىڭ بىرى ۋاتىكاندىكى ريم دىنى جەمئىيىتىنىڭ كاتىپى بولۇپ ، توپتەك سېمىز ، سۆرۈن تەلەت ئادەم ئىدى .

قالغان ئىككىسى ئىتالىيىلىك كاردىناللار بولۇپ ، تەكەببۇر چىرايلىرىدىن ساختا بىر خىل سەمىمىيلىك يېغىپ تۇراتتى .

بەدىنى يۇپيۇمىلاق كەلگەن ۋاتىكان كاتىپى ئارىنگاروسا بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشكەندىن كېيىن ، ئۇنىڭغا ئۇدۇلدىكى ئورۇندۇقنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— قېنى ئولتۇرۇڭ ، ھەرگىز قورۇنماڭ ، — دېدى .

ئارىنگاروسا ئۇ كۆرسەتكەن ئورۇنغا بېرىپ ئولتۇردى ، كۆڭلىدە بولسا بىر غەلىتىلىكنى سەزگەنىدەك بولدى .

كاتىپ يەنە ئېغىز ئاچتى :

— ئېپىسكوپ ، مەن گەپ ئەگىتىشنى ئانچە بىلمەيمەن ، شۇڭا سىزنى بۇ يەرگە چاقىرتىشىمىزدىكى سەۋەبنى ئۇدۇللا دەۋېرەي .

— قېنى دەۋېرىڭ .

ئارىنگاروسا ئىككى كاردىنالغا كۆزىنىڭ قۇيرۇقىدا قاراپ قويدى ، ئۇلارمۇ ئۇنىڭغا ناھايىتى ئېغىر - بېسىقلىق بىلەن تىكىلىپ

قاراپ تۇراتتى .

— بىلىشىڭىز كېرەككى ، — دېدى كاتىپ ، — يېقىندىن بېرى پاپا ئالىيلىرى ۋە ۋاتىكاندىكى باشقا دىنىي زاتلار كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ بەزى غەيرىي قىلمىشلىرىنىڭ سىياسىي جەھەتتىكى تەسىرىگە ناھايىتى دىققەت قىلىۋاتىدۇ .

ئارىنگاروسانىڭ شۇ ھامان غەزىپى ئۆرلەپ ، قۇيقا چاچلىرى دىڭ بولۇپ كەتتى . بۇ ئىش توغرۇلۇق ئۇ يېڭىدىن ۋەزىپىگە ئولتۇرغان پاپاغا نۇرغۇن قېتىم چۈشەنچە بەرگەن ، يەنە تېخى ئۇنى ۋاتىكاندا دېموكراتىك ئىسلاھات ئېلىپ بېرىشنىڭ ئاكتىپ قوللىغۇچىسى دەپ ئويلىغانىدى .

— سىزگە شۇنداق كاپالەت بېرىمەنكى ، — دېدى كاتىپ يەنە ناھايىتى تېزلا ، — سىزنىڭ باشقۇرۇش ئۇسۇلىڭىزغا قارىتا پاپا ئالىيلىرىنىڭ ھېچقانداق ئۆزگەرتىش كىرگۈزۈش خىيالى يوق .

«ئۆزگەرتىش كىرگۈزۈلۈشىنى مەنمۇ خالىمايمەن ! » دەپ ئويلىدى ئارىنگاروسا ئىچىدە .

— ئۇنداقتا ، مېنى بۇ يەرگە نېمە مەقسەت بىلەن چاقىرتتىڭلار ؟

سېمىز كاتىپ بىر ئۇھسىنىۋەتكەندىن كېيىن مۇنداق دېدى :

— ئېپېسكوپ ، مەن گەپنى نەدىن باشلىشىمنى بىلەلمەيۋاتىمەن ، شۇڭا ئەڭ ياخشىسى ئۇدۇللا دەۋېرەي . ئىككى كۈن ئىلگىرى بىزنىڭ كاتىپ مەھكىمىمىز نامىنى بىلەت تاشلاش ئۇسۇلى ئارقىلىق ، ۋاتىكان ئېلان قىلغان كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسى توغرىسىدىكى پەرماننى بىكار قىلدى .

ئارىنگاروسا ئۆز قۇلىقىغا ئىشەنمەيلا قالدى .

— نېمە دەۋاتىسىز ؟

— گەپنىڭ ئېنىقىنى دېسەم ، بۈگۈننى ئۆز ئىچىگە ئالغان كېيىنكى ئالتە ئايدا ، ۋاتىكان كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنى ئۆزگەرتەۋە بولغان تەشكىلات دەپ قارىمايدۇ . ئۇ سىزنىڭ مۇستەقىل تەشكىلاتىڭىز بولىدۇ ، ۋاتىكان ئۇنىڭ بىلەن ھېچقانداق

ئالاقه قىلمايدۇ . پاپا ئالىيلىرىنىڭ رۇخسىتى بىلەن بىز ھازىر ئالاقىدار قانۇنىي ھۆججەتنىمۇ تەييارلاپ بولدۇق .

— لېكىن ... لېكىن ئۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس !

— دەل ئەكسىچە ، بۇ تامامەن مۇمكىن ، ھەم شۇنداق بولۇشى كېرەك . سىزنىڭ مۇرىت قوبۇل قىلىشتىكى غەلىتە سىياسەتلىرىڭىز ۋە «جىسمانىي ئازاب ئارقىلىق روھىيەتنى پاكلاش» ئۇسۇلىڭىز پاپا ئالىيلىرىنى ئۆزۈندىن بۇيان خاتىرجەمسىزلەندۈرۈپ كەلدى ، — ئۇ بىر تىنىۋالدى ، — ئۇ يەنە سىلەرنىڭ ئايالارغا تۇتقان سىياسىتىڭلاردىنمۇ بەك نارازى . ئېنىقىنى دېسەم ، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى ھازىر ۋاتىكان ئۇچۇن ئېغىر بىر يۈككە ئايلىنىپ قالدى . ۋاتىكاننى ناھايىتى قىيىن ئەھۋالدا قويدى !

ئارىنگاروسا داڭقېتىپ قالدى . «ناھايىتى قىيىن ئەھۋالدا قويدى ؟»

— ئەھۋالنىڭ بۇ دەرىجىگە يېتىپ كەتكىنىگە چوقۇم ھەيران قېلىۋاتسىزغۇ دەيمەن ؟

— لېكىن ، كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى ھازىر ئادەم سانى توختىماي كۆپىيىۋاتقان بىردىنبىر كاتولىك دىنى تەشكىلاتى . بىزدە ھازىر 1100 دىن ئارتۇق پوپ بار .

— تۇغرا ، ئەمما ئۇ تەشكىلاتىڭىز بىزنى يەرگە قارىتىپ قويۇۋاتىدۇ .

ئارىنگاروسا ئۆزىمۇ سەزمىگەن ھالدا ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى :

— پاپا ئالىيلىرىدىن سوراپ بېقىڭا ، 1982 - يىلى كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى ۋاتىكان بانكىسىنىڭ قىيىنچىلىقتىن قۇتۇلۇشىغا ياردەم بەرگەن چاغدا ئۇ يەرگە قاراپ قاپتىكەنمۇ ؟

— ئۇ ئىشتا ۋاتىكان سىلەردىن مەڭگۇ مىننەتدار ، — دېدى كاتىپ تەمكىن ئاھاڭدا ، — لېكىن بەزىلەر سىزنى ئاشۇ قېتىمقى مەردلىكى بىلەنلا ئېپىسكوپلۇق ئورنىغا چىقىۋالغان ، دەپ قارايدىكەن .

— ئۇنداق ئەمەس ! — دەۋەتتى ئارىنگاروسا ئىچ - ئىچىدىن ئۇۋالچىلىق ھېس قىلىپ .

— قانداقلا بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ، بىز شۇنداق قارارغا كېلىپ بولدۇق . ھازىر ئارىدىكى مۇناسىۋەتنى ئۆزۈشنىڭ كونكرېت مەزمۇنلىرى توغرۇلۇق بىر ھۆججەت تۈزۈۋاتىمىز . ئۇنىڭ ئىچىدە ئاشۇ پۇلنى قايتۇرۇش خۇسۇسىدىكى مەزمۇنلارمۇ بار . بىز ئۇ پۇلنى بەش قېتىمغا بۆلۈپ تۆلىۋەتمەكچى .

— سىلەر پۇل بىلەنلا ئارىنى ئوچۇق قىلماقچىمۇ ؟ — دەپ سوردى ئارىنگاروسا گۇمانىي نەزەردە تىكىلىپ تۇرۇپ ، — مەن سىلەر بەرگەن پۇلنى ئېلىپلا خاتىرجەم كېتىپ قالارمەنمۇ ؟ قارىغاندا ، كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىنىڭ يۈرەك سۆزىنى دەيدىغان ۋاقتى كېلىپ قالغان ئوخشايدۇ !

كاردىناللاردىن بىرى دەرھال بېشىنى كۆتۈردى :

— كەچۈرۈڭ ، قانداق يۈرەك سۆزى ئۇ ؟

ئارىنگاروسا ئىككى قولى بىلەن ئۇستەلنى تىرەپ تۇرۇپ ، يۇقىرى ئاۋازدا مۇنداق دېدى :

— سىلەر كاتولىك دىنى جەمئىيىتىدىكى ئەزالارنىڭ نېمىشقا ئازىيىپ كېتىۋاتقانلىقىنى راستىنلا بىلمەيدىغان ئوخشىمامسىلەر ؟ ئەتراپىڭىزغا ئوبدان بىر قاراپ بېقىڭ كاردىنال جانابلىرى . كىشىلەر ھازىر كاتولىك دىنى جەمئىيىتىنى نەزىرىگە ئىلماس بولۇپ قالدى . بۇرۇنقى ئېتىقادلارنىڭ ئۇلى تەۋرەپ ، دىنىي ئەھكاملار ئۆز كۈچىنى يوقاتتى . سىلەر ئۇنىڭدىكى «نەپسىگە ھاي بېرىش ، توۋا - ئىستىغپار قىلىش ، ئىلاھىي تائام يېيىش ، پاكلىنىش ، مىسا قىلىش» دېگەندەك بىرنەچچە تۈرنى تاللىۋېلىپلا ، قالغانلىرىنى ئەرزىمەس نەرسە قاتارىدا چۆرۈپ تاشلىدىڭلار . قېنى دەپ بېقىڭچۇ ، كاتولىك دىنى جەمئىيىتى كىشىلەرگە روھىي جەھەتتىن يەنە قانداق تىلسىماتلارنى كۆرسىتىپ بېرەلىشى مۇمكىن ؟

— ئۇلارنىڭ ھەممىسى ئۇچ ئەسىر ئىلگىرىكى كونا قائىدە -

يوسۇنلار ،— دېدى يەنە بىر كاردىنال گەپ قىستۇرۇپ ،— ھازىرقى خرىستىئانلارغا ماس كەلمەيدۇ . ھازىرقى جەمئىيەتتە ھەم ئاقمايدۇ .

— شۇنداقمۇ ؟ ئەمما ئۇلار كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۈشمىسىغا يەنىلا لازىم !

— ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ، — دېدى كاتىپ خۇلاسە سۆزى قىلىۋاتقاندەك تەلەپپۇزدا ، — پاپا ئالىيلىرى تەشكىلاتچىلارنىڭ ئىلگىرىكى پاپا بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىگە ھۆرمەت قىلىپ ، سىلەرنىڭ ۋاتىكان بىلەن بولغان مۇناسىۋەتتىنى تەشەببۇسكارلىق بىلەن ئۆزۈشۈچىلارغا ئالتە ئاي مۆھلەت بەردى . مېنىڭ تەكلىپىم شۇكى ، سىز ئەمدى مۇشۇ پۇرسەتتىن چىڭ تۇتۇپ ، ئۆزىڭىزگە تەۋە بولغان خرىستىئان دىنى تەشكىلاتىنى قۇرۇپ چىقىڭ .

— مەن قارشى ، — دېدى ئارىنگاروسا ئۇنلۇك ئاۋازدا ، — مەن پاپا ئالىيلىرىدىن ئۆزۈم كىرىپ سورايمەن .

— ئەمما ، پاپا ئالىيلىرى سىز بىلەن كۆرۈشۈشنى ئەمدى خالىماسمىكىن .

ئارىنگاروسا يەنە ئورنىدىن تۇرۇپ كەتتى :

— ھەرقانچە بولسىمۇ ، ئۇ ئىلگىرىكى پاپا ۋەزىپىگە تەيىنلىگەن ئېپىسكوپنى بۇنداق ئاسانلا ۋەزىپىسىدىن قالدۇرۇۋەتمەس .

— كەچۈرۈڭ ، — دېدى كاتىپ كۆزلىرىنى چىمچىقلاتقىنىچە ، — بەرگۈچىمۇ يەھۇە ، ئېلىۋالغۇچىمۇ يەھۇە .

ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا كۈتۈپخانىدىن ناھايىتى ئېغىر قەدەملەر بىلەن يېنىپ چىقتى . ئۇنىڭ ۋۇجۇدىنى بىر خىل ۋەھىمە ۋە تەشۋىش تۈيغۇسى چىرمىۋالغانىدى ، ئۇ نيۇيوركقا قايتقاندىن كېيىنمۇ ، كۈن بويى تۇرۇسقا قارىغىنىچە ھاڭۇبقىپ ئولتۇرىدىغان بولۇپ قالدى . خرىستىئان دىنىنىڭ كەلگۈسىنى ئويلىسىلا ، ئۇ ئىچ - ئىچىدىن ئازابلىنىپ كېتەتتى .

بىرنەچچە ھەپتىدىن كېيىن ئۇنىڭغا ناھايىتى غەلىتە بىر تېلېفون كەلدى . تېلېفون بەرگۈچى گەپ - سۆزىدىن

فرانسىيەلىكتەكلا قىلاتتى . ئۇ ئۆزىنى «ئۇستاز» — دىنىي ئەھەللەر ئىچىدىكى يۇقىرى دەرىجىدىن سەل تۆۋەنرەك تۇرىدىغان ئەمەل نامى — دەپ تونۇشتۇردى ھەمدە ۋاتىكانىنىڭ كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنى بۇنىڭدىن كېيىن ھەرقانداق جەھەتتىن قوللىماسلىق قارارىغا كەلگەنلىكىدىن ئۆزىنىڭ خەۋەردار ئىكەنلىكىنى ئېيتتى .

«ئۇ قانداق بىلگەندۇ ؟ — دەپ ئويلىدى ئارىنگاروسا . ئۇ بۇ ئىشنى ۋاتىكاندىكى ئاشۇ بىر ئوچۇم سىياسەتۋازلارنىڭلا بىلىشىنى ئۈمىد قىلاتتى ، — قارىغاندا ، شۇلارنىڭ بىرى سىرتقا ئاشكارىلىۋېتىپتۇ - دە . » ۋاتىكاندىن ھەرقانداق خەۋەرنىڭ ئالدىراپ تارقىلىپ كەتمەيدىغانلىقىنى ، ئۇنىڭ تۇرلۇك گەپ - سۆزلەرنى قامال قىلىش جەھەتتە دۇنياغا مەشھۇر ئىكەنلىكىنى ئارىنگاروسا ناھايىتى ئوبدان بىلەتتى .

— مېنىڭ ھەممە يەردە كۆز - قۇلاقلىرىم بار ، — دېدى «ئۇستاز» پەس ئاۋازدا ، — مەن شۇلار ئارقىلىق ئەڭ يېڭى ئۇچۇرلارغا ئېرىشىپ تۇرىمەن . ئەگەر سىز يارىدەم قىلىشنى خالىمىسىڭىز ، مەن مۇقەددەس يادىكارلىق يوشۇرۇنغان جايىنى تاپالايمەن . ئۇ سىزگە زور تەسىر ئەكىلىدۇ ، شۇ چاغدا ۋاتىكاننى پۈتۈنلەي ئۆزىڭىزنىڭ ئاغزىغا قارىتالايسىز ؛ بىزنىڭ ئېتىقادىمىزنى قۇتقۇزۇۋالغۇدەك يېتەرلىك كۈچ - قۇدرەتكىمۇ ئېرىشەلەيسىز . بۇ كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى ئۈچۈن پايدىلىق بولۇپلا قالماستىن ، بەلكى ھەممىمىزگە پايدىلىق .

«*بەرگۈچىمۇ يەھۋە ، ئېلىۋالغۇچىمۇ يەھۋە .* » ئارىنگاروسانىڭ كۆزلىرىدە سۇس ئۈمىد ئۇچقۇنلىرى پەيدا بولدى .

— قېنى ئەمىسە ، پىلانىڭىزنى ئاڭلاپ باقاي .

بۇۋىمەريەم دوختۇرخانىسىنىڭ ئىشكى «غاچ» قىلىپ ئېچىلدى ، بۇ چاغدا ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ئاللىبۇرۇن ھوشىدىن كەتكەنىدى . سىللارىس قاتتىق ماغدۇرسىزلانغانلىقتىن ، ئىشكىتىن

كىرىپلا گۈپپىدە يېقىلىپ چۈشتى ۋە يەردە تىزلىنىپ ئولتۇرغىنىچە «قۇتقۇزۇڭلار ... » دەپ جېنىنىڭ بارىچە ۋارقىرىدى . دوختۇرخانىدىكىلەرنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ يېرىم يالىڭاچ بەدىنىگە ۋە قۇچىقىدا قانغا مىلىنىپ ياتقان پوپقا قاراپ داڭقېتىپ قالغانىدى .

سېللارىسقا ياردەملىشىپ ھوشسىز ياتقان ئېپىسكوپنى چاقلىق كارىۋاتقا يۆلەپ چىقارغان دوختۇر ئارىنگاروسانىڭ تومۇرىنى تۇتۇپ كۆرۈپ ، ئەپسۇسلانغان ھالدا بېشىنى چايقىدى :

— بەك قانسىراپ كېتىپتۇ . ھايات قېلىشىدىن ئۈمىد يوقتەك قىلىدۇ .

ئارىنگاروسانىڭ كۆزى توساتتىنلا قىيا ئېچىلىپ قالدى ، بۇ بىر دەملىك ھوشىغا كېلىش ئىدى . ئۇ خىرە كۆزلىرىنى سېللارىسقا تىكتى :

— بالام ...

پۈشايمان ۋە غەزەپ تۈيغۇسى سېللارىسنى شۇ ھامان چاقماقتەك چېقىپ ئۆتتى .

— پوپ ئاتا ، مەن پۈتۈن بىر ئۆمرۈمنى سەرپ قىلىپ بولسىمۇ ، بىزنى ئالدىغان ئۇ ئەبلەخنى تېپىپ بوغۇزلۇۋېتىمەن .

ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا بېشىنى چايقىدى . ئۇنىڭ چىرايىدىن قاتتىق ئازابلىنىۋاتقانلىقى بىلىنىپ تۇراتتى . بۇ چاغدا دوختۇرلار ئۇنى ئوپېراتسىيە ئۆيىگە ئېلىپ ماڭغىلى كەلدى .

— سېللارىس ... ئەگەر مەندىن ھېچنېمە ئۆگىنەلمىگەن بولساڭ ، ئۇنداقتا ... ئۇنداقتا بۇنىڭغا قارا ، — ئۇ سېللارىسنىڭ قولىنى كۆچەپ سىقتى ، — ئېسىڭدە بولسۇن ، ئەپۇچانلىق تەڭرى بىزگە ئاتا قىلغان ئەڭ ئېسىل سوۋغات .

— بىراق مەن ...

ئارىنگاروسا كۆزىنى يۇمۇپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى :

— تەڭرىگە ئىقتىدا قىل ، سېللارىس .

بىر يۇز بىرىنچى باب

روبېرت لاندون مۇزدەك سوغۇق باستۇرلار ئۈيۈشمىسى زالىنىڭ قاپ ئوتتۇرىسىدا تىبىنىڭ قولىدىكى تاپانچىغا كۆزىنى ئۇزمەي قاراپ تۇراتتى.

— لاندون، زادى ماڭا ئەگىشەمسىز - يوق؟

خان جەمەتى تارىخشۇناسىنىڭ بۇ گەپلىرى ئۇنىڭ قۇلاق تۇۋىدە توختىماي تەكرارلىنىۋاتاتتى.

«ئۇنىڭغا ماقۇل بولسام بولمايدۇ.» ئەگەر ئۇ تىبىنغا ماقۇل بولسا، سوفىيغا سانقۇنلۇق قىلغان بولۇپ قالاتتى. ئەگەر رەت قىلسا، ئۇ چاغدا تىبىنغا بۇ ئىككىسىنى ئۆلتۈرۈۋەتمەكتىن باشقا ئامال يوق ئىدى. «قانداق قىلىش كېرەك؟»

لاندون ئۇزۇن يىللىق ئوقۇش ھاياتىدا «قوراللىق تەھدىتكە قانداق تاقابىل تۇرۇش» توغرۇلۇق ھېچنېمە ئۆگىنىپ باقمىغان بولسىمۇ، ئەمما بەزى سوئاللارغا ئىككى بىسلىق جاۋاب بېرىش جەھەتتە خېلى تەجرىبىلىك بولۇپ قالغانىدى. *«بىر سوئالغا توغرا جاۋاب تاپالمىغان ئەھۋالدا، ئۇنىڭغا ئەمەلىي ئىنكاس قايتۇرماقتىن باشقا ئامال ئىدى.»*

لاندون «ھەئە» ۋە «ياق» دېگەن ئىككى سۆزنىڭ ئارىلىقىدا تېڭىرقاپ قالدى ۋە ئاخىر سۈكۈت قىلىش يولىنى تاللىۋالدى.

ئۇ قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىغا تىكىلگىنىچە ئاستا كەينىگە داجىپ، زالىنىڭ ئىچكىرى تەرىپىگە قاراپ ماڭدى. ئۇ ئۆزىنىڭ مۇشۇ ھەرىكىتى ئارقىلىق تىبىنغا «ھەمكارلاشماقچى بولۇۋاتقاندەك» بىر خىل تۇيغۇ بېرىشنى، سوفىيغىمۇ ئۆزىنىڭ

ئۇنى ھەرگىز تاشلىۋەتمەيدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپ قويۇشنى ئارزۇ قىلىۋاتاتتى .

«ھەممىدىن مۇھىمى ، مەن ئويلىنىۋېلىشقا كۆپرەك ۋاقىتنى قولغا كەلتۈرۈشۈم كېرەك . »

ئۇ كۆڭلىدە قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىغا قاراپ جىمجىت پىكىر يۈرگۈزسە ، بۇنىڭ دەل تېببىنىڭ كۆتكىنىدەك ئىش بولىدىغانلىقىنى جەزملەشتۈرگەنىدى . *«ئۇ چوقۇم مېنىڭ ئىدىيەمنى ئۆزىگە مايىللاشتۇرۇش ئۈچۈن بۇ شىفىرلىق قۇتىنى ماڭا بەردى . »* دەرۋەقە ، تېببىنىڭ مەقسىتىمۇ سونۇئېي قالدۇرۇپ كەتكەن بۇ سىرلىق قۇتىنى لاندونىڭ قولىغا تۇتقۇزۇش ئارقىلىق ، ئۇنىڭغا بۇنىڭ ئىچىدىكى نەرسىنىڭ قانچىلىك مۇھىم ئىكەنلىكىنى بىۋاستە ھېس قىلدۇرۇش ، شۇ ئارقىلىق ئۇنىڭ تارىخقا بولغان تۇغما قىزىقىشىنى قوزغاپ ، ئاخىردا ئۇنى «ئەگەر بۇ قۇتىنى ئاچمىساق ، تارىخنىڭ بىر بېتى مەڭگۈ سىر پېتى قېپقالغۇدەك» دېگەن تونۇشقا كەلتۈرۈش ئىدى .

زالىنىڭ ئۇ تەرىپىدە ، سوفىي ھېلىھەم قوراللىق تەھدىت ئاستىدا تۇرۇۋاتاتتى . لاندون «بۇ قۇتىنىڭ ئىچىدىكى شىفىرنى يەشمەي تۇرۇپ ، ئۇنى قۇتقۇزۇۋالالمايدىغان ئوخشايمەن... ئەگەر بۇنىڭ ئىچىدىكى خەرىتىنى ئالالىسام ، ئۇ چاغدا تېببىن مەن بىلەن سودىلىشىشقا ماقۇل بولۇشى مۇمكىن» دېگەنلەرنى كۆڭلىدىن ئۆتكۈزدى . ئۇ پۈتۈن دىققىتىنى بۇ مۇھىم ۋەزىپىگە قارىتتى ھەمدە ئاستا چامدىغىنىچە يىراقتىكى دېرىزە تەرەپكە قاراپ ماڭدى ... ئۇنىڭ خىيال ئېكرانىدا نيۇتوننىڭ قەبرىسى ئۇستىدىكى سان - ساناقسىز ئاسمان جىسىملىرى قايتىدىن ھەركەتكە كېلىۋاتاتتى .

ھەممە بايلىق چەۋەندازنىڭ قەبرىسىدە ،
يېشىپ بېرەر بۇ سىرنى ساھىبجامال ھاملىدار . »

ئۇ توساتتىنلا دېرىزە تەرەپكە قاراپ يوغان - يوغان چامداپ

ماڭدى . ئۇ ئەسلىدە دېرىزىنىڭ رەڭدار ئەينەكلىرىگە قاراپ بىرەر ئىلھامغا كېلىپ قېلىش ئارزۇسىدا بولغانىدى ، ئەمما نەتىجىسى ئويلىغىنىدەك بولمىدى .

«سونۇئېينىڭ قارىشىدا تۇرۇپ ئويلىنىپ باقاي ، — دەپ مەدەت بەردى ئۇ ئۆزـ ئۆزىگە ، ئاندىن نەزىرىنى سىرتتىكى مەكتەپ گۈللۈكىگە ئاغدۇردى ،— سونۇئېي سېپر نيۇتوننىڭ قەبرىسىگە زادى قانداق شارسىمان جىسىمنى قويۇش كېرەك دەپ ئويلىغاندۇ ؟ » يامغۇر تامچىلىرى ئارىسىدا سان ـ ساناقسىز تۇرغۇن يۇلتۇز ، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز ۋە سەييارىلەرنىڭ سېيماسى چاقناپ ئۆتكەن بولسىمۇ ، ئەمما لاندون ئۇلارغا ئانچە دىققەت قىلىپ كەتمىدى . چۈنكى ، سونۇئېي ئىلىم ـ پەننى تەتقىق قىلىدىغان ئالىم ئەمەس ، بەلكى ئىجتىمائىي پەنلەر تەتقىقاتچىسى ، سەنئەتكار ۋە تارىخشۇناس ئىدى . *«مۇقەددەس ئايال... مۇقەددەس قەدەھ... پاك ئەتىرگۈل ... سۇرگۈن قىلىنغان ماگدالىنلىق ماريىە ... ئىلاھەنىڭ خارابلىشىشى ... مۇقەددەس قەدەھ . »*

رىۋايەتلەردىكى مۇقەددەس قەدەھ ھەمىشە شەپقەتسىز بىر ئايال سۈپىتىدە تەسۋىرلىنەتتى . ئۇ كىشىلەر كۆزى بىلەن كۆرەلمەيدىغان قاراڭغۇلۇق ئىچىدە ئۇسسۇل ئويناياتتى . ئادەملەرنىڭ قۇلقىغا نېمىلەرنىدۇر شۇۋىرلاپ ، ئۇلارنى ئۆزىگە تېخىمۇ يېقىنلاشتۇرغۇزاتتى ، كېيىن تۇمانلار ئارىسىدا غايىب بولاتتى .

لاندون مەكتەپ گۈللۈكىدىكى يوپۇرماقلىرى شىلدىرلاپ تۇرغان دەرەخلىككە تىكىلىپ قارىدى ۋە ئۇ ئايالنى ئۆزىنىڭ يېنىدىلا تۇرغاندەك ، ئەتراپ پۈتۈنلەي تىلسىمات بىلەن تولغاندەك ، تۇمان ئىچىدە زاھىر بولۇپ ئۇنى زاڭلىق قىلىۋاتقاندەك ھېس قىلىپ قالدى . ئەنگلىيىدىكى ئۇ ئەڭ قەدىمىي ئالما دەرەخلىرىنىڭ ئېچىلىپ كەتكەن گۈل ـ چېچەكلىرى ، خۇددى ۋېنېرا يۇلتۇزلىرىدەك چاقناپ تۇراتتى . ئىلاھە بۇ گۈللۈككە كەلگەنىدى . ئۇ يامغۇردا ئۇسسۇل ئويناۋاتاتتى ، نەچچە ئەسىردىن بۇيان داۋاملىشىپ كېلىۋاتقان بىر ناخشىغا غىڭشىۋاتاتتى . گۈل ـ

چېچەكلەر بىلەن تولغان دەرەخ شاخلىرىنىڭ كەينىدىن ئاستا بېشىنى چىقىرىپ قاراپ، لاندونغا بىلىم مېۋىسىنىڭ مەي باغلاپ پىشۇاتقانلىقىنى، ئۇنىڭ پىشىش سۈرئىتىنىڭ لاندوننىڭ بىلىش دائىرىسىدىن كۆپ ھالقىپ كەتكەنلىكىنى ئەسكەرتىۋاتقاندەك قىلاتتى.

زالىنىڭ ئۇ تەرىپىدە، سېر راي تىبىن ئۇمىدكە تولغان كۆزلىرى بىلەن دېرىزىنىڭ سىرتىغا قاراپ خۇددى سېھىرلەنگەندەك قېتىپ قالغان لاندونغا تىكىلىپ تۇراتتى.

«ئويلىغىنىمدەكلا بولۇۋاتىدۇ. ئۇ چوقۇم ئۆزگىرىدۇ».

ئۆتكەن بىر مەزگىلدە، تىبىن «لاندون مۇقەددەس قەدەھنىڭ سىرىنى ئاچىدىغان ئاچقۇچنى تاپقان بولسا كېرەك» دەپ گۇمانلانغانىدى. ئۇ ھەرىكەتنى باشلىماقچى بولغان دەل شۇ كۈنى كەچتە لاندونمۇ ياك سونۇئېي بىلەن كۆرۈشىدىغان بولۇپ قالدى. بۇنى ھەرگىزمۇ تاسادىپىيلىق دېگىلى بولمايتتى. تىبىن بۇ پېشقەدەم مۇزېي باشلىقىنىڭ گەپ - سۆزلىرىنى ئۇزۇندىن بۇيان ئوغرىلىقچە ئاڭلاپ كېلىۋاتقان بولغاچقا، «لاندوننىڭ يېڭى ماقالىسى زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئەڭ نازۇك يېرىگە تېگىپ سالغان، ئۇلار يوشۇرۇپ كېلىۋاتقان تارىخىي ئەينەنلىككە يېقىنلاپ قالغان بولسا، سونۇئېي ئۇنىڭ بۇ سىرنى پۈتۈنلەي ئېچىپ تاشلىشىدىن ئەنسىرەپ، ئۇنىڭ بىلەن ئالدىراپ كۆرۈشمەكچى بولغان بولسا كېرەك، — دەپ ئويلىدى، — توغرا، بۇ ئاقساقال لاندوننى جىددىي چاقىرتىپ، ئۇنىڭغا ئاغزىكىنى يۇمۇپ يۈر دېمەكچى بولسا كېرەك!»

«ياق، ئۇ تارىخىي سىرنى ئەمدى يوشۇرۇۋېرىشكە بولمايدۇ!»

ئۇ ئۆزىنىڭ دەرھال ھەرىكەت قوللىنىشى كېرەكلىكىنى چۈشەندى. سېللارىسنىڭ ھۇجۇمى ئۇنىڭ ئىككى نىشانغا يېتىشىگە يارىدەم بېرەلەيتتى: بىرىنچىدىن، سونۇئېينىڭ لاندونىنى سۇئىقەست قىلىشقا كۆندۈرۈشىنى توسۇۋالغىلى بولاتتى؛ ئىككىنچىدىن،

شىفىرلىق قۇتا تىبىننىڭ قولىغا چۈشكەن ئەھۋال ئاستىدا ، ئەگەر ئۇ لاندونغا ئېھتىياجلىق بولۇپ قالسا ، سېللارىس دەرھال پارىژغا بېرىپ ، ھەرقانداق بۇيرۇقنى ئىجرا قىلىشقا تەييار تۇرالايتتى .

سونۇئېي بىلەن سېللارىس ئوتتۇرىسىدىكى ھېلىقى قورقۇنچلۇق ئۇچرىشىشنى ئورۇنلاشتۇرۇشتا تىبىن ھېچقانچە قىينالمىدى . چۈنكى ، ئۇ سونۇئېينىڭ نېمىدىن ئەڭ قورقىدىغانلىقىنى ئوبدان بىلەتتى . تۇنۇگۈن چۈشتىن ئاۋۋال ، سېللارىس ئۇنىڭ كۆرسەتمىسى بويىچە بۇ پېشقەدەم مۇزېي باشلىقىغا تېلېفون بەردى ۋە ئۆزىنى ئۇنىڭغا بىر پوپ دەپ تونۇشتۇرۇپ ، جىددىيلەشكەن تەلەپپۇزدا مۇنداق دېدى :

— مېنى كەچۈرۈڭ ، سونۇئېي ئەپەندى ، بەزى ئىشلارنى دەرھال سىزگە دەۋەتمىسەم بولمىغۇدەك . مېنىڭ ئەسلىي توۋا - ئىستىغپارخانىنىڭ پاكلىقىنى بۇزغۇم يوق ئىدى ، ئەمما ھازىرقى ئەھۋالدا بۇنىڭدىن باشقا ئامال تاپالمىدىم . مەن بايا بىر ئادەمنىڭ توۋا - ئىستىغپار قىلىۋېتىپ : «مەن سونۇئېينىڭ ئۆيىدىكىلىرىنى قەستلەپ ئۆلتۈرۈۋەتكەنىدىم» دېگىنىنى ئاڭلاپ قالدىم .

سونۇئېي چۆچۈپ كەتتى ، ئەمما يەنىلا چاندۇرماستىن :

— مېنىڭ ئۆيۈمدىكىلەر قاتناش ھادىسىسىدە ئۆلۈپ كەتكەن . ساقچىلارمۇ ئەينى چاغدىلا شۇنداق خۇلاسە چىقىرىپ بولغان ، — دېدى .

— توغرا ، ئۇلار قاتناش ھادىسىسىدە ئۆلۈپ كەتكەن ، — دېدى سېللارىس چاندۇرماي ، — لېكىن ھېلىقى ئادەم ئۇلارنىڭ ماشىنىسىنى قەستەن دەريا تەرەپكە سوقۇپ ئاپىرىپتىكەن .

سونۇئېي بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماي ، جىممىدە تۇرۇپ كەتتى .

— سونۇئېي ئەپەندى ، ئۇ ئادەم تېخىمۇ قورقۇنچلۇق گەپتىن بىرنى قىلمىغان بولسا ، مەن ھەرگىزمۇ سىزگە تېلېفون بېرىپ يۈرمەيتتىم ، — سېللارىس سەل توختۇلۇپ ، ئاندىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — ئۇ سىزنىڭ نەۋرە قىزىڭىز سوفىيىنىمۇ تىلغا ئالدى .

سوفىينىڭ ئىسمىنى ئاڭلاپ سونۇئېينىڭ شۇ ھامان ئۆڭى ئۆچۈپ كەتتى . سېللارىسنىڭ گېپى ئۇنىڭ روھىي مۇداپىئەسىنى پۈتۈنلەي يەمىرىپ تاشلىغانىدى . ئۇ سېللارىسنى دەرھال ئۆزى ئەڭ بىخەتەر دەپ بىلىدىغان جايغا — لوئۇرې سارىيىدىكى ئىشخانىسىغا كېلىشكە بۇيرۇدى . ئاندىن سوفىيغا تېلېفون بېرىپ ، ئۇنىڭغا خەتەر يېتىدىغانلىقى توغرىسىدا ئاگاھلاندۇرۇش بېرىپ قويدى . كەچتە لاندون بىلەن كۆرۈشىدىغان ئىشمۇ شۇنىڭ بىلەن يوق بولدى ...

شۇ تاپتا ، سوفىي بىلەن لاندوننىڭ ئارىلىقى خېلىلا يىراقلاپ كەتكەنىدى . تىبىن بۇ ئىككىسىنى مۇڭدەپپەقىيەتلىك ئايرىۋېتەلەگەنلىكىدىن خۇش بولۇۋاتاتتى . سوفىي ناھىق ئۆزىگە تەڭلىنىپ تۇرغان قورالنىڭ كۈچىدىنلا ياۋاش تۇرۇۋاتقان بولسا ، لاندون پۈتۈن ئەس - يادى بىلەن شىفىرنى تېپىش ئۈچۈن تىرىشىۋاتاتتى . «مۇقەددەس قەدەھنى تېپىش ھەم ئۇنى بويۇنتۇرۇقتىن خالاس قىلىشنىڭ قانچىلىك مۇھىم ئىكەنلىكىنى لاندون چوقۇم چوڭقۇر چۈشىنىپ يەتتى» دەپ ئويلىدى تىبىن .

— ئۇ ، شىفىرنى تاپالىغان تەقدىردىمۇ ھەرگىز سىزگە يارىدەم قىلمايدۇ ، — دېدى سوفىي توساتتىنلا ئۇنىڭ ئىچىدىكىنى بىلىپ قالغاندەك . تىبىن ئۇنىڭغا لەپپىدە بىر قاراپ قويدى ، قولىدىكى تاپانچا ھېلىھەم سوفىيغا توغرىلاقلىق ئىدى . ئۇ ئۆزىنىڭ مۇشۇ قورالدىن پايدىلىنىپ ناھايىتى توغرا قىلغانلىقىنى ئاخىر چۈشەندى . دەسلىپىدە خېلىلا ئىككىلەنگەن بولسىمۇ ، ئەمما ئۇ قەتئىي بىر قارارغا كەلگەن ھامان قايتا ئىككىلىنىپ يۈرمەيتتى . *«مەن ھېلىمۇ بۇ ئايالغا نۇرغۇن پۈرسەت بەردىم ، لېكىن مۇقەددەس قەدەھ ئارىمىزدىكى ھەرقانداق ئادەمدىنمۇ مۇھىم - ھە !»*

دەل شۇ چاغدا لاندون دېرىزىدىن بۇ تەرەپكە قايرىلدى ۋە كۆزلىرىدىن سۇس ئۇمىد نۇرلىرى چاقناپ تۇرغان ھالدا مۇنداق دېدى :

— سېر نېيۇتوننىڭ قەبرىسىگە قايسى نۇقتىدىن قاراش كېرەكلىكىنى مەن ئاخىر چۈشەندىم . شىفىرنىمۇ تاپقاندەك

قىلمەن .
تىببىنىڭ يۈرىكى بوغۇزىغا كەپلىشىپ قالغىلى تاسلا قالدى :
— ئۇ قېنى ، لاندون ؟ ماڭا چاققان دەپ بېرىڭ !
سوفي بولسا تامدەك تاتىرىپ كەتتى :
— ياق ، لاندون ! سىز ئۇنىڭغا ياردەم قىلمايسىز ، شۇنداققۇ ؟
لاندون يوغان ـ يوغان چامدىغىنىچە ئەسلىدىكى جايىغا قايتىپ كەلدى ۋە قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى ئېگىز كۆتۈردى .
— ياق ، — ئۇ شارتتىدە بۇرۇلۇپ راي تىببىنغا يۈزلەندى ھەمدە كەسكىنلىك بىلەن مۇنداق دېدى ، — ئەگەر ئۇنى قويۇپ بەرمىسىڭىز ، شىفىرنى سىزگە ھەرگىز دەپ بەرمەيمەن .
تىببىنىڭ چىرايىدىكى ھاياجان شۇ ھامان غايىب بولدى .
— لاندون ، ئارىلىقىمىز ھازىر شۇنداق يېقىن . ماڭا چاقچاق قىلىۋاتامسىز نېمە ؟ !
— كىم سىزگە چاقچاق قىپتۇ ؟ — دېدى لاندون ، — ئاۋۋال ئۇنى كەتكۈزۈۋېتىڭ ، ئاندىن ئىككىمىز نىيۇتوننىڭ قەبرىسىگە بېرىپ ، شىفىرلىق قۇتىنى ئاچايلى .
— مەن ھېچ يەرگە كەتمەيمەن ! — دەپ ۋارقىرىدى سوفي غەزەپ بىلەن ، — شىفىرلىق قۇتىنى بوۋام ماڭا قالدۇرۇپ قويغان ، سىلەرنىڭ ئۇنى ئېچىش سالاھىيىتىڭلار يوق .
لاندون بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قارىدى . ئۇنىڭ كۆزلىرى چەكچىيىپ ، چىرايى تولىمۇ قورقۇنچلۇق بولۇپ كەتكەنىدى .
— سىزدىن ئۆتۈنۈپ قالاي سوفي ! ئەھۋالىڭىز ھازىر ئىنتايىن خەتەرلىك ، مەن سىزگە ياردەم قىلاي دەۋاتىمەن !
— قانداق ياردەم قىلماقچى ؟ بوۋام ئۆز ھاياتى بەدىلىگە قوغداپ كەلگەن سىرنى ئاشكارىلىۋەتمەكچىمۇ ؟ ئۇ سىزگە ئىشەنگەن ، لاندون . مەنمۇ سىزگە ئىشەنگەن .
لاندوننىڭ كۆكۈچ كۆزلىرى تېخىمۇ قورقۇنچلۇق ھالدا چەكچىيىپ كەتتى . ئىككىسىنىڭ بۇ ھالىتىنى كۆرگەن تىببىن ئىچىدە مەسخىرىلىك كۈلۈپ قويدى . لاندون شۇ تاپتا ئېچ

ئاغرىتىشقا ئەرزىمەيدىغان بىر ئايال ئۇچۇن ئۆزىنى ئۇپرىتىپ كېتىۋاتاتتى . بۇ ئۇنى باشقا ھەرقانداق ئىشنى قىلغاندىنمۇ ئۆتە بىچارە ھالغا چۈشۈرۈپ قويغانىدى . «*بىز تارىختىكى ئەڭ چوڭ مەخپىيەتلىكنى ئاچايلا دەپ قالدۇق ، ئەمما بۇ خارۋاردلىق بۇ قېتىمقى ھەربىكەتكە قاتنىشىش سالاھىيىتىنىڭ يوقلۇقى ئاللىبۇرۇن ئىسپاتلىنىپ بولغان بىر ئايالنى دەپ ۋاقتىنى ئىسراپ قىلىۋاتىدۇ .*»

— سوفىي ، — دېدى لاندون يېلىنغان ھالدا ، — ئۆتۈنۈپ قالاي ، سىز چوقۇم كېتىشىڭىز كېرەك !

سوفىي بېشىنى چايقىدى :

— مەن كەتمەيمەن ، شىفىرلىق قۇتىنى ماڭا بېرىڭ ياكى بولمىسا چېقىۋېتىڭ .

— نېمە دەۋاتىسىز ؟

لاندون داڭقېتىپ قالدى .

— لاندون ، بۇۋام ئۇ مەخپىيەتلىكنىڭ مەڭگۈ يوقاپ كېتىشىنى كۆرۈشكە رازىكى ، ئۇنىڭ قاتىللارنىڭ قولىغا چۈشۈپ كېتىشىنى ھەرگىزمۇ خالىمايدۇ ، — سوفىينىڭ كۆزلىرى لەققىدە ياشقا تولغان بولسىمۇ ، ئەمما يىغلىمىدى ۋە بۇرۇلۇپ تىمىنغا قارىدى ، — مېنى ئۆلتۈرگۈزىز بولسا ، قېنى ئوق چىقىرىڭ . بولمىسا ، بۇۋام قالدۇرۇپ قويغان تەۋەررۈكنىڭ سىزنىڭ قولىڭىزغا چۈشۈپ كېتىشىگە ھەرگىز يول قويمايمەن .

— ياخشىغۇ ، — تىمىن تاپانچىنى ئۇنىڭغا توغرىلىدى .

— ئوق چىقارماڭ ! — دەپ ۋارقىرىۋەتتى لاندون ، ئاندىن قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى ئېگىز كۆتۈرۈپ ، ھازىرلا يەرگە تاشلىۋېتىدىغاندەك ئەلپازدا پۇلاڭلىتىپ قويدى ، — تىمىن ، ئەگەر ئوق چىقىرىپلا سالسىڭىز ، مەن بۇنى يەرگە تاشلىۋېتىمەن .

تىمىن قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى :

— بۇنداق تېرە تاراقشىتىپ رېمىنى قورقۇتالىغان بولسىڭىزمۇ ، ئەمما مېنى قورقۇتالمايسىز . مەن سىزنى ئوبدان

چۇشىنىمەن ، لاندون .

— شۇنداقمۇ ؟

«ئەلۋەتتە ، مەن سىزنى چۇشىنىمەن . دوستۇم ، ئۆزىڭىز ئوبدان بىر ئويلىنىپ بېقىڭ . ئازراق ۋاقتىمنى ئالغان بولسىڭىزمۇ ، ئەمما يالغان سۆزلەۋاتقانلىقىڭىزنى بىلىپ بولدۇم . شەرىنىڭ نيۇتوننىڭ قەبرىسىدىكى قايسى جايغا يوشۇرۇپ قويۇلغانلىقىنى سىز ئەمەلىيەتتە تېخى تاپالمىدىڭىز » دېگەنلەرنى خيالىدىن ئۆتكۈزدى تېبىن .

— سىز راستىنلا بىلەلمىدىڭىزمۇ ، لاندون ؟ شەرىنىڭ نەدىلىكىنى راستىنلا بىلەلمىدىڭىزمۇ ؟

— ھەئە .

ئەمما ، لاندوننىڭ كۆزلىرىدىكى ئالاقزادىلىك تېبىنىڭ نەزىرىدىن قېچىپ قۇتۇلالمىدى . ئۇ سوفىينى قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن مۇشۇنداق خەتەرلىك ئۇسۇلنى تالىلىۋالغان — يالغان سۆزلىگەنىدى . تېبىن ئۇنىڭدىن بەكلا ئۈمىدسىزلىنىپ قالدى .

«مەن بىر تەنها چەۋەنداز ، يېنىمدىكىلەرنىڭ ھەممىسىلا تىلغا ئالغۇچىلىكى يوق ئادەملەر ئىكەن . قارىغاندا ، شەرىلىق قۇتىدىكى شەرىنى مەن ئۆز ئىقتىدارىمغا تايىنىپ يەشمىسەم بولمىغۇدەك . »

ئەمدىلىكتە ، روبېرت لاندون بىلەن سوفىي نائىل تېبىنغا نىسبەتەن ئېغىر بىر تەھدىتكە ئايلىنىپ قالغانىدى .... ئۇلارنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشى مۇقەددەس قەدەھ ئۈچۈنمۇ بىر تەھدىت ھېسابلىناتتى . ئۇ بۇ ئىككىسىنى دەرھال بىر تەرەپ قىلىۋېتىش قارارىغا كەلدى . ئەمما ، لاندوننىڭ قولىدىكى شەرىلىق قۇتىنى قانداق قىلىپ ساق ھالەتتە قايتۇرۇۋېلىش — ئۇنىڭ كۆز ئالدىدىكى بىردىنبىر قىيىنچىلىق ئىدى . شەرىلىق قۇتىنى قايتۇرۇپ ئېلىۋالسىلا ، ئۇ بۇ ئويۇننى خاتىرجەم يېغىشتۇرالايتتى .

— بىز يەنىلا سەممىيەت بىلەن ئىش قىلايلى ، — دېدى ئۇ قولىدىكى تاپانچىنى ئاستا يەرگە قارىتىپ ، — شەرىلىق قۇتىنى قويۇپ قويۇڭ ، بىز پاراڭلىشايلى .

لاندون ئۆزىنىڭ يالغانچىلىقىنىڭ ئاشكارىلىنىپ قالغانلىقىنى بىلدى .

ئۇ تىبىننىڭ چىرايىدىكى ئۆزگىرىشنى كۆرۈپ ، ئۆزى ئەڭ ئەنسىرىگەن مىنۇتلارنىڭ ئاخىر يېتىپ كەلگەنلىكىنى سەزدى . «ئەگەر شىفىرلىق قۇتىنى يەرگە قويسامىلا ، ئۇ بىزنى ئۆلتۈرۈۋېتىدۇ .» ئۇ سوفىيغا قارىماي تۇرۇپمۇ ئۇنىڭ ئۇنسىز ھالدا ئۆزىگە يالۋۇرۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلىۋاتاتتى . «لاندون ، بۇ ئادەم مۇقەددەس قەدەھكە ئېرىشىشكە مۇناسىپ ئەمەس . قانچىلىك بەدەل تۆلىشىمىزدىن قەتئىينەزەر ، ئۇنى ھەرگىز مەقسىتىگە يەتكۈزمەيلى .»

بىرنەچچە مىنۇت ئىلگىرى ، لاندون بايىقى دېرىزىنىڭ ئالدىدا سىرتتىكى گۈللۈككە تىكىلىپ قاراپ تۇرغان چېغىدىلا قەتئىي نىيەتكە كېلىپ بولغانىدى .

«سوفىينى چوقۇم قوغدايمەن .

مۇقەددەس قەدەھنىمۇ قوغدايمەن .»

لاندون ئۈمىدسىزلەنگەن ھالدا ۋارقىرىۋەتكىلى تاسلا قالدى .

«ئەمما مەن قانداق قىلىشىم كېرەك !»

شۇ ئەسنادا ، ئۇنىڭ كاللىسىدىن بىرنەرسە يالتىتىدە چاقناپ ئۆتكەندەك بولدى : «لاندون ، مەخپىيەتلىك سېنىڭ كۆز ئالدىڭدىلا تۇرىدۇ . مۇقەددەس قەدەھ سېنى مازاق قىلىۋاتقىنى يوق ، ئۇ پەقەت ئۆزىگە مۇناسىپ كېلىدىغان ئادەمنىلا چاقىرىۋاتىدۇ .»

شۇنىڭ بىلەن ئۇ ناھايىتى رايىش ھالدا ئاستا ئېڭىشىپ ، قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى يەرگە قويۇشقا تەمشەلدى .

— ياخشى ، لاندون ، — دېدى تىبىن پەس ئاۋازدا قولىدىكى تاپانچىنى ئۇنىڭغا توغرىلاپ تۇرۇپ ، — ئۇنى يەرگە قويۇپ قويۇڭ .

لاندون شارتتىدە بېشىنى كۆتۈرۈپ ، باستىرلار ئۈيۈشمىسى زالىنىڭ تۇرۇسىغا قاراپ قويدى ، ئاندىن تېخىمۇ پەسرەك ئېڭىشىپ ، تىبىننىڭ قولىدىكى ئۆزىگە توغرىلىنىپ تۇرغان تاپانچىغا تىكىلدى .

— كەچۇرۈڭ ، تىبىن .

ئۇ ئورنىدىن لىككىدە تۇردى ـ دە ، قولىدىكى شىفىرلىق قۇتىنى تورۇسقا قارىتىپ ئاتتى !

راي تىبىن تاپانچىنىڭ تەپكىسىنى قانداق بېسىۋەتكەنلىكىنى سەزمەي قالدى ، «مېدۇسا» ماركىلىق تاپانچىدىن قۇلاقنى يارغۇدەك بىر ئاۋاز ئاڭلاندى . بۇ چاغدا لاندون ئاللىبۇرۇن ئورنىدىن تۇرۇپ بولغانىدى . ئوق ئۇنىڭ پۇتىغا يېقىن بىر جايغا بېرىپ تەگدى . تىبىن نىشانىنى قايتىدىن قارىغا ئېلىپ ، يەنە ئوق چىقارماقچى بولدىيۇ ، ئەمما قانداقتۇر بىر كۈچ ئۇنىڭ دىققىتىنى ئىختىيارسىز تورۇس تەرەپكە تارتىپ كەتتى .

مېنىڭ «شىفىرلىق قۇتام !»

ۋاقىت شۇ ھامان قېتىپ قالغاندەك ، ئەتراپتىكى ھەممە نەرسە بىر چۈش دۇنياسىغا لەيلەپ كىرىپ كېتىۋاتقاندەك بىلىندى . شۇ تاپتا تىبىنىڭ پۈتۈن ئەس ـ يادى مۇئەللەقتىكى شىفىرلىق قۇتىغا مەركەزلىشىپ قالغانىدى ... شىفىرلىق قۇتا تورۇسنىڭ ئاستىدىكى بوشلۇقتا بىرپەس پىرقىرىۋەتتى ... ئاندىن يەرگە قاراپ تېز سۈرئەتتە تۆۋەنلەشكە باشلىدى .

تىبىنىڭ بارلىق ئارزۇ ـ ئارمانلىرىمۇ شۇ تاپتا يەرگە ئۇرۇلۇپ كۈمپەيكۈم بولۇش ئالدىدا تۇراتتى . «ياق ، ئۇ چۈشۈپ كەتسە بولمايدۇ ! ئۇنى دەرھال تۇتۇۋالاي ! » ئۇ قولىدىكى تاپانچىنى تاشلىۋېتىپ ئالدىغا قاراپ يۈگۈردى ، قولتۇق تايىقىمۇ بىر ياققا پۇلاڭشىپ چۈشۈپ كەتتى . ئۇ قولىنى جېنىنىڭ بارچە سوزۇپ ، تىرناقلىرى ياسالغان يۇمشاق بارماقلىرى بىلەن يەرگە چۈشۈپ كېتىۋاتقان شىفىرلىق قۇتىنى كاپىيدە قىلىپ تۇتۇۋالدى .

ئۇ غالىبلارغا خاس قىياپەت بىلەن شىفىرلىق قۇتىنى چىڭ تۇتۇۋالدى ۋە ئۆزىنى توختىتىۋالالماي ئالدىغا قاراپ يىقىلدى . بىراق ، بۇ يىقىلىش ئۇنىڭغا بەكلا تېز بولۇپ كەتكەندەك بىلىندى . ئۇنىڭ يىقىلىشىنى ھېچقانداق نەرسە توسۇپ قالالمىغاچقا ، بىلىكى ئاۋۋال يەرگە تېگىپ قاتتىق سىلكىنىپ كەتتى ، شۇ ئارىلىقتا

قولىدىكى شەپرلىق قۇتمۇ يەرگە جاققىدە ئۇرۇلدى ۋە ئىچىدىكى شېشىنىڭ «تاراس» سىدە قىلىپ چېقىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى .

تىبىننىڭ نەپسى توپتوغرا بىر سېكۇنت توختاپ قالدى . ئۇ يەردە پاقىدەك سوزۇلۇپ يانقىنچە قولىدىكى مەرمەر تاشتىن ياسالغان شەپرلىق قۇتىغا قاراپ ، تەڭرىدىن ئۇنىڭ ئىچىدىكى شېشىنىڭ ھېلىھەم ساق بولۇپ قېلىشىنى تىلەپ كەتتى . ھايال ئۆتمەيلا ئۇنىڭ بۇرنىغا چۇچۇك ئاچچىقسۇنىڭ ھىدى ئۇرۇلدى . ئۇ مۇزدەك بىر سۇيۇقلۇقنىڭ ئالقىنىغا ئېقىپ چۈشۈۋاتقانلىقىنى سەزدى .

دەھشەتلىك بىر ۋەھىمىدىن ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى تىترەپ كەتتى . «ياق ! » ئۇنىڭ كۆز ئالدىغا شۇئان شېشىنىڭ ئىچىدىكى سامان قەغەزنىڭ ئاچچىقسۇدا ئېرىپ كېتىۋاتقان ھالىتى كەلدى . «كالۋا لاندون ! تۇڭەشتۇق ، مەخپىيەتلىكنى ئەمدى مەڭگۇ تاپالمايدىغان بولدۇق ! »

ئۇ ئۆزىنى تۇتۇۋالالماستىن ئۆكسۈپ يىغلاپ كەتتى . «*مۇقەددەس قەدەھ تېپىلمىسا ، ھەممە ئىش تۇگىشىدۇ ئەمەسمۇ ! ...* » . لاندوننىڭ مۇشۇنداق ئىشنى قىلغىنىغا ئۇنىڭ پەقەتلا ئىشەنگۈسى كەلمەيۋاتاتتى . ئۇ تىترەپ تۇرغان قوللىرى بىلەن شەپرلىق قۇتىنى ئېچىشقا ئۇرۇندى . ئۇ ئۇنىڭ ئىچىدىكى سامان قەغەزنى ئاچچىقسۇ ئېرىتۈۋەتمىشتىن بۇرۇن بىر كۆرۈۋېلىشنى شۇنچىلىك ئارزۇ قىلاتتى . ھەيران قالارلىقى شۇكى ، ئۇ شەپرلىق قۇتىنى ئىككى بېشىدىن تۇتۇپ كۈچەپ تارتىۋىدى ، «تاراس» سىدە قىلىپ ئېچىلىپ كەتتى . تىبىن كالىدەك پۇشۇلدىغىنىچە ئۇنىڭ ئىچىگە تەلمۈرۈپ قارىدى . ئەمما ، قۇتىنىڭ ئىچىدە ئەينەك سۇنۇقلىرىدىن باشقا ھېچنېمە كۆرۈنمىدى . سامان قەغەزنىڭ ئېرىگەن قالدۇقلىرىمۇ يوق ئىدى . تىبىن شارتتىدە ئۆرۈلۈپ لاندونغا قارىدى . لاندوننىڭ يېنىدىكى سوفىي ئۇنىڭغا «مېدۇسا» ماركىلىق ھېلىقى تونۇش تاپانچىنى تەڭلەپ تۇراتتى .

گاڭگىراپ قالغان تىبىن يەنە بۇرۇلۇپ ، قولىدىكى شەپرلىق

قـۇتىغا قارىدى . غەلىتە بىرى ، قۇتىدىكى ھەربىرەتچان دىسكىلار ئىلگىرىكىدەك قالايمىقان ھالەتتە بولماستىن ، بەلكى بەش ھەرپتىن تەشكىل تاپقان APPLE دېگەن سۆزگە توغرىلاقلىق تۇراتتى .

— ئـەيـنى چاغـدا ھـاۋا ئانـا چەكـلەنگەن ئالمىنى يەپ قويغاچقا ، — دېدى لاندون تەمكىن ھالدا ، — تەڭرىنىڭ غەزىپىنى قـوزغـاپ ، تۇنجى گۇناھكار بولۇپ قالغان . شۇنىڭ بىلەن ئالما مـۇقـەددەس ئايالىلارنىڭ خارابلاشقانلىقىنىڭ سىمۋولىغا ئايلىنىپ قالغان .

تىبىن ئۆزى ئۇزۇندىن بۇيان مۇرەككەپ ئويلاپ كېلىۋاتقان سـىرىنىڭ ئەمدىلىكتە تولىمۇ ئاددىي بىرنەرسىگە ئايلىنىپ ، كۆز ئـالـدىدا ناھايىتى روشەن زاھىر بولۇۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى . نيۇتوننىڭ قەبرىسىگە قويۇلۇشى كېرەك بولغان شارسىمان جىسىم ئەسلىدە ئەينى چاغدا شېخىدىن ئۇزۇلۇپ ئۇنىڭ بېشىغا چۈشكەن ھەم شۇ ئارقىلىق ئۇنىڭ ئۆمۇرلۇك تەتقىقاتىغا پۈتمەس ـ تۈگىمەس ئىلھام بېغىشلىغان قىپقىزىل ئالما ئىكەن ـ دە !

— لانـدون ، — دېدى تىبىن كېكەچـلىگەن ھالـدا ، ئۇ شۇ تاپـتا بىرنەرسىدىن چۆچۈپ كەتـكەن كىچىك بالىغىلا ئوخـشاپ قالغاندى ، — ئەسلىدە سىز شىفىرلىق قۇتىنى ئېچىپتىكەنسىز ـ دە . خەرىتە ... خەرىتە قېنى ؟

لاندون قولىنى چاپىنىنىڭ يانچۇقىغا تىقىپ ، تۇتسىلا تىتىلىپ كـېـتـىدىغاندەك كۆرۈنىدىغان بىر ئورام سامان قەغەزنى ئاۋايلاپ چىقاردى . ئاندىن زوڭـزىيىپ ئولـتۇرۇپ ، ئـۇنـى يەرگە ئاستا يايدى ـ دە ، پۈتۈن دىققىتى بىلەن كۆرۈشكە باشلىدى . بىرھازا ئـۆتـكـەنـدىـن كېيىن ، ئۇنىڭ چىرايىدا ئاندىن سۇس تەبەسسۇم جىلۋىلەندى .

«*ئۇ بىلدى !*» تىبىنىڭمۇ بىلگۈسى كېلىپ كەتتى . ئۇنىڭ ئۆمۇرلۇك ئارزۇسى شۇ تاپتا كۆز ئالدىدا زاھىر بولۇپ تۇراتتى .

— مـاڭا دەپ بېرىڭ ! — دېدى تىبىن لاندونغا تەلمۈرۈپ

قارىغىنىچە ، — سىزدىن ئۆتۈنۈپ قالاي . ئاھ پەرۋەردىگار ، ئۆتۈنۈپ قالاي لاندون ، ماڭا دەپ بېرىڭ . ئەمدى دەپ بەرسىڭىزمۇ كېچىكمەيسىزغۇ ...

بۇ چاغدا باستېرلار ئۇيۇشمىسى زالىنىڭ ئالدى تەرىپىدىن بىر توپ ئادەمنىڭ «دۇپۇر - دۇپۇر» قىلغان ئاياغ تىۋىشى ئاڭلىنىپ قالدى ، لاندون سامان قەغەزنى ئەسلىدىكى ھالىتى بويىچە يۆگەپ ، دەرھال يانچۇقىغا سېلىۋالدى .

— ياق ! — تىبىن ئۇنلۇك ۋارقىرىغىنىچە ئورنىدىن تۇرماقچى بولدى ، ئەمما ئۇنىڭدا بۇنچىلىك مادارمۇ قالمىغانىدى .

زالنىڭ ئىشىكى «تاراق» قىلىپ ئېچىلدى - دە ، بېيزۇ فاچى خۇددى بۇقىدەك ئۇسۇپ كىرىپ كەلدى ، ئۇ قەھرىلىك كۆزلىرى بىلەن ئەتراپقا تەكشى بىر قارىۋەتتى ۋە ئۆزى ئىزدەپ يۈرگەن نىشاننى — يەردە ياتقان سېھر راي تىبىننى كۆرگەندىن كېيىن ، يېنىك بىر ئۇھ تارتىۋېتىپ ، قولىدىكى تاپانچىنى قېپىغا سېلىۋەتتى . ئاندىن بۇرۇلۇپ سوفىيغا قارىدى :

— سوفي خېنىم ، لاندون ئىككىڭلارنىڭ ئامان - ئېسەن تۇرغانلىقىڭلارنى كۆرۈپ ئەمدى خاتىرجەم بولدۇم . سىلەر ئەسلي مەن ئۆزۈڭلارنى دەرھال كېلىڭلار دېگەن چاغدىلا ماڭا ماسلىشىپ بەرگەن بولساڭلار ياخشى بولاتتى .

ھايال ئۆتمەيلا فاچىنىڭ كەينىدە بىر توپ ئەنگلىيە ساقچىلىرى پەيدا بولدى ، يەردە يېلى چىققان توپتەك سولىشىپ ئولتۇرغان تىبىننى ئورنىدىن تارتىپ تۇرغۇزۇپ ، قولىغا كويزا سالدى .

— بىزنى قانداق تاپتىڭىز ؟ — دەپ سورىدى سوفي ھەيران بولغان ھالدا فاچىدىن .

فاچى تۇمشۇقى بىلەن تىبىننى ئىشارەت قىلدى :

— ئۇ چېركاۋغا كىرگەن چاغدا بىر خاتالىق ئۆتكۈزۈپ ، ئۆز سالاھىيىتىنى ئاشكارىلاپ قويۇپتۇ . چېركاۋنىڭ قوغداش خادىمى رادىئودىن ساقچىلارنىڭ ئۇنى ئىزدەۋاتقانلىقىنى ئاڭلاپ دەرھال بىزگە تېلېفون بېرىپتۇ .

تىبىن خوددى ئېلىشىپ قالغان ئادەمدەك ۋارقىراپ كەتتى :
— مۇقەددەس قەدەھنى تاپىدىغان خەرىتە لاندونىڭ يانچۇقىدا !
ساقچىلار ئۇنى ئىككى تەرەپتىن قامالالاپ تۇتقىنىچە سىرتقا ئېلىپ ماڭدى . تىبىن كەينىگە بۇرۇلۇپ لاندونغا يەنە ۋارقىرىدى :
— لاندون ، مۇقەددەس قەدەھنىڭ نەگە يوشۇرۇنغانلىقىنى ماڭا تېز دەپ بېرىڭ !
لاندون ئۇنىڭ كۆزلىرىگە تىكىلىپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى :
— تىبىن ، مۇقەددەس قەدەھنى ئۇنىڭغا مۇناسىپ كىشىلىرىغان ئادەملەرلا تاپالايدۇ . ئۇ گەپنى ئۆزىڭىز دېگەن .

بىر يۇز ئىككىنچى باب

سىللارىس دەلدەڭشىپ ماڭغىنىچە ئۆزىمۇ بىلمەيدىغان بىر خىلۇەت جايغا كەلدى . بۇ چاغدا كېنىشىنگتون گۇللۇكى تۇمان بىلەن ئورالغاندى . ئۇ يامغۇردا چىلىقىشىپ كەتكەن چىملىققا ئۆزىنى تىزچىلاپ تاشلىدى ۋە قوۋۇرغىسىنىڭ ئاستىدىكى يارا ئېغىزىدىن ئىسسىق قانىنىڭ ئېقىپ چىقىۋاتقانلىقىنى سەزدى . ئۇ بۇنى پەرۋايىغىمۇ ئالماستىن ، چىشىنى چىڭ چىشلىگىنىچە تۇرۇپ ئالدى تەرەپكە نەزەر سالدى .

قويۇق تۇمان بۇ يەرنى جەننەتكە ئايلاندۇرۇپ قويغاندەك تۇراتتى .

سىللارىس قان بىلەن بويالغان قوللىرىنى كۆتۈرۈپ تىلاۋەت قىلغاچ ، بارماقلىرىغا تاراسلاپ چۈشۈۋاتقان يامغۇر تامچىلىرىغا سەپسالدى . يامغۇر ئۇنىڭ قوللىرىنى بىردەمدىلا ئاقارتىۋەتتى . يامغۇر تامچىلىرى ئۇنىڭ مۇرىسى ۋە دۇمبىسىگىمۇ توختىماي ئۇرۇلۇۋاتقاچقا ، ئۇ ئۆز تېنىنى قويۇق تۇمان ئىچىدە ئاستا ـ ئاستا ئېرىپ كېتىۋاتقاندەك ھېس قىلدى .

«مەن جىنغا ئايلىنىپ كېتەيلا دەپ *قالدىم !* »

يان تەرەپتىن ھۇشقىيتىپ كەلگەن بىر سوغۇق شامال ئۇنىڭغا لاينىڭ ھىدىنى پۇراتتى . بۇ يېڭى بىر ھاياتلىققا ھامىلدار بولغان زېمىننىڭ ھىدى ئىدى . سىللارىس تىترەپ تۇرۇپ تىلاۋەت قىلدى . تەڭرىنىڭ ئۆزىگە كەڭچىلىك قىلىشىنى ، ئىچ ئاغرىتىشىنى تىلىدى . شەپقەتچىسى ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ئۇچۇنمۇ تىلاۋەت قىلدى ... تەڭرىدىن ئۇنى بۇنچە بالدۇر ئېلىپ كەتمەسلىكنى

ئۆتۈندى . چۈنكى ، ئۇنىڭ نەزىرىدە ئارىنگاروسانىڭ قىلىدىغان ئىشلىرى تېخى نۇرغۇن ئىدى .

قويۇق تۇمان ئۇنىڭ ئەتراپىدا لەيلەپ يۈرەتتى . سېللارىس ئۆزىنى بىردىنلا يېنىكلەپ قالغاندەك ھېس قىلدى ۋە مۇشۇ تۇمانىنىڭ ئۆزىنى يىراق بىر دۇنياغا ئېلىپ كېتىدىغانلىقىغا ئىشەندى . ئۇ كۆزلىرىنى يۇمۇپ ، ئەڭ ئاخىرقى قېتىم تەڭرىگە چوقۇندى .

تۇمانلار ئارىسىدىن ئېپىسكوپ ماننوئېل ئارىنگاروسانىڭ پەس ئاۋازدا «تەڭرىمىز شەپقەتلىكتۇر» دېگەن ئاۋازى ئاڭلاندى .

سېللارىسنىڭ ۋۇجۇدىدىكى ئازابلار ئاستا ـ ئاستا يوقالدى ، ئېپىسكوپنىڭ سۆزى توغرا چىققانىدى .

بىر يۇز ئۇچىنچى باب

لوندون ئاسمىنىدىكى قۇياش گۈگۈم مەزگىلىگە ئاز قالغان چاغدا ئاندىن تۇمانلار ئارىسىدىن ئۆز جامالىنى كۆرسەتتى ، يامغۇردا نەملىشىپ كەتكەن شەھەر ئاستا ـ ئاستا قۇرۇشقا باشلىدى . بېيزۇ فاچى چارچاپ ھالدىن كەتكەنىدى . ئۇ سوراقخانىدىن قايتىپ چىقىپ بىر تاكسىنى كىرا قىلدى . سېر راي تېبىن ئۆزىنى باشتىن ـ ئاخىر گۇناھسىز دەپ تۇرۇۋالغانىدى . ئەمما ، ئۇنىڭ مۇقەددەس قەدەھ ، مەخپىي يازما يادىكارلىق ۋە سىرلىق تەشكىلاتلار توغرىسىدىكى ئاجايىپ ـ غارايىپ بايانلىرىغا قاراپ ، فاچى «بۇ ھېيلىگەر تارىخشۇناس ئادۋوكاتنىڭ سوتتا ئۆزىنى نېرۋىسىدىن ئازغان ساراڭ دەپ ئېلان قىلىشى ئۈچۈن شارائىت ھازىرلاۋاتسا كېرەك» دەپ ئويلاپ قالدى .

دېمىسىمۇ شۇنداقتەك تۇراتتى . «قىپقىزىل ساراڭنىڭ ئۆزىلىغۇ ئۇ !» دەپ ئويلىدى فاچى . ھەر قېتىم ھالقىلىق پەيتكە كەلگەندە ، تېبىن ئادەمنىڭ ئەقلى يەتمەيدىغان ئەپچىل ئۇسۇللار ئارقىلىق ئۆزىنى جىنايى جاۋابكارلىقتىن قاچۇراتتى . ئۇ ئىلگىرى ۋاتىكان بىلەن كاتولىك ئىشلىرى ئۈيۇشمىسىدىن پايدىلىنىپ كەتكەن بولۇپ ، كېيىنكى تەكشۈرۈشلەردە ئۇ ئىككى تەشكىلاتنىڭ پۈتۈنلەي گۇناھسىز ئىكەنلىكى ئىسپاتلانغانىدى . ئۇ بىر تەلۈە موناخ بىلەن بىر تەۋەككۈلچى ئېپىسكوپنىڭ بېشىنى قايدۇرۇپ ، ئۇلارغا نۇرغۇن رەزىل ئىشلارنى قىلدۇرغاندىن سىرت ، يەنە ئېلېكترونلۇق ئوغرىلىقچە ئاڭلاش ئۈسكۈنىسىنى بالىلار پارالىچ كېسەللىكىگە گىرىپتار بولغان بىر ئادەمنىڭ ئەسلا قۇربى يەتمەيدىغان جايغا

ئورۇنلاشتۇرغانىدى . ئەمەلىيەتتە ، ئۇ ئوغرىلىقچە ئاڭلاش ئۈسكۈنىسىنى ئۈنىڭ چاكىرى رەمى ئورۇنلاشتۇرغان بولۇپ ، ئۇ تىببىنىڭ ھەقىقىي سالاھىيىتىنى بىلمىدىغان بىرىدىنبىر ئادەم ھېسابلىناتتى . ئەمما ، ئۇ ئاللىبۇرۇن دوختۇرلۇقنىڭ ئۆلگەن ، يەنە كېلىپ ، ناھايىتى ۋاقتىدا ئۆلگەنىدى .

«ئادەم ئەگەر ياماق ئىش قىلمىغان دېسە ، ھەرقانداق ئامالنى ئويلاپ تاپالمىغۇدەك» دەپ ئويلىدى فاچى كۆڭلىدە .

ئۇ رازۇۋدكىچى كوللېكتىپ ۋېللىت قەلئەسىدىن يېغىپ كەلگەن ماتېريالىلارنى كۆرگەندىن كېيىن ، تىببىنىڭ ھېيلىگەرلىكىگە ئىچ - ئىچىدىن قول قويغانىدى . بۇ ئەنگلىيەلىك تارىخشۇناس پارىژدىكى بىر قىسىم مۇھىم شەخسلەرنىڭ ئىشخانىسىغا ئوغرىلىقچە ئاڭلاش ئۈسكۈنىسىنى ناھايىتى ئۇستىلىق بىلەن ئورۇنلاشتۇرۇۋەتكەن . بۇنىڭدا ئۇ قەدىمكى يۇنانلىقلارنىڭ «تروياغا ئات» ھېيلىسىنى قايتا بىر ئويناپ چىققان ، يەنى ئۆزى مۇھىم دەپ بىلگەن ئادەملەرگە ھەر خىل سەنئەت بۇيۇملىرىنى مەردلىك بىلەن سوۋغات قىلىش ، ئۇلارنى ئۆزى بىر قوللۇق ئورۇنلاشتۇرغان تالاشتۇروپ سېپىتىش پائالىيەتلىرىگە قاتناشتۇرۇش ئارقىلىق قارمىقىغا ئىلىندۇرۇۋالغانىدى . سونۇئېينىلا ئېلىپ ئېيتساق ، لوئۇرې سارىيىدىكى بۇ پېشقەدەم مۇزېي باشلىقى بىر يىل ئىلگىرى تىببىنىڭ ئۆزىنى ۋېللىت قەلئەسىگە زىيارەتكە تەكلىپ قىلىپ ئەۋەتكەن باغىقىنى تاپشۇرۇۋالغان ، تىبىن ئۇ باغاققا ئۆزىنىڭ ئۇنىڭ بىلەن لوئۇرې سارىيىدا مەخسۇس داۋانچى ئەسەرلىرى كۆرگەزمىخانىسى قۇرۇشتىكى مەبلەغ توپلاش ئىشى توغرۇلۇق پاراڭلاشماقچى ئىكەنلىكىنى ئېيتقان . ئاندىن «مەن سىز ياسىغان ئاپتوماتىك چەۋەندازنىڭ ھەيكىلىگە بەكلا قىزىقىپ قالدىم ، زىيارەتكە شۇنى بىللە ئالغاچ كەلسىڭىز» دېگەن گەپلەرنى ئالاھىدە ئەسكەرتىپ قويغان . سونۇئېيمۇ بۇ ھېيلىنى چۈشەنمەي ، ئىشخانىسىدىكى ھېلىقى چەۋەندازنىڭ ھەيكىلىنى ۋېللىت قەلئەسىگە ئېلىپ بارغان ، رەمى لېگرۇد ئۇ دەققەت قىلمىغان پۇرسەتتىن

پايدىلىنىپ ، ھەيكەلگە ئوغرىلىقچە ئاڭلاش ئۇسكۇنىسىنى چانمايدىغان قىلىپ ئورنىتىۋەتكەنىدى ...

تاكسىنىڭ كەينى تەرىپىدىكى ئورۇندا كۆزلىرىنى يۇمۇپ ئولتۇرغان فاچى «پارىژغا قايتىشتىن ئاۋۋال ، يەنە بىر ئىشنى بېجىرىۋەتمىسەم بولمىغۇدەك» دېگەنلەرنى خىيالىدىن ئۆتكۈزدى .

بۇۋىمەريەم دوختۇرخانىسىنىڭ بۇ ياتقى كۈن نۇرىدا بۆلەكچىلا ئىللىپ كەتكەنىدى .

— سىزگە بەك قايىل بولدۇم ، — دېدى سېسترا كۈلۈمسىرىگىنىچە ، — بۇ ھەقىقەتەن بىر مۆجىزە بولدى .

ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا زورىغا كۈلۈپ قويدى :

— مېنى تەڭرىم ئۆز پاناھىدا ساقلىدى .

سېسترا باشقا گەپ قىلماستىن ، ئۇنى يالغۇز قالدۇرۇپ چىقىپ كەتتى . ئىللىق قۇياش نۇرى ئېپىسكوپنىڭ يۈزىگە چۈشۈپ تۇراتتى . تۇنۇگۈن كەچ ئۇنىڭ ھاياتىدىكى ئەڭ زۇلمەتلىك مىنۇتلار بولۇپ قالغانىدى .

ئۇ كۆڭلى بۇزۇلغان ھالدا تېخى بايىلا جەستى باغچىدىن تېپىلغان سېللارىسنى يادىغا ئالدى .

«مېنى كەچۈرگىن ، بالام .»

ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ئەسلىدە سېللارىسنى ئۆزىنىڭ شانلىق پىلانىدا تېگىشلىك ئورۇنغا ئىگە قىلىشنى ئويلىغانىدى . ئەمما ، تۇنۇگۈن ئۇ بېيزۇ فاچىدىن كەلگەن تېلېفوننى ئالغان چېغىدا ، فاچى ئۇنىڭغا سېللارىسنىڭ ساينت سۇلپىس موناستىرىدا يۈز بەرگەن بىر راھىبەنى ئۆلتۈرۈش دېلوسى بىلەن مۇناسىۋىتى بارلىقىنى ئېيتتى ، بۇنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ، ئۇ ۋەزىيەتتە قورقۇنچلۇق ئۆزگىرىش بولغانلىقىنى ھېس قىلدى . كېيىن يەنە بۇنىڭغا تۆت قاتاللىق دېلوسىنىڭ قوشۇلغانلىقىنى ئاڭلىغىنىدا ئۇنىڭدىكى ۋەھىمە تۇيغۇسى بىراقلا ئازابلىنىش تۇيغۇسىغا ئۆزگەردى . «سېللارىس ، قىلغان ئىشىڭنى قارا !» ھېلىقى

«ئۇستاز» بىلەن قايتا ئالاقىلىشالمىغاندىن كېيىن، ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا ئۆزىنىڭ ئەمدى بىر چەتكە قايرىپ قويۇلغانلىقىنى، باشقىلارنىڭ ئۆزىدىن پايدىلىنىپ كەتكەنلىكىنى چۈشەندى. بۇ بىر قاتار قورقۇنچلۇق ئىشلارنىڭ يەنە داۋاملىشىشىنى توسۇشتا ئۇنىڭغا فاجىئەلىك ھەمدەم خەۋەردار قىلىش ۋە ئۇنىڭ بىلەن ھەمكارلىشىشتىن باشقا ئامال قالمىغاندى. شۇنىڭدىن باشلاپ، فاچى ئىككىسى «ئۇستاز» سىللارىسنى يەنە قاتتىلىققا سىلىشتىن بۇرۇن ئۇنى تۇسۇۋالىش ئۈچۈن نۇرغۇن تىرىشچانلىقلارنى كۆرسەتتى ...

ئارىنگاروسا ئۇگە - ئۇگىلىرىنىڭ بوشاپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى، ئۇ كۆزىنى يۇمۇپ، تېلېۋىزوردا كۆرسىتىلىۋاتقان ئەنگلىيەلىك مەشھۇر چەۋەنداز سېر راي تىبىننىڭ قولغا ئېلىنغانلىقى توغرىسىدىكى خەۋەرگە قۇلاق سالدى. «*بۇ ئۇستازنىڭ ئەپەت — بەشىرىسى ئاخىر ئاشكارلىنىپتۇ - دە!*». تىبىن ۋاتىكاننىڭ كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسى بىلەن مۇناسىۋەتنى ئۈزمەكچى بولغانلىقىدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، ئۆزىنىڭ بىر پۇتۇن ھەربىەت پىلانىنى رويابقا چىقىرىشتا ئېپىسكوپ ئارىنگاروسانى ئەڭ ياخشى پېشكا قىلىپ تاللىۋالغانىدى. «*ئاتالمىش مۇقەددەس قەدەھنى ماڭا ئوخشاش بېشىغا كۇن چۈشكەن ئادەم ئىزدىمىسە، قانداق ئەخمەق ئادەم ئىزدەشنى خالايدۇ؟ مەن تېخى ئۇنى تاپقاندىن كېيىن، قۇدرەتلىك بىر كۇچىكە ئېرىشمەن دەپ خام - خىيال قىلىپ يۇرۇپتىمەن.*»

راي تىبىن ئۆزىنىڭ ھەقىقىي سالاھىيىتىنى ناھايىتى ئۇستىلىق بىلەن يوشۇرغان — يالغان - ياۋداقتىن فرانسۇزچە سۆزلەپ، ئۆزىنى ناھايىتى تەقۋادار كۆرسىتىپ، يوق پۇللارنىڭ گېپىنى قىلىپ ئۇنى ئالدىغان، قىيىن ئەھۋالدا قالغان ئارىنگاروسامۇ ئۇنىڭدىن قىلچە گۇمانلانمىغان، بەلكى مۇقەددەس قەدەھنى تاپقاندىن كېيىن قولىغا تېگىدىغان نۇرغۇن پۇل بىلەن ۋاتىكان مۇددەتكە بۆلۈپ قايتۇرىدىغان قەرزنى بىرلەشتۇرۇپ،

كاتولىك ئىشلىرى ئۇيۇشمىسىنىڭ قەددىنى قايتىدىن تىكلەش ئۈمىدىدە بولغانىدى . «ئۆچكە جاڭگال چۈشەيدۇ ، توخۇ داڭگال» دېگەن شۇ ـ دە ! يەنە كېلىپ ، ئادەمگە ھەممىدىن بەك خورلۇق ھېس قىلدۇرىدىغىنى ، تىبىن ئۇنىڭ ۋاتىكان بانكىسىدىن نامسىز ئاكسىيە شەكلى ئارقىلىق ھەربىرىدە راسخوتى ئېلىشنى تەلەپ قىلغانىدى . ئۇنداق بولغاندا ، بىرەر ھالقىدىن چاتاق چىقىپلا قالسا ، تەكشۈرگۈچىلەر ئارىنگاروسانى ئاسانلا تېپىۋالالايتتى .

— ساق ـ سالامەت تۇرغىنىڭىزنى كۆرۈپ ناھايىتى خۇش بولۇۋاتىمەن جانابى ئېپىسكوپ !

ئارىنگاروسا بۇ بوغۇق ئاۋازنى ئاڭلاپ دەرھال ئىشىك تەرەپكە قارىدى ۋە گەپ قىلغان ئادەمنىڭ چىرايىنى كۆرۈپ بەكلا ھەيران قالدى — ئۇ چاچلىرىنى كەينىگە قارىتىپ سىلىققىنا تارىۋالغان ، پاتىكى توم ، قاپىقى يامان بىر ئادەم ئىدى .

— سىز رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچىمۇ ؟ — دەپ سورىدى ئېپىسكوپ . ئاخشام تېلېفوندا ئۆزىگە قايتا ـ قايتا تەسەللى بەرگىنىگە قاراپ ، ئۇ تېخى فاچىنى ناھايىتى ئىللىق چىراي ئادەم بولسا كېرەك دەپ ئويلىغانىدى .

فاچى كارىۋاتنىڭ ئالدىغا كېلىپ ، ئارىنگاروساغا تونۇش بىر قارا رەڭلىك ھۆججەت سومكىسىنى ئورۇندۇققا قويۇپ قويدى :

— بۇ چوقۇم سىزنىڭكى دەيمەن .

ئارىنگاروسا سومكىغا لەپپىدە بىر قاراپ قويۇپ ، نەزىرىنى يەنە تېزلىكتە يۆتكىۋالدى ، ئۇ ئىچ ـ ئىچىدىن خجىللىق ھېس قىلىۋاتاتتى .

— ھەئە ... رەھمەت سىزگە !

ئۇ شۇنداق دەپ بولۇپ بىردەم جىمىپ كەتتى ، ئاندىن بارماقلىرىنى بىر ـ بىرىگە كىرىشتۈرۈپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى :

— رازۋېدكىچىلار باشلىقى ، مەن كۆپ ئويلاندىم ، ماڭا يەنە بىر ياردەم قىلسىڭىز بوپتىكەن .

— بولىدۇ .

— سىللارىس پارتزدا ئۆلتۈرۈۋەتكەن ھىلىقى ئادەملەرنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر ، — ئۇ ھاياجىنىنى بېسىۋېلىش ئۈچۈن يەنە بىر دەم توختىۋالدى ، — بىلىمەن ، ھەرقانچە كۆپ پۇل بولغىنى بىلەنمۇ ئۇلارنىڭ قەلب يارىسىنى ساقايتقىلى بولمايدۇ . شۇنداقتىمۇ ، مەن يەنىلا سىزنىڭ بۇ سومكىدىكى پۇللارنى ئۇلارغا — بەختسىزلىككە ئۇچرىغان ئاشۇ كىشىلەرنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرگە بۆلۈپ بېرىشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمەن .

فاچى ئۇنىڭغا بىرھازاغىچە تىكىلىپ قاراپ كەتتى :

— پەرۋەردىگارىم ، سىز راستىنلا ئاجايىپ ياخشى ئادەم ئىكەنسىز . بۇ تەلىپىڭىزنى چوقۇم بەجا كەلتۈرىمەن .

ياتاقنىڭ ئىچىدە بىرپەس جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈردى .

تېلېۋىزور ئېكرانىدا ئورۇققىنا كەلگەن بىر فرانسىيەلىك ساقچى ئەمەلدارى يوغان بىر زالدا مۇخبىرلارنى كۈتۈۋېلىش يىغىنى ئۆتكۈزۈۋاتاتتى . ئۇنى بىرلا قاراپ تونۇۋالغان فاچى ئىختىيارسىزلا تېلېۋىزور ئېكرانىغا تىكىلىپ قالدى .

— رازۋېدكىچى كوللېكتىپ ، — دېدى ئەنگلىيە رادىئو شىركىتىنىڭ بىر مۇخبىرى ئەينىلەش تەلەپپۇزىدا ، — مەن رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچىنى ئەزەلدىنلا ئالدىراپ خاتالىق ئۆتكۈزمەيدۇ دەپ بىلەتتىم . ئەمما ، بۇ قېتىمقى ھەرىكەتتە ئۇنىڭ رازۋېدكىچى سوۋېت بىلەن لاندون ئەپەندىنى ئىز بېسىپ قوغلاشتىكى مەقسىتىنىڭ ئەمەلىيەتتە ھەقىقىي قاتىلىنى تېپىپ چىقىش ئىكەنلىكىدىن گۇمانلىنىپ قېلىۋاتىمەن .

زالدىكى مۇخبىرلار بىر - بىرىگە ھەيرانلىق بىلەن قارىشىپ قويدى .

كوللېكت ئۇ مۇخبىرغا دەرھال جاۋاب قايتۇردى :

— مەن لاندون ئەپەندى بىلەن سوۋېت خېنىمنىڭ بۇ مەسىلىگە قانداق قارايدىغانلىقىنى بىلمەيمەن . ئەمما ، رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچى ئۆزىنىڭ ئىجادىي خاراكتېرلىك دېلو بېجىرىش ئۇسۇلىدا ئەزەلدىن چىڭ تۇرۇپ كېلىۋاتىدۇ . ھازىر كۆپچىلىككە شۇنى

دەللـــلەپ بېرەلەيمەنكى ، ئۇ بۇ دېلودا جاۋابكارلىقنى ئۈستىگە ئالمىسا بولمايدىغان ئادەمنى مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا قولغا ئالدى ، لاندون ئەپەندى بىلەن سوفىي خېنىم گۈناھسىز ، ھەر ئىككىلىسى ھازىر ساق ـ سالامەت .

فاچىنىڭ لەۋلىرىدە سۇس تەبەسسۇم جىلۋىلەندى ۋە ئېپىسكوپ ئارىنگاروسا تەرەپكە بۇرۇلدى .

— كوللېت دېگەن نەرسە ھەقىقەتەن ياخشى ئادەم جۇمۇ .

يەنە ئازراق ۋاقىت ئۆتتى . فاچى ئاۋۇال پىشانىسىنى ، ئاندىن چېچىنى سىلىغاچ ئارىنگاروساغا مەنىلىك تىكىلدى :

— جانابى ئېپىسكوپ ، پارىژغا قايتىشتىن بۇرۇن ، مەن يەنە بىر ئىشنى بىرتەرەپ قىلىۋەتمىسەم بولمىغۇدەك . نېمىشقا تۇرۇپلا لوندونغا ئۇچماقچى بولۇپ قالدىڭىز ؟ سىز ئۇچقۇچىغا پارا بېرىپ ، ئۇنىڭغا ئۇچۇش لىنىيىسىنى ئۆزگەرتكۈزۈپسىز . بۇ قىلمىشىڭىز خەلقئارا قانۇنغا خىلاپ .

ئارىنگاروسا ئېغىر بىر ئۇھسىنىپ قويدى :

— مەنمۇ ئامال يوق شۇنداق قىلغانىدىم .

— بىـــلىمەن ، قول ئاستىمدىكىلەر ئۇ ئۇچقۇچىنى سوراق قىلغاندا ، ئۇمۇ شۇنداق جاۋاب بېرىپتۇ ، — فاچى قولىنى يانچۇقىغا تىـــقىـــپ ، ئالماس كۆزلۈك بىر ئۇزۇكنى چىقاردى . ئۇزۇكنىڭ ئۈســتـــىـــدىـــكـــى كاھىنلىق تاجى ۋە سەۋلىجانىڭ ئويما سۈرىتى ئارىنگاروساغا شۇنچىلىك تونۇش ئىدى .

ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن تارامىلاپ ياش تۆكۈلدى ۋە ئۇ ئۇزۇكنى ئېلىپ بارمىقىغا ئاۋايلاپ تاقىۋالدى .

— سىز بەك ئوبدان ئادەم ئىكەنسىز ، — دېدى ئۇ فاچىنىڭ قولىنى چىڭ سىقىمدىغىنىچە ، — سىزگە كۆپ رەھمەت .

فـــاچـــى قـــولـــىـــنـــى پۈلاڭـــلـــتـــىـــپ قويۇپ دېرىزىنىڭ ئالدىغا باردى ـ دە ، سىرتتىكى شەھەر مەنزىرىسىگە نەزەر سالدى ، ئۇنىڭ خـــيـــال قۇشلىرى يىراق ـ يىراقلارغا ئۇچۇپ كېتىۋاتاتتى . بىر ھازادىن كېيىن ، ئۇ كەينىگە بۇرۇلۇپ ، بىر خىل گۈمان بىلەن :

— جانابى ئېپىسكوپ ، ئەمدى قانداق پىلانىڭىز بار ؟ — دەپ سورىدى .

ئالدىنقى كۈنى كەچتە ، ئارىنگاروسا گاندولفو قەلئەسىدىن ئايرىلىش ئالدىدىمۇ بىرى ئۇنىڭدىن مۇشۇنداق سوئالنى سورىغانىدى .

— مېنىڭ ئەمدى ماڭىدىغان يولۇم سىزنىڭكىگە ئوخشاشلا مۇجمەل بولۇشى مۇمكىن .

— شۇنداقمۇ ؟ — دېدى فاچى ، — مەن پات ئارىدا پېنسىيىگە چىقماقچى .

ئېپىسكوپ كۈلۈمسىرىگەن ھالدا ئۇنىڭغا مۇنداق دېدى :

— رازۋېدكىچىلار باشلىقى ، ئەگەر تەڭرىگە بولغان كىچىككىنە ئېتىقادىڭىزدىن ۋاز كەچمىسىڭىزلا ، داۋاملىق مۆجىزە يارىتالايسىز . راست دەۋاتىمەن .

بىر يۇز تۆتىنچى باب

روسلىن چېركاۋى «شىفىر چېركاۋى» دەپمۇ ئاتىلاتتى ، ئۇ شوتلاندىيىنىڭ ئېدىنبورگ شەھىرىگە جەنۇب تەرەپتىن يەتتە ئىنگلىز مىلى كېلىدىغان يەرگە جايلاشقان بولۇپ ، ئۇ يەر ئىلگىرى ئىللاھ مىتراغا سەجدە قىلىنىدىغان كونا ئىبادەتخانا ئىدى . ئۇ چېركاۋنى مۇقەددەس قەسىر چەۋەندازلىرى 1446 - يىلى سالدۇرغان بولۇپ ، چېركاۋنىڭ ھەممىلا يېرىدە بىر - بىرىدىن نەپىس ئويۇلغان يەھۇدىي دىنى ، خرىستىئان دىنى ، مىسىرلىقلار ، نېمكارلار جەمئىيىتى ۋە يات دىنلارنىڭ ئەنئەنىۋى بەلگىلىرىنى كۆرگىلى بولاتتى .

چېركاۋنىڭ ئورنى دەل جەنۇب - شىمال كېسىشمە مېرىدىئان سىزىقى گىلاستونبۇرىدىن ئۆتكەن جايغا توغرا كېلەتتى . بۇ «ئەتىرگۈل سىزىقى» رىۋايەتلەردە پادىشاھ ئارتورنىڭ جەسىتى دەپنە قىلىنغان ئاۋاللون ئارىلىنىڭ ئەنئەنىۋى بەلگىسى دەپ قارالغان بولۇپ ، تارىخچىلار ئۇنى مۇقەددەس ئەنگلىيە زېمىنىنىڭ ئومۇرتقىسى دەپ چۈشىنەتتى . روسلىن (Rosslyn) دېگەن سۆزنىڭ ئەڭ دەسلەپكى يېزىلىشى Roslin بولۇپ ، ئۇ دەل ئاشۇ رىۋايەتلەردىكى «ئەتىرگۈل سىزىقى (Rose line) » دېگەن سۆزدىن ئۆزگىرىپ كەلگەنىدى .

روبېرت لاندون بىلەن سوفىي نائىف بايا ئىجارىگە ئالغان ماشىنىنى ھەيدەپ ، تېك قىيا تامنىڭ ئاستىدىكى ياۋا ئوت - چۆپلەر ئۆسۈپ كەتكەن ماشىنا توختىتىش مەيدانىغا يېتىپ كەلدى . روسلىن چېركاۋى تېك قىيانىڭ ئۈستىدىلا بولۇپ ، ئۇنىڭ سان -

ساناقسىز بوران - چاپقۇنلارنى باشتىن ئۆتكۈزگەن ئۇچلۇق مۇنارى پەسكە ئۈزۈن سايە تاشلاپ تۇراتتى . لوندوندىن ئېدىنبورگقا ئۇچۇش سەپىرىدە لاندون بىلەن سوفىي خېلى ئوبدان ئارام ئېلىۋالغاندى . گەرچە تۇزۇك ئۇخلىيالمىغان بولسىمۇ ، ئەمما شىفىرلىنىڭ ئاخىرقى يېشىمىگە بولغان قىزىقىش ئۇلارنى بۆلەكچىلا روھلاندۇرۇپ تۇراتتى . لاندون بېشىنى كۆتۈرۈپ ، بۇ خىلۇەت جايدا يېگانە دەرەختەك قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان چېركاۋغا قارىدى ھەمدە ئۆزىنى بىر خىيالىي دۇنياغا كېلىپ قالغاندەكلا ھېس قىلدى . *«بۇ چۈشۈم ئەمەستۇ - ھە !»* ئەمما ، سونۇئېينىڭ ئەڭ ئاخىرقى كۆرسەتمىسى ناھايىتى ئېنىق ئىدى .

«مۇقەددەس قەدەھ روسلىن چېركاۋىنىڭ ئاستىدا . »

لاندون ئەسلىدە «سونۇئېينىڭ شىفىرلىق قۇتىغا تېقىپ قويغىنى چوقۇم ھەر خىل بەلگىلەر قويۇلغان بىر سىزما خەرىتە بولسا كېرەك» دەپ ئويلىغانىدى . ئەمما ، ئۇ سامان قەغەزدە يۇقىرىقى بىر جۈملە خەتتىن باشقا ھېچنېمە يوق بولۇپ چىقتى .

قەغەزدىكى كۆرسەتمە ناھايىتى ئېنىق بولسىمۇ ، لېكىن لاندوننىڭ كاللىسىدا يەنە نۇرغۇن چىگىش سوئاللار پەيدا بولۇۋاتاتتى . ئۇنىڭ نەزىرىدە ، روسلىن چېركاۋى كىشىنىڭ دىققىتىنى بەكلا تارتىدىغان جاي بولۇپ ، نەچچە يۈز يىلدىن بېرى تەنتەقاتچىلار «مۇقەددەس قەدەھ چوقۇم مۇشۇ چېركاۋدا» دېگەن گۇمانىي قاراشتا بولۇپ كەلگەن . يېقىنقى نەچچە ئون يىلدا ، كىشىلەر رادار ئارقىلىق تەكشۈرۈش ئۈسكۇنىسىدىن پايدىلىنىپ چېركاۋنىڭ ئاستىدا چوڭلۇقى ئادەمنى ھەيران قالدۇرىدىغان بىر يەر ئاستى سارىيى بارلىقىنى بايقىغان ، شۇنىڭ بىلەن مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى بەس - مۇنازىرىلەر تېخىمۇ كۈچىيىپ كەتكەن ، ئارخېئولوگلار ئۇ يەر ئاستى سارىيىغا كىرىپ - چىقىدىغان بىرەر يوچۇقنىمۇ تاپالمىغاچقا ، پارتلىتىش تېخنىكىسىدىن پايدىلىنىش تەكلىپىنى بەرگەن ، ئەمما روسلىن نازارەت كومىتېتى بۇنى قەتئىي

رەت قىلىپ ، بۇ مۇقەددەس چېركاۋدا ھەرقانداق قېزىش ھەرىكىتى بىلەن شۇغۇللىنىشنى چەكلىگەن ، بۇ كىشىلەر ئارىسىدا تېخىمۇ كۆپ غۇلغۇلىنىڭ قوزغىلىشىغا سەۋەب بولغانىدى . روسلىن نازارەت كومىتېتىنىڭ يوشۇرۇۋاتقىنى زادى نېمىدۇ ؟

روسلىن چېركاۋى ھازىر تەۋەككۇل قىلىشقا ئامراق كىشىلەرنىڭ تاۋابگارىغا ئايلىنىپ قالغان بولۇپ ، بەزىلەر : «بىزنى بۇ چېركاۋنىڭ ئالاھىدە جۇغراپىيىلىك ئورنىغا خاس بولغان سىرلىق بىر ماگنىت مەيدانى تارتىپ ئەكەلدى» دېسە ، يەنە بەزىلەر : «بىز تاغ باغرىدىن يەر ئاستى سارىيىنىڭ كىرىش ئېغىزىنى تاپقىلى كەلدۇق» دەيتتى . ئەمما ، كۆپ سانلىق كىشىلەر بولسا ئۆزلىرىنىڭ بۇ يەرگە مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى تېخىمۇ يېڭى رىۋايەتلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈنلا كەلگەنلىكىنى ئېيتاتتى .

لاندون ئىلگىرى روسلىن چېركاۋىغا كېلىپ باقمىغان بولسىمۇ ، ئەمما ھەر قېتىم باشقىلارنىڭ «مۇقەددەس قەدەھ چوقۇم مۇشۇ چېركاۋدا» دېگىنىنى ئاڭلىغىنىدا مىيىقىدىلا كۈلۈپ قويۇاتتى . ئېنىقراقىنى ئېيتقاندا ، ئۇ «مۇقەددەس قەدەھ ئىلگىرى بەلكىم شۇ يەردە ساقلانغاندۇ . ئەمما ، ئۇ دېگەن ئۇزاق زامانلار ئىلگىرىكى ئىش . مۇقەددەس قەدەھ ھازىر چوقۇم ئۇ چېركاۋدا ئەمەس . چۈنكى ، ئۇنى قوغداۋاتقانلار ئۇنى ھەرگىزمۇ كىشىلەرنىڭ دىققىتى مەركەزلىشىپ قالغان جايغا قويۇپ قويۇۋەرمەيدۇ» دەپ ئويلايتتى .

مۇقەددەس قەدەھ تەتقىقاتى بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان بەزى ئالىملارمۇ «روسلىن چېركاۋى كىشىلەرنىڭ كۆزىنى بوياۋاتقان بىر قىلتاق» دېگەن قاراشقا قوشۇلاتتى ، ئۇنى «زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئىنچىكىلىك بىلەن لايىھىلىگەن ، كىشىلەرنى ئازدۇرۇۋېتىدىغان تۈيۇق يول» دەپ قارايتتى . ئەمما ، بۇگۈن لاندون سونۇئېبىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى مەخپىي كۆرسەتمىسى بويىچە ئۆزى ئەزەلدىن گۇمانىي پوزىتسىيە تۇتۇپ كېلىۋاتقان بۇ چېركاۋغا كېلىشكە مەجبۇر بولغانىدى . شۇنداقتىمۇ ، ئۇنىڭ كاللىسىدىن بىر

سوئال يەنىلا ئەگىپ كەتمەيۋاتاتتى .

«سونۇئېينىڭ شۇنچىۋالا كۆپ كۈچ سەرپ قىلىپ بىزنى ھەممە ئادەم دەققەت قىلىۋاتقان بۇ جايغا باشلاپ كېلىشتىكى مەقسىتى زادى نېمىدۇ ؟»

بۇنىڭغا پەقەت بىرلا خىل جاۋابنى بەرگىلى بولاتتى .

«دېمەك ، روسلىن چېركاۋىدىكى بەزى ئەھۋاللارنى بىز تېخى تولۇق چۈشىنىپ كېتەلمىگەن ئوخشايمىز .»

— لاندون ؟ — دېدى سوفىي ماشىنىنىڭ يېنىدا تۇرۇپ ، — ماڭامدۇق ؟ — ئۇ قىزىل سەندەل ياغىچىدىن ياسالغان ھېلىقى قۇتىنى كۆتۈرۈۋالغان بولۇپ ، ئۇنى رازۋېدكىچىلار باشلىقى فاچى ئۇلارغا ئۆز قولى بىلەن قايتۇرۇپ بەرگەن ، سوفىي ھېلىقى بىرى چوڭ ، بىرى كىچىك شىفىرلىق سىلىندىرنى قايتىدىن ئىچىگە سېلىپ ، ئۇنى ئەسلىدىكى ھالىتىگە ئەكېلىپ قويغاندى . ھېلىقى سامان قەغەزمۇ شۇنىڭ ئىچىدە ئىدى .

لاندون بىلەن سوفىي ئۇزۇنسىغا كەتكەن شېغىل يولنى بويلاپ تاغنىڭ ئۈستىگە قاراپ ماڭدى ۋە چېركاۋنىڭ مەشھۇر غەربىي تېمىنىڭ يېنىدىن ئۆتتى . سىرتقا چوقچىيىپ چىقىپ قالغان بۇ غەلىتە تامنى ئادەتتىكى سايادىن چىققان «قۇرۇلۇشى تېخى تولۇق پۈتمىگەن چېركاۋنىڭ بىر قىسمى بولسا كېرەك» دەپ ئويلايتتى . ئەمما ، لاندون ئۇنىڭ قانداق تام ئىكەنلىكىنى بىرلا قاراپ بىلىۋالدى .

«سولومون قەسىرىنىڭ غەربىي تېمى» .

مۇقەددەس قەسىر چەۋەندازلىرى ئەينى يىلى روسلىن چېركاۋىنى سالغان چاغدا ئۇنى پۈتۈنلەي ئېرۇسالېمدىكى سولومون قەسىرىنىڭ قۇرۇلۇش ئۇسلۇبى بويىچە لايىھىلىگەن — ئېرۇسالېمدىكى ئۇ قەسىردە ئەسلىدىنلا بىر غەربىي تام ، تار ھەم ئۇزۇن مۇراسىم زالى ۋە بىر يەر ئاستى سارىيى بار بولۇپ ، ئەڭ دەسلەپكى توققۇز چەۋەندىن ھېلىقى تەۋەررۈكنى دەل ئاشۇ يەر ئاستى سارىيىدىن تاپقانىدى . لاندون «ئۇ چەۋەندازلار مۇقەددەس قەدەھ

ئۇچۇن ئەڭ دەسلەپ ساقلانغان ئورۇنغا ئوپمۇئوخشاش چېركاۋ سېلىۋاتقاندا ، بەزى قىزىقارلىق گېئومېترىيىلىك ئۇقۇملارنىمۇ ئويلاشقان بولسا كېرەك» دەپ ئويلىدى .

روسلىن چېركاۋىنىڭ كىرىش ئېغىزى لاندون تەسەۋۋۇر قىلغاندىكىدىنمۇ كۆپ ئاددىي ئىدى . كىچىككىنە ياغاچ ئىشىككە ئىككى تال چانقۇچ ۋە كاۋچۇك ياغىچىدىن ياسالغان قوپال بىر تاختاي ئېسىپ قويۇلغان بولۇپ ، تاختايغا تۆۋەندىكى خەت يېزىلغانىدى :

«روسلىن (ROSLIN)»

لاندون بۇ خىل قەدىمىي يېزىلىش ئۇسۇلىنىڭ «ئەتىرگۈل سىزىقى» دېگەن خەتتىن ئۆزگىرىپ كەلگەنلىكىنى ، مۇقەددەس قەدەھ تەنتەقاتچىلىرىنىڭ ئۇنى يەنە «ئىلاھە ئانا شەجەرىسى» — ماگدالىنلىق ماريىيەگە قانداش كېلىدىغان ئائىلە نەسەبى بىلەنمۇ مۇناسىۋەتلىك دەپ قارايدىغانلىقىنى سوفىيغا قىسقىچىلا قىلىپ سۆزلەپ بەردى .

چېركاۋنىڭ ئىشكى تاقىلىش ئالدىدا تۇراتتى . لاندون ئىشكىنى شۇنداقلا ئىتتىرىپ ئېچىۋىدى ، ئىسسىق بىر ئېقىن يۈزىگە گۈپپىدە قىلىپ ئۇرۇلدى . چېركاۋنىڭ ئەگمە ئىشىكىگە سان - سانىقسىز گۈللەر نەقىش قىلىپ ئويۇۋېتىلگەنىدى .

«ھەممىسى ئەتىرگۈل ئىكەن ، ئىلاھەلەرنىڭ بالىياتقۇسىنىڭ بەلگىسى ئىكەن .»

لاندون بىلەن سوفىي ئىچىگە كىردى ۋە نامى ھەممىگە مەشھۇر بولغان ئىبادەت زالىنىڭ ئىچكىرىسىگە نەزەر سالدى . لاندون ئىلگىرى روسلىن چېركاۋىدىكى كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان تاش ھەيكەللەر توغرىسىدا يېزىلغان ماقالىلەرنى خېلى كۆپ ئوقۇغان بولسىمۇ ، ئەمما ئۆز كۆزى بىلەن كۆرگەن چاغدىكى تەسىراتى يەنىلا ئوخشاشمايۋاتاتتى .

«ئۇ بەلگىشۇناسلىق تەنتەقاتىنىڭ جەننىتى» دېگەنىدى ئۇنىڭ بىر كەسىپدىشى ئىلگىرى بۇ چېركاۋ توغرۇلۇق توختالغاندا .

دېمىسىمۇ ، چېركاۋنىڭ ھەممىلا يېرى ھەر خىل شەكىلدىكى

بەلگىلەر بىلەن توشۇپ كەتكەن ، ئۇلارنىڭ ئىچىدە خرىستىئان دىنىنىڭ كرېست بەلگىسى ، يەھۇدىيلارنىڭ يۇلتۇزسىمان قۇت بەلگىلىرى ، نىمكارلار جەمئىيىتىنىڭ تامغىسى ، مۇقەددەس قەسىر چەۋەندازلىرىنىڭ كرېست شەكىللىك قورالى ، بايلىق مۇڭگۈزى ، پرامىدا ، مۇنەججىملىك بەلگىلىرى ، ھەر خىل زىرائەتلەرنىڭ ، مېۋە - چېۋىلەرنىڭ رەسىملىرى ، بەش بۇرجەكلىك يۇلتۇزنىڭ بەلگىسى دېگەنلەرنىڭ ھەممىسى بار ئىدى .

مۇقەددەس قەسىر چەۋەندازلىرىنىڭ ھەممىسى دېگۈدەك ماھىر تاشچىلاردىن كېلىپ چىققان بولغاچقا ، ياۋروپانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدا نۇرغۇن چېركاۋلارنى سالغان ، ئۇ چېركاۋلارنىڭ ئىچىدە پەقەت مۇشۇ چېركاۋلا كىشىلەرنىڭ چىن دىلىدىن قەدىرلىشى ۋە ئۇلۇغلىشىغا سازاۋەر بولغانىدى . روسلىن چېركاۋى ھەقىقەتەنمۇ بارلىق دىنىي ئېتىقادلارنىڭ سەجدىگاھى ، بارلىق ئەنئەنىلەرنىڭ قارارگاھى ، تەبىئەت بىلەن ئىلاھەلەرنىڭ ئارامگاھى ھېسابلىناتتى .

ئىبادەت زالىنىڭ ئىچىدە بىرنەچچە سايا‌ھەتچىلا بار بولۇپ ، ئۇلار پۈتۈن دىققىتى بىلەن بىر ياش سايا‌ھەت يېتەكچىسىنىڭ چۈشەندۈرۈشلىرىنى ئاڭلاۋاتاتتى . سايا‌ھەت يېتەكچىسى ئۇلارنى بىر سەپ قىلىپ تىزغان ھالدا يەردىكى مەشھۇر بىر لىنىيىنى بويلاپ ماڭدۇرغىنىچە ئالدى تەرەپكە باشلاپ كېتىۋاتاتتى — ئۇ ئىبادەت زالىنىڭ ئىچىدىكى ئالتە قۇرۇلۇش رايونىنى ئۆزئارا تۇتاشتۇرۇپ تۇرىدىغان بىر شەكىلسىز كىچىك يول بولۇپ ، نەچچە ئەۋلاد سايا‌ھەتچىلەر ئاشۇ سىزىقنىڭ ئۈستىدە تەكرار - تەكرار مېڭىۋەرگەچكە ، ئۇلارنىڭ ئاياغ ئىزلىرىدىن يوغان بىر ئالتە بۇلۇڭلۇق يۇلتۇزنىڭ شەكلى ھاسىل بولۇپ قالغانىدى .

«بۇ داۋىد يۇلتۇزىغۇ ، — دەپ ئويلىدى لاندون ، — بۇ ھەرگىزمۇ تاسادىپىي ماس كېلىپ قېلىش ئەمەس .» ئۇ ئالتە بۇلۇڭلۇق يۇلتۇز شەكلى «سولومون مۆھۈرى» دەپمۇ ئاتىلاتتى . ئۇ ئىلگىرى مۇنەججىملەرنىڭ مەخپىي بەلگىسى سۈپىتىدە ئىشلىتىلگەن ، كېيىن ئىسرائىلىيە پادىشاھى داۋىد بىلەن سولومونىڭ مۆھۈر بەلگىسى قىلىنغانىدى .

ئىشكىنى تاقايدىغان چاغ بولۇپ قالغان بولسىمۇ ، لېكىن ھېلىقى ياش سايامەت يېتەكچىسى لاندون بىلەن سوفىينىڭ كىرگەنلىكىنى كۆرۈپ يېقىملىققىنا كۈلۈپ «ئىختىيارىي ئايلىنىۋېرىڭلار» دېگەن مەنىدە قولىنى پۇلاڭشىتىپ قويدى .

لاندون بېشىنى لىڭشىتىپ ئۇنىڭغا رەھمىتىنى بىلدۈردى - دە ، ئىبادەت زالىنىڭ ئىچكىرىسىگە قاراپ ماڭدى . ئەمما ، سوفىي ئىشىك تۈۋىدە خۇددى يەرگە مىخلىنىپ قالغاندەك جىممىدە تۇرۇپ قالدى ، چىرايىنى گاڭگىراش ئالامەتلىرى قاپلىغانىدى .

— نېمە بولدىڭىز ؟ — دەپ سورىدى لاندون كۆڭۈل بۆلگەن ھالدا .

سوفىي چېركاۋنىڭ سىرتىغا سەپسېلىپ قارىدى :

— مەن ... مەن ئىلگىرى بۇ يەرگە كەلگەندەك قىلىمەن .

لاندون ئەجەبلەندى :

— ئەمما ، سىز روسلىن چېركاۋىنى ئاڭلاپمۇ باقماپتىكەنمەن دېگەنىدىڭىزغۇ ؟ !

— مەنمۇ شۇنداق دېگەن ... — سوفىي ئىبادەت زالىغا بىر قۇر كۆز يۈگۈرتۈۋەتتى ، ئەمما ھېچنېمىنى جەزملەشتۈرەلمىدى ، — كىچىك چېغىمدا ، بوۋام مېنى بۇ يەرگە بىر ئەكەلگەندەك قىلىدۇ . راستتىنلا شۇنداق بولغانمۇ - يوق ، ئۆزۈممۇ بىلمەيمەن . ئەمما ، بۇ يەر ماڭا ناھايىتى تونۇش بىلىنۋاتىدۇ ، — ئۇ چوڭ زالغا سەپسېلىپ بىر قارىۋەتكەندىن كېيىن بېشىنى لىڭشىتتى ، — تۇغرا ، — ئۇ قولى بىلەن ئىبادەت زالىنىڭ ئالدى تەرىپىنى كۆرسەتتى ، — ئاۋۇ ئىككى تۈۋرۈكنى ... مەن بۇرۇن كۆرگەن .

لاندون ئىسپادەت زالىنىڭ ئالدىدىكى ھەر خىل بەلگىلەر ئويۇلغان ئىككى تۈۋرۈككە قارىدى . ئۇلارنىڭ ئۈستىدىكى ئاق رەڭلىك نەقىشلەر غەرب تەرەپتىكى دېرىزىدىن چۈشۈپ تۇرغان ئاداققى كۈن نۇرىدا قىزغۇچ ھالەتتە پارقىراپ تۇراتتى . بۇ ئىككى تۈۋرۈكنىڭ ئورنى چېركاۋنىڭ ئومۇمىي قۇرۇلمىسىغا تازا دېگەندەك ماسلىشىپ كەتمىگەن بولۇپ ، سول تەرەپتىكى تۈۋرۈككە ئاددىيغىنا تۇز سىزىقلار ، ئوڭ تەرەپتىكى تۈۋرۈككە بولسا بىر - بىرىدىن چىرايلىق نەقىشلەر ئويۇلغانىدى .

سوفىي تۈۋرۈكلەر تەرەپكە قاراپ ماڭدى ، لاندونمۇ كەينىدىن ئەگەشتى . ئۇلار تۈۋرۈكلەرنىڭ يېنىغا يېتىپ بارغاندىن كېيىن ، سوفىي دەرگۇمان بولغان ھالدا بېشىنى ئاستا لىڭشىتتى :

— توغرا ، مەن بۇ تۈۋرۈكلەرنى كۆرگەن .

— كۆرگىنىڭىزدىن گۇمانلانمايمەن ، — دېدى لاندون ، — ئەمما ، بۇ يەردە كۆرمىگەن بولۇشىڭىز مۇمكىن .

سوفىي بۇرۇلۇپ ئۇنىڭغا قارىدى :

— بۇ نېمە دېگىنىڭىز ؟

— بۇ ئىككى تۈۋرۈك تارىختىن بۇيان نۇرغۇن قېتىم تەقلىد قىلىپ ياسالغان . ئۇلارغا تەقلىد قىلىپ ياسالغان تۈۋرۈكلەرنى دۇنيانىڭ ھەممە يېرىدىن تاپقىلى بولىدۇ .

— سىز روسلىن چېركاۋنىڭ تەقلىدىي ئۆرنەكلىرى بار دېمەكچىمۇ ؟ — دېدى سوفىي ئەجەبلەنگەن ھالدا .

— ياقەي ، مەن ماۋۇ ئىككى تۈۋرۈكنىڭ گېپىنى قىلىۋاتىمەن . بايا سىزگە «روسلىن چېركاۋى سولومون قەسىرىگە تەقلىد قىلىپ ياسالغان» دېگىنىم ئېسىڭىزدىمۇ ؟ بۇ ئىككى تۈۋرۈكمۇ سولومون قەسىرىنىڭ ئالدىدىكى ئىككى تۈۋرۈكنىڭ ئەينەن كۆچۈرۈلمىسى ھېسابلىنىدۇ ، — لاندون قولى بىلەن تۈۋرۈكلەرنى بىرمۇبىر كۆرسىتىپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى ، — ئاۋۇ تۈۋرۈكنىڭ نامى بوئاز ، تاشچىلار تۈۋرۈكى دەپمۇ ئاتىلىدۇ . ماۋۇ تۈۋرۈكنىڭ نامى جاچىن ، شاگىرتلار تۈۋرۈكى دەپمۇ ئاتىلىدۇ ، —

ئۇ بىرپەس توختىۋالدى ، — ئەمەلىيەتتە ، دۇنيانىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى نىمكارلار جەمئىيىتى سالغان بارلىق دۇئا - تىلاۋەتخانىلارنىڭ ھەممىسىدە مۇشۇنداق ئىككى تۇۋرۇك بار .

لاندون ئۆتكەندە مۇقەددەس قەسر چەۋەندازلىرى بىلەن ھازىرقى نىمكارلار جەمئىيىتىنىڭ مەخپىي تەشكىلاتلىرى ئوتتۇرىسىدا زىچ تارىخىي مۇناسىۋەت بارلىقىنى سوفىيغا چۈشەندۈرۈپ قويغاندى . بۇ خىل مۇناسىۋەتنى سونۇئېينىڭ شېئىرىدىكى مەخپىي ئىشارىلەردىنمۇ ھېس قىلىۋالغىلى بولاتتى .

— مەن نىمكارلار جەمئىيىتى سالغان دۇئا - تىلاۋەتخانىلارغا پەقەتلا بېرىپ باقمىغان ، — دېدى سوفىي ، ئۇنىڭ كۆزلىرى يەنىلا ھېلىقى ئىككى تۇۋرۇككە تىكىلگەنىدى ، — مەن بۇ تۇۋرۇكلەرنى دەل مۇشۇ يەردە كۆرگەنىدىكىلا قىلىمەن .

ئۇ ئۆز ئەسلىمىسىنى قوزغىتىدىغان بىرەر نەرسىنى تاپماقچى بولغاندەك يەنە چېركاۋنىڭ ئىچىگە سەپسېلىپ قارىدى .

بايىقى ساياھەتچىلەر ئەمدى مېڭىشقا تەييارلىنىۋاتاتتى . ھېلىقى ياش ساياھەت پېتەكچىسى كۇلۇمسىرىگەن ھالدا چېركاۋنىڭ ئۇ بېشىدىن بۇياققا قاراپ كەلدى . ئۇ بوي - تۇرقى كېلىشكەن ، ئۇزۇن چاچ قويۇۋالغان ، شوتلاندىيە تەلەپپۇزىدا سۆزلەيدىغان ، يىگىرمە سەككىز - يىگىرمە توققۇز ياشلار چامىسىدىكى يىگىت ئىدى .

— چېركاۋ ھازىرلا تاقىلىدۇ . سىلەرگە بىرەر ياردەمىم كېرەكمۇ ؟

«ئەمىسە ، بىزگە مۇقەددەس قەدەھنى تېپىشىپ بېرىڭ ، بولامدۇ ؟» دەۋەتكىلى تاسلا قالدى لاندون ئۇنىڭغا .

— شېفىر ، — دېدى سوفىي تۇيۇقسىزلا بىرنەرسىنى بايقاپ قالغاندەك ، — بۇ يەردە شېفىر بار ئىكەن .

ياش ساياھەت پېتەكچىسى ئۇنىڭ ئاغزىغا قاراپلا قالدى :

— شېفىر ؟ خانىم ...

— ئۇ تورۇستا ئىكەن ، — سوفىي بۇرۇلۇپ ئوك تەرەپتىكى

تامغا قاربدى ، — ئاۋۇ تەرەپتىكى ... مەلۇم بىر جايدا ئىكەن .
ساياھەت يېتەكچىسى كۇلۇپ قويدى :
— قارىغاندا ، بۇ سىزنىڭ تۇنجى قېتىم كېلىشىڭىز ئەمەس ئىكەن ـ دە .
«راست مۇشۇ شىفىرمىدۇ ؟» دەپ ئويلىدى لاندون . بۇ جەھەتتىكى نۇرغۇن بىلىملەر ئۇنىڭ ئېسىدىن چىقىپ كەتكەنىدى . روسلىن چېركاۋىدا نۇرغۇن سىرلىق نەرسىلەر بار بولۇپ ، ئۇنىڭ ئىچىدىكى بىر ئەگمە ئىشكىتە سان ـ ساناقسىز تاش پارچىلىرى سىرتقا بۆرتۈپ چىققان ۋە ئۇستىدىن ئاستىغا قاتار تىزىلىپ چۈشۈپ ، كۆپ تەرەپلىمىلىك بىر غەلىتە شەكىلنى ھاسىل قىلىغانىدى . ھەربىر تاش پارچىسىنىڭ ئۇستىدىكى بەلگىلەر قارىماقتا مۇناقىلا ئويۇپ قويۇلغاندەك كۆرۈنسىمۇ ، ئەمما ئۇ بەلگىلەرنىڭ ئارىسىغا چۈشىنىكسىز بىر شىفىرنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇلغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلغىلى بولاتتى . بەزىلەر «شىفىر چېركاۋىنىڭ ئاستىدىكى يەر ئاستى سارىيىنىڭ ئىشىكىنى ئاچالايدىغان ئاچقۇچ» دەپ قارىسا ، يەنە بەزىلەر «ئۇ كىشىلەرگە ھەقىقىي مۇقەددەس قەدەھنىڭ ھېكايىسىنى سۆزلەپ بېرىدىغان مەخپىي پۈتۈك» دەپ قارايتتى . ئۇنىڭغا قانداق تەبىر بېرىلىشىدىن قەتئىينەزەر ، نەچچە ئەسىردىن بۇيان شىفىر مۇتەخەسسىسلىرى ئۇنىڭ مەنىسىنى يېشىش ئۈچۈن ئىزچىل باش قاتۇرۇپ كەلگەن ، يېقىنقى مەزگىللەردە روسلىن نازارەت كومىتېتىمۇ بۇ شىفىرنىڭ ھەقىقىي مەنىسىنى يېشىپ بېرەلىگۈچىلەرگە ئالاھىدە مۇكاپات بېرىدىغانلىقىنى جاكارلىغانىدى . ئەمما ، ئۇ شىفىر تا ھازىرغىچە سىر پېتى تۇرۇۋاتاتتى .
— سىلەرنى ھەممە يەرگە باشلاپ بېرىشنى خالايمەن ...

ياش ساياھەت يېتەكچىسىنىڭ ئاۋازى بارا ـ بارا پەسلەپ كەتتى .
«ئۇ مەن ھاياتىمدا ئۇچرىتىقان تۇنجى شىفىر» دەپ ئويلىدى

سوفي . ئاندىن گاڭگىراپ قالغان ئادەمدەك ئاستا چامدىغىنچە شىفىر يوشۇرۇنغان ئەگمە ئىشىك تەرەپكە قاراپ ماڭدى . ئۇ قىزىل سەندەل ياغىچىدىن ياسالغان ھېلىقى قۇتىنى لاندونغا تۇتقۇزۇپ قويدى ۋە مۇقەددەس قەدەھ ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ۋە ئۆزى چۈشىنىلمەي كېلىۋاتقان باشقا سىرلىق ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى كاللىسىدىن ۋاقتىنچە چىقىرىپ تاشلىدى . شىفىر يوشۇرۇنغان ئەگمە ئىشىكنىڭ ئاستىغا كەلگەن چاغدا ، ئۇ دەرھال بېشىنى كۆتۈرۈپ ، تورۇستىكى ھەر خىل بەلگىلەرگە سىنچىلاپ قارىدى . ھايال ئۆتمەيلا ئۇنىڭ قەلبىدىكى پىنھان جايلارغا ئورناپ كەتكەن ئۆتمۈش كارتىنىلىرى كۆز ئالدىدا بىر - بىرلەپ روشەنلىشىشكە باشلىدى . ئۇ بۇ يەرگە تۇنجى قېتىم كەلگەن چېغىدىكى ئىشلارنى ئەسلەۋاتاتتى . ئەسلىگەنسېرى كۆڭلى بۇزۇلماقتا ئىدى .

ئۇ سوفىينىڭ خېلىلا كىچىك چاغلىرى بولۇپ ، ئائىلىسىدىكىلەر قازا قىلىپ بىر - ئىككى يىل ئۆتكەن ۋاقىت بولسا كېرەك ، بوۋىسى ئۇنى شوتلاندىيىگە قىسقا مەزگىللىك دەم ئېلىشقا بىللە ئېلىپ بارغانىدى . پارىژغا قايتىشتىن بۇرۇن ، ئۇلار روسلىن چېركاۋىغا بارغانىدى . ئۇ قاراڭغۇ چۈشۈپ ، چېركاۋنىڭ ئىشىكى تاقىلىپ بولغان چاغ بولسىمۇ ، ئەمما ئۇلار چېركاۋغا يەنىلا كىرىۋەرگەنىدى .

— بوۋا ، ئۆيگە كېتەيلىچۇ ؟ — دەپ يالۋۇردى بەكلا ھېرىپ كەتكەن سوفي .

— ئاز قالدى ، قوزام ، ھازىرلا قايتىمىز ، — سونۇئېينىڭ ئاۋازىدىن بىر خىل تەمكىنلىك چىقىپ تۇراتتى ، — بۇ يەردە بېجىرىدىغان ئازراق ئىشىم بار ئىدى ، سەن ماشىنىدا ئولتۇرۇپ تۇرامسەن ؟

— سىز يەنە چوڭلارنىڭ ئىشىنى قىلماقچىمۇ ؟

سونۇئېي بېشىنى لىڭشىتتى :

— ساڭا ۋەدە بېرەي ، تېزلا قايتىپ چىقىمەن .

— ئەمسە ، مەن ھېلىقى ئەگمە ئىشكتىكى شىفىرنى يەنە بىر قېتىم تېپىپ باقسام بولامدۇ؟ ئۇ بەك قىزىقارلىق ئىكەن .

— شۇنداقمۇ؟ ئەمما مەن سىرتقا چىقمەن . بۇ يەردە ئۆزۈڭ يالغۇز قالساڭ قورقمامسەن؟

— قورقمايمەن ! — دېدى سوفىي تەرىنى تۇرۇپ ، — تېخى قاراڭغۇ چۈشمىگەن تۇرسا !

سونۇئېبي كۈلۈمسىرىگەن ھالدا :

— ماقۇل ، — دېدى ـ دە ، ئۇنى قولىدىن يېتىلىگەن پېتى بايا بىر كۆرۈپ بولغان ھېلىقى ئەگمە ئىشكىنىڭ يېنىغا قايتىدىن ئاپاردى .

سوفىي ئۆزىنى پوككىدە يەرگە تاشلاپ ئوڭدىسىغا ياتتى ـ دە ، ئىشكىنىڭ ئۈستى تەرىپىدىكى ھەر خىل سىرلىق نەقىشلەرگە سىنچىلاپ قاراشقا باشلىدى .

— سىز قايتىپ كەلگۈچە ئۇ شىفىرنى چوقۇم تېپىۋالىمەن .

— ئەمسە ، بىز بەسلىشەيلى ، — سونۇئېبي شۇنداق دېگەچ ئېڭىشىپ ئۇنىڭ پېشانىسىگە بىرنى سۆيۈپ قويدى ، ئاندىن يېقىنلا يەردىكى بىر يان ئىشىككە قاراپ ماڭدى ، — مەن سىرتتا ، ئىشكىنى ئېچىپ قويايى ، بىر ئىش بولسا مېنى چاقىرغىن .

ئۇ گېپىنى تۈگىتىپلا سوفىينىڭ كۆز ئالدىدىن غايىب بولدى .

سوفىي تورۇستىكى شىفىرغا تىكىلگىنىچە خېلى ئۇزاق ياتتى . بىر چاغدا ئۇنىڭ ئۇيقۇسى كەلدى . تورۇستىكى بەلگىلەر ئاستا ـ ئاستا غۇۋالىشىپ ، ئاندىن بىراقلا يوقىدى .

سوفىي ئويغانغان چېغىدا يەرنىڭ ئادەتتىن تاشقىرى مۇزلاپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى .

— بوۋا !

ھېچقانداق جاۋاب كەلمىدى . ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ئۈستىبېشىدىكى توپىلارنى قاقتى . ھېلىقى يان ئىشىك ھېلىھەم ئوچۇق تۇراتتى . سىرت قاپقاراڭغۇ ئىدى . ئۇ ئىشكىتىن ئاستا چىقىپ ، بوۋىسىنىڭ يېقىنلا جايدىكى بىر ئۆينىڭ ئالدىدا

تۇرغانلىقىنى كۆردى . ئۇ ئۆي چېركاۋنىڭ كەينى تەرىپىگە توغرا كېلەتتى . بوۋىسى ئۇ يەردە چىرايىنى ئىشىك پەردىسى توسۇۋالغان بىر ئادەم بىلەن پەس ئاۋازدا پاراڭلىشىۋاتاتتى .

— بوۋا ! — دەپ چاقىردى سوفي .

بوۋىسى دەرھال كەينىگە بۇرۇلۇپ ، «بىر دەم ساقلاپ تۇر» دېگەن مەنىدە قولىنى پۇلاڭشىتىپ قويدى . ئاندىن ھېلىقى سىرلىق ئادەمگە يەنە بىرنەچچە ئېغىز گەپ قىلىۋەتكەندىن كېيىن ، ئۇنىڭ بىلەن تېزلا خوشلاشتى ـ دە ، كۆزلىرى ياش ھالدا قايتىپ كەلدى .

— بوۋا ، يىغلاپسىزغۇ ؟

سونۇئېبي سوفىينى لىككىدە كۆتۈرۈپ باغرىغا باستى :

— ھەئە ، سوفي ، بۇ يىل ئىككىمىزنىڭ شۇنچىۋالا كۆپ ئادەم بىلەن خوشلىشىدىغىنىمىزنى ئويلاپ كۆڭلۈم بۇزۇلۇۋاتىدۇ .

سوفي ھېلىقى قاتناش ھادىسىسىنى ، ئاتا ـ ئانىسىنىڭ ، مومىسىنىڭ ۋە ئىنىسىنىڭ ئۆلگەن ھالىتىنى ئېسىگە ئالدى .

— سىز يەنە باشقا بىر ئادەم بىلەنمۇ خوشلىشىدىغان بولدۇق دېمەكچىمۇ ؟

— ئۇ مېنىڭ قەدىناس دوستۇم ئىدى ، — دېدى سونۇئېبي تىترەڭگۈ ئاۋازدا ، — ئۇنى ئەمدى خېلى ئۇزاققىچە كۆرەلمەيدىغان بولدۇم .

لاندون ياش سايىاھەت يېتەكچىسىنىڭ يېنىدا چېركاۋنىڭ تاملىرىغا تەكشى نەزەر سېلىپ تۇراتتى ، كۆڭلىدە بولسا «بۇمۇ بىر تۇيۇق يول بولۇپ قالمىغىيدى» دېگەن ئەندىشە بارغانسېرى كۈچىيىپ كېتىۋاتاتتى . بايا سوفي بەرگەن ياغاچ قۇتا ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى سامان قەغەزنىڭ ئەمدى ھېچقانداق رولى قالمىغانىدى . سونۇئېبىنىڭ شېئىرىدا روسلىن چېركاۋى تىلغا ئېلىنغان ، لاندونلارمۇ بۇ چېركاۋغا كەلگەن بولسىمۇ ، لېكىن ئۇ شۇ تاپتا قانداق قىلىش كېرەكلىكىنى پەقەتلا بىلمەيۋاتاتتى . شېئىردا تىلغا ئېلىنغان «شەمشەرنىڭ تىغى ۋە مۇقەددەس قەدەھ» دېگەنلەرنى ئۇ

تېخى ئۇچراتمىغانىدى .

«مۇقەددەس قەدەم روسلىن چېركاۋىنىڭ ئاستىدا .»
«شەمشەرنىڭ تىغى بىلەن مۇقەددەس قەدەم ئۇنىڭ بوسۇغىسىنى قوغداپ تۇرۇۋاتىدۇ .»

بۇ يەردە ئۇلار تېخى ئېچىپ بولالمىغان نۇرغۇن سىرنىڭ بارلىقى ئېنىق ئىدى .

— مەن باشقىلارنىڭ ئىشلىرىنى سۈرۈشتۈرۈشنى ئانچە ياقتۇرۇپ كەتمەيمەن ، — دېدى ياش ساياھەت يېتەكچىسى ئۇنىڭ قولىدىكى قىزىل سەندەلدىن ياسالغان ياغاچ قۇتىغا قىزىقىش بىلەن قاراپ ، — ئەمما بۇ قۇتىنى ··· نەدىن تاپقانلىقىڭلارنى سوراپ باقسام بولامدۇ ؟

لاندون خۇشياقمىغان ھالدا كۈلۈپ قويدى :

— بۇنى دەپ كەلسەم گەپ ئۇزىراپ كېتىدۇ .

يېگىت بىردەم ئىككىلىنىپ تۇرۇپ كەتتى ، ئۇنىڭ كۆزلىرى يەنىلا ئاشۇ قۇتىدا ئىدى .

— قىزىق . مومامنىڭمۇ مۇشۇنىڭغا ئوپمۇئوخشايدىغان بىر ئۇنچە - مەرۋايىت قۇتىسى بار ئىدى . ئىشلەتكەن ياغىچى ، ئۇستىدىكى ئەتىرگۈلنىڭ رەسىمى ، ھەتتا تۇگۈنچەكلىرىدىن تارتىپ ئوخشايدىكەن .

«بۇ يېگىت چوقۇم خاتالىشىۋاتىدۇ ، — دەپ ئويلىدى لاندون ، — ئەگەر دۇنيادا مۇشۇ خىل شەكىلدىكى قۇتا بار دېيىلسە ، ئۇ دەل مۇشۇ قۇتا شۇ — چۈنكى ، بۇ زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ شىفىرلىق قۇتىنى ساقلاش ئۇچۇن ئالايىتەن ياسىغان قۇتىسى . بۇنىڭغا ئوخشاپراق كېتىدىغان قۇتىدىن يەنە بىرى بولۇشىمۇ مۇمكىن ، ئەمما ··· »

شۇ ئەسنادا ، يان ئىشىك تۈيۇقسىزلا يېپىلىپ قالدى ، ئىككىسى دەرھال ئۇ تەرەپكە قارىدى . سوفىي بىر ئېغىزمۇ گەپ

قىلماي چىقىپ كەتكەندى . ئۇ چوڭقۇر قىيانى بويلاپ ، يېقىن ئەتراپتىكى تاش بىلەن قوپۇرۇلغان بىر ئۆيگە قاراپ كېتىۋاتاتتى . لاندون ئۇنىڭ كەينىدىن جىمجىت قاراپ تۇردى . ئۇ نەگە بارىدىغاندۇ ؟ ئىككىسى بۇ چېركاۋغا كىرگەندىن باشلاپ ، سوفىينىڭ سۆز ـ ھەرىكەتلىرى غەلىتىلا بولۇپ قېلىۋاتاتتى . لاندون ھېلىقى يىگىتكە بۇرۇلۇپ :

— ئاۋۇ ئۆينىڭ نېمىگە ئىشلىتىلىدىغانلىقىنى بىلەمسىز ؟ — دەپ سورىدى . يىگىت بېشىنى لىڭشىتتى ۋە سوفىينىڭ ئۇ تەرەپكە قاراپ كېتىۋاتقانلىقىغا ھەيرانلىق بىلەن تىكىلگىنىچە مۇنداق دېدى :

— ئۇ چېركاۋ باشقۇرغۇچىسى تۇرىدىغان ئۆي . چېركاۋنىڭ باشقۇرۇش خادىمى ئاشۇ ئۆيدە تۇرىدۇ . ئۇ يەنە روسلىن كومېسسىيە فوندى جەمئىيىتىنىڭمۇ باشلىقى ،— ئۇ سەل توختىۋېلىپ دېدى ،— مېنىڭ مومام بولىدۇ .

— سىزنىڭ مومىڭىز روسلىن كومېسسىيە فوندى جەمئىيىتىنىڭ باشلىقىمۇ ؟

يىگىت بېشىنى لىڭشىتتى :

— مەنمۇ ئاشۇ ئۆيدە تۇرىمەن . ئۇنىڭ چېركاۋنى باشقۇرۇشىغا ياردەملەشكەچ ، ساياھەتچىلەرنى كۆتۈۋالىمەن ، — ئۇ دولىسىنى كۆتۈرۈپ قويدى ، — مېنىڭ ئۇ ئۆيدە تۇرۇۋاتقىنىمغا خېلى يىللار بولدى . مېنى مومام ئۆزى بىر قوللۇق بېقىپ چوڭ قىلغان .

لاندون سوفىينى يادىغا ئالدى ـ دە ، ئۇنى چاقىرىۋېلىش ئۈچۈن دەرھال ئىشىك تەرەپكە قاراپ ماڭدى . ئەمما ، بىرنەچچە قەدەم مېڭىپلا توختاپ قالدى . يىگىتنىڭ بايىقى گەپلىرى ئۇنى سەگەكلەشتۈرۈپ قويغانىدى .

«مېنى مومام ئۆزى بىر قوللۇق بېقىپ چوڭ قىلغان .»

لاندون ئاۋۇال سىرتتىكى قىيالىقتا كېتىپ بارغان سوفىيغا ، ئاندىن ئۆزىنىڭ قولىدىكى ياغاچ قۇتىغا قارىدى . «بۇ مۇمكىن ئەمەس ! » ئۇ ئاستا كەينىگە — ھېلىقى يىگىت تەرەپكە بۇرۇلدى .

— سىز بايا «موماممۇ مۇشۇنداق بىر قۇتا بار» دېدىڭىزما؟
— ھەئە، بەكلا ئوخشايدىكەن.
— مومىڭىز ئۇ قۇتىنى نەدىن تاپقانىكەن؟
— ئۇنىڭغا بوۋام بېرىپتىكەن. بوۋام مەن ناھايىتى كىچىك چېغىمدىلا ئۆلۈپ كەتكەنىكەن. مومام ھازىرغىچە ئۇنىڭ گېپىنى قىلىدۇ، ئۇنى ناھايىتى چۈشەر ئادەم ئىدى، ماڭا ھەر خىل نەرسىلەرنى ياساپ بېرەتتى، دەپ ماختايدۇ.
لاندونىڭ كۆز ئالدىدا ئۇ ئىلگىرى پەقەتلا تەسەۋۋۇر قىلىپ باقمىغان غايىبانە بىر مۇناسىۋەتلەر توري پەيدا بولدى.
— سىز «مېنى مومام ئۆزى بېقىپ چوڭ قىلغان» دېدىڭىز. ئۇنداقتا، ئەدەپسىزلىك بولسىمۇ سوراپ باقسام، سىزنىڭ ئاتا-ئانىڭىز چۇ؟
يېگىتنىڭ چىرايىدا ئەجەبلىنىش ئالامەتلىرى ئەكس ئەتتى.
— ئۇلار مەن ناھايىتى كىچىك ۋاقتىمدىلا ئالەمدىن ئۆتۈپتىكەن، — ئۇ سەل توختىۋالدى، — بوۋام بىلەن بىر كۈندە ئالەمدىن ئۆتۈپتىكەن.
لاندونىڭ يۈرىكى دۈپۈلدەپ سوقۇپ كەتتى:
— قاتناش ھادىسىسىدە ئۆلۈپ كېتىپتىكەنمۇ؟
يېگىت چۆچۈگەن ھالدا ئۇنىڭغا لەپپىدە بىر قاراپ قويدى.
— ھەئە، ئۇلار قاتناش ھادىسىسىدە ئۆلۈپ كېتىپتىكەن. ئائىلەمدىكىلەرنىڭ ھەممىسى — بوۋام، دادام، ئاپام، يەنە ،... — ئۇ گېپىنىڭ ئاخىرىنى دېيەلمەي، شاققىدە يەرگە قارىۋالدى.
— يەنە ئاچىڭىزمۇ بار، شۇنداقمۇ؟

قىيانىڭ ئۇستىدىكى تاش ئۆي سوفىنىڭ ئەسلىمىسىدىكىگە ئوپمۇئوخشاش ئىدى. جىمجىت تۇن قاراڭغۇسىدا، ئۆينىڭ سوفىغا تونۇش ئىشىك يەردىسىدىن قاقلاپ پىشۇرۇلغان بولكىنىڭ مەززىلىك ھىدى سىرتقا تاراپ تۇراتتى. قىزغۇچ چىراغ نۇرى

ئۆينىڭ ئىچىنى كۈندۈزدەك يورۇتۇۋەتكەنىدى . ئۆيگە يېقىنلاپ كەلگەن سوفي بىرىنىڭ بۇقۇلداپ يىغلاۋاتقان ئاۋازىنى ئاڭلاپ قالدى .

ئىشىك پەردىسىدىن ئۇ ئۆينىڭ ئىچىدە ياشقا چوڭ بىر ئايالنىڭ ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى . ئايال ئىشىككە دۈمبىسىنى قىلىپ ئولتۇرغان بولسىمۇ ، ئەمما سوفي ئۇنىڭ يىغلاۋاتقانلىقىنى بىرلا قاراپ بىلىۋالدى ۋە ئۇنىڭ كۈمۈشتەك ئاقىرىپ كەتكەن ئۇزۇن چاچلىرىنى كۆرۈپ ئۇشتۇمتۇت بىر نەرسىنى ئېسىگە ئالغاندەك بولدى . ئۇ ئۆزىمۇ سەزمىگەن ھالدا ئىشىككە تېخىمۇ بەكرەك يېقىنلاشتى ۋە بوسۇغىدىن ئاستاغىنا ئاتلاپ كىردى . ئۇ ئايال ئەينەك رامكىغا ئېلىنغان بىر ئەر كىشىنىڭ سۈرىتىنى ئىككى قولى بىلەن چىڭ تۇتقىنىچە ئاھ ئۇرۇپ ، يىغلاپ ئولتۇراتتى .

سۈرەتتىكىسى سوفىيغا ئىنتايىن تونۇش بىر چىراي — ئۇنىڭ بوۋىسى ئىدى .

ئۇ ئايال سونۇئېينىڭ ئاخشام قەستلەپ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىدىن خەۋەر تېپىپ بولغاندەك قىلاتتى .

سوفىينىڭ پۈتلىرى ئاستىدىكى ياغاچ پولدىن تۇيۇقسىزلا «غاراس» سىدە قىلىپ ئاۋاز چىقىپ كەتتى . موماي شۇنداللا ئاستا كەينىگە بۇرۇلدى . ئۇنىڭ ئازابقا تولغان كۆزلىرى ئاخىر سوفىيغا مەركەزلەشتى . سوفي يۇگۇرۇپ چىقىپ كېتىشنى ئويلىدىيۇ ، ئەمما پۈتلىرى يەرگە مىخلىنىپ قالغاندەك قىمىر قىلالماي قالدى . موماي قولىدىكى سۈرەتنى قويۇپ ، ئاستا ئورنىدىن تۇردى - دە ، سوفىيغا يېقىنلاپ كەلدى . كۆزلەر ئۇچراشقان ئاشۇ دەقىقە مەڭگۈلۈك خاتىرە سۈپىتىدە ئىككىسىنىڭ كۆڭلىدە ئۇيۇپ قالدى . مومايىنىڭ چىرايىدا ئاۋۇال ھەيرانلىق ۋە چۆچۈش ئالامەتلىرى ئەكس ئەتتى ... ئۇ ئۆز كۆزىگە ئىشەنمەيۋاتقاندەك قىلاتتى ... ھايال ئۆتمەيلا ئۇنىڭ كۆزلىرىدە ئۇمىد نۇرلىرى چاقنىدى ... ئىچ - ئىچىدىن ئۆرلەپ چىققان بىر خۇشاللىق چىرايىغا يامرىدى .

ئۇ ئوقتەك ئېتىلىپ كېلىپ ، يۇمشاق قوللىرى بىلەن

سوفينىڭ ئىككى مەڭزىنى چىڭ تۇتۇۋالدى .

— ئاھ ، جېنىم بالام ! ...

سوفي ئۇنى دەرھال تونۇيالمىغان بولسىمۇ ، ئەمما ئۇنىڭ كىملىكىنى بىلىپ بولغاندى . ئۇنىڭ نېمىلەرنىدۇر دېگۈسى كەلدى ، ئەمما نەپسى توختاپ قالغاندەك بولۇپ ، بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلالمىدى .

— سوفي .

موماي ئۇنىڭ پېشانىسىگە سۆيگەچ ئۆكسۈپ يىغلاپ كەتتى .

— لېكىن ... بوۋام سىزنى ...

سوفي گېپىنىڭ ئاخىرىنى داۋاملاشتۇرالمىدى .

— بىلىمەن ، — دېدى موماي قوللىرىنى ئۇنىڭ مۇرىسىگە قويغىنىچە تونۇش كۆزلىرى بىلەن تويماي بېقىپ تۇرۇپ ، — بوۋاڭ ئىككىمىز نۇرغۇن يالغان گەپلەرنى قىلىشقا مەجبۇر بولدۇق . ئۆزىمىز توغرا دەپ قارىغان ئىشلارنى قىلدۇق . مېنى كەچۈرگىن . لېكىن ، بىز سېنىڭ بىخەتەرلىكىڭنى دەپ شۇنداق قىلغانىدۇق ، كىچىك مەلىكەم .

ئەڭ ئاخىرقى گەپنى ئاڭلاپ ، سوفي دەرھال بوۋىسىنى ئەسلەپ قالدى . بوۋىسى ئۇنى ئەزەلدىنلا شۇنداق دەپ چاقىراتتى . ئۇنىڭغا شۇ تاپتا بوۋىسىنىڭ ئاشۇ تونۇش ئاۋازى روسلىن چېركاۋىنىڭ يېنىدىكى بۇ تاش ئۆيدە قايتىدىن جاراڭلاۋاتقاندەك ھەم يەر ئاستىغا شۇڭغۇپ كىرىپ نامسىز يوچۇقلاردىن ئەكس سادا تارقىتىۋاتقاندەكلا بىلىنىپ كەتتى .

موماي غۇلىچىنى كېرىپ تۇرۇپ سوفينى چىڭ قۇچاقلىدى ، كۆزلىرىدىن بولسا تارىلاپ ياش تۆكۈلمەكتە ئىدى .

— بوۋاڭنىڭ ساڭا ھەممە ئىشلارنى دەپ بەرگۈسى بار ئىدى . ئەمما ، ئاراڭلاردىكى زىددىيەت بەك چوڭقۇرلاپ كەتتى . ئۇ سەن بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن كۆپ تىرىشتى . چۈنكى ، ساڭا چۈشەندۈرىدىغان ئىشلار ناھايىتى كۆپ ، ناھايىتى كۆپ ئىدى ، — ئۇ سوفينىڭ پېشانىسىگە يەنە بىرنى

سۆيۈپ قويدى ۋە قۇلىقىغا پەس ئاۋازدا شۇنىرلىدى ، — مەلىكەم ، ئەمدى ھېچقانداق مەخپىيەتلىك قالمىدى . ساڭا ئائىلەڭ توغرۇلۇق سۆزلەپ بېرىدىغان پەيت ئاخىر يېتىپ كەلدى .

سوفىي مومىسى بىلەن بوسۇغىدا چىڭ قۇچاقلىشىپ ئولتۇراتتى . ھېلىقى ياش سايامەت يېتەكچىسى چىملىق تەرەپتىن ئالدىراش يۈگۈرۈپ كەلدى ، ئۇنىڭ كۆزلىرىدە ئۈمىد ۋە گۇمان تۇيغۇسى ئۆزئارا گىرەلىشىپ كەتكەنىدى .

— سەن سوفىيمۇ ؟

سوفىي ياش يۇقى كۆزلىرى بىلەن ئۇنىڭغا قارىغىنىچە بېشىنى لىڭشىتتى ۋە ئاستا ئورنىدىن تۇردى . ئۇ بۇ يىگىتنى تونۇمىغان بولسىمۇ ، ئەمما ئىككىسى قۇچاقلاشقان چاغدا ، ئۇنىڭ تومۇرىدىكى قانلارنىڭ شىددەت بىلەن ئايلىنىۋاتقانلىقىنى ناھايىتى ئېنىق سەزدى ... ئىككىسىنىڭ تومۇرىدا ئېقىۋاتقان قانىنىڭ ئوخشاش ئىكەنلىكىنى ئۇ ئاخىر چۈشەندى .

لاندون چىملىقتىن ئۆتۈپ ئۇلارنىڭ قېشىغا كەلگەن چاغدا ، سوفىي ئۆزىنىڭ ئىلگىرى قانچىلىك يالغۇزچىلىق تارتقانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلالماي قالدى ۋە بۇ ناتونۇش جايدا ناھايىتى تونۇش دەپ كەتكىلى بولمايدىغان ئۇچ ئادەمنىڭ ئۆزىگە ھەمراھ بولۇپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ ، ئاخىر يۈرتىغا قايتىپ كەلگەنلىكىنى ھېس قىلدى .

بىر يۇز بەشىنچى باب

روسلىن چېركاۋى تۇن پەردىسى ئېچىگە ئورالدى .

روبېرت لاندون تاش ئۆينىكى ئالدىدا ئېچىدىن ئاڭلىنىۋاتقان خۇشال كۈلكە ئاۋازلىرىغا قۇلاق سالغىنىچە ئۆزى يالغۇز تۇراتتى . قوللىدىكى بىر ئىستاكان قىزىق برازىلىيە قەھۋەسى ئۇنىڭدىكى ھارغىنلىقنى ۋاقتىنچە ئۇنتۇلدۇرغاندەك قىلغان بولسىمۇ ، لېكىن قەھۋەنىڭ تەسىرىنىڭ ناھايىتى تېزلا يوقاپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى ، ئاخشامدىن بۇيانقى ھارغىنلىق ئۇنىڭ ئېچ ـ ئېچىگە ئۆتۈپ كەتكەنىدى .

— غېپىپىدە بۇ يەرگە چىقىۋاپسىزغۇ ؟ — دېگەن ئاۋاز ئاڭلاندى ئۇنىڭ كەينى تەرىپىدىن .

لاندون بۇرۇلۇپ ، سوفىينىڭ مومىسىنى كۆردى . ئۇنىڭ كۇمۇشتەك ئاپئاق چاچلىرى تۇن قاراڭغۇسىدا سۈس پارقىراپ تۇراتتى . ئۇنىڭ ئەسلىي ئىسمى ماريې شوۋېل بولۇپ ، بۇ ئىسىمنى ھازىرقى نۇرغۇن ئادەملەر بىلمەيتتى .

لاندون ياسالمىلىق بىلەن كۈلۈپ قويدى .

— سىلەرنى ئوبدانراق مۇڭدىشىۋالسۇن دېدىم .

ئۇ دېرىزىدىن بوينىنى سوزۇپ قاراپ ، سوفىينىڭ ئىنىسى بىلەن پاراڭلىشىپ ئولتۇرغانلىقىنى كۆردى .

موماي ئۇنىڭغا يېقىنراق كەلدى .

— لاندون ئەپەندى ، مەن سىزنىڭ قەستلەپ ئۆلتۈرۈلگەنلىكىنى ئاڭلىغان چېغىمدىلا سوفىينىڭ بىخەتەرلىكىدىن بەك ئەنسىرىگەنىدىم . ئەمما ، بۇگۈن كەچ ئۇنىڭ ئۆيىمىزىنىڭ

ئىشىكى ئالدىدا تۇرغانلىقىنى كۆرۈپ كۆڭلۈم بىراقلا جايىغا چۈشتى . سىزگە كۆپ رەھمەت .

لاندون دەماللىققا نېمە دەپ جاۋاب قايتۇرۇشنى بىلەلمىدى . ئۇ سوفىينى مومىسى بىلەن كۆپرەك مۇڭدىشىۋالسۇن ، دەپ ئويلىغان بولسىمۇ ، ئەمما موماي ئۇنىڭ كېتىشىگە قوشۇلمىغانىدى .

— لاندون ئەپەندى ، ئېرىم سىزگە ناھايىتى ئىشىنىپتىكەن ، مەنمۇ ئوخشاش .

شۇنىڭ بىلەن لاندون سوفىينىڭ يېنىدا گەپ قىلماي جىم ئولتۇرغىنىچە مومانىڭ ئاغزىدىن سوفىينىڭ ئاتا ـ ئانىسى توغرىسىدىكى ھېكايىسىنى ھەيرانلىق ئىلكىدە باشتىن ـ ئاياغ ئاخىلاپ چىقتى . كىشىنىڭ ئىشەنگۈسى كەلمەيدىغان يېرى شۇكى ، سوفىينىڭ دادىسى بىلەن ئاپىسى ئوخشاشلا موروۋېن جەمەتىنىڭ — ماگدالىنلىق ماريە بىلەن خرىستوس ئىيسانىڭ كېيىنكى ئەۋلادلىرى بولۇپ ، ئۇلار ۋە سوفىينىڭ ئاتا ـ بوۋىلىرى بىخەتەرلىكىنى كۆزدە تۇتۇپ ، پلانتارد ۋە ساينت كلائىر دېگەن جەمەت نامىلىرىنى پۈتۈنلەي باشقا ناملارغا ئۆزگەرتىۋەتكەن ، ئۇلارنىڭ پەرزەنتلىرى خان جەمەتى بىلەن قانداش بولغاچقا ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ قاتتىق قوغدىشىغا ئېرىشكەن ، سوفىينىڭ ئاتا ـ ئانىسى سىرلىق قاتناش ھادىسىسىدە ئۆلۈپ كەتكەن چاغدا ، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى «ئۇلارنىڭ تارىخىي سالاھىيىتىنى ئاشكارىلىنىپ قالغانمۇ نېمە ؟ » دەپ بەك ئەنسىرىگەنىدى .

— بوۋاق ئىككىمىز ، — دېدى موماي ئازابتىن دېمى كېسىلگەن ھالدا ، — تېلېفونىنى ئېلىپلا دەرھال بىر قارارغا كېلىشكە مەجبۇر بولدۇق . داداڭ بىلەن ئاپاڭنىڭ جەسىتى كۆلنىڭ ئىچىدىن تېپىلدى ، — ئۇ كۆزىدىن تارىلاپ ئېقىۋاتقان ياشلارنى سۈرتۈۋېتىپ ، گېپىنى داۋاملاشتۇردى ، — ئەسلىي بىز ئالتەيلەن — سەن بىلەن ئىنىڭمۇ شۇنىڭ ئىچىدە — بىللە ساياھەتكە چىقماقچى بولغانىدۇق . لېكىن ، بەختكە يارىشا ، پىلاندا كېيىن

ئۆزگىرىش بولۇپ قېلىپ ، داداڭ بىلەن ئاپاڭ ئىككىسى ئاۋۋال ماڭغانىدى . ئۇلارنىڭ قاتناش ھادىسىسىگە ئۇچرىغانلىقىنى ئاڭلىغان چېغىمىزدا ، ياڭ سونۇئېبي ئىككىمىز نېمە ئىش بولغانلىقىنى تېخى ئېنىق بىلمەيتتۇق ... ئۇنىڭ راست قاتناش ھادىسىسى ياكى ئەمەسلىكىنىمۇ بىلمەيتتۇق ، — مومايى ياش يۇقى كۆزلىرى بىلەن سوفىيغا تىكىلدى ، — ئەمما ، شۇ چاغدا بىز ئىنىڭ ئىككىڭلارنى چوقۇم قوغداپ قالمىساق بولمايدىغانلىقىنى ھېس قىلدۇق . شۇنىڭ بىلەن ئۆزىمىز ئىشەنچلىك دەپ قارىغان بىر تەدبىرنى قوللاندۇق . بۇۋاڭ ساقچىلارغا تېلېفون بېرىپ ، ئىنىڭ ئىككىمىزنىڭمۇ شۇ ماشىنىدا ئىكەنلىكىمىزنى ئېيتتى ... شۇنىڭ بىلەن ئىنىڭ ئىككىمىزنىڭ جەستى سۈدا ئېقىپ كەتكەن بولدى . ئاندىن مەن ئىنىڭنى ئېلىپ ، زىئون ئىستقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ھىمايىسى ئاستىدا يوشۇرۇنۇپ يۈردۇم . بۇۋاڭ داڭلىق ئادەملەردىن بولغاچقا ، ئىسمىنى ئۆزگەرتىۋالسا قاملاشمايتتى . ھەممىدىن مۇھىمى ، سەن بالىلارنىڭ چوڭى بولۇش سۈپىتىڭ بىلەن پارتىزدا قېلىپ تەربىيىلىنىشىڭ ، سونۇئېينىڭ يېنىدا چوڭ بولۇشۇڭ كېرەك ئىدى . شۇنداق بولغاندا ، زىئون ئىستقامەتچىلەر جەمئىيىتىگە تېخىمۇ يېقىن تۇرالايتتىڭ . ئۇلارنىڭ بۇۋاستە قوغدىشىغا ئېرىشەلەيتتىڭ ، — مومايىنىڭ ئاۋازى بارغانسېرى تۆۋەنلەپ كەتتى ، — بىر ئائىلە كىشىلىرىنى ئايرىۋېتىش بىز چىقارغان ئەڭ ئازابلىق قارار بولدى . سونۇئېبي ئىككىمىز ناھايىتى ئاز كۆرۈشەتتۇق ، كۆرۈشكەن چاغدىمۇ خلۇەت جايلارنى تاللاپ كۆرۈشەتتۇق ... زىئون ئىستقامەتچىلەر جەمئىيىتى بىزنى ھەر ۋاقىت قوغداپ تۇراتتى . ئۇ تەشكىلاتنىڭ قائىدە ـ تۈزۈملىرىگە ھەرقانداق ئەزا شەرتسىز بويسۇناتتى .

لاندون ئۇنىڭ ھېكايىسىنىڭ ئاساسىي تېمىغا بارغانچە يېقىنلىشىۋاتقانلىقىنى سەزگەن ۋە ئۆزىنى سەل بېسىپ ھېس قىلغاندەك بولۇپ تالاغا چىقىۋالغانىدى . ئۇ روسلىن چېركاۋىنىڭ ئۈچلۈق مۇنارىغا بىرھازاغچە تىكىلىپ قاراپ كەتتى . چېركاۋدىكى

تېخى يېشىلمىگەن سىرلار ئۇنىڭ كاللىسىدا سان - ساناقسىز سوئاللارنى پەيدا قىلماقتا ئىدى. «*مۇقەددەس قەدەھ راستتىنلا مۇشۇ چېركاۋىدىمىدۇ؟ ئەگەر شۇنداق بولسا، سونۇئېينىڭ شېئىرىدا تىلغا ئېلىنغان شەمشەرنىڭ تىغى بىلەن مۇقەددەس قەدەھ زادى نەدىدۇ؟*»

— ئەكېلىڭ، — دېدى موماي لاندوننىڭ قولىنى ئىشارە قىلىپ.

— ھە، رەھمەت.

لاندون قولىدىكى قۇرۇق ئىستاكانىنى ئۇنىڭغا سۇندى.

— لاندون ئەپەندى، — دېدى موماي ئۇنىڭغا تىكىلىپ تۇرۇپ، — مەن يەنە بىر قولىڭىزدىكى نەرسىنى دەۋاتىمەن.

لاندون قولىدا سونۇئېي قالدۇرۇپ كەتكەن سامان قەغەزنىڭ بارلىقىنى شۇ چاغدىلا يادىغا ئالدى ۋە ئۇنى دەرھال مومايغا بەردى، — كەچۈرۈڭ. بۇنى ئەلۋەتتە سىزگە بېرىمەن.

موماي سامان قەغەزنى ئالغاندىن كېيىن بەكلا خۇش بولۇپ كەتتى.

— پارىژدىكى ۋاقتىمدا بىر ئادەمنى تونۇيتتۇم. ئۇ بۇ قۇتىنى قايتۇرۇۋېلىش ئۈچۈن قانچىلىك تېپىرلاپ كەتكەندۇ - ھە؟ ئاندىرى ۋېرنېت ياك سونۇئېينىڭ يېقىن بۇرادىرى ئىدى، ياك سونۇئېي ئۇنىڭغا بەك ئىشىنەتتى. ئۇنىڭ ھاۋالىسىنى يەردە قويماي، بۇ قۇتىنى ئوبدان ساقلاش ئۈچۈن، ئاندىرى ۋېرنېت ھەرقانداق ئىشنى قىلىشقا رازى ئىدى.

«ھەتتا ماڭا ئوق چىقىرىشتىنمۇ يانمىغانىدى» دەپ ئويلىدى لاندون، ئەمما ئۆزىنىڭ ئۇ بىچارە ئەبلەخنىڭ بۇرنىنى ئېزىۋەتكەنلىكىنى مومايغا دەپ يۈرۈشنى خالىمىدى. «پارىژ» نىڭ ئىسمى چىققان ھامان، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ئالدىنقى كۈنى كەچتە ئۆلتۈرۈۋېتىلگەن ئۈچ ئاساسلىق باشقۇرغۇچىسى دەرھال ئۇنىڭ يادىغا كەچتى.

— زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىچۇ؟ ئەمدى قانداق

بولۇپ كەتتى؟

— لاندون ئەپەندى، تارىخنىڭ گىگانت چاقى ھەرىكەتكە كېلىپ بولدى. بۇ تەشكىلات نەچچە يۈز يىللىق سىناقنى باشتىن كەچۈردى، ئۇنىڭ ئىشلىرىنى داۋاملاشتۇرىدىغان ئادەم ھامان چىقىدۇ.

لاندون خېلىدىن بېرى «سوفىينىڭ مومىسى زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ مۇھىم بىر ئەزاسىمىدۇ؟» دېگەننى ئويلاپ كېلىۋاتاتتى. چۈنكى، بۇ تەشكىلاتتا ئەزەلدىن نۇرغۇن ئاياللار بولغان ھەم مۇھىم رەھبەرلىك ۋەزىپىلىرىنى ئۆتىگەنىدى — ئاياللار ئەڭ ئالىي رەھبەر بولغان ئۇ مەزگىللەردە، ئەرلەرنىڭ ئۇلارنى قوغداش ۋەزىپىسىنى ئۆتىگەنلىكىنى لاندون ئوبدان بىلەتتى.

ئۇ راي تېببىنى ۋە ۋېستمىنستېر چېركاۋىنى ئەسلەپ قالدى.

— كاتولىك دىنى جەمئىيىتى راستتىنلا ئېرىكىزگە بېسىم ئىشلىتىپ، ئۇنىڭغا «ئاخىر زامان» يېتىپ كېلىشتىن ئىلگىرى مۇقەددەس قەدەھكە ئائىت يازما خاتىرىلەرنى ئاشكارىلىۋەتمەسلىكنى ئاگاھلاندۇرغانمىدۇ؟

— پەرۋەردىگارىم، ئۇنداق ئىش يوق. «ئاخىر زامان» ئەملىيەتتە بىر ئوچۇم تەلۋىلەر ئويدۇرۇپ چىقارغان گەپ. زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتىنىڭ ھۆججەتلىرىدە مۇقەددەس قەدەھنى ئاۋامغا ئاشكارىلاش ۋاقتى ھېچقاچان ئېنىق بېكىتىلمىگەن. تېخىمۇ ئېنىقىنى ئېيتسام، زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئەزەلدىنلا مۇقەددەس قەدەھنى ئاشكارىلاش نىيىتىدە بولۇپ باقمىغان.

— ئەزەلدىنلا؟

لاندون ھەيران قالدى.

— بىزنىڭ روھىمىز ئۇچۇن خىزمەت قىلىدىغىنى مۇقەددەس قەدەھنىڭ ئۆزى ئەمەس، بەلكى ئۇنىڭغا يوشۇرۇنغان سىر ۋە كىشىنى ھەيران قالدۇرىدىغان نەرسىلەر. مۇقەددەس قەدەھنىڭ گۈزەللىكى دەل ئۇنىڭ پەۋقۇلئاددە ماھىيىتىدە، — موماي بېشىنى

كۆتۈرۈپ ، روسلىن چېركاۋغا نەزەر سالدى ، — بەزى ئادەملەر مۇقەددەس قەدەھنى ئۆزلىرىگە «مەڭگۈلۈك ھاياتلىق ئاتا قىلىدىغان ئەڭگۈشتەر» دەپ قارايدىكەن . يەنە بەزىلەر بولسا ئۇنى «كىشىلەر بىلىمەيدىغان بىر تارىخىي چىنلىقنى ئىزدەش جەريانى» دەپ چۈشىنىدىكەن . مېنىڭچە ، ئۇ كۆپ سانلىق كىشىلەرگە بىر خىل يۈكسەك غايىنى ئاتا قىلغاندەك تۇرىدۇ ... بۈگۈنكىدەك مۇشۇنداق مۇرەككەپ دۇنيادىمۇ ئىشىنىمەنكى ، ئۇ بىزگە يەنە نۇرغۇن پايدىلىق بېشارەتلەرنى بېرەلەيدۇ .

— بىراق ، مۇقەددەس قەدەھ توغرىسىدىكى تارىخىي يازمىلار جامائەتكە داۋاملىق ئاشكارىلانمىسا ، ئۇ چاغدا ماگدالىنلىق ماريەنىڭ تارىخى مەڭگۈ يوقىلىپ كەتمەمدۇ ؟ — دېدى لاندون .

— شۇنداقمۇ ؟ سىز يەنىلا ئەتراپىڭىزغا قاراپ بېقىڭ . سىنچىلاپ قارىسىڭىز ، كىشىلەرنىڭ سەنئەت ، مۇزىكا ۋە ھەر خىل ئەدەبىي ئەسەرلەر ئارقىلىق ئۇنىڭ تارىخىنى بايان قىلىۋاتقانلىقىنى كۆرىسىز . يەنە كېلىپ ، كۆندە شۇنداق بولۇۋاتىدۇ . ۋاقىت ئالدىغا ماڭغانسېرى ، بىز ئىنسانلار تارىخ دۇچ كېلىۋاتقان خەتەرنى ھېس قىلىشقا باشلىدۇق ... ئۆزىمىزنىڭ ھالاكەت يولىغا قاراپ كېتىۋاتقىنىمىزنى سېزىپ قالدۇق . شۇنىڭ بىلەن بىزدە مۇقەددەس ئىلاھەنىڭ ئوبرازىنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئىستىكى تۇغۇلدى ، — ئۇ سەل توختىۋېلىپ ، ئاندىن مۇنداق دېدى ، — سىز ماڭا «مۇقەددەس ئايالىلارغا خاس بەلگىلەر توغرىسىدا بىر كىتاب يېزىۋاتىمەن» دېدىڭىزغۇ دەيمەن ؟

— ھەئە .

موماي كۈلۈمسىرىدى :

— ئەمىسە ، ئۇنى داۋاملىق يېزىۋېرىڭ ، لاندون ئەپەندى ، ئايال ئىلاھقا داۋاملىق مەدھىيە ئوقۇڭ . ئىنسانلار سىزدەك ئادەملەرگە موھتاج .

لاندون جىمىپ قالدى . مومانىڭ گەپلىرى ئۇنىڭغا ئۆزى ئەزەلدىن خىيالىغىمۇ كەلتۈرۈپ باقمىغان ، كەلتۈرگەن بولسىمۇ

ئانچه ئېرەن قىلمىغان نۇرغۇن نەرسىلەرنى ھېس قىلدۇرماقتا ئىدى . كېچە ئاسمىنىدا ھىلال ئاي دەرەخ شاخلىرى ئارىسىدىن ئاستا ـ ئاستا كۆتۈرۈلۈپ چىقىۋاتاتتى . لاندون نەزىرىنى يەنە روسلىن چېركاۋىغا يۆتكىدى ، ئۇنىڭ ۋۇجۇدىدا تېپىچەكلەۋاتقان بالىلارچە ئىستەك ئۇنى بۇ چېركاۋدىكى ئاشۇ سان ـ ساناقسىز سىرلارنى يېشىپ بېقىشقا ئۇندەۋاتاتتى . «بولدى قىل ، ھازىر تېخى ۋاقتى ئەمەس» دەپ پىچىرلىدى ئۇ ئۆز ئۆزىگە . ئاندىن مومايىنىڭ قولىدىكى سامان قەغەزگە لەپىيدە بىر قاراپ قويدى .

— قانداق سوئالىڭىز بولسا سوراۋېرىڭ ، لاندون ئەپەندى ، — دېدى مومای مۇلايىم ئاۋازدا ، — سىزدە شۇنداق ھوقۇق بار .

لاندون ئۆزىمۇ سەزمىگەن ھالدا قىزىرىپ كەتتى .

— مۇقەددەس قەدەھنىڭ روسلىن چېركاۋىدا بار ياكى يوقلۇقىنى بىلمەكچىسىز ، شۇنداقمۇ ؟ — دېدى مومای .

— ماڭا دەپ بېرەلەمسىز ؟

مومای ئېغىر بىر تىنىپ قويدى :

— كىشىلەر نېمىشقا ھە دېسىلا ئۇنىڭغا قادىلىۋالىدىغاندۇ ؟ — ئۇ توساتتىنلا كۈلۈپ كەتتى ، — سىز نېمىگە ئاساسەن مۇقەددەس قەدەھنى بۇ يەردە دەپ قارايسىز ؟

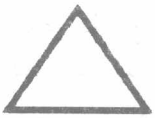
لاندون ئۇنىڭ قولىدىكى سامان قەغەزنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— ئېرىڭىز شېئىردا روسلىن چېركاۋىنى ناھايىتى ئېنىق تىلغا ئاپتۇ ، يەنە «شەمشەرنىڭ تىغى» ۋە «مۇقەددەس قەدەھ» دېگەن سۆزلەرنىمۇ يېزىپ قويۇپتۇ . ئەمما ، مەن چېركاۋنىڭ ئىچىدە شەمشەرنىڭ تىغى ۋە مۇقەددەس قەدەھكە ۋەكىللىك قىلىدىغان ھېچقانداق نەرسىنى ئۇچراتمىدىم ، — دېدى .

— شەمشەرنىڭ تىغى بىلەن مۇقەددەس قەدەھ ؟ — دەپ سورىدى مومای ، — ئۇلار قانداق نەرسىلەر ئىكەن ؟

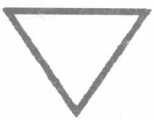
لاندون ئۇنىڭ ئۆزىنى گەپكە سېلىۋاتقانلىقىنى بىلگەن بولسىمۇ ، قىلچە چاندۇرمىدى ۋە مۇقەددەس قەدەھ ۋە شەمشەرنىڭ تىغى توغرىسىدىكى بەلگىلەرنى بىر-قۇر تەسۋىرلەپ بەردى .

— هـه ، مۇنداق دەڭ ، — دېدى موماي خىيالغا چۆككەن هـالـدا ، — چـۈشـەندىم . شەمشەرنىڭ تىغى ئەرلىككە سىمۇول قـىـلىنىدىغان ئەرسە ئىكەن ـ دە . ئۇنىڭ شەكلى مانا مۇنداققۇ دەيمەن ، — ئۇ بارمىقى بىلەن يەنە بىر قولىنىڭ ئالقىنىغا ئۈچ بۇلۇڭلۇق بىر شەكىلنى سىزدى .

— تـوغـرا ، — دېدى لانـدون . مـومـايـنـىڭ سـىزغـنى «شەمشەرنىڭ تىغى»نىڭ ھەر خىل شەكىللىرى ئىچىدىكى بىر خىلى ئىدى .

— ئـەمدى بۇنى دۈم كۆمتۇرسەك ، — دېدى موماي ، — مۇقەددەس قەدەھنىڭ بەلگىسىگە ئايلىنىدۇ . بۇ ئايالالارغا ۋەكىللىك قىلىدۇ ، شۇنداقمۇ ؟

— توغرا دېدىڭىز ، — دېدى لاندون .

— ئـەمـما ، سىز روسلىن چېركاۋىدىكى سان ـ ساناقسىز بـەلـگـىـلـەر ئـارىـسىدا بۇنداق ئىككى خىل بەلگىنى كۆرمىدىم دەۋاتىسىزغۇ ؟

— مەن راست كۆرمىدىم .

— مەن دەپ بەرسەمغۇ كۆڭلىڭىز جايىغا چۈشەر ؟

ئۇ لاندوننىڭ جاۋاب بېرىشىنى كۈتمەيلا چېركاۋ تەرەپكە قاراپ

ماڭدى . لاندون ئۇنىڭغا ئەگىشىپ قەدىمىي چېركاۋغا كىردى . مومای چىراغنى يانداۋرغاندىن كېيىن ، ئىبادەت زالىنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى يەرنى قولى بىلەن كۆرسىتىپ تۇرۇپ :

— لاندون ئەپەندى ، ئۆزىڭىز ئىزدەۋاتقان شەمشەرنىڭ تىغى بىلەن مۇقەددەس قەدەھنى تېز كېلىپ كۆرۈۋېلىڭ ، — دېدى .

لاندون تاشلىرى ئۇپراپ كەتكەن ئۇ يەرگە قاراپ ھاڭۋېقىپ قالدى :

— ھېچنېمە يوققۇ ...

مومای بىر ئۇھ تارتىپ قويۇپ ، يەردىكى ھېلىقى مەشھۇر سىزىقنى بويلاپ مېڭىشقا باشلىدى . لاندون دەسلەپ بۇ چېركاۋغا كىرگەن چېغىدىلا بىر توپ سايا‌ھەتچىنىڭ ئاشۇ سىزىقتىكى يۆنىلىش بويىچە مېڭىپ يۈرگەنلىكىنى كۆرگەنىدى . ئۇ شۇنچە تىكىلىپ قارىغان بولسىمۇ ھېچنېمىنى ئاڭقىرالمىدى . «ئۇ داۋىد يۇلتۇزى... » ئۇنىڭ كۆڭلى توساتتىنلا بىر غەلىتىلىكنى سەزگەندەك بولدى .

«شەمشەرنىڭ تىغى بىلەن مۇقەددەس قەدەھنىڭ بىرىكمىسى .

داۋىد يۇلتۇزى ... ئەر بىلەن ئايال ئوتتۇرىسىدىكى مۇكەممەل قوشۇلۇش ... سولومون مۆھرى ... ئەرلىك ئىلاھى يەھۋە بىلەن ئاياللىق ئىلاھى شېكىنانىڭ تۇرالغۇسى دەپ قارالغان جاي ، قۇدۇسۇل ئەقداسىنىڭ بەلگىسى . »

بىر مىنۇتلاردىن كېيىن ، لاندوننىڭ ئاغزى ئاندىن گەپكە كەلدى :

— شېئىردا دېيىلگىنى راستتىنلا روسلىن چېركاۋى ئىكەن ،

راست شۇنداق ئىكەن .

موماي كۇلۇمسىرەپ قويدى :

— ئەلۋەتتە شۇنداق بولىدۇ ـ دە .

— دېمەك ، مۇقەددەس قەدەھ پۈتمىزنىڭ ئاستىدىكى يەر ئاستى ساريىيدىكەن ـ دە ؟ — دېدى لاندون بەدىنى مۇزلىغاندەك بولۇپ ، موماي كۇلۇپ كەتتى :

— ئۇ پەقەت بىزنىڭ روھىمىزدىلا مەۋجۇت . زىئون ئىستىقامەتچىلەر جەمئىيىتى ئەڭ قەدىمىي بىر مەجبۇرىيەتتىن — مۇقەددەس قەدەھنى كۇنلەرنىڭ بىرىدە ئۆز يۇرتى فرانسىيەگە قايتۇرۇپ ئاپىرىشتىن ئىبارەت مۇھىم بىر ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئالغان ھەم ئۇنىڭ شۇ يەردە مەڭگۇلۇك ئەمىنلىككە ئېرىشىشىنى ئۈمىد قىلغان . نەچچە يۈز يىلدىن بېرى بىز ئۇنىڭ بىخەتەرلىكىگە كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن ئۇنى توختىماي يۆتكەپ يۈردۇق ، بۇ ئەمەلىيەتتە ئۇنىڭ ئىززەت ـ ھۆرمىتىگە نۇقسان يەتكۈزۈپ قويدى . ياك سونۇئېي جەمئىيەتنىڭ ئاقساقىلى بولۇپ سايلانغاندىن كېيىن ، ئۇنى فرانسىيەگە قايتۇرۇپ كېتىش ، ئۇنىڭغا ئاتاپ كاتتا بىر قورۇلۇش سالدۇرۇش ، شۇ ئارقىلىق ئۇنىڭ شان ـ شۆھرىتىنى قايتىدىن ئەسلىگە كەلتۈرۈش ئۈچۈن كۆپ تىرىشچانلىق كۆرسەتتى .

— ئۇ شۇ ئىشلارنى قىلالىدىمۇ ؟

موماينىڭ چىرايى سۇرلۇك تۇس ئالدى :

— لاندون ئەپەندى ، بۇگۈن ماڭا چوڭ ياردەم قىلغانلىقىڭىزنى نەزەرگە ئېلىپ ، روسلىن نازارەت كومىتېتىنىڭ باشلىقى بولۇش سۈپىتىم بىلەن سىزگە شۇنى ئېنىق دەپ بېرەيكى ، مۇقەددەس قەدەھ ھازىر بۇ يەردە ئەمەس .

— لېكىن ، شىفىرلىق قۇتىدا كۆرسىتىلگەن جاي چوقۇم مۇقەددەس قەدەھ ساقلىنىۋاتقان جاي بولۇشى كېرەك ئىدىغۇ . ئەمىسە ، ئۇنىڭدا نېمىشقا روسلىن چېركاۋى تىلغا ئېلىنىدۇ ؟

— ئۇنىڭ يوشۇرۇن مەنىسىنى سىز خاتا چۈشىنىپ قالغان

ئوخشايسىز . بىلىشىڭىز كېرەككى ، مۇقەددەس قەدەمۇ ئادەم ئالدايدۇ ، خۇددى ئېرىمىڭمۇ بەزىدە باشقىلارنى ئالداپ قويغىنىدەك .

— لېكىن ، ئۇ نېمىشقا شۇنچە ئېنىق گەپ قىلىدۇ ؟ — دەپ سورىدى لاندون بارغانسېرى قىزىپ ، — ئۇ «بىز شەمشەرنىڭ تىغى بىلەن مۇقەددەس قەدەھ بەلگە قىلىنغان بىر يەر ئاستى سارىيىنىڭ ئۈستىدە ، ھەر خىل يۇلتۇز بەلگىلىرى ئويۇلغان تورۇسنىڭ ئاستىدا ، ماھىر تاشچىلار ئىجاد قىلغان سەنئەت جەۋھەرلىرىنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتىمىز » دەپ يېزىپتىكەن . بۇلارنىڭ ھەممىسى روسلىن چېركاۋنى كۆرسىتىپ تۇرمامدۇ ؟

— ئەمىسە ، بىز بۇ سىرلىق شېئىرنى بىر ئوقۇپ باقايلى .

موماي سامان قەغەزنى ئېچىپ ، ئۇنىڭغا يېزىلغان خەتلەرنى ئونلۇك ئاۋازدا ئوقۇدى :

«مۇقەددەس قەدەھ روسلىن چېركاۋنىڭ ئاستىدا .
شەمشەرنىڭ تىغى بىلەن مۇقەددەس قەدەھ ئونىڭ بوسۇغىسىدا .
ئۈستىلارنىڭ مەشھۇر ئەسىرى ئىچرە كەتكەن ئۇيقۇغا ،
ئارام ئالار تىنچقىنا يۇلتۇزلار ئاستىدا . »

شېئىرنى ئوقۇپ بولغاندىن كېيىن ، ئۇ بىرنەچچە سېكۇنت تۇرۇپ كەتتى . ئاندىن چىرايىدا مەنىلىك بىر تەبەسسۇم پەيدا بولدى :

— ھەي ياك سونۇئېي ، ھەي ياك سونۇئېي .

لاندون تەقەززالىق بىلەن :

— بىلەلمىدىڭىزمۇ ؟ — دەپ سورىدى .

— لاندون ئەپەندى ، چېركاۋدىكى يەر يۈزىنى سىزمۇ ئۆز كۆزىڭىز بىلەن كۆردىڭىز . ئاددىي نەرسىلەرنى كۆرۈشتە بىز ھەر خىل ئۇسۇللارنى ئىشلەتسەك بولىۋېرىدۇ .

لاندون ئونىڭ گەپلىرىنى دەماللىققا چۈشىنەلمەي ، ئىچىدە ھەر

خـىل تەھلىل قىلىشقا باشلىدى . سونۇئېينىڭ بارلىق ئىشلىرى قوش بىسلىق مەنىگە ئىگىدەك قىلاتتى ، ئەمما لاندون ئۇلارنى پەقەتلا پەرقلەندۇرەلمەيۋاتاتتى .

مـومـاي سەل چارچىغان بولسا كېرەك ، بىر ئەسنەۋالدى ، ئاندىن گېپىنى داۋاملاشتۇردى :

— سىزگە ھەممىنى دەۋېتەي ، لاندون ئەپەندى . مۇقەددەس قـەدەھنىڭ ھازىر نەگە يوشۇرۇپ قويۇلغانلىقىنى مەن ئەزەلدىن سـوراپ باقمىغان . لېكىن ، مەن ئۆزۈمنىڭ مەشھۇر بىر ئەرگە ياتلىق بولغانلىقىمنى جەزملەشتۇرەلەيمەن ... ئاياللارنىڭ بىۋاستە سەزگۈسى ئادەتتە ناھايىتى ئۆتكۈر بولىدۇ ، — لاندون ئارىلىققا گـەپ قىستۇرماقچى بولىۋىدى ، مومای ئۇنىڭغا پۈرسەت بەرمەي سۆزلەۋەردى ، — بىئارام بولۇۋاتقان يېرىم شۇكى ، سىز شۇنچە كـۆپ تـىرىشچـانـلىقلارنى كۆرسەتكەن بولسىڭىزمۇ ، روسلىن چېركاۋىدىن ھېچنېمىگە ئېرىشەلمەي قايتىپ كېتىدىغان بولدىڭىز . لېكىن ، ماڭا شۇنىسى ئايانكى ، سىز ئۆزىڭىز ئىزدەۋاتقان جاۋابقا ھـامـان بىر كـۈنـى ئېرىشىسىز . بۇ ئىشـلارنىڭ تېگى ـ تەكتىنى ھـامـان بـىر كـۈنـى چۈشىنىپ قالىسىز ، — ئۇ يېقىملىققىنا كـۈلـۈمـسـىرىدى ، — ھەممىنى چۈشىنىپ يەتكەن ۋاقتىڭىزدا ، ئىشىنىمەنكى ، سىزمۇ باشقىلارغا ئوخشاشلا ئۇنى قەلبىڭىزدە سىر قىلىپ ساقلايسىز .

بۇ چاغدا بىرىنىڭ ئىشىك ئالدىغا كەلگەن تەۋىشى ئاڭلاندى .

— سىلەرنى تېخى نەگە كەتتىكىن دەپتىمەن ، — دېدى سوفىي ئىشىكتىن كىرىۋېتىپ .

— مەنمۇ قايتاي دەپ تۇرغانىدىم ، — مومای شۇنداق دېگەچ سوفىينىڭ قېشىغا — ئىشىك تەرەپكە قاراپ ماڭدى ، — خەيرلىك كـەچ ، مـەلـىكەم ، — ئۇ سوفىينىڭ پېشانىسىگە بىرنى سۆيۈپ قويدى ، — لاندون ئەپەندى كېچىچە تالادا ئايلىنىپ يۈرمىسۇن يەنە .

لانـدون بىلەن سوفىي تاكى ئۇ ھېلىقى تاش ئۆيگە كىرىپ كەتكۈچە كەينىدىن قاراپ تۇردى . ئاندىن سوفىي بۇرۇلۇپ لاندونغا

قاربدی ، ئۇنىڭ كۆزلىرى چوڭقۇر ھېسسىيات بىلەن تولغاندى :
— نەتىجىسىنىڭ بۇنداق بولۇشىنى مەن پەقەتلا ئويلىمىغانىدىم .
«ئەمما ، بۇ ھەر ئىككىلىمىز ئۈچۈن كۆڭۈلدىكىدەك نەتىجە بولدى» دەپ ئويلىدى لاندون ئىچىدە . ئۇ سوفىينىڭ ۋۇجۇدىدا ھەر خىل ھېس - تۇيغۇلارنىڭ ئۆزئارا گىرەلىشىپ كەتكەنلىكىنى بىرلا قاراپ بىلىۋالدى . بۇگۈن كەچ سوفىينىڭ ھاياتىدا تۇنجى ئۆزگىرىش بولغاندى .
— چاتاق يوقتۇ ؟ — دېدى لاندون ، — سىز ئالدىرىماي چۈشىنىدىغان يەنە نۇرغۇن نەرسىلەر بار جۇمۇ .
سوفىينىڭ لەۋلىرىدە بىر خىل يېقىملىق كۈلكە جىلۋىلەندى :
— مېنىڭ ئائىلەم بار بولدى . مەن ئەمدى ھەممە ئىشنى ئاشۇ ئائىلەمدىن باشلايمەن . بىز كىم ، قەيەردىن كەلگەن ••• بۇلارنى چۈشىنىشكە خېلى ۋاقىت كېتىدۇ .
لاندون گەپ قىلمىدى .
— ئەتە يەنە بىز بىلەن بىللە بولامسىز ؟ — دەپ سورىدى سوفىي ، — ھېچبولمىغاندا بىرنەچچە كۈن تۇرارسىز ؟
لاندون ئېغىر بىر ئۇھ تارتىپ قويدى ، ئۇ بىر قارارغا كېلىپ بولغاندى .
— سوفىي ، سىز ئەمدى ئائىلىڭىزدىكىلەرگە ھەمراھ بولۇڭ . مەن ئەتە ئەتىگەندە پارىژغا قايتىمەن .
سوفىي سەل ئۇمىدسىزلەنگەندەك بولدى ، ئەمما لاندوننىڭ گېپىنى توغرا تېپىپمۇ قالدى . ئىككىسى بىرھازاغىچە ئۈن - تىنسىز تۇرۇپ كەتتى . ئاخىردا سوفىي ئۈنى قولىدىن يېتىلگىنىچە چېركاۋنىڭ سىرتىغا ئاچىقتى . ئۇلار قىيانىڭ ئۇستىدىكى بىر كىچىك تۆپىلىككە كېلىپ توختىدى . پەستىكى شوتلاندىيە يېزىسى بۇلۇتلار ئارىسىدىن سىرغىپ چۈشۈۋاتقان ئاي نۇرىدا جىمجىت ئۇيقۇغا كەتكەندەكلا كۆرۈنەتتى . ئىككىسى قوللىرىنى تۇتۇشقىنىچە بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلماستىن خىيال سۈرۈپ تۇردى .

ئاسماندا يۇلتۇزلار كۆرۈنۈشكە باشلىدى . غەرب تەرەپتە بىر يۇلتۇز باشقا يۇلتۇزلاردىن پەرقلىق ھالدا يورۇق تۇراتتى . لاندون ئۇنىڭغا قاراپ مىيىقىدا كۈلۈپ قويدى . ئۇ ۋېنېرا يۇلتۇزى ئىدى — بۇ قەدىمىي ئىلاھە بۇرۇنقىدەكلا سەۋرچانلىق بىلەن ئۆزىنىڭ غۇبارسىز نۇرىنى چەكسىز ئالەمگە سېخىيلىق بىلەن چېچىپ تۇراتتى .

ھاۋا ئاستا - ئاستا سالقىنلاپ ، پەس تەرەپتىن غۇر - غۇر شامال ئۇرۇشقا باشلىدى . لاندون سوفىيغا قارىدى . سوفىي كۆزلىرىنى چىڭ يۇمۇۋالغان ، لەۋلىرىدە بىر خىل خاتىرجەم كۈلكە جىلۋىلىنىپ تۇراتتى . لاندون قاپاقلىرىنىڭ ئېغىرلاپ كېتىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى ۋە زورىغا ئۇنىڭ قولىنى تۇتتى :

— سوفىي ؟

سوفىي كۆزلىرىنى ئاستاغىنا ئېچىپ ئۇنىڭغا قارىدى . سۈتتەك ئاي نۇرىدا ئۇ بۆلەكچىلا چىرايلىقلىشىپ كەتكەنىدى .

— ھە ؟ — دېدى ئۇ ھارغىن ھالدا كۈلۈمسىرەپ .

ئۆزىنىڭ ئەتە پارىژغا يالغۇز قايتىدىغانلىقىنى ئويلاپ ، لاندوننىڭ بىردىنلا كۆڭلى يېرىم بولۇپ قالدى .

— ئەتە مەن سىز ئويغانماستىنلا كېتىپ قېلىشىم مۇمكىن ، — دېدى ئۇ خۇددى بوغۇزىغا بىرنەرسە كەپلىشىپ قالغاندەك قىينىلىپ تۇرۇپ ، — مېنى كەچۈرۈڭ ، بەزى ئىشلارغا مەن تازا ...

سوفىي قولى بىلەن ئاستا ئۇنىڭ يۈزىنى تۇتتى ۋە مەڭزىگە يېنىككىنە بىرنى سۆيۈپ قويدى :

— سىزنى ئەمدى قاچان كۆرەلەيمەن ؟

لاندوننىڭ ۋۇجۇدىدا تاتلىق بىر سېزىم پەيدا بولدى .

— قاچان دەمسىز ؟ — دېدى دۇدۇقلاپ ، ئەمەلىيەتتە ، ئۇمۇ دەل شۇ ئىشنى ئويلاۋاتاتتى ، — ھە ... مەن ... كېلەركى ئايدا فلورىنسىيەگە بىر يېغىنغا بارىمەن . ئۇ يەردە بىرەر ھەپتىگىچە بىكار يۇرۇشۇم مۇمكىن .

— مېنى شۇ يەرگە تەكلىپ قىلىۋاتامسىز؟

— ئۇ يەردە كۆنلىرىمىز غەمسىز ئۆتىدۇ. ئۇلار بىرۈنچىللىشى مېھمانسارىيىدىن ماڭا ئالدىن بىر ياتاقنى زاكاز قىلىپ قويۇپتۇ.

— ئۆزىڭىزلا قارار چىقىرىۋاتامسىز نېمە، لاندون ئەپەندى، — دېدى سوفىي شوخلۇق بىلەن كۆلۈپ تۇرۇپ.

لاندون قىزىرىپ كەتتى:

— مەن ئويلايمەنكى ...

— فلورېنسىيىگە بېرىپ سىز بىلەن كۆرۈشۈشنى چىن دىلىمدىن خالايمەن، لاندون. ئەمما، بىر ئىشتا ماڭا ماقۇل بولۇڭ، — ئۇنىڭ تەلەپپۇزى سەل ئۆزگەردى، — مېنى مۇزېي، چېركاۋ، قەبرىستانلىق، رەسىمخانا دېگەندەك يەرلەرگە ھەرگىز ئاپىرىمەن دېمەڭ.

— بىر ھەپتىلىك ۋاقىتنى ئۇنداق ئىشلارغا سەرپ قىلىۋەتسەكمۇ بولماس. ئەمما، بىزگە قىلىدىغان باشقا ئىشمۇ يوقتە.

سوفىي ئالدىغىراق كېلىپ ئۇنى يەنە سۆيدى، بىراق بۇ قېتىم مەڭىزىگە ئەمەس، ئاغزىغا سۆيدى. ئىككى تەن بىر - بىرىگە دەسلىپىدە بوشراق، كېيىن مەھكەم گىرەلەشتى. سوفىي ئۆزىنى ئىتتىرىك كەينىگە تارتقان چېغىدا كۆزلىرى خۇمارلىشىپ كەتكەنىدى.

— ئەمىسە، — دېدى لاندون پەس ئاۋازدا، — فلورېنسىيىدە كۆرۈشەيلى.

خاتىمە

روبېرت لاندون چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتى ۋە ئۆزىنى بايا چۈش كۆرگەندەكلا ھېس قىلدى . كارىۋاتنىڭ يېنىدا ئۇستىگە «پارىژ رىتز مېھمانسارىيى» دېگەن خەتلەر يېزىقلىق مۇنچا كىيىمى تاشلاقلىق تۇراتتى . ئۇ دەرىزىدىن ئاجىزغىنا بىر يورۇقلۇقنىڭ چۈشۈپ تۇرغانلىقىنى كۆردى . «بۇ ئەتىگەنمىدۇ ياكى كەچمىدۇ ؟» دەپ ئويلىدى .

ئۇنىڭ بەدەنلىرى خېلىلا راھەتلىنىپ قالغاندەك قىلاتتى . بۇ ئىككى كۈننى ئۇ ئاساسەن ئۇخلاپلا ئۆتكۈزگەنىدى . كارىۋاتتىن ئاستا تۇرغان چېغىدا ، ئۇ ئۆزىنى نېمىنىڭ ئويغىتىۋەتكەنلىكىنى ئاندىن چۈشەندى — ئۇنى ئويغىتىۋەتكىنى چۈش ئەمەس ، بەلكى ئۇنىڭ كاللىسىنى چىرمىۋالغان بىر غەلىتە خىيال ئىدى . نەچچە كۈندىن بېرى ئۇ ئۆزىنىڭ خىيال دۇنياسىغا توشۇپ كەتكەن ئاشۇ سان ـ ساناقسىز ئۇچۇرلاردىن بىرەر نەتىجىگە ئېرىشىش ئارزۇسىدا بولۇپ كېلىۋاتقان ، ئەمدىلىكتە بولسا ئۇنىڭ پۈتۈن دىققىتى ئۆزى ئىلگىرى پەقەتلا ئويلىشىپ باقمىغان بىر نەرسىگە مەركەزلىشىپ قالغانىدى .

«مۇمكىنمىدۇ ؟»

ئۇ شۇ تەرىقىدە خېلى ئۇزاق ئولتۇرۇپ كەتتى .

ئاندىن ئاستا كارىۋاتتىن چۈشۈپ يۈيۇنۇش ئۆيىگە كىردى . ئەسەسق سۇ ئۇنىڭ بەدىنىگە چەكسىز ھۇزۇر ئاتا قىلىۋاتقان بولسىمۇ ، ئەمما ھېلىقى خىيال كاللىسىدىن يەنىلا ئەگىپ كېتەلمەيۋاتاتتى .

ئۇنداق بولۇشى مۇمكىن ئەمەس .

يىگىرمە مىنۇتتىن كېيىن ئۇ رىتز مېھمانسارىيىدىن چىقىپ ، ۋېندوم مەيدانىغا كەلدى . بۇ چاغدا ، قاراڭغۇ چۈشكەنىدى . نەچچە كۈندىن بۇيانقى ئېزىلىپ ئۇخلاش ئۇنىڭ نىشانىنى پەرقلەندۈرۈش ئىقتىدارىغا سەل تەسىر يەتكۈزگەن بولسىمۇ ، ئەمما كاللىسى ئادەتتىكى چاغلاردىكىدىنمۇ بەكرەك سەگەك ئىدى .

ئۇ شەرق تەرەپتىكى خالتا كوچىدىن ئۆتكەندىن كېيىن ، جەنۇب تەرەپتىكى رىچېلىئۇ كوچىسىغا قاراپ ماڭدى . ھەيۋەتلىك خان ئوردىسى گۈللۈكىدىن تاراۋاتقان يەسسىمەنگۈلنىڭ خۇشبۇي ھىدى بۇ كوچىدا ماڭغان ھەربىر ئادەمنىڭ دىمىغىغا ئۇرۇلۇپ تۇراتتى .

ئۇ تاكى ئۆزى ئىزدەۋاتقان داڭلىق ئەگمە كاربىدورنى كۆرگەنگە قەدەر ئالدىغا قاراپ مېڭىۋەردى . پاكىز سۇرتۇلگەن چوڭ قاپقارا مەرمەر تاش يېراقتىنلا پارقىراپ تۇراتتى . لاندون ئۇنىڭ ئالدىغا بارغاندىن كېيىن ، يەرگە ناھايىتى تېزلىكتە بىر كۆز يۇگۇرتۇۋەتتى ۋە ئۆزىگە خىيالەن تونۇش ھېلىقى نەرسىنىڭ — بىرنەچچە تال مىس ئىزناكنىڭ يەرگە قاتىرىسىغا ئورنىتىۋېتىلگەنلىكىنى كۆردى . ھەربىر ئىزناكنىڭ دىئامېترى بەش ئىنگلىز سۆڭچە بولۇپ ، يۇز تەرىپىدە N ۋە S دېگەن ئىككى ھەرپ كۆزگە ئالاھىدە تاشلىنىپ تۇراتتى .

N شىمالغا ، S جەنۇبقا ۋەكىللىك قىلاتتى .

لاندون ئۇ ئىزناكلار ھاسىل قىلغان تۇز سىزىقنى بويلاپ ئاستا ئالدىغا ماڭدى ، كۆزى بولسا پىيادىلەر يولىدا ئىدى . فرانسىيە تىياتىرخانىسىنىڭ بۇلۇڭ تەرىپىگە يېتىپ كەلگەن چاغدا ، ئۇنىڭ ئىككىلا پۇتى يەنە بىر مىس ئىزناكنىڭ ئۈستىگە چۈشتى . «توغرا ! »

نەچچە يىللار ئىلگىرى ئۇ پارىژنىڭ چوڭ ـ كىچىك كوچىلىرىغا بىر يۈز ئوتتۇز بەش دانە مىس ئىزناكنىڭ ئورنىتىۋېتىلگەنلىكىنى ، پىيادىلەر يولى ، ھويلا ـ ئارام ۋە ھەرقايسى چوڭ كوچىلارغىچە

تارالغان ئۇ ئىزناكلارنىڭ جەنۇب - شىمال ئۆزئارا كېسىشكەن بىر ئوق سىزىقنى ھاسىل قىلىپ ، پۈتكۈل شەھەرنى توغرىسىغا كېسىپ تۇرىدىغانلىقىنى ئاڭلىغان . ئارىلىقتا كەلگەن چېغىدا «مۇقەددەس يۇرەك» چېركاۋىدىن يولغا چىقىپ ، ئاشۇ سىزىقنى بويلاپ ماڭغىنىچە ئۇدۇل شىمالدىكى سېينا دەرياسىغا يېتىپ بارغان ، ئاخىردا قەدىمىي پارىژ رەسەتخانىسىنى كۆرۈپ كەلگەن ، شۇ چاغدا بۇ مۇقەددەس سىزىقتىن ھاسىل بولغان يولنىڭ قانداق مەنىگە ئىگە ئىكەنلىكىنى دەسلەپكى قەدەمدە ھېس قىلغانىدى .

ئۇ يەر شارىدىكى تۇنجى مېرىدىئان سىزىقى ، دۇنيادىكى تۇنجى نۆل گرادۇسلۇق مېرىدىئان سىزىقى ، شۇنداقلا پارىژدىكى قەدىمىي «ئەتىرگۈل سىزىقى» ئىدى .

لاندون تېز - تېز چامدىغىنىچە رىۋولى كوچىسىدىن ئۆتتى . ئۇنىڭغا ئۆزى ئىزدەۋاتقان نىشان ھازىرلا كۆز ئالدىدا پەيدا بولىدىغاندەك ، ئۇنى ئالدى تەرەپتىلا ساقلاپ تۇرۇۋاتقاندەك تۇيۇلۇۋاتاتتى .

«مۇقەددەس قەدەم روسلىن چېركاۋىنىڭ ئاستىدا .»

سونۇئېينىڭ Roslin دېگەن قەدىمىي يېزىلىش ئۇسلۇبىنى ئىشلەتكەنلىكى ... شەمشەرنىڭ تىغى بىلەن مۇقەددەس قەدەھ ... ئۇستا تاشچىلارنىڭ سەنئەت جەۋھەرلىرى بىلەن زىننەتلەنگەن قەبرە ... دېگەنلەر لاندونغا قاراپ خۇددى تاشقىنەدەك يوپۇرۇلۇپ كېلىشكە باشلىدى .

«سونۇئېينىڭ مەن بىلەن پاراڭلاشماقچى بولغانلىقىدىكى سەۋەب شۇمىدۇ؟ مەن ئۇ ئەسرىمىدە راستىنلا تارىختىكى ئاشۇ ئەينەنلىككە ئۆزۈممۇ سەزمىگەن ھالدا سۈركىلىپ سالغاندىمەنمۇ؟»

ئۇ پۈتلىرى ئاستىدىكى مۇقەددەس «ئەتىرگۈل سىزىقى»نىڭ ئۆزىنى ئالدىغا قاراپ تېخىمۇ تېزرەك مېڭىشقا ئۇندەۋاتقانلىقىنى سەزگەندەك بولدى ۋە سۈرئىتىنى تېخىمۇ تېزلەتتى . رىچىلئۇ

كوچىسىدىكى ئۇزۇنسىغا كەتكەن تونىلغا كىرگەن چاغدا ، ئۇ پاتىكىدىكى سېرىق تۆكلەرنىڭ جىددىيچىلىك تۇپەيلىدىن تىك - تىك بولۇپ كەتكەنلىكىنى ھېس قىلدى . چۈنكى ، بۇ ئۇزۇن تونىلنىڭ ئۇ بېشىدا پارتىزدىكى ئەڭ سىرلىق بىر خاتىرە مۇنارىنىڭ چوقچىيىپ تۇرغانلىقىنى ئۇ ئېنىق بىلەتتى — ئۇ 20 - ئەسىرنىڭ 80 - يىللىرى «سفېنكس» دەپ ئاتالغان فرانسوۋا مېتران تەرىپىدىن لايىھىلىنىپ ياسالغان خاتىرە مۇنارى بولۇپ ، لاندون بىرنەچچە كۈن ئىلگىرىلا كۆرۈپ كەتكەن يەرگە جايلاشقانىدى .

«ھەممە نەرسە ئۆز ۋاقتىغا قايتىۋاتامدۇ ، قانداق ؟»

لاندون ئەڭ ئاخىرقى غەيرىتىنى يىغىپ ، ئۆزىگە تونۇش ھېلىقى ھويلىغا ئېتىلىپ كىردى - دە ، مېڭىشتىن توختىمدى ۋە ھالسىرىغان ھالدا بېشىنى كۆتۈرۈپ ، كۆز ئالدىدا پارقىراپ تۇرغان قۇرۇلۇشقا تەئەججۇپ بىلەن تىكىلدى .

«ئۇ لوئۇرې سارىيىنىڭ ئالدىدىكى پرامىدا ئىدى .»

قاراڭغۇ كېچىدە بۇ پرامىدا سۇس پارقىراپ تۇراتتى .

لاندون ئۇنىڭغا قاراپ بىرنەچچە سېكۇنتتىلا ھۇزۇرلاندى . ئۇنى بەكرەك قىزىقتۇرۇۋاتقىنى پرامىدانىڭ سول تەرىپىدىكى نەرسە ئىدى . لاندون شارتتىدە بۇرۇلدى ۋە پۇتلىرىنىڭ يەنە ھېلىقى قەدىمىي «ئەتىرگۈل سىزىقى»دىن ئىبارەت كۆرۈنمەس يولنى بويلاپ ئالدىغا كېتىۋاتقانلىقىنى سەزدى ، ئۇ ھويلىدىن ئۆتۈپ ، لوئۇرې سارىيىنىڭ يەر ئاستىدىكى تاللا بازىرىنىڭ ئالدىغا كەلدى — ئەتراپى چىتلاق بىلەن رەتلىك قورشىۋېتىلگەن ، ياپيېشىل ئوت - چۆپلەر ئۆسۈپ تۇرغان ، دائىرىسى ئىنتايىن كەڭ بۇ يۇمىلاق جاي ئىلگىرى پارتىزدىكى تەبىئەت ئىلاھىغا چوقۇنۇش پائالىيەتلىرى ئۆتكۈزۈلىدىغان جاي ھېسابلىناتتى ... ھاياتىي كۈچ ۋە ئىلاھەگە مەدھىيە ئوقۇلىدىغان مۇراسىم سورۇنى ئىدى .

لاندون ئۇنىڭ ئوتتۇرىغا كېلىپ توختىدى ۋە ئۆزىنى گويا باشقا بىر دۇنياغا كېلىپ قالغاندەكلا ھېس قىلدى . پارتىز شەھىرىدىكى ئەڭ ئۆزگىچە بىر خاتىرە مۇنارى — دۇم كۆمتۇرۇلۇپ قويۇلغان

قەدەھكىلا ئوخشايدىغان غايەت زور ئەينەك پرامىدا شۇ تاپتا بۇ مۇقەددەس جايىنىڭ روشەن بەلگىسى سۈپىتىدە ھەيۋەت بىلەن چوقچىيىپ تۇراتتى . بىرنەچچە كۈن ئىلگىرى كەچتە ، لاندون لوئۇرې ساريىنىڭ يەر ئاستىغا چۈشۈپ كېتىۋېتىپ بۇ ئەينەك پرامىدانى كۆرگەنىدى .

«دۇم كۆمتۇرۇلگەن پرامىدا .»

لاندون دەلدەڭشىگىنىچە ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى ۋە پەسكە ئېگىشىپ ، لوئۇرې ساريىنىڭ ئىچىدىن سىرتقا سوزۇلۇپ چىققان يەر ئاستى قۇرۇلۇشىغا نەزەر سالدى ، ئۇنىڭ كۆزلىرى غايەت زور پرامىداغا ئەمەس ، بەلكى نەق ئۇنىڭ ئاستىدىكى ئاشۇ نەرسىلەرگە تىكىلىپ قالغانىدى . يەر ئاستى ساريىنىڭ ئىچىدە كىچىككىنە بىر نەرسە تىك ھالەتتە تۇراتتى — ئۇ لاندوننىڭ سونۇئېيغا ئەۋەتىپ بېرىلگەن ھېلىقى ئەسىرىدە ئالاھىدە تىلغا ئېلىنغان نەرسە ئىدى .

لاندون ئۆزىنى ناھايىتى سەگەكلىشىپ قالغاندەك ھېس قىلدى ، ئادەمنىڭ ئەقلىگە سىغمايدىغان ئاشۇ ئېھتىماللىقنى خىيالىغا كەلتۈرسىلا ، ئۇنىڭ پۈتۈن بەدىنى ئاجايىپ بىر ھاياجاندىن تىترەپ كېتەتتى . ئۇ يەنە بېشىنى كۆتۈرۈپ لوئۇرې ساريىغا قارىدى ۋە ئۆزىنى بۇ مۇزېيىنىڭ غايەت زور ئىككى قانىتى ئارىسىغا قاپسىلىپ قېلىۋاتقاندەك ... دۇنيادىكى ئەڭ كاتتا ئىككى سەنئەت ئەسىرىنىڭ مۇھاسىرىسىگە چۈشۈپ قالغاندەك سەزدى .

بۇ مەشھۇر سەنئەتكارلارنىڭ ئىچىدە داۋنچى ... بوتچىللېر ... لار بار ئىدى .

«ئۇستىلارنىڭ كاتتا ئەسىرى ئىچرە كەتكەن ئۇيقۇغا .»

ئۇ دەرگۇمان بولغان ھالدا يەنە ئېگىشىپ ، ئەينەكنىڭ ئۈستىدىن پەستىكى ھېلىقى كىچىككىنە نەرسىگە قارىدى .

«چۈشۈپ كۆرۈپ باقاي !»

ئۇ يۇمىلاق چىملىقتىن چىقىپ ھويلىنى تېزلا كېسىپ ئۆتتى -

ده ، لوئۇرې ساريينىڭ پرامىدا شەكىللىك كىرىش ئېغىزىغا باردى . بۇگۈنكى ئەڭ ئاخىرقى بىر توپ ساياھەتچى ئۇ يەردىن بىردىن - ئىككىدىن بولۇپ ئاستا چىقىۋاتاتتى .

لاندون ئايلانما ئىشىكنى ئىتتىرىپ ئېچىپ ، ئەگرى - بۇگرى پەلەمپەينى بويلاپ ماڭغىنىچە پرامىدانىڭ ئىچىگە كىردى . ئۇ يەر سەل سوغۇق ئىدى . ئۇ پرامىدانىڭ ئاستىدىكى لوئۇرې ساريينىڭ ھويلىسىغا سوزۇلۇپ چىققان ئۇزۇن يەر ئاستى ئۆتۈشمە يولىغا چۈشتى ۋە دۇم كۆمتۇرۇلگەن پرامىدا بار تەرەپكە قاراپ ماڭدى .

ئۆتۈشمە يولىنىڭ باش تەرىپىگە كەلگەندىن كېيىن ، ئۇ يەنمۇ پەسلەتتىپ سېلىنغان يوغان بىر يەر ئاستى ئۆيىگە كىردى . ئۇستىدىن پەسكە دۇم كۆمتۇرۇلۈپ قويۇلغان بىر پرامىدا شۇ ھامان ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا پەيدا بولدى — ئۇ V شەكىللىك غايەت زور ئەينەك قەدەھنىڭ تولۇق كۆرۈنۈشى ئىدى .

«مۇقەددەس قەدەھ !»

لاندون ئۇنىڭ ئۇستىدىن ئاستىغا قاراپ تەدرىجىي كىچىكلىگەن يۆنىلىش بويىچە ھەممە يېرىگە تولۇق بىر سەپسېلىپ چىقتى . مۇقەددەس قەدەھنىڭ ئەڭ ئاستىنقى ئۇچى يەر يۈزىگە ئالتە ئىنگلىزچىسى ئارىلىق قالغان بوشلۇقتا توختاپ قالغان بولۇپ ، ھېلىقى كىچىك نەرسە دەل ئۇنىڭ ئاستىدا ئىدى .

لاندون ئۇنىڭمۇ ئېگىزلىكى ئاران ئۇچ ئىنگلىزچىسىچە كېلىدىغان كىچىك بىر پرامىدا ئىكەنلىكىنى كۆردى . بۇ غايەت زور يەر ئاستى ئۆيىدە ئۇنىڭدىن باشقا ھېچقانداق قۇرۇلۇش يوق ئىدى .

لاندون ئۆزىنىڭ ھېلىقى ئەسىرىدە لوئۇرې ساريىدا ساقلىنىۋاتقان «ئىلاھەگە مۇناسىۋەتلىك سەنئەت ئەسەرلىرى» توغرۇلۇق توختالغاندا ، بۇ كىچىك پرامىدا توغرۇلۇق نېمىلەرنى يازغانلىقىنى ئەسلىدى . «ئۇ كىچىككىنە قۇرۇلۇش يەرنىڭ ئاستىدىن خۇددى مۇز تاغنىڭ بىر بۇرجىكىدەك — غايەر زور بىر پرامىدانىڭ چوققىسىدەك چوقچىيىپ چىقىپ تۇراتتى ، ئۇنىڭ ئاستىنقى قىسمى خۇددى بىر مەخپىي ئۆيدەك يەرنىڭ ئاستىغا

كۆمۈلۈپ كەتكەنىدى .»

بۇ تاشلاندۇق يەر ئاستى ئۆيىدىكى غۇۋا يورۇقلۇقتا ئىككى پرامىدا بىر ـ بىرىگە روبىرو هالەتتە قارىشىپ تۇراتتى . ئۇلارنىڭ ئومۇمىي گەۋدىسى بىر تال تۇز سىزىقنى هاسىل قىلغان ، ئۇچ تەرەپلىرىمۇ ئۆزئارا تېگىشىپ قالايلا دېگەنىدى .

«مۇقەددەس قەدەھ ئۇستىدە ، شەمشەرنىڭ تىغى ئاستىدا .»

«شەمشەرنىڭ تىغى بىلەن مۇقەددەس قەدەھ ئۇنىڭ بوسۇغىسىدا .»

بۇ چاغدا لاندون سوفىينىڭ مومىسىنىڭ هېلىقى بىر ئېغىز گېپىنى ئەسلەپ قالدى . «سىز هامان بىر كۈنى چۈشىنىپ قالىسىز .»

شۇ تاپتا ئۇ ئەتراپى ماهىر سەنئەتكارلارنىڭ كانتا ئەسەرلىرى بىلەن ئۇرالغان قەدىمىي «ئەتىرگۈل سىزىقى»نىڭ ئۇستىدە تۇراتتى . سونۇئېيغا نىسبەتەن ئۆز مەخپىيەتلىكىنى قوغدايدىغانغا بۇنىڭدىنمۇ ئوبدان جاي بولۇشى مۇمكىنمۇ ؟ لاندون ئۇ مۆھتەرەم زات قالدۇرۇپ كەتكەن شېئىردىكى هەقىقىي مەنىنى ئاخىر چۈشەندى . ئۇ بېشىنى كۆتۈرۈپ ، ئەينەك پرامىدانىڭ ئۇستىدە كۆرۈنۈپ تۇرغان ئاسمانغا — يۇلتۇزلار چىراغدەك يېنىپ تۇرغان چەكسىز بوشلۇققا تىكىلدى .

«ئارام ئالار تىنچقىنا يۇلتۇزلار ئاستىدا .»

ئۇنتۇلۇپ كەتكەن ئاشۇ مىسرالار شۇ تاپتا خۇددى تۇن ئەرۋاهلىرىنىڭ پىچىرلىغان ئاۋازىدەك ئۇنىڭ قۇلاق تۈۋىدە قايتىدىن ياڭرىماقتا ئىدى .

«مۇقەددەس قەدەھنى ئىزدەش سەپىرى ئەمەلىيەتتە ماگدالىنلىق ماريەنىڭ قەبرىسىنى تېپىپ ئۇنىڭغا سەجدە قىلىش

سەپىرى ، رىيازەت چەككەن ئاشۇ مەبۇدەنىڭ ئايىغىغا باش قويۇش سەپىرى ، خالاس . »

لاندوننىڭ ۋۇجۇدىدا ئىختىيارسىزلا بىر ھۆرمەت تۇيغۇسى پەيدا بولدى ۋە ئۆزىمۇ سەزمىگەن ھالدا يەرگە تىزلاندى .

لاندون يەردىكى يىرىقلار ئارىسىدىن بىر ئايالنىڭ پەس ئاۋازدا پىچىرلاۋاتقانلىقىنى ئاڭلىغاندەك بولدى ...

[General Information]
书名=达·芬奇密码　维吾尔文
SS号=40232615